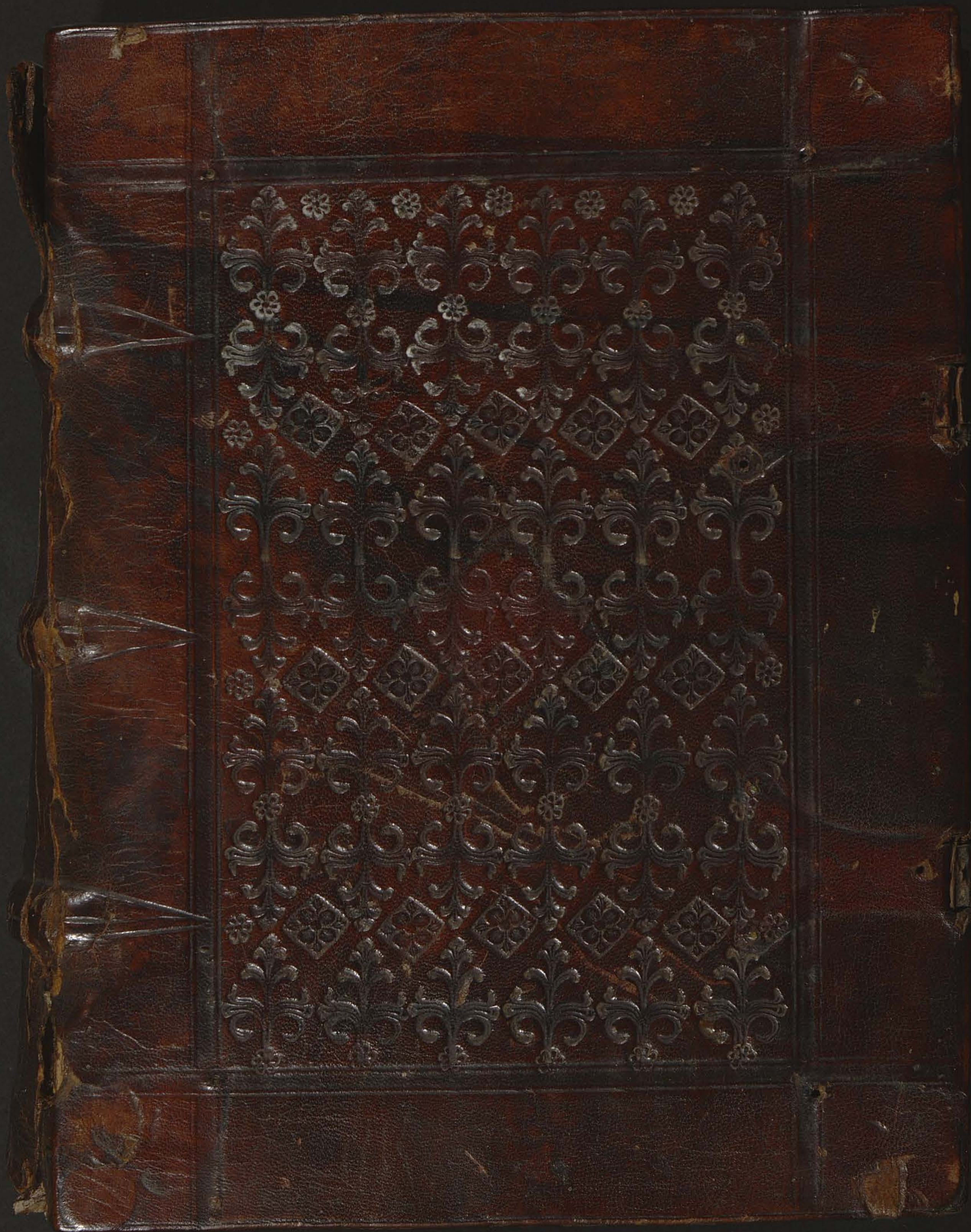

In quibus religiosi non tenentur claudere plateas suas
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[illegible] castello [illegible] [illegible]

Incun. 292, 293

pro bibliotheca Minoris Collegii

¶ Sermones de Laudibus sanctorũ Fratris Roberti de Licio ordinis minorũ. Episcopi Aquinateñ.

Tabula p̄sentis operis de laudibꝰ sanctoꝝ. In q̄ ponunt᷑ per ordinē sermones ꝛ eoꝝ capitula.

¶Sermo. I. de laudibꝰ altissimi de cuius excellentiā nobis declarant precipue tria noīa quibꝰ eum noīare solemus.
Ca. I. Qualiter deus benedictus est noīabilis etiā pluribꝰ noībꝰ. Et de scripturis tam humanis q̄ꝫ diuinis in quibꝰ exprimitur hoc nomen deus.
Ca. II. Q̄ꝺ deus dicitur pater hominū ꝛ creaturarū: cuius filij per signa ꝛ experientiam cognosci possunt.
Ca. III. Q̄ꝺ deus vocat᷑ in scripturis dn̄s eo ꝙ illi sint cuncta subiecta. ꝛ immutare potest etiā ꝛ annihilare si velit omnē creaturam naturam.
¶Sermo II. De sūma simplicitate dei.
Ca. I. Q̄ꝺ sufficientissimis rōnibꝰ ostendi potest deū corpus nō esse. Et ꝙ scripture: membra corporea deo attribuentes metaphorice sunt intelligende.
Ca. II. Q̄ꝺ in deo nō est ꝯpositio materie ꝛ forme. Et qualiter dicat᷑ deus hr̄e aīam ꝛ passiones ꝯiunctim.
Ca. III. Q̄ꝺ deus nō venit in ꝯpositione alicuius creature.
¶Sermo. III. De incarnatiōe iesu xp̄i in q̄ declarat᷑ sūma liberalitas dei p̄ris.
Ca. I. De varijs opiniōibꝰ circa incarnationē xp̄i: si nō peccasset homo.
Ca. II. Q̄ꝺ tempus incarnatōis xp̄i merito d̄r tempus plenitudinis respectu dei: respectu angeli: ꝛ respectu hominis.
Ca. III. Qualiter accipiēdū sit mediū temporis quo xp̄s incarnatus est.
¶Sermo. IIII. In quo tractat᷑ de incarnatiōe dn̄i nostri iesu xp̄i: a cuius explicita fide iam nullus excludit᷑.
Ca. I. Qualit᷑ fuit possibile īcarnari deū.
Ca. II. Q̄ꝺ q̄nqꝫ rōnibꝰ precipuis fuit necessariū ex parte hoīs xp̄m incarnari.
Ca. III. Q̄ꝺ tpe grē oēs obligant᷑ credere explicite mysteriū xp̄i incarnati.
¶Sermo. V. De incarnatiōe xp̄i in q̄ ꝯfutantur errores illoꝝ q̄ mundanā sapiam sectantes male sentiūt de xp̄o.
Ca. I. De tribꝰ opinionibꝰ falsis circa verbum eternale.
Ca. II. De tribꝰ falsis opiniōibꝰ adinuentis circa animā christi.
Ca. III. d̄ tribꝰ alijs falsꝭ opiniōibꝰ excogitatis circa sb̄am ꝛ naturā corporis xp̄i.
Sermo. VI. De incarnatione christi contra errores iudeorum.
Ca. I. ꝙ ex testamento duodecim patriarcharum ꝯfundi possunt iudei: qui negant christi diuinitatem.
Ca. II. ꝙ xp̄s iā vēit quē iudei vēisse negāt
Ca. III. ꝙ passio xp̄i fuit ī veteri testamēto a ꝓphis p̄nunciata ꝛ multiplicit᷑ figurata.
¶Sermo. VII. De iocundissima natiuitate saluatoris nostri iesu xp̄i.
Ca. I. de puritate corporis xp̄i: ꝛ qualit᷑ xp̄s assumpsit carnē de materia nobis ꝯformi ꝛ de humilitate ipius nascentis respectu temporis loci ꝛ habitaculi.
Ca. II. de priuilegijs virginis parturiētis xp̄m sine corruptiōe ꝛ absqꝫ dolore. illūqꝫ suo lacte miraculose nutrientis.
Ca. III. de pastorum electione quibus natiuitas christi fuit ostensa ab angelis: ꝛ de fide ac deuotione illoꝝ.
¶Sermo. VIII. de circūcisiōe xp̄i ꝛ d̄ glorioso noīe eius atqꝫ sanguinis effusiōe.
Ca. I. de circūcisione q̄ꝫ congrue instituta fuit: ꝛ determinatiōe illius. Et quare christus voluit circumcidi.
Ca. II. ꝙ ꝯuenienter filius dei vocatus est iesus: ꝛ de admirādis efficacijs huius nominis ac reuerentia eius.
Ca. III. d̄ multiplici effusiōe sanguīs xp̄i.
¶Sermo. IX. de precipua singularissima q̄ꝫ deuotione triū regum qui christum quesierunt: ꝛ inuentū humiliter adorarūt: offerentes illi munera aurū thus ꝛ myrrhā.
Ca. I. q̄lit᷑ magi cognouerūt xp̄m natū.
Ca. II. Quare tres illi reges dicunt᷑ magi. ꝛ quo tempore venerunt ad christum: ꝛ quare ꝯturbatus fuit herodes.
Ca. III. q̄lit᷑ magi īuentū xp̄m adorar᷑t: ꝛ d̄ muneribꝰ oblatꝭ xp̄o: ꝛ de illoꝝ reuersiōe.
¶Sermo. X. de baptismo xp̄i q̄n in iordane baptizatus fuit a iohāne baptista.
Ca. I. De conditionibus baptismi quo iohannes baptizabat.
Ca. II. de triplici circūstantia xp̄i baptizati. scꝫ cause loci ꝛ temporis.

Ca.III. De trib⁹ excellentissimis signis q̄ apparuerūt in baptismo xp̄i.

¶ Sermo.XI. de ieiunio.fame ꝛ temptatione christi.

Ca.I. Quare xp̄s ꝯuersatus est inter homines: ꝛ quare nō semꝑ duxit austerā vitam: ꝛ cur voluit ieiunare.

Ca.II. de temptatiōe xp̄i: quare.s. dyabolus temptauit euꝫ: qualiter sibi apparuit. ꝛ cur xp̄s voluit temptari.

Ca.III. q̄liter xp̄s supauit oēs dyaboli temptatiōes: ꝛ de illaꝝ temptionū modo.

¶ Sermo.XII. De dulcissimo spectaculo transfiguratiōis xp̄i.

Ca.I. De claritate corporis christi i trāsfiguratione.

Ca.II. de apparitiōe moysi ꝛ helie qui cuꝫ xp̄o reuerenter loquebanꝭ.

Ca.III. de equalitate p̄ris ꝛ filij demōstrata in voce quā audierūt discipuli.

¶ Sermo.XIII. De innocētia xp̄i in quo ꝯfutaꝭ blasphemia eoꝝ q̄ dicunt xp̄m sua culpa iudeis fuisse exposum.

Ca.I. de plenitudine grē xp̄i ex q̄ illi⁹ aīa fulgebat om̄i mūdicia ꝛ sanctitate.

Ca.II. ꝙ nō est mirandū si iudei persecuti sunt xp̄m: q̄ semꝑ male facere ꝯsueuerūt.

Ca.III. ꝙ sepenumero mali ꝑsequunꝭ bonos ꝓpter odiū ꝛ inuidiā ad ꝓpriū amorē ꝛ sic iudei persecuti sunt xp̄m.

¶ Sermo.XIIII. De sublimitate ꝛ magnificentia crucis.

Ca.I. de dignitate crucis q̄ colligi pōt ex figuris ꝛ reuelatiōe atq; inuentiōe ipius.

Ca.II. Qualiter crux exaltata fuit dum christus in illa pependit. ꝛ deinde tempore Heraclij imperatoris: ꝛ tandē exaltabitur in die iudicij.

Ca.III. qualiter adoranda est crux i qua xp̄s pependit: ꝛ alie cruces in suo nomine picte vel fabricate.

¶ Sermo.XV. de amore christi exhibito humano generi qui exprimitur mystice in euangelio samaritane.

Ca.I. q̄liter xp̄s ꝑegrinādo in pauꝑtate ꝛ penalitate quesiuit hoiem lapsum.

Ca.II. qualiter xp̄s ex amore manifestauit homini veritatē summi boni falsitatē mundi ꝛ sublimitatē dei.

Ca.III. qualiter xp̄s ex amore ꝯfirmauit discipulos vt predicarent.

¶ Sermo.XVI. De mirabili resurrectiōe lazari.

Ca.I. de infirmitate incurabili lazari propter quam miserunt sorores eius nunciuꝫ quendam ad iesum.

Ca.II. de morte lazari ꝛ de verbis christi cum apostolis habitis anteq̄ iuisset ad lazarum suscitandum.

Ca.III. ꝙ q̄nq; fuerūt ꝯditōes ostēdētes certitudinē miraculi in resurrectionē lazari.

¶ Sermo.XVII. De pijssima passiōe saluatoris nostri iesu xp̄i.

Ca.I. ꝙ xp̄s ex ardentissimo amore volēs passus ē: ꝛ de volūtatis eius qualitate.

Ca.II. ꝙ passio xp̄i fuit abiectissima ratione loci temporis ꝛ ꝯsilij.

Ca.III. ꝙ passio xp̄i fuit acerbissima ex ꝑte aīe ꝛ corporis ac virginis matris.

¶ Sermo.XVIII. de gloriosa resurrectione iesu christi que sufficientissime humano generi declarata fuit.

Ca.I. q̄liꝭ xp̄i resurrectio manifestata fuit mulierib⁹ deuotis visitātib⁹ monumentū.

Ca.II. qualiter angelus ammouit lapidem a monumēto ꝛ sedebat super illū. ꝛ q̄ꝫ ꝯgrua fuit angeli apparitio.

Ca.III. ꝙ mulieres conuenienter fuerunt nuncie resurrectiōis: que xp̄m resuscitatū viderunt. Et cur ipis de petro facta fuit specialis mentio.

¶ Sermo.XIX. De ascensione saluatoris nostri iesu christi.

Ca.I. de dignitate ꝛ preeminētia xp̄i que notatur per hoc ꝙ sedet a dextris dei. ꝛ q̄d per dexterā significaꝭ.

Ca.II. ꝙ ascensio xp̄i ꝯgrue celebrata ē respectu temporis persone ꝛ termini.

Ca.III. Qualiter xp̄s ascendit cum potestate ꝛ magnificentia in ꝯspectu discipulorum suorū ꝛ virginis matris.

¶ Sermo.XX. de sp̄ūscō q̄ missus ē ap̄lis in signo visibili ignearū linguarū.

Ca.I. ꝙ vi nature spiritussanctus nō est cognoscibilis: sed tantū per reuelationem. Et qualiter spiritussanctus est deus procedens a patre ꝛ filio ipis coequalis.

Ca.II. quid sit missio i diuinis. ꝛ qualiter sp̄ūsc̄us mittiꝭ inuisibiliter ꝛ visibiliter. ꝛ de ꝯgruitate tp̄is quo sp̄ūssanctus fuit da

tus apostolis in signo visibili.
Ca.III. ꝙ apl'i faciente spũscõ: loquebant᷑
varijs linguis: ⁊ acceperũt sciam diuinaꝝ
rerũ: atq fortes effecti fuerũt. vt nõ time/
rent illatas penas neq mortẽ.
¶Sermo.XXI. de beatitudine sanctorũ:
in quo ꝯfutat᷑ fatuitas hoim mundanoꝝ:
qui nõ credunt aliquid de vita futura.
Ca.I. ꝙ beatitudo est bonum quod cuncti
desiderare debent.
Ca.II. ꝙ beatitudo ꝯsistit in aia in intel/
lectu videlicet ⁊ in voluntate.
Ca.III. ꝙ beatitudo non potest esse in bo
nis presentis vite.
¶Sermo.XXII. de gaudijs beatoꝝ quod
proueniet ex visione dei ⁊ dotatiõe corpo/
rum atq habitatiõe in celo empireo.
Ca.I. Qualiter essentia diuina videri po
test ab homine vel angelo. Et quomõ nõ
omẽs vident illã equaliter: ⁊ quãta sit i il/
la visione iocunditas ⁊ delectatio.
Ca.II. de origine dotiũ corpoꝝ beatorũ. ⁊
de numero atq ꝯditione illarũ.
Ca.III. de celo empireo in quo cum leti/
cia ingentissima beati manebunt.
¶Sermo.XXIII. de eximia nobilitate ⁊
prestantia anime rationalis tam corpori
vnite q̃ a corpore separate.
Ca.I. q̇d sit aia ⁊ quõ nõ est corp⁹: neq ex
semine causata. ⁊ ꝙ vna sola est in hoie.
Ca.II. de productiõe anime rationalis: q̃
nõ ab angelo sed a deo producta est de ni/
hilo. conuenienter vnita corpori organico
de noua creata ⁊ infusa.
Ca.III. ꝙ aia sepata est imortal'. ⁊ de locis
ad q̃ aie trãsferunt᷑ postq exeũt de corpib᷒.
¶Sermo.XXIIII. de ꝯceptiõe beate ma
rie virginis de qua varie sunt opiniones
doctoꝝ licet festũ ab ecclesia celebret᷑.
Ca.I. ꝙ ds ab eterno ꝯcepit virginẽ i sua
mẽte omib᷒ puris creaturis preferendã.
Ca.II. ꝙ angeli a ꝑncipio sue btitudie cog
uerũt xp̃m incarnãdũ de ꝟgine nasciturũ.
Ca.III. ꝙ beata virgo ẜm antiquoꝝ opi/
nionẽ absq sui infamia vel iniuria culpã
originalem contraxit. a qua tamen scd̃m
opinionẽ modernoꝝ preseruata fuit.
¶Sermo. XXV. de sancta nobili ⁊ digna
natiuitate virginis gloriose.
Ca.I. ꝙ beata virgo fuit in vtero matris
sanctificata ex qua sanctificatiõe fomes in
ea nullum actum habuit: ⁊ ab omi pecca/
to fuit preseruata.
Ca.II. de nobilitate virgis marie descri/
pta ab euangelista mattheo. ⁊ de ꝯcordia
matthei ⁊ luce in hmõi descriptiõe.
Ca.III. ꝙ dignissima fuit natiuitas virgi
nis rõne bonitatis parentũ: quib᷒ angel⁹
nunciauit de illis virginẽ oriundã.
¶Sermo.XXVI. de annunciatiõe virgi/
nis beatissime.
Ca.I. ꝙ singularissima fuit annũciatio vir
ginis: respectu dei angeli ⁊ ipius virginis
Ca.II. q̃lit᷑ angelus salutauit ꝟginẽ. ⁊ q̃re
ꝟgo turbata fuit. ⁊ de gr̃a virgis copiosa
atq de superuentiõe spiritussancti in ipam
Ca.III. ꝙ ꝯceptio xp̃i fuit miraculosa ra/
tione virgis ⁊ tpis atq inauditi numer᷒.
¶Sermo.XXVII. de priuilegijs mater/
nitatis virginis marie.
Ca.I. q̃lit᷑ xp̃s traxit totã corpulentã sbaꝫ
a ꝟgine mr̃e opere spũssancti. Et q̃re xp̃s
nõ potest dici filius spiritussancti.
Ca.II. ꝙ beata virgo fuit vera mater xp̃i
⁊ quare xp̃s voluit de femina nasci.
Ca.III. ꝙ btã ꝟgo dei genitrix est dicẽda.
¶Sermo.XXVIII. de tribus virtutibus
virginis gloriose contemplandis. In fe/
sto purificatiõis eiusdẽ.
Ca.I. de perpetua virginitate scẽ marie q̃ fu
it a ꝓphetis prenũciata ⁊ ab ipa voto con/
firmata: ⁊ semꝑ inuiolabiliter obseruata.
Ca.II. de humilitate virginis ꝓpter quaꝫ
tribus legis cerimonijs se subiecit.
Ca.III. de liberalitate virginis que ma/
nifestatur in dispensatiõe numerũ ⁊ ꝯces/
sione filij. Atq in omẽs eam inuocantes
beniuola condescensione.
¶Sermo.XXIX. de assumptiõe ⁊ exalta
tione virginis sacratissime.
Ca.I. De felici transitu virginis ⁊ de his
que occurrerunt in illo.
Ca.II. ꝙ gloria virginis excedit gloriam
quorũcunq beatorũ angelorũ ⁊ hominũ:
xp̃o dumtaxat excepto.
Ca.III. qualiter pie credere possumus et
verisimiliter debemus tenere virginem a
mortuis resuscitatam: beata cum christo
immortalitate gaudere.
¶Sermo.XXX. de angelis quorũ solẽni/

tas in ecclesia celebrat̄ ꝓpter miraculū qd
visum fuit in monte gargano.
Ca. I. q̄liter angelus ab hoīe cognosci po
test: qui est spiritus incorporeus: qui tamē
potest in assumpto corpore apparere.
Ca. II. ꝙ deus produxit angelos ex tem/
pore in celo empireo.
Ca. III. q̄liter angeli ad nos mittunt̄: ꝙ
homines custodiunt: neq̄ dolent de ma/
lis eorū quos custodiunt.
¶ Sermo. XXXI. De sancto iohāne ba/
ptista precursore dn̄i nostri iesu xp̄i.
Ca. I. De quinq̄ excellentijs natiuitatis
Johānis baptiste.
Ca. II. de sanctitate Johis baptiste quaꝫ
demonstrant quinq̄ virtutes illius preci
pue ⁊ singularissime.
Ca. III. De quinq̄ dignitatibꝫ que ostē/
dunt ꝙ sit sublimis inter sanctos Johan
nes baptista.
¶ Sermo. XXXII. de sancto Paulo apo/
stolo sūmo doctore gentiū.
Ca. I. Qualiter Paulus feruebat in per
secutione discipulorū.
Ca. II. de ꝯuersiōe Pauli ⁊ septē mirabi/
libꝫ que ꝯcurrerunt in illa.
Da. III. de raptu Pauli in quo vidit essen
tiam dei: ⁊ de ꝯditiōibꝫ illius raptus.
¶ Sermo. XXXIII. de primatu sancti pe
tri apostoli. Et de illius eximijs virtutibꝫ
atq̄ de ipsius petri ⁊ pauli martyrio.
Ca. I. ꝙ btissimus petrus princeps aploꝝ
fuit: ⁊ dignissimū caput ecclesie.
Ca. II. de abiectiōe rerū temporaliū ⁊ cō/
fessiōe xp̄i atq̄ penitētia Petri.
Ca. III. de martyrio petri ⁊ pauli: qd ꝯsi/
derat̄ respectu temporis cause ⁊ modi.
¶ Sermo. XXXIIII. De sancto Andrea
apostolo fratre symonis petri. Et in passio
ne socio.
Ca. I. qualiter sanctus Andreas fuit dili
gens ꝯuersādo cū bonis: ⁊ audiendo ver/
bum dei: atq̄ alijs audita cōicando.
Ca. II. Qualiter beatus Andreas ratio
tionabiliter obediuit christo eum vocanti
simul cum Petro: quod satis stulte quidā
ausi sunt improbare.
Ca. III. q̄liter. b. Andreas iubente egea
crucis martyriū passus est.
¶ Sermo. XXXV. De amore dulcissimo
dn̄i nostri iesu christi quem exhibuit Jo/
hanni euangelista.
Ca. I. ꝙ christus dilexit Johannem amo
re precipuo ⁊ scd̄m ꝙ homo ⁊ scd̄m quod
deus. Et de differentia amoris eius ⁊ Pe
tri. Et ꝙ rationabiliter christus ita inten
se Johannē dilexit.
Ca. II. qualiter xp̄s ostendit amorē suuꝫ
Johanni ꝯuersando secum familiariter:
atq̄ exaltādo illum ⁊ ꝯmēdando sibi vir
ginem matrē.
Ca. III. Qualiter Johannes miraculis
claruit. ⁊ quid tenendū an sit mortuus ꝙ
in celo habitat gloriosus.
¶ Sermo. XXXVI. de sancto Jacobo ma
iore filio zebedei: ⁊ fratre iohis euāgeliste.
Ca. I. Qualiter beatus Jacobus supara
uit dyabolicas artes. Et quomodo potest
dyabolus humana corpora molestare ⁊ vi
sibiliter apparere atq̄ transfigurare se in
angelum lucis
Ca. II. De felici martyrio beati Jacobi
ad quod concurrit sanitas paralitici ⁊ cō
uersio Josie: atq̄ sepulture miraculosa di
spositio.
Ca. III. Qualiter beatus Jacobus gra/
tiosus est et benignus his qui implorant
eius patrocinium.
¶ Sermo. XXXVII. de sancto Mattheo
aplo ⁊ euāgelista ꝙ xp̄m secutus est ī obe/
dientia paupertate ⁊ patiētia.
Ca. I. Qualiter beatus Mattheus obe
diuit christo vocanti. Et quomodo in om
nibus obediendum est deo. Et quare obe
dientia sit homī prestanda: ⁊ de septē obe/
dientie gradibus.
Ca. II. Qualiter beatus Mattheus se/
cutus fuit christum in paupertate: que in
dicta fuit apostolis sb̄ precepto: quā ipi di
ligenter obseruauerūt etiā mendicando.
Ca. III. Qualiter beatus Mattheus se
cutus fuit christum in patientia: quā ha/
buit equo animo ferendo illatam sibi mor
tem: ob quam hirtacus dei iudicium non
euasit.
¶ Sermo. XXXVIII. De beato Tho/
ma apostolo. qui licet fuit ex duodeci vnꝰ
quod ad suā gloriam accedit: tamē inuen
tus est triplici preconio decoratus.
Ca. I. Qualiter Thomas fuit in fide con

firmatus videndo xp̄m: vbi declarat: quō corpus glorificatū sit palpabile: ꝛ an tho/ mas tetigit christum. Et si de eodē potest esse fides ꝛ visio.
Ca. II. qualiter thomas apl's predicauit populis diuersaꝝ prouinciaꝝ loquēs ideo mata eorum varia.
Ca. III. qualiter. b. Thomas. apl's glorioso martyrio vitā ꝯsumauit.
¶ Sermo. XXXIX. De sancto Jacobo dicto iusto ꝛ minore: filio alphei ꝛ fratre domini nostri iesu xp̄i.
Ca. I. qualiter. b. Jacobꝰ fuit in iusticia ꝛ sanctitate singularis: tum ꝓpter inclinationē nature. tum ꝓpter exemplū xp̄i tū ꝓpter sanctificationē in vtero.
Ca. II. Qualiter beatus Jacobꝰ fuit virgo purissimus qui carnē suam mortificauit ꝛ orationi assiduus fuit.
Ca. III. qualiter. b. Jacobꝰ ꝓpter veritatē quā p̄dicabat martyrio coronatus est.
¶ Sermo. XL. De laudibꝰ fidei xp̄iane q̄ verissima probat. Jn festo apl'oꝝ Philippi ꝛ Jacobi recitandus.
Ca. I. ꝙ vera sit fides xp̄i: eo ꝙ mūdus totus illā acceptauit mediante predicatiōe apostolorum.
Ca. II. ꝙ vera est fides xp̄i ex eo ꝙ pro illiꝰ ꝯfessione tot hoīes ꝛ mulieres mortē violentā forti aīo tulerunt.
Ca. III. ꝙ fides xp̄i vera esse probat: ex eo ꝙ deus illā ꝯtinuis miraculꝭ magnificat.
¶ Sermo. XLI. de singulari electiōe sc̄ti Mathie: q̄ ad apostolatū assumptus fuit
Ca. I. Qualiter ꝓpter peccatū desperationis Judas damnatus fuit. Et cur apl'i locum iude voluerunt supplere.
Ca. II. Qualiter singularis fuit ꝛ sancta electio Matthie respectu eligentiū: modi eligendi: electiq;.
Ca. III. Qualiter beatus Matthias predicauit ꝯstanter veritatem euangelicā ob quā martyrij coronā accepit.
¶ Sermo. XLII. De gloria beati apostoli Bartholomei: que magna cognoscit ex triplici eius excellentia.
Ca. I. Qualiter beatus Bartholomeus predicans in india idolatriā extinxit. Et de idolatrie diffinitiōe originatiōe ꝛ graui offensione.

Ca. II. Qualiter in albano maioris armenie beatus Bartholomeus passus ē martyriū. de cuius passiōe varia est opinio.
Ca. III. Qualiter corpus apostoli conseruatum est mirabiliter quando proiectum in mari deuenit ad insulam Liparitanā Et inde collectis ossibꝰ: q̄ a saracenis fuerunt dispersa delatū fuit beneuentū.
¶ Sermo. XLIII. De sanctis apostolis Symone ꝛ Juda.
Ca. I. Qualiter Symon ꝛ Judas deuicerūt dyabolos. ꝛ vtrū demones habeant scientiā futuroꝝ ꝯtingentiū. ꝛ quomodo habēt ꝓphetas falsos atq; qualiter veritatem fatent quā odiunt.
Ca. II. Qualiter Symon ꝛ Judas deuicerunt magos. ꝛ qui dicunt magi: atq; de differentia miraculorū dei ꝛ sanctoꝝ a miraculis magorū.
Ca. III. qualiter Symō ꝛ Judas debellarunt pōtifices idoloꝝ: eligentes mori potius q̄ statuā solis adorare.
¶ Sermo. XLIIII. De sacris admirādisq; stigmatibꝰ seraphici Francisci.
Ca. I. ꝙ nō est fictio quicquid dicit de stigmatibꝰ Francisci cum veritas tante rei multipliciter ꝯfirmet.
Ca. II. ꝙ ex impressiōe stigmatū: triplici p̄rogatiua Franciscus fuit decoratus.
Ca. III. ꝙ stigmata fuerūt impressa Francisco satis ꝯgrue respectu ꝑsone loci ꝛ mōi
¶ Sermo. XLV. De tribus excellentijs beati Francisci.
Ca. I. ꝙ b. Franciscus fuit missus a deo.
Ca. II. de quinq; preclarissimis virtutibꝰ quibꝰ floruit beatus Franciscus.
Ca. III. qualiter deus magnificauit sanctum Franciscum precipue in quinq; prerogatiuis.
¶ Sermo. XLVI. de sancto lodouico ordinis minorū episcopo tholosano.
Ca. I. qualiter sanctus Lodouicꝰ magnificat ex nobilitate sue originis.
Ca. II. Qualiter sanctus Lodouicus spreto mundo ꝛ temporali regno vitam spiritualem elegit: permanens vsq; in finem in virginitate.
Ca. III. qualiter sanctus Lodouicus migrauit iuuenis ex hac vita: quē Johānes xxij. canonizauit.

¶Sermo. XLVII. De sancto Thoma d' aquino ordinis predicatorum.
Ca. I. q̃liter sanct⁹ Thomas fuit doctor theologie. ⁊ d' ipius theologie scie laudib⁹.
Ca. II. qualiter doctrina sancti thome est valde vtilis: eo q̄ est copiosa facilis ⁊ merito sapiētib⁹ ⁊ insipientib⁹ grata.
Ca. III. Qualiter sanctus Thomas nō solū fuit doctus: sed virtutib⁹ ornatus.
¶Sermo. XLVIII. De sancto nicolao famosissimo ꝯfessore.
Ca. I. qualiter beatus Nicolaus placuit deo propter prudentiā spiritualē qua spreuit terrena: ⁊ celestia ꝯcupiuit.
Ca. II. Qualiter ciuis pauper ex misericordia sibi a sancto Nicolao exhibita tres filias nuptui tradidit.
Ca. III. Qualiter beatus Nicolaus obseruauit officiū boni pastoris. circa regimē aiaꝝ promotus ad ecclesiasticā dignitatē ex voluntate dei.
¶Sermo. XLIX. De tribus priuilegijs beati Stephani prothomartyris.
Ca. I. q̃liter. b. stephan⁹ fauēte diuina gr̃a supauit superbiā auariciā ⁊ luxuriā.
Ca. II. q̃liter vicit. b. stephan⁹ tria prelia in q̄ꝝ quolibet affuit sibi diuinū auxiliū.
Ca. III. qualiter. b. stephanus d̄r primus martyr. ⁊ q̄re multꝫ miracul' choruscauit.
¶Sermo. L. De innocentibus occisis ab herode ascalonita.
Ca. I. qualit' Joseph monēte angelo fugit cū iesu ⁊ virgine matre in egyptū.
Ca. II. d' d̄r a herodis ascalonite: ⁊ alioꝝ q̄ sic vocati sūt. ⁊ de ipius herodis seuitia.
Ca. III. q̄ innocētes patiēdo pro xp̄o meruerunt decorari corona martyrij.
¶Sermo. LI. de beato Georgio martyre q̄ fortꝫ fuit i bello ferali ⁊ spali ⁊ passionali.
Ca. I. Qualiter beatus Georgius miles fuit strēnuus. ⁊ an sit licitū militare. atq; de duodecim ꝯditionib⁹ quas habere dn̄t qui volūt laudabiliter militiā exercere.
Ca. II. qualiter draco est aial terribile. Et quomodo beatus Georgius occiso dracone ꝯuertit populū ad fidem xp̄i.
Ca. III. qualiter. b. Georgius forti aīo tulit seuissimos cruciatus. ⁊ tandē capitꝫ obtruncatiōe martyr effectus est.
¶Sermo. LII. de btō Marco euāgelista
Ca. I. Qualiter beatus Marcus multos populos viuificauit euangeliū scribendo predicando ⁊ obseruando.
Ca. II. Qualiter beatus Marcus comparatur leoni ꝓpter magnanimitatē quā habuit intolerantia martyrij ⁊ de diuinis ꝯsolationib⁹ sibi factis.
Ca. III. De gratitudine leonis p exempla declarata: in qua sibi beatus Marcus assimilat': cuius presidio respublica venetoꝝ sustentat': eiusq; gloria in dies auget'.
¶Sermo. LIII. de btō Luca euāgelista q̄ vt bos vel vitulus figurat': eo q̄ a sacerdotio incipit Zacharie. ⁊ xp̄i genelogiam per sacerdotes describit.
Ca. I. De gente ⁊ patria ac exercitio beati Luce. atq; qualiter ad medicos est recurrendum: qui infirmos ad ꝯfessionē inducere tenent': ⁊ de salario medicorū.
Ca. II. de virtutib⁹ sancti luce in q̄ nullū peccatū mortale fuit post ꝯuersionem ad xp̄m q̄m in eo erat spiritussanctus.
Ca. III. quantū profuit ecclesie dei beatus Lucas scribendo euangeliū ad qd' induxerunt eum voluntas diuina vtilitas ecclesie ⁊ falsitas hereticorū.
¶Sermo. LIIII. de btō Laurentio martyre: qui probatus a deo triplici igne inuētus est sine iniquitate.
Ca. I. qualiter. b. laurētius examinat⁹ fuit igne diuini amoris: ⁊ de perfectiōe diuine dilectiōis ⁊ magnitudine illius precepti. atq; de inductiuis ad amorē dei.
Ca. II. Qualiter beatus Laurētius probatus fuit igne proximalis miseratiōis. ⁊ an possit elemosyna dari absq; charitate. Et si fieri potest de illicite acquisitis. Et quomodo corpalis elemosyna potest causare spiritualem effectū.
Ca. III. qualiter beatus larentius examinatus est igne tyrannice persecutiōis. Et de eius gratia ꝯstantia atq; gloria.
¶Sermo. LV. De sancto Augustino preclarissimo lumine ecclesie sancte dei.
Ca. I. De ꝯuersione beati Augustini. Et de his que induxerunt eum ad heresim. ⁊ de errorib⁹ manicheorū.
Ca. II. de humili penitētia ⁊ singulari doctrina atq; integritate vite btī augustini.
Ca. III. De miraculis ⁊ translatione cor-

poris beati Augustini.
¶Sermo. LVI. de beato Hieronimo qui gloriã ingentẽ adeptus est propter sciẽtiã patientiã et penitentiã.
Ca. I. Qualiter scientia Hieronymi fuit a magistris eum docentib9 causata. Et q simul cum illa habuit scientiã infusam. et qualiter alios doctores superauit in noticia diuersoꝝ idiomatũ et multitudinis hystoriarũ. Et in vtili ac pernecessaria scripture sancte translatiõe.
Ca. II. de patientia Hieronymi.
Ca. III. de austera penitẽtia Hieronymi
¶Sermo. LVII. De sancto Benedicto patre gloriosissimo monachorũ.
Ca. I. Quot modis accipit religio. Et de magnificentijs religiõis. Et quantũ exaltata est religio sancti Benedicti.
Ca. II. Qualiter sanctus Benedictus fuit in sanctitate perfectus: quod ostendunt eius miracula et spiritus prophetie atq cõmotio mundi.
Ca. III. De felici transitu patris Benedicti qui diem sui obitus predixit. et de mira ipsius deuotione. et qualiter eius gloria fuit duobus monachis reuelata.
¶Sermo. LVIII. de sancto Dominico institutore sacri ordinis predicatoꝝ.
Ca. I. Qualiter sanctus Dominicus fuit multipliciter reuelatus.
Ca. II. de septẽ pcipuis ꝟtutib9 scti dñici.
Ca. III. De septẽ priuilegijs in quib9 de9 sublimẽ fecit beatũ dominicũ.
¶Sermo. LIX. de sancto Uincentio doctore eximio ac celeberrimo famosissimo q predicatore ordinis predicatorũ.
Ca. I. q beatus Uincẽtius fuit idoneus ad predicandũ. tum quia gratia dei fuit i illo. tum propter saentiã. tum etiã propter sanctitatem vite.
Ca. II. de singulari excellentia predicationis beati Uincentij.
Ca. III. q fructuosa fuit predicatio beati Uincentij in ꝯuersiõe peccatorũ et baptizatione infideliũ.
¶Sermo. LX. d corona sancti Petri martyris ordinis predicatorũ.
Ca. I. q corona beati Petri martyris longe preciosior fuit q quorũcunq imperatorum et regũ. Et de ipa aureola.
Ca. II. q btũs petrus triplici aureola coronat: eo q fuit virgo pdicator et martyr.
Ca. III. De miraculis quibus claruit beatus Petrus martyr in vita. in morte. et post mortem.
¶Sermo. LXI. de sancto Ambrosio doctore sancte ecclesie epõ mediolanẽsi.
Ca. I. q sanctitas beati Ambrosij assimilatur sanctitati quinq personarũ dignissimarũ veteris testamenti.
Ca. II. De quinq precipuis virtutibus sancti Ambrosij.
Ca. III. q qnq modis manifestata est lucidissime sanctitas beati Ambrosij.
¶Sermo. LXII. De sancto Antonio abbate: qui dyaboli temptamẽta cũ dei adiutorio viriliter superauit.
Ca. I. q dyabolus temptauit Antoniũ: d quibusdã dubijs temptatiõis.
Ca. II: de quattuor modis temptiõis: qb9 dyabolus conatus est antoniũ suparare.
Ca. III. De quattuor excellentissimis prerogatiuis beati Antonij.
¶Sermo. LXIII. De liberalitate sancti Gregorij pape.
Ca. I. qualiter beatus Gregorius oppofuit liberalitatẽ vicio auaricie. et qualiter liberalitas est virtus cuius officiũ est donare. et quomodo est pars iusticie.
Ca. II. qualiter beatus Gregorius ꝓpter liberalitatẽ exposuit pecunias ad ꝯstruenda monasteria: et ad releuandas necessitates pauperum
Ca. III. Qualiter ds retribuit sancto gregorio abundantẽ mercedẽ.
¶Sermo. LXIIII. De misericordia sancti Martini confessoris.
Ca. I. De cõmedatione misericordie: et de his que nos inducũt ad illã: in qua promptissimus fuit beatus Martinus.
Ca. II. Qualiter deus exaltauit beatum Martinum.
Ca. III. q deus assumpsit ad gloriã suam beatum Martinũ: qui prenunciauit, diẽ obitus sui sibi diuinitus reuelatũ.
¶Sermo. LXV. de sancta katherina virgine et martyre sponsa xpi predilecta.
Ca. I. qualiter beata Katherina munda fuit ab infidelitate a luxuria et a superbia.
Ca. II. De sapientia sancte katherine: cui

nō potuerunt resistere quinquaginta do/
ctissimi viri: quos ad fidē ꝯuertit.
Ca. III. de patientia sancte Katherine ⁊
glorioso martyrio eius.
¶ Sermo. LXVI. De fide sancte Cecilie
virginis ⁊ martyris: ob quā xp̄s eam suā
sponsam fecit.
Ca. I. ꝙ maxime ꝯmēdanda est beata Ce
cilia: eo ꝙ habuit fidē. q̄ virtus est prima ī
ordine aliarum virtutū.
Ca. II. Qualiter fides beate Cecilie fuit
approbata.
Ca. III. Qualiter fides beate Cecilie fuit
instrumentū vt fides xp̄i defenderetur tri
plici martyrio.
¶ Sermo. LXVII. De fide inuictissima
beate Lucie virginis Siracusane.
Ca. I. qualiter fides infusa fuit anīe beate
Lucie a deo: ⁊ quomodo meritoriū est cre
dere: ⁊ ꝙ fides informis sit donū dei.
Ca. II. q̄liter fides btē lucie fuit roboratā
⁊ magnificata triplici solēni miraculo.
Ca. III. Qualiter beata Lucia voluit pro
fide xp̄i per martyrij tolerantiā vitā pre/
sentem ꝯsumare.
¶ Sermo. LXVIII. de sancta Amicicia:
Ca. I. ꝙ oēs sancti ⁊ philosophi glorio/
se de amicicia loquunt.
Ca. II. d̄ triplici amicicia falsa mala ⁊ ꝟa.
Ca. III. d̄ signis ⁊ ꝯditiōib9 vere amicicie.
¶ Sermo. LXIX. De beatissimo ꝯfessore
Antonio paduano de ordine minorū.
Ca. I. qualiter beatus Antonius zelo mar
tyrij succensus transijt de religiōe canoni/
corum regulariū beati Augustini ad reli/
gionem minorū.
Ca. II. De predicatiōe beati Antonij: qui
scientiam habuit non solum acquisitam
sed infusam.
Ca. III. ꝙ deus glorificauit sanctū Anto/
nium per reuelationē mortis eius ⁊ cano
nizationem atq3 frequentē exauditionem
illorū q̄ inuocant patrociniū eius
¶ Sermo. LXX. de sancta Katherina de
senis: tertij ordinis sancti Dominici.
Ca. I. ꝙ nō debet aliquis existimare impos
sibilia fore illa que de beata katherina di/
cunt: cum deus multipliciter magnificare
voluerit etiā femineū sexum.
Ca. II. de septē precipuis ⁊ singularissimis
virtutib9 quibus floruit beata katherina:
Ca. III. Qualiter deus sublimauit beatā
Katherinam septem gratiosis ⁊ admirā/
dis prerogatiuis.

Finit feliciter Tabula Sermonū in hoc
volumine contentorū.

¶ Sermo de sancto Bernardino.

¶ In noīe dñi nostri iesu chri
sti Incipit prima pars sermonũ de laudi-
bus sanctoꝝ ꝭm fratrẽ Robertũ carazolũ
de Licio ordīs minoꝝ. epm Aquinateñ.

¶ Sermo primus de laudib⁹
altissimi dei: cuius excellentiā nobis decla
rant precipue tria nomina quib⁹ eum no-
minari solemus.

Non glorietur sa-
piens i sapiētia sua:
nec fortis in fortitu-
dine sua: nec diues i
diuitijs suis. Sed in
hoc glorietur qui glori
atur scire et noscere
me Dei viuētis ver
ba sunt ista originalit' Hiere. ca. IX. Qm̄
defecerunt hoīes a vera cognitiōe sui crea
toris: abundauit iniquitas multoꝝ ⁊ ma
licia excreuit super terrā. Multiplicant' i
dies nephandissima scelera: horrenda vi-
cia ⁊ indomabilia incorrigibiliaqꝫ pecca
ta. Omīs quippe caro videt' iam viā suaȝ
corrupisse. Et dum ad singulos hominũ
status variaqꝫ studia cōspicimus: rarissi-
mos inuenimus qui iuste: recte: pure: sim
pliciter ⁊ mũde agant. Vbiqꝫ dolus: vbi-
qꝫ fraus: vbiqꝫ simulatio: vbiqꝫ priuatus
amor: vbiqꝫ cupiditas: vbiqꝫ ambitio: vbi
qꝫ deniqꝫ ignominia ⁊ turpitudo. Que ꝑ
fecto non essent si deũ ante mentis oculos
vellemus habere. Idcirco in hoc sermone
de ipo altissimo deo aliqua explicabimus
quib⁹ humana corda excitent' ad ipm co-
lendũ: amandũ: timendũ: atqꝫ desideran-
dum. In hoc siquidē stat vera sapientia:
vt pie veneremur deũ preceptaqꝫ illius di
ligenter seruemus. Ad hᵒ vero inducimur
dum oculos mētis erigimus ad ɔtemplā
dam excelsam maiestatē eius. Hanc aũt
vnusquisqꝫ cōsiderare potest ex noīb⁹ que
generaliter de deo ɔsueuerũt dici. Qua d
re ⁊ ipa nos noīa perscrutari studebimus
vt per illa ad agnoscendũ deũ ⁊ dñm no-
strum facile perducamur. Sunt itaqꝫ tria
principalia nomīa quib⁹ deus nominat' a
nobis: que illius preeminentiā ⁊ magnitu
dinem exprimunt.

¶ Primũ est nomē timoris: ipm est deus.
¶ Secundũ est nomē amoris: illud est pr̄.
¶ Tertiũ est nomē honoris: hoc est dñs.

¶ Qualiter deus benedictus est noīabilis
etiā plurib⁹ nominib⁹: ⁊ de scripturis tam
humanis qꝫ diuinis in quib⁹ exprimit' hoc
nomē deus Ca. I.

PRimũ nomē quo deus
nominat' a nobis est nomen ti-
moris: ipm est deus. Nam ꝭm
Isidorũ. x. ethi. lib. Deus dicitur a theos
quod est timor. quia timor sit colentibus
eum. Sed quia pleriqꝫ insani ⁊ stulti quā
doqꝫ dicere non formidant: vbi est deus:
qualis est. quis illũ vidit. quod nomē ei⁹.
quid illi debemus. ⁊ similia. Ideo ad eoꝝ
domandā perfidiā prauitatēqꝫ ɔfunden
dam tria in hac parte dubia declaramus.
¶ Primũ. vtrũ ds̄ sit noīabilis a nobis.
¶ Secundũ. vtrum deus sit nominabilis
pluribus nominibus.
¶ Tertiũ. vtrũ hoc nomen deus inuenia-
tur in scripturis expressum.
¶ Pro primi dubij clariore intelligentia
posset quis arguere qꝫ deus a nobis nomi
nari nō potest. Nam dicit Aristo. in libro
de causis. Prima causa superior est omni
narratiōe. Et Augustinus in libro de ver
bis domini ait. Deus est ineffabilis: quia
non potest fari. Et dionisius in libro de di
uinis nominibus inquit Deũ neqꝫ dicere
neqꝫ intelligere possibile est Et iterũ ibidē
Dei neqꝫ nomen est neqꝫ verbum: neqꝫ ra
tio neqꝫ opinio: neqꝫ fantasma Ex quibus
cōcludi videt' qꝫ deũ nullus noīare possit.
Sed ɔtrariũ apertissime cōprobat'. tum
qꝛ ipe Dionysius librũ edidit de diuinis
noībus: tum etiā quia de noīe dei multa i
scripturis traduntur. Vnde Gen. iiij. ca.
scribitur. Seth natus est filius quē voca-
uit Enos ⁊ iste cepit inuocare nomen do-
mini. Et Exodi. iij. ca. Ego sum qui sum
qui sum hoc nomē mihi in eternũ est. Et
xv. c. Omīpotens nomē eius. Et. xx. c. Nō
assumes nomē dei tui in vanũ. Et Leui.
xix. c. Nō piurabis in noīe meo. Et ps. viij
Dñe domin⁹ noster qꝫ admirabile est no-
men tuũ in vniuersa terra. Et ps. xlv. Nō
tus in iudea ds̄: in isrl' magnũ nomē eius

Et ps̄.xlvij. Scd̄m nomen tuū deus ita ⁊
laus tua in fines terre. Et ps̄.lxxxiij. Co/
gnoscat qr nomen tibi de⁹. Et ps̄.x. San
ctum ⁊ terribile nomen eius. Et ps̄.cxiiij.
Non nobis dn̄e nō nobis: sed nomini tuo
da gloriā. Et Prouer.xviij. Turris fortis
sima nomē dn̄i. Et Esaie.xlij.ca. Ego dn̄s
hoc est nomē meū. Et Hiere.xx.ca. Ma
gnus es tu: ⁊ magnū nomē tuū. Et.xxxij.
c. Dn̄s exercituū nomē eius. Et Amos.ix
ca. Dn̄s nomē eius Et. C. de sum.tri.⁊ fi.
ca.l.ij. Sūmi dei nomen vbiq̄ celebretur
Et. C. de transac.l. si quis maior. Inuoca
to dei om̄ipotentis noīe. Ita ⁊ in plerisq̄
locis nomē dei frequenter exprimitur. Ex
quo videł ꝙ nominari possit. ¶ Ad hanc
dubeitatē amouendā respōdet Bonauē.
in primo. di.xxij. ꝙ sicut intelligere dicitur
dupliciter: ita ⁊ nominabile. Nam intelli
gere vno modo dicił per perfectā ꝯprehē/
sionē. Alio modo per semiplenā cognitio/
nē. Sic noīabile vno modo dicił per perfe
ctam expressionē. Alio modo per semiple
nam narrationē. Si ergo dicał noīabile
primo modo sic: sicut deus sibi soli ē intel/
ligibilis: ita effabilis ⁊ noīabilis nomine:
qd̄ ip̄e scit verbo: qd̄ ip̄e nouit Sicut itaq̄
nobis est incōprehensibilis: ita ⁊ innoīabi
lis. Et hoc mō intelligende sunt autorita/
tes ad primā partē inducte. Si vero acci/
piamus noīabile ꝑm qualēcunq̄ narratō
nē. Sic quēadmodū deus ē nobis cogno/
scibilis: ita ⁊ noīabilis. Et q̄ meli⁹ cogno/
scit melius noīat. Unde expressius noīat
fidelis ⁊ scriptura q̄ fidei suffragał vt scri
ptura sacra q̄ ratio naturalis: vel philoso
phia. Concordat his Tho. p̄ma parte. q.
xiij. cuius verba sunt ista. Scd̄m ꝙ aliq̄d
a nobis intellectu cognosci potest: sic a no
bis potest noīari. cum ḡ deus cognoscał a
nobis ex creaturis: sic poterit noīari nō tn̄
ita ꝙ nomē significās ip̄m exprimat diui/
nam essentiā ꝑm ꝙ est. Sicut hoc nomen
hō: exprimit sua significatiōe essentiā ho/
minis ꝑm ꝙ est. Significat em̄ eius diffi/
nitionem declarantē essentiam eius. Ra/
tio ei quā significat nomē est ei⁹ diffinitio
vt dicit Aristo.iiij.meta. Dicił ḡ deus nō
habere nomē. vel esse supra narrationē qr
essentia eius est supra id qd̄ de eo intelligi
mus ⁊ voce significam⁹. Scotus vero in
suo p̄mo. di.xxij. inq̄t: ꝙ licet viator nō pos
sit distincte cognosceř diuinā essentiā. pōt
nihilominus illā noīare aliquo noīe disti/
cte eā significante: reuelato vel imposito si
ue ab angelo siue ab ip̄o deo. sic ptz ď noīe
dei tetragmaton: qd̄ ꝑm Rabi Moyses si
gnificat solā essentiā diuinā cū intrinsecis
suis ꝓprietatib⁹. Et licet quidā putent in
hoc Scotū ꝯdicere tam dn̄o Bonauē. q̄
sancto Tho. Ego tn̄ aliud sentio: qm̄ do/
ctores illi preclarissimi de noīe dei loquūł
qd̄ viri b⁹ igenij ⁊ vi nature adinueniri pt
Doctor vero subtił extēdit se ad nomē qd̄
vel angel⁹ vel ds̄ ip̄e nob̄ reuelauerit. ¶ 2[m]
dubiū erat: vtrū ds̄ nomīari possit plurib⁹
noīb⁹. Ad qd̄ rn̄det Richardus de media
villa. di.xxij. li. primi ꝙ sic. nā quedā noīa
significāt deū ꝑm se. quedā in cōparatiōe
ad creaturas. Nominū aūt significantiū
deū ꝑm se. Quedā significāt essentiā Que
dā personas. Quedā notiōes. Noīa q̄ si/
gnificāt essentiā plura sunt. q̄uis diuina
essentia sit sūme simplex: tn̄ ꝓpter infinita/
tem perfectiōis sue ⁊ nostri intellectus de/
bilitatē nō potest homo illā prefectionem
vnico ꝯceptu exprimere: sed de illa format
plures ꝯceptus Et nihilominus si de illa
formaret ꝯceptus sine fine: nunq̄ ꝑ illos
ꝯceptus exprimeret eam perfecte. Facit
aūt intellectus noster aliū ꝯceptū de diui/
na perfectiōe sub ratiōe qua potētia. Aliū
sub ratōe qua sapia. ⁊ sic de alijs attributis
Unde q̄uis plurima noīa dicta de deo si/
gnificent rem eandē: tamē illam significāt
sub diuersis ratiōib⁹: ⁊ a diuersis ratiōib⁹
imponunł. Ideo talia nomina nō sunt si/
nonima: qr noīa sinonima sola voce diffe/
runt. Nomina insuper que significant per
sonas plurificantur. quia plures sunt per
sone diuine. Sic ⁊ nomina q̄ significāt no/
tiones. Scd̄m bonāuenturā in breuiloq̄o
Relationes in diuinis sunt quattuor. sc3.
paternitas. filiatio. spiratio. processio. No
tiones vero sunt relationes predictorum
cum innascibilitate. Nomina que signifi
cant deū in ꝯparatiōe ad creaturas pluri/
ficanł. Quia ꝑm Dionisiū.c. vi. ď diui.no
Deū per creaturas tripliciter cognoscim⁹
Aut per ablationē ꝯditionū imꝑfectarū

que reperiunẜ in creaturis. Aut per super/
eminentiã ꝯditionũ perfectaꝝ. aut ꝑ cau/
salitatẽ creaturaꝝ. Et ſm hoc deũ tripli/
citer noĩamus. Illa vero noĩa quibꝫ noĩa
mus deũ remouẽdo plurificanẜ: qꝛ plures
sunt ꝯditiões imperfecte in creaturis q̃s
nominãdo a deo remouemus. Quaꝝ vna
est finitas: quã remouemus cum dicimus
Deus est infinitus Alia est creatura: quã
remouemus cũ dicimus. Deus est increa/
tus. Similiter dicimus deũ imensum. qꝛ
sine mẽsura incorruptibilẽ. qꝛ sine corru/
ptione immortalẽ. qꝛ vita est sine defectu
mortis incorporeũ. qꝛ sine corporali mate/
ria. Nomina aũt quibꝫ noĩamus deũ sibi
attribuẽdo supereminẽtes ꝯditiones que
sunt in creaturis: plurificanẜ ſm ꝙ sẜ plu/
res perfecte ꝯditiões in creaturis q̃ per su
pereminentiã deo attribuunẜ. sicut sẜ lux.
vita. bonitas. ⁊ sic de alijs. Noĩa etiã qui/
bus noĩamus deũ sub rõne qua est causa
creaturaꝝ: plura sunt. ſm ꝙ creature refe/
runẜ ad ipm ſb alia ⁊ alia habitudine cãe
Referunẜ eñi ad ipm vt ad cãm efficientẽ
sui esse. ⁊ sic nominaẜ creatori ⁊ ad causaꝫ
exemplarẽ. ⁊ sic diciẜ exemplar. ⁊ ad cãm
finalem. ⁊ sic vocaẜ finis. Magnus itaqꝫ
deus est ⁊ excelsus valde: cui tanta nomia
ꝯpetunt que nos instruũt vt ꝯtemplemur
eum super oĩa existentẽ superantẽqꝫ om
nem intellectũ cuiuslibet creature. ¶ Ter/
tiũ dubiũ fuit. vtrũ hoc nomen deus inue/
niatur in scripturis expressum. Pro quo
audiende sunt voces omniũ scripturaꝝ tã
diuinaꝝ q̃ꝫ humanaꝝ. in quibꝫ ꝓphete. pa
triarche. apostoli euãgeliste. doctores. im/
peratores. philosophi. medici. astrologi. ⁊
poete hoc nomẽ deus in auribꝫ omniũ so/
nant cum eximia laude. Ergo incipiamꝰ
a veteri testamẽto ⁊ sequamur ea que po/
nuntur in nouo. Deinde que a prenomi/
natis tanguntur. Scribiẜ nanqꝫ Geñ. i. c.
In principio creauit deus celum ⁊ terrã.
Eodem ca. Dixit deus fiat lux. Et iteruꝫ.
Vidit deus lucẽ ꝙ esset bona. Et ibidẽ se
pius repetiẜ. Dixit quoqꝫ deus. Dixit ve/
ro deus. Et. xx. c. Dixit serpens ad mulie/
rem. Cur precepit vobis deus: ne comede
retis ex oĩni ligno paradisi. Eodẽ. c. Vo/
cauit dñs deus Adam. Et. v. c. Hic est li

ber generatiõis adã in die qua creauit de/
us hominẽ. Et vi. c. Dixitqꝫ deus nõ per
manebit spiritus meus in hoĩe in eternũ:
qꝛ caro est. Et. ix. c. Bñdixitqꝫ deus noe ⁊
filijs eius: dixitqꝫ ad eos. Crescite ⁊ multi
plicamini. Et. xv. c. Credidit abraã deo: ⁊
reputatũ est ei ad iusticiã. Et. xvij. c. Ego
sum deus oĩpotẽs: ambula corã me. Et
xviij. c. Nunq̃d deo est quicq̃ꝫ difficile. Et
xxij. c. Temptauit deus abraã. Eodẽ loco
Venerũt ad locũ quẽ oñderat ei deus. Et
xxvij. c. Det tibi d̃s de rore celi. Et. xxviij. c
Deus oṗs bñdicat tibi: ⁊ crescere te faciat
atqꝫ multiplicet. Eodẽ. c. Nõ est hic aliud
nisi domus dei ⁊ porta celi. Et. xxx. ca. Ex/
audiuit deus preces eius. s. lie. Eodẽ. ca.
Dixit rachel. Abstulit d̃s obprobriũ meũ
Et. xxxv. c. Apparuit iacob d̃s cũ fugaret
fratrẽ suũ. Eodẽ. c. Ego sum deus oṁp̃s
cresce ⁊ mltiplicare. Et. xl. c. Dixit ioseph
Nunq̃d nõ dei est interpretatio. Et. xli. ca.
Oñdit tibi d̃s oĩa q̃ locutus es. Et. xlviij.
c. Dixit iacob. En ego morior: ⁊ d̃s erit vo
biscũ. Et Exo. ij. c. Dixit moyses. Deꝰ pa/
tris mei: adiutor meus eruit me de manu
pharaonis. Et. iij. c. Dixit deus. Ego sum
deus p̃ris tui. d̃s abraã: deus ysaac. Eodẽ
ca. dixit moyses. Deus patrũ nostroꝝ mi/
sit me ad vos Et. v. c. Deus hebreoꝝ voca
uit nos vt eamus viã triũ dieꝝ in solitudi
nẽ ⁊ sacrificemus dño deo nr̃o. Et. vi. c. ait
dñs. Scietis ꝙ ego sum dñs deus vester.
Et. xv. c. scribiẜ. Iste d̃s meus: ⁊ glorifica/
bo eũ deus p̃ris mei ⁊ exaltabo eũ. Et. xviij.
c. Esto populo in his q̃ ad deũ sunt. Et. xx
ca. Ego sum dñs deus tuus: q̇ eduxi te de
terra egypti: ⁊ de domo ẜuitutis. Eodẽ. c.
Vt probaret nos venit deus. Et xxiij. c.
Dñator dñe deus: misericors ⁊ clemens.
Et Leuit. xi. c. Custodite oĩa q̃ scripsi:
vt sim vester deus. Et. xviij. c. Ego dñs d̃s
vr̃: custodite leges meas. Et. ix. c. Sancti
ficamini ⁊ estote sancti: qꝛ ego sanctus sũ
dñs deus vester. Et. xxiiij. c. Homo q̇ ma
ledixerit deo suo portabit peccatũ suũ. Et
xxvi. ca. Ambulabo inter vos ⁊ ero vester
deus. Et numeri. xvi. c. Fortissime d̃s spi/
rituũ vniuerse carnis: num vno peccante
ꝯtra oẽs ira tua deseuiet. Et. xxiij. c. Nõ
est d̃s quasi hõ vt mentiaẜ. Et Deut. iij. c.

Neqꝫ em̄ est alius deus vel in celo vel ī ter/
ra: q̇ possit facere opera tua: ⁊ ꝯparari for
titudini tue. Et. iiij. c. Nō est aliqua natio
tā grandis q̄ habeat deos appinquātes si
bi: sicut adest nobis deus noster. Et. vi. c.
Diliges dn̄m deū tuū. Eodē c. Non tem/
ptabis dn̄m deum tuū. Et. vij. c. Populus
sanctus es dn̄o deo tuo. Et. viij. c. Obser/
ua ⁊ caue ne quando obliuiscaris dn̄i dei
tui. Et. x. c. Dn̄i dei tui celū est ⁊ celi celoꝝ
⁊ oīa que in eo sunt. Eodē. c. Deus no/
ster ipē est deus deoꝝ ⁊ dn̄s dn̄antiū deus
magnus ⁊ potens ⁊ terribilis. Et. xij. cap̄
Dn̄m deum vestrū sequimini: ⁊ ipm̄ time
te. Et. xiiij. ca. Filij estote dn̄i dei vestri. Et
xviij. c. Perfectus eris ⁊ absqꝫ macula co/
ram dn̄o deo tuo. Et. xxiij. c. Cum votum
voueris dn̄o deo tuo: nō tardabis reddere
Et. xxxij. c. Deus fidelis ⁊ absqꝫ vlla ini/
quitate: iustus ⁊ rectus. Et Josue. ij. c. Do
minus em̄ deus noster: ipē est deus in ce/
lo sursum: ⁊ in terra deorsum. Et Judicū
vi. ca. Ego deus vester non timeatis deos
amorreorū. Et primi Regum ca. ij. Deus
scientiarū dominus est. Et. vi. c. Auxilia/
tus est nobis deus. Et. ix. c. Est vir dei in
ciuitate hac. Et scd̄i Regum. xiiij. ca. Non
vult deus perire animā. Et. xxij. ca. Quis
fortꝰ ꝑter deū nr̄m. Et tertij Reg. iiij. De/
dit qꝫ deus sapientiā salomoni ⁊ pruden/
tiam multā nimis ⁊ latitudinem cordis.
Et quarti Regum. v. ca. Ponuntur ver/
ba regis israel: Nunquid deus sum ego:
vt occidere possim ⁊ viuificare. Eodē ca.
scribitur ꝙ dixit naaman. Vere scio ꝙ nō
est alius deus in vniuersa terra: nisi tantū
d̄s israel. Et primi Paralipomenō. xvij.
ca. Dixit natan ad dauid. Oīa que in
corde tuo sunt fac: deus em̄ tecum est. Et
scd̄i Paralipomenon. xxv. cap̄. dicit̄. Dei
est adiuuare ⁊ in fugam vertere. Et primi
Hesdre primo capi. Cirus rex persarum
retulit. Oīa regna terre dedit mihi do/
minus deus celi. Et Thobie. vi. cap̄. scri/
buntur verba angeli ad Thobiā loquen/
tis. Ostendam inquit tibi que sunt qui/
bus preualere potest demonium. hi nanqꝫ
sunt qui coniugium ita suscipiunt vt deū
a se: ⁊ sua mēte excludant. Et Judith. xiiij
cap̄. Achior videns virtutem quam fecit

deus israel: relicte gentilitatis ritu credi/
dit deo. Et Job. xxiij. capi. Deus molliuit
cor meum: ⁊ oīpotens conturbauit me.
Et in psalmo. iiij. Cum inuocarem exau/
diuit me deus. Et. vij. Domine deus me/
us i te speraui. Et psalmo. ix. Propter qd̄
irritauit impius deum. Et psalmo. xvij.
Deus meus adiutor meus et sperabo in
eum. Et psalmo. xviij. Celi enarrant glo/
riam dei. Et psalmo. xxiiij. Libera deus is
rael ex omnibus tribulationibus suis. Et
xli. Quemadmodū desiderat ceruus ad
fontes aquaruꝫ: ita desiderat anima mea
ad te deus. Et psalmo. xlij. Quia tu es de
us fortitudo mea. Et psalmo. xliij. Deus
auribus nostris audiuimus. Et psal. xliiij.
Propterea vnxit te deus deus tuus. Et
psalmo. xlv. Deus refugiū nostrum ⁊ vir/
tus. Et psalmo. xlvi. Oēs gentes plau
dite manibus: iubilate deo in voce exulta
tionis. Eodem psalmo. Quoniā rex om/
nis terre deus: psallite sapienter. Et. xlvij.
Hic est deus noster in eternum ⁊ in secu/
lum seculi. Et. xlix. Deus deorum domi/
nus locutus est. Et. l. Miserere mei deus
scd̄m magnam misericordiam tuam. Et
lij. Deus de celo prospexit super filios ho/
minum. Et. liij. Deus in nomine tuo sal/
uum me fac. Et psalmo. lxx. Deus docui/
sti me a iuuentute mea. Et psalmo. lxxij.
Quā bonus israel deus his qui recto sūt
corde. Et. lxxvi. Viderunt te aque deus:
viderunt te aque ⁊ timuerunt: ⁊ turbate
sunt abyssi. Et. lxxxij. Deus quis similis
est tibi. Et. lxxxiiij. Audiaꝫ quid in me lo/
quatur dominus deus. Et. lxxxv. Ma/
gnus es tu ⁊ faciens mirabilia: tu es deus
solus. Et Eccle. i. ca. Omnis sapientia a
domino deo est. Et. ij. ca. Fili accedens ad
seruitutem dei: sta in iusticia ⁊ in timore.
Et. iij. ca. Qui timet deū honorat paren/
tes. Et. vij. ca. Non te iustifices ante deū.
Et. x cap. Perdit deus memoriā superbo/
rum. Et. xv. ca. Deus ab initio constituit
hominē. Et. xlv. ca. Dilectus deo ⁊ homi/
nibus: Moyses. Et Sapientie. i. ca. De/
us mortem non facit. Et Esaie. ij. ca. Ve
nite ascendamus ad montē domini: ⁊ ad
domū dei iacob. Et vi. ca. Seraphin cla/
mabant sanctus sanctus sanctus dominꝰ

deus sabaoth. Et. xl. ca. Consolamini con
solami populemeus dicit deus noster. Et
Hieremie. iij. ca. Vere in domino deo no/
stro salus israel. Et Danielis. i. ca. Dedit
autē deus danieli gratiā in conspectu pri/
cipis eunuchorū. Et. ij. ca. Daniel benedi
xit deo celi. Et. iij. c. Ambulabāt in medio
flamme: laudantes ⁊ benedicentes deum
Et. xi. ca. Aduersus deum deorū loquetur
Et. xiij. ca. Deus eterne qui absconditorū
es cognitor. Et Osee. xxij. c. Deum absqꝫ
me nescies. Et Jone. iiij. ca. Tu es deus
clemens ⁊ misercors. Et Michee. vi. ca.
Curuabo genu deo excelso. Et prima Pe
tri. v. ca. Deus omīs gratie vocauit nos ī
eternam gloriā suam. Et eodem ca. Hu/
miliamini sb potenti manu dei. Et ad Ro
manos. i. ca. Cum deum cognouissent: nō
sicut deum glorificauerūt. Et. viij. ca. Si
deus pro nobis quis cōtra nos. Et prime
ad Corinth. xxiiij. ca. Non est dissensionis
deus: sed pacis. Et scd̄e ad Corinth. xx. c.
Non em̄ qui seip̄m commendat ille pro/
batus est: sed quem deus ꝯmendat. Et ad
Ephe. ij. ca. Deus diues est in misericor/
dia. Et ad Philipeñ. ij. c. Deus exaltauit
illum. Et prime ad Thessaloniceñ. v. ca.
Deus pacis sanctificet vos. Et Act. v. ca
Obedire oportet deo. Et xviij. ca. Inue/
ni aram in qua scriptum erat: ignoto deo.
Et Apocalips. i. ca. Significauit deus q̄
oportet fieri cito. Et. vij. ca. Vidi alterum
angelum ascendentē ab ortu solis haben/
tem signum dei viui. Exodi. xiiij. cap̄. Ti/
mete deum ⁊ date illi gloriā ⁊ honorē. Et
xxi. ca. Absterget deus omnē lachrymam
ab oculis eorum. Et Joh. prime sue cano/
nice. ca. i. Deum nemo vidit vnqꝫ. Et in
suo euangelio. i. cap̄. Verbum erat apud
deum. Et. viij. cap̄. Qui ex deo est verba
dei audit. Et. iij. ca. Sic deus dilexit mun
dum. Et Matthei. vi. ca. Beati mundo
corde: quoniā ipi deum videbunt. Et. vi.
ca. Nō potestis deo seruire ⁊ mām̄one. Eo
dem cap̄. Primū querite regnum dei. Et
xix. ca. Quos deus coniunxit: homo non
separat. Et. xxij. ca. Reddite que sunt cesa
ris cesari: ⁊ que sunt dei deo. Et Luce. i. c.
Quod em̄ ex te nascetur sanctū vocabit fi
lius dei. Et. vij. c. Deus visitauit plebem
suā. Et. viij. ca. Deus propicius esto mihi
pctōri. Et Cassiod. sup ps̄. Magnꝰ ds̄ ⁊
laudabil' nimis. Deus inq̄t ē virtus inex
plicabil': pietas incōprehensil': sapiā ineffa
bilis: cuius vera diffinitio est finē in suis
laudibꝫ nō habere. Et Boe. in libro de tri.
Deus est pulcherrimū: fortissimūqꝫ vere
vnuꝫ in quo nullus numerus: nullū in eo
aliud preterqꝫ id quod est. Et Anselmus
in prosologion. Deus est pulcritudo que
nō videt: odor qui olfactu nō percipit: sa
por qui nō cognoscit: bonitas que nō senti
tur. Et Augustinus in lib. de libero arbi.
Deus est quo nihil superius esse ꝯstat eter
nus incōmutabilis. Et in libro de vera re
ligione. Deus est incōmutabilis natura:
p̄ma vita: p̄ma essentia: p̄ma substantia.
Et Justinianus imperator. C. de vete. iu/
re enucliādo. l. i. inquit. Deo auctore: ⁊ no
strū gubernāte imperiū bella feliciter pera
gimus ⁊ pacē decoramus: ⁊ statim reipu/
blice sustentamꝰ. Et. C. de offi. prefec. p̄to.
aphrice. l. i. Multas quidē ⁊ antea a deo
promeruimus largitates. ⁊ īnumerabilia
eius circa nos beneficia ꝯfitemur. Et. C.
de rebꝫ creditis: ⁊ iureiurā. l. i. Jurisiurādi
ꝯtempta religio satis deū habet vltorem.
Et. ff. de legi. l. ij. scribitur. Omīs lex inuē/
tio ⁊ donū dei est. Et ideo habes in epl'a
Inter claras. C. de sum. tri. ⁊ fi. ca. Et in
proemio institute. Et. C. ne filius pro p̄re
in auten. habita. Et. C. d̄ iudeis. l. iudeis:
Et. C. de raptoribꝫ virginum. l. raptores.
Et. ff. de iureiuran. l. ait pretor. Et. C. de
epi. ⁊ cle. l. deo nobis. Et ī auten. vt nō lu/
xurientur contra naturā. Et in autentico
de mandatis principū in . §. oportet. Et ī
auten. de fide instru. in . §. Cum igit. Et in
auten. de questore in prin. Et Sibilla he
ritrea cuius verba ponit Lactantius lib.
i. diuinarum institutionum: ita loquitur.
Vnus deus qui vnus est: isqꝫ amplissi/
mus increatus. Et Plato in thimeo. Per
fectus ⁊ purgatus hinc exiens habitabit
cum deo. Et vt Hieronimus asserit super
primum capitulum Danielis. Hic dixit
fabricatorem mundi deum. Et Aristote/
les in primo de celo et mundo. Omnes
quidē summū locum deo tribuunt ⁊ greci
⁊ barbari. Et in duodecimo metaphisice.

Dicimus deū aníal sempiternū semp vi/
uens. Et rex Auicenna ī prologo sui cano
nis In primis deo gratias agamus: sicut
sui ordinis celsitudo z beneficij ipius mul
titudo meret. Et in eodē prologo. Si mi
hi deus auxiliatus fuerit: z hunc ɔfirma/
uero librū: addam postea in vno libro An
thidotariū. Et idem in prima sen. primi li
bri Canonis: doctrina. iij. c. ij. de comple/
xionib9 mēbroꝝ. Deus cuiqꝫ aīali z cuiqꝫ
membro donauit ex complexiōe: quod ma
gis meretur. Et Galienus medicoꝝ prin
ceps: super prima particula pronosticorū
hypocratis. Nō inuenimus hypocratem
dicere in aliquo libroꝝ suorū ꝙ deus bene
dictus z sublimis causasset aliquā egri/
tudinem. Et Rasis in prologo libri ad
Almansoriū regem. Regi Almansorio cu
ius vitā prolonget deus. Et Damasce. in
prologo sui libri de consolatiōe medicina/
rū. In nomine dei misericordis cuius no/
minatu sermo recepit gratiā z doctrina ꝑ
fectionē. Et idem in prologo sue practice.
Sanat solus languores deus. Et Albu/
mazar in suo introductorio in astronomiā
Deus est mouēs oīa imobilis: cui9 nomē
est benedictū exaltatū exaltatiōe maxima
Et Sene. in tragedijs. Sequit superbos
victor a tergo deus. Et ad Lucillū. Nihil
deo clausum est. Et Ouidius in libro de
arte amandi. Flectit iratus voce roga: ite
deus. Et Sixtus Pitagoricus in senten/
tijs. Cogitatio hominū non latet deū. Et
Cicero in libro de legib9. Nihil est pstan
tius deo. Et in libro de natura deoꝝ. Nul
li est nature obediens aut subiectus deus:
omnē ergo regit ipe naturā. Et iteruz ibi.
Comprehende aīo: z propone ante oculos
deū. Et in eodē. Quid esse potest in rerum
natura homine melius. In eo em̄ solo: est
ratio qua nihil potest esse prestantius Esse
aūt hominē qui nihil in om̄i mundo me/
lius esse q̄ꝫ se putet desipientis arrogantie
est. Ergo est aliquid melius: est ergo pro/
fecto deus. Quid amodo audebunt dice/
re curiosi: an tantorū viroꝝ quorū testimo
nia retulimus: sententia inanis est. O stul
ti z tardi corde ad credendū. O ceci pec/
catores: z inimici dei. O maligni mentes
iniquorū: expergiscimini z intuemini eum
qui om̄ia ɔdidit: om̄ib9 preest: z nos perde
re potest atqꝫ saluare. Sed q̄ illū nō timēt
nō diligunt neqꝫ venerant. statim inflatis
bucchis mihi detrahūt sic loquenti. Sup
flua inquiūt ac tumida est tanta precedēs
turba autoritatū de deo: cum eū agnosca/
mus: ɔfiteamurqꝫ creatorē celi z terre: vi/
sibiliū omniū z inuisibiliū. O q̄ꝫ infelix ē
horū ɔditio tempoꝝ dum ɔpletū experi/
mur id qd̄ apostolus scribit ad Titū. i. ca.
Confitent se nosse deū: factis aūt negāt.
Qd̄ deus vocat pater noster in quo osten
ditur eius benignitas que nos allicit ad
eum diligendum. Ca. II.

Secundū nomē quo ds̄ nominat a nobis est nomē amo ris: illud est pater. Mira res ꝑ
fecto ꝙ ille q̄ condidit celū z terrā z om̄ia
que in eis sunt: dignet a nobis vermiculis
pater appellari. Nos tamen ipius filij dei
esse refugimus dum magis he infima vi/
lia atqꝫ terrena: q̄ꝫ ipm summū bonū dili/
gimus. Ob id ipe conquerit dicens Esa.
i. c. Filios enutriui z exaltaui: ipi aūt spre/
uerūt me. Verūtamen vt ad tanti patris
dilectionē corda inflāment hūana: de ipa
paternitate tres ɔsideratiōes faciemus.

¶ Prima dicitur distinctionis.
¶ Scd̄a rōnis. ¶ Tertia significatiōis.
¶ Prima ɔsideratio dicitur distinctionis.
in q̄ scire libet ꝙ patres multi sunt. z mul
tipliciter accipiuntur. Nam.
¶ Primus dicitur carnalis.
¶ Secundus spiritualis.
¶ Tertius sacramentalis.
¶ Quartus infernalis.
¶ Quintus celestialis.
¶ Primus pater dicit carnalis: aut rōe im
mediate generatiōis. de quo dicit Exo. xx.
c. Honora patrē tuū. Aut rōe originis. z
sic om̄es aui. proaui. attaui. tritaui dicunt
patres. Unde Hiero. super Danie. asse/
rit de balthasar q̄ vocat patrē Nabucho/
donosor. vt scribit Dani. v. c. ꝙ nō facit er
rorem scientibus scripture sancte consue/
tudinem: qua proaui om̄es z maiores pa/
tres vocāt. Nā ſm Gerosū chaldeū: z Io/
sephū Nabuchodonosor regnuit annis q̄/
dragitatrib9. cui successit fili9 q̄ vocatus ē

Euilmorodach: huic successit filius dict⁹ Neglisar: q̄ mortuo regnit fili⁹ ei⁹ La bor sodoc. hui⁹ fili⁹ fuit Baldasar. Et nihilo/min⁹ ipe dicebat Danieli. Tu es Daniel de filijs captiuitatis Juda. quem adduxit rex pater me⁹. scʒ Nabuchodonosor de iudea. ¶ Scd̄s pr̄ est sp̄ualis. Et sic dicit̄ pr̄ quilibʒ sacerdos. vt ptʒ. xcvi. dist. c. q̄s dubitet. vbi dicit̄. Quis dubitet sacerdotes xp̄i regū oim̄ ⁊ p̄ncipū p̄res ⁊ mḡros censeri. ¶ Est insup pater sp̄ualis sacerdos q̄ audit cō fessiones. sic ptʒ. xxx. q. i. c. oēs Similr̄ q̄ erudit ⁊ docet aliq̄s vocat̄ pr̄. Hic Macrobi⁹ in ꝓlogo sup somniū Scipio/nis Eustachiū discipulū filium vocat. Et Paul⁹ ad Gal. iiij. c. dicit. Filioli: q̄s iterū parturio donec xp̄s formet̄ in vob. ¶ Terti⁹ est pr̄ sacramētal̄. Js ē sacerdos baptisās ⁊ eps̄ ꝯfirmās: ⁊ q̄cūq̧ ali⁹ tenēs i baptis/mo vel ꝯfirmatōe illū q̄ baptisat̄ aut cōfirmat̄. Probant̄ ista. xxx. q. c. i. ad limina. §. filia. Et. xxx. q. iij. c. ita. Et de ꝯse. dist. iiij. c. vos ante oīa. Et extra de cogn. sp̄uali. c. vlt. Qd̄ ꝓp̄s est declarandū ꝓpter eos q̄ falso tenēt sacerdotē baptisantem nō fieri cōpatrē. ¶ Quart⁹ est pr̄ infernalis. Hic est dyabol⁹ pr̄ iniq̄x. De q̄ dicit Amb. xxij q. v. c. cauete frēs. Omnes q̄ amāt menda/ciū filij sunt dyaboli. Et dn̄s Jesus dice/bat iudeis. Joh. viij. c. Vos ex p̄re dyaboli estis: ⁊ d̄sideria patr̄ v̄ri facitis. ¶ Qui/tus est pr̄ celestialis q̄ est de⁹ b̄ndictus: de q̄ clarū est ꝙ sic noīat̄. Vn̄ Esa. lxiij. c. scribit̄. Tu dn̄e pater noster ⁊ redēptor noster Et hiere. iij. ca. Jnuoca me pat̄ meus. Et xxxi. c. Factus sū isrl̄i pater. Et malach. ij. c. Nunquid nō pat̄ vnus oim̄ nostrū. Et Math. v. c. Pater tu⁹ q̄ videt in abscōdito reddet tibi. Et iterū ibi. Sitis filij pa/tris vestri: q̄ solē suuʒ oriri facit sup bonos ⁊ malos. Et. x. c. Nō em̄ vos estis q̄ loquimini. sʒ sp̄us p̄ris vestri q̄ loquit̄ in vobis Et. xxiij. c. Vnus ē em̄ pater vester q̄ in celis est. Et Luc. vi. c. Estote misericordes sicut ⁊ pr̄ vester celestis misericors est. Et Math. vi. c. Cū oraueritis dicite. pat̄ noster q̄ es in celis ⁊c. Et. i. ad. Cor. viij. ca. Vnus est d̄s pater ex q̄ omia. Et de h̄ ita loquit̄ Virgil̄. in. i. eneides. At pr̄ oipotēs speluncis addidit atris. Et in. x. At pater omipotens rerū: cui sūma potestas. Et in i. Georg. Ter pater extructos deiecit ful/mine mōtes. Et horati⁹ odda scd̄a. Jā sa/tis terris niuis atq̧ dire grandina misit pater. Et rubente dextra sacras iaculatur arces. Terruit vrbē terruit gentes. Scri/bit Orosi⁹ ꝙ Pyrrhus rex epyrrotharū q̄ in auxiliū tarentinoꝝ venit: fi[illegible]us viribꝫ thessalie ac macedonie: totiusq̧ grecie: dux in prima pugna in cāpania Ualeriū leuiniū ꝯsulē omemq̧ q̄i exercitū romanoꝝ d̄uicisset: cū ex vtraq̧ pte multi fuissent infecti: atq̧ numer⁹ occisoꝝ ex pte Pyrrhi pregrandis fuisset: post habitā illā victoriam affixit titulū in tēplo Jouis in q̄ ita scptū erat. Qui añ hac inuicti fuere viri pater optime olympi. Hos ego in pugna vici: ⁊ ab eis vict⁹ sū. Cū redargueret̄ a suis q̄ se victuʒ fatebat̄. Rn̄dit si rursus sic modo vincā: fuerat r sine militibꝫ in Epyrꝝ. Ecce itaq̧ ꝙ oēs natōes de deo nomē p̄ris ꝓclamat̄. Sʒ dū ista tractam⁹ opus ē: vt in hac pte tria dubia disputemus.

¶ Primū vtrū sit vna patnitas filij dei et

¶ Scd̄m vtrū h̄ nomē pr̄ ꝑ ꝑus di creat̄e cat̄ in deo respectu filij ab eterno geniti: ꝙ̄ respectu hoīs ⁊ creature.

¶ Terciū cur in diuinis maternū nomen tacet̄ paternum exprimit̄.

¶ Pro declaratōe primi dubij plerīq̧ ar/guūt. Qd̄ filij dei ⁊ creature nō sit vna pa/ternitas: sʒ diuersa. Prima q̄ vbi sunt diuerse relatōnes opposite ibi diuerse ratio paternitatis. Sed in patnitate q̄ deus est pater filij ab eterno geniti. ⁊ q̄ est pat̄ creature: sūt diuerse relatōes opposite ḡ diuersa r ō paternitatis. Relatio em̄ q̄ refertur pater ad filiū est increata: illa q̄ ad creaturam creata. Jtaq̧ videt̄ hec patnitas sit alia ab illa. ¶ Secūdo arguit̄. q̄ vbi sunt diuersi respectus patnitatis. ibi diuerse paternitates. Sed alio respectu est d̄s pater filij. alio respectu ē pater creature. Naʒ vt dicit glo. Aug. sup illo v̄bo Joh. xx. c. Ascēdo ad patrē meū ⁊ patrē vestrū. meū natura. vestrū ꝑo gratia. Ergo alia est paternitas filij ⁊ alia creature. Rn̄det ad h̄ Alex/ander de ales in tercio sūme. Qd̄ in relatione qua deus est pat̄ filij. ⁊ pater creature tria sunt cōsideranda. scʒ ꝑncipiū. termini

⁊ modus. Principiuꝫ est pater. Termini
sūt fili⁹ dei ⁊ creatura. Modus: deus est.
paṫ filij ꝑsonalṙ: ⁊ pr̄ creature essentialiter
Licet ḡ termini hui⁹ relatōis plurificenṫ
⁊ modus sit diuersus. tn̄ ṗncipiū est vnū
nō diuersū nec plurificatū. Vn̄ aug⁹. li. ḋ
tri. ait. Pater dr̄ ṗncipiū filij. q2 genuit eū
⁊ pricipiū spūssācti. q2 spūsscīs est donū
ei⁹. ⁊ principiū creature. q2 creauit eā. Et
tn̄ ꝓpter has diuersas rōnes nō multipli/
caṫ rō ṗncipij. Ergo cū dr̄ pr̄ filij ⁊ pr̄ crea/
ture: nō mltiplicabiṫ rō pr̄is respectu filij
⁊ respectu rōnalis creature. Et sic solutū
est primū argumentū. Ad scdm̄ dicit ale/
xander ꝙ grā ⁊ natura faciūt distinctōeꝫ
nō ex ꝑte illi⁹a q̄: sꝫ ex ꝑte eoꝝ q̄ sūt ab illo
¶ Scdm̄ dubiū fuit. vtrū h̄ nomē pr̄ ꝑ ṗ/
us dicaṫ i ḋo respectu filij: q̄ꝫ r̄spectu hoī sz
creature. ¶ Et ad h̄ rn̄det Tho. i. ꝑte. q. x/
xxiij. ꝙ sic. Naꝫ qḋ eṫnū ē pri⁹ est tꝑali. Ab
eṫno aūt ḋs est pr̄ filij ⁊ ex tꝑe pr̄ creature
Insup ꝑ prius dr̄ nomē ḋ illo in q̄ saluaṫ
tota rō nōis ꝑfecte q̄ꝫ de illo i q̄ saluaṫ ꝭm
aliq̄d. De h̄ siq̄dē dr̄ ꝑ silitudinē ad illud
in q̄ ꝑfecte saluaṫ. q2 oīa ꝑfecta sumunṫ a
ꝑfectis. Inde est ꝙ h̄ nomē Leo ꝑ pri⁹ dr̄
de aīali in q̄ tota rō leonis saluaṫ: qḋ ꝓprie
dr̄ Leo. q̄ꝫ de aliq̄ hoīe in q̄ iueniṫ aliq̄d ḋ
rōne leonis: vtputa audacia vl̄ fortitudo.
de h̄ nanq̄ꝫ ꝑ silitudinē dr̄: manifestuꝫ est
aūt ꝙ ꝑfecta rō paternitatꝭ ⁊ filiatōis in/
ueniṫ in deo pr̄e ⁊ in deo filio. q2 pr̄is ⁊ filij
est vna natura ⁊ glīa. in creatura ꝟo filia
tio iueniṫ respectu dei nō ꝭm ꝑfectā rōnem
cū nō sit vna natura creatoris ⁊ creature
sed ꝭm aliquā silitudinē q̄ quāto ꝑfectior
fuerit: tanto ꝓpinquius accedit ad verā fi
liatōnis rōnē. Diciṫ aūt de⁹ alicui⁹ creatu
re pater ꝓpter silitudinē vestigij tm̄. vtpote
irrōnabiliū creaturaꝝ. ꝭm illud Iob. xxx/
viij. c. Quis ē pluuie pater. aut q̄s genuit
stellas roris. Alicui⁹ etiā dr̄ pater ꝓpter si/
militudinē imaginis: ⁊ sic dr̄ pater hoīm
Alicuius pater vocaṫ ꝭm silitudinē grē: ⁊
sic hō diciṫ filius dei adoptiuus ꝭm ꝙ or/
dinaṫ ad hereditatē eterne glīe. Quare ꝑ
prius diciṫ pater respectu filij quē sibi coe
qualem genuit: q̄ꝫ respectu alicui⁹ creatu/
re. ¶ Sed ꝯtra ista posset q̄s ita arguere.
Cōmune ꝭm intellectum est prius ꝓprio.

Sed hoc nomē pater ꝭm ꝙ ꝑsonalṙ sumiṫ
tur est ꝓpriū ꝑsone patris: respectu ꝑsone:
⁊ patris respectu ꝑsone filij. Scdm̄ ꝟo ꝙ
sumiṫ essentialṙ est cōmune toti trinitati.
⁊ sic diciṫ respectu creature.. Nam toti tri
nitati dicim⁹ pater noster. Ergo sequiṫ ꝙ
principalius pater dicaṫ respectu creatu/
re q̄ꝫ filij coeterni ⁊ consubstantialis. Sol
uit h̄ argumentū Tho. vbi s̄. Qꝫ cōia ab
solute dicta ꝭm ordinē intellectus nr̄i sūt
priora q̄ꝫ ꝓpria: q2 includunṫ in intellectu
ꝓprioꝝ. sed nō ecōuerso. In intellectu eñ
ꝑsone pr̄is intelligiṫ deus: sed nō ꝯuertiṫ.
Cōmunia ꝟo que importānt respectū ad
creaturā: ꝑ posteri⁹ dicunṫ q̄ꝫ ꝓpria que i/
portant respectus ꝑsonales. q2 ꝑsona ꝓce
dens in diuinis ꝓcedit vt principiū ꝓdu/
ctōnis creaturaꝝ. Sicut eñ verbū conce/
ptū in mēte artificis ꝑ prius intelligiṫ ꝓ/
cedere ab artifice q̄ꝫ artificiatū qḋ produ/
ciṫ ad silitudinē verbi ꝯcepti in mēte. Ita
ꝑ prius ꝓcedit filius a patre q̄ꝫ creatura ḋ
qua nomē filiatōnis diciṫ ꝭm ꝙ aliq̄d ꝑti
cipat de similitudine filij. ¶ Terciū dubi
um fuit: cur in diuinis maternū nomē ta
ceṫ: paternū ꝟo exprimiṫ. Ad hoc ita dicit
dn̄s Bonauen̄. di. v. i. li in declaratōne li/
tere: vbi allegat Anshelm⁹ in ꝓsologion.
Qꝛ principiū maternū ꝑexigit aliud pri/
piū prius: q2 mater est principiū passiuū: ⁊
oē tale moueṫ ab alio: ḡ ante ip̄m ē ṗncipi
um aliud. Qm̄ ḡ principiū gn̄atiōis filij i
diuinis est primū: ⁊ est pure actuale. Iḋo
nullo modo transferṫ maternū principiuꝫ
ad diuina. Dicta sunt hec de filio dei. vt
agnoscamus q̄ꝫ benignus est pater eius
qui hoīes tanti dignos facit honoris. vt fi
lios etiā ip̄os habeat: ⁊ si nō ꝭm veritatē
nature. ꝭm tn̄ aliq̄ꝫ silitudineꝫ vel partici/
patiōnē. ¶ Secūda ꝯsideratio de paterni
tate dei diciṫ ratōnis. in qua ꝑscrutari de
bemus qualiter deus dicitur pater noster
quintuplici ratione.

¶ Primo rōne gn̄atōnis.
¶ Secundo rōne gubernatōnis.
¶ Tercio rōne instructōn s.
¶ Quarto rōne ꝓtectionis.
¶ Quinto ratione dotatōnis.

¶ Primo diciṫ ḋs pater nr̄ rōne gn̄atōnis
Pater nanq̄ꝫ est qui habet filiuꝫ a se geni

tū ⁊ similē sibi. Deus aūt ⁊ si nō a se nō ge
nuerit: fuit tñ causa nobis vt essem⁹ ⁊ ꝯm
corpus ⁊ ꝯm aiam. Ideo Lactanti⁹ li. ij.
diui. isti. ait. Deus veri p̄ris officio fūct⁹
est ip̄e corpus effinxit: ip̄e aiam qua spira/
mus infudit. Illi⁹ est totū q̄cquid sumus
Et moyses Deut. xxxij. c. Nunq̄d nō ip̄e
est pater tuus: q̄ fecit ⁊ creauit ⁊ possidet
te Ibi glo. Fecit corpus: creauit ⁊ possedit
te. Ibi glo. Fecit corpus: creauit aiaꝫ possi
det vtrūq̄ꝫ. Et vidua illa timēs deū que fi
lios hortabat᷑ quecūq̄ꝫ supplicia ferre: q̄ꝫ ꝯ
legē porcinas carnes comedere. vt scribit᷑
ij. Mach. c. vij. ita dicebat. Nescio qualit᷑
in vtero meo apparuistis. neq̄ꝫ ego spūm ⁊
aiam donaui vobis ⁊ vitā ⁊ singulorꝫ mē/
bra nō ego ip̄a cōpegi. ¶ Secūdo deus dr̄
pater nr̄ rōe gubernatōis. Ip̄e siquidē cū/
ctis creaturis celi ⁊ terre mādauit vt hu/
manis vsib⁹ indesinent᷑ deseruiāt. Ob h̄
vt dicit Hugo de sctō vict. Quelibet crea
tura trina voce alloquit᷑ hoīeꝫ. Accipe: rd
de: fuge. Accipe bn̄ficiū ex me in vsuꝫ tuū
Accipe inq̄t celum a me: ⁊ lumīarib⁹ me/
is: illuīatiōnē ⁊ motū. Accipe ait ignis a
me calorē. Accipe ab aere r̄spiratiōnē. Ac/
cipe ab aqua refrigeriū ⁊ lotioneꝫ. Accipe
a terra aialia: fructus ⁊ sustētatōeꝫ ⁊ silia
Scda vox est redde. scꝫ obsequiū tuo bene
factori ⁊ meo creatori. qui ideo me creauit
vt tibi seruirē. Tercia vox est fuge. scꝫ sup
pliciū: ne illud incurras ꝓpter igratitudi/
nē. Tercio ds̄ dr̄ pater nr̄ rōne instrucōis
Instruxit nos equidē triplici lege. scꝫ na/
ture scripture ⁊ gr̄e. vt scirem⁹ q̄d agendū
q̄d fugiendū: q̄d amandū: q̄d timēdū: q̄d
colendū: q̄d ue desiderandū Neq̄ꝫ ꝯqueri
debem⁹ si nescim⁹ tot secreta nature. astro/
rū cursus. motus syderꝫ. occeani ambituꝫ
naturas herbarꝫ. futura ꝯtingētia ⁊ hmōi
Oīm vt inquit Lactanti⁹ li. ij. diui. instit.
Cū apiret hoī veritatē ds̄: ea sola nos sci/
re voluit que intfuit hoiem scire ad vitaꝫ
ꝯsequēdā. Que ṽo ad curiosā ⁊ ꝓphanaꝫ
cupiditatē ꝑtinebāt: retinuit vt archana
essent. ¶ Quarto ds̄ dicit᷑ p̄r noster rōne ꝓ
tectōnis. q̄ ip̄e nos ꝓtegit ⁊ defendit a pi/
culis ⁊ tēptatōnib⁹ pene inumerꝫ. nisi em̄
ip̄e auxiliaret᷑ nobis ⁊ angelico nos tueret᷑
p̄sidio: vix possem⁹ ad horā sup terraꝫ vi/
uere ¶ Quinto deus dicit᷑ pat᷑ noster rōne
dotatōnis. ip̄e quippe dicturus est electis
Venite ad nuptias: venite ad padisi deli
tias: venite ad opulentissimū celorꝫ regnū
O quales erūt ille ꝓmisse diuitie: qualis
aīme ⁊ corpis gl̄ia: q̄lis angelorꝫ societas᷑
qual᷑ deniq̄ꝫ illi⁹ ꝑhēnis vite iocunditas.
O q̄ꝫ felix erit vox illa iesu xp̄i filij dei q̄ꝫ
suauis q̄ꝫ delectabilis cū dicet in die iudi
cij. Venite bn̄dicti p̄ris mei: possidete pa
tū vobis regnū a ꝯstitutōe mūdi. ¶ Ter/
cia ꝯsideratio circa paternitatē dei dic᷑ si
gnificatōnis in qua notanda sūt q̄nq̄ꝫ sig̃
p q̄ discerni pn̄t filij dei a filijs dyaboli.
¶ Primū dicit᷑ audientia.
¶ Secūdū beniuolētia ¶ Terciū oba
¶ Quartum reuerentia.
¶ Quintum ꝓuidentia.
¶ Primū signū dicit᷑ audientia. qn̄ scꝫ q̄s
libenter audit ṽba diuina. Vn̄. Ioh. viij.
c. xp̄us dixit. Qui ex deo est verba dei au/
dit. Propterea vos nō auditꝭ q̄ ex deo nō
estis. ¶ Scdm signū est beniuolētia. Ille
siquidē dei fili⁹ esse cognoscit᷑: q̄ deū super
oīa diligit. de q̄ dicit᷑ Math. xxij. c. ⁊ Lu.
x. c. Diliges dn̄ꝫ deū tuū ex toto corde tuo
⁊ ex tota aīa tua ⁊ ex tota mēte tua ⁊ ex oī/
bus viribus tuis. ¶ Terciū signū est obe
diētia. De h̄ xp̄s dixit Ioh. xiiij. Si diligi
tis me mādata mea seruate. Et iterū. Si
p̄cepta mea seruaueritis manebitꝭ in dile
ctiōe me. ¶ Quartū signū dr̄ reuerētia. qn̄
q̄s reuerētiā deo exhibet reuerent᷑ se habē
do ad ei⁹ nomē sanctū: ad sacra loca: ad sa
cras ꝑsonas: ad sacras cerimonias: ⁊ ad
oīa q̄ ꝑtinēt ad cultū dei. ¶ Quintū sigm
vocatur prouidentia Ille vtiq̄ꝫ bonus est
filius qui patri prouidet in suis necessita/
tibus. Sic quicunq̄ꝫ deo subuenire solici/
tus est: filius eius credi potest. Et licet de/
us nullo indigeat. qui felicissimus ac bea/
tissimus est: tamen sibi ascribit quicquid
pro illius amore proximis nostris tribuit᷑
Ideo Math. xv. c. dicitur. Quod vni ex
minimis meis fecistis. O q̄ꝫ exiguus est
numerus filiorꝫ dei quandoquidem a ra/
rissimis auditur minus diligitur ⁊ prece/
ptis eius a paucis obtemperatur: cuncta/
q̄ꝫ ad religionē spectantia deturpata sūt. ⁊
penitus dissipata ac ꝑxis ꝓ dei amore suc

b ⁊

currete vix aliqs curat. O seculū tetrū et sordidū quo homies a deo patre totalit̄ se auerterūt ⁊ sequunt̄ ↄcupiscētias suas: nihil amplius sperantes de promissa hereditate celestis regni.

Q deus benedictus nūcupatur dn̄s qd est nomē honoris: de ipso dicit̄: q2 illi⁹ imperio cuncta subiacent. Ca. III.

Tertiū nomē quo deus nominat̄ a nobis est nomē honoris: illud est domin⁹. sic in tota scriptura sepius noiat̄. Unde Gen̄ ca. ij. dr̄. Dixit dn̄s deus: Non est bonū hominē esse solū. Et in. iij. ca. Uocauit dn̄s deus Adam. Et ca. x. Respexit dn̄s ad Abel ⁊ ad munera eius. Et. vi. ca Corrupta est terra corā dn̄o. Et. vij. ca. Dixit dn̄s ad eū. Ingredere tu ⁊ om̄is dom⁹ tua in arcā. Et. viij. ca. Recordat⁹ aūt dn̄s Noe Et. xij. ca. Dixit domin⁹ ad Abraā. Egredere de terra tua. Et. xv. ca. Apparuit ei dn̄s in conualle mābre. Et. xxi. ca. Uisitauit dn̄s Saram. Et. xxij. ca. Angelus dn̄i d̄ celo clamauit. Et. xxxix. ca. Fuit aūt dn̄s cū Joseph. Et Exodi. iij. ca Dixit dn̄s ad Moysen. Et sic incipit ca. viij. ix. x. xi. et. xij. Capi^m. vo. xiij. habet. Locut⁹ ē dn̄s ad Moysen. Et similiter scribit̄. xiiij. xv. xx. xxxi. xxxiij. et. xl. ca. Et Leuit. iiij. vi. viij. xi. xij. xiij. xiiij. xv. xvi. xvij. xviij. xix. xx. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. et vlti. ca. Et idez Numeri p̄mo. ij. iiij. v. vi. viij. ix. x. xv. xix. xxxi. et xxxiij. ca. Et ita freqn̄t repetit̄ hoc nomen dn̄s tā in veteri q̄ꝫ nouo testamēto. Quare aūt sic vocet̄: assignari p̄nt tres rōnes.

¶ Prima dicit̄ subiectionis.
¶ Secunda immutationis.
¶ Tertia anihilationis.

¶ Prima ratio quare dn̄s nuncupat̄ dicit̄ subiectiōis. q2 omnia que in mundo sunt: siue in celo siue in terra: maxima ⁊ minima: ab ipso sunt eiusqꜫ ꝓuiden tie ⁊ gubernationi subdunt̄. hoc fides vera firmiter tenet: hoc om̄is doctrina sana testat̄. Unde Sap̄. xiiij. ca. dicit̄. Tu aūt pater: sapiētia tua gubernas om̄ia. Et Hest. xiij. ca. Dn̄s deus rex om̄ipotēs in ditione tua cūcta sunt posita: et nō est qui possit resistere voluntati tue. Et Boetius in li. de cōsola. inquit. O qui perpetua mundū ratione gubernas. Et aug⁹ li. v. de ciui. dei. Deus nō solum celum et terram: nec solū angelū ⁊ hominem: sed nec exigui et contemptibilis animātis viscera: nec auis pennulaꝫ nec herbe flosculū: nec arboris folium. siue suarū partiū cōuenientia derelinquit. Et Cicero in li. de natura deoꝝ. Quis eīm nō timeat om̄ia ꝓuidentē ⁊ cogitantē ⁊ aiaduertentē: ⁊ om̄ia ad se ꝑtinere putantē curiosum ⁊ plenū negocij dn̄i. Cum tn̄ hanc ꝓuidentiā summi dei nōnulli tripliciter errauerūt. ¶ Primi fuerūt quidam antiqui ph̄i: qui dixerunt oīa fortuitu agi. vt Democritus ⁊ Epicurus. de quibus loquit̄ Lactantius li. i. diuinarū institutionum. Quoꝝ positio f̄m Tho. p̄ma parte. q. ciij impossibilis ostendit̄ ex duobꝫ. Primo q̄dem ex eo q̄ apparet in ip̄is rebꝫ. Uidem⁹ eīm in rebus naturalibꝫ ꝓuenire qd̄ē melius est: aut semp: aut in pluribus: quod nō cōtingeret nisi ꝑ aliq̄ꝫ prouidentiā res naturales dirigerent̄ ad finē boni: quod ē gubnare. Un̄ ip̄e ordo certus rerū maxime d̄monstrat mundi gubernationē. Sicut si quis intraret domū bene ordinatā: ex ipsa domus ordinatione. ordinatōnis rationē perpenderet. Et h̄ est qd Lactātius vbi s̄ elegantissime retulit. Nemo inq̄t est tā rudis: tam ferus moribꝫ: q̄ non oculos suos in celum tollens: tam etsi nesciat cui⁹ prouidētia dei regat̄ h̄ om̄e quod cernit̄: non aliquā tn̄ esse intelligat ex ipaꝝ reruꝫ magnitudine. pulcritudine. vtilitate. temꝑatione. Nec fieri posse: q̄n id quod mirabili ratōne cōstat ↄsilio aliq̄ maiore sit instructū. Secundo apparet illa positio impossibilis ex cōsideratōne diuine bonitatis per quā res in esse ꝓducte sunt. Cum eīm optimi sit: optima ꝓducere non cōuenit sūme bonitati diuine q̄ res ꝓductas ad ꝑfectū nō perducat. vltima aūt ꝑfectio vniuscuiusqꜫ est in ↄsecutōne finis. Jdeo ad diuinā bonitatē ꝑtinet vt sicut ꝓduxit res in esse: etiā eas ad finē ꝑducat. ¶ Secūdi q̄ errauerūt circa dei ꝓuidentiā fuerūt aliq̄ asserentes deū ita gubernare mundum q̄ tn̄ nec rōnalis creatura: nec aialia bruta illi⁹ ꝓuiden tie subdunt̄. Nō creatura rationalis: q2 seipam gubernare pōt: cuꝫ habe

at dñiuz sui actus ꝛ ꝑ se agat. Non aialia bruta. q2 apl's. i. ad Coꝝ. ix. dicit. Deo nõ est cura de bobus. ¶ His rñdet. Tho. vbi sup̃ ꝙ creatura rõnalis gubernat seip̃am ꝑ intellectũ ꝛ voluntatẽ quoꝝ vtrũq3 indiget regulari ꝛ ꝑfici a b intellectu ꝛ voluntate dei. Et ideo sup̃ gubernationẽ qua creatura rõnalis gubernat seip̃am tanq3 dominia sui actus indiget gubernari a deo: Aialia etiã bruta vt boues ꝛ siĺia non totaliter subtrahunť a cura gubernatõis diuine. sed solũ q̃tũ ad modũ q̃ cõpetit rationali creature: que a deo inducif ab bonũ ꝛ retrahiť a malo ꝑ precepta ꝛ ꝓhibitiões premia ꝛ penas: qđ nõ fit in creatura irrõnali que nõ est ad beatitudinẽ ordinata ¶ Tercij qui errauerũt circa ꝓuidentiaz diuinã sũt alij q̃ tenent ita deũ gubernare mundũ: ꝙ oino excludũt causas secũdas: arguentes q2 melius ẽ aliq̃d fieri ꝑ vnuz q̃3 ꝑ multa: si sit possibile vt dicif. viij. phisicoꝝ. Deus ḡ potest ꝑ seip̃m gubernare absq3 causis secũdis. ¶ Iteꝝ arguunt. q2 nihil est in deo impfectũ ꝛ deficiẽs: sed ad defectũ gubernatoris ꝑtinere videť ꝙ mediantib9 aliq̃bus gubernet. Sicut rex terrenus: q2 nõ sufficit ad omnia agenda nec vbiq3 p̃sens est in suo regno. Et ꝓpterea expedit vt habeat sue gubernatiõis mistros ꝛ coadiutores. ¶ Istis ita respõdet. Tho. ꝙ in gubernatõne duo ꝯsideranť. sc3 ratio gubernatõnis que ẽ ꝓuidentia. ꝛ executio q̃tũ ad rõnẽ gubernatõis ꝑtinet: deus immediate oĩa gubernat. Quantũ aũt ad executionẽ de9 gubernat quedã mediãtibus alijs eo ꝙ cũ ꝑ gubernatiõe3 res q̃ gubernanť sint adducende ad ꝑfectionẽ: tanto ẽ melior gubernatio quãto maior ꝑfectio a gubernante reb9 gubernatis cõmunicať. Maior aũt ꝑfectio est ꝙ aliquid ĩ se sistit bonum ꝛ etiam sit alijs causa bonitatis: q̃3 si esset solũmodo in se bonũ. Et ideo sic deus ꝓuidentia sua res gubernat: vt quasdam in gubernando causas alioꝝ instituat. Sicut si aliquis magister suos discipulos non solũ scientes faceret: sed etiã alioꝝ doctores. ¶ Ad dictũ ꝓ Aristo. respõdeť ꝙ si solus deus gubernaret: subtraheretur ꝑfectio causalis a reb9 vnde nõ melius totũ fieret ꝑ vnũ quod fit ꝑ multa. Nam si non essent alique cause medie exequentes diuinã prouidentiã: nõ esset in rebus ordo causarũ: sed effectuũ. tñ exigit ergo perfectio ꝓuidentie diuine: vt sint cause medie exequentes ip̃ius volũtatẽ. Hinc ẽ quod in Ps̃. dicif. Benedicite dñm oẽs virtutes eius: que facitis voluntatẽ eius. ¶ Ad aliud aũt quod obijciebať de defectu gubnantis. Respondeť ad dignitatẽ regentis ꝑtinet: vt habeat multos ministros ꝛ diuersos sui regiminis executores. q2 sic preclarior potestas eius ostendiť. Et si quis obijceret ꝙ deus ita gubernat mediantibus causis secundis. sicut aliquis supior ꝛ ꝓuilor quedã magna ꝛ vniuersalia ꝑ se ip̃m excogitat q̃liter sint ordinanda. Minimoꝝ ꝟo ordinem ipse nõ excogitat sed alijs inferiorib9 excogitandũ r̃liquit. Sic ꝛ deus minima nõ cogitat siue p̃ordinat. Respondere possumus ꝙ nõ est simile in deo ꝛ gubernatore finito in quo cõtigit sic fieri ꝓpter defectũ eius inquantũ vel minimoꝝ vel singulariũ ordinatõnes ignorat. vel nõ sufficit ad omniũ ordinẽ excogitandũ ꝓpter libroꝝ vel tempis ꝓlixitatẽ que requireretur. hmõi aũt defectus longe sunt a deo. Naz ip̃e oĩa singularia cognoscit nec in intelligẽdo laborat: aut tempus requirit. Ideo cuncta ipsius ꝓuidentia subiacent: non solũ in vniuersali: sed etiaz in particulari non solũ celestia. sed infima et terrena. Unde august. li. x. de ciui. dei. ca. xvij. ait. Philosophi ꝛ precipue Platonici rectius ceteris sapuisse laudanť. q2 diuinã sapientiam vel ꝓuidentiã. hec quoq3 reꝝ infima atq3 terrena administrare docuerit Et fm̃ h̃ dictũ Aug9. nõ videť esse vsq3 q̃ q3 verũ qđ platoni imputať. sc3 ꝙ diuiserit ꝓuidentiã in tres. Primã pzimi dei q̃ ꝓuidet reb9 celestib9. Secũdã scđoꝝ deoꝝ qui celũ circuiũt. que est respectu eoꝝ que fiunt in ĝnatõne ꝛ corruptõne. Terciã quorundã demonũ qui sũt custodes circa terram humanaꝝ actionũ. Si tñ Plato sic dixerit in hac ꝑte: vtiq3 insaniuit. S3 miranť q̃3 plimi: si dš sapientissim9 ꝓuidẽtia sua gubernat oĩa cur tot mala sinit in rebus eẽ. aut nõ p̃t ea impedire. ꝛ sic non est oĩp̃ns. aut nõ de oib9 curã habet Qui b9 rñdet Tho. i. ꝑte. q. xxij. ar. ij. in rñsione ad

ſecundū argumentū. Qꝫ aliter eſt de eo ꝗ
habet curā alicuiꝰ ꝑticularis excludit de/
fectū ab eo ꝙ eiꝰ cure ſubdit̃ ꝗ̄tū pōt. Pro
uiſoꝛ ꝟo vniuerſalis ꝑmittit aliqueꝫ defe/
ctū in aliquo accidere ne impediat̃ bonuꝫ
totiꝰ. Vñ coꝛruptōnes ⁊ defectꝰ in rebus
naturalibꝫ dicunt̃ eſſe ꝯtra naturā ꝑticu/
larē. tamē ſunt de intētione nature vniuer
ſalis inꝗ̄tū defectus vniꝰ cedit in bonum
alteriꝰ: vel etiā totiꝰ vniuerſi. Nam coꝛru
ptio vniꝰ eſt generatio alteriꝰ: ꝑ quā ſpeci/
es conſeruat̃. Cū ergo deus ſit vniuerſal̃
ꝓuiſoꝛ totius entis ad ipam ꝓuidentiam
ꝑtinet vt ꝑmittat quoſdā defectus eſſe in
aliquibꝫ ꝑticularibꝫ rebus ne impediatur
bonū vniuerſi ꝑfectū. Si em̄ oīa mala im
pedirent̃: multa bona deeſſent vniuerſo.
Non eſſet vita leonis ſi nō eſſet occiſio ani
maliū. Neqꝫ eſſet paciencia martyrū: ſi nō
eſſet ꝑcuſſio tyrannoꝝ. Ideo Augꝰ. in en/
chi. inquit. Deus om̄ipotēs nullo modo ſi
neret aliquod malū eſſe in opibus ſuis: ni
ſi vſqꝫ adeo eſſet om̄ipotēs ⁊ bonus vt be/
ne faceret de malo. Quia ꝟo intellectꝰ nr̃
debilis ⁊ infirmus nō poteſt archana dei
penetrare. cū videmus vel bona malis. vl̃
mala bonis: aut moꝛi ꝓbos ⁊ vtiles. impi
os ⁊ iniquos diutius viuere ⁊ hmōi cete/
ra recoꝛdari debemus illiꝰ grauiſſime ſen
tentie Dauid in Pſ. Judicia dei abyſſus
mł̃ta. Cui ꝯcoꝛdat qđ Paulus ſcribit ad
Roma. xi. c. O altitudo diuitiarū ſapien/
tie ⁊ ſciencie dei ꝗ̄ incōprehēſibilia ſūt iu
dicia eius: ⁊ inueſtigabiles vie eius. Vti
qꝫ ꝑiculoſiſſime errant ꝗ ꝓfunda ſecreto/
rū diuinoꝝ ſuis viribꝫ ꝓpꝛijs attingere tē/
ptāt. Ob quod Lactātius. li. i. diui. inſti.
dicebat. Veritas ⁊ archanū ſūmi dei ꝗ fe
cit oīa ingenio ⁊ ꝓpꝛijs ſenſibus: non pt̄ cō
prehēdi. Alioquin nihil inter deū hoīemꝗ̄
diſtaret: ſi cōſilia ⁊ diſpoſitiones illius
maieſtatis eterne cognitio aſſequeret̃ hūa
na. ¶ Scđo creatoꝛ oīm đr dñs rōne imu/
tatōnis. Poteſt. ipe dū ſibi placet imuta/
re legem ⁊ ꝓpꝛietatē cuiuſcunqꝫ create na
ture. Vt em̄ inquit Tho. ꝑma pte. q. c. v.
Si oꝛdo reꝝ ꝯſiderer̃ ꝓut dependet a ꝑma
cauſa: ſic cōtra rerū oꝛdinē deus facere nō
poteſt. Sic em̄ ꝯtra rerū oꝛdinē faceret ſi
faceret ꝯtra ſuā ꝑſcientiā aut voluntateꝫ
aut bonitatē. Si ꝟo cōſideret̃ oꝛdo rerū ꝓ
ut dependet a qualibet ſuaꝝ cauſarū: ſic đ
us poteſt facere preter oꝛdinē rerū: qꝛ oꝛdi
ni ſecūdarū cauſarū ipe nō eſt ſubiectꝰ: ſꝫ
talis oꝛdo ei ſubijcit̃ quaſi ab eo ꝓcedens.
nō ꝑ neceſſitatē nature: ſed ꝑ arbitriū vo/
luntatis. potuiſſet em̄ ⁊ aliū oꝛdinē reꝝ in
ſtituere. Vñ poteſt preter hūc oꝛdinē inſti
tutū agere cū voluerit. puta agendo effe/
ctus ſecundaꝝ cauſarū ſine ipis: vel etiā
ꝓducēdo aliquos effectus ad ꝙs cauſe ſe/
cunde nō ſe extendūt. Ideo Augꝰ. contra
Fauſtū inquit. Deus ꝯtra ſolitū curſum
nature facit. ſed ꝯtra ſūmaꝫ legeꝫ tam nul
lo modo facit: ꝗ̄ ꝯtra ſeipm non facit. Et
iterū ibidē. Illud eſt vnicuiqꝫ rei natura
le: qđ ille fecerit a ꝗ eſt oīs modus. nume/
rus ⁊ oꝛdo nature. Igit̃ dū ſibi placuit de
duriſſimo lapide aquā eduxit ꝑplo ſitien/
ti. Sicut ponit̃ Exod. xvij. c. Grauitatē a
ferro abſtulit cū tpe Heliſei đ ſecuri excuſ
ſum ⁊ in aquā demerſuꝫ ſupnatauit. vt no
tat̃ de ꝯſe. di. ij. c. reuera. Refrigerauit ar/
doꝛem ignis qui tres pueros in illū inie/
ctos. nec in minimo leſit. Vt habet̃ Dañ.
iij. c. Et alia inumera fecit taꝫ in veteri ꝗ̄
noua lege. ſicut etiā ꝯſpicimus in opibus
miraculoſis. ¶ Tertio dicit̃ dñs rōne ani
hilatōis. ſi em̄ vellet in nihilū cūcta redi/
geret. Vnde Hiere. c. ij. dicebat. Coꝛripe
me dñe: veruntamē in iudicio ⁊ nō in furo
re tuo: ne foꝛte ad nihilū rediges me. Ta/
mē aliqui ꝯtra ħ arguūt. qm̄ deus ē cau/
ſa rerū vt ſint ꝑ ſuaꝫ bonitatē. qꝛ ſm aug.
in pꝛimo de doctrina xp̄iana. Inꝗ̄tū deꝰ ē
bonus ſūmus. Si ergo deus nō pōt non
eſſe bonꝰ: neqꝫ videt̃ ꝙ poſſit facere vt res
non ſint: ⁊ ex cōſequenti nec illas anihila
re. Ad hoc reſpondet Tho. i. parte. q. ciiij.
Qꝫ deus benedictus nō ꝓduxit res in eē
agendo ex neceſſitate nature. Quod ſi eſ/
ſet verū: non poſſet rem aliꝗ̄ anihilare. ſi/
cut nec poteſt a ſua natura mutari. Pro/
duxit aūt oēm creaturā ex libera volunta
te ex qua eſſe ipius creature depēdet. Cō
ſeruat ꝟo deus res in eſſe: inꝗ̄tum eis con
tinue influit eſſe. Sicut itaqꝫ anteꝗ̄ res eſ
ſent. potuit eis nō ꝯmunicare eſſe: ⁊ ſic eas
non facere. Itaqꝫ poſtꝗ̄ iam facte ſunt. po
teſt eis nō influere eſſe: ⁊ ſic eſſe deſiſterent

absque preiudicio diuine bonitatis. que nō dependet ex rebus creatis. Et licet posset deus res anihilare. nihil tamē omnino in nihilū redigit̄. ex eo q magis manifestat̄ potentia diuina in rerum consideratione q̄ in illarum anihilatōne. Ideo sapiens Ecclesiastes. iij. c. ait. Didici q omia opera que fecit deus pseuerent ineternū. Dicta sunt hec de potestate dei excelsi. vt sic mortales homines amplissimū sempiter numq dominū eius conuenientes maiestati sue subesse non repugnēt. Ipse nanq ē deus magnus dominus: et rex magnus super omnes deos. Ipse est rex regum et dn̄s dominantiū. cuius eterna potestas. q̄ non auferet̄ ab eo. Ipse est qui domat colla superba: et concidit ceruices peccatorū. Ipse deniq est de quo Paulus scripsit pmo ad Thimo. i. c. Regi seculorum imortali et inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum.

¶ Sermo secundus de simplicitate dei cōtra idolatras et colentes homines atq celestia corpora.

Spiritus est de⁹: et eos qui adorant eum in spiritu et veritate adorare oportet. Saluatoris nostri verba sunt ista originaliter Joh. iiij. c. Qui deum verum rem aliquam corpoream esse suspicantur. profecto in laqueum incidunt erroris et pernitiosissime falsitatis. Nam licz nulla creatura eius magnitudini valeat comparari. nihilominus cuncta que corpis inde i suo esse perficiunt̄: ab illius natura sunt penitus aliena. Est quidem deus vere et summe simplex. vt Aug⁹. docet in. vi. de trini. Ideo tenendū est firmiter vt sanct⁹ Tho. docet. i. parte. q. iij. Q, in deo nō est compositio neq partiū quantitatiuarum neq forme et materie neq i eo est aliud natura et suppositiuū. neq aliud natura et esse. Neq est in eo compositio generis et differentie neq subiecti et accidētis: Sed vt facilius dei simplicitatem capiamus. in p̄senti sermone tres veritates theologicas explicabimus.

¶ Prima q deus est spūs.

¶ Secunda q in deo non est compositiō forme et materie.

¶ Tercia q deus in compositionem aliorum non venit.

¶ Q, deus est spūs et nullo modo potest esse corpus vel aliquid corporeum.

Capitulum. II.

Prima veritas quod deus non est corpus. Hoc declaratur a Tho. i. parte. q. iij. Primo quia nullum corpus mouet̄ non motum. et deus est principiū mouens imobile. Secundo. Quia deus est id quod ē nobilissimū in entibus. quod cuncti sapientes profitentur. Impossibile aūt est aliqd corpus dari nobilissimum omniū entium Nam corpus aut est viuū. aut non viuuz. Corpus viuū nobilius est corpore non viuo. Corpus autem viuū non viuit inq̄ntū corpus. quia sic omē corpus viueret. Oportet ergo q viuat p aliquid aliud. sicut corpus nostrum viuit per animam. Illud ergo per quod viuit corpus nobilius est q̄ corpus. Quare impossibile est deum esse corpus. Sed arguere possumus q de⁹ sit corpus quinq rationibus.

¶ Primo rōne attributionis.

¶ Secundo rōne figuratōnis.

¶ Tercio rōne testificatōnis.

¶ Quarto rōne situationis.

¶ Quinto ratōne terminationis.

¶ Primo arguitur q deus sit corpus ratione attributionis. Nam scriptura attribuit deo trinam dimensionē que spectat ad corpus. Scribitur enī Job. xxi. c. Excelsior est celo: et quid facies profundior inferno et vnde cognosces. longior terra mensura eius et latior mari. Sed ex huiusmodi verbis non cōcluditur q deus sit corp⁹ quia sacra scriptura cum trinam dimensionem deo tribuit sub similitudine q̄ntitatis corporee. quantitatem ipsius virtualē designat. vtputa per profunditatem virtutem cognoscendi occulta. Per altitudinem excellentiam maiestatis super omnia Per longitudinem durationem sui esse. Per latitudinem affectum dilectionis ad ad omnia. Vel vt Dionysius dicit in

li. de diui. noīb9. Per ꝓfunditatē dei intel/
ligit incōprehensibilitas essentie ei9. Per
longitudinē ꝓcessus ꝟtutis oīa penetrātꝫ.
Per latitudinē supexpressio ei9 ad oīa incꝫ/
tuꝫ scꝫ sub ei9 ꝓtectōne oīa ꝯtinent. ¶ Se
cūdo possum9 arguere ꝙ deus sit corp9 rōe
figuratōnis. Oīe nanqꝫ figuratiuuꝫ est
corp9: cū figura sit qualitas circa q̄ntitatē.
Deus aūt videt esse figurat9. Naꝫ Gen. i.
c. dixit. Faciamus hoiem ad imaginē ꝛ si
militudinē nostrā. Figura ꝟo dicit eē ima
go. sed ex h̄ nō ꝯcludit ꝙ d̄us sit corp9. qꝛ
hō dicit esse ad imaginē dei nō ƀm corpus
sed ƀm id quo hō excellit alia aialia: q̄ntuꝫ
ad rōnē ꝛ intellectū: q̄ sūt res incorporee.
¶ Tercio arguim9 ꝙ deus sit corp9 rōe te/
stificatōnis. Testat eīm sc̄ptura deū habe
ꝑtes corꝑis. Vn̄ i ps̄. dr̄ Ocl'os dn̄i suꝑ iu
stos: ꝛ aures ei9 in p̄ces eoꝝ. Et iteꝝ. A fa
cie dn̄i mota est terra. Et Job. x. ca. Ma
nus tue dn̄e fecerūt me. ¶ Ad h̄ responde
mus ꝙ locutōes hmōi metaphorice sunt
accipiēde. ꝑtes q̄dē corꝑee attribuunt d̄o
rōne suoꝝ actuū ƀm q̄ndā siłitudinē. sicut
act9 oculi est videre. Vn̄ oculus de deo di
ctus significat ꝟtutē ei9 ad videnduꝫ suo
mō intelligibili. ꝛ siłe est de alijs ¶ Quar
to arguim9 rōne situatōnis situs nō cōue/
uenit nisi corꝑi. sꝫ ea que ad sitū ꝑtinēt di/
cunt de deo. Nā scribit Esa. iij. c. Stat ad
iudicandū dn̄s. Et. vi. c. Vidi dn̄m sedē/
tē. Stare itaqꝫ ꝛ sedere ad sitū spectant. ğ
deus est corp9. ¶ Ad h̄ vt p̄dictū est respō
dem9 ꝙ ea q̄ ad situ ꝑtinēt attribuunt deo
ƀm quandā siłitudinē. Et sic dicit sedēs
ꝓpter suā imobilitatē ꝛ auctoritatē. ꝛ stare
ꝓpter suā fortitudinē ad debellandū omē
qđ ei aduersat. ¶ Quinto arguim9 rōe ter
minatōis. nihil vtiqꝫ p̄t eē termin9 motus
localis a q̄ ꝛ ad quē nisi sit corp9 vel aliq̄d
corporeū. sꝫ d̄s in sc̄ptura dr̄ esse terminus
mot9 localis vt ad quē. ƀm illđ Ps̄. Acce
dite ad eū ꝛ illuiani. Et vt a q̄. iuxta illud
Hier. c. xvij. Recedētes a te i terra scribē
tur. ¶ Hec rō soluit q̄m ad deū n̄ accedit
passib9 corꝑalib9 cū vbiqꝫ sit. sꝫ affectibus
mētis. eodēqꝫ mō ab eo discedit. Ita ꝙ ac
cessus ꝛ recessus sub siłitudine local' mo/
tus designat sp̄ualē affectū.
Q' ꝓpter summā simplicitatē q̄ est in deo
non cadit in eū compositio materie et for/
me. Capi. II.

SEcūda veritas ꝙ i d̄o
non est cōpositio forme ꝛ mate
rie. Prima rō ƀm Tho. est q̄a
materia id qđ est in potētia est
Et d̄s est actus purus nō hn̄s aliq̄d d̄ po
tencialitate Secūda rō qꝛ oīe cōpositūꝫ
ex materia ꝛ forma ē corp9. Quātitas eīm
dimensiua est. q̄ p̄mo inest materie: ꝛ deus
nō est corp9. Tercia rō qꝛ oīe cōpositum
ex materia ꝛ forma est ꝑfectū ꝛ bonū ꝑ su
aꝫ formā. vn̄ oportet ꝙ sit bonū ꝑ partici/
patione ƀm ꝙ materia participat formaꝫ.
Purū aūt ꝙ bonū ꝛ optimū qđ est d̄s non
est bonū ꝑ participationē. Quia bonuꝫ ꝑ
essentiā est prius bono ꝑ participationem
Et si q̄s instaret ꝙ in deo ponit ira ꝛ gau
dium ac siłia q̄ sunt passiones ꝯiuncti. vt
dicit Arist. i. de aia. Respondere possum9
ꝙ ita attribuunt deo ƀm siłitudinē effect9
Effectus nanqꝫ ire est punire. punitio igr̄
dei ira eius est. ꝛ sic de reliquis que nullo
modo de deo accipiunt ƀm passionis defe/
ctū. Ex p̄dictis sequit ꝙ deus est idem ꝙ
natura sua siue essentia. q̄m in his q̄ nō sūt
cōposita ex materia ꝛ forma in q̄bus indi
uiduatio nō est ꝑ materiā indiuidualem.
id est ꝑ hanc materiā sꝫ ipse forme ꝑ se in/
diuiduant. oportet ꝙ ipe forme sint suppo
sita subsistentia. vnde in eis nō differt sup
positū ꝛ natura. sicut in rebus cōpositꝫ ex
materia ꝛ forma necesse est ꝙ differat na/
tura vel essentia ꝛ suppositū. Cū ita ꝙ de
us vt dictū est nō sit compositus ex mate/
ria ꝛ forma oportet ꝙ deus sit sua d̄initas
sua vita. ꝛ quicq̄d aliđ de deo sic p̄dicat.
Q' deus nō venit in cōpositionē alicui9
creature neqꝫ sicut principiū formale neqꝫ
materiale. Ca. III.

TErcia veritas est ꝙ de/
us in compositionē alioꝛuꝫ nō
venit. neqꝫ sicut principiuꝫ for/
male. neqꝫ sicut p̄ncipium ma/
teriale. qꝛ est causa prima efficiens. cui9 est
primo ꝛ ꝑ se agere. Qđ aūt venit in com/
positionē alicui9 nō est primo ꝛ ꝑ se agēs:
sed magis compositū. Et licet Aug9. li. d̄
verb̄ dn̄i dicat. Q' ꝟbū dei qđ ē d̄s est for/

ma non formata. quare sequeretꝫ ꝙ cũ for/
mã sit ps compositi. Tamẽ sctũs Tho. di
cit ꝙ verba scti Augustini sunt sane intel/
ligenda. qm̃ verbũ in diuinis est forma ex
emplaris ꝛ nõ forma q̃ est pars alicuius
compositi. Quare ex dictis liquide cogno
scere possumus q̃m multiplr errauerũt anti
qui. Nã quidã dixerũt ꝙ deus esset aĩa
mũdi. que informat celũ et terraȝ. ꝛ om̃ibꝫ
viuẽtibus mistrat vitaȝ. Et ꝙ p quatuor
elementa fusa vniuersa sub celo gignat. p/
tegat ꝛ corrumpat. fm illud Virgilij i. vi.
Principio celum ꝛ terras camposq̄ liq̃n
tes. Lucentemq̄ globum lune titaniaq̄
astra. Spũs intus alit totamq̄ infusa p
artus. Mens agitat molem ꝛ magno se
corpe miscet. Inde hoĩm pecudũq̄ gen⁹
vite volantũ. Et quo marmorea fert mõ/
stra sub equore pontus. Hec opinio im/
pia est et falsa. qm̃ vt est predictũ non po/
test esse deus ꝓpter suam pfectionẽ forma
le neq̄ materiale pncipiũ creature. licet sit
causa efficiens ꝛ finalis omniũ rerũ. quia
est alpha ꝛ o principiũ ꝛ finis. Alij vo te/
nuerunt celestia corpa esse deos. de quibꝫ
ita Lactãti⁹ scribit li. ij. diui. insti. Philoso
phi stoyce disciplie in ea st opinione vt oĩa
celestia que mouent̃ in deoꝝ numero habẽ
da esse censeant. Siquidẽ Lucilius stoic⁹
apud Cyceronẽ sic loquit̃. Hanc ergo in
stellis constantiaȝ hanc tantã in tam va/
rijs cursibus conuenientiã nõ possum itel
ligere sine mente rõne consilio. que cuȝ in
sideribꝫ eẽ videamus nõ possum⁹ ea ipsa
non in deorũ numero ponere. At paulo in
fra Lactantius sic loquit̃. Vos o philoso
phi nõ solum indoctos ꝛ impios verũ ce/
cos ꝛ ineptos ꝛ deliros pbamus. qm̃ igno
rantiã imperitoruȝ vanitate vicistis. Illi
em̃ solem ꝛ lunam vos etiam sidera deos
putatis. Nonnulli vo ad hanc venerunt
supstitionẽ vt homines putauerunt fuisse
deos. Nam vt Lactantius refert li. i. Co/
luerunt egyptij Isidem. Mauri Iubaȝ.
Macedones Cabirim. Peni Vranum
Latini Faunum. Sabini Xanctum. Ro/
mani Quirinũ. Athenienses Mineruã
Samij Iunonem. Paphij Venerẽ. Lem
nij Vulcanũ. Naxij Liberũ. Delfici Apo
linem. qui omnes fuerunt homines. Ex q̊

ibi Lactantius subdidit. Marcus Tul
lius qui nõ tm̃ perfectus orator. sed Phi/
losophus fuit. Siquideȝ solus extitit pla
tonis imitator in eo libro quo seipsum de
morte filie consolatus est. nõ dubitauit di
cere deos qui publice colerent̃ homines fu
isse. Et in li. de natura deoꝝ. Cycero sic fa/
tetur. Suscepit aũt vita hominũ cõsuetu
doq̄ cõmunis vt bñficijs excellẽtes viros
in celũ fama ac voluntate tollerent. Hic
hercules. hinc Castor. hinc Pollux. hinc
Esculapius. hinc liber. In primo vo lib.
diuinaruȝ institutionũ Lactantius deri
det illos qui Iouem deum appellant. Va
na inquit est persuasio eorum qui nomen
Iouis summo deo tribuunt. Et iterũ ibi
de Ioue ait. Antiquus auctor Emerus
qui fuit ex ciuitate messana res gestas Io
uis ꝛ ceteroꝝ qui dij putant̃ collegit hysto
riam quam contexuit ex titulis ꝛ inscripti
onibus sacris que in antiquissimis tem/
plis habebant̃. Maximeq̄ in fano Io/
uis trifili. vbi auream columnaȝ positum
esse ab ipso Ioue titulus indicabat. i qua
columna sua gesta prescripsit. vt monu/
menta essent posteris rerum suarũ. Et ite/
rum infra ait. Olimpus ambiguum no/
men est ꝛ montis ꝛ celi. In olimpo auteȝ
Iouem habitasse docet hystoria eadem q̄
dicit. Eadem tempestate Iupiter in mõ/
te olimpo maximaȝ partem vite colebat.
Et eo ad eum in ius veniebat si que res ĩ
controuersia erant. Item si quis quid no/
ui inuenerat quod ad vitam humanã vti
le esset eo veniebat atq̄ Ioui ostendebat.
Et iterum ibi Lactantius ait. Cicero de
natura deorum cum tres Ioues a theolo
gis nominari diceret ait terciũ fuisse cre/
tensem saturni filium. cuius in illa insula
sepulcrum ostendit̃. Quomodo ergo põt
deus alibi esse viuus. alibi mortuus. alibi
habere templũ. alibi sepulcrum. Hec ille.
Ubi ostendere contendit quod Iupiter
homo mortalis non deus fuit. Sed mirũ
nempe est ꝙ de romanis antiquis predi/
catur. Ad tantam nanq̄ dementiam de/
uenerunt vt etiam meretrices deas cole/
rent. Nam vt inquit Lactantius. Romu
li nutrix lupa honoribus est affecta diui/
nis. fuit em̃ Faustuli vxor ꝛ propter vul/

gati nominis vilitatem lupa inter pasto/
res nuncupata est. vnde etiam lupanar di/
cit. Quedam insuper meretrix leena di/
cta. cum tyrannum occidisset pro dea ē ha
bita. Et qꝛ nephas erat simulacrū consti/
tui meretricis in templo appollinis effigi/
em posuerūt cuius nomen gerebat. Cole/
bant adhuc Faulam meretricem. Et de
alia flora refert Lactantius. Que cuz ma/
gnas opes ex arte meretricea quesiuisset
populum romanum scripsit heredem cer/
tamqꝫ pecuniam reliquit cuiꝰ ex annuo fe
nore suus natalis dies celebrareť editōne
ludorū quos appellant floralia. Quod qꝛ
senatui flagiciosum videbať ab ipo nomi
ne argumentū sumi placuit. vt pudende
rei quedam dignitas addereť. Deam fin
xerunt esse que floribus presit eamqꝫ opor
tere placari vt fruges cum arboribus aut
vitibus bene ꝓsperequ florescerent. Et ne
singulis immoremur tam romani qꝫ cete
re nationes idolatre. vt Paulus scribit ad
Roma. i. ca. Mutauerunt gloriam incor
ruptibilis dei in similitudinē imagis cor
ruptibilis hominis ꝛ volucrum ꝛ quadru
pedum ꝛ serpentuz. Contra quos ita pul/
cre scriptum est. Sapien. xiij. c. Uani sūt
omnes homines in quibus nō subest sciē
tia dei. Et de his que videnť bona nō po/
tuerunt intelligere eum qui est. Necqꝫ ope/
ribus attendentes agnouerunt q̄s esset ar
tifex. Sed aut ignem aut spiritū aut cita
tū aerem. aut girū stellarum. aut nimiam
aquam aut solem aut lunā rectores orbis
terrarū deos putauerunt. Quorū si specie
delectati deos putauerunt sciant q̄to his
dominator eoꝝ speciosior est. Speciei eniz
generator hec oīa constituit. hec ille. Nos
ꝟo quibus veritas iam effulsit necqꝫ paga
noꝝ deliramentis innitimur satis supqꝫ
reprehensibiles sumus. qꝛ deum verū ma
gnū ꝛ omipotentem agnoscentes illi vt de
cet reuerentiā debitam nō impendimꝰ. ne
qꝫ ad promissam nobis ab eo hereditatem
celestis regni procuramus accedere. Ad
quam nos ipe ꝑducat q̄ est benedictus in
secula seculorum. Amen.

¶ Sermo tertius de incarnatōe Jesu xp̄i
in quo declarať summa liberalitas dei pa
tris ꝛ tp̄us incarnatōnis ꝯueniens.

At vbi venit plenitudo
tp̄is misit deus filiū suū factuz
ex muliere factū sub lege. vt eos
qui sub lege erant redimeret: vt
adoptionē filioꝝ reciperemus. Doctores
gentiū verba sunt ista originaľr ad Gal.
iiij. c. Descēdit de celo in vterū virginis de
us dei filius. vt hoīem ꝑditū redimeret at
qꝫ reduceret ad regna celoꝝ. Post lapsum
siquidem primoꝝ parentū humanum ge
nus ꝑ longissima tempoꝝ spacia sub diui
na indignatōne ꝑmansit. Omnes eramꝰ
filij ire nec dabať cuiqꝫ aditus ad paradi/
sum. Trahebanť patres ad limbuz. ibiqꝫ
habitabant in tenebris. non valentes at/
tingere ad lumē desiderabile visionis di/
uine. Oīes iusti erant in luctu. ꝛ mundꝰ
totus paucissimis dūtaxat exceptis idolis
deditus post principē tenebrarū currebat
Tandem recordatus deus q᷑ puluis su/
mus. misertus est figmenti sui. Extra de/
posita aperuit fontez pietatis sue. misitqꝫ
filium suū dilectū qui verus deus ꝛ homo
malis omnibus finem dedit. Cū ꝟo nos
deceat tanti beneficij memores esse. ne ꝓ/
pter ingratitudinē impij apud altissimuz
inueniamur Idcirco in hoc sermone de in
carnatione Jesu christi loqui incipiemus
de qua dixit Apostolus Paulus verba in
themate posita. vbi tria mysteria erunt de
claranda.

¶ Primū dicitur charitatis.
¶ Secundū tarditatis.
¶ Tercium temporalitatis.

De varijs opinionibus circa incarnatio/
nem christi si homo non peccasset.

Primum mysterium de
clarandū diciť charitatis. In q̄
deuote consideranduz est qꝫ ar
dentissima fuit erga nos chari/
tas dei patris qui ꝓ nobis peccatoribus
filium suū carnem assumere ꝛ crucez fecit
subire. Sed pro spirituali non quidez cu/
rioso ingenij nostri exercitio circa dubium
illud aliquātisper insudabimus quo queri
solet. An si nō peccasset Adam christꝰ fu/

isset incarnatus. Et de hoc apud theolo/
gos ꝑitissimos duplex extat opinio. Pri/
ma eorum qui tenent ꝙ si nunqꝫ Adam
lapsus esset adhuc deus homo factus fu/
isset. ⁊ vt dicit Bonaueñ. in. iij. disti. i. Isti
distinguunt de incarnatōne. Nam cuz in
carnatio sit carnis assumptio. caro assum
pta potest considerari dupliciter. aut q̄ꝫtū
ad substantiam aut q̄ꝫtum ad defectum
passibilitatꝭ si fiat sermo de ipsa quātū ad
effectū passibilitatꝭ ⁊ mortalitatis. tunc si
nō peccasset hō ⁊ redimēdus nō esset xp̄s
mortalem carnē non assumpsisset. Si ꝟo
loquamur de incarnatione ſm ꝙ dicit as/
sumptionem humane nature simpliciter
id est sine defectibus ⁊ penalitatibꝫ. sic vo/
lunt isti ꝙ si nunqꝫ peccasset homo. adhuc
christus fuisset incarnatus. Assumunt au
tē huiꝯ opinionis ꝯfirmationē septem per
suasiuas rationes.

¶ Prima dicitᷣ hoīs ꝑfectio.
¶ Secūda humane nature dispositio.
¶ Tercia dei manifestatio.
¶ Quarta humane nature exaltatio.
¶ Quinta meriti comparatio.
¶ Sexta matrimonij significatio.
¶ Septima aīe xp̄i nobilis conditio

¶ Prima rō confirmās opinionē prefataz
dicitᷣ hominis perfectio. Incaruatio quip
pe facit ad hominis perfectionē. ⁊ per con
sequens ad perfectionē vniuersi in hoc ꝙ
completionē dat humano generi. Primo
quātū ad illud, qđ respicit naturā. Secū/
do quātū ad illud qđ respicit gratiā. Ter
tium quantū ad illud qđ respicit gloriam
Primo quantū ad illud quod respicit na
turā. quia in incarnatione est consumatio
modorū educendi hominē in esse. Qua/
druplex nanqꝫ modus est educēdi homi/
nē in esse Primus nec de viro nec de mu/
liere. sicut fuit Adam. Secūdus de viro
sine muliere. sicut Eua. Tertius de viro ⁊
muliere. sicut educimur om̄es. Quartus
de muliere sine viro. sicut eductꝯ est Chri
stus. Sed hic quartus est in incarnatiōe
ergo si homo stetisset incarnatio fuissꝫ. aut
si non. tunc vnus modus productiōis ho/
minū deficeret. ⁊ sic vniuersum perfectuz
non esset. quod est maximū incōueniens.

Dicit nanqꝫ Augusti. in lib. de libe. ar. ꝙ
vniuersum habet tantā perfectionē ꝙ ne/
mo potest in eo imperfectū aliquid ratio/
nabiliter inuenire. nec rationabiliter ali/
quid addere. ¶ Secunda incarnatio facit
ad perfectionem hominis quātū ad illud
quod respicit gratiaz. Nam Christus est
caput ecclesie non solum ſm diuinā natu/
ram: sed etiaz ſm humanā sicut dicit Au/
gusti. super Johan. Sed si homo non pec
casset adhuc esset corpus ecclesie. aut ergo
dei filius incarnaretur. aut corpus ecclie
remaneret acephalum sine capite. ¶ Ter
tia incarnatio facit ad perfectionem homi
nis quantū ad illud quod respicit gloriā.
Ut enim inquit Augusti. lib de spiritu et
anima. totum hominē assumpsit vt totuz
beatificaret. vt siue intus ingrederetur si/
ue extra egrederetᷣ pascua inueniret. Sed
homo debebat totus beatificari. et ita ple
ne: si non fuisset lapsus sicut postqꝫ cecidit
Ergo si adhuc nō peccasset Christus fuis
set incarnatus. ¶ Secunda ratio pro pre/
dicta opinione dicitur humane nature di/
spositio. Dicit enim glosa super illo verbo
ad Heb. Nusqꝫ aꝑprehendit angelos nō
angelice nature data est et dignitas. vt ei
persona diuina vniretur. Si ergo huma/
na nature nihil datur frustra. Si non pec
casset talis dignitas nō remaneret vacua
sed adhuc vniretur cum diuina natura.
¶ Tertia ratio dicitur dei manifestatio.
Nam ita decebat deum manifestare suaz
potentiam sapientiam ⁊ bonitatem si ho
mo stetisset sicut si lapsus esset. ergo si oīa
ista facta sunt in opere incarnatiōis. vide/
tur ꝙ incarnatio adhuc fuisset. etiam pec/
cato hominis non interueniente. ¶ Quar
ta ratio est humane nature exaltatio. In
incarnatione siquidē filij dei humana na/
ture est plurimuz exaltata. Si ergo deus
incarnatur ex hoc ꝙ humana natura pec/
cat. videtur ꝙ homo reportat cōmoduz de
malitia sua. quod non decet iustum retri/
butorē. ¶ Quinta ratio dicitur meriti cō/
paratio. Tante vtiqꝫ nobilitatis ⁊ difficul
tatꝭ est mereri ⁊ vēdicare siue acquirere si
bi infinitū bonū. sicut satisfacere pro offen
sa que est cōtra infinitū bonū. Si ergo hō

nō poterat satisfacere pro se de offensa q̄ua
offenderat deū. sic nec per se pōt mereri ha
bere deū. ergo sicut oportunū fuit filiuz dei
incarnari hoīe cadēte vt pro hoīe satisfface
ret. sic videt̄ ꝙ oportunū fuit dei filiū incar
nari hoīe stāte vt hoc mereri possit per eū.
¶ Sexta ratio dicit̄ matrimonij significa/
tio. Si equidē hō lapsus nō fuisset. nihilo
minus fuisset sacramētū matrimonij. Si
ꝰo sacramētū matrimonij in cōiunctione
sexuū dicit siue significat cōiunctionē xp̄i
et ecclesie quātū ad naturaꝝ vnionē ꝓpter
inseparabilitatez. Unde ap̄ls ad Ephe.
v. ait. Sacramētum hoc magnū est. Ego
aūt dico in xp̄o et in ecclesia. ergo si hō ste/
tisset aut sacramētuz matrimonij esset fal/
suz signū aut dei filius fuisset incarnatus.
¶ Septima rō dicit̄ anime xp̄i nobilis cō
ditio. Si incarnatio facta est p̄ncipaliter
ꝓpter peccati expiationē. sequeretur ꝙ ani
ma xp̄i facta sit nō principali intentiōe: sz
quadā quasi occasione. Sed incōueniens
est nobilissimā creaturā occasionaliter esse
introductā. cū agens intendat principali
ter opera nobiliora. Igit̄ videt̄ ꝙ inconue/
niens sit dicere incarnationē factā esse ꝓpt̄
hoīs reparationē. Predictis itaqꝫ rōnibꝫ
muniti affirmant pleriqꝫ ꝙ si nō peccasset
Adam adhuc xp̄s carnez assumere nō re/
fugisset/ Sed alioꝝ secūda opinio est ꝙ si
nō fuisset peccatū hoīs: neqꝫ fuisset aliquo
pacto incarnatio subsecuta. Et isti quidez
rōnes pro alia parte siue opinione produ/
ctas primo soluere ⁊ nil illas valere cōten
dunt. Deinde seipsos muniunt viriliter ⁊
defendūt tam rōnibꝫ catholicis q̄ꝫ autori/
tatibꝫ fidedignis. Dicūt ergo ꝙ prima rō
debilissima est. qꝛ dum dicit ꝙ deū ꝯuenie
bat incarnari ꝓpter perfectionez vniuersi
quodāmō deuz intra perfectionē vniuersi
cōcludit. ⁊ quādā necessitatē icarnatōis i
ponit ei. qđ contra mentē Philosophi qui
xi. Metaphisice ait. ꝙ deus supra omnez
ordinē vniuersi ponēdus ē. sicut non dicit̄
esse dux de exercitu: sed supra exercitū. Et
ad illud qđ dicit̄ de multiplici modo edu/
cendi hominē. Respondet̄ ꝙ ille quartus
modus educendi hominē non est de perfe
ctione vniuersi: sz supra perfectionē. Ideo
Hiere. xxxi. ca. dicit. Nouum fecit dn̄s sup
terram femina circūdabit virum. Ex quo
non sequit̄ ꝙ si homo stetisset ꝙ talis mo/
dus ꝑducendi hominē esset. nec ex hoc se/
quit̄ ꝙ vniuersum sua perfectione careret.
Sicut etiam non potest argui imperfectio
vniuersi quantū ad suscitationem mortui
quā deus non fecisset si homo perstitisset.
Posset etiā dici ꝙ de illo modo productio
nis nō potest argui veritas incarnatiōis.
quia deus possz producere hominē de mu
liere absqꝫ viro qui tn̄ non esset deus. Ad
aliud ꝰo quod sequebat̄ in prefata ratiōe
ꝙ incarnatio facit ad perfectionē hominis
quantū ad illud quod respicit gratiam. ex
quo xp̄s est caput ecclesie ſm humanā na
turam. Respōdet̄ ꝙ duplex est ꝓprietas ca
pitis. Una que attendit̄ ſm cōformitatez
ad membra. Alia que attendit̄ ſm gra/
tuitam donorū influentiā. Ratione prime
ꝓprietatis xp̄s est caput ecclesie inquātum
homo. Ratione ꝰo secūde caput est inquā
tum deus. Et hac ratiōe principaliter te/
net rationē capitis. Ideo esto ꝙ incarna/
tus nō esset adhuc ecclesia capite nō care/
ret. quia sicut ecclesia angeloruz habet ca/
put deum. ita ecclesia hominū. quare non
sequit̄ ꝙ corpus ecclesie esset acephalum.
q̄uis non haberet caput ſm omnem pro/
prietatez. De illo ꝰo ꝙ dicitur ꝙ incarna/
tio facit ad perfectionē hominis quantuz
ad gloriā. Respōdetur ꝙ illa non est ratio
precipua incarnatiōis: sed annexa princi/
pali. pro eo ꝙ si nunq̄ꝫ deus incarnatꝰ essz
homo glorificatiōe corporis sui et visione
dei perfecte ⁊ totaliter beatus esset. Uisio
enim xp̄i corporalis spectat non ad essen/
tialem complectionē beatitudinis: sed ad
quoddā accidentale gaudiū. Nam gloria
corporis ⁊ sensuū exteriorū erit per redun/
dantiā delectatōis venientis ab anima ex
visione dei. vt dicit Augꝰ. in epistola ad
Dioscorum. Unde multū derogare vide
tur summo bono qui dicit ipsum nō suffi/
cere absqꝫ bono creato sibi adiūcto ad ho/
minem perfecte beatificandū. ¶ Secun/
da ratio soluitur. quia illa idoneitas ⁊ cō/
gruitas data humane nature ad incarna/
tionē attendit̄ ex parte reparabilitatis ho
minis principaliter. q̄uis ratione dignita
tis et aliarū cōditionū aliquo modo atten

datur. Ideo sicut hō nō fuisset reparatus
si non cecidisset ꝗ̄uis esset reparabilis sic
deitati: nō esset vnitus ꝗ̄uis esset vnibil'
Nec tñ frustra fuisset illa potētia. q2 mul/
te sunt potentie ⁊ idoneitates que ad actū
nō reducunt᷑. ⁊ tñ frustra nō sunt: q2 digni/
tati ⁊ nobilitati nature attestant᷑. Nec di/
cit᷑ potētia frustra si nō reducit᷑ ad actum
sed tūc frustra est cū ad actū nō reducit᷑. et
tñ ad actū exigit eaȝ reduci tp̄us ⁊ locus.
¶ Secūda ratio friuola censet᷑ ex eo ꝙ d̄s
sufficient᷑ manifestauit suā potentiā sapiē
tiam ⁊ bonitatē ꝑ opus creationis rerū di
stinctionis ⁊ ornatus. licet istam manife/
stauerit in opē incarnatōis dū ꝓpter hoīs
lapsū decuit xp̄ȝ carnē assumere. ¶ Quar
ta adhuc ratio inficit᷑. q2 licet ꝑ xp̄m incar
natū sit exaltata humana natura. nō tñ se
quit᷑ ꝙ homo ex h̄ reportet cōmodū d̄ ma
licia sua: q2 incarnatio nō fuit ex malicia
hoīs: sed ex sūma benignitate ⁊ sapientia
dei. Quia em̄ sapientia dei vincit maliciā
Hinc est ꝙ nō patit᷑ esse malū aliquod de
q̊ nō eliceat bonū ⁊ etiā maius bonū. Ali/
oq̄n non ꝑfecte maliciā vinceret. Propter
ea ꝯtra p̄uaricationē Ade q̄ totū gen⁹ hu
manū interfecit statuit rectitudinē secūdi
Ade: q̄ ꝓ toto generi hūano posset satisfa/
cere. Et cui⁹ obediētia mlto plus sibi pla
ceret ꝗ̄ in obedientia Ade potuit sibi dis
plicere. Quare filiū dei incarnari nō fecit
nostra malicia: sȝ dei charitas nimia ⁊ mi
sericordia. ¶ Quinta rō nihil ꝯcludit. q̊/
niā nō eodē modo se hn̄t meritū vite eter
ne ⁊ satisfactio ꝓ offensa. Nā ad meritum
vite sufficit cōplacentia ex ꝑte merent̄. ad
hanc aūt cōplacentiā sufficit gratia diui/
na. Et q2 gratiā diuinā poterat homo ha
bere ꝑ missioneȝ spūssancti ⁊ filij in mente
absq̄ filij missione in carnem. Hinc est ꝙ
ad ꝑfectionē meriti vite eterne nō oportu/
it incarnationē interuenire. Ad satisfaci/
enduȝ aūt non solū requirit᷑ ꝙ satisfactio
placeat: sed ꝙ damnū recōpensare valeat
⁊ honorē deo sublatū restituat. Et ideo nō
tanta fuit necessitas incarnationis ꝓpter
necessitatē merendi sic̄ ꝓpter necessitatē sa
tisfaciendi. Et ꝙ istud sit verū patȝ in an/
gelis quoꝝ natura nō est vnita v̄bo. ⁊ ta/
mē meruerūt vitā eternā. Insup esto ꝙ tā
te difficultatis sit mereri vitā eternā sic̄ sa
tisfacere ꝓ offensa. nō tñ oportet ꝙ ꝓpter h̄
necessaria sit incarnatio xp̄i. ꝓ eo ꝙ spūsā
ctus ip̄e q̄ ꝑ charitatē mouet aīam dignā
eā facit glīa sempiterna. Sed ad satisfaci
endū necessaria est incarnatio. q2 vt aiunt
oēs theologi. Cōgruētissim⁹ modus satis
faciendi fuit ꝑ mortē ⁊ passionē xp̄i. sicut
cōgruentissimus ē ad merendū ꝑ charita
tē ⁊ dilectionē. ¶ Sexta rō ad h̄ nō potest
militare. q2 matrimoniū duplicē habet si
gnificationē. significat em̄ cōiūctionē dei
ad ecclīam ſm charitatē. Et significat eti
am ꝯiūctionē naturarū in ꝑsone vnitate.
dictāq̄ satisfactōeȝ hȝ ſm statū nature la
pse. primaȝ v̄o habuisset si stetisset homo.
Et ideo nō esset falsum signū. sicut em̄ ma
trimoniū nūc est in officiū ⁊ in remedium
tunc aūt solū in officium. sic modo hȝ du/
plex significatū: tūc v̄o vnū. ¶ Septima i
sup rō nō admittit᷑ nec acceptat᷑. qm̄ deus
ab eterno p̄sciuit lapsuȝ humani gn̄is q̊d
tñ fecit q2 se reꝑaturū cognouit. Et iō p̄n/
cipali⁹ in intētione fuit reꝑatio lapsi: ꝗ̄ cō
ditio eius ad lapsū possibilis. Et ꝓpterea
nō sequit᷑ ꝙ aīa xp̄i facta sit q̄dā occasione
⁊ nō p̄ncipali intentōne. H̄ em̄ teneret si de
us in ꝯditōe gn̄is humani nō p̄cognouis/
set hoīs lapsū. Ex q̄b9 oīb9 q̄ tenēt ꝙ nō fu
isset incarnatus xp̄s si nō peccasset Adaȝ
asserūt ꝙ opinio ista eoꝝ magis deū hono
rat ꝗ̄ prima q̄ deū intra ꝑfectionē vniuer
si includit. H̄ v̄o sup̄ oēm ordinē vniuersi
ponit illū. De quo vide bonauen̄. in. ij. di.
xv. q. iiij. in lr̄a. Insup fortificat᷑ eorū sen/
tentia tali ratōne. Si deus assumpsit hu
manā naturā: aut hoc fuit ꝓpter humanā
dignitatē: aut ꝓpter necessitatē. Si ꝓpter
dignitatē cum angelica natura sit digni/
or ꝗ̄ humana: magis debuit assumpsisse
angelicā. Si ꝓpter necessitatē ⁊ necessitas
indigentie non sit nisi ꝓpter pctm̄. ḡ videt᷑
ꝙ precipua ratio incarnatōnis fuit redē/
ptio humani generis lapsi. Accedit ad h̄
ad firmiorē cōfirmationē ꝙ omnes docto
res famosi celeberrimi ita exp̄sse tenent et
loquūt᷑. Vñ sup illo v̄bo Math. xviij. ca.
Venit fili⁹ hoīs querere ⁊ saluū facere q̊d
ꝑierat. Aug⁹. in li. de verbis aplī sic dicit
Si homo nō peccasset: filius hominis nō

venisset. Et iterū sup illo dicto Apl'i .i. ad
Thimo. i. ca. Xpus Jesus venit in hunc
mundū saluos facere pctōres. Aug⁹. ait.
Nulla causa fuit veniēdi xpo dn̄o: nisi pec
catores saluos facere. Tolle morbos tolle
vulnera: et nulla erit causa medicine. Et
sup illo verbo Math. i. Ipse em̄ saluū fa
ciet pp̄l'm suū a pctīs eorū. Aug⁹. refert. Si
hō non peccasset virgo non peperisset. Et
idem sup isto verbo Psal'. Infixus sum in
limo pfundi. vtinā maneret hō in eo qd
deus fecit. Si maneret in eo qd deus fe-
cit nō in limo infixus eēt quē deus genuit
Et iterū Aug⁹. sup illo verbo Joh. xi. ca.
Dn̄e ecce quem amas infirmat'. Si pctō
res dn̄s nō amaret ad terrā de celo nō de-
scēdisset. Et ad idem est dictum Greg. in
hymno. Exultet iā angelica. vbi ait. Ni-
hil em̄ nobis nasci pfuit: nisi redimi pfuis
set. Et Leo pa. in s̄mone de natiuitate in
quit. Si hō ad imaginē et similitudinē fa
ctus in suo honore mansisset: creator mun
di creatura nō fieret nec sempitern⁹ tem-
poralitatē subiret. aut equalis deo p̄ri dei
filius formā serui assumeret. Et ne vlteri⁹
defatigent' animi auditorū cū vtraq opi-
nio stare possit. Ego dico q si nō peccasset
hō: qd fuisset nobis reuelatū nō est. Suf-
ficere nobis debz q xp̄s fact⁹ est hō vt pec
catū generis humani deleret. hic dirigen-
da est ꝯtemplātio nr̄a hoc pie ad mētē re-
uocādū. Consideremꝰ ergo quāta fuit ad
mirāda charitas dei p̄ris: q̄ ꝓprio filio suo
nō pepercit: sz pro nobis oīb; tradidit il
lum. De hoc sic scribit' Joh. iij. Sic deus
dilexit mundū vt filiū suum vnigenitū da
ret vt oīs q credit in illū nō pereat: sz ha
beat vitā eternā. Quod Hiero. admirās
in epl'a ad Damasum pa. inqt. Que ma-
ior pōt esse clemētia q̄ vt dei filius: filius
hoīs putaret'. decē mensiū fastidia sustine-
ret. part⁹ expectaret aduētū. per singulas
adoleret etates. et post ꝯtumelias vocum
alapas et flagella crucisq pro nobis fieret
maledictū: vt nos a maledicto legis absol
ueret. Et Greg⁹. reclamādo sic patrē eter-
num alloquit'. O inextimabilis dilectio
charitatis: vt seruū redimeres filiū tradi
disti. Et merito quilibz in stuporē verti de
bet cū audit deū carne vestitū passibili. et
humiliatū vsq ad formā serui. nō ꝓpt' suā
sed ꝓpter nostrā indigētiā: vt nobis pereū-
tibus ferret opem.

¶ Qr tempus incarnatiōis xp̄i merito di-
cit' tp̄s plenitudinis respectu dei. respectu
angeli. et respectu hominis. Ca. II.

SEcundū mysteriū de-
clarandū de incarnatiōe xp̄i di
cit' tarditatis. In quo fideliter
ꝯfitemur xp̄m rōnabiliter distu
lisse tp̄us incarnatiōis vsq ad sextā etatē
mūdi. Quare aūt nō ante voluerit incar-
nari dixi in quodā sermone de annūciatio
ne virginis. q̄ licet alibi sit notat⁹. tū pro
huius operis pfectiōe etiā in hoc libro scri
bit'. Nunc vo aperiēdū est cur tp̄s illud
quo deus hō fact⁹ est ab Apl'o tp̄us pleni
tudinis appellat'. Et ad hoc respōdet dn̄s
Bonauen. in. iij. di. i. in declaratiōe littere
q sic dicit'. ¶ Primo respectu dei. qr in in-
carnatiōe est facta plena participatio di-
uinitatis. Vn̄ ad Colocē. ij. ca. dicit apl's.
In xp̄o habitat oīs plenitudo diuinita-
tis corporalit'. ¶ Scd̄o dicit' tp̄s plenitudi
nis respectu angeli. qa per xp̄m reparata
est angelorū ruina. Ideo Dauid in psal'.
cix. ait. Judicabit in natiōibus implebit
ruinas. ¶ Tertio dicit' tp̄us plenitudinis
respectu hoīs. tū qr plene a culpa liberat'.
tū qr plene est de veritate necessaria edo-
ctus. tū qr plena grā diffusa est in credētes
Vnde dicit' Joh. i. ca. q Johānes bapti-
sta testimoniū phibēs de xp̄o ait De ple-
nitudine eius accepimꝰ oēs et gratiam
pro grā. qr lex per Moysen data est. grā et
veritas per Jesum xp̄m facta est.

¶ Qualiter accipiēdū sit medium tempo
ris in quo xp̄s incarnatus est. Ca. III.

TErciū mysteriū decla
randū de incarnatōne xp̄i dicit'
tpalitat'. Et in h̄ inuestigandū
est. An xp̄s incarnat⁹ sit in me-
dio tp̄is. Et quidā arbitrant' q sic ꝓpt' ver
ba Abacuc ꝓphete dicentis. c. iij. Dn̄e au-
diui auditionē tuā et timui. Dn̄e opus tu-
um in medio annorū viuifica illud. In me
dio annorū notū facies. Cū iratus fueris
misericordie recordaberis. Que vba vt dr
in argumento Abacuc intelligunt' d xp̄o.

Ex quibus id videt̃ affirmari q̄ deus hō factus est in medio tp̄is. At ⁊ alij ɔtrariū sentiūt tenentes q̄ xp̄s in vltimis tp̄ibus visibilit̃ de⁹ ⁊ homo mundo apparuit. Nā Aug⁹. sup. iiij. c. Joh. inquit/de christo. Jt ipius est caro p̄ nobis assumpta. Qui em̄ vbiq̄ est quo it: nisi q̄ ad nos non veniret si formā visibilis carnis nō assumeret. Jō fatigatus erit ab itinere. Quid est aliud q̄ fatigatus i carne. Quare ergo hora sexta. q̄ etate seculi sexta. Computa tanq̄ vnā horam. Unam etatē ab adā vsq̄ ad Noe. Secundā a Noe vsq̄ ad Abrahaz. Terciam ab Abraham vsq̄ ad Dauid Quartam a dauid vsq̄ ad transmigratiōnē babylonis. Quintā vsq̄ ad baptismū Johānis. Sextā vsq̄ ad cōsummationez seculi. hec ille. Constat aūt q̄ sexta etas in qua xp̄s venit nō est in medio tp̄is cuz sit vltima. ergo magna restat in hoc pplexitas. quā ammouendam puto ne in dubio animus in cōtemptū cadat scripturaruz sctāx. Et ꝑpterea dicere possumus q̄ mediū sumit̃ dupliciter. scꝫ stricte ⁊ punctaliter. p̄ eo tp̄e q̄ equaliter distat ab extremis scꝫ principio ⁊ fine tp̄is. Et accipit̃ large p̄ eo scꝫ qḋ est inter illa extrema verba. ita q̄ Abacuc mediū tēporis designāt. Hoc modo scḋo q̄ si stricte vellemus intelligere tūc nobis esset certitudinaliter cognita hora iudicij qḋ in fine tp̄oꝝ ⁊ cōsūmatiōe seculi fiet ɔtra id qḋ saluator noster dixit. Marci. xiij. ⁊ Math. xxiiij. c. De die aūt illa ⁊ hora nemo scit. Ob qḋ Aug⁹ li. xviij. ḋ ciui. dei dicit. Frustra annos q̄ remanēt huic seculo cōputare ac diffinire conamur cū h̄ nō esse nostrū ex ore veritatis audiuimus. Sufficiat igr̃ nobis agnoscere q̄ incarnatus ē xp̄s int̃ principiū ⁊ finē temporis. qḋ est mediū valde latū non aūt in extremitatibꝰ i principio scꝫ ⁊ in fine. De annis ꝟo q̄ fluxerūt a principio mundi vsq̄ ad incarnationē xp̄i varia ē opinio. Nam sm̄ Bedā fuerūt anni q̄nq̄ milia centuz nonaginta nouē. Alij ꝟo cōputāt annos tria milia nōgētos sexaginta. Nō tn̄ ꝑpter h̄ cuiq̄ durū videri debet. cū difficilimuz credā puncta licere posse seruari memoriā annoꝝ in rebꝰ gestis. Debemus itaq̄ nos oī curiositate deposita redēptori nr̄o gr̄as quas possumus dicere. q̄ nō expectamus amplius eū in carnē venturū qui iā venit ⁊ viam fecit oibus vt facile saluari possumus. aperuitq̄ ianuaz regni celoꝝ ad qḋ nos ip̄e pducat q̄ viuit ⁊ regnat in secula seculorum.

¶ Sermo quartus in q̄ tractat̃ de incarnatōne dn̄i nr̄i Jesu xp̄i a cui⁹ explicita fide iam nullus excluditur.

IN hoc apparuit charitas dei in nob. qm̄ filiū suū vnigenitū misit deus in mundum vt viuamus p eū. Uerba sunt Joh. prime sue cano. c. iiij. Refugit quorūdam animus deum incarnatum audire qui blasphemiam arbitrantur quod nos ad laudem creatoris nostri accedere confitemur. Tunc quidem illum benedicimus cum stabili fide credimus eum pro nobis hominem factum. Ut autē confundantur increduli ⁊ mens bonoꝝ in ip̄a veritate letet̃ in hoc sermone de incarnatione Jesu christi benedicti verba faciemus de qua locutus est Joh. in verbis in themate positis vbi tria mysteria occurrunt consideranda.

¶ Primū dicit̃ possibilitatis.

¶ Secundum necessitatis.

¶ Terciū credulitatis.

¶ Qualiter fuit possibile deum carnem assumere. Ca. I.

PRimū mysteriū considerandū dicitur possibilitatis in quo ostendemus q̄ deum incarnari fuit possibile. Et h̄ sm̄ Tho. iij. parte. q. i. triplici ratōne.

¶ Primo rōne omipotētie.

¶ Secūdo rōne excedentie.

¶ Tercio rōne cōuenientie.

¶ Primo ostenditur impossibilitas incarnationis rōe oipotētie. Nam cum deus sit omnipotens potest omne illud quod nec contradictionem includit nec aliquez defectum in deo ponit. iuxta verbum angeli ad virginem beatissimam Luc. i. dicentis. Non erit impossibile apud deum omne verbum. Sed deū humanā naturā assumere nec contradictionē includit. nec

aliquē defectū in deo ponit. qđ pȝ. qꝛ dīna
natura vniri humane in vnitatē ꝑsone nō
est aliud q̄ȝ diuinā ꝑsonā q̄ ab eterno fuit
hypostasis respectu diuine nature in tpe.
Ħ aūt nō dicit aliquā imꝑfectionē: ſȝ poti⁹
dignitatē ⁊ nobilitatē. Sicut em̄ cū de⁹
sit bonus a beterno in nullo fit derogatio
bonitati sue dū est causa bonitatis creatu
re in tpe. q̄ȝuis bonitas creata longe sit in
ferioꝛ bonitate increata. Si cū ꝑsona filij
dei sit hypostasis intelligibilis intellectu/
alis ⁊ spūalis ⁊ increata ab eterno. in nul
lo d'rogat ei si fit hypostasis rōnalis natu
re create in tpe. Et quēadmoduȝ deus de
nō creante fit creans in actu absq̄ȝ aliqua
sui mutatōne: ſȝ solū facta mutatōe ex ꝑte
nature create. Sic ꝑsona filij dei q̄ nō erat
hypostasis humāe nature i actu absq̄ȝ ali
q̄ sui mutatōne vel inouatōne facta est hy
postasis ipi⁹ sola mutatōne facta ex ꝑte as
sumpte nature. Hinc leo papa in sermōe
ait. In vtraq̄ȝ ei⁹ natura idē est dei filius.
nostra suscipiēs ⁊ ꝓpria nō amittēs. in ho
mine hoieȝ renouās in se incōmutabilis ꝑ
seuerās. Deitas em̄ q̄ illi cū p̄re cōis ē nul
lū detrimētū oipotentie subijt. nec dei for/
mā serui forma violauit. qꝛ sūma ⁊ sempi
terna essentia q̄ se ad humani gn̄is inclia/
uit salutē. Nos q̄dē in suā gl'iam transtu/
lit: ſȝ qđ erat esse nō desijt. Secūdo ostēdi
tur possibilitas incarnatōnis rōne excedē
tie. vt em̄ inq̄t Hylarius. Plura pōt deus
facere q̄ȝ intellect⁹ intelligere. Sed hō pōt
rōnabil'r dicere ⁊ intelligere deū incarna/
tū. Tū ꝓpter sue potentie sapientie ⁊ boni
tatis eminentē manifestatiōeȝ que facta ē
in humani generis assumptōne. Tuȝ ꝓpt
opeꝝ diuinoꝝ excellentē ꝯsūmationē q̄ fa
cta est cū vltimū cōiūctū est primo. Tum
ꝓpter pcti satisfactionē. ¶ Tercio ostendit'
possibilitas incarnatōis rōne incōuenien
tie. Nā coꝝ est facilis vnio q̄ ad inuicē sil'i
tudinē hn̄t. Sed hō creatus est ad imagi
nē ⁊ sil'itudinē dei. ḡ sibi vniri potuit hūa
na natura in vnitatem ꝑsone. Sed ex ista
ratione tria posset q̄s querere. An huma/
na natura sit magis assumptibilis a filio
dei q̄ȝ quelibet alia natura. Et posset ali/
q̄s arguendo ꝓbare ꝙ nō. maxie ex duob⁊
Primo qꝛ Aug⁹ in ep'la ad Volusianum

inquit. In reb⁊ mirabil'r factis tota ratio
facti est potētia facientis. Sed potētia di
faciētis incarnationē q̄ est opus maxime
mirabile nō limitat' ad vnā naturā cū po
tētia dei sit infinita. ergo natura humana
nō est magis assūptibilis a deo q̄ȝ aliqua
alia creatura. Secundo sil'itudo est ratio
faciēs ad incarnatōnis ꝯgruitatē. ſȝ in na
tura angelica inuenit' expssioꝛ sil'itudo di
q̄ȝ i humana. vt dicit Greg⁹. xxxvij. li. mo
ral'. et in omel'. de centū ouib⁊. ḡ natura an
gelica magȝ erat vnibilis q̄ȝ humana. Ad
ħ plene intelligendū dicit Tho. in. iij. ꝑte
q. iiij. Qđ aliq̄d assumptibile d'r q̄si aptuȝ
sumi a diuina ꝑsona que q̄dem aptitudo
nō pōt intelligi ſm potentiā passiuā natu
ralē que nō se extēdit ad illud qđ transcē/
dit vnio ꝑsonalis creature ad deū. Unde
relinquit' ꝙ assumptibile dicat' aliq̄d ſm
ꝯgruentiā ad vnionē p̄dictā que attendi
tur ſm duo i humana natura. ſcȝ ſm e⁹ di
gnitatē ⁊ ſm eius necessitateȝ. Scđm di/
gnitatē qꝛ humana natura inq̄ȝtū est rati
onalis ⁊ intellectualis: nata est attingere
aliqual'r ipm ꝟbū ꝑ suā oꝑatōneȝ cogno/
scendo ⁊ amando ipm. Scđm necessita/
tē aūt qꝛ indigebat reꝑatōne cū subiacer̄
originali pctō. Hec duo autē soli huma
ne nature ꝯueniūt. nā creature irrōnali d'/
est dignitas. angelice ꝟo necessitas. Tuȝ
ergo dicim⁹ ꝙ creatura irrōnalis nō est as
sūptibilis. nō ita dicimus ꝙ subtraham⁹
aliq̄d diuine potētie: ſȝ ad ostendendū cō/
ditionē creature que ad ħ aptitudinē nō
habet. de angelo ꝟo iam dictum est ꝙ non
erat in eo necessitas ꝓpter peccati angelici
irremissibilitatem.

¶ Qđ q̄nq̄ȝ rōnib⁊ p̄cipuis fuit necessari
um ex ꝑte hois xp̄m incarnari.

Capitulum secundū.

SEcundū mysteriū con
siderandū de incarnatōe xp̄i di
cit' necessitatis. Ubi querit' an
fuit necessariū xp̄m incarnari. Et ad ħ di
cit sctūs Tho. iij. ꝑte. q. i. ꝙ necessitas ista
refert' ad hoiem ꝑ xp̄m incarnatū redimē
dū. Et ſȝ ħ necessariū d'r dupl'r. Uno mō
sine q̄ nō potest q̄s ꝯsequi finē. vt cib⁹ ne
cessarius est ad vite sustentationem. Alio

mō per qđ melius ꝑuenit̄ in finē. vt equus est necessari⁹ etiā homi sano: vt meli⁹ iter ꝑficiat. Non fuit necessariū ꝑmo mō xp̄m incarnari q᷑ deus cuius sapiētie nō est numerus. nec est finis potētie ⁊ ꝟtutis eius. potuisset sua volūtate ⁊ autoritate homī lapso succurrere. Fuit tn̄ scđo mō necessariū. q᷑ per xp̄m incarnatū hō meli⁹ pōt in finē suū ꝑuenire. Et hoc multiplici rōne.

¶ Prima dicitur fidei roboratio.
¶ Secunda spei subleuatio.
¶ Tertia charitatis inflāmatio
¶ Quarta vite exemplatio.
¶ Quinta hominis instructio.

¶ Prima rō dicit̄ fidei roboratio. magis quidē robora t̄ hō in fide: ex eo ꝙ ipi deo incarnato loquenti de mysterijs inuisibilibꝫ credit. Vn̄ Aug⁹. li. ix. de ciui. dei. Vt hō inquit fidētius ambularet ad veritatem ipsa veritas dei fili⁹ hoīe assumpto cōstituit atqꝫ fundauit fidē. ¶ Notādū h̄ ꝓpt illud ꝟbū hoīe assumpto ꝙ Ephesina sinodus dicit ꝙ ꝑsona nō assumpsit hoīem Ex quo san. Tho. iij. ꝑte. q. viij. ait. ꝙ locutiones doctoꝝ q̄ dicūt xp̄m assumpsisse hominē nō sunt extendēde tanq̄ ꝓprie: sꝫ pie sūt exponēde. vt dicam⁹ hoīem assumptū q᷑ eius natura est assumpta. Et q᷑ assumptio terminata est ad hoc ꝙ fili⁹ dei sit hō ¶ Scđa rō q̄re melius hō saluat̄ ꝑ xp̄m incarnatū dicit̄ spei subleuatio. Subleuatur q̄ppe spes nr̄a vt futurā beatitudinē expectem⁹ dū xp̄s in sua incarnatiōe nob̄ ōndit quāta est erga nos dilectio dei p̄ris. Hinc Aug⁹. li. xiij. de tri. inq̄t. Nihil tam necessariū fuit ad erigendū spem nr̄am q̄ꝫ vt demonstraret̄ nob̄ quātū diligeret nos deus. Quid ꝟo hui⁹ rei isto iudicio manifestius q̄ꝫ ꝙ dei fili⁹ nr̄e nature dignat⁹ est inire ꝯsortiū. ¶ Tertia rō dr̄ charitat̄ inflāmatio. Quis nā tā durus: tā inhumanus: tā ferreus sit q̄ deū nō diligat. a quo tātū se diligi ꝯspicit vt non nisi amore dignet̄ assumere formā serui. Ideo Aug⁹. li. de cathetizandis rudibus ait. Que maior causa est aduēt⁹ dn̄i: nisi vt ōnderet deus dilectionē suam in nobis. Et infra subdit. Si amare pigebat saltē reamare nō pigeat. ¶ Quarta rō dr̄ vite exemplatio. Habēt nāqꝫ hoīes xp̄m exēplar om̄is ꝟtutis et bone beateqꝫ vite. Et iō Aug⁹. in quodā ꝯmone de natiuitate dicit. Hō nō erat sequēdus q̄ videri poterat. De⁹ sequēdus erat qui videri nō poterat. vt ḡ exhiberet̄ homī ⁊ q̄ ab hoīe videret̄ ⁊ quē hō sequeret̄ deus fact⁹ est hō. ¶ Quinta rō dr̄ hoīs instructio. Instruit̄ em̄ vnusq̄sqꝫ vt intelligat quāta sit hoīs dignitas. ne illā coinquinet peccādo. Propterea Aug⁹. lib. de vera religione inq̄t. Demonstrauit nobis deus q̄ꝫ excelsum locum inter creaturas habeat humana natura in hoc ꝙ hoībꝫ in vero hoīe apparuit. Et Leo pa. in ꝯmone đ natiuitate sic sequit̄. Agnosce o christiane dignitatē tuā ⁊ diuine cōsors fact⁹ nature noli in veterē vilitatē de graui ꝯuersatiōe redire. Nō valet ḡ quispiā recte se de cetero excusare. si ad paradisi delicias non festinet. cū tot ac tanta ꝑconia de vite eterne immarcessibili gl'ia vndiqꝫ sonāt.

¶ Qꝫ tp̄e isto om̄es obligant̄ credere explicite mysteriū xp̄i incarnati. Ca. III.

Tertiū mysteriū cōside randū de incarnatiōe xp̄i dicit̄ credulitatis. In quo videndū est. An credere mysteriū xp̄i sit de necessitate apud om̄es. Et ad hoc dicit san. Tho. ij. ij. q. ij. Qꝫ via hoīs veniendi ad iusticiā est mysteriū incarnatōis ⁊ passionis xp̄i. Dicit̄ em̄ Act. iiij. Nō est aliud nomē datū hoībꝫ in quo oporteat credentes saluos fieri. Et Aug⁹ in li. đ correptione ⁊ gr̄a inq̄t. Illa fides sana est q̄ credimus nullū hoīem siue maioris siue parue etatis liberari a ꝯtagione mort̄ ⁊ obligatiōe pc̄ti: nisi ꝑ vnū mediatorē dei ⁊ hoīm iesum xp̄m. Oportuit ḡ mysteriū incarnationis xp̄i aliqualit̄ om̄i tp̄e esse creditum apud oēs. diuersimode tn̄ ꝯm diuersitatē tp̄m ⁊ ꝑsonaꝝ. Nam an̄ statū pc̄ti hō habuit explicitā fidē de xp̄i incarnatione ꝯm ꝙ ordinabat̄ ad ꝯsummationē glorie. non aūt ꝯm ꝙ ordinabat̄ ad liberationē a pc̄tō per passionē ⁊ resurrectionē q᷑ hō non fuit p̄scius pc̄ti futuri. videt̄ aūt incarnatiōis xp̄i p̄scius fuisse: ex eo ꝙ dixit. ꝓpter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue. vt dr̄ Gen̄. ij. Ex hoc apl's dic̄ sacramētū magnū esse in xp̄o ⁊ in eccl'ia. qđ quidē sacramētū nō est credibile ꝑmū hoīem

ignorasse. Post pctm̃ aũt fuit explicite cre/
ditũ mysteriũ xpi nõ solũ qñtũ ad incarna/
tionẽ sz etiã qñtũ ad passionẽ 7 resurrectio/
nẽ qbꝫ hũanũ genꝰa pctõ liberat. Qualit̃
7 p̃res antiq patriarche. s. 7 pphete pfigu/
rarũt christi passionem qbusdam sacrifi/
cijs 7 añ legẽ 7 sub lege: quoꝝ quidẽ sacri/
ficioꝝ significatũ explicite maiores cogno/
scebant: minores aũt sub velamine illorũ
sacrificioꝝ credẽtes ea diuinitus eẽ dispo/
sita. q̃si de xpo vẽturo habebant fidẽ vela/
tã. Post tpus aũt grẽ reuelate tã maiores
q̃z minores tenent hr̃e fidẽ explicitã d mys/
terijs xpi pcipue qñtũ ad ea q cõiter in ec/
clesia solennizant 7 pponunt. Sed contra
ista posset qs obijcere. Primo q2 nullus te/
net credere qd nõ cognoscit. Sz hoies nõ
cognoscũt mysteriũ incarnatõis. q2 Johs
baptista videtur illud ignorasse cũ exñs ĩ
carcere misit ad xpm discipłos dicẽs. Tu
es q vẽturus es an aliũ expectamꝰ Scdo
quia diony. dixit in li. de celesti hierarchia
Multi gẽtiliũ salutẽ adepti sũt p mysteriũ angeloꝝ. 7 tñ isti nõ habuerũt de xpo
fidẽ implicitã nec explicitã. His rñdetur
ad pmum q Johs nõ ignorauit mysteria
xpi incarnati q dixerat. Joh. i. Ego vidi
7 testimonium phibui q2 hic est filius dei
Vñ nõ dicit. Tu es q venisti. sz tu es q vẽ/
turus es. qrens de futuro nõ de preterito.
Silr̃ nõ est credendũ q ignorauerit eum
ad passionẽ vẽtuꝝ. q2 dixerat. Ecce agnꝰ
dei 7c. pnũciãs eiꝰ immolatũ futurã. Põt
g dici fm Gregꝰ. q inqsiuit ignorãs an ad
infernũ in ppria psona esset descensurus.
Vel fm Ambro. nõ q̃siuit ex dubitatiõe
siue ignorãtia: sz magis ex pietate. Vel sic̃
Crisostomus dic̃. nõ q̃siuit q̃si ipe ignora/
ret: sz vt p xpm satisfieret eius discipulis.
Ad quoꝝ instructionẽ xps respõdit signa
operũ oñdens. Ad dictũ vero Diony. rñ/
det. Tho. q multis gentiliũ fuit facta re/
uelatio de xpo. vt patet de Job q dixit. xix
ca. Scio q redẽptor meus viuit. Et idem
de Sibillis. Si q tñ saluati fuerũt qbus
reuelatio non fuit facta non fuerũt saluati
absq; fide mediatoris. q2 si nõ habuerunt
fidẽ explicitã. habuerũt tñ fidẽ implicitã
diuina puidẽtia credentes deũ esse libera/
torẽ hoim fm modos sibi placitos. 7 fm
q aliqbus veritatẽ cognoscẽtibus ipse re/
uelasset. hec Tho. Quare credere mysteri/
um xpi h tpe obligant oẽs hoies mũdi cũ
nullus iã de ignorãtia nisi volũtaria excu/
sare se possit. Jpm q ppe incarnandũ p̃di/
xerũt pphete. Jncarnatũ vo post eiꝰ ascen/
sionẽ in celũ p̃dicauerũt apostoli. quoꝝ so/
nus exiuit in omnẽ terrã. Pro ipo insup
eiusq; nomis confessione tot milia viroꝝ
ac mulierũ letanter 7 libentissime marty/
riũ violentãq; mortẽ tulerũt. Fuerunt ad/
huc sapientissimi vtriusq; lingue grece. s.
7 latine eruditissimi doctores q tãta in lau/
dem xpi scripserũt vt nullus eũ iã venisse
rationabiliter dubitare possit. Ob quod
Maximꝰ in smone de martyribꝫ inquit
Nõ sine magñ discrimie religiõis veritatẽ
disputamꝰ quã tãtoꝝ saguie ↄfirmatã vi/
demus. Magni piculi res ẽ si post pphe/
tarũ oracula. post apłoꝝ testimonia. post
martyꝝ vulnera fidẽ q̃si nouellã discute/
re p̃sumas. 7 post tã manifestos duces in
errore pmaneas. hec ille. Credamus g in
xpm illũq; totis visceribus diligamus. vt
sic mereamur fieri pticipes gratie sue per
quã tandẽ ad vitã pueniamꝰ etnã. Amẽ.

¶ Sermo quintus de incarnatiõe xpi in q
cõfutant errores illoꝝ q mũdanã sapiam
sectãtes male sensere de xpo.

Fides vestra non sit
in sapia hoim: sz in vtute dei
Doctoris gẽtiũ vba sũt ista
originaliter. i. ad Chor. c. ij.
Propter vanã curiositatẽ hoim q se inge/
nio ac proprijs sensibꝫ archana dei cõphẽde/
re putãt. exorte sunt opiniones multe fal/
se qdẽ 7 oĩno spernẽde. Hic siqdem mos
ẽ supboꝝ vt d seipis p̃sumẽtes cũ dei mag/
lia vtute ppria nõ possint attigere ĩ erroꝝ
foueas dilabant. Cũ g audiũt ĩ incarnati/
one Jesu xpi factã vnionẽ naturaꝝ in pso/
na diuĩa. Et q vnꝰ idẽ q erat ab etno ds
ipe ex tpe verꝰ erat hõ statĩ a vitate disce/
dunt. Contra qs in h smone de incarna/
tione xpi dicturi erimus sub titulo de fal/
sis erroribꝫ circa xpm incarnatũ. in qbus
heretici quidã sapia mundana inflati ce/
ciderunt Nam 7 doctor gentiũ in vbis p̃/
positis admonet cũctos fideles vt reiectis

naturalib⁹ rõnibus q̄ ortū habēt ab hūa/
na sapiētia credāt simpl'r ⁊ pure his q̄ no
bis ꝟtns diuina reuelauit. Ob qđ euita/
re debem⁹ tres errores principales.
Prim⁹ error est circa verbū eternale.
Secūdus circa animā rõnalem.
Tercius circa naturā corporalem.
¶ De trib⁹ opinionib⁹ falsis circa verbuꝫ
eťnale q̄s heretici maligni inuenerūt. Ca. I

PRimus error circa cri-
stū incarnatū est circa verbum
eternale in q̊ triplex opinio fal/
sa ꝯtinet ¶ Prima đr ꝓductõis
Secūda ꝯuersionis. Tercia filiatõis.
¶ Prima opinio falsa đr ꝓductõnis. Con
fitet quidē fides catholica deuꝫ ab eterno
verbū ꝓduxisse qđ ⁊ deus est. At eunomi
us hereticus dicebat verbū nõ ab eterno:
sꝫ ex tpe ꝓductū. sequēs q̄rūndā phoꝝ opi
nionē q̄ dicebāt a deo effluxisse q̄ndā mē/
tē in qua essent oīm rerū forme quā voca/
bant paternū intellectū. Et hanc auicēna
sup p̄mo de celo ⁊ mūdo dixit esse primaꝫ
intelligentiā mouentē primū celū. Sed vt
sic loquētes reprobem⁹. videndū prius est
q̇d sit verbū in diuinis. Et ad h̄ dic̄ Fran
cisc⁹ de marone in q̊dā sermone. Verbuꝫ
est scđa in trinitate ꝑsona ꝑ modū nature
⁊ intellectus ꝓducta. De h̄ aug⁹. vi. đ tri.
ait. Verbū solus fili⁹ accipit. ⁊ eo đr ꝟbum
q̄ fili⁹ Et in. xv. li. de tri. idē Aug⁹ inq̇t. Ip
sa ꝓprietas ꝑsonalis filij diuersis noib⁹ si/
gnificat. ad exp̄mendaꝫ diuersimode ꝑfe/
ctionē ei⁹ vt ōndat patri eq̄lis đr filius. vt
ostēdat p̄ri ꝑ oīa silis đr imago vt ostēda
tur imaterial'r genit⁹ dicit ꝟbū. Ad hn̄dā
aūt aliqualē noticiā istius verbi vt refert
Bonauē. in. i. di. xxvij. ꝯsiderare debem⁹
qual'r verbū repit in nobis. Nā vox signi
ficatiua in nob̄ đr ꝟbū: sꝫ tm̄ large ⁊ deno
miatiue. inq̄ꝫtū significat interiorē mētis
conceptū. sicut vrina dicit sana inq̄ꝫtū est
sanitatis indicatiua. Et iđ ꝓprie đr verbū
id qđ ꝑ vocē significat. scꝫ interior mentis
cõceptus Vn̄ arist. in. i. ꝑiermeniarū. Vo
ces inq̇t sūt note. i. signa eaꝝ q̄ sunt in aīa
passionū. Et iđ ꝯceptus mētis interior eti
aꝫ si nūq̄ꝫ ꝑ vocē designaret ꝓprie dicit ver
bū. Hinc Aug⁹. xv. de trini. ait. Quisq̄s
potest intelligere verbū nõ solū anq̄ꝫ sonet
verūetiā anq̄ꝫ sonoꝝ eius imagines cogi/
tatiõe inuoluant pōt videre aliquā illius
verbi similitudinē de quo dictū est. In p̄n
cipio erat verbū. Aduertendum tn̄ q̄ du
plex est nobis conceptus mentis interior
Unus informis ⁊ imꝑfectus. Alius for/
matus ⁊ ꝑfectus. Cuius ratio est quia co
gnitio nr̄a ꝓcedit de imꝑfecto ad ꝑfectuꝫ.
Et ideo de re primo habemus cõceptum
cõfusum ⁊ imꝑfectum. vt dicit. i. phisicoꝝ
Et talis cõceptus nõ dicit ꝓprie verbū. sꝫ
cogitatio. ꝓcedēdo aūt ꝑuenimus ad ha/
bendū conceptū rei ꝑfectum ⁊ determina
tum q̇ a philosophis vocatur diffinitio: a
sanctis aūt verbū. In deo ergo ponit ver
bum: non ad similitudinē verbi large di/
cti quod est ipsa vox significatiua vel ꝯce
ptus rei imꝑfectus. q2 in deo nihil est sen/
sibile vel imꝑfectū Et ꝓpter h̄ vox ē signi
ficatiua q̄ est sensibilis et ipsa cogitatio q̄
licet sic intelligat. cū imperfectionē impli/
cat nõ habēt ibi locū. sed ibi ponit verbū
inq̄ꝫtū importat conceptū rei perfectum.
Quia deus vnico actu intelligendi seip/
sum ⁊ oīa alia concipit perfecte. Ex q̊ pa
tet differentia verbi nostri ad verbū diui/
num. quia verbum nostrū in mente pluri
ficatur. Quot enim sunt ibi cõceptus ꝑfe
cti vel formati tot sunt ibi verba. In deo
autē est verbū vnicum. quia non est ibi ni
si vnicus conceptus ꝑfectissimus Iteruꝫ
verbū in nobis est accidēs ⁊ q̇d transiens
q2 nõ sꝑ actu intelligimus. Sed in đo idē
est q̄ substātia diuia Est etiā ꝟbū sꝑ actu
ꝑmanens ⁊ eternū. Et vt inq̇t Aug⁹. nos
frequenter cogitam⁹ q̄ nescimus. ⁊ sic ꝟbo
nr̄o cõiuncta est fallacia frequēter q̄ nolu/
mus. ⁊ tūc iūcta est displicētia q̄ non pos/
sumus. tūc iuncta est impotētia. ꝟbū autē
diuinū est verissimū placentissimū oīpotē
tissimū. Et de illius eternitate loquit Io/
hānes cū dicit in p̄ncipio sui euāgelij. In
p̄ncipio erat ꝟbū. Aug⁹. li. vi. de tri. in p̄n
ci. ait sic dictū est q̄si diceret an̄ oīa Unde
sciendū q̄ p̄ncipiū in diuis aliq̄n ē nomē
essentiale. ⁊ sic ꝯuenit toti trinitati. sic su/
mitur in capit. i. extra de sum. trinita. ⁊ fi.
ca. cū dicitur. Unum vniuersorum prin/
cipiū Aliq̄n ē nomē personale ⁊ quādoq̄

significat patrē qui est principiū sine prin
cipio. sicut sumit ab Aug. li. iiij. de tri. vbi
dic. ꝙ pater est pncipiū totiꝰ deitatis qñqꝫ
significat filiū q est pncipiū de pncipio. sic
sumit ab Aplo ad Heb. i. Et tu in pnci
pio. i. in filio terraꝫ fundasti. Qñqꝫ signifi
cat patrem et filiū: qui sunt vnū principiū
spūsscti. Qñqꝫ significat eternitatē. et sic
accipit a Johāne. In pncipio. i. ab eterno
Hinc Anastasiꝰ in suo simbolo ait. Eter
nus pr̄ eternꝰ filius eternꝰ spūsctūs. Et
Hylariꝰ in li. de tri. Inter gingnere ꝛ gin
gni nll'm cadit mediū. Mgr̄ ꝟo sentē. di.
ix. pmi li. ꝓbat ꝟbū esse eternū. Primo ex
rōne sumpta a silr̄: ꝛ est talis. Splēdoꝛ est
eiusdē duratiōis cū igne: ꝛ tñ est generatꝰ
ab igne. ergo multo fortius si cū filiꝰ sit splēdoꝛ
pr̄is: qñuis ab ipso generet erit ei coeternꝰ.
Secundo inducit mgr̄ Augustinū q ait.
Filiꝰ dei est virtꝰ ꝛ sapiētia: ergo si nō est eter
nus aliqñ fuit deus sine ꝟtute, ꝛ sine sapiē
tia: qd est impossibile. Scotꝰ ꝟo ꝛ Bona
uen. sup pfata di. dicūt ꝙ ꝓcedēs est poste
rius duratōe eo a quo ꝓcedit triplici rōne.

¶ Primo rōne limitationis potentie.
¶ Secūdo rōne modi producendi.
¶ Tertio ratione libertatis.

¶ Primo rōne limitatiōis potētie qñ pro
ducēs nō habet a principio sue duratiōis
potētiā ꝓductiuā pfectā. sicut hō a princi
pio puericie nō habet potētiam generādi
pfectā. Et ideo eius filiꝰ necessario est po
sterioꝛ eo duratiōe ¶ Secūdo rōne modi
ꝓducēdi. Qñ eñ aliqd ꝓducit per motuꝫ
qui motus est in tpe. opoꝛtet ꝙ ꝓductū sit
posterius ꝓducēte duratōe. qꝛ ꝓductū hꝫ
primo esse in illo instāti in quo terminat il
le motꝰ. ¶ Tertio rōne libertatis. Qñ ali
quid ꝓducit libere ꝛ nō de necessitate na
ture. tunc ꝓductū est posteriꝰ ꝓducēte. qa
tale agēs pōt expectare ad ꝓducendū suū
effectū. Sicut creare a deo cuiꝰ potētia est
pfectissima et sine transmutatiōe ꝛ motu.
tñ creatura nō est sibi coeterna. qꝛ ab eter
no ꝓducere noluit. Et si obstaret quis ꝙ
spūsctūs ꝓducit per modū voluntatis. et
tñ est eternꝰ. Dicit Riccar. in. i. di. x. ꝙ crea
ture emanāt a deo per modū volūtatꝫ non
ñ de necessitate: sꝫ in diuersitate substātie
Spūs autē sctūs emanat a suo pncipio p
modū volūtatꝫ de necessitate imutabilita
tis ꝛ in idēptate substātie. Redeamꝰ iam
ad verbi eternitatē ꝯcludētes ꝙ nullo mō
pōt poni in diuinis ꝙ filiꝰ sit posterioꝛ pa
tre. Primo qꝛ nulla est ibi potētia ꝓducti
ua imperfecta. potuit nanqꝫ ab eterno pa
ter generare filiū. Scdo qꝛ verbū nō ꝓce
dit per motū ꝛ mutationē. Tertio qꝛ filiꝰ
ꝓcedit a pr̄e de necessitate nature. qꝛ deus
necessario intelligit se. qre ꝛ filiꝰ pr̄i est co
eternꝰ. ¶ Secūda opinio falsa circa ꝟbuꝫ
eternale dicit ꝯuersionis. Quidā hereticꝰ
cui nomē Apollinaris tenere psumpsit ꝙ
verbū sit in carnē couersum ꝓpterea qꝛ in
euāgelio dr̄. Verbū caro factū est. Sicut
aqua ꝯuersa est in vinū. de qua Johā. c. ij.
scribitur. Ut autēꝫ gustauit architriclinꝰ
aquā vinū factū. Sed hoc non est sile. qꝛ
aqua potuit in vinū ꝯuerti. verbū aūt dei
in carnē ꝯuerti impossibile est. Vt sanctꝰ
Thomas. in. iiij. summe contra gentiles
probat triplici ratione.

¶ Primo ratione immutabilitatis.
¶ Secundo ratione simplicitatis.
¶ Tertio rōne incōmunicabilitatis.

¶ Primo rōne immutabilitatꝫ. Est vtiqꝫ
deus immutabilis. Omne aūt qd ꝯuertit
in aliud mutat. Cū ergo verbū dei sit deꝰ
impossibile est ꝙ fuerit in carnē ꝯuersum
¶ Scdo fuit impossibile rōne simplicita
tis: deus est summe simplex. Si ergo verbuꝫ
dei est in carnē ꝯuersum. opoꝛtet ꝙ totum
verbū sit ꝯuersum. qd aūt in aliud ꝯuertit
desinit esse qd erat. sic aqua in vinū ꝯuer
sa nō est ampliꝰ aqua. sequeret ergo ꝺm Apol
linarē ꝙ post incarnationē verbum dei nō
erit. quod est impiū et iniquissimū dicere.
¶ Tertio est impossibile ꝙ ꝟbū dei ꝯuer
tat in carnē rōne incōmunicabilitatꝫ. Eoꝝ
eñ q nō cōmunicāt in materia ꝛ in genere
vno impossibile est fieri couersionē. Nā ex
linea nō fit albedo. qꝛ sint diuersoꝝ gene
rū. neqꝫ corpꝰ elemētare pōt ꝯuerti in ali
qd corpꝰ celeste vel in aliquā corpoꝛeā sub
stātiā ꝛ ecōtra. qꝛ nō couenīūt in materia.
verbū aūt dei cū sit deus nō cōmunicat in
materia nec in genere cū quocūqꝫ alio. eo
ꝙ deus neqꝫ in genere est neqꝫ materiam
habꝫ. ergo impossibile est verbū in carnē fuis
se ꝯuersum. dicit igit caro factū ꝓpter illaꝫ

indissolubilē vnionē: q̄ sibi copulauit hu-
manam naturā ita mirabiliter ꝙ vnus ⁊ idē erat dei ⁊ ꝟginis filius nature diuine ⁊ humiane ꝓprietate salua. De hoc sic eleganter loquit̃ Leo papa in ſmone. Verbū dei deus q̄ erat in ꝑncipio apud deū ꝑ qđ facta sunt oīa ⁊ sine quo factū est nihil ꝓpter liberandū a morte eterna hoīem factus est hō. Ita se ad susceptionem nostre humilitatis sine diminutiōe sue maiestatis inclinans vt manēs qđ erat: assumēs qđ nō erat verā formā serui forme in q̄ đo pr̄i eq̄lis est vniret. Et tāto federe vtrāq3 naturā cōsecraret: vt inferiorē assumeret glorificatio nec superiorē minueret assumptio. Salua igit̃ vtriusq3 ꝓprietate substācie ⁊ in vnā coeunte ꝑsonā suscipit̃ a maiestate hūilitas. a ꝟtute infirmitas. ab eternitate mortalitas. ⁊ ad deponendū cōditionis nr̃e debitū natura inuiolabilis nature est infusa passibili. At ⁊ increduli instant ꝑscrutari tante vnionis modū. et h̄ aliquo exēplo suaderi sibi flagitāt. Quibꝫ ego respōdeo ꝙ īnuanū laborant q̄ audire debēt suauissima ꝟba Leonis pape iam nominati in ſmone de natiuitate dicētis. Excedit siq̄dē dilectissimi multūq3 supeminet oēm humani eloquij facultatē diuini ꝓpis magnitudo. Et inde orit̃ difficultas fandi. vñ adest ratio nō tacēdi. Quia in dño nr̃o Jesu xp̄o filio dei nō solum ad diuinā sed ad humanā spectat naturā qđ dictū est per ꝓphetā. Generationē eius q̄s enarrabit. vtrāq3 eñi substāciā in vnā cōuenisse ꝑsonā: nisi fides credit: ſmo nō explicat. Et ideo nunq3 materia deficit laudis: quia nunq3 sufficit copia laudatoris. Gaudeamꝰ igit̃ ꝙ ad eloquēdū tāte materie sacr̄m impares sumus. Et cū salutis nr̃e altitudinē attingere nō valemus. sentiamus nobis bonū esse ꝙ vincimur. Nemo ad cognitionē veritatis magis appropinquat q3 q̄ intelligit in rebꝫ diuīs etiā si multū ꝓficiat sꝑ sibi supesse qđ q̄rat. hec ille. Quare fideliter confitemur ita incarnatū ꝟbū dei. vt ille q̄ erat dei filiꝰ ab eterno ſm diuinā naturā. de ꝟgine ſm humanā nasceret̃ ex tpe. Et q̄ erat đs īpassibilis imortalis ⁊ gl̃iosus ſm diuīitatē passibilis esset mortalis ⁊ humil' ſm hūanitatē

¶ Tertia opinio falsa circa ꝟbū eternale dicit̃ filiatiōis. Nā q̄dā heretici vt Paulus samosetanus. Cherintus ⁊ Ebion dixerūt ꝙ licet ꝟbū caro factū sit. tñ xp̄s non est dei filiꝰ ꝑ naturā s3 ꝑ gr̄am siue ꝑ adoptionē. Cōtra q̊s dixi plene in sermone. Tu es xp̄us filiꝰ dei viui in q̄dragesimali sup. vi. ferie q̄rte hebdomade in q̄dragesima oñdit ꝙ xp̄us est natus ex deo patre ⁊ ex ꝟgine matre ſm veritatē nature.

¶ De tribus falsis opinioibꝫ adinuētis circa animā christi. Ca. II.

Secundus error a nobis vitandus de xp̄o incarnato est circa aīam rationalē. de q̄ triplex opinio falsa reperit̃.

¶ Prima dicitur negationis.

¶ Secunda ignorationis.

¶ Tertia contagionis.

¶ Prima opinio falsa circa aīam xp̄i dicitur negatiōis. Plerīq3 nāq3 heretici negauerūt expsse xp̄m habuisse aīam rōnalem dicētes ꝙ loco aīe fuit diuinitas eiꝰ. Sumpserūt aūt occasionē erroris. q2 nescierunt intelligere illud dictū iohis. i. Verbū caro factū est. Ex q̊ arguebant ꝙ denoīatio fieri d3 a digniori. Cū ḡ aīma dignior sit corpe. si in xp̄o fuisset aīa. Johes dixisset. Verbū aīa nō ꝟbū caro factum est. Sed ꝯ istos dic san. Tho. in. iiij. ꝯ. gētiles ꝙ đs forma corpis eē nō pōt ꝓpter summā simplicitatē suā ⁊ ꝑfectionē. q2 vt dictū est in ſmōe de đo nō venit in cōpositiō3 alicuiꝰ create nature. neq3 vt ꝑncipium formale. Insuꝑ subtracto eo qđ ē de rōne hois verus hō eē nō pōt. Aīa aūt ꝑncipaliter est de rōe hois. q2 est eiꝰ forma. ḡ si xp̄s aīam nō habuit verꝰ hō nō fuit ꝯ id qđ apl's dicit. i. ad Thimo. ij. ca. Vnꝰ est mediator dei ⁊ hoīm hō xp̄s ih̄s. Jō fides catholica ꝑdicat ꝟba Anathasij ī suo simbulo dicētis. Perfectus đs ꝑfectꝰ hō ex aīa rōnabili ⁊ hūana carne subsistēs. Ad illud ꝟo Joh. Verbū caro factū ē rñdet dñs Bonauen. in. iij. di. ij. ꝙ Johs loquit̃ ꝑ sinodochen accipiēdo ꝑtem ꝓ toto. hic vero modus loquēdi frequēter inuenit̃ in scptura. vñ Esa. xl. Omis caro fenū. i. oīs hō. Et Luc. iij. c. Videbit oīs caro. i. oīs hō salu-

tare dei. Et mat.xxiiij. Nisi breuiati fuis/
sent dies illi nõ fieret salua oĩs caro.i.oĩs
hõ. Et Geñ.vi.c. Oĩs q̃ppe caro corrupe
rat viã suã. ⁊ sic de alijs. Usus est Johẽs
locutiõe p sinodochen. q2 natura assũpta
notior ẽ nob̃ ex pte sub̃e corpalis q̃ȝ spũa/
lis. Et cognitio nr̃a incipit ab his q̃ sunt
magis nota. In assumptiõe igit̃ carnis i/
cludit̃ assumptio aĩe rõnalis. q2 si assum/
psit carnẽ ml̃to magis aĩam. Jõ denoĩa/
tio nõ semp fit a digniori: sȝ etiã a notiori
¶ Scd̃a opinio falsa circa aĩam xp̃i dicit̃
ignoratiõis fuit eoꝝ q̃ dixerũt xp̃m a pñci
pio assumpsisse aĩam sic ẽ aĩa nr̃a tãq̃ȝ ta/
bula rasa in q̃ nihil ẽ depictũ Sed ꝯ istos
est ꝟitas fidei q̃ excludit a xp̃o oẽm igno/
rantiã. tũ q2 vt dicit mgr̃ sen. in. iij. di. xv.
Nõ conueniebat in xp̃o ignorantiã esse. q2
aĩa ei⁹ debuit eẽ plena luce sapie ⁊ rectitu
dine iusticie. Ignorãtia aũt ꝑuatio est scie
⁊ põt esse via in errorẽ ⁊ obliq̃tionẽ a recti
tudine iusticie tũ q2 nõ expediebat nobis
xp̃m aĩam cũ ignorantia habuisse Uene/
rat eni nos dirigere ⁊ docere: qd̃ facere nõ
potuisset si fuisset ignorans Uñ ansel'. li.
Cur ds̃ hõ inq̃t. Quõ illi crederẽt hoĩes
si illũ scirẽt nescientẽ. Igit̃ vt dicũt oĩes
theologi sacri in. iij. di. xiiij. Anima xp̃i ab
instanti creationis lustrata fuit splendore
scie. Scd̃m aũt Alexandrũ de ales in. iij.
summe. In xp̃o fuit multiplex modus sci
endi. Prim⁹ ẜm naturã diuinã. ⁊ ibi scia
idem ẽ qd̃ idip̃m. Et iste modus fuit i fi/
lio dei ab eterno. Scd̃us modus est ẜm
grãm vnionis. q̃ modus differt ab oĩ alio
sciente incõmunicabil' cuicũq̃ȝ alteri crea
ture. Terti⁹ ẜm grãm cõphensionis in q̃
cõicant angeli bt̃i ⁊ aĩe sctẽ. Quart⁹ ẜm
naturã integrã aĩe ẜm quẽ habuit Adaȝ
sciam in statu innocẽtie. Quitus ẜm pe/
nalẽ naturã assumptã. Sextus est quedã
grã data a xp̃o ad cognoscẽdũ res ẜm na
turã ⁊ pgessum tp̃is. Quantũ ad primũ
modũ sciendi silr̃ se habȝ xp̃s añ incarna
tionẽ ⁊ post. Quantũ ad scd̃m habuit co/
gnitionẽ oĩm eoꝝ q̃ ptinebãt ad mysteriuȝ
incarnatiõis passiõis ⁊ redẽptiõis. Quã/
tũ ad tertiũ habuit cognitionẽ oĩm eoꝝ q̃
ptinebant ad suã grãm ⁊ suoꝝ ⁊ eoꝝ q̃ or
dinant̃ ad illã. Quantũ ad q̃rtũ modum
habuit noticiã eorũ q̃ cognouit Adam in
statu innocentie. Quantũ ꝟo ad q̃ntũ di/
dicit diuersas penalitates p expientiam i
affectiua: quas tñ cognouit ẜm alium mo
dũ. s. ẜm grãm cognitionis q̃ data est sibi
p grãm vnionis Secũdus modus cogni
tionis est ad cognoscendũ p expientiã nõ
vt ꝑor q̃ fiat affectiue: sed cognitiue ex sen
sibus. Cõtra ista opponũt se pleriq̃ȝ tenen
tes q̄ in xp̃o nõ fuit alia scia preter diuinã.
q2 si p illã cognoscebat oĩa. supfluum fuis
set q̄ esset in eo alia scia. Tñ hi sic asseren
tes dãnant̃ in. vi. synodo Ephesina. Et p
pterea dicit sctũs Tho. in. iij. pte. q. ix q̄ fi
lius dei humanã naturam integrã assum
psit nõ solũ corpus sȝ aĩam. Et ideo opor
tuit q̄ haberet scientiã creatã ꝓpter aĩe
pfectionem. Aĩa eni ẜm se cõsiderata est
in potẽtia ad intelligibilia cognoscenda.
quia est sicut tabula rasa. Et tñ possibile ẽ
in ea scribi ꝓpter intellectuȝ possibilẽ in q̃
est oĩa fieri. vt dicit̃ in. iij. de aĩa. Qd̃ autẽ
est in potentia est impfectum nisi reducat̃
ad actũ. Nõ aũt fuit ꝯueniẽs q̄ filius dei
hũanã naturã impfectã assumeret: sȝ pfe/
ctã. vtpote q̃ mediãte totũ humanũ gen⁹
ad pfectũ erat reducendũ. Et ideo oportu
it q̄ aĩa xp̃i esset pfecta p aliquã sciaȝ q̃ es/
set ꝓprie pfectio eius. Alioq̃n esset impfe/
ctior aĩabus alioꝝ hoĩm. Q' autẽ xp̃s co/
gnouit oĩa p sciam diuinã illud fuit ope/
ratiõe increata q̃ est ip̃a dei essentia. Dei
eni intelligere est sua sb̃a vt pbat Aristo.
xij. meta. Unde hmõi actus nõ potuit eẽ
aĩe xp̃i: cũ sit alteri⁹ nature. Si g̃ nõ fuis/
set in aĩa xp̃i alia scia p̃ter diuinã nihil co
gnouisset. ⁊ ita frustra fuisset assumpta aĩ
ma hũana. cũ oĩs res sit ꝓpter suã opatio/
nẽ. Propter p̃dicta dubitat̃ an aĩa xp̃i cõ
prehendat diuinã essentiam. Et posset ar/
gui q̄ sic. Primo q2 Isid. dicit. Trinitas
sibi soli nota est ⁊ homini assumpto. Igit̃
hõ assumptus cõicat cũ sctã trinitate in il
la noticia sui que sancte trinitati ꝓpria est.
Huiusmodi aũt est noticia comphensio/
nis. g̃ aĩa xp̃i comphendit diuinã essenti
am. Scd̃o magis est vnire deo ẜm esse p/
sonale q̃ȝ ẜm visionẽ. Sed sicut dicit. Da
mascenus in. iij. li. Tota diuinitas in vni/
tate psonarum est vnita humane in xp̃o.

multo ḡ magis tota natura diuina videẜ ad aīam xp̄i. Et ita videẜ ꝙ aīa xp̄i comp̄hendat diuinā essentiaꝫ. Tertio illud qđ conuenit filio dei ꝑ naturā cōuenit filio hominis ꝑ grām. vt Aug⁹. dicit in. i. de tri. Sed comp̄hendere diuinā essentiā cōuenit filio dei ꝑ naturā. ḡ filio hoīs per grāꝫ Rñdet sctūs Tho. iij. pte. q. x. Q͛ sic fctā est vnio naturarum in ꝑsona xp̄i ꝙ tñ ꝓprietas vtriusqꝫ nature incōfusa ꝑmansit ita. s. ꝙ increa tū manserit increatū. τ creatum māsit infra limites creature. sic Dasce. dicit li. iij. Est aūt impossibile ꝙ aliqua creatura comp̄hendat diuinā essentiā. vt dicim⁹ in s̄mone de gaudio beatoꝝ. eo ꝙ infinitū nō comp̄hendiẜ a finito. Nam vt Aug⁹. dicit. li. lxxxiij. q. Qđ aliqͥs comprehendit finitū est sibi Sꝫ essentia diuīa nō est finita in cōparatione ad aīaꝫ xp̄i: cum infinitū eā excedit. igiẜ aīa xp̄i nō comprehendit diuinā essentiā. Ad p̄mū aūt obiectū dr̄ ꝙ hō assumptus cōicat diuine trinitati in sui cognitiōe nō ratione comp̄hēsionis. sꝫ rōne cuiusdā excellentissime cognitionis p̄ ceteris creaturis. Ad scđm ꝟo respōdeẜ. Q͛ nec etiā in vnione. q̄ est s̄m esse ꝑsonale natura humana comp̄hendit dei ꝟbum siue naturā diuinā: que ꝗꝫuis tota vnita fuerit humane nature in vna ꝑsona filij: non tñ fuit tota virtus diuinitatis ab humana natura ꝗsi circūscripta. vt dicit Aug⁹. in ep̄la ad Volusianū. Ad tertiuꝫ ꝟo dicim⁹ ꝙ verbū illud Augustini ē intelligēdū de grā vnionis s̄m quā oīa que dicunẜ de filio dei s̄m diuinā naturam dr̄ de filio hoīs ꝓpter idemptitatē suppositi. Et s̄m h̄ vere pōt dici ꝙ filius hoīs ē comp̄hensor diuine essentie. nō qͥdem s̄m aīaꝫ sꝫ s̄m diuinā naturā ꝑ quē modū pōt dici ꝙ filius hoīs est creator. hec Tho. Licet itaqꝫ aīa illa nō comp̄hēdat diuinā essentiā tñ nullā habuit igrātiā Quare nos nō erram⁹ p̄clarissimū ducē sequētes qui Joh. viij. c. dixit. Ego sum lux mūdi q̄ sequitur me nō ambulat in tenebris. ¶ Tertia opinio falsa circa xp̄m incarnatū ꝗꝫtū ad eius animā diciẜ cōtagionis. Hec inuoluit quorundā animos. ita vt impie assererent xp̄m habuisse animā peccatricē. Contra quos clamāt τ autoritates scōꝝ τ rationes theologoꝝ. Unde Petrus prima sua ep̄la ca. ij. ait. Peccatū nō fecit. nec dolus inuentus est in ore eius. Et Grego. in xij. mora. inquit. Nullus homo sine peccato est: nisi ille qui in hanc mundum nō venit ex pctō. Et Aug⁹. in expositione psal. xxx. Christus oīs peccatores inuenit solus sine peccato venit. Et Aug⁹. in lib. de nuptijs τ ꝯcupiscētia. Omnes sub peccato nascimur. τ ꝑ vnum solū qui sine pctō natus est liberamur. Et idem in Enchiri. Per mediatorē qui solus sine peccato natus est reconciliari nos oportebat. Ugẜ ꝟo senten. in. iij. di. xij. τ oēs theologi cū eo dicunt ꝙ nō solū xp̄s non peccauit: imo nec peccare potuit. Qm̄ vt inquit Riccardus de media villa in suo. iij. τ Anshel. li. Cur deus homo. Christus peccare nō potuit inꝗꝫtum deus. vt patꝫ: neqꝫ inꝗꝫtum homo: quia erat comprehensor non solum viator. Et sic angeli beati peccare neq̄unt ita nec ipse potuit peccare: etiam inꝗꝫtum viator ex eo ꝙ tantā habuit gratie plenitudinē ꝙ equabat τ implebat totā capacitatem aīme sue. ideo nō fuit passibilis ad contrariā priuationē: que est per peccatū. Et si obijcereẜ quia Damascenus dicit. Omnia que in nostra natura plātauit đs assumpsit ꝟbū. Sꝫ đs plātauit in nr̄a natura liberū arbitriū q̄ possem⁹ esse vel boni vel mali ꝓ libito. ḡ τ xp̄s habuit liberū arbitriū. ex ꝯsequēti potētiā peccādi. Respōdet Alexāder de ales in suo. iij. summe Q͛ potētia peccādi sumiẜ dupliciter. Nā aliqñ ꝓ potētia q̄ peccaẜ. aliqñ ꝓ potentia ad peccandū disposita. Primo mō fuit in xp̄o potētia peccādi. qꝛ fuit ī eo liberū arbitriū qđ est potētia q̄ peccaẜ. Sꝫ nō fuit in eo potētia peccādi ad peccādū. s. disposita qꝛ vt p̄dictū est liberū arbitriū xp̄i gratie plenitudīe ꝯfirmatū deficere nūꝗꝫ potuit.

¶ De tribus falsis opinionibus excogitatis circa substantiā corporis christi.

Capitulū. III.

TErtius error a nobis euitandus đ xp̄o incarnato est circa naturam corporaleꝫ. De ipso quidem corpore Jesu benedicti tres falsas opiniones inuenimus.

¶ Prima est manicheorum.
¶ Secunda valentinianorum.
¶ Tertia sarracenorum.
¶ Prima opinio falsa ⁊ stultissima ē ma/
nicheorū. Isti vt Isid dicit li. viij. ethi. a q̄
dam persa cui nomen erat manes mani/
chei sunt appellati. Ponētes duo ꝓncipia
cōtra omnem veritatē tam theologoꝝ ꝙ̄
philosophoꝝ. De xp̄o vero asserunt eū as/
sumpsisse corpus fantasticū ⁊ apparens. ⁊
ꝙ ea q̄ ſm hoiem gessit scʒ ꝙ natus est. ꝙ
comedit. ꝙ mortuus est ⁊ similia in veri/
tate nō fuerunt. sʒ in quadā apparētia. Et
hec opinio bestialis totuʒ incarnationis
mysteriū ad quandā fictionem deducit.
Contra quā opinionē est scriptura sācta.
dicitꝛ enī Ioh. i. ca. Verbū caro factum ē
scʒ ſm existentiā: nō ſm apparentiam. Et
apl'us ad Roma. i. ca. Factus ex semine
Dauid ſm carnem. Et xp̄us post resurre
ctionē dixit discipulis. Luce vlti. ca. Pal
pate ⁊ videte qꝛ spūs carnē ⁊ ossa non ha
bet sicut me videtis habere. Sequeretur
insuꝑ ſm istos deliros manicheos ꝙ xp̄s
non vere redemit nos contra id qd̄ scribitꝛ
Apocal'. i. capi. Dilexit nos ⁊ lauit nos a
pctīs nostris in sanguine suo. Et. v. c. Re
demisti nos dn̄e deus in sanguie tuo Se/
queretꝛ ad hoc ꝙ apostoli fuerunt testes re
surrectiōis xp̄i mendaces. De q̄bus dicitꝛ
Actuū. iiij. c. Virtute magna reddebant
apostoli testimoniū resurrectiōis Iesu xp̄i
dn̄i nr̄i. Sunt ⁊ alia multa que opinionē
manicheoꝝ irrationabilē ostendūt ⁊ stul/
tam. Contra quos nō multū elaborandū
puto: cū facile sit eos fatuos cognoscere: q̄
deū fallacē delusorē ⁊ mendacē primo p̄/
dicant. deinde apostolos omnes euange/
listas ⁊ doctores mēdacij testes accusant
¶ Secūda opinio falsa de corpe Iesu bn̄/
dicti fuit valentinianoꝝ. Hi ꝯfitentꝛ xp̄m
habuisse verū corpus: non tn̄ terrenū. quia
portauit illud de celo. ⁊ nihil de matre vir
gine accepit. ⁊ ꝑ eam quasi ꝑ aque ductuʒ
transiuit. Occasionē aūt huius erroris ac
ceperūt ex quibusdā verbis sacre scriptu
re male intellectis. vicʒ qꝛ. Ioh. iij. c. scribi
tur. Nemo ascendit in celū nisi qui descē/
dit de celo filius homīs qui est in celo. Et
Ioh. vi. c xp̄s dixit. Descēdi de celo. Que
verba ipsi exponunt quasi xp̄s corpus su/
um de celo tulerit. Sed talis error verita
tem carnis excludit a xp̄o. qꝛ caro vera nō
formatur ex materia celesti: sed ex elemen
tis. Et xp̄s verā carnē assumpsit. Et bea
ta ꝟgo eius benignissima mater tenetꝛ ſm
veritatem nature vt dicemus in sermoni
bus de laudibus ipius virginis clemen/
tissime. Et Mattheus describit genealo/
giā xp̄i ſm eius tꝑalem natiuitatē. Ideo
catholice dicimus xp̄m sumpsisse corp⁹
de massa nobis conformi. Quare autem
hoc fecerit dicemus in sequētibus. ¶ Ter
tia opinio falsa de corpe xp̄i fuit Sarrace
norū qui dicunt xp̄m assumpsisse naturā
humanam sine penalitatibus ita ꝙ nūꝙ̄
passus est famem neqʒ sitim: neqʒ labores
neqʒ dolores. contra id quod scribitꝛ Esa.
liij. ca. Dolores nr̄os ipse portauit. Qui/
bus declarandum est ꝙ decuit xp̄m nr̄as
cōmunes penalitates accipere ſm domi/
nū Bonauen. di. xv. tertij. maxime proptꝛ
tria. Primo ꝓpter fulcimentū nostre fragi
litatis. vt sic declaret ꝙ ſm veritatē assum
psit nostrā naturam. ⁊ hec est ratio magi/
stri sententiaꝝ in littera. Secūdo ꝓpter p̄/
cium nostre salutis. vt sic nos redimeret.
Tertio propter exemplū virtutis: ⁊ preci/
pue humilitatis ⁊ patientie. vt dicitꝛ. xviij
di. in. c. dn̄s. Notandū tamen ſm magistꝝ
ꝙ ex alia causa sunt penalitates in nobis
⁊ in xp̄o. In nobis sunt ex necessitate con
tracte. In christo ex voluntate assumpte.
Quod a Bonauētura sic declaratꝛ. Nos
penalitates a parentibus trahimus pro/
pter legem ꝓpagationis ⁊ legem concupi
scentie: q̄ militat in istis mēbris. Nā pas/
sibilis generat passibilem. Et habens le/
gem ꝯcupiscentie in mēbris generat filiū
subiectum cōcupiscentie ex reatu cui⁹ cō/
cupiscentie insunt prolis omēs penalitates
Et ꝓpterea dicuntur iste penalitates ī no
bis cōtracte quasi ex concursu duorū tra/
cte videlicet ꝓpagationis nature ⁊ corru/
ptionis concupiscentie. In christo autem
secus est. Ipse enī neutro modo fuit ꝓpa/
gatus: nec ſm ꝓpagationem legis natura
lis. nec ſm corruptionem libidinis. Sed
spiritussanctus adueniens in ipsam ꝟgi/
nem fecundam carneʒ eius ab oī feditate

corruptionis purificauit. passibilitatē tñ
reliquit. Ex illa autez carne ipse filius dei
edificauit sibi corpus immaculatū. ⁊ illō
corpus vniuit sibi ⁊ anime rationali: que
quidē immunitatē habuit a culpa ⁊ in se
⁊ in carne coniunctā. Et sicut immunita
tem habuit a reatu culpe sic ꝯm ordinē di
uine iusticie imunitatē habere debuisset a
debilitate miserie. Qđ ergo in carne illa re/
mansit penalitas hoc fuit ex dispensatiōe
ipsius assumentis cōcurrēte simul acceptatione
ipsius anime rationalis. que in pmo
instanti sue creatiōis habuit vsum cogni/
tionis ⁊ placuit sibi tali corpori vniri ꝓpt
salutē humani generis. Et sic patet ꝙ ta
lis effectus in xp̄o fuerūt nō necessitate ge/
neratiōis: sed volūtate dispensatiōis volū
tate diuina preueniēte sed volūtate crea/
ta cōcomitante. Dicimus autē ip̄os fuis/
se auctoritate diuina: nō tanq̄ infligēte đ
nouo: sed tanq̄ a relinquēte in acceptatōe
anime xp̄i cū in eiꝰ arbitrio esset ⁊ potesta/
te illos defectus excluderet. hec Bonauen̄.
Fugiamus ergo vanitatem hereticorum
attendentes ad verba Leonis pa. dicētis
in q̊dā sermone. Cū ad intelligēdū sacra/
mētū natiuitatis xp̄i q̇ de matre virgine ē
ortus accedimus abijciatur procul terre/
narū caligo rationū ⁊ ab illuminate fidei
oculo mūdane sapientie fumus abscedat.
diuina est em̄ autoritas cui credimus. di/
uina est em̄ doctrina quā seq̄mur. Et sic đ
xp̄o illa firmiter teneamus q̄ sancti verita
tis amatores nos docuerūt. vt sic merea/
mur ꝯsortio illoꝝ ascribi in hoc seculo dei
gratiā consequētes ⁊ in futuro gloriā sem
piternā. Amen.

¶ Sermo sextꝰ de incarnatōne christi cō
tra errores iudeorū qui in christum crede/
re nolunt.

IN ppria venit et sui
eum nō receperūt. Scribun
tur hec verba Joh. i. ca. Pre
conia incarnatiōis Jesu xp̄i
filij dei multo tp̄e apud iudeorū gentē fue
rūt proclamata: Cū autē venit plenitudo
tēporis deus hō factus ipsis iudeis ingra
tissimis visibiliter apparuit. Et sic ap̄lus
elegātissime dicit ad hebreos. i. c. Multi/
pharie multisq̄ modis olim deus loquēs
patribus in prophetis. Nouissima in die
bus istis locutus est nobis. id est iudeis ī
filio quē cōstituit heredē vniuersoꝝ ꝑ quē
fecit ⁊ seculū. A principio ergo sui ortus vs/
q̄ ad gloriosam ascensionē in celū missio/
nemq̄ sp̄ussc̄ti ⁊ predicationē ap̄loꝝ nihil
omisit quo verius dei filius potuisset co/
gnosci. Verūtñ populus ille dure ceruicis:
nō solū eum suscipere voluit messiā in lege
promissum. quinīmo crudelissime perse/
cutus ē vsq̄ quo affixus fuit patibulo cru
cis. Ceteris autē nationibꝫ in illū creden
tibus q̄ voce et signis ap̄loꝝ edocte omnē
spurciciā idolorū reliquerūt. ip̄i soli iudei
christū impugnāt atq̄ blasphemāt. Et li
cet in multis q2 volūt errāt Nichilominꝰ
in hoc sermone de tribus erroribꝫ eorū eri/
mus verba factori qm̄ vt dicit iohānes in
verbis premissis In propria venit. quia ī
iudea nasci viuere. cōuersari ⁊ mori elegit
⁊ sui quos peculiares cultores constitue/
rat viuus dei veri ⁊ quibus legē dederat
tātisq̄ dotauerat beneficijs eū nō receperūt
Qm̄ vsq̄ in presentē diem circa xp̄m in/
carnatū errant maxime q̄tum ad tria.
Primo q̄tum ad diuinitatē.
Secundo q̄tum ad temporalitatē.
Tertio q̄tum ad passibilitatē.
¶ Qđ ex testamentis duodecim patriar/
charum confunduntur iudei qui negant
christi diuinitatem.

Capitulum. I.

PRimo errant iudei cir
ca xp̄m incarnatū q̄tum ad di
uinitatē. dicunt em̄ ꝙ non fuit
deus. Contra quos et si sufficiant ea que
diximus in sermone de diuitate xp̄i. tñ ad
eorū confusionē inducā aliqua dicta duo/
decim patriarcharū: q̇ de xp̄o venturo lo/
quētes apertissime diuinitatē eius exp̄sse
runt. De his ita scribit. Vincen. li. ij. spe/
culi hystorialis. Extāt testamenta duode/
cim patriarcharū in quibꝫ sunt pulcherri
me de xp̄o prophetie. quas nuꝑ transtulit
magister Robertus grossum caput linco
niensis ep̄s de greco in latinū. hec ille. Ego
ergo ex ipsis testamētis quedā extraxi q̄ ad
rem faciūt nō oīa de verbo ad verbū nota
ui. ¶ Primū ergo dictū ē patriarche Jude q̇
ait visitabit nos dn̄s in misericordia ⁊ ex/

urget hō de semine meo hoc est germē dei
altissimi: vt sol iusticie ambulabit cum fi/
lijs hominū in mansuetudine ꝛ iusticia ꝛ
oīne peccatū nō inueniet in eo. Et aperiē/
tur sup ipm celi ad effundendū spūsan/
cti benedictionē. ¶ Scōm dictū est patri
arche rubeo. inquit sic. Quis noscet legez
dñi ꝛ sacrificia pro omī isrl' vsq ad cōsum
mationē temporū pricipis sacerdotū xpi
quē dñs. qm in eo elegit dñs regnare sup
oēs populos et adorari semen ipsius qm
pro nobis morieturi bellis visibilib ꝛ in/
uisibilibus. ꝛ erit in nobis rex seculorum.
¶ Tertiū dictū est patriarche Gad. Au/
ferte odiū ab animabus vestris. ꝛ diligite
inuicē in rectitudine cordis. dicite autez ꝛ
vos filijs vestris vt honorent iudam ꝛ le/
ui: quoniā ex eis oriri faciet dñs saluatorē
israel. ¶ Quartū dictū ē Aser. Altissim⁹
visitabit terrā. ꝛ ipse veniēs vt hō cū ho/
minibus manducās ꝛ bibēs: hic saluabit
isrl'. ꝛ oēs gentes vir abscōditus. dicite er/
go filijs vris vt nō discedāt ab eo. ¶ Qui
tū dictuz Leui patriarche. Ecce filij mei
ostendi vobis tpa extrema qm omia fient
in israele. Et vos mādate filijs vestris vt
vniantur leui ꝛ iude. per iudā em orietur
salus israel: ꝛ in ipso benedicetur Jacob.
per sceptrū em eius apparebit deus habi
tans inter hoīes: vt saluetur gen⁹ isrl' cui
cōgregabit iustos ex gentib. ¶ Sextū est
dictū patriarche Dan. Dñs erit i medio
israel ꝛ sctūs regnās sup eos in humilita/
te ꝛ paupertate. ꝛ q credēt in eū regnabūt
in celis in veritate. ¶ Septimū dictū est
patriarche Simeon. Dñs deus magnus
apparebit in terris vt hō. ꝛ saluabit i ipo
Adam. Tunc dabūtur oēs spūs erroris
in cōculcationē ꝛ hoīes regnabūt sup p
nitiosos spūs. Tunc resurgā in leticia: et
benedicā altissimū in mirabilib suis: qm
deus corpus assumens ꝛ comedēs cū ho
minibus saluabit hoīes. ¶ Octauū ē di/
ctum patriarche Leui. Cognoui o fili ex
scriptura Enoch: qm in fine impie regetis
in dñm manus imponētes i omī malicia
Et cōfundentur in vobis fratres vestri. ꝛ
in oībus gētibus eritis illusio. ¶ Nonū ē
dictū patriarche Isachar. Omnē agre/
stem ferā seruitutis subijcietis habētes vo
biscū deū celi. Ambulate cū hoībus i sim
plicitate cordis. ¶ Decimū ē testimoniū
Zabulon. Uidebitis deū in forma hoīs.
qm iam elegit dñs nomē ei. Et rursum i
malicia sermonū vestrorū ad iracundiam
prouocabitis eum. Et abiecti eritis vsq
ad tempus cōsummatōis. ¶ Undecimū
dictum ē patriarche Joseph. Uidi qm ex
iuda nata est virgo habēs stolā bissinam.
Et ex ipa prodijt agnus imaculatus gra
tia dei saluās oēs gētes. regnū aūt ei⁹ eter
num qd nō peribit. ¶ Duodecimū est di/
ctū Beniamin. Adorabitis regē celoruz
q in terra apparebit in forma hoīs Et qt/
qt credidere eum in terra cōgaudebūt ei.
Ultra hic patriarchaꝝ ꝛ prophetarū ac
sibillaꝝ testimonia diuinitas xpi sufficiē/
tissime demonstrata fuit. qn sibi obediunt
venti ꝛ mare. qn curabātur infirmi. ꝛ ad
vocē ipius mortui suscitabātur. ꝓpter que
omia ipe dicebat iudeis. Joh. x. c. Ope/
ra que ego facio in nōie patris mei hec te
stimoniū perhibēt de me. Hinc Grego⁹.
in omelia de epiphania inqt. Omia ele/
mēta auctorē suū venisse testata sunt. vt
em de his qsi quodā vsu humano loquer
deū hunc celi esse cognouerūt qꝛ protinus
stellā miserūt. Mare cagnouit qꝛ sub ei⁹
plantis se calcabile prebuit. Terra cogno
uit: qꝛ eo moriente cōtremuit. Sol cogno
uit: quia lucis sue radios abscōdit. Saxa
ꝛ parietes agnouerūt: quia tpe mortis ei⁹
scissa sunt. Infernus agnouit: qa hos qs
tenebat mortuos reddidit. Et tn hūc quē
omia elemēta insensibilia senserūt adhuc
infideliū iudeorū corda deū esse minime
cognouerūt. Et duriora saxis ad peniten
tiā scindi nolūt eūq cōfiteri abnegāt: quē
elemēta: vt diximus: signis aut scissionib
deum clamant. hec ille.

¶ Q' xps iam venit quē iudei venisse ne/
gant. ꝛ tempus aduentus eius preterijt
Capitulum. II.

SEcundo errant iudei
circa xpm incarnatuz qntū ad
tēporalitatē. nolūt quidē acce/
ptare christū venisse: sed illū dicūt venturꝫ.
Quibus veritatē aduentus xpi iam pre/
teriti et cōpleti ostēdere possumus maxie

propter tria.

¶ Primo ꝓpter iudaici regni defectionē.
¶ Scđo ꝓpter imperij romani sbiectionē.
¶ Tertio propter generalē confessionē.

¶ Primo probamus xp̄m venisse ꝓpter iu/
daici regni defectionē. Nam vt dicit Au/
gustin⁹ li. xviij. de ciui. dei. c. xlv. Regnāte
herode alienigena natus est xp̄s. iam em̄
venerat plenitudo tēporis significata ꝓ/
phetico spū̄ ꝑ os patriarche Jacob vbi ait
Non auferet̃ sceptrū̄ de iuda: ⁊ dux de fe/
more eius donec veniat q̄ mittēdus est: ⁊
ipse erit expectatio gentiū̄. Sed iudei di/
cunt ꝙ hec autoritas q̄ ponit̃ Gen̄. xlix. c.
loq̇tur de Nabuchodonosor rege babylo/
nis qui missus est ex ordinatōe diuina cō/
tra hierusalē ꝓpter peccata populi. vt ha/
betur iiij. Regū̄ xxiiij. ca. Et extunc defecit
regnū̄ iudeoꝝ. q̄a cepit Sedechiam regē
⁊ eū̄ excecauit. ⁊ filios eius occidit vt ha/
betur ibidē. xxv. ca. Nec postea aliquis de
eius stirpe regnauit. Sed hoc patet esse
falsum q: post captiuitatē babylonicā ha/
buerūt duces et pricipes. sicut patz đ Zo/
robabel Hesdra Neemia habuerūt etiaꝫ
reges. Nam vt ponit Aug⁹ li. xviij. de ci.
dei. Aristobolus assumpto diademate rex
⁊ pontifex factus ē. Aristobolus successit.
Alexander etiā ipe rex ⁊ pōtifex. post hūc
vxor eius Alexandra regina iudeoꝝ fuit
Cuius tpe mala sunt eos secuta grauiora
Nam filij huius Alexādre Aristobolus
⁊ Hircanus inter se de imperio dimican/
tes vires aduersus israheliticā gentē pro/
uocauerūt romanas: Hircanus nāꝗ cō/
tra fratrem poposcit auxiliū venitꝗ Pō/
peius preclarissimus princeps: q̇ iudeam
cū̄ exercitu ingressus ciuitatē hierusalem
cepit ⁊ templū̄ reserauit nō deuotiōe suppli/
ci sed iure victoris. quia vt ipemet testat̃
nō colebat deū̄ iudeoꝝ: Unde dixit vt scri/
bit Lucanus. Capadoces mea signa ti/
ment. Et dedita sacris. Incerti iudea dei
mollesꝗ sophene. ⁊c̄. Et ad sancta sancto/
rū̄ quo nō nisi summū̄ pōtificē intrare lice/
bat. nō vt venerator: sed vt prophanator
accessit. cōfirmatoꝗ hircani pōtificatu et
subiugate genti imposito custode. Anti/
patre vinctū̄ secū̄ Aristobolū̄ duxit. Et ex/
tūc iudei tributarij romanoꝝ esse ceperūt
ꝭm Eutropiū̄ li. vi. Deīde post paucos an/
nos herodē alienigenā habuerūt. De isto
herode sic habet̃ in hysto. sco. sup macha/
beoꝝ libris Eutropie cōcordāte. Gaius
cassius vnus ex principalioribus in cōiu/
ratione mortis cesar occiso eo fugit ī siria
vbi p̄ses fuerat colligēs exercitū ꝯ Augu/
stū adolescentē ⁊ Marcū antoniū nepo/
tes Julij cearis Mox herodes de galilea
veniens auri ⁊ bellatorū sibi duxit auxilia
Qua propter fauorē cassij meruit intantū
ꝙ ei promiserit obtenta victoria iudeoruꝫ
regnū. Herodes igit̃ cū cassio ad bella ꝓ/
fectus est. Sꝫ dū in campis philippicis oc/
cubuit Cassius octauian⁹ augustus Ro/
mā ⁊ Marcus antonius perexit ad siriā
Tunc herodes muneribus placauit anto/
niū. qui herodē ⁊ fratres iudee tetrarchas
fecit. Operāte post hoc antonio cū augu/
sto ⁊ senatu ideꝫ Herodes fuit coroatus
rex iudee. Deiñ cōmisso p̄lio inter Mar/
cum antoniū ⁊ octauianū augustū He/
rodes nō interfuit missus ab antonino cō/
tra regē arabū ad beneplacitū Cleopatre
moliebatur em̄ mortē oīm regū orientaliū
vt pro oībꝫ ipa regnaret Victo itaꝗ an/
tonio cū octauianus venisset Rhodū: he/
rodes sibi occurrit deposito regio habitu
dicēs. Fateor me vtilē fuisse antonio ⁊ fi/
delem qđ expertus fuissem si cū eo fuissem
in bello. Verū nec omnino defui frumen/
ta ⁊ auxilia mittēs. Nec modo deessem si
mihi acquiescēs occidisset Cleopatram
odij vestri fomitē. vna ergo cū victo vict⁹
sum coronāꝗ cuꝫ fortuna deposui. Ad te
autē venio spes salutis: de tua virtute pre/
sumens. At cesar hec. Saluus esto et nūc
cercius regna meritus es: vt regas pluri/
mos cum amicicia. tanta fide tuearis Cū
autem ꝑperauit august⁹ ī egyptū nō solū
in p̄lijs ꝟtus herodis emicuit verū etiā in
ꝟ̄co ita parauit necessaria vt nec aq̄ dees/
set nec q̇cq̄. vtēsiliū adeo vt mitteret̃ cesar
Dicit de ipo Joseph⁹. xvij. antiq̇tatū li. ꝙ
ex idumeaꝝ gēte paternū genus ex arabū
ꝟo materni sanguis originē duxit Qui cō/
firmato sibi regno ī supbiā erupit ⁊ iudeis
mala p̄lima ītulit Nā ⁊ pōtifices nō iā ꝭm
generꝭ ordinē ꝯstituebat sꝫ ignobilibꝫ q̇bꝫ/
cūꝗ sacerdotia ꝑmittebat sacrā etiā vestē

pōtificis summi obclusam signaculo reti/
nuit non per missa vlterius potestate visus
eius destruxitqꝫ l bros quos habere potuit
In quib⁹ iudeoꝝ nobilitas erat descripta
ne ipse ignob lis putaretur. Diximus hec
omīa vt perfidi iudei enarrata hystorie ve
ritate cognoscāt xp̄m natū tēpore annota/
to in ꝓphetia iacob patriarche. Et quis
ipsi multis calliditatibus ⁊ falsis exposi/
tionibus conētur illius prophetie verba ꝑ
uertere atqꝫ corrūpere dicētes ꝙ nō sint di
cta de xp̄o Tamen cōtra ipsos ē transla/
tio chaldaica. quia vbi Hiero. transtulit
donec veniat qui mittēdus est. Caldaicū
habet donec veniat messias. Et rabi iesu
exponēs verba iacob dicit. Non veniet fi/
lius dauid. i. messias. donec extenderit se
regnū neqꝫ sup israel. Glosa Rabi Salo/
monis dicit. i. Romanū. Expergescimini
o iudei ⁊ nolite obdurare corda vestra. Cō
fitemini venisse christū ⁊ memores estote
ꝙ ab eius aduentu vsqꝫ ad presentē diē eo
ꝙ impleta sunt oīa perdidistis omnē pre/
teritā dignitatem. Dicite queso mihi vbi
sunt illa stupenda miracula que operaba
tur virtus diuina anteqꝫ veniret messias
a vobis desideratus. Ubi voces prophe/
tarū. vbi victorie. id est inimicorū vestroꝝ
Ubi dignitas regia honorabilis ⁊ decora
dispersi estis per orbem terraꝝ cūctis gen
tibus abominabiles facti. Quo peccato
qua culpa irritastis deum. vt a mille qua/
dringentis septuaginta sex annis deserue/
rit vos quos fecerat antea populū sibi pe
culiarem nisi qꝛ vnigenitū filiū suū ꝓ nob
incarnatū contēsistis. Uenit vtiqꝫ venit ꝗ
iam nō amplius qꝫ ad iudicandū ventu/
rus veracissime predicatur. ¶ Scdo pro/
bamus xp̄m venisse propt imperij roma/
ni subiectionē. Nullus vtiqꝫ sane mentis
ambigit imperiū romanū fuisse longe late
qꝫ diffusum orbemqꝫ terrarum subegisse.
Nichilominus subiecit sibi illud domin⁹
iesus xp̄s cuius regni non erit finis. Im/
perator qui ꝑpe romanorū subditus est vi
cario xp̄i a quo institui ⁊ destitui potest et
ab ipso benedicitur ⁊ coronatur. vt patꝫ ꝺ
maio. et obe. in ca. solite. ⁊ in clemētina ro
mani pontificis de iureiurā. Est autē im
perator ille sup oēs reges. vij. q. i. c. in api/
bus ⁊ oēs nationes sub eo. xi. q. i. §. hec si/
qs. Ipe est princeps mūdi ⁊ dn̄s. ff. ad le/
gē rodiam. l. deprecatus. Et etiā iudei sūt
sub eo. C. de iudeis. l. iudei. ⁊ oēs prouin/
cie subijciūtur illi. lxiij. di. c. Adrianus Et
oīa sunt in potestate imꝑatoris. di. viij. c.
quo iure. Et xxiij. q. viij. c. Conuenior: Et
si obijceret aliquis cōtra dicta. Primo ꝗa
imperator ex electione habet ius in impe
rio ⁊ potest administrare ante confirma/
tionē pape. vt probat xciij. di. c. legimus. ⁊
h̄ dicit Innocen. ⁊ Hosti. extra de elec. in
c. venerabilē. Scdo qꝛ xp̄s soluit tributuꝫ
Sicut habet Mat. xvij. c. Et xxiij. q. viij.
c. tributū. Et xi. q. i. c. si tributū. Et iterum
qꝛ xp̄s dixit Joh. xix. Regnū meū nō est ꝺ
hoc mūdo. g͂ imperator n̄ subijcitur pape:
qui vicē xp̄i gerit in terris. Respōdere pos
sumus ad primū ꝙ ius qꝺ habet impera/
tor est qꝛ eligitur ab illis quos papa ⁊ ec/
clesia instituit electores. Nam illi qui eli/
gūt imperatorē a papa habēt hoc ius eli/
gendi vt in predicto. c. venerabilē. ⁊ in pre
fata clementina Romani pontifices. Ad
illud āt qꝛ solutōe tributi dicimus ꝫm glo.
in prealegato. c. si tributū ꝙ xp̄s fecit illꝺ
nō ex debito sed ne scandalizaret. Qꝺ āt
xp̄s dixerit nō esse de hoc mūdo regnū suū
verū dixit. qꝛ ante passionē cū illa verba ꝓ
tulit nō venerat ministrari: sed ministrare
⁊ humilis in forma serui cū hōibus cōuer
sari. post passionē aūt ⁊ resurrectōnē dixit
discipulis. Mat. vl. cap̄. Data est michi
omnis potestas in celo ⁊ in terra. Quare
cū papa gerat in terris vicē xp̄i superior ē
imperatore omībusqꝫ ꝑncipib⁹ terre. i qua
re perscrutandū est qꝫta fuerit virtus ⁊ po
tētia xp̄i. ꝗ nō armis ⁊ legionib⁹ militum
nō promissis bonorū tēporaliū vrbē ma/
ximā imperiūqꝫ romanū ad suū cultū at/
traxit. neqꝫ alia causa tante nouitatis da/
ri potest nisi patientia ⁊ miracula marty/
rū post predicationē aplоꝝ Petri ⁊ pauli
atqꝫ expost cōuersio miraculosa constanti/
ni Nam imperiū vsqꝫ ad eius tp̄a semꝑ i
vrbe fuit. qꝛ lepra liberatus ex deuotiōe su
scepti baptismatis data libertate eccl'ias
edificandi tēpla deoruꝫ claudi iussit. De
quo sic scribitur. xij. q. i. in. c. futuram. Uir
religiosissimus Cōstantinus ꝑmus. s. int

principes fidē veritatis patēter adeptus licentiā dedit per vniuersum orbē sub suo de gētib⁹ imperio nō solū fieri xp̄ianos: sed etiā fabricādi ecclesias ⁊ p̄dia ꝯstituit tribuēda. Deniq3 idē p̄fatus p̄nceps donaria immēsa ꝯtulit ⁊ fabricā tēpli prime sedis. i. lateranēsis s̄m glo. beati Petri instituit. adeo vt sedē imperialē relinqueret: et btō Petro suisq3 successorib⁹ ꝑfuturā concederet. hec ibi. Hic Constātin⁹ Bizantiū se ꝯtulit: que ciuitas ꝯdita fuit in trachia tp̄e Tullij hostilij tertij regis romanorū. quā ampliauit ⁊ suo noīe appellauit constantinopolim. Ex quo dicta est noua roma. vt pat3. xxi. di. decretoꝝ. c. sacrosancta. ca. cōstantinopolitane. c. renouātes. ca. diffinim⁹. Pleriq3 iudeis in hac pte deteriores negāt. Constatinū tā alte tanq3 gloriosissime ecclesiā ⁊ preter sedem sublimasse. Quos improbam⁹ ex Lactantij sentētia in p̄mo li. diuinaꝝ institutionū sic ad Cōstantinū loquētis. Hoc opus nūc nōmis cui auspicio inchoam⁹. Constātine imperator maxime qui prim⁹ romanoꝝ principiū repudiatis errorib⁹ maiestatē dei singularis ac veri et cognouisti ⁊ honorasti. S3 post istū Constātinū fuerūt tot imperatores vsq3 ad tp̄a nr̄a qui multis fauoribus: multa reuerētia: multaq3 deuotiōe xp̄m ⁊ suā ecclesiā sūt ꝓsecuti. Inter quos fuit ille Justinian⁹: qui tāta edidit in honorē dn̄i Jesu xp̄i ⁊ christiane religionis augmētū. Sicut patet in li. Codicis in cuius p̄ncipio tractat d̄ fide xp̄i tenēda. Dicit nāq3. C. de sum. tri. ⁊ fide ca. in. l. i. Cūctos populos quos clemētie nr̄e regit imperiū in tali volum⁹ religione versari quā diuinū Petrū ap̄lm tradidisse. Romanis religio vsq3 adhuc ab ipso insinuata declarat. Et ne singula cōpletcamur arguim⁹ contra iudeos. Q2 ille cui subijciēdū erat imperiū romanoꝝ est xp̄s. S3 Jesu filio virginis Marie subest imperiū romanorum ḡ ipse fuit xp̄s. Q2 imperiū romanorum sub xp̄o deberet esse probaꝫ per id qđ scribiꝫ Danielis. ij. ca. vbi habeꝫ ꝙ Nabuchodonosor vidit statuā magnā cuius caput ex auro optimo erat: pectus ⁊ brachia de argēto. porro vēter ⁊ femora ex ere. tibie aūt ferree. Et sequiꝫ. Abscisus est de mōte lapis sine manib⁹ ⁊ percussit statuā in pedibus eius ferreis ⁊ fictilibus ⁊ cōminuit eos. Per hanc statuā designanꝫ quattuor regna magna sibi in orbe succedētia s̄m ꝙ Daniel diuinit⁹ inspirat⁹ ibi exponit. Primu3 est regnū chaldeoꝝ. qđ significaꝫ per caput aureū. Secūdū est regnū persarum qđ significaꝫ per argētū. Tertiū est regnū grecoꝝ seu Alexādri: qđ significaꝫ per es. Quartū est regnū Romanoꝝ: qđ significaꝫ per ferrum. qđ subiecit sibi oīa regna mūdi: sicut ferrū domat oīa metalla. Per lapidē aūt abscisum de mōte sine manib⁹ designaꝫ ipse xp̄us siue regnū eius cui vt predicit subijciēdū erat regnū romanorū.

¶ Tertio ꝓbam⁹ xp̄m venisse ꝓpter generalē ꝯfessionē. oēs quidē natiōes mūdi xp̄m venisse affirmāt. Judei soli obstinato corde hoc acceptare nolūt qui facile cōfundi p̄nt p̄ter ea que dicta sunt ex autoritate Aggei ꝓpheta. ca. ij. vbi ait. Nolite timere q2 hec dicit dn̄s exercituum. Adhuc vnū modicū est ⁊ ego mouebo celū ⁊ terrā et mare ⁊ aridā et mouebo oēs gētes: et veniet desiderat⁹ cūctis gētib⁹: ⁊ implebo domū istā3 gloria. Et infra. Magna erit gloria domus istius nouissime plusq3 prime. Scd̄m oēs expositores Hebreoru3 iste desideratus est rex messias siue xp̄us. Loquiꝫ ergo ꝓpheta de gloria domus dn̄i edificate a iudeis post reditū captiuitatis babylonice. ergo stāte illa domo venit xp̄s q2 ꝓpheta dicit eam replēdā gloria desiderati cunctis gētib⁹ ad eam. Domus aūt illa destructa est per Titum ⁊ Vespasianū quadragesimosecūdo anno post passionē xp̄i. Insup ⁊ in p̄allegata autoritate diciꝫ. Magna erit gloria domus istius nouissime magis ꝙ̄ prime. Constat ꝙ loquebaꝫ ꝓpheta de domo edificata post captiuitatē babylonicā: vt dictū est. Ad cuius edificationē inducebat populū: ⁊ p̄dixit gloriam eius futurā maiorē ꝙ̄ fuerit glorie dom⁹ edificate per Salomonē. Hoc aūt nō pōt intelligi ꝓpter maiores diuitias seu honores vel cultū diuinū vel structuras ⁊ ornamēta. q2 status populi illo tp̄e erat q̄si nullus respectu illius status: q̄ fuit sub Salomone. Propter hoc dicitur in. ij. Hestre. Q2 sacerdotes qui viderāt p̄imā domū

lachrymabãtur aliĳs exultantibus in de/
dicatione domus scđe: quia quasi nullius
momẽti erat respectu alterius. Quare nõ
potest intelligi maior gloria eius: nisi per
aduentũ ipsius desiderati cunctis genti/
bus qui eam glorificauit presentia sua qñ
in ea fuit a matre oblatus ꝑm qđ predixe/
rat Malachias propheta iĳ. cap̃. Stati
veniet ad templũ sanctũ suũ dñator quẽ ꝫ
vos queritis ⁊ angelus testamenti quem
vos vultis. Ipsam etiã domũ honorauit
quando ibi frequẽter docuit ⁊ predicauit
Dicunt aũt aliqui iudei ad hoc ꝙ maior
fuit gloria domus secũde ꝗ̃ prime in an/
nis quia plus durauit. Sed hoc nõ valet
quia licet verũ sit ꝙ plus durauerit. ħ tñ
nõ fuit ad eius gloriã sed potius ignomi/
niã: qꝛ pluribus tẽporibus fuit concalca/
ta ⁊ dehonorata. Nam Anthiochus epi/
fanes posuit ibi abominãdũ idolum ⁊ fe
cit ibi prostibula mulierũ. sicut patet i pri/
mo ⁊ in scđo li. Machabeoꝝ. Idez dicit
Josephus libro xiĳ. antiquitatũ. Simili
ter domus ipsa fuit prophanata qñ pom/
peius cepit hierusalẽ vt diximus superiꝰ.
⁊ quãdo vltimo per Titũ fuit destructa.
Ad hoc dicũt aliqui ꝙ prima domus du/
rauit plusꝗ̃ scđa. quia plures anni fluxe/
rũt a quarto ãno Salomonis in quo fun
data est vsqꝫ ad vndecimũ annũ sedechie
in quo destructa ẽ quia fluxerũt anni qua
dringenti vigintiseptẽ ꝑm ꝙ potest cõpu/
tari per tempora regũ intermediorũ inspi
ciendo tertiũ ⁊ quartũ regũ. perfecta aũt
fuit vndecimo anno regis Salomonis. et
stetit perfecta quadringentis vigintitribꝫ
annis. Scđa ꝟo domus durauit ꝑm com
putationẽ iudeorũ quadringentis vigin/
ti annis. Quare gloria domus istius scđe
nõ aliter intelligi potest nisi vt est predi/
ctum. quia xp̃i presentia fuit illustrata et
decorata. Est insup contra iudeos perfi/
dos prophetia Danielis ca. ix. Ipse ꝗ̃ppe
angelus gabriel ex voluntate dei reuela/
uit tempus aduentus xp̃i dicẽs. Septua
ginta hebdomade abbreuiate sunt sup po
pulũ tuũ et sup vrbem sanctam tuã aut cõ
summetur preuaricatio. ⁊ finem accipiet
peccatũ ⁊ deleatur iniquitas ⁊ adducatur
iusticia sempiterna ⁊ impleatur visio ⁊ ꝓ
phetia ⁊ vngatur sanctus sanctoꝝ. ¶ Ad
quorũ verboꝝ pleniorẽ habendã notitiaꝫ
notãdũ ꝑm Nicolaũ de lira. Qđ in sacra
scriptura vnomodo accipitur hebdoma/
da pro tempore septẽ annorũ Et sic sumi
tur Leuitici. xxiĳ. ca. vbi dicitur. Qđ vĳ.
hebdomade sunt accipiende a festo pasce
que fuerũt quadraginta nouẽ dies. ⁊ i qn
quagesimo die celebrandũ est festũ pente/
costes. Aliomodo accipitur hebdomada
pro tẽpore septẽ annorũ. Et sic loquit̃ scri/
ptura de hebdomada Leuitici xxv. capiꝰ.
vbi dicitur. Numerabitis septem hebdo
madas annorũ que faciunt quadraginta
nouẽ annos. ⁊ quĩquagesimus ãnus im/
mediate sequens dicitur iubileus. nec in/
uenitur hebdomada accipi pluribus mo
dis. Non potest autẽ in dicta ꝓphetia da/
nielis accipi hebdomada primo modo qꝛ
fuisset cõpleta infra annũ ⁊ dimidiũ. ḡ per
locũ a diuisione oportet ꝙ accipiatur pro
hebdomada annorũ. ⁊ in hoc oẽs expo/
sitores conueniũt catholici ⁊ hebrei. Se/
ptuaginta ꝟo hebdomade annoꝝ faciũt
annos quadringẽtos nonaginta qđ tem/
pus preterisse nullus dubitat. Oranti er/
go danieli angelus Gabriel denũciauit li
berationẽ popl'i a captiuitate babilonica.
⁊ perfectã liberatõnẽ fiendã per christum
His oĩbus que iã retulimus territi iu/
dei ad impugnandũ nos ad alia confugi
unt ⁊ dicunt ꝙ xp̃s nõ venit. Et hoc mul/
tipliciter probare conãtur. Et primo ad/
ducunt Esaiam ĳ. ca. dicentẽ. Erit in no/
uissimis diebus preparatus mons dñi in
vertice montiũ: ⁊ eleuabitur sup' colles. et
fluent ad eum oẽs gentes. Et infra. Cõ
flabunt gladios suos in vomeres ⁊ lãceas
suas in falces. Non leuabit gens ꝯtra gẽ/
tem gladium nec exibunt vltra ad preliuꝫ
Ex istis verbis formãt quadruplex argu/
mentũ. ¶ Primũ quia dicitur hic. Erit in
nouissimis diebus. Jesus nazarenus non
fuit in nouissimis diebus. quia post nati/
tatẽ eius ⁊ mortẽ multa tempora fluxerũt
ergo nõ fuit vere xp̃s cuius aduentus pro
mittitur in nouissimis diebus. ¶ Scđm
argumentũ quia dicitur ꝙ mons dñi erit
in vertice montiuꝫ. Mons ille est mons
syon. vbi fuit templũ qui nõ est in aliq̃ ele/

natus. nam vt dicunt aliqui doctores he/
brei dñs debet apportare montē Tabor ꝛ
montem Synai ꝛ montē carmeli ad lo/
cū vbi est hierusalem ꝛ sup̄ verticē istorū
mōtiū ponere mōtē syon. hoc autē nō dū ē
adimpletū. ergo xp̄s nō venit. Tertiū ar/
gumentū quia in prefatis verbis dicitur
Flueut ad eum om̄es gētes. Sed nō oēs
gentes crediderūt in ihm̄ nazarenū. ergo
nō fuit xp̄s. ¶ Quartū argumentū q̇a se/
quitur in verbis premissis. Non leuabit
gens contra gentē ꝛc. Sed post mortem
iesu nazareni fuerūt ꝛ ī iudea bella atrocis
sima tēpore Titi ꝛ vespasiani. ḡ non fuit
vere xp̄s. ¶ Ad primū argumentū respō/
detur ꝙ dies messie in sacra scriptura di/
cūtur dies nouissimi. tūc nō solū dies mes
sie: sed etiā aliqua tēpora ip̄m precedētia
vt patet Genesis xlix. ca. Ubi patriarcha
Jacob dixit filijs suis. Congregamini vt
annūciem que ventura sunt nobis in no/
uissimis diebus. Et ibi consequenter an/
nūciat nō solum aduētū xp̄i: sed etiā mul
ta que adimpleta sunt tēpore regum isrl'.
ꝛ iudicum. ¶ Ad scd̄m dicendū. Qđ ele/
uatio montis syon nō est intelligenda s̄m
eleuationē localem. sed s̄m nobilitatē ꝛ ex
timationē. prout etiā exponit Rabi salo/
mon. Eleuatō ergo illa fuit multitudo si/
gnorum ꝛ claritas miraculorum que xp̄s
operatus est in monte syon. Ibi namq̄ il
luminauit cecum natū. ibi sanauit langui
dum in probatica piscina. Ibidem sp̄m
sanctū ap̄lis dedit. ¶ Ad tertiū ꝓo dici/
mus ꝙ ibi est distributio pro generib⁹ sin/
gulorū: nō pro singulis generū. Sicut di/
citur: om̄e animal fuit in archa noe. q: de
singulis speciebus aīaliū fuerūt ibi ali/
qua indiuidua. Similiter de om̄ibus ge/
neribus aliqui crediderūt xp̄o. vt patet p̄
diffusionem fidei in toto orbe. Aliter po/
test dici ꝙ om̄es in sacra scriptura intelli/
guntur multi. Un̄ ij. Regū vij. ca. Dixit
absolon ꝛ om̄es viri israel. melius est con/
siliū chusi. ꝛc. Certū est em̄ ꝙ nō erāt oēs
filij israel ibi presentes: sed multi sic est in
proposito. ¶ Ad quartū respōdetur ꝙ cir
ca tēpora xp̄i fuit pax diuturna sicut ostē/
ditur in sequenti sermone. Et vbi dicitur
Non leuabit gens contra gentē gladium
ꝛc. Aduertertendū ꝙ vltra non importat
pacis eternitatē sed diuturnitatē. Un̄ iiij
Regum vi. ca. Ultra nō venerūt latrones
sirie in terrā israel. qđ dicitur propter diu/
turnitatē: nō propter eternitatē. q: postea
frequēter legūtur inuasisse terram israel ꝛ
depredasse iiij. Regū xiij. ¶ Scd̄o iudei cō
tra nos inducūt ad hoc verba Esaie. c. xi.
dicentis. Egredietur virga đ radice iesse
ꝛc. vbi loqnitur de aduētu messie s̄m oēs
Et sequitur ibidē. Habitabit lupus cū
agno ꝛ pardus cū edo cubabit. Et sequit'
Et delectabit' infans ab vbere super fora/
men aspidis. Et in cauerna reguli qui ab
lactatus fuerit. manū suā mittet. Dicunt
iudei ꝙ ī aduētu xp̄i aīalia siluestria sic de
berent domesticari. ꝙ pacifice habitabūt
cū animalibus naturaliter māsuetis. Et
ꝙ animalia venenosa nō nocebūt hoībus
vel pueris: imo infantes secure ludent cū
eis. Et hoc non est impletū. ergo christus
non venit. Respondetur ꝙ ista est locutio
metaphorica. ꝛ nominant' ibi hoīes nomi
nibus aīaliū. Sic. Geñ. xlix. Bengia/
min lupus rapax. Et dan sicut coluber in
via. Sic ad propositū est dicendū. q̇a iu/
dei et gentiles qui erant prius adinuicem
nociui ꝛ odiosi pacifice simul habitaue/
rūt ꝯuersi ad fidē xp̄i. Unde scribit' Act.
iiij. Multitudinis credētiū erat cor vnū
et anima vna. Et eodē modo dicendū est
de pueris ꝛ animalibus venenosis. quia
simplices ꝛ puri nō ledūtur ab eis q̇ ante
conuersionē ad fidē xp̄i erant veneno infi
delitatis ꝛ perfidie repleti. Qđ autē talis
modus loquēdi sit in predicto ca. patet p̄
id qđ ibi premittitur. quia stirpem vocat
radicē iesse ꝛ xp̄z florē. Silr' metaphorica
ē locutio. Erit iusticia cingulū lūborꝫ ei⁹.
¶ Tertio iudei arguūt ꝯ nos. q: Zach. vi.
c. scribit'. Ecce vir oriēs nomē ei⁹. vbi trās
latio chaldaica hꝫ messias nomē ei⁹: Et se
quit' text⁹. Et edificabit tēplū dño. Sꝫ ie/
sus nazaren⁹ ñ edificauit aliqđ tēplū dño
ḡ nō fuit xp̄s. Rñdet' ꝙ edificauit tēpluꝫ
đ lapidib⁹ viuis ꝛ spūalib⁹. vicꝫ đ ip̄is fi/
delib⁹ ꝛ tal' edificatō ꝯueniebat xp̄o: q̄ ē p̄
fectissima. q: regnū ei⁹ ē spūale ꝛ sic ei⁹ tē/
plū Rabi tñ salomon dic̄ ꝙ hec autoritas
intelligit' de tēplo scd̄o edificato p̄ zoroba/
bel. Ego ꝓo dico ꝙ etiā si intelligat' đ xp̄o

adhuc litteraliter est impleta. qꝛ xp̄i virtu
te edificata sunt in honorē dei nō vnū: sed
tot vbiq̄ꝫ terraꝝ ꝛ potissimū in vrbe roma
templa mirifica. Et non est incōueniēs ꝙ
aliqñ ponaꝛ singularis numerus pro plu
rali. ꝛ ecōuerso. ¶ Quarto opponūt se no/
bis iudei allegātes illud qđ habeꝛ Deuꝛ
xxx. ca. Si ad cardines celi fueris dissipa
tus inde retrahet te dn̄s deus tuus. ꝛ assu
met atq̄ꝫ introducet in terrā quā posside/
runt p̄res tui. Ex hoc ipsi inferūt. Cum si
mꝰ dispersi per totū mūdū ꝛ nō cōgregati
sequiꝛ ꝙ nō venit xp̄s. Dicēdū ꝙ istđ fuit
adimpletū in reductiōe eoꝝ de captiuita/
te babylonica. Sꝫ ꝯtra hoc obijciūt per il/
lud qđ habeꝛ Ezechiel. xxxix. ca. Sciēt ꝙ
ego dn̄s illoꝝ. eo ꝙ trāstulerim eos in na/
tiones: ꝛ cōgregauerim eos suꝑ terrā. ꝛ nō
dereliquerim queq̄ꝫ ex eis. ibi in captiui
tate babylonica multi remāserūt. ꝛ nō oēs
reuersi. Respōdeꝛ ꝙ tūc fuit impletū illud
qđ dictū est. qꝛ nulli fuerunt ibi derelicti q̄
voluissent reuerti. Nam Cirus qui erat
monarcha in oib; illis regnis dedit licētiā
generaliꝛ oib; redeūdi. imo dedit munera
reuertētib;. vt patꝫ Hesdre. i. ca. Et ideo
cōpletū ē verbū Moysi ꝛ Ezech. qꝛ nul/
lus derelictꝰ est ibi q̄ voluit reuerti. Qui
aūt noluerūt indigni fuerūt beneficio dei
¶ Qinto iudei obijciūt per illud qđ habe
tur Hiere. xxiij. ca. Ecce dies veniūt dicit
dn̄s ꝛ suscitabo Dauid germē iustū. qđ in
telligiꝛ de xp̄o. Et sequiꝛ ibidē. In diebus
illis saluabiꝛ iuda: ꝛ israel habitabit ꝯfi/
denter. Sꝫ nunq̄ꝫ tot miserie acciderūt fi/
lijs israel sicut post mortē Jesu nazareni.
ergo nō fuit xp̄s. Respōdeꝛ ꝙ ꝓprie loquē/
do nō erāt filij israel ꝛ iuda. qꝛ erāt auersi
a deo ex eo ꝙ xp̄m negauerāt ꝛ occiderāt.
ꝓpter qđ ꝛ illā miseriā meruerūt. Alij autē
qui vere erāt filij israel ꝛ iuda vere salua/
ti sunt. qꝛ xp̄m receperūt. nec soluꝫ saluati
sunt spiritualiꝛ sꝫ etiā corꝑaliter. Nam sic
diciꝛ in historia eccl'iastica. Imminēte de
structiōe ciuitatꝭ hierosolomytane facta ꝑ
Titum. ammoniti sunt fideles qui erant
in iudea ꝑ angelū: vt trāsirēt in regnū regꝭ
agrippe q̄ erat ꝯfederatꝰ romanis. Et etiā
illi qui de regno xp̄i sunt habitāt ꝯfidēter
in paradiso. ¶ Sexto iudei dicūt ꝙ xp̄us
nō venit ꝓpter illud qđ habeꝛ Daniel. vij.
ca. Aspiciebā in visione noctis: ꝛ ecce cum
nubib; celi quasi filius hois veniebat. hoc
intelligiꝛ de xp̄o. Sꝫ Jesus nazarenꝰ non
venit in nubib; celi. ergo nō fuit xp̄s. Ad
hoc dicēdū ꝙ scriptura loquiꝛ de duplici
aduētu xp̄i. scꝫ in mūdū ꝛ ad iudiciū. Pri
mus aduētus describiꝛ cū humilitate. Se
cundus autē cū excellētia ꝛ ꝑtāte. Daniel
aūt loquiꝛ de secūdo aduētu. Qđ patꝫ. qꝛ
paulopost dicit. Judiciū sedit ꝛ libri aper
ti sunt. Judei aūt excecati nesciūt hunc du
plicē aduētū distinguere. ꝛ ideo multa er
ranea dicunt. nam aliqui expectāt xp̄m in
aduētu suo in tāta virtute apparere ꝛ ꝑtā/
te ꝙ oia terrena sibi subijciet: ꝛ eos libera/
bit ꝛ regnū eoꝝ restituet. ꝓpter qđ etiā xp̄i
discipuli post eius resurrectionē querebāt.
Dn̄e si in tēpore hoc restitues regnū israel
Actuū. i. ca. Alij aūt ꝓpter scripturas que
manifeste loquunꝛ de xp̄i humanitate et
passione. ꝛ ꝓpter illas que loquunꝛ de eius
eminētia et ꝑtāte expectāt duos messias.
Unū qui erat occidēdus. Et aliū qui illū
resuscitabit: ꝛ regnum israel restaurabit.
Sꝫ hoc de scripturis nō habꝫ autoritatē.
licet eni plures dicti sint messie siue vncti:
qđ idē est. vt Dauid ꝛ Saul ꝛ quidā alij.
nullus tn̄ in scriptura diciꝛ vēturus ad sa
lutē populi nisi vnus. ¶ Septimo iudei
arguūt ꝙ xp̄s nō venit ꝓpter illud qđ scri/
biꝛ Esa. xxx. ca. Erit lux lune sic lux solis:
et lux solis septēpliciter. que verba dicūt ꝙ
in aduētu xp̄i debeat fieri immutatio cor/
poꝝ celestiū. Sꝫ talis immutatio nō fuit
facta in aduētu nazareni. ergo xp̄s nondū
venit. Dicēdū ꝙ illa verba loquunꝛ de ad
uentu xp̄i ad iudiciū. Tunc eni mutabū/
tur ꝛ innouabunꝛ quodāmō corpora cele/
stia. Et tunc sanabiꝛ vulnus populi ꝛ per/
cussura plage eius. vt diciꝛ in textu. qꝛ tūc
destrueꝛ mortalitas per pctm̄ primoꝝ pa/
rentū inducta. qꝛ omēs hoies resurgēt ad
vitam immortalē. ¶ Octauo impugnāt
nos iudei ex dicto Dauid in psal. lxxxviij.
vbi habeꝛ. Sic ponā in seculū seculi semē
eius. Sed Jesus nazarenꝰ nō habuit fi/
lios. ergo nō fuit xp̄s. Respondēdū ꝙ ha
buit filios spirituales per fidē nō per car/
nalē ꝓpagationē que sꝑ habꝫ turpitudinē

ↄiunctã. Et talis filiatio spiritualis ↄpetit ei. De tali etiã spirituali filiatiõe loquitur David in ps̃. lxxxi. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi omẽs. Dictũ sit pro ista parte de xp̃o qui venit. Jam ad tertiũ errorẽ delendum procedamus.

¶ Qd̃ prophete predixerũt christum passurum pro salute generis humani.

Capitulum. III.

TErtio errant iudei circa christum incarnatũ quantũ ad passibilitatẽ. Verbũ siquidem crucis scãdalũ est eis qui nullam excusationẽ habere possunt amoniti ⁊ edocti anteq̃ christus venisset per dicta prophetarũ de mysterijs passiõis eius Ut autem incredulitatẽ eorum viriliter confutemus aduertendũ est ꝙ passio christi in veteri lege fuit verbis propheticis ⁊ figuris multipliciter presignata. Et hoc quantũ ad tria.

¶ Primo quantũ ad initiũ.
¶ Secundo quantũ ad progressum.
¶ Tertio quantũ ad terminũ.

¶ Primo passio xp̃i fuit in veteri lege verbis prophetarũ ⁊ figuris prenunciata q̃ntum ad illius initium in quo ponuntur septem veritates.

¶ Prima est ↄcilij ↄgregatiõe.
¶ Secunda de iude venditiõe.
¶ Tertia de xp̃i egressione.
¶ Quarta de vehemẽti ↄtristatiõe.
¶ Quinta de trina oratiõe.
¶ Sexta de angeli apparitiõe.
¶ Septima de sanguinis sudatiõe.

¶ Prima veritas passiõis xp̃i est de ↄcilij congregatiõe. de qua dicit Mattheus. ca xxvij. Conciliũ inierunt omẽs principes sacerdotum contra iesum: vt eum morti traderent. Et Johannis. xij. ca. Collegerunt pontifices ⁊ pharisei conciliũ. Hoc predixit patriarcha Jacob Genesis. xlix. c. sic. Symeon ⁊ Leui fratres vasa iniquitatis bellantia in consilio eorũ non veniat anima mea: q₂ in furore suo occiderunt virum. Maledictus furor eorũ quia pertinax: ⁊ indignatio eorum quia dura. Nicolaus de lira super. xi. cap. Johãnis inquit. Põtifices erãt de tribu Leui. pharisei pro magna parte de tribu Symeon Et alia ꝓphecia dauid in psal. xxi. vbi dicit. Circũdederunt me canes multi: consiliũ malignantiũ obsedit me. Et iterũ Sapientie ij. cap. scribitur Dixerunt impij: cõueniamus iustũ: quoniã inutilis est nobis: ⁊ cõtrarius operibus nostris. Hiere. insuper xi. ca. ita in persona christi locutus ẽ. Super me cogitauerunt consilia dicentes. venite mittamus lignũ in panẽ eius: ⁊ eradamus eum de terra viuentiũ. Lactantius ꝗ̃rto libro. iiij. inducit Sibillã ita vaticinãtem. Inierunt consiliũ detestandũ: vt priuarẽt eũ vita: qui vt eos iustificaret aduenerat. ¶ Secunda veritas passiõis christi est de iude venditiõe. de qua d̃r Mat. xxvi. ca. ꝙ proditor ille neq̃ vendidit xp̃m triginta argenteis. Hoc vtiq̃ fuit figuratum in Joseph. de quo habet̃ Gen̄. xxxvij. ca. ꝙ extrahentes eũ fratres sui de cisterna vendiderũt ismahelitis triginta argenteis. Et istud prenũciauit Zacharias in persona xp̃i. cap̃. xi. vbi ait. Appenderunt mercedẽ meã triginta argenteos. ¶ Tertia veritas est de christi egressiõe. de qua sic scribit̃ Johannis. xviij. cap̃. Egressus est iesus trans torrentẽ cedron. Hoc figuratũ fuit. ij. Reg. xv. c. vbi habet̃. ꝙ rex dauid transgrediebat̃ trans torrentẽ cedrõ omẽs autẽ viri qui erãt cum eo flebant. Et iterũ tertij Regũ. ca. ij. Fuit dictũ Semei: quocunq̃ die transgredieris torrentẽ cedron scito te interficiendũ. ¶ Quarta veritas est de vehementi contristatiõe. de qua dicit̃ Matth. xxvi. cap̃. Cepit contristari ⁊ mestus esse. et ait illis. Tristis est anima mea vsq̃ ad mortẽ. Hoc figuratũ fuit in helia dũ fugiebat persecutionẽ Zezabelis postq̃ peruenit ad speluncã qui dixit domino. vt scribitur tertij Regũ. xix. cap̃. Derelictus sum ego solus ⁊ querunt animã meã vt auferant eam. Et hoc predixit Hieremias in persona christi Threnorũ. i. ca. Vide domine afflictionẽ meã quoniã conturbatus sum. Et Daniel. vij cap̃. Cogitatiõibus meis contristabar, ⁊ facies mea immutata est in me. ¶ Quinta veritas est de trina oratiõe. Dicitur em̃ Matth. xxvij. cap̃. Orauit tertio eundẽ sermonẽ dicẽs: Hoc figuratũ fuit i dauid

de quo dicitur primo Regū.xx.ca. Cadēs
Dauid pronus in terrā orauit tertio. Et i
Daniele qui vt scribit eiusdē.vi.ca. Tri/
bus vicibus in die flectebat genua sua.
¶ Sexta veritas est de angeli apparitiōe.
de qua dicit Lucas.xxij.cap. Apparuit illi
angelus de celo ꝯfortans eum. Hoc figu/
ratū fuit in gedeone Cui vt scribitur Ju/
dicum.vi.ca.apparuit angelus dicens. do
minus tecum virorū fortissime. Et in Jo
sue cui dixit deus. Josue.i.ca. Confortare
⁊ esto robustus.noli timere quia tecū est
dn̄s deus. Et hoc predexit Daniel.x.cap̄.
loquens in persona christi Tetigit inquit
me quasi visio hominis: ⁊ confortauit me
⁊ dixit.noli timere.pax tibi. ꝯfortare ⁊ esto
robustus. ¶ Septima veritas est de san/
guinis sudatione. Ait em̄ Lucas.xxij. ca.
Factus est sudor eius sicut gutte sanguis
currentis in terrā. De hoc dixit Esa.ix. c.
Vestimentū tuū mixto sanguine. Et Eze
chie.xvi.ca. Vidi te conculcari in sangui/
ne tuo. ¶ Secūdo passio christi fuit in ve/
teri lege verbis prophetarū ⁊ figuris pre/
monstrata quantū ad illius progressum
in quo ponunt septem veritates.
¶ Pria de iudeoꝝ ⁊ ministroꝝ prostratōe.
¶ Secunda de xpi ligatiōe.
¶ Tertia de maxille percussiōe.
¶ Quarta de falsa testificatiōe.
¶ Quinta de impia derisiōe:
¶ Sexta de crucis baiulatiōe.
¶ Septima de amara potatiōe.
¶ Prima veritas est de prostratiōe iudeo
rum ⁊ ministrorū qui voluerunt capere ie
sum. de qua sic scribit Johannis.xviij.ca.
Abierunt retrorsum ⁊ ceciderunt in terrā
De hoc est prophetia Hiere.qui.xx. cap̄.
ait. Dominus mecū quasi bellator fortis.
idcirco qui persequuntur me cadent ⁊ in/
firmi erunt. ¶ Secunda veritas de chri/
sti ligatiōe, de hac dicitur Johannis.xviij
ca. Ministri iudeorū comprehenderunt
Jesum ⁊ ligauerūt eum. Hoc figuratum
fuit Judicū.xv.ca. in philisteis qui liga/
uerunt Sampsonē. Et hoc prophetauit
Hieremias.c.xij.dicens. Dedi dilectam
animā meā in manu inimicorū. Et Eze/
chiel.iij.cap̄.dixit. Ecce data sunt super te
vincula ligabunt te in eis: ⁊ nō egredieris
de medio eorū. ¶ Tertia veritas de maxil
le percussione scribit eni. Johan.xviij.ca.
Tunc vnus assistens ministrorum dedit
alapā iesu dicens. Sic respōdes pōtifici.
figuratū hoc fuit iij. Re.xxij.ca. Quando
sedechias rex ꝑcussit Micheam ꝓphetā
in maxillā. Et ipe micheas v.ca. istud ꝓ/
nunciauit. Sic ꝑcutient maxillā iudicis
israel. Et iterū Sibilla quam supius alle
gauimus ait Et in manus impias infide
lium veniet. dabūt aūt deo alapas icestis
manibus ¶ Quarta veritas ē de falsa te/
stificatiōe. vt em̄ refert Math.xxv.capi/
Nouissime aūt venerūt duo falsi testes: q
⁊ dixerunt. hic dixit. possum destruere tem
plū dei. Hoc ꝓuidit in spū Dauid. cū di/
xit in psal.xxvi. Insurrexerūt in me testes
iniqui: ⁊ mentita est iniqtas sibi. Et Ose/
as.ca.vij. ait. Ego redemi eos ⁊ ipi locuti
sunt cōtra me mendacia. ¶ Quinta veri/
tas est de ipia derisiōe Dicit nāq Mat.
xxvij.ca. Tūc expuerūt in faciē eius ⁊ cola
phis eū ceciderūt. Alij autē palmas in fa
ciem eius dederūt dicētes ꝓphetisa nobis
xpe quis est q te ꝑcussit. Hoc ꝓphetatum
est nā Dauid in psal.xxi. ita in ꝑsona xpi
loqtur. Omnes vidētes me deriserūt me
locuti sunt labijs ⁊ mouerunt caput. Eze
chiel aūt xij.ca. ita vaticinatus est. Faciē
tuā velabūt ⁊ nō videbis terrā. Et sibilla
de qua paulo ante retulimus ita sequitur.
Impurato ore expuēt venenata sputa da/
bit vero ad verbera simplicit sanctū dor/
sum ⁊ colaphas accipiēs tacebit. ne quis
agnoscat quod verbū sit. vel vnde veniat
vt inferis loquatur ⁊ corona spinea coro/
netur. ipa em̄ insipiēs gens deū tuū nō co/
gnouisti: sed spinis eū coronasti. ⁊ horridū
illi fel miscuisti. ¶ Sexta veritas de crucis
baiulatione. Ait em̄ Johā.xix.ca. Baiu/
lans sibi crucē exiuit in eū qui dicitur cal/
uarie locus. Huius figura ꝑcessit quando
tulit abraā ligna ⁊ imposuit sup ysaac fili
um suum. Predixit hoc etiā Hieremias
Ego quasi agnus qui portat ad victimā
¶ Septima veritas de amara potatione.
de qua mat. xxvij.ca. dicitur Dederunt ei
bibere vinū mirrhatū cū felle mixtū. Hoc
expressit Dauid loquēs in ꝑsona xpi ps.
lxviij. Dederunt in escam meā fel: ⁊ in siti

mea potauerũt me aceto. Et hoc insuper predixit Hieremias Threnorũ.iij.ca. Recordare paupertatis ꝛ transgressionis. id est afflictõis mee absinthij ꝛ fellis. ¶ Tercio passio christi fuit in veteri lege verbis propheta℞ ꝛ figuris preostensa quantũ ad eius terminũ in q̃ ponunt septẽ veritates.
¶ Prima est de crucifixiõe.
¶ Secunda de clemẽti oratiõe.
¶ Tertia de vestimẽto℞ diuisiõe.
¶ Quarta de flebili lamentatiõe.
¶ Quinta de pͥtereuntiũ blasphematiõe.
¶ Sexta de spiritus emissiõe.
¶ Septima de planctu ꝛ ↄpassione.
¶ Prima veritas ponitur Luce. xxiij.ca. vbi dicit. Crucifixerũt eum. Hanc expressit Dauid in psal.xxi. Foderũt inquit manus meas ꝛ pedes meos dinumerauerũt om̃ia ossa mea. Que verba vt asserit Lactantius libro.iiij.nõ de se locutus est propheta. Fuit em̃ rex ꝛ nunq̃ illa perpessus est. spiritus dei per illũ loquebat qui erat illa passurus post annos mille ꝛ quinquaginta. tot em̃ colligunt anni a dauid vsq̃ ad crucẽ christi. Et Zacharias propheta xij.ca.ita dixit. Aspicient ad me quẽ confixerũt. Et idẽ.xiij.cap Que sunt iste plage in medio manuũ tuarũ. ꝛ dicet his plagatus sum in domo eorũ qui me diligebant. id est diligere debebant. ¶ Secunda veritas de pia oratõe. vt em̃ refert Lucas. xxiij ca. Pro crucifixoribus orauit dicens. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciũt Hoc clare predixit Esaie ca.liij. Ipse inq̃t pro transgressoribꝫ orauit. ¶ Tertia veritas de vestimento℞ diuisione. de qua ait Mattheus. xxvij.ca. Diuiserunt vestimenta eius mittentes sortẽ. quod a dauid psal.xxi. apertissime fuit predictũ. Diuiserunt sibi vestimẽta mea: ꝛ super vestẽ meã miserunt sortẽ. ¶ Quarta veritas de flebili lamentatõe. vt em̃ scribit Mattheus xxvij. ca. Clamauit voce magna dicens: Deus deus meus quare me dereliquisti. Et de hoc predixit dauid in psal.xxi. q̃ ad litterã intelligit de christo. vt plene dixi in sermone de passiõe in quadragesimali nostro. ¶ Quinta veritas de pretereuntium blasphematiõe. ait em̃ Mattheus. Pretereuntes blasphemabãt cũ mouentes capita sua ꝛ dicentes. Salua temetipm̃ si filius dei es descende de cruce. Hoc Hieremias ca.xx. ꝓphetauit dicens Factus sum in derisum tota die om̃es subsannabãt me audiui em̃ ↄtumelias multorũ ꝛ terrorũ in circuitu. ¶ Sexta veritas de spirit⁹ emissione vt scribit Johãnis. xix. ꝛ Luce. xxiij ca. Inclinato capite emisit spiritũ. Et hoc vtriq̃ sic predixit Esa.ca.liij. Tradidit in mortẽ animã suã. ¶ Septima veritas est de planctu ꝛ ↄpassione. Dictũ quippe fuit virgini gloriose a Symeone iusto. vt patꝫ Luce.ij. Tuã ipsius aiaꝫ pertransibit gladius. quod impletũ fuit dum filiũ vnigenitũ in cruce pendentẽ amarissimis querelis defleuit. Hoc ꝓphetauit Hiere.ix.c.dicens. Vox lamentatiõis audita est de syõ Et Zachari.xij. ca. qui ait. Plangẽt eum ꝛ dolebunt super eũ: vt doleri solet in morte primogeniti. Sed obstinatissimi iudei preallegatas ꝓphetias de christo intelligi debere sua malicia negãt quos tamẽ facile ↄuincere possum⁹ ex verbis Rabi moysi q̃ in libro directiõis perplexo℞ ait. Oẽs ꝓphete nõ sunt locuti nisi ad dies messie. Verũtñ ne diu ↄtendamus cum ipsis afferamus in mediũ Esa. ꝓphete vaticinia q̃ de xp̃o ꝓ generis humani salute passuro luculentissime est locutus. Nam.c.ix. postq̃ predixit xp̃m ventu℞ deũ ꝛ hoĩem subdidit. Et factus ẽ pͥncipatus sup humerũ ei⁹.s. crucẽ sibi baiulãdo p quã pͥtates aereas debellauit. ꝛ regnũ suũ potẽter intrauit. fm illd̾ Lu.vl.c. Oportuit pati xp̃m ꝛ resurgere a mortuis: ꝛ ita intrare ĩ gloriã suã. Et.liij.c.inq̃t. Dñe q̃s credidit audi tui nr̃o.i. passionis xp̃i mysterio: qd̾ ego ꝛ alij ꝓphete audiuim⁹ a spũsancto. Et brachiũ dñi cui reuelatũ est q̃si dicat paucis. Et ascendat sic̄ virgultũ corã eo.s.xp̃s corã deo p̃re. ꝛ sicut radix.s. sursũ fructificãs de terra sitiẽti. i. de virgine nõ humectata vel fecundata humano semine. ꝛ nõ est ei species neq̃ decor.s.in passiõe. Et vidim⁹ eũ ꝛ nõ erat aspectus: ꝛ desiderauimus eũ despectũ ꝛ nouissimũ viro℞. virũ doloruꝫ ꝛ scientẽ infirmitatẽ: ꝛ quasi absconditus vultus eius ꝛ despectus. scilicet pre verecundia. vñ nec reputauimus eũ Vere lan

guores nostros tulit: ⁊ dolores ipe porta/
uit: ⁊ nos reputauimus eum quasi lepro/
sum ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatū. Ipe
aūt vulneratus est propter iniquitates no
stras ⁊ attritus propter scelera. disciplina
pacis nostre super eū. ⁊ liuore eius sanati
sumus. Oēs nos quasi oues errauim⁹.
vnusquisq3 in viam suā declinauit ⁊ dn̄s
posuit in eum iniquitatē omniū nostrum.
Confundanť itaq3 iudei reprobi: qui pas/
sionē christi deridere solent. ⁊ inspiciāt p̄/
terea que dicta sunt q̄ ob nullam aliā cau
sam in natōnes dispersi sunt cum oppro/
brio abieccione ⁊ ignominia nisi quia chri
stum dn̄m crucifixerūt. Nos vo qui chri/
stiani sumus pio effectu colamus eum qui
nos participes efficiat regni celestis i quo
gloriosus triumphat deus ⁊ homo per in
finita secula seculorū. Amē.

¶ Sermo septimus de iocundissima nati
uitate saluatoris nostri dn̄i iesu christi filij
dei ⁊ virginis gloriose.

Paruulus natus est nobis: ⁊ filius datus est nobis. Esaie prophete vaticinantis de christo dn̄o nostro verba sunt ista cap. ix. Sonuit vox leticie in terra nostra vox exultationis aduenit. Auditū est verbū suaue oīm iocunditate repletū. Jesus christus filius dei in bethleem iude de virgine natus est. Jubilate deo oēs hoīes mūdi: ⁊ laudate nomē sāctū eius. Ad hanc spiritualē habendā leticiam inuitat cunctos sancta mater ecclesia: que verbis vtitur sancti Leonis pape in sermone de natiuitate dicentis. Saluator noster hodie dilectissimi natus est: gaudeamus. Neq3 eīm phas est locū esse tristicie vbi natalis est vite: que cōsumpto mortalitatis timore ingerit nobis de promissa eternitate leticiā. Nemo ab huius alacritatis participatōe secernitur. vna cunctis leticie ꝯmunis est ratio. Quia dn̄s noster iesus christus mortis peccatiq3 destructor: sicut nullū a reatu liberū reperit ita liberādis oīibus venit. Exultat sanctus quia appropinquat ad palmā. Gaudeat peccator: quia inuitatur ad veniā. Animeť gentilis: quia vocatur ad vitā. Hec ille. Ut ergo excitentur omniū corda: ⁊ hauriam⁹ aquas in gaudio de fontibus saluatoris. in presenti sermone de singulari colendissimaq3 christi natiuitate dicemus. de qua propheta Esaias predixit verba proposita. In quibus tria principaliter contemplari debemus.

¶ Primo xp̄m nascentem.
¶ Secundo virginē parturientē.
¶ Tertio visionē apparentē.

¶ De paruitate corporis christi ⁊ qualiter christus assumpsit carnē de materia nobis ꝯformi: ⁊ de humilitate ipius nascentis respectu temporis loci ⁊ habitaculi.

Capitulū. I.

Primo contemplari debemus christū nascentē in quo mente pia considerare licet ad hec tria.

¶ Primo ipius paruitatē.
¶ Secundo conformitatē.
¶ Tertio humilitatem.

¶ Primo consideremus christi nascentis paruitatē: quia natus est habens corpus paruulū: sicut ceteri infantes quando nascuntur. Ubi aduertendū scđm theologorum doctrinā Q̄d corpus christi in sua cōceptiōe fuit in instanti formatū. ⁊ quantū ad perfectionē membrorū ⁊ partiū ipius perfecte organisatū. Unde Gregorius dicit. xviij. moraliū. Angelo nunciante ⁊ spiritu adueniēte mox verbū in vtero mox intra vterū verbū caro. Et Augustinus libro de fide ad petrū. Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites nō carnē christi sine diuinitate in vtero virginis fuisse conceptā priusq3 susciperet a verbo. Et magister in. iij. di. iij. Verbū nō suscepit: nisi carnē formatam. Hoc aūt fuit congruū s̄m Bonauē. ⁊ Tho. triplici ratiōe. ¶ Prima est ex parte verbi assumentis: quia nō debebat verbum assumere partē humane nature: sed totā. ⁊ ita carnē ⁊ animā que nō debet vniri: nisi carni organizate. ¶ Secunda ratio ex parte virtutis operātis. quia virtus diuina operatur miraculose. hoc aūt est miraculū q̄ femina concepit sine viro. Ideo ad ostensionē potentie subito formauit illud corpus quod natura nō potest: nisi suc

cessiue. ¶ Tertia ratio fuit ex parte virgi-
nis concipientis: que statim vt consensit
repleta fuit spiritusancto ⁊ mater dei effe-
cta. ⁊ quia mater dei nō erat nisi esset deus
vnitus humane nature. ideo statim cum
cōsensit deus homo factus est. Corpus ita
ꝗ̃ illud sic formatum a deo paruū fuit. vt
magister dicit ꝙ obiectū oculis vix videri
potuisset. Qantū ṽo ad quantitatē molis
nō statim perductū est: sed successiue tam
in vtero ꝗ̃ extra. quod conueniēs fuit ſm
Bonauenturā adhuc triplici rōne. ¶ Pri-
mo propter legis vniuersitatis conserua-
tionē. quia deus non operatur miraculis
vbi natura potest operari. Et quia natu-
ra poterat corpus illud successiue ad per-
fectā quantitatē adducere. ideo nō statim
ex miraculo completū fuit. ¶ Secūda ra-
tio propter fidei confirmationē. vt scilicet
ostenderetur ꝙ habuit veram ⁊ nō fanta-
sticam carnē. ¶ Tertia ratio propter hu-
militatis ⁊ charitatis christi cōmendatio-
nem qui pro nobis cū excelsus deus esset
tam paruulus videri voluit. Quis nam
non miretur videre vagientē infantē inuo-
lutum pānis in cuna. de quo cantat eccle-
sia illud Ambro. Vagit infans inter arta
conditus presepia mēbra pannis inuolu-
ta virgo mater alligat ⁊ manus pedesꝗ̃
crura stricta cingit fascia. Transeamus o
christicole deuotiōe succensi. transeamus
cum pastoribus vsꝗ̃ bethleem. vt inueni-
amus infantē blandū. affabilē. pium ⁊ to-
tum desiderabilē. Consideremus paruita-
tem que videtur ⁊ adoremus diuinitatē
que latet. quoniā vt inquit Leo papa ī ser-
mone festiuitatis hodierne. Dilectissimi
verus venerator est ⁊ pius cultor qui nec
de incarnatiōe domini aliquid falsum nec
de deitate aliquid sensit indignū. paris ei
periculi est malū si ī illa aut nature nostre
veritas: aut paterne glorie negatur equali-
tas. ¶ Secundo consideremus christi na-
scentis conformitatē. Assumpsit quidem
carnē de materia nobis ⁊ nostre nature cō-
formi. Juxta illud apostoli ad Hebreos
ij. ca. Qui enī sanctificat: ⁊ qui sanctificā-
tur ex vno omēs. Fuit aūt hoc cōueniens
vt dicit Bonauentura. xij. di. iij. triplici ra-
tione. ¶ Prima ratio dicitur iustificatiōis

ad seruandā rectitudinē iusticie ſm Ansel-
mū. vt eiusdē generis esset satisfactor ⁊ pre-
uaricator. ¶ Secunda ratio dicitur osten-
sionis vt ostenderet̄ nobis dulcedo miseri-
cordie dei. quoniā ipse dominus qui ꝯtem-
ptus fuerat ab homīe ipse idē humano ge-
neri vniretur in christo. ¶ Tertia ratio di-
citur ordinatiōis. ordinauit quippe deus
vt totū genus humanū deduceret̄ ex vno
primo Adam propter representationē illi-
us vniuersalis principij a quo omīa sunt
producta. Ratiōibus ergo dictis cōueni-
ens fuit vt christus carnē sumeret ex ma-
teria ab Adam deriuata. que tamē ab oī
infectione imunis fuit: eo ꝙ nō fuit in adā
ſm seminalē rationē cum nō fuerit conce-
pta ex semine virili: sed mystico spiramīe.
vt dicit sanctus Thomas. iij. parte. q. xxxi
Unde Leo papa in sermone de natiuita-
te inquit. Alienū quippe ab hac natiuita-
te est quod de omībus legitur. Nemo mū-
dus a sorde nec infans cuius ē vnius diei
vita super terrā. nihil in istā singularē na-
tiuitatē de carnis concupiscentia transijt.
nihil de peccati lege emanauit. hec ille. Si
aūt quereretur quare christus nō assum-
psit Adam. Respondet dn̄s Bonauentu-
ra ꝙ hoc fuit propter tria. ¶ Primo ꝓpter
deū qui nō debebat assumere hominē pec-
catorē. ¶ Secundo propter Adā qui non
debebat tantū exaltari. ¶ Tertio ꝓpter hu-
manū genus. quia passio innocentis ma-
gis erat grata deo pro redemtiōe eius ꝗ̃
hominis peccatoris. ¶ Tertio ꝯsiderem⁹
xp̄i nascentis humilitatē. Sicut enī humi-
lis in forma serui dignatus ē apparere. ita
rex iste angelorū ⁊ hoīm dn̄s humiliter na-
sci voluit. Et hoc triplici respectu.
¶ Primo respectu temporis.
¶ Secundo respectu loci.
¶ Tertio respectu habitaculi.
¶ Primo natus est xp̄s humiliter respectu
temporis. q̄r scʒ tempore descriptiōis vni-
uersi orbis. quado vt Lucas refert. cap. ij.
Exijt edictum a cesare Augusto vt descri-
ptio huiusmodi fieret. Hic cesar Augu-
stus Octauianus fuit qui ſm Suetoniū
in libro de duodecim cesaribus ⁊ Eutro-
piū natus est in velletrano oppido de cla-
rissima familia Octauiorū in die illo quo

rome in curia agebatur de coniuratiōe catilline. octauo kalendas septembris paulo ante ortū solis marco tullio cicerone et gayo antonio consulibus. Ex pare Octauiano senatore ꝛ matre Accia nepte iulij cesaris genita ex iulia sorore que nupserat Lucio baldo. Hic ſm Horosiū Eutropiū Plutarchū in libro de vita ꝛ obitu Ciceronis. Et in libro de vita ꝛ obitu Marci Antonij. Et Senecā in .i. li. de questionibus naturalib. Occiso Julio cesare auunculo eius ꝛ patre per adoptionē cum ipm in testamento reliquerit herdē ab Apolonia vbi vacabat studijs lrarū reuersus est Et vt inquit Plinius. libro .ij. de naturali hystoria. Cum vrbem intraret apparuerunt stelle ꝛ circa solē in modū corone posite. Regnauit scdm Suetoniū ꝛ Eutropium annis quinquaginta sex duodecim cum Marco Antonio ꝛ Marco lepido Et quadraginta quattuor per se. Sedatis autē omnibus bellis orb totum eum suo subegit imperio cunctis inimicis ꝛ turbatoribus romanorū deuictis. Et vt refert solinus in libro de mirabilib mundi. Tempus eius solū repertū est quo plurimū cessauerunt arma: ꝛ floruerunt ingenia. In diebus quidē illis inuenti sunt in vrbe viri clarissimi Oratius. Flaccus. Virgilius. Ouidius. Macer. Catullus veronēsis. Propertius. Therentius. Varro. Marcus Tullius Cicero Apollodorus. Valerius Maximus. Salustius ꝛ alij. Anno igitur Octauiani augusti quadragesimo secundo. Et ab vrbe condita septingētesimo quinquagesimo scdo natus est xps iesus. Voluit eīm cesar Augustus vniuerso presiden orbi scire quot prouincie quot ciuitates. quot castra. quot ville. quot homines essent in toto orbe. Et vt scribit eusebius in libro de temporibus. Factus est rome census. Et inuenta sunt in vrbe trecenta ꝛ septuaginta milia ciuiū romanorū Scdm vero magistrū in hystoria scolastica. Jussu cesaris factū est vt omēs hoīes ad vrbē se traherent originē pergerēt. ꝛ qlibet denariū argenteū qui valebat decē nūmos vsuales. vnde ꝛ denarius dicebatur presidi prouincie tradere: vt se subditum vnusquisqꝫ romano imperio profiteretur. Nam ꝛ nummus imaginē preferebat cesaris. ꝛ su perscriptionē nominis. Dicebatur aūt professio ꝛ descriptio: sed diuersa consideratione. Professio dicebatur quia quilibet quando reddebat censum presidi prouincie ponebat denariū super caput suū ꝛ proprio ore profitebatur se fore subditū romano imperio Unde dicebatur professio id est proprio ore fassio. ꝛ fiebat hoc corā omi populo. Descriptio aūt dicebatur qr numerus eorū qui censum capitis ferebāt certo determinabatur numero ꝛ redigebatur in scriptis. Ut ergo dicit sanctus Thomas. iij. parte. q. xxxv. Quia christus venerat nos in statū libertatis reducere de statu seruitutis. Ideo sicut mortalitatē nostrā suscepit: vt nos ad vitā reduceret. Ita ſm Bedam eo tempore dignatus ē incarnari quo mox natus cēsus cesaris describeretur atqꝫ ob nostri deliberationē ipē seruitio subderet. Et vt Gregorius inquit in omelia. Nasciturо dño mundus describitur quia ille apparebat in carne qui electos suos ascriberet in eternitate. ¶ Secūdo xps humiliter natus est respectu loci qr in bethleem. sicut scriptū fuerat Michee. v. cap. Et tu bethleē effrata paruula es in milibus iuda. ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel. ꝛ egressus eius ab initio a diebus eternitatis. In bethleē ergo xps natus est. vt dicit sanctus Tho. iij. parte. q. xxxv. quia factus ē ex semine dauid ſm carnē: cui facta fuerat promissio specialis de xpo. Et iō in bethleē de qua natus fuit dauid nasci voluit: vt ex ipo loco promissio ei facta impleta ostenderetur ꝛ hoc designat euangelista dicens de Joseph: eo q esset de domo ꝛ familia dauid. Addit gregorius in omel. rationē mysticam dicens. Bethleē quippe domus panis interpretatur. ipē nanqꝫ est qui ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Locus ergo in quo christus nascitur domus panis ante vocatus est. quia futurū profecto erat vt ille ibi per materiā carnis appareret qui electorū mentes in eterna satietate reficeret Si aūt aliquis quereret. Cur non hierosolymis aut rome natus fuerit. Respōdet sanctus Thomas. q sicut Dauid in bethleem natus est ita etiā hierusalē elegit. vt in ea sedem regni constitueret ꝛ templum dei ibi edificaret. Et sic hierusalē esset sil

ciuitas regalis ⁊ sacerdotalis. Sacerdo-
tiū aūt christi ⁊ eius regnū precipue ꝯsum
matū est in eius passione. Et ideo conue-
nienter elegit bethleē natiuitati ⁊ hieroso
lymā passioni totāꝫ per hoc hominū glo-
riam confutauit. qui in superbiaꝫ eleuant
si ex nobilibus ciuitatibus originē ducāt.
Christus in ciuitate ignobili nasci voluit
ex nobili opprobriū pati. De roma ꝓo dici
tur in quodā sermone Ephesini consilij.
Si maximā romā elegisset ciuitatem pro
pter potentiā ciuiū mutationē orbis terra
rum putarent. Si filius fuisset imperato-
ris potestati vtilitatē ascriberent. Sed vt
diuinitas cognosceretur, orbem transfor-
masse terrarū pauperculam elegit matrē:
pauperiorē patriam. Elegit aūt deus in-
firma mundi: vt cōfundat fortia. Et ideo
vt suam potestatē magis ostenderet in ipa
roma que caput orbis erat statuit caput ec
clesie seu in signū perfecte victorie. vt exin
de fides deriuaretur ad vniuersum mun-
dum. scdm ꝙ prophetauerat Esaias cap.
xxvi. dicens. Ciuitatē sublimē humiliabit
⁊ cōculcabit eam pes pauperis. id est chri
sti gressus egenorū. id ē apostoloꝝ Petri ⁊
Pauli. ¶ Tertio christus similiter natus
est respectu habitaculi. Nam profectus a
nazareth ioseph cum virgine gloriosa in
bethleē: quia pauperes erant inuenire nō
potuerunt hospiciū. Sed vt magister di-
cit i historia scolastica. diuertere ad diuer-
sorū. Erat ei inter duas domos operimētū
habēs: sub quo ciues ad colloquendū vel
ad conuescendū diebus ocij vel pro aeris
intemperie diuertebant. vbi forte Joseph
animalibꝫ suis boui ⁊ asino presepiū fece-
rat. vel ſm quosdā cum rustici ad forū ve
niebat aīalia sua ibidē ligabāt. Et ideo
ibi presepe constructū erat. O ꝗꝫ humilis
erat habitatio illa. de qua Hieronymus
ad Marcellā de vrbe secedendū ita scri-
bit. Quo sermone: qua voce speluncā tibi
saluatoris exponā Et illud presepe in quo
infantulas vagijt silentio magis ꝗꝫ infimo
sermone honorandum est. Ubi sunt late
porticus. vbi aurata laquearia. vbi domꝰ
damnatorū penis ⁊ miserorū labore vesti
re. vbi instar palatij extructe basilice: vt vi-
le corpusculū hominis preciosius inambu

let ⁊ quasi mundo quicꝫ non possit esse or
natius recta sua magis velit aspicere: ꝗꝫ ce
lum bethleē. Ecce in hoc paruo terre fora-
mine celorū conditor natus est. Hic inuo
lutus pannis. hic visus a pastoribus. hic
demonstratus a stella. hic adoratus a ma
gis. Et in epistola ad Eustochiū ait. Jlle
cuius pugillo mundus concluditur: prese
pis continet angustia O mira circa nos
pietas iesu benedicti. O charitas inaudi
ta. O humilitas incarnati dei. nascit hye
mali tempore: ⁊ nō est illi locus in diuer-
sorio. inuoluitur pannis: ⁊ a sola matre be
nedicta ⁊ ioseph suscipitur. Curre cito fi-
delis anima. ingredere operimentū illud.
vagientē infantē audacter alloquere. dic
ei audienti beniuolo. O rex regū ⁊ vniuer
se conditor creature. vis ne te simul cū ma
tre ⁊ ioseph ad meā domū recipiaꝫ. vis vt
aureā fasciam ad te deferā. vis ornamen-
ta ⁊ preciosa iocalia tibi tradam. vis vt fa
mulos ⁊ ancillarū ad obsequendā turbaꝫ
adducā vis vt matri que peperit dedica-
ta cibaria preparē. Uis vt cuiuscunꝫ ge
neris musicorum peritos modulatores ⁊
magistros ad vocē. ⁊ similia. Statim au-
dies illum respondentē tibi. Non propter
temporalia veni: nō ista mihi sunt grata.
Sed si mihi placere cupis o anima mea
imagine insignita largire michi peccata
tua atꝫ delicta. da mihi compunctioneꝫ
da mihi lachrymas. da mihi conuersionē
⁊ emendationē. descendi de celo vt homo
factꝰ pro peccatis hominū satisfaciā. Tri
gintatribus annis laborabo. sudabo. tru-
ciabor fame ⁊ siti: vsꝫquo affigar patibu-
lo crucis. Reuertere ad me o peccatrix aīa
⁊ ego suscipiā pondus pctōꝝ tuoꝝ pro qꝫ
patri meo debitū soluā. Nō eīn veni voca
re iustos: sꝫ pctōres quos meis laboribꝫ ⁊
ꝓprio sanguine redimere sum paratus.

¶ De priuilegijs virgis parturiētis ꝗ pe-
perit xpm sine corruptiōe ⁊ absꝫ dolore ⁊
suo lacte nutriuit. Ca. II.

Secundo contemplari
debemꝰ de natiuitate christi vir
ginem parturientē. Data sunt
quippe diuinitus virgini sanctissime i suo
partu tria priuilegia.

¶ Primū dicit̄ doloris imunitas.
¶ Scōm virginitatis integritas.
¶ Tertiū vberū fecunditas.

¶ Primū priuilegiū exhibitū virgini i suo
felicissimo partu dicitur doloris imunitas
Peperit nanq3 filiū sine dolore z cum ma
xima iocunditate. Sicut predixerat Esa.
xxxv. ca. Germinās geminabit sicut liliū:
z exultabit letabūda. Nec audiendi sunt
illi q̄ dicunt obstetrices fuisse ad obsequiū
virginis. quia Hiero. aduersus Heluidū
ait. Nulla ibi obstetrix fuit nulla m̄liercula ꝓ
sedulitas intercessit. Et mater z obstetrix
fuit. pannis inquit inuoluit infantē z po/
suit in presepio. Que sentētia Apocripho
rum deliramenta conuincit. ¶ Secundū
priuilegiū virginis parturientis fuit vir/
ginitatis integritas. fuit em̄ in partu vir/
go. quia filiū peperit remanēte clauso clau
stro pudoris. Unde Augustinus in sermo
ne qui legit̄ in vigilia ephie ait. Qui na/
tus est primo sine matre in celis. hodie na
tus est sine patre in terris. O miracula: o
prodigia fratres carissimi. nature iura mu
tantur in homine. deus nascitur. virgo sine
viro grauidatur. Nox viri nesciā sermo
dei maritat. Simul facta est mater z vir/
go mater facta: sed incorrupta. virgo ha/
bens filiū nesciens virū. Semper clausa:
sed nō infecunda. Et in alio sermone qui
incipit. Castissimū Marie virginis vte/
rum Augustinus inducit virginē sic lo/
quentē. Porta facta sum celi: ianua facta
sum filio dei. Illi facta sum ianua clausa
qui post suā resurrectionē ingressus est per
hostia clausa. Oritur tamē hic difficultas
quia Gregorius in omel. in octaua pasce
ait. per hoc ꝙ ianuis clausis ad discipu/
los post resurrectionē intrauit dñs osten/
dit corpus suū esse eiusdē nature z alterius
glorie. Et sic per hostia clausa transire vi
detur ad gloriā corporis pertinere. Cor/
pus aūt christi in sua natiuitate non fuit
gloriosum: sed passibile habens similitudi
nem carnis peccati. vt apostolus dicit ad
Romanos. viij. Nō ergo videtur ꝙ exiuit
per virginis vterū clausum. Insuper ni/
hil in illa sctā natiuitate xp̄i esse debuit ꝑ
quod corpus eius fantasticū appareret.
Sed per clausa transire nō videtur cōue/
nire vero corpori: sed fantastico eo ꝙ duo
corpora simul esse nō possunt. Nō ergo de
buit ex matris vtero clauso corpus christi
prodire. ¶ Respondet his sanctus Tho/
mas in. iij. parte. q. xxviij. ꝙ quidā dixerūt
xp̄m in sua natiuitate subtilitatis dotem
assumpsisse quando exiuit de clauso virgi
nis vtero. z dotem agilitatis quando am/
bulauit siccis pedibus supra mare. Sed
melius dicendū est ꝙ omia ista facta sunt
miraculose per virtutē diuinā. Unde Au
gustinus dicit super Johannē. Moli cor
poris vbi diuinitas erat: ostia clausa non
obstiterūt. Ille quippe nō eis apertis in/
trare potuit quo nascente virginitas ma/
tris inuiolata permansit. Et dionysius di
cit in quadā epistola ꝙ christus super ho/
minē operabat̄ ea que sunt hominis z hoc
demonstrat virgo supernaturaliter conci/
piens z aqua instabilis terrenorū pedum
sustinens grauitatē. ꝙ aūt obijciebatur ꝙ
transire per clausa nō conuenit corpori ve
ro. Dicendo ꝙ ita voluit xp̄s veritatē sui
corporis demonstrare ꝙ etiā simul eius di
uinitas declararet̄. Et ideo ꝑmiscuit ima
humilibus. Unde z corpus eius verū o/
stenderet̄ nascitur ex femina Sed vt eius
diuinitas inotesceret: nascitur ex virgine.
Talis em̄ partus decet deū. vt Ambro. di
cit in hymno natiuitatis. ¶ Tertiū priui
legiū virginis parturiētis xp̄m fuit vberū
fecunditas. Ex miraculo quippe factū est
vt virginis vbera lacte quo infantulū ale
ret replerent̄. Ob qd̄ ecclesia cantat. Iacē/
tem in presepiō sola virgo lactabat vbere
de celo pleno. Excita cor tuū o fidelis aīa
z mente sollicita ad locū natiuitatis pro/
ficiscere. Contemplare ibi virginē omi san
ctitate. omi virtute. omi denicq3 venustate
decorā. Inspice mētis oculis media nocte
dū partus tp̄s instaret illā orantē lachry/
mantē pre deuotiōe z exultantē in deo sa/
lutari suo. Et cū sūma iocūditate supra fe
num absq3 dolore absq3 corruptiōe vt pre
diximus filiū parere vagientē Illū statim
vt natus ē adorat. Uñ ecclesia dicit. Uir
go quē genuit adorauit. O si possem9 au/
dire verba siue corporis siue mentis ipius
virginis: in qua lumē gratie refulgebat ꝑ
fecto simul cum ipa totis viribus gratias

dicceremus altissimo deo. Poterat virgo il
la iacenti filio supra fenũ dicere. O deus
meus ⁊ omniũ conditoꝛ rerũ. O angeloꝝ
⁊ hominũ gloria O imortalis ⁊ sempiter
ne rex celi ⁊ terre. adoro te humili corde ⁊
benedico tibi: qui vt saluũ faceres populũ
tuũ: de me hodie verus homo nasci digna
tus es. Factus es mihi filius ꝼm assum/
ptam naturã quẽ pater sibi coequalẽ ge/
nuit ab eterno. suscipiã te reuerẽter: ⁊ dul/
citer amplexaboꝛ. Non deero infantiã tuã
fouere: ⁊ in quibꝫ valeo tibi necessaria mi/
nistrare. Pascã te lacte meo: ⁊ pauperibus
pannis inuoluã. Leuabat eum ⁊ inter sa/
cra vbera constringebat. Collachꝛyman/
tibus oculis caput sanctissimũ ⁊ faciẽ de/
osculabatur, ⁊ membra pannis inuoluta
fascia stricta cingebat. indeqꝫ ad presepi/
um reclinabat. vngebatur coꝛ illud virgi/
neũ balsamo: ⁊ melle incredibilis gaudij
dum tanta miracula experiebatᷣ. Sed hu
militatẽ paupertatẽ ⁊ penalitatẽ filij plo/
rantis animo voluens gaudiuꝫ vertebat
in luctum.

¶ De pastoꝛũ electione quibus natiuitas christi ẽ ostensa ab angelis ⁊ de fide ac de/uotione illoꝛũ erga christũ natum.

Capitulũ. III.

Tertio contemplari de
bemus in hac sancta natiuita/
te xpi visionẽ apparentẽ. qꝛ ap/
paruit angelus dñi de celo pastoꝛibus cũ
ingenti lumine: dixitqꝫ illis. Ecce ego euã
gelizo vobis gaudiũ magnũ qđ erit omni
populo. qꝛ natus est nobis hodie saluatoꝛ
qui est xps dñs Et cum eo visi sunt plures
angeli qui dicebant. Gloria in altissimis
deo ⁊ in terra pax hominibꝫ bone volũtatꝫ
Ubi tria ꝯsiderare debemus.

¶ Primũ est pastoꝝ electio.
¶ Scđo pastoꝝ instructio.
¶ Tertiũ pastoꝝ fides ⁊ deuotio.

Primũ qđ ꝯsiderare debemus est pastoꝝ
electio. Ipos quidẽ elegit deus vt eis filij
sui natiuitas reuelaretᷣ. Inquit Lucas. c.
ij. Pastores erant in regiõe eadẽ vigilan/
tes ⁊ custodientes vigilias noctis sup gre
gem suũ. Mos quidẽ fuit antiquis ꝼm a
liquos in vtroqꝫ solsticio. s. hyemali ⁊ esti/
uali custodire vigilias noctis. ita qꝫ solli/
cite vigilabãt. ⁊ hoc ꝓpter venerationẽ ⁊ re
uerentiã solis: cui antiquitus ꝓpter suã cla
ritatẽ fiebat magna veneratio. q̃ mos foꝛ/
te inoleuerat apud iudeos ex vsu cohabi/
tantiũ. Erãt itaqꝫ ibi pastoꝛes iuxta beth/
leẽ vno miliario. Et nocte media vigilan/
tes viderũt celestẽ nunciũ annunciantem
eis xpi natiuitatẽ. Uoluit aũt xps ad hoc
pastoꝛes eligere. ¶ Primo vt illis tanqꝫ
puris atqꝫ simplicibꝫ maioꝛ fides adhibe
retᷣ Nam ꝼm Amb. Simplicitas nec no/
ua fingere nec audita nouit mutare ¶ Se
cundo vt superbiã expꝛimeret hominũ ela
toꝛũ. q̃re ⁊ xps dicebat Math. xi. Confite
boꝛ tibi pater dñe celi ⁊ terre qui abscondi
sti hec a sapiẽtibꝫ ⁊ prudẽtibꝫ ⁊ reuelasti ea
paruulis. Hinc ⁊ Chryſ. dicit. Angelus
manifestãs christi natiuitatez nõ iuit hie/
rosolymã: nõ requisiuit scribas ⁊ phariſe/
os. Erant eñ coꝛrupti: ⁊ pre inuidia cruci/
abantᷣ. Sed pastoꝛes erãt sinceri antiquã
ꝯuersationẽ patriarchaꝝ ⁊ Moysi colẽ/
tes. ¶ Tertio voluit xps natiuitatẽ suam
pastoꝛibꝫ manifestari: vt se pastoꝛẽ oñderet
Uñ Beda bñ inq̃t. Nato dño pastoꝛes
sup gregẽ vigilãt Ille ei nat⁹ ẽ q̇ dicit Ego
sum pastoꝛ bon⁹. Sꝫ ⁊ tps iminebat quo
idẽ pastoꝛ oues suas q̃ disperse erabãt ad
vite pascua reuocaret. ¶ Scđm qđ ꝯside/
rare debem⁹ est pastoꝝ instructio. de q̃ seq̃tᷣ
Lu. i euãge. Ecce angel⁹ dñi astitit iuxta
illos. Rõabilr factũ est vt angel⁹ natiuita
tẽ dñi nũciaret qꝛ hoĩes p xpm ad ãgeloꝝ
societatẽ sᷣt pducedi In apparitõe aũt illa
lumẽ refulsit ⁊ claritas dei. i. diuina ꝟtute
facta. Et vt inq̃t Beda. Nunqꝫ i tota ve/
terꝫ testamẽti serie repim⁹ angelos q̇ tã se/
dule apparuere pr̃ibꝫ cũ luie apparuisse. sꝫ
h̃ puilegiũ huic tp̃i recte ẽ ꝼuatũ qñ oꝛtuꝫ
ẽ in tenebris lumẽ rectis coꝛde. Ad hanc i
solitã dignãqꝫ visionẽ pastoꝛes timuerũt ti/
moꝛe magno. q̇bꝫ dixit angel⁹ Nolite time
re. Deiñ instruxit eos de sacro natiuitatis
xpi. Ecce inq̃t. i. certe euãgeliso vob. i. nun
ciũ bonũ poꝛto. gaudiũ magnũ qđ erit oĩ
ppl'o. s. tã pegrinãtibꝫ i mũdo qꝫ patiẽtibꝫ
in limbo qꝫ etiã regnãtibꝫ i celo. qꝛ natus ẽ
vob hodie saluatoꝛ. vob. s. hoĩbꝫ idigẽtibꝫ
ñ angelis. vel qꝛ nõ indigẽt sic boni. vel qꝛ

nō p̄n̄t redimi sicut mali. Et dixit hodie. i. isto tp̄e. Non em̄ erat dies eo modo quo vsitato noīe diē vocemus. Subdit angelus. Et hoc vobis signum. Inuenietis infantem inuolutū pannis ꝛ positum in p̄sepio. In quibꝫ verbis significauit de xp̄o tria. ¶ Primo puritatē ꝛ innocentiā contra luxuriā. qꝛ dixit infantē: q̄ agnus erat sine macula. ¶ Secūdo paup̄tatē ꝛ indigentiā ꝯtra auariciā. qꝛ dicit: pannis inuolutū. ¶ Tercio hūilitatem ꝛ obedientiā ꝯtra sup̄biā. qꝛ dicit: positū in p̄sepio. Et facta est cū angelo multitudo militie celestis exercitus: vt natiuitas dn̄i sit magis credibilis: ꝛ de ipsa iam nullus dubitet: sꝫ totū diuulget̄ p̄ orbem. Unde Beda inq̄t Ne parua vnius angeli videretur auctoritas postq̄ꝫ vnus sacr̄m noue natiuitatis edocuit: statim: celestiū agminū multitudo affuit. Et vt idem Beda refert. Multitudo illa celestis militie in laudem creatoris ꝑrupit. vt ꝛ xp̄o deuotionem impendant: ꝛ nos suo instruant exemplo. vt de receptis beneficijs gratias deo ꝑsoluamus. Dicebant ḡ. Gloria in altissimis deo: ꝛ in terra pax hominibꝫ bone volūtatis. Ubi beda ait. Optant pacem hoībꝫ: quia quos infirmos ꝛ abiectos despexerant nascente in carne dn̄o iam socios venerant̄. Quibꝫ aūt hoībꝫ pacem poscunt exponūt ipsi dicentes. bone voluntatis. scꝫ q̄ suscipiūt natū xp̄um. Non em̄ est pax impijs: sed pax multa diligentibꝫ nomen dn̄i. ¶ Tercium qđ ꝯsiderare debemus est pastoꝝ fides et deuotio. Ipsi postq̄ꝫ angeli discessere in celū loquebant̄ ad inuicē. Trāseamus vsq̄ꝫ ad bethleem. ꝛ videamus hoc verbum qđ factum est: ꝛ dn̄s ostendit nobis. Naturale quippe est q̄ hō bonū diligat. qꝛ sicut p̄mū obiectū intellectus est verū. ita ꝓpriū obiectū volūtatis est bonū. Quia ḡ vnaqueq̄ꝫ potentia appetit suū obiectum. nūc est q̄ voluntas naturaliter bonū appetit. Illud aūt qđ naturaliter appetit̄ a potentia: si sit p̄sens ipsam delectat. Si vo sit absens possibile tn̄ haberi potētia mouet̄ ad ip̄m habendū. Homo igit̄ bonum diligens qn̄ sibi p̄n̄s est in ipso delectat̄. Ostēsum aūt si sit absens inq̄rit qn̄ sperat ip̄m habendū. Quia ergo angeli nunciauerūt pastoribꝫ bonum maximū xp̄m natū. Et ostenderūt vbi erat reperiēdus: qꝛ in bethleem. Ipsi soliciti moti sunt querere ꝛ inuenire eum. In quo relucet eoꝝ magnanimitas ꝛ strennuitas: qꝛ nō horrore noctis. nec damno ouilis sui quod solū relinquerent retrahunt̄ ab inquisitione saluatoris iam nati. Et fide maxima ac deuotione dicūt. videamus hoc verbū. i. dei filium incarnatū quip̄ nobis factus est homo. Et vt inquit Beda. nō dixerūt videamus pueꝝ: sed verbū qđ factū est. i. verbum qđ semꝑ erat quō ꝑ nobis caro factum est. Et venerūt festinantes ꝛ inuenerūt sicut dictum est ad illos. Origenes hic ait. Inuenere Mariā que illū fudit in partu: ꝛ Joseph dispensatorem ortus dn̄ici: ꝛ infantē positum in p̄sepio. Uidentes aūt cognouerūt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. i. intellexerūt illum pueꝝ esse v̄bū vel filium dei. vel videntes humanitatē: cognouerūt diuinitatē. Et omnes qui audierūt mirati sunt de his que dicta sunt de his q̄ dicta erant a pastoribꝫ ad ipsos. Glo. sup̄ isto passu dicit. Non solum mirabant̄ de incarnationis mysterio: sed etiam de tanta pastoꝝ attestatione que fingere inaudita nescirent: sed simplici facundia vera p̄dicabant. Maria autē modesta ꝛ taciturna mansueta ꝛ humilis cōseruabat oīa verba hec ꝯferēs in corde suo. pastores vo reuersi sunt ad gregem laudantes ꝛ glorificantes deum. Cum quibꝫ ꝛ nos ꝑ tā amplissimo munere iam suscepto gratias q̄s possumus referamus pijssimo saluatori: q̄ nō iam in p̄sepio: sed inuenit̄ coronatus in celis: quē adorant oīs angeli ceteriq̄ꝫ beati: qui sit in eternum bn̄dictus. Amen.

¶ Sermo octauus de memoria christi circumcisi ꝛ de noīe ipsius atq̄ꝫ de sanguinis effusione.

Consūmati sunt dies octo vt circumcideret̄ puer. Scribunt̄ hec v̄ba originaliter Lu. ij. ca. Et in euangelio p̄n̄tis solēnitatis. Postq̄ꝫ natus est christus multa die octaua erga ip̄m infantulū gesta fuere memorie digna. In qualibet em̄ etate labore

z passionib⁹ plurimis attritus ostendit no bis exuberantissimā charitatē suā. Nec𝔮 illi satis erat statuto tempe p salute hūa/ ni generis crucis ignominiose ferre suppli cium. Quimo ab vtero virginis gloriose vs𝔮 ad extremū vite corpus illud glorio/ sissimū varijs penis cruciatibus𝔮 submi/ sit. Hodierna vero die fm antiquā iudeo rū traditionem nō sine doloris acerbitate circumcisus est. Et sicut peccator videri voluit qui ab omni labe z contagione mū dissimus venerat in suo sanguine peccato res lauare. Qua ꝺ re statuit sancta mater ecclesia diem istum a cunctis fidelibus so lenniter celebrari. Nos ꝭo vt christi circū cisi sacramentū omibus innotascat. de ipo in presenti sermone dicemus. In quo tria mysteria erunt contemplanda.

¶ Primū dicit circūcisionis.
¶ Secundū vocationis vel noīationis.
¶ Tercium effusionis.

¶ De circumcisione q̄ꝫ congrua institu/ ta fuit z de determinatione illius: z quare christus voluit circūcidi. Capl'm. I.

PRimū mysteriū contē plandum dicit circumcisionis vbi p clariore intelligentia di/ cendoꝝ de christo qui circūcidi voluit. Ad hoc de circumcisione tria erunt elucidanda.

¶ Primū est illius institutio.
¶ Secundum determinatio.
¶ Tercium subiectio.

¶ Primū de circūcisione elucidandū est il lius institutio. Et hic perscrutari libet q̄li/ ter circūcisionis sacramentū cōuenienter institutū est z hoc triplici respectu.

¶ Primo respectu cause.
¶ Secundo respectu sexus.
¶ Tercio respectu persone.

¶ Primo circūcisio ꝯuenienter instituta ē respectu cause. quare instituta fuit. Ut em̄ colligitur ex dictis Hugonis in lib. de sa/ cramentis. Et magistri sententiaꝝ in. iiij. dis. i. Et alexandri de ales in. iiij. volumie sume. Triplex fuit causa potissima vt cir/ cumcisio institueretur. ¶ Prima dicitur di stinctionis. vt s. distingueretur populus fi/ delis de quo christus nasciturus erat ab alijs infidelibus z idolatris. quia vt aug. inquit lib. v. de ciui. dei ca. xij. Illo tpe oēs gentes excepta vna populi hebreoꝝ deos falsos colebant: z nō deo victimas. sed de monijs immolabant. Et si obijceret q an/ te𝔮 daret circumcisio erant fideles z infi/ deles. ergo ante circūcisio instituēda erat Respondere possumus fm sanctū Tho. in suo quarto. q ex corruptione peccati ori ginalis humanū genus circa tēpa Abrae. vs𝔮 ad pfundissimū peccatoꝝ venerat. s. infidelitatem. quia tunc incepisse fert ido/ latria z vicium turpissimū contra naturā. vt patꝫ de Sodoma z gomorra. ¶ Secū/ da causa quare circumcisio fuit instituta dicit oppositionis. vt scꝫ esset remedium oppositum originali peccato. quod quidē circumcisio representabat q̄ꝫtum ad cau/ sam que erat ipsa ꝓpagatio libidinosa. Iō fiebat in membro deseruiente generatio/ ni q̄ꝫtum ad ꝓcessum circularem Quia fm Ansel. pmo persona corrumpit natu/ ram. deinde natura corrumpit personam. Et q̄ꝫtum ad effectum qui est concupiscē tia. Ideo pellicula ꝓijciebatur. Et si dice/ retur q ante institutionē circūcisionis hu/ manū genus originali peccato erat obno/ xium. ergo circumcisio ante fuisset institutē da. Dicere possumus fm Hugonē lib. de sacramētis. q in qualibet lege benignitas dei humano generi de oportunis remedijs contra originale peccatum prouidit. In lege siquidem nature fuerunt tria reme/ dia. Primum oblatio que cepit ab abel: et durauit vs𝔮 ad diluuium. de qua dicitur Genesis. iiij. ca. Abel obtulit de primoge/ nitis. Secundum remediū fuit sacrifica/ tio. z durauit a Noe vs𝔮 ad abraā. Ter/ cium fuit decimacio. de qua Genesis. xiiij. ca. Abraam dedit Melchisedech deci/ mas. In lege scripture remedium contra originale fuit circumcisio. que licet tempo re Abrae z legis nature ceperit. tamen tē/ pore Moysi fuit ꝓmulgata. In lege vero grē est sacm̄ baptismi. ¶ Tercia rō qua/ re instituta fuit circūcisio dicit significatio nis. vt em̄ dicit sctūs Tho. in. iiij. Habet circūcisio misticam significationē. Nam fm intellectum moralem significabat ca/ stitatē seruandam. fm intellectū allegori/

cum significabat purgationē peccatorū p
xp̄m futurā. Scd̄m intellectū anagogicū
significabat depositionē corruptibilitatis
carnis ꝛ sanguinis in resurrectiōe. ¶ Se/
cūdo circūcisio est ꝯuenienter instituta re/
spectu sexus. qꝛ ordinauit deus vt mascu/
li circūciderenꝶ: nō mulieres. Ratio vero
multiplex est ſm alexandrū. Et prima est
mēbri deficientia. qꝛ mulieres nō habent
membꝝ ad circūcisionē dispositū. Secun
da ratio est distinctionis sufficientia. quia
pp̄ls fidelis ab infideli sufficienter distin
guebaꝶ p viros. qꝛ vir est caput mulieris.
sicut pꝫ. xxx. q. v. c. cū caput. Tercia rō est
peccati independentia. qꝛ peccatū origina
le nō dependet a muliere causaliter licet
occasionaliter. Nam q̄uis transgressio a
femina ceperit. tamē transfusiōis peccati
originalis causa nō fuit ipsa: sed vir. quia
si vir non peccasset originale transfusum
nō fuisset. ¶ Tercio circūcisio ꝯuenienter
instituta est respectu psone. Indicta quip
pe fuit abrae dū erat annoꝝ nonaginta no
uem. vt scribiꝶ Gen̄. xvij. c. Diligebat q̄dā
deus abraam ꝓpter tria. Primo ꝓpter fi/
dem. quia vt scribiꝶ Gen̄. xv. ca. Credidit
abraam deo: ꝛ reputatū est ei ad iusticiaꝫ.
Secūdo ꝓpter hospitalitatē: qꝛ valde ho/
spitalis fuit. Vn̄ Hiero. ad Pammachiū
inquit. Diues erat abraam auro argento
pecore. possessione multā q̄ꝫ familiā habe/
bat. ita vt ad subitū nunciū armare possꝫ
exercitū iuuenibꝫ electum. tn̄ post crebrum
hospitalitatis officiū dū hoīes nō recusat
suscipere: meruit deū: Tercio diligebat de
us abraam ꝓpter obedientiam. Fuit enim
ꝓmptissimꝰ ad obediēdū deo. cū sibi filiū
ymolari precepit. vt pꝫ Gen̄. xxij. c. ¶ Se
cundū elucidandū de circūcisione est eiꝰ
determinatio q̄ ꝯsiderari hꝫ q̄tū ad tria.
¶ Primo q̄tum ad ~~idem.~~ Diem
¶ Secūdo q̄tum ad instrumentū.
¶ Tercio q̄tum ad finem.
¶ Primo ꝯsiderare habemus determina/
tionē cirrūcisionis q̄tum ad diem. Diciꝶ
enī Gen̄. xvij. c. Infans octo dieꝝ circūci/
deꝶ in vobis. Ubi sanctus Tho. dicit ꝙ
octauus dies erat de necessitate circūcisio
nis q̄tum ad obligationeꝫ precepti. ita ꝙ
reus trāsgressionis erat qui illud tempus
nō obseruabat. sed non erat de necessitate
eius q̄tum ad efficatiam sacramēti. quia
etiam in alio tempe circūcisio facta suum
effectum sacramentalē habebat. sicut etiā
accidit ministrantibꝫ nostra sacramēta q̄
seruant materiā ꝛ formā debitam: ꝛ omit
tunt aliud de ritu ad solennitatem sacra/
menti ab ecclesia instituto. Sed hic plēs
difficultates oriunꝶ. Prima est an si octa/
ua dies fuisset dies sabbati: in quo prece/
pta erat quies ab operibus exterioribꝫ fu/
isset licitum facere circūcisionem. Respon
det sanctus Tho. ꝙ sic. quia circūcisio nō
erat opus pure corpale: sed sacramentum
legis. sicut ꝛ sacrificia que in sabbato offer
ri licebat. Et ideo christus dicebat Johis
vij. ca. Circcūisionem accepit homo in sab
bato: et non soluitur lex moysi. Secunda
difficultas qꝛ illi qui vagati sunt in deser
to nō fuerūt octaua die circūcisi: sꝫ postea
tempe Josue in galgalis. vt diciꝶ Josue.
v. ca. Et tamen illis ꝓ fuit circūcisio. Ad
hoc dicunt doctores ꝙ cū illis fuit dispen
satum ꝓpter necessitatem. quia nesciebāt
quando castra mouenda erant que moue
banꝶ ſm ꝙ mouebaꝶ ꝛ eleuabaꝶ nubes de
tabernaculo. vt scribiꝶ Numeri. ix. c. In/
sup nō erat necesse eos tūc aliquod signū
distinctionis habere. vt Damascenus di
cit quando scorsum ab alijs hominibꝫ ha
bitabant. Tercia difficultas an iminente
mortis articulo licitum fuisset ante octa/
uū diem circūcisionem facere. Ad quod re
spondemus ꝙ magister videtur sentire in
littera ꝙ licebat iminente mortis articulo
diem preuenire. Quidam vero dicunt se/
quentes Hugonē in lib. de sacramentis.
ꝙ nō erat necessitas diem preueniendi. qꝛ
illis qui ante octauam diem moriebātur
valebat ad salutem remedium quod an/
te circūcisionem fuerat quod ad hoc effica
ciam habebat. Et hoc confirmant per iu/
deos qui nunc sunt q̄ nunq̄ꝫ ante octauuꝫ
diem circūciduntꝶ Quarta difficultas q̄re
institutum fuit vt infantes die octaua cir
cumciderētur. Et ad hoc triplex ratio po/
test assignari.
¶ Prima penes intellectū litteralem.
¶ Secūda penes intellectū anagogicum.
¶ Tercia penes intellectū tropologicum.

¶ Prima ratio sumit̃ penes intellectũ hy/
storicũ siue litteralẽ. Nam sicut dicit Ra
bi moyses maximus philosophus ⁊ theo/
logus apud iudeos Puer in septẽ diebus
tam tener adhuc est ꝙ̃ si existeret in vtero
matris. in octaua aũt fortificatur ⁊ solida
tur. Et ideo vt dicit noluit dñs paruulos
ante octauã diẽ circũcidi. ne ob nimiã te/
neritudinem nimiũ lederent̃. Ultra ve/
ro octauũ noluit circũcisionẽ elongari pro
pter tres causas. Prima vt periculũ eui/
tet. ne. s. nimiũ differret̃ sine circũcisione
eos mori cõtingeret. Scd̃a vt dolori ꝑuu
lorũ prouideat̃. cũ eñi in circũcisione maxi
mus sit dolor voluit pueros dñs circũci/
di dũ adhuc paruã imaginatõnem habẽt
vt minorẽ dolorẽ sentirent. Tertia vt pa/
rentũ tristicie consulat̃. Nam cũ ex circũci
sione pleriꝙ̃ morerent̃ si circũciderent̃ iaꝫ
magni exinde maior dolor esset parentib9
ꝙ̃ si morerẽtur habentes tantũ octo dies.
¶ Secunda ratio sumitur penes intelle/
ctũ anagogicũ siue celestem. Fiebat ergo
circũcisio die octaua. vt daret̃ intelligi ꝙ ĩ
octaua resurrectiõis ab omni pena ⁊ mise
ria circuncidemur. Et scd̃m hoc octo dies
erũt octo etates. Prima ab Adã vsꝙ̃ ad
Noe. Secunda a Noe vsꝙ̃ ad Abraam.
Tertia ab Abraam vsꝙ̃ ad Moysen.
Quarta a Moyse vsꝙ̃ ad Dauid. Quĩ
ta a Dauid vsꝙ̃ ad Christum. Sexta a
Xp̃o vsꝙ̃ ad finẽ mundi. Septima mori
entiũ. Octaua resurgentiũ. ¶ Tertia ra/
tio sumitur penes intellectũ tropologicuꝫ
siue moralẽ. Et ſm hoc octo dies possunt
accipi ꝓ octo cõditionibus que requirun
tur vt aĩa peccatrix circũcidat̃ et grata sit
deo. Primus itaꝙ̃ dies est prima cõdicio
ꝗ est cognitio peccati. Nisi eñi peccator su
am infirmitatẽ cognoscat: nunꝙ̃ ad peni/
tentie medicinã venire curabit Ideo inq̇t
Seneca ad Lucillũ. Non est extrĩsecus
malũ nostrũ intra nos est in visceribus ip
sis sedet. Ideo difficulter ad sanitatẽ ve/
nim9. q2 nos egrotare nescim9. Et Aug9
sup psal'. Nemo ait est sanabilior eo qui si
bi sanus videtur. Hinc dauid in psal'. l. di
cebat. Iniquitatẽ meã ego cognosco. Se/
cunda dies est propositum deserendi ma
lum ⁊ faciendi bonum. quod notatur in fi
lio ꝓdigo qui dixit. Surgã ⁊ ibo ad patrẽ
meũ. Tertia dies est tertia condicio. s. pu/
dor de peccato. vt homo de suis malis eru
bescat. Quarta dies ẽ timor de futuro iu/
dicio. Quinta cõtritio siue dolor de pecca
tis. Sexta est cõfessio loco ⁊ tempe Septi
ma spes venie. nõ eñi sufficiũt ꝑcedẽtia
sine hac septima cõditione. q2 vt scribitur
de peni. di. i. in ca. nemo. Nemo potest be/
ne agere penitentiã: nisi sperauerit indul/
gentiã. Patet hoc de iuda: ꝗ licet peccatũ
fuisset cõfessus. tamen q2 desperauit de ve
nia damnatus est. Octaua dies est satis/
factio. His conditionibus quasi q̇busdã
diebus circũciditur anima ⁊ in statũ salu
tis reponit̃: atꝙ̃ distinguitur ab illis qui
sũt impenitẽtes ⁊ obstinati. Secũdo cõsi
derare habemus determinatione circũci/
sionis ꝙ̃tum ad instrumentũ. Fiebat eñi
cũ cultello lapideo. vt patet Iosue. v. ca. et
Exodi. iiij. ca. Dicit tamen sctũs thomas
ꝙ talis cultellus nõ erat de necessitate cir
cũcisionis neꝙ̃ ꝙ̃tũ ad obligationẽ prece
pti neꝙ̃ ꝙ̃tũ ad efficaciã sacramẽti quod
ritus iudeoꝝ vsꝙ̃ hodie ostendit. licet in
ꝑ̇ncipalibus circũcisionibus in q̇bus chri
stum significari oportebat tale instrumen
tũ sit adhibitũ. Significabat eñi christũ
qui petra dicit̃ per similitudinẽ. ⁊ est cau/
sa ꝑ̇ncipalis meritoria remissiõis origina
lis culpe. Tertio cõsiderare habemus de/
terminationẽ circũcisionis ꝙ̃tum ad finẽ
Debuit vtiꝙ̃ circũcisio finẽ habere. Un̄
ap̄lus ad Gal'. v. ca. In christo eñi iesu ne
ꝙ̃ circũcisio aliquid valet neꝙ̃ preputiũ:
sed noua creatura. Et iterũ. Si circũcidi
mini xp̃s nihil ꝓderit vobis. Ratio est ſm
doctores. quia cũ venit quod ꝑfectum est:
euacuari debuit qd̃ ex parte est si ad idem
ordinetur. q2 gratia non facit ꝑ duo quod
per vnũ potest facere. sic nec natura. Cir/
cũcisio autem imperfecta erat respectu ba
ptismi tripliciter. Primo ꝙ̃tum ad signi/
ficationẽ. q2 nõ ita significabat exp̃sse emũ
dationem totius hominis ab ĩmundicia
originalis culpe: sicut ablutio baptisma/
lis. Secundo ꝙ̃tum ad efficaciam. q2 nõ
tam abundans gratia ad operandũ ⁊ re
primendũ fomitem dabatur in circũcisio
ne sicut in baptismo. Tertio ꝙ̃tum ad vti

litatem. quia nō erat eius vtilitas ita cō/ munis sicut baptismi. cum haberet deter/ minatū populum. determinatū tempus. determinatū sexum: quod in baptismo nō accidit. Et ideo adueniente baptismo de/ buit cessare circūcisio Sed iudei arguunt cōtra nos. Primo quia Genesis. xvij. ca. dicitur. ꝙ circūcisio datur in fedus eternū. Sed eternū est quod nullo fine clauditur ergo circūcisio cessare non debuit. Secun do quia post baptismi institutionē Paulꝰ circumcidit Timotheū. vt patet Actuū xvi. ca. Respondet sanctꝰ Tho. ꝙ eternū h accipitur pro seculo quod quidē finē ha/ bet: sed nō est nobis determinatū Uel etiā potest dici ꝙ circūcisio corporalis potuit esse in fedus eternū quantū ad suū signa/ tum ꝛ quantū ad id quod ei succedit. Si/ cut etiā fides dicitur semper manere re/ spectu visionis que ei succedit in patria. Ad secundū dicit sanctus Tho. ꝙ ante christi passionē circumcisio ꝛ legalia fue/ runt obseruanda ex necessitate diuine ius sionis ꝛ habuerūt adhuc effectū Sed post christi passionē ante diuulgatū euangeliū obseruari poterāt a iudeis ad fidē conuer sis non spem in ipsis ponentibus quasi a/ licuius virtutꝫ essent aut quasi sine eis gra tia christi non sufficeret ad salutē. Sed ne omnino videretur lex vetus reprobanda si statim quasi idolatria fugeretur. Et ideo hoc modo erat mater synagoga cum ho/ nore ad tumulū deducenda. Sed post di/ uulgationē euangelij legalia non solū non sunt salutifera sed mortifera. Medio er/ go tempore scilicet post passionē christi an te diuulgatū euangeliū Petrus ꝛ Paulus ꝛ alij apostoli legalia obseruabant: non si/ mulatorie sed vere. Petrus tamē icaute se habuit in obseruatione legaliū nimis con/ descendens iudeis illis qui legalia obser/ uabant. ita vt aliqui eius exemplo indu/ cerentur ad ea obseruanda quasi necessa/ ria. Et ideo vere reprehensibilis erat ꝛ ali quā leuem incurrit culpā. Et Paulus ad Gal. ca. ij. Uere ꝛ nō dispēsatiue ipm cū charitate reprehendit. Circūcisio ergo et alia legalia ante christi passionē quando christus ea seruauit nō erant mortua ne/ ꝗ mortifera: sed salutifera. Tempore aūt apostolorū ante diuulgationē euangelij erant quedā mortua quasi nullius existen tia vtilitatis: sed nō mortifera Modo vo ꝛ mortua ꝛ mortifera sunt. ideo nec obser/ uanda. ꝛ sic circūcisio finē accipit. ¶ Ter/ tiū elucidandū de circūcisione dicitur sub/ iectio. Licet eīn christus originale pecca/ tum nō contraxerit: voluit nihilominꝰ cir/ cumcidi. ꝙ quidē fecit multiplici ratione. vt dicit sanctus Tho. iij. parte. q. xxxvij. Primo vt ostenderet veritatē carnis hu/ mane contra manicheū qui dixit eum ha/ buisse corpus fantasticū. Et contra Apo/ linarē qui dixit corpus christi esse diuini/ tati consubstantiale. Et contra Ualenti/ nū qui dixit christū corpus de celo tulisse. Secundo voluit xps circūcidi vt appro/ baret circumcisionē quā olim deus insti/ tuerat. Tertio vt ostēderet esse de genere Abrae qui circūcisionis mandatū acce/ perat in signū fidei quā de ipo habuerat. Quarto vt iudeis excusationē tolleret dū eum nō receperunt quia nō potuerunt di cere ꝙ esset incircūcisus. Quinto vt obedi entie virtutē suo nobis cōmendaret exem plo. Sexto vt qui in similitudinē carnis peccati aduenerat: remediū quo caro pec/ cati consueuerat mundari non respueret. Septimo vt legis onus in se sustinēs ali/ os a legis onere liberaret.

¶ Qō conuenienter filius dei vocatus est Jesus ꝛ de admirādis efficacijs huius no minis ac reuerentia eius. Ca. II.

Secundū mysteriū contemplandū de christo circūciso dicitur vocatiōis vel nominatiōnis. Quia vocatū est nomen eius iesus. de quo iocundissimo noīe tria ꝯsiderāda sūt.

¶ Primū ipius ꝯueniētia.
¶ Secundū ipius efficacia.
¶ Tertiū ipius reuerētia.

¶ Primū considerandū de hoc nomine Jesus est ipius conueniētia. Ubi queritur. vtrū filius dei pro nobis incarnatus conuiēter sit vocatus iesus. Et dicimus ꝙ sic triplici ratione.

¶ Primo ratiōe significatiōis.
¶ Secundo rōne reuelatiōis.
¶ Tertio rōne annunciatiōis.

prima pars
verbum incarnatum conuenientissime est
Jesus vocatum 2a pars
verbum incarnatum ratione nominis Jesus est
efficacissimum 3a pars
verbum incarnatum ratione virtutis nominis
Jesus est reuerendissimum

¶ Primo dei filius conuenienter est voca/
tus iesus ratione significatōis. tunc enim cō
uenienter imponitur cum eius significatū
correspondet proprietati rei. Nomina aūt
singularium hominū semper imponunt ab
aliqua proprietate eius cui nomen impo/
nitur. vt dicit sanctus Thomas. iij. parte
q. xxxvij. Uel a tempore sicut imponūtur
nomina aliquorū sanctorū his qui in eorꝫ
festis nascuntur. Uel a cognatiōe sicut cū
filio imponitur nomē patris: vel alicuius
de cognatione eius. Et hoc modo propin/
qui Johannis baptiste voluerūt eum vo/
care nomie patris sui Zachariā. Uel etiā
ab euentu. sicut Joseph vocauit primoge
nitum suū Manassen dicens. Obliuisci
me fecit deus laborū meorū. Gen. xli. cap.
Uel etiā ab aliqua qualitate eius cui no/
men imponitur. sicut Genesis. xxv. ca. di/
citur. ꝙ qui primo egressus ē de vtero ma
tris ruffus erat: ⁊ totus in morē pellis hi/
spidus. Ideo vocatū est nomen eius esau
quod interpretatur rubeus. Nomina aūt
que diuinitus imponunt aliquibus sem/
per significant aliquod gratuitū donum
eis diuinitus datū. Sicut Genesis. xvij.
ca. dictū est abrae. Appellaberis Abraam
quia patrem multarū gentiū constitui te.
Qua ergo homī christo hoc munus gra/
tie collatū erat. vt per ipm omes saluaren
tur. ideo ꝯuenienter vocatū est nomē eius
iesus. id est saluator. Sed contra hoc pos/
set quis obijcere ex eo ꝙ Esa. ca. lxij. loquēs
de xpo dixit Vocabit tibi nomen nouū qd
os dñi nominauit. Sed hoc nomen iesus
nō est nomē nouū: sed pluribus ante xpm
fuit impositū. ergo nomen istud nō conue/
nit christo Ad hoc dicit sanctus Thomas
ꝙ his qui fuerūt ante xpm potuit cōueni/
re hoc nomen iesus ſm aliquā aliā rationē
puta qꝛ aliquā particularē ⁊ temporalem
salutē attulerūt. Sed ſm rationē spiritua
lis ⁊ vniuersalis salutis hoc nomē est pro
priū christo ⁊ ſm hoc dicitur esse nouū. In
uenitur aūt in scriptura hoc nomē impo/
situm quattuor hominibus. Quorū pri/
mus fuit Josue qui fuit pugnator fortissi/
mus de quo dicitur Ecclesia. xlvi. ca. For
tis in bello Jesus naue. Secundus fuit ie
sus filius Joiade qui fuit sacerdos deuo/
tissimus. Aggei. ij. ca. Tertius fuit iesus
filius sirach qui fuit doctor sapientissim⁹
Ecclesia. i. Quartus fuit Jesus filius vir
ginis Marie sanctissimus figuratus ꝑ
tres primos nō vocaliter sed realiter. Pri/
mo quidē quia sicut iesus naue debellatꝭ
chananeis introduxit filios israel in terrā
promissiōis. ita noster iesus debellatis de
monibus extraxit sanctos de inferno ⁊ in/
duxit eos in terram viuentiū Secundo qꝛ
sicut secundus iesus edificauit templum.
sic noster iesus edificauit ecclesiā subuerso
templo synagoge. Tertio quia sicut iesus
filius sirach renouauit sapientiā de corde
suo: sic iesus noster renouauit. quia testa/
mentum nouū instituit. ¶ Secūdo filius
virginis conuenienter est vocatus Jesus
ratione reuelatiōis. Sic equidē predixerūt
prophete ꝙ scꝫ vocaretur iesus spiritusan
cto illis reuelante. Unde deus pater i. iij.
Hesdre loquendo dicit. Reuelabitur fili/
us meus iesus cum his qui cum eo iocun
dabuntur. Et Abacuc. iij. cap. Ego aūt in
domino gaudebo: ⁊ exultabo in deo iesu
meo. Et Sibilla heritrea de qua loquitur
Augustinus libro. xviij. de ciuitate dei In
versibus illis. Judicij signū tellus sudore
madescat. E celo rex adueniet per secula
futurus. ⁊c. Accipiendo primā litterā cu/
iuslibet versus ⁊ omes in signū comple/
ctendo dixit. Jesus christus filius dei sal
uator. Sed contra hoc instatur ꝙ Esaias
loquens de christo venturo. vij. ca. ait. Uo
cabitur nomen eius emanuel. Et. viij. ca.
Uocabitur nomē eius accelera spolia de/
trahe festina predare. Et. ix. cap. Uoca/
bitur nomen eius admirabilis consiliari/
us deus fortis pater futuri seculi princeps
pacis. Et Zachari. vi. cap. dixit. Ecce vir
oriens nomen eius. Ergo incōuenienter
vocatū est nomen eius iesus. Respondet
sanctus Thomas. ꝙ in omnibus illis no
minibus quodammodo significatur hoc
nomen iesus quod est significatiuū salutis
Nā in hoc qd dicit emanuel qd interpre
tat nobiscū deus. designat causa salutis: q̄
est vnio diuine ⁊ humane nature in ꝑsona
filij dei ꝑ quā factū est vt esset nobiscū ds.

Per hoc autē qd̄ dicitur. vocabitur nomē
eius accellera spolia detrahe designatur a
quo nos saluauerit quia a diabolo cuius
spolia abstulit ſm illud Apl'i ad Colocē.
ca.ij. Expolians principatus et potesta/
tes traduxit confidenter. In hoc qd̄ dicit
vocabitur nomē eius admirabilis.zc. de
signatur via z terminus salutis nostre in
q̄ꝫtum.s.admirabili diuinitatis consilio z
virtute ad hereditatē futuri secl'i perdu/
cimur. In quo erit pax perfecta filiorum
dei sub ipso principe deo. Qd̄ vo dr̄. Ecce
vir oriens nomen eius. ad idem refertur
ad qd̄ primū.s.incarnatōnis mysteriū.ſm
q̄ exortū est in tenebris lumē rectis corde
¶ Tertio filius dei z virginis conueniēt
vocatus est. Jesus ratione annūciatiōis
quia angelus Gabriel vt scribitur Lu.i.
ca.qui annūciauit virgini de filio nascitu
ro diuia secreta inter cetera sibi dixit. Ec/
ce concipies in vtero z paries filiū z voca
bis nomē eius iesum. Et iterū cū apparu/
it ioseph i somnis dixit ei de vxore pregnā
te vt dicitur Matth.i.ca. Joseph fili da/
uid noli timere, accipere Mariā coniu/
gem tuā qd̄ em̄ in ea natū est d̄ spiritusctō
est. Ecce pariet filiū: et vocabis nomē ei⁹
iesum. Ipse em̄ saluū faciet populū suum
a peccatis eorū, Deus igitur hoc nomen
angelo reuelauit priusq̄ꝫ ad virginē mitte
ret eum, quia vt dicit ambro. Illud nomē
non vsurpauit sibi angelus: sed audiuit a
deo. Sed plerique doceri cupiunt. Cū xp̄s
dicatur filius dei. iesus z xp̄s que sit inter
hec nomina differentia. Quibus dicim⁹
q̄ filius dei vocatur in q̄ꝫtum est deus de
deo. Xp̄s in q̄ꝫtum est homo a persona di/
uina q̄ꝫtum ad humanā naturaꝫ assum/
ptus. Jesus in q̄ꝫtum est deus humanita
ti vnitus. Alexander vo de ales in iij. dic
q̄ cū deus z homo vnus sit xp̄s in vnitate
persone potest significari persona xp̄i du/
pliciter. Vel ratione diuine nature in cō/
paratione ad humanā ſm quā dicit Jhs
id est saluator. verbo em̄ naturā humanā
conuenit saluare. Vel ratiōe humane na/
ture per vnionē ad diuinā. z sic dicitur xp̄s
¶ Scdm̄ qd̄ erat cōsiderādū de hoc bene
dicto nomine Jesus dicitur efficatia. Et
licet multe sint efficatie illius. nos tamen
hic dūtaxat de tribus dicemus.
¶ Prima est miraculorū operatio.
¶ Scd̄a periculoꝝ euasio.
¶ Tertia cordiū consolatio.
¶ Prima efficatia nōis iesu dicitur mira
culorum operatio. Hanc saluator ipse de
clarauit cū dixit Marci.vl.ca. Signa au
tem eos qui crediderint hec sequētur. In
nomine meo demonia eijcient. linguis lo/
quētur nouis. serpentes tollent. z si morti
ferum quid biberint nō eis nocebit. Su/
per egros manus imponent z bene habe/
bunt. Et h̄ dicit petrus rauennas in quo/
dam ſmone. Hoc est nomē qd̄ dedit ceciꝫ
visum. surdis auditū. claudis gressum. ser
monē mutis. vitam mortuis restituit. to/
tamq̄ꝫ diaboli potestatē de obsessis corpo
ribus virtus huius nōis effugauit. Qua
liter vo hec omīa impleta sint. enarrabi/
mus cum de sanctis apl'is martyrib⁹ vir/
ginibus z confessoribus sigillatim loque/
mur. Nunc vo tm̄ in hoc loco interpone/
mus illud qd̄ in vita sancti dionisij scribi
tur. Dum em̄ Paulus venisset athenas.
sicut etiā scribitur actuū xvij.ca. z cū phi/
losophis disputaret precipueq̄ꝫ cū diony/
sio tūc clarissimo. cecus quidā pertransi/
uit statimq̄ꝫ dionysius dixit paulo. Si di
xeris huic ceco in nomie dei tui vide z vi/
derit: statimq̄ꝫ credā. sed ne vtarꝫ verbis ma
gicis. q2 forte nosti verba que habēt hui⁹/
modi efficatiā. At paulus respōdit. Dio/
nysi tu ad cecū perge eiq̄ꝫ dic In nomine
iesu christi nati de virgine crucifixi mor/
tui z sepulti qui resurrexit a mortuis z a/
scendit in celum vide. quā formā verboꝝ
etiā sibi tradidit scriptā. O res mirabil'
O virtus ineffabilis nominis iesu bene/
dicti. Cum dionysius ceco prefata verba
dixisset. protinus visuꝫ recepit Quare dio
nisius cū damari vxore sua omniq̄ꝫ familia
baptizatus est. Sicq̄ꝫ a paulo per trienni
um instructus athenis est ordinatus ep̄s
vbi ille predicationi insistens ipsam ciui/
uitatē et partem regionis illius ad fidem
xp̄i conuertit. Scribitur insup actuū iij. c.
q̄ dum petrus z iohes ascēdebāt in tem/
plū ad horā orationis nonā . quidā vir q̄
erat claudus ex vtero matris sue baiula
batur quē ponebāt q̄tidie ad portā templi

filius dei
Xps
Ihs

q̃ dr̃ speciosa vt peteret elemosynã ab itro euntibus in templũ. Is rogabat Petrũ z Johannẽ vt elemosynã acciperet. Intuẽs aũt eum petrus cum iohãne dixit. respice in nos. At ille intendebat in eos: sperans se aliquid accepturũ. Petrus aũt dixit Argentum z aurũ nõ est mihi. quod aũt habeo hoc tibi do. In nomine iesu christi nazareni surge z ambula Et apprehensa manu eius dextera alleuiauit eum. Et protinus consolidate sunt bases eius z plante. z exiliens stetit z ambulabat. z intrauit cum illis in templũ laudans z benedicẽs deũ. ¶ Secunda efficacia nomĩs iesu dicitur periculorũ euasio. Qui em̃ reuerent z fideliter ac deuote inuocant nomẽ illud q̃z sepissime a periculis iminentibus liberantur. sicut z ego experientia certa cognoui. Nã multis obmissis que dicere possem Referã tamen vnũ quod vidi in ciuitate mediolani. Dum em̃ ego eram in conuẽtu sancti Francisci prefate ciuitatis deambulabã die quadã solus supra in clastrum ĩfirmarie audiui flebilẽ clamorẽ cuiusdã pueri. statimq̃ accurrens ad partẽ illam iuxta quã inferius edificata est piscina bene profunda aquis repleta adeo vt aque ibi excrescentes vel profluentes staturã cuiuslibz hoĩs operirẽt. pspexi ãt puez ibi periculo submersionis expositũ. erat vtputo septennis. rapuerãt illũ aque vsq̃ ad medietatẽ piscine prefate. attonitus ego z memor dulcissimi noĩs Jesu. Jesu ingeminando puerũ cui nihil presidij afferre poteram hortatus sum: vt z ipe iesum aduocaret. testor deũ z angelos eius q̃ q̃z primũ iesum noiare cepit imobilis inter aquas pmansit. ita q̃ erectus vsq̃ ad medietatez tm̃ aquis erat imersus. Reliqua vero ps corpis. s. pect⁹ brachia z caput extra aq̃s retinebat. tanq̃ si aliq̃s pedes ei⁹ sb aq̃s firmiter retineret. Stetit illo mõ q̃z diu frẽs cucurrerũt: qui lance sibi porrecta eduxerunt illũ ad terrã preseruatã a periculo sbmersionis virtute nominis iesu benedicti ¶ Tertia efficacia nominis iesu dicit cordium consolatio Hoc nomine suauissimo consolantur peccatores. quia eius virtute peccata illis remittuntur. Unde Johã. i. cap. ij. ait. Scribo vobis filioli quoniã remittuntur vobis peccata vestra in nomie eius. Et Riccardus de sancto victore inquit. Jesus nomẽ dulce: nomẽ delectabile nomẽ confortans peccatorũ corda z beate spei. ergo iesus esto mihi iesus. hoc nomine consolantur iusti sperantes in illo eternam salutẽ acquirere. Unde Actuũ. viij. ca. Petrus dicebat. Non est aliud nomen sub celo datũ hominibus in quo oporteat credentes saluos fieri. Hoc deniq̃ nomine roborantur z fortificatur certantes pro christo z alia aduersa queq̃ tollerantes. Est de hoc exemplũ sancti ignatij: qui discipulus fuit beati Johãnis euangeliste z episcopus Anthiocenus. cuius tanta fuit auctoritas q̃ etiã Dionysius verba illius ad confirmationẽ dictorũ suorũ adduxit. Cum em̃ vt ipe in libro de diuinis nominibus attestatur quidã nomen amoris in diuinis reprehenderent dicentes nomẽ dilectiõis nõ amoris in diuinis ponendo volens ostendere hoc nomine amoris per oĩa vtendũ in diuinis ait. Scribit aũt diuus Ignatius. Amor me⁹ crucifixus est. Hic cum Traiani imperatoris iussu a militibus vinctus fuisset romã perductus. vt ecclesiastica docet hystoria. cum idolis sacrificare noluisset. precepit Traianus primo plũbatis scapulis eius contundi: z vngulis latera laniari. z duris lapidibus eius vulnera cõfricari. deinde carbones viuos afferri: z ipm super illos nudis plantis ambulari compelli. Et iterũ cum hoc fecisset illesus dorsum eius vngulis laniari eiusq̃ plagas sale perfundi. z vltimo tradi duobus leonibz prefocãdus. Inter tot aũt genera tormẽtoz nunq̃ ab inuocatiõe noĩs iesu xpi cessabat: Quẽ cum tortores requirent cur hoc nomẽ totiens inuocaret. Ait. Hoc nomen cordi meo inscriptũ habeo. z ideo ab eius inuocatiõe cessare non valeo. Post mortẽ eius quidã volentes curiosi⁹ experiri cor eius a corpore euellerẽt. z illud scindentes per mediũ totuz inscriptũ hoc noĩe litteris quasi aureis inuenerũt. Et qr forte hoc apud plerosq̃ incredibile videretur. Extat exemplũ simile nr̃o seculo manifestũ. Inspexi ego ꝓprijs oculis z manibus pertractaui passiõis xpi imaginẽ in corde sancte Clare de monte falcone miracu/

lose formatã. De illo quippe cõpacta sunt
nõ humano artificio: sꝫ diuino miraculo.
crux claui lancea spongia colũna ⁊ flagel/
la. Insup ⁊ in corde illo inuenti sunt tres
lapides paruuli ⁊ rotundi: q̇ vt dicebãt si
in statera ponanť ⁊ ex parte altera pondꝰ
equale coapteť sublato vno adhuc duo sť
ponderis eiusdẽ cuius ⁊ tres. sublatis duo
bus etiã vnus equalis est ponderis cuius
erant oẽs tres simul. In quibꝫ insinua/
ri videť trinitas personarũ diuinarũ ⁊ eq̄/
litas. q꞉ nõ tres dij: sed vnus est deus. Et
qualis pater talis filius talis spiritussan/
ctus. Ad nomẽ iesu iam redeamus. De hõ
inquit deuotus Bernñ. Iesu dulcis memo
ria dans vera cordis gaudia. Sed super
mel ⁊ oĩa eius dulcis presentia. Et iterꝫ
ibidẽ ait. Si scribas nõ sapit mihi nisi le/
gero ibi iesum. Si disputes ac cõferas nõ
sapit mihi: nisi insonuerit ibi iesus Ad pre
dicationẽ huius noĩs vocatus fuit paulus. de quo dicit xp̃s Ananie. vt scribitur
Actuũ. ix. cap. Uas electiõis est mihi vt
portet nomẽ meũ corã gentibꝫ ⁊ regibus ⁊
principibꝫ terre. De hoc dicebat ip̃e Pau
lus Actuũ. xxi. ca. Ego in hierusalẽ nõ so/
lum alligari: sed ⁊ mori paratus sum pro
noĩe eius Et cum decollatus est rome: ⁊ ca
put eius a corpore exiliret. Iesus xp̃s qui
sibi i vita sua tam dulcis extiterat hebrai
ce clara voce insonuit. Diciť em̃ ꝙ in suis
epistolis iesum xp̃m quingentis vicibꝫ no
minauit. ¶ Tertiũ ꝯsiderandũ de gratio/
so noĩe iesu diciť reuerentia. Est huic no/
mini reuerẽtia exhibenda q꞉ oẽs creatu
re celi ⁊ terre angeli ⁊ demones licet dispa
ri modo veneranť illud. Unde Apostolꝰ
ad Philipeñ. ca. ij. ait. In nomine iesu oẽ
genu flectať celestiũ terrestriũ ⁊ infernorũ
Exultãt quidẽ ad huius noĩs proclama/
tionẽ oẽs angeli dei. terrenť demones ⁊
tartaree legiões. Hoĩes ṽo qui credunt in
iesum ⁊ prediximus iubilantes illud lau/
dant ⁊ bñdicunt. Nõ est ergo nomen hoc
blasphemandũ. nõ periurandũ in illo: sed
honorificentissime audiendũ ⁊ nominãdũ
Et vt scribiť in. c. decet. de imu. eccle. li. vi.
Conuenĩetes fideles in ecclesia nomen il/
lud exhibitiõe reuentie specialis attollant
flectant genua mentis quod in capitis in
clinatione protestentur.

¶ De multiplici effusiõe sanguinis chri/
sti quo peccatores inducuntur vt non de/
sperent. Ca. III.

Tertiũ mysterium con/
templandũ de christo circũciso
dicitur sanguinis effusio. Ho/
die nanq̧ sanguinẽ suũ pro nobis effunde
re cepit qui postmodũ pluries ip̃m effun/
dere voluit. Quinq̧ etem̃ vicibꝫ christus
effudit sanguinẽ. Primo in circũcisione.
Secundo in oratiõe. Tertio in flagellatio
ne. Quarto in crucifixiõe. Quinto in late/
ris aperitiõe. Fecit aũt hoc vt peccatores
attraheret pro quibꝫ tam copiosissime sa/
tisfecit. Unde Bernardus super canticca
sermone xxij. ait. Ad cumulũ pietatis tra
didit in mortẽ animã suam. ⁊ de proprio
latere protulit preciũ satisfactiõis. Unde
ad se versiculũ illum traxit. Apud domi/
num misericordia ⁊ copiosa apud eum re
demptio. Insuper induxit nos vt quantũ
possumus euitemus peccata agnoscentes
anime nostre nobilitatẽ. Uel dicere possu
mus ꝙ xp̃s suũ effundere voluit sanguinẽ
Primo propter patrũ ⁊ iustoꝝ liberationẽ
Iuxta illud Zacharie. ix. ca. Tu quoq̧ in
sanguine testamenti tui eduxisti vinctos
tuos de lacu in quo nõ erat aqua Facit ad
hoc exemplũ quod legitur in hystoria sco/
lastica vbi narratur. ꝙ Salomõ habebat
strutionẽ habentẽ pullũ: quẽ Salomõ in
quadã cauea vitrea nutriri faciebat. Cuꝫ
ṽo pater pullum suũ habere nõ posset ver
mẽ quendã de deserto portauit: de cuius
sanguine caueã ip̃am liniuit. ⁊ ꝯtinuo fra
cta fuit. sicq̧ pullũ inde deduxit. Iste ver/
mis est christus qui dicit in psal. Ego sum
vermis ⁊ nõ homo. Uermis em̃ nõ nasciť
per generationẽ carnalẽ: sed de humore ter
re virtute radij solis produciť. Et sic ver/
mis patrẽ habet in celo. s. solẽ: ⁊ matrẽ ha/
bet in terra. s. terre humorẽ. Sic etiã xp̃us
habet in celo patrẽ sine matre. ⁊ i terra ma
trem sine patre. Pulli inclusi in cauea erãt
sancti patres in limbo detenti. Sed venit
iste vermiculus ⁊ infernũ ꝯfregit atq̧ san
ctos patres inde liberauit. Secundo xp̃s
fudit sanguinẽ suum propter debiliũ con

fortationē. Inquit eñ Gregoriꝰ. Si paſ/
ſio chriſti ad memoriā reuocetur nihil eſt
quod nō equo aīo tolerať. Refert Ariſto.
ꝙ ſi fiat vas de cera noua ⁊ diligēter clau/
datur ⁊ in mari ponatur: aqua que ꝑ po/
ros ſubintrabit dulcis efficiť. Iſtud vas
cereū eſt corpus dominicū. Sicut eñ cera
generať ab apibꝫ ſine ꝯmixtōe. ſic caro xp̄i
fuit generata a virgine ſine corruptiōe. Fu
it aūt caro noua. qꝛ nulla peccati vetuſta/
te viciata. fuit etiā clauſa. qꝛ nulli dyaboli
ci temptationi fuit aperta. pori eius ſunt
vulnera eius. Si igiť noſtras amaritudi
nes per recordationē ⁊ deuotionē in vul/
nera eius miſerimus. mox in dulcedinem
ꝯuertenť. Ideo apoſtolus ad Hebre. xij.
ca. ait. Recogitate eum ꝗ talē ſuſtinuit a
peccatoribꝫ aduerſus ſemetipm̄ ꝯtradictō
nem. vt nō fatigemini animis veſtris de/
ficiētes. Tertio xp̄s ſanguinē fudit ꝓpter
cordiū ꝯpunctionē. Nam vt naturales tra
dunt. Adamas lapis nō frangitur mallei
percuſſiōe nec ignis aduſtione. nec aliqua
temporis diuturnitate: ſed ſola ſanguinis
hircini infuſione. Sic multi ſunt qui ꝑ pe/
nitentiā nō franguntur. nec per diuinā cō/
minationē. nec per ſpiritusſancti internaꝫ
inſpirationē. nec ꝑ ſenectutē. Frāgunť aūt
per dominici ſanguinis meditationē atqꝫ
virtutē. Ideo ieſu chriſto gratias om̄es di
camus qui ſua liberalitate precioſo ſan/
guine ſuo nos redemit. quē etiā humiliter
deprecemur vt perducat nos in illam re/
quiē in qua viuit ⁊ regnat per infinita ſe/
cula ſeculorū Amen.

¶ Sermo nonus de precipua ſingulariſſi
maqꝫ deuotiōe trium regum qui chriſtum
queſierunt ⁊ inuentū humiliter adorarūt
offerētes illi munera aurū thus ⁊ mirrhā.

MAgi ab oriente vene
runt hieroſolymā. Scribunť
hec verba originaliter Mat
thi. ij. cap̄. ⁊ in euangelio pre
ſentis ſolēnitatꝪ. Cōmendať hodierna die
ſapiēcia triū regum orientaliū: qui mox vt
chriſtum natū agnouerūt ipm̄ ſtudioſiſſi/
me ꝗrere ſunt conati. Queſierūt ꝗppe illū
qui totius orbis cōditor ⁊ dominus erat:
⁊ pro ſalute hominū dignatus eſt de virgi
ne naſci. Hec laborauerūt fruſtra: quoniā
adepti ſunt quod volebant. Inuenerunt
vtiqꝫ cum incredibili leticia quem dilige/
bat anima eorū. Prebet nanqꝫ ſeipm̄ vo/
lentibus eū. nec eſt qui ſe abſcondat a ca/
lore eius. Viderunt magi ipm̄ paruuluꝫ
in preſepio pannis inuolutū. Nos v̄o ſi vo
luerimus intuebimur glorioſam faciē ipi
us regnantis in celo. Inſuper ⁊ aperte di/
uinitatē proſpiciemꝰ. Curramus ad ipm̄
ad quē fide ſpe ⁊ charitate poterimus per
uenire. His virtutibus moniti reges in/
cliti meruerūt ducatu noue ſtelle ad chriſti
dei ⁊ hominis preſentiā properare. Cum
ergo in hac ſolēnitate celeberrima eccleſia
ſancta recolat iſtoꝝ dominorū erga ieſum
chriſtum deuotionē ardentiſſimā precipu
amqꝫ ac ſingulariſſimā affectionē. Nos ī
hoc ſermone ſub titulo de ipis magis di/
cemus. De quibus tria myſteria erunt de
claranda.
¶ Primū dicitř cognitiōis.
¶ Scōm inquiſitiōis.
¶ Tertiū inuentiōis.
Cognouerunt chriſtum veraciter. Cogni
tum inquiſierunt diligenter. Queſitū v̄o
inuenerūt letanter.

¶ Qualiter magi cognouerunt chriſtum
natum ⁊ quomodo illuminati fuerunt vt
crederent ipm̄ deum. Ca. I.

PRimū myſteriū decla
randum de ipis magis dicitur
cognitio. Ubi queritur quomo
do cum ipi in remotis agerent chriſtū na/
tum cognoſcere potuerunt. Et ad hoc di/
co ꝙ tripliciter inſtructi fuerunt de chriſti
natiuitate iocunda.
¶ Primo ꝑ ſignū mirabile.
¶ Scdo ꝑ vocē audibilē.
¶ Tertio ꝑ gratiā inuiſibilē.
De ſtella que magis apparuit.
¶ Primo illuminati fuerunt vt cognoſce/
rent chriſtū natum per ſignū mirabile. qꝛ
viderunt oculis corporis ſtellā fulgentiſſi
mā ad hoc a deo productā. vt ſignificaret
illis chriſti natiuitatē. Sed de hac ſtella
tres varie dicuntur opiniones. Prima eſt
eoꝝ ꝗ dicunt ꝙ fuit ſpiritusſanctus: ꝗ ſicut

apparuit in linguis igneis apostolis. ita ꝛ
magis in signo stelle. Sed saluo meliori
iudicio hoc stare nō potest. quoniā vt inqt
Alexander in pmo volumine sūme. Mis
sio visibilis spiritussancti est ad manifesta
tionē plenitudinis redundantis qualis fu
it in xpo ꝛ aliquo mō in apostolis. In xpo
siquidē fuit influētia plenitudinis per mo
dum cause ꝛ per modū doctrine. per modū
cause efficientis quo ad naturā diuinā. ꝛ p
modū cause meritorie quātū ad humanā.
Et his duobus modis est influentia gra/
tie in sacramentis per que regenerant̄ ho/
mines Influentia per modū doctrine fuit
in xpo in predicatōe eius p quā accepim⁹
noticiā veritatis. Jō apparuit visibilit̄ spi
ritussanctus supra xpm baptizatū i signo
columbe. ꝛ super ipm transfiguratū in si/
gno lucidissime nubis. In apostolis etiaꝫ
fuit plenitudo gratie spiritussancti descen
dens a plenitudine xpi per modū doctrie
ꝛ per modū ministerij. Nam de plenitudi
ne veritatis xpi accepimus ex doctrina a/
postoloꝝ. Et de plenitudine gratie p mi/
nisteriū ipoꝝ in dispensatōe sacramentoꝝ.
Ideo quando data fuit autoritas genera
lis apostolis predicandi ꝛ baptizandi: da
tus est visibiliter spiritussanctus. Quan/
do ꝟo trib⁹ magis declarata fuit natiui/
tas xpi. nō fuit ipis data auctoritas gene/
ralis predicandi vel baptizādi. Ideo nec
spiritussanctus illis missus est in visibili
signo. Scda opio est alioꝝ q̄ dicunt ꝙ stel
la illa fuit angelus q̄ in illa specie apparu/
it magis. sicut apparuit pastorib⁹ in assum
pto corpe. Sed doctores ꝯtrariū sentire vi
dent̄. Unde Augustinus in sermōe de epi
phania inquit. Pastoribus angeli. magis
stella xpm demostrat. vtrisqꝫ lingua celo/
rum. qꝛ lingua iam cessauerat ꝓphetaruꝫ.
Et Gregorius in omel'. Querendū nobis
est q̄d nam sit redemptore nato pastorib⁹
in iudea angelus apparuit. atqꝫ ad adorā
dum hunc ab oriente magos nō angelus
sed stella perduxit. Quia videlicet iudeis
tanqꝫ rōne vtentib⁹ rōnale aial. i. angelus
predicare debuit. Gentiles ꝟo q̄ vti rōe ne
sciebant ad cognoscendū deū nō per vocē:
sed per signa perducunt̄. Tertia opio est
mathematicoꝝ q̄ dicūt ꝙ illa fuit stella fa
talis: sub cuius ꝯstellatiōe natus est xps.
Sed hoc est ꝯtra veritatē fidei ꝛ dignita
tem xpi nascentis. Unde Augustinus cō
tra faustū ait. Nulli astrologi ꝯstituerunt
ita nascentiū hominū fata in stellis vt ali/
quē stellaꝝ hoīe aliquo nato cursus sui or/
dinē reliquisse. ꝛ ad eum qui natus est per
rexisse assererent. Ex quo verius dicimus
ſm omes catholicos tractatores. vt dicit
glo. super Mattheū. ꝛ Tho. iij. parte. q'.
xxxvi. ꝙ illa fuit vera stella de nouo produ
cta q̄ ab alijs differebat in multis. Primo
in origine. qꝛ nō fuit cum alijs stellis die
quarta formata. Dicit̄ eīm Geñ. i. cap. ꝙ
quarta die fuerunt a deo distincta lumina
ria celi. Et vt inquit Tho. i. parte. qōe. lxx.
Prima die fuit producta lux ſm cōmunē
lucis naturā Quarta ꝟo die attributa est
luminarib⁹ determinata virtus ad deter/
minatos effectus habere radiū solis ꝛ ali
os radiū lune ꝛ sic de alijs. Et ꝓpter hanc
determinationē virtutis dicit Dionysius
iiij. ca. de diuinis noīb⁹. ꝙ lumē solis quod
erat informe primo quarta die formatū ē.
Stella ꝟo q̄ magis apparuit ſm Franci/
scum de marone in quodā sermone. Non
fuit quarta die formata: sed de nouo de a/
liqua porciuncula illius lucis primo crea
te. de qua formata sunt alia corpa celestia
que porciuncula fuit diuina prouidentia
ꝯseruata. vt de ipa formaret̄ illa stella tpe
quo xps nasciturus erat que esset de natu/
ra aliaꝝ stellaꝝ. Ad ꝯfirmationē aūt di/
ctorū afferamus testimonia merito acce/
ptanda. Inquit Leo papa in sermone de
epiphania. Trib⁹ magis in regiōe orientꝭ
stella noue claritatis apparuit: q̄ illustrior
ceteris pulcriorqꝫ siderib⁹ facile in se intu
entiū oculos aioſqꝫ ꝯuerteret. Et Augu/
stinus ꝯtra faustū ait. Nō ex illis erat stel
lis q̄ ab initio creature itinerū suoꝝ ordi/
nem creatoris lege custodiūt. sed nouo vir
ginis partu nouū sidus apparuit. Et ideꝫ
in sermōe de ephia dicit. Dum pendet ad
vbera ꝛ vilū patit̄ deus inuolumēta pan
norum repente nouū de celo sidus effulsit
Scdo differebat illa stella ab alijs i officio
qꝛ ille facte st̄ vt sint in signa ꝛ tpa ꝛ dies
ꝛ annos ꝛ luceāt in firmamēto celi. hec ꝟo
facta ē ad significādū xpm natū ꝛ magos

dirigendũ. Ex quo damnant᷑ illi qui asse/
runt fuisse cometã. Contra quos ita loqui
tur Calcidius super Thimeũ platonis.
Nõ fuit stella illa morbos ⁊ mortẽ denun
cians sed aduentũ dei venerabilis. quam
cum suspexissent chaldeorũ profecto viri sa
pientes ⁊ in rebus astrorũ exercitati que/
sisse dicunt᷑ recentẽ ortum dei. Tertio diffe
rebat in duratiõe. quia alie stelle sunt per/
petue. hec peracto officio rediit in preiacẽ/
tem materiã licet quidã teneant illam fo/
re reseruatã in celo empireo vsq̧ in diẽ iu/
dicij. ⁊ tunc apparebit ad ↄfusionẽ iudeo/
rum. sicut ⁊ instrumenta passionis. Quar
to stella illa differebat ab alijs in situ. quia
nõ erat localiter sita in firmamẽto: sed pẽ/
debat in medullio aeris proxima terre Et
licet dictum sit superius ꝙ apparuit in ce/
lo. in scriptura tamẽ sacra aer dicitur celũ
Unde in psal. Uolucres celi ⁊ pisces ma/
ris. Quinto differebat in motu. tum quia
stelle naturales incedunt via circulari. hec
aũt ẜm Crysostomũ incedebat via trian/
gulari. scȝ ab oriente per persidem in hie/
rusalem. Nam oriens terra iuda ⁊ persi/
da inuicem sunt disposita ẜm triangulũ.
verbi gratia vide figurã.

Hierusalem.

Oriens.

Persida.

Tum etiam differebat quantũ ad motũ
intercisum. Nam oĩes alie stelle vel per
accidens vel per se semper mouent᷑ ⁊ nun
q̃ stant. Et licet sint aliqui planete statio
narij aliquando cessantes a motu ꝑ se quẽ
habent in orbe suo. tamen mouentur con/
tinue ⁊ semper motu per accidens quẽ ha
bent ex motu nõ suo quod est firmamentũ
seu octaua spera. hec ãt stella habebat mo/
tum quietibus intercisum. sicut habebãt
magi qui nõ semper ambulabant. Sexto
illa stella differebat ab alijs ĩ fulgore. erat
eñ ceteris splendidior. nec splendorẽ eius
poterat obscurare splendor solis immo in
meridie apparebat lucidissima. Septimo
differebat in apparitione. Nam quando
magi intrarũt in hierusalem dispensatiõe
dei stella subtraxit se. Et iterũ post exitũ de
ciuitate viderũt illam. Factũ est aũt hoc.
Primo vt magi ↄfirmarent᷑ de veritate xp̃i
nati testimonio duplicato. scȝ stelle ⁊ do
ctorũ legis. Unde Leo papa in sermone
ita dicit. Per iudeorũ scribas atq̧ docto/
res quod sacra de ortu christi prenũciaue/
rat scriptura didicerunt vt gemino testi/
monio confirmati ardentiori fide expete/
rent que ⁊ stelle claritas ⁊ ꝓphetie manife
stabat autoritas. Secũdo subtraxit se stel
la vt iudei inexcusabiles redderent᷑. Unđ
Hiero. super Matth. ait. Deserunt᷑ ma
gi stelle iudicio: vt sacerdotes a magis in
terrogati de xp̃o inexcusabiles fierẽt de ad
uentu eius. Diximus de illius stelle qua/
litate: que magis apparuit ⁊ xp̃m natum
monstrauit. Sed quomodo inquies hoc
ipi potuerũt intelligere. Ideo nos premi/
simus ꝙ ipi illuminati fuerunt. vt cogno/
scerent xp̃m natum per vocẽ audibilẽ. nec
hoc repugnat sententie Gregorij qui dixit
pauloante. ꝙ gentiles nõ per vocẽ sed per
signa ad cognoscendũ sunt ꝑducti. Quia
verũ dixi quantũ ad initiũ cognitiõis. Ap
paruit quidẽ eis primo signũ stelle quam
cum admiratiõe aspicientes deliberabãt
intelligere quis hoc esset. Et vel vigilan/
tibꝫ vel dormientibꝫ angelus mysteriũ xp̃i
nati declarauit. hoc videt᷑ opinãdo Augꝰ
asserere. Unde in sermone de epiphania
ait. Si dicturus es a quibꝫ audierũt ꝙ ta
lis stella xp̃m natũ significaret. ꝑfecto ab
angelis aliq̃ monitiõe reuelatõis. Chrysosto
mo super Mattheũ narrat se inuenisse in
quibusdã libris licet apocriphis in parti/
bus orientis erant quidã sapientissimi re
ges qui vel descenderant de stirpe Bala
am vel ad eos eius ꝓphetia peruenerat in
qua dixit. Orietur stella ex iacob. ex qua di/
uulgatus fuit apud eos ꝙ nascente chri/
sto stella quedã admirabilis ⁊ insolita ap/
pareret: quare statuerunt vt eligerent᷑ duo
decim qui sollicite considerarent ortũ illiꝰ
stelle. Quod vt melius facerent in quedã
altissimo monte vbi semper erat aer puris
simus ↄstrui fecerunt pulcerrimũ palatiũ
cum copia rerũ necessariũ ad victũ. Et ibi
permanebãt isti deuote precantes deum

vt stellã hanc ipſis ostẽderet. Quib₉ oran/
tibus nocte media quando natus est xp̃s
apparuit supra eos in aere stella prefulgi/
da ꝛ pulcherrima. in cuius ſũmitate erat
imago pueri paruuli super cuius capite
crux splendebat: qui illis dixit. Ite veloci⁹
in terrã iuda: ꝛ ibi regem xp̃m deũ ꝛ homi
nem natũ inuenietis. Narrauerũt ꝰo ista
ſapientib₉ regiõis illius. qui de ſeipſis tres
elegerunt qui irent ꝛ munera precioſa de/
ferrent: ꝛ puerũ natũ adorarent. ¶ Tertio
illuminati fuerunt hi reges vt xp̃m natũ
cognoſcerent per gratiã inuiſibilẽ. Unde
Leo papa in ſermone ait. Preter illã ſpe/
ciem stelle que corporeũ excitauit aspectũ
fulgentior veritatis radius eorũ corda p/
docuit. Sicut em̃ ꝓphete in viſione imagi
naria illustrabanꝭ intrinſecus vt intelli/
gerent dei ſecreta ventura. Ita potuit eſſe
vt aſpicientes magi ſignuꝫ viſibilis stelle
illuminarẽtur adeo vt cognoſcerent ꝙ na
tus erat christus.

¶ Quare tres illi reges dicuntur magi ꝛ
quo tempore venerunt ad xp̃m. ꝛ quando
turbatus est Herodes. Ca. II.

SEcundũ myſteriũ de
clarandũ de magis dicit inqui
ſitio. Inquiſierũt xp̃m natum
diligenter. vt patet in littera ſancti euan/
gelij. vbi nos tres ꝯſideratiões faciemus.
¶ Prima dicitur noiationis.
¶ Scd̃a determinatiõis.
¶ Tertia turbatiõis.
¶ Prima ꝯſideratio dicitur nomiationis. in
qua videndũ est cur isti reges nuncupanꝭ
magi. Et de hoc stat triplex ſententia ſm
ꝙ magus tripliciter dicitur. Nam magus
dicitur illuſor maleficus ꝛ ſapiens. Dicunt
ergo quidã hos reges ab effectu dictos fu
iſſe magos illuſores. ex eo ſcꝫ ꝙ herodẽ il
luſerunt. qꝛ ad eum nõ redierũt. Magus
iterũ dicitur maleficus. vnde malefici Pha/
raonis dicunꝭ magi. Et inde aſſerunt ali/
qui hos magos vocatos quia fuerãt ante
malefici: ſed postea conuerſi. quib₉ dñs vo
luit natiuitatem ſuam reuelare. ꝛ eos ad
ſe adducere. vt per hoc peccatorib₉ exhibe
ret fiduciã. Inſuper magus idem ẽ quod
ſapiẽs. Nam per ſe magus. hebraice ſcri/
ba. grece ph̃s. latine ſapiens dicitur. Dicun
tur ḡ magi. i. ſapientes Unde magi quaſi
in ſapia magni. Noia ꝰo ꝓpria istoꝝ ſm a
liquos i hebreo ſt Appellius Ameci⁹ Da/
maſcus. in greco aũt Galgalath Malga
lat Sarachim. In latino Caſpar Bal/
daſar Melchion. ¶ Scd̃a ꝯſideratio dr̃
determinatiõis in qua querendũ est q̃ tpe
isti venerũt ad xp̃m. Et circa hoc varia ẽ
opinio multoꝝ. Quidã em̃ opinati ſunt ꝙ
bienniũ ante xp̃i natiuitatẽ apparuit stel/
la. ꝛ tunc mirabanꝭ magi quid eſſet. Xp̃o
aũt nato reuelatũ est magis p angelos ꝙ
stella ſignificabat xp̃m natũ. Et tunc ince
perũt venire ꝛ in tredecim dieb₉ venerũt ꝛ
puerũ adorauerũt. Alij ꝰo existimauerũt
ꝙ multo tp̃e ante xp̃i natiuitatẽ stella ma
gis apparuit. Et tunc ceperunt venire. Et
ꝓpter nimiã diſtantiã poſuerũt totũ illum
annũ ad itinerandũ. In tredecima ꝰo die
alterius anni cum xp̃s adhuc erat in cu/
nabulis applicuerũt ad ipm. Nõnulli in/
ſuper tenent ꝙ in die natiuitatis apparuit
stella. Et tunc magi inceperũt venire. Et
post annũ tredecima die ſecũdi anni per/
uenerũt ad xp̃m. Sed cõis opio habet ꝙ ĩ
natiuitate dñi primo stella magis appa/
ruit. ꝛ tunc inceperũt iter ſuũ. ꝛ. xiij. die ꝓ
perarũt ad xp̃m Et ſi diceretur. quõ tam bre
ui ſpacio potuerũt longiſſima itinera per/
tranſire. Rñdet Remigius. ꝙ puer ad quẽ
ꝓperabãt eos in tam paruo tp̃e perducere
potuit. Uel habuerũt dromedarios: q̃ ſunt
aialia velociſſima. ꝛ tm̃ currunt in vno die
quantũ equus in trib₉. nec impoſſibile vi/
deri debet aut difficile ſatis ſi velocitatem
venientiũ regũ aſcribim⁹ aut naturali vir
tuti aialiũ predictorũ: aut ꝙ natus est vir/
tuti diuĩe. Cum Solinus veraciſſime ſcri
bat in libro de mirabilib₉ mũdi. ꝙ aniſle/
nacon ꝛ filonidos Alexandri magni cur/
ſores mille ducenta stadia vna die tranſie
runt q̃ ſunt miliaria centũ quinquaginta
qm̃ stadiũ est octaua ps miliaris. Inq̃t ei
Pli. li. i. de naturali hystoria. ca. xxiij. Sta
diũ vigintiquinqꝫ nr̃os efficit paſſus. Ul̃
ſi reges prenoiati de progenie Balaã fue/
re. Regio eoꝝ nõ multũ diſtabat a terra ꝓ
miſſiõis. Idcirco potuerũt iter ſuũ tam ex
pedite perficere. Et ꝙ dr̃ illos ab oriẽte ve

nisse intelligi potest quasi ab illa regiõe venerunt q̃ iudeis in parte orientali est propinqua venerũt itaqȝ hierosolymã. q2 erat ciuitas sacerdotalis ꝛ regia ꝛ ad illã dire xit eos stella quã sequebanẗ. ¶ Tertia ↄsideratio dꝫ turbatiõis. Cum em̃ quererent magi ꝺe xp̃o nato atqȝ enarrarent que viderant. Audiẽs rex herodes turbatus est Primo ne ip̃e tanq̃ alienigena pelleret a regno. Unde Chrys. sup Math. ait. Ĵo turbaẗ audiens regẽ natũ iudeis ex genere iudeoꝝ. cum ip̃e esset genere ydumeus ne regno reuoluto iterũ ad iudeos ip̃e a iudeis expelleretẗ ꝛ semẽ eius post ip̃m preciderentẗ a regno. Semꝑ ei grandis potestas maiori timori subiecta est. Sicut em̃ ramos arboꝝ in excelso positaꝝ etiã si leuis aura flauerit mouet sic ꝛ sublimes hoĩes etiã leuis nuncius ↄturbat. Humiles aũt sicut in ↄualle plerũqȝ in tranquillitate cõsistunt. Hinc Ouidius lib. de tristib9 ait. Uiue tibi ꝛ longe noĩa magna fuge. Uiue tibi quecũqȝ potes p2e lustria vita. Et fugit hibernas demissa antẽna procellas Lataqȝ plus paruis vela timoris habent Ad quod ꝓpositũ Seneca in tragedijs dicit. Stet quicũqȝ volet potens. Aule culmine lubrico me dulcis saturet quies. Ecce ꝙ herodes ex verbis magoꝝ turbauit seip̃m dubitãs amittere regnũ. Cui sic loquiẗ etiã in hymno. Hostis herodes impie xp̃m venire quid times nõ arripit mortalia q̃ regna dat celestia. Scd̃o turbatus est herodes. vt dicit glo. nõ solum propter se sed etiã ꝓpter iram romanoꝝ quã timebat incurrere si dissimulasset aut permisisset ꝙ aliquis rex vocaretẗ sine illoꝝ ↄsensu. Et om̃is hierosolyma turbata est cum herode. id est om̃es hierosolymitani. ꝛ poniẗ continẽs pro contento. Turbati sunt ergo illi de hierusalẽ. tum vt regi turbato adularentur ꝑm glo. tum quia ex hoc timuerũt ne presente ꝛ venturo rege ad inuicẽ certãtibus ip̃i vt dicit Chrys. perturbatiõib9 inuoluerentur. Tunc herodes om̃es sacerdotes ꝛ scribas cõgregans sciscitabaẗ ab eis vbi xp̃us nasceretẗ. Et cum didicisset ꝙ in bethleẽ iude aduocatis ad se clam magis diligenter didicit ab eis tempus stelle dixitqȝ eis vt inuento puero ad eum rediremt: simulãs eum velle adorare quẽ volebat occidere. Unde Chrys. sup Math. inquit deuotionẽ promittebat: sed gladiũ acuebat: ꝛ maliciã sui cordis humilitatis colore depingebat. Et Gregorius ĩ omeẗ. Adorare se eum velle simulat. vt q̃si hunc si inuenire possit: extinguat.

¶ Qualiter magi inuentũ christum adorarunt. ꝛ de muneribꝫ oblatis xp̃o ꝛ de illorum reuersiõe. Ca. III.

TErtium mysteriũ declaradũ de magis diciẗ inuẽtio Quesitũ quippe xp̃m inueneꝛ̃t letanter. Audito em̃ testimonio de christo nato de scripturis accepto ꝛ verbis herodis de inquisitiõe pueri. iter quod ceperant perficere studuerũt. Et exeuntes hierusalẽ iterũ viderũt stellã eos antecedentẽ q̃ veniens stetit ĩmobilis supra locum vbi puer erat. Et intrantes domũ inuenerũt puerũ cum Maria matre eius. Hic ꝑo ↄsideranda occurrũt principaliter tria.

¶ Primũ diciẗ adoratio.

¶ Secundũ oblatio.

¶ Tertiũ reuersio.

¶ Primũ qd̃ occurrit ↄsiderandũ dicitur adoratio q2 procidentes adorauerũt eum adoratiõe scȝ latrie firmiter ip̃m credentes esse deũ. Unde Leo papa in sermone ait. Adorãt magi in carne verbũ in infantia sapientiã. in infirmitatẽ virtutẽ. in hominis veritate thronum maiestatis. Et Bern. deuotissime sic exclamat. Quid facitis ꝙ aurum offertis. ergo rex est iste. Et vbi est aula regia. vbi thronus. vbi curie regalis frequentia. Nunquid aula est stabulum. thronus presepiũ. curie frequentia Joseph ꝛ Maria. Isti insipientes facti sẽt vt fierent sapientes. ¶ Secundũ quod occurrit considerandũ dicitur oblatio. Apertis em̃ thesauris suis obtulerunt ei munera aurum thus ꝛ myrrham. Nam vt Remigius inquit. Fuit traditio antiquoꝛuȝ: vt nullus ad deum vel ad regem vacuus introiret. Persi autem ꝛ chaldei consueuerunt offerre aurum thus ꝛ myrrham: quibus regio eorũ abundat. Utrũ aũt om̃es illi tres obtulerunt om̃ia ista. diuersimode teneẗ a multis. Quidã em̃ dicunt ꝙ vnus

eorū pro omībus obtulit ista munera. Alij
vero q̄ vnus obtulit aurū. alius thus. alius
myrrhā. Alijs vero ⁊ melius q̄ quilibet eo-
rum obtulit ista tria. Et aūt taliū munerū
oblatiōis ratio mystica fm Augustinū in
sermone de epiphania. quia aurū ad tri-
butū. thus ad sacrificiū. myrrha ad sepul
turā pertinet mortuorū. Aurū ergo soluit
quasi regi magno. thus imolatur vero deo
⁊ myrrha tanq̄ pro salute homini moritu
ro. Ita q̄ tria predicta significabāt in xpo
regiam potestatē. diuinā maiestatē ⁊ hu-
manā mortalitatē. Quis modo explicet
quali gestu q̄ blanda facie infantulus il-
le iesus magos excipiebat. Quis etiā exco
gitare valeat q̄ grauissima ⁊ admiranda
fuerunt ad magos responsa mod stissime
virginis. Quis adhuc inuestigare suffi-
ciat illorū regum imobilē fidem. Credide
runt vt predictū est ⁊ adorauerūt christuz
deū quem cōspiciebant in paruo tugurio
natum de paupercula matre Inuenerunt
quippe illā. vt Chrys. dicit super Mat-
theū. nō diademate coronatā. non in lecto
aureo recumbentē: sed vix tunicā habentē
vnā: nō ad ornatum corporis: sed ad nu-
ditatis tegumentū: qualem habere pote-
rat carpentarij vxor peregre constituta.

¶ Tertiū quod occurrit considerandū di-
citur reuersio. Nam vt dicitur in euange-
lio Responso accepto in somnis ne redirēt
ad herodē. per aliā viam reuersi sunt in re
gionē suam. Conceperat quippe ambitio-
sus ⁊ fallax herodes interficere puerū in-
uentum a magis ⁊ insuper ipos de christo
loquentes. Quo factum est vt benignitas
dei mouerit eos ne ad herodē redirent. ne
sic agnosceret natū puerū. nec magis infer
ret iacturā In somnis vero admoniti esse di
cuntur vel ab angelo dei nūcio. vel ab ipo
deo immediate. Nec infantulus iesus ad
ipos locutus est. vt vera eius humanitas
haberet Mira certe ⁊ laudibus attollenda
fuit istorū magorū fides. quo vt Chrys. ait
Non scandalizati sunt in seipis dicentes.
Si magnus puer est hic que necessitas fu
ge est ⁊ occulte recessiōis. Cum vero redie-
runt ad p̄pria: multos de xpi mysterijs eru
dierunt. Et deniq̄ cum thomas apostolus
ad prouinciā illā applicuisset baptizati sūt.
facti q̄ sūt adiutores predicatōis illius. q̄rū
corpora post felicē mortē primo per Helenā
Constantini matrē reperta ⁊ in Constan-
tinopoli translata. Postea per sanctū Eu
storgiū mediolanensiū archiepiscopū me-
diolanū perducta. Ultimo per Fridericū
imperatorē in Coloniā theothonie sunt de
lata. Anime vero simul cum xpo viuunt in
eterna gloria Amen.

¶ Sermo decimus de baptismo xpi quā-
do scilicet in iordane voluit a Johanne ba
ptizari.

VEnit iesus a galilea
in iordanē ad Johanē vt ba
ptizaret ab eo Scribunt hec
verba Matth. iij. ca. Omīa
que gessit saluator noster dn̄s iesus xpus
etiā fm hominē digne ⁊ ratōnabiliter fa-
cta fuisse firmiter est tenendū. In singulis
eīm actibus ⁊ operibus eius aderat ei imperiū
ratiōis ⁊ lumē diuinitatis. Nihil in eo re-
prehensibile inueniri potuit: cuncta rectis-
sime disponebat. Cum aūt ad Johānem
accessit poposcitq̄ baptizari: officiū vtiq̄
sanctimonie ⁊ virtutis exoluit. nō se aut le
uem aut peccatorē ostendit. Propterea vt
hoc clarius innotescat in presenti sermōe
de xpo baptizato verba faciemus: cōtem-
plabimurq̄ tria mysteria.

¶ Primū dr̄ persone baptizantis.
¶ Scdm circūstantia cōgruentis.
¶ Tertiū apparitiōis excellentis.
¶ Qualiter xps baptizatus fuit a Johā-
ne ⁊ de illius baptismi cōditiōibus.

Capitulū. I.

PRimū mysterium con
templandū de christo baptiza
to dicitur persone baptizantis.
Baptizare nanq̄ voluit a Johanne. vt
patet etiam Marci. i. cap. ⁊ Luce. iij. cap.
De baptismo vero Johannis notam de-
sunt in hac parte tres catholice veritates.
Prima veritas fm Riccardum in. iiij. q̄
baptismus ille fuit institutus autoritate
diuina. Hoc probat per illud quod a Jo-
hanne baptista dictū est. Johan. i. c. Qui
misit me baptizare in aqua ille mihi dixit
Super que videris spiritū descendentē ⁊

manentẽ sup̱ eum ipse est qui baptizat in
spũsancto. Idipm pꝫ qꝛ Math. xxi. Xp̃o
querenti de baptismo Johis vtrum esset
ex celo an ex hominibꝰ. Judei nõ fuerunt
ausi dicere ꝙ ex hominibꝰ. Et dicit ille ba
ptismus Johis: eo ꝙ ipse solus fuit mini/
ster ꝑmarie institutionis ⁊ executionis il/
lius baptismi. Secũda veritas ꝙ si exten
damus nomen sacramenti ad omẽ signuꝫ
rei sacrantis suscipientem. sic baptismus
Johis erat sacrm̃. quia expsse repñtabat
christi baptismũ: qui est res suscipientẽ sa
crans. Si aũt restringamus nomen sacra
menti ad illud quod est sacre rei signum
⁊ causa. sic nõ erat sacramentũ quia nõ cõ
ferebat gratiam. Unde dicit sanctus Bo
nauentura di. ij. quarti li. ꝙ talis baptismꝰ
fuit institutus, ꝓ quadã ꝑparatiõe ⁊ assue
factione ad baptismũ xp̃i. Hinc est ꝙ in
glosa Math. iij. c. sup̱ illo verbo. Ego ba
ptiso in aqua dicit sic. Tm̃ corpa lauo qꝛ
peccata soluere nequeo. vt sicut nascendo
⁊ ꝑdicando ꝑtereo: sic baptizando ad xp̃i
baptismũ dirigã. Propterea dicit magister
sen. in lr̃a ꝙ baptismus Johis respectu ba
ptismi xp̃i debet dici fuisse sacramentale.
quia fuit q̃dam ꝑparatio ⁊ dispositio ad
illius baptismi susceptionem. Tercia veri
tas ꝙ baptisati baptismo Johis simplici
ter iteꝝ debuerũt rebaptisari baptismo xp̃i
Sicut pꝫ ꝑ Aug. sup̱ Johem. ⁊ ponitur
de ꝯse. di. iiij. ca. aliud. vbi dicit. Si quos
baptizauit iudas. hi nõ sunt iteꝝ baptiza
ti. Et quos baptisauit Johes iteꝝ sũt ba/
ptisati. Idem dicit Aug. li. de baptismo ꝯ
donatistas. Et hoc expresse habet Act. xix.
ca. Qñ baptisatos baptismo Johis pau
lus baptizauit baptismo christi. Notãdũ
tamẽ fm Bonauuen. ꝙ quorũdam opi
nio fuit ꝙ baptisati baptismo Johãnis si
nõ habebant fidem trinitatis rebaptizan
di erant. Si autẽ habebant fidem trinita
tis nõ oportebat eos rebaptizari. sed suffi/
ciebat manus imponi. quia tales habebãt
ablutionem exteriorem ⁊ habebant fideꝫ
trinitatis qua interius insigniebant tanq̃
character. ⁊ habebant spm̃sanctũ ꝑ impo
sitionem manuũ. ⁊ ideo nõ erant rebapti/
sandi. Scotus vero in. ij. di. sui quarti dicit.
ꝙ dupliciter põt intelligi baptismus Joh
Uno modo in forma baptismi christi quã
potuit didicisse a discipulis christi. vel ab
alijs audientibꝰ eos baptizare. ⁊ tunc non
dicit ꝓprie baptismus Johis. sicut nec ba
baptismus Petri vel pauli. Et tales sic ba
ptisati nõ erant rebaptizandi. Alio modo
potest intelligi baptismus Johis nõ in for
ma christi: sed in aliqua alia forma ꝓpria.
s. in noie venturi. vt dicit Actuũ. xix. c. vel
absq̃ alia forma. Et de sic baptisatis satis
videt necessariũ ꝙ erãt baptizandi baptis
mo christi ꝓpter ꝑceptũ generale obligans
oĩs quos nõ implebant sic baptisati a io
hãne. Ideo in hoc passu nõ tenet a docto/
ribus opinio magistri ꝯtrariũ sentientis.

¶ De triplici circũstantia xp̃i baptizati. s.
causa temporis ⁊ loci. Cap. II.

Secundũ mysterrium
ꝯtemplandũ de christo bapti/
sato dicit circũstantie ꝯgruen/
ti. Triplex nãq̃ circũstantia in illo baptis
mo considerari potest.

Quare christus in quo nulla ĩmundicia
fuit voluit baptisari.
¶ Prima dicit cause.
¶ Secunda tpis. ¶ Tercia loci.

¶ Prima circũstantia ꝯsideranda in ba/
ptismo xp̃i dicit cause. quare. s. voluit xp̃s
a Johe baptizari cũ in eo nulla fuerit im
mundicia. Et ad hoc dicit Amb. sup̱ Lu.
Baptisatus est dñs nõ mundari volens:
sed mundare aquas. vt ablute ꝑ carnem
christi q̃ peccatum nõ cognouit baptisma
tis vim haberent ⁊ vt sanctificatas relin/
queret postmodũ baptizandis. Cũ auteꝫ
dicimus xp̃m a Johe baptizatũ. nõ pute/
mus intelligendũ de baptismo ꝓprio quẽ
ipse postmodũ instituit: sed de baptismo q̃
baptisabat Johes. vt inquit Augꝰ. super
Joh. Secũdo xp̃us baptisari voluit. vt in
quit Beda. ad approbationem baptismi
Johis. Tercio voluit xp̃us baptisari fm
Tho. in. iij pte. q. xxxix. vt nos suo exẽplo
induceret ad baptismũ. Et ideo ad hoc ꝙ
esset efficacior eius inductio voluit bapti/
sari baptismo quo mãifeste nõ indigebat
vt hoies ad baptismũ accederent quo in/
digebant. Si vero aliquis quereret cur no
luit christus baptisari baptismo ꝓprio q̃

erat optimus. Dicit Tho. ꝙ baptismus
xpi est quoddā spūale remediū quo xpus
nō indigebat qui a pncipio sue ꝯceptiōis
gratia spūssancti repletus fuit. ¶ Secun/
da circūstantia cōsideranda in baptismo
christi dicit tempis. Nam vt dicit Luce.
iij.ca. Quando baptisatus est erat incipi/
ens quasi annoꝝ triginta. Hoc aūt cōue/
niens fuit vt inquit sanctus Tho. triplici
ratione. Primo ratione pdicationis. quia
christus baptisabat quasi extunc incipiēs
docere ⁊ pdicare ad quod requirit perfe/
cta etas qualis est triginta annoꝝ. Unde
Geñ.xli.ca. legitur. ꝙ triginta annoꝝ erat
Joseph cū regnare cepisset in egypto sub
Pharaone. Similiter.ij. Regū.v.ca.dicit
de Dauid ꝙ triginta annoꝝ erat cum ad
regnum fuit sublimatus. Et Ezechiel an
no trigesimo cepit ꝓphetizare. vt ptz Eze/
chielis.i.cap. Et si quis obijceret ꝙ deus
reuelauit sapiam Danielis pueri vel iu/
uenis. vt dicit.xiij.c.eiusdem.ergo a fortio
ri debuit manifestari sapientia christi an/
te trigesimū annū.quod factum fuisset si
docuisset ante illam etatem Dicendū ꝙ
christus ꝓponebat hominib in exemplū
oim. ⁊ ideo oportuit in eo ostendi illud qd
competit omnib sm legem cōem. vt.s. in
etate perfecta doceret. Sz sicut dicit Gre/
gorius nazanzenus. Non est lex ecclesie q
raro contingit. sicut nec vna hyrundo ver
facit. Aliquibus em ex quadā speciali dis
pensatione sm diuine sapientie rōnem cō
cessum est pter legem cōem vt ante perfe/
ctam etatem officium vel psidendi vel do
cendi haberent. Sicut fuit salomon Da/
uid ⁊ Hieremias. Secunda ratio quare
christus baptizari voluit in etate triginta
annoꝝ fuit legis impletionis. Inquit em
Cris.sup Matth. Futurum erat vt post
baptismum christi lex cessare inciperet.
Ideo hac etate christus ad baptismum
venit qui potest omia peccata suscipere vt
lege seruata nullus dicat ꝙ ideo eam sol/
uit quia implere nō potuit. Si ergo aliqs
quereret cur fideles christi laudabilit ba/
ptizant nō solum ante trigesimū annū:sed
etiam in infantili etate ⁊ christus baptisa
tus est tpe pnotato. Respondet Tho. ꝙ
vt ptz ex dictis.christus nō est baptisatus
indigens purgatione nec aliquod illi po/
tuit iminere ꝓpter dilationem periculum.
Sed cuius alij nō in parum redundat pe
riculum si ex hac vita discedat sine baptis
mo. Tercia ratio quare christ9 voluit ba/
ptisari in illa etate dicit pfectionis. Dat
em intelligi ꝙ baptismus parit viros pfe/
ctos. sm illud apli ad Eph.iiij.ca. Donec
occurramus oms in vnitate fidei ⁊ agni/
tionis filij dei in virum perfectum in men
suram etatis plenitudinis christi. Unde
⁊ ipsa ꝓprietas numeri ad hoc ptinere vi/
detur. Consurgit em trigenarius numer9
ex ductu ternarij in denariū. p ternarium
autē intelligitur fides trinitatis. p dena/
rium autē impletio mandatoꝝ legis. Et
in his duob perfectio vite christiane con/
sistit. ¶ Tercia circūstantia ꝯsiderāda in
baptismo christi dicitur loci Baptizatus
nāqz fuit in iordane: vbi difficultas oritur
Cur nō in mari rubro potius voluit bapti
zari. nam veritas debet respondere figu/
re. Sed figura baptismi pcessit in transi
tu maris rubri vbi egyptij sunt submersi.
sicut pctā delent in baptismo. g v3 ꝙ ma/
gis debuit baptizari in mari rubro qz in
flumine iordanis. Insup iordanis interp
tat descēdens. sed p baptismū aliqs plus
ascendit qz descendit. Unde Matth.iij.
ca. dicit. ꝙ baptizatus Jesus ꝯfestim ascē
dit de aqua. igit videt incōueniens fuisse
ꝙ baptisaret in iordane. Respondet his
sanctus Tho. vbi sup ꝙ transitus maris
rubri pfigurauit baptismū qꝫtum ad hoc
ꝙ baptismus delet peccata. Sed trāsitus
iordanis qꝫtum ad hoc ꝙ aperit ianuā re/
gni celestis: qui est pncipalior effectus ba
ptismi: ⁊ p solum xpm impletus. Fluuius
nanqz iordanis fuit p quē filij israel in ter
ram pmissionis intrauerūt. Baptismus
aūt christi introducit in regnū dei quod p
terram pmissionis significat. Unde dicit
Joh.iij.ca. Nisi quis renatus fuerit ex aq
⁊ spūsancto nō potest introire in regnū dei
Ad hoc etiam pertinet ꝙ Helyas diuisit
aquas iordanis q erat in curru igneo ra/
piendus in celum. vt dicit.iiij. Regum.ij.
ca. quia.s. transeuntib p aquā baptismi p
ignem spūssancti patz aditus in celū. Est
etiam in baptismo ascensus p pfectū gra
tie: que requirit humilitatis descensum.
sm illud Jacobi iiij. Deus superbis resi/

stit. humilibus autem dat gratiam suam. Et ad talem descensum referendum e nomen iordanis.

¶ De trib excellentissimis signis que apparuerunt in baptismo christi. Ca. III

Tertium mysterium contemplandum de christo baptizato dicitur apparitionis excellentie. Apparuerunt quippe mox vt de aqua exiuit tria excellentissima signa.

¶ Primum fuit celorum apertio et patefactio.

¶ Secundum spiritussancti descensio.

¶ Tercium paterne vocis auditio.

¶ Primum excellens signum fuit celorum reseratio. Dicit quidem Math. iij. ca. Baptizatus autem confestim ascendit de aqua et ecce aperti sunt ei celi. Et Mar. i. ca. Statim ascendens de aqua vidit celos apertos. Et Lu. iij. ca. Jesu baptisato et orante apertum est celum. Hoc autem secundum communem doctorum expositionem intelligendum est quod circa christum baptisatum tantus splendor diuinitus effulsit in aere vt viderentur aperti celi. sicut in choruscatione videtur fieri. vt dicit Nicolaus de lyra. Ratio vero huius claritatis celestis fuit. secundum Tho. vbi supra. s. q. xxxix. iij. partis. Quia christus baptisari voluit vt suo baptismo consecraret baptismum quo nos baptisari debeamus. Et ideo in baptismo suo ea demonstrari debuerunt que pertinent ad efficaciam baptismi nostri. Circa quam tria sunt consideranda. Primo quidem principalis virtus ex qua baptismus efficaciam habet: que est virtus celestis. Et ideo baptisato christo apertum est celum. vt ostenderetur quod de cetero virtus celestis baptisma sanctificaret. Secundo considerandum est fides ecclesie et eius qui baptisatur que operatur ad efficaciam baptismi. Unde baptisati fidem profitentur. et baptismus dicitur fidei sacramentum. per fidem autem inspicimus celestia que sensum et rationem humanam excedunt. Et ad hoc significandum christo baptisato aperti sunt celi. Tercio considerandum est circa efficaciam baptismi reseratio ianue regni celestis: per quam intramus baptisati que prius homini preclusa fuerat per peccatum. Unde baptisato christo aperti sunt celi. vt ostenderetur quod baptisatis patet via in celum. Notandum vero in hac parte quod celum apertum est Jesu orante: in quo christus dedit exemplum secundum Nicolaum de lyra quod in receptione sacramentorum debet mens nostra in deum eleuari. Uel vt detur intelligi secundum Crisost. sup. Math. quod hoc ipsum quod per baptismum celum aperitur credentibus: est ex virtute orationis christi. Ideo dicitur apertum est ei celum. id est omnibus propter eum. ¶ Secundum excellens signum quod apparuit in baptismo christi dicitur spiritussancti descensio. Descendit enim spiritussanctus corporali specie sicut columba in ipsum. vt dicitur Luce. iij. ca. Hoc vero conuenienter esse factum inquit Criso. quoniam quicquid factum est in baptismo christi pertinet ad mysterium omnium qui post modum erant baptisandi. Omnes autem qui baptismo christi baptizantur spiritumsanctum recipiunt nisi ficte accedant. secundum illud Mathei. iij. ca. Ipse vos baptisabit in spiritusancto. Aduertendum tamen est in hoc loco. quia Augu. dicit lib. xv. de trinitate. Absurdissimum est dicere quod christus cum esset iam triginta annorum accepisset spiritumsanctum. Sed venit ad baptismum sicut sine peccato ita non sine spiritusancto. Si enim de Johanne scriptum est quod replebitur spiritusancto ex vtero matris sue. quid de homine christo dicendum est: cuius carni ipsa conceptio non carnalis sed spiritualis fuit. Nunc ergo. id est in baptismi corpus suum. id est ecclesia prefigurare dignatur. in qua baptisati precipue accipiunt spiritumsanctum. Sciendum ad hoc. quia vt dicit Augu. lib. ij. de trinitate. Spiritussanctus descendisse dicitur super christum specie corporali. sicut columba. non quia ipsa substantia spiritussancti videretur qui est inuisibilis neque ita quod illa visibilis creatura in vnitatem persone diuine assumeretur. neque enim dicitur quod spiritussanctus sit columba. sicut dicitur quod filius dei est homo ratione vnionis. Dicitur ergo spiritussanctus descendisse super christum in specie columbe ratione columbe significantis spiritumsanctum. Quare autem apparuit in columbe specie: triplex ratio assignatur a sancto Tho. Primo ad significandum dispositionem que requiritur in baptisato: que est vt non fictus accedat si

Uult spm̄sanctū recipere. hoc aūt denotat
colū ba que est aīal simplex: astutia ⁊ dolo
carens. Unde dicit᷑ Math. x. ca. Estote
simplices vt colūbe: Secūdo apparuit spi
ritussanctus in specie colūbe ad significā/
dum effectū ꝓprium baptismi: q̇ est remis/
sio peccatoꝝ ⁊ reconciliatio ad eū. Colū
ba em̄ est aīal mansuetū. Et ideo sic̄ dicit
Cris. sup Math. In diluuio apparuit h̄
aīal ramū ferens oliue ⁊ cōem orbis terra
rum tranquillitatē annūcians. Et nunc
etiam columba apparet in baptismo libe/
rationē nobis demonstrans. Tercio appa
ruit spūssanctus in specie colūbe sup xp̄m
baptisatū ad significandū cōem effectum
baptismi: qui est ꝯstructio eccl'iastice vnio
nis. Columba em̄ est animal ꝯgregabile
⁊ amicabile. Unde ⁊ Cant. v. dicit᷑ de ec/
clesia. Una est columba mea. Propter di
cta nec nō ⁊ ꝓpter sequentia de voce p̄ris
audita pleriq̄ȝ scire cupiūt. vtrū spēs siue
voces in quibus apparuit pater vel filius
vł spūssanctus sint administrate ꝑ angl'os
Et respondet alexander de ales in. i. volu
mine summe sequendo Aug. in. iij. de tri.
ꝙ oīs apparitiones tam noui q̄ȝ veteris
tastamenti: excepta illa apparitione qua fi
lius apparuit in carne ꝑ angelos sunt ad/
ministrat . vnde species ⁊ voces ꝑ angl'os
formate sunt. Si aūt quereret᷑ quare spūs
sanctus non formauit illam columbā vel
pater vocē imediate. Respondet alexāder
ꝙ hoc ꝑtinet ad excellentiā diuinā ⁊ etiaȝ
ad excellentiam rationalis creature. Ad
excellentiā quippe diuinam ꝑtinet opari ꝑ
ministrū in his in quib⁹ pōt minister. Ad
excellentiā ministri ꝑtinet ministrare crea
tori in quib⁹ potest. Unde cū angeli supe
riorem habent deū. Inferiores corꝑales
creaturas pares rōnales competit ⁊ sibi
⁊ creatori vt sint medij in administratiōe
creaturaꝝ corꝑaliū ⁊ rōnabiliū. Uñ etiā
sicut dicit Aug⁹. In opibus miraculosis
sunt ministri angeli q̄ȝtum ad ea que pos/
sunt. vt est ꝑparare materiam: vel hmōi.
Nam nō oīa subiecta sunt potentie an/
gelice. Unde etiā in opere incarnationis
fuerunt angeli nuncij. Et etiam in operi/
bus iustificatis sunt angeli medij in his q̇
possunt. vt est excitare intellectū vł affectū
⁊ etiam in generali resurrectione in colle/
ctione pulueriū. Congruit ergo superiori
opari ꝑ ministrū. Competit etiam mini/
stro habere auctoritatē respectu eoꝝ que
infra sunt. Unde cum assumit᷑ corꝑalis
creatura irrationalis ad ostendendū pre/
sentiam diuinam competit ⁊ administret᷑
ꝑ angelicā tanq̄ȝ mediam inter ipsam et
suū creatorem. Sed contra ista posset q̇s
obijcere ꝙ carnem in qua apparuit xp̄s fi
lius dei nō formauit angelus: sed imedia
te ipse deus ergo columbā in qua apparu
it spūssanctus nō debuit formare angel⁹:
sed imediate ipse deus. Ad hoc dicit ale/
xander ꝙ nō est simile. quia caro illa fuit
assumpta in vnitate ꝑsone. Unde christ⁹
vniebat᷑ illi carni nobilissima vnione. Nec
in illa vnione ꝯgruebat vt esset ꝑncipium
alia natura q̄ȝ diuina cui vniebat᷑: sed ab
eo moueret᷑ ⁊ formaret᷑ cui vniebat᷑. Ange
lus etiam in his que ordinabant᷑ imedia
te ad reconciliationē humani generis non
debuit esse melius: sed solum ille qui debe
bat esse mediator qui. s. erat deus ⁊ homo
Et ideo in formatione corꝑis christi vel
in administratione eoꝝ que in ꝑsona xp̄i
agebant᷑ nō debuit esse angelus admini/
strator: sed solus ille q̇ erat mediator. Ille
autē species in quib⁹ apparuit pater vel
spūssanctus nō fuerūt vnite ei ita vt ex il/
lis ⁊ spūsancto fieret vnū in persona. Nec
ordinabant᷑ nisi ad ostendendam p̄ntiam
ipsius dei. s. patris vel spūssancti. Uñ me/
diante alia creatura nobiliori potuit mo/
uere hmōi creaturā assumptam ad osten/
dendam suam p̄sentiam. s. mediante crea
tura angelica. Oritur tamen hic difficul/
tas q̄dam: quia si illas spēs ⁊ voces for/
mauit ⁊ mouit angelus ⁊ vniebat᷑ illis si/
cut motor. ḡ in illis spēb⁹ nō poterat vere
dici mitti vel apparere spūssanctus aut lo
qui pater: sed potius angelus. Soluit hec
omnia Aug. in. iij. de trini. ꝙ licȝ angelus
esset ille q̇ formaret voces illas ⁊ species
q2 tñ nō in ꝑsona sua: sed in ꝑsona dñi loq̄
bat᷑. nec p̄ntiam suā sed p̄ntiaȝ dñi demō/
strabat. Ideo dicit᷑ nō angelus sed spūs/
sanctus apparere ⁊ pater loqui. q2 oīa hec
sunt ad iudicandam p̄ntiam dñi ⁊ nō an
geli. Ex ꝑmissis insurgit dubitatio q̄daȝ

scȝ qualiter spũssanctus dicaꝛ esse in illis
sensibilibꝫ creaturis in quibus apparuit.
Ad quod ita dicit Alexander. ꝙ deus in
creaturis irrationabilibꝫ dicitur esse dupli/
citer. Uel sicut causa in effectu. vel sicut si
gnatũ in signo. Sicut causa in effectu di/
citur esse generaliter in oĩbꝫ creaturis essen/
tialiter: pñtialiter: ⁊ potentionaliter. quia
ipse habet esse in eis sicut tenens in esse ⁊
regens eas. quia quelibet creatura q̃ntuȝ
ad hoc recipit influentiam a deo. aliter tẽ
deret in nihilum. Sicut aũt signatũ in si
gno dicitur esse dupliciter. Nam est quoddã
signũ quod est in creatura irrationabili a
natura. Quoddã ex institutione. Ex na/
tura dicitur omnis creatura irrationabilis
esse signũ totius trinitatis q̃ntum ad ꝯdi
tiones penes quas determinatur vestigiuȝ
trinitatꝭ que sunt in oĩbꝫ creaturis. Si/
cut est vnitas veritas bonitas naturalis
modus species ⁊ ordo ⁊ hmõi. penes que
deuenitur in cognitiõe trinitatis quo ad ea
que sunt appropriata ꝑsonis. Et hoc mõ
sicut in vestigio vel signo naturali impres
so a creatore: dicitur esse tota trinitas in oĩbꝫ
creaturis. Ex institutione etiã dicitur aliqñ
creatura esse signũ pñtie creatoris. Et h̃
mõ nõ dicitur deus esse in oĩbꝫ irrationa/
bilibus creaturis: sed in aliquibus. Nam
est quoddã signũ institutũ ad significan/
dam p̃sentiam diuinã quo ad aliquẽ effe
ctum: ⁊ hoc simpliciter ⁊ nõ ad tpus. sicut
est in sacramentis que instituta sunt ad si
gnificandã pñtiam diuinam siue spm̃san
ctum quo ad aliquẽ effecum gratie. Uñ
quotienscũqꝫ transeũt verba suꝑ elemen/
tũ ad hoc institutũ eo modo quo institu/
tũ est habet rõnem sacramenti. Unde sa/
cramentũ baptismi institutũ est in aqua
vt semꝑ habeat fieri in aqua ⁊ nõ in alio
elemento. ⁊ sic de aliĳs. Et hoc modo dici
tur deus esse in satramẽtis alio modo q̃
in creaturis aliĳs irrationabilibꝫ. Unde p̃
ter illũ modũ quo est ibi sicut causa in effe
ctu est etiam sicut signatũ in signo. ⁊ ad
h̃ specialiter ⁊ ad semꝑ instituto. Est aũt
aliud signũ institutũ ad significandã p̃/
sentiam diuinam. nõ q̃ntum ad omne tps
sed q̃ntum ad aliquod tps. Et hoc modo
dicitur fuisse spũssanctus in columba. flatu

⁊ igne qñ apparuit suꝑ xp̃m ⁊ suꝑ aplos.
Non eñ columba assumpta signũ erat natu
rale: sed institutũ a deo siue a spũsancto
ad significandã pñtiam suã nõ semꝑ. sed
ad tpus. s. q̃diu mansit suꝑ xp̃m Et ipsa
assumptio ad hoc demonstrandũ erat eiꝰ
institutio. Et q̃diu fuit assumptio. tãdiu
fuit signum. Erat ergo spũssanctus in co
lumba sicut signatũ in signo instituto si/
ue assumpto ad tpus ad eius pñtiam de/
monstrandã. In xp̃o aũt erat deus nõ so/
lum sicut in signo: sed sicut vnitus carni
vnitate ꝑsonali. ⁊ hoc nõ ad tps: sed ad semꝑ
Et hic est modus singularis qui nõ repe/
ritur in alia creatura. Sed nõ admittunt q̃
dicta sunt pleriqꝫ curiosi dicentes. ꝙ cum
eque nobilis sit ꝑsona spũssancti sicut ꝑso
na filĳ. ergo in eque nobili creatura debu/
it manifestari spũssanctus sicut manifesta
tus est filius. Ad quod ita respondet ale/
xander. ꝙ assumptio carnis nõ ordinabatur
solum ad ostendendã pñtiam filĳ in car/
ne: sed ad satisfaciendũ ꝓ humano genere
⁊ ad recouciliandũ humanũ genus deo.
Oportuit aũt ꝙ ille q̃ satisfaceret esset deus
⁊ homo. deus q̃ poterat ⁊ homo qui debe
bat. Similiter vt ille q̃ erat mediator in/
ter deũ ⁊ hominẽ esset deus ⁊ homo. Et iõ
filius apparuit vt vnitus illi nature ꝓ q̃
debebat satisfacere. Sed assumptio colũ/
be siue alterius creature nõ ordinabatur:
nisi ad ostendendã pñtiam spũssancti ad
testimoniũ inhabitationis xp̃i vel aplos
eius. Unde erat in illa creatura vt p̃dixi/
mus sicut signatum in signo nõ in vnione
ꝑsone. Quia ergo nihil est ꝑfecte deo vni/
bile nisi beatificabile ⁊ hoc solum est sub/
stantia rationalis per quã debebat fieri re
demptio ⁊ reconciliatio. Ideo filius appa
ruit solum in creatura rõnali ⁊ nõ quacũ/
qꝫ: sed reparabili. Sed signationi siue de/
monstrationi pure. magis ꝯuenit creatu/
ra irrationalis q̃ rationalis. ne forte cre/
deretur vnita vnitate personali sicut filius.
Et ideo spũssanctus apparuit in creatu/
ra irrationali tm̃. Insuꝑ cõgruebat vt si/
cut erat distinctio ꝑsonarũ ita esset distin/
ctio signoꝝ: vñ qꝛ filius apparebat in na/
tura humana nõ debuit spũssanctus ap/
parere in illa nec in angelica. quia nõ erat

vnibilis. ¶ Terciū excellens signū qđ ap/
paruit in baptismo christi dicitur paterne
vocis auditio. Audita quippe fuit vox pa
tri dicentis. Hic est filius meus dilectus.
scʒ naturalis. Alij aūt sunt adoptiui in q̊
mihi bene complacui. id est in quo volun/
tas mea complebit̄ de salute generis hūa/
ni. Ubi claret ꝙ in baptismo christi tota
trinitas apparuit. vt dicit Nicolaus de ly
ra sup. i. ca. Marci. Parter in voce. spūs/
sanctus in columbe specie ꝛ filius in car/
ne. Et ꝑ talem apparitionem trinitatis de
mōstratū fuit ꝙ baptismus quo baptisan
tur fideles ꝯsecrat̄ in inuocatione ꝛ virtu
te trinitatis. ꝺm illud Math. vlti. Eun/
tes docete oīs gentes baptizantes eos in
noīe patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. Hylarius
autē sup Math. ita pulchre loquit̄. Sup
iesum baptizatū descendit spūssanctus et
vox patris audita est dicentis. Hic est fili
us meus dilectus. vt ex his que ꝯsumma
bant̄ in christo cognosceremus post aque
lauacrum ꝛ de celestib⁊ partib⁊ sanctum in
nos spm̄ aduolare ꝛ paterne vocis adop/
tione dei filios fieri. Notandū vero hic est
ꝓpter vocabulū apparitionis ꝺm Alexan/
drum in ꝑmo summe. ꝙ apparitio aliqñ dī
manifestatio facta in aliquo effectu intelli
gibili oblato intellectui. Et sic dicit̄ Sap̄.
i. ca. Apparet autē his qui fidē habent in
illum. Secūdo apparitio dicit̄ manifesta/
tio facta in aliqua similitudine corꝑali ob
late imaginationi. Et hoc modo dicitur
Math. ij. ca. Angel⁹ dn̄i apparuit in som
nis Joseph. Tercio dicit̄ apparitio mani/
festatio facta in aliqua similitudie corꝑali
sensibili oblata visui. ꝛ sic vsitato mō dicit̄
apparitio. Quarto modo apparitio dicit̄
manifestatio facta in aliquo signo sensibi/
li repn̄sentato sensui siue illud signū sit visi
bile siue audibile. Et hoc modo apparuit
pater in voce in nouo testamento. Insup
sciendū vt inquit sanctus Tho. ꝙ filius ꝛ
spūssanctus q̊ sunt ab alio dicunt̄ nō soluʒ
apparere: sed etiam visibiliter mitti. Pa/
ter autē quia nō est ab alio apparere q̊deʒ
pōt: sed visibiliter mitti nō pōt. Quis igit̄
tam ineptus tam durus aut tam ꝑtinax
de cetero ꝓsumat esse vt non humili corde
suscipiat que de ꝑsonaꝝ diuinaꝝ numero
origine ꝛ ꝓprietate tradūt̄. de celis ad nos
veritas ista descendit. Nec doceri potuit a
thalete milesio vno ex septem sapientibus
astrologo ꝛ phylosopho. nō ab eius audi/
tore. Anaximādro. Non ab istius discipu
lo. Anaximane. Non a discipulo. Anaxi/
manis. Anaxagora. Non ab Archelao
discipulo Aanaxagore. Non a famosissi/
mo socrate ab Anaxagora instructo. Nō
a Platone discipulo Socratis. nō deniqʒ
ab aristotele auditore Platonis. qui oīs
successiue scholā tenuerūt vnus post aliū
Nō ab oīb⁊ hmōi phis credimus ꝛ sim
pliciter ꝯfitemur patrē filiū ꝛ spm̄sanctuʒ
tres ꝑsonas ꝛ vnam essentiam qm̄ digna/
tus est deus clementia ꝛ pietate sua nobis
reuelare. O quantus error vtriqʒ detestan
dus illoꝝ qui fabulam narrare nos putāt
cum christi mysteria ꝑdicamus. cum loq̊/
mur de ꝑsonis diuinis. dum sacrū baptis/
ma ianuam esse celestis regni docemus.
Ecce baptizat̄ xp̄us a Johāne. ꝛ tanta de
supernis offerunt se testimonia diuinitatꝭ
sue. Quare letent̄ cuncti fideles ex aqua ꝛ
spūsancto regenerati. sperantes ꝑ christia
nā vitam indubitanter posse ad eternam
beatitudinē ꝑuenire. Ad quam nos ꝑdu/
cat filius dei q̊ cum patre ꝛ spūsancto vi/
uit in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo vndecimus. de ieiunio fame et
tēptatione christi, ꝑ ꝑma dn̄ica in quadra/
gesima.

Dictus ē Jhesus in
desertum a spū vt temptaret̄
a dyabolo. Scribunt̄ hec ꝟ/
ba Math. iiij. cap̄. Docuit
nos exemplo suo dn̄s noster iesus christ⁹
equo animo ferre queqʒ ardua ꝛ difficilli
ma si cupimus ad regna celestia ꝓperare.
qm̄ vt inquit Gregorius i omelia. Ad ma
gna ꝑmia ꝑueniri nō potest: nisi per ma/
gnos labores. Et Hiero. ad Paulinum.
Nihil sine mag̃ labore dedit hec vita mor
talib⁊. Ob quod doctor gentiū ꝛ vas ele/
ctionis dicebat Act. xiiij. ca. Oportʒ nos
ꝑ multas tribulationes intrare in regnuʒ
celoꝝ. At ipse redemptor oīm Math. xi.
ca. asserit. Regnū celoꝝ vim patit̄ ꝛ violē/
ti rapiūt illud. Qđ suo modo ꝓtulit Se/

neca in tragedijs dicens. Non est mollis
e terris ad astra via. Igitur dei filius post
ꝗꝫ baptizatus est desertum petijt: vbi qua
draginta dieb; ꝛ noctib; ieiunauit. Et cuꝫ
esuriret aggressus est illum sathanas. va/
rijsqꝫ temptationū ꝑlijs eum credidit sup
are. quod cū facere nequijsset ꝯfusus ab/
scessit: ꝛ christo dn̄o angeli ministrabant.
Quare vt hec om̄ia clarius intelligantur
nosqꝫ ꝓmptiores reddamur ad pn̄ie cru/
cem tollerandū atqꝫ animosius ꝯfligamꝰ
cum hoste maligno. In p̄senti sermone ꝺ
ieiunio fame ꝛ temptatiōe christi dicemꝰ
vbi tria mysteria inducimus ꝯtēplanda.

¶ Primū dicit abstinentie.
¶ Secundū pugne.
¶ Tercium victorie.

¶ Quare xp̄us ꝯuersatus inter est homi
nes ꝛ quare nō semꝑ duxit austeram vitā
ꝛ cur voluit ieiunare. Capl'. I.

PRimum mysterium
ꝯtemplandum dicit abstinen/
tie. de quo dicit Math. Ductꝰ
est iesus in desertum. qd̄. s. ſm glo. est inter
hierl'm ꝛ hiericho secūdo lapide distans
a hiericho iuxtā aquas ab helisco sanatas
ꝛ arabes stant ibi. Et inde discurrebāt et
occidebant transeuntes. Iuxta quod dn̄s
scripsit ꝑabolam de illo qui iter faciebat
a hierl'm in hiericho. Luc. x. ca. Et modo
dicit quarantana. Ductus autē iesus in il
lud desertū a spū̄sancto. vt dicit Gregoriꝰ
in omel'. quod expresse Lucas. ca. iiij. ꝓfi/
tet. Inquit em̄. Iesus plenus spū̄sancto
egressus est a iordane ꝛ agebat a spū in de
sertum. Et cū ieiunasset quadraginta die
bus ꝛ quadraginta noctib; postea esurijt
Lucas autē dicit. ꝛ nihil mādūcauit illis
diebus. Ubi pro ampliori intelligentia
tria dubia oriuntur.
¶ Primū est de christi ꝯuersatione.
¶ Secundū de christi manducatiōe.
¶ Tercium de christi ieiunatione.
¶ Primū dubium est de christi ꝯuersatiōe
q̄re. s. nō fuit semꝑ in deserto ꝛ solitudine:
sed voluit inter hoīes ꝯuersari. Ad quod
respondet sctūs Tho. in. iij. ꝑte. q. xl. ꝙ cō
uersatio xp̄i talis debuit esse vt ꝯueiret fi/
ni incarnationis ſm quā venit in mundū

Uenit aūt in mundū. Primo qdē ad ma
nifestandā veritatē. sicut ipse dicit Iohis
xix. c. In h̄ natus sum ꝛ ad h̄ veni in mun
dū vt testimoniū ꝑhibeā veritati. Et ideo
nō debebat se occultare vitam solitariam
agens: sed in publicū ꝓcedere publice p̄/
dicando. Un̄ Luc. iiij. c. dixit illis q̄ vole/
bant eū detinre. Quia ꝛ alijs ciuitatibus
oꝑtet me euāgelizare regnū dei: qꝛ iō mis/
sus sum. Secūdo venit xp̄s in mundum
ad h̄ ꝙ hoīes a peccato liberaret. ſm illud
i. ad Thimo. i. ca. Christus iesus venit in
hūc mundū pctōres saluos facere. Et iō
vt Cris. dicit. Licet in eodē loco manēdo
posset om̄s ad se attrahere vt eius p̄dica/
tionē audirent. nō tn̄ hoc fecit. p̄bens nob
exemplū vt ꝑambulemus ꝛ requiramus
ꝑeuntes. sicut pastor ouem ꝑditam ꝛ me/
dicus accedit ad infirmū. Tercio venit
xp̄s in mundū vt ꝑ ip̄m habeamus acces
sum ad eū. vt dicit ad Ro. v. ca. Et ita fa/
miliariter cū hoib; ꝯuersando ꝯueniens
fuit vt om̄ib; fiduciā daret ad se acceden/
di. Et hoc dī Math. ix. ca. Factum ē dis/
cūbente eo in domo: ecce publicani ꝛ pec/
catores veniētes discūbebant cū iesu ꝛ di/
scipulis eiꝰ. Suꝑ q̄ verba Hiero. ait. Ui
deant peccatores publicanū a peccatis ad
meliora ꝯuersum locū inuenisse pn̄ie. Et
id etiā ipsi nō desperent salutē. Sed ꝯtra
dicta posset quis arguere ostn̄dens ꝙ xp̄us
debuit solitariā agere vitam. Primo quia
oportebat ip̄m ostn̄dere se nō solū hoiem: sꝫ
etiā deū. Sꝫ deū nō ꝯuenit cū hoib; ꝯuer
sari. Dī em̄ Daniel'. ij. c. Exceptis dijs q̄ꝝ
nō est cū hoib; ꝯuersatio. Et ph̄s dicit in
i. Politice. ꝙ ille q̄ solitarius viuit aut est
bestia. s. si hoc ꝓpter sn̄iam faciat: aut ē ōꝫ
si hoc faciat ꝓpter ꝯtemplandā veritateꝫ.
g̊ videt ꝙ nō debuit xp̄s cū hoib; ꝯuersa/
ri: sed solitarius viuere. Secundo debuit
xp̄us vitā ꝑfectissimā ducere. ꝑfectissima
aūt ē vita ꝯtēplatiua. Ad vitā aūt ꝯtēpla
tiuā maxie ꝯpetit solitudo ſm illd̄ Osee ij
ca. Ducā eū in solitudinē ꝛ loquar ad cor
eius. g̊ videt ꝙ xp̄s debuit solitariā ducere
vitā. Tercio ꝯuersatio xp̄i debuit esse vni
formis. qꝛ sꝑ in eo debuit apparere qd̄ est
optimū. sꝫ qn̄qꝫ xp̄s solitaria loca q̄rebat
turbas declināſ. vt Remig. dic̄ suꝑ Mat.

Tria refugia legit̄ dn̄s habuisse. Nauim
montem: ⁊ desertum. ad quoꝝ alteꝝ quo/
tienscūq3 a turbis cōprimabat̄ ꝯdescen/
debant. ergo semꝑ debuit solitariā vitam
aggere. Ad pmū argumentum respondet
sanctus Tho. ꝙ xp̄us ꝑ humanitatē suaȝ
voluit manifestare diuinitatē. Et ideo cū
hominibꝫ ꝯuersando qđ est ꝓprium hoīs
manifestauit diuinitatem suam p̄dican/
do ⁊ miracula faciendo: ⁊ innocenter ⁊ iu
ste inter hoīes ꝯuiuendo. Ad secundū ar/
gumentū dicit̄ ꝙ vita ꝯtemplatiua simpli
citer est melior q̄ȝ actiua que occupat̄ circa
corꝑales actus. Sed vita actiua ſm quā
aliquis p̄dicando ⁊ docendo ꝯtemplata
alijs tradit est ꝑfectior q̄ȝ vita que solum
ꝯtemplat̄. quia talis vita p̄supponit abū/
dantiam ꝯtemplationis. Et ideo xp̄s ta/
lem vitam elegit. Ad terciā ꝟo dicimus ꝙ
xp̄s voluit dare exemplū p̄dicatoribꝫ q̄ nō
semꝑ debent esse in publico. Ad hoc assi/
gnari p̄nt tres rationes. q̄r christus qn̄q3
retraxit se a turbis. Prima ratio fuit ꝓpter
corꝑalem quietem. Unde scribit̄ Marci
vi. c. ꝙ dn̄s dixit discipulis. Uenite seorsū
in desertum locum ⁊ requiescite pusillum
Erāt em̄ q̄ veniebant ⁊ redibāt mlt̄i: ⁊ nec
spaciū manducandi habebant. Secunda
rō fuit ꝓpter orationem. Hinc Lucas. vi.
ca. inquit. Exijt in montem solus orare ⁊
erat pernoctans in oratione dei. Ubi di/
cit ambrosius. ꝙ ad precepta virtutis suo
nos informat exemplo. Tercia ratio q̄re
christ⁹ qn̄q3 retraxit se a turbis fuit vt do/
ceret fauorē humanū vitandū. Unde suꝑ
illud Math. v. c. Uidens Jesus turbas
ascendit in montē. vt ꝑ hoc ꝙ nō in ciuita
te ⁊ foro: sed in monte ⁊ solitudīe sedit eru/
dit nos nihil ad ostentationē facere. ⁊ a tu
multibꝫ abscedere maxīe cū de necessarijs
oporteat disputare. ¶ Secundū dubiū est
de christi manducatione cur vicȝ christus
nō semꝑ austeram vitaȝ duxit. vt Johēs
baptista. nec semꝑ ieiunauit: sed mandu/
cauit ⁊ bibit: etiā cum publicanis ⁊ pecca
toribꝫ. Ad qđ ita r̄ndet sanctus Tho. ꝙ cō
uenientissimū est cum quis cū alijs ꝯuer/
satur: vt se illis in ꝯuersatiōe ꝯformet. ſm
illud. i. ad Corinth. ix. ca. Omnibꝫ omnia
factus sum. Quare christus ꝯuersans cū
hominibꝫ ꝓpter illoꝝ salutem. voluit sicut
ceteri in cibo ⁊ potu se habere. Sicut eniȝ
licita ⁊ laudabilis est vita illius q̄ a ꝯsor/
tio hoīm segregatus abstinentiam seruat
ita ⁊ vita alterius q̄ in societate positus
manducat ⁊ bibit. Nam abstinentiam ci/
bi ⁊ potus nō ꝑtinet ad salutem. ſm illud
ad Ro xiiij. ca. Regnū dei nō est esca ⁊ po
tus. ¶ Terciū dubium erat de christi ieiu
natione Cur voluit in deserto christus ie/
iunare. Non est dicendū ꝙ ad refrenan/
dam sensualitatē: que erat ꝑfecte obediēs
rōni. nec ad eleuationē mentis que erat
vnita deo ꝑfecte. nec ad virtutes acqrirē/
das que erant oīs in ipso. Ergo ieiuna/
uit ꝓpter nostrū exemplū. Unde Crisost.
suꝑ Math. inquit. Ut discas q̄ȝ magnū
bonū est ieiuniū ⁊ qualiter statutū est ad/
uersum dyabolum. ⁊ qm̄ post baptismum
nō lasciuie: sed ieiunio oportet intendere.
ipse ieiunauit nō eo indigens: sed nos in/
struens. Quare autē tanto numero ieiu/
nauit. Ratio est ſm Crisost. Ne minor vi
deat̄ moyse ⁊ helya qui tot diebꝫ ieiunaue
rūt. nec vlterius ꝓtraxit. ne diabolus ip̄m
supra hoīem aliquid existimaret dum exi
mios ꝓphetaꝝ in q̄ȝtitate dieꝝ superaret.
Sed hic querunt nōnulli cū christus nil
comederet illis quadraginta diebꝫ ⁊ qua
draginta noctibꝫ ⁊ non esurierit. A quo fa
cta fuit illa sustentatio vt nō esuriret. Et
ad hoc dicere possumus ꝙ tribꝫ de causis
potest aliquis nō sentire famē. Primo ex
redūdantia glorie aīe in corpus ſm ꝙ dat̄
corꝑi aliqua qualitas glīosa ꝑ modū ha/
bitus vel dispositionis vt sit impassibile.
⁊ sic erit in beatis ꝑ modū habitus ima/
nentis. Unde Apoc. vij. ca. dicit̄. Non esu
riēt neq3 sitient amplius. Et sic potuit fu/
isse in christo. vt sicut dimisit gloriā aīe re/
dundare in corpus q̄ȝtum ad claritatē in
transfiguratione ꝑ modū dispositionis trā
seuntis ⁊ nō imanentis. ita agere poterat
q̄ȝtum ad impossibilitatē humida calore.
Secūdo potest aliquis nō sentire famem
ex aliqua virtute cibi p̄assumpti fortifican
tis humidū radicale ⁊ speciei virtutē. ⁊ h̄
siue illa virtus sit naturalis illi cibo sicut
erat in ligno vite. vel suꝑnaturaliter data:
sicut in cibo data Helye. iij. Regū xix ca.

In cuius fortitudne ambulabat quadra
ginta dieb᷒ ꝛ quadragita noctib᷒. Sic po
tuit esse in xp̄o ꝙ preassumpsisset aliquē ci
bum cui talis virtus sit diuinitus data.
Tertio potest ꝯtingere ꝙ aliquis nō senti
at famē ex suspensiōe actionis caloris na/
turalis per virtutē deitatis imediate ita
ꝙ vita remaneat. nulla ex superiorib᷒ cau/
sis existente. Et hoc fuit diuine virtutis so/
lum in xp̄o cui⁹ esse diuinū erat esse existe
re illius hominis. Si ꝑo diceret ꝙ ex quo
xp̄s nō esuriebat ieiunādo nō prebuit ex/
emplū penalitatis ꝛ patie. Rn̄demus ꝙ h̄
nō sequit. q̄ꝛ postea esuriit. Insup sic mar/
tyres ꝓpter excessum diuine dilectiōis ꝛ cō
formationē voluntatis diuine ꝛ expecta/
tionē glorie qn̄ꝗ nō sentiebāt tormēta nec
tn̄ minus merebant aut dabant exemplū
patie. Ita hic xp̄s. ꝫ omis dubitatio soluit
q̄ꝛ postea esuriit. Contemplare nūc fidelis
aīa illū q̄ aīanti b᷒ cunctis alimēta prestat
ꝛ vitā pro tuo amore fame ac sitiꝗ sepius
laborantē ꝛ ꝯpatere illi atꝗ inspice diligē
ter q̄d precipue trib᷒ vicib᷒ inuenit ad co/
medendū siue bibendū. Esuriit equidem
post ieiuniū ꝛ ante ministeriū angeloꝝ nō
habuit nisi lapides. Esuriit adhuc in via
dum ex bethania descendēs pergebat hie
rusalē: ꝛ nō inuenit nisi folia ficus Ut scri
bit Matth. xxi. c. Tandē sitiuit in cruce:
ꝛ oblata fuit ori eius spongia aceto plena
q̄ si ad sensum mysticū referamus cū ꝯti/
tinuo xp̄s esuriat ꝛ sitiat salutē nostram.
Pleriꝗ illi lapidea corda omi duricie ple
na pn̄tant. nec illū timēt nec diligūt: vt vl
timore vel amore abducant a vitiis. Alii
ꝑo folia sibi ꝛ bona verba sine fructib᷒ p̄
bent. sicut faciebāt pharisei quos redar/
guit Matth. xxv. c. dicēs. Hypocrite bn̄
de vobis ꝓphetauit Esaias. Populus in/
quit labiis me honorat. cor aūt eoꝝ longe
est a me Nōnulli insuper acetū ei porrigūt
ad bibendū. hi sunt q̄ vel mūdano amore
inebriati. vel vana sapia ꝛ curiositate de/
cepti nō solū nō corrigūt sua delicta: ꝫ qd̄
grauius est detrahūt xp̄o ꝛ impia verba
siue blasphema temere loquuntur de deo.
Aiunt qn̄ꝗ. Si xp̄s in cruce voluit mori
quid nobis. imputet sibi. Si ds̄ erat cur
nō absꝗ ignominia sue crucis indulsit hu

mani generi. Et filia sacrilegis buccis pu
blice resonātes erga xp̄m nlla pietate mo/
uent. O pessimū genus hoim. O mentes
nequissime O deniꝗ ingratissimi pctōres
Sustinuit saluator nr̄ ab vtero virgis vs/
ꝗ ad patibulū crucis tot labores. tot cru/
ciatus ꝛ penis vt quantū nos diligebat co
gnoscerem⁹. Post ꝑo exactos q̄dragita di
es ieiunii sui voluit ꝓ nob̄ pctōrib᷒ esurire

¶ De temptatiōe xp̄i quare scꝫ dyabolus
temptauit eum. qualit apparuit ꝛ cur xp̄s
voluit temptari. Ca. II.

SEcundū mysteriū con
templandū in h̄ sermone dr̄ pu
gne. de q̄ Mattheus ita sequit
Accedēs temptator. s. dyabolus. vt patet
Luce. iiii. cap. dixit ei. ꝛc. Ubi tria dubia
sunt declaranda.

¶ Primū dicit inductiōis
¶ Secundū apparitiōis.
¶ Tertiū rationis.

¶ Primū dubiū declrādū dr̄ inductiōis
quo. s. motiuo diabolus inductus est vt tē
ptaret xp̄m. virtus nāꝗ eius demonib᷒ no
ta erat. Dicit em̄ Lu. iiii. c. Exibāt aūt de
monia a multis clamātia ꝛ dicētia. q̄ꝛ tu
es filius dei ꝛ increpās nō sinebat ea loq̄:
q̄ꝛ sciebāt ip̄m esse xp̄m. Mirū ḡ videt ꝙ
dyabolus xp̄m temptauerit. nā temptare
est experimentū sumere: qd̄ nō fit nisi de re
ignota. Ad qd̄ rn̄det sanctus Tho. iii. pte
q. xli. ꝙ sic Aug⁹. dicit. ix. li. de ci. dei. Xp̄s
tm̄ innotuit demonib᷒ quantū voluit nō ꝑ
id qd̄ est vita eterna: ꝫ ꝑ quedā tꝑalia sue
virtutis effecta. ex quib᷒ quandā ꝯiecturā
habebāt xp̄m esse filiū dei. Sed q̄ꝛ rursus
in eo quedā signa humane infirmitatis vi
debant. nō pro certo cognoscebāt esse filiū
dei. Et iō dyabolus eū temptare voluit
Hinc ait Chris. ꝙ audiēs dyabolus i xp̄i
natiuitate angelū pastorib᷒ annunciantē.
angeloꝝ multitudinē iubilantē Johannē
digito demōstrantē. patrē in baptismate
testificantē. spiritū sanctū in columbe spe/
cie descendentē. ꝛ nūc quadraginta dieb᷒
ꝛ noctib᷒ ieiunantē eū esse dei filiū suspica
tus est. Sed postmodū videns eū esurisse
ip̄m esse dei filiū plurimū dubitauit. Nō
em̄ credebat posse dei filiū esurire. Et Hy

larius sup Math. dicit. Temptare xp̄m
dyabolus nō fuisset ausus: nisi in eo p esu/
ritiōis infirmitatē q̄ sunt hois recognosce
ret. Et Greg⁹. exponēs illud Si filius dei
es inq̄t. Quid sibi vult talis sermonis ex/
orsus: nisi q2 cognouerat dei filiū venturū
esse: s3 venisse per infirmitatē corporis nō
putabat. ¶ Scōm dubiū declarandū di/
citur apparitiōis. qualiter. s. apparuit xp̄o
dyabolus in hac temptatōe. Et ad hoc di
cit glo. Omia q̄ de xp̄i temptatiōe hic di/
cunt corporeis sensib9 ꝯpleta sunt. Et ſm
quosdā credit q temptator ille fuit lucifer
primus peccator: ⁊ maximus temptator.
iuxta illud qđ saluator noster dixit Johā.
xij. ca. Venit em̄ princeps mundi huius ⁊
in me nō habet quicq̄. ¶ Tertiū dubium
declarandū dicit ratiōis. Quare sc3 xp̄s
temptari voluit. Ad quod assignant tres
precipue rōnes. Prima fuit ꝓpter nostra3
instructionē. Instruxit quippe nos vt sci/
remus paratā esse nobis dyaboli pugna3
a qua nullus quantūcunq̄ sanctus imu/
nis existit. Ideo Hylarius sup Math.
ait. In sanctificatis maxime dyaboli tem/
ptamēta crassant. q2 victoria magis est ei
exoptanda de sanctis. Et sapiens Eccle/
siastici. ij. ca. inquit Fili accedēs ad serui
tutē dei sta in iusticia ⁊ timore ⁊ prepara a
nimā tuā ad temptatiōnē. Et Aug⁹. ꝯtra
Faustū. Nullus est homo tanta iusticia
preditus cui nō sit necessaria temptatio vl'
ad profitendū vel ad ꝓbandū. Et Greg⁹.
xxiiij. moral'. Vsus nostri itiner3 nequaq̄
peragit sine munere temptatiōis. Hic tn̄
orit difficultas qm̄ xp̄s tēptatiōi se exposu
it. Cum ḡ eius temptatio sit nostrū exem/
plū. videt q etiā alij debeāt se ingerere ad
temptatiōes suscipiendas. qđ tn̄ videt esse
periculosum. cum potius temptationū oc/
casiones vitare debeamus. Ad hoc r̄ndet
sanctus Tho. q duplex est temptatiōis
occasio. Vna quidē ex parte homīs: puta
cum aliq̄s se peccato ꝓpinquū facit occa/
siones peccati nō euitās. Et talis occasio
temptatōis est vitanda. sic̄ dictū est Loth
Gen̄. xix. ca. Ne steteris in omi regiōe cir/
ca sodomā. Alia ṽo temptatiōis occasio ē
ex parte dyaboli: q̄ semp inuidet ad melio
ra tendentib9. ⁊ talis occasio nō est vitan
da. qm̄ vt inq̄t Paulus. i. ad Chor3. x. cap.
Fidelis deus q̄ nō patit vos temptare su
pra id qđ potestis: sed facit cū temptatiōe
prouentū. Ex hac ṽo temptatiōe cum dei
adiutorio deuicta corona victoribus da/
tur. Unde Jacobi. i. ca. dī. Beatus vir q̄
suffert temptationē qm̄ cum probatus fu
erit accipiet coronā vite quā repromisit d̄s
diligentib9 se. Secunda ratio quare xp̄us
voluit temptari fuit ꝓpter temptatoꝝ ꝯso/
lationē. vt sc3 temptatis ꝯsolationē daret
Fuit quidē temptat⁹ stati' p⁹ baptismū qn̄
sc3 a patre filius fuerat appellatus. ⁊ spiri
tussanctus in columbe specie manserat su
per eum. ⁊ celi sibi visi sunt aperi. ⁊ dieb9 q̄
dragintaꝛ noctib9 ieiunauerat: vt daretur
intelligi q si aliquis temptat ꝓpter hoc nō
est minus dei filiatiōe dignus. nec sua pe/
nitentia deo est minus accepta. Tertia rō
quare xp̄s temptari voluit fuit ꝓpter dya/
boli ꝯfusionē. vt ip̄e dolo inuidia ⁊ mali/
cia plenus superatus a xp̄o ꝯfusus abiret
sicut apparebit in sequētib9.

¶ Quare christus superauit omnes dya/
boli temptationes ⁊ de modo illarū tem/
ptationum. Ca. III.

Ertiū mysterium con/
templandū de dn̄o iesu xp̄o di/
citur victorie. Vicit nāq̄ dya/
bolū qui spiritualē hoiem nō statim d̄ pec
catis grauib9 temptat: sed paulatim a le/
uiorib9 incipit. vt ad grauiora perducat.
Idcirco de triplici vicio conatus est chri/
stum temptare.

¶ Primo de gula.
¶ Secundo de inani gloria.
¶ Tertio de auaricia.

¶ Primo temptauit xp̄m de gula dicens:
Si fili⁹ dei es: dic vt lapides isti panes fi/
ant. Hic Hieronymus ita loquit. Vane
agis demon. si filius dei est decipi nō pote
rit. si purus hō: lapides in pane3 ꝯuertere
nō valebit. Cum multa fuit astutia dya/
boli. q2 cogitabat intra se. Si faciat quod
suadeo: cognoscā ip̄m esse deū. Si nō faci/
ciat: adducā eum ad presumptionē facien
di. Nec temptauit eum de cibis delicatis:
sed tm̄ necessarijs. q2 arbitrabat eum virū
bonū qui tn̄ purus homo fuisset nō deus

p̄sumēs lapides in panes cōuertere. vt
corporali sue fami subueniret. ob hanc in/
ordinationem vitiū gule incurret At xp̄s
ꝙ deus verus erat lapides in panes ꝯuer
tere noluit: qđ vtiq; facere potuisset. qꝛ mi/
racula fienda erant ad vtilitatē fideliū: nō
ad instantiā dyaboli. nō ei dyabolus sup/
plicat: sed temptat Anno ꝓo sequenti pia
mater impetrauit ꝙ aquā in vinū ꝯuerte
ret in chana galilee. R̄ndit itaq; dyabolo
xp̄s vt sic dubi⁹ remaneret atq; deuictus.
Scriptū est Deut. viij. ca. Nō in solo pa/
ne viuit homo: sed in omi verbo qđ proce/
dit de ore dei. qđ potest intelligi de verbo
predicato quo aīa viuit per gratiā. vt sit
sensus. Sicut panis est cibꝰ corporis: ita ci
bus scripture est cibꝰ aīe. Unde ⁊ xp̄s di/
xit Johā. ca. vi. Uerba q̄ ego locutus sum
vobis sp̄ūs ⁊ vita sunt. tante efficacie ver/
ba xp̄i fuerunt tanq; grauiter doctissime/
q; prolata| vt nesciret dyabolus aut ꝯtra/
dicere aut replicare Quare processit ad id
in quo spirituales viri q̄nq; deficiunt. vt
scȝ aliqua ad ostentationē operent̄ qđ per
tinet ad inanē gloriā. Ideo scđo de hoc vi
tio ip̄m temptauit. Inq̄t nāq; Matthe⁹
tunc. s. finita priori tēptatōe assumpsit eū
dyabolus. Quod pōt dupliciter intelligi.
Uno mō ꝙ supra se acceperit. Et sic vt di
cit Greg⁹. Mens hoc refugit humana. ⁊
hoc audiēs expauescit sed nō est mirū ꝙ ꝑ
misit se sic a dyabolo assumi. si ꝯsideret̄ ꝙ
permisit se a mēbris dyaboli. s. ex eius in/
stigatiōe flagellari ⁊ crucifigi. Alio modo
potest intelligi per ꝯcomitationē quasi di/
cendo venias mecū. sicut Math. xviij. c.
Assumpsit Jesus Petrū Jacobū ⁊ Johā
nem. Et Lu. xviij. ca. Assumpsit duodeci
discipulos. ⁊c̄. Dyabolus itaq; assumpsit
xp̄m. vel primo modo vt dictū est. Et ſm
Chryſ. Agebat quantū in se erat vt ab oī
bus videret̄. Et xp̄s dyabolo nesciente fa/
ciebat vt nemo illū videret. Uel assum/
psit eum scđo modo i sanctā ciuitatē. i. hie
rusalē que sic nomīat̄. qꝛ diuino cultui erat
deputata. Et statuit eum supra pinaculū
templi. Quidā dicūt ꝙ pinaculū erat lo
cus eminens siue pulpitū vbi lex promul
gabatur. Nicolaus vero de lira dicit. Qđ
erat tectum templi quod erat desuper pla
num. quia sic fiebant tunc domus palesti/
norū. Dixit ergo dyabolus christo. Si fi/
lius dei es mitte te deorsum. Scriptū est
eīm scȝ in psal. Angelis suis deus manda
uit de te: vt custodiant te in omibus vijs
tuis. Que scriptura scđm Augustinū de
membris dicitur nō de christo. Allegauit
vero dyabolus scripturā. quoniā in priori
pugna fuerat a xp̄o ꝑ scripturā cōclusus
Sed ip̄e deus incarnatus iterū sibi respō/
dit Scriptū est Deut. vi. ca. Nō tempta/
bis dn̄m deum tuū. Dn̄m quis temptat
cum habet naturali auxilio vel ratiōe ꝙd
faciat ⁊ tamen cōmittit se periculo. vt ex/
periatur an deus possit vel vellet liberare.
Mittere itaq; deorsum periculū erat ſm
naturā. ⁊ miraculū facere tunc nō erat ex/
pediens. ¶ Tertio dyabolus temptauit
christum de auaricia. produxit quidē tem
ptationē ad id quod iam nō est spirituali
um virorū sed carnaliū. scȝ vt diuitias ⁊
gloriā mundi ꝯcupiscant vsq; ad contem/
ptum dei. Et ideo in primis duabꝰ tem/
ptatiōibus dixit: Si filius dei es. nō autē
in tertia: que nō potest spiritualibus con/
uenire. Sequitur ergo euangelista. Iterꝫ
assumpsit eum dyabolus in montē excel/
sum: qui scđm aliquos distat a loco qua/
ratane siue ieiunij duobus miliaribus.
Et ostendit ei omīa regna mundi. scđm
Chryſostomū. Non est intelligendum ꝙ
videret ip̄a regna vel ciuitates vel aurum
vel argentū. Sed partes in quibus vnū/
quodq; regnū vel ciuitas posita est. Dya
bolus ergo digito demonstrabat. ⁊ vnius/
cuiusq; regni honorē ⁊ statum verbis ex/
ponebat. Uel scđm Rabanū ostendit qꝛ
vanitatem pompe mundane quā ip̄e dya
bolus diligebat q; speciosa sit ⁊ desidera/
bilis verbis demonstrauit. vt ad amandā
illam ip̄m induceret. Uel scđm Origenē
ostendit ei quomodo ip̄e per diuersa vitia
regnabat in mundanis. in quibusdā. s. ꝑ
superbiā. in quibusdā per auaritiā. in qui
busdam per luxuriā.. vt exemplo multitu/
dinis posset ad consentiendū facilius in/
clinari. Prima expositio magis consonat
littere sancti euangelij. Propterea vt scri/
bit Lucas. iiij. cap. dyabolus dixit. Om/
nia michi tradita sunt; ⁊ cui volo do illa.

Mentitus est q̄ est mendax ⁊ pr̄ mendacij. q᷑ vt inq̄t Dauid in ps̄. Dn̄i est terra ⁊ plenitudo ei⁹: orb terraꝝ ⁊ vniuersi q̄ habitant in ea. Et iterū. Tui sunt celi ⁊ tua est terra: orbis terre ⁊ plenitudinē eius tu fundasti. Mendatio itaq̄ȝ suo satagebat dyabolus xp̄m seducere. Et s̄bdidit. Hec oīa tibi dabo si cadens adoraueris me. Tunc dixit ei iesus Vade sathana. s. s̄m. Hiero. in infernū q̄ paratus est tibi ⁊ angelis ei⁹. Scriptū ē ei. Dn̄m deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. Nō dixit hec verba exprobratiua in prima ⁊ sc̄da temptatiōe: s₃ in ista. q᷑ hic diuinū vsurpare volebat honorem. Tunc reliquit eū dyabolus. ⁊ ecce angeli accesserūt ⁊ ministrabāt ei Reliquerāt eīn angeli ip̄m iesum vt dicit Nicolaus de lira ad tps. vt diuinitas eius dyabolū magis lateret ⁊ vt ꝯuenīētius locū ꝯtemplādi haberet. ⁊ vt victoria ip̄ius xp̄i excellentio appareret ex hoc ꝙ solus ip̄m deuinceret. Et ideo victo temptatore ⁊ pre ꝯfusiōe recedente accesserūt angeli ⁊ ministrabāt ei sicut vero dn̄o ꝓprij serui. Ex quo apparet diuinitas xp̄i: q᷑ nulla natura ē supra angelicā nisi diuina. Credunt̄ autē ministrasse illi etiā cibū naturalē, sic ꝯfecerīt Helie. Insup cibarunt illū spirituali delectatione collaudando ⁊ benedicēdo sanctum nomē eius. qđ ⁊ nos semper benedicam⁹ in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo duodecimus de dulcissimo admirandoq̄ȝ spectaculo trāsfiguratiōis xp̄i.

Duxit illos in montē excelsum. Scribunt̄ hec verba Matth. xvij. cap̄. Rem grandē atq̄ȝ mirabilē operatus est xp̄s in sua transfiguratiōe iocūda Ad cuius spectaculū delectabile nō oīes apostolos voluit adesse. Tum q᷑ secreta nō sunt oībꝫ reuelanda. tum q᷑ debent a maioribꝫ in alios deriuare. sicut fit in celesti ierarcha. vt refert Diony. Tum etiam vt Damas. dicit. Ne iudas indignus interuen fiet q̄ nec solus repellendus erat: ne ad inuidiā indignationēq̄ȝ prouocaret̄ Admissi sunt ꝓo tres. Petrus ꝓpter prorogatiuā feruoris fidei. Johānes ꝓpter excellentiā virginitat̄. ⁊ Jacobꝫ ꝓpter prioritatem martyrij. q᷑ primus sustinuit martyriū ꝓpter xp̄m. vt p₃ Act. xij. c. His reuelata sunt altissima mysteria xp̄i: q̄ nullus valeret ingenio ac ꝓprijs sensibꝫ ꝯprehendere. Que tn̄ postmodū ab eis p̄dicata sūt ⁊ ab euangelistis descripta ad vtilitatē ⁊ eruditionē nostrā. Propterea vt mens nostra illustret̄ veritatis splendore ⁊ dn̄m xp̄m pio veneremur affectu in presenti sermone de triplici sublimi excelsaq̄ȝ dignitate salvatoris nostri dicemus: quā tribꝫ discipulis prenominatis in sua transfiguratiōe monstrauit.

¶ Prima dicit̄ claritatis.
¶ Secunda superioritatis.
¶ Tertia equalitatis.

¶ De claritate corporis christi in transfiguratione in qua monstrata fuit discipulis dignitas eius. Ca. I.

Prima sublimis ⁊ excelsa dignitas dn̄i iesu xp̄i tribus apostolis domōstrata dicit̄ claritatis. vt eīn inquit Matheus. Trāsfiguratus est ante eos. nō ꝙ mutauerit liniamenta corporis vel amiserit pristinā formā ⁊ faciē. vt Hiero. ait. sed ꝓpter claritatis vultus eius imensitatē. de qua dicitur Resplenduit facies eius sicut sol: ⁊ vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Placuit aūt sibi sic transfigurari ⁊ claritatem ostendere. qm̄ prenunciata passiōe sua discipulis. vt scribit̄ Matth: xvi. ca. illos induxit ad sue passiōis sequelā dicēs. Si q̄s vult post me venire. s. meā doctrinā ⁊ facta sequendo. abneget semetip̄m. i. affectū humanū. nō solum meā passionē non impediendo: sed etiā me in hoc imitando. ⁊ tollat crucē suā. i. paratus sit in aīo voluntarie crucē portare in qua crucifigat̄ ignominiose. s̄m Nicolaū de lira. Oportet aūt ad hoc ꝙ aliquis directe procedat in via ꝙ finē aliqualiter precognoscat. Et precipue qn̄ via est difficilis aspera ⁊ laboriosa. finis ꝓo iocundus. Cum ergo xp̄s per suaȝ passionē ad h̄ ꝯuenerit vt gloriā optineret nō solū aīe quā habuit a p̄ncipio ꝯceptionis: sed etiā corporis. s̄m illud Luce vl. c. Oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in gloriā suā Ad quā etiā perducit eos qui vestigia

sue passiōis sectant̄. Ideo ɔueniēs fuit vt
discipulis gloriā claritatis ostenderet. cui
suos electos ɔfigurabit. Unde Paulus
ad Philipens̄.cap.iij.dicebat. Saluatorē
expectamus dn̄m iesum xp̄m q̄ reforma/
bit corpus humilitatis nostre ɔfiguratuȝ
corpori claritatis sue. Sed vt pars ista lu
cidius explanetur tria erunt dubia decla/
randa.
¶ Primū vtrū claritas illa quā xp̄s ōn̄dit
in facie fuit ī eius corp̱e sicut ī subiecto.
¶ Scōm vtrū illa claritas fuit gloriosa.
¶ Tertiū vtrū ꝑ claritatē ɔueniēter signi
ficet̄ gloria corpoꝝ beatorū.
¶ Ad primū dubiū respondet Alexander
in.iij. volumine sūme. ꝙ claritas illa fuit ī
corpore xp̄i tanq̄ȝ in subiecto nō tm̄ in ae/
re circūstante. Inquit em̄ Lucas.ix.c. Fa
cta est dum oraret species eius altera.id ē
alterata. vt dicit glo. quod nō pōt esse nisi
fieret īmutatio circa ip̄am. Aliter tamen
erat claritas in veste. ⁊ aliter in corpore:q̄ꝛ
in corpore erat ab exteriori. vt dicet̄. ⁊ ita
vt in subiecto.sed in veste ab exteriori.s. a
super fuso splendore faciei. Ratio aūt qua/
re claritas fuit in corpore sicut in subiecto
nō in veste.q̄ꝛ vestis nō erat glorificabilis
sed bene erat glorificabile corpus. ⁊ ꝓpter
hoc ad ostendendā gloriā que erit ī futura
resurrectiōe que erit in corpore sicut in sub
iecto. sic debuit esse claritas illa in transfi/
guratiōe. ¶ Ad secundū dubiū respondet
sanctus Tho.iij.parte.q.xlv. ꝙ claritas il
la quā xp̄s assumpsit in transfiguratione
fuit claritas glorie quantū ad essentiā. nō
tn̄ quantū ad modū essendi. Claritas em̄
corporis gloriosi deriuat̄ ab aīe claritate.
vt Aug⁹.dicit in ep̄la ad dyostoꝝ. Simi/
liter claritas corporis xp̄i in transfigura/
tione deriuata est a diuinitate ip̄ius. vt da
mascenus dicit ⁊ a gloria aīe eius. ꝙ em̄ a
principio ɔceptiōis gloria aīe nō redunda
ret ad corpus ex quadā dispensatiōe diui/
na factū est: vt in corpore passibili nostre re
demptiōis expleret mysteria. Nō tamē ꝑ
hoc adempta est potestas xp̄o deriuandi
gloriā aīe ad corpus. Et hoc idē fecit q̄n/
tum ad claritatē in transfiguratiōe. aliter
tamē q̄ȝ in corpore glorificato Nam ad cor
pus glorificatū redundat claritas ab aīa
sicut quedā qualitas permanēs corpus af
ficiens. Un̄ fulgere corporaliter nō est mi/
raculosum ī corpore glorioso. Sed ad cor
pus xp̄i in transfiguratiōe deriuata est cla
ritas a diuinitate ⁊ aīa eius. nō per modū
qualitatis īmanentis ⁊ afficiētis ip̄m cor
pus: sed magis per modū passiōis transe
untis. sicut cum aer illuminat̄ a sole. Un̄
ille fulgor tunc in corpore xp̄i apparēs mi/
raculosus fuit. sicut ⁊ hoc ip̄m ꝙ ambula
uit super vndas maris. Ex quo nō tenet̄
opinio hugonis de sancto victore qui dixit
ꝙ xp̄s assumpsit dotes claritatis in trans/
figuratiōe. agilitatis ambulādo super ma
re. subtilitatis egrediendo de clauso virgi
nis vtero. quia dos nominat quandā qua
litatem īmanentē corpori glorioso: sed mi
raculose habuit ea que pertinēt ad dotes
Et est simile quantū ad animā de visione
qua Paulus vidit deum in raptu. Illa er
go claritas fuit claritas glorie modo dicto
sed nō corporis gloriosi. Ideo inquit Be
da super.xvij.c. Mathei In corpore mor
tali ostendit nō immortalitatē: sed clarita
tem similē future īmortalitati. Sed ꝓpter
d[illegible]a querūt nōnulli: An solū xp̄i corpus
[illegible] transfigurabile. Nam scribit̄ de moy/
se Exodi.xxxiiij.ca. ꝙ apparuit facies ei⁹
cornuta ex ɔsortio sermonis dn̄i ex maxi/
mo splendore. Et.ij. ad Chor.iij.ca. dicit̄
ꝙ nō poterāt filij israel intendere in facieȝ
Moysi ꝓpter gloriā vultus eius. Insuꝑ
de beata virgine dicit glosa super illo ver/
bo Matth.i.ca. Nō cognoscebat eam do
nec peperit filiū suū primogenitū. q̄ꝛ Io/
seph Mariā facie ad faciē videre nō po/
terat. Quare videt̄ ꝙ corpus moysi ⁊ vir
ginis fuit transfiguratū Ad hoc dicit alex
ander i.iij. vbi s̄. ꝙ aliter fuit silitudo glo/
rie in facie moysi. in beata virgine ⁊ corpo
re christi. In facie nāq̄ȝ moysi ⁊ beate vir/
ginis fuit similitudo claritatis q̄ erat alte
rius generis simpliciter q̄ȝ claritas glorie
Sed in corp̱e christi fuit claritas q̄ erat
eiusdē generis cum claritate glorie. ⁊ si nō
simpliciter tamen s̄m partē. Et hoc est q̄ꝛ
radius claritatis in facie moysi fuit a con/
sortio dei quē habebat spiritualiter in mē/
te. Similiter radius claritatis in facie vir
ginis erat ex ɔsortio dei quē nō solum ha/

bebat spiritualiter in mēte: sed etiā corpo-raliter in ventre. Sed in corpore xpi fuit claritas ex vnione cum diuinitate ⁊ anīa in parte superiori beata. Et ꝓpter hoc nulla alia ostensio claritatis debuit dici transfiguratio sicut ista. q2 solum illa que est ī expressa similitudine ad gloriā debet dici transfiguratio. Et si ad hoc diceret̃ ꝙ claritas moysi fuit maior claritate xpi: eo ꝙ nō poterat precipi nisi velaret̃. ergo magis fuit ostensiua claritatis glorie. Rn̄det Alexander. ꝙ nō fuit copiosior claritas glorie moysi q̄ claritas xpi. Nam ꝙ claritas faciei moysi nō posset videri fiebat nō q2 maior esset: s3 q2 offendebat ⁊ disgregabat visum. Sicut etiā videmus de claritate solis que ꝓpter hoc nō potest videri. S3 claritas apparēs in facie xpi erat delectās visum ⁊ ꝯfortās: sic claritas glīe q̄ ꝯfortat ⁊ corroborat visū. vn̄ Apoc. xxi. c. Claritas ciuitatis supne ꝯparat̃ iaspidi. cuius claritas demulcet ⁊ delectat aspectū. S3 his obijci potest. q2 dī ꝙ claritas corporis xpi fuit similis claritati solis que videri non potest. ḡ nec ita videri potuit claritas corporis xpi. Respondemus ꝙ claritas corporis xpi dicit̃ similis claritati solis q2 sol excedit in lumine om̄es planetas. Vn̄ glosa dicit matth. xvij. c. Resplenduit facies eius sicut sol plus certe q̄ sol: sed nō habuit exemplū maius cui ꝯpararet. Si ꝟo aliquis quereret cur nō ꝯparata fuit claritas illa claritati iaspidis sicut solis. Dicimus ꝙ licet claritas iaspidis sit delectabilis nō tn̄ ita est omib9 nota sicut claritas solis.

Ad tertiū iam dubiū est deueniendū an. s. per claritatē ꝯuenienter significet̃ gloria corpoꝝ beatoꝝ. Et videt̃ ꝙ nō. Nam claritas nō solū est corpoꝝ glorificatoꝝ: imo ⁊ ꝯmunis alioꝝ corporū. Conuenientior aūt est ostensio facta per ꝓprietates ꝓprias sicut per agilitatē impassibilitatē ⁊ subtilitatē q̄ per cōmunes. Ad hoc ita pulchre dicit Alexander. ꝙ cū sint q̄ttuor ꝓprietates ḃm quas ostendit̃ glorificatio corporū ipa claritas est principalis ad quā consequunt̃ cetere. Naturā eī lucis ꝯsequit̃ subtilitas. vnde lux per naturā habet subtilitatem ad penetrandū corpora maxime corpora transparentia. sicut patet in lapide cristallino qui penetrat̃ a luce. Similiter ad ipam consequitur agilitas. vnde motus vel mutatio eius fit quasi subito. Similiter ad ipam ꝯsequitur impassibilitas vnde etiā nullū inquinamentū patit̃ ab alijs. Er ḡ claritas presuꝑponit oēs alias ꝓprietates qui sunt corpoꝝ glorificatoꝝ ⁊ nulla illarū ponit om̄es alias. ideo conuenienter fit ostensio glorificatiōis corporuz per claritatē. Idcirco domin9 in euāgelio Matth. xvij. ca. Significās gloriā resurrectionis nō multiplicat verba: sed perfecte integre ⁊ totaliter significat per claritatem cum dicit. Justi fulgebunt sicut sol in regno patris eorū.

¶ De apparitiōe Moysi ⁊ Helie qui cū xpo reuerenter loquebant̃ exhibendo illi tanq̄ vero deo reuerētiā ⁊ honorē. Ca. II.

Secunda sublimis ⁊ excelsa dignitas dn̄i iesu xpi apostolis demōstrata dicit̃ superioritatis. Quia em̄ vt ait Chrysostomus. Alij dicebant eum esse heliā. alij hieremiā aut vnū ex prophetis. ideo capita prophetarū induxit. vt differentia appareat inter seruos ⁊ dominū ostendendo ꝙ nō erat helias neq3 moyses: sed illis superior. imo ⁊ dominū se angeloꝝ ⁊ hominū manifestaret. Ecce inquit Mattheus. Apparuit illis Moyses ⁊ Helias cum eo loquentes Pro clariore ꝟo huius partis intelligētia tria sunt hic dubia declaranda.

¶ Primū qualiter apparuerūt ibi Moyses ⁊ Helias.

¶ Scd̄m quō discipuli cognouerūt illos.

¶ Tertiū quid loquebant̃.

¶ Ad primū dubiū diuersimode respondetur a multis. Quidā em̄ dicunt ꝙ moyses ⁊ helias nō apparuerunt ibi vere: sed imaginarie. Alij vero ꝙ angeli pro personis eoꝝ in assumptis corporibus in ipoꝝ. scilicet moysi ⁊ helie similitudine apparuerunt. Nec fuit fictio quia illud angeli fecerunt ⁊ de intentiōe eorū quod ipi personaliter fecissent. Sicut etiā dicit̃. Dominus locutus est ad moysen quando angelus in persona dn̄i loquebatur. Nonulli aūt asserunt ꝙ apparuerunt ibi moyses ⁊ helias vere. Sed apparuit moyses in suo corpore

reassumpto ad tempus. Hoc videt̃ dixisse
Aug⁹. in libro de mirabilib⁹ sacre scriptu/
re Nec mirū est ꝙ pro tam magna re ad tē
pus resurrexerit ⁊ realiter venerit. Alexan
der aūt in. iij. dicit. ꝙ apparuit ibi helias ĩ
corpore ⁊ aīa. Moyses ṽo in aīa tm̄. Ut
em̄ inquit Aug⁹ ad paulinū in libro ꝺ cu/
ra pro mortuis agenda Alij sunt humana
rum limites rerū. Alia diuinarū signa vir
tutū. Alia suntque naturaliter. Alia q̄ mi
rabiliter fiunt. Apparitio itaq꞉ aīaꝝ post
mortē ꝯm limites rerū nō est possibilis: sꝫ
solū ꝯm signa diuinarū virtutū siue solum
ꝯm diuinā potentiā ⁊ nō ꝯm rerū naturā.
Anima igit̃ moysi apparuit ibi vere ꝑ di/
uinam potentiā. Sicut dicit Augustin⁹.
ꝙ anime martyrū per diuinā potentiā pn̄t
hominib⁹ apparere. Et de ꝯfessore felice re
fert ipm̄ apparuisse ciuibus nolanis pie a
se dilectis cum a barbaris nola oppugna
batur. Sed tunc restat questio qm̄ si aīa
moysi tm̄ sine corpore apparuit cum ipa sit
insensibilis quō potuit apparere aspectib⁹
apostoloꝝ. Ad qȯ dicendū ꝙ substātia spi
ritualis apparet sensui duob⁹ modis Uno
modo per corpus assumptū sicut apparet
angelus. Alio modo per solā similitudi/
nem corporis quā facit in sensum ⁊ ꝑ quā
imutat sensum. Sicut em̄ angelus pote/
statē habet supra corpa vt sibi corpus pos/
sit assumere ⁊ apparere sensui ꝑ illud. Ita
habet potentiā vt possit aliquā similitudi
nem corporis in oculo efficere ⁊ per illam
oculū imutare: vt ab oculo per illā perci/
piat̃. Sicut ergo mediante corpore potest
facere similitudinē que ꝯprehendit̃ ita ⁊
sine corpore. Sic anima sancta que glori/
osa est habet illā potentiā. ⁊ hoc modo po
tuit anima moysi apparere oculis corpo/
ralibus apostoloꝝ sine corporis assumptō
ne. ¶ Ad secundū dubiū respondet Am/
brosius. ꝙ discipuli cognouerūt moysen ⁊
heliā ex habitu verbis ⁊ interna reuelatio
ne. qui vt pie credi potest q̄ꝫ primū ibi ap/
paruerūt postea ad pedes iesu humiliter
⁊ reuerenter dixerunt. Adoramus te chri/
ste ⁊ benedicimus tibi: qui venisti per cru
cem ⁊ passionē tuā redimere genus huma
num. ¶ Ad tertiū ṽo dubiū dicit Lucas.
ꝙ loquebant̃ de excessu quē completurus
erat in hierusalē Et vocat excessum passio
nem eius. Primo propter excedentē pau/
pertatē: quia nō habuit in cruce vbi recli/
naret caput. Secundo ꝓpter excedentē hu
militatē ⁊ obedientiā. Tertio ꝓpter exce/
dentē penalitatē. Quarto ꝓpter excedentē
caritatē. quibus virtutibus veluti quat/
tuor gēmis exornant̃ quattuor cornua cru
cis. O q̄ꝫ affabilis erat ex vtraq꞉ parte lo/
cutio illa. O q̄ꝫ benigna erat vox saluato/
ris. dum moysi ⁊ helie apostolis audienti
bus loquebat̃. Tunc Petrus prorupit in
mediū ⁊ dixit. Dn̄e bonū est nos hic esse.
si vis faciamus hic tria tabernacula. tibi
vnū moysi vnū ⁊ helie vnū. Et vt dicit lu/
cas etiā ⁊ marcus. Nesciebat petrus quid
diceret. Primo q᷑ ibi perpetuo esse cupie/
bat tanq꞉ si in visione claritatis corporis
xp̄i beatitudo ꝯsisteret: cū beatitudo essen/
tialiter ꝯsistat in visiōe clara ipius diuini
tatis. licet aspectus humanitatis xp̄i faci
at ad premiū accidentale quo sancti ma/
xime delectant̃. Petrus aūt in illa transfi/
guratiōe nō vidit diuinā essentiā sic pau/
lus in raptu: sed tm̄ eius humanitatē ĩ for
ma gloriosa. Scd̄o nesciebat quid diceret.
q᷑ sine passiōe xp̄i se regnare putabat. Iō
sctūs effrē in q̇dā ꝯmone xp̄m ita introdu
cit loq̄ntē Petre si h̄ mãserim⁹ ṽba ꝓphaꝝ
q̇s adimplebit. vt illȯ. Foder̃t man⁹ meas
⁊ pedes meos ⁊ dinumerauer̃t oīa ossa
mea. Si h̄ manserim⁹ cirographū a de q̇s
diuidet. quis debitū soluet. Si hic man/
serimus que dixi tibi quomodo fient. Ec/
clesia super te quomodo edificabitur. cla/
ues celoꝝ quis accipiet. aut quē ligabis
vel solues. Hec ille. O q̄ꝫ suauis q̄ꝫue io/
cunda erit visio diuinitatis. quando ita ꝺ
lectabat cor petri aspectus humanitatis.
petebat tria fieri tabernacula vnū pro xp̄o
in quo ipe cohabitaret. aliud pro Moyse
in q̊ iacob⁹ ꝑmaneret. tertiū pro helia in q̊
morarer̃ iohãnes. O petre oblitus videris
proximoꝝ tuoꝝ ⁊ oīm q̇ scripti sunt ĩ libro
vite nō pro tam paucis deus factus est hō
nō tam exiguus erit numerus electoꝝ Sꝫ
indulgendū est tibi. q᷑ pre nimia dulcedi/
ne postulas quod fieri nō debet Propterea
ipo ita loquēte. Ecce nubes lucida obum
brauit eos Ubi ꝯm doctoꝝ sententiā trini

tos persona℞ diuina℞ apostolis illis fuit demōstrata. q2 pater apparuit ibi in voce. filius in carne. ⁊ spiritussanctus in specie nubis lucide. Quare aūt in baptismo apparuit in specie columbe ⁊ in transfiguratione in specie nubis lucide dicit Alexander in .i. sūme. ꝙ apparitio spiritussancti fuit ad ostensionē plenitudinis gratie ⁊ veritatis: q̄ fuit redundās in xp̄o in baptismo ꝙ apparuit in specie columbe ꝓpter fecunditatē que attendit̄ in columba in quo significat̄ fecunditas gratie in xp̄o ad regenerationē ⁊ sacramēto℞ sanctificationē In transfiguratōe vero apparuit in nube lucida. ad significandū plenitudinē veritatis redundantis in xp̄o per modū doctrine. Nam plenitudo veritatis in xp̄o fuit sicut nubes ex qua generata est pluuia doctrine Et dicit̄ nubes illa fuisse lucida. q2 de plenitudine veritatis eius accepimus lumē fidei ⁊ doctrine. Hieronymus vero super Mattheū dicit de petro De frondibꝰ aūt tentorijs querebat tabernaculū: sed nubis lucide operit̄ vmbraculo. vt distat in resurrectiōe nō tegmine domo℞: sed sanctispūs gloria sanctos esse protegendos.

¶ De equalitate patris ⁊ filij demōstrata in voce quā audierūt discipuli. Ca. III.

Tertia sublimis ⁊ excelsa dignitas dn̄i iesu xp̄i apostolis demōstrata dr̄ equalitatis. Audierūt nāq3 vocē patris dicentē. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui: ip̄m audite. De hac ita scribit Petrus ij. epistola. c. i. Nō em̄ indoctas fabulas secuti notā facimus vobis dn̄i nostri iesu xp̄i virtutē ⁊ presentiā: sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens em̄ a deo patre gloriā ⁊ honorē voce delapsa ad eū huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui: ip̄m audite. Et hanc vocē audiuimus de celo allatā cū essemus cum ip̄o in monte sancto. Qualis em̄ pater talis filiꝰ eternꝰ pr̄: eternꝰ filiꝰ. imensus pr̄: imensus filiꝰ. Increatus pr̄: increatus filiꝰ. Oip̄s pr̄ oip̄s filius. Sed pro declaratōne huius partis tria sunt hic dubia declarāda.

¶ Primū vtrū processio verbi in diuinis ꝯgrue dicat̄ generatio.

¶ Scd̄m vtrū pr̄ possit dici ꝑncipiū filij.

¶ Tertiū vtrū filius sit alius a p̄re.

¶ Ad primi dubij solutionē notāda sunt tria theologica documēta ꝑm doctrinam sancti Tho. i. parte. q. xxvij. Primū documentū ꝙ processio in diuinis nō est accipienda ꝑm q̄d est in corporalibꝰ vel per motum localē. vel per actionē alicuius cause in exteriorē effectū. vt calor a calefaciēte in calefactū. Sed ꝑm emanationē intelligibilē. vtpote verbi intelligibilis a dicēte q̄d manet in ip̄o. Est ergo processio illa ab intra nō ab extra. Ex quo id q̄d procedit tali processu intelligibili nō est diuersum ab eo a quo procedit. Immo quāto perfectiꝰ procedit: tanto magis est vnū cum eo a q̄ procedit. Manifestū est em̄ ꝙ quāto aliquid magis intelligit̄ tanto ꝯceptio intellectualis ē magis intima intelligēti ⁊ magis vnū. nā intellectꝰ ꝑm h̄ ꝙ actu itelligit ꝑm h̄ fit vnū cū itellectu. vn̄ cū diuinū sit intelligere sit in fine ꝑfectōis necesse ē ꝙ verbū diuinū sit perfecte vnū cum eo a quo procedit absq3 diuersitate. Scd̄m documentū q̄d nomie generatiōis dupliciter vtimur. Uno modo cōmuniter ad oīa generabilia ⁊ corruptibilia. Et sic generatio nil aliud est q̄3 mutatio de nō esse ad esse corruptiōi opposita Et vtriusq3 subiectū est materia. ⁊ sic nō ponitur in diuinis. Secūdo modo generatio dicitur proprie in viuentibus. Et sic generatio significat originē alicuius viuentis a principio viuente coniuncto. ⁊ hec ꝓprie dicit̄ natiuitas. Non tn̄ oīe huiusmodi dicit̄ genitū. sed ꝓprie q̄d procedit ꝑm rationē similitudinis. Unde pilus nō habet rationē geniti ⁊ filij: sed solum quod procedit ꝑm rationē similitudinis nō cuiuscunq3. Nam vermes que generantur in animalibus nō habent rationem filiatiōis. licet sit similitudo ꝑm genus. Sed requiritur ad rationē talis generationis ꝙ procedat ꝑm rationē similitudinis in natura eiusdē speciei. Sic homo procedit ab homine ⁊ equus ab equo. In viuentibus ergo que de potentia in actum vite procedunt. sicut sunt homines ⁊ animalia generatio vtrāq3 generationē includit. Si aūt sit aliquod viuens cuius

vita nõ exeat de potentia in actũ ꝓcessio si
qua in tali inuenit̃ excludit oĩno ꝓmã rõ
nem generationis. Sed põt hr̃e rõnem ge
nerationis que est ꝓpria viuentiũ. Sit g̃
ꝓcessio verbi in diuinis habet rõnem gñã
tionis, ꝓcedit em̃ ꝑ modum intelligibilis
actionis que est operatio vite ꝛ a ꝓncipio
ꝯiuncto. ꝛ ſm rõnem similitudinis. q꞉ cõ/
ceptio intellectus est similitudo rei intelle
cte ꝛ in eadem natura. q꞉ in deo idem ẽ in
telligere ꝛ esse. Unde ꝓcessio verbi in diui
nis dicit̃ generatio ꝛ ipm̃ ꝓcedens dicit̃ fi
lius. Si autẽ aliquis quereret, quare ꝓces
sio verbi intelligibilis in nobis nõ dicitur
generatio sicut in diuinis. Respõdet̃ ꝙ in/
telligere in nobis nõ est ipsa substantia in
tellectus. vnde verbũ qd̃ ſm intelligibilẽ
oꝑationem ꝓcedit in nobis nõ eiusdẽ na/
ture est cũ eo a quo ꝓcedit. Ideo nõ ꝓprie ꝛ
cõplete competit ibi rõ generationis. Sꝫ
intelligere diuinũ est ipsa substantia intel
ligentis. Quare verbũ ꝓcedens ꝓcedit vt
eiusdem nature subsistens. Et ꝓpter hoc
ꝓprie dicit̃ genitũ ꝛ filius. Terciũ documẽ
tũ ꝙ in diuinis sunt due ꝓcessiones. s. ver/
bi ꝛ amoris. Nam ibi vt dictũ est nõ est ꝓ/
cessio nisi ſm actionẽ que nõ tendit in ali/
quod extrinsecum. sed manet in ipso agen
te. hmõi autẽ actio in intellectuali natura
est actio intellectus ꝛ actio voluntatis. ꝓ/
cessio aũt verbi attendit̃ ſm actionem in/
telligibilem. ſm aũt oꝑationẽ voluntatis
inuenit̃ in nobis q̃dam alia ꝓcessio. s. amo
ris ſm quã amatũ est in amante. sicut per
ꝯceptionẽ verbi res dicta vel intellecta est
in intelligente. Ista aũt ꝓcessio amoris in
diuinis nõ dicit̃ generatio sicut dic̃ Atha
nasius. Spũssanctus a patre ꝛ filio nõ fa
ctus nec creatus nec genitus. Ratio est q꞉
hec est dr̃a inter intellectũ ꝛ voluntatẽ ꝙ in
tellectus fit in actu ꝑ hoc ꝙ res intellecta
est in intellectũ ſm suaꝫ silitudinẽ. Volũ
tas aũt fit in actu nõ ꝑ hoc ꝙ aliqua simi/
litudo voliti sit in volente sed ex hoc ꝙ vo
luntas habet quãdam inclinationẽ in reꝫ
volitam. Processus g̃ qui attendit̃ ſm acti
onẽ intellecus est scd̃m rationẽ similitudi
nis. Et ideo potest hr̃e rationẽ generatio/
nis q꞉ omne generans generat sibi simile:
ꝓcessio aũt que attendit̃ ſm actionem vo/
untatis non cõsiderat̃ scd̃m rationẽ simili
tudinis sed magis ſm rationẽ mouentis
ꝛ impellentis in aliquid. Et ideo qd̃ ꝓce/
dit in diuinis ꝑ modum amoris non pro/
cedit vt genitũ vel vt filius sed magis ꝓ/
cedit vt spũs quo noĩe quedaꝫ vitalis mo/
tio ꝛ impulsio d̃signat̃, put aliquis ex amo
re dicit̃ moueri vel impelli ad aliquid faci
endũ. ¶ Scd̃m dubium erat vtrum pater
possit dici principiũ filij. Ad hoc dicit Au
gusti. in iiij. de trini. Pater est principiuꝫ
toti⁹ deitatis. Sctũs vo Tho. i. pte q. xx/
xiij. dicit Quod hoc nomẽ principium ni
hil aliud significat q̃ȝ illud a quo aliquid
ꝓcedit. oĩa enim a quo aliquid procedit
quocũqȝ mõ dicimus esse principiũ. Cuꝫ
ergo pater sit a quo ꝓcedit alius sequitur
ꝙ pater sit principiũ. Sed contra hoc tri/
plicit̃ obijcitur. Primo q꞉ principiũ et cau
sa idem sunt ſm phm. Sed nõ dicimus
patrem esse causam filij ne incurramus er
rorem Arrij. qui dixit filium ꝓcedere a pa
tre sicut effect⁹ a causa. ideoqȝ esse primaꝫ
ei⁹ creaturã. Et spm̃sctũ ꝓcedere sicut cre/
aturam vtriusqȝ Et scd̃m hoc neqȝ filius
neqȝ spũssanct⁹ esset verus deus qd̃ est cõ/
tra veritatẽ et fidem. ergo sicut nõ dicim⁹
patrẽ esse causam filij ita neqȝ ꝓncipium.
Secũdo obijcit̃. q꞉ ꝓncipiũ dicit̃ respectu
ꝓncipiati. g̃ filius esset ꝓncipiatus ꝛ ꝑ cõ/
sequens creatus qd̃ est falsissimũ. Tercio
obijcit̃. q꞉ hoc nomen ꝓncipiũ a prioritate
sumit̃. Sed vt inq̃t Athanasius. In hac
trinitate nihil ꝓus aut posterius nihil ma
ius aut minus. g̃ pater nõ debet dici ꝓnci/
pium filij. Ad ꝓmã obiectionẽ rñdet san/
ctus Tho. ꝙ Greci vtunt̃ indifferenter in
diuinis noĩe cause vel noĩe ꝓncipij. Sed
latini doctores nõ vtunt̃ noĩe cause sed so
lum noĩe ꝓncipij. Ratio est quia ꝓncipiuꝫ
est cõmunius q̃ȝ causa. ꝓmus em̃ termi/
nus vel etiã ꝓma ps rei dicit̃ ꝓncipiũ sed
nõ cuasa hoc nomen. g̃ causa videt̃ impor
tare diuersitatẽ substantie ꝛ dependentiã
alicuius ab altero qd̃ nõ importat nomen
ꝓncipij. In oĩnibꝫ em̃ cause generibꝫ semꝑ
inuenit̃ distantia inter causam ꝛ illud cu/
ius est causa ſm aliquã ꝑfectionẽ aut vir/
tutem. Sed noĩe ꝓncipij vtimur in his q̃
nullã hmõi differentiã hñt sed solum ſm

quedā ordinē. Sicut cū dicimus punctū
esse ꝓncipiū linee. Uel etiā cū dicimus ꝑ/
mā ꝑtē linee esse ꝓncipiū linee. Ad secūdā
obiectionē dicit ꝓfatꝰ doctor. ꝙ apud gre/
cos inuenit̄ de filio vel spūsctō dici ꝙ ꝓnci
pient̄. Sed hoc nō est in vsu latinoꝝ. qꝛ li/
cet attribuamus pr̄i aliq̄d auctoritatis rō
ne ꝓncipij. nihil tñ ad subiectionē vel mi/
norationē quocūqꝫ mō ꝑtinens attribui/
mus filio vel spūsancto vt vitet̄ om̄is erro
ris occasio. Ad terciā obiectionē rn̄demus
ꝙ licꝫ hoc nomē ꝓncipiū ꝯ̄tū ad illud a q̄
īponit̄ ad significandū videat̄ a ꝓoritate
sūptū. nō tñ ꝫ prioritatē sꝫ originē. ¶ Ter

Tertiu dubiu principale

ciū dubiū erat vtrū filius in diuinis alius a
pr̄e. ꝛ arguūt q̄daꝫ ꝙ nō. nam ꝫm grāma/
ticos. Alius est relatiuū diuersitatis sub/
stantie. si ḡ filius est alius a pr̄e. videtur ꝙ
sit a pr̄e diuersus. qꝺ est ꝯtra sn̄iam docto
rū. Inquit em̄ Aug. vij. de trini. Cū dici/
mus tres ꝑsonas: nō diuersitatē intellige/
re volumus. Et Amb. in ꝓmo de trinita.
Pater ꝛ filius diuinitate vnū sunt. nec est
ibi substantie dr̄a neqꝫ vlla diuersitas. Et
Hilarius in li. de trini. In diuinis ꝑsonis
nihil est diuersum. nihil alienū. nihil sepa/
bile. ḡ filius nō est alius a pr̄e. Uerūtñ cō
trariū videt̄ esse. qꝛ Aug. in lib. de fide ad
petꝝ ait. Una essentia patris ꝛ filij ꝛ spūs
sancti. in qua nō est aliud pater aliud filiꝰ
aliud spūssanctus. ꝯ̄tuis ꝑsonaliter sit aliꝰ
pater alius filius alius spūsctūs. Ad in/
telligendā itaqꝫ veritatē dicit sctūs Tho.
i. ꝑte. q. xxxi. ꝙ ex verbis inordinate ꝓlatis
incurrit̄ heresis. Ideo cū de trinitate loq̄/
mur cū cautela ꝛ modestia est agendū. qꝛ
vt Aug. dicit in i. de trini. Nec ꝑiculosius
alicubi errat̄. nec laboriosius aliquid q̄rit̄
nec fructuosius inuenit̄. Oportet autē in
his que de trinitate loq̄mur duos errores
oppositos cauere. inter vtrūqꝫ ꝑ ꝑate ꝓcedē
tes. s. errorē Arrij. qui posuit cū trinitate ꝑ
sonaꝝ trinitatē substātiaꝝ. Et errorē Sa
bellij qui posuit cū vnitate essentie vnita/
tem ꝑsone. Ad vitandū ergo errorē vitare
debemus in diuinis nomen diuersitatis ꝛ
dr̄e ne tollat̄ vnitas essentie. Possumꝰ au
tē vti noīe distinctionis ꝓpter oppositionē
relatiuā. Et sic si qñ inueniret̄ nomen di/
uersitatꝭ vel dr̄e sumendū est ꝓ distinctio/
ne. Ne aūt tollat̄ simplicitas diuine essen
tie. vitandū est nomen seꝑationis vel diui
sionis q̄ est totius in ꝑtes. Ne tollat̄ equa/
litas. vitandū est nomen disparitatis. Ne
tollat̄ similitudo. vitandū est nomē alieni
vel discrepantis. Ad vitandū errorē Sa/
bellij vitare debemus singularitatē ne tol
latur cōmunicabilitas essentie diuīe. Un̄
Hilarius li. de trini. Patrē ꝛ filiū singula
rem deū ꝑdicare sacrilegiū est. Debemus
etiā vitare nomē vnici ne tollat̄ numerus
ꝑsonaꝝ. Dicimꝰ tñ vnicū filiū. qꝛ nō sunt
plures filij in diuinis. nō tñ dicimus vni/
cum deū. qꝛ pluralitas deitatis cōmuniꝰ
est. Uitamus nomen ꝯfusi ne tollat̄ ordo
nature a ꝑsonis. Un̄ amb. li. i. de trinita:
Nec cōfusum est qꝺ vnū est nec multiplex
esse potest qꝺ indifferens est. Uitandū est
etiā nomen solitarij: ne tollat̄ ꝯsortiū triuꝫ
ꝑsonaꝝ. Ad argumentū ꝓ̄o dicēdū ꝙ hoc
nomē alius masculine sumptū importat
distinctionē suppositi. Un̄ filius est alius
a patre. s. est aliud suppositū diuine nature
sicut est alia ꝑsona ꝛ alia ypostasis. Est ḡ
filius alius a patre: sed nō diuersus neqꝫ
alienus. Quia em̄ in diuinis est distinctio
ꝫm ꝑsonas: nō aūt ꝫm essentiā. Dicimus
pater est alius a filio: sed nō aliud. Et ecō
trario dicimus ꝙ sunt vnū: sed non vnus.
Equalem igitur deo patri dei filium ꝑ̄di/
camus. de quo dixit vox paterna vt sup̄ di
ctum est. Hic est filius meus dilectus. s.
naturalis. Alij aūt sunt adoptiui in q̄ mi/
hi bene complacui. i. in quo diuinū bn̄pla/
citum complebit̄ de redemptione mundi.
Audiētes ista discipuli ceciderūt in faciē
suam. qꝛ ꝫm Hiero. sup Math. Huma
na fragilitas ꝯspectū maioris glorie nō su
stinet. Ab hac aūt fragilitate sanāt̄ hoīes
ꝑ xp̄m eos in glīam inducendo. Qꝺ signi
ficat̄ ꝑ hoc ꝙ accessit ꝛ tetigit eos dixitqꝫ il
lis. Surgite nolite timere: q̄ leuantes ocu
los neminē viderunt nisi solum iesum. eo
s. ꝙ moyses ꝛ helyas reducti fuerant volū
tate diuina ad loca vnde fuerant abducti.
Descendentibꝫ aūt illis de monte ꝑ̄cepit
iesus ne alicui visionem dicerent donec re/
surgeret a mortuis filius hoīs. Que ꝓhi/
bitio facta est ꝫm doctores. ne alij audien
tes christū eis apparuisse in forma glorio/

sa scandalisarent postea videntes ipsum pati tam ignominiose. Ecce quot modis ante et post resurrectionē suā saluator noster allicere corda hoim pcurauit ad supne felicitatis desideriū. et tn̄ mortales miseri nō nisi transitoria bona ista atqꝫ terrena summo studio adipisci conantur. Ipse dei filius deus verus et gloriosus viam summi boni nos docuit. Ipse ad regnum celorꝫ nos inuitauit. Ipse in sua transfiguratione trib⁹ apostolis claritatem corporis delectabilem et omni suauitate replerā videri fecit. vt spretis mūdalibus rebus supna gaudia feruentius affectarent. Ad q̄ nos perducat ipse qui est bn̄dictus et laudabilis in secula seculorꝫ. Amen.

¶ Sermo terciusdecimus de innocentia christi in quo ꝯfutat blasphemia eorꝫ qui dicūt xp̄m sua culpa iudeis exosum fuisse.

PEccatū fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. Verba sunt pncipis apostolorꝫ prima sua epistola. ca. ij. Iniquitas quorūdam hoim pueresorꝫ vsqꝫ adeo inualuit: vt cum audiuit pijssimū saluatorē nostrum iudeis pcurantibus ignominiose crucis tormentū subijsse. nō sine ipsius culpa factum fuisse improbe fateant. detestantur passiōis ei⁹ mysteria qui p nobis dignatus est mori. Et vt inquit Petrus. Tradebat iudicanti se iniuste qui peccata nostra pertulit in corpore suo sup lignum. vt peccatis mortui iusticie viuamus. Obijciunt autē nobis illi neqꝫ, quod nō videt verisimile iudeos ita concorditer ita frequenter ita hostiliter contra christū fuisse cōmotos: nisi aliquid reprehensione dignū deprehendissent. Neqꝫ pylatus ꝯtra iusticiā hoiem sanctum veluti seduciosum et rerū cum sceleratis condemnasset ad mortē. Quāobrē vt hmōi pditissimus error penitus extinguat. decreui de innocentia xp̄i in hoc sermone disserere. Ostendāqꝫ christū iesum dei et virginis filium innocēter passum. nō pter aliquod eius peccatū. quia ab omni labe penitus fuit imunis: put verba ppo sita dicunt. in quibus de innocentia christi locuturi triplici rōne pncipali pbare illam contendemus.

¶ Prima rō dicit gratie plenitudo.
¶ Secundo malicie consuetudo.
¶ Tercia exemplorꝫ multitudo.

¶ De plenitudine gratie christi qua illi⁹ aia fulgebat omni mūdicia et sanctitate. Capitm. I.

PRima ratio qua pbamus innocētiā christi dicit grē plenitudo. Fuit nāqꝫ aia eius plena grā. Vn̄ scribit Ioh. i. ca. Verbum caro factū est et habitauit in nobis. Et vidimus gliam eius gliam quasi vnigeniti a patre plenū grā et veritat. Quare vt diximus in suprorib⁹ nec peccauit nec peccare potuit. Sciendū tamen fm theologorꝫ doctrinam et pcipue Alexandri de ales in iij. volumine summe. qꝫ in christo distinguitur triplex gratia.
¶ Prima dicitur vnionis.
¶ Secunda capitis.
¶ Tercia singularis sanctitatis.
¶ Prima est gratia vnionis: de qua dicit Aug. Maior gratia nō pōt cogitari qꝫ qꝫ filius hoīs fit filius dei. Ratio huius grē est qꝛ nō est possibile ipsi creature humane p donū ꝯditionis nature. qꝫ eleuet et disponat ad diuinā vnionē. Et ideo necessaria est ei gratia q̄ eleuet et disponat ipsam ad vnionem deitatis. Hanc aūt gratiam dicimus vnionis que in christo fuit pfectissima fm rōnem cause finalis. Nam vltim⁹ effectus gratie est nos vnire deo. Sed in alijs a christo talis vnio fit p cognitionē et amorē. In christo ꝟo nō solum p cognitionem et amorem: sed etiam in vnitate psone. vt si idem filius q̄ et filius dei: et hec est maior vnio que possit esse vel excogitari. Vnde iste est effectus plenissimus qui possit esse gratie. ¶ Secūda gratia que est in christo dicit capitis fm quā ē caput ecclesie etiā fm hūanā naturā. Vn̄ ad Eph. i. ca. dicit apl's. Ipm dedit caput sup omnē ecclīam q̄ est corpus eius. Hec ꝟo gratia fuit in christo plena fm rationē cause efficientis. Nam sicut quedam luminaria pficiunt suo lūine solū et nō hn̄t ptātē influēdi suū lumen alijs sicut patet de carbone.

Quedã vo nõ solũ retinent suũ lumen in se: sed ipm influũt, z illuminant alia corpa Sicut pz de flamma. Ita grã xpi radiat ab ipo ad alios. nõ aũt grã in alijs sanctꝫ sed tm pficit ipsoꝝ aĩas. nec hñt ptãtez influendi ipsam. Et pter hoc sicut lumẽ in flãma dr lumen plenũ. lumen vo in carbone dr semiplenũ. ita grã in xpo fm quã est caput dz dici grã plena. In alijs vo sctis respectu eius grã semiplena. Vñ hugo in li. de sacris ait. Sicut spũs hois mediante capite ad mẽbra descendit viuificanda sic spũsſctũs p xpm venit ad xpianos cuius plenitudo qdem existit in capite. ptícipatio vo in mẽbris. Notandũ tñ hic q influentia grẽ a deo ẽ dupliciter: sine medio z p mediũ. Sine medio xpus fm q deus imediate est dator grẽ auctoritate z in ppria rõne efficiẽtis p mediũ xps fm q hõ est dator grẽ mltis modis. Est em mediũ p modũ fidei. p modũ meriti. p modũ desiderij siue orõnis z p modũ dispositionis. Est em xps pmo mediũ p modũ fidei; put ipse psiderat in fide. Nam fides q de ipso siue de deo hoie est disponit imediate aĩaz ad grãm. imo ipossibile fuit sine fide illa aliquẽ gratũ esse deo. Propter hoc dixit pr Math. iij. z xvij. c. Hic est filius me⁹ dilectus in q mihi bñ placui. Ibi glosa. i. p ipm alij mihi placent. Et Aug. Sine fide mediatoris nullus vnq placuit dõ. Silr xps est quoddã mediũ p modũ meriti. qz p passionẽ suã meruit a pre vt daret grã oib credentib in ipm z amantib ipsum Adhuc p modũ desiderij est quoddã mediũ. qz oib credentib orat gratiã z desiderat. Vñ Joh. i. sua cano. ca. i. Aduocatuz habemus apud deũ z prem dñm nrm iesum xpm. Ipse g est mediũ sicut aduocatus z orans vt det nobis grã. Insup ẽ mediũ p modũ dispositions qñtũ ad naturã. qz tota hũana natura añ incarnationem erat digna odio z reprobatione p peccatuz originale. Sed cũ fuit hũana natura assũpta a filio dei in vnitate psone disponebat rõe pdestinatoꝝ ad grãm dispositione cõgruitatis siue dignitatis. Sicut g p vnũ hoiem fuit lapsa. ita p vnũ hoiem deuz. s. xpm p vnionẽ cũ deitate fuit disposita ad iustificationẽ. ¶ Tercia grã q est in xpo dr singularis sanctitatꝫ q fuit in eo plena fm rõem cause formalis plene informãs aĩaz xpi z plenissime oms vires eius qñtum ad oẽs actus ipsaꝝ. qz in ipsa aĩa xpi est grã cognitionis z veritatis oĩm. Et hic pficit qñtũ actũ rõis. Et pficit qñtũ ad actũ pcupiscibilis q est amor bonitatis. Et etiã pficit qñtũ ad zelũ irascibilis. In alijs vo sãctis licz informaret fm excellẽtiã ad vnũ actũ nõ tñ ad oẽs actus. Et cũ in alijs sanctis sit pemínentia respectu alicuius doni. In xpo tñ est pemínentia respectu oĩm donoꝝ. qz nõ hz gratiã ad vnũ actũ grẽ tm: sz ad omes. Et h est qđ dicit Aug. q accepit grãm totaliter z vniuersalr. Vñ pparatio grẽ xpi ad grãs alioꝝ fm plenitudinẽ z pfectionem est. fm q pparat figura circuli ad figuras alias angulares. Circulus em est capacissima figura respectu aliarũ: ita grã xpi capacissima est. Capax quippe est ois actus cuiuslibet virtutis: qđ nõ est in alijs gratijs sctoꝝ. Contra ista posset qs arguendo dicere. q in xpo nõ fuit plenitudo grẽ. Nam in xpo hoie nõ fuerũt oẽs virtutes. Sed nõ est plenitudo grẽ sine plenitudine oĩm virtutũ. g in ipso nõ fuit plenissima grã. Nam in ipso nõ fuit liberalitas z magnificẽtia. qz he virtutes hñt actũ suũ circa diuitias qs xpus ptẽpsit. Scđo nõ fuit in ipso tẽpantia z ptinentia. qz he sunt p pcupiscentias puas: q in xpo nõ fuerũt. Tercio fm phm in. vij ethi. Virtus diuidit ptra quendã heroicũ siue diuinuz habitũ q attribuit hoib diuinis. hoc autẽ maxime puenit xpo: g nõ habuit virtutes sed aliquid altius virtute. His rñdet sanctus Tho. iij. pte. q. vij. q sicut grã respicit essentiã aĩe. ita virtus respicit eius potentiam. Vñ oportet q sicut potentie deriuãtur ab eius essentia: ita virtutes sint deriuationes qdam grẽ. Quanto autẽ aliqđ pncipiũ est pfectius: tanto magis imprimit suos effectus. Unde cũ grã xpi fuerit pfectissima: psequens est q ex ipsa pcesserint virtutes ad pficiendũ singulas potentias aĩe qñtum ad omnes anime actus. Et ita christus habuit omes virtutes. Ad illud vero quod inducebatur de liberalitate. dicendũ q liberalitas z magnificentia cõmendantur circa diuitias inqñtum ali-

q̃s nõ tm̄ existimat diuitias ꝙ velit eas re
tinere ꝑtermittendo id qđ fieri oportz. Il/
le aũt minime diuitias extimat q̃ penitus
eas ꝯtremuit ⁊ abijcit ꝓpter ꝑfectõis amo
rem. Et ideo in hoc qđ xp̃s om̄es diuitias
cõtempsit. ostendit in se summũ gradũ li/
beralitatis ⁊ magnificentie. licz aũt libera
litatis actum exercuerit ꝺm ꝙ sibi ꝯueni/
ens erat faciendo paupibus erogari q̃ sibi
dabant. Ad illud vero qđ tangebat de tẽ/
perantia dicit sanctus Tho. ꝙ licz xp̃s cõ
cupiscentias prauas nõ habuerit. ꝓpter h
tñ nõ excludit quin habuerit tpantiã. que
tanto ꝑfectior est in hoie q̃to magis ꝑuis
ꝯcupiscẽtijs caret. Vñ ꝺm phm. vij. ethi.
Tpatus in hoc differt a ꝯtinente ꝙ tpatus
nõ habet prauas ꝯcupiscentias quas cõ/
tinens patit. Unde sic accipiendo ꝯtinen
tiam. sicut phs accipit. ex hoc ipso ꝙ xp̃us
habuit oẽm virtutem nõ habuit ꝯtinenti
am que non est virtus: sed aliquid minus
virtute. Ad aliud insup quod dicebat de
habitu heroico. Rñdet ꝙ habitus ille he/
roicus vel diuinus nõ differt a virtute cõi
ter dicta. nisi ꝺm ꝑfectiorem modũ inq̃tũ
scz aliquis est dispositus ad bonũ quodaz
altiori modo q̃ cõiter omnibꝫ competat.
Unde ꝑ hoc nõ ostendit ꝙ christus non
habuit virtutes. sed ꝙ habuit eas ꝑfectis
sime vltra cõem modũ. sicut etiam Ploti/
tinus posuit quendã sublimẽ modũ virtu
tum quas esse dixit purgati animi. Sed
adhuc dubitat de fide spe ⁊ penitentia: q̃
nõ vident fuisse in christo. Nam fides est
cum visione enigmatica. Christus ꝓ vi/
debat sine enigmate. Et spes est expecta/
tio future beatitudinis que non habetur.
Ipse autẽ iam beatitudinẽ habebat: ⁊ nõ
expectabat eam. Penitẽtia est virtus qua
cõmissa cum emendationis ꝓposito plan/
gimus ⁊ odimus: quod xp̃o cõuenire non
potest. Respondet ad h alexander de ales
ꝙ sunt q̃dam dona gratuita cũ impfectio
ne. q̃dam que nõ dicũt impfectionẽ. Fides
ergo est donũ gratuitũ cum impfectione.
Nam assentit veritati quã nõ videt. h qđ
dico assentire veritati perfectionis est. Sz
hoc qđ dico quã nõ videt imperfectionis.
Spes etiam heret summo bono illud ex/
pectando. Expectare impfectionis est. sed

herere sũmo bono ꝑfectionis. Silr pnia ẽ
donũ gratuitũ cũ impfectione. Penitentia
nãq̃ ꝯsistit in detestatione mali qđ cõmis
sum est. detestatio mali dicit ꝑfectionẽ. sed
qđ cõmissum est dicit impfectionẽ. Cũ g
in ipsa gr̃a que est plena imo plenissima si
cut est gr̃a xp̃i nulla sit impfectio. pz ꝙ nõ
debuerũt in ipso esse dona gratiaꝝ cũ im/
ꝑfectione rõne sue ꝑfectionis. Et ꝓpter hoc
nec fides in rõne fide: nec spes in rõe spei:
nec pnĩa in rõne pnĩe debuerũt esse in xp̃o.
q2 sub rõnibꝫ istis dicũt impfectionẽ. Sz
illud solũ qđ erat ꝑfectum in istis donis
fuit in xp̃o. In ip̃o em̄ fuit assensus prime
veritati qđ est ꝑfectionis in fide. Sed illđ
qđ est impfectionis nõ fuit in ipso. s. cogni
tio enigmatica. Silr in ipso fuit maxime
qđ est ꝑfectionis in spe. s. adhesio cũ sũmo
bono: sed nõ cũ illa impfectione q̃ est expe/
ctatio boni qđ nõ habet. Sic etiã qđ est ꝑ/
fectionis in pnĩa fuit maxime in ipso. quia
nunq̃ aliquis tantũ potuit detestari pec/
catũ q̃tum ipse detestabat. qm̄ nunq̃ ali/
quis habuit tantã oppositionẽ voluntatis
ad malũ. Semp g qđ est ꝑfectionis gr̃e ⁊
plenitudinis est in gratia absoluta sine sin
gularis sanctitatis ipsius xp̃i. g in ipso ꝺm
ꝑfectionem om̄s virtutes: om̄s gr̃e gratis
date ⁊ om̄ia dona spũssancti. Uerũtamen
aliqui dubitant an in xp̃o fuerit donũ ti/
moris. quia Iohes ꝑma suo cano. ca. iij. di
cit. Perfecta charitas foras mittit timorẽ
Perfectissima aũt charitas fuit in christo
quare videret ꝙ nõ fuerit in ipso donũ ti/
moris. Contrariũ tñ habet ꝑ Esa. qui. ca.
xi. ita dicit de xp̃o. Requiescet sup eũ spũs
timoris dñi. Propterea notanda sunt ver
ba sancti Tho. in. iij. pte. q. sup posita vbi
ait ꝙ timor respicit duo obiecta. quorum
vnũ est malũ terribile. Aliud est ille cuius
potestate malum potest inferri. In christo
fuit timor dei nõ q̃dem ꝺm ꝙ respicit ma/
lum sepationis a deo ꝑ culpã. nec ꝺm ꝙ re/
spicit malũ punitionis ꝓ culpa: sed ꝺm ꝙ
respicit ipsam diuinã eminentiã. put. s. aĩa
xp̃i. q̃dam affectu reuerentie mouebat in
deũ a spũ sancto acta. Vñ ad Heb. v. ca.
dicit. Exauditus est ꝓ sua reuerentia. Hũc
aũt affectum reuerentie ad deũ xp̃s ꝺm ꝙ
hõ ꝑ ceteris habuit pleniorẽ. Iohes g cũ

dicit. ꝙ pfecta charitas foris mittit timorē
loquit̃ de timore ſm ꝙ reſpicit obiectū qđ
eſt malū. Quare ſm theologoꝝ ſniā ⁊ ve
ritatis doctrinā. Xp̄s omni virtute om̄iq̃
ſanctimonia p̄ditus fuit. Erat totus dul/
cis. totus modeſtus om̄ib⁹ benefaciens et
neminē iniuſte ledens. Et vt inquit Eſa.
liij. ca. Vulneratus eſt ꝓpter iniq̃tates no/
ſtras: ⁊ attritus eſt ꝓpter ſcelera noſtra.

¶ Qđ nō eſt mirandū ſi iudei pſecuti ſūt
xp̄m qui ſemꝑ malefacere conſueuerunt.
Caplm̄. II.

Secunda ratio qua ꝓ/
bamus innocentiā xp̄i dicit̃ ma
licie ꝯſuetudo. Populus nāq̃
iudeoꝝ paucis dumtaxat exceptis ꝯſueuit
eſſe malus a generatione in generationē.
Non eſt igit̃ mirū ſi innocentē filium vir/
ginis crucifigi ꝓcurauit. Et ne iudei con/
querant̃ de nobis quaſi vellemus ip̄os fal
ſo ꝯdemnare, ꝓducamus in mediū veterꝭ
teſtamenti ſcripturas que apud eos etiā
omni veritate fulgere credunt̃. Exo. xxxij
ca. Deut. ix. ca. dixit deus moyſi. Cerno ꝙ
ppl'̄s iſte dure ceruicis ſit. Et Numeri. xi
ca. Ortus eſt murmur populi quaſi dolen
tiū p̄ labore ꝯtra deū. Et Numeri. xiiij. ca.
quaſi conqueri viſus eſt de⁹ dicens. Vſq̃
quo detrahet mihi ppl'̄s iſte. Et Nūe. xvi.
ca. Murmurauit om̄is multitudo filioꝝ
iſrl'. Et egreſſa ira a dn̄o ꝑcuſſi ſunt qua/
tuordecim milia hoim̄. Et Nume. xxij. c.
Locutus eſt ppl'̄s ꝯtra deū ⁊ ait. Aīa nr̄a
nauſeat ſuꝑ cibo iſto leuiſſimo. Et Deut.
ix. c. Dixit moyſes. Contēpſiſtis imperiū
dn̄i dei veſtri ⁊ nō credidiſtis ei. neq̃ vocē
eius audire voluiſtis: ſed ſemꝑ fuiſtis re/
belles. Et Judi. ij. ca. ſcribit̃. Fecerunt filij
iſrael malum in conſpectu dn̄i ⁊ ſeruierūt
baalim ac dimiſerūt dn̄m deum patrū ſuo
rū qui eduxerat eos de terra egypti: ⁊ ſecu/
ti ſunt deos alienoſ. Et infra. Iratus dn̄s
ꝯtra iſrael tradidit eos in manus diripiē
tium: q̃ ceperūt eos ⁊ vendiderūt hoſtib⁹
q̃ habitabant ꝑ girū: Et Judi. iij. ca. Filij
iſrl' habitauert̄ in medio chananei ⁊ ethei
⁊ amorrei ⁊ euei ⁊ iebuzei ⁊ ferezei. ⁊ duxe/
rūt vxores filias eoꝝ. ipſiq̃ filias ſuas eo/
rū filijs tradiderūt ⁊ ſeruierūt dijs eoꝝ. fece
runtq̃ malū in conſpectu dn̄i ⁊ obliti ſunt
dei ſui ſeruientes baalim ⁊ aſtaroth. Ira/
tuſq̃ ꝯtra iſrl' dn̄s tradidit eos in manus
regis meſopotamie: ⁊ ſeruierūt ei octo annis
Et Judicū. iiij. ca. Addiderūt filij iſrael
facere malū in cōſpectu dn̄i poſt mortem
Aoth. ⁊ tradidit illos dn̄s in manu Ja/
bin regis chanaan. Et Judi. vi. ca. Fece/
rūt filij iſrael malū in ꝯſpectu dn̄i q̃ tradi
dit eos in manu madian ſeptem annis: et
oppreſſi ſunt valde ab eis. Et Judicū. x. c.
Filij iſrael peccatis veterib⁹ noua iungen
tes fecerūt malū in ꝯſpectu dn̄i: ⁊ ſeruierūt
idolis baalim ⁊ aſtaroth ⁊ dijs ſyrie ac ſi/
donis ⁊ moab ⁊ filioꝝ amon ⁊ philiſtim.
dimiſerūtq̃ dn̄m ⁊ nō colebant eū. Con/
tra quos iratus dn̄s tradidit eos in man⁹
philiſtinoꝝ ⁊ filioꝝ amon. afflictiq̃ ſunt ⁊
vehemēter oppreſſi ꝑ annos decem ⁊ octo
Et. ij. Paralipo. xxiiij. ca. Principes iuda
dereliquerūt templū dn̄i ſeruierūtq̃ ſculpti
lib⁹. ⁊ facta eſt ira dei ꝯtra iudā. mittebat
eis ꝓphetas vt reuerterent̃: quos illi audi/
re nolebant. Et. i. Heſdre. ix. ca. Peccaui/
mus dn̄e grauiter vſq̃ ad diem hanc et ꝓ
iniquitatib⁹ noſtris traditi ſumus ipſi ⁊ re
ges noſtri ⁊ ſacerdotes noſtri in manibus
regū terraꝝ i gladiū ⁊ i captiuitatē. Et. ij.
Heſdre. ix. c. Patres noſtre ſuꝑbe egerūt
⁊ indurauerūt ceruices ſuas ⁊ nō audierūt
mandata ſua. Et Judith. vij. ca. Peccaui
mus cū patrib⁹ noſtris iniuſte egimus ini
quitatē fecimus. Et Eſa. i. ca. ꝯquerit̃ de
us dicens. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipſi
aūt ſpreuerūt me. Cognouit bos poſſeſſo/
rem ſuū ⁊ aſinus p̄ſepe dn̄i ſui. Iſrael aūt
nō cognouit me. ppl'us meus nō intellexit
ve genti peccatrici ppl'o graui iniquitati ſe
mini neq̃ filijs ſceleratis dereliq̄rūt dn̄m
blaſphemauerūt ſanctū iſrael abalienati
ſunt retrorſum. Et eſa. xxx. ca Popul⁹ eni
ad iracundiā ꝓuocatus eſt ⁊ filij menda/
ces filij nolentes audire legē dei. Et Hie
remie. v. c. Audi popule ſtulte q̃ nō habes
cor. qui habentes oculos nō videtis ⁊ au/
res nō auditis. Et Hieremie. vij. c. Non
audierūt me inquit deus nec inclinauert̄
aurem ſuam: ſed abierūt in prauitate cor/
dis ſui mali. Et Hieremie. xiij. ca. Popu/
lus peſſimus q̃ noluit audire verba mea

Et Baruch.ij.ca. Multitudo hec maxi/
ma ꝯuertet in minimã. ꝗ plus est enĩ dura
ceruice. Et ezechiel.ij.c. Filij dura ceruice
ꝛ indomabili corde sunt ad quos ego mit
to te. Et Ezech.viij.ca. Iniquitas domꝰ
israel ꝛ iuda magna est valde. Quid ad
hec ꝛ multo plura que omittimus iudei po
tuerũt rñdere. aut quõ excusare valebunt
iniquitatẽ ipsoꝝ.tot tantisqꝫ vocibꝫ p̃dica
tam. Sicut in quolibet tp̃e erga deum in/
gratissimi sunt reperti. sic dñi in ꝓpria ve/
nit ꝛ homo factus est eũ nõ receperũt. im/
mo sibi vsqꝫ ad mortẽ fuerũt infesti. Qui
tñ obloq̃. adhuc de xp̃o p̃sumũt. arguũtqꝫ
ꝯtra nos dicentes ip̃m fuisse culpabilem
ꝛ peccatorẽ potissimũ ꝓpter tria.

¶ Primo ꝓpter offensionem.
¶ Secundo ꝓpter violationem.
¶ Tercio ꝓpter indignationem.

¶ Primo iudei dicũt xp̃m fuisse culpabilẽ
ꝓpter offensionem. Quia p̃dicauit iudeis
illos offendendo. hoc aũt fieri nõ debuit.
q̃m vt Aug. dicit in libro de agone xp̃iano
In hoie iesu xp̃o se nobis ad exemplũ vi/
te p̃buit filius dei. nos ꝑo debemus vitare
offensionem nõ solum fidelium: sed etiam
infidelium. ſm illud.i.ad Corint.x.c. Si
ne offensiõe estote iudeis ꝛ gentibꝫ ꝛ eccle
sie dei. Quare videt ꝙ ipse xp̃s in sua do/
ctrina vitare debuit offensionem iudeoꝝ.
Ad hoc respondet sanctus Tho.iij.parte
q.xlij. ꝙ salus multitudinis est p̃ferenda
paci quorũcũqꝫ singulariũ hoim. Ideo qñ
aliq̃ sua ꝑuersitate multitudis salutẽ im/
pediũt nõ est timẽda eoꝝ offensio a p̃dica
tore vl doctore. Scribe aũt ꝛ pharisei ipe
diebant salutẽ populi. tũ q: repugnabãt
xp̃i doctrine ꝑ quã poterat audientibꝫ esse
salus. tũ etiam quia prauis suis moribus
vitam alioꝝ corrumpebant. Et ideo dñs
nõ obstante offensione eoꝝ publice verita/
tem quam illi odiebant ꝛ eoꝝ vicia ar/
guebat. Unde Math.xv.ca. discipulis ei
dicentibus. Scis quia iudei audito hoc
verbo scandalisati sunt. Respondit. Sini
te illos ceci sunt ꝛ duces cecoꝝ. Qd vero
apostolus dicat. Sine offensione estote.
Respondendum. Qd homo sic debet esse
sine offensione omnibꝫ vt nulli det suo fa/
cto vel dicto minus recto occasionem rui/
ne. Si tamen de veritate scandalum ori/
tur vtilius scandalum nasci permittit ꝙ
veritas relinquatur. ¶ Secũdo iudei di
cunt christum fuisse peccatorem ꝛ legis
transgressorem ꝓpter violationem. quia sa/
bata violabat. Preceptum quippe erat vt
nil operis tunc fieret. Ipse vero dixit lan/
guido quem sanauit in ꝓbatica piscina vt
tolleret lectum suum. Johis.v.ca. Et con
sensit discipulis qui in sabbato spicas euel
lebant excusando eos. vt habetur Math
xij.ca. Ergo in hoc peccauit ꝛ contra legẽ
fecit. Ad hoc respondet sanctus Tho. in
iij.parte.q.xl. ꝙ christus in omnibus ſm
legis precepta conuersatus est. in cuius si
gnum etiam voluit circumcidi. Circum/
cisio enĩ est quedam ꝓstatio legis implẽ
de. Qd autem curauit in sabbato langui/
dum cui dixit vt tolleret lectum suum nõ
fuit contra legem. Primo quia per prece/
ptum de sanctificatione sabbati nõ inter/
dicitur opus diuinũ: sed humanũ. Quã/
uis enĩ deus die septima cessauerit a no/
uis creaturis condendis q̃ntum ad earuꝫ
principia. semper tamen operatur in reruꝫ
conseruatione ꝛ gubernatione. Itaqꝫ mi/
racula que christus faciebat in sabbato nõ
erant opera humana: sed diuina. Unde
ipse dixit Joh.v.c. Pater meus opat vsqꝫ
modo ꝛ ego operor. Secũdo xp̃s nõ fecit
contra legem: quia illo p̃cepto de sabbato
sanctificando nõ ꝓhibent opera que sunt
de necessitate salutis corꝑalis. Un̄ Luc.
xiij.ca. dixit. Unusq̃sqꝫ vr̃m nõ soluet sab/
bato bouẽ suuꝫ aut asinũ a p̃sepio: ꝛ ducit
adaquare. Et infra.xiiij.c. Cuiꝰ vr̃m asi/
nus aut bos in puteũ cadit ꝛ nõ ꝯtinuo ex
trahet illum die sabbati. Manifestũ est
autẽ ꝙ opera miraculosa que xp̃s faciebat
ad salutẽ corꝑis ꝛ aie ꝑtinebant. Tercio
nõ fuit legis transgressor christus q̃m illo
p̃cepto nõ ꝓhibent oꝑa que ꝑtinent ad dei
cultũ. Un̄ dixit Math.xij. An non legi/
stis in lege quia sabbatis sacerdotes in tẽ
plo sabbatum violant: ꝛ sine crimine sunt
Et Johis.vij.c. dixit. Circũcisionem ho/
mo accipit in sabbato. Qd autẽ christus
paralitico mãdauit vt lectũ suũ sabbato por
taret. ad cultũ dei ꝑtinebat. id est ad lau/
dẽ virtutis diuine. falso ergo obijciebant iudei

dicentes Joh. ix. c. Non est hic hõ a deo: q̃
sabbatū nõ custodit. Silr̃ discipuli nõ fe/
cerūt ꝯtra legem cū spicas collegerunt in
sabbato. qꝛ sic facere coegit illos necessitas
ꝓpterea iudeis murmurantibꝫ rn̄dit xp̄s.
An nõ legistis q̄d fecerit. Dauid qñ esu/
riit ꝛ qui cū eo erant. Quõ intrauit in do
mū dei ꝛ panes ꝓpositionis comedit. licet
in lege p̄ceptū fuisset ꝙ panes illos sacer/
dotes soli comederēt. Imminente tñ ne/
cessitate Dauid sanctus p̄dictos panes
sine peccato comedit. sicut ptꝫ. i. Regꝫ. xxi.
¶ Tercio iudei dicūt xp̄m fuisse rephensi
bilem ꝓpter indignationē. Indignabatur
em̄ ꝛ irascebatur verbisqꝫ ꝛ factis molesta
bat phariseus ac illoꝝ sequaces. Loque/
bat᷑ illis ꝯtumeliose ꝛ eiecit flagello emen
tes ꝛ vendentes de templo. Ira aūt oppo
nit᷑ mãsuetudini. vt ptꝫ p̄ phm in. iiij. ethi.
Et vt inquit Jacobꝫ. i. c. Ira em̄ viri iusti
ciam dei nõ opat᷑. Ex quo videt᷑ ꝙ xp̄s nec
iustus nec mãsuetus fuit: g̊ peccator ꝛ cul
pabilis multū. Ad qđ rn̄demus ꝑm do/
ctrinam theologoꝝ ꝙ in xp̄o nõ fuit ira q̄
est vicium. sed ira p̄ zelum a rõne impata
Nam vt dicit Aristo. Non irasci vbi ꝛ qñ
oportet videt᷑ insipientis esse. Ira ergo q̄
transgredit᷑ ordinem rõnis est ꝯtra iustici
am ꝛ mansuetudinē. nõ ira que est ꝑm rõ
rõnis imperiū. Locutus itaqꝫ est xp̄s con
tumeliose phariseis amore iusticie ꝛ veri/
tatis. Similiter ꝓpter zelum eiecit omnes
ementes ꝛ vendentes de templo. in q̊ etiã
suã diuinitatē declarauit. Vñ Hiero. sup
Math. ait. Inter oĩa signa que fecit dñs
hoc videt᷑ esse mirabilius ꝙ vnus hõ ꝛ
illo tp̄e ꝯtēptibilis potuerit ad vnius fla/
gelli verbera tantã eijcere multitudinem.
Igneū em̄ quoddã ꝛ sidereū radiabat ex
oculis eius ꝛ diuinitatꝫ maiestas lucebat
in facie. Et Origenes dicit sup Johem.
Hoc esse maius miraculū eo q̊ aqua con
uersa ē in vinū: eo ꝙ illic ſbsistit inanima/
ta materia. hic vero tot milium hoīm do/
mant᷑ ingenia. Nihil g̊ ꝯtra xp̄m loqui de
bent iudei maligni: sed agnoscere prauita
tem ꝛ duritiam cordis eoꝝ.

¶ Quõ sepenumero mali ꝑsequunt᷑ bonos ꝓpter odiū ꝛ inuidiam ac ꝓprium amorē ita iudei persecuti sunt christū. Ca. III

Tertia ratio principa-
lis qua ꝓbamus innocentiã xp̄i
dicit᷑ exẽploꝝ multitudo. Sūt
nanqꝫ in ꝓmptu exempla plurima in scri
pturis diuinis ꝛ humanis in quibꝫ osten/
dit᷑ q̄ꝫ sepenumero q̊ mali fuerūt ꝛ pestilē/
tes innocentibꝫ: ꝛ bonis ac iustis aduersa/
ti fuere. Quõ factū ꝯperimus triplici de cã.
¶ Prima ꝓpter odiū veritatis.
¶ Scđa ꝓpter inuidiã aliene felicitatis.
¶ Tercia ꝓpter satisfactionē cupiditatis.
¶ Prima causa quare m̄lti scelerati hoīes
iustis ꝛ bene viuentibꝫ fuerūt aduersati.
fuit odiū veritatis. Nam qꝛ illi. vt dicebãt
veritatē loquebant᷑ odio sunt habiti. In/
quit em̄ Terentiꝰ. Obsequiū amicos ve
ritas odium parit. Et Hiero. ad Occea/
nū. Ita se habet natura vt amara sit veri
tas. vicia ꝓ dulcia existiment᷑. Sed quõ
inq̊s hoc est credibile vt veritas odienda
sit. cū Luctãcius dicat in. i. lib. diui. insti.
Nullus est suauior aīe cibꝫ q̄ꝫ cognitio ve/
ritatis. Et rn̄det sanctus Bonauen. in ꝓ
logo p̄mi libri sniãꝝ. ꝙ duplex est effectus
veritatis. Primus illuminare. ꝛ q̄ꝫtū ad
istum nemo ipsam odit. qꝛ oĩs naturalit̄
illuminari desiderant. Secūdus effectus
est arguere. ꝛ hunc habet in malis mani/
festando em̄ mala redarguit illa facientes.
Ex quo mali odiūt veritatē. Vñ salua/
tor noster Johis. iij. ca. dixit. Oĩs q̊ ma
le agit odit lucem. Et vt veniamus ad rē
est exemplū Esaie innocētis q̊ ꝓpter veri/
tatem fuit serra secatus. de quo inq̊t Hie
ronimus. in ꝓlogo in Esayam. Esayas in
hierl'm nobili genere ortus est. ibiqꝫ ꝓphe/
tauit sub manasse rege. sectus in duas p̄/
tes occubuit. Manasses idolatra fuit. et
Esayam auum maternū ꝑm hebreos vel
affinem suum eiectum extra ciuitatē hie/
rusalem circa piscinam siloe serrra lignea
p̄ medium secari fecit. De Hieremia in/
sup diximus in ꝑmonibꝫ de timore diuino
rū iudicioꝝ. qualiter grauissimas ꝓpter ve
ritatem passus est ꝑsecutiones ꝛ iniurias
tandem lapidatus est. Unde Hiero. in ꝓ
logo in Hieremiã dicit. Hieremias ana/
thothites qui est viculus tribus ab hiero

solymis distans miliarib9 apud taphnas in egypto de populo lapidibus obrutis occubuit. Jacet vero in eo loco sepultus quo dudū pharao rex habitauerat. Et quoniā postulatiōe sua defugatis ab eodē loco serpentib9. egyptios a tactu aspidū facit esse securos. Magna cum ibi religiōe egyptij venerant. Hec Hieronymus. Daniel propter veritatē leonibus deputatus fuit. in quorū lacu permansit sex diebus. Ad quē adductus est per angelū Abacuc vt cibaret eum. vt scribitur Danielis vltimo ca. Johānes baptista. q2 arguebat herodem propter herodiadē quā tulerat fratri suo philippo vxorē. vt refert mar. c. vi. In vincul' positus est 7 capite truncatus. Anaxoras apud atheniēses reus factus est. q2 dixit solē esse lampadē ardentem. negans vtiq3 esse deū. vt dicit Augustinus li. xviij. de ciuitate dei. Socrates propter veritatis patriciniū veneno perijt. Cicero vt scribit Plutarcus quartū 7 sexagesimū agens annū. iussu marci antonij propter philippicas q̄s ↄtra eum scripserat capite 7 dextera truncatus est. Sed Lactantius defendere volens verū cultum xpi aduersus deos falsos gentiliū. Ciceronē reprehendit. q2 in rebus diuinis timuit veritatē sua eloquētia protegere. Inquit ei li. ij. sic. Cum intellexisset cicero falsa esse que homies adorarent multaq3 dixisset que ad euersionē religionū valerent. subdidit illa nō esse vulgo disputanda. Et infra sequit. Si quid tibi virtutis ē cicero experire populū facere sapientē. digna res est vbi omēs eloquētie tue vires exeras. Non eñ verendū est ne tibi in tam bona causa deficiat oratio. qui sepe etiā malas copiose ac fortiter defendisti. S3 nimirū socratis carcerē times ideoq3 patrociniū veritatis suscipere non audes. At mortē vt sapiēs ↄtēnere debuisti. Et erat multo pulchrius vt ob benedicta q̄3 ob maledicta morereris. Nec tibi laudis plus philippice afferre potuerunt q̄3 discussus error humani generis 7 mētes hominū ad sanitatē tua disputatiōe reuocare. Hec Lactantius. Verūtamen 7 si Cicero nō omīa dixit que forte nouit de superstitionibus noxijs gentiliū. Nobis debet esse satis q3 Marcus antonius fecit illuz occidi fecit. quoniā vitia illius 7 scelera tacere noluit. Ut eñ tradit Plutarcus marcus antonis odio erat cūctis bonis propter suā3 lasciuā vitā. versabat quidē libenter inter aleatores scorta. mimos 7 histriones Qui tandē ab octauiano superatus Alexandrie vbi fugiens se collegerat aīo q3 etatis sue quinquagesimo sexto gladio se peremit. Et ne multa dicamus iniquis 7 deprauatis mentib9 magis placet adulatores blandi falsa loquentes: q̄3 qui vera dicere quocūq3 modo conant. ¶ Secunda causa quare mali insidiant bonis illosq3 persequunt est inuidia felicitatis aliene. d' hac vero plene dixi in quadragesimali de penitentia in sermone de inuidia. vbi ↄmemorandū est qualiter innocens Abel a fratre Chaym peremptus fuit. vt scribit Gen. iiij. c. Et Joseph a frib9 vendit9 ismaelitis: vt dr̄ Gen. xxxvij. ca. Et Dauid a Saule temptatus occidi. vt ponit. i. Regū. xviij Ibiq3 de furio camillo 7 Scipione affricano explicatū est quanta iniuste tulerūt eis ab inuidis ciuib9 irrogata. ¶ Tertia causa quare innocētes 7 iusti oppressi sunt ab iniq̄s propter satisfactionē cupiditatis. Exemplū est de naboch. de quo scribitur. iij. Regū. xxi. c. q3 occisus est procurante dolosa iezabele vxore regis agab: eo q3 noluit dare vineā suā q̄ erat iuxta palatiū achab regis samarie: quare a falsis testib9 ↄuict9 tanq̄3 blasphemasset deū 7 regē extra ciuitatē lapidatus est. De susanna insuper legimus Daniel. xiij. c. q3 eo q2 nō ↄsensit in libidinē illorū senū qui exarserant in ↄcupiscentiā eius: procurabāt illi ignominiosam eius mortē: que secuta fuisset nisi de9 suscitasset spiritū danielis: qui senes d' falsa criminatiōe ↄuicit. quare 7 ipi lapidati sunt. Susanna vero de infamia 7 morte diuinitus reuelata. Dñs igit noster iesus xps vt diximus in superiorib9 veritatē docebat: arguebatq3 viti publica phariseorū Insuper 7 turbe sequebant eum eratq3 fama illius in populo vulgentissima. Quare pharisei odiebant eum 7 inuidebāt glorie ac fame sue. Insuper timebant ne forte aliqua nouitas sequeret. ex qua indignati romani se suaq3 dissiparent. Ideo omi humanitate ac veritate deposita quesierūt pi

latum: vt eum morti traderet. O igitur
gens crudelissima iudeorũ. O crudelitas
inaudita. O excogitata malicia. Conue-
nerunt aduersus sanctũ sanctoꝝ ⁊ paratũ
nos sua passiõe saluos facere morte violẽ-
ta peremerũt. Cuius nomẽ benedictione
deuotissima benedicamus laudemusq; in
secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo quartusdecimus. de sublimita-
te ⁊ magnificentia crucis in qua xp̃s ope-
ratus est salutẽ humani generis.

HUmiliauit semetipꝫ
factus obediens vsq; ad mor-
tem: mortẽ aũt crucis. ꝓpter
qđ ⁊ deus exaltauit illũ ⁊ de
dit illi nomẽ qđ est super omẽ nomẽ. Do-
ctoris gentiũ verba sunt ista ad Philipẽ.
ca. ij. Pijssima verba de cruce xp̃i procla-
mata offendũt aures maliuolas iniquoꝝ
pro quibꝫ ita loquit̃ Paulus. i. ad Chor̃.
ca. i. Verbũ em̃ crucis pereuntibꝫ quidez
stulticia est. his aũt q̃ salui fiunt. i. nobis
virtus dei est. Et infra. Judei signa petũt
greci sapientiã querunt. nos aũt predica-
mus xp̃m crucifixũ. iudeis quidẽ scanda-
lum. gentibꝫ aũt stulticiã. Quia ꝓo huma
ni generis redemptio facta est per xp̃m in
cruce. Indeq; omẽs grẽ ⁊ salutis emanat
plenitudo vt letent̃ fideles deuoto corde
colentes xp̃m pendentẽ in ligno. terreant̃
q; iudei ⁊ increduli omẽs. In h̃ sermõe de
laudibꝫ crucis xp̃i dicemus. Ad illã vtiq;
auctor vite humilis ⁊ mansuetus ꝯscen-
dit. vt vñ mors oriebat̃ inde vita resurge-
ret. De ip̃a itaq; benedicta cruce locuturi
tria mysteria ꝓponimus ꝯtemplãda.
¶ Primũ dr̃ magnificatiõis.
¶ Scõm exaltatiõis.
¶ Tertiũ adoratiõis.
¶ De dignitate crucis q̃ colligi potest ex fi
guris ⁊ reuelatiõe atq; inuentione ip̃ius.
Capitulũ. I.

PRimũ mysterium con
templandũ de cruce christi dici
tur magnificatiõis. Diligenter
quidẽ perscrutari debemus quanta sit di-
gnitas ⁊ magnificentia crucis. Quod po
terimus facile deprehendere si voluerim⁹
õ illa ꝯsiderare atq; inspicere maxĩe tria.
¶ Primo eius figurationẽ.
¶ Scđo eius reuelationẽ.
¶ Tertio eius inuentionẽ.
Qualr̃ crux q̃ztũ ad materiaz figurata fuit
¶ Primo possumus cognoscere magnifi-
centiã ⁊ dignitatẽ crucis si consideremus
eius figurationẽ. Inuenimus nãq; multa
magnalia dei nõ sine mysterio in ligno ce-
lebrata. q̃ vtiq; lignũ illud venerabile cru
cis in qua saluator noster pependit premõ
strarunt ⁊ figurarũt. vt Aug⁹ dicit in ser
mone de passiõe. In. ij. nãq; ca. Geñ. legi-
mus. q̃ produxit deus lignũ vite in medio
paradisi cuius fructus senectutẽ impedie
bat. ẜm Augu. li. xiiij. de ciuitate dei. Quod
ita declarat Nicolaus de lira. Ad vitã in
q̃t vniuersalẽ ꝯtinuãdo req̃rit̃ cibꝫ. p quẽ
restituit̃ humidũ deperditũ per actionem
caloris naturalis. verũtamẽ ista restaura
tio nõ fit ẜm equiualentiã. vt dicit ph̃s. i.
de generatiõe. Quia caro generata ex ali-
mento impurior est q̃z prima. sicut ⁊ vinũ
generatũ per aque appositionẽ ⁊ ꝯuersio-
nem q꞉ si ꝯtinuaret̃ talis appositio vinuꝫ
fieret aquosuꝫ: ⁊ tandẽ deficeret species vi
ni. Et eodẽ modo q꞉ caro generata per a-
limentũ impurior est: ⁊ per talẽ ꝯtinuatio-
nem inducĩt senectus in qua carnes sunt ĩ
puriores: ⁊ tandẽ deficit vita. Ad hoc ergo
q̃ predicta restauratio fieret in Adam ẜm
equiualentiã: ⁊ per ꝯsequẽs impediret̃ se-
nectus dabat̃ sibi edere de ligno vite. Po-
tuit hoc figura esse ligni crucis xp̃i: cuius
fructus a fidelibꝫ degustatus vitã gratie
ꝯseruat in aĩa. Fructus em̃ crucis est dñs
iesus xp̃s pro nob̃ pctõribꝫ crucifixus. In
vi. aũt ca. Geñ. hr̃. q̃ volens deus tpe dilu-
uij in Noe ⁊ filijs eoꝝq; vxoribꝫ humanũ
genus saluare p̃cepit archã fieri de lignis
leuigatis. potuisset nãq; deus absq; tanta
inundatiõe aq̃ꝝ in aliquo mõte aq̃s disco
operto vel alia via saluos facere illos. Vo
luit tñ vt id fieret ĩ archa lignea ad deno-
tandũ q̃ in lignea cruce erat humani ge-
neris salus ꝓcurãda. Scribit̃ ad h̃ Exo.
iiij. c. q̃ cũ deus clemẽtissim⁹ misit moysen
⁊ aarõ ad pharaonẽ p liberãdo ꝑplo suo.
cũ allegasset moyses inabilitatẽ suã eo q̃ ĩ

pedite ꝛ tardioꝝ esset lingue. dixit dñs ad
eũ. Aaron loquet̃ ꝓ te ad ꝑplm̃. ꝛ erit os
tuũ. tu aũt eris i his q̃ ad deũ pertinẽt. vir
gam quoq̃ hanc sume in manu tua in q̃ factu
rus es signa. hec fuit illa virga q̃ ꝯuersa ẽ
in serpentẽ corã pharaone. ꝛ rursum in vir
gã rediit vt ptꝫ. Exo. vij. c. Hec fuit virga
q̃ moyses percussit aquas fluminis q̃ mox
velut sanguis facte potari nõ poterãt. hec
fuit virga in q̃ ꝯpleta sunt alia signa que
omittamus causa breuitatis. Nõ est tñ p̃
tereundũ silentio id qđ factũ est dũ opus
fuit pugnare contra amalechitas. vt enĩ
scriptura tradit Exodi. xvij. ca. Tunc di/
xit moyses ad iosue. Elige viros ꝛ egres/
sus pugna ꝯ amalech. cras ego stabo i ver
tice collis hñs virgã dei in manu mea. Fecit
iosue iuxta verba moysi ꝛ pugnauit ꝯ ama
lech. Moyses aũt ꝛ aarõ ꝛ hur ascenderũt
sup verticẽ collis. orauitq̃ ibi moyses ex/
pansis manibꝫ ꝛ secuta ẽ victoria. Quid i
tot ꝓdigiis dei virtute ac potẽtia opatꝫ vir
ga illa semp ꝯtrecta fuit vsq̃ ad hanc vi/
ctoriã: nisi vt presignaret̃ virga crucis xp̃i
in q̃ ꝯsumãda erat humani generꝫ redem
ptio ꝛ potestas dyabolica superãda In. xv
insup Exo. cap̃. narrat̃ queãdmodũ aque
marath flumis amarissime in dulcedinẽ
verse sunt. eo q̃ moyses posuit ibi lignum
quoddã qđ oñdit ei deus. Et h̃ lignũ cru
cis xp̃i presignauit. qm̃ per xp̃m in eo cru/
cifixũ amaritudo pctõꝝ hoim̃ vertit̃ i dul
cedinẽ q̃bꝫ dat̃ spes: ꝛ fiducia venie ꝯseq̃n
de. Exo. etiã. c. xxvij. fit mẽtio de arca quã
fecit beseel de lignis sethi. in q̃ recõdita fu
erũt virga in memoriã liberatiõis de egy/
pto. Mãna in memoriã refectiõis in de/
serto ꝛ tabule in memoriã date legis. ꝛ hec
archa figura esse potuit crucis de ligno fa/
bricãde. i q̃ reponi debebat saluator mũdi.
In ip̃o nãq̃ fuerũt tres nature i vna ꝑsona
diua. s. increata ꝛ spũalis. creata ꝛ corpal̃.
diuina natura designat̃ ꝑ virgã. nã fm̃ eã
ip̃e dei filius ẽ dei virtus Spiritualis etiã
natura xp̃i. s. aĩa eius sanctissima ꝑ duas
tabulas legis exprimit̃ in quibꝫ erat lex di
uina ꝯscripta. ꝑ duas nãq̃ tabulas duo d̃
signant̃ q̃ sunt in aĩa xp̃i. intellectus vide/
licet in q̃ erat oĩs sciẽtia ꝛ volũtas in q̃ fuit
oĩs rectitudo ꝛ bonitas. ꝑ mãna vero deno/
tat̃ natura carnis xp̃i q̃ fuit purissima ab
omĩ labe pctĩ. Ultimo ad mentẽ euocãdũ
censeo illud qđ Numeri. c. xxi. ponit̃ qñ mi
sit ds in ꝑplm̃ de ip̃o male loquentẽ serpẽ/
tes ignitos. ꝛ orãti ꝓ ꝑplo moysi dixit dñs
Fac serpentẽ eneũ: ꝛ pone particã eminen
tẽ in medio ꝑplĩ: quicũq̃ ꝑcussus fuerit a
serpente respiciat cũ ꝛ viuet. ꝛ factũ est ita.
Hic serpens figura fuit xp̃i: q̃ in partica
crucis effigendus erat. ꝑ cuius intuitũ fi/
de ac deuotiõe sanamur a morsibꝫ demo/
nioꝝ. Ex dictis clarere põt q̃ sit precelsa
q̃ue sublimis arbor crucis xp̃i. q̃ deputa/
ta fuit vt esset instrumentũ in q̃ dei filius
hoim̃ pctã sanaret. ¶ Scđo possumus co
gnosceri dignitatẽ ꝛ magnificentiã crucis
si ꝯsideremus eius reuelationẽ. Innotuit
quippe regine Sabbe q̃ in cruce pati de/
bebat dei filius incarnatus. qđ nõ ex visui
ingenii: sed dei reuelatiõe preuenit. Sicut
enĩ de mysteriis xp̃i ꝓphetico spũ sibille lo
cute sunt. ita hec regina sabba predixit in
xp̃m ligno fore passuꝝ. Qualiter aũt h̃ fa
ctũ sit audiamus. Refert magister in hy/
storia scolastica. q̃ regina sabba vidit in q̃
dã domo salomonis q̃ dicebat̃ domus sal/
tus lignũ quoddã pulcerrimũ: dixitq̃ sa/
lomoni q̃ in illo esset crucifigendus vnus
per cuius mortẽ regnũ iudeoꝝ deleri debe
bat. Istud aũt lignũ: vt asserit Joh̃ belet:
remanserat in pretacta domo. qm̃ cum sa/
tis rectũ ꝛ pulcherrimũ videret̃ nunq̃ po
tuit alicui opificio deputari. dum aũt quã
doq̃ longitudine superabat. aliqñ vero bre
uitate deficiebat Quare artifices illud di
miserũt. Salomõ itaq̃ verba regine sab/
be magnifaciens: lignũ ip̃m in profundis
terre visceribꝫ iussit sepeliri In eo aũt loco
postea probatica piscina fuit ꝯstructa. de
qua dicit Joh̃. v. c. q̃ in circuitu iacebat in
firmorũ multitudo. Angelus vero dñi fm̃
tp̃s descendebat in piscinã ꝛ mouebat̃ aq̃
ꝛ sanabatur vnus. Que vtiq̃ fiebant nõ
solũ angeli descendentis presentia: sed etiã
fm̃ aliquos ipius ligni virtute. Instante
aũt die q̃ xp̃s crucifigi debebat: pretactũ li
gnũ supernatasse miraculose prohibet̃: qđ
vidẽtes iudei acceperũt: ꝛ ex eo crucẽ domi
no parauerũt. ¶ Tertio possumus cogno
scere dignitatẽ ꝛ magnificentiã crucꝫ si cõ/

sideremus eius inuentionē Nam post xpi
passionē iterū a iudeis abscondita fuit: et per
annos ducentos et vltra sub terra latuit.
Inuenta vero fuit ab Helena Constantini
matre mō qui sequit̄. Cum em̄ ipse Con/
stātinus vt ecclesiastica testat̄ hystoria. cū
hostib9 copiosissime ꝯgregatis iuxta danu
biū manus ꝯserere deberet. nocte sui exer/
citus pericula cogitans et timēs suorū stra
gem et sanguinis effusionē: oculos ad celū
leuauit. Et in somnis vidit ad orientalez
partē signū crucis in celo. s. aereo fulgore
igneo rutilare. angelosq̄ astare sibiq̄ dice
re. Constantine in hoc signo vinces. Qui
tali visione ꝯfortatus similitudinē ipius
ex auro fecit: et ante suū exercitū ferri iussit
irruensq̄ in hostes ipos in fugā ꝯuertit. et
multitudinē maximam interfecit. Scd̄m
quosdā iste Constantinus fuit pr̄ illi9 Cō
stantini quē beatissimus siluester baptiza
uit qui post victoriā in xp̄m credidit. Et
postmodū ab Eusebio papa suscepit sacrū
baptisma. Mortuo vero eo Constantinus
filius memor victorie patris quā virtute
sancte crucis habuerat: Helenā matrem
suā hierosolymā pro ipa cruce inueniēda
transmisit. Alij vero tenēt q̄ iste Constanti
nus fuit idē quē baptizauit Siluester: q̄
post victoriā habitā perfecte nō credidit.
nec tunc sacrū baptisma suscepit. Sed ali
quanto tp̄is interiecto visionē illā petri et
pauli vidit: et sacro baptismate est renat9:
et a lepra mundatus. in xp̄m deinceps per
fecte credidit. et sic matrē suā hierosolymā
misit: vt crucē dn̄i reqreret. Cū aūt hiero/
solymā helena venisset: oēs iudeorū sapien
tes q̄ per totā regionē reperti sunt ad se cō
gregari precepit: quos ð cruce xp̄i et passio
nis loco interrogauit. cōminataq̄ est illis
q̄ nisi veritatē patefacerēt: faceret eos oēs
igne cremari. At illi timentes tradiderūt
quendā apud eos multe auctoritatis virū
cui nomē erat iudas dicentes. Hic o dn̄a
iusti et ꝓphete filius optime nouit legē et ti/
bi oīa que ab eo quesieris indicabit. Tunc
illa oēs dimittēs tenuit iudā. Cui dixit.
mors et vita apposita sunt tibi que malue
ris elige. ostende mihi lignū sancte crucis
Qui dum hoc se scire negaret duro est car
ceri mancipatus. Post dies vero sex extrahi

se petijt: et crucē se indicaturū ꝓmisit. Cūq̄
ḡ extractus venisset ad locū et ibidē orassz
locus subito ꝯmouet̄ et fum9 aromatū mi
ri odoris sentit̄. et ita vt mirat9 iudas am/
babus manibus plauderet ac diceret. In
veritate xp̄e tu es saluator mūdi. Erat āt
in illo loco sicut in hystoria ecclesiastica le
git̄ templū veneris: qð Adrianus impa/
tor ibidē ꝯstruxerat. vt si q̄s xp̄ianorū in il
lo loco adorare voluisset videret̄ venerem
adorare. Ob qð pene obliuiōi locus fue/
rat datus Regina aūt templū funditus fe
cit destrui et locū arari. Post h̄ iudas ꝓcin
gens se viriliter fodere cepit. et viginti pas
sus fodiēs tres cruces absconditas repit:
q̄s ad reginā protinus deportauit. Cum
aūt crucē xp̄i ab illis latronū nesciret di/
scernere: eas in ciuitatis medio posuerūt.
ibiq̄ gloriā dn̄i p̄stolātes Et ecce circa ho
rā nonā q̄dā iuuenis mortu9 defert̄ iudas
feretrū tenuit et primā et secundā crucē su/
per corpus defuncti posuit: sz nequaq̄ ille
surrexit. Apposita vero tertia ꝓtinus redijt
defunctus ad vitā Post h̄ iudas baptizat̄
et Quiriacus appellat̄: q̄ defuncto hieroso
lomytanorū epō: est ep̄us ordinatus. Cum
aūt beata Helena clauos dn̄i nō haberet
rogauit ep̄m Quiriacū vt ad locū perge/
ret et clauos inquireret. q̄ dum venisset ad
locū et orasset: ꝯtinuo claui velut aurū in
terra fulgentes apparuerūt: quos ille acci
piens regine detulit. Crucis vero partē he/
lena detulit filio. partē vero argento ornatā
reliquit in loco. Clauos insuper obtulit fi/
lio. Ex quib9 vt refert Eusebius cesarien̄s.
frena quib9 vteret̄ ad bella ꝯposuit. et ex a
lijs galeā suā ornauit. Gregorius vero turo
nēsis asserit fuisse quattuor clauos. ex qui
bus: Helena duos in freno imperatoris
posuit. tertiū in imagine Constantini que
rome supereminebat vrbi locauit. et quar
tum in mare adrianū qð vsq̄ tunc fuerat
nauigantiū vorago proiecit. Patet iam q̄
excelsa sit gloria crucis quando vt Chris̄.
dicit. Crux de penis latronum transit ad
frontes imperatorū.

¶ Qualiter crux exaltata fuit dum chri/
stus in illa pependit. et post tempore hera
clij imperatoris et in fine in die iudicij.

Capitulum secundum.

Secundũ mysteriũ con
templandũ de cruce xp̄i dr̄ ex/
altatiōis. Potest aũt distingui
triplex exaltatio.
¶ Prima dr̄ passiōalis.
¶ Scđa singularis.
¶ Tertia generalis.
¶ Prima exaltatio crucis dr̄ passionalis.
tunc siquidē exaltata fuit qñ in ea exalta/
tus est dei filius qui Joh. xij. c. dixit. Ego
si exaltatus fuero a terra oīa trahā ad me
ip̄m. Sꝫ hic posset aliq̄s querere. Cur xp̄s
mori noluit in aliq̄ domo siue sub tecto: sꝫ
crucifixus ī aere. Ad qđ r̄ndemus ꝙ h̄ cō
grue factũ est triplici rōne.
¶ Primo rōne medietatis.
¶ Scđo rōne ꝯmunitatis.
¶ Tertio rōne sanctitatis.
¶ Primo xp̄s mori voluit in aere rōne me
dietatis ad innuendũ ꝙ sicā aer est medius
inter celum ⁊ terrā. sic ip̄e fuit mediator in
ter deũ ⁊ hoīem. Scribit tñ Aug⁹. li. ix. de
ciui. dei. ꝙ quidā ph̄i dixerūt mediatores
esse inter nos ⁊ deũ demones. qm̄ deus est
īmortalis ⁊ sine om̄i miseria. hoīes miseri
⁊ mortales. demones miseri ⁊ īmortales.
Cum g̊ īmortale ⁊ miserũ mediũ sit inter
īmortale ⁊ btm̄ ⁊ mortale ⁊ miserũ. vide/
retur ꝙ demones inter deũ ⁊ hoīes debeāt
esse mediatores. Sed hoc esse nō potest. q̄ꝛ
demones separāt ⁊ impediūt accessum ad
beatitudinē. Ideo dicit Aug⁹. Alius est
medius malus q̄ separat amicos. sicut est
dyabolus. Alius est medius bonus q̄ re/
conciliat inimicos. s. dñs iesus xp̄us. Silr
angeli boni nō p̄nt esse mediatores. qm̄ ip̄i
sunt īmortales ⁊ beati: quoꝝ neutra ꝓprie
tas ꝯuenit hoī. oportet g̊ ꝙ aliq̄s sit media
tor q̄ sit mortalis ⁊ beat⁹. mortal' ad tp̄s.
beatus ꝑpetuo vt eo ꝙ mortalis ad tp̄us
ꝯueniat cũ hoīe exñte in via. ꝑ hoc ꝙ btūs
ꝯueniat cũ his q̄ existūt in patria. talis ē
xp̄s ds̄ ⁊ hō. Jđ Aug⁹. vbi s̄ dicit. Querē
dus est medius q̄ nō solũ hō veꝝ etiā ds̄
sit. vt hoīes ex mortali miseria ad beataꝫ
īmortalitatē h⁹ mediȷ̄ btā mortalitas īter
ueniēdo ꝑducat. Quē neqꝫ nō fieri morta
lē oportebat. neqꝫ ꝑmanere mortalē. mor/
talis q̄ppe factus ē nō infirmata verbi di/
uinitate: sꝫ carnis infirmitate ꝑcepta. Nō
aũt ꝑmāsit in ip̄a carne mortalis q̄ꝛ resur
rexit a mortuis qm̄ hic ē fructus media/
tiōis eius. vt nec ip̄i ꝓpt q̄s liberādos me/
diator effectus ē. in ꝑpetua carnis morte
remaneret. piũ itaqꝫ mediatorē inter nos
⁊ deũ ⁊ mortalitatē hr̄e oportuit trāseuntē
⁊ btitudinē ꝑmanentē. vt ꝑ id qđ trāsit cō
grueret mortuis ⁊ ad id qđ ꝑmanet trāsfer
ret ex mortuis. Ex his colligim⁹ ꝙ xp̄s in
quantũ hō ē mediator inter nos ⁊ deũ. vt
dic̄ Alexanđ. in. iij. Extrema ei sunt ds̄ ī/
mortalis ⁊ btūs hō mortal' ⁊ miser. Me/
dius ē hō mortal' ⁊ btūs q̄ fuit xp̄s quan/
tũ ad naturā humanā. Sꝫ ꝯ h̄ argui possꝫ
ac mōstrari ꝙ xp̄s inquātũ hō nō sit medi
ator. Mediũ em̄ debet cōmunicare cum
vtroqꝫ extremoꝝ. Sꝫ xp̄s inquantũ hō nō
cōicat nisi cũ altero. s. cũ hoīb' ⁊ nō cũ deo
g̊ inquantũ hō nō est mediator. Ad hoc re
spōdet Alexan. ꝙ mediũ dr̄ tripliciter. Pri
mo quantũ ad ꝯuenientiā nature. Scđo
quantũ ad ꝯuenientiā ꝓprietatis. Tertio
quantũ ad ꝯuenientiā ꝑsone. Prīo mō est
mediũ in colorib'. Et sic nō est mediũ in/
ter deũ ⁊ hoīem. qm̄ nō pōt esse natura me
dia. Scđo quantũ ad ꝯuenientiā ꝓprieta/
tis xp̄s pōt dici medius quantũ ad huma
nā naturā inter deũ ⁊ hoīem. qm̄ hꝫ ꝓprie/
tates ꝯuenientes cum vtroqꝫ. cum deo. s.
beatitudinē. plenitudinē gratie ⁊ scie. Et
habet alias ꝓprietates ī q̄b' cōicat cũ hoīe
s. mortalitatē ⁊ alios cōes defectus. Cum g̊
dr̄ ꝙ necessariũ est mediũ cōicare cũ extre/
mis. Intelligendũ ꝙ ds̄ ⁊ hō nō sunt ex/
trema ƀm suas naẗas: sꝫ quantũ ad suas
ꝓprietates. Vñ ds̄ dicebaẗ extremũ rōne
sue īmortalitat̄ ⁊ btitudinis. hō ꝟo rōne
sue miserie ⁊ mortalitat̄. Xp̄s aũt quantũ
ad naturā humanā vtriusqꝫ cōicat alterā
ꝓprietatē. Tertio mō dr̄ xp̄s medi⁹ inter
deũ ⁊ hoīem. s. quantũ ad ꝯuenientiā ꝑso
ne. eo ꝙ eius ypostasis ē in duab' naturis
Vñ dicit dama. ꝙ ei⁹ ypostasis ē ex duab'
naturis. qđ sic exponiẗ. i. in duab' naturis
sb̄sistit. s. diuia ⁊ hūana. nec mutaẗ diuia
ī humanā nec ecōuerso: sꝫ vtraqꝫ ī sua ꝑfe
ctiōe remanet. Xp̄s g̊ quantũ ad humani
tatē pōt dici mediator dei ⁊ hoīm. q̄ꝛ licet
quantũ ad naturā cōicet cũ hoīb' solũ: rōe

tū ꝑsone cōicat cū deo. qm̄ personā hꝫ filij
dei nō personā creatā aut ꝯpositā: ſꝫ eter/
nā ꝛ simplicē. ¶ Scđo xp̄s mori voluit cru
cifixus in aere rōne cōitatis. Quia sicˀ aer
est oīm b; cois. ita eius passio Nam passio
nes alioꝝ sctōꝝ fuerūt ꝓprie. q: petrus pas
sus est ꝓpter se. paulus ꝓpter se. ita ꝛ ceteri.
Xp̄s ꝟo passus est cōiter ꝓpter oēs. Eius
em̄ passio fuit cōis illis q̇ sunt in celo. i. an/
gelis. q: sunt reparati. Illis q̇ sunt in mun
do isto. q: ꝑ suā passionē sunt saluati. Vn̄
ad Colocen̄. i. c. apl's dicit. Pacificās per
sanguinē crucis eius siue q̄ in terris. i. ho/
mines. siue q̄ in celis sunt. i. angelos. Fuit
etiā cōis illis q̇ erāt in inferno. i. patrib; in
de liberatis. licet nō fuerit cōis demonib;
ꝛ reliquis damnatis ꝑ diffinitiuā senten/
tiā q̇ remanserūt in suis supplicijs desola/
ti. ¶ Tertio xp̄s mori voluit crucifixus in
aere rōne sanctitatis. vt aerē sanctificaret
Sanctificauerat quidē terrā trigitatrib;
annis suꝑ eam ambulādo. Sanctificaue/
rat aquā in ip̄a se baptizari faciēdo. San
ctificaturus erat ignē sp̄m sanctū in specie
ignis mittēdo. nō restabat nisi vt sanctifi/
caret aerē. nō sub tecto: sed in ip̄o moriēdo
Ideo Chryſ. in sermone đ passiōe ait. In
excelso ligno ꝛ non sub tecto passus est vt
etiā ip̄ius aeris natura mundaret̄. Sꝫ ꝛ
ip̄a terra simile bn̄ficiū sentiebat decurrē/
tis de latere sanguis stillatiōe mundata.
¶ Scđa exaltatio crucis dr̄ singularꝭ. Ce
lebrat quidē ecclesia solēniter quantū ad
officia festū exaltatōis scē crucꝭ. ꝓpt̄ id qđ
euenit āno xp̄i sexcentesimoq̇ntodecio. Il
lo nāq; tp̄e ꝑmittēdo dn̄o suū ꝓpl'm flagel
lari per seuitiā paganoꝝ Cosdroe rex per
saꝝ multa regna suo imperio subiugauit.
Hierusalē aūt veniēs partē sancte crucis
quā sancta Helena ibi reliquerat tulit. se/
cūq; asportauit. Volens aūt ab oīb; co/
li vt deus turrim ex auro ꝛ argento ꝛ in/
terlucentib; gēmis fecit. Et ibidē solis ꝛ
lune ac stellaꝝ imagines collocauit. ꝑ sub
tiles etiā ꝛ occultos ductus quasi đs aquā
desuꝑ infundebat. Et in subterraneo spe/
cu equi quadrigas trahentes iu circūitu
ibant. vt quasi terrā mouerēt ꝛ tonitruū si
mularent. Filio ḡ suo regno tradito in ta/
li phano ꝓphanus residet ꝛ iuxta se crucē
dn̄i collocans. appellari se ab oīb; deū iu
bet. Et sicut legit̄ in libro mitrali đ officio
Ip̄e Cosdroe in throno residens tanq̄ pa
ter signū crucis sibi a dextris posuit loco fi
lij ꝛ gallū a sinistris loco spiritussancti. se
vero patrē voluit nominari. Tunc Hera
clius imperator exercitū copiosuꝫ collegit
ꝛ ꝯtra filiū cosdroe iuxta danubiū fluuiū
dimicaturus aduenit. Tandē vtrisq; p̄n
cipib; placuit vt ip̄i suꝑ pontē soli certa/
rent. ꝛ qui victor existeret ip̄e sine damno
vtriusq; exercitus imperiū retineret. De/
cretum etiā exijt: vt quicūq; principē suū
iuuare p̄sumeret crurib; excisis ꝛ brachijs
in flumine mergeret̄. Ac heraclius totū se
deo obtulit. ꝛ se cruci sanctissime deuotiōe
q̄ potuit ꝯmēdauit. Factū est aūt vt deo ꝓ
picio heraclius victor euaderet. q̇ cunctū
exercitū inimicoꝝ sue ꝑtāti subegit. Cos/
droe ꝟo ignorabat exitum belli. q: cum ab
oīb; odiret̄ sibi a nemie intimat̄ Quare
heracl'ˀ ad eū ꝑuenit ꝛ in throno aureo eū
sedentē reperiēs interrogauit an vellet sa
crū baptisma suscipe͛. itaq; vitā cū regno
pariter ꝯseruare. Qđ cū illo acceptare no
luisset ab heraclio ē decollatˀ Filiū ꝟo suū
decē annoꝝ baptizari fecit. ꝛ de sctō fonte
ip̄m suscipiēs regnū paternū ei dimisit. tur
rim ꝟo illā destruēs argentū in predā sui
exercitus dedi. Aurū ꝟo ꝛ gēmas ad repa
randas ecc̄ias q̄s thyrannˀ destruxerat re
seruauit Sacrā igit̄ crucē suscipiēs hiero
solymā reportauit. Cū aūt de mōte oliue/
ti descendēs ꝑ portā q̄ dn̄s passurˀ transie/
rat. i equo suo regio ꝛ ornamētꝭ impꝑialib;
ingredi vellet repēte lapides porte descen/
derūt: ꝛ inuicē q̄si esset vnus paries se clau
serūt. Suꝑ q̇ cunctis stupentib;: angelus
dn̄i signū crucis in manib; tenēs suꝑ por/
tam apparuit dicēs. Cum rex celoꝝ ꝑ hāc
portā ad passionē intraret: nō cultu regio
sꝫ humili asello ingrediēs humilitatis ex/
emplū suis cultorib; dereliquit. his dictis
angelus abscessit. Tūc imperator se vsq;
ad camisiā exuit. deposuitq; calciamenta
crucēq; dn̄i cū lachrymis accipiēs vsq; ad
portā baiulauit. moxq; porta cunctis pa/
tuit redeūtib; lapidib; ad p̄stina loca diui
na virtute. Rex aūt deuotissimus in has
crucis laudes prorupit O crux splēdidior

cunctis astris. mūdi celebris. hoib⁹ multū amabilis. sanctior vniuersis. q̄ sola fuisti digna portare talentū mūdi. dulce lignuz dulces clauos dulcia ferēs pondera salua presentē cateruā in tuis hodie laudib⁹ cō/gregatā. Sic p̄ciosa crux in suo loco resti/tuit᷑ ꝛ antiq̄ miracula renouant᷑. Mortu⁹ quidā vite restituit᷑. paralitici quattuor curā tur. leprosi decē mūdant᷑. q̄ndecim ceci il/luminant᷑. demones effugant᷑. plurimiqꝫ a varijs languorib⁹ liberāt᷑. Et ita imp̄ator eccl̄ias rep̄ans: ꝛ regijs munerib⁹ dotans: ad ꝓ̄pria remeauit. ¶ Tertia exaltatio cru cis dr̄ general᷑. Erit q̄ppe crux i die iudicij exaltata. q̄ vt cantat eccl̄ia. Hoc signū cru cis erit in celo cū dn̄s ad iudicandū vene/rit. Et vt ex dictis Chryſ. colligi pōt. crux i qua saluator nr̄ pependit miraculose re/parabit᷑: ꝛ apparebit sole lucentior. Ip̄a in sup̄ signa crucis in corp̄e xp̄i videbunt᷑ ab oib⁹ q̄ in manib⁹ eius pedib⁹ ꝛ latere ideo seruata sūt. vt in p̄petuū sue victorie xp̄s fer ret triūphū. Tunc vt ait hiero. ad helio/dorū de ꝯtemptu mūdi. Tu rustican⁹ exul tabis ac dices. Ecce crucifixus d̄s meus. Ecce q̄ obuolutus pānis i presepio vagijt hic ē op̄arij ac questuarie filius. hic demo/niū hn̄s ꝛ samarites. hic vestitus coccino. hic sentib⁹ coronatus. Cerne man⁹ iudee q̄s fixeras. Vide latus romane q̄d fode/ras. videte corpus an idē sit q̄d dicebatis clam nocte sustulisse discipulos.

¶ Qualiter adoranda est crux i qua chri/stus pependit. ꝛ alie cruces in quibus nō pependit. Ca. III.

TErtium mysteriū con/templandū de cruce xp̄i dr̄ ad/orōnis. In quo ap̄ire debemus vtrū cultus latrie sit exhibendus cruci xp̄i Ad q̄d respondet Bonauētura in. iij. di. x. q̄ hic est multiplex modus dicendi. Qui/dam em̄ tenent q̄ ip̄i cruci debet᷑ honor q̄ dicit᷑ yperdulia. Et ratio huius est q̄ ip̄a crux fuit instrumentū totius redemptiōis humane. In ip̄a em̄ salus ꝛ redemptio to tius humani generis est facta. ꝛ ideo oēs homies debēt ei esse subiecti subiectōe no/tabili ꝛ speciali. ꝛ ꝓ̄pterea dicūt debere ad/orari eam excellentiori adoratiōe q̄ sit du lia que debet᷑ rationali creature. Quia ta/men crux ista nec est deus. nec ip̄i diuinita ti aliquid vnitū. ideo nō est ei cultus latrie exhibendus ꝓ̄pter hoc q̄ tenet mediū inter latriā ꝛ duliā. adoratio crucis vt dicatur yperdulia. Sed quoniā adoratio sicut al/locutio videt᷑ esse solūmodo inter res rōne capaces. Adoratio ei quedā oratio est ad aliquid ordinatū. vnde adorare est aliq̄d orare. crux aūt xp̄i caret omino rōne. Ideo alij dixerūt eam nō esse adorandā. nec in/quantū in ea adorat᷑ xp̄s. nec aliqua est ei reuerentia exhibenda honoris: nisi ratiōe crucifixi. sicut nec imagini ratiōe imagina ti. Et ideo dixerūt q̄ cruci xp̄i est cultus la trie exhibendus. ꝛ nullus alius nec dulie nec yperdulie. Rem em̄ insensibilē stultuz est honorare cū p̄ indifferēti habeat hono/rem ꝛ vituperiū. Et hoc innuūt cōfirmare per Damascenū in capitulo de imaginib⁹ vbi dicit. q̄ nō crucem adoramus: sed tipū idest figurationē. Et sic nō videtur q̄ crux adoretur inquantū est res aliqua: sed in/quantū est signū. Verūtamen si conside/remus verba Damasceni i capit̄lo de cru/ce videtur q̄ nō solūmodo cruci christi pro ut est signū siue inquantū tipus est: sed in ratione materie exhibenda sit reuerentia. quia non solum est venerāda figura: sed etiam verum lignū crucis in quo domin⁹ pependit. In alijs vero crucibus veneran da est solum figura: nō materia. Ait enim sic. Ip̄m quidem preciosum lignū crucis venerabile in quo seip̄m pro nobis christ⁹ obtulit: vt sanctificatū tactu corporis ꝛ sā guinis decenter est adorandum. Et post. Si aūt ex alia materia facta est. non ma/teriā adoramus absit: sed tipum. vnde si aurum ꝛ preciosi lapides fuerint post tipi dissolutionē non sunt adoranda. Ex quo colligitur q̄ aliqua sit ip̄i cruci reuerentia exhibenda excepta adoratione latrie. Et huius signū est quia ecclesia solennizat in crucis inuentione ꝛ exaltatione. sicut in fe stiuitatibus sanctorū. Et ideo neuter pre/dictorum modorū videtur sufficiens. Pro pterea dicendum q̄ duplici modo exhibe/tur alicui honor. Aut in obsequium reue/rentie. et iste est honor venerationis. Aut in testimonium virtutis ꝛ complacentie

famulatū. Et iste est honor adorōnis. vterqꝫ aūt istoꝝ honoꝝ offerṫ cruci. Nam crucem adoramus ⁊ crucē veneramur. Sed in h̄ est dr̄a. q̄ honor veneratiōis exhibeṫ ipi cruci tanqꝫ instrumēto nr̄e salutis. vn̄ sicut exhibemus reuerentiā sacramētis qꝛ est in eis aliquo mō nostre salutis causalitas. sic cruci xp̄i ⁊ clauis eius aliqua reuerenti a ē exhibēda. Et respectu illius honoris habet crux i se aliq̄d ꝑpter qd̄ debet honorari. Honor aūt adoratōnis offerṫ ipi cruci rōne crucifixi. Nemo em̄ intendit ei placere vel aliq̄d impetrare ab ea: sed ei q̄ in ea affixus fuit. Et sic nō debeṫ ei nisi adoratio latrie. Sic igiṫ cruci xp̄i duplex honor debeṫ. ⁊ vnus ē latria. Alius vo nō pꝫ dici nec latria neqꝫ dulia. qꝛ nō est species adorationis. sed vocari potest honor venerationis. Hec Bonauentura. Multa itaqꝫ sunt crucis preconia ꝑpter que a cunctis fidelibꝫ crux venerabilis est colenda. qꝛ hec est scala per quā patet electis adit⁹ ad regna celoꝝ. in quo viuit ⁊ regnat in perpetuū christus filius dei: qui sit in secula benedictus. Amen.

¶ Sermo quintusdecim⁹ de amore xp̄i exhibitus humano generi qui exprimiṫ mystice in euangelio samaritane.

SIc vere est saluator mūdi. Scribunṫ hec verba Joh. iiij. cap. Que descripsit euangelista de benignitate miranda saluatoris nostri iesu xp̄i exhibita mulieri samaritane. grata iocūdissimaqꝫ debent esse fidelibꝫ cunctis. qm̄ in illis mystice ac spiritualiter designaṫ amor ardentissimus: quē saluator noster dignatus est humano generi demōstrare. Om̄ia eq̄dem q̄ fecit queqꝫ dixit ab vtero virginis vsqꝫ ad patibuluꝫ crucis ad salutem hominū ordinauit. Propterea nāqꝫ deus factus est hō vt perditū hoīem redimeret atqꝫ ad regna celestia reuocaret. procurauit aūt quantū in se fuit nō solū mulieris Samaritane: sꝫ insup oīm q̄ sibi adherere volunt hereditatē incorruptā. imarcessibileꝫ ⁊ incōtaminatā in cel'. Quaꝑpter vt ista deuotius attentiusqꝫ ꝯtemplari possum⁹ in p̄nti sermone percurremus hystoriā samaritane: sub titulo de amore xp̄i erga humanū genus qd̄ sua beniuolentia caritateqꝫ reparauit. sicut verba ꝓposita dicunt. Hic est vere saluator mūdi. In q̄bꝫ tres amores distinguere possumus.

¶ Prim⁹ dr̄ amor peregrinās.

¶ Secundus amor manifestās.

¶ Tertius amor ꝯfortās.

¶ Qualiter christus peregrinādo in paupertate ⁊ penalitate quesiuit hominem lapsum. Ca. I.

PRimus amor xp̄i hoī lapso mōstratus dr̄ peregrinās Voluit nāqꝫ peregrinādo ⁊ discurrēdo querere oues errantes. qd̄ notaṫ in principio euāgelij siue in p̄ma parte. diciṫ nāqꝫ ibi. Venit iesus in ciuitatē samarie q̄ dr̄ sichar. Est aūt samaria vt inq̄t beda insignis palestine. ꝓuincie ciuitas adeo vt tota regio ei sociata samaria dicaṫ. De hac insup ita dicit Isid. xiiij. ethi. Samaria regio palestie ab oppido quodā nomē accepit: qd̄ vocabaṫ samaria. ciuitas quōdam regalis in israel. q̄ nunc ab augusti noīe sebastia nuncupaṫ. hec regio inter iudeā ⁊ galileā media iacet Ciuitas ḡ sichar erat i illa regione q̄ antiquitus dicebaṫ sichem. vt pꝫ Gen̄. xxxiij. ca. Jō ait Chryś. Locus ille erat vbi pro Dina Symeon ⁊ leui grauē occisionē fecerṫ Sequiṫ Johes in euāgelio iuxta prediū qd̄ dedit Jacob Joseph filio suo. Dicit Nico. de lira. q̄ iacob veniēs de mesopotamia emit agrū ab emor p̄ncipe sichem ⁊ ibi ad tp̄s habitauit iuxta vrbē. Sꝫ ꝓpter raptū dine occisi sunt habitatores illius ciuitatꝫ. ⁊ sic cessat in possessiōe eius. ⁊ illū locū dedit ioseph. Vn̄ Gen̄. xlviij. c. dixit iacob. Do tibi partem tuā extra fratres tuos quā tuli de manu amorre in gladio ⁊ arcu meo. Ampliauerat iacob agrū quē emit addens ⁊ vicinas possessiōes iusto bello quesitas. Ibi aūt erat fons iacob. s. puteus quē effodi iacob fecerat. Dicit nāqꝫ Augustin⁹ in omelia presentis lectiōis. Om̄is puteus fons. sed nō om̄is fons puteus. vbi em̄ aqua de terra manat: ⁊ vsum prebet haurientibus fons diciṫ. Sed i promptu ⁊ superficie sit fons tm̄ diciṫ Si aūt in alto ⁊ in profundo

sit ita puteus vocat᷑ vt nõ fontꝫ nõ admit
tat. In hoc loco sic ait Theophilus. Ex
ꝯmemoratione fontis ꝛ p̃dij edocemur ꝙ
ea que patriarche ꝓpter fidem quã in deo
habebãt adepti sunt iudei ꝓpter impieta/
tem eoꝝ ꝑdiderũt. ꝛ eoꝝ loca gentibꝫ tra/
dita sunt. Fatigatus ergo iesus qꝛ hora erat
quasi sexta sedebat sic sup̲ fontem. discipu
li aũt iuerant in ciuitatẽ vt cibos emerent
Sessio illa vt Cris. dicit ꝓpter laborem fa
cta est ꝛ vt expectaret discip̾los. ꝛ ꝓpt᷑ estũ
refrigerans corpus apud fontẽ. dũ sic sede
ret venit mulier de samaria haurire aquã
s̾m Nico. de lyra. Samaria nõ est hic no/
men ciuitatis: sed gentis vel regionis. qꝛ il
la mulier erat de ciuitate sichem: que tunc
erat metropolis samaritanoꝝ: vt dicit Jo
sephus. xi. antiquitatũ lib. Dixit iesus illi
mulieri. Da mihi bibere. Respondit illa.
Quõ tu cũ iudeus sis a me bibere postis
q̃ sum mlier samaritana. Refert Cris. Iu
deũ eũ extimauit a figura ꝛ locutione. Ni/
colaus ṽo de lyra dicit ꝙ cognouit eũ esse
iudeũ ꝑ habitũ quem portabat. quia sicut
erant iudei distincti ab aliis in cultu dei ꝛ
in circũcisione: ita ꝛ in veste. Quare ṽo iu
dei abominabant᷑ samaritanos multiplex
ratio assignari potest. Et p̃ma s̾m Criso.
quia samaritani solum ea que moysi sunt
suscipientes, ꝓphetaꝝ nõ multã curã ha/
bebant. Secũda quia samaritani colebãt
deum ꝛ idola ꝛ errabant dicentes deũ esse
corpus. Tercia ratio s̾m Nico. de lyra. qꝛ
samaritani molestias multas intulerunt
iudeis in reedificatione templi ꝛ ciuitatis
vt ptꝫ Hesdre. i. c. Sed in hac ꝑte littera
euãgelij dimissa ad ꝑegrinantẽ illũ ocl̾os
mentis nostre vertamus. Ipse vtiq̲ deus
incarnatus ꝑegrinando ꝛ discurrẽdo ani/
mas nostras vt pastor sollicitissimus per/
quisiuit. habuit aũt peregrinatio sua tres
conditiones.

¶ Prima fuit conditio penalitatis.
¶ Secunda paupertatis.
¶ Tercia diuturnitatis.

¶ Prima fuit conditio penalitatis. Volũ
tarie quippe languores nostros tulit dolo
resq̲ portauit. Quisnam enarrare suffici/
at labores xp̃i q̊s tulit vigilando. orando
ꝓ peccatis ꝛ ingratitudine hoĩm. sepissime
lugendo. ambulando. p̃dicando. ieiunan/
do ꝛ tandẽ passionẽ acerbissimã sustinẽdo.
Expergiscere fidelis aĩa ꝛ intuere regẽ ce/
loꝝ ꝛ dñm: nõ solum hac vice defatigatũ ꝛ
sedentẽ sup̲ fontẽ. Sed fatigatũ in p̃sepio
augusto. fatigatũ ĩ brachijs maternis dũ
fugit herodem fatigatũ in egypto. fatiga/
tũ in ieiunio. fatigatũ in orõne. fatigatum
in sudore sanguineo. fatigatũ sub pedibꝫ
capientiũ illũ. fatigatũ in vinculis. fatiga/
tũ in illusionibꝫ. fatigatũ in sputꝫ ꝛ fetidis
oculis. fatigatũ in columna. fatigatum in
cruce. O dura mẽs hoĩm. O duricies cor
diũ nr̃oꝝ fatigat᷑ xp̃s ex amore. patitur ex
amore. effudit sanguinẽ ex amore. Mori
tur ex amore. ꝛ nos eũ q̃ nos tantũ diligit
diligere nolumus. Propterea Aug. in lib
ꝯ q̃nq̲ hereses inducit xp̃m ita ad hoĩem
ingratũ loquentẽ. Cũ esses inimicus pa/
tris mei: recõciliaui te. Cũ inter montes ꝛ
siluas errares: q̃siui te. humeris meis por/
taui te. laboraui. sudaui. caput meũ spinis
opposui. manus meas ꝛ pedes clauis ob
ieci. vt te mihi copularem: ꝛ tu diuideris
a me. ¶ Secũda ꝯditio ꝑegrinatiõis xp̃i
fuit paupꝰtatis. dũ em̃ in hac vita mansit:
pauperẽ vitã gessit. Ex quo dicebat Ma
thei. viij. c. Vulpes foueas hñt ꝛ volucres
celi nidos. filius aũt hoĩs nõ habet vbi ca
put suũ reclinet. Notandũ tñ ꝙ q̃nq̲ hr̃e
voluit cũ ap̾lis aliquid in cõi qđ colligitur
ex euangelio vbi dicit᷑. Discipuli aũt abie
rant in ciuitatẽ vt cibos emerent. Sꝫ ꝓpt᷑
hoc dicit Aug. xij. q. i. in ca. hẽbat. habebat
dñs loculos a fidelibꝫ oblata ꝯseruãs ꝛ su
oꝝ necessitatibꝫ ꝛ alijs indigentibꝫ tribue/
bat. Et sup̲ ps̃. Cui idẽ Aug. inquit. Ha
buit dñs loculos. sicut dictum est de q̊bus/
dam religiosis feminis ꝙ ministrabant ei
de sua substãtia futurus erat. Paulus ni/
hil tale aliq̃ñ querens ꝛ oĩa ꝓuincialibus
donans. Sed quia multi inferni ista que
situri erãt. magis infirmoꝝ personam su/
scepit xp̃s. sublimius paulus. nunquid ꝛ
xp̃o sublimius. xp̃s qꝛ misericordius. Cũ
em̃ viderent paulũ ista nõ esse quesiturũ.
ꝓuidit ne damnaret quesituꝝ ꝛ p̃buit exẽ
plum infirmo. hec ille. Et licꝫ ita esse firmi
ter sit tenendũ nihilominus paupertatem
semꝑ verbo ꝛ exẽplo sublimit᷑ ꝯmendauit.

¶ Tercia cōditio peregrinationis christi
dicit̄ diuturnitatis. Triginta em̄ trib₉ an/
nis multipliciter patiendo vt p̄dictuȝ est
aīas nr̄as errabundas q̄siuit. Nec ardor
huiuscemodi sitis de aīabus inueniendis
vllo vnq̄ꝫ tp̄e potuit in eo extingui. Sitio
dixit samaritane da mihi bibere. Sitio in
sup̄ clamauit in cruce. Sitiebat vtiq̄ꝫ no/
stram salutem. O iesu bn̄dicte. O fili dei
altissimi. tu sitis nostrā salutē: ꝛ nos totis
viribus illam recusamus. Tu p̄cium tui
sanguinis ꝓ debito nostro soluis. ꝛ nos il/
lud cōtemnimus. Tu pie dolens in cruce
clamans. sitio. sitio. sitio. ꝛ nos obaudim⁹
Et que est nostra ingratitudo: que ꝑtina/
cia: queue seuitia. Auctorē vite audire no/
lumus. quia malitia nostra nos excecauit
Diximus de amore ꝑegrinante.

¶ Qualiter xp̄us ex amore manifestauit
hoī veritatem sūmi boni. falsitatē mundi
ꝛ sublimitatem dei. Capl'm. II.

Secundus amor chri/
sti generi hūano exhibitus dici
tur manifestans. Manifesta/
uit q̄dē multa samaritane. que insup̄ oīb₉
nob̄ fecit ac voluit esse nota. ꝛ p̄cipue tria.
¶ Primū est summi boni veritas.
¶ Secundum est mundi falsitas.
¶ Terciū est dei sublimitas.
¶ Primū q̄d manifestabat Jesus est sūmi
bonitas veritas. Errabat quippe mūdus
varijs diuersisq̄ꝫ opinionib₉ circa summū
bonū. nec inter phos inuentus est quispiā
q̄ suo ingenio illō valeret attingere. Qui/
imo cū de illo varia fuissent locuti. tandeȝ
absq̄ꝫ imortalitate ꝯcludebant hoīem fie/
ri posse beatū. Ideo inquit Lactātius in
iij li. diui. insti. ꝯtra tales. Summū bonū
q̄d beatū facit nō pōt esse nisi in ea religio/
ne atq̄ꝫ doctrina cui spes imortalitatꝭ ad
iuncta est. hec ille. Quisnā btm̄ censeat eū
q̄ vel voluptate animi siue corp̄is oblectet̄
vel ingenio ꝛ sciā pollēat. vel honestate ni
tescat. vel diuitijs affluat. vel glīa tp̄ali p̄/
fulgeat. ꝛ hmōi. cū oīa ista velocissime
transeant atq̄ꝫ deficiant. Propterea xp̄s di
cebat. Qui biberit ex aqua quā ego dabo
ei nō sitiet in eternū: sed fiet in eo fons aq̄
salientis in vitā eternam. Aqua xp̄i est dei
grā q̄ mediante acquirit̄ eterna vita. Ap/
paret itaq̄ꝫ q̄ sūmū bonū esse non pōt vbi
eternitas deest. Hanc aūt eternitatē xp̄s
p̄conizauit cū dixit. Joh. iij. ca. Sic de⁹ di/
lexit mundū vt filiū suuȝ vnigenitū daret:
vt oīs q̄ credit in illū nō pereat: sed habeat
vitam eternā. Et iteȝ. vi. ca. Hec est volū
tas patris mei q̄ misit me: vt oīs q̄ videt
illū ꝛ credit in eū nō pereat: sȝ habeat vitā
eternā. Et. x. c. Oues mee vocē meā audi
unt: ꝛ ego do eis vitā eternā. Et Math.
xix. ca. Oīs q̄ reliquerit domū aut agros
ꝛc̄ ꝓpter nomē meū: centuplū accipiet ꝛ vi
tam eternā possidebit. Et. xxv. ca. Ibunt
hij in ignē eternū. Justi aūt in vitā eternā.
¶ Secundū q̄d manifestauit iesus ē mun
di falsitas dū dixit. Omnis qui biberit ex
hac aqua sitiet iteȝ. In hoc siquidē deci/
pit mūdus dilectores suos q̄ dū desidera
ta bona tp̄alia largit̄. nunq̄ꝫ tn̄ aīm satia/
re mentēq̄ꝫ quietare pōt. Hinc Hiero. ad
deme ria dē virginem ita pulchre dicebat.
Diuitiaȝ amor insatiabilis est. expleri ne/
scit. honoȝ cupido celerē rei habiture finē
sine fine q̄runt̄. Nō ab re igit̄ xp̄s dicebat
samaritane. O si scires domū dei ꝛ q̄s est
q̄ dicit da mihi bibere. forsan ꝛ tu petisses
ab eo ꝛc̄. q: xp̄s iesus paratus est benigne
grām suā ꝯcedere oīb₉ illā postulantib₉
Sed mortales miseri qn̄q̄ꝫ cū deo ꝯtende
re nō erubescūt. Cur inquiūt q̄s damnan
dos p̄sciuit creare voluit. Cur nō oēs an̄/
q̄ꝫ peccarent in grā sua ꝯfirmatos impec/
cabiles reddidit. Cur hoī peccare volenti
īpedimentū nō p̄stat ꝛ similia. Quib₉ con
sulimus ista nō esse querēda. cū bonus d̄s
oīa bn̄fecerit. sed tm̄ ꝯsideremus q̄ q̄sq̄s
ille sit q̄ saluare velit ꝛ grām dei desiderat
nūq̄ꝫ sibi denegat̄. Nolūt grām dei q̄ tp̄a/
lia bonoȝ amore decepti: si illoȝ fragili bre
uiq̄ꝫ vsu beatos se putant. Non ꝑcipiunt
hi ea q̄ dei sūt. Quimo inflāmare iudeis
ad terrena ista ꝛ trāsitoria bona ꝯcupiscē/
da. Hoc mystice apparet in samaritana:
q̄ dū audisset a christo ꝯditionē aque spū
alis corp̄alem aquā intelligebat ꝛ affecta/
bat. Aiebat em̄. Dn̄e da mihi hanc aquā:
vt nō sitiam neq̄ꝫ veniā huc haurire. Vbi
dicit Aug. Adhuc ista mulier carnē sapit
delectata est nō sentire. ꝛ putabat hoc fm

carnē a dn̄o sibi esse p̄missum. Dederat ei
deus aliqn̄ seruo suo Helye vt p quadra/
ginta dies nec esuriret nec sitiret. Qui h̄
potuit dare p quadragita dies nō poterit
dare semp. Delectata ḡ tali munere rogat
vt ei aquā viuam daret. Dixit aūt iesus il
li. Uoca virꝝ tuū. id est fm Aug. pn̄ta in/
tellectū tuum. sed litteraliter intelligendo
hoc dicebat xp̄s vt declararet sibi turpitu
dinem suā. Nam cū illa dixisset se virū nō
habere. xp̄us illam benigne redarguit re/
uelando sibi ꝙ qnꝗ viros habuisset. post
quoꝝ mortē successiue adulteriū accepissꝫ
¶ Terciū ꝙ xp̄us manifestauit est dei sub
limitas. q꞉ nō est ipse dn̄s oim aliquid cor
porcū ⁊ vile vt falso estimarūt pleriꝗ de q
bus dixi in primo sermone huius operis.
Propterea ꝯfundit stulticia gentiū q̄ post
idola cucurrerūt. ⁊ ineptia illoꝝ q vel ho/
mines vel aīalia vel celestia corpa deos eē
dixerūt Audiant hi oēs xp̄m samaritane
loquentē. Illa nāꝗ vt Cris. ait. a xp̄o rep
hensa nō ꝯtristata est neꝗ dimittēs fugit:
sed admirat magis ⁊ īmorat dixitꝗ xp̄o.
dn̄e vt video ꝓpheta es tu. patres nostri in
monte hoc adorauerūt: ⁊ vos dicitis quia
hierosolimis est locus vbi adorare oportꝫ
Iudei quippe dicebant ꝙ nō licebat orare
nisi ī tēplo a salomone ꝯstructo. Samari
tani ꝟo asserebant esse orandūȝ in monte
samarie. fm Nico. de lyra. Ille erat mons
Garizim: in q filij israel benedixerūt deuȝ
qn̄ intrauerūt terram ꝓmissionis. Et vo/
cabant samaritani Iacob ⁊ patriarchas
patres suos siue q꞉ ipsi legem moysi tene/
bant. siue quia iacob ⁊ filij eius in partibꝫ
illis habitauerūt. siue q꞉ ille mons ex he/
reditate Iacob ad eos ꝑuenerat. Respon
dit itaꝗ iesus mulieri. Crede mihi q꞉ ve/
niet hora qn̄ neꝗ in monte hoc neꝗ in hie
rosolymis adorabitis patrē. vos adoratis
quod nescitis. nos adoramus qđ scimus
q꞉ salus ex iudeis est. Dicit Cris. Sama
ritani q̄dem quod nesciebant adorabant
qm̄ localem ⁊ corpalem estimabant deuȝ:
nihil de eo plus imaginantē q̄ȝ de idolis. ⁊
idcirco cultū dei cū cultu demonū miscue/
rūt. Subdidit xp̄s. Sed venit hora ⁊ nūc
est quando veri adoratores adorabūt pa/
trem in spiritu ⁊ veritate. Nam ⁊ pater ta

les querit qui adorent eum. Spūs est deꝰ
⁊ eos qui adorāt eū in spū ⁊ veritate ado/
rare oportet. Nam placuit mulieri senten
tia christi. voluisset em̄ ꝙ xp̄us diceret in
monte illo esse orandum. Et ꝓpterea dixit
Scio quia messias veniet q dicit xp̄s. cū
ergo venerit ille nobis annūciabit omnia
Dicit ei iesus. Ego sum qui loquor tecū.
Et ꝯtinuo venerūt discipuli eius ⁊ mira/
bant ꝙ cum muliere loquebat xp̄s. Admi
rabant inquit sic. p abundantē christi mā
suetudinē ⁊ humilitatē: qm̄ ita ꝑspicuus
existens sustinuit loqui cū tanta benigni/
tate mulieri inopi ⁊ samaritane. Relicta
vero ydria sua abijt festina mulier in ciui
tatem dicens. Uenite ⁊ videte hoiem qui
dixit mihi oia que feci. nunq̄d ipse est xp̄s
Quare multi de ciuitate venerūt ad illuȝ
audientes que samaritana referebat. Nā
vt dicit Nico. de lyra. Samaritani erant
in suspenso de aduētu christi de ꝓximo. tū
ꝓpter impletionē tp̄is. tū ꝓpter p̄dicationē
Iohis cuius predicatio tunc erat famosa
⁊ de christo ꝓclamata. Ideo facilius cre/
diderunt verbo mulieris.

¶ Qualiter christus ex amore cōfortauit
discipulos vt predicarent. Ca. III.

Tertius amor christi
generi humano exhibitus dicit
ꝯfortans. Confortauit siquidē
discipulos vt ꝓ salute hoim predicarent.
Et vt eoꝝ predicatio efficax fructuosaꝗ
haberet. tripl'r illā docuit exercendam.
¶ Primo feruenter.
¶ Secundo letanter.
¶ Tercio perseueranter.
¶ Primo docuit discipulos predicare fer/
uenter cū desiderio. s. salutis pxi. Nam de
illa magis dꝫ esse p̄dicator sollicitus: q̄ȝ de
pria corporali necessitate. Hinc est ꝙ cum
tempus instaret comedendi voluit beni/
gnus iesus differre vt intenderet predica/
tioni. dans exemplum alijs similiter faci/
endi. Et hoc est quod dicit in euangelio.
Interea. i. anteq̄ȝ venissent samaritani ro
gabant eum discipuli eius dicentes. Rab
bi manduca. Ille autem dixit eis. Ego
alium cibum habeo maducare quem

vos nescitis. Hic Theophilus ait. Dñs
sciens q samaritano totā ciuitatē ad eum
attraheret h discipul' significauit dicens.
Ego cibū habeo manducare quē vos ne/
scitis. Et Cris. Hoim salutē hic cibū vo
cauit. ostendens q̄ztū desideriū habet nr̄e
salutis. Dicebant g̃ discipuli ad inuicem.
Nunq̇d aliquis attulit ei mādūcare. Ru
des adhuc erāt ꝛ de cibo corꝑali putabāt
xp̄m loqui. At ipse subdidit. Meus cibꝰ ē
vt faciā voluntatē eius q̇ misit me. s. vt ꝑ/
ficiam opus eius vt p̄dicando samarita/
nos ꝯuertā: ꝛ in cruce moriendo ac meum
sanguinē fundendo ꝓ peccatis hoim satis/
faciā. O si videremus xp̄m labia sua dul
ciora suꝑ mel ꝛ fauū aperientē. audiremus
q suauissimā vocē dicentē. Meus cibus
est vt faciā voluntatē p̄ris mei q̇ misit me
piecꝫ ꝯsiderare vellemus ardorem sui cor
dis quo feruentissime nostrā salutē exop/
tat vtiqꝫ viscera nr̄a cōmouerent'. Qđ si
nō fieret duriores petrꝭ. imaniores beluis
ꝛ indomitis feris crudeliores merito cen/
sendi erimus. Dicebat g̃ discipl'is expost.
Nonne vos dicitis q adhuc q̄tuor men/
ses sunt ꝛ messis venit. q̄si dicat. licꝫ tp̄us
messis corꝑalis adhuc distet. tn̄ tp̄s mes/
sis sp̄ūalis instat. Dicit' autē messis colle/
ctio frugū. ꝛ ad sil'itudinē huiꝰ messis sp̄ū
aliter dr̄ vocatio hoim ad fidem. ꝑ quā cō
gregabunt' hoies in dñi horreū. Vn̄ sequi
tur. Ecce dico vobis leuate oculos v̄ros ꝛ
videte regiones. q̄ȝ iam albe sunt ad mes/
sem. h dicebat ꝓpter samaritanos veniētes
ad ip̄m iā dispositos ad credendū. ¶ Se/
cūdo docuit discipl'os p̄dicare letanter. vt
s. ꝯsideratione p̄mij nō euitarēt p̄dicandi
labores. Sicut em̄ samaritani iā erāt dis/
positi ad credendū ꝑ p̄dicationem xp̄i. ita
etiā xp̄s videbat multitudinē gentiū ꝑ to
tū mundū cito ꝯgregandā in horreū eccle
sie ꝑ p̄dicationē apl'oꝝ. ex q̄ p̄dicatiōe me
ruerūt p̄miū eterne vite. Et h est qđ dicit'.
Et q̇ metit mercedē accipit. In p̄nti em̄ ē
p̄ma messis ꝑ quā hoies adducūt' ad fidē
ꝛ in hac messe messores fuerūt apl'i. Vlti/
ma ꝟo messis erit in iudicio qn̄ colligent'
fideles intra horreū gl'ie. ꝛ tunc messores
erūt angeli. Et iō seq̇t'. Qui ꝯgregat fru/
ctū. i. m'l'titudinē fideliū reponēdā in vitā
eternā. q̄ȝ ꝑacto iudicio reponēt' in horreo
gl'ie ꝑ misteriū angeloꝝ. Et q̄ȝ xp̄s locutꝰ
ē de messe sp̄ūali ꝑ sil'itudinē messis corꝑa
lis. iō oñdit in q̇ est sil'is ꝛ in q̇ dissil'is. Ad
cuius intellectū sciendum q apud iudeos
erat ꝓuerbiū de hoc q qn̄ aliq̇s multū la/
borabat in re aliq̄. ꝛ alius reportabat fru/
ctū dicebat' ꝓuerbial'r. Vnus seminat et
alius metit. q̄i diceret'. vnus laborat ꝛ aliꝰ
gaudet. Et sic aliqn̄ ꝯtingit đ messe corꝑa
li: que ab vno aliqn̄ seminat': ꝛ ab eius ho
ste irruente colligit'. De messe ꝟo sp̄ūali sic
est. q alij seminauerūt ꝛ alij messuerūt. q̄ȝ
patriarche ꝛ ꝓphete antiq̄ seminauerūt p̄
ma semina fidei. sꝫ apl'i messuerūt. in q̄ztū
ꝓpl'm ad ꝑfectionē fidei reduxerūt. Verū
tn̄ vterqꝫ reportat gaudiū. q̄ȝ tā ꝓphe anti
qui q̄ꝫ etiā apl'i ꝓpter meritū laboris sui re
cepti sunt ad celeste gaudiū. Et in hoc nō
tenet ꝓuerbiū de messe corꝑalis de q̄ nō se
minans si ab alio metat'. Et hoc est qđ dr̄
vt ꝛ q̇ seminat sil' gaudeat: ꝛ q̇ metit. s. ꝓ/
phete ꝛ apl'i. in hoc em̄ verbo veꝝ est. i. ꝓ/
uerbiū ecclesie ꝓ tanto habet locū in ꝓposi
to. q̄ȝ alius est q̇ seminat. s. patriarche ꝛ ꝓ/
phete. ꝛ alius est q̇ metit. s. apl'i. Ideo seq̇t'
Ego misi vos metere. i. ad ꝑfectionē fidei
adducere. qđ vos nō laborastis. ꝓphe em̄
ꝛ patriarche multū laborauerūt in denūci
ando aduentū xp̄i. ꝛ arguendo infidelita/
tē ꝓpl'i. ꝓpterea subdit'. Alij laborauerūt ꝛ
vos in labores eoꝝ introistis. q̄ȝ. s. ꝓphias
ab alijs ꝓnūciatas p̄dicabitis. ¶ Tercio
docuit xp̄s discipulos p̄dicare ꝑseuerāter
q̄ȝ māsit ip̄e cū samaritanis duos dies. Dr̄
nāqꝫ in euangelio. Ex ciuitate aūt illa scꝫ
Sichar multi crediderūt in eū samarita/
noꝝ ꝓpter verbū mulieris testimoniū ꝑhi
bentis. quia dixit mihi oīa quecūqꝫ feci.
Istud testimoniū videbat' efficax ex duo/
bus. Primo q̄ȝ dicebat ꝯtra honorē suum
ex zelo veritatis. ¶ Secūdo q̄ȝ ostendebat
eum scire talia que nō poterat scire via hu
mana. Verūtamen quia hoc testimoniuꝫ
nō fuit nisi q̄dam ꝑsuasio ad credendum
quia perfectio fidei ipsoꝝ facta est ꝑ chri/
stum. Ideo subiungit'. Cum igitur venis/
sent ad illum samaritani rogabant eū vt
ibi maneret: ꝛ acquieuit petitioni eoꝝ. Et
m'l'to plures crediderūt in eū ꝓpter s̄monē

eius q̃ a pͥncipio. ꝛ plerique dicebant mlr̃i.
q꞉ iam nõ ꝓpter loquelã tuã credimus ipĩ
em̃ audiuimus ab ipso. s. q̇ est deus ꝛ hõ
ꝛ scimus firmiter credendo: q꞉ hic est ve/
re saluatoꝛ mũdi. Cui ꝑ tot innumeris bñ
ficijs hũano generi collatis om̃es debitas
gatias persoluamus. vt sic mereamur in/
gredi regnum celoꝝ. Amen.

¶ Sermo sextusdecimus de mirabili re/
surrectione lazari.

STatim ꝓdíít qui fue
rat mortuus. Scribunt hec
verba Joh. xi. ca. Et si om̃ia
mirabilia que fecit xp̃s men
tes nr̃as in admiratões ꝑdu
cere debeant. id tñ p̄ ceteris efficit stupen/
da resurrectio lazari. Jdeo Aug. in omel.
ita inquit. Jnter om̃ia miracula q̃ fec dñs
lazari resurrectio p̃cipua predicat. Sed si
attendim⁹ q̇s fecerit. delectari debem⁹ po
ti⁹ q̃ admirari. Jlle suscitauit hoiem q̇ fec
hoiem plus est hoiem creare q̃ resuscitare
h ille. Quia ỽo in tanto miraculo ꝛ fides
roborat dũ potentia diuinitatis xp̃i oñdit
ꝛ spes ad imortalitatẽ subleuat. Jdeo in
p̃nti ꝭmone de lazaro resuscitatio dicem⁹.
de quo tria erũt mysterta ꝯtemplanda.
¶ Primũ dicit infirmitatis incurabilis.
¶ Secundũ mortis indubitabilis.
¶ Terciũ resurrectionis mirabilis.

¶ De infirmitate incurabili lazari ꝓ qua
curanda miserũt sorores eius nunciũ ad
iesum. Caplm. I.

PRimũ mysterium cõ/
templandũ dẽ lazaro resuscita
to dicit infirmitatis incurabil.
Hoc vtique ꝯtinetur in pͥma ꝑte euãgelij
vbi sic scribit euangelista. Erat quidã lan
guens lazarus. Dicit Nico. de ly. ꝙ infir/
mitas eius erat mortalis: eo ꝙ languebat
deficientibus quasi viribꝫ ꝛ vie nature cu
rari nõ poterat. Sequit lr̃a. A bathania
de castello marthe ꝛ marie sororũ eius. q꞉
in illo castello iacebat infirmus. Erat aũt
bethania iuxta hierlm quasi stadijs q̇nde
cim. Maria aũt erat que vnxit dñm vn/
guento: ꝛ extersit pedes eius capillis suis
cuius frater lazarus infirmabat. Utrum
aũt hec maria fuerit hec peccatrix de qua
scribit Luce. vij. ca. varie loquunt docto/
res. Hiero. em̃ ꝛ Cris. dicunt istam fuisse
aliam. Unde illa dicit peccatrix. hec sctã
ꝛ honesta. ꝛ ꝓpter hoc nomen illius tacetur
istius aũt nonmen hic exp̃mit. ꝛ ambe vn
xerũt xp̃m. Sed illa fecit hoc ex peccatoꝝ
suoꝝ cõpunctione. ista ex deuotione. Greg.
ỽo ꝛ aug. dicũt ꝯtrariũ. vnde in li. de ꝯsen/
su euangelistaꝝ dicit. ꝙ ista maria bis vn
xit dñm. sumens argumentũ. q꞉ Johes di
cit hec vnxit in p̃terito exp̃mens vnctionẽ
pedum. ꝛ in sequenti ca. explicat secundã
vnctionem capitis. pͥma aũt vnctio fuit ex
ꝯtritione quã Lucas narrat diffuse. ꝛ hic
breuiter repetit. Secunda ỽo vnctio fuit
ex deuotiõe. huic opinioni adheret sancta
mater ecclesia. vt plenius posui in quadra
gesimali. Ergo ad lazaꝝ redeam⁹. Mi/
serũt q̇dem sorores eius curationẽ fratris
desiderantes ad iesum dicentes. Dñe ecce
quẽ amas infirmat. Querit hic aliquis.
Cur nõ iuerũt ipse ꝑsonaliter. Ad hoc ita
Cris. inquit. Jdeo nõ iuerũt ad xp̃m sicut
Centurio ꝛ regulus. q꞉ vehementer ꝯfide
bant de xp̃o ꝓpter multam familiaritatē
quã habebant ad eũ. ꝛ q꞉ a luctu detinebã
tur. Theophilus ỽo ait. Mulieres erant
quas nõ decet de facili domũ exire. Hoc
Hiero. in epl̃a ad Eustochiũ docet. Ra/
rus ait tibi sit egressus in publicũ marty/
res tibi q̃rant in cubiculo. Distabat itaque
a Bethania xp̃s ꝑ dietam. postq̃ em̃ iu/
dei voluerũt eum lapidare ex eo ꝙ dixerat
Ego ꝛ pater vnũ sumus ipse de manibus
eoꝝ euadens abijt trans iordanẽ ad quē
nõ iuerũt sorores lazari rõnibꝫ p̃dictis: sed
miserũt. nec dixerũt veni. q꞉ amanti suffi/
cit nunciare necessitatem amici. Audiens
autem iesus dixit eis. s. respondendo per
nunciũ. Jnfirmitas hec non est ad mortẽ
sed ꝓ glia dei. vt glorificet filius dei ꝑ eā.
Non est ꝑ hoc intelligendum vt doctores
sancti declarant ꝙ lazarus ꝭm opinionē
quorũdam hereticoꝝ nõ fuit vere mortu⁹
quia sic destrueret veritas euangelij cũ ta
men infra xp̃s dicat. Lazarus mortuus ē.
Sed ꝓ tanto dicit. Jnfirmitas hec nõ est
ad mortẽ. quia nõ tendebat ad mortẽ ibi
sistendo ꝓpter resurrectionẽ. Hinc Theo/

philus dicit. Ipsa mors nõ erat ad mortẽ sed potius ad miraculũ. quo facto crederẽt hoies in xp̃m ⁊ vitarent verã mortẽ. Ideo dixit: sed ꝓ glia dei ⁊c. q2. s. in resurrectiõe lazari manifestari debebat virtus ⁊ potẽtia diuinitatis q̃ erat in xp̃o qui verus hõ erat ac verus deus. Ut aũt audiuit q2 infirmabat. Tunc q̃dem mansit in eodẽ loco. s. trans iordanẽ duob9 dieb9 expectãdo vt refert Cris. vt lazarus moreret ⁊ sepeliret essetq3 quadriduanus añq3 illuc accederet ad maiorẽ certitudinem miraculi.

¶ De morte Lazari ⁊ de verbis xp̃i cum aplis anteq3 iuisset ad lazarũ suscitandũ. Caplm. II.

Secundũ mysteriũ cõtemplandũ de lazaro resuscitato dicit mortis indubitabilis. Nam indubitanter lazarus mortuus est quod xp̃s discipulis voluit sapientissime ꝑpalare. Dixit em̃ eis. Eamus iterũ in iudeam. Dicũt ei discipuli. Rabbi nunc q̃rebant te iudei lapidare. ⁊ tu iterũ vadis illuc quasi dicant. nõ est tibi nec nobis securam. Rñdit iesus. Nonne duodecim hore sunt diei. si quis ambulauerit in die nõ offendit. q2 lucẽ huius mũdi videt. Si aũt ambulauerit in nocte: offendit. q2 lux non est in eo. Hic ſm aliquos appellat se diẽ. ⁊ duodicim aplos duodecim horas. ac si dicat. Hore sequũt diem: ⁊ nõ dies horas Sic ⁊ vos debetis sequi voluntatẽ meã: nõ ego v̄rãm. Et ideo si voluntatẽ meam q̃ sum dies secuti fueritis nõ offendetis. si aũt voluntatẽ v̄rãm que est nox secuti fueritis: offendetis. Uel aliter potest intelligi ſm Nico. de lyra. Nonne duodecim hore sunt diei. nõ debetis credere q2 iudei ꝑseuerẽt in volũtate me lapidandi. q2 sicut hore mutabiles sũt. sic ⁊ affectus hoim̃. q̃nimo sepius in die mutatur cor hois q̃3 hore. Et ideo si quis ambulabat in die. i. sancte iuste ⁊ pacifice: nõ offendit. Et ſm p̃mã expositionẽ. qui ambulat in die. i. mecũ qui sum lux mũdi faciens diẽ gratie nõ offendit. i. securus debet esse. q2 lucem hui9 mũdi videt. i. meip̃m. Si q̃s aũt ambulauerit in nocte. i. sine p̄ñtia mea: offendit. Post q̃3 sic dixit reuelauit mortẽ lazari noie somni exp̃mens illam. Lazarus inquit. Amicus noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum. Hic augustinus ait. q2 autem dixit dormit verum dixit. dño dormiebat: hominib9 mortuus erat: qui euz suscitare nõ poterant. Nam dñs tanta felicitate excitabat de sepulcro q̃ta tu excitas dormientem de lecto. Dixit ergo dormit ſm potentiam suam. Hanc autẽ causam sui itineris. vt dicit Nicolaus de lyra assignauit vt assecuraret discipulos. quasi dicat. non debetis timere. quia nõ vado ad disputãdum cum iudeis. sed ad lazarũ suscitãdũ At discipuli respõdere. Dñe si dormit saluus erit. i. ex quo dormit signũ est sue curationis. nõ est necessarium q2 vadas illuc. Nondum em̃ erant assecurati ad plenũ ꝑ verba christi. quia adhuc erant infirmi et imꝑfecti. Sed graue videt nõnullis q2 discipuli crediderint dñm velle ire tam longam viam ad hoiem excitandũ. Pro q̃b9 ita refert Criso. Istud dicemus qm̃ extimabant hoc enigma esse qualia multa loquebat quia etiam erant rudes: ⁊ in timore positi mala capiebãt verba christi. Iõ instabant ne redirent in iudeam. Tunc manifeste locutus ẽ dicẽs. Lazarus mortuus est ⁊ gaudeo nõ. s. de morte eius absolute. sed ꝓpter vos vt credatis ⁊ in fide cõfirmemini: qm̃ nõ eram ibi. ⁊ tamẽ mors illius mihi nota fuit. Sed eamus ad euz. Dixit Thomas. s. aliis discipul. Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cũ eo. ꝓtulit hec verba Tho. ſm aliquos ex quadam desperatione. Uel ſm alios ex amore ⁊ dilectione. q̃si diceret. Melius est nobis cũ illo mori: q̃3 sine illo viuere. Uenit ergo iesus ⁊ inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. Quatuor dies dicit ad ostendendũ certitudinẽ mortꝫ. quia licz sint alique infirmitates latentes quibus videtur aliquis mortuus ad tp̃us. hoc tñ nõ durat ꝑ quatuor dies. Dicit etiã in monumento. s. in terra reclusus. quia dato q2 fuissz ibi positus viuus. nihilominus in tanto tp̃e fuisset ibi mortuus. Multi aũt ex iudeis venerant ad marthã ⁊ mariam: vt consolarent eas de fratre suo. Sz quõ inquit Crisost. iudei ꝯsolabant dilectas a christo cũ iam statuissent q2 si quis christũ confiteret

extra synagogam fieret. Sz ꝓpter calami/
tatis necessitatem aut quasi nobiles has
mulieres reuerentes eas consolabant̄: aut
quia hi aderant qui nō mali erant: multi
em̄ ex ipsis credebant. hec ille. Martha ergo
vt audiuit quia venit iesus. ipsa em̄ habe/
bat curam domus. Et ideo p̄mo est ei nū/
ciatus aduentus christi p aliquem qui il/
lū p̄uenerat. ⁊ occurrit illi reuerenter ⁊ de/
uote. Maria aūt domi sedebat cū iudeis
qui ad eas venerāt. Dixit ergo Martha
ad Jesum. Dn̄e si fuisses hic frater meus
nō fuisset mortuus. Ex hoc apparet q̄ cre
debat ip̄m potuisse p̄seruare fratrem suuz
a morte tn̄ imp̄fecte credebat. quia videt̄
innuere q̄ nō posset christus tantū absens
q̄tum p̄sens. Subdidit martha. Sed et
nunc scio: q̄ quecūq₃ poposceris a deo da/
bit tibi deus. Videt̄ p hoc q̄ nō fuisset be/
ne edocta de eius diuinitate. quia nō dixis/
set quecūq₃ poposceris: sed quecūq₃ iusseris
fient. Dixit illi iesus. Resurget frater tu⁹
hoc illa intellexit de resurrectione futura:
ꝓpterea respondit. Scio quia resurget in
resurrectione in nouissimo die. loquebat̄
autē de resurrectione generali. sm̄ Criso.
Vel quia audierat multa a christo de re/
surrectione loquente. Vel quia erat de se/
cta phariseoꝝ qui resurrectionē confitebā/
tur ex verbis scripturaꝝ. Dixit ei iesus ex/
plicans intentionē suam de resurrectione
ꝓpinqua. Ego sum resurrectio ⁊ vita. Sū
s. vita p essentiam ꝓpter quod sum causa
vite omnibꝫ viuentibꝫ: ⁊ possum dare vi/
tam mortuis. Quia quod est tale p essen/
tiam est causa oīm alioꝝ que sunt p p̄tici/
pationem. vt habet̄. ij. Meta. Qui credit
in me etiā si mortuus fuerit viuet. Et oīs
qui viuit ⁊ credit in me nō morietur in eter/
nū. credis hoc. Non querit quasi ignorās:
sed querens eius confessionem ad meritū
quia ore fit ꝯfessio ad salutē. Ait illi. vtiq₃
dn̄e. p verba em̄ christi erat in fide instru/
cta. plenius in fide q̄₃ ante. quod patet ex
eius sequenti ꝯfessione. Ex qua p̄mo exp̄/
mit̄ christi dignitas sacerdotalis ⁊ regia
cum dicitur. Ego credidi quia tu es chri/
stus. i. vnctus. vnctio debebatur regibus
⁊ sacerdotibus. Secundo explicatur chri
sti diuinitas cum sequit̄ filius dei. s. natu/
ralis. Tercio ponit̄ incarnatiōis veritas
cum subdit̄. Qui in hunc mundū venisti.
nō p loci mutationem: sed p carnis assum
ptionē. Et cū hoc dixisset a xp̄o edocta ab/
ijt. ⁊ vocauit Mariā sororem suaz silētio
Crisosto. ait Ideo occulte sororem vocat
q̄ si sciuissent iudei xp̄m aduenire: recessis/
sent et non fuissent testes miraculi. Dixit
itaq₃ Martha sorori. Magister adest et
vocat te. Non est credēdu in hoc loco mar
thaz fuisse mentitā cū dixit. vocat te. q̄ nō
fuit ab euangelista expressum: cū id euāge/
lista fecerit ꝓpter breuitatē. Vt aūt maria
audiuit martham surrexit cito et venit ad
xp̄m qui nōdum venerat in castelluz: sed
erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei
martha. iudei ergo q̄ erant cū ea in domo
et cōsolabant̄ eam secuti sunt eam dicētes
q̄ vadit ad monumētū vt ploret ibi Ma/
ria ergo cū venisset vbi erat Jesus vidēs euz
cecidit ad pedes eius ⁊ dixit ei. Dn̄e si fu/
isset hic frater me⁹ non fuisset mortu⁹. Ait
Jesus vt vidit eam plorantez ⁊ iudeos q̄
venerant cū ea plorantes infremuit sp̄ū et
turbauit semetip̄m et dixit. vbi posuistis
eum. Hic dicit. Beda. Non omnia dixit
Maria que Martha ꝓtulerat. q̄ cōsue/
to hoīm more p̄ lachrymis nō omnia que
voluit ꝓferre potuit. Et de xp̄o ait Criso.
Marie loquēti nihil xp̄us loquit̄. neq₃ ea
dicit que sorori dixerat. Turba eīm aderat
multa: et nō erat temp⁹ illoꝝ verboꝝ. Sz
cōdescendit ⁊ humiliat̄ humanā naturaz
denudans Infremuit ergo sp̄ū et turbauit se
ip̄m. Dicit Nicolaus de lira. Fremit⁹ cō/
surgit ex indignatione Iste ergo xp̄i fremit⁹
ꝓcedebat ex indignatōne eius cōtra dia/
bolū p cuius suggestionē mors intrauit ī
mūdū. quē erat cito debellatur⁹. Turba/
tio aūt illa ꝓcedebat ex cōpassione Laza/
ri ⁊ soroꝝ ei⁹. Sciendū tn̄ q̄ iste passiōes ⁊
cōsimiles non fuerunt in xp̄o vitiose: sed
magis virtuose q̄ nō erāt p̄uertētes iudi/
cium rationis: sed magis sequētes et per
ipsum excitate. Aduertendum insuper ꝓ
eo q̄ christus dixit. vbi posuistis euz. quia
scd̄m Augustinum in libro de verbis do/
mini. Non locum sepulti ignorare credi
debet: sed fidem populi approbare vole/
bat. Vt autez dixerūt ei. veni et vide ⁊ iter

versus monumentũ cepit lachrymatus ẽ iesus. Lachrymabatᷓ q̇dem ex cõpassione ⁊ pietate tanq̃ verus homo. lachrymabatᷓ etiã vt pie ꝯsiderare possumꝰ ꝓpt̃ ea q̄ q̇n tadecima futura die ventura erant sup̱ eũ Itaq̃ intra semetip̄m flendo dicebat. O lazare mi dilecte ego plorando ad tuũ mo numentũ accedo. Et .xv. die sequẽti Ma gdalena cũ mulierib⁹ ⁊ matre mea bñdi cta de cruce depositũ plorando me ad mo numentũ nouũ aducent. O lazare mi ego hodie eruam te de faucib⁹ mortis. ⁊ q̇nta decima die ego ꝓ salute hoĩm illius pote stati me subdam. O lazare mi anima tua exaudiet vocem meaꝫ de inferis ⁊ corpori vnietᷓ: ⁊ q̇ntadecima die clamabo in cruce ⁊ ingrati hoĩes nõ audient me vocantem. Judei autẽ videntes x̄pm flere: dicebant. Ecce quõ amabat lazarũ. Quidaꝫ insup̱ ex ipsis dicebant. Non potuit hic q̇ ap̱uit oculos ceci nati facere vt hic nõ moreretᷓ.

¶ Qȯ quinq̃ sunt ꝯditiones q̄ ostendunt certitudinẽ miraculi in resurrectiõe lazari Capl'm. III.

TErtiũ mysterium contemplandũ de lazaro resuscitato dicitᷓ resurrectiõis mirabilis In quo q̇nq̃ sunt ꝯsideranda q̄ faciũt ad miraculi certitudinẽ ⁊ magnificentiã.

¶ Primũ est sepulchri descriptio.
¶ Secundũ lapidis amotio.
¶ Tercium christi oratio.
¶ Quartum Lazari vocatio.
¶ Quintum subita resurrectio.

¶ Primũ ꝯsiderandũ est sepulchri descriptio. Ut aũt dixit textus euangelij. Jesus rursus fremens in semetipso venit ad monumentũ. i. ꝑuenit siue applicuit. Fremitꝰ aũt ille ⁊ indignatio fuit ꝓpter iudeos de illo inique murmurantes. Erat aũt spelunca ⁊ lapis sup̱positus erat ei. Speluñca vt hic dicit Beda est ruptis vocata. ¶ Secũdũ ꝯsiderandũ dicitᷓ lapidis amotio. Dixit quidẽ iesus. tollite lapidẽ Critᷓ. Hoc dixit vt eos testes faciat miraculi. Respondit martha. Dñe iam fetet quatriduanus est. ſm Theophilũ. hic martha tanq̃ diffidens dicit velut impossibile credens posse fratrem suscitari ob diuturnitatẽ. Uel ſm alios. Hec verba non sunt desperationis: sed potius admirationis. Dixit illi iesus. Nõne dixi tibi: q̄m si credideris videbis gl'iam dei. i. gl'iam eiꝰ virtute in suscitatione fratris tui. Tulerũt ergo lapidem ad p̄ceptũ x̄pi. ¶ Terciũ cõsiderandum est christi oratio. Uoluit q̇dẽ orare vt ꝯfunderet maliciã iudeoꝝ q̇ sibi imponebant ꝙ faciebat miracula virtute demonũ. Quare eleuatis oculis sursum dixit. Pater gratias ago tibi q̄m audisti me. Deus em̄ pater celestis magnificẽtissimus est. Et ideo ex gratiarũactione de p̄teritis ad p̄standa bñficia sequentia ꝓuocatᷓ. hoc vtiq̃ est ꝓprium magnifici. vt habetᷓ. iiij. ethi. Subiunxit in oratione x̄pus: Ego aũt sciebam: q̄ꝛ semp̱ me audis: sed ꝓpter ꝑplum qui circũstat dixi. vt credant q̄ꝛ tu me misisti. Sciẽdũ ħ ꝙ orare patrẽ ꝯuenit christo rõne hũanitatis in q̄ mior est patre non rõne diuinitatis in qua est ei equalis. ¶ Quartũ ꝯsiderandũ est lazari vocatio. Postq̃ em̄ sic orauit clamauit voce mag̃. Lazare veni foras. Dicit ħ Theophilus. Altius clamauit vt gentiliũ ora refrenet fabulantium in tumulis esse aĩas defunctoꝝ. Clamat igitur quasi aduocãs de longinquo. Uel ſm Nicolaum de lyra Clamauit voce magna quia si dixisset in silentio possent aduersarij dicere ꝙ verba magica ꝓtulisset. ¶ Quintum ꝯsiderandũ dicitᷓ subita resurrectio. Statim nanq̃ ꝓdijt qui fuerat mortuus ligatus manus ⁊ pedes institis. ⁊ facies sudario erat ligata. hic declaratᷓ virtus diuina. nõ solũ suscitando mortuũ sed etiam faciẽs exite ligatum. In hoc insup̱ apparet certitudo miraculi inq̃tum exiuit lazarus eo modo q̊ fuerat in sepulchro positꝰ. Dixit eis iesus Soluite eũ. Fecit hoc vt accedẽtes de ꝓpe ⁊ tangentes ex visu ⁊ tactu essent testes miraculi subiũxit x̄ps. Et sinite abire. vt ostẽdatᷓ vere suscitatus p̱ op̱a vite. cuiusmodi est ambulatio ⁊ cõmestio ⁊ sil'ia. Multi g̊ ex eis q̇ venẽrant ad mariã ⁊ marthã ⁊ viderant que fecit iesus crediderũt in eum. Quidã aũt ex ipsis abierũt ad phariseos ⁊ dixerũt eis q̄ fecit iesus. Dicũt doctores aliqui ꝙ id fecerũt bono zelo moti. volẽtes ex miraculo viso refrenare iram eoꝝ ꝯtra

testum tanq̄ irrationalē. Alij vero asserūt ꝙ ex malignitate moti fuerunt ad h: qꝛ ex visis signis boni ⁊ electi conuertunť: mali obdurātur. Et hoc magis videť ex littera sequēti. vbi agiť de cōgregatiōe phariseorū ad tractandū de morte christi. Experimur sic esse in populo christiano in q̄ multi audiētes enarrari exquisita opera christi: afficiunť spūali leticia: pleriq̄ vero illa deridere solent. ⁊ qđ grauius est negant ⁊ impugnant veritatē ꝓphetarū apostolorū martyꝝ doctorūq̄ testimonio cōprobatam. Mendaciū inquiūt est ꝙ lazarus resurrexit. O stulti. O tardi corde ad credendū. vos mēdaces estis vos filij diaboli. qui euangeliste iohanni virgini dei electo acq̄escere recusatis. Ipse vtiq̄ lazari resuscitati texuit hystoriā qui oīa oculate perspexit. Ergo omni infidelitate deposita. demus grās xpo nostro redemptori: q̄ sicut lazaruz quadriduanū suscitauit a monumēto ita in fine seculi resuscitari faciet omnes homines mūdi. vt in eternum damnentur iniqui. Iustis vero tribuatur premiū vite eterne. Amen.

¶ Sermo decimusseptim⁹ de pijssima passione saluatoris nostri Iesu christi.

Ploremus ante dominuz qui fecit nos qꝛ ipē est dñs deus noster. Ad passionez nos inuitantis prophete illuminati verba sunt ista. Psalmo. xciiij. Nescio quid flebilius ac pietate ⁊ cōmiseratione magis dignum cōmemorari potest q̄ abiectissima passio: mors q̄ acerbissima iesu xpi filij dei. Vtiq̄ omi fera crudelior. duriorq̄ petris censeri debet. quisq̄s ille sit. q̄ ad tanti mysterij memoriā nō conpungiť. Si eñ absq̄ lachrymis non solū narrari vel dici imo nec excogitari possunt que d morte Cesaris: aut Pompei magni aut Hectoris troiani aut Darij persarū regis: vel Alexandri macedonis aliorūq̄ regū vel imperatorū cōscripta sunt. q̄to magis mors regis regū plangentibus oculis ad mentē est reuocanda. Accedit ad h ꝙ ille q̄ peccatū nō fecit. nec dolus inuentus est in ore eius mortuus est ꝓ nobis debitoribus mortis. vt nos redimeret. vt nos saluos faceret. vt nos ad patriā celestē reduceret. in ligno crucis pependit. Compatiēdū itaq̄ illi est q̄ tam dura pro nobis tulit tormenta. ne in die iudicij cū venerit in glīa maiestatis sue inueniemur ingrati in conspectu eius. Nā vt quidā deuotus ait Hodie xp̄us de cruce sic alloquiť vnumquēq̄. Vide homo q̄ ꝑ te patior. vide penas q̄bus afficior. vide clauos q̄bus ꝯfodior. nō est dolor sicut quo crucior. cum sit tantus dolor exterior. intus tñ dolor ē grauior. tam ingratū dū te experior. Deponamus igiť duriciaz animi. induamusq̄ viscera pietatis ⁊ deuotiōe q̄ possum⁹ xp̄m in cruce passum pariť lugeam⁹. Nec vile aut muliebre putādū est hoc officiū exoluere. quinimo ⁊ piū ⁊ laudabile fore exēpla luculētissima manifestāt. Scribiť nāq̄ Geñ. l. ca. Q꞉ Ioseph ruit sup faciē patris sui defuncti flens ⁊ deosculās eū. Et Geñ. xxv. ca. Qualiť Abraā fleuit Sarā vxorē suā defunctā. Et. ij. Reg. i. ca. Quō Dauid planxit sup Saul ⁊ Ionatha interfectos in prelio. Et. ij. Reg. iij. ca. Quēadmodū Dauid leuauit vocē suā ⁊ fleuit sup tumulū Abner: quē Ioab ⁊ abisai interfecerāt. Et. ij. Reg. xviij. ca. diciť adhuc de Dauid. Q꞉ cū audisset mortez filij sui Absolon flebat dicēs. Absolon fili mi. fili mi absolon. Et Nume. xx. ca. Laudať populus q̄ mortuo Aaron fleuit per triginta dies. Et. i. Reg. xxviij. Samuel mortuus est plāxitq̄ eū omis ppl's. Et. ij. Macha. ix. ca. poniť ꝙ postq̄ Iudas machabeus cecidit ⁊ occisus fuit in ꝑlio fleuit eū omis ppl's plāctu magno. Narrat etiā Iustin⁹ ꝙ cū nūciatū fuisset Alexādro vxorē Darij quā detinebat captiuā in partu mortuā fleuit ex humanitate. Insup ꝙ dū Alexāder expost exanime corpus Darij inuenit quem sui interfecerant fudit lachrymas. Quis ergo absq̄ gemitu audire pōt ꝙ ille qui omibꝫ ꝑstat vitaz est mortu⁹ in cruce. O xp̄iani omes. O viri. O mulieres. O iuuenes. O senes. O virgines. O vidue O nupte. O pie mr̄es. O ppl'i cuncti nob omibꝫ dicit eccl'ia v̄ba in themate ꝓposita. Plorem⁹ añ dñm affixū patibulo crucis. qꝛ ipse ē dñs de⁹ nr̄. Ad quē ploratū possumus deo ꝓpicio ꝯuenire. si diligēter volue

rimus ac fideliter considerare ignominiã
crucis dñi nr̃i Jesu xp̃i. Idcirco in p̃senti
sermone de ipsa passione dñica tria myste
ria proponemus cõtemplanda.
¶ Primũ dicit᷑ volũtatis. ¶ Secundũ
humilitatis. ¶ Tertiũ acerbitatis.

¶ Q᷒ Christus ex ardẽtissimo amore vo
lens passus est. et de voluntatis eius qua
litate. Capitulũ. I.

PRimum mysteriũ con
templãdũ de passione Jesu xp̃i
dicit᷑ volũtatis. Ad cuius cla
rã explanationẽ tria dubia oc
currunt enucleanda.
¶ Primum vtrum Christus passus sit ex
voluntate: aut ex necessitate.
¶ Scd̃m vtꝝ in xp̃o fuerĩt plẽs volũtates
¶ Tertiũ vtꝝ in xp̃o fuit ꝯ̃rietas volũtatũ
¶ Ad primũ dubiũ dicere debem᷒ q᷑ xp̃s
ex volũtate passionẽ sustinuit. Hoc vtiq̧
probam᷒ abunde. Dicit᷑ eñ per Esa. liij. c.
Oblatus est q2 ip̃e voluit. Et Damasce.
inquit. Nihil coactũ in xp̃o sed oĩa volũ
taria. volens esuriuit. volẽs sitiuit. volẽs
mortuus est. Insup̱ passio xp̃i fuit bona ⁊
meritoria. ergo volũtaria. Vñ Aug᷒. li. i.
cõfes. ait. Nemo inuit᷒ bene agit etiã si bo
num est qd̾ agit. Et hec sentẽtia ꝯfirmat᷑
xx. q. iij. ca. pñs clericus. Nullũ bonuz nisi
volũtariũ. Et. xv. q. i. ca. nõ est. Volũtariũ
sibi militẽ elegit xp̃s. Quare ⁊ ipse volun
tarie passus est. Dicit nanq̧ Alexãder de
ales. in. iij. volumine summe sequẽdo Da
mascenũ Hilariũ et Hugonẽ in li. de sa
cramẽti s. Q᷒ aliter fuit potẽtia patiẽdi in
xp̃o q̃ꝫ sit in nob̄ in statu miserie ⁊ in Adã
in statu innocẽtie. Nã in statu innocentie
fuit potẽtia patiẽdi sine necessitate et sine
volũtate. quare Adã impassibilis erat ex
virtute diuine ꝓtectiõis: nõ ex sua natura.
In statu miserie est potẽtia patiẽdi cũ ne
cessitate ⁊ sine volũtate. In dño Jesu xp̃o
fuit potẽtia ad patiẽdũ nõ tñ indisposita
vt in Adã nec cũ necessitate. vt in nobis:
sꝫ cũ dispositiõe ad patiẽdũ ⁊ cũ volũtate
potẽte ꝓhibere passionẽ. Nã cũ sit duplex
potẽtia. s. actiua ⁊ passiua. potẽtia actiua
in nobis est solũ subiecta volũtati. potẽtia
passiua nõ ⁊ sequit᷑ conditionẽ nature. In
dño xp̃o Jesu potẽtia passiua sic̃ ⁊ potẽtia
actiua fuit subiecta voluntati vt esset dña
sui actus ⁊ sui passionis. vt sic̃ volũtas no
stra hꝫ dominiũ sui actus potẽs ꝓhibere
eũ vel educere. ita xp̃i volũtas dñium ha
buit ⁊ potẽs fuit ꝓhibere passionẽ a potẽ
tia patiendi assumpta: vel ipsam educere
in actũ patiẽdi. Notãdũ tñ hic ꝺm Tho.
iij. pte. q. xiiij. ar. iiij. q᷑ aĩa xp̃i põt duplicit᷑
ꝯsiderari. Vno mõ ꝺm ꝓpriã virtutẽ ⁊ na
turã. Et hoc mõ sicut nõ poterat mutare
corpa exteriora a cursu et ordine nature.
ita etiã nõ poterat ĩmutare ꝓpriũ corpus
a naturali dispositõe. q2 aĩa xp̃i ꝺm ꝓpriaꝫ
naturã hꝫ determinatã ꝓportionẽ ad suũ
corp᷒. Alio mõ p̃t ꝯsiderari aĩa xp̃i ꝺm q᷑
est instrumẽtũ vnitũ ṽbo dei in ꝑsona. ⁊ sic
subdebat᷑ eius ptãti totalit᷑ oĩs disposi
tio ꝓprij corpis. Quia tñ virt᷒ actiõis nõ
proprie attribuit᷑ instrumẽto: sed p̃ncipali
agẽti. ideo talis potẽtia attribuit᷑ magis
ipsi ṽbo dei: q̃ꝫ aĩe xp̃i. Dixim᷒ ista ꝯclu
dẽtes q᷑ potuisset xp̃s ꝓhibere passionẽ: sꝫ
pati voluit vt pro nobis satisfaceret. Et vt
inq̇t Tho. iij. pte. q. xlvi. q2 passio illa assũ
pta fuit volũtarie ꝓpter finẽ liberatiõis ho
minũ a pctõ. Ideo tãtã quãtitatẽ doloris
assumpsit q̃ esset ꝓportionata magnitudi
ni fruct᷒ eius q̇ inde sequebat᷑. Sꝫ arguũt
pleriq̧ ꝯtra dicta asserẽtes xp̃m de neces
sitate fuisse passum. Primo ex pte nr̃a qui
per ei᷒ passionẽ liberati sum᷒. ꝺm illd̾ Joh
iij. ca. Sicut Moyses exaltauit serpẽtẽ
in deserto: sic oportꝫ exaltari filiũ hoĩs. vt
oĩs q̇ credit in eũ nõ pereat: sꝫ habeat vi
tã eternã. qd̾ quidẽ de exaltatiõe in cruce
intelligit᷑. Secd̾o ex pte ipsius xp̃i q̇ ꝑ hu
militatẽ passionis meruit gloriã exaltatio
nis. iuxta illd̾ Luc̃ vlti. ca. Hec oportuit
pati xp̃m ⁊ ita intrare in gloriã suã. Ter
tio ex pte dei cui᷒ diffinitio circa passioneꝫ
xp̃i fuit p̃nũciata in scripturis ⁊ p̃figura
ta in obseruãtia veterꝫ testamẽti. ꝺm q᷑ d̾r
Luc̃. xxij. ca. Fili᷒ quidẽ hoĩs vadit ꝺm q᷑
diffinitũ est de illo. Et Luce. vlti. ca. Hec
sunt ṽba q̃ locut᷒ sum cũ adhuc essem vo
biscuꝫ. qm̃ necesse est impleri oĩa q̃ scripta
sunt in lege Moysi et ꝓphetis et psalmis
de me. ⁊ qm̃ scriptũ est. Qm̃ oportebat pa
ti xp̃m: ⁊ resurgere a mortuis. Pro decla
ratiõe istoꝝ notãde sunt de necessario tres
distinctiões. Prima est Alexandri in. iij.

summe: q̈ ait. Qꝫ ſm Ariſto. v. meta. Qꝫ
neceſſariū dicit̃ quattuor modis ſm quat
tuor genera cauſaꝝ. Eſt eñ neceſſitas ſm
cauſam formalē ſm ꝙ dicitur caliduꝫ de
neceſſitate calefacit ſiue patiēs de neceſſi/
tate patit̃. Et eſt neceſſitas ſm cauſaꝫ ma
terialē. ſm ꝙ dr̄ ꝙ calidū in ſummo neceſ/
ſe eſt fieri ignē. ſm ꝙ diceret̃ ꝙ paſſibile in
ſummo neceſſe eſt pati. Et eſt neceſſitas
ſm cauſam efficiētē que vocat̃ neceſſitas
ſm violētiā ſm ꝙ dicit̃ ꝙ lapidē fortit̃ im
pulſum neceſſe eſt moueri. Et eſt neceſſi/
tas ſm cauſam finalē ſm ꝙ dicit̃ ſerrā ne/
ceſſe eſt eſſe ex ferro ⁊ calibe eo ꝙ eſt ad di/
uidēdū dura ⁊ ſolida. In dño ergo Ieſu
xp̄o fuit neceſſitas ad moriēdū ſm rōneꝫ
cauſe finalis ſoluꝫ. Ut eñ dicit̃ ad Gal.
iiij. ca. Miſit deus filiū ſuuꝫ. vt nos redi
meret. Iſta redemptio nō potuit eſſe niſi
per ſatiſfactionē. nec ſatiſfactio niſi ꝑ paſ/
ſionē. Non autē fuit in xp̄o neceſſitas ad
moriēdū ſm rōnē cauſe efficiētis. qꝛ nulla
cauſa creata poterat eū cogere ad moriē/
dū. Neqꝫ neceſſitas ſm rōnē cauſe mate/
rialis. qꝛ illa eſt neceſſitas ꝯtracta ex vicio
ꝓpagatiōis in nob. neqꝫ neceſſitas ſm rō/
nē cauſe formalis. qꝛ illa non pōt ꝓhiberi
nec eſt volūtaria. Et de xp̄o dīc Ioh. Da/
maſcenꝯ. Qꝫ paſſiones ⁊ ſi ſm legē natu/
re fiebāt in eo: nō tñ coacte ſed voluntarie.
Scda diſtinctio. ꝙ eſt neceſſitas immuta
bilitatis ⁊ neceſſitas coactiōis vel ꝓhibi/
tōis. Neceſſe fuit xp̄m mori neceſſitate im
mutabilitatꝫ. qꝛ immutabilit̃ voluit mori
neceſſitate ꝟo coactiōis vel ꝓhibitōis mi
nime. Tertia diſtinctio ſm Anſel. in li. ij.
cur deus hō. in ca. xvij. Qꝫ eſt neceſſitas
p̄cedēs q̄ cauſa eſt vt ſit res. Et eſt neceſſi
tas ſequēs quā res facit. p̄cedēs ⁊ efficiēs
eſt neceſſitas cū dicit̃ celū volui. qꝛ neceſſe
eſt vt voluat̃. Sequēs ꝟo ⁊ q̄ nihil efficit:
ſed fit. Cum dico te ex neceſſitate loqui cū
loqueris. Cuꝫ eñ h̄ dico ſignifico te nihil
facere poſſe. vt dū loqueris nō loqueriſ. nō
ꝙ aliq̇d te cogat ad loquendū. Nā violē/
tia naturalis cōditiōis cogit celū volui. te
ꝟo nulla facit neceſſitas loq̇. Sꝫ vbicūꝫ
eſt p̄cedēs neceſſitas eſt ⁊ ſequēs. nō autē
vbi ſequēs ibi ſtatim ⁊ p̄cedens. Poſſu/
mus nāꝫ dicere neceſſe eſt celū volui: q̇a
voluit̃. Sed nō ſilr̃ eſt verū. idcirco te loq̇
qꝛ neceſſe eſt vt loquaris. Iſta ſequēs ne/
ceſſitas currit per oīa tp̄a hoc mō. Quic/
q̇d fuit neceſſe eſt fuiſſe. Quicq̇d eſt neceſ
ſe eſt eſſe. Quicq̇d futuꝝ eſt neceſſe ē eſſe
futuꝝ. Si vis g̊ oīm q̄ xp̄s fec̄ ⁊ q̄ paſſus
eſt verā ſcire neceſſitatē. ſcito oīa ex neceſſi
tate fuiſſe. qꝛ ipſe voluit. volūtatē ꝟo eius
nulla p̄ceſſit neceſſitas. Quare ſi nō fuerīt
niſi q̄ ipſe voluit. ſi nō voluiſſet nō fuiſſet.
Ex his omībꝫ dep̄hendimꝯ ꝙ xp̄s paſſus
ē volūtarie. Et q̇cq̇d d̄ neceſſitate dr̄ a ſua
volūtate bñdicta depēdet. ¶ Secūdū du/
biū erat: vtꝝ in xp̄o fuit volūtatū plr̃alitas
Ad qđ rñdet ſctūs Tho. iij. pte. q. xviij.
Qꝫ q̇dā poſuerīt in xp̄o eſſe vnā ſolā volū
tatē. Sꝫ ad h̄ ponēdū diuerſimode moti
eſſe videt̃. Apollinaris eñ nō poſuit natu
rā intellectualē in xp̄o. ſꝫ qđ ꝟbū eſſet loco
aīe vl̃ loco intellectꝯ. Uñ cū volūtas ſit in
rōne. vt ph̄us dīc in. iij. de aīa. ſeq̄bat̃ ꝙ in
xp̄o nō eſſet volūtas humana. ⁊ ita nō eſſꝫ
in eo niſi vna volūtas. Macharius autē
p̄tiarcha Anthiocenꝯ ⁊ Cyprus Alexan/
drinꝯ ⁊ Sergiꝯ Cōſtātinopolitanꝯ ⁊ qui
dā eoꝝ ſequaces poſuerūt in xp̄o vnā volū
tatē ꝗuis ponerēt duas naturas ſm ypo
ſtatim vnitas. qꝛ opinabant̃ ꝙ humana
natura in xp̄o nūqꝫ mouebat̃ ꝓprio motu:
ſꝫ ſolū ſm ꝙ erat mota a diuitate. vt patet
in ep̄la ſinodica Agathonis pape. Et tō
in ſexto ſinodo apud cōſtātinopolim cele/
brata d̄terminatū ē oportere dici ꝙ in xp̄o
ſint due volūtates vbi ſic legit̃. Predica/
mus duas volūtates naturales in xp̄o et
duas opatōes. Et h̄ neceſſariuꝫ fuit dici.
Manifeſtū ē eñ ꝙ dei filiꝯ aſſūpſit hūa/
nā naturā ꝑfectā ad ꝑfectionē aūt nature
humane ꝑtinet volūtas: q̄ ē naturalr̃ potē
tia ſicut ⁊ intellectꝯ. Uñ neceſſe ē dicere ꝙ
dei filiꝯ humanā volūtatē aſſūpſit in hu/
mana natura. ꝑ aſſūptionē eñ hūane na/
ture nullā diminutionē paſſus ē filiꝯ dei
in his q̄ ꝑtinēt ad diuinā naturā cui cōpe
tit volūtatē hr̄e. Quare neceſſe ē dicere ꝙ
in xp̄o fuerīt due volūtates. vna diuia. alia
hūana. Hoc tenet mgr̄ ſniāꝝ i. iij. di. xvij.
Et Ioh. Dama. cetericꝫ ſancti doctores.
qꝛ ꝟo vt inq̇t Tho. Filiꝯ dei ſicut p̄dictū
eſt hūanā naturā aſſūpſit cū omībꝫ q̄ ꝑti/
nēt ad ꝑfectionē ipſiꝯ nature. In hūana

aūt natura includit etiā natura aīalis. sic
in specie inclu dit genꝰ. Vñ oportet ꝙ filiꝰ
dei cū humanā assumpserit etiā ea q̄ ꝑti/
nēt ad ꝑfectionē nature aīalis inter q̄ ē ap
petitꝰ sensitiuꝰ q̄ sensualitas dr̄. Et iō opor
tet dicere ꝙ in xp̄o fuit sensualis appetitꝰ
siue sensualitas. Sensualitas aūt siue sen
sualis appetꝰ inq̄tū natꝰ est obedire rōni
dr̄ rōnalis per participatonē. vt patet per
ph̄m in.i.ethi. Et q2 voluntas est in rōne.
pōt dici ꝙ sensualitas sit volūtas per ꝑti/
cipationē. Quātū etiā ad rōnē volūtas in
xp̄o plurificat nō rōne potētie q̄ est vna: sȝ
rōne actus. Quare dicit Damascenꝰ du/
plex est hoīs voluntas. Vna naturalis que
vocat thelesis. Alia rōnalis q̄ vocat buli/
sis. Prima dr̄ thelesis.i.simplex volūtas
q̄ a mgr̄is vocat volūtas vt natura. hec re
pudiat ea q̄ sūt nature ꝯtrarie ꝛ q̄ sūt ſm
se mala puta mortē ꝛ sitiā. Scd̄a volūtas
dr̄ bulisis.i. ꝯsiliatiua q̄ vocat volūtas vt
rō. hec illud qd̄ volūtas refugere pt̄ vt na
tura eligit vt rō ex ordine ad finē. Sicut
etiā in aliquo hoīe sensualitatꝫ eiꝰ ꝛ volū/
tas absolute siue vt natura ꝯsiderata refu
git vstionē. quā tn̄ volūtas ſm rōnē eligit
ꝓpt finē sanitatis. Quare ſm dicta distin
guimꝰ in xp̄o volūtatē multiplicē scȝ diui
nā humnā. Et hāc diuidimꝰ in volūtatē
sensualitatis ꝛ volūtatē rōnis. Et volūta
tē rōnis adhuc dicimꝰ aliā, put ꝯsideret vt
natura: aliā, put ꝯsiderat vt rō. ¶ Tertiū
dubiū erat vtrū in xp̄o fuit volūtatū ꝯtra/
rietas. Et ad hoc rn̄det Alexā. in.iij. sūme
Quod xp̄us dr̄ habuisse diuersas volūtates
trib; modis. Primo iuxta duas naturas
diuinā ꝛ humanā dicūt in xp̄o diuerse vo/
lūtates. diuina.s. ꝛ humana. Scd̄o modo
ſm humanā naturā dicūt in xp̄o diuerse
volūtates. volūtas.s. rōnis: ꝛ volūtas sen
sualitatꝫ. Tertio mō dicunt in xp̄o ſm rō
nē diuerse volūtates. q2 rō hȝ quādā volū
tatē vt natura est vnibilis corꝑi ꝛ hȝ volū
tatē vt rō est ꝯformis diuinitati. ꝛ ſm hoc
dicerent in xp̄o diuerse volūtates. volūtas
naturalis ꝛ volūtas rōnis. Volūtas diui/
na in xp̄o erat vt ipse dolores ꝛ passiones
et mortē pateret. nō ꝙ ista essent a deo voli
ta ſm se. sȝ ex ordine ad finē humane salu
tis. Volūtas rōnis erat vt volūtas diuia
impleret. volūtas aūt sensualitatis natu/
ralit ista refugiebat. Silr volūtas vt na/
tura ista repudiabat tanq̄ nature ꝯtraria.
Verūtn̄ licet iste fuerint volūtates diuerse
nō tn̄ ꝯtrarie. Nā hec volūtas sensualita/
tis ꝯtraria volūtati rōnis: nec volūtas hu
mana ꝯtraria volūtati diuīe. nec volūtas
naturalis ꝯtraria voluntati rōnis. q2 ſm
Dama. Cōtraria nata sunt fieri circa idē
volūtas aūt moriēdi ꝛ viuēdi nec ſm idē
in xp̄o q2 vnū circa sensualitatē. aliud cir/
ca rōnē. Ex quo inq̄t Tho. vbi supra. Quod
neq; volūtas diuia neq; volūtas rōnis in
xp̄o impediebat aut retardabat per volū/
tatē naturalē. neq; per volūtatē sensuali/
tatꝫ. Silr aūt nec ecōuerso volūtas diuia
vel volūtas rōnis refugiebat aut retarda
bat motū naturalis volūtatis ꝛ motū sen/
sualitatꝫ. Placebat em̄ xp̄o ſm volūtatē
diuinā ꝛ etiā ſm volūtātē rōnis. vt volun/
tas naturalis in ipso ꝛ volūtas sensuali/
tatꝫ ſm ordinē sue nature moueret. Hinc
ōn dit magnitudo doloris xp̄i patiētis. qm̄
ſm Tho. iij. ꝑte. q. xlvi. In alijs patiētib;
mitigat tristicia interior ꝛ etiā dolor exte/
rior ex aliq̄ ꝯsideratōe rōnis per quā dā de
riuationē seu redūdātiā a suꝑiorib; virib;
ad inferiores. quod in xp̄o patiēte nō fuit.
Vnicuiq; em̄ viriū ꝑmisit agere qd̄ est si/
bi ꝓpriū. Quare in illa volūtatū diuersita
te nulla ꝯtrarietas est ponēda. Et si obij/
ceret per id qd̄ scribit Lucas. xxij. ca. Fa/
ctus in agonia, plixius orabat Sȝ agonia
videt importare quādā impugnationem
animi in ꝯtraria tēdētis. q̄re videret ꝙ in
xp̄o fuerit volūtatū ꝯtrarietas. Respōdere
possumꝰ ſm Dama. in. ij. li. Quod agonia nō
fuit in xp̄o quātū ad ꝑtē anīe rōnalē ſm ꝙ
importat ꝯcertationē volūtatū ex diuersi/
tate rōnū ꝓcedētē. puta cū aliq̄s ſm ꝙ rō
cōsiderat vnū vult illud. ꝛ ſm ꝙ ꝯsiderat
aliud vult ꝯtrariū. hoc em̄ ꝯtingit ꝓpt de/
bilitatē rōnis q̄ non pōt dijudicare q̄d sit
simpliciter meliꝰ. qd̄ in xp̄o nō fuit. q2 ꝑ suā
rōnē iudicabat simpliciter esse meliꝰ ꝙ ꝑ eiꝰ
passionē impleret volūtas diuia. circa salu
tē humani generꝫ. Fuit tn̄ in xp̄o agonia
quātū ad ꝑtem sensitiuā ſm ꝙ importat ti
morē infortunij vel mali imīnētis. Inspi/
ciamꝰ g̊ Iesū bn̄dictū orātē. illūq; aurib;

coꝛdis audiamꝰ dicētē. Pater ſi poſſibile
eſt trāſeat a me calix iſte. verūtñ non mea
ſ; tua volūtas fiat. Et ꝯſiderātes volūta/
tē eiꝰ ſenſualitatis volūtatēq; rōnis natu
ralē cōpatiamur illi. Scḋm em̄ has volū
tates mouebaꝛ ad oēs penas. ad oēs iniu
rias. ad oēs ꝯtumelias. ad oēs ꝑcuſſiōes
ad oēs paſſiones refugiēdas cū triſticia ⁊
doloꝛe inexplicabili. atq; intra ſe dicere po
terat. Heu me dolentē nimiū. Ego quaſi
agnus māſuetꝰ qui nemini nocui captus
ero hic ad modicū tāq; ſeditioſus ⁊ latro.
Ego ſpecioſus foꝛma p̄ filijs hoīm velut
lepꝛoſus apparebo. Ego qui meos diſci/
pulos tm̄ dilexi vt ⁊ pedes illis lauerim.
et ab eis et ab alijs amicis inter verbera
et cruciatꝰ relinquar. Ego qui carnē de
virgine ſumptā ſpūſctō operāte retineo.
liuoꝛib; ⁊ plagis implebor. Ego qui glo/
rioſus hieroſolymā intraui acclamantib;
cūctis. bn̄dictꝰ qui venit in noīe dn̄i. cōfu/
ſus ⁊ abiectꝰ extra ciuitatē deducar one/
ratus grauiſſima cruce. Ego qui corā tur
bis miracula feci publice corā ppl̄o in me/
dio latronū crucifigar. Cō fodienꝛ manꝰ
mee ⁊ pedes in ligno. ⁊ a plāta pedis vſq;
ad verticē nō erit in me ſanitas. Ego qui
vitā oīmib; liberalit̄ dono vt pctōꝛes viui
ficē vita priuabor. O pater mi ⁊ q̇s vnq̄
talia paſſus eſt. O mater mea ⁊ ꝓ te ma/
xime contriſtabor. Grauis erit mihi filio
tuo dilecto ignominia crucis: ſed grauioꝛ
vox lamētatiōis tue. His ⁊ hmōi cogita/
tionib; intētus pijſſimꝰ Jeſus nō ſolū in
oꝛone ſ; ad exitū anime vehemētiſſime af
fligebaꝛ. Altera ꝟo ex parte dū voluntatē
eius diuinā volūtatēq; rōnis que vt ratio
ꝯſideraꝛ intuemur ad grās illi exhibēdas
obligatiſſimos nos inuenimꝰ. Flagrabat
quippe deſiderio eſtuatiſſimo queq; dura
queq; aſperrima pro ſalute humani gene/
ris tollerare. Jdeo ꝯcludebat dicēs. Fiat
volūtas tua. Voluiſti o pater eterne vt in
virginis vtero mihi copularē humnā na/
turā ⁊ cōplacui tibi. Voluiſti vt coꝛpus
mūdiſſime cōceptū penalitatib; humane
vite in alijs ex pctō debitis et neceſſarijs
volūtarie ſubijcerē: ⁊ obediui tibi. Volui
ſti vt pauperē vitā laboꝛioſamq; gererē. ⁊
nō ꝯtradixi tibi. Vis vt ꝓ redēptiōe mū/
di meū ſanguinē fundā. Vis vt ad ma/
nus iniquoꝝ deueniā. Vis vt hanc mihi
paratā de pꝛoximo ignominioſam paſſio
nē ſuſtineā. Vis vt in cruce cōfixus pen/
deā. Vis vt ibi ex violētia illataꝝ paſſio/
num moꝛiar. Fiat voluntas tua. O cha/
ritas inflāmatiſſima Jeſu chꝛiſti filij dei
O amoꝛ oīa vincēs paratū ſe offerebat
oīa perpeti. vt regni celeſtis ianuā nobis
aperiret.

¶ Qꝛ paſſio Chꝛiſti fuit abiectiſſima ra/
tione loci tempoꝛis et cōſoꝛtij. Ca. II.

Secundū myſteriū con
templandū de paſſione dn̄i nr̄i
Jeſu xp̄i diciꝛ humilitas. Vo/
luit quippe eligere paſſionē et
moꝛtē contemptibilē ex humilitate. quod
oſtendimus triplici ratione.
¶ Pꝛimo ratione loci.
¶ Secundo ratione tempoꝛis.
¶ Tertio ratione conſoꝛtij.
¶ Pꝛimo fuit cōtemptibilis ⁊ ab abiecta
ſatis paſſio ⁊ moꝛs xp̄i rōne loci. qꝛ in ciui
tate famoſa et celeberrima hieruſalē que
erat diuino cultui deputata. Quare autē
ibi ⁊ nō in bethleē vbi natus fuit. in naza
reth vbi nutritus erat pati voluit: aſſignā
tur plures rōnes. Pꝛima q̇dē qꝛ hieruſa/
lē erat locus a deo electꝰ ad ſacrificia ſibi
offerēda que q̇dē figuralia ſacrificia figu
rabāt xp̄i paſſionē que eſt verū ſacrficiū.
ſm illud Apl̄i ad Ephe. v. ca. Tradidit
ſemetipm oblatiōē ⁊ hoſtiā deo in odoꝛē
ſuauitatis. Vn̄ Beda dic̄ in q̄dā omelia
Qꝛ appꝛopinquante hoꝛa paſſionis dn̄s
appꝛopinquare voluit loco paſſionis .ſ. in
hieruſalē. quo ꝑuenit ante quinq; dies pa
ſce. ſic agnꝰ paſcal̄ an̄ q̇nq; dies paſce id
eſt in decima luna ſm p̄ceptū legis ad lo/
cū immolatiōis ducebaꝛ. Scḋa rō q̄re in
hieruſalē pati voluit eſt. qꝛ virtꝰ paſſionis
eius ad totū mūdū diffundēda erat. ideo
in medio terre habitabil̄ pati voluit. Vn̄
dꝛ in Pſal̄. Deus aūt rex nr̄ an̄ ſecl̄a ope/
ratꝰ eſt ſalutē in medio terre. ſ. hierl̄m que
diciꝛ eſſe terre vmbilicus. Tertia rō fuit.
qꝛ hoc maxime ꝯueniebat humilitati eius
vt. ſ. ſicut turpiſſimū genꝰ moꝛtis elegit.
ita etiā ad eiꝰ humilitatē ꝑtinet ꝙ in loco

tam celebri cõfusionẽ pati non recusauit. Quarta rõ est vt oñderet a principibꝫ populi ortã esse iniquitatẽ occidentiũ xp̄m. Et ideo in hierusalẽ vbi morabant voluit pati. Unde dicit Act. iiij. ca. Cõuenerũt in ista ciuitate aduersus puer sanctũ tuũ Jesum quẽ vnxisti herodes ⁊ pontius pilatus cũ gentibꝫ ⁊ populis israel. Sꝫ posset aliquis querere. Cur xp̄s nõ in templo vbi sacrificia offerebant passus est aut in ipsa ciuitate: sed extra portã. Ad qd̄ respõdet sctũs Tho. iij. pte. q. xlv. ꝙ hoc factuꝫ est triplici rõne. Primo quidẽ vt veritas respõderet figure. Nam vitulus ⁊ hircus qui solẽnissimo sacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebant extra castra cõburebant. vt p̄cipit Leuit. xvi. ca. Et hoc est qd̄ dicit Paulus ad Heb. xiij. ca. Quoꝝ animaliũ infertur sanguis pro peccato hoꝝ corpa cremabãt extra castra. Propter qd̄ et Jesus vt sanctificaret suuꝫ populũ extra portã passus est Secũda rõ est ꝑpter exemplũ. vt scꝫ nos instrueret exire a mũdana ꝯuersatiõe. Uñ ibidẽ Apostolus subdidit. Exeamꝰ igit ad eũ extra castra improperiũ eius portãtes. Tertia rõ vt Chris. dicit in sermone de passione. voluit dñs pati nõ sub tecto in templo iudaico. ne iudei subtraherẽt sacrificiũ salutare ne putarent pro illa tãtũ plebe oblatum. Et ideo foras ciuitatẽ foras muros vt scias sacrificiũ esse cõmune quod totius terre est oblatio quod cõmunis est purificatio. Sꝫ adhuc dubitat cur christus nõ in hebron vbi Adam fuit sepultus: sed in monte caluarie voluit crucifigi. cum passio eius fuerit medicina contra peccatum Ade. Ad quod respõdet Hieroni. super Matth. dicens. Quidã exponunt caluorie locum in quo sepultus est Adam. Et ideo sic appellatũ. q꞉ ibi antiqui hominis sit conditũ caput. fauorabilis interpretatio ⁊ mulcens aures populi nec tamẽ vera. Extra vrbem enim ⁊ foris portam loca sunt in quibꝫ truncant capita damnatorum ⁊ caluarie id est decollatorum sumpsere nomẽ. Propterea autẽ ibi crucifixus est Jesus. vt vbi prius erant aera damnatorũ ibi erigerent vexilla martyrij. Adam ꝟo sepultũ iuxta hebron in libro Jesu filij naue sepultum legimus. Et hoc ponitur Josue. xiiij. c. vbi sic habet. Nomẽ hebron antea vocabat cariatharbe Adam maximus ibi in terra enachim situs erat. Igit christus magis crucifigẽdus erat in loco cõmuni dãnatoꝝ ꝙ̄ iuxta sepulchrũ Ade. vt ostẽderet ꝙ crux christi non solũ erat in remediũ contra peccatũ personale Ade: sed etiam contra peccatuꝫ totius mundi.

¶ Secundo fuit cõtemptibilis ⁊ abiecta passio christi ratione temporis. q꞉ passus est in die solenni pasce quãdo ex omni iudea populi ad hierusalẽ confluebant. Et vt doctores declarãt paschale festuꝫ apud iudeos incipiebat a vespera diei in qua luna erat. xiiij. Dies aũt festiuus apud eos incipit a vespera vnius diei ⁊ durat vsq̄ ad vesperã sequentis diei. vt patet Leui. xxiij. ca. Et sic dies solennis pasce erat luna. xv. ꝑpter quod eundẽ diem quem Johannes nominat ante diem festum pasce ꝑpter distinctionẽ naturalẽ dierũ. Marcus nominat primũ diẽ azymorũ q꞉ a vespera precedẽtis diei incipiebãt comedere azyma. Ex quo Hiero. Beda. Augꝰ. et doctores theologi di. xi. dicũt. ꝙ xp̄s fecit cenam luna. xiiij. ⁊ passus est luna. xv. Erat aũt equinoctiũ. q꞉ vt inquit Augꝰ. in li. questionũ noui ⁊ veteris testamenti. Tunc voluit dñs passione sua mundũ redimere ⁊ reformare qñ eum creauerat id est in equinoctio. Et tũc dies super noctẽ increscit. q꞉ per passionẽ saluatoris a tenebris ad lucem ꝑducimur. In li. ꝟo. xviij. de ciui. dei. Idẽ Augꝰ. refertq̄ passus est xp̄s. viij. kal. aprilis. Si ꝟo quisq̄ quereret. Cur xp̄us pati voluit in etate iuuenili non in infantili vel in senectute sua Respõdet sctũs Tho. iij. parte. q. xlvi. ꝙ passio christi subiecta erat eius volũtati. volũtas aũt eius regebat diuina sapiẽtia: que omnia cõuenienter disponit. Ideo ad moriẽdum christus iuuentutis elegit. q꞉ sic voluit. Unde Augꝰ. exponẽs illud Joh. xiij ca. Sciens Jesus qa venit eius hora. vt transeat ex hoc mundo ad patrem inquit. Tantũ fecit ꝙ̄tũ sufficere iudicauit. Uenit hora eius: non necessitatis sed voluntatis. Quare aũt sic voluit assignant tres rõnes. Prima quidẽ vt ex hoc magis suã dilectionẽ cõmendaret. ꝙ vitã suã pro nobis dedit, quãdo erat in perfectissimo sta-

tu. Secūda q2 nō cōueniebat vt in eo ap/
pareret nature diminutio sicut nec morbus
Tertia vt in iuuenili etate moriens ⁊ re/
surgēs futurā resurgētiū qualitatē i seipo
p̄mōstraret. ¶ Tertio fuit cōtemptibilis
et abiecta passio xp̄i rōne cōsortij. q2 cruci/
fixi fuerūt cū eo duo latrones. vnus a de/
xtris. alius a sinistris. Hoc aūt vt inquit
sctūs Tho. iij pte. q. xlvi. alia ratione fa/
ctum est q̄ntū ad intentionē iudeoꝝ. Alia
ꝟo q̄ntū ad dei ordinationē. Quātū enim
ad intētionē iudeoꝝ vt dicit Chrys. duos
latrones crucifixerunt iudei. vt eorū suspi/
tionis fieret particeps: s3 nō ita euenit. nā
de illis nil dicit. xp̄i aūt crux vbiq3 hono/
ratur. Reges diademata deponētes assu/
munt crucem in purpuris in diadematib9
maximis immēsa vbiq3 terrarū crux emi/
cat. Quātū ꝟo ad dei ordinationē xp̄s cū
latronibus crucifixus est. Primo vt dicit
Hiero. super Matth. Sicut pro nobis
maledictu3 crucis factus est xp̄us. sic pro
oīm salute inter noxios quasi noxius cru/
cifigit. Secūdo vt ait Leo pa. in s̄mone
de passione. Duo latrones vnus ad dexte
ram alius ad sinistram crucifigunt. vt in
ipsa patibuli specie demonstraret illa que
in iudicio ipsius oīm hoīm faciēda est de/
scriptio. Tertio s̄m Hylariū duo latro/
nes leue ac dextere affigunt omnē huma/
ni generis diuersitatē vocari ad sacramē
tum passionis dn̄i ostēdētes. Sed q2 per
diuersitatē fideliū atq3 infideliū fit oium
s̄m dextrā ⁊ sinistrā diuisio. vn9 ex duob9
ad dexterā situs fidei iustificatiōe saluat.
Quis igr̄ excogitare possit q̄ntā ↄfusionē
passus est xp̄us dū visus est denudat9 in
cruce inter duos latrones pēdere. p̄cesse/
rant in eo tāta p̄conia laudū dn̄ica elapsa
diffusa erat fama eius sanctitatꝭ atq3 do/
ctrine ⁊ miraculoꝝ nomē latissime erat
vulgatū. Postmodū ꝟo velut sediciosus
te blasphemus patibulo stabat affixus.
Quare p̄tereūtes blasphemabāt eū dicē/
tes. Alios saluos fecit seip̄m saluū facere
nō pōt. Similiter ⁊ latrones qui erāt cru
cifixi improperabāt ei. Et lic3 Luc. dicat
ꝙ vn9 ex eis dixerat. Memēto mei dn̄e ⁊c̄.
Quare videret ꝙ nō ambo s3 vnus blas/
phemauerit. tn̄ Aug9. dic̄ in li. de ↄsensu
euāgelistaꝝ. ꝙ possum9 intelligere Mat
theū posuisse pluralē numerū pro singula
ri cū dixit latrones improperabāt ei. vel vt
refert Hiero. primum vterq3 blasphema
uit. dein de visis signis vn9 eoꝝ credidit.

¶ Quod passio xp̄i fuit acerbissima ex parte
anime ⁊ corpis ⁊ ꝟginis matris. Ca. III

Tertiū mysteriū cōtem
plandum de flebili passione sal
uatoris nr̄i Jesu xp̄i dicit acer/
bitatis. Fuit quide3 passio illa
acerbissima ⁊ dolorosa nimis. et hoc ex tri
plici parte.
¶ Primo ex parte anime.
¶ Secundo ex parte corporis.
¶ Tertio ex parte matris virginis.
¶ Primo fuit passio christi acerbissima ex
parte aīe. Ut em̄ inquit sctūs Tho. iij pte
q. xlvi. ar. vi. in rn̄sione ad quartu3 argu.
Doluit xp̄us pro amissione vite corpalis
que tāte fuit dignitatꝭ ⁊ p̄cipue ꝓpter vnio
nem. q2 corp9 istud erat vnitū diuinitati.
ꝙ de eius amissione etia3 ad horā magis
esset dolendū q̄3 de amissione alteri9 hoīs
per q̄ntūcūq3 tps. Un̄ ph̄s dic̄ in. iij. ethi.
Quod virtuosus plus diligit vitā sua3 q̄nto
scit eā esse meliorē. ⁊ tn̄ eā exponit ꝓpter bo
nū virtutis. Et similit xp̄s vitā suā maxi/
me dilectā exposuit ꝓpter bonū charitatis.
s̄m illud Hiere. xij. ca. Dedi dilectā ani/
mā meā in manib9 inimicoꝝ ei9. Doluit
etiā xp̄us pro peccatꝭ oīm hoīm qui dolor
excessit omnē dolorē cuiuslibet contriti. tū
q2 ex maiori sapiētia ⁊ charitate p̄cessit: ex
quib9 dolor ↄtritiōis auget. tū etiā q2 pro
oīm pctīs sil doluit. Ut aūt ista clari9 in/
telligant notāda sunt hic tria theologorū
documēta. Primū s̄m sctm̄ Tho. iij. pte.
q. xv. Et dn̄s Bonauen. in. iij. di. xvi. Quod
animā in corpe ↄstitutā dupliciter cōtingit
pati. Uno mō passione corpali. Alio mō
passione aīali. Passione q̄dē corpali patit
p corpis lesionē. Cū em̄ aīa sit forma cor/
pis. ↄsequēs est ꝙ vnū sit esse aīe ⁊ corpis
Et iō corpe pturbato per aliquā corporeā
passiōe3 necesse ē ꝙ aīa p accidēs ↄturbet
sc3 q̄ntū ad eē qd h3 i corpe. Quia g̃ corp9
xp̄i fuit passibile ⁊ mortale. necesse fuit vt
etiā aīa ei9 eēt passibil. Passiōe aūt aīali

pati dicitur anima ſm operationē que vel eſt ꝓpria aīe vel eſt ṗncipalı᷒ aīe. q̄ꝫ corpis Et q̄ꝫuis etiā ſm intelligere ꝛ ſentire dicatur hoc mō ania aliq̄d pati. tn̄ ꝓpriiſſime dicunꝰ paſſiones anime affectōes appetitus ſenſitiui q̄ in xp̄o fuerūt ſic̄ ꝛ cetera q̄ ad naturā hoīs ꝑtinēt Sciēdū tn̄ ꝙ hmōi paſſiones aliter fuerūt in xp̄o q̄ꝫ in nobis quātū ad tria. Primo q̄ꝫtū ad obiectū. qꝛ in nobis plerūq̄ꝫ ferunꝰ ad illicita qd̄ non fuit in xp̄o. Scd̄o quātū ad ṗncipiū. quia hmōi paſſiones frequēter in nob̄ ꝓueniūt iudiciū rōnis. Tertio quātū ad effectū. qꝛ in nobis qn̄q̄ꝫ hmōi mot᷒ nō ſiſtūt in appetitu ſenſitiuo: ſꝫ trahunt rōnē qd̄ in xp̄o nō fuit. qꝛ mot᷒ naturaliꝰ humane carni ꝯuenientes. ſic ex eius diſpoſitōe in appetitu ſenſitiuo ꝑmanebāt ꝙ rō ex his nl'lo mō impediebaꝰ facere q̄ ꝯueniebāt. Secūdū documentū eſt iuxta ſententiā Johis Damaſce. ꝙ magnitudo doloris pōt dupliciꝰ ꝯſiderari. Eſt em̄ magn᷒ dolor q̄ magis eſt ꝯtra naturā patiētꝫ. Sꝫ eſt maior q̄ eſt ꝯtra naturā ꝛ ꝯtra volūtatē. Maior igr̄ fuit dolor in xp̄o q̄ꝫ in ceteris patientibꝫ in hac vita qꝛ magis fuit ꝯtra naturā patiētis. eo ꝙ cū corp᷒ fuerit optime aīe illi ꝯueniēs. vt p̄dictū eſt. aīa maxie doluit in ſeparatōe ab illo. Si ṽo ꝯſidereꝰ magnitudo doloris ſm ꝙ dꝛ ꝯtra volūtatē patiētꝫ. hoc eſt dupliciꝰ. Nā eſt volūtas naturaliſ et volūtas rōnal'. Primo mō fuit maxim᷒ dolor in xp̄o. Scd̄o modo nō fuit dolor in xp̄o. qꝛ nūq̄ꝫ fuit martyr ita informat᷒ charitate q̄ mori deſideraret ſic̄ xp̄us. Ex quo vt dic̄ Alexā. in. iij. ſūme. Delectatio erat in volūtate vt eſt rō. Et paſſio in volūtate vt eſt natura. Quare in eadē ania erat dolor ꝛ gaudiū. Nec dolor ſuꝑueniēs diſcōtinuauit gaudiū. nec dolor intēſus fec̄ gaudiū eſſe min᷒ ꝑfectū. Nā dolor paſſionis in xp̄o ꝛ gaudiū fruitōis nō ſunt affectiōes ꝯtrarie. qꝛ nō ſunt reſpectu eiuſdē. nec omino eodē mō inſunt eidē. Tertium documētū ꝙ xp̄s ſimul erat viator ꝛ cōphēſor. ita ꝙ nec viatoriſ cognitio impediebat cōphēſoris cognitōeꝫ. nec affectio affectiōeꝫ. Et illud fuit in xp̄o ſingl'are ꝓpter officiū mediatoriſ quo debebat expiri ꝛ diuina ꝛ hūana. Vn̄ ſic̄ ſil' ꝛ ſel' poterat ꝯfecte ꝯuerti ad deum ꝛ ꝯuerti ad nos. ita ꝙ vna illaꝝ ꝯuerſionū alterā n̄ impediebat nec retardabat. Sic potuit aīa xp̄i ſil' ꝛ ſemel gaudere in deo ꝛ cōpati corpi ſuo ita ꝙ nec dolor a gaudio nec gaudiū a dolore patereꝰ aliquā diminutōꝫ ſiue remiſſionē Si autē aliq̄s quereret quō potuit xp̄s ſil' eſſe viator ꝛ cōphēſor. cuꝫ viatori cōpetat moueri ad finē beatitudinis. cōprehēſori aūt in finē quieſcere q̄ ꝯuenire eidē nō pn̄t Rn̄det ſctūſ Tho. iij. ꝑte. q. xv. Qꝛ impoſſibile eſt moueri ad finē ꝛ quieſcere in finē ſm idē: ſꝫ ſm diuerſa nihil ꝓhibet. Sicut aliq̄s hō ſil' eſt ſciēs q̄ꝫtū ad ea q̄ iā nouit et adiſcēs q̄ꝫtū ad ea q̄ nō nouit. Qualiꝰ ṽo xp̄s fuerit ſil' viator ꝛ cōphēſor ſm diuerſa pōt ſic intelligi. Nā aliq̄s dꝛ viator ex eo ꝙ tēdit in beatitudinē. cōphēſor aūt ex hoc ꝙ btitudinē obtinet. ſm illud. i. ad Chorꝫ. ix. ca. Sic currite vt cōphēdatis. Hoīs aūt beatitudo ꝑfecta ꝯſiſtit in aīa et corꝑe. In aīa q̄dē q̄ꝫtum ad id qd̄ eſt ei ꝓpriū. ſm ꝙ mēs videt ꝛ fruiꝰ deo. In corpore ṽo ſm ꝙ corp᷒ reſurget glorioſum et incorruptibile. Xp̄us aūt an̄ paſſionē ſm mentē plene videbat deum. ꝛ ſic habebat beatitudinē q̄ꝫtū ad id qd̄ eſt ei ꝓpriū. Sꝫ q̄ꝫtū ad alia deerat ei beatitudo. qꝛ ꝛ ania eius erat paſſibilis ꝛ corpus paſſibile et mortale. Et iō ſimul erat cōphēſor inq̄ꝫtū habebat beatitudinē aīe ꝓpriā ꝛ ſil' viator inq̄ꝫtū tēdebat in btitudinē ſm id qd̄ ei d̄ btitudine deerat. Scd̄o fuit acerbiſſima paſſio xp̄i ex ꝑte corꝑis ꝛ hoc triplici rōne

¶ Primo ratione viuacitatis.

¶ Secundo ratione generalitatis.

¶ Tertio ratione diuturnitatis.

¶ Primo rōne viuacitatis. Nam vt dicit dn̄s Bonauen. in. iij. di. xvi. Erat in xp̄o maxima cōplexiōis equalitas ꝛ viuacitas ſenſus. Vn̄ qꝛ nullus potuit ei equari nec in equalitate cōplexiōis nec in viuacitate ſenſus. Dolor illius fuit oīm doloꝝ acutiſſim᷒. Confirmat hoc ſctūs Tho. iij. ꝑte. q. xlvi. dicēs. Qꝛ xp̄s ſm corp᷒ erat optime cōplexionat᷒. ex eo ꝙ corp᷒ illud fuerat firmatū mirac'lo ſe oꝑatōe ſpūſſancti. Sicut ꝛ alia q̄ per miracula facta ſunt fuerūt aliꝗ̄ potiora. vt Chriſ. dic̄ de vino: in qd̄ xp̄s aquā ꝯuertit in nuptijs. Et ideo in eo

maxime vigulꝫ secus tacꝰ. ¶ Scḋo ex ꝑ
te corꝑis fuit dolorosissima xp̄i passio rōe
generalitatis. A planta em̄ pedis vsqꝫ ad
verticē nō fuit in eo sanitas. passus fuit in
oībus mēbris ⁊ in oībus sensibꝫ. In capi-
te passus est pungentiū spinaꝝ coronam.
arundinis ꝑcussionē. ⁊ capilloꝝ depilatio
nē. in facie passus est sputa fetidissima a la
pasqꝫ derisoꝝ. in manibꝫ ⁊ pedibus passus
est fixionē clauoꝝ. in ore passus est amari-
tudinē felleati ⁊ mirrhati vini. in toto cor-
pore passus est flagella ꝟberantiū illuꝫ ad
colūnā ligatū. ¶ Tercio ex ꝑte corꝑis fu-
it grauissima passio xp̄i rōne diuturnitatis.
Nā licet ab vtero ꝟginis in qualibet eta-
te paupem vitā gerens passionibꝫ. labori-
bus. vigilijs. ꝑegrinatōibꝫ. ꝑ̄dicatōnibus
⁊ hmōi sanctū illud corpus exposuerit. ve
runtamē in vltimis charitate feruentissi-
mus voluit plus solito laboriosissimis pe
nis insudare. Nā quinta feria ꝑata cena
post esum agni pascalis lauit pedes disci
puloꝝ ante pedes illoꝝ genuflexꝰ. Ibi mi
rū in modū semetip̄m afflixit. dū tetigit ꝓ
ditorē. dū illum a suo pctō q̄ꝫtum in se fuit
studuit reuocare dum ex ornatissimo ser-
mone ꝓ suo transitu discipulos cōfortauit
Deinde hymno dicto ad montē oliuaruꝫ
se contulit. nō petijt locū quietis. nō intra
uit aliquā domū ad locum se contulit orō
nis vsqꝫ ad noctē mediā orauit ad patreꝫ.
ꝓpter vehementē animi anxietatē sangui-
neus sudor carnē virgeneā madefecit. Ir
ruerūt post h̄ in eum turbe furētes ⁊ cepe-
runt ip̄m. ligauerunt manꝰ innocentis q̄
tactu suo viuifico īfirmos curauerāt. Po-
suerunt ⁊ in collo funē violenter trahentes
agnū illū mansuetissimuꝫ q̇ nemini vnq̄ꝫ
nocuit. Duxerūt eum ad annā socerū Ca
yphe corā q̊ crudeliꝰ seruus vnꝰ alapaꝫ de
dit in faciē in quā desiderāt angeli ꝓspice
re. aufugerūt ab eo discipuli eiꝰ. ⁊ ip̄e solꝰ
absqꝫ ꝯsolante erat in medio eoꝝ q̇ ꝓcura
bant eius mortē. A domo anne ꝓcessit li-
gatus tanq̄ꝫ latro ⁊ seditiosus ad domuꝫ
Cayphe. Ibi falsas accusatōnes audiuit
ibi multipliꝰ velut reus a pōtifice corā ali-
is senioribꝫ fuit examinatus. Ibi tandem
derelictus in manus ministroꝝ vsqꝫ ma-
ne iniurias ꝯtumelias. blasphemias. cla-
mores. ꝑcussiones. derisionesqꝫ passus est
O iesu fili dei benedicti. O saluator pijssi
me. ⁊ quis tibi nō compatiatꝰ. Quis tam
ferreus tamue ab humilitate alienꝰ. vt nō
cōpungatꝰ. ¶ Tercio fuit acerbissima pas
sio xp̄i ex ꝑte matris virginis. Diligebat
nanqꝫ matrē illā amore incedibili. magis
quidē diligebat q̄ꝫ diligebatꝰ. qꝛ dilexerat
eam ab eterno. tū qꝛ magis distincte cog̊-
scebat ꝟtutes eiꝰ quā ip̄a cognosceret vir-
tutes filij. tū qꝛ capatiꝰ erat cor xp̄i ad dili
gendā ꝟginē matrē. q̄ꝫ ecōuerso. Recogi-
tabat ergo xp̄s dum pendebat in cruce q̄ꝫ
ta charitate ip̄m cōcepit in vtero dū dixit
Ecce ancilla dn̄i fiat mihi ſm verbū tuuꝫ.
Quāto amore nouē mensibus ip̄m gesta
uit. q̄ꝫta leticia ip̄m peꝑit. q̄ꝫta pietate pā-
nis inuoluit. pauitqꝫ lacte. q̄ꝫta solicitudi
ne ad egyptum deduxit. q̄ꝫto labore nutri
uit. q̄ꝫta dulcedine mētis et oris tot annis
fili mi afferens illū vocauit. Et hec om̄ia
xp̄i mentē ad matris amoreꝫ inflāmabāt
deinde inspiciebat eā de cruce mestam. fa
cie squalidā. sparso crine. lugentes oculos
leuantē ad crucē. audiebatqꝫ vocē illiꝰ fle-
bilē ⁊ dolorosam ingeminantē. O fili mi
bn̄dicte. O lumē oculoꝝ meoꝝ. O agne
mansuetissime. O vas ꝟtutū ⁊grē. video
te pacientē in cruce. ⁊ aīa mea ꝓpter te pa
titꝰ i meo corꝑe. vidꝫ clauos ꝯfodiētes ma
nus ⁊ pedes tuos. ⁊ aīa mea ꝯfossa ē dolo
ris aculeo. O fili mi q̇s mihi det vt mori
ar tecū: Quid faciā q̊ me vertar. Ad queꝫ
ꝯfugiā. Tu mihi patꝰ. Tu mihi fratꝰ. Tu
mihi filiꝰ carus eras. Tu mee delitie. Tu
mee diuitie. Tu om̄e bonū meū. Heu me
dolentē orbatā filio dulcissimo. filio sc̄tissi
mo filio sapiētissimo. filio amorosissimo. fi
lio pulcerrimo. filio florentissimo. His ⁊
hmōi querelis pulsabat aures filij mater
illa sanctissima. Quare xp̄s ⁊ si nō ore po-
terat corde sic aut siliꝰ respōdere afferens
illud Hiere. xv. c. Ve mihi mater mea q̄-
re genuisti me virū rixe. virū discordie in
vniuersa terra. Nō feneraui nec fenerauit
mihi quisqꝫ. Oēs maledicunt mihi. Ita-
qꝫ ex matris aspectu atqꝫ cōpassione imē-
so dolore mens illa pia benignissime Iesu
feriebatꝰ. Et vndiqꝫ abūdabant in euꝫ an
gustie ⁊ afflictiones. ex quaruꝫ vehemētia

cū clamore valido emisit spūm. Deprece/mur ergo eū vt pticipes nos efficiat passionis ⁊ mortis sue ita vt meritis ipsius habeamus vitā illam quā sua morte recuperauit. In qua regnat gloriosus p infinita secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. XVIII. de gl'iosa resurrectōne Jesu christi que sufficientissime humano generi declarata fuit.

Surrexit nō ē hic. Verba sunt angeli ad mulieres deuotas loquēt originalit' Marci. xvi. c. ⁊ in euāgelio hodierne solēnitatis. Placuit redemptori nr̄o dn̄o xp̄o ita luculenter suā resurrectionē hoib₃ reuelare. vt nemo deinceps dubitare que/at ip̄m esse regē glorie. oīm creaturarū celi ⁊ terre dn̄z atq₃ imortalis vite largissimū donatorē. Notā quippe fecit nobis viaz celestis regni. vt resurgens adimpleuit nos leticia cū vultu suo. Quia ꝟo in lectōne sācti euangelij describit' illa que mulieribus pijs ad monumentū euntib₃ de christo iaz suscitato facta est declaratio. Ideo ad eruditionē nostram de manifestatione christi resurgentis aliqua decurremus. Considerabimus aūt illā pcipue q̄tū ad tria.

¶ Primo q̄tum ad mulieres.
¶ Secundo q̄tū ad angelos.
¶ Tercio q̄tū ad discipulos

¶ Qualiter xp̄i resurrectio maīfestata fuit mulieribus deuotis visitantibus monumentum. Ca. I.

Primo considerāda est manifestatio resurrectōnis christi q̄tū ad mulieres de quibus dicit' q̄ cū preparassent aromata venerūt ad monumentū. vbi tria sunt dubia declaranda.

¶ Primū quare venerūt.
¶ Secundū quando venerūt.
¶ Terciū ad quid venerūt.

¶ Primū dubiū quare venerūt. Ad quod dicimus q̄ more fuerūt vt venirēt ⁊ vnge/rent corpus Jesu ex pietate ⁊ beniuolen/tia qua ad christum afficiebant'. Maria nanq₃ magdalena multa susceperat a cri/sto beneficia. Ab ipa eiecerat septez demonia. Sororē suam Marthaz a fluxu sanguinis liberauerat. Fratrē suuz Lazaruz quadriduanū suscitauerat eamq₃ semper dulciter excusauerat tam apud phariseuz qui dicebat ipsam imundaz q̄z apud sororē qui dicebat eam ociosam. q̄z apud iudā qui eam prodigā appellabat. Maria autē scȝ Jacobi minoris mater ⁊ maria salome. scȝ filia christuz tanq̄ nepotē tenerri/me diligebant. Nam anna tres habuit viros. scȝ Joachim Cleopham ⁊ Salome. ⁊ de istis tribus viris habuit tres Marias quas duxerunt tres viri. scȝ Joachim Alpheus ⁊ Zebedeus. Maria q̄ nupsit Joseph pepit christū ꝟgo imaculata quē de spūsancto concepit. Maria que nupsit Alpheo habuit quatuor filios. scȝ Joseph iustū Jacobū minorē Simonez ⁊ Judaz Maria vxor Zebedei duos habuit filios Jacobū maiorem ⁊ Johannem euangelistam. Iste ergo mulieres non leuitate du/cte: sed amore sancto deuicte emerūt aro/mata: vt veniētes vngerent corpus illud quod in sepulchro exanime iam reliq̄rant Quantū aūt ad hoc cōmendari merito d̄bent. quoniā virtuosam amicitiā ad chri/stum se habere monstrarūt. Pauci quippe sūt qui amicū diligūt in vita cū vt in plurib₃ accidat verificari illud Ouidij dctīn li. ij. de ponto. Vulgus amicicias vtilitate pbat. Pauciores inueniunt' qui amicos diligunt in morte. Quinimo psepe filij pen/tib₃ aduersant'. vxores viris. ⁊ viri vxorib₃ dum salutē impediūt morientium. aut negligenter illā pcurant. Paucissimi ꝟo reperi pūt qui diligāt post mortē. Quare quilibet mortuus dicere pt illd̄ Ps. Obliuioni datus sū tanq̄ mortu⁹ a corde. Iste aūt mlieres prestātissime xp̄m dilexerūt in vita. q̄r sequebant' eū predicantē. vt pȝ Lu. viij. c. Dilexerūt in morte q̄r sociauerūt eū in cruce pendentē. Vn̄ Joh. xix dr̄. Sta/bant aūt iuxta crucē Jesu mater e⁹ ⁊ soror matris eius maria cleophe ⁊ maria Magdalene. Dilexerunt insup post mortē. io vnguēta parauerūt ⁊ ad sepulchrū dn̄i p/perarunt. Sed pleriq₃ querunt. Cur vir/go sacratissima q̄ p ceteris xp̄m dilexit nō visitauit sepulchꝝ filij cū his trib₃ mlieri/bus. Ad qd̄ respondem⁹ q̄ hoc potuit esse multiplici de causa. Prima est q̄r pasceue

⁊ sabbato tantũ fleuerat ꝙ pre nimia debi
litate subsistere nõ valebat. Vñ ſm bernñ.
oportuit ꝙ de loco passiõis inter manꝰ di/
scipulorum tanq̃ semiuiua ad domũ ꝓpriaꝫ
deferret. Hinc Augꝰ. in quodã sermõe in
quit. Illa quippe pia mater imani dolore
exulans ⁊ pectora delicata ꝯtundẽs ita ip
sa viscera oĩaq̃ fatigauerat mẽbra. vt iaꝫ
viribꝫ deficiẽs vix ꝑueire potuisset ad xp̄i
funus. Secunda cã ⁊ p̄cipua fuit q̄ꝛ ipsa
sciebat filiũ die tercia resurrecturũ. Naꝫ si
de sua resurrectõne discipulos crebro fece/
rat certiores q̃ꝑtomagis de illa cuꝫ sua di/
gnissima matre ꝑsepe ꝯtulerat. Idcirco p̄
stolabat͛ illũ auidissima in loco orõnis. et
forte illa hora qua mľieres ciuitatẽ exiere
filiũ viderat vel colloquebat͛ cũ eo. ¶ Se/
cundũ dubiũ declarandũ. Qñ mulieres
ad sepulchrũ venerũt. Nã marcꝰ dic̃ Val
de mane vna sabbatorum veniunt ad monu
mentũ orto iã sole. Matheus ꝟo scribit.
Vespe aũt sabbati que lucessit ĩ p̄ma sab
bati venit Maria magdalena ⁊ altera
maria videre sepulchruꝫ. Et Johẽs dicit
Vna aũt sabbati venit maria magdale/
na cũ adhuc tenebre essent ad monumen/
tũ. Et Lu. inq̃t. Vna aũt sabbati valde di
luculo venerũt ad monumentũ. Ad istorum
euidentiã p̄mo notandũ ꝙ sabbatũ ĩ scri/
ptura tripliciter accipi ꝯsueuit. Aliqñ pro
tota septimana. Vñ Luc. xviij. c. Ieiuno
bis in sabbato. i. in septimana. Aliqñ acci
pit͛ sabbatũ p die septima. ſm illud Exo.
xx. Memẽto vt diẽ sabbati scrifices. Ali
qñ sumit͛ p quacunq̃ die septimane cum
istis noibꝫ numerabilibꝫ. p̄ma. secũda. ter/
cia. q̃rta. q̇nta. sexta. ita ꝙ dies imedíate se
quens sabbatum dicebat͛ prima sabbati.
et sequens secunda sabbati. et sic de reli/
quis. Secundũ notandum vt refert Ni
co. d̕ lira. Qꝛ ab illa hora q̃ xp̄s fuit sepul
tus nõ potuerũt mľieres emere aromata
ad vngendũ xp̄m vsq̃ ad vesperã diei se/
quentis. q̄ꝛ solẽnitas sabbati incepta erat
ab hora sepulture. in q̃ nõ licebat aliquid
emere vsq̃ ad vesperã sequẽtis diei scꝫ sab
bati. de q̃ Joh. xix. dicit͛. Erat quippe ma/
gnꝰ dies ille sabbati. Et tũc emerunt aro/
mata ⁊ preparuerũt vt dicit Lu. ꝓpter no/
ctẽ de ꝓximo iminentẽ. sed in mane sequẽ
ti venerũt. Terciũ notandũ ſm August.
de ꝯsensu euãgelistarum ꝙ vespa duobꝫ mo
dis accipit͛. Vno mõ p fine diei ⁊ p̄ncipio
noctis. Alio modo p fine noctis ⁊ p̄ncipio
diei. Et isto vltimo modo loquit͛ Math.
cũ dixit. Vespe aũt sabbati que lucescit ĩ
prima sabbati. Si ꝟo velimꝰ dictũ Ma/
thei accipe primo modo tũc illud qđ dicit
Vespe aũt sabbati. refert͛ ad mulierũ pre/
parõnem. quia tunc vespe sabbati vt pre/
dictũ est prepauerũt se ad veniendũ. lꝫ ꝓ/
pter noctẽ nõ venissent. Illud aũt qđ dic̃
Joh. Cũ adhuc tenebre essent. Et illđ qđ
dicit Lu. Valde diluculo. Et illđ qđ dic̃
Mar. Valde mane. Intelligendũ est ꝙ
quando mulieres inceperũt iter erat valđ
mane seu diluculũ. ⁊ tenebre etiã erant. q̄ꝛ
neq̃ ꝑfecte dies neq̃ ꝑfecte nox. Sed cuꝫ
ꝑuenerunt ad monumentum iam sol erat
ortus. Sol aũt potest intelligi oriri dupli/
citer. Vno modo ꝑfecte quando primo e/
gredit͛ ⁊ apparet sup terrã. ⁊ sic nõ accipit͛
hic. Alio modo qñ lux eiꝰ incipit apparere
scꝫ in aurora cũ ab oriente albescere inci/
cipit. vnde valde mane ⁊ tenebre ⁊ dilucu
lum ⁊ orto sole accipiunt͛ pro eodẽ. ¶ Ter
ciũ dubiũ declarandum. Ad quid mulie/
res venerũt. Ad qđ respondet͛ ꝙ mos erat
iudeorũ vngere corpa defunctorum. vt ꝯser/
uaret͛ a fetore ⁊ putrefactõne. Iste ergo sã
cte mulieres nescientes ꝙ corpus xp̄i cor/
rumpi nõ poterat illud ex deuotione vnge
re decreuerũt. Ad hoc aũt clarius intelli/
gendũ cõmemorãda est sententia doctoris
nostri Richardi de media villa in suo. iiij
dist. xliij. vbi ait. Qꝛ omnia corpa incinẽ/
rabãt͛ excepto corpe xp̄i ⁊ corpe ꝟginis ma
tris que incinerata nõ fuerũt. De corpore
christi certissimũ est. de corpore matrꝫ cre/
dere pium est. Sicut em̃ culpa originalis
in anima inducit debitum separationis
anime a suo corpore propter separationeꝫ
sui a deo propter culpam. ita vicium fomi
tis in carne inducit debitum incineratio/
nis eiusdem. vnde sic omnes ex debito pre
ter christum mortui sunt vel morient͛ ita
omnibus corporibus humanis pret͛ cor/
pus christi ⁊ matris sue incineratio debet͛
Quamuis em̃ beata virgo peccatum ori/
ginale contraxerit vel si ab illo preseruata

fuerit contrahere tamen debuisset. Qua/
ꝓpter fuit in ea debitum moriendi. tamen
fomes in ea nunq̄ꝫ aliquem actū habuit.
ꝛ ꝑ secundā sanctificationeꝫ totaliter fuit
sublatus ab ea. Hoc ꝟo quod dicit de inci
neratōne corpoꝝ cōmūi cursu nature con
cordat qui est q̄ omnia generabilia ꝛ cor/
ruptibilia resoluent in id de quo facta sūt.
Humana ꝟo corpora de terra facta sunt
sicut patꝫ Geñ. ij. c. Ob quod Job. xiiij. ca.
dicit. Memento queso q̄ sicut lutū feceris
me ꝛ in puluerē reduces me. Ea ꝟo in que
corpa resoluent humana dicunt cineres ꝓ
pter antiquā cōsuetudinē q̄ñ mortuorum
corpa comburebant. Non fuit igit incine
rabile siue in pulueres resolubile corp⁹ cri
sti. q2 in illo viciū fomitis nunq̄ꝫ fuit. Et
si obijceret q̄ resurrectio eius fuit exēpluꝫ
resurrectionis nostre. ergo debuit esse a ci/
neribus. Respondere possum⁹. q̄ resurre/
ctio christi fuit exemplū resurrectōnis no
stre quantum ad eius essentiam scilicet a
a morte in vitam. non aūt q̄ꝫtum ad omia
accidentia. Sed adhuc difficultas orit d̄
illis qui iminente tpe iudicij inuenient vi
ui qui statim morient ꝛ resurgent quō illo
rū corpa incinerabant: cū incineratio nō fi
at subito. Ad qđ respondet Richardus.
Qꝫ corpa illa icinerabunt ꝑ ignē q̄ ꝓcedꝫ
faciē iudicij. Licet ḡ mulieres in fide chri/
sti deficerēt. tñ vehemētissima erat pietas
ꝛ deuotio illarū que nec timore iudeoruꝫ
nec terrore militū: q̄ ad sepulcri custodiaꝫ
fuerant d̄putati. nec insuꝑ difficultate rei
retardabant. q̄n ad corpus xp̄i vngenduꝫ
oēm diligentiā adhiberēt. dicebāt aūt ad
inuicē. Quis reuoluet nobis lapidem ab
ostio monumēti. Erat quippe magn⁹ val/
de. Matheus ꝟo dicit. Aduoluit saxum
magnū ad ostiū monumēti. Ubi ait Ni/
co. de lira. q̄ monumētū illud erat factum
ad modū cuiusdā domuncule: in cui⁹ me/
dio erat sepulchrū. ꝛ in domūcula erat qđ
dam ostiolū ad habendū illuc ingressum.
Sepulcrū aūt erat clausuꝫ grandis lapi/
dis ad os aduolutione. sigilli appositione
ꝛ militum deputatione.

¶ Qualiter angelus amouit lapidē a mo
numēto ꝛ sedebat suꝑ illū ꝛ q̄ꝫ congruum
fuit mulieribus apparere. Ca. II.

Secundo consideranda
est manifestatio resurrectōnis
xp̄i q̄ꝫtuꝫ ad angelos. Ubi tria
sunt dubia declaranda.
¶ Primū vtrū angelus amouit lapidem
ab ostio monumenti.
¶ Secundū vtrū idē angelus sedit suꝑ la
pidem qui sedebat in dextris.
¶ Terciū vtrū ꝯgruū fuit angelū mulieri
bus sic apparere.
¶ Ad primū dubiuꝫ patꝫ responsio ex di/
ctis Mathei qui ait. Ecce terremotus ē
magn⁹. angelus aūt dñi descēdit de celo.
ꝛ accedens reuoluit lapidem ꝛ sedebat su
per eum. Amotio ista ꝛ reuolutio lapidis
facta fuit post xp̄um iam suscitatū. vt oēs
doctores affirmant. Causa ꝟo hui⁹ reuo/
lutionis fuit vt vacuum ostenderet sepul
chrum a quo clauso christus resurgens ex
iuerat. Nec hesitanduꝫ est q̄ angelus po/
tuit ꝛ mouere terrā ꝛ reuoluere grandeꝫ la
pidem. cum sit sententia Aug⁹. in. iij. d̄ tri.
Et sancti Thome. i. parte. q. cx. Et Nico
laus de lira suꝑ isto passu Mathei. Qđ
q̄ꝫuis materia corpalis non obediat ange
lis ad nutum. sed soli deo. quia omnis in
formatio materie vel est a deo imediate vl
ab aliquo agente corpali. non aūt immedi
ate ab angelo. Veruntamen omnia cor/
pora obediunt angelis ad motum localeꝫ.
quia natura corporalis nata est moueri ī
mediate a natura spirituali ſm locū. Un
de ꝛ phi posuerunt suprema corpa moue/
ri localiter a spiritualibus substātijs. Ad
secundū dubium dicendum q̄ licet Ma
theus dicat angelū sedere super lapidem
ꝛ Marcus sedere in dextris. tamen non
est contrarietas. quia potuit esse q̄ ideꝫ an
gelus primo visus est sedere suꝑ lapidem
postmodum visus est sedere in monumē
to. Vel ſm Augustinum de consensu euā
gelistarum forte fuerunt duo ꝛ Mathe⁹
loquitur de vno. Marcus de alio. Lucas
ꝟo dicit. Ecce duo viri id est angeli ap/
parentes in specie virorum steterunt se/
cusillas. Ista apparitio potuit esse post
primam et secundam. dum circumirent
monumentum intrantes et exeuntes.

postq̄ꝫ ⁊ duꝫ sola Magdalena remansit. vt dicit Johes. ⁊ inclinata ꝓspiceret ad monumentū vidit duos angelos in albis sedētes. vnū ad caput ⁊ vnū ad pedes vbi situ fuerat corpus Jesu. Facile em̄ est angelis sic apparentibus. vt dicit Nico. de lira sup Lu. mutari d̄ sessiōe i stationē. ⁊ ecōuerso. Ad terciū dubiū dicimus ꝙ ꝯgrua fuit angeli apparitio. de quo Marcus scribit ꝓcipue q̄ꝫtū ad tria. Primo q̄ꝫtū ad aspectū. q꞉ viderūt eū iuuenē. Secundo q̄ꝫtum ad sitū. q꞉ sedentē in dextris. Tercio q̄ꝫtū ad amictū. q꞉ coopertuꝫ stola candida. Primo viderūt eū mulieres iuuenē ad innuendum ꝯm glo. ꝙ oēs in etate iuuenili resurgemus. Et vt sic familiarius illas alloqueret̄ istar angeli Thobie de q̊ dicit̄ Thob. v. ca. Egressus Thobias inuenit iuuenē stantē splendidū ⁊ q̄si ꝓcinctū ad ambulandū. Secūdo viderūt eum sedentē in dextris. qd̄ ꝯgrue factū est. Nam vt inq̄t Greg⁹. in omel̄. Quid ꝑ sinistrā nisi vita p̄ns. q̄d ꝟo ꝑ dexterā nisi vita ꝑpetua designat̄. Quia ḡ redēptor nr̄ iaꝫ p̄ntis vite corruptōeꝫ trāsierat recte angelus q̇ nūciare ei⁹ vitā ꝑhēnē venerat in dextera sedebat. hec ille. ꝯm ꝟo Bedaꝫ corp⁹ xp̄i sic fuit in monumēto situ ꝙ ei⁹ dextera ꝑs respiciebat plagā meridianā. Tercio viderūt eū coopꝑtū stola candida q̄ꝫtū ad amictum. Jsta aūt vestis ꝯm glo non erat corporea. sed quedā resplēdentia ex ꝟtute spirituali angeli ad silitudinē vestis. Q꞉ autē sic apparuit moralis est rō. q꞉ sicut color albus ⁊ candidus est color pulcerrim⁹ et purissimus. ita post resurrectōeꝫ erim⁹ cādidi ⁊ gl̄iosi. Uel vt Greg. dicit in omel̄. Stola candida cooꝑtus apparuit. q꞉ festiuitatꝫ nostre gaudia nunciauit. Cādor em̄ vestis splendorē nostre denunciat festiuitatis. Sed pleriq̄ꝫ querunt cum tam ex etate iuuenili q̄ꝫ ex fulgore ⁊ luminosa presentia delectabilis ⁊ iocūda fuerit angeli apparitio. quō mulieres timore cōcusse fuerunt. Ad quos sacri doctores respōdent. Q꞉ h̄ est drn̄ia int̄ apꝑitōꝫ boni ⁊ mali angeli. Nam malus terret ⁊ nō ꝯfortat. Bonus aūt subita visione terret tamē imediate ꝯfortat. Sicut ptꝫ de angelo qui apparuit Danieli. de quo ip̄e dicit c. x. Q꞉ cum stupefactus esset ad visionē angeli. angelus ꝯfortauit euꝫ ⁊ dixit sibi. Noli timere vir desiderioꝝ pax tibi ꝯfortare ⁊ esto robustus. Eodē modo iste angelus bonus mulieres a ꝑncipio terruit ꝓpter rem grandē ⁊ insolitā. tn̄ imediate confortauit eas dicens. Nolite expauescere Jesuꝫ queritꝫ nazarenū crucifixū. surrexit. nō est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum.

¶ Q꞉ mulieres ꝯuenienter fuerūt nuncie resurrectionis que xp̄m resuscitatuꝫ viderunt. ⁊. cur de Petro fit spēalis mentio.

Capitulū terciū.

TErcio ꝯsideranda est manifestatio resurrectōis christi q̄ꝫtū ad discipulos. q꞉ subdidit angelus. Jte dicite discipulis ei⁹ ⁊ Petro q꞉ precedet vos in galileaꝫ Ubi tria sunt dubia declaranda.

¶ Primū vtrū fuit ꝯueniēs vt christi resurrectio a mlieribꝫ notificaret̄ discipulis

¶ Secundū cur de Petro facta fuit specialis mentio.

¶ Terciū vtrū he mulieres xp̄m a mortuis iam suscitatū viderunt.

¶ Ad primū respondemus ꝙ mlieres cōgrue fuerūt nuncie resurrectōis. Nam sic fuit ordo dānatōis ⁊ mortis humani generis. sic debuit esse ordo denūciatōis reꝑatōnis vite ⁊ beatitudinis. Per mysteriū nanq̄ꝫ mali angeli. mulier fuit primus nuncius mortis ⁊ peccati. qn̄ scꝫ dedit viro de pomo ⁊ comedit. Mulier itaq̄ꝫ per mysteriū boni angeli est prim⁹ nūci⁹ vite ⁊ gratie. annūcians resurrectōeꝫ xp̄i ꝑ quaꝫ redēpti sum⁹ ⁊ viuificati. Jn h̊ insuꝑ erigit̄ spes muliebris sexus ne de futura resurrectōne desperet. Si em̄ mulieres fctē sunt resurrectōis nūcie. ḡ ⁊ ip̄i cū viris resurgent. Neq̄ꝫ audiēdi sūt q̇ dicūt illas in sexu virili resurrecturas ꝯtra q̊s loquit̄ augꝰst. li. xxij. de ciu. dei. ⁊ doctores theologi illum sequunt̄ in. iiij. dist. xliiij. vbi catholice tenet̄ ꝙ omnes resurgēt. sed viri in sexu virili. mulieres in sexu femineo. q꞉ hoc exigit natura indiuidui ⁊ cōgruit ꝑfectōi speciei. ⁊ erit occasio laudandi sapientiā dei. Non em̄ omniū indiuiduoꝝ natura eundem exigit sexū. sed natura quorundā exi-

gēr masculinū ⁊ quorūdā natura femineū
Et vt ibidē refert Aug⁹.ca.xvij. Mēbra
femiea nō erūt accōmodata veteri vsui: sȝ
nouo decori. quo nō alliciant aspiciētes cō
cupiscentia que nulla erit. sed dei laudet
sapiētia atq; clemētia. Et iterum. Nō erit
ibidē libido. que cōfusionis causa est. naȝ
priusq; peccassent nudi erant vir ⁊ femi/
na. vnde ⁊ post resurrectōeȝ nō erit opus
vestib⁹ ꝓ tegumēto: sed tantū amicti erūt
lumine sicut vestimēto. ¶ Secundū dubi
um fuit. Cur de Petro facta est specialis
mentio. Ad h̄ dicūt doctores. Primo ꝓpt
ꝑncipalitatē quā tenebat inter apl'os. d̄ q̄
in suo sermone plene dictū est. Ideo tanq;
ꝑncipali dicit ꝙ sibi denūcient. Scd'a ra/
tio Hiero. vt tolleret ab eo materia despe/
ratōis. q2 indignū se iudicauit discipuluȝ
dn̄i ⁊ negauit mgr̄m. Sed ꝑ penitentiā ve
niā obtinuit ⁊ grām. Tercia rō ꝑm Gre/
go. in omel. ad amouendā ab illo verecun
diā ⁊ erubescētiā nam ex eo ꝙ ter vocaliter
negauerat xp̄m cū q̄ mori se ꝓmiserat. ve/
recūdabat inter discipulos apparere. Sb
didit aūt angelus. Quia p̄cedet vos i ga
lileā. ibi eū videbitis sicut dixit vob. Ista
visio nō fuit die qua resurrexit: sed qn̄ vn/
decim discipuli: vt refert Math. abiere in
galileā in montē. scȝ Thabor. vt dicit Ni
co. de lira ibi vbi transfigurat⁹ fuerat corā
paucis: Petro scȝ Jacobo ⁊ Johe. comple
tā resurrectionē suā manifestauit vniuer/
saliter oib⁹ suis discipulis. Vn̄ ꝓbabilit
credit ꝙ illa fuit manifestatio quā descri/
bit apl's. i. Cor. xv. c Deinde visus ē pl⁹
q; q̄ngentis fratribus sil'. Mathe⁹ tn̄ nō
exp̄mit nisi. xi. apl'os. q2 iudas erat mortu
us: ⁊ isti erāt p̄ncipales discipuli xp̄i. Se/
cūdū ṽo moralē intellectū. Galilea xp̄o su
scitato recte cōgruit. Nam galilea interp̄
tat transfiguratio ꝑm Bedaȝ ⁊ Greg⁹. in
omel. vt designet ꝙ in resurrectōne facta
est transfiguratio de mortalitate ad imor/
talitatem q̄tum ad corpus. de passibilita/
te ad impassibilitatē q̄tum ad animā. de
miseria ⁊ penalitate ad eternā gloriam et
felicitatē q̄tum ad vtrunq;. Duȝ eīn chri
stus in hac vita erat voluntarie defectus
nostros assumens patiebat q̄tum ad cor
pus defectum mortalitatis. q̄tū ad aīam

passibilitatis. q̄tum ṽo ad vtrunq; patie
bat multiplicē miseriam ⁊ penalitatē. que
omnia in resurrectione deposita sūt. Hic
Leo papa in sermone inquit. Post passio/
nē xp̄i ruptis vinculis mortis. infirmitas
in virtutē. mortalitas in eternitatem. con
tumelia transiuit in gloriam. Et vt Gre/
gorius. in omel. refert. Nos resurrectiōis
eius gloriā leti videbim⁹ si a vicijs i virtu
tum celsitudinē transmigramus. ¶ Ter/
cium dubiū erat vtrū ille sancte mulieres
quibus angelus xp̄i resurrectionē mani/
festauit viderūt xp̄m suscitatum Et ꝙ sic
apparet ex dictis euangelistaꝝ. Inq̄t enīȝ
Marcus. Surgens Jesus mane prima
sabbati apparuit primo Marie magda/
lene a q̄ eiecerat septē demonia. Et math.
dicit Q' audito ab angelo nouo de resur/
rectione exiere cito de monumento: ⁊ in ti/
more ⁊ in magno gaudio currentes nun/
ciare discipulis. Ecce Jesus occurrit illis
dicens. Auete. Ille aūt accesserūt ⁊ tenu/
erunt ⁊ pedes eius ⁊ adorauerūt eū. Vbi
aduertendū ꝙ postq; angelus de resurre/
ctione: vt dictū ē: mlieres instruxerat. ipse
consternate mente abire ceperūt. Et cum
nōdum plene capaces essent tanti myste/
rij. putabant forte christi corpus a iudeis
fuisse sublatum ⁊ in aliquo vili loco collo/
catum. Quare magdalena que xp̄m ar/
dentissime diligebat anteq; aliquid dili/
gentius scrutaret. ip̄m sublatum pro cer/
to esse subponens Petro ⁊ Johanni nun/
ciare cucurrit. vt scribit Johānes dicens.
Tulerunt dn̄m de monumento ⁊ nescim⁹
vbi posuerunt eum. Illi ṽo venerunt ad
monumentum. ⁊ Johannes cucurrit citi
us Petro. et inclinauit caput ad sepulcruȝ
viditq; posita lintheamina. nec tamen in
trauit illud. Petrus ṽo postea veniens in
trauit in illud. viditq; posita lintheamina
⁊ sudariū capitis stans ad partem. Dein
de Johannes intrauit ⁊ vidit ⁊ credidit
quod dixerat Magdalena. scȝ dn̄m eē sb
latum de monumento. Nondum eīn scie/
bāt scripturas ꝙ oportebat eum a mortu/
is resurgere. post hoc aūt discipuli contri/
stati ad ꝓpria redierunt. ⁊ Magdalena
cum his mulierib⁹ ad sepulcrū redierūt a
quo illis duab⁹ recedētib⁹ Maria stabat

ad monumentū foris plorans. ꝛ dū sic fle
ret inclinauit se ꝛ ꝓspexit in monumentū.
ꝑm eīn Grego. Amanti semel aspexisse nō
sufficit. qꝛ vis amoris multiplicat affectū
inquisitionis. Et tūc vidit duos angelos
sedētes vnū ad caput ꝛ vnū ad pedes vbi
positū fuerat corpꝰ Jesu. dicūt ei illi. Mu
lier qd ploras. Dicit eis. Tulerunt domi
nū meū: ꝛ nescio vbi posuerūt eū. Cū h̄ di
xisset ꝯuersa vidit Jesum stantē. ꝛ nescie
bat qꝛ Jesus esset Et dixit ei Jesus Mu
lier qd ploras. Quē queris. O bone Je
su desideriū aīe sue. Cur interrogas qd
ploras quē queris. Ipa pauloante oculis
viderat te spem suā suspēdi in ligno. ꝛ tu
nunc dicis. quid ploras Ipa die tercia p̄
cedente viderat manꝰ tuas quibꝫ sepe bn̄
dicta fuerat ꝛ pedes q̄s lachrymis rigaue
rat clauis affigi. ꝛ nūc tu dicis qd ploras
Nūc insup corpus tuū sublatū extimas
ad qd vngendū vt se quodāmodo ꝯsola
ret veniebat. ꝛ tu dicis qd ploras quē que
ris. Tu ipse scis qꝛ te solū querit. te solū di
ligit. ꝑ te oīa contēnit: ꝛ tu dicis quē que
ris. Tu causa querele. tu cā ploratꝰ. tu eā
dilectā discipulā totā a te attraxisti. At il
la existimās qꝛ hortulanꝰ esset dixit ad eū.
Dn̄e si tu sustulisti dicito mihi vbi posui
sti eū: ꝛ ego eū tollā. O admirabilis muli
eris audacia. O maria si forte corpus Je
su positū est in atrio p̄ncipis sacerdotū vbi
aplorꝫ p̄nceps calefaciebat se ad ignē. qd
factura es ego eū tollā. Sed si in platea fo
ret cū m̄ltitudine iudeorꝫ: qd nunc ageres
Ego eū tollā. O constantia. O ardor istā
matissime. quo mens Magdalene lique
fiebat. Absolute ꝓmittit: ego eū tollā. Di
cit ei Jesus. Maria. Hec siquidē vox pe
netrauit animā eius. Cognouitqꝫ Jesum
ꝛ dixit Raboni. i. magister. ꝛ cucurrit ad
pedes eius. Cui Jesus. Noli me tangere.
nondū eīn ascendi ad patrē meū. scꝫ ꝑm
tuum iudiciū infidele. ac si apte dicat. Ti
bi nō ascendi. quia non credidisti perfecte
me equalem patri. vel forte hoc ait. vt illā
humiliaret ne nimis presumeret. qꝛ ipsū
resuscitatū prima oīm conspexisset. distu
litqꝫ ei concedere tactū donec secūda vice
cum aliis appareret. Et addidit dn̄s ma
rie dicēs. Vade ad fratres meos ꝛ dic eis
Ascendo ad patrē meum ꝛ patrē vestrū
deum meum ꝛ deum vestrum. Statimqꝫ
disparuit. At ꝛ Magdalena in fide soli
data animo iocunda egrediens ortum ꝑ
gebat vt iussa domini ꝛ magistri ꝑficeret.
Cumqꝫ festina rediret socias suas in itine
re infra sepulcrū ꝛ Hierusalē adinuenit.
quibus christum in specie hortulani se vi
disse narrauit. Cumqꝫ festino gressu ver
sus Hierusalem pariter irent. ecce Jesus
occurrit eis dicens. Auete. Iste aūt acces
serunt et tenuerunt pedes eius ꝛ adoraue
runt eum adoratōne latrie. in fide iam ro
borate. Tūc ait illis Jesus. Nolite time
re. Ite nunciate fratribus meis vt eant in
galileam. ibi eīn me videbūt. Vocat autē
discipulos fratres amantissimus p̄nceps
tum vt ostendat se surrexisse in carne gene
ris nostri. tum vt ad sui amorem magis
eos accendat. ꝛ ad fiduciam societatꝭ sue
ac visionis corroboret ꝛ confirmet. tuꝫ ꝓ
vt filios eterni patris ꝛ christi se noscerent
coheredes. O huius almi regis benigni
tas qui relictus in bello pauidos suos for
midosos ꝛ fugitiuos socios cum euasit no
minat fratres ꝛ nouitatem celestem in suo
corpore ostendere repromittit Et sicut dici
tur. Joh. xx. c. Venit Maria scꝫ cū aliis
mariis annuncians discipulis quia vidi
dominū. et hec dixit mihi. Curramus igi
tur ꝛ nos fide ac deuotione ad christum
omni studio requirendum. qui ad se cun
tes non eiicit foras. concedens illis ꝛ in p̄
senti gratiam ꝛ in futuro gloriam sempi
ternam. Amen.

¶ Sermo. XIX. de ascensione saluatoris nostri Jesu christi quando videntibus discipulis celos ascendit.

Assumptus est in celū
et sedet a dextris dei. Scribun
tur hec verba originalit. Mar
ci vltimo capitulo. et in euange
lio presentis solennitatis. Jocundissimū
nouum ascensionis Jesu christi filii dei
merito excitare debet mentes nostras eri
gere ac pie subleuareque omnium cor

da ad ardentissime desiderandū bonū il-
lud sūmū ac cupiosū. qđ cū quisq̄ acq̄sie-
rit nunq̄ amittet neq̄ amplꝰ excusare se
hoīes possunt si se ignaros ꝓmisse felicita
tis dicāt. Cū ipse Jesus nō solū ꝟbo sꝫ ex-
piencia facti ōnderit claruꝫ ad supos iter.
Qđ Micheas predixit. c. ij. Ascēdit pan
dēs iter añ eos. Profecto res clarissima et
admiranda fuit. dū xp̄s q̄dragesima die
postq̄ surrexit a mortuis. vidētibꝫ discipu
lis eiꝰ alijsq̄ deuotis q̄plurimis ꝛ bn̄dicta
matre. de mōte oliueti celū cōscēdit. Qua
ꝓpter vt h̄ oīa cūctꝭ inotescāt ad xp̄i ascen
tionē dirigamꝰ animū ꝛ ꝟba. De qua i pn̄
ti sermōe tria mysteria ꝓponimꝰ ꝯtēplāda
¶ Primū dicit̄ dignitatis.
¶ Secundum congruitatis.
¶ Tercium qualitatis.

¶ De dignitate ꝛ preeminētia xp̄i q̄ notat̄
ꝑ h̄ q̄ sedet a dextrꝭ dei ꝛ quid ꝑ dexteraꝫ
intelligit̄. Capitulū primū.

PRimū mysteriū contē
plandū de ascēsione xp̄i dicit̄ di
gnitatis. qꝛ ascēdit ꝛ sedet a de
xtris dei. i. ꝓeminet oībꝫ creatu
ris ꝛ angelis ꝛ hoībus. Juxta illud qđ scri
bit apl̄s ad Eph. i. c. Cōstituit illū super
oēm principatū ꝛ potestatē ꝛ sup̄ oē nomē
qđ noīat̄ siue in h̄ seculo siue i futuro. Sꝫ
ꝓ clariore huiꝰ partis intelligentia tria sūt
hic dubia declaranda.
¶ Primū vtrū xp̄o ꝯueniat sedere ad de-
xteram patris.
¶ Secundū vtrū sedere ad dexteram pa-
tris cōueniat xp̄o fm̄ q̄ homo.
¶ Terciū vtrū alijs a xp̄o conueniat sede
re ad dexteram patris.
¶ Ad primū dubiū arguūt q̄dā q̄ nō cōue-
nit xp̄o sedere ad dexteraꝫ patris. neq̄ bn̄
aiunt ita de xp̄o loquētes. Primo nullum
corꝑale cōpetit deo q̄ spūs est. Sed dexte
ra ꝛ sinistra sūt differētie positionū corꝑa-
liū. g̃ nō ꝯueniūt deo. Secūdo si filiꝰ sedet
ad dexterā. g̃ pater ad sinistrā. sed dextera
nobilior est sinistra. g̃ pater sedet in ꝑte ig̃
biliori. Tercio stare ꝛ sedere sūt opposita.
sed Act. vij. c. Stephanꝰ vidit Jesū stantē
a dextris ꝟtutis dei. g̃ nō sedet. Sed con-
tra sic arguentes prius opponamꝰ testimo
nia scripturaꝝ. dein dessoluemꝰ obiecta In
simbolo nanq̄ aploꝝ dicit̄. Ascēdit ad ce
los sedet ad dexterā dei patrꝭ oīpotētꝭ. Et
in simbolo patrū. Ascēdit in celū sedet ad
dexterā patris. Et ad Eph. i. c. scribit̄. Cō
stituēs illū ad dexteraꝫ in celestibꝫ. Et ad
Col. iij. c. Xp̄s est in dextera dei sedēs. Et
ad Heb. i. c. Sedet ad dexterā maiestatis
in excelsis. Et. x. c. Sedet in dexteraꝫ dei
patris. Et ad Roma. viij. c. Xp̄s iesus est
ad dexterā dei q̄ etiā interpellat pro nobis
ꝛ Mar. xiiij. c. Lu. xxij. Mat. xxvi. Erit
filiꝰ hoīs sedēs a dextris ꝟtutis dei. Hoc
p̄dixit Dauid ps̄ cix. Dixit dn̄s dn̄o meo
sede a dextris meis. q̄ aūt hec ꝟba de xp̄o
dicant̄ ptꝫ ex eo q̄ Paul. ad Heb. i. c. ait
Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliq̄n d̄us. sede
a dextris meis. Et xp̄s Math. xxij. dixit.
Quō Dauid vocat eū in spū dn̄m dicēs
Dixit d. d. m. s. a d. m. Et si iudei negarēt te
stioniū pauli ꝛ xp̄i asserētes ꝟba ista đ alio
nō de ipo xp̄o affirmari debere. statim in-
credulitatē eoꝝ ꝯuincimus ꝑ doctores ip
soꝝ. Nā rabi Jonathan apđ hebreos ꝓba
tissimꝰ in sua trāslatiōe chaldaica ait Di
xit dn̄s ꝟbo suo. Et rabbi Joden sup̄ illud
ps̄. xvij. Dedisti mihi ꝓtectōeꝫ salutꝭ tue.
ꝛ dextera tua suscepit me. inquit. In futu
rū deus sctūs ꝛ bn̄dictus ꝯuertere faciet
regē messiam ad dexterā suā. Sic scriptū
est. Dixit dn̄s dn̄o meo sede a dextrꝭ meis.
Istud insup̄ tꝫ rabbi Moyses addarsan
Pro solutōne igit̄ obiectoꝝ notāde sūt ve-
ritates. Prima veritas q̄ h̄ nomē dextera
in scripturis inuenit̄ de deo dictuꝫ. Unde
Exođ. xv. c. Dextera tua dn̄e magnificata
est in ꝟtute dextera tua ꝑcussit inimicum.
Et ps̄. xv. Delectatōnes in dextera tua vs
q̄ in finē. ꝛ Ps̄. xx. Dextera tua inueniat
oēs qui te oderunt. Et. Ps̄. xlvij. Justicia
plena est đxtera. Et ps̄. cxvij. Dextera dn̄i
fecit ꝟtutē: dextera dn̄i exaltauit me. ꝛ Ps̄
cxxxvij. Saluuꝫ me fecit dextera tua. Et
Esa. xlviij. c. Dextera mea mēsa est celos
ꝛ Abacuc. ij. c. Circūdabit te calix dextere
dn̄i. Scđa veritas. Qꝫ cū dicimꝰ xp̄m ad
dexterā patris sedere. nō intelligimꝰ ꝑ de-
xterā aliq̄d corꝑale. sed locutio est meta-
phorica q̄les ꝛ alie cū dicimꝰ oculos domi
ni: brachiū dn̄i ꝛ sit̄ia. ꝑ que designant̄ spū

ales ꝓprietates siue opatiões diuie. Hinc
Damasc. in. iij. sua℞ sententia℞ ait. Non
localē dexterā patrꝫ dicim⁹. q̄lr em̄ q̇ incir
cūscriptibilis ē localē adipiscet dexteram
Tercia veritas ꝙ noīe dextere intelligunt
tria. scꝫ glīa diuinitatis. btitudo ⁊ iudici/
aria ptās. Ex q̊ ſm Aug⁹. li. de simbolo et
Damasc. Sedere ad dexterā patrꝫ nīl ali
ud est nisi cū p̄re hr̄e glīa3 diuitatꝫ ⁊ beati
tudinē ⁊ iudiciariā ptātē. ⁊ h̄ incōmutabi
liter ⁊ regalr̄. Vn̄ Damas. inq̄t. Dexterā
p̄ris dicim⁹ glīam ⁊ honorē diuinitatꝫ. in
q̄ dei fili⁹ extitit an̄ secula vt d̄s ⁊ p̄ri con/
substātialis. ſm ꝓ Tho. iij. parte. q. lvij.
Hec prepositio ad vel in cū dicim⁹ ad de/
xtrā vel in dextris. solā distinctōꝫ ꝑsonalē
importat ⁊ originis ordinē. nō aūt gradū
nature vel dignitatis. q̇ nll's est in ꝑsonis
diuinis. q2 ſm Athanasiū tres ꝑsone coe
terne sibi sunt ⁊ coeq̄les. Et sic soluim⁹ p̄/
mū obiectū ōn̄dētes ꝙ non d̄r dextera cor
ꝑaliter de deo. Ad secundū ꝓ tn̄ dēt Au
gust. in li. d̄ simbolo. In illa btitudine oīa
dextera. q2 nulla est ibi miseria. Veruntn̄
vt inquit Tho. vbi s̄. Nullo mō p̄t dici ꝙ
p̄r sedeat ad dexterā filij vel spūssancti. q̇a
fili⁹ ⁊ spūssctūs trahūt originē a p̄re ⁊ nō
ecōuerso. Sed spūssctūs ꝓprie p̄t dici sede
re ad dexterā p̄ris vel filij ſm sensū p̄dictū
Veruntn̄ ſm quādā appropatione attri/
buit filio eq̄litas. Vn̄ aug⁹. ait. In p̄re ē
vnitas in filio eq̄litas. in spūsctō vnitatis
eq̄litatisq3 cōnexio. Cōfirmat hāc senten/
tiā Alexander in. iij. sūme. vbi ait. Sede/
re ad dexterā patris importat distinctōe3
ꝑsona℞ ⁊ equalitatē ꝑsone ad ꝑsonā i glo/
ria ⁊ honore. sed sic se habet spūssctūs ad
patrē. g̊ ei ꝯuenit sedere ad dexterā patris
Sed de equalitate dupl'r loqui possum⁹.
scꝫ ꝓprie vel ꝑ appropriationē. ſm ꝙ ꝓprie
sumit nō dicit aliud equalitas in diuinis
nisi diuinā essentiā vel virtute3 que nō est
maior in ꝑsonis in vna q̄3 in alia. sed vna
eadē in qua equant ꝑsone. H̄ modo ē vna
equalitas in diuinis ꝑsonis sicut vna eēn
tia. Alio modo sumit equalitas in diuis
ſm appropriationē. ⁊ sic appropriat filio.
Ad secundū obiectū dicim⁹ ꝙ visio Ste/
phani fuit eodē modo quo xp̄s auxiliu3 si
bi prestare iam erat ꝑatus. Vn̄ greg⁹. in

omel. inq̄t. Sedere iudicātis est. stare ꝓ
pugnantis vel adiuuātis. Stephanus g̊
in labore certaminis positus stantē vidit
quē adiutorē habuit. Sed hūc post ascen
sionē Marcus sedere describit. q2 p⁹ as/
sumptōnis sue gloriā iudex in fine vide/
bit. ¶ Secundū dubiū erat vtrum sedere
ad dexterā patris cōueniat xp̄o ſm ꝙ hō.
Et ad h̄ dicūt sctūs Tho. ⁊ Alexander ꝙ
cū noīe d̄xtere intelligant tria supradicta.
scꝫ glīa diuinitatis btitudo ⁊ iudiciaria po
testas. hec prepositio ad quendā ad dexte
rā accessū significat. in q̊ designat ꝯueniē/
tia cū q̄dā distinctōe. q̄d p̄ōt esse tripliciť.
Primo vt sit ꝯueniētia in natura ⁊ distin
ctio in ꝑsona. Et sic xp̄s ſm ꝙ fili⁹ dei sed3
ad dexterā patris. q2 h3 eandē naturā cu3
p̄re. Vn̄ glīa diuitatꝫ btitudo ⁊ iudiciaria
ptās ꝯueniūt essentialr̄ filio. sic̄ ⁊ p̄ri ⁊ h̄ ē
esse in eq̄litate p̄ris. Secūdo p̄ōt intelligi
ſm gratiā vnionis q̄ importat econuerso
distinctōe3 nature ⁊ vnitatē suppositi siue
ꝑsone. Et ſm h̄ xp̄s ſm ꝙ hō est fili⁹ dei. ⁊
ꝑ ꝯn̄s sedet ad dexterā patrꝫ ſm eq̄litate3
honoris. inq̄ztū eode3 honore veneramur
ip̄m filiū dei cū eadē natura assūpta hūa/
nitas q̇dē xp̄i ſm ꝯditōe3 sue nature non
h3 glīam vl' honorē diuitatis quā tn̄ hab3
rōne ꝑsone cui vnit. Vn̄ Damasc. ait. In
glīa diuitatis dei fili⁹ extn̄s an̄ secula vt de
us ⁊ p̄ri ꝯsbalis sedet cū glorificata ei car
ne ei⁹. Adorat em̄ vna yypostasis vna ado
ratōe ei⁹ cū carne ei⁹ ab oī creatura. Tercō
p̄ōt intelligi ſm ꝙ hō ſm ꝯditiōe3 nature
⁊ h̄ ſm gratiā habitualē q̄ abūdantior est
in xp̄o p̄ oīb3 alijs creaturꝫ. in tm̄ ꝙ ip̄a na
tura humana in xp̄o beatior ē ⁊ sup omes
alias creaturas hn̄s regulā ⁊ iudiciaria3
ptātē. ⁊ sic esse in equalitate p̄ris nō ꝑtinet
ad ip̄am naturā humanā xp̄i. s3 solū ad ꝑ
sonā assumentē. Nihilomin⁹ sic ſm ꝙ hō
sedet ad dexterā p̄ris. i. ſm Aug⁹. in bōis
patnis potiorib3 p̄ ceterꝫ creatis. q2 oēs ali
as creatas p̄cellit i btitudine ⁊ iudiciaria
ptāte vt dctm̄ ē. ¶ Terciū dubiū erat vt℞
alijs a xp̄o ꝯueniat sedere ad dexterā p̄ris
Nā aug⁹. dic̄. in li. d̄ simbolo. Sedere ad
dexterā est habitare in ei⁹ btitudine. Sed
oēs electi sūt bti. g̊ oēs sedēt ad dexteram
Q̄d ꝯfirmari p̄t ꝑ illd̄ Math. xxv. Sta/

tuet oues quidem a dextris. Contrarium
tamē videt̄ esse ex eo ꝙ apl's ad Hebr. i. c.
ait. Cui aliqñ angeloꝝ dixit. sede a dextris
meis, quasi dicat nulli. Respōdet ğ sctūs
Tho. Q: xp̄s sedet ad dexterā p̄ris inqn/
tū ſm diuinā naturā est in equalitate p̄ris
Scđm humanā ꝟo est in excellenti posses
sione bonoꝝ diuinoꝝ pre ceteris creaturis.
qđ nulli hoi vel angelo ꝯuenit. Sedere ğ
in dextera nō significat simplicit̄ esse in be
atitudine: ſ3 habere btitudinē cū quadaz
dñatiua ptāte ꝛ q̄si ꝓpriaz naturalē quod
soli xp̄o cōuenit. Pōt tñ dici ꝙ oīs btūs et
si nō sedeat sit tñ ad dexterā dei ꝯstitutus
Consideremꝰ itaqȝ ex his q̄ dicta sunt q̄n
ta ēst gl'ia filij virginis btē. quē adorāt an
geli. cui oēs obediant creature. in cuiꝰ noie
flectit̄ oīe genu. Ve stultis gentib; ipm ꝯ
spicientibus. Ve duris iudeis in eū nō cre
dētib;. Ve malis xpianis illū nō seq̄ntib;
Hic est ille Jesus q̄ ꝑ nobis carnem assu
mens deus ꝛ hō triginta trib; annis cum
hoibus habitauit. Hic est ille q̄ affixꝰ pe/
pendit in ligno in medio latronū spinis co
ronatus. Hic q̄ tertia die resurrexit a mor
tuis. Hic q̄ regnabit in eternū: cuiꝰ regni
nō erit finis. ſm angeli sentētiā. Luc. i. ca.
Hic est deniqȝ de q̄ dum ascēderet ad ce/
los angeli dixerūt tanta ꝑconia. Nā post/
q̄ȝ nube tectus videri desijt discipuli intu
ebant̄ in celum suspēsis vultib; ꝛ erectis lu/
minib;. Et ecce duo viri. i. angeli specie vi
roꝝ apparētes iuxta illos in ꝓpinq̄ scȝ ae/
re in vestib; albis in signū solēnitatis ꝛ le/
ticie: qui vt dixerūt. vt habet̄ Act. i. c. Vi/
ri galilei cur statis aspiciētes in celū qua/
si admirātes ꝛ stupidi de h̄ quod vidistis
ꝛ q̄i tristet ꝛ desolati de h̄ ꝙ mgr̄i v̄ri p̄ńti
am corpalē ꝑdidistis. Hic Jesus q̄ assū/
ptus est a vobis in celū ꝛ ascēdere potuit.
q2 opus a p̄re sibi impositū ꝯsumauerat.
ne ꝯtristemini. q2 sic veniet quēadmoduz
vidistis eū eūtē in celū. O felix regnuz qđ
nō deficiet. O rex inclyte q̄ ꝛ seruos tecuz
regnare ꝑmittis. O gēs sctā amicoꝝ tuo
rū q̄ vocē tuā dulcissimam erūt audituri.
Venite bñdicti p̄ris mei. possidete ꝑatuz
vob regnū a ꝯstitutōe mūdi. Tu igit̄ rex
gl'e xp̄e. Tu p̄ris sempit'nꝰ es filꝰ. Tu ad
dexteram dei sedes in gl'a p̄ris. Judex cre

deris esse vēturus. Te ğ q̄s tuis famulis
subueni q̄s ꝑcioso sanguine redemisti.

¶ Qꝛ ascēsio xp̄i cōgrue celebrata ē respe/
ctu tp̄is ꝑsone ꝛ termini. Ca. II.

Secundū mysteriū con
templandū de ascēsiōe xp̄i dicit̄
ꝯgruitas. Cōgrue nanqȝ ꝯue/
nientissimeqȝ facta fuit ascēsio
illa ꝛ h̄ triplici respectu.
¶ Primo respectu temporis.
¶ Secūdo respectu ꝑsone.
¶ Tercio respectu termini.
¶ Prio fuit ꝯgrue ascēsio xp̄i celebrata re/
spectu tp̄is. Qꝛ die. xlº. postq̄ȝ vite autor a
mortuis resurrexit ascēdit ad celos. potuis
set q̄dē antea ascēdisse. Sȝ sic differre vo/
luit: vt veritatē resurrectōis ꝓbaret. diffici
liꝰ em̄ erat ꝓbare veritatē resurrectiōis q̄ȝ
passiōis. q2 a ꝑma die vsqȝ ad terciaz vere
ꝓbari poterat mors. Sed ad verā resurre
ctionē ꝓbandā plures dies requirebantur
Et h̄ est qđ đr Act. i. c. Prebuit seipm vi/
uuz pꝰ passionē suā in m̄ltis argumentis,
ꝑ dies. xlª. apparēs ꝛ loquēs de regno dei.
Hinc Leo papa in sermōe de ascēsiōe in
q̄t. Quadragenariꝰ hodie dieꝝ cōpletus
est numerus sacratissima ordinatōne dis/
positus. ꝛ ad vtilitatē n̄re eruditōis ipen
sus vt dū a dño in h̄ spacio mora p̄ńtie cor
ꝑalis extendit̄. fides resurrectōis documē
tis necessarijs muniret̄. Et iterū in eodem
sermone ait. Nō hi dies q̄ inter resurrectio
nē dñi ascensionēqȝ fluxerūt ocio transire
discursu. ſȝ magna in eis ꝯfirmata sūt sa/
cramēta. mağ sunt reuelata mysteria. In
his metus dire mortis auferr̄ ꝛ nō solum
aie ſȝ etiā carnis imortalitas ꝯclarat̄. In
his ꝑ insufflationē dñi infundit̄ apl'is spi
ritus sctūs. ꝛ btō Petro sup̄ ceteros post re
gni claues ouilis dñici cura mandat̄. In
his duob; discipulis terciꝰ i via dñs iūgit̄
comes. ꝛ ad oēm n̄re ambiguitatis caligiez
detergendā pauentiū vl' trepidantiū tar/
ditas increpat̄. flāmā fidei illuiata corda
ꝯcipiūt. ꝛ q̄ erāt tepida reserante dño scri
pturas efficiunt̄ ardētia. Hec ille. ¶ Se/
cūdo fuit ꝯgrue ascēsio xp̄i ꝑacta respectu
ꝑsone. vbi a doctorib; querit̄. An fuit con
ueniēs xp̄m ascēdere. Et posset q̄s arguē

do dicere ꝙ nõ. Primo q₂ Phus dicit in .ij
de celo ⁊ mũdo. Illa que optimo mõ se ha
bẽt possidẽt suũ bonũ sine motu. Sz xp̃s
optimo modo se habuit: ⁊ s̾m diuinã na/
turã. q₂ est sũmuz bonuz. ⁊ s̾m humanaz
q₂ erat optime glorificatus. g̊. nõ ꝯuenie/
bat illi aliquis motus. Sed ascẽsio est q̇/
dã motus. q̃re videt̾ ꝙ nõ debebat ascẽde/
re. Secundo om̃e qđ mouet̾ mouet̾ ꝓpter
aliq̃d melius: sz xp̃o non fuit melius eẽ in
celo q̃ȝ in terra. nec q̃ȝtũ ad aiam nec q̃ȝtũ
ad corpus. q₂ vbiq̃ȝ eque btũs. g̊ nõ debe/
bat ascẽdere. Tercio si post resurrectionez
suã fuisset cũ hoibus ꝯuersatus vel glorio
sus regnasset in terris mltoplures eũ seq̃/
rent̾ q̃ȝ modo. g̊ debuit nobiscũ manere et
nõ ascẽdere in celum. Pro declaratõne ve
ritatis ⁊ hoꝝ solutõne rñdet sctũs Tho.
iij. pte. q. lvij. ꝙ locus debet eẽ ꝓportionat⁹
locato. Christus aũt ꝑ resurrectõez vitaz
imortalẽ ⁊ incorruptibilẽ inchoauit. loc⁹
ꝟo in q̊ habitamus est locus gñatõnis et
corruptõnis: sed locus celestꝪ est locus icor
ruptõnis. Ideo ꝯgruẽter xp̃s ad locũ illũ
se transtulit. Ad primũ ergo dicit Tho. ꝙ
deus est q̇ possidet suũ bonũ sine motu. q₂
om̃ino imutabilis est. Quelibet aũt crea/
tura est aliq̊ modo mutabilis s̾m Augus.
viij sup Gen̄. ad literã. Et quia natura as
sumpta a filio dei remansit creata. non est
incõueniens si ei aliquis motus attribuat̾
Ad secundũ respondet sctũs Tho. ꝙ xp̃o
ascendẽti nihil accreuit q̃ȝtũ ad ea que sũt
de essentia glorie siue s̾m corpus siue s̾m
aiaz. Tñ accreuit aliq̃d q̃ȝtuz ad loci decẽ
tiã quod est de bene esse glorie nõ qđ corꝑi
eius aliquid aut ꝑfectõnis aut ꝯseruatio
nis acquireret̾ ex corꝑe celesti. sed solũmo/
do ꝑ quãdã decentiã. h̊ aũt aliquo modo
ꝑtinebat ad eius gl̾iaz. Et de hac decen/
tia gaudiũ quoddã habuit. nõ q̇dẽ ꝙ tũc
de nouo gaudere inciperet qñ in celũ ascen/
dit: sed q₂ nouo modo gauisus est sicut de
re impleta. Ad terciũ argumentũ dicit̾ ꝙ
licet presentia corporalis eius fuisset sub/
tracta: nõ tamẽ diuinitatis Adest insuper
semꝑ nobiscũ in sacramẽto altaris. licz nõ
videat̾ ocl̾is corꝑalibus Ob qđ Math.
vlti. dũ ascendẽdo discipulos relinquebat
dixit. Ecce ego vobiscũ sum om̄ibꝫ diebꝫ
vsq̃ȝ ad consumationem seculi. Fuit cum
apostolis assistendo eis in oꝑibus miracu
losis. q₂ vt dicit Marcus vlti. c. Predica
uerũt vbiq̃ȝ dño cooꝑante ⁊ sermonẽ con/
firmante sequẽtibus signis. Assistit nobis
cũ existẽdo. vt dictũ est in sacramento eu/
charistie vbi est xp̃s totus. Assistit etiam
eccl̾ie semꝑ ipam dirigẽdo ꝑ occultos in/
structus spũsſancti. vt sic nõ deficiat fides
Petri. Propterea. Aug⁹. in sermone de as/
censione ita pulcre loquit̾. Omnia charis
simi que dñs Jesus christus in hoc mũdo
sub fragilitate nostra miracula edididit
nobis proficiunt. Qui dum humanaz cõ/
ditionem sideribus importauit. credenti/
bus celuz patere posse monstrauit. Et dñ
victorem mortis in celestia eleuauit. victo
rem eiusdem mortis quo sequeremur oñ/
dit. Ascensio ergo dñi catholice fidei con/
firmatio fuit. vt securi in posterum crede/
remus miraculi ipsius donum. cuius in p̃
senti percepissemus effectum. ⁊ fidelis q̇s
q̃ȝ cum iaz tanta perceperit per ea q̃ agno
scit prestita discat sperare promissa. ac deꝭ
preterita presentiq̃ȝ bonitate quasi futuro
rum teneat cautionẽ. Hec Aug⁹. Tercio
ascensio christi fuit congrue celebrata re/
spectu termini. quia ascendit suꝑ omnem
creaturã tam spiritualem q̃ȝ etiam corpo/
ralem. Ex quo apl̾s ad Ephes. iiij. ca. ait.
Qui descendit ip̃e est. ⁊ qui ascẽdit super
omnes celos vt impleret omnia. s̾m Nic.
de lira. super hoc passu non est intelligen/
dum ꝙ ascenderit totaliter suꝑ celum em/
pireum vbi nullus est locus nec creatura
aliq̃. Sed ꝙ ascẽderit ad ptẽ digniorẽ celi
empirei. qđ est locus btoꝝ ⁊ celum supre/
mũ. loc⁹ aũt ille debet̾ substãtijs spũalibus
s̾m q̊ndã cõgruentiã. q₂ ille sbe sunt supre
me in ordine sbarũ. Et tñ xp̃s ascẽdit suꝑ
oẽs sbstantias spũales ⁊ suꝑ oẽs ordines
angeloꝝ. nec est incõueniens corp⁹ xp̃i p̃/
poni sbstantijs spũalibꝫ cũ spũs simplicit̾
nobilior sit omni corpore. Quia vt inquit
sanctus Tho. Licet corpus istud consid/
rando conditionẽ nature corporee sit ĩfra
substantias spirituales. considerando ta/
men dignitatem vnionis. qua est persona
liter deo coniunctum excellit nobilitatez et
p̃eminẽtiã oim sbaꝝ spũaliũ ⁊ oiz ãgeloꝝ

¶ Qualiter xp̄s ascēdit cū p̄tāte ꝛ magni
ficētia vidētib⁹ patenter discipulis.

Capitulum terciū.

Tercīū mysteriū ꝯtem
plandū de ascēsiōe xp̄i dicit̃ q̄li
tatis. In q̄ ꝑscrutari debemus
q̄l'r xp̄s ascēdit. Ad quod dici
mus quia ascendit tripliciter.

¶ Primo potenter.
¶ Secūdo magnifice.
¶ Tercio patenter.

¶ Primo ascēdit potent̃ vbi tres difficul
tates oriunt̃. Prio vtꝝ ascendere ꝯueniat
xp̄o fm diuinā naturā. Ad h̄ ita rn̄det. s.
Tho. vbi s̄. ꝙ ly fm p̄t duo notare. sc3 ꝯdi
tionē ascēdent̃ ꝛ cā3 ascēsiōis. Prio mō n̄
p̄t ꝯuenire xp̄o fm ꝯditōe3 diuine nature
tū q2 nihil est diuitate alti⁹ q̄ possit ascēde
re. tū q2 ascēsio ē mot⁹ localis q̄ diuie natu
re nō cōpetit q̄ ē imobilis ꝛ inlocalis. S3
ꝑ hūc modū ꝯpetit xp̄o fm humanā natu
rā q̄ ꝯtinet̃ loco ꝛ motui sbiacet. Itaq xp̄s
ascendit in celū fm ꝙ hō nō fm ꝙ d̄s. Si
v̄o ly fm dicat cā3 ascēsiōis cū xp̄s ex v̄tu
te diuina i celū ascēderit. dicim⁹ ꝙ ascēdit
fm ꝙ d̄s. Scd̄a facultas vtꝝ ascēdit pro
pria v̄tute. Ad illd̄ Tho. dic. Q3 cū i xp̄o
sit duplex natura diuina. sc3 ꝛ hūana fm
vtranq accipi p̄t ꝑpria v̄tus. Xp̄s ḡ ascen
dit ꝑpria v̄tute diuina. de v̄tute v̄o hūana
distinguit Tho. ꝙ h̄ p̄t dupliciter accipi.
Una quide3 est v̄tus naturalis q̄ ꝓcedit
ex p̄ncipijs nature: ꝛ hac xp̄s nō ascendit.
Alia aūt v̄tus est gl'ie fm quā xp̄s in celū
ascēdit. Cui⁹ q̄dē v̄tut̃ rōe3 q̄dā accipiūt
ex natura q̄nte essentie. q̄ est lux. vt dicunt
quā ponūt eē d̄ cōpositōe corpis humani
ꝛ ꝑ eā elemēta ꝯ̄ria ꝯciliari in vnū. Ita ꝙ
in statu hui⁹ mortalitat̃ natura elemēta
ris in corpib⁹ hūanis dn̄at̃. Et id̄o fm na
turā elemēti p̄dn̄antis corp⁹ humanū na
turali v̄tute deorsū fert̃. In statu aūt gl'ie
p̄dn̄abit̃ natura celestis fm cui⁹ inclinati
onē ꝛ v̄tutē corpus xp̄i ꝛ alia sctōꝝ corpa
ferunt̃ in celū. Alij v̄o assignāt rōe3 p̄dicte
v̄tutis ex p̄te aīe glorificate ex cui⁹ redun
dantia glorificabit̃ corpus. vt dicit Aug⁹
ad Dyoscoꝝ. ꝛ. xxij. li. de ciui. dei. Erit eni3
tanta obia corpis gl'iosi ad aīa3 beatā. vt
vbi volet spiritus ibi erit protinus corpus
licet ergo ascēdere sursū sit ꝯtra naturam
humani corpis fm statū p̄ntis vite: tn̄ nō
erit ꝯtra naturā corpis gloriosi: cui⁹ tota
natura erit omino subiecta spiritui. Ter
cia difficultas est. An corpus xp̄i ꝛ q̄dcun
q gl'iosum possit localiter moueri in istā
ti. cū in tali motu opet̃ v̄tus diuina. Ad h̄
rn̄det Alexand̄. ꝛ Tho. ꝙ licet v̄tus diui
na sit infinita q̄ntu3 ē ex p̄te opantis. tamē
effectus illi⁹ virtutis recipit̃ in rebus fm
capacitatē earū ꝛ dispositionē. Corp⁹ aūt
nō est capax vt in instāti localiter moueat̃
q2 oportet ꝙ cōmisceat̃ se spacio fm cuius
diuisionē diuidit̃ tp̄us vt dicit̃. vi. Phisic.
Ueruntamē licet corp⁹ xp̄i nō fuerit mo
tū in instanti de terra ad celū. nihilomin⁹
motus ille fuit satis velox atq festin⁹ du3
eadē die de terra euolauit ad empireū. qd̄
est supra oēs celos. Refert em̄ rabbi Mo
yses maximus ph̄us. ꝙ quilibet circulus
cui⁹libet planete habet tantū spaciū q̄ntū
posset aliquis ire de via plana in q̄ngent̃
annis. Et distantia inter celū ꝛ celū. i. int̃
circulū ꝛ circulu3. est similiter vt dicit via
quingentoꝝ annoꝝ. ꝛ ideo cū sint septem
celi erit fm ip̄m a centro terre vsq ad con
cauū celi saturni qd̄ est septimū celum via
multoꝝ miliū annoꝝ. i. tantū spaciū q̄ntū
de via plana alquis iret in m̄l'tis milibus
annis si tm̄ viueret. ita tn̄ ꝙ iter vnius cu
iuslibet diei sint q̄draginta miliaria Qd̄
si verū est nouit deus. Clarū tn̄ esse pōt ꝙ
satis longa est distantia a terra vsq ad ce
lum empireū. quia corpa celestia sol et lūa
cum excedant in q̄ntitate omia elemēta. tn̄
ita parua vident̃. ¶ Secūdo ascendit chri
stus magnifice cum tripudio ꝛ leticia an
geloꝝ. Si em̄ btissimi spūs illi alios san
ctos ad celū euntes cum exultatōne reci
piunt. q̄nto magis regi regum sese omnes
obsequiosos reuerendissimos ac iocundis
simos exhibuerūt. Ex illis vtiq fuerunt
duo illi de quibus diximus in primo my
sterio ꝙ astiterunt iuxta discipulos in ve
stibus albis. Sed hoc loco interponenda
duco Grego. sententiā qui in omel. inquit
Querendū ē q̄dnā sit ꝙ nato dn̄o angeli
apparuerunt. ꝛ tamen non legunt̃ in vesti
bus albis apparuisse. Ascēdēte aūt missi

angeli in albis vestibus legunt apparuisse
In albis vestibus gaudiū ⁊ solēnitas mē
tis attendit. q2 magna tūc solēnitas ange
lis facta est cū celum deus hō penetrauit.
Quia nascēte dn̄o videbat diuinitas hu/
miliata: ascendente xp̄o est humanitas ex/
altata. Albe etem̄ vestes exaltatōi magis
ꝯgruunt q̄ȝ humiliatōni. In ascēsiōe er/
go eius angeli in albis vestib9 videri debu
erūt. q2 qui in humāitate sua apparuit de
us sublimis. Hec ille. Ad triumphū iam
christi redeamus ⁊ cogitemus q̄ȝ stupen/
dū q̄ȝ ꝗȝ mirabile fuit spectaculū illud. qn̄
cū glificata carne sua regna celestia pene
trauit. Supauerat hostes terruerat ōmo
nes. ⁊ p̄daȝ innumerabiliū sāctoꝝ eduxe/
rat de inferno. ꝓstrauerat mortē quaȝ sua
morte ōstruxit. ⁊ ad dexterā p2is sessurus
ꝓficiscebat. Non talis nec tant9 fuit illoꝝ
triūph9 q̄ꝝ hystoria romana meminit q̄a
iā ꝑijt memoria eoꝝ cū sonitu. sed Jesus
xp̄s ineternū ꝑmanet. Rem grandē pleri
q̄ȝ putāt dū legūt vel audiūt. ꝙ cesar post
tot victorias ⁊ finē belloꝝ ciuiliū mortēq̄ȝ
Pompei. dū redijt ad vrbē fm Suetoniū
vno mēse. sȝ intiectis dieb9 quiquies triū/
phauit. Primo de Gallia ⁊ Britānia Se
cūdo de egypto. Tercio de franate ⁊ pon/
to. Quarto de iuba ⁊ affrica. Quinto ⁊ vl
timo Hyspania. Alij nō sine maxima vo
luptate ꝯmemorāt q̄ de q̄ȝ plurib9 ad coꝝ
laudē ꝯscripta sūt. q̄ ob reipu^ce libertātē
hostes rebellesq̄ȝ Romanoꝝ domuerunt.
Scribit nanq̄ȝ Plini9 in lib. de viris illu/
stribus. ⁊ Eutropius li. iij. ꝙ Anlius me
tellus dictus macedonicus a deuicta ma/
cedonia Philippū macedonie regeȝ circa
tempora quibus cartago euersa est duxit
ad vrbem. et triumphans ante curruȝ vin
ctuȝ trahi fecit Metellus filius eius di/
ctus creticus fm Orosiū ⁊ Eutropiū q̄a
Cretaȝ romane populo subiugauit. reuer
sus romā triumphauit. Papirius q̄ Luci
us papirius cursor fm Titūliuiuȝ quia
samnitum duriciam prelijs fregit ⁊ adeo
clare cuncta gessit ꝙ Eutropius ⁊ Orosi
us dicant ꝙ romani hūc Alexandro mag
ducem parem esse putabant si asia domi/
ta in Europa arma temptasset. romaȝ re/
diens post ōbellatos hostes triumphauit

Papirius filius eius consul adhuc cōtra
samnites qui Aquiloniam ciuitatē eoruȝ
cepit expugnauitq̄ȝ aliaȝ ciuitatē illoꝝ for
tissimā fm Titūliuiū. post romā rediens
triumphauit. Octauianū vt refert Oro/
sius ⁊ Eutropius victor rediens ab orien
te cum triplici triumpho vrbem ingressus
tunc primū quia rempublicā auxerat. Au
gustus salutatus est ꝑbus imperator fm
Rufinū in annalibus romanoꝝ qui vicit
Alemanos. germanos gothos ⁊ Sarma/
thas. ob quod electus fuit imꝑator. post/
q̄ȝ supauit bello Proculū ⁊ Bonosuȝ q̊s
ipse duces miserat ad presidiū galliarū. at
illi imꝑatores se dixerāt pacata ꝓuincia ⁊
occisis illis in prelio romā rediens q̇nq̄ȝ
diebus gloriose triumphauit. Nam inter
alia spectacula quod nunq̄ȝ prius factuȝ
fuerat totum circū in speciem silui fecit cō
sciri arboribus. ac ꝑ diuersos aditus stru/
tiones mille. ceruos mille. apros mille. leo
nes centū. centumq̄ȝ libicos īmisit leopar
dos. ⁊ quotquot alias viuas feras habere
potuit ⁊ omnia cōcessit diripienda popu/
lo Scipio affricanus. ut ponit Titusliu/
uius post victum Hanibalem domitam
q̄ȝ Carthaginē. vbi romā attigit triūpho
oīm clarissimo capitoliū honestauit. queȝ
sequebant captiui omnes romani. qui ad
quatuor milia erant de manibus hostiuȝ
liberati. Scipio frater eius post multa ꝑ
eum feliciter gesta domita asia. Quare vt
scribit Plinius li. de viris illustribus asia
ticus dictus est triumphauit. Cuius triū
phus oculoꝝ spectaculo maior q̄ȝ affrica/
ni fuit. Nam portauit consul triumphans
ducenta vigintiquatuor miliaria hostiuȝ
simulachra. captorū hostium. oppidorum
⁊ vrbium centum trigintaquatuor. Aure
as coronas ducentas trigitaquatuor Va
sa aurea ⁊ argentea numero infinita. prin/
cipes vrbium ⁊ duces trecentos viginti/
sex cum quibus ⁊ adolescentē filiū Antio
chi pretulit ante se. fuerunt ⁊ alij quibus
triumphi gloria concessa fuit quos omitti
mus. ne tedio auditores afficiamus. Illō
tamē sciendum ꝙ triumphus erat honor
maximus qui dari poterat a romanis. nā
erat triplex notabilis leticia triumphantꝭ
Erat prima ꝙ cū ad vrbem triumphalis

ciuis rediret ei cū effusa leticia occurrebat
ppl's vniuersus. Erat scd'a leticia q triū
phantis currū pcedebant manib post ter
ga ligatis captiui oēs. Tercia leticia erat
maxima. qn triūphans lauro coronatꝰ in/
dutus aurea veste ascendebat currū aure
uz triumphalē tractū a qtuor albis equis
Sicq dux pompaticus peunte senatu i
capitolio: albos thauros sacrificabat Jo/
ui mltaq alia fiebāt ad gl'iam ducis triū
phantis. Attamē oīa illa vana fuerunt fri
uola z transitoria ludisq puerorum compe/
randa. Erigamus ergo mētis nostre ocu
los ad regez regū beatorum ducē inuictissi/
mū Jesum xpm ascendētē ad celos. z con
sideremꝰ cū q li militia celū ingredit. z qt
innumeri angeli ei pcedunt obuiā qnta sit
in celis cōmotio. O festū trāscendēs oēm
exaltatōez sublimē z gl'iam quorūcūq impa
torū z regū q fuerūt ab initio mūdi: z qui
erūt vsq in finē. Ducebat xps secū omes
aīas sctās qs eduxerat de inferno. q2 nl'la
an ipm empireū puenerat. ducebat z san/
ctos resuscitatos q in corpe z aīa ipm feli
citer seqbant. Ducebat insup z aīas eorū
iustorum z paruulorum fideliū q in his qdragi
ta dieb a ppriis corpib p mortem discesse
rant. de quib oib aliq tenēt q a resurrecti
one xpi vsq ad ascensionē eius fuerūt in
padiso terrestri. Aliqui vo aliter opinant.
scz q xpm associabāt inuisibil'r in h mōo
cū hymnis z laudib. Et vtrunq est possi
bile: licet nō sit auctoritate firmatū. Ibi n
erat opus curru quem equi traherē. Ubi
corpus quadruplici dote claritatis. agili/
tatis impassibilitatis z subtilitatis perse/
metipm mirabiliter ferebat in celum. Et
qn dicit q nubes suscepit eū ab oculis eorum
intelligendū est sm oēs doctores q nubes
illa nō pbuit adminiculū xpo ascēdenti p
modū vehiculi. sz apparuit in signū diui/
nitatis. sz q gl'ia dñi apparebat sup tabna/
culū in nube. puto aūt nubē illā fuisse luci
cidā aspectu decoraz. angelico ministerio
formatā. z ad xpm reuerētissime pductaz.
Nā z nubes illa de q dr Num. ix. c. q ope
ruit tabernaculū. z sm q mouebat vel sta
bat ita faciebant filii isrl'. mouebat angeli
co psidio. vt inqt Nico. de lyra. Nubes in
sup in q spūsctūs apparuit in transfigura
tōne xpi lucida fuit. vt scribitur Math.
xvii. c. ¶ Tercio xps ascēdit patēter. q2 vo
luit a discipulis videri in manifesto. Ubi
aduertēdū q ipa die ascēsionis bis appa/
ruit discipulis. Primo apparuit. xi. aposto/
lis recumbētib in cenaculo. oēs eni tam
apl'i q alii discipuli necnō z mlieres habi
tabāt in illa pte hierl'm q dicebat mello. s.
in monte syon Ubi dauid ɔstruxerat sibi
palatiū. z erat ibi cenaculū grande stratū
i q dñs pcepit sibi parari pasca. Et i illo ce/
nacl'o tūc xpiani apostoli habitabāt. Ce
teri aūt discipuli z mlieres habitabāt cir
cūquaq p diuersa hospicia. Cuz g in isto
cenaculo comederet dñs eis apparuit z ex
probrauit incredulitatē eorum z duriciā cor/
dis. z officiū predicādi cōmisit. z formam
baptismi instituit atq grāz miraculorum cō
tulit. vt ptz Marci z Math. vlt. c. Dein
de fuit cū eis familiarissime prāsus. vt dr
Act. i. c. vt p effectū cōmestiōis: sm Greg.
veritas patesceret carnis. Et in his oibus
credendū est matrē suā sctissimā affuisse.
Nā vt hr Act. i. c. Postq xps ascēderit re
uersi sunt discipuli in domū vbi manebāt
cuz mlierib z mre Jesu z frib eius. Ista
aūt egressio denotat q inde exierant. Refe
ctione aūt cōpleta pcepit eis vt in montez
oliueti vsus bethaniā irent. Aliq dicūt q
xps iuit cū eis: ex q q Luc. ait. Eduxit il/
los foras in bethaniā. Aliq vo tenēt q pꝰ
q dixit vt irent in montē oliueti disparuit
ab eis: z iterum in monte apparuit. Erat aūt
mōs ille sm Nico. de ly. ex hierl'z in via eū
di vsus bethaniā. Ibi aliq diu stetit xps
cuz bñdicta matre z discipulis suis. sicut
amici valefaciētes solēt figere gradū. Ibi
discipulos docuit q nō erat eorum nosse tpa
vel momēta que pr posuit in sua ptāte. cū
peterēt. Si in illo tpe restituendum esset
regnū isrl'. Ibi precepit eis ne discederēt a
hierl'm quousq recipent spm sctm. Ibi tādē
post multa blāda z ɔsolatoria vba benedi
xit eis.. Pie quidē ɔtēplari possumꝰ q duz
dixisset. O mater mea bñdicta. O geitrix
suauissima. O dilecti mei discipuli. Ecce
cōpleta sunt oia. Tempus est vt reuertar
ad eū q me misit. Igit suscipite bñdictōez
meā q oēs cadētes in terram adorauerūt
eū. z bñdictōne accepta genua tenebāt in

terram defixa: aspiciebantq̃ faciē in quez angeli desiderant pspicere. At Jesus ad orientē respiciens forte ingeminādo. benedicta sis mater mea: bñdicti vos discipuli mei, eleuatis manib⁹ paulatim paulatim ferebat̃ in celū. O noua pdigia. O miracula inaudita. Jlle q̃ de virgine nat⁹ mortē tulit abiectissime crucis: nō solum surrexit a mortuis ⁊ suā resurrectionem signis euidentissimis cōprobauit. sed post h̃ oia palam ⁊ hora nona vt credit̃ visibiliter a monte oliueti celos pgredit̃. Currite gentes vndiq̃ ⁊ adorate illū qui est rex regū ⁊ dñs dñantiū. Postq̃ p̃o videri ampli⁹ nō potuit regressi sunt apostoli ⁊ ceteri in hierusalē laudantes ⁊ benedicentes deum in gaudio ⁊ leticia. Amen.

¶ Sermo. XX. de spūsancto q̃ missus est aplis in sig̃ visibili ignearū linguarum.

Spiritussctūs quē mittet pater in noīne meo ille vos docebit oia. verba sunt redēptoris nostri originalr̃ Joh. xiiij. c. ⁊ in euangelio presentis solēnitatis. Amplissimū donū hodierna die collatum fuit humano gñi cum spiritussanctus visibiliter missus est in apostolos fundatores militantis ecclesie. Per illos em̃ in xp̃z credidit mundus. Per ipsos deleta fuit penit⁹ ⁊ extincta pnicies idolatrie, que om̃es q̃si pplos inuoluebat. per ip̃os deniq̃ via regni celoꝝ mortalib⁹ facta fuit nota. Tanta quippe virtute ex alto prediti spiritusancto cooperāte tuere vt sicut Ps̃. refert. Jn omnem terram exiuit sonus eoꝝ: cum fructu ⁊ vtilitate oim̃ gentiū. atq̃ in fines terre verba eoꝝ. Propterea vt tanti miraculi memores esse possimus. in presenti sermone de spiritusancto in aplos misso erimus verba facturi. de quo tria pponimus mysteria contemplanda.

¶ Primum dicit̃ cognitōnis.
¶ Secundum missionis.
¶ Terciū operatōnis.

¶ Q̃ʒ vi nature spiritussanctus nō est cognoscibilis sed tm̃ per reuelationē. ⁊ qualiter spiritussanctus est deus procedens a patre ⁊ filio ipsis coequalis.

Capitulum primū.

Primū mysteriū contemplādū de spūsancto dicitur cognitōnis. Jn q̃ notande sunt tres theologoꝝ veritates. Prima q̃ nullus viator pōt cognoscere ppria vi nature tertiā psonā in diuinis quā dicim⁹ spūm sctūm. Vñ Hylari⁹ in li. de trini. ait. Nō putet hō sua intelligētia sacramentū generatōis ⁊ pcessionis se posse cōsequi. Et dionisy. in li. de diuinis noibus. Nō est audēdū dicere aliq̃d cogitare de supsubstātiali occulta diuinitate pter ea q̃ diuinit⁹ nob̃ ex sacris eloquijs sunt expressa. Et de hoc Paulus pme ad Chorin. c. ij. dixit. Loquimur dei sapiaz quā nemo pncipiū huius seculi nouit. s. philosophoꝝ. ſm glo. Secūda veritas q̃ nobis reuelatū ē in diuinis esse tertiā personā pcedentē p modū amoris que dicit̃ spūssanctus. Nā in veteri ac in nouo testamēto fit mentio d̃ spiritu dei Unde Gene. i. ca. dicit̃. Spiritus domini ferebat̃ super aquas. Et. vi. c. Non pmanebit spiritus meus in homie. Et. xli. Nūquid inuenire poterimus talē virum qui spiritu dei plenus sit. ⁊ Judicū. iij. c. Fuit in eo spūs dñi ⁊ iudicabit israel. Et. xi. ca. Factus est sup Jepte spūs dñi. Et primi Reg. x. c. Jnsiluit sup Saulē spūs domini ⁊ pphetauit. Et ps. xxxij. Verbo dñi celi firmati sunt. ⁊ spū oris eius omnis virt⁹ eoꝝ. Et ps̃. l. Spiritū sanctū tuū ne auferas a me. Et ps̃. ciij. Emitte spūʒ tuū ⁊ creabunt̃. Et ps̃. cxlij. Spūs tuus bonus deducet me in terram rectā. Et Sapieñ. i. ca. Spūs dñi repleuit orbem terrarū. Et xij. c. O q̃ bonus ⁊ suauis est spiritus tuus in nobis. Et Esa. xi. ca. Requiescet sup eū spūs dñi. Et. xli. c. Dedi spiritū meum sup eū. Et. xlviij. c. Dñs misit me ⁊ spirit⁹ eius Et. lxi. c. Spiritus dñi super me. Et Joelis. ij. c. Effundam spiritū meuʒ ⁊ dabo pdigia in celo et in terra. Eodeʒ. c. Effundam spiritū meū sup oēm carnem ⁊ pphetabūt filij vri ⁊ filie vestre. Et Mat. i. c. Jnuēta ē in vtero hñs de spūsctō. ⁊ iij. c. Baptizabit vos spūsctō. Et. xij. c. Qui dixerit verbum contra spiritū sanctū nō remittet̃ ei. Et vlti. ca. Euntes docete om̃es gentes baptizātes eos i noīe pr̃is ⁊ filij et

ſpiritusſancti. ⁊ Luc. i. c. Spiritusſancto replebiť ex vtero matris sue. Eodē. c. Spūs ſanctus ſupueniet in te. Eodez. c. Repleta eſt ſpūſācto Elizabeth. Et. ij. c. Spiritusſanctus erat in eo. Et. iij. c. Deſcendit ſpiritusſctūs corpali ſpecie ſicut colūba in ipſuz. ⁊ Joh. xx. c. Accipite ſpm̄ſctm̄. ⁊ Act. i. c. Accipietꝫ ſupuenietꝫ ꝟtutē ſpūſſcti i vos Et. ij. c. Repleti ſunt oēs ſpūſctō. ⁊. x. c. In natiōes grā ſpūſſcti effuſa eſt. Et. vi. c. Elegerūt Stephanū plenū fide ⁊ ſpūſctō. Et viij. c. Imponebāt man⁹ ſup illos: ⁊ accipiebant ſpm̄ſctm̄. ⁊ ad Roma. v. c. Caritas dei diffuſa ē in cordibꝫ veſtris ꝑ ſpm̄ſctūm Et. ij. Petri. i. c. Spūſctō iſpirati locuti ſūt ſcti dei hoies. Et Joh. pme ſue canonice. v. c. Tres ſunt q̄ teſtimoniū dant in celo. pater: verbū: ⁊ ſpūſſctūs. ¶ Tercia ꝟitas ꝙ ſpūs accipiť multiplr̄. Primo ꝓ ſba aīe. Unde Act. vij. c. Dn̄e ieſu accipe ſpiritū meū. ⁊ Joh. xix. c. In man⁹ tuas dn̄e commendo ſpūꝫ meū. Secūdo accipiť ꝓ vento. vt ibi Joh. c. iij. Spūs vbi vult ſpirat Tercio ꝓ aere. vt in Ps̄. Os meū apui ⁊ attraxi ſpm̄. Quarto ꝓ āgl̄o vt i Ps̄. Qui facis angelos tuos ſpūs. Quito ꝓ deo Johā. iiij. c. Spūs eſt deus Sexto ꝓ tercia ꝑſona in trinitate Sꝫ aduertendū ſm̄ Bonauē. in. i. di. x. ꝙ ſpūs in ſba ſpūali diciť dupliciter. ſcꝫ a ſpūalitate ↄtra corpulētā. Et ſic ſba rōnalis vt intellectualis aut ei⁹ potentia interior diciť ſpūs. Uel a ſpiratione. ⁊ ſic amor vel affectus diciť ſpūs. Primo mō ↄuenit toti trinitati. ⁊ ſic ē nomen abſolutū. Secundo mō ↄuenit illi ꝑſone que ꝓcedit vt amor. Spirari em̄ in ſpūalibus eſt ſolius amoris. Et qm̄ amor p̄t ſpirari recte ⁊ ordinate. ⁊ ſic eſt purus. vel indirecte vel imuude. ⁊ ſic ē libidinoſus Jō illa ꝑſona que eſt amor nō tm̄ diciť ſpirit⁹ ſed ſpūſſctūs. Nō ſic filius diciť ſanct⁹. q̄a generatio eſt motus naturalis circa quem nō attendiť ſanctitas vel puritas. ſic attē diť circa amorem volūtatis. Albertus autē in compēdio theologie dic̄ ꝙ ſpūſſanct⁹ multa habet noīa. Diciť em̄ ſpūs a ſpirādo actiue. eo ꝙ ſpiret vbi vult. Et ſic couenit tribus ꝑſonis. ſed ſpūſſctō ꝑ appropriatoēꝫ Alio modo diciť ſpūs a ſpirādo paſſiue eo ꝙ ſpirať. Et hoc proprium eſt ſpiritusſancto qui procedit ꝑ modum ſpirationis. non ſolum aūt diciť ſpūs. ſed additur ſanctus. quia ſctūs idem eſt ꝙ mūdus vel firmus vel ſine terra. Que couenīunt nō ſolum ei quo ad ſe. ſed in compatione quo ad nos. Nam ꝑ gratiam ſpūſſcti a peccatis mūdamur. in bono firmamur. a terrenis ſepamur. Inſuꝑ ſpiritusſanctus vocatur nexus vnitas ⁊ amplexus. ⁊ hoc prout comparatur ad patrē ⁊ filium. Item diciť donū dei altiſſimi. quia omne donū ab ipſo fluit. Dicitur fons viuus. quia ſitientibus gratiam largitur. Diciť ignis. quia affectum accendit. Diciť charitas nō ſolū quia eſt amor patris ⁊ filij. ſed quia nos amantes facit. Dicitur ſpiritalis vnctio quia omnes tribulatōnes mūdanas ſuaues facit ⁊ iocundas ſm̄ illud. In labore requies in eſtu temperies. Dicitur dextre dei digitus. quia ſicut omnes corporales res digito demonſtrantur. ita per ſpiritū ſanctū oſtenduntur res ſpirituales oculo ſpirituali. Dicitur paraclitus. quia conſolationes celeſtes mentibus inſtillat. Dicitur magiſtrorum optimus. quia intellectum ad cognitionem dei ⁊ ſuipſius illuminat. Eſt itaqꝫ ſpiritusſanctus vt colligitur ex dictis Aug⁹. in lib. de trini. deus tercia ꝑſona in trinitate ꝓducta a patre ⁊ filio ꝑ modū voluntatis: Deus nanqꝫ ē ſūme ſimplex. vt pꝫ. xij Metaphi. vbi philoſophus dicit ꝙ deus eſt actus puriſſim⁹ abſqꝫ aliqua compoſitione. ergo omne qđ eſt in deo eſt deus. Et per conſequens ſciētia. ſapientia. intellectus. cognitio. voluntas ⁊ amor dei eſt deus. Conſtant aūt ꝙ ſpūſſanctus eſt amor patris ad filiū. Deus em̄ pater per intellectū ſuū cognoſcit eſſentiā ſuaꝫ eē infinite bonitatis. ergo eque amat amore infinito. Sicut ergo q̄ ſeipſū cognoſcit cognitio eſt filius. ita amor quo ſeipſum amat. eſt ſpiritusſanctus. Sed cōtra predicta tres inueniunť heticoꝝ opiniones dānate. Prima fuit opinio Arrij. qui vt dicit ſctūs Tho. in. iiij. ſume ↄtra gētiles. c. xvi. docuit filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄ eē creaturas. filiū tm̄ maiorē ſpūſctō. ⁊ filiū minore patre: quem errorē q̄tū ad ſpiritūſctūꝫ ſecut⁹ eſt Macedoni⁹ q̄ de pr̄e ⁊ filio recte ſenſit ꝙ vni⁹ eiuſdē ſbe ſint. Sed h̄ de ſpi-

ritusctō credere noluit creaturā esse cōte/stās. Vñ q̄dā Macedanios semi arria/nos vocat eo q̄ cū arrianis in tpe ɔueniūt et in tpe differūt ab eisdē. Quos tñ oēs cō nincim⁹ testimonio scripturarum sanctarum ex quibus verissime colligim⁹ q̄ spūsctūs est deus. Nā nulli templū ɔstruit̄ & ɔsecratur nisi deo. vñ in Ps. dicit̄. Dñs in templo sctō suo. Sz templū deputat̄ spūisctō. Dicit em̄ Apl's. i. ad Corī. vi. ca. An nescitis qm̄ mēbra vr̄a tēplū sunt spūsscti. ḡ spūsctūs ē de⁹. Insup cōphēdere oia pfunda dei nō est alicui⁹ creature: sz spūsctūs cō/prehēdit oia pfunda dei. igit̄ nō est creatura. dicit̄ enim. i. ad Corī. ij. ca. Que dei sunt nemo cognouit: nisi spūs dei. Itē de⁹ locut⁹ est p pphetas. vñ Nume. xij. ca. scribitur. Si quis fuerit inter vos propheta dñi invisione apparebo ei vel per somniū loquar ad illū. Sz spūsctūs locut⁹ est p pphetas. ḡ est deus. Nam Act. i. scribit̄. Oportet impleri scripturā quam pdixit spūsctūs p os Dauid. Et. ij. Petri. i. ca. Spūsctō inspirati locuti sūt scti dei hoies Item interi⁹ docere pprium opus est. vñ in Ps. Qui docet hoiem sciētiā. Sz hoc est opus spūscti. ḡ est de⁹. Nā Joh. xiiij. c. dr. Paraclit⁹ aūt spūsctūs quē mittet pr̄ in noie meo ille vos docebit omnia. Adhuc. Quorum est eadē opatio oportet eandē esse naturā. est aūt eadē opatio filij & spūscti. nā xp̄s loquit̄ in sctis. Jō Paulus. ij. ad Corī. vlti. c. dicebat. An experimētū queritis ei⁹ qui in me loquit̄ xp̄s. Spiritussanctus etiam loquitur. iuxta illud Math. x. Nō em̄ vos estis q̄ loqmini: sz spūs pr̄is vr̄i q̄ loquit̄ in vob. Ergo eadē est natura filij & spūscti. & p ɔsequēs pr̄is. Ampli⁹. Esse vbiq̄ est pprium dei: q̄ dic̄ Hiere. xxiij. ca. Celū & terrā ego impleo. H̄ spūsctō cō/uenit. ſm illud Sap. i. c. Spūs dñi repleuit orbē terrarum. ḡ est de⁹. Preterea Act. v ca. Petrus dixit. Anania cur tēptauit sa/thanas cor tuū mētiri te spūsctō. Et postea subdit. Nō es mētit⁹ homib sz deo. ḡ spūsctūs est de⁹. Paulus etiā in pma ad Corī. ca. xij. ita scribit. Nemo pōt dicere dñs Jesus nisi in spūsctō. diuisiones vero grarum sunt. idē aūt spūs. Et diuisiones mi/nistrationū sunt. idē aūt dñs. Et diuisio/nes opationū sunt: idē vo de⁹ qui opat̄ oia in om ib. Unicuiq̄ aūt dat̄ manifestatio spūs ad vtilitatē. Alij q̄dē p spm̄ dat̄ ſmo sapiētie Alij aūt ſmo sciētie ſm eūdē spm̄: Alteri fides in eodē spū. Alij grā sanitatū in vno spū. Alij opatio vtutū. Alij prophetia. Alij discretio spirituū Alij genera linguarum. Alij interptatio ſmonū. Hec autē oia opat̄ vn⁹ atq̄ idē spūs diuidēs singulis put vult. In qb vbis manifeste exprimit spmsctm̄ esse deū. Secūda opinio dānata de spūsctō q̄ nō pcedit a filio: sed a solo pr̄e. Que ſm Tho. i. pte. q. xxxvi. in/uēta fuit a Nestorianis. vt patz in quodā simbolo damnato ab Ephesina sinodo. Propterea in simbolo patrū dicit̄. Et in spmsctm̄ dñm & viuificātē q̄ ex pr̄e filioq̄ pcedit. Athanasius etiā hoc retulit cū dixit. Spūsctūs a pr̄e & filio nō factus nec creat⁹ nec genit⁹. sz pcedēs. Idipm̄ pfitet̄ Cirillus in ep̄la sua quā sinodus Calce/donēsis recepit. Idē fatet̄ Didim⁹ in li. de spūsctō. Aug⁹. etiā sic asserit sup Joh. et in libris de trini. Sz greci ɔtra hoc in/stant. Primo q̄ xp̄s de spūsctō loquēs eū a pr̄e pcedere dixit: nulla mētiōe facta de filio. Vñ Joh. xv. ca. ait. Cum venerit paraclit⁹ quē ego mittā vob a pr̄e spm̄ veritatis q̄ a pr̄e pcedit. Secūdo q̄ Johes Damasce. dic̄. Spmsctm̄ ex pr̄e dicim⁹: & spm̄ pr̄is nominam⁹. Ex filio aūt spm̄ nō dicim⁹. spm̄ vo filij noiam⁹. Tertio spūsctūs pfecte pcedit a pr̄e. ḡ supfluū est q̄ pcedat a filio. Sz ad pmū rn̄det sctūs Tho. i. pte q. xxxvi. & in. iiij. sūmme ɔtra gētiles. c. xxv Propter vnitatē essentie qd̄ in scripturis de vna psona dr̄ de alia oportet intelligi: nisi repugnet pprietati psonali ipsius: etiā si dictio exclusiua adderet̄. licz enim dicat̄ Math. xi. c. Nemo nouit filiū nisi pater nō tñ a cognitiōe filij vel ipse fili⁹ vel spūsctūs excludit̄. Vñ etiā si diceret̄ in euan/gelio q̄ spūsctūs non procedit: nisi a pr̄e. non p hoc remoueret̄ quin pcederet a filio cū hoc pprietati filij nō repugnet. Nec est mirū si dñs spmsctm̄ a pr̄e pcedere dixit de se mētio nō facta q̄ oia ad patrē refer/re solet a quo habz q̄cq̄d habz. Sicut cuz dicit Joh. vij. ca. Mea doctrina non est mea sed ei⁹ qui misit me pr̄is. Et multa

hmōi in ꝟbis dn̄i inueniunꝛ ad cōmēdā/
dam in p̄re auctoritatē principij. nec tn̄ in
verbis allegatis om̄ino obticuit esse se spi
ritussancti ꝑncipiū. Cum dicit eū spm̄ ve
ritatis: ꝛ se prius dixerat veritatē. Prete/
rea spūssctūs a filio mittiꝛ. ſm illud Joh.
xv. ca. Cum venerit paraclit⁹ quē ego mit
tam vobis: ſ3 mittēs auctoritatē hab3 ali/
quā in missum. Oportet ergo dicere ꝙ fi/
lius habeat aliquā3 auctoritatē respectu
spūssancti. nō aūt dominij vel maioritatꝭ:
sed ſm solū originē Si q̇s aūt obijceret ꝙ
filius mittiꝛ a spūsctō. q2 diciꝛ Luc. iiij. ca.
ꝙ dn̄s dixit in se impletū illud Esa. Spi/
ritus dn̄i suꝑ me euangelizare pauperibꝫ
misit me. Respondere possum⁹ ꝙ filius a
spūsctō mittiꝛ ſm naturā assumptā. Spi/
ritus aūt sctūs nō assumpsit naturā crea/
tā. vt ſm eā possit dici missus a filio. vel fi
lius habere auctoritatē respectu ipius. Re
linquiꝛ ergo ꝙ respectu ꝑsone eterne filius
suꝑ spm̄sctm̄ auctoritatē habeat. Ad se/
cundū obiectū de Damasceno dicit sctūs
Tho. ꝙ in hoc non est audiēdus ꝯuis a
quibusdā dicaꝛ ꝙ sicut nō ꝯfiteꝛ spm̄sctm̄
esse a filio; ita etiā nō negat ex vi verborū
illoꝝ. Ad tertiū de ꝓductiōe ꝑfecta p̄ris
dicit sctūs Tho. ꝙ ꝑ hoc ꝙ spūssctūs ꝑfe
cte ꝓcedit a p̄re. nō solū nō est suꝑfluū di/
cere ꝙ ꝓcedat a filio ſ3 om̄ino necessariū3.
q2 vna est ꝟtus p̄ris ꝛ filij. Et q̇cq̇d est a
p̄re necesse est esse a filio nisi ꝓprietati filia
tiōis repugnet. nō em̄ fili⁹ est a seipso lic3
sit a p̄re. Igiꝛ pater ꝛ fili⁹ sunt vnū ꝑnci/
piū spūssancti ꝓpter vnitatē diuine ꝟtutꝭ:
et vna ꝓductōe ꝓducūt spm̄sctm̄. sic etiā
tres ꝑsone sūt vnū ꝑncipiū creature: ꝛ vna
actiōe creaturā ꝓducūt. ¶ Tertia opinio
de spūsctō dānata fuit aliquoꝝ q̇ dixerūt
ꝙ spūssctūs nō sit eq̄lis p̄ri aut filio. Ar/
guebāt ꝟo sic. Dare se totū sine sui dimi/
nutiōe est summe potētie. hoc aūt pōt p̄r. h̄
pōt fili⁹: nō aūt spūssctūs nō em̄ pōt gene/
rare filiū sic p̄r: nec pōt spirare spm̄sctm̄ si
cut p̄r ꝛ fili⁹. ḡ nō est illis eq̄lis. Ad h̄ rn̄/
det Alexā. in. i. volumine summe: ꝙ sic ea/
de3 est potētia filij q̄ potuit generari q̄ est
in p̄re q̄ potuit generare. Sic eadē est po/
tētia spūssancti q̄ pōt dari. i. spirari q̄ p̄ris
ꝛ filij q̄ pn̄t dare. Vn̄ Aug⁹. li. ꝯtra Ma

ximū inq̇t. Absit vt iō sit potētior p̄r filio
q2 creatorē genuit p̄r: fili⁹ nō genuit crea/
torē. Neq3 em̄ nō potuit: ſ3 nō oportuit id
est nō ex impotētia fecit: ſ3 q2 sibi nō ꝯue/
niebat. Sil'r pōt dici in ꝓposito. Si ꝟo
queraꝛ vtrū arctata siue ligata sit potētia
ꝓducēdi in ꝑsona spūssancti. ꝓpt h̄ ꝙ nō
pōt exire in actū ꝓducēdi ꝑsonā sic pōt in
p̄re ꝛ filio. Dicēdum ꝙ nō imo ex summa
ꝑfectiōe ipsius potētie est. q2 non pōt exire
in actū hmōi q2 nō ꝯgrueret. Vn̄ Ansel.
in monologion ait. Qui pōt quod sibi nō
ꝓdest ꝛ nō debet: tātomagis aduersitas ꝛ
peruersitas pn̄t in illū. Sctūs ꝟo Tho. i.
ꝑte. q. xlij. dic̄. ꝙ sic eade3 essentia q̄ in p̄re
est paternitas: in filio est filiatio. ita eadē
est potētia q̄ p̄r generat ꝛ q̄ fili⁹ generaꝛ.
Vn̄ verū est ꝙ q̇cq̇d pōt p̄r pōt fili⁹. Nō
tn̄ sequiꝛ ꝙ possit generare. Nā generatio
significat relationē in diuinis. hab3 ḡ eā
dē potētiā quā p̄r: ſ3 cū alia relatiōe: q2 p̄r
hab3 eā vt dās. Et hoc significaꝛ cū d2 p̄r
pōt generare: fili⁹ aūt hab3 eā vt accipiēs
et hoc significaꝛ cū d2 pōt generari Idē di
cendū est de spūsctō respectu p̄ris ꝛ filij.

¶ Quid sit missio in diuinis. ꝛ q̄liter spūs
sctūs mittiꝛ inuisibiliter ꝛ visibiliter. ꝛ de
cōgruitate tꝑis quo spūssctūs datus fuit
apostolis in signo visibili. Caplm. II

Secundum mysterium
cōtemplandū de spiritusancto
dicitur missionis. In quo tres
consideratiōes faciemus.
¶ Prima dicitur quidditatis.
¶ Secunda qualitatis.
¶ Tertia temporalitatis.
¶ Prima ꝯsideratio d2 q̇dditatis: vbi q̇d
sit missio in diuinis est aperiendū. Ad q̄ō
ita ait. Riccar. in. i. di. xv. Missio est ꝑso/
ne emanātꝭ vel emanatōis ꝑsone ꝑ aliq̇d
sibi aꝓpropiatū actu vel habitu manife/
statio. Nā missio respectu missi duo hab3
ex suo intellectu emanationē ꝛ manifesta/
tionē ꝑ effectū. Vn̄ Aug⁹. iiij. li. de trini.
inq̇t. Mitti est cognosci esse ab alio. Et
q2 pater a nullo ideo nunq̄3 diciꝛ missus.
Sed vt ista clarius habeanꝛ tria in hac
parte dubia sunt aperienda.
¶ Primum. vtrum sit ponere missionem

in diuinis.

¶ Secundum vtrum missio sit quid increatum vel ercatum.

¶ Tertiũ vtrũ missio dicat de deo ab eterno vel ex tpe vel vtroqз mõ.

¶ Ad primũ dubiũ rñdet scriptura sctã. Dicit em̃ ad Gal. iiij. ca. Misit de⁹ filiũ suũ. Et ibidē. Misit deus spm̃ filij sui in corda vr̃a. Et Johã. iij. ca. Non em̃ misit deus filiũ suũ in mũdũ vt iudicet mũdũ. Et. vi. ca. Misit me viuẽs pater. Et. viij. ca. Qui misit me verax est. Et Joh. xvi. ca. Cum venerit paraclit⁹ quē ego mittã vobis. Ex quibꝫ ⁊ similibꝫ patet ꝙ filius missus est etiam ⁊ spũsſctũs. Contra hoc quidã obijciũt. Primo qꝛ q̇ mittit ab aliq̊ discedit ab eo ⁊ ad aliquē locũ de nouo vadit. sꝫ in diuinis nõ põt eē loci mutatio cũ deus sit vbiqз. g̊ in diuinis nõ põt esse missio. Secundo om̄e qđ mittit separat a mittēte. sꝫ in diuinis nõ est ponere separationē vnius ꝑsone ab alia. g̊ nec missionē. Tertio nihil ꝑtinẽs ad inferioritatē ⁊ superioritatē dicit de vna ꝑsona respectu alterius. Vñ dicit Damasce. Qꝫ fili⁹ sm ꝙ deus nõ dicit obediẽs vel inobediẽs patri: subiectoꝝ em̃ est hoc. Cum g̊ ille q̇ mittitur inq̃tũ huius sit inferior q̃ ille q̇ mittit: ⁊ ille qui mittit sit superior: nõ dicũtur hmõi noia mittere ⁊ mitti ꝺ vna ꝑsona respectu alteri⁹. Ad soluẽda hmõi obiecta notãdũ ē sm Bonauē. in. i. di. xv. Qꝫ missio in his inferioribꝫ habꝫ respectũ ad tria scꝫ ad p̄ncipiũ ad terminũ ⁊ ad missum. Ad p̄ncipiũ siue ad mittētē missio habet sub triplici habitudine cõparari. videlicꝫ ad dantem esse. ⁊ sic mittit radius a sole. Vt ad dantez virtutē: sic mittit iaculũ a ꝓiectore. Et ad dantē iurisdictionē. ⁊ sic mittit nũcius a p̄ceptore. Secũdũ omnē hanc cõpartionē est missio in diuinis: qꝛ spũsſctũs mittit a pr̄e ⁊ filio tanq̃ habẽs esse ⁊ ꝟtutē ⁊ auctoritatē in opãdo in eis: Et iđ missio sm hũc respectũ cõpletissime est in diuinis. Similiter ad terminũ sub tertia habitudine cõparat. Mittit enim aliq̇d alicui vbi videlicꝫ quietari. vt lapis mittit deorsum. Mittit etiã aliquid alicubi vt a quo habeat. sicut aliq̇s mittit alicui donuꝫ. Mittitur insup ad aliquid ꝙ operetur. ⁊ sic mittitur filius vel spũsſctũs vt alicubi inhabitãdum: vt alicui ad possidẽdum vt donum ad aliquid scꝫ ad effectum conferendũ. Et ideo missio per comparationē ad terminũ reperitur cõpletissime in diuinis multomagis q̃ in creaturis. Si aũt loquamur de missione in comparatione ad missum. sic in his inferioribus ponit triplicē conditionē imperfectionis scꝫ separationē subiectionē ⁊ mutationem. que quidē nõ sunt in diuinis. Est tñ aliquid perfectiõis ibi istis correspondẽs. Et ratio hui⁹ patet sic. In istis inferioribus separat missus a mittēte. nã cũ mitto aliquē romã qꝛ roma distat a me. ille quē mitto separat a me. In diuinis ꝟo qꝛ de⁹ mittens est vbiqз nulla est distantia. ideo nulla separatio. loco tñ hui⁹ est missi a mittente egressio siue emanatio. Similit in his inferioribꝫ est immisso subiectio ꝓpter differentiã mittētis ad missum: qꝛ missus differt a mittēte in substãtia. Sꝫ in diuinis non est substãtialis differētia. Et ideo om̄ia sunt equalis nobilitatis in misso et mittēte. Sic etiam in his inferioribꝫ est in misso mutatio ꝓpter distantiã missi a termino. Quia ꝟo in diuinis missus nulli loco abest. ideo nõ est ibi mutatio sꝫ alicuius effectus de nouo ꝓductio. hoc Bonauen. Sctũs ꝟo Tho. i. ꝑte. q. xliij. eãdem sentẽtiã ꝯfirmãs vt asserit: ꝙ in rõne missionis duo important. quoꝝ vnũ est habitudo missi ad eũ a quo mittit. Aliud est habitudo missi ad terminũ ad quē mittit Per hoc aũt ꝙ aliquis mittitur ostendit ꝓcessio quedã missi a mittēte. vel sm imperiũ. sicut dñs mittit seruũ. vel sm consiliariũ. vt si ꝯsiliarius dicat mittere regē ad bellandũ. Vel sm originē: vt si dicat ꝙ flos mittit ab arbore. Ostendit etiam habitudo termini ad quē mittitur. vt aliquo modo ibi esse incipiat. vel quia prius ibi omnino non erat quo mittitur. Vel qꝛ incidit ibi aliquo modo esse quo prius nõ erat. Missio ergo diuine persone couenire potest sm ꝙ importat ex vna parte processionem originis a mittēte. Et sm ꝙ importat ex alia parte nouum modum existendi in aliquo. Sic filius dicit esse missus a patre in mundum sm ꝙ incipit esse

in mūdo visibiliter per carnē assumptā. ꝛ
tñ antea in mūdo erat. vt dicit Joh. i. ca.
Non ponit ergo missio in diuinis que fit
ꝯm motū localē. Quare nec ibi est separa
tio: sed sola distinctio originis. Neqꝫ pōt
eē minoratio cū nō sit a ṗncipio mittēte.
aut ꝯm imperiū aut ꝯm consiliū. qꝛ impe/
rans est maior ꝛ cōsiliās sapiētior. Et vt
p̄dictū est missio illa nō importat nisi pro
cessionē originis q̄ est ꝯm eq̄litatē. ¶ Se/
cundū dubiū fuit vtrū missio sit q̇d crea/
tum vel increatū. Ad qȯ respōdet Alexā
der in. i. summe. Qꝫ missio siue dicat acti
ue de p̄re respectu filij. siue de p̄re ꝛ filio re
spectu spūssancti. Siue dicat passiue de
filio vel spūsctō est quid increatū. ꝛ idem
qȯ deus. nā ꝓcessio spūssancti est ipse. spūs
sctūs ꝓcedēs. ꝛ sanctificatio spūssancti est
ipse spūssctūs sanctificās. Sꝫ missio spūs
scti est eiꝰ ꝓcessio a p̄re ꝛ filio ad sanctificā
dū creaturā. vtrūqꝫ aūt est q̇d increatū qȯ
est spūssctūs. g̊ missio q̄ spūssctūs est mis/
sus est q̇d increatū. Et eadē rōne missio
q̄ filiꝰ mittit: ꝛ q̄ pater mittit. ¶ Tertium
dubiū fuit vtrū missio dicat de deo ex tpe
vel ab eterno. Et rñdēt doctores theologi
ꝙ dicit ex tpe. Verūtñ Alexan. in. i. sum/
me dic̄ ꝙ in missione duo sunt. Est em̄ ibi
ṗncipale significatū qȯ est q̇d increatum
Et est ibi aliqȯ cōnotatū. i. effectꝰ in rōna
li creatura qȯ est q̇d creatū. Nā missio est
ꝓcessio alicuiꝰ ꝑsone manifestata in crea/
tura: vel manifestatio ꝓcessiōis eterne fa/
cta rōnali creature. rōne g̊ ꝯnotati qȯ tpa
le est dicit missio tpalis. Sꝫ sctūs Tho. in
i. pte vbi sup̄ dic̄ ꝙ in his q̄ importāt origi
nē diuinaꝝ ꝑsonaꝝ est q̄dā dr̄a attēdēda
Quedā em̄ in sua significatōe ipoꝛtāt solā
habitudinē ad ṗncipiū. vt ꝓcessio ꝛ exitꝰ.
Quedā ṽo cū habitudine ad ṗncipiū de/
termināt ꝓcessionis terminū. Quoꝝ q̄dā
determināt terminū eternū: sic̄ generatio
et spiratio. nā generatio est ꝓcessio diuine
ꝑsone in naturā diuinā. Et spiratio passi
ue accepta importat ꝓcessionē amoris sub
sistētis. Quedā ṽo cū habitudine ad ṗn/
cipiū importāt terminū tpalē. sic̄ missio ꝛ
datio. Mittit em̄ aliq̇d ad hoc vt in aliq̊
sit: ꝛ dat ad hoc vt habeat. Personā autē
diuinā haberi ab aliq̄ creatura vel esse no

uo mō existendi in ea quoddā tpale. Vn̄
missio ꝛ datio in diuinis dicunt tpalit tm̄
Generatio autē ꝛ spiratio solū ab eterno.
Processio autē ꝛ exitus dicunt in diuinis
eternalitꝛ ꝛ tpalit. Nā filiꝰ ab eterno ꝓcessit
vt sit deus. tpalit aūt vt sit hō ꝯm ꝓmissio
nē visibilē. vel vt sit in hoīe ꝯm missionē
inuisibilē. ¶ De tpe die ꝛ hora missionis
spūsscti. ¶ Secūda ꝯsideratio de missione
spūsscti dicit tpalitatis. In q̄ quo tpe mis
sus fuit aplīs pōderare debemꝰ: Nā q̇n/
quagesima die post xp̄i resurrectionē my/
sterium istud fuit celebratū. Et hoc q̇dē cō/
grue factū esse ꝯstat. Tum qꝛ in veteri te/
stamēto sic fuerat figuratū: dñm q̇nq̄gesi
ma die postq̄ꝫ Moyses eduxerat filios
isrl̄ de egypto: descēdit deꝰ in igne in mō/
te synai. Sic ꝛ q̇nq̄gesima die postq̄ꝫ xp̄s
traxerat p̄res de inferis: descēdit spūssctūs
in linguis igneis. Tū etiā vt q̄ in iubileo
bñficia ppl̄s accipiebat data fuisse multo
copiosiora in xp̄m credētibꝫ a spūsctō no/
scant. Vt em̄ colligit ex xxv. ca. Leui. nu/
mero q̇nq̄genario annoꝝ in iubileo debita
remittebant. Ita spūsscti grā in aplos de
scēdētis penitētibꝫ pctā ꝛ debita remittū/
tur. Silr̄ in illo iubileo serui donebant li/
bertati. Ita nūc spūssctūs liberat a ꝯuitu/
te diaboli in spem glīe filioꝝ dei. Adhuc
in illo iubileo recuperabant hereditates
amisse. Sic spūssctūs est pignꝰ heredita/
tis nr̄e. Venit etiā spūssctūs in die dñica:
vt esset dies renouatōis q̄ fuerat ꝛ creatio
nis. Dñica nāqꝫ die creatꝰ est mūdus. Ho/
ra adhuc q̄ spūssctūs in aplos descendit
fuit tertia. vt ptꝫ ex auctoritate eccl̄ie q̄ cā/
tat in hymno. Dū hora cūctis. tertia repē
te mūdus intonat: orantibꝫ aplīs deū ve/
nisse nūciat. Idipm habet ex ṽbo Petri
Act. ij. c. Fuit aūt ista hora ꝯueniēs. Tū
qꝛ spūssctūs est tertia in trinitate persona.
Tū qꝛ ṗmi parētes dicunt in hora tertia
ꝑdidisse grām. vt ponit in cōpēdio theolo
gie li. i. vñ ꝯueniēs fuit ꝙ eadē hora aplīs
redderet. Tū etiā vt insinuet ꝙ in tertio
tpe grā dei copiose in mundum effusa est.
Nā genus humanū sub triplici statu de/
currere ponitur a doctoribus. Primus le/
gis nature ab Adam vsqꝫ ad Moysen.
Secundus fuit legis scripte: a Moyse

vsq̄ ad xp̄m. Tertius legis grē: a xp̄o vs/
q̄ ad cōpletū numerū electoꝝ. ¶ Tertia
ꝯsideratio de missione spūssancti dicit̄ q̄li
tatis. Duplex est missio spūssancti. Una
inuisibilis que mittit̄ in mētē ad sanctifi/
cādū creaturā. ꝛ ista missio fit ad inhabi/
tationē creature rōnalis. Alia est missio
visibilis sicut apparuit sup̄ xp̄m in colūbe
specie. ꝛ sup̄ ap̄l'os in linguis igneis Qui
spm̄sctm̄ inuisibiliter habere cupit opus
est vt se ꝯformet ap̄l'is: in quib₉ septē ꝯdi/
tiōes describunt̄ fuisse. Prima ꝯditio fuit
q₂ erant animo quieti. Et hoc est qđ dicit̄
Act₃. ij. ca. Dum cōplerent̄ dies pentheco
stes. i. dies requietionis. Illud em̄ festum
erat ad requiē deputatū. Ideo dixit deus
per Esa. ca. lx. Sup̄ quē requiescet spūs
meus nisi sup̄ humilē ꝛ quietū. Secūdo
erāt ap̄l'i dilectiōe vniti. qđ notat̄ cū dicit̄
Erāt oēs pariter. Erat quidē eis cor vnū
et aīa vna. Sicut em̄ spūs hoīs nō viuifi
cat mēbra corpis nisi vnita. sic nec spūssan
ctus mēbra spūalia. Tertio erāt ap̄l'i loco
secreti. de hoc subdit̄. In eodē loco. s. in ce/
naculo. Quarto erant orōne assidui. ideo
subdit̄. Erāt pseuerātes vnanimit̄ in orō/
ne. de illis cantat ecclesia. Orantib₉ ap̄l'is
deū venisse nūciat. Quinto erāt humilita/
te p̄diti ex eo q̄ scribit̄ q₂ erāt sedētes. i. hu
miles. Sexto erāt pace cōiuncti q₂ erāt in
hierusalē: que interpretat̄ visio pacis. Se
ptimo erāt cōtemplatiōe erecti per hoc q̄
dicit̄. q₂ receperūt spm̄sctm̄ in superiori ce
naculo. Qualiter aūt missio illa visibilis
in ap̄l'os fuerit cōpleta declarat̄ Act₃. ij. ca
vbi dicit̄. Factus est repente de celo sonus
tanq̄ aduenientis spūs vehemētis ꝛ reple/
uit totā domū vbi erant sedētes. Nico. de
li. sedētes. i. manētes eo mō quo dicitur in
Deut. ca. i. Sedistis in cades barne mul
to tp̄e. i. māsistis. Nā ap̄l'i tūc erāt in orō/
ne que nō fit sedēdo s₃ magis flectēdo ge/
nua vel stando. Insup̄ Luc. vl. xp̄s dixe/
rat eis. Sedete in ciuitate. i. manete quo
usq̄ induamini virtute ex alto. Et appa/
ruerūt illis dispartite lingue tanq̄ ignis.
seditq̄ supra singulos eorū: te repleti sunt
oēs spūsctō. S₃ posset aliq̄s querere an
ap̄l'i ante istā diē acceperāt spm̄sctm̄. Et
r̄ndēt doctores q̄ sic: sed nō in tāta copia.
Cum em̄ fuerūnt vocati ad xp̄i sequelā et
apostolatū receperūt spm̄sctm̄ ad ꝓpriā iu
stificationē ꝛ psonalē pfectionē. Qn̄ autē
misit eos ad p̄dicandū ante suā passionē
tūc receperūt spm̄sctm̄ ad infirmoꝝ cura/
tionē: ꝛ miraculoꝝ operationē. Dedit nā
q̄ ptātē illis curādi languores: eijciēdi de
mones. Sicut pat₃ Matth. x. ca. S₃ qn̄
insufflauit ꝛ dixit eis. Accipite spm̄sctm̄.
tūc receperūt eū ad pctōꝝ remissionē ꝛ sa/
cramētoꝝ ministrationē. Et vt refert Au
gusti. iiij. li. de trini. Flatus ille corporeus
substātia spūssancti nō fuit: sed demōstra
tio per cōgruā significationē nō tā. ū a p₂e
sed a filio ꝑcedere spm̄sctm̄. Et spūsctūs
ibi non accipit̄ prout est tertia in trinitate
persona: sed pro dono spūssancti. vt sit sen
sus. Accipite spm̄sctm̄. i. donū spūssancti.
prout exponit Philippus de mōte calerio
in euāgelio Johānis. Ista ꝓo die ap̄l'i re/
ceperūt spm̄sctm̄ ad habendā intelligētiā
scripturaꝝ. vt declarabim₉ in sequēti my
sterio. ꝛ noticiā oīm linguaꝝ/ad audatiā
et fortitudinē: ad oīm meritoꝝ plenitudi/
nem: ad p̄dicationē euāgelij: ad tollerātiā
martyrij: ad ꝯuersionē populoꝝ ꝛ corusca
tionē miraculoꝝ. Ergo repleti sunt nō so/
lum plenitudine sufficiētie: s₃ etiam pleni/
tudine redundantie.

¶ Q₂ apostoli faciēte spiritusancto loque
bantur varijs linguis. et acceperūt sciētiā
diuinaꝝ rerum atq̄ fortes facti fuerūt vt
nō timerēt cruciat₉ neq̄ mortē. Ca. III.

Ertiū mysteriū cōtem
plandū de spūsctō dicit̄ opera/
tionis. Inter cetera quippe stu
penda que in ap̄l'is est operat₉
sunt p̄cipua ꝛ singularissima tria.
¶ Primū fuit locutio. ¶ Secūdū illu/
stratio. ¶ Tertiū fortificatio.
¶ Primū opus mirabile fuit locutio. na₃
statim fecit illos loqui ideomata oīm gē/
tium que tn̄ antea non didicerāt. Et licet
quidā dicere voluerūt: q̄ ap̄l'i lingua pro/
pria loquētes intelligebant̄ ab audiētib₉
ac si eoꝝ ideomata ꝑferrēt. Tn̄ verior est
sententia illoꝝ qui tenent q̄ ipsi ap̄l'i varia
linguarū genera per spm̄sctm̄ didicerunt.
Un̄ ecclesia de ipsis cantat. Linguis k

quūtur omniū turbe pauēt gētiliū: musto
madere deputant quos spūs repleuerat.
Et Act͡z.ij.c.scribit. Ceperūt loqui varijs
linguis ꝓut spūsctūs dabat eloqui illis.
Erant autē in hierusalē habitātes iudei
viri religiosi.i. in cultu diuino deuoti: ƀm
Nico. de li. ex omī natione que sub celo est
qui ꝯuenerāt in hierusalē rōne festi. Naꝫ
iudei captiuati per Salmanasar regem
assirioꝝ nō redierūt in iudeā. Similiter
captiuati per regē chaldeoꝝ nō redierunt
omēs. q̄uis haberēt licētiā redeūdi: sꝫ re/
manserūt multi amore filioꝝ quos genue
rant ibi ꝛ possessionū quas acquisierant.
Multi adhuc captiuati per Anthiochū
regē grecoꝝ ꝛ diuersis gētibꝫ venditi re/
māserūt. Uerūtn̄ aliqui eoꝝ magis deuo
ti ꝓpter reuerētiā templi aliqn̄ in hierusa/
lē maxime in solēnitatibꝫ magnis quarū
vna erat solēnitas penthecostes. Et dicit
penthecostes a penth a qđ est quinqꝫ ꝛ co/
ste qđ est decē. Quinquagesima nāqꝫ die
a pasca celeberrima erat apud iudeos in
memoriā bn̄ficij legis date: que fuit data
in mōte synai quinquagesima die. vt supe
rius tactū est. postqꝫ filij israel egressi sunt
de egypto. Facta igit hac voce.s. spūs ve/
hemētis vel vēti vel tonitrui que ab alijs
audita fuit: vel aplōꝝ ꝛ alioꝝ cū eis existē
tiū deū voce magna laudātiū qui prius ti
more ducti nō audebāt loqui: ꝯuenit mul
titudo ꝛ mēte cōfusa est.i. stupefacta: qm̄
audiebat vnusqsqꝫ lingua sua illos loquē
tes. dicebāt aūt cū admiratōe. None ecce
omnes isti qui loquūtur galilei sunt. Et
quō nos audiuimꝰ vnusqsqꝫ linguaꝫ no/
strā in qua nati sumꝰ. Parthi ꝛ Medi et
Helamite: ꝛ qui habitāt Mesopotamiā
Judeā ꝛ Capadociā Pontū ꝛ Asiā Fri/
giam ꝛ Pamphiliā. Egyptū ꝛ ꝑtes libie:
que est circa cirenē ꝛ aduene romani. Et
dicunt hi romani aduene potius q̄ alij.
cum qꝛ a remotioribꝫ ꝑtibꝫ venerūt: tū qꝛ
mare trāsierāt. Judei quoqꝫ ꝛ proseliti id
est conuersi de gentilitate ad iudaismum.
Cretes ꝛ Arabes audiuimꝰ eos loquen
tes nr̄is linguis magnalia dei. Alij autē
irridētes dicebāt. qꝛ musto pleni sunt. pro
qbꝫ cātat eccl'ia. Musto madere deputāt
quos spūs repleuerat. Tū Petrus verita
tem rei ꝑ scripturas declarauit. Et illa die
appposite sunt.i. baptizate ꝛ ad numeꝝ fi/
deliū cōgregate anime circiter tria milia.
¶ Scđm opus mirabile qđ spūsctūs in
aplis fuit opatus dicit illustratio. Nā in/
tellectū eoꝝ illuminauit. vt de diuinis q̄
ad salutē sūt necessaria nihil penitꝰ igno/
rarēt. Hoc ꝓmiserat eis xp̄s cū dixit Joh
xiiij.ca. Paraclitꝰ aūt spūsctūs quē mit/
tet pater in noīe meo ille vos docebit oīa
et suggeret vobis oīa quecūqꝫ dixero vob
Et.xvi.ca. Cum venerit ille spūs veritatꝫ
docebit vos omnē veritatē. Et Luc.xxi.c.
Ego dabo vob os ꝛ sapiētiā cui nō pote/
rūt ꝯtradicere aduersarij vr̄i. Res est ꝑfe
cto stupēda q̄ tam celeriter absqꝫ doctore
spūssancti sola p̄sentia noticiā apl'i plenis/
simā acceperūt de omibꝫ que a Moyse ꝛ
ꝓphetis fuerāt ꝯscripta. Hinc Hiero. ad
Paulinū ait. Pharisei stupēt in doctrina
dn̄i ꝛ mirant in Petro ꝛ Johe quō legem
sciāt cū lr̄as nō didicerint. Quicqđ enim
alijs exercitatio et quotidiana in lege dn̄i
meditatio tribuere solet: illis spūssanctus
suggerebat ꝛ erāt: iuxta qđ scriptū est: doci
biles deo. Quimo de secretis diuinis ma
gis fuerūt illuminati q̄ ꝓphete veteris te
stamēti. ꝛ in maiori plenitudine gratiam
spūssancti receperūt: atqꝫ donū ꝓphetādi
excellētiꝰ habuerūt. Oꝫ aūt apl'i ꝓphetie
munere fuerūt p̄diti. patet Act͡z.ij.ca.v.c.
vi.c.xi.c.xiij.c.xxvij.c. Tanta autē fuit in
illis vis doctrine q̄ in oēs gentes ꝛ natio/
nes mūdi ꝑ eos lux veritatꝫ effulsit. ¶ Ter
tiū opus mirabile qđ spūsctūs opatꝰ est in
aplis dicit fortificatio. qꝛ corda eoꝝ adeo
fortificauit: vt nullo timore: nullo errore:
nullaqꝫ cominatiōe xp̄i p̄dicatōe retarda
rent. Ideo in ƀmone q legit in officio apo
stoloꝝ Gregꝰ. ait. Scriptū est spūs dn̄i or
nauit celos ornamēta em̄ celoꝝ sunt vtu/
tes p̄dicātium. Que videlicet ornamēta
Paulus enumerat dicēs Alij dat ꝑ spm̄
ƀmo sapiētie. Alij ƀmo sciētie ƀm eūdem
spm̄. Alij fides in eodē spū. Alij gr̄a sani/
tatū in vno spū. Et infra. Quot sūt bona
p̄dicātiū tot sunt ornamēta celoꝝ. Hinc
rursus scriptū est. Uerbo dn̄i celi firmati
sunt ꝛ spū oris eiꝰ oīs vtus eoꝝ. Uerbuꝫ
em̄ dn̄i est filiꝰ p̄ris. Sꝫ eosdē celos videli

cet sctōs apl'os vt tota sit trinitas oñdat
opata repēte de sancti spūs diuinitate ad
iūgit. Et spū oris ei⁹ oīs ꝟtus eoꝝ. Celo/
rū igr̄ virt⁹ de spū sūpta est. q2 mūdi hui⁹
ptātibꝫ ꝯtraire non p̄sumerēt: nisi eos sctī
spūs fortitudo solidasset. Quales nāqꝫ do
ctores sctē eccl'ie añ aduētū hui⁹ spūs fue
rint scim⁹: ⁊ post aduētū illi⁹ cui⁹ fortitu/
dinis facti sunt cōspicim⁹. Certe ipse pa/
stor ecclesie Petrus q̄nte debilitatꝭ q̄ntecꝫ
fortitudinis ante aduētū hui⁹ spūs fuerit
ancilla ostiaria requisita dicat. Una em̄
mulieris voce ꝑcussus dū mori timuit vi/
tā negauit. Et tūc Petrus negauit in ter/
ra: cū latro ꝯfitebat in cruce. Sed vir iste
tāte fortitudis q̄lis post aduētū spūs exi,
stat audiam⁹. Fit ꝯuent⁹ magistratuum
atqꝫ senioꝝ: cesis denūciat apl'is ne in no
mine Jesu loq̄ debeāt. Petr⁹ magna au/
toritate r̄ndit. Obedire opꝫ deo magꝭ q̄
hominibꝫ. Et rursum. Si in ꝯspectu dñi
iustū est vos poti⁹ audire q̄ deū: iudicate:
libens btūs Andreas suis ꝑsecutoribꝫ r̄n/
dit. Tanto em̄ ero regi meo acceptior q̄nto
ꝓ ei⁹ noie fuero ꝑmanēs in tormētꝭ ꝯstan
tior. Nō em̄ possum⁹ q̄ audiuim⁹ ⁊ vidi/
mus nō loq̄. Et illi q̄dē ibāt gaudētes a
cōspectu filij qm̄ digni habiti sunt ꝓ noie
Jesu ꝯtumeliā pati. nec ille. Secur⁹ ⁊ gau
dēs ad crucē ꝓperauit Petr⁹ itaqꝫ ⁊ frat
ei⁹ Andreas. q2 spūssctūs erat in eis. Sic
et apl'i ceteri mortē violētā letāter tulerūt
q2 spūssctūs omnē ab eis timorē eiecerat.
Nec tm̄ apl'is hec fortitudo sup̄naturalit
tributa est. Quīmo ⁊ sctis vt sic dicā in/
meris: cōfessoribꝫ: virginibꝫ ⁊ martyribꝫ.
Quisnā fecit tp̄aliū bonoꝝ ꝯtēptores eos
q̄ xp̄m nudū nudi secuti sūt nisi spūssctūs
Quis habitare fecit in solitudine in spelū
cis amicos dei vigilātes orātes. ⁊ carnem
durissimis ieiunijs disciplinis ⁊ ꝟberibꝫ
affligētes: nisi spūssctūs. Quis deniqꝫ fec
martyres animo intrepito tot illata tor/
mēta ⁊ exq̄sitissima cruciatuū genera p̄pe
ti: nisi spūssctūs. Ubi admirari plimū sit ⁊
in fide ꝯsolidari debem⁹ dū sup̄dicta oīa
in sexu fragili mulieꝝ inueniri ꝯspicim⁹.
O vere stupēda ꝟtus spūssctī q̄ tot hoies
sup̄ hoies eleuauit. O gr̄a dei electis co/
piosissime dispēsata q̄ terrenos hoies cele
stes effecit. O fons indeficiēs bonitatis

dei ad quē cūcti mortales ꝯfugere securi
debent. qm̄ vt inq̄t Ciprianus in epl'a ad
Donatū. Profluēs largit spūs nullis fini
bus p̄mit. nec vllis cohercētibꝫ claustris
intra certa metaꝝ spacia refrenat. Ma/
nat iugit exuberat affluent. nr̄m tm̄ pect⁹
sitiat ⁊ pateat. Quātū illuc fidei capacis
afferim⁹ tm̄ inde gr̄e inundātꝭ haurim⁹.
hec ille. Supplici corde igr̄ postulem⁹ vt
pijssim⁹ de⁹ spūsctō suo repleat corda nr̄a
Qui sit bn̄dict⁹ in secula seculoꝝ. Amē.

¶ Sermo. XXI. de beatitudine sctōꝝ in
quo ꝯfutat fatuitas hoim mūdanoꝝ qui
nō credūt aliq̄d de vita futura.

Merces vestra copiosa
est in celis. Uerba sunt redem
ptoris nr̄i originalit Matth.
v ca. Tanta est quorūdā stulti
cia vt arbitrent nulla esse bona p̄ter ea q̄
in p̄nti vita a pijssimo deo vsibꝫ humanis
cōcedunt. Nil credunt: nil cogitāt. Nihil
deniqꝫ sperāt de futura celestis regni here
ditate. Somnū putāt imo fictionē ⁊ fabu
lā q̄cq̄d ꝯm omnē veritatē de sctōꝝ beati/
tudine ꝓclamat. Hi omnē diligētiā ad/
hibēt: vt corporeis sensibꝫ in suis delecta/
tionibꝫ voluptuosis satisfiat. Animā ꝟo
ꝟtutibꝫ honestisqꝫ moribꝫ instruere ⁊ ne/
gligūt ⁊ ꝯtemnūt. Propterea equū esse cē
sui si in p̄nti ꝯmone de beatitudine ꝟba fe
cero. Nā illā cūcti desiderare debēt: q̄ me
rito p̄ponēda est oībꝫ q̄ ab hoie p̄cio ha
beri solēt. de hac quilibet iustus atqꝫ fide/
lis asserit illud Sap̄. ca. vij. Preposui illā
regnis ⁊ sedibꝫ ⁊ diuitias nihil esse dixi
in cōparatiōe illi⁹: nec cōparaui illi lapidē pre
ciosum: qm̄ oē aurū in cōparatiōe illi⁹ ha/
rena est exigua: ⁊ tāqꝫ lutū extimabit argē
tū in ꝯspectu illi⁹. Sup salutē ⁊ specie di
lexi eā: ⁊ p̄posui ꝓ luce habere illā. qm̄ inex
tinguibile est lumē illi⁹ venerūt aūt mihi
oīa bona parit cū illa. Ut igr̄ disponam⁹
ea q̄ tractaturi sum⁹ ordine debito: beati/
tudinisqꝫ laudes mirificētissimas cōple/
ctamur q̄ copiosa merces a nr̄o saluatore
merito nūcupat: de ipsa tria mysteria p̄n/
cipalia ꝓponem⁹ ꝯtemplāda.
¶ Primū btitudis desideriū. ¶ Scd̄m bti
tudis obiectū. ¶ Tertiū btitudis obiectū.

Q' beatitudo est bonum quod cuncti de/
siderare debent. Capitulū. I.

PRimū mysteriū con/
templandū dicit beatitudinis
desideriū. in quo inducēda est
cunctorꝝ mens vt ad beatitudi
nem dirigāt cordis affectū: illāq; viribus
totis conētur adipisci. Nam ꝛ de hoc ita
pulchre loquit Seneca ad Lucillū. Ad
summū inquit bonū ꝛ ꝓpositū totius vite
tue respice. Illi em̄ ꝯsentire debet quicq̄d
agimus. ideo peccamꝰ q2 de partibꝫ vite
om̄es deliberamꝰ. de tota ꝟo nemo deside
rat. Errant cōsilia nr̄a q2 nō habēt quo di
rigātur. Ignorāti quē portū petat: nullus
sinus certus est. hec ille. Sed vt pars illa
lucidior fuit opus est vt ad tria dubia re/
spondeamus.
¶ Primū vtrū homini ꝯueniat agere pro
pter finē. ¶ Secūdū vtrū finis huma/
ne vite sit beatitudo. ¶ Tertiū vtrū bea
titudo sit bonum desiderabile.
¶ Ad primū dubiū r̄ndet sctūs Tho. pri/
ma secūde. q. i. ꝙ actionū que ab hoīe agū/
tur: ille sole ꝓprie dicunt humane que sunt
ꝓprie hoīs inq̄ʒtū est hō. differt autē hō ab
alijs irrōnalibꝫ creaturis in hoc ꝙ est dn̄s
suorꝝ actū. qd̄ fit per rōnē ꝛ volūtatē. Ille
itaq; actiones ꝓprie humane dicunt que
ex volūtate deliberata ꝓcedūt. Alie ꝟo nō
ꝓprie humane sunt sicut dū mouet pedez/
vel fricat barbā alijs intētus ꝛ similia: licʒ
sint hoīs iste actiōes secūde nō sunt ꝓpter
finem ex quibꝫ hō nec mereri potest nec de
mereri. Sed prime actiōes ad finem sunt
dirigēde. Inquit nanq; phus in. ij. phisi.
Finis est principiū in operabilibꝫ ab hoīe
Et in. ij. ethi. asserit. Fine omnes operant.
Et iterū in. ij. phisi. Non solū intellectꝰ sed
natura agit ꝓpter finem. Et in. ij. metha.
Qui infinitū faciūt auferūt naturā boni.
Cum itaq; finis sit qui mouet agētē ꝛ licʒ
in executiōe sit posterior: tn̄ prior est in in/
tentiōe agētis: ꝛ habet rōnē cause: ꝓpterea
ad hominē spectat vt agat ꝓpt finē. ¶ Ad
secūdū dubiū r̄ndet Riccardus in. iiij. di.
xlix. ꝙ vltimꝰ finis humane vite est beati
tudo. vt ait Augꝰ. li. viij. de ciui. dei. Finis
boni appellat quo quisq; cū ꝑuenerit bea
tus est. Et idē li. xix. de ciui. dei. Illud est
finis boni ꝓpter qd̄ appetēda sunt cetera.
ipsum autē ꝓpter seipm̄. Et. xxij. li. de ciui.
dei. Finis inqt noster est ꝑuenire ad illud
regnū cuius nullus finis est. Et apl'us ad
Roma. vi. Habetis fructū vr̄m in sancti
ficatiōe: finē ꝟo vitā eternā. Sʒ hic oritur
difficultas qm̄ cū beatitudo sit in ip̄o deo
et beatitudo est finis humane vite etiam
erit finis oīm creaturarꝝ. Nam vt inquit
Dionysius in libro de diuinis nominibꝫ.
Deus ꝯuertit oīa ad seipm̄ tanq; ad vlti
mū finē. Ad qd̄ dicit Tho. prima secūde
q. i. ꝙ sicut colligit ex dictis Arist. ij. phisi
ꝛ. v. metha. Finis dicit dupliciter. s. vel eiꝰ
terminꝰ in quo id est ipsa res in qua rō bo
ni inuenit vel vsus siue adeptio illius rei.
Sicut si dicamꝰ ꝙ motus corpis grauis
finis est vel locus inferior vt res vel hoc
qd̄ est esse in loco inferiori vt vsus. Et fi/
nis auari est vel pecunia vt res. vel posses/
sio pecunie vt vsus. Si ergo loquamur de
vltimo fine hoīs q̄ʒtū ad ipsaʒ rem que est
finis. Sic in vltimo fine hoīs oīa creata
ꝯueniūt: q2 deus est vltimꝰ finis hoīs et
oīm aliarꝝ rerū. Si aūt loq̄mur de vltimo
fine hoīs q̄ʒtū ad ꝯsecutionē finis. Sic in
fine hoīs non cōmunicāt creature irrōna
les. Nam ꝛ hō ꝛ alie creature rōnales ꝯse
quūtur vltimū finē cognoscēdo ꝛ amādo
deū: qd̄ nō cōpetit alijs creaturis que adi/
piscūtur vltimū finem inq̄ʒtū participant
aliquam similitudinem dei s̄m ꝙ sunt vel
viuūt vel etiā cognoscūt s̄m instinctū na/
ture: licet nō per rōnē vel intellectū. Ideo
mgr̄. i. di. ij. dicit. Fecit deus creaturā rō/
nalē vt summū bonū intelligeret: intelligē
do amaret: amādo possideret: ꝛ possidēdo
frueretur. Quare vt Augusti. docet in li.
lxxxviij. q. Non cadit in aliqua rōne caren
tia vt btā sint. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrum
beatitudo sit bonū desiderabile. Et posset
quis arguere ꝙ nō. nam nullū bonū inco/
gnitum est desiderabile. hoc patet. Quia
bonū apprehēsum est obiectū appetitꝰ: vt
inquit Aristo. in. iij. de aīa. Ideo Augꝰ. li.
x. de trini. ca. i. ait. Firmissime nouimus
amari: nisi nota nō posse. Sed beatitudo
est bonū incognitū. ergo nō est bonū desi/
derabile. Philosophi quidē multo subtili

ter elaborarunt vt de beatitudine ac sum
mo bono cognitionē inuenirēt. Et vt La
ctantius scribit in pncipio pmi li. diuina/
rū institutionū. Neqꝫ adepti sunt qđ vole/
bāt ꝛ operā simul atqꝫ industriam perdi/
derunt hoc ideo dixit. quia vt recitat Au/
gustinus. li. xix. de ciui. dei. Marcus var
ro notauit ducentas octogintaocto falsas
opiniones de beatitudine: quas phi suo i/
genio adinuenerunt. Augustinus etiā in
xiij. de tri. asserit quosdā posuisse beatitu/
dinem in voluptate corpis: quosdā in vo/
luptate aīmi: quosdā in alijs rebus: puta
in diuitijs vel honoribus ꝛ hmōi. vt etiā
scribit Aristo. in. i. ethicoꝝ. De his ad hoc
ita loquit Lactātius li. iij. diuina. institu.
Epicurus summū bonū in voluptate ani
mi esse censet. Aristippus in voluptate cor
poris. Caliphon ꝛ Dinomachus cirenai
ci honestatem cū voluptate iūxerūt. Dio/
dorus in priuatione doloris summum bo
num posuit. Hieronymus in nō dolēdo.
Peripatetici autē in bonis aīme ꝛ corpo/
poris ꝛ fortune. Et illi summū bonū ē sci/
entia. Xenon is cū natura cōgruenter viue
re. Quorundā stoicoꝝ virtutē sequi Ari/
stotelis in honestate ac virtute summum
bonū collocauit. Hec ille. Sed infra de
Epicuro ita sequitur. Epicuri disciplina
multo celebrior semp fuit q̄ ceterorū: non
q: veri aliquid auferret: sed q: multos ad
populare nomen voluptatis inuitat. Ne/
mo eni nō in vicia pnus est. Propterea vt
ad se multitudinē contrahat apposita sin
gulis quibusqꝫ moribus loquit. Desidio/
sum vetat litteras discere. Auarū popula
ri largitione liberat. Ignauū phibet acce/
dere ad rempublicā. pigrū exercere. timi/
dum militare. Constat itaqꝫ ex his q̄ er/
ronea fuerit phoꝝ mens circa beatitudi/
nem agnoscendā. Sed pter illos adhuc
cōfirmare possumus q beatitudo non est
cognoscibilis p verba Pauli: qui pme ad
Choꝛ. c. ij. ait. Oculus nō vidit: ꝛ auris
nō audiuit: nec in cor hoīs ascēdit q̄ ppa/
rauit ds his q diligūt illū. Sꝫ ista de bti/
tudine sic Paulus locutus est. Ergo ta/
le bonū est qđ a nobis minime pcipi pōt ꝛ
ex ꝯsequēti neqꝫ desiderari. At in ꝯriū est
sententia Augustini q li. x. de ciui. dei c. i.
ait. Oim certa sentētia est q rōe quoq mō
vti possūt btōs esse oēs hoies velle. Et in
xiij. de tri. Ad appetendū btitudinē natu/
ra cōpellit cui summe bon⁹ ꝛ immutabili
ter beatus creator hꝫ indidit. Et de hꝫ Ari
sto. in pmo ethicoꝝ sic scripsit. bene enun/
ciauerūt dicētes bonū esse qđ omes appe/
tunt. Et in. iij. topicoꝝ. Maxime bonum
oēs maxime appetūt. Pro amouenda igit
omni ambiguitate notandū ex dictis Ric
cardi in. iiij. di. lxxxix. Et Tho. pma se. q.
v. q btitudo pōt accipi tripliciter.
¶ Primo in suo esse generali.
¶ Secūdo in suo esse speciali.
¶ Tertio in suo esse specialissimo.
¶ Primo pōt btitudo accipi in suo esse ge
nerali inqꝫtū est bonū qđdam sufficientis/
simū: ꝛ sic est oibus nota. Quilibet enim
scit qd est bonū ꝛ qd est sufficientissimum
Et hoc mō oēs beatitūdinē appetūt. Nā
sic appetere btitudinem nihil est aliud q̄
appetere vt voluntas satiet qn qlibet vult
Et hoc est qđ Boetius dixit in. iij. de cōso
latiōe. Omis nāqꝫ mortaliū cura q̄ mul
tipliciū studioꝝ labor exercet diuerso qdē
calle pcedit. ad vnū tn̄ beatitudinis finē
nitit puenire. Et sumitur hic vnus finis
sm Geraldum ottonis sup pmū ethicorū
nō sm speciē opinionis. sꝫ sm pportionē.
Nam sic leuia habēt vnū finē sm speciem
nature. s. locū sursum. Et grauia habent
aliū finē sm speciē nature. s. locū deorsum
tn̄ grauia ꝛ leuia habent vnū finem sm p
portionē nature. Eo q ita se habet locus
deorsum ad grauia. sicut locus sursum ad
leuia. Ita ꝛ oēs hoies tendūt ad vnum fi
nem sm pportionē opiniōis. eo q ita se ha
bet pecunia ad aurum in q opinat se fieri
posse vnū sicut delectatio libidinis ad lu/
xuriosum: q in sua luxuria putat constare
beatitudinē. Omnes q ppe appetūt qcqd
etiā indebite appetūt tanq̄ consummatū
bonū. Scđo pōt btitudo accipi in suo esse
speciali inqꝫtum. s. consistit nō in bonis p/
sentis vite: sꝫ in clara dei visione ꝛ pfecta
eius dilectiōe ꝛ gaudio qđ habet d dei bo
nitate psenti p clarā eius visionem ꝛ pfe
ctā dilectionem. Et hoc mō beatitudo nō
fuit nota phis. quā tn̄ postq̄ xps dei fili⁹
venit in mundū omnes q volunt agnosce

desiderare ⁊ acq̄rere valent. Ip̄e quidem
q̇ lux fuit ⁊ splendor ois veritatis viā no/
bis sūmi boi ondit. Ip̄e clamauit Mat.
iiij. ca. dicens Penitenciā agite appropin/
quabit regnū celoꝝ. Et. v. c. Merces ve/
stra copiosa ē in celis. Et. vi. c. Nolite the/
saurisare vobis thesauros in terra. The/
saurizate vobis thesauros in celo. Et Jo
han. xvij. c. Hec est vita eterna. vt cogno/
scant. s. facie ad faciem te verū deū: et quē
misisti Jesum xp̄m filiū tuū. Et comple/
tis humane redēptionis mysterijs q̄dra/
gesima die postq̄ surrexit a mortuis vidē
tibus discipulis eleuatꝰ est: ⁊ ascendit ad
celos. Idcirco Lactantius li. vij. diuinaꝝ
insti. ait. Pater eni vester ac dn̄s qui cōdi
dit firmauitq̄ celū: qui libratā magnitu/
dine sua terrā vallauit mōtibus mari cir
cūdedit: amnibusq̄ distinxit. et q̇cquid ē
in hoc mūdo mirabile cōflauit ac perfecit
ex nihilo. ꝓspectis erroribus hoim: ducē
misit q̇ nobis viā iusticie panderet. Hūc
sequamur oēs: hūc audiamus: huic de/
uotissime pareamus. qm̄ solus: vt ait Lu
cretius: veridicis hoim purgauit pectora
dictis. ⁊ finē statuit torpedinis atq̄ timo/
ris ostenditq̄ bonū summū quo tendimꝰ
oēs q̇d foret. atq̄ viā monstrauit limi/
te paruo: quo possemus ad id recto cōten
dere cursu. Nec tm̄ ostendit: sꝫ etiā p̄cessit
ne q̇s difficultatis gr̄a iter virtutis horre
ret. hec ille. Tertio pōt accipi beatitudo ī
suo esse specialissimo, put. s. est actualiter ī
beatis cuius magnitudinē nequaq̄ expli
care possumus. q̄ nulla sensibilis expien
tia quarūcūq̄ delectionum presentis vite
minimā partem illius dulcedinis pōt de/
signare. Et oculus nō vidit nec auris au
diuit: neq̄ humanū cor excogitauit vnq̄
q̄ ingens sit illa superna felicitas. Hinc
Gregꝰ. in omelia inquit Si cōsideremus
fratres charissimi que ⁊ q̄nta sunt que no/
bis ꝓmittuntur in celis vilescūt aimo om
nia que habent̄ in terris. Terrena nanq̄
substātia sup̄ne felicitati comparata: pon
dus est non subsidiū. Tempalis vita eter
ne vite cōparata: mors est potius dicenda
q̄ vita. Hinc in transitu beati Hierony
mi scribit hec verba Augꝰ. ad Cirillum
eo die ⁊ hora qua Hieronymus sanctissi/
mus ex hac luce migrauit. dum Iponie ī
cellula mea quiescens d̄ gloria beatorum
cogitarem: vellemq̄ de illa tractatū bre/
uem cōponere compulsus precibus nostri
seueri quondā venerabilis Martini epī
turonēsis discipuli: charta calamo pugil/
lariq̄ susceptis volui epistolā scribere sā/
ctissimo Hieronymo destinandā vt quid
ipse in re tam dificili sentiret: responderet.
Cūq̄ iam scribens salutationis exordiū
Hieronymo p̄sentarem: ineffabilē subito
lumen cū inaudita odorū fragrantia cel/
lulā in qua stabā intrauit: hora iam cōple
torij. Ad quā visionē ꝓpter rei tam admi/
rabilis nouitatē ꝑterritus esse cepi. Cūq̄
q̇dnam id esset attentius cogitarē de luce
vox insonuit dicens. Augustine Augusti
ne q̇d q̄ris. Putas ne breui immittere va
sculo mare totū: modico includere pugil/
lo terraꝝ orbem. Celū firmare ne suos ex/
erceat motus. Infinite rei q̇s inerit finis.
Immensa qua mēsura metieris. Potius
totū mare in artissimo clauderet̄ vasculo.
potius orbem terraꝝ paruus teneret pu/
gillus: potius a motu cōtinuo celū desiste
ret: q̄ gaudioꝝ ⁊ glorie q̇bus beatoꝝ ani/
me sine fine potiunt̄ minimā particulam
intelligeres: nisi vt ego experientia docea/
ris. discurre ad hoc breue tempis spaciū ⁊
talia satage opa exercere vt postmodū ibi
que hic aliqualiter intelligere cupis ī eter
num habeas. Interroganti vero mihi q̇s
nam esset q̇ talia tam grauissime loquere
tur. Respondit benigne. Hieronymi illi/
us p̄sbyteri cui ep̄lam scribere cepisti sum
aīma que in hac hora in bethleem carnis
onere deposito iocunda ⁊ gloriosa ꝑgo ad
regna celorū. post que ⁊ alia multa q̄ me/
cum contulit a meis oculis lux disparuit
Quanto igit̄ minus beatitudinis super/
ne sublimitas potest comp̄hendi: tāto ar/
dentius est a nobis exoptanda.

¶ Q̄ btitudo cōsistit in aīa. intellectu vi/
delicet ⁊ voluntate. Capitulū. II.

SEcundū mysteriū cō/
templandū d̄ btitudis subie/
ctū ī q̄ tria dubia sᷓ absoluēda.
¶ Primū vtrū btitudo sit actꝰ aīe tm̄.
¶ Scōm vtrū sit actꝰ intellectꝰ ⁊ volūtatꝭ

¶ Tertiū vtrū sit principalius in actu vo
luntatis q̄ intellectus.

¶ Ad p̄mū dubiū r̄ndet Riccardus i. iiij.
di. xlix. q̄ btitudo est actus aie tm̄. Nā bti
tudo est nobilissimū qd̄ in hoie possit esse:
nec in creaturis infra homies ꝯuenire pōt
Oportet ḡ q̄ cōsistat in actu ꝓprio hoi: nō
quocūq; ſʒ nobilissimo. Actus aūt homis
ꝓprius nō est nisi ille q̄ est hois ꝑ illam for
mam q̄ hō est: hoc est aūt aia intellectiua.
Nobilissimus ḡ actus homis ē ille q̄ sibi
cōuenit ſm aiam intellectiuam: siue sit co
gnitio siue dilectio Ex quo damnatur opi
nio illoꝝ qui dixerūt aiam sine corꝑe bea/
tā esse nō posse. Nā vt inq̄t Tho. p̄ma ſe.
q. iiij loquēdo de btitudine ꝑfecta q̄ in dei
visione cōsistit: sine corꝑe aia pōt esse btā.
qm̄ intellectus ad sui oꝑationē non indi/
get corꝑe nisi ꝓpter fātasmata in quibus
intelligibilē veritatē cōtinet. diuia aūt es/
sentia ꝑ fantasmata videri nō pōt. Unde
cū in visione diuine essentie ꝑfecta homis
btitudo cōsistat: nō dependet btitudo ho/
minis a corꝑe. q̄re ꝛ ip̄m corpus ad perfe
ctionē btitudis non requirit. Sciendū tm̄
q̄ ad ꝑfectionē alicui9 rei dupliciter aliq̄d
ꝑtinet. Uno mō ad ꝯstituendā essentiam
rei. sic anima requiritur ad perfectionem
hois Alio mō requirit ad ꝑfectionē rei id
qd̄ ꝑtinet ad bn̄ esse eius: sic pulchritudo
corꝑis ꝛ velocitas ingenij ꝑtinet ad perfe
ctionē hois. Quāuis ḡ corpus primo mō
ad ꝑfectionē btitudis hūane nō ꝑtineat.
ꝑtinet tn̄ scd̄o mō. Quare q̄ꝫo aia ꝑfecti/
or erit in sua natura: ꝑfecti9 habebit suaꝫ
ꝓꝑam oꝑatōꝫ in qua cōsistit felicitas: hoc
vero erit cū suo corꝑi ip̄a btā reunieť. Pro
pter illā aūt vnionē nō erūt homi necessa
ria exteriora ista bona: qꝛ corpus ex cōiun
ctione sui ad aiam erit gl'osum ac impassi
bile. Nā vt scribit dn̄s Bonauen. in suo.
iij. di. xxviij. Contingit aliq̄d esse btm̄ tri/
pliciter. s. ꝑ essentiā. ꝛ ꝑ p̄mā influentiā. et
ꝑ quandā redundantiā. Btm̄ ꝑ essentiā
est solus ds̄. Btm̄ ꝑ p̄mā influentiā est so
lus rōnalis sp̄us. Btm̄ deniq; ꝑ quandā
redundantiā est corp9 hūanū in qd̄ gaudi
um gl'ie redundat ex ꝯiūctiōe sui ad aiaꝫ
btām. Et licꝫ corp9 hūanū non sit ad ima
ginē dei ꝑ se. tn̄ vnitū est aie q̄ ē ad di ima
ginē: ꝛ rōe illi9 est btitudis cōparticipabi/
le. Si vo aliq̄s instaret ꝯ dicta de exterio
rib9 bonis: qꝛ videť ꝯriū. Nā cib9 pot9 di/
uitie ꝛ regnū exteriora bona sunt: ꝛ hec ꝓ
mittunť btis. Un̄ Lu. xxij. xp̄s dixit Eda
tis ꝛ bibatis suꝑ mensam meam in regno
meo. Et Mat. vi. Thesaurizate vobis
thesauros in celo. Et Matth. xxv. Possi
dete paratū vob̄ regnū. ḡ ꝛ ista ad btitudi
nē exiguntť R̄ndet Tho. q̄ oia ista metha
phorice sūt intelligēda. ſm q̄ in sc̄ꝑturis
solēt sp̄ūalia ꝑ corꝑalia designari. Sic ꝑ
cibū ꝛ potū intelligiť delectatio btitudis:
ꝑ diuitias sufficiētia q̄ sufficit homi ds̄. ꝑ
regnū exaltatio hois vsq; ad ꝯiūctionem
cū deo. Scd̄m dubiū fuit vtrū btitudo sit
actus intellectus ꝛ voluntatis sil'. Et licet
q̄dā teneāt q̄ essentia btitudinis vite hu/
mane in solius intellect9 actu consistat ita
q̄ nullo mō i actu volūtatis. Tn̄ Riccar
dus in. iiij. vbi s̄. dicit. q̄ btitudo cōsistit i
actu volūtatis ꝛ intellect9 siml'. Cuius rō
est. qꝛ essentia btitudis vite hūane cōsistit
in ꝑfecta vniōe aie rōnal' cū deo. Hec aūt
vnio includit vnionē aie cū deo ſm omnē
sui potētiā ꝑ quā vnibil' est cū eo imedia/
te. Potētia aūt aie rōnal' nō tm̄ est intelle/
ctus ſʒ volūtas: ꝛ ꝑ quālibet illaꝝ vnibil'
est cū deo imediate. Sic eni ds̄ sub rōne q̄
summū verū est imediatū obiectu intelle
ctus btōꝝ ita sub rōe q̄ summū bonū ē im
mediatū obiectū volūtatis eoꝝ. Quāuis
eni ip̄o imediate nō fruenť nisi ip̄m imme
diate viderēt: tn̄ imediatū obiectū volūta
tis eoꝝ non est ip̄a visio sūmi boni: ſʒ ip̄m
summū bonū. Nō eni volūt summum bo
nū ꝓpter illā visionē sic ꝓpter finē: ſʒ volūt
ip̄am visionē ꝓpter ip̄m summū bonū: sic
ꝓpter vltimū finē. Ip̄m ḡ summū bonum
p̄mo ꝛ imediate est ab ip̄is volitū. ḡ. ē vo/
lūtatis eoꝝ imediatū obiectū. Ergo perfe
cta vnio aie cū deo in q̄ btitudo ꝯsistit est
ꝑ intellectū ꝛ volūtatē. Itaq; in actu vtri
usq; simul cōsistit. Et si obijcereť q̄ aucto/
ritates ꝯrium nolentibus eas intelligere
cōtrariū sonare videnť. puta qꝛ in visione
dicunt beatitudinē cōsistere. R̄ndet Ric/
cardus. q̄ semꝑ includūt cōcomitantē di/
lectionē. Nam cōsummata dei dilectio in
seperabiliter concomitatur clarā eius vi/
sionem. Propterea Augustin9 li. i. de tri.

ca. penultimo dicit. Q visio est summuz premium et ipa est actus intellectus. Et in i. li. de doctrina xpiana idem dicit. Hec e summa merces vt pfruamur deo: summa merces est btitudo. et fruitio est actus voluntatis q visionem cocomitat. ¶ Tertium dubiu erat vtru beatitudo principalius cosistat in actu voluntatis q intellect[us]? Et rudet Riccardus q sic. Prima quia sicut inter habitus vie charitas est donum pncipalius sm. Aug. xv. de trini. ca. xviij. Ita inter habitus patrie: charitas patrie est donu pncipalius. Sed in patria nobilior habitus habet nobiliore actuz. Ergo deu pfecte diligere: q est actus charitatis patrie est actus nobilissimus anime. cu g in nobilissimo actu pncipalissime cosistat beatitudo. et diligere sic actus voluntatis pncipalius cosistit in actu volutatis q intellectus. Scdo, pbatur q beatitudo pncipalius cosistat in actu volutatis q intellectus ex eo q volutas est nobilior potentia q sit intellectus. Nam Bern. in li. d libero arbi. dicit roem esse quodamodo pedissequam volutatis. Et Ansel. in li. de coceptu vginali. Dominiu totius regni aime attribuit volutati. Et Aristo. in. vij. politice ca. v. potetia q eligimus pncipalior e. Adhuc id, pbat q volutas in suo actu cogi no pot: nec circa ea q sut ad fine necessitari. Intellectus aut cogi pot: et circa ea q sunt ad fine necessitari. Insup magis potest transformare aiam volutas q intellectus: et suu obiectu respicit sub ratione nobiliori. Bonu eni est obiectu voluntatis. Ens obiectu intellectus. Ratio aut boni est pfectior q sit ratio entis. Tertio, pbat: q ds est vltimus finis: maxime sub rone q bonu qd patet q ex hoc q creature ordinant in ipm vt in finem maxime est in eis ratio bonitatis sicut p hoc q ipm respiciunt vt exemplar: maxime est in eis ro veritatis. Sed ds sub rone qua summu bonu est volutatis obiectu sub rone q summum ens vl veru est intellectus obiectu. g volutas magis respicit deu sub roe finis q intellectus. Sz ds sub roe q vltimus finis est beatificas. g sub rone q est beatitudis obiectu: pncipalius tedit volutas in ipm q intellectus. Et sic cosistit btitudo pncipalius in actu volutatis q intellectus.

¶ Q beatitudo no potest esse in bonis psentis vite. Capitulu. III.

TErtiu mysteriu conteplādu de beatitudinis obiectu in q tria sunt dubia absolueda.

¶ Primu, vtru btitudo sit qd creatu.

¶ Scdm vtru btitudo possit amitti.

¶ Tertiu vtrum btitudo possit i hac vita haberi. ¶ Ad primu dubiu rndet Riccardus vbi supra. et Tho. pma se. q. iij. q beatitudo vite humane dupliciter potest accipi. Uno mo p illo bono in quo perfecte et plenarie reqescit humana vita. Alio mo p pfecta quiete humane vite in illo bono q consistit in pfecta hois coniunctioe cum illo bono. Primo mo btitudo accipitur p beatitudinis obiecto. et sic beatitudo e qd increatu. s. ipe deus. Beatitudo aut secudo mo accepta est aliqd existens in beato tanq eius vltima et plenaria pfectio et sic est aliqd creatu. Cum eni beatitudo cosistat in visione dei. videre deu est act[us] creature videntis. ¶ Scdm dubiu fuit vtrum btitudo possit amitti. Et ad hoc dicimus ex sententia sancti Tho. pma se. q. v. Q beatitudo potest tripliciter cosiderari.

¶ Primo in sua impfectione.

¶ Secudo in sua generali ratione.

¶ Tertio in sua speciali restrictioe.

¶ Primo potest beatitudo considerari in sua impfectione, put. s. beatitudo est illa iperfecta qualitas que in hac vita haberi potest siue sit felicita cotemplatiua siue sit actiua. Hec quidem amitti potest licz no de facili. sicut patet in felicitate cotemplatiua que amittitur vel p obliuionem puta cu corrumpitur scientia ex aliqua egritudine vel etia p aliquas occupationes: qbs totaliter abstrahitur aliquis a cotemplatione. Patet etiam idem in felicitate actiua. voluntas eni homis transmutari pot: vt in viciu degeneret a vtute. Ideo phus dicit in. i. ethicor. aliquos esse in hac vita btos non simpliciter. sz sicut homines q p natura mutationi subiecta est. Secundo potest beatitudo cosiderari in sua generali ratione. et sic beatitudo no potest amitti Cum eni sit pfectum bonum et sufficiens

opoꝛtet ꝙ deſideriũ homīs quietet. ⁊ omē
malũ excludat. Naturaliter autẽ hõ deſi/
derat retinere bonũ qđ habet ⁊ ꝙ eius re/
tinendi ſecuritatẽ obtineat. Alioquin ne/
ceſſe eſt ꝙ vel timoꝛe amittendi vel dolo/
re de certitudine amiſſionis affligat̃. Re/
quiritur ḡ ad verã beatitudinẽ ꝙ hõ cer/
tam opinionẽ habeat bonũ quod hʒ nũꝗ̃
ſe amiſſurũ. que quidem opinio vera ſi ſit
cõſequẽs eſt ꝙ beatitudinẽ nunꝗ̃ amittet
Si aũt falſa ſit hoc ip̃m eſt quoddã ma/
lũ. ſ. falſam opinionẽ habere. Nam falſuʒ
eſt malũ intellectus ſicut verꝫ eſt bonũ ip/
ſius. vt dicit̃ in. vi. ethicoꝛum. Non ḡ iam
erit vere btũs ſi aliqđ malũ ei ineſt. Ter/
tio poteſt btitudo cõſiderari in ſua ſpecia
li reſtrictione inꝗ̃tum. ſ. ꝑfecta beatitudo
conſiſtit in viſione diuine eſſentie. Et ſic
btitudo nullo modo poteſt amitti neꝗ̃ ex
parte videntis neꝗ̃ ex ꝑte dei. neꝗ̃ etiam
ex ꝑte alicuius alterius agentis. Nõ ex ꝑ/
te videntis. qꝛ impoſſibile eſt ꝙ aliquis vi/
dens diuinã eſſentiã velit eam nõ videre.
Ratio eſt: qm̃ omne bonũ habitũ quo ꝗs
carere vult: aut eſt inſufficiens ⁊ queritur
aliq̇d ſufficiẽs loco eiꝰ. aut hʒ aliqđ incõ/
modũ annexũ ꝓpter qđ in faſtidiuʒ venit.
Uiſio aũt diuine eſſentie replet aĩam om
nibus bonis. ⁊ non hʒ aliqđ incõmodum
adiunctũ. Quare ꝓpria volũtate non põt
btũs beatitudinẽ deſerere. Siľr btũs non
põt beatitudinẽ ꝑdere deo ſubtrahẽte. qꝛ
cũ ſubtractio beatitudinis ſit q̃dam pena
non põt talis pena a deo iuſto iudice ꝓpue
nire: niſi ꝓ aliq̃ culpa que cadere nõ poteſt
in eũ ꝗ dei eſſentiã videt cũ ad hanc viſio
nem de neceſſitate ſequat̃ rectitudo volun
tatis. Non põt etiaʒ btitudo amtti ex ꝑte
alicuius alterius agentis. qꝛ mens deo cõ
iuncta ſuꝑ oĩa alia eleuat̃. ⁊ ſic ab hmõi cõ
iunctione nullũ aliud agens põt ip̃am ex
cludere. Eſt ḡ beatitudo ꝑfectio ꝯſumma
ta q̃ oẽm defectum excludit a beato Et iõ
abſq̃ mutabilitate adducat eã habẽti: fa
ciente hoc virtute diuina q̃ hominẽ ſuble
uat in ꝑticipationẽ eternitatis trãſcendẽ/
tis oẽm mutationem. Idcirco male dixit
Origenes ſequens quoꝛundã platonico/
rum erroꝛẽ ꝙ poſt vltimã beatitudinẽ hõ
poteſt fieri miſer. Tertiũ dubiũ fuit vtrũ
btitudo poſſit haberi in hac vita. Et ad
hoc rñdemus ꝙ non. loquẽdo de lege cõi ⁊
hoc ꝓpterea: qꝛ dñs noſter Jeſus xp̃s fuit
viatoꝛ ⁊ cõpꝛehenſoꝛ. Quare ꝟo in hac vi
ta ꝗs beatus eſſe non poteſt aſſignari poſ
ſunt tres rationes p̄cipue.
¶ Pꝛima dicit̃ inſatiabilitatis.
¶ Secũda penalitatis.
¶ Tertia moꝛtalitatis.
¶ Pꝛima ratio dicit̃ inſatiabilitatis. Ut
eni inquit dñs Bonauen. di. v. q̃ti libꝛi.
Btitudo eſt finis ſatians appetitũ. ſed bo
na p̄ſentis vite nõ ſatiant appetitũ. nõ di/
uitie. nõ delitie. nõ honoꝛes. nõ fama. non
gloꝛia. nõ quecũꝗ̃ deſiderabilia ⁊ delecta
bilia excogitari poſſunt. vt docet experien
tia. Ergo nec in hmõi bonis beatus ꝗs re
putari debʒ. Tho. ꝟo. i. ꝑte. q. ij. dicit. Im
poſſibile eſt beatitudineʒ hois eſſe in aliq̇
bono creato. qꝛ beatitudo eſt bonũ ꝑfectũ
qđ totaliter quietat appetitũ. alioquin nõ
eſſet vltimus finis ſi adhuc reſtaret aliq̇d
appetendũ. Obiectum aũt voluntatis eſt
vniuerſale bonũ ſicut obiectũ intelletꝰ eſt
vniuerſale verũ. Ex quo patꝫ ꝙ nihil põt
quietare voluntatẽ homīs: niſi bonũ vni/
uerſale: qđ non inuenit̃ in aliquo creato ſʒ
ſolũ in deo. qꝛ oĩs creatura habet bonita/
tem ꝑticipatam. Unde ſolus deus volun
tatẽ hois implere poteſt. Ideo Dauid in
pſal'. dixit. Satiaboꝛ cũ apparuerit gloꝛia
tua. Augꝰ. li. i. cõfeſ. Feciſti nos dñe ad te.
⁊ inquietũ eſt coꝛ noſtrũ donec quieſcat in
te. Et in. iiij. li. Redite inquit pꝛeuaricato
res ad coꝛ ⁊ inherere ei qui fecit vos. ſtate
in eo ⁊ ſtabitis: q̇eſcite in eo ⁊ quieti eritis
Quo itis in aſpera. Quo itis. Bonũ qđ
q̄ritis ab illo eſt. Quia igit̃ aĩa eo imago
dei eſt: quo eius capax eſt ⁊ ꝑticeps eẽ po/
teſt. vt ſcribit Augꝰ. xiiij. de trini. Idcirco
nulla creatura anime capacitatẽ implere
valet. Secunda ratio cur in hac vita non
poſſit ꝗs eſſe beatus dicit̃ penalitatis. vt
eni ait Tho. p̄ma ſe. q. v. Beatitudo ex/
cludit omne malũ. Uita aũt p̄ſens mul/
tis malis ⁊ penalitatibus ſubiacet q̃ vita
ri nõ pñt Et ignoꝛantie ex ꝑte intellectus
⁊ inoꝛdinate affectionis ex ꝑte appetitus:
et multiplicibus laboꝛibus: calamitatibꝫ
⁊ erumnis ex parte coꝛpoꝛis. Quomodo

igitur in tot fluctuationibus beatū se cre/
dere q̄spiam habet. Inq̄t Job.c.xiij. Ho/
mo natus de muliere breui viuens tp̄e re/
pletur mltis miserijs. Et Hiero. ad He
liodoꝝ. Ubiq; luctus: vbiq; gemit⁹ ꝛ plu
rima mortis imago. Et Boetius li.ij. de
ꝯsolatiōe. Q; mltis amaritudinibus hu/
mane felicitatis dulcedo respersa est: que
ꝛ si fruenti iocunda esse videat̄ tñ quo mi
nus cum velit abire retineri nō potest. Et
Seneca in tragedijs. Nulla sors longa ē:
dolor atq; voluptas inuicem cedunt. Ne/
mo vtiq; reperit̄ qui diutius in quocunq;
sit statu delectari possit: ꝛ absq; turbatiōe
vel animi vel corpis ꝑtransire possit. Ne
mo: inq̄t Seneca vbi s. cōfidat nimiū se/
cūdis. Nemo desperet meliora lapsis Et
ad Lucillū Noli huic tranquillitati cōfi/
dere: momento mare euertit̄ ꝛ eodem die
vbi luserunt nauigia sorbent̄. Quisnā fe/
licior iudicari potuisset Policrato tyrāno
samnioꝝ. De ip̄o q̄ppe refert Tullius in
li. de finibus bonoꝝ ꝛ maloꝝ. Et idem cō
firmat Ualerius. de mutatiōe morū ꝛ for
tune. ꝙ adeo sibi fortunā obsequiosam ha
buit ꝙ oīa desiderata ꝑficiebat. Ad mo
derandam igit̄ fortune inuidam sumpto e
manu anulo quē preciosum possidebat in
mare iecit. sed inopinate illū repente recu/
perauit. Nam post dies paucos a piscato
ribus piscis captus q̄ annulū sorbuerat ty
ranno donatus est. Accidit tandem ꝙ ad
uersus Dariū ꝑsaꝝ regem duxit exercitū.
ꝛ ꝙ Ortuthes p̄fectus Darij illū acie fu
derit cepitq; ꝛ in summo megalensis mō/
tis vertice suspendi iusserit. Et relict⁹ aui
bus lacerandus q̄ vbiq; felicissime ī terra
vixerat in aere miserrime expirauit Mu
tantur oīa q̄ sunt in hoc mundo: ꝛ nihil ē
stabile. nihil firmū. nihil deniq; tutū. Jō
sapiens ecclesiastes. ij.c. dicebat. Uidi in
oībus vanitatē ꝛ afflictionē sp̄us ꝛ ani
mi. ꝛ nihil ꝑmanere sub sole: ¶ Tertia rō
q̄re in p̄nti vita nullus pōt esse beatus ōr
mortalitatis. Omnes q̄ppe ad mortē ten
dimus cui⁹ manus potentissimas. nullo
ingenio. nulla vi. nulla arte. nullo p̄cio eui
tare valemus. Jnstat ceruicibus nr̄is. Si
q̄s igit̄ dixerit aliquē btm̄ eo ꝙ diuitijs af
fluat. statim respondebo. Nō sic: nō sic. q̄r
diuites moriunt̄ Si q̄s affirmauerit aliū
esse btm̄ eo ꝙ oībus delitijs hui⁹ seculi ꝑ/
fruatur. Ad hoc respōdeo nequaq; sic est.
q̄r post breuē hanc vitā oēs hoīes morien
tur. Si q̄s btm̄ reputauerit eū q̄ orbi vni
uerso dominaret̄. Clamabo ꝛ ego ꝙ nec re
gna siue impia btm̄ hoīem reddūt. qm̄ et
p̄ncipes ꝛ reges ꝛ purpurati ꝛ imperato
res oēsq; dn̄i morient̄. Et ideo cū Lactā/
tio ꝯcludimus dicēte. iij. li. Summū bo/
nū qd̄ btōs facit nō pōt esse nisi in ea reli/
gione atq; doctrina cui spes immortalita
tis adiuncta est. Jgit̄ demus operā ne de
cipiamur tꝑalium bonorū suauitate atq;
mundū audacter sub pedibus habeamus.
eoq; tm̄ vtamur vt sic tandē ꝑueniamus
ad fruitionē illā beatā. ad quā nos perdu
cat Jesus filius dei q̄ cum patre ꝛ sp̄ū san
cto viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ Amē
¶ Sermo vigesimussecūdus de gaudijs
beatorum qui letabuntur ex visione dei et
dotatione corporū atq; habitatione in ce/
lo empirreo.

Exultabunt sancti in
gl'a. Illuminati ꝓphete ꝟba
sunt ista originalr̄. ps. cxlix.
Licz arta sit via q̄ ducit ad
vitā eternum est ex ꝑte ꝟtuosoꝝ actuū. Ni/
hilominus facillima atq; suauis ex consi/
deratione futuri p̄mij. Jnquit eni Orige/
nes sup ep̄las Pauli. Spes futurorū la/
boribus reqem parit. Hinc Hiero. Eu/
stochiū ꝟginem in ep̄la ad eandem cōmo
net. vt allicientes blandicias seculi ad q̄
mens humana cōiter inclinat̄ paradisi re
cordatiōe cōculcet. Ait ḡ. Quotiēs te va/
na seculi delectat ambitio. Quotiens ibi
videris aliq̄d gloriosum. ad paradisū mē
te trāsgredere. ꝛ esse incipe quo futura es.
Egredere queso paulisꝑ ð carcere corpis
tui. ꝛ p̄ntis laboris mercedē an̄ oculos de
pinge. quā oculus nō vidit ꝛ auris nō au/
diuit. nec ī cor hoīs ascēdit. hec ille. Jdcir
co vt in via dn̄i expeditius fortiusq; bn̄ vi
uendo ambulem⁹. decreui in p̄nti ſmone
de gaudio btōrū ꝟba facere. Qd̄ vtiq; eē
sit immēsum ondemus maxime ꝓpter tria
¶ Primo ꝓpter dei visionem.
¶ Scd̄o ꝓpter corpis dotationē.

Conclusio

Anime sanctorum a corporibus exute iam perfectionaliter et actualiter vident in regno celorum quod est empireum celum divinam essentiam facialiter. Conclusionem istam vide Leonardus de utino de sanctis pro festo determinatam

¶ Tertio ꝓpter loci habitationẽ.

¶ Qualiter potest videre essentiam diuinam homo vel angelus. ⁊ quõ nõ omnes vident illam equaliter ⁊ quanta sit in illa visione iocunditas ⁊ delectatio.

Capitulũ. I.

PRimo ostendamus q̄ sit copiosum gaudiũ beatoꝝ ꝓpter dei visionẽ. d qua tria sunt consideranda.

¶ Primũ dicit possibilitas.

¶ Secundũ inequalitas.

¶ Tertium iocunditas.

¶ Primũ cõsiderandũ dicit possibilitas. Ubi inuestigandũ est. vtruꝫ possit q̄s hõ vel angelus videre deũ in sui essentia siue facie ad faciem. Et ꝓ pte vera ⁊ affirmatiua dicimus q̄ sic. Nam vt dicunt doctores in. iiij. di. xlix. Et est de hoc glosa sup illud psal. Ostendã illi salutare meũ. Tota merces est visio. ⁊ ad hoc facit auctoritas apl̃i qui. i. ad Chorin. xiij. ca. ait. Uidemus nunc ꝑ speculũ in enigmate. tunc aũt facie ad faciẽ. Et iterum ibi. Nunc cognosco ex pte. tunc cognoscã sicut ⁊ cognitus sum. Et xp̃s Mat. v. ait. Beati mũdo corde: qm̄ ipi deũ videbunt. Et Mat. xviij. c. Angeli eoꝝ semꝑ vident faciẽ patris mei qui est in celis. Sed nonnulli arguunt cõtendentes ꝓbare q̄ nulla creatura potest videre diuinã essentiam Et hoc tripliciter. Primo auctoritate. Scd̃o rõe. Tertio exemplo. Primo probãt auctoritate. Nam scribit Joh. i. c. Deũ nemo vidit vnq̄. Que ṽba sic ꝓsequit Aug⁹. ad paulã de videndo deũ. qm̄ sicut natura incorruptibilis ita ⁊ natura inuisibilis. Et Chris. sup Johem exponens dictũ preallegatum inquit Jdipm qđ deus nõ est solum ꝓphete. ꝫ nec angeli viderunt nec archangeli. Quod enim creabilis nature ẽ qualiter videri poterit qđ increabile ẽ Et Apl̃us. i. ad. Thimo. vlti. ca. dicit de deo Solus habet immortalitatẽ: ⁊ lucẽ habitat inaccessibilẽ quam nullus vnq̄ videre potuit. ꝫ neq̄ potest. Et Dionysius li. de mystica theologia ait. Deus inuisibilis est ⁊ incognoscibilis oẽm sensum superans ⁊ omnẽ intellectũ. Secundo arguũt ratione. Nã cognoscẽtis ad cognitũ oportet esse ꝓportionẽ. cũ cognituꝫ sit perfectio cognoscentis. Sed nulla est ꝓportio creature ad creatorẽ. q2 in infinitũ distant. ergo nulla creatura potest videre diuinã essentiam. Tertio istud videtur posse ꝓbari exemplo. Nam exodi. xxxiij. ca. habetur. Qualiter dum loqueretur deus Moysi cui apparebat in signo vl' subiecta creatura Moyses dixit. Ostende mihi gloriaꝫ tuã. idest ẜm Nico. de lira Ostende mihi teipsum sicut videris in gloria. Et dñs respondit ei. Non poteris videre faciẽ meã. Non videbit me homo ⁊ viuet. Et infra. Posteriora mea videbis. faciẽ aũt meam videre non poteris. Pro solutione p̄dictorum ⁊ intelligentia veritatis notare debemus tres catholicas ꝓpositiones sequentes Alexandrũ de ales in p̄mo volumine sũme. Et Bonauenturam in suo. i. di. iij. Et Tho. i. pte. q. xij. Prima veritas. Q2 essentia dei videri non potest oculis corꝑalibꝫ. q2 deus incorporeus ẽ. vnde nec sensu nec imaginatione videri põt ꝫ solo intellectu Et si diceret q̄ deus põt videri ab homĩe visione imaginaria q2 dicit Esa. vi. c. Uidi dñm sedentẽ sup soliũ excelsum ⁊ eleuatũ. vt visio imaginaria a sensu originẽ habet. q2 fãtasia est motus factus a sensu ẜm actum. vt dicit. iij. de anima. ergo ds̃ sensibiliter visione videri potest. Rñdet Tho. q̄ in visione imaginaria nõ videt ipa dei essentia. ꝫ aliqua forma in imaginatione formata rep̄sentans deum ẜm aliquẽ modum similitudinis. ꝑut in scriptura diuina ꝑ res sensibiles methaphorice describũtur. Secũda ꝓpositio q̄ nullus homo vel nullus angelus potest videre diuinã essentiam visione intellectuali ꝓpria vi nature. Ratio est ẜm Tho. in. iij. summe cõtra gẽtiles. q2 quod est superioris nature ꝓpriuꝫ non potest consequi natura inferior. nisi ꝑ actionẽ superioris nature cuius est ꝓpriũ. Sicut aqua non potest esse calida nisi per actionẽ ignis. Uidere aũt deũ ꝑ ipsam diuinã essentiam est ꝓprium nature diuine. Operari enĩ ẜm ꝓpriam formã: est ꝓpriũ cuiuslibet operãtis. nulla ergo intellectualis substantia potest videre deum vel diuinam essentiam. nisi de hoc faciente. Et

hoc est qd dicit ad Romanos. vi. ca. Gra/
tia dei vita eterna: qz videre diuinā essenti
am cōuenit intellectui creato p gratiā nō
per naturā. Tertia ꝓpositio Qꝫ vidētes p
essentiā deū licz apphēdāt essentiā diuinā
nō tñ illā cōprehendūt. vident nāqꝫ essen
tiam diuinā infinitā. sed modo finito. nā
illud cōphendi dicitur qd pfecte cogno/
scitur. pfecte aūt cognoscit qd tm̄ cogno /
scitur qn̄tū cognoscibile est. Unde si illud
quod est cognoscibile p scientiam demon
stratiuā opinione teneat / ex aliqua rōe p/
babili cōcepta. nō cōphendit. puta si h
qd est triangulū habere tres angulos eq /
les duobus rectis aliquis p demonstratio
nem cognoscat cōphendit illud. Si vo
aliqs opinionē eius accipiat p hoc q a sa/
pientibus z philosophis ita dr non cōp /
hendit ipm. qz non ptinget ad illū perfe/
ctum modū cognitiōis quo cognoscibile
est. Nullus aūt intellectus creatus ptin/
gere pōt ad illū pfectum modū cognitio /
nis diuine essentie quo cognoscibilis est.
Quia cū essentia diuina sit infinita infini
te cognoscibilis est. z intellectus creatꝰ nō
potest illā infinite cognoscere. In tm̄ eniz
aliquis intellectus creatus diuinā essenti
am pfectius vel minus pfecte cognoscit:
inqꝫtum maiori vel minori lumine glorie
pfundit. Cum ergo lumē glorie in quocū/
qꝫ intellectu creato receptū non possit esse
infinitū. Impossibile est q aliquis intelle
ctus creatus deū infinite cognoscat. Pro/
bantur ista p Augustinū q in li. de cogni/
tione vere vite ait. Deus est spūs incōp
hensibilis Et in. xii. libro de ciuita. dei ca.
xviij. inquit. Quicqd scientia cōphēdi/
tur: scientis apprehensione finit. Et idem
ad paulā de videndo deū. Aliud est vide
re. Aliud totū videndo cōphendere. vi/
det q necessariū psens sentit. Cōphen/
dit qd ita videt. vt eius nihil lateat. cuius
fines cōspici possunt. Un̄ cū ds sit infini/
tus nulli creature est cōphensibilis Quis
igit non admiret pariter z collaudat infi
nitā celsitudinē summi dei. quem licet tot
milia miliū angelorum et hoim clare videāt
z intelligāt summe bonū. summe felicem.
summe glosum. summe sapientē. summe
pulchrū. summe delectabilē. summe desi/
derabilē. summe potentē. summe iustum/
summe clementē. summe dñantē. summe
regnātē z sic̄ia. Tñ in his excedit adhuc
incomparabiliter cognitionē illorum. Soluen
da ergo iam sunt obiecta. Et ad auctorita
tes atqꝫ exemplū dicimus. Qꝫ deus i sui
essentia videri nō pōt visione corpali. ne /
qꝫ ꝓpria vi nature: visiōe intellectuali. Sz
tali visione videri potest cū adiutorio ipsi
us dei illuminantis z eleuātis intellectū
creatū ad suam beatā visionē. Nec sic eti/
am videri potest a creatura visione cōp
hensionis. vt iam est pdictū. Ad rationē
q in ɔrīū adducta fuit rñdet Tho. q. pro/
portio dr dupliciter. Uno mō certa habi/
tudo vniꝰ qn̄titatis ad alterā. Alio modo
qlibet habitudo vnius ad alterū: hoc mō
scdo pōt esse ꝓportio creature in deū inqꝫ
tū se hz ad ipm vt effectus ad causaz: aut
potētia ad actū. Et fm hoc intellectus ꝓ
porcionatus esse pōt ad cognoscendū deū
Et vt clarius loquar. Alia est ꝓportio fm
qn̄titatē. vtputa est ꝓportio aque in duab
vasis eiusdem cōtinentie: z sic nō est ꝓpor/
tio int deū z creaturā Est alia ꝓportio fm
qndam attingentiā siue ordinis cōuenien/
tiā. z sic est ꝓportio inter guttulam aque z
aquā oceani. etiā si esset infinita. hoc mō ē
ꝓportio inter intellectū creatum angeli vl
hois z ipm deū. Ex quo Augꝰ. dicit li. xiiij
de tri. Eo aīa imago dei est quo eiꝰ capax
est: z pticeps esse pōt. ¶ Scdm ɔsideran/
duz de btā visione dei dr inequalitas. licet
eni tot milia miliū angelorum z hoim vide /
ant essentiā dei. tñ nō oēs equaliter vidēt.
Unde saluator nr. Joh. xiiij. ca. dixit. In
domo pris mei mansiones multe sūt. vbi
glo. i. diuersa pmia meritorum. Hec aūt ine
qualitas fm Tho. vbi. s. erit p hoc q in /
tellectus vnius habebit maiorē virtutez
seu facultatē ad videndū deū qꝫ alius Fa
cultas vero videndi deū vt dictū est nō cō
petit intellectui creato fm suā naturā: sed
p lumen glie qd intellectū in qdam dei for
mitate constituit. Unde intellectus plus
pticipans de lumine glie pfectius deū vi /
debit. Plus aūt pticipabit de lumine glie
q plus hz de charitate. Quia vbi est ma /
ior charitas ibi est maius desideriū. z desi
siderium quodamodo facit desiderantē ap/

tum ꝛ paratū ad susceptionē desiderati.
Unde q̄ plus habet de charitate ꝑfectius
eū videt: ꝛ cū maiori beatitudine. Si ꝟo
aliq̄s obstaret ex verbo Joh. q̄ prima ca/
nonica. c. iij. ait. Uidebimus eū sicuti est.
ſʒ ip̄e vno modo est. ḡ vno modo videbit̄
ab hōib). ꝛ sic nō perfectius ab vno q̄ ab
alio: Rn̄dere possumus ſm Tho. ꝙ cum
dicimus. videbimus eum sicuti est. aduer
biū determinat modū visionis ex parte rei
vise vt sit sensus. Uidebimus eū ita esse
sicuti est. q2 ip̄m esse eius videbimus qđ ē
ei⁹ essentia: Non aūt determinat modū
visionis ex parte videntis. vt sit sensus ꝙ
ita erit perfectus modus vidēdi sicut est i
deo perfectu⁹ modus essendi. Qua re di/
uersitas illa vidēdi nō erit ex parte obiecti
q2 idem obiectū omibus p̄sentabitur. scʒ
dei essentia. Sed erit ꝑ diuersam faculta
tē intellect⁹ nō naturalē: sʒ glo̾saʒ. ¶ Ter
tium cōsiderādū de visione dei dicit̄ iocū
ditas. Erit vnicuiq̄ vidēti deū tanta io/
cūditas ꝛ plena leticia vt in illa omē hōīs
desideriū quiescat nihilq̄ amplius appe
tat. Ratio est ſm Riccardū in iiij. di. xlix.
q2 vnusquisq̄ naturaliter appetit suā per
fectionē. Secūdaria ꝟo humani intelle/
ctus perfectio cōsistit in perfectiōe sui act⁹
q̄ est intelligere. Nunq̄ autē actus intelli
gendi ē perfectus: nisi fit respectu nobilis/
simi intelligibilis ꝛ nobilissimo modo in/
telligēdi. Nobilissimū intelligibile ē deus
nobilissimus modus intelligēdi ē intelli/
gere ip̄m in sui substātia. Ex quo tā ama/
bilis tāq̄ gratissima est visio illa: ꝙ si q̄s
ꝓponeret alicui beato vellet ne ꝑ milia mi
liū annoꝝ esset in hoc mundo absq̄ hoc ꝙ
videret deū. haberetq̄ oēs diuitias. omes
thesauros. omes pecunias omes precio/
sos lapides. omīa localia. omīa regna mū
di. omīa delicata cibaria. oēm virorū cla/
rissimoꝝ famā ꝛ gloriaʒ. ac desiderabilia
queq̄ in hoc seculo possunt esse. statim cla/
maret. Discede a me ꝛ sine me esse in deli
cijs visionis dei q̄ sola incorporaliter exce
dit quelibet tēporalia bona. quelibet tēpo
ralia gaudia. quālibet philosophoꝝ sciē
tiā. quālibet regū ꝛ imperatoꝝ preeminē
tiā. Hinc Aug⁹. lib. iij. de libero arbitrio
ait. Tanta est illoꝝ pulchritudo iusticia
ꝛ incōmutabilis lucis eterne ꝙ si nō lice
ret in eo morari plusq̄ᵐ vnius diei hora. ꝑ
pter hoc solū innumerabiles anni hui⁹ vi/
te plena circūfluētia bonoꝝ tēporaliū re/
cte meritoq̄ contēnerētur. Et li. x. de ciui.
dei. c. xv. inquit. Illa nāq̄ beata visio dei
tante pulchritudinis visio ē ꝛ tanto amo/
re dignissima vt sine hac quibuslibet alijs
bonis preditū ꝛ abundantē nō dubitē ꝑ
tinus infelicissimū dicere. Et ap̄lus. i. ad
Chorin. c. ij. Oculus nō vidit ꝛ auris nō
audiuit. nec in cor hōis ascēdit: q̄ prepara
uit deus his q̄ diligūt illū. Cū aūt experie
mur ea admirabimur ꝛ letabimur scien/
tes multo vberiorem esse felicitatē ip̄sam
sanctorū q̄ᵐ rumor q̄ insonat nostris auri/
bus i hac vita. Sicut factū legimus de re
gina sabba: q̄ venit a finibus terre ad Sa
lomonē audita fama ip̄sius. vt d̄r iij. Re.
x. ca. Hec cū considerasset sapientiā salo/
monis: vidissetq̄ domū quā edificauerat
ꝛ cibos mense eius ꝛ habitacula ſuorū et
ordinē ministrantiū vestesq̄ eoꝝ ꝛ pincer
nas ꝛ holocausta q̄ offerebat in domo dn̄i
nō habebat vltra spiritū. Dixitq̄ ad re/
gem. Uerus est ſmo quē audiui in terra
mea sup sermonib) tuis ꝛ sup sapientia: ꝛ
nō credebā narrātib) mihi donec ip̄a ve/
ni ꝛ vidi oculis meis ꝛ ꝓbaui ꝙ media ꝑs
mihi nūciata nō fuerit. Maior est sapien
tia tua ꝛ opera tua q̄ᵐ rumor quē audiui.
Beati viri tui. ꝛ beati serui tui q̄ hic stāt
corā te ꝛ audiūt sapientiā tuā. O igit̄ pre
clarū illum diē cū anima nostra ad visio/
nē illam diuinā attinget: Cōperiet profe/
cto tantū esse illius visionis delectationeʒ
ꝙ merito dicere poterit. O deus dulcissi/
me beati q̄ te querūt. beati q̄ te habēt. bea
ti qui te vident. beati q̄ habitant in domo
tua. beati deniq̄ q̄ mūdo spreto te verū et
summū bonum desiderant.

¶ De origine dotiū incorporū beatorū et
de numero atq̄ cōditione illatum.
Capitulum. II.

Secundo ostendimus
q̄ᵐ sit copiosum ꝛ imēsum gau/
diū beatoꝝ ꝓpter corpis dota/
tionē de q̄bus dotib) tria cōsideramus.
¶ Primo ordinationem.

¶ Scđo distinctionē.
¶ Tertio conditionē.
¶ Primo cōsideremus origenationēꝫ. vñ
ſcꝫ erit origo dotiū in corporibꝫ btōꝝ. Ad
qđ ita ſ dicit Riccar. in iiij. di. xlix. Dotium
origo erit a deo ꝑ creationē vt q̇dā ꝓbo im/
ꝓbabiliter dicūt Unde pro tāto dicit̄ ꝙ do
tes erūt in corpore a beatitudine aīme per
quandā redūdantiā. qꝛ deus illas crea/
bit ī corporibꝫ beatoꝝ propter meritū ani/
marū qꝛ in via ⁊ ſibi ⁊ corporibꝫ ſuis glo/
riā meruerūt Uel poteſt dici probabiliter
ꝙ origo illarū dotiū erit a deo. nō tñ ꝑ crea
tionē: ſed mediante beatitudine anime qꝛ
ſic dicit Aug⁹ in epl'a ad Dioſtoꝝ. Tam
potentē fecit deus animā vt ex eius pleniſ
ſima beatitudine q̄ in fine tēporū ſanctis
promittit̄ redūdet in inferiorē naturā q̊ ē
corpus nō beatitudo que fruētis ⁊ intelli/
gentis eſt ꝓpꝛie: ſed plenitudo ſanitatis ⁊
incorruptionis vigor. Sctūs aūt Bona
uētura in ſuo iiij. di. xlix. ita poſuit. Qꝫ eſt
loqui de dotibus corporis in q̇bus ei⁹ glo/
rificatio cōſiſtit. vel q̄tum ad diſpoſitio/
nē vel q̄tum ad cōſummationē. Si q̄tuꝫ
ad diſpoſitionē ſic dicūtur diſpoſitiōes q̄
ſunt qualitates abſolute ipſius corporis:
que ſibi dātur a deo in eius reformatione.
Si q̄tum ad conſummationē. ſic dico ꝙ
ſunt a gloria aīe ſiue ab aīa glorioſa. Un̄
ſicut in preſenti aīma in corpus influit. et
ꝑ illam influentiā corpus ē coloratius du
rabilius virtuoſius ⁊ agilius q̄ cū aīa ſe/
parat̄. Sil'r dico in ꝓpoſito ſuo mō ꝙ ani/
ma gl'ioſa infl(u)ens in ſuū corpus omēs do
tes iſtas ad quas diſpoſitionē habebat ꝑ
ſui reformationē ꝑficit ⁊ cōſūmat. ¶ Se/
cūdo cōſideremus de dotibus beatoꝝ cor
porū diſtinctionē. diſtinguūtur em̄ a ſan/
ctis quattuor dotes ipm corpus gl'ioſum
perficiētes. videlicet impaſſibilitas. clari/
tas. ſubtilitas. ⁊ agilitas. Ratio aūt hui⁹
numeri ⁊ ſufficiētie aſſignat̄ a Bonauen
qꝛ corpus noſtrū ē cōpoſitū ex q̄ttuor ele/
mētis. ⁊ qꝛ elementa ſunt impfecta. qua/
druplicē habet ab eis defectibilitatē. Ab
aqua q̄ eſt elementū humiduꝫ ⁊ paſſibile
habet paſſibilitatē ⁊ corruptionē. Unde
humidū aqueū corpus corrūpit A terra q̄
eſt elementū opacū habꝫ obſcuritatē. Ab
igne animalitatē qꝛ calor cōſumit ꝯtinue
ideo cōtinue indiget ciboꝝ alimonia. Ab
aere habet infirmitatē. Aer em̄. facile im/
mutat̄ ⁊ cedit cuilibet impellenti. Om̄ er
go q̄ttuor iſti defect⁹ debēt ꝑ bona oppoſi/
ta remoueri. Ad h̄ ꝙ corp⁹ ſit ꝑfectū ꝑfe/
ctiōe cōpleta. Jō q̄ttuor ſunt dotes ꝯ cor/
ruptionē ⁊ paſſionē incorruptibilitas vel
īpaſſibilitas. Cōtra obſcuritatē claritas.
Cōtra aīalitatē ſpūalitas. Cōtra infirmi
tatē ꝟtus ſiue penetrabilitas. Hic apl's.
ad Choꝛ. xxv. c. ait. Seminat̄ incorrupti/
one ſurget ī corruptiōe Ecce impaſſibili/
tas ſeminat̄ in ignobilitate. ſurgat in gl'ia
Ecce claritas ſeminat̄ in infirmitate. ſur/
get in virtute. Ecce ſbtilitas ſeminat̄ aīa/
le. ſurget ſpūale. Ecce agilitaſ. Et aug⁹. li.
xxij. de ciui. dei inq̇t: Abijciet̄ a corporibus
nr̄is oīs deformitas. oīs tarditas. oīs in/
firmitas. oīs corruptio. oīs deformitas ꝑ
claritatē. oīs tarditas per agilitatē. oīs in
firmitas ꝑ ſpiritualitatē. oīs corruptio per
impaſſibilitatē. videt̄ itaqꝫ ſufficiens iſta
dotiū enumeratio. Nā dotes corꝑis dicūt̄
nō oēs q̄litates: ſꝫ q̄litates nobiles ⁊ ṕnci
pales de nouo ſuꝑ addite nature. Et qꝛ đ
nouo ſuꝑaddite debēt accipi ſm natura/
les defectus. ⁊ hi ſm cāſ ṕncipaleſ q̇ ſunt
q̄ttuor elemēta. ¶ Tertio cōſideremus đ
dotibꝫ corpoꝝ btōꝝ cōditionē. Prima doſ
impaſſibilitas. Erūt em̄ corꝑa illa īcor/
ruptibilia ⁊ impaſſibilia. Sꝫ hui⁹ impaſ/
ſibilitat̄ cām diuerſimode pleriqꝫ ponūt.
Dicūt ḡ q̇dā ꝙ elemēta erūt in corꝑe glo/
rioſo ſm ſbām nō ſm q̄litates. Et iō qꝛ ſb
ſtātie nihil ē cōtrariū ſꝫ vbi nulla ē ꝯtra/
rietas nulla ē pugna nec diſſolutio. ex con
ſeq̄nti corꝑa illa erūt incorruptibilia ⁊ im
paſſibilia. ſꝫ h̄ ſtare nō poteſt. vt dicit Bo
nauē. ꝙ a corporibꝫ gl'ioſis vt refert aug⁹.
vitia detrahūt̄ natura ſuabit̄. Sꝫ q̄lita/
tes elemēta res ſunt eis naturales. ḡ ma/
nebūt. Si dicas ꝙ manēt ſm eſſentiā nō
ſm actū. Cōtra qꝛ vnūqđqꝫ nobilius ē qñ
eſt cōiunctū actui q̄ qñ nō. Alij dicunt ꝙ
corꝑa btā erūt impaſſibilia ꝑ h̄ ꝙ ceſſabit
mot̄ celi q̊ ceſſante nihil pōt moueri. Sꝫ
articulus iſte ex cōicatus ē. Nā ſm augu.
ſi ceſſaret mot⁹ celi adhuc rota figuli po/
ſet moueri Landulfus ī ſuo iiij. aſſerit ꝙ cā

impassibilitatꝫ corpoꝝ btoꝝ est ex hꝫ ꝙ vo/
lūtas diuina nō coagit cuiuscūqꝫ cause secūde cor
rūpere. Cessante em̄ pma causa ab actione
cessabit causa sua scda. Ideo nulla cā scda
pōt corrūpere corpa beata. qꝛ deus nō co/
aget illi sicut corpora triū pueroꝝ erāt im
passibilia ab igne. quia deus nō coagebat
igni ad cōburendū eos. licꝫ coageret ei ad
talia cōbustibilia Si obijcias cōtra ista.
qꝛ tūc impassibilitas nō esset dos. qꝛ nihil
poneret in corpe dotato nisi puationē acti
onis diuine. Et scdo qꝛ codē modo. erunt
impassibilia corpora dānatoꝝ qꝛ deus nō
coaget igni vt corrūpat ea. Rndet Lan/
dulphus ꝙ nō oportet ꝙ dos sit in dotato
Nā dos nō est in sponsa q̄ dotatꝛ sed suffi/
cit ꝙ ex dote aliqd fiat circa psonā dotatā
ꝛ sic ē in pposito: Uel dicere possumus ꝙ
impassibilitas est quedā puatio passionis
seu potētie recipiētis passionē. ꝛ ista pua/
tio est in corpe dotato. s. corpore beato: sed
est a volūtate diuina. de corporibꝫ fo dā/
natis dicit Landulphus ꝙ nō habebūt do/
tem impassibilitatis. tū qꝛ fortissime pa/
tiētur ab igne. tū qꝛ nō datꝛ eis p meritisqꝫ
nō corrūpantꝛ ab igne: sed vt cōtinue cru/
cietur Ricar. fo in suo iiij. vbi s. refert ꝙ i
impassibilitate ē cōsiderare ꝛ illud qd po
nit ꝛ illud qd excludit. Quāuis em̄ signifi
cetur negatiuo modo tū res p eā significa
ta nō est puatio sꝫ habitus. Est em̄ quali/
tas in corpore ex redūdantia beatitudinis
aīe causata. corpus phibēs ab omī passio/
ne corruptiōi ꝯtraria. Obmissis itaqꝫ do
ctoꝝ opinionibus varijs de causa impassi
bilitatis illoꝝ corpoꝝ glorificatoꝝ firmitꝛ
ꝛ indubitanter tenere debemus: ꝙ preta/
cta corpora nec paciētur nec poterūt pati
nec ab interiori nec ab exteriori. nō a frigo/
re nō a calore. nō a fame. nō a siti nō a egri
tudinibus ꝛ huiusmodi qbꝫ molestamur
in presenti vita quottidie Jo Apoc. xxi. c.
scribitꝛ. Absterget deus oēm lachrymā ab
oculis eoꝝ ꝛ mors vltra nō erit neqꝫ luctꝰ
neqꝫ clamor Erit itaqꝫ ibi sanitas sine in/
firmitate. iuuētus sine senectute. vita sine
morte. Scda dos corporū beatoꝝ dꝛ clari
tas. De hac scribitꝛ Sap. iij. ca. Fulgebūt
iusti. ꝛ Mat. xiij. ca. Fulgebūt iusti sicut
sol in regno pris eoꝝ Sunt nichilominus
in hac parte tres theologoꝝ ppositiōes at
tendēde. Prima ē sancti Bonauen. ꝛ Lā
dulfi. q̄ dicūt ꝙ corpora beatoꝝ erūt lumi
nosa ꝛ colorata. Colorata qdē pter natu/
rā quattuor elemētoꝝ ꝛ eoꝝ qlitates ex q̄/
bus cōstabit corpus humanū. Sꝫ lumi/
nosa ratione luminis supadditi. nā ꝛ no/
ctiluca de die apparet colorata de nocte lu
cida Silr carbo p sui naturā alicuiꝰ colo
ris est: igne aūt aduenitēte efficitꝛ lumino/
sus. ꝛ tū nihilominus ē coloratus. qꝛ ē ibi
lux materie terrestri incorporata. Sic cor
pꝰ resurgēs p naturā suā habebit colorē
ꝛ claritas lūinis sup induet ipm sic ignis
carbonē. Scda ppositio fm Riccar. ꝙ lux
elemētaris ꝛ lux corpis glorificati nō sunt
eiusdē speciei sꝫ lux est qsi qdā imitatio il
lius sicut lux spūalis aie nō ē eiusdē spe/
ciei cū spūali luce glie. sꝫ est quedā imita/
tio illius Silr lux solaris eiusdē speciei nō
est cū luce corpis glificati sed vna est que
dā similitudo seu imitatio alterius. Et li
cet dicatꝛ Matth. xvij. ca. de xpo. Resple/
duit facies eius sicut sol. tū glosa ibi dicit
plus certe q̄ sol: sꝫ nō habuit exēplū maiꝰ
cui cōpararet. Tertia ppositio ē ꝙ lux cor/
poris xpi eiusdē speciei ē cū luce q̄ post re/
surrectionē erat in alijs corpibꝫ glorifica/
tis. Ideo apls dixit. Reformabit corpus
humilitatis nostre cōfiguratū corpori cla
ritatis sue. Tū erit differentia inter lucem
corporis xpi ꝛ lucē alioꝝ. Et inter se etiā
differūt lux vnius corporis gloriosi a luce
alterius fm magis ꝛ minus. Qd notauit
aplus dicens. i. Chorin. xv. ca. Alia ē cla/
ritas solis Alia claritas lune. Alia clari/
tas stellarū. Stella em̄ differt a stella in
claritate sic ꝛ resurrectio mortuoꝝ. Nam
sicut dicit magister sententiarū in littera.
Claritas corpoꝝ est differēs fm differen/
tiam glorie animaꝝ: quia ex claritate bea
titudinis aīme claritas redūdabit in cor/
pus. Unde fm proportionē qua beatitu/
doanime christi excedit beatitudinē cuius
libet alterius anime. sic lux corporis chri/
sti excedit lumen futurorum in quocun/
qꝫ alio corpore. Tertia dos coporum bea/
torum erit sublimitas. vbi dicit. Riccar/
dus de media villa ex mente philosophi.

Q꞉ res triplici de cā est penetratiua. Aut
propter q̄titat꞉ paruitatē. maxime ꝟm la/
tum ꝛ profundū. Unde actus q̄uis lōga
penetratiua est. Aut ꝓpter raritatem. ꝛ sic
aer est penetratiuus. Aut ꝓpter actiue vir
tutis magnitudinē. Et sic vinū est pene/
tratiuū multo magis q̄ simplex aqua q̄/
tūcunq̄ tenuis. Quapropter aqua cū mo
dico vino bibita magis refrigerat sanum
q̄ si ꝑ se bibaꝛ. q꞉ vinū facit eā ad loca cor
poris penetrare. ꝟm p̄mā causam penetrā
di nō attēditur subtilitas corpoꝝ beatoꝝ
q꞉ in debita q̄titate resurgent. Nec etiam
ꝟm cām scd̄am. q꞉ tota materia que est ne
cessaria ad essentiam eorū resurget in eis.
Unde q̄dam errauerūt dicētes ꝙ corpo/
ra gloriosa erūt rariora aere vel vento quē
errorē vt ponit Grego. in moralibus tenu/
it Euticius cōstantinopolitane vrbis epi
scopus. Igiꝛ s̄btilitas illoꝝ corpoꝝ erit ꝟm
tertiā causam. ꝑ virtutē nanq̄ beatitudi/
nis aīe erit in beatis corporibꝫ tanta ma/
gnitudo virtutis actiue ꝙ per eam multo
efficatius poterunt penetrare q̄ ignis vel
aer. Un̄ Ansel. in li. de similitudinibꝫ inꝛ
principiū ꝛ mediū de quolibet beato dicit
ꝙ intantū erit fortis vt etiā si velit terram
cōmouere possit. Quarta dos corpoꝝ bea
toꝝ erit agilitas. de q̄ Sap. iij. c. scribitur.
Tanq̄ scintille in arūdineto discurrēt. s.
beati volabūt ꝛ nō deficiēt. Ad qd̄ intelli/
gendū dicit Landulfus ꝙ tria cōcurrunt
ad agilitatē. Primū est potētia aīme mo/
tiua. Duplex em̄ motus est in hoīe. Unus
q̄ est ꝟm elementū prodominās quo mo/
uetur deorsum. ꝛ iste motus nō inest sibi ꝑ
aīam. Alius est motus progressiuus cui⁹
principiū est aīa꞉ q̄ motus tripliciter diffe/
runt. Primo q꞉ vnus ē ab aīma scꝫ ꝓgres/
siuus. Alius aūt nō. Scd̄o q꞉ motus pri/
mus ē ad vnū tm̄ eo ꝙ seq̄tur grauitatem
scd̄s potest esse ad diuersa ꝟm diuersaꝫ ap
prehensionē sensus quā sequiꝛ aīa. Tertiō
q꞉ in p̄mo motu grauitas q̄ est p̄ncipium
eius nō potest desistere꞉ sed in scd̄o motu
potest anima desistere꞉ habeꞇ nihilominus
aīa potentiā nō solū ad motū progressiuū
organice꞉ sed ad mouēdū corpus nō orga/
nice. Dicitur autē aīma mouere organice
qn̄ mouet vnā partē mediante alia. sicut
mouendo cor mouet alia mēbra. ꝛ sic est
motus progressiuus Mouet em̄ imedia
te vnā partē. mediāte illa mouet aliā. ꝛ sic
moueꝛ totus hō successiue. Diciꝛ etiā mo/
uere nō organice mouēdo totū simul. Et
sic aīa beata poterit corp⁹ subito mouere꞉
licꝫ nō in instanti de loco ad locū. Scd̄m
qd̄ occurrit ad agilitatē erit multiplicatio
spirituū purissimoꝝ. tum q꞉ spūs vitales
erunt purissimi ꝛ vigorissimi. tum q꞉ cor/
pus replebiꝛ aliquo purissimo elemēto. s.
purissimo aere vt nō sit vacuū q꞉ nō erunt
tūc feces. Tertiū qd̄ cōcurrit ad agililita
tē erit remotionis dispositiōis q̄ ē in ner/
uis ꝛ in corꝑe. ꝛ oīs pōderositas q̄ nō est d̄
essentia nature. Et tūc aīa poterit mouere
faciliter tale corpus vel motu progressiuo
vel totū simul. Si dicas quō stabūt cor/
pora in celo empireo. Respōdeo ꝙ ambu/
labūt ꝛ mouebūtur subito ꝓ libito. si quā/
do stabūt creditur ꝙ stabūt erecta. licꝫ em̄
corpori inq̄tū corpus ē magis cōpetat se/
dere vel iacere. Tn̄ inq̄tū ē instrumentuꝫ
anime magis cōpetit sibi stare ꝓpter parti
cipationē ad operā dū. Unde Stephan⁹
vidit iesum stantē a dextris dei. Act. vij. c.
¶ Q꞉ ingens erit leticia btoꝝ ex eo ꝙ ha/
bitabūt in celo empireo. Ca. III.

Tertio ostendimus q̄
sit copiosum gaudiū beatorum
ꝓpter loci habitationē. q꞉ habi/
tabūt in celo vbi tria dubia merito decla/
remus.

¶ Primū vtrū scriptura sacra celi ꝓdu/
ctionē recte denūciet.

¶ Scd̄m vtrū celū sit vnū vel plures.

¶ Tertiū vtrū celū sit locus beatoꝝ.

¶ Ad primū dubiū oriꝛ ābiguitas ꝛ q̄deꝫ
nō parua. qm̄ Gen̄. i. ca. scribiꝛ. In princi/
pio creauit deus celum ꝛ terrā. vbi asserit
scriptura celū prima die creatū. Dein̄ seq̄
tur. Uocauit deus firmamētū celū꞉ qd̄ cō
firmat scd̄a die factū. Ad h̄ rn̄det Tho. i.
parte. q. lxviij. p̄mo ꝟm Chriꝛ. q̄ asserit ꝙ
moyses sūmarie dicit qd̄ de⁹ fec̄. ꝓmittēs
In p̄ncipio crea. d. ꝛc̄. p⁹ea ꝑ ꝑtes explica
uit. sic si q̄s dicat. h̄ artifex fec̄ hāc domū. ꝛ
postea s̄bdaꝛ. p̄mo fecit fundamēta. 2° ere/
xit ꝑietes. tertio suppsuit tectū. Et sic nō

oportet nos aliud celū intelligere cū dicit.
In principio creauit deus celū ⁊ terrā. Et
cū dr̄ ꝙ scd̄a die factū est firmamētū. Se-
cūdo potest dici aliud esse celū qd̓ legit in
principio creatū ⁊ qd̓ legit scd̄a die factū.
⁊ hoc diuersimode. Nā ſm Aug. Celuz
qd̓ legit prima die factū ē natura spūalis
informis. Celū aūt qd̓ legit scd̄a die factū
est celū corporeū, ſm ṽo Bedam ⁊ Sera-
biū. Celū qd̓ legitur prima die factū ē ce-
lū empyreū. Firmamētū ṽo qd̓ legit scd̄a
die factū ē celū sidereū. Damascenus ṽo
dicit ꝙ celū prima die factū est quoddā ce
lum spericū sine stellis: de quo phi loquū-
tur dicētes ipam esse nonā sperā ⁊ pmum
mobile qd̓ mouet motu diurno. Per fir-
mamentū ṽo factū scd̄a die intelligit celū
sedereū. ¶ Scd̄m dubiū fuit vtrū celuz sit
vnū vel plures. Et ꝙ sit vnū ꝓbari posset
q: dicit celū in singulari Gen. i. c. vbi sup.
Sed hec obiectio debilis est qm̄ scriptura
sepius celos nominat in plurali. Vn̄ deu-
tronomij xxxiij. c. Audite celi que loquar.
Et secūdi Regū. xxij. ca. Inclinauit celos
⁊ descendit. Et Job xv. ca. Celi non sunt
mundi in conspectu eius. Et psal. ij. Qui
habitat i celis irridebit eos. Et psal. xxxij.
Verbo dn̄i celi firmati sunt. Et psal. xlix
Annūciabūt celi iusti. ei⁹. Et ps̄. lxxxviij.
Tui sunt celi ⁊ tua ē ter. Et sap. ix. Que
in celis sunt quis inuestigabit. Et Esaie
xlv. Rorate celi desup. Et Ezech. i. Aper
ti sunt celi ⁊ vidi visiones. Et ad Hebre.
pmo: Opera manuū tuaꝝ sunt. Respon-
det ꝰ Tho. i. parte vbi supra. Qd̓ circa h̓
videtur esse quedā diuersitas inter Basi
lium ⁊ Chris. Chrisostomus em̄ dicit nō
esse nisi vnū celū. Et ꝙ pluraliter dicit ce-
li celorū hoc est ꝓpter ꝓprietatē lingue he-
bree in qua consuetū est vt celū pluraliter
significet. Sicut sunt etiā multa noīa in
latino que singulari carent. Basilius au
tē ⁊ damascenus dicunt plures esse celos.
Sed hec diuersitas magis est in voce ꝙ̄
in re. Nā Chrisosto. vnū celū noīat totum
corpus qd̓ est supra terrā ⁊ aquā. nā etiam
aues q̄ volāt in aere dicūtur ꝓpter hoc vo-
lucres celi. Sed q: i isto corpore sunt mul
te distinctiones propter hoc basilius po-
nit plures celos. Ad distinctionē ꝰ celorū

sciendā: cōsiderādū ē ꝙ celū tripliciter dr̄
in scripturis. Qn̄qꝫ em̄ dicit ꝓprie ⁊ natu
raliter ⁊ sic dicit celū corpus aliqd̓ sblime
⁊ luminosum actu vel potētia ⁊ incorru-
ptibile per naturā. Et ſm hoc ponūt tres
celi. Primū totaliter lucidū qd̓ vocāt em-
pireū. Scd̄m totaliter diafanū qd̓ vocant
celū aqueū vel cristallinū. Tertiū partim
diafanū ⁊ partim lucidū actu qd̓ vocāt ce
lum sidereū. Et diuiditur i octo speras. s.
sperā stellarū fixarū ⁊ septē speras plane-
tarū que possunt dici octo celi. Scd̄o dici
tur celū per participationē alicuius pro-
prietatis celestis corporis. s. sublimitatis.
⁊ luminositatis actu vel potētia. Et sic to
tū istud spaciū qd̓ est ab aquis vsqꝫ ad or
bem lune Damascenus ponit vnū celum
nominans illud aereū. ⁊ sic ſm eū sunt iij.
celi. aereū, sidereū. ⁊ aliud supius d̓ quo in
telligit ꝙ apl̓s legitur raptus vsqꝫ ad ter-
tiū celū. Sed quia istud spaciuz continet
duo elementa ignis ⁊ aeris. ⁊ in vtroqꝫ eo
rum vocatur inferior ⁊ superior regio. Io
istud celū Rabanus distinxit in quattuor
supmā regionē ignis nominās celū igne-
um Inferiorē ṽo regionē celū olimpiū ab
altitudine cuiusdā mōtis q̄ vocatur olim-
pus. Supremā ṽo regionē aeris vocauit
celuz ethereū ꝓpter inflāmationē. Inferio-
rem ṽo regionē celū aereū. Et sic cum isti
quattuor celi tribus superioribus ↄnume
rantur fiūt in vniuerso ſm Rabanū. septē
celi corporei. Tertio dicitur celū metha-
phorice. ⁊ sic qn̄qꝫ ipa sancta trinitas dici
tur celū ꝓpter eius spūalē sublimitatē ⁊ lu
cem. Qn̄qꝫ etiā spiritualia bona in quibꝰ
est sanctoꝝ remuneratio propter eoꝝ emi-
nentiā celi nominātur. Quādoqꝫ ṽo tria
genera supnaliū visionū. s. corpalis. ima-
ginarie ⁊ intellectualis tres celi nominan
tur. de quibus exponit aug⁹. ꝙ paulus est
raptus vsqꝫ ad tertiū celum. ¶ Tertiū du
biū fuit vtrū celum sit locus beatorū. Et
ꝙ sic patet ex testimonio scripturaꝝ. inq̄t
em̄ saluator noster Mat. v. c. Beati pau
peres spū qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ. Et vi.
ca. Merces vestra copiosa est in celis. Et
xxij. ca. Erunt sicut angeli dei in celo. Et
Paulus actuū xiiij. ca. Oportet nos per
multas tribulationes intrare in regnū ce

io𝔷. ⁊ Petr⁹. i. Ep̄la c. ij. Bn̄dictus deus ⁊ pater dn̄i nr̄i iesu xp̄i q̄ regenerauit nos i spem viuā ꝑ resurrectionē iesu xp̄i filij sui ⁊ dn̄i nr̄i in hereditatē incorruptibilē ⁊ in contaminatā in celis. Et etiā ecclesia cantat. Gaudent in celis anime sanctorū qui xp̄i vestigia sunt secuti. Et iterū in officio vnius martyris. Iste est q̄ cōtempsit vitam mundi ⁊ peruenit ad celestia regna. Et macrobius super somniū Scipionis. Sic habeto oībus qui patriā seruauerint iuuerint auxerint certū esse in celo diffinitū locū vbi beati euo sempiterno fruantur. Et Lucrecius de quo refert Lactancius li. vij. Cedit idē retro de terra quod fuit ante in terram Sed qđ missum ē ex etheris oris. Id rursum celi fulgētia templa receptāt. Conueniūt itaq̄ in hoc oēs viri sapiētes ꝙ beati habitāt i celo. Theologi ꝟo explicant illud fore celū empireū qđ ꝯm Tho. i. parte. q. lxvi. dicit̄ empireū id est igneū nō ab ardore sed a splendore: Qualiter ꝟo accedit ad leticiā sanctorū esse in celo satis constare potest ex his que dicūtur in sermone de aīe rationalis admirādis prerogatiuis. Igitur dicere possumus cū propheta. Beati qui habitāt in domo tua dn̄e in secula seculo𝔷 laudabūt te. Ibi erit ex omī parte quies ⁊ delectatō ⁊ sancti oēs eterna pace fruētur. ad quam nos perducat dei ⁊ virginis fili⁹ iesus xp̄s qui viuit ⁊ regnat in s̄cl'a s̄clo𝔷. Amen.

Sermo XXIII. de eximia nobilitate ⁊ p̄stantia anime rationalis tā corpori vnite q̄̄ a corpore separate.

Ecce oēs anime mee sunt. Dei viuentis ꝟba sunt ista originaliter Ezech. xviij ca. Dolendū profecto est de multitudine hominū pereuntiū. qui cōcupiscentias prauas insequētes. virtutibus ieiuni omni vicio𝔷 turpitudini sese dederūt Hi equidem obliti excellētie ac dignitatis animarū sua𝔷 defluūt luxuria. ⁊ delicate atq̄ nobiliter viuūt abhorrētq̄ parcitatem. continentiā. sobrietatē. ⁊ quicq̄d est qđ viros bonos deceat. Fidei ꝟo documēta irridēt. doctrinā euāgelicā spernūt. de regno celorū desperāt. negant atq̄ penas inferni. Talibus autē erroribꝫ inuoluūtur. qm̄ de anima ratōnali minus bene sentiūt. q̄nq̄ affirmantes aīas nō reperiri. Aliq̄n ⁊ illas nō multe nobilitatis fore suadentes. Interdū ꝟo ⁊ eas cū suis corporibus improbe satis contēdētes corrūpi. Quos q̄d aliud dixerim nisi pecora immū dissima atq̄ indomitas feras imo q̄buscūq̄ beluis immanissimis deteriores. Inquit eñ dauid in psal. Homo cū i honore esset nō intellexit cōparatus est iuuētutis insipientibus ⁊ similis fact⁹ est illis Nam summus ille pater q̄ sapiētia sua cōdidit oīa. minuit hominē paulominus ab angelis. coronans glorie ⁊ honore dū intellectiuā aīam illi dedit. qua de re vt aperianť mētes cūcto𝔷 ad aīe verissimā cognitionē illāq̄ vnusq̄sq̄ studeat bonis ⁊ scis moribus exornare. decreui in presenti sermone de ipsa anima verba facere. de qua tria mysteria proponimus cōtemplanda.

¶ Primū dicitur diffinitionis.

¶ Scdm̄ productionis.

¶ Tertium separationis.

¶ Quid sit anima que nō est corpus nec ex semine causata ⁊ que vna sola est i homine. Capitulum. I.

Primū mysteriū contēplandū de aīa dicitur diffinitionis in quo quid sit aīma declaremus. Dicit enim Albertus in cōpēdio theologie ꝙ a quibusdā anima diffinitur vt spūs. a quibusdā vt aīa. a q̄busdam ꝟo vt spūs ⁊ anmia. Inq̄ntū cōsideratur vt spūs diffinit̄ sic ab Augusti. in li. de motu cordis. Anima ē sb̄stantia incorporea intellectualis illūinatiōis a primo vltima reuelatiōe perceptiua. vltima dicit̄. q̄ a mediantibꝫ angelis percipit. Ex qua diffinitione cognoscimus. ꝙ spūs humanus q̄ ē aīa inter oēs creaturas imediate post angelos illuminatiōis diuine sit perceptiu⁹. Inq̄tum anima sic diffinitur a Remigio Anima ē sb̄stantia incorporea regens corpus. Et ab Aristo. in ij. de aīa dicit̄. Aīma est endelechia. i. actus siue forma corporis organici phisici potētia vitā habētis: Ex

q̄bus datur intelligi q̄ anima vnibilis est corpori nec omni sed soli organico vel phi/sico id est naturali ad susceptionē aīme rationalis dispositio Inq̄ntū aī t spūs ⁊ aīa diffinitur ab augustino sic. Anima ē oīm similitudo. q̄ diffinitio data est per cōparationē ad creaturas. Anima em̄ ex sui na/tura ad suscipiēdas oīm rerū similitudi/nes tam corporaliū q̄ spūaliū apta ē. Et sm̄ Augu. li. de spū ⁊ anima multiplicit̄ nominat̄. s. Anima. mens. ratio. spūs. sen/sus. memoria. volūtas. Anima dicit̄ inq̄ntum animat corpus siue viuificat. Mēs inq̄ntū recolit. Ratio cū rē iudicat. Spiritus dum spirat vel q̄ spūalem naturam habet. Sensus duz sentit. Memoria dū recordat̄. Volūtas dum ꝯsentit. Hec oīa diuerse sunt anime. nō ꝑpter essentie plu/ralitatē: sed propter effectuū multiplicitatem ⁊ operatione. sed pro hui⁹ partis intelligentia pleniori quattuor sunt dubia ab/soluenda.

¶ Primū vtrum sit anima.
¶ Scdm vtrum anima sit corpus.
¶ Tertium vtrū aīa caus̄et ex semine.
¶ Quartū vtrū in hōīe sit vna sola aīa.

¶ In primo dubio expugnāda est ⁊ omnino reprobāda perditissima opinio illoꝝ qui tenēt animā nō esse: asserentes nō nisi corpora aut corporales substātias reperiri Quos nos conuincere possumus triplici lumine.

¶ Primū dicit̄ testificationis.
¶ Secundū operatiōis.
¶ Tertium figurationis:

¶ Primū lumen quo ostenditur q̄ aīa sit dicit̄ testificationis. Testant̄ quidē omēs tam diuine q̄ humane scripture animaz esse. atq̄ de illa sublimiter semp̄ loquunt̄ De hac itaq̄ scribit sapiēs. Ecc. c. ij. Fili in mansuetudine serua animā tuā. Et iiij ca. Humilia corā deo animā tuā. Et eo/dē. c. Non confundaris pro aīa tua dicere verū. Et. x. c. Qui multis vtit̄ verbis ledit animā suā. Et xxix. ca. Qui cū fure parti/cipat ledit animā suā. Et xxxiiij. c. Timē/tis deū beata est aīa illius. Et li. c. Lau/dabit vsq̄ ad mortē anima mea dn̄m. Et Sap. i. c. In maliuolā aīam nō introibit sapiētia. Et eodē ca. Os qd̄ mētitur occidit animā. Et Ecci. xxx. c. Miserere ani/me tue placens deo. Eiusdē xxxvij. c. A cō/siliario malo serua animā tuā. Et Can. iij. ca. Num quē diligit aīa mea vidistis. Eiusdē iij. ca. Quesiui quē diligit anima mea. Et vi. ca. Anima mea lique facta est vt dilect⁹ ē locut⁹. Et Judith. viij. c. Hu/miliemus illi aīas nr̄as. Et Job x. c. Te/det animā meā vite mee. Et Thobie xij. c. Qui faciūt peccatū hostes sunt aīme sue. Et Deutro. iiij. c. Custodite solicite aīas vestras. Et Josue ij. c. Eruatis aīas vr̄as de morte. Et Abacuc. ij. c. Qui incredulus est nō erit recta eius anima. Et. i. Regū. c. xxvi. scribit̄. Magnificet̄ aīa mea in ocu/lis dn̄i. Et ij. Regū xiiij. ca. Non vult de⁹ perire animā. Et iij. Regū. xix. Tolle animā meā. Et iiij. Regū. i. c. Noli despicere aīam meā. Et psal. vi. Anima mea turbata est valde. Et vij. ca. Ne qn̄ rapiat vt leo animā meā. Et xv. Nō derelinquas aīam meā ī inferno. Et xx. c. Erue a framea de⁹ aīam meā. Et xxiij. Ad te dn̄e leuaui ani/mā meā. Et xxxij. Anima mea sustinet dominū. Et xli. Queadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū ita desiderat aīma mea ad te deus. Et lxij. Sitiuit ī te aīma mea. Et psal. lxxi. Aīmas pauperū saluas faciet. Et saluator noster dixit. Matt. vi. ca. Anima plus est q̄ esca. Et x. c. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus: aīam aūt nō possunt occidere. Et. xvi. c. Quid prodest hōī si vniuersum mundū lucretur: aīe ꝟo sue detrimentū paciat̄: aut quā dabit ho/mo cōmutationē pro anima sua. Et xxvi. ca. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortē. Et Lu. ij. ca. Beata virgo in suo cantico ita cecinit Magnificat aīa mea dn̄m. Et Simeon virginē eodē ca. sic allocutus ē Tuā ipsius aīam pertrāsibit gladius. Et Jacobus. v. c. ait. Qui cōuerti fecerit pec/catorē ab errore vie sue saluabit aīam eius a morte. Et. i. c. In mansuetudie suscipite insituz verbum quod potest saluare aīas vestras. Et Petrus. i. ep̄la. cap̄. ij. inquit. Obsecro vos tāq̄ aduenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalibus desiderijs que militant aduersus animā. In sacris vero canonibus sepissime fit mentio de aīa. sic patet. xxiij. di. c. Qui ep̄us. Et xi. q. iij. cap.

placuit.ca.absit.ca.nolite timere.ca.audi.
Et xiij.q ij.ca.tẽpus.ca.hunc.ca.fatendũ.
ca anime defunctoꝝ. Et xvi.q.i.c.in cano
nibus Et xxi.q.i.in ca.relatio. Et xxiij.q.
iiij.ca.ipa pietas.c.ꝙ xp̃s.ca.displicet. Et
xxiij.q.iij.c.si habes. Et xxvi.q.vi.c.agno
uimus.⁊ xxx.q.i.c.ad limina. Et xxij.ca.
ꝙ ꝓ.si illud.c. Moyses. Et xxxiij.q.ij.c.
animo nature. Et d pe.di.i.c.resuscitatus.
ca.voluissent. Et di.ij.ca.charitas.c.ergo.
Et di.i.c.potest.c.si q̇s.c. q̇d ergo. Et di.
v.c.cõsideret. Et de cõse.di.ij.c.reuera. Et
di.iiij. Si baptizata. Et de maio.⁊ obe.c.
solite. Et de sum.tri.⁊ fi.ca.firmiter. Et de
pe.⁊ re.ca.cũ infirmitas. Et de renũ.c.nisi
cum pridem. Et de cele.missa.ca. in qua /
dã. Et d decimis.c.cũ nõ sit in homie. In
clementina ꝓ de sum.tri.⁊ fi.c.damnant
illi qui dicũt animã nõ esse formã coporis
Nam Aristo.viij.metha.dic. Qd differẽ /
tia sumitur de forma rei. Sed differentia
constitutiua hõis est rationale qd dicitur
de homine ratiõe aĩme intellectiue seu in /
tellectiui principij vt inq̇t Tho.i.parte.q.
lxxvi.ergo anima est hõis forma. Ad gen
tiles iam veniamus qui naturalis ratio /
nis lumine illustrati magnificẽtissime de-
anima sunt locuti. Inq̇t Cicero in para /
doxis. Deus ⁊ mater omniũ natura dedit
tibi animũ: quo nihil potest esse prestãti⁹
nihil diuinius. Et idẽ in libro de natura
deorũ. Quid esse potest in rerũ natura ho
mine melius. in eo em̃ solo est rõ qua nihil
potest esse prestãtius. Et idẽ in li.de re pu /
bli. Ut mundũ deus eternus regit sic fra /
gile corpus animus sempiternus mouet.
Et plato in thimeo. Deus virtutibus ani
mã preire iussit.ipamq̃ dñam nostri cor /
poris fore voluit.qd ipsa tuetur. Et Sa /
lustius in iugurtino. Ut genus humanũ
cõpositũ ex corpore ⁊ anima est.ita res stu
diaq̃ oĩa nostra alia corporis alia animi
naturã sequũtur Et Ouidius in libro de
remedio amoris. Ut corpus redimas fer /
rum patieris ⁊ ignes. Utq̃ animo vale /
as q̇cq̃ tollerare negabis. Et ne singulo /
rũ reperamus dicta cõcludimus. Qd om
nes sancti.oẽs eruditi viri.oẽs deniq̃ phi
⁊ stoici ⁊ peripatici ac alij quicũq̃ animã
esse ⁊ docẽt ⁊ confitẽtur. ¶ Scdm lumen
quo ostẽdimus ꝙ sit anima dicit opatiois
vt em̃ scribit Alexander de ales i ij.volu /
mine summe Uidemus quedã corpora q̃
nõ nutriũtur.neq̃ augẽtur neq̃ generant
nec mouẽtur motu voluntario vt lapides
Quedã q̃ nutriũtur augẽtur ⁊ generãtur:
vt plante. Quedã que vltra hec mouẽtur
⁊ sentiũt.vt animalia. Quedã aũt q̃ agũt
ratione. Si ergo p̃ncipiũ harũ operatio /
nũ esset corporeitas.inueniretur tũc in om
nibus corporib⁹.g̊ illud a quo iste opera /
tiones proueniũt erit anima. Et sic in plã
tis est anima vegetatiua. in animalibus
brutis anima sensitiua.in hõibus ꝓo ani
ma intellectiua. Quisnã nõ miretur q̃ta
sit humani ingenij perspicacitas.q̃ stupẽ
da intellectus sublimitas.q̃ue admirabi
lis vigor rationis. Et vnde prouenit nisi
ex animi sapiẽtia.vt volãtes aues per aera
habitantes.in aquarũ profundis pisces:⁊
discurrẽtes p nemora ferocissimas bestias
homo ad suũ vsum perducat. Non ꝓdest
aquilis altus volatus.nõ leonibus forti /
tudo nõ eleph̃atibus magnitudo.nõ veno
sitas draconibus ⁊ serpẽtibus.non ceruis
agilitas.nõ deniq̃ marinis beluis latitu /
do.vastitasq̃ aquaꝝ.cũ ab hominibus arti
ficijs pene innumeris capiũtur. Quid de
artiũ inuẽtione exercitationeq̃ dicemus.
Inspiciamus agriculturã lanificũ archi /
tecturã fabrifactiuã ⁊ reliq̃s: in q̃rũ effe /
ctib⁹ dep̃hẽdit aliq̇d i hõie esse vltra corp⁹
Que antiqui vulgares eũ prius talia non
fuissent experti illos qui ea primo i aliqua
prouintia facere docuerũt crediderunt esse
deos Isis Inachi filia regis argiuorũ.et
soror soronei nauigãs in egyptũ q̃ literas
quasdam egyptijs dedit ⁊ de agricultura
multa eos docuit.post mortez in numero
dearum recepta est. Saturnus: vt recitat
Paulus in hystoria romanoꝝ: Iouẽ filiũ
egretia fugiens in ciuitate que ex eius no /
mine saturnia dicta ẽ. haud procul ab vr
be rudes ꝑplos domos edificare.terras in
colere.plantare vineas docuit.atq̃ huma
nis moribus viuere cũ antea semiferri glã
diũ tantũmodo alimẽtis vitã sustẽtarent
Et aut in speluncis aut frondibus ꝓgul /
tisq̃ contextis casulis habitarẽt ab indo /
cili ⁊ rustica multitudine d̃s est appellat⁹

Romulus q₂ vrbem fundauit vallauitq₃
muro apud paludem capre. nusq₃ compa
ruisset anno regni trigesimonono ad deos
transisse creditus est. ⁊ Quirini nomie cõ
secratus. De liberalibus autẽ disciplinis
grãmatica. logica. rhetorica. arismetrica.
geometria. musica. astrologia illarũq₃ re/
ctoribus plixior esset sermo habẽdus. Sz
vt cõplectamur oĩa succincte. tantus in
illis est decor humane vite. tãta intellect⁹
pfectio. tanta loquẽdi ⁊ viuendi modera
tio. tanta deniq₃ cognitio rerũ. vt qui illis
inueniunť imbuti summa veneratiõe cele
brenť a cunctis. O detestabilẽ errorẽ. O
damnabilẽ cecitatẽ O deniq₃ fatuitatem
pestiferã eoꝝ q̃ tanta: vt sic dicã: animarũ
facta mirabilia contuenť ⁊ aĩas nõ esse te
nent. Pro q̃bus Aug⁹. li. x. ꝯfes. ait Eunt
hoïes mirari alta montiũ. ingentes fluct⁹
maris. altissimos lapsus fluminũ. oceani
ambitũ. ⁊ giros siderũ. ⁊ relinquunt seip/
sos nec miranť. Et in principio li. de spiri/
tu ⁊ aĩa inquit. Qm̃ dictũ est mihi vt me/
ipsum cognoscã sustinere non possum vt
me habeã incognitũ. Magnã nanq₃ ne/
gligentia est scire q̃d illud sit: quo celestia
tã pfunde cogitamus naturalia tã subti/
li indagatiõe inuestigam⁹ ⁊ de ipso quoq₃
creatore nostro rũ pfunda desideram⁹ sci/
re. nec est res pegrina nec longe querẽda:
anim⁹ quo ista sapimus sz est semp nobi/
scũ adest. tractat loquiť et intus nescitur.
Datũ est illi tam ingentiũ rerũ scire secre
ta: ⁊ seipm̃ cognoscere non potest hec ille.
¶ Tertiũ lumen quo ostẽdimus q̃ sit aĩa
dr̃ figuratiõis. Ipsa q̃ppe corpis humani
figura ad celos erecta: designat aliq̃d esse
in hoïe q̃d ad celos tendere debeat. Hinc
Ouidius in primo methamorpho. dicit.
Pronaq₃ cũ spectent animalia cetera ter/
rã. Os homĩ sublime dedit celumq₃ vide
re. Iussit ⁊ erectos ad sidera tollere vult⁹.
Et Bern. sup Cañ. ait. Corpis staturã
ideo ds̃ dedit homĩ rectã. vt corporea recti
tudo exterioris vilioris q₃ figmenti hoïem
interiorẽ rectitudis sue formãde moueret
⁊ decor viui deformitatẽ argueret animi.
Hec Bern. Ex q̃bus ꝯcludim⁹ q̃ in nu/
mero creaturaꝝ reperiť aĩa rõnal' ad ima
ginẽ ⁊ similitudinẽ dei creata cui⁹ pstan/
tiã ex his q̃ amodo differemus vnusq̃sq₃
pcipere põt. ¶ Scd̃m dubiũ absoluendũ
est vtrũ aĩa sit corpus. Ad q̃d respõdem⁹
sequẽtes in hac pte doctrinã fidei ⁊ sacre
theologie. q̃ aĩma est spũalis sba. Aristo.
vero in. ij. phisicoꝝ dicit. q̃ vltima forma/
rũ naturaliũ ad quã terminať ꝯsideratio
phie naturalis. s. aĩa humana est q̃dem se
parata. sz tñ in materia. Quod ex hoc p/
bat. Quia hõ ex materia generat hominẽ
⁊ sol. Sepata quidẽ est fm̃ virtutẽ intelle
ctiuã. q₂ virtus intellectiua nõ est virtus
alicuius organi corpalis. sicut virtus visi
ua est actus oculi. Intelligere enĩ est act⁹
qui nõ põt exerceri p organũ corpale sicut
exerceť visio. Sed in materia est inq̃tum
ipa anima cuius est hec ṽtus est corporis
forma ⁊ terminus generationis humane.
Sic g̃ phs dicit in. iij. de aĩma. Q₃ intelle
ctus est sepatus. q₂ nõ est ṽtus alicui⁹ or/
gani corpalis: Ex q̃ apparet ineptia illoꝝ
q̃ vt dicit Tho. i. pte. q. lxxv. Imaginatio
nẽ trãscendere nõ valẽtes sola corpa dice/
bant esse. ⁊ q̃d nõ est corpus nihil esse. Cõ
tra istos est auctoritas scripture Ecclesia
stes vl. c. vbi sic habeť. Reuertať puluis ĩ
terrã suã ⁊ spũs redeat ad deũ q̃ dedit illũ
Aug⁹. insup li. xix. de ciui. dei cõmendat
Varronẽ q̃ hoïem nec aĩam solã nec solũ
corp⁹. sz aĩam simł ⁊ corp⁹ esse arbitrabať
Et si obijcereť q̃ mouentis ad motũ opor/
tet esse aliquẽ contractũ: cõtractus aũt nõ
est nisi corporũ. g̃ cũ aĩa moueat corpus vi
detur q̃ sit corpus. Rñdet Tho. vbi. s. q̃
duplex est ꝯtractus. s. quãtitatis ⁊ ṽtutis.
Primo mõ corpus nõ tangiť nisi a corpe.
Scd̃o mõ corpus habz tangi a re incorpo
rea q̃ mouet corpus. Sz adhuc pleriq₃ in
stant q̃ aĩam nullus videt. quõ g̃ est dum
a corpe sepať a nemine ꝯspiciť. q̃d g̃ est si
nõ videť nõ sentiť nõ audiť. neq₃ quo se cõ
ferat scimus. Ad hoc rñdet Greg⁹. in. iiij
dialogoꝝ li. q̃ aĩa est illa spũalis sba. cu
ius ṽtute q̃ȝdiu est in corpe corpus viuit.
corpus sentit. oculi vident. aures audiũt.
⁊ tñ ipa corporeis oculis nõ videť. Idem
dicimus de angelis: de demonib₉ ⁊ de ipo
altissimo deo. q̃ illorũ effectus negare nõ
possumus: q̃s oculis inspicim⁹ ⁊ manib₉
contrectamus et cuius sint spũales sube

corporeis sensibus nõ subijciuntur. Hinc
Lactantius li. vij. diuinarum institu. de deo
loquens aliqua deducit exempla quibus
cõuinci possunt hi q̃ nihil esse volunt: nisi
qđ vident. Quia inq̃t deus ab hoĩe vide
ri nõ põt. ne quis eũ putaret ex eo ipõ deũ
non esse. q2 mortalibus oculis nõ videt᷑ in
ter cetera suorum institutorũ. mirabilia fecit
etiã multa quorũ vis q̃dem apparet. ipsa
aũt nõ vident᷑ sicut est vox odor vent⁹. vt
harũ rerũ argumento ⁊ exemplo etiã deũ
licet sub oculis non veniret. de sua tñ vi ⁊
effectu ⁊ operibus cerneremus. Hec ille.
Pari modo ⁊ anime ꝟtutem stupendissi/
masq̧ opationes vt diximus in p̃cedenti
dubio ꝯtuentes aĩam esse dep̃hendimus
substantiã spũalem nobilissimam. Et vt
Aug⁹. refert in li. de immortalitate anime
Nihil absurdius dici põt: q̃ȝ tantũmodo
ea esse q̃ oculis cõspicimus ⁊ ea non esse q̃
intelligẽtia subsistere iudicamus. ¶ Ter/
tiũ dubiũ absoluendũ est. vtrũ aĩe causen
tur ex semĩe. ⁊ posset q̇s arguere q᷑ sic. Pri
mo q2 Genesis. xlvi. c. scribit᷑. Cuncte aĩe
q̃ ingresse sũt cũ Jacob in egyptũ ⁊ egres/
se sunt de femore illius. Sed nihil egredi/
tur de femore homĩs: nisi inq̃ȝtum causat᷑
ex semine. g̊ anima intellectiua causat᷑ ex
semĩe. Scđo homo generat sibi simile ẜm
speciem. sȝ species humana cõstituit᷑ p ani
mam rõnalem. ergo aĩa rõnalis est a gene
rante. Tertio incõueniens est dicere q᷑ đs
cooperet᷑ peccãtibus. sȝ si aĩme rationales
causarent᷑ a deo. deus interdũ cooperaret᷑
adulteris. ex quorũ illicito coitu ples inter
dum generat᷑. Ad habendã huius verita/
tis noticiã sanctus Tho. i. pte. q. cxviij. ita
dicit q᷑ impossibile est virtutẽ actiuam: q̃
est in materia extendere suam actionẽ ad
pducendum immaterialẽ effectũ. Ma/
nifestũ est aũt: q᷑ principiũ intellectiuũ in
homĩe est p̃ncipium transcendens mate/
riam. habet eñi operationẽ in qua non cõ
municat corpus. Et ideo impossibile ẽ q᷑
virtus que est in semine sit pductiua in/
tellectui p̃ncipij. Similiter etiã quia virt⁹
q̃ est in semine agit in virtute anime gene
rantis ẜm q᷑ anima generantis est act⁹ cor
poris vtens ipso corpore in sua operatiõe
In operatione aũt intellectus nõ cõmuni

cat corpus. Unde virtus intellectiui p̃n/
cipij put intellectiuum ẽ nõ põt ad semen
puenire. Et ideo p̃hus dicit in li. de gene/
ratione aĩalium. Relinquit᷑ intellectus so/
lus deforis aduenire. Similiter etiã aĩa
intellectiua cũ habeat operationẽ sine cor
pore est subsistens. ⁊ ita sibi debet᷑ esse ⁊ fie
ri. Et cũ sit immaterialis sba: non potest
causari p generationẽ. sȝ solũ p creationẽ
a deo. Ponere g̊ aĩam intellectiuã a gene/
rante causari nihil aliud est q̃ȝ ponere eã
nõ subsistentẽ. ⁊ p cõsequens corrũpi eam
cũ corpe. Et ideo hereticũ est dicere q᷑ aĩa
intellectiua traducat᷑ cũ semine. Ad p̃mũ
vero qđ adducebat᷑ in oppositũ dicendũ
q᷑ in auctoritate illa ponit᷑ per sinodochen
pars p toto. i. aĩa p toto hoĩe. Ad scđm ve
ro respondemus q᷑ hõ generat sibi simile
inq̃ȝtũ p virtutẽ seminis eius disponit᷑ il/
la materia ad talem formã siue ad susce/
ptionem talis forme. Ad tertiũ aũt respõ
det᷑. q᷑ in actione adulterorum. id qđ est natu
re bonũ est ⁊ huic cooperat᷑ deus. qđ ꝟo ẽ
inordinate voluntatis malũ est: ⁊ huic đs
non cooperat᷑. hec Tho. ¶ Quartũ dubiũ
declarandũ vtrũ in hoĩe sit vna sola aĩma
intellectiua vel plures p essentiam differẽ
tes Ad h̊ rñdȝ Aug⁹. i li. đ eccle. dogma.
Neq̧ inq̃t duas aĩas esse dicimus in hoĩe
sicut Jacobus ⁊ alij Sirorũ scribunt vnã
animalem qua animat᷑ corpus ⁊ immixta
sit sanguini. Alterã spũalem q̃ rõni mini
stret. Sȝ dicimus vnã ⁊ eandẽ esse aĩam
in hoĩe: q̃ ⁊ corpus sua societate viuificat.
⁊ semetipam sua rõe disponit. Et licȝ q̇dã
dicere voluerunt q᷑ in embrione p̃mo pre/
existat aĩa vegetatiua. q2 Aristo. dicit i. li.
de aĩmalibus. q᷑ embrio p̃us est animal q̃ȝ
hõ. Et deinde supra aĩam vegetatiuã su/
peruenit alia aĩa q̃ est sensitiua. ⁊ supra illã
iterũ alia q̃ est intellectiua. ⁊ sic essent tres
aĩe in hoĩe. Tñ hoc impbat Tho. i. pte. q.
lxxvi. ⁊. cxviij. affirmans q᷑ cum generatio
vnius sp sit corruptio alterius. necesse est
dicere q᷑ tam in hoĩe q̃ȝ in alijs aĩalibꝫ quũ
pfectior forma aduenit fit corruptio p̃oris
ita tñ q᷑ sequens forma hȝ q̇cquid habeat
prima: ⁊ adhuc amplius. Quare cũ ani/
ma intellectiua creatur ⁊ infundit᷑ a deo si
mul ẽ sensitiua ⁊ vegetatiua corrupt̃ for/

mis p̄existentibus. Multa essent h̄ loco dicenda. q̄ ne tedio auditores efficiamus: silētio p̄terimus. Ostensum iam ex dictis est q̄ q̄libet animā creaturā excellētissimā cognoscere debet. eamq̄ʒ sp̄ mundā ꝛ im/ maculatā seruare. Nam si tanta diligētia corruptibile corpꝰ gubernamus q̄ꝫto ma/ gis rōnalem aiam omi studio a q̄buscūq̄ʒ vicijs tueri tenemur. Heu heu inq̄t Ber nar. abstergit᷑ caliga ꝛ cōtemnit᷑ aia. Pau cissimi q̄ppe reperiunt᷑ q̄ non magis ꝓ cor pore q̄ꝫ aia subeant quoscūq̄ʒ labores.

¶ De ꝓductione aīme rōnalis que nō ab angelis sed a deo ꝓducta est de nihilo cō/ uenienter vnita corpori organico. ꝛ de no/ uo creata ꝛ infusa. Capitulū. II.

Secundū mysterium d̄ anima cōtemplandū dicit᷑ pro/ ductionis. In quo adhuc qua/ tuor dubia sunt enucleanda.

¶ Primū vtrū aia sit ꝓducta ab angelis.
¶ Scōm vtrū aia sit ꝓducta de s̄ba dei.
¶ Tertiū vtrū oēs aie fuerunt simł create
¶ Quartū vtrū deus debuit aiam rōna/ lem tali corpori vnire.

¶ Pro primi dubij planiore intelligentia q̄dam arguūt ꝓbantes licet cōtra verita/ tem q̄ aia rōnalis ꝓducta est ab angelis. Primo q̄ꝛ maior est ordo in sp̄ualibus q̄ꝫ in corꝑalibus. sꝫ corꝑa inferiora ꝓducunt᷑ ꝑ corpora suꝑiora. vt Diony. dicit. iiij. ca. de diui. no. ḡ inferiores sp̄us que sunt ani/ me rōnales ꝓducunt᷑ ꝑ sp̄us suꝑiores qui sunt angeli. Scdo ꝑfectum est qd̄ potest si bi simile facere: sꝫ sp̄uales s̄be sunt multo magis ꝑfecte q̄ꝫ corꝑales. cū ḡ corꝑa faci/ ant sibi similia s̄m speciem multo magis āgeli poterūt facere aliq̄d infra se s̄m spe/ ciem nature. s. aiam rōnalē. Sꝫ ꝯ istos ita loquētes est auctoritas glose suꝑ illo ꝟbo ps̄. Qui finxit sigillatim corda eoꝝ: q̄ ait. Creat deus aias singuloꝝ ꝑ se de nihilo. Et iō inq̄t Tho. p̄ma p̄te q. xci. q̄ cū ani/ ma rōnalis ꝓducat᷑ in esse ꝑ creationē nō potest ꝓduci nisi a deo. q̄ꝛ s̄m Augꝰ. in. iij. de tri. nec boni nec mali angeli possunt eē creatores alicuius rei. Et rō sumi pōt s̄m Tho. vbi. s. q̄ꝛ solius primi agentis ē age re nullo presupposito. cum semꝑ agēs scōm p̄suppon at aliquid in p̄mo agēte. Q̄ꝛ aūt agit aliq̄d ex aliquo p̄supposito agit trās/ mutando. ꝛ ideo nullum aliud agēs agit nisi transmntando. sed solus deus agit cre ando. Et q̄ꝛ anima rationalis non potest ꝓduci ꝑ trāsmutationē alicuius materie. ideo non pōt ꝓduci nisi a deo immediate Ad p̄mū argumentū respondet Tho. q̄ corꝑa iō ꝓducunt corꝑa q̄ꝛ agunt ꝑ trans/ mutationē materie. Ad secundū ꝟo argu mentū respondet latius. i. parte. q. xlij. vbi ait. arti. v. in rn̄siōe ad p̄mū ar. q̄ aliquid ꝑfectum ꝑticipans aliquā naturā facit si/ bi simile non q̄dem ꝓducendo illā naturā absolute. sꝫ applicando eā ad aliq̄d. Non enī hic homo pōt esse causa humane natu re absolute. q̄ꝛ sic esset causa suij p̄ius Sed est causa q̄ natura humana sit in hoc ho/ mine generato. Et sic presupponit in sua actione determinatā materiā ꝑ quam est hic hō. Sꝫ sicut hic hō ꝑticipat humanā naturā. ita quodcūq̄ʒ ens creatū ꝑticipat naturā essendi. q̄ꝛ solus d̄s est suū eē. Nul lum ḡ ens creatū potest ꝓducere aliquod ens absolute nisi inq̄ꝫtum esse causat in h̄. Et sic oportet q̄ p̄intelligat᷑ id ꝑ qd̄ aliq̄d est h̄ actione q̄ facit sibi simile. In s̄ba au tē immateriali non pōt p̄intelligi aliquid ꝑ qd̄ fit hoc. Quia hoc est ꝑ suā formam ꝑ quā hꝫ esse. Substātia ḡ immaterialis nō pōt ꝓducere aliā s̄bam immaterialem sibi silēm q̄ꝫtum ad eius esse. sꝫ q̄ꝫtum ad aliquā ꝑfectionē suꝑadditā. Sicut si di/ camus q̄ suꝑior āgelus illuminat inferio rē. vt Diony. dicit. Ex quo apparet q̄ nul/ lum ens creatū potest creare aliq̄d nisi p̄/ supposito aliquo qd̄ repugnat rationi cre/ ationis. ¶ Secundū dubiū ꝓpositum fuit vtrū aia sit ꝓducta a d̄o de s̄ba dei ꝛ vt re/ fert Augꝰ. in. vij. suꝑ Geñ. ad lr̄am. Et in libris ꝯ Faustū. Et i li. de duabus anima bus Priscillianiste Manichei ꝛ Gnosti ci heretici tenuerunt aiam fore de s̄ba dei. Euripides etiā ph̄s teste Tullio in que/ stionibus tusculanis dicebat aiam deum esse. Ipe adhuc Tullius in p̄fato libro di xit. Humanꝰ animꝰ ex diuina mente con ceptus cū nullo alio nisi cū ip̄o deo cōpa/ rari pōt Seneca adhuc scribēs ad lucillū inq̄t. Nihil est aliud nr̄a ratio q̄ꝫ pars di/

tim̄ spūs in corpus nr̄m immersa. Idem
pfessus est Macrobius sup somniū Sci
pionis Contra quos oēs Aug⁹. in lib. de
origine aīe ait. Non aliter audiendi sūt q̄
heretici qui aīam deū esse dicunt. Nam si
sic esset nec in melius nec ī peius labi pos/
set. Et vt scribit Thomas pͥma pte. q. xci
Dicere aīam esse de sb̄a dei manifestā im
probabilitatē cōtinet. Nā aīma humana
qn̄q̄ est intelligens in potētia ⁊ scientiam
quodāmodo a rebus acquirit. ⁊ h̄z diuer
sas potentias q̄ oīa aliena sunt a dei natu
ra. q̄ est actus purus ⁊ nihil ab aliquo ac/
cipiēs ⁊ nullā diuersitatē habet in se. S₃
pleriq̄ dubitāt. q₂ Gen̄. c. ij. scribitur. For
mauit deus hoīem de limo terre: ⁊ inspi/
rauit in faciē eius spiraculū vite: ⁊ factus
est hō in aīam viuentē. Sed ille q̄ spirat
aliq̄d a se emittit. g̃ aīa qua hō viuit ē ali/
quid de sb̄a dei. Ad hoc rn̄det Tho. q̄ in/
spirare nō est accipiendū corpaliter. Sed
idem est deū inspirare qd̄ spiritum facere
nō de sb̄a sua s₃ de nihilo. Nam ⁊ hō cor/
poraliter spirans nō emittit aliq̄d de sb̄a
sua: s₃ de natura extranea. Idcirco firmi/
ter ꝯfitemur vt in supioribus diximus q̄
aīa pducta est in esse a deo d̄ nihilo. Qua
veritate immobiliter psistente repbat̄ opi
nio illoꝝ q̄ dixerūt aīam fore ignem. Hāc
tenuit Democritus vt ait Aristo. in pͥmo
de aīa. In libro aūt de vita ⁊ morte aristo.
legit̄ Heraclitū sp affirmasse deos oēs ex
igne esse. ⁊ ex igne vniuersa cōstare: ⁊ aīa₃
fauillā esse stillantis essentie. Xeno insup
⁊ Leuncippus idem pfitebant̄ s̄m Tulli
um in q̄stionibus tusculanis. Idem affir
mabat Iparcus put scribit Macrobius
in. i. li. sup somniū Scipionis Fuerūt hu
ius opinioīs somnia. q̄ aīa p̄sente corpus
caleat ⁊ recedente frigescit. Et forte sic opi
nantes ignei erāt ⁊ humoribꝫ colericis af
fluentes. S₃ q̄d referemus de aliīs q̄ di/
xerunt q̄ aīa sit aer seu vētus. Hoc docu/
it Dyogenes s̄m Aristo. in. i. de aīa. Ana
ximanes insup nō tm̄ aīas: s₃ deos ⁊ q̄cun
q̄ alia dicebat ab aere genita vt cōmemo
rat Aug⁹. li. viij. de ciui. dei. Hic s̄m Pli/
niū inuenit horologiū. At ⁊ hi aerei sāgui
neisq̄ humoribꝫ abundantes credi ratio/
naliter possunt. Errauit adhuc Thales

melesus: q̄ vt scripsit Tullius in li. d̄ na/
tura deoꝝ dixit deū ex aqua cūcta formas/
se. ideoq̄ ⁊ aīam aquā esse Cōtra quē ⁊ re
liquos p̄noīatos phos extat sentētia Au
gustini: q̄ in li. de quātitate aīe ait. Nō ex
his notis vsitatisq̄ naturis aīma facta ē:
quas istis corporeis sensibus tangimus.
Nam neq̄ ex terra. neq̄ ex aqua. neq̄ ex
igne. neq̄ ex aere. neq̄ ex his oībus. neq̄
ex aliq̄bus cōiunctis horū constare aīam
puto. Quare abiectis philosophoꝝ erro/
ribus seq̄mur dicta catholicoꝝ tenentes.
vt scribit̄ in cōpendio theologie. q̄ aīa est
sb̄a spūalis ⁊ rōnalis ad viuificandū cor/
pus humanū de nihilo creata Creata est
inq̄ aīa pfectibilis ⁊ impfecta: q̄tum ad
scientiā ⁊ v̄tutes. pfectissima tn̄ est q̄tum
ad naturales potentias. quantitatē hab₃
nō difusiuā s₃ potestatiuā ⁊ virtualem. Et
q₂ est simplex nec augmenti nec detrimen
ti est susceptiua. Et nec in corpore maiori
maior nec minori minor reperitur Est ad
imaginē₃ dei facta capax v̄tutis vel viciȷ
susceptibilis pene vel p̄miȷ arbitrio libera
potentiȷs ⁊ habitibꝫ ⁊ affectionibus deco/
rata. Caret pondere figura ⁊ colore. passi/
bilis ē ⁊ mutabilis. Eo magis est quo ca/
pax est eternitatis. Eo recta quo appetēs
est bonitatis. Eo beata quo pticeps est di
uinitatis. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū oīs
aīe fuerant simul create. Et philosophi q̄
dam cū Platone asserentes q̄ aīe intelle/
ctiue accidat vniri corpori ponentes eam
esse eiusdē cōditionis cū substātiȷs spūali/
bus: que corpori nō vniunt̄. tenuerunt om
nes animas hoīm simul a p̄ncipio cū an/
gelis fuisse creatas. Quā opinionē seq̄ns
Origenes dixit Q₃ oēs anime fuerūt cū
angelis create ⁊ ad suggestionem dei tene
brarū rebellauerunt deo quare datum est
illis corpus loco carceris vt ibi puniātur
post sepationem v̄o ab illo sic purgate ad
celos redeunt. Sed pfecto ex omni parte
impia ē atq̄ falsissima opinio ista. Nam
vt inq̄t Tho. pͥma pte. q. cxviij. Si accidē
taliter cōueniret aīe vniri corpori sequeret̄
q̄ hō q̄ constituit̄ ex ista vnione esset ens p
accidens q̄ etiā aīa humana nō sit eiusdē
nature cū angelis ipse diuersus modus in
telligendi ostendit. Homo eni intelligit

accipiendo a sensibilibꝫ ꝛ conuertendo se ad fantasmata. Angelus ꝟo non sic. Nā vt scribit in cōpendio theologie. Intellectus diuinus cognoscit seipm̄. Intellect⁹ angeli cognoscit res ꝑ species concreatas. Intellectus ꝟo humanus cognoscit ꝑ species abstractas a rebus ꝑticularibꝫ ꝑ sensum ṗus cognitis. Et ꝑcipue in q̄tuoꝛ differūt ꝑmaxime angelus ꝛ aīa. Primo differūt penes esse naturale. qꝛ aīa est vnibil' corꝑi. etiā actu separata. angelus nō. Scđo differunt penes esse logicū. i. diffinitionem qꝛ aīa rōnalis est. ſꝫ angelus intellectual'. Aīma eni apꝓhēdit inq̄rendo ꝛ cōferendo. angelus aūt intuendo Tertio differūt penes esse methaphisicū. i. separatū a materia ꝛ motu. qꝛ angelus nō habet passibilitatē nisi respectu superioꝝ. Aīa ꝟo respectu inferioꝝ. qꝛ immutatur a sensibilibus. Quarto differūt penes esse theologicum. qꝛ aīa ꝟtibilis est a bono in malū ꝛ econuerso. angelus ꝟo non. qꝛ manet in eo ad qđ se cōuertit. siue bonū siue malū. Insuꝑ ꝯ fidem est. ꝛ totā scripturā sacraꝫ ponere nullā aīam debere dānari. Quare in hoc acceptāda est sententia Aug. q̇ in li. de ecclesiasticis dogmatibꝫ ait. Credendū est ꝛ firmiter tenendū ꝙ aīe non sunt ab initio create. vt Origenes finxit. nec cū corꝑibꝫ seminant'. vt Luciferani ꝛ Cirillus et q̇dam latinoꝝ affirmant. Sed a deo aīam creari simul ꝛ infundi in corꝑe cōposito et formato. Si ꝟo obijceret'. ꝙ deus cessauit a creatiōe rerū. vt scribit' Genesis c. ij. Cessauit ab omī opere qđ patrarat. Respōdet Tho. vbi supra. ꝙ đs dicit' cessasse die septimo nō quidē ab omī opere. cū dicatur Joh. v. Pater meus operat' vsqꝫ modo. et ego operoꝛ. ſꝫ cessauit a nouis rerū generibus ꝛ speciebus cōdendis. Nam vt idem Tho. ponit. i. ꝑte. q. lxxiij. Post oꝑa sex dierū a deo multa facta sunt. ꝛ fiunt a deo q̇tidie. sicut noua indiuidua in qualibꝫ specie. ꝛ noue species que frequenter appārēt in aīalibus ex putrefactione generatis. et noua miracula ac noue aīe. Tamen nihil ex his factū est nouū q̇n aliqualiter in operibus sex dierū ꝑcesserit aut ꝑextiterit. Siue materialiter. sicut de costa Ade formauit mulierē siue causaliter sicut indiuidua q̄ nunc generant' ꝑcesserunt in ṗmis indiuiduis suaꝝ specierū. Species etiam noue si que apparent ꝑextiterunt in q̇busdā actiuis ꝟtutibus. sicut ꝙ animalia ex putrefactione generata ꝑducantur ex virtutibus stellaꝝ ꝛ elementoꝝ quas a ṗncipio acceperūt. etiā si noue species taliū aīmaliū ꝑducant'. aut quedā ꝑcesserunt ſm similitudinē sicut anime que nunc creātur. ideo nihil nouum sub sole. Ecclesiast. i. ca. Qđ de animabus de nouo creatis intelligi etiā potest. eo ꝙ anima Ade in operibꝫ illis sex dieꝝ creata fuit. cui omēs alie que ꝑducunt' sigillatim similes sunt. Sꝫ adhuc oritur difficultas de aīa primi homīs an. s. fuerit creata simul cū corꝑe vel añ corpus Et Aug⁹. suꝑ Geñ. ad lr̄am videtur sentire ꝙ creata fuit ante corpus cū angelis. sed hoc nō dicit asserendo. Et in li. de eccle. dog. exꝑsse contrariū asserit. Sāctus ꝟo Tho. i. ꝑte. q. xci. dicit Qꝫ cū aīa vniatur corpori vt forma. ꝛ sit naturaliter pars humane nature esse nō potest ꝙ fuerit ante corpus creata. Nam đs ṗmas res instituit in ꝑfecto statu sue nature ſm ꝙ vniuscuiusqꝫ rei species exigebat. Aīa aūt cum sit ꝑs humane nature nō hꝫ naturalē ꝑfectionem nisi ſm ꝙ est corpori vnita. vñ nō fuisset cōueniens animā sine corpori creari. ¶ Quartū dubiū ꝓpositū fuit vtꝝ deus debuit animā tali corpori vnire. Est q̇dē vt apparet corpus humanū passibile. corruptibile. mortale. debile satis ꝛ imbecille. Superatur a corporibus celestibus in impassibilitate. in splendore. in decore. A lince ī visu. a cane ꝛ vulture in odore. a porco in auditu. a simia in gustu: ꝛ aranea in tactu. a volucribꝫ in agilitate ꝛ hmōi. Si aīa nobilissima est creatura cur corꝑi tam infimo deus illā copulauit. Ad qđ respondit Bonauen. in. ij. di. xvij. Qꝫ hoc conuenienter factū est quatuoꝛ rōnibus.

¶ Prima qꝛ sic req̄rebat ordo hoīs in se.

¶ Secūda qꝛ sic requirebat ordo hoīs ad creaturam inferiorem.

¶ Tertia qꝛ sic requirebat ordo hoīs ad creaturā parem.

¶ Quarta q̇a sic req̄rebat ordo hominis ad finem.

¶ Primo requirebat ordo homīs ad se vt

anima tali corpori vniretur. Nam hō cō/
ditus fuit vt natus multa cognosceret nō
solū cognitione intellectiua: sed etiam sen
sitiua. ideo debuit ei dare corpus multifor
me. vt diuersa organa diuersitati sensuū
deseruirent ad diuersa obiecta cognoscen
da. Quia etiā conditus fuit in vertilitate
arbitrij vt potens viuere in iusticia ꝛ mo/
ri ꝑ culpam. Dari debuit etiam ei corpus
qđ non tm̄ esset abile ad viuendū. sed etiā
posset fieri abile ad corrumpēdū siue mo/
riendū. Ideo corpus illud non debuit eē
celeste sed elementare. ¶ Secūdo require
bat ordo hoīs ad creaturā inferiorē. vt ta
le corpus sibi daretur. Quia enī corpora/
les nature inferiores facte sunt. vt deserui
rent creature rationali. Hinc est ꝙ debuit
fieri rationalis creatura totaliter compo/
sita ꝙ obsequiū creaturaꝝ inferioꝝ esset
ei vtile. Quare nō debuit corpus homis
tam ex natura superioꝝ corpoꝝ q̄ȝ ex natu
ra elementoꝝ constitui. ¶ Tertio sic req̄/
rebat ordo homīs ad creaturā parem. Si
cut enī facta ē vna creatura rationalis ꝓ/
pe deū ꝛ in loco supremo. s. celo empyrreo
sic debuit fieri alia rationalis creatura in
loco infimo. s. i terra. Et ideo corpus eius
debuit institui ex natura tali habitationi
conuenienti. ¶ Quarto ordo homis ad fi
nem req̄rebat vt tale corpus haberet. De/
bebat q̄dem homo subijci deo ꝑ abiectio/
nem humilitatis vt sic ascēderet vnde an
gelus ceciderat per elationē. Ideo ei dari
debuit corpus in quo puluerē se reputās:
deo per oīa subiaceret Et si obijceretur
ꝙ perfectioris forme debet esse perfectius
susceptibile. Sed aīa intellectiua est ꝑfe/
ctissima animaꝝ. Cū omniū alioꝝ aīma
lium corpora habeāt naturaliter insita te/
gumenta puta piloꝝ loco vestium. et vn/
guium loco calciamentoꝝ. habeant etiaȝ
arma naturaliter sibi data. sic vngues dē
tes aut cornua ergo videt ꝙ anima intelle
ctiua non debuerit vniri corpori imꝑfecto
tanq̄ȝ talibus auxilijs priuato. Ad hoc re
spondet Thomas p̄ma parte q. lxxvi. arti.
v. in responsione ad quartū argumētum.
Qꝛ anima intellectiua quia est vniuersa/
liū comꝑhensiua habet virtutē ad infini/
ta. Et ideo non potuerunt sibi determina
ri a natura determinate extimationes na
turales vel etiam determinata auxilia vl'
defensionū vel tegumentoꝝ sicut alijs ani
malibus quoꝝ anime habent aꝑhēsio
nem ꝛ virtutē ad aliqua particularia de/
terminata. sed loco hoꝝ omniū homo na
turaliter habet rationē ꝛ manus que sunt
organa organoꝝ. qꝛ ꝑ eas homo potest si/
bi preparare instrumenta infinitoꝝ mo/
doꝝ ꝛ ad infinitos effectus. Cuncta ergo
que sunt in homine tam ex ꝑte aīe q̄ȝ ex
parte corporis q̄ȝ etiā ex parte vtriusq̄ȝ be
ne optimeq̄ȝ disposuit sapiētissim9 artifex
ille deus. Ob quod cicero i li. de legibus
dicebat. Anima hoc ꝓuidum sagax multi
plex. acutū memoria. plenum rationis et
cōsilij quem vocamus hominem preclara
quadā cōditione generatū esse a deo ꝯstat
Et Bernardus in sermonibus inq̄t. Pa
rum ne tibi videtur hoc. cogita qualē te fe
cit. nempe s̄m corpus egregiā creaturam
s̄m animā magis imaginē creatoris insi/
gnem rationis participē beatitudinis ef/
ne capacē. Porro ambo sibi coherere fecit
artificio incomprehensibili ꝛ sapientia in/
uestigabili. Nec hoc ante promeruit q̄ an̄
non fuit. nec spes retributionis fuit. nec id
fecit quia bonoꝝ nostroꝝ eget.

¶ De anima separata que immortalis est
et perpetua. ꝛ de locis ad que anime trā/
feruntur postq̄ȝ exeunt de corporibus.
Capitulū. III.

Tertium mysterium de
anima cōtemplandū dicitur se/
parationis. Propter transgres
sionē quidem primoꝝ parentū: mors in
omnes filios Adam decreto dei iuste de/
seuit. Quare ꝛ animā a corpore suo sepa/
rari necesse est. De qua in hac parte qua/
tuor dubia declaremus.

¶ Primum vtrum anima a corpore sepa/
rata sit immortalis.

¶ Secundū vtrū anime sepate transferā/
tur ad aliqua loca.

¶ Tertiū vtrū loca faciant ad delectatio
nem vel penā animabus sepatis.

¶ Quarto vtrū anime exeant de locis ad
que transferuntur.

¶ Primum dubium est vtrū anima a cor

pore separata sit immortalis. Nā plerics
temere affirmare non erubescunt. ꝙ aīme
simul cum corporibus moriātur. In q̊rū
persona inquit sapiens Ecclesiastes .iij. c.
Unus interitus est hominum ⁊ iumento
rum ⁊ equa vtriusq₃ conditio. Sicut mo/
ritur homo sic ⁊ illa moriuntur. Cōtra q̊s
est autoritas fidei ⁊ omniū sapientum do
ctrina. Apparet aūt immortalē animā at/
q₃ incorruptibilem ex tribus.

¶ Primo ex generali cōfessione.
¶ Secūdo ex euidenti ratione.
¶ Tertio ex clara exemplatione:

¶ Primo apparet ꝙ sit immortalis aīme
ex generali confessione. Id nanq₃ cō fiten/
tur ⁊ predicant philophi. poete. doctores.
immo ⁊ quilibet magno et excellenti inge/
nio vir. quoꝝ dicta in hoc loco inseramus
Auerrois super .xi. Methaphisice ita di/
xit. Anima manet post mortem: ⁊ finis ꝓ/
speritatis eius erit si iungatur primo mo/
tori. Et Auicenna quinta parte naturali
um. Cum anima liberabitur a corpore ⁊
ab accidentibus corporis tunc poterit cō
iungi intelligentie agenti. Et tunc inueni
et in ea pulchritudinem intelligibilē ⁊ de/
lectationem perhennem. ⁊ vocat intelligē
tiam agentem deum. Galienus in libro d
spermate. Sicut lumen solis quod est in/
corruptibile separatur ab aere ⁊ ab omni
oculorum intuitu sic sine sui corruptiōe se
paratur a corpore aīma. Plato s̄m Ma/
crobiū in libro saturnalium. et Augelium
in libro noctium acticarū: librum scripsit
de immortalitate anime. quem Tullius
transtulit in latinū. denominauitq₃ illum
a Phedone quodam Socrati ⁊ Platoni
dilecto. ibi sic ait. Perfectus ⁊ purgatꝰ hic
exiens habitat cū deo. Idem in Thimeo
Aīma est immortalis. ⁊ s̄m ꝙ vicerit pas
siones vel victa fuerit premiabitur vł pu/
nietur post hanc vitam. Macrobius sup
somnium Scipionis. Sic habeto omni/
bus qui patriam seruauerint. iuuerint. au
xerint certum esse in celo definitum locum
vbi beati euo sempiterno fruantur. Lactā
ctius li. vij. diuinarū institu. aduersus gē/
tes dicit. ꝙ quidam consuluit Appollinē
milesium vtrū anima maneat post mortē.
Qui respōdit. Anima q̄diu vinculis de/
tinetur in corpore corruptibiles passiōes
sentiens mortalibus cedit doloribus. Cū
vero post humanam solutionem velocissi
mam post solutum corpus inuenitur om/
nino e terra fertur. nunq₃ senescens ⁊ ma/
net in eternum. Lucretius vt ibidem La
ctantius refert dixit. Cedit idem retro de
terra quod fuit ante in terram. Sȝ quod
missum est ab etheris oris. id rursum celi
fulgentia templa receptant. Iterum La/
ctantius ibi de Ferecide. Immortales cē
animas ferecides disputauit. hec vero ꝓ/
pria est in nostra religiōe doctrina. Ergo
Dicearcus cum Democrito errauit. qui
perire cum corpore ac dissolui argumenta
tus est. Quintilianus ita retulit Si quis
sciat quis sit finis bonorum: que vera feli
citas. nūq₃ sibi videbitur premitura mor/
te perire. Et Ouidius li. iij. methamor/
phosios. Ultima semper expectāda dies
homini diciq₃ beatus. Ante obituȝ nemo
supremaq₃ funera dabit. Salustius in li.
de republi. Ingenia ⁊ egregia facinora si
cut anima immortalia sunt. Valeriꝰ ma/
ximus li. ij. ca. i. Asserit morem fuisse gal/
lorum mutuare pecunias vt eas reciperēt
apud inferos. Seneca ad Lucillū ita scri
bit. Si tranquille volumus viuere in ex/
pedito habenda est anima. vt sine illā in/
sidie siue egritudines perant. quid aliud
debeo: nisi vt exeat exhortari ⁊ cum omni/
bus eam bonis emittere. Vade inq₃ va/
de fortiter. vade feliciter. nihil dubitās. en
rerum natura que te generauit expectat ⁊
locus iste melior ⁊ tutior. Didimꝰ ad Ale
xandrū ita loquitur. Nos non sumus hu/
ius mundi incole sed aduene. nec ita in or
bem terrarum venimus tanq₃ in eo consi
stere libeat sed transire. properamus enim
ad patrium larem nullis delictorum pon
deribus pregrauati. Tullius in questioni
bus tusculanis clamat. Non est lugenda
mors quā immortalitas consequit᷑. Ideȝ
in li. de senectute inducit Cathonē confe
rentem cū Publio scipione et Gaio lelio.
Ego inq̄t patres vestros viuere arbitror ⁊
ea quidem vita que est sola vita nominā/
da. Nam dum sumus inclusi in his ꝓpa/
ginibꝫ corpis munere quodā necessitatꝭ ⁊
graui oꝑe ꝑfungimur. Est ei celestꝭ aīmꝰ

ex altissimo domicilio depressus ⁊ q̄si de/
mersus integrū locū diuine nature eterni/
tatiq̄ꝫ contrariū. Sed credo deos immor
tales spirasse aīmos in humana corpa vt
essent q̄ terra vterent̄. quiq̄ꝫ celestiū ordi/
nē cōtemplantes imitarent̄ eū vite modo
atq̄ꝫ cōstantia. Nec solū me rō impulit vt
ita crederē. sꝫ nobilitas etiā summoꝝ phi/
losphoꝝ ⁊ auctoritas. demonstrabunt̄ mi/
hi p̄terea q̄ Socrates supmo die vite de
immortalitate animoꝝ disseruisset. Is q̄
esset oīm sapientissimus oraculo Apolli/
nis iudicatus. Quid multa. sic mihi con
suasi sic sentio eū tanta sit celeritas aīmo/
rū memoria p̄teritoꝝ. futuroꝝ prudentia.
tot artes. tot scie tot inuēta nō posse eā na/
turā q̄ res ipas ꝯtineat esse mortalē. ¶ Se
cūdo apparet ꝙ aīa sit immortalis ex eui
denti rōe q̄ multiplex assignari potest.

¶ Prima dicitur cessationis.
¶ Secunda superationis.
¶ Tertia operationis.
¶ Quarta inclinationis.
¶ Quinta perfectionis
¶ Sexta ordinationis.
¶ Septima iustificationis.
¶ Octaua remunerationis.
¶ Nona assimilationis.
¶ Decima resurrectionis.
¶ Undecima orationis.
¶ Duodecima comparationis.

¶ Prima rō ex qua colligit̄ ꝙ sit immorta
lis aīa dr̄ cessationis. Cessat q̄dē in ea ma
teria cū sit sb̄a simplex: ⁊ nō sit cōposita ex
materia ⁊ forma. Un̄ Aug⁹. in. vij. super
Gen̄. ad l̄ram ait. Oꝫ aīa non est facta ex
materia corpali neq̄ꝫ ex materia spiritua/
li. Et h̄ manifestū est ſm Tho. i. parte. q.
lxxv. p̄cipue ⁊ rōe humane aīme inq̄ꝫtum
est intellectiua. Nā oīe qđ recipit̄ in aliq̄
recipit̄ ꝑ modū recipiētis. Sic aūt cogno/
scitur vnūqđq̄ꝫ ſm ꝙ forma eius est in co/
gnoscente. Anima aūt intellectiua cogno/
scit rem aliquā in sua natura absolute pu
ta lapidē inq̄ꝫtum est lapis absolute. Est
ḡ forma lapidis absolute ſm rationē pro/
priam formalē in aīa intellectiua. Qua/
re ⁊ ipa aīa intellectiua est forma absolu/
ta ⁊ nō cōposita ex materia ⁊ forma. Naꝫ
si sic esset cōposita. forme rerū reciperētur
in ea vt indiuiduales. ⁊ sic nō cognosceret
nisi singulare. vt accidit in potentijs sensi
tiuis. q̄ recipiunt formas rerum in orga/
no corpali. Materia enī est p̄ncipiū indi
uiduationis formaꝝ. Relinquitur ergo ꝙ
aīa intellectiua ⁊ oīs intellectualis substā
tia cognoscens formas absolute caret cō/
positione materie ⁊ forme. Omnis aūt cor
ruptio ꝓcedit a cōditione materie: licꝫ enī
sit incorruptibilis ⁊ ingenita ſm sevt dici
tur. i. phisi. tamen est causa corruptionis
eo ꝙ in potētia ad multas formas nec sa/
tisfit appetitui suo ꝑ aliquā formā corpoꝝ
inferiorū. Un̄ licet materia ꝓprie non cor/
rumpat̄ ꝑ se. nec forma ꝑ se: sꝫ solum com
positū. tn̄ corruptionis huius causa ē ma/
teria. Cū igit̄ vt dictū est aīa non sit cōpo/
sita ex materia ⁊ forma. q̄r tunc nō diceret̄
aīa sꝫ animatū. ḡ patet ꝙ aīa est incorru/
ptibilis. Et vt inquit Tho. vbi. s̄. dato ꝙ
aīa esset composita ex materia ⁊ forma. tn̄
adhuc oporteret eā ponere incorruptibilē
nō enī inuenit̄ corruptio nisi vbi inuenitur
ꝯrietas. Generatiōes nāq̄ꝫ ⁊ corruptiōes
ex ꝯrijs in ꝯria sunt. Un̄ corpa celestia q̄a
nō h̄nt materiā ꝯrietati subiectā incorru/
ptibilia sūt. In aīa aūt intellectiua nō po/
test esse aliq̄ ꝯrietas. recipit enī ſm modū
sui esse. ea ꝟo q̄ in ipa recipiunt̄ sunt absq̄ꝫ
ꝯrietate. Nā intelligit ignē ⁊ aquā absq̄ꝫ
ꝯrietate. Rōes q̄dē ꝯtrarioꝝ in intellectu
nō sunt ꝯtrarie. sꝫ est vna sentētia ꝯriorū.
Impossibile est ḡ ꝙ aīa intellectiua sit cor
ruptibilis. ¶ Scđa ratio qua ostēditur ꝙ
aīa sit immortalis dicit̄ supatiōis. Supe
rat aīa intellectiua ⁊ excedit nobilitatem
⁊ dignitatē quorūcūq̄ꝫ corpoꝝ tam elemē
tariū q̄ꝫ celestiū. qđ ꝓbat̄ ex dictis oīm sa/
pientū. Inquit Aug⁹. in li. de libero arbi.
Oīs aīa omni corpe est nobilior seu meli
or. Et idē li. lxxxiij. q̄stio. Omnis aīa me/
lior est oīmi corpe. Et idem in li. de dua b⁹
aīabus. Aīa luce ista quā hoīes veneran
tur melior est. q̄m quidem illa intelligitur
mente. hec sensu corpis innotescit. Et idē
viij. de ciui. dei. c. xv. Omni corpori prefe/
runtur anime. Et in li soliloquioꝝ. Quic/
q̄d celi ambitu ꝯtinet̄ inferius ab aīa hu
mana est. Et Chris. in li. de lapsu mundi
Quanto ait celū terra pulcrius tanto ani

me pulchri pulchritudo oēm formā q̄uis
pulcherrimi corpis supat. Ad idē est glo.
ca. cū sit. de etate z q̄. ordi. Et xij. q. i. c. pre/
cipimus. Et cōfirmať xxiiij. q. iij. ca. si ha/
bes. Et de pe. z re. c. cū infirmitas. Et. C.
de sacrosan. ec. l. sancimus. Et Aristo. i pn
cipio li. de aīa. docet qualiter sciētia d aīa
q̄tū ad bonitatē z honorabilitatē ē prepo/
nēda alijs sciētijs naturalibus q̄ sunt d nu
mero bonorū honorabiliū pter nobilita/
tē subiecti qd aīa intellectiua. Iteruz in. i.
de aīa ait. Anima aūt aliq̄d melius esse z
antiquius. i. nobilius impossibile est. Im
possibilius aūt adhuc intellectu. s. esse ali/
q̄d nobilius. rationabilissimū em̄ esse ha/
bet z nobilissimū fm naturam. Ex his ar
guitur sic. Om̄e qd non subijcitur motui
celi est incorruptibile. Nam motus celi ē
causa generatiōis z corruptiōis. sz aīa nō
subijciť motui celi nā nullū minus nobile
potest agere in maius nobile nec illud de/
struere. Sic itaq3 cū aīa rationalis q̄ est
spūs nobilior sit celo qd est corp⁹: nō subij/
cietur celo. Insup hoc demonstrari potest
Qua tanto creatura ē nobilior q̄to ma/
gis appropinquat deo vnde creature que
sunt tantū z solū habēt esse sunt in infini/
to gradu nobilitatis. Creature q̄ habēt eē
z viuere sunt illis nobiliores. Multo di/
gniores vo sunt creature q̄ habēt esse viue
re z sentire. Quibus omib9 preponuntur
creature q̄ habēt discernere et intelligere.
Cū g° celi habeant tm̄ esse seq̄tur q incom
parabiliter illis sit excellentior aīa. Potest
adhuc aīa inclinatiōes corporis ex influē
tijs corporū celestiū repmere z refrenare.
Quare cū nec a celo causetur nec illi sub/
ijciatur erit per consequēs incorruptibilis
¶ Tertia ratio est ostēdēs aīam imorta/
lē dī operatiōis. Cuiuslibet nāq3 substan/
tie corruptibilis operatio sua duratiōe de
bilitať z deficit vsq3 ad vltimū defectū qui
ē corruptio vel mors. Sed opatio aīe sua
duratiōe inualescit z pficit q2 vt scribitur
Iob xij. c. In antiq̄s ē sapiētia z in multo
tēpore prudētia Ideo aparet q anima sit
immortalis z incorruptibilis. ¶ Quarta
ratio qua probatur q aīa sit imortalis di/
citur inclinationis. Om̄es quidē homīes
naturaliter inclinantur ad desiderandā

vitā perpetuā z beatitudinē sz impossibi/
le est appetitū naturalē esse frustra ex scdo
methaphi. vbi dicit Aristo. Desideriū na
turale nō est frustra. Et in libro de celo et
mūdo. Natura nō facit aliq̄d factū vanū.
Igitur necesse est ponere animā imortalē
Hec est ratio Tho. in ij. cōtra gentiles. c.
lxxviij z vi. i. parte. q. lxxv. ¶ Quinta ratio
dicitur pfectiōis. Ad pfectionē nāq3 vni/
uersi grad⁹ req̄ritur diuersus creaturaꝝ.
Vn̄ Grego. in iiij. dialo. dic̄. Tres vitales
spūs creauit omipotēs deus. Vnū q̄ car/
ne tegitur z cū carne moritur hic est iumē
toꝝ animaliū irrationabiliū. Aliū q̄ car/
ne nō tegiť nec cū carne moriť. hic est ange
loꝝ. Et tertiū q̄ carne tegiť z non cū carne
moritur hic est hominū ratiōe p̄dictorum
Apparet g° q ad pfectionē vniuersi ponē/
da est aīa imortalis. ¶. Sexta ratio dī or/
dinatiōis z hoc referť ad diuinā sapiētiā.
Sapiētis nāq3 est ordinare bona ad bo/
nū. z optima ad optimū finē. Si g° deus
om̄ia ordinauit ad hoiem videť q hō post
deū sit omniū creaturaꝝ finis. Finis autē
nobilior est pncipio. Cū ergo mūdus sit p
petuus q̄tum ad sbam vt patet de elemē
tis z corporibus celestibus g° aīa erit ppe
tua. Hanc rationem Lactantius tangit
li. vij. diui. insti. vbi ait. Si hoim cā fact⁹
est mūdus z ita factus est vt esset eternus
scz. q̄tum ad substantiā cur ipi quoꝝ cau
sa factus est nō sunt sempiterna. At non/
nulli deo nostro ingratissimi negare nō cō
fundūtur ad hoim vtilitatē cūcta q̄ in ce/
lo z que in terra sunt esse ordinata. Qui
audire debent illud quod scribiť Deutro.
iiij. c. Solē z lunā z omnia astra celi crea/
uit dn̄s deus in ministeriū cūctis gētibus
Et Dauid loquēs ad deū cū admiratiōe
dicebat. Quid ē hō q memor es eius aut
filius hominis q̄m visitas eum. Minui/
sti eū paulominus ab angelis glīa z hono
re coronasti eum z cōstituisti eū sup opera
manuū tuarū: Omnia subiecisti sub pe/
dibus eius oues z boues vniuersas insu/
per z peccora campi. Volucres celi: z pi/
sces maris. Et de hoc Augustin⁹ adhuc
ita loquitur. Omnia dn̄e sub pedibus ho
minis subiecisti vt solus homo sup om̄ia
tua tuus esset totus. Exteriora nanq3 pro

corpore cūcta creasti. Ipm ho pro anima
aiam ꝓ te vt tibi soli vacaret te solū ama/
ret ⁊ possideret ad solatiū. Lactāti⁹ aūt li.
vij. diuinaꝝ institutionū prius eleganter
suadet mundū sine causa factū nō esse. de/
mum ⁊ ꝓpter hoiem a deo conditū cōfitet.
Inqt ergo sic. Cum mūdus omēsqꝫ partes
eius vt videmus mirabilis ratio guber/
net: cū celi tēperatio ⁊ equalis ī ipa varie/
tate cursus astroꝝ luminūqꝫ celestiū: tēpo/
rum cōstans ac mira descriptio: terrarum
varia fecūditas: plana camporū munimē/
ta: ⁊ ageries montiū: viriditas vbertasqꝫ
siluaꝝ fontiū saluberrima eruptio. Flumi
nū oportuna īmūdatio. Maris opulēta ⁊
copiosa intersusio: ventoꝝ diuersa ⁊ vtilis
aspiratio: terra ceteraqꝫ oīa ratiōe summa
constent. Quis tam cecus est vt existimet
sine causa facta esse. in qbus mira disposi/
tio puidētissime rationis eluceat. Deinde
seqtur Lactantius insinuās ꝙ nō nisi ꝓ/
pter hoiem cūcta sint facta ⁊ ait. Quis ē
eīm tam ineptus vel tā ociosus. vt aggre/
diatur aliqd facere frustra ex quo nullam
vtilitatē nullū cōmodū speret. qui domū
edificat nō ideo edificat vt tātūmodo do/
mus sit: sꝫ vt in ea possit habitari. Qui na
uem fabricat nō ideo insumit operā vt tm̄
nauis appareat: sed vt ea nauiget. Itē qui
vas aliqd instituit ac format nō ꝓpterea
id facit vt tm̄ fecisse videat. sꝫ vt vas illud
effectū capiat aliqd necessariū. Silr cete
ra quecūqꝫ fiūt nō vtiqꝫ insupervacuū: sꝫ
ad vsus aliquos vtiles laborātur. Mun/
dus ergo a deo factus est nō vtiqꝫ propter
ipm mundū. Neqꝫ eīm aut calore solis aut
lune aut aspiratione ventorū aut humore
imbriū aut alimonia frugū cū sensu careat
indiget. Sed ne illud quidē dici potest ꝙ
deus ꝓpter seipm fecit mūdum qm̄ potest
esse sine mūdo sicut fuit antea. Ex his om
nibus q̄ in eo sunt queqꝫ generātur deus
nō vtitur. Apparet ergo animantiū causa
mundū esse constructū. qm̄ reb his qbus
cōstat animātes fruūtur. Rursus ceteras
animātes hoīs causa esse factas ex eo cla/
rū est ꝙ hoī seruiūt ⁊ tutele atqꝫ vsibus ei⁹
date sunt. qm̄ siue terrene sunt siue aqua/
tiles nō sentiūt mūdi rationē sicut homo.
Hec Lactantius. Ut aūt breuius hanc

partem decurramus Hugo in li. de arra
spōse sic ad hoiem dicit Respice vniuersuꝫ
mundū istū ⁊ cōsidera si aliqd in eo sit qd
tibi nō seruiat. omīs natura ad hunc finē
dirigit cursum suū vt obsequijs tuis famu
letur. tuisqꝫ necessitatibus sm affluentiā
indeficientē occurrat: hoc celū hoc terra h
mare hoc aer cū his que sunt ī eis vniuer/
sis explere nō cessant. Hec hugo. Res est
profecto ab oībus pōderāda ꝙ pijssimus
omniū pater deus tot inumeris beneficijs
tot amplissimis muneribus: tot abūdan/
tissimis gratijs voluerit aiam rationaleꝫ
dotare Ipsi corpus organicū mirabili op
pifitio extructū cum sensibus copulauit.
Ipsi celos ⁊ sidera firmamēti: elemētaqꝫ
oīa ⁊ ex illis cōposita seruire iussit. Ipsi
angelos ad custodiam deputauit. Ipsi le/
ges ⁊ precepta bene viuendi instituit. Et
cum nec sic suū creatoreꝫ agnosceret misit
vnigenitū filiū suum qui viam veritatis
illam doceret qui errantē ad semitā vite ꝑ
duceret. qui deniqꝫ illam sanguine suo pre
cioso redimeret. Quis igitur tam egregi/
em: tam insignē: tam preclaram: tāqꝫ deo
charissimā creaturā ad imaginē et suā si/
militudinē formatā morituram audeat af
firmare. Aperi oculos tuos o aīa tanto
decore redimita. O anima tanta diligen/
tia a tuo creatore custodita. O anima tā/
to labore a iesu filio dei ⁊ virginis quesi/
ta: tanto dolore recuperata. tanto deniqꝫ ꝓ
cio redēpta. ⁊ considera in teipa sapiētiaꝫ
dei. qui nō ab re circa te tanta dignatus ē
operari. ¶ Septima ratio qua ostendim⁹
ꝙ anima sit īmortalis dicit iustificatiōis.
Clament omēs sancti iustissimū esse deū:
sicut patet in sermone de iusticia dei in q̄/
dragesimali nr̄o. Et vbi esset iusticia dei:
si anima cū corpore moreretur. quādoqui/
dem tot mala in presenti remanēt impuni
ta. Sed profecto nō sine pena transibunt
impij: qui in suis malis ⁊ iniquitatib⁹ ꝑ/
sperātur. quia in futura vita equissimus il
le deus reddet vnicuiqꝫ sm opera sua. vt
latius diximus in pretacto sermone. Non
glorientur peccatores in malicia sua. qm̄
de illis inquit psal. lxxvij. Dauid. Consu/
metur nequicia peccatorum. Et ps. xxxi.
Multa flagella peccatoris. Et sapiēs ꝑ/

ner.v.c. Iniq̄tates sue capiēt impiū. Naz
⁊ seneca in tragedijs hoc ipm ꝓfitet̄. Inq̄t
aūt sic. Qd q̄sq₃ fecit patit̄ auctorē scelus
reperit. Et Plato in fedrone dixit. Est i re
uera defunctoꝝ aīas extare: ⁊ bonis meli⁹
esse. malis aut deterius. ¶ Octaua ratio
qua deducitur imortalitas anime dicitur
remunerationis. Hoc spectat ad clemen/
tiā ⁊ benignitatē dei. qui sicut nullū malū
impunitū. ita nec vllū bonū irremuneratū
relinquit. Hoc aūt esset si aīa periret cum
corpore qm̄ amici sui qui corpa eoꝝ ⁊ vo/
lūtarijs castigatiōibus ⁊ illatis passioni/
nibus obtulerunt nullā inde reportassent
mercedē. Intueamur q̄d apli. quid cōfes/
sores. quid virgines. q̄d ⁊ martyres ege/
rint ꝓ dei amore. ⁊ inde cōcludamus ꝙ si
mortua foret illoꝝ aīa dei manus vacua
esset a munere liberalitatis. Errauerūt in
solitudinibus illi in speluncis: in cauernis
in scissuris petrarū ⁊ montiū: affligentes
carnē vigilijs: ieiunijs: genuflexionibus:
verberibus ⁊ disciplinis. Alij ludibria et
vincula expti sunt. Alij lapidati sunt. Alij
capite cesi. Alij flāmis adusti. Alij sagit/
tis vulnerati. Alij in mare ⁊ fluminib⁹ de
mersi. Alij exquisitissimis cruciatib⁹ neca
ti. vt deo gloriā ⁊ honorē impēderēt. Nū/
q̄d sine retributiōe laborauerūt incassum
O pietas dei benedicti. O charitas pa/
tris eterni: Ipe vtiq₃ diligētibus se bona
inuisibilia preparauit. que oculus non vi
dit ⁊ auris nō audiuit. Et ꝓpterea salua/
tor noster Matt̄. v. c. suos discipulos cō/
fortabat dicens. Beati estis cū maledixe
rint vobis hōies ⁊ persecuti vos fuerint ⁊
dixerint ōe malū aduersus vos mētien/
tes ꝓpter me. gaudete ⁊ exultate qm̄ mer/
ces vestra copiosa est in celis. ¶ Nona ra
tio dicit̄ assimulatiōis. de qua sic dic̄ Au/
gu. in li. de spū ⁊ aīa. Immortalis est aīa:
ne a sui creatoris similitudine discrepare
videat̄. Nō eñ poterat esse imago ⁊ simi/
litudo dei si vllo mortis termino cladere/
tur. ¶ Decima rō d̄r resurrectiōis. Est ar/
ticulus fidei ꝙ mortui resurgent. Et de h̄
diffuse scripsi i q̄dragesimale in s̄mone de
resurrectiōe generali. q2 itaq₃ erit resurre/
ctio q̄ fiet ꝑ vnionē aīaꝝ ad sua ꝓpria cor/
pora ꝟtute diuia Et q2 xp̄s surrexit a mor
tuis. Et alij post mortē miraculose redie/
rūt ad vitā necesse habem⁹ confiteri ꝙ aīa
sit imortalis. ¶ Undecima rō d̄r orōnis.
Orat eccia ꝓ defunctis ⁊ suffragia facit ꝓ
aīab⁹ in purgatorio penali debitū exoluēti
bus. Igit̄ aīa ē imortalis. ¶ Duodecima
rō d̄r cōparatiōis. Cōparando q̄ppe aīam
q̄ est vltia forma ad p̄mā materiā ponēda
ē aīa incorruptibilis. Nā sicut esse intelli/
gibile ē ꝑmanētius q̄₃ esse sensibile. Sic ⁊
recipiēs esse intelligibile ē ꝑmanētius q̄₃
recipiens esse sensibile. Sed recipiēs esse
sensibile ē incorruptibile s̄m suā s̄bam. sc₃
materia p̄ma. g̊ multo fortius intellectus
possibilis q̄ est receptiuus formaꝝ intelli/
gibiliū. ¶ Tertio apparet ꝙ sit imortalis
aīa ex clara exēplatiōe. Sūt tria exēpla lu
cidissima q̄ ōndunt aīam esse imortalē: in
q̄bus tanq₃ in splēdidissimo speculo qui/
libet tante rei veritatē inspicere potest.

¶ Primū exēplum dicit̄ tollerationis.
¶ Secundū apparitionis.
¶ Tertiū exauditionis.

¶ Primū exēplū dicit̄ tolleratiōis. vt eñ
scribit Cicero in q̄stionib⁹ tusculanis. Ne
mo vnq₃ sine magna spe imortalitatis se
ꝓ patria offerret ad mortē. De martyrib⁹
clarū est ꝙ mortē nō timuerūt quā vitare
potuissent si xp̄m relinq̄re voluissent. S₃
ad phos veniamus. Recitat Augusti. li.
i. de ci. dei. c. xxij. Q᷑ q̄dā phus Theobre/
tus nōie lecto platonis libro de imortalita
te aīaꝝ de muro se precipitē dedit itaq₃ in
terfecit semetipm. Et Lactan. li. iiij. diui.
instit̄. ait. Multi ex his q̄ eternas esse ani
mas suspicati sunt tanq₃ in celū migraturi
sibiipis manus intulerūt. vt Cleantes. vt
Crisippus vt Empedocles ⁊ Xeno Et ex
romanis Catho: q̄ fuit in oīni vita sua so/
cratice vanitatis imitator. ⁊ q2 de Catho
ne fit mentio. Sciendū ꝙ multi fuerūt sic
noīati. Nam fuit quidā catho censorinus
de quo fit mentio in libro de amicicia. ⁊ in
questionibus tusculanis a Cicerone. et a
plinio in libro de viris illustribus. Et a va
lerio in rubrica de studio ⁊ industria Hic
fuit eloquentissimus. litteris grecis ⁊ la/
tinis eruditus Multaq₃ fecit magnifica
pro republica. et consulendo et preliando.

Qui vt scribit in speculo gestorū mūdi te-
dio duplicis quartane effectus vt beatio-
re vita frueret semetipm̄ interfecit. Fuit ⁊
alius Catho filius supradicti vir bellico-
sus. qui: vt scribit Frontinus: cum in bello
cōtra macedonie regē pugnaret: equo pro-
lapsus cū se recollegisset. aīaduertit gla-
diū cecidisse e vagina quē fortiter recupe-
rauit. ⁊ vulneratis hostibꝫ ad suos rediit.
Quod exemplū adeo romanos animauit
ad preliū ⁊ macedones terruit: vt ipi ma-
cedones vincerētur. Fuit alius Marcus
Catho filius supradicti ⁊ nepos censorini
q̄ cōsul in affrica diē clausit extremū. Ca-
tho aūt vticensis q̄ et portius fuit filius p̄-
cedētis Marci cathonis q̄ vticēsis dicit
eo ꝙ in vtica libie ciuitate se occidit. Cau-
sa ꝓo fuit vt nō subiiceretur cesari. qm̄ ipe
pompeianas partes secutus fuerat. Nā
vt ait Tullius in p̄mo de officiis. Mors
turpitudini: ac seruituti anteponēda ē. Ex
hoc arguūt quidā ꝓbantes ꝙ aīa sit imor-
talis ex autoritate Aristo. in iij. eth. q̄ ait.
ꝙ fortis debet se exponere morti: ꝓ salute
patrie. ⁊ hoc s̄m iudiciū naturalis ratiōis
Sed nisi aīma esset incorruptibilis nō de-
beret hoc appetere. q2 nō esset simpliciter nō
cadit sub appetitu. Sed cōtra hoc nōnul-
li obiiciūt dicētes ꝙ etiā si aīa moreretur
cū corꝑe adhuc velle sustinere mortē ꝓ li-
beratiōe patrie ⁊ pro re publica esset s̄m iu-
diciū recte ratiōis. Nam melior est modi-
cus actus virtutis intensus q̄ȝ vita vicio-
sa vel cū actu remisso per magnū tēpus. ergo
fortis debet se exponere pro bono virtutis
Et q2 ipse est pars cōitatis cuius bonum
cōmune naturaliter est magis diligendū
q̄ȝ bonū priuatū. Et ista videtur studuisse
opinio Scoti quā improbat Landulfus
in suo iiij. di. xliij. Quia sicut lex ⁊ ratio na-
turalis preualet oīni legi ⁊ rationi maxie
create. Ita bonū entitatis naturalis ꝓua-
let oīni bono cuiuscūq̄ȝ virtutis. vnde lon-
ge videtur ꝙ si eligibilius habere esse per-
petualiter. ⁊ nō virtuosum esse moraliter
nō dico viciosum esse sed nō virtuosum q̄ȝ
habere esse morale ad modicū tēpꝰ ⁊ post
eā habere perpetuū nō esse. Sil'r puto eli-
gibilius habere ꝑpetuā entitatē incorru-
ptibilē sine gloria patrie q̄ȝ habere glorio-
sum esse ꝑ vnū diē ⁊ postea ꝑpetuo anihil-
ari. ⁊ tm̄ maius est bonū patrie q̄ȝ bonū vir-
tutis. h Landulfus. Riccardus etiam de
media villa in iiij. di. xxxiij. ita scribit. Si
aīa moraretur cū corpore vt falso quidam
sunt opinati. hō nō deberet velle sustinere
mortē pro liberatiōe patrie. Primo q2 s̄m
Augu. in li. de libero arbitrio. Quisq̄s re-
cte aliquid eligit appetendū necesse est vt
melior fiat cum ad id ꝑuenerit qd̄ elegit.
Melior autē esse nō posset q̄ nō esset. Sz
si anima moreret cū corpore hō per mortē
totaliter desinere esse excepta materia pri-
ma. Ergo moriēdo voluntarie pro libera-
tiōe patrie meilor nō esset. ⁊ sic nō esset ele-
ctio recta. Scd̄o nō debet hō volūtarie in-
termittere actū virtutis alicuius: nisi vt li-
berius vacet exercitio maioris virtutis. Sz
multo magis esset cōtra rationē rectā eli-
gere illud ad qd̄ sequeret ꝑpetua impossi-
bilitas operādi s̄m quācūq̄ȝ virtutē. q̄ȝ ad
tēpus intermittere actus vnius virtutis:
nō propter exercitiū alterius ꝟtutis. Sed
si anima moreretur cū corpore hō eligen-
do mori: eligeret illud ad quod sequeretur
ꝙ amplius in perpetuū s̄m virtutē opera-
ri nō posset. Ista causa exercitii dicta sunt
⁊ vt silentiū imponat hisqui dicūt nō esse
sufficiēs immortalitatis argumentū. ꝙ il-
li de quibus mentionē fecimus supius et
reliqui qui patriā dilexerūt imo ⁊ marty-
res q̄ xp̄m confessi sunt mortē nō horrue-
rūt. ¶ Scd̄m exemplū in quo lucet anime
imortalitas dicit apparitiōis. De appari-
tiōe aīaꝝ diximus in s̄mone de transfigu-
ratione Jesu xp̄i benedicti. Jd̄ tm̄ id nunc
asserimus ꝙ volēte deo ad cōsolationē vi-
uorū sepiꝰ aīe separate diuersimode appa-
ruerūt In legenda sancte Lucie scribit: ꝙ
oz ante ipa cū matre iuxta sepulchrū san-
cte Agathe Luciā somnus arripuit vidit
q̄ȝ Agatham in medio angeloꝝ gēmis or-
natā stantem ⁊ dicentem sibi. Soror mea
Lucia q̄d a me petis qd̄ ipa poteris p̄sta-
re cōtinuo mr̄i tue Nā ecce ꝑ fidē tuā sana-
ta est. Euigilās Lucia ita inuenit. Nam
passa fuerat eiꝰ mater ānis multis fluxū san-
guinis. Hiero. in vita pauli p̄mi heremi-
te narrat q̄liter antonius lōge positꝰ a cel-
la pauli vidit angelos aīam eiꝰ deferētes

qui mox currēs inuenit corp⁹ pauli flexis
genibus in modū orātis erectū: ita vt ipm
viuere existimaret Sed cū ipm mortuum
vidicisset dixit. O sancta anima qđ gere/
bas in vita in morte monstrasti. Cū autē
nō haberet vnde sepulturā faceret: vene/
rūt duo leones ꝛ foueā parauerūt sepulto/
qꝫ eo redierūt ad siluā. ambro. refert đ btā
agnete ꝙ eius peracto martyrio cū paren
tes eius octaua die iuxta tumulū vigila/
rēt: viderūt chorū virginū vestibus fulgē
tibus radiantē inter quas viderūt beataꝫ
agnetē simili veste fulgentē ꝛ a dextris ei⁹
agnū candidiorē niue stantē quibꝫ illa ait
Uidete ne me quasi mortuā lugeatis: sꝫ
cōgaudete mecū ꝛ congratulamini. qꝛ cū
his omibus lucidas sedes accepi Propter
quā visionē ecclesia celebrat festū agnetis
secundo Constantia aūt virgo filia Con/
stantini lepra grauissima laborāscū hanc
visionē audisset tumuluꝫ eius adijt: ꝛ ibi
dum orationi insisteret obdormiuit. vidit
qꝫ beatā Agnetē sibi dicentē. Si in xpm
credideris cōtinuo liberaberis. Ad quaꝫ
vocē euigilās perfecto se sanatā inuenit. q̄
baptismū recipiēs sup corp⁹ beate Agne/
tis basilicā fecit: ꝛ ibi in virginitate pmā/
sit. In vita sanctarū Rufine ꝛ Scđe po/
nitur qualiter apparuerūt cuidā matrone
nōie Plantille. hee due sorores fuerūt vir/
gines romane: parētibus clarissimis geni
te. Asterio scilicꝫ ꝛ Aurelia q̄ nupserūt ar
mentario ꝛ verino: qui accusauerūt eas ꝙ
xpiane essent tpe valeriani imperatoris: ꝛ
capte ac tradite donato prefecto post mul
ta verba iussit Rufinā pus cedi. qđ vidēs
soror clamare cepit ad iudiceꝫ. Quid ē ꝙ
sororem meā glorificas: ꝛ me inhonoras.
Tandē post multa vtrisqꝫ illata tormen/
ta ducti fuerunt in siluā in via Cornelia
ab vrbe roma miliario decimo in fundo q̄
vocatur buxeco ibiqꝫ rufina capite trūca/
tur. Secūda percutitur ꝛ eaꝝ corpora fe/
ris voranda linquūtur. Deniqꝫ plantilla
matrona in cuius predio hoc factū est vi/
dit eas in visu sedentes gēmatas in thala
mo ꝛ dicentes sibi. Plantilla desine a fla/
gicijs idolorū ꝛ crede in xpm ꝛ veni in p̄/
diū tuū ꝛ corpora nostra sepeli. qđ illa fec.
Grego. in ij. dialogo. li. affirmat de sancto
Benedicto ꝙ dū moraretur apud montē
cassinū: nocte quadā dū per fenestrā celle
le conspiceret ꝛ oraret vidit fusam lucē de
sup cūctas noctis tenebras effugasse. Su
bito aūt totus mūdus velut sub vno solis
radio collectus ante oculos eius aductus
est. ibiqꝫ animā germani epi capuani ad
celum deferri vidēs. Comperit aūt postea
ꝙ illa hora migrasset a corpore. De sanctꝭ
Geruasio ꝛ Prothasio geminis fratribus
qui martyrio coronati fuerunt in ciuitate
Mediolani scribit ambro. in ꝓmone q̄ le
giter in officio matutinali festiuitatis eo/
rum qualiter cū eorū corpora trecētis an/
nis ꝛ vltra latuissent ab eo repta sunt mo/
do qui sequit̄. Quodā nāqꝫ q̄dragesimali
tēpore ipi in oratione posito: nec aperte vi/
gilanti nec integre dormienti: apparuerūt
duo pulcherrimi iuuenes vestibꝫ candidis/
simis id est colobio ꝛ pallio induti caligu
lis calciati secū manibus extensis orantes
qua visione elapsa rogauit dnm vt eū lu/
dificari nō sineret. Si ꝟo aliqđ visio illa
expeteret boni. iterꝝ appareret. Similimo
do canente gallo orantes secū iuuenes ap/
paruerūt. Tertia ꝟo nocte nō dormienti
sed stupenti cū tertia sibi apparuerūt per/
sona que similis Paulo aplo videbat̄ ꝓm
ꝙ in pictura prospexerat illisqꝫ tacentibus
aplus sibi dixit. Isti sunt q̄ nihil terrenuꝫ
desiderātes monita mea sunt secuti. quoꝝ
corpora i eo reperies loco in quo stas duo/
decim pedū altitudine terre coopertā ar/
cham reperies: ꝛ ad caput eoꝝ libellū in q̄
ortus eoꝝ cōtinet̄ ꝛ finis. Ita em̄ sepelie/
rat illa corpora Philippus quidā xpian⁹
Conuocatis ergo vicinis coepiscopis: ipe
Ambrosius prior terre fossor accessit. Et
omia prout dixerat sibi Paulus in illa vi
sione inuenit. Corpora ꝟo ita sunt reper/
perta ac si ipsa hora ibideꝫ fuissent posita.
Insuper ꝛ odor mirabilis inde flagrabat
multaqꝫ ibi miracula illoꝝ meritis coru/
scarūt. Et vt inq̄t Aug⁹. li. de ciui. dei. In
illis diebꝫ ipo pn̄te ꝛ imꝑatore ac multitu
dine gētiū: cecus q̄dā ad corpa martyruꝫ
Geruasij ꝛ prothosij lumē recepit. In hac
inuētiōe pax inter logobardos ꝛ romanū
imperiū reformata fuit Ideo Gregorius
Papa in introitu misse cantari iussit tuit.

Loquerur dñs pacē in plebē suā. De pa/
tre nr̄o beato francisco narrat Sanct⁹ Bo
nauentura ꝙ hora trāsitus eius minister
fratrū tūc tēporis in terra laboris augu/
stinus nōie in extremis laborās cū iā diu
perdidisset loquelā audiētibus q̄ astabāt
subito clamauit ⁊ dixit. Expecta me pater
expecta ecce iā venio tecū. Querētibꝫ aūt
fratribꝫ ⁊ mirātibus cui sic loquereᷣ. bea/
tū franciscū euntē in celū se videre asseruit
Statimq̧ hoc dicto ⁊ ipse feliciter requie/
uit Eadē hora epō assisinati qui ad orato
riū mihaelis archangeli pre deuotiōe ac/
cesserat in monte gargano beatus franci
scus iocūdus apparens modū se dixit re/
linquere: ⁊ ad celum cū exultatiōe trāsire.
Mane surgens eps socijs narrauit q̄ vi/
dit. Et assisiū rediēs dū ꝑquisisset sollicite
certitudinaliter ꝯperit ꝙ ea hora qua sibi
ꝑ visionē innotuit beatus pater ex hac vi/
ta migrauit. Inueniūtur ⁊ alie huiusmo/
di apparitiōes quas longū esset enarrare.
Ex quibus cogimur indubitāter tenere ꝙ
aīma sit imortalis. ¶ Tertiū exemplū di/
citur exauditionis. Quisnā nō videat ⁊ ꝑ
experientiā cōprehēdat quot ⁊ viri ⁊ mu/
lieres q̄ in suis necessitatibꝫ sctōꝝ ⁊ sctāꝝ
precipue virginis immaculate matris dei
implorāt patrociniū: exaudiātur. Tacea/
mus miracula q̄ sup̄ hoc indies eccl'ia cla
rescūt. Oculos tm̄ cordis ⁊ corporis con/
uertamus ad sacra tēpla q̄ in dei ⁊ celorū
regine aliorūq̧ honore ꝑ orbem cōstructa
sunt. Cur nō miremur in tantaꝝ imagi/
nū aliarūq̧ rerū aspectu in q̄bus iudican
tur ꝙ hoīes in tribulatiōibus positi inter/
uenietibus sctis liberati fuerūt. Sunt in
italia ecclesie deuotissime virginis nomīe
dedicate. Sancta maria de martyribus
apud melfictū in Apulia. Sancta maria
de casali apud Brundusiū. Sctā maria
de angelis apud assisiū. Sācta maria de
loreto apud Rachanetū. Sancta maria
annūciata Florentie. Et alie sic vulgo no
minate in quibus cernuntur in imagini/
bus cereis ⁊ argenteis alijsq̧ rebꝫ oblatis
beneficio suscepto ab illis q̄ se virgini com
mēdarūt Quid ratōes querimus. Quid
phoꝝ sententias exquirimus cū ipi effuge
re nō valeamus tā varia tam lucidissima

imortalitatis animaꝝ exēpla. ¶ Secūdū
dubiū principale fuit vtrū aīme separate
trāsferantur ad aliqua loca. Et circa h̄ tri
plex inuenitur opinio falsa quorūdā. Pri
ma eoꝝ q̄ dixerūt aīas transire de corpore
in corpus ita ꝙ cū separaᷣ ab vno vniᷣ al
teri ⁊ postea alteri vsq̧ ad corpora bestia
rū. Et hec opinio ascribiᷣ ipi Platoni de
quo ita scripsit Aug⁹. li. x. de ciui. dei. c. iij.
Platonē aīas hoīm post mortē resolui vs/
q̧ ad corpora bestiaꝝ dixisse certissimū est
Sed mirādū est ꝑfecto Platonē talia fu/
isse locutū. de quo Valerius ī rubrica de
studio ⁊ industria inq̄t. Plato cūctoꝝ mor
taliū sapiētissimus habebaᷣ. adeo ꝙ si a
celo Jupiter descēdisset nec elegātiori: nec
beatiori facundia esset vsurus. Refert ad/
huc de ipo apuleus in li. de vita Platonis
ꝙ cū ariston. pater eius ad ipm instruēdū
deferret ad socratē nocte p̄cedēte viderat
in quiete doctor socrates ꝙ pullus odoris
⁊ candoris eximij vocisq̧ sonoris ipius vo
labat in sinū. postmodū de sinu exiens cā
tando volabat in celū. Cū mane vidisset
puerū sibi adductū dixit somniū cōpletū
esse. Quid plura. Ut superius cōmemo
rauimus de imortalitate aīaꝝ copiose dis
seruit. Quō igiᷣ ad tantā insaniā deuenis
se credendus est vt circulationē illā aīaꝝ
posuerit nisi forte dixerimus q² vt nō erra
re potuit ac sibimet cōtradicere. Tn̄ quic
q̄d sit de eo opinionē istā ipsissimā expug/
nare debemus. Inq̄t em̄ Riccar. in iiij. di.
xliij. ꝙ cōtra illā nō tm̄ est scriptura sacra:
imo oīs philosophia. Un̄. Aristot. in. i. de
aīa redarguit pithagoricas fabulas dicē
tes quālibet animā quodlibet corpus pos
se ingredi ex eo ꝙ videᷣ vnūqdq̧ corp⁹ ha
bere speciē ⁊ formā ꝓpriā. Et ij. de aīa dicit
ꝙ nō contingit animā accipere qdlibꝫ cor
pus q² vniuscuiusq̧ actus aptus natus ē
fieri in propria materia. Et inde est vt po
nit Tho. i. pte. q. cxvij. ꝙ aīa separata sua
naturali virtute non potest mouere aliqd
corpus. Et licꝫ corpora obediant angelis
ad motū localē nō tn̄ obediūt aīe separate
Ratio: q² angeli sunt sᷓe spūales q̄ꝝ vir
tutes nō determinanᷣ ad aliqua corpora
⁊ sunt naturaliter a corporibus absolute
Et ideo diuersa corpa eis obedire possunt

ad motū. Sed cū alicuius sbe spūalis se/
parate virtus motiua determinet natura
liter ad mouendū aliqđ corpus non pote
rit illa sba mouere corpꝰ maius ꝫ minus
Unde cū aīa ꝓm suā naturā determinet
ad mouendū corpus cuiꝰ est forma nullū
aliud corpus sua naturali virtute pōt mo
uere. Quare merito cōdemnātur hi q̄ fal
latijs demonū facile credūt dū ipi quo/
rūdā viuoꝝ corpora obsidentes simulant
se esse animas defunctoꝝ. Fuerunt huius
modi delusiones q̄ꝫ plurime diebꝫ meis sic
scripsi in li. de timore iudicioꝝ dei de illa q̄
neapoli obsessa fuit ⁊ q̄ꝫ plurimos in erro/
rē ducebat, dū diabolus q̄ loq̄bat̄ ꝑ eā fa/
tebat̄ esse se animā comitis Jacobi picci/
nini. Anno insuꝑ dñi. M.cccc.xl. Jn par
tibus terre ydronti ⁊ terre bari mlti sic ob
sessi aiebāt se esse aīas quorūdā q̄ diebus
illis. ex hac vita migrauerāt. Jn vrbe pre
dicante me ibi Anno dñi. M.cccc. lxxiij
decapitatus fuit quidā iudeus eo qđ aliū
de suo genere interfecerat. post paucos ꝟo
dies puella quedā hebrea loqui cepit nūc
in persona vnius illoꝝ nūc in personā al/
terius. Et dū amboꝝ partes cōcurrerent
ad nouū spectaculū apertebant multa se/
creta domus illoꝝ respōdebātq̄ꝫ ad inter/
rogata sicut faciebāt dū viuerēt hortaban
turq̄ꝫ suos vt se inuicē pacificarēt. Mul
taq̄ꝫ confinxerūt mendatia pollicētes iu/
deis eternā salutē. Tandē demōes illi re/
liquerūt puellā. ⁊ sic cessauit rumor exor/
tus in plebe. Scđa falsa opinio fuit alioꝝ
q̄ crediderūt animas separatas latitare ī
sepulchris suoꝝ corpoꝝ seu in locis vbi os/
sa vel cineres suoꝝ corpoꝝ seruarētur. Jō
de xp̄o vt scripsimus in ꝯmone de resurre/
ctione Lazari inq̄t Theophilus altiꝰ cla/
mauit vt refrenaret ora gentiliū fabulan/
tiū in tumulis latitare aīas defunctorum
quare alta voce dixit. Lazare veni foras.
quasi aduocaret de longinquo. Nō est igi
tur opinio illa vera neq̄ꝫ vllo pacto admi
tēda. Tertia falsa opinio est quorundā q̄
dixerūt ꝙ aīa nō est in locis corporalibus
sed corporaliū similibus siue ī requie: siue
in doloribꝫ. q̄r aīa separata nō depēdet lo/
co corporali. Sed huic opinioni obstat to
ta theologoꝝ turba q̄ oēs in hanc senten/
tiā cōueniūt videlicꝫ ꝙ aīe post mortē sūt
in aliquibꝫ receptaculis. Nā vt inq̄t Ric/
cardus in iiij. di. xlv. Sicut angeli q̄ sunt
spūs sunt in aliq̄bus corporalibus locis:
nō circūscriptiue sed diffinitiue. sic ⁊ aīma
separata nō obstante ꝙ sit spūs. Et q̄uis
aīma separata nō magis conueniat cūm
vno loco q̄ꝫ cū alio ratiōe sue essentie cū ex
loco natura eius nō depēdeat. tñ ꝓpter ope
ratiōes quas in loco exercere debet vl' cir/
ca eam debent exerceri magis sibi cōuenit
vnus locus q̄ꝫ alius. Ex quo duplex illi lo
cus debet̄. Primus penalis. s. infernus. de
quo ait Seneca in tragedijs. Jngens vo
rago faucibus vastis patet. Latūq̄ꝫ pan/
dit oībus populis iter. Sunt ꝟo in infer/
no quattuor mansiōes. Prima inferior in
qua sunt aīe damnate ꝓ solo peccato mor/
tali actuali q̄ puniuntur pena sensus: de h̄
dicitur in tragedijs Senece. Jpsa morte
peior est mortis locus Scđa mansio ī que
sunt aīe pro solo peccato originali damna
te q̄ puniūtur tm̄ pena damni. Tertio mā
sio ē in q̄ de lege cōi purgātur aīe q̄ deces/
serunt in charitate conferentes secum ali
quod purgabile Quarta ꝟo māsio est in
qua requiescebāt aīe q̄ decedebant cū cha
ritate q nihil purgabile secū portabāt: vel
que portauerūt ⁊ purgate erant. hec ante
xp̄i aduētū dicebatur sinus abrae. Quia
eñ abraā ꝓmus ab infidelibus separauit
se: ⁊ fidei signaculū distinctiuum accepit.
Jdeo locus requiei q̄ debebat̄ anime pro/
pter fidē charitate formatā sinus Abrae
dictus est. Post xp̄i ꝟo aduentum quarta
illa māsio vacua est. quoniā aperta est ia/
nua celi merito passionis xp̄i: ⁊ anime de/
cedentes in charitate nihil purgabile secū
ferentes statim euolant Unde patet ꝙ nō
eundeꝫ locum intelligimus modo sinum
abrae cum rogamus animas in illū defer
ri cū eo qui ante xp̄i aduentū sinus abrae
dicebat̄. Scđs locus q̄ debet̄ animabꝫ se/
paratis ē locus delectabilis celū videlicet
empireū. de quo suo loco abundāde dice/
mus. Propter q̄ omnia vt ponit Lactan
tius. li. iij. diuina. insti. Esse inferos Zeno
stoicꝰ docuit: ⁊ sedes q̄dē pioꝝ ab impijs
eē discretas. Et illos q̄dē q̄etas ac delecta
biles incolere regiōes. hos ꝟo penas luere

tenebrosis locis ⁊ ceni voraginibus hor/
rendis. Et seneca in tragedijs inducit the
seum dicentē. Quisqꝫ placide potēs dn̄s/
qꝫ vite seruat in vacuas manꝰ. Et in cru
entū mitis imperiū regit. Animeqꝫ par/
cit longa permensus diu. Felicis cui spa/
cia vel celū petit. Vel leta felix nemoris
helisij loca. Scd̄m oēs poetas helisij cam
pi pioꝝ apud inferos sunt: in quibus vt
ipsi dicūt bonoꝝ sedent anime. ¶ Tertiū
dubiū p̄ncipale fuit vtrū loca faciaut ad
delectationē vel penā aīabus separatꝭ. Et
ad hoc ita r̄ndit Riccar. vbi sup. Qꝫ rece/
ptacula corporalia animaꝝ in aliq̄uo agēt
delectationē eaꝝ vel afflictionē. Celū em̄
empireum q̄uis in nullo augeat aīarū
beataruꝫ delectationē essentialē in aliquo
tn̄ auget delectōnē accidētalē inq̄ntū ille
anime locū illū plusqꝫ alia diligūt: presen/
tia aūt rei dilecte aliquā causat delectatio
nē. Ratio aūt quare illū locū pre ceteris di
ligūt triplex est. Una qꝛ sciunt locū illum
sibi esse deputatū a deo quē sūme diligūt.
Alia quia in illo ꝓpter excessum nobilita/
tis sue nature sup alia corpa expressius qꝫ
in alijs locis refulgere tanqꝫ in effectu di/
uinā bonitatē conspiciūt. Tertia qꝛ illius
loci sublimitas lumiositas ⁊ immobilitas
suā spiritualē sublimitatē ⁊ luminositatē
⁊ quietis perpetuitatē expressius qꝫ quali
tas alioꝝ locoꝝ rep̄sentant. Unusquisqꝫ
aūt ceteris paribus plus diligit illud qd̄ ē
magis rep̄sentatiuū sue nobilitatis. Re
ceptacula aūt dānatoꝝ in aliq̄ augent eo/
rū afflictionē qꝛ locū illū odiūt triplici de
causa. Prima qꝛ sciūt ip̄m sibi fore depu/
tatū a diuina iusticia quā odiunt. Alia qꝛ
illius loci vilitas est obligatiōis sue ad pe
nā perpetuā rememoratiua seu rep̄sentati
ua. Tertia qꝛ est contētiuus ignis illius q̄
affligūtur. Ex hoc Tho i. parte. q. lxiij. di/
cit qꝫ locus nō est penalis angelo aut ani/
me quasi afficiens alterādo naturā: sed q̄/
si afficiēs volūtatē contristando dū ange/
lus vel aīa apprehēdit se esse in loco nō cō
uenienti. Receptaculū aūt in quo purganꝶ
anime in aliquo auget earum afflictionem
nō qꝛ ip̄m odiant voluntate deliberatiua
cū sint in charitate ⁊ sciūt illū sibi esse assi
gnatū ad tēpus a diuina iusticia quā dili/
gūt ad eaꝝ purgatiōnē. Sed ip̄m natura
li motu volūtatis refugiūt sub ratiōe qua
suā obligationē ad penā q̄uis tēporaneā
representant ⁊ sub ratione qua ignē conti/
net quo affligimur. ¶ Quartū dubiū p̄n/
cipale fuit vtrū aīme separate exeant ali/
quādo de locis ad que transferūtur. Et q̄/
dā dicūt qꝫ nō ex eo qꝫ Job vij. scribiꝶ. Qui
descendit ad inferos nō ascēdit. Insuper
Augꝰ. in libro de cura pro mortuis agen/
da ait. Si i rebus viuētiū interessent ani/
me mortuoꝝ me pia mater nulla nocte
desereret q̄ me terra mariqꝫ secuta est: vt
mecū viueret. Si ḡ exirent aliq̄n de rece/
ptaculis suis aliq̄n interessent rebus viuē
tium. Alij contrariū probāt ex eo qꝫ vt scri
bitur Math. xvij ca. in transfiguratōne
saluatoris nr̄i Moyses apparuit cū helia.
Ob qꝫ Augꝰ. li. pretacto ait. ad viuos ali/
quos mitti ex mortuis. Pro hac ambigui
tate remouēda respōdet Riccar. qꝫ aliquā
do aīas exire de suis receptaculis dupliciꝶ
potest intelligi. Uel p diuinā potentiā: vł
p naturā ꝓpriā. Primo modo de inferno ⁊
d̄ celo exeūt aliq̄ aīe nō imppetuū: sed ad
tēpus nec d̄ lege cōi sed ex aliqua speciali
causa. Sic etiā de purgatorio alique exe/
unt ad modicū tēpus ante expletionē pe/
ne sue post cuius expletionē illuc amplius
nō reuertūtur. In iudicio aūt oēs aīe tam
existentes in celo qꝫ in inferno exibunt ꝭm
oēm legē diuine iusticie ad eādē iteꝝ loca
cū suis corporibus reuersure. ⁊ in eis in p/
petuū permansure. Per naturā ṽo ꝓpriaꝫ
dixerūt quidā nō posse animas de suis re
ceptaculis exire affirmātes qꝫ anima hu/
mana nullo modo ē mobilis ꝭm locū nec
per se nec per accidens. Et si ponaꝶ alicu/
bi p substantiā suā nunqꝫ mouebiꝶ de vbi
ad vbi. Sed articulus iste ex cōmunicatꝰ
est a dn̄o Stephano ep̄o parisiensi. Ideo
ꝭm Riccardū dicendū est qꝫ de suis rece/
ptaculis exire possent aīme que vellēt: nisi
prohiberētur a supiori virtute. Sed de le
ge cōmuni exire prohibētur ille que sunt i
purgatorio ante expletā penitentiā. ⁊ ille q̄
sunt in inferno ante iudiciū. Iste ṽo que
sunt in celo exire nolunt vsqꝫ ad tēpus re/
surrectionis resumptiōis scꝫ corpoꝝ suoꝝ
nisi aliq̄n videāt placere deo ex aliqua spe

siali causa. Unde videtur aliquibus quod omnes
descenderunt de celo in obitu beate virgi/
nis Marie propter eius reuerentiã: et cum
ea iterũ ascenderunt in celũ. Ab Augusti/
no ergo dicuntur anime nõ posse interesse re
bus viuorũ per propriam naturã. quia earum virtus
nõ põt cõtraire superiori virtuti qua prohibẽ/
tur. Ideo per hec dicta soluuntur omnes perple
xitates. Si igitur nõ habemus hic ciuitatẽ
manentẽ. Si tam felix iocundaque benefa/
cientibus habitatio disposita est. Si regnũ
celorũ pacifice possidendũ nobis promit/
titur cõtemnamus infima hec atque terre/
na: et queramus que sursum sunt. vt sic perue/
nire possimus ad regionẽ illã opulentissi/
mam beatorum: in qua deus benedictus vi
uit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo vigesimusquartus de cõceptio
ne beate Marie virginis. de qua varie sunt
opiniones doctorum: licet festum ab eccle
sia celebretur.

Nondum erãt abyssi
et ego iam concepta erã. Sa/
pientis verba sunt ista origi/
naliter Prouer. viij. ca. et in
epistola hodierne festiuitatis. Ob singularẽ
et precipuã reuerentiã quã totus mũdus ad
virginẽ gloriosissimã gerit festũ conceptio
nis eius annuatim per terrarum orbem solẽ/
niter celebratur. Sũt enim tot innumera am/
plissimaque beneficia meritis et intercessio/
ne illius piissime matris a deo patre ipsi/
usque filio et spiritusancto nobis exhibita vt
merito ad eã colendã laudandã honoran
damque omibus viribus obligemur. Ipsa
nos protegit ab hoste maligno. Ipsa iratũ
deũ propter excrescentes mortaliũ iniquita/
tes sepissime placat. Ipsa nomen eius in/
uocantibus presidia liberalissime prestat. Et
non est, qui se abscondat a calore charitatis
et beniuolentie sue. Quapropter vt hodier/
na die conceptionis illius dignitas agno
scatur de ipsa in presenti sermõe quedã per pul
chra dicemus. audientes auribus cordis
virginem benedictam dicentẽ verba in themate
posita. Nondũ erant abyssi et ego iã con
cepta eram. In quibus triplicem virginis cõ/
ceptionem distinguemus.

¶ Prima dicitur diuinalis.
¶ Secũda supernalis.
¶ Tertia maternalis.

¶ Quod deus ab eterno concepit virginẽ in
sua mente omnibus puris creaturis prefe/
rendam. Capitulũ. I.

Prima virginis illiba/
te conceptio dicitur diuinalis. quia
scilicet ab eterno deus concepit illã
in sua mente. Ad quod intelligendũ scire de
bemus quod propositum cordis dicitur conceptio
vnde cũ quis deliberat aliquid facere di/
cere solet ita cõcepi animo. Sic deus ante
quam aliquid crearet in sua volũtate firma et
incõmutabili proposuit creare vnã puellam
virginẽ sanctissimã: que esset filij sui vni/
geniti mater: spiritussancti camera: porta pa
radisi ac celi regina. Sed hoc loco queren
dum est vtrũ beata virgo fuit producta an/
te omnẽ creaturã. Nam de ipsa ecclesia di
cit illud Eccl. xxiiij. c. Ab initio et ante se/
cula creata sum. Et iterum in epistola huius
solẽnitatis inducitur virgo dicẽs illud. Pro
uer. viij. c. Dominus possedit me ab initio via/
rũ suarum antequam quicquam faceret a principio
Ab eterno ordinata sum et ex antiquis an/
tequam terra fieret. Nec dũ erant abyssi et ego
iam cõcepta erã Nec dũ fontes aquarum
eruperãt. nec dũ montes graui mole cõsti/
terant. Ante omnes colles ego parturiebar.
Que verba ita sonare videntur, quod ipsa produ/
cta fuerit ante productionẽ quarũcũque rerum
Et si diceretur quod ipsa loquitur quantũ ad esse quod
habuit in mente diuina: non in proprio gene
re. neque sic erimus de veritate declarati cũ
secundum doctrinã sancti Bonauenture in. i. di.
i. Omnia que nunc sunt queque fuerunt a
deo producta et producentur vsque in finẽ: fuerũt
ab eterno in deo secundum causatiuã potentiã et
secundum similitudinis presentiã que tamẽ habẽt
ex tempore actualem existentiã. Elemẽta itaque
et corpora celestia angeli et homines et cuncta que
sunt fuerũt in mente diuina antequam essent
ergo nõ magis hoc competit virgini dignissi
me quam reliquis creaturis. Et si dicimus quod
virgo fuit in proprio esse vel genere ante om
nẽ creaturam tunc irridere nos possent fi/
dei et religionis nostre aduersarij. cũ beata vir/
go nata fuerit ex Joachim et Anna sexta
etate mũdi que Jesum peperit eadẽ etate et ab

vrbe cōdita anno septingentesimo q̄nqua
gesimosecūdo. Ideo in hac pte inducim⁹
sententiā Augustini. xij. li. ꝯfes. vbi ait. ꝙ
aliq̄d dr̄ p̄us altero q̄ttuor modis Primo
eternitate. sic deus p̄cedit omnē creaturā.
Secūdo origine sicut sonus p̄cedit cātū.
Tertio tp̄e sic flos p̄cedit fructū. Quar-
to electione vel dignitate. sic aliq̄s p̄elegit
fructum magis q̄ꝫ florem. Virgo igit̄ fuit
prior omī creatura excepta natura creata
sui dilectissimi filij electione siue dignita-
te. Sicut a simili dixit de ip̄o Johannes
baptista. Joh̄is. i. c. Ip̄e est q̄ post me ven
turus est q̄ an̄ me factus est s̄m diuinita-
tē. de xp̄o dicimus genitū nō factū. s̄m hu
manitatē v̄go dū xp̄m cōcepit v̄go. Joh̄es
ī vtero matris agebat sextū mēsem. Qua
re Greg⁹. in omel. exponit an̄ me factus ē
id ē mihi p̄latus in dignitate. Et si obijce
ret̄ ꝙ angeli sunt prestātiores ⁊ digniores
hoībus cū sint intellectuales s̄be quō v̄go
sc̄tissima angelicā s̄blimitatē excedere po-
test. Ad h̄ r̄ndere possum⁹ ex dictis sancti
Bonauē. in. i. di. xliiij. in q. vtrū deus po-
tuit virginē facere meliorē. Qꝫ btā virgo
pōt ꝯsiderari tripliciter. Primo q̄ꝫtum ad
statū naturalis coditiōis. ⁊ sic fuit paulo-
minus ab angelis minorata Angelus enī
s̄m suā essentialē naturā potior est virgine
Sc̄do q̄ꝫtum ad gr̄am cōceptionis q̄ da-
ta est ei vt cōciperet xp̄m essetq̄ꝫ verissima
eius mater. Et q̄ꝫtum ad hoc transcendit
dignitatē omniū creaturaꝝ: oīm hominū
ominūq̄ꝫ angeloꝝ. Nā in illo vno cōsensu
cū dixit. Ecce ancilla dn̄i plus meruit cō
sentiendo in cōceptionē xp̄i q̄ꝫ oēs creatu-
re siue angeli siue hoīes in oībus suis acti
bus: motibus ⁊ cogitatiōibus. Et quidē
oēs quicūq̄ꝫ meruerunt nihil plus potue-
runt mereri nisi s̄m diuersos status gloriā
felicitatis eterne. Hec autē virgo illo glo
rioso ꝯsensu meruit p̄matum orbis dn̄m
vniuersi: extinctionē fomitis: ⁊ oīm gr̄arū
donoꝝ ⁊ virtutū plenitudinē: sceptrum re
gni super omnes creaturas: fecunditatem
in virginitate: ⁊ maternitatē vnigeniti fi-
lij dei: ⁊ vt adoretur in regno celoꝝ adora-
tione dulie dignioris. Tertio potest consi-
derari beata virgo q̄ꝫtum ad excellentiam
glorificationis. q̄r vt ecclesia cantat. Ex-

altata est sancta dei genitrix super choros
angeloꝝ ad celestia regna. Ipa nāq̄ꝫ fuit
illud indiuiduū singulare: qđ ⁊ si nō in na
tura in gratia tamen ⁊ gloria oībus ange-
lis est p̄latum. Dignitas aūt gratie ⁊ ml̄
to plus dignitas gl̄e incompabiliter tran
scendit dignitate nature. Nam ⁊ hoc ad-
huc seruat̄ in demonibus ī q̄bus dona na
ture manent integra ⁊ splendidissima. cū
tn̄ ip̄i vilissimi ⁊ turpissimi abiectissimi ꝓ
pter culpā habeant̄. magnificata ḡ fuit a
deo tam p̄clare v̄go illa delicatissima vt p̄
ter filiū eius n̄lla creatura possit exequari
O femina sup oīa et ab omībus bn̄dicta.
p̄electum ⁊ dignissimū vasculū fabricatū
a p̄mo artifice: erariū diuinoꝝ charisma-
tū. Elegit te deus ⁊ p̄elegit: vt in taberna-
culo tuo deus ⁊ homo nouē mensibus ha
bitaret. Audeo dicere ꝙ ꝓpter v̄ginem in
mente diuina cōceptā p multa annoꝝ mi
lia an̄q̄ꝫ nasceret̄ humanū genus fuit pre-
seruatū in esse. Constat enī ꝙ p p̄ma trās
gressione Adam ⁊ Eua nō solū mortis sꝫ
annihilationis exterminiū meruerūt. Et
diuina vltio q̄ acceptionē p̄sonarum igno
rat: sicut nec culpā angelicā sic nec huma-
nam dimisisset impunē. Sꝫ ꝓpter p̄cipuā
reuerentiā quā ad virginē habebat q̄r eā
ab eterno sup oēs creaturas nō vniendas
deo q̄ creande erant dilexit p̄seruati sunt
ꝓthoplausti nec in nihilū redacti. Rō ē q̄r
hec puella erat in lumbis Ade s̄m ratio-
nē seminalē: ⁊ potētia producende puelle
erat imp̄ssa in p̄mis parētibus donec ī ac
tū educeret̄. De ea aūt debebat nasci Ih̄s
q̄ in Adā erat solū s̄m corpulentā s̄bam d̄
virgine educēdus ⁊ de nulla alia. Indul-
sit ḡ deus p̄mis parentibus nec eos anni
chilauit: q̄r sic non fuisset nata btā virgo ⁊
p cōsequens nec Jesus siue deus carnem
humanā vestisset. Ergo p istā nobilē crea
turā saluauit deus p̄mos parētes de p̄ma
transgressione. ⁊ Noe de diluuio. ⁊ Abra-
am de cede regū. Isaac de ismaele. Jacob
de Esau. Populū iudaicum de egypto: de
manu pharaonis: de mari rubro: de pote-
state diuersoꝝ regum tyrānoꝝ: de Nabu-
chodonosor ⁊ captiuitate babylonica: Da-
uid de leone. de Golia ⁊ de Saul. Et bre-
uiter omnes indulgētias ⁊ liberatiōes sa

etas in veteri testamento nō dubito deū fe
cisse nisi ꝓ huius amore puelle ⁊ reueren/
tia quā deus ab eterno preordinauit suis
cunctis operibus preponendā.

¶ Q̄ angeli a principio cognouerūt xp̄m
de virgine nasciturū. Capitulū. II.

Secunda cōceptio vir/
ginis admirā de dicit̄ supnalis
Conceperūt q̇dem illā angeli:
dum a p̄ncipio sue btitudinis cognouerūt
xp̄m incarnandū ⁊ ex ꝯsequēti de virgine
nasciturū. Ad qđ plene intelligendū dicit
sctūs Thomas p̄ma pte. q. lvij. ꝙ in ange
lis est duplex cognitio. Una natural' ſm
quā cognoscunt res tū ꝑ existentiā suā: tū
ꝑ species innatas: ⁊ hac cognitione myste
ria gr̄e cognoscere non possunt. q2 ex pura
dei voluntate dependent Si eni vnus an
gelus nō potest cognoscere cogitationes al
terius ex voluntate eius dependētes: mlt/
to min⁹ pōt cognoscere ea q̄ ex sola dei vo
luntate dependent. Est aūt alia angeloꝝ
cognitio q̄ eos btōs facit qua vident ver/
bū ⁊ res in verbo: ⁊ hac q̇dem visione co/
gnoscūt mysteria gr̄e ⁊ q̇dem oīa nec eq̄li
ter omnes: sz ſm ꝙ deus eis voluerit reue
lare. ita tū ꝙ supiores angeli ꝑspicatius di
uinam sapientiā cōtemplantes plura my
steria ⁊ altiora in ip̄a dei visiōe cognoscūt
que inferioribus manifestant eos illumi/
nando. Et hoꝝ etiā mysterioꝝ: quedam
a p̄ncipio sue creationis cognouerūt que/
dam vo postmodū ſm ꝙ eoꝝ officijs con/
gruit. Quare ⁊ mysteriū incarnationis ī
generali sumptū oīmibus reuelatū est a p̄n
cipio sue beatitudinis. Cuius rō est. q2 h̄
est quoddā generale p̄ncipiū ad qđ oīa
eoꝝ officia ordinant̄. Oēs eni sunt ad/
ministratorij sp̄us in ministeriū missi pro/
pter eos qui hereditatē capiūt salutis. vt
dicit̄ ad Heb. c. ij. qđ quidem fit ꝑ incar/
nationis mysteriū. Unde oportuit de hoc
mysterio omnes a p̄ncipio cōmuniter edo
ceri. De hoc sic dicit Aug⁹. li. v. sup Geñ.
ad lr̄am. Sic fuit incarnationis mysteriū
absconditum a seculis in deo vt tū innote
sceret p̄ncipibus ⁊ potestatibus in celesti/
bus. Loquēdo tū de sacramento incarna
tionis q̄ꝫtum ad speciales cōditiōes. Sic
nō oēs angeli a p̄ncipio de oībus sunt edo
cti. immo q̇dam etiā supiores angeli post
modū didicerūt. vt refert Dionysius. vij.
c. đ celesti ie. Unde Paulus ad Ephe. iij
c. dicebat. Mihi aūt oīm sctōꝝ. i. aploꝝ
minimo data est gr̄a hec in gētibus euan
gelizare inuestigabiles diuitias xp̄i ⁊ illu/
minare oēs que sit dispensatio sacramen/
ti. s. redemptiōis per xp̄m facte q̄ dispēsa/
bilis ē gētibus sicut ⁊ iudeis. ſm glo. Ni/
co. de li. abscōditi a seculis in deo q̇ oīa
creauit vt innotescat p̄ncipibus ⁊ potesta
tibus in celestibus ꝑ ecclesiā multiformis
sapiētia dei ſm p̄finitionē seculoꝝ quā fe/
cit in xp̄o Jesu dn̄o nr̄o. hec ibi. Hoc loco
dicit Nico. de lira. Q̄ angeli sancti nō co/
gnouerunt ad plenū mysterium xp̄i incar
nati extendendū ⁊ dilectionē vsq3 ad voca
tionē gentiū: donec p̄dicātibus apostolis
fuit impletū. Quia ante habuerūt tātum
simplicē noticiā. que pōt dici abstractiua
inq̄ꝫtum est rei nō p̄sentis. Sz qn̄ fuit im/
pletū habuerunt noticiā experimentalē si
ue intuitiuā. Sicut astrologus ꝑ motum
celi certitudinaliter cognoscit eclipsim fu/
turā tamen adhuc ꝑfectius eā cognoscit:
qn̄ videt eā actu existentē. Alij vo dicunt
ꝙ angelis innotuit mysteriū xp̄i de voca/
tione gentiū simpliciter ⁊ omni modo per
ecclesiā. i. ꝑ p̄dicationē aploꝝ qđ tū q̄ꝫtuz
ad hoc antea nullo mō cognouerāt Quic
q̇d sit negare nō possumus: ꝙ a principio
sue btitudinis vt est p̄dictū reuelationem
habuerūt de xp̄o de vgine nasciturō. Pu/
to nāq3 ꝙ post illā solennissimā victoriam
quā habuerūt de lucifero ⁊ seq̄cibus suis
dū plenā btitudinē obtinuissent. Quia an
geloꝝ ruentiū sedes erant vacue: benigne
rex celoꝝ excelsus đs suo mō oībus dixerit
O astra matutina. O mee creature nobi
lissime. Gaudete ⁊ exultate qm̄ ex hoībus
saluādis iuxta vniuscuiusq3 merita vr̄i or/
dines ꝑficient̄ ⁊ implebunt̄ ruine. Ad id
vo exequendū dū venerit plenitudo tp̄is.
Spōsam accipiā puellā vnā vginē ⁊ ple/
nā gr̄a in cuius vtero sp̄ū sctō cooperante
incarnabit̄ filius meus vnigenitus ⁊ dile
ctus. Sonuit hec vox cū ingēti leticia in
mentibus angeloꝝ q̇ ꝑ multa annoꝝ mi/
lia virginē pijssimā prestolātes: miro illā

colebant affectu. nec angelis tm̄ innotuit
virgo dei filiū in suo vtero gestatura Sed
insuper multis patribus patriarchis atq̄
prophetis quibus incarnationis mysteri/
um fuit diuinitus reseratum.

¶ Q3 beata virgo absq̄ infamia culpam
originalē contraxit a qua ꝑm opinionē ali
quorū preseruata fuit. Capitulū. III

TErtia conceptio virgi
nis sacratissime dicit̄ materna/
lis qn̄ cōcepit eā mater sua. Et
qm̄ cōceptionis officiū publice fit in eccl'a
scire pleriq̄ cupiūt. vtrū beata virgo fuit
cū peccato originali cōcepta. Et vt clare
oīa denudent̄ tria sunt in hac parte no/
tanda. Primū q̄ cōceptio potest dupliciter
ter sumi Uno mō ꝑ cōmixtione seminum
in copula viri ꝛ mulieris. Alio mō ꝑ ani/
matione que fit dū anima simul creatur ꝛ
infundit̄ a deo in corꝑe iam formato. Se/
cundū notandū q̄ peccatū originale duo/
bus modis habet̄. s. formaliter ꝛ radicali
ter. Accipiendo conceptionē ꝑmo mō vir
go nō habuit originalē formaliter. q2 ori/
ginale formaliter est in aīa ꝛ solū cuiusli/
bet pcti est aīa subiectū. vt declarat Fran
ciscus de marone in suo. iij. Petrus de cā/
dia ꝛ scūs Tho. iij. ꝑte. q. xxvij. Sicut eni
virtus est q̄litas spūalis ita ꝛ viciū. Ter/
tiū notādū q̄ radicaliter ꝛ in causa pecca/
tū originale est i carne. Un̄ doctores theo
logi dicūt. q̄ peccatū originale est infectio
q̄dam in aīa contracta ex eius vnione ad
carnē cōcupiscibiliter seminatā. vt eni ait
Franciscus de marone in suis sermonib9
Sicut corpus qd̄ induit̄ sordido vestimē
to inquinat̄ ab eo. sic spūs rōnalis qn̄ in/
duit̄ corꝑe infecto ꝑ cōcupiscentiā genito
dicit̄ maculari. Et sicut in veteri testamē
to fuit lex posita. Leui. xiiij. c. q̄ q̇cunq̄ in
traret domū leprosam efficeret̄ immūdus
ita aīa ex eo q̄ intrat corpus q̄si domū le/
prosam efficit̄ immūda. Et vt inquit Pe/
trus de candia. Contrahere originale cō/
petit hoibus ꝓpter demeritū ꝑmi parētis
et diuinū decretum libere obligans filios
Ade ad penā dāni ꝑ crimine tali. Nec suf
ficit solū demeritū primi parentis ad hoc
q̄ cōcupiscibiliter ab eo descendens cōtra
hat peccatū originale. sed requiritur diui
nū decretū. Sāctissima ḡ ꝟgo licet ex ho/
nestissimis parentibus carnē contraxerit.
tn̄ caro illa fuit cōcupiscibiliter propaga/
ta. Nec admittenda est illi vulgi falsa sen
tentia q̄. s. virgo cōcepta fuerit spūsctō co/
operante sine virili semine ꝛ absq̄ viri et
mulieris copula. Heretica est ꝛ ꝑniciosis/
sima opinio ista licet apparenter videatur
ad ꝟginis laudē accedere. s3 nō eget deus
mendacio nr̄o. Et vt refert Aug9 in li. de
mendacio. Mendacium maxime ꝑnicio
sum est qd̄ fit in his que ad xp̄ianā religio
nē ꝑtinent. Et iteꝝ idem Aug9. ꝑtractās
illud apl̄i. i. ad Chori. xv. ca. Inuenimur
falsi testes: ait. Perhorrēdū est aliq̄d false
de d̄o dicere etiā si ad laudē ei9 videat̄ ꝑti/
nere: nō eni minori s3 maiori fortasse scele
re in deo laudat̄ falsitas q̄3 vituperet̄ veri
tas. Sic dānabiliter cū falsitate virginē
laudant q̄ eā de spūsancto cōceptā temere
p̄dicāt. Uidi ꝛ ego in plerisq̄ locis depi/
ctas imagines Joachi ꝛ Anne sese oscu/
lo obuiantiū inferiusq̄ rubricā sic cōtinē/
tem. Qualiter Anna accepto osculo a suo
viro Joachim cōcepit in vtero virginem
Mariā. Deliramenta sunt ista q̄ ꝛ ꝟgi/
ni summe displicent: quare ꝛ de pctō origi
nali formaliter sumpto restat veritas dis/
serenda. An. s. dū aīa corpori suo fuit vni/
ta originalem maculā contraxit. Et circa
hoc diuersimode doctores loquuntur. Ex
quo duplex est huiusmodi rei famosa opi/
nio. Prima eoꝝ q̄ dicunt virginē origina/
le habuisse. a quo statim ꝑ sanctificationē
fuit mūdata. Secūda opinio modernorū
q̄ asserūt virginē a peccato originali ꝑ ser/
uatā. Prima opinio habet tria. s. Firmita
tē. rationū cōgruitatē: ꝛ impeccabilitatem
Primo habet firmitatē: qm̄ multi scti de/
uotissimi clarissimiq̄ doctores illā docue/
rūt. Ex q̄bus aliquos explicabimus. In/
frascripti nāq̄ omnes expresse fatent̄ ꝟgi/
nem in originali conceptam.
Anselmus in libro Cur deus hō.
Beda in omel. sup Missus est.
Cassiodorus.
Hugo in libro de sacramentis.
Alanus in expositiōe simboli Athanasij.
Guilhelmus altisiodorensis.

Guilhelmus cancellarius parisiensis.
Henricus de gandauo in quodlibetis.
Guilhelmus durandi i rationali diuinorum offi.
¶ Et de ordine fratrū pdicatoꝝ.
Sanctus Thomas de aquino.
Hugo cardinalis in expositiōe Luce.
Albertus magnus.
Petrus de tarantasia qui fuit Innocentius quintus.
Jacobus de voragine.
Durandus postea epus meldensis.
Henricus generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lausana eps lausanensis.
Hugo de argentina.
Nicholaus treueth.
Robertus olcoth.
Martinus qui fecit cronicas.
Vincentius qui fecit specula.
¶ De ordine minorum
Aluarus hispanus.
Johannes de rupella.
Robertus conton.
Alexander de ales.
Bonauentura.
Riccardus de media villa.
Reginaldus archiepus rothomagensis.
Johannes rigaldi.
Nicholaus de lira.
Beltrandus de turri cardinalis.
Bartholomeus de pisis.
Giraldus oddonis in libro de figuris.
¶ De ordine heremitarū.
Egidius de roma.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliueri.
Johannes theotonicus.
Jordanus theotonicus.
Johannes steringacij.
¶ De ordine carmelitarū.
Guidō episcopus maioricensis.
Paulus de perusio.
¶ De collegio canonistarū.
Johannes theotonicus glosator decreti i ca. pnunciandū. de con. di. iiij.
Bartholomeus brixiensis. Et Raimundus in titulo de ferijs.
Guilhelmus durandi i speculo iudiciali.
Johes andree in ca. ꝯquestus. de ferijs.

Guido archidiaconus in ca. firmissime. de conse. di. iiij.
Bernardus insup virginis amator precipuus in epla ad canonicos lugdonēses reprehendit celebrantes festū conceptionis. De q̊ q̇dā aiunt ꝛ forte ficte. ꝙ post mortē visus ē cuidam suo discipulo in veste fulgenti: in qua erat macula q̄dam cui indicauit h̄ significare maculā eius: qꝛ tenuerat virginem in pctō originali cōceptam. Sanctus vero Tho. ꝛ Bonauentura dicunt ꝙ p festū cōceptionis de virgine celebratū nō datur intelligi ꝙ in sua cōceptione fuerit sancta aut ꝙ fuerit sine originali. Sed qꝛ quo tpe sanctificata fuerit ignoratur. celebraꝛ festum sanctificationis eiꝰ potius q̄ꝫ cōceptionis in die cōceptiōis ipsius. ¶. Secūda opinio ista habꝫ rationū congruitatē. Adducunꝛ aūt plures ꝯgruentes rationes q̇bus ostendiꝛ ꝙ virgo originale ꝯtraxit. Et pma est qꝛ soli xp̄o filio dei ac ipius ꝟginis benedicte cōuenit immunitas ab omni pctō. qḋ probaꝛ auctoritate sanctoꝝ. Inquit eni Grogorius li. xij moraliū. Nullus sine peccato est: nisi ille qui in hunc mundū non venit ex peccato. Et Hiero. in euāgelio filij pdigi. Solus deus est in quē peccatū cadere non potest. Et Augustinꝰ in expositiōe psal. xxx. Xp̄s omnes peccatores inuenit solus sine pctō venit. Et idem in li. de nuptijs ꝛ concupiscentia. Om̄es sub peccato nascimur et p vnum solū qui sine peccato natus est liberamur. Et idem in Enchiri. Per mediatorē qui solus sine peccato natus est reconciliari nos oportet. Et hanc sententiā idē Augustinus refert libro pmo ꝛ secūdo cōtra Julianū. Et li. iij. de baptismo paruulorū. Et in li. de fide ad Petrū. Et in lib. de pfectiōe iusticie Et in epistola ad Optatum episcopū. Et in epistola ad Valerium. Ex q̇bus apparet ꝙ cū de solo christo doctores affirment ꝙ fuerit sine peccato ꝛ virgo munda fuit ab om̄i culpa mortali ꝛ veniali. igitur dabitur sibi culpa originalis. Secūda ratio ad hoc insinuandū est qꝛ xp̄s fuit vniuersalis redemptor. ergo redemit virginē. sed si nullū habuisset peccatū non fuisset redempta. ergo aut ipsa habuit originale aut christus nō fuit

vniuersalis redēptor. Hic Leo papa i ser
mone de natiuitate ait. Dominus noster
iesus xp̄s morti peccatiq; destructor sicut
nullū a reatu liberū repit: ita liberādis oi/
bus venit. Et Hiero. i omelia sup Mat/
theū inqt. Notandū in genealogia salua/
toris nullā sanctarū assumi mulierum: sed
eas quas scriptura rephēdit. vt q̄ pro pec/
catoribus venerat d̄ peccatricibus nascēs
omniū peccata deleret. Et ad Romanos.
iij. ca. apostolus dicit. Oēs em̄ peccauerūt
et egēt gloria dei. Et. v. ca. Per vnū homi/
nem i hūc mundū peccatū itrauit: et p pec
catū mors et ita in omēs homines mors p/
transiuit in quo omēs peccauerunt. Ter/
tia ratio quare videt q virgo originali cul
pe subiacuit est quia de necessitate penas
illi culpe debitas incurrit. Nā et penalita/
tes cōtraxit: et mortē euitare nō potuit. et si
ante xp̄m decessisset nō intrasset celū: quusq;
fuisset per christū ianua aperta sed cū pa/
tribus iuisset ad limbū. ¶ Tertio ista opi
nio habet impeccabilitatem. Nō eqdem
rei sunt habēdi nec blasphemi censendi q̄
de virgine sic loquuntur: cū peccatū origi/
nale culpa sit contracta non acta, p cuius
deletione ac remissione xp̄o filio suo omēs
ingentes debemus gratias. ¶ Secunda
opinio que magis innititur pietati est illo
rū qui asserunt virginem ab omi labe cul/
pe originalis immunem: a qua p̄seruata
fuit. Et vt inquit Franciscus in sermoni/
bus suis non obstante tali preseruatione:
mater dn̄i dici potest fuisse peccato obno/
xia. Quia quā docūq; aliquis defect9 con
uenit alicui ex sua natura: pōt ei attribui
q̄tūcunq; ille defectus ei auferatur. vt cū
dicitur Omnes declinauerūt simul inuti/
les facti sunt. et tn̄ hoc de facto nunq; fuit
verū. quia semp aliqui inuenti sunt boni.
Sed h dicit q q̄tum est ex se ita esset. nisi
essent diuina grā p̄seruati. Item d̄r i psal.
Omis hō mendax. ergo arguit Augusti.
martyres fuerunt mendaces. Ideo dicen
dū q martyres fuerunt mendaces q̄tum
erat de se: nisi spiritu diuino illustrati fuis
sent veraces. Insup Job. iiij. c. scribit. Ec
ce qui seruiunt ei non sunt stabiles. et in an
gelis suis reperit prauitatē. quorū primū
ad beatos angelos, secundū ad malos re/
fertur vt exponit Greg9. in moralibus et tn̄
boni angeli non sunt instabiles cū sint in
gratia confirmati. vt patet in. ij. sententia/
rū. Dicit ergo istud q q̄tum est ex se sunt
instabiles: nisi essent gratia cōfirmati. Sic
et beata virgo q̄tum erat de se ex conditio
ne nature erat apta nata cōtrahere pecca/
tum originale: sed illud nō contraxit ex p̄/
uilegio speciali. Ad quod suadendū indu
cuntur infrascripte rationes.

¶ Primo dicit cōtrariorum solutio.
¶ Secūda possibilis p̄seruatio.
¶ Tertia v̄ginis excep:uatio.
¶ Quarta puritatis compatio.
¶ Quinta honoris exhibitio.
¶ Sexta gratie completio.
¶ Septima diuina reuelatio.

¶ Prima ratio d̄r cōtrarioꝝ solutio. Nam
rationes inducte p p̄ma opinione solui fa
cile possunt. Cū dicit q esse absq; peccato
cōuenit soli xp̄o. ergo nō virgini. Respon/
detur q xp̄o cōuenit p naturā: virgini non
p naturā sed p gratiā. Et ad illud qd̄ ad/
ducebat q xp̄s fuit vniuersalis redēptor.
ergo redemit virginem. ergo ab originali.
Dicit q redemit eā ab originali p̄seruan/
do. Si q̄s v̄o q̄reret quō xp̄s potuit v̄gi/
nem redimere p̄seruando q̄ nōdū erat in/
carnatus: cū aīa virginis corpori suo vni/
ta fuit. Respondere possum9: q bn̄ficia in/
carnatiōis xp̄i cōmunicata sunt nō solum
p̄sentibus et futuris: sed etiā p̄teritis. Nā
ipse caput est oīm electoꝝ et patrū patriar
charū et p̄phetarū veteris testamenti vt do
cet Alexander in. iij. summe. q̄ anteq; xp̄s
incarnaretur ex eo q ip̄m fide incarnandū
cognoscebant atq; credebant diligebātq;
Jesum: meruerūt fieri membra eius q̄ li/
cet nōdum esset homo in re: erat tn̄ homo
et deus incarnandus in spe. cuius grā mlt/
ta illius beneficia fuerunt p̄stita. Sic et in
p̄posito cū deus p̄elegisset virginē sui filij
futurā matrem: merito ipsius filij incarnā
di a contagione culpe originalis voluit p̄/
seruare. Ad tertiā vero rationē qua dice/
batur q v̄go de necessitate incurrit penas
originali debitas. Respōdemus q penas
illas incurrit de necessitate nature que q̄/
tum in se erat corrumpere habebat perso/
nam virginis nisi fuisset ab originali p̄ser

uata. Et ſicut circūciſio vl' baptiſmus pe nalitates cōpatiunť. Nam illi quib⁹ ꝑ cir/ cūciſionē originalis culpa remittebať ⁊ il liqui b⁹ ꝑ baptiſmū nūc dimittiťa penali tatib⁹ nō liberanť. Et ſancti patres q̄ ſine aliquo pctō decidebāt trahenť ad limbū Ita licet beatiſſima virgo preſeruationem hanc habuiſſet. nihilominus penalitatib⁹ ⁊ morti iuſte obligata fuit Nam vt ar ver bis ſancti Tho. iij. pte. q. xxvij. arti. i. in re/ ſpōſione ad iij argu. Beata virgo ſctificata fuit ⁊ nos addimus p̄ſeruata a pecca / to originali quātū ad maculā ꝑſonalē: nō tn̄ fuit liberata a reatu quo totū natura te/ nebať obnoxia. ¶ Secunda ratio q̄ ꝓbať virginis imunitas ab originali culpa di / citur poſſibil' p̄ſeruatio. Potuit nāq; deus illā ſic p̄ſeruare: ⁊ ſi potuit debuit: cū p̄ele / giſſet eā ſuā imaculatā ⁊ dilectiſſimā ſponſam. Quare Franciſcus de marone i ſuo tertio ſic ſcribit. Quāto aliqđ agenſ ē per/ fectius tāto citius pōt ſuū effectū induce/ re i paſſum. deus aūt eſt agēs ꝑfectiſſimū Sed agens naturale effectū ſuū inducit i p̄mo inſtanti. ſic̄ patet q² generatio lucꝫ a ſole fit i inſtāti. Inſuꝑ qn̄ aliq̄ potētia pōt in duas oꝑatiōes oppoſitas. ſi in p̄mo in / ſtanti pōt in illā ad quā minus inclinatur multo fortius in illā ad quā magis incli / natur. Sed potentia volitiua pōt in dile/ ctionē ⁊ odiū. ⁊ deus maxime iclinať ad di ligendū. Sed in p̄mo inſtāti potuit virgi nem odire. ergo multo fortius potuit ipſā diligere. ⁊ hoc preſeruando ne inficeretur originali culpa. Adhuc legiſlator qui pōt legem condere poteſt in legem diſpenſare: ⁊ illam deſtruere. Sed decreto diuino ac/ tualem culpā primorū parentum factum eſt vt omnes ab eo concupiſcibiliter deſcē dentes naſcerentur filij ire. ergo eodem de creto potuit cū virgine diſpenſari vt ꝑ nul lo inſtanti fuerit filia ire. Sicut eni potu/ it deus ſi originale contraxit in prima ſan ctificatione illam mundare: ita eque potu it ſimul ⁊ ſemel eam ſanctificando preſer/ uare. Sed reuera non dubiū q̄ multa poſ ſit facere deus ⁊ mlťo plura q̄ꝫ intellectus intelligere. nihilominus nō niſi ex pietate et ſingulari deuotione cogimur acceptare [illegible]m. ſicut facere potuit ⁊ virgi/ nem Ade filiā a peccato p̄ſeruaſſe. ¶ Tertia ratio ad oſtendendā virginis mundi/ ciam ab originali culpa dicitur exceptua/ tio. Sicut eni recipiť a generalitate mulie rū q̄ꝫtū ad cōceptū ⁊ partū. q² vt ſcribitur Geneſis. iij. c. Et dictū fuit Eue. In dolo/ re paries filios. qđ ⁊ ad om̄es alias mulie res ſpectare cognoſcimus. Vgo tn̄ cōcepit ſine rubore ⁊ peperit ſine dolore. Ita etiā excludiť ſine generalitate mulieꝝ ⁊ virorū q̄ꝫtum ad neq̄tiam peccati. Vn̄ Aug⁹. in li. de correptiōe ⁊ grā inquit. Cū de pctīs agiť nullā de matre dn̄i volo facere q̄ſtio / nē q̄ excepta ſi oēs ſancti ⁊ ſctē interroga / rentur ſi pctm̄ haberent. q̇d aliud dicerēt niſi qđ Ioh. ait. Si diceremus quia pec/ catū nō habemus ip̄i nos ſeducimus ⁊ ve ritas in nobis non eſt. Et q² dr̄ q̄ oēs pec/ cauerunt: reſpondeť q̄ duplex eſt vniuer/ ſalitas. Vna politica. alia logica. In vni uerſali logica vna ꝑticularis interimit vni uerſalem. Vniuerſali aūt politice nō con tradicunt ab ipa diſtrahentes vnā vl' plu res ꝑticulares. vt dicendo oēs de iſta ciui/ tate ſunt ſani. omnes currunt ad ſpectacu la. tamen aliq̄ ſunt infirmi aliqui i domo Et ſic Matth. iij. dicitur. Exibat ad Io hannē hieroſolyma ⁊ om̄is iudea ⁊ omnis regio circa iordanē. ¶ Quarta rō faciens ad confirmandā opinionē iſtā dr̄ purita / tis comꝑatio. Debuit q̇dem virginis pu/ ritas ſuperexcedere puritatē quarūcunq; aliaꝝ creaturaꝝ ⁊ angeloꝝ ⁊ hoim. Vn / de Anſel. li. de cōceptu virginali inq̇t De/ cuit vt illius hois cōceptio de matre puriſ ſima fieret que ea puritate niteret: qua ſb deo maior nequit intelligi cui deus pater vnicū filiū ſuum ſibi equalem de corde ſuo genitū ita dare diſpoſuit vt eſſet vn⁹ idē / q̄ꝫ dei ⁊ vginis filius. Sāctus Thomas in. i. ſniarum. di. xliiij. arti. iij. in reſponſiōe ad tertiū argu. dicit Puritas intendiť per receſſum a ꝯrio. In rebus aūt creatis nil purius eo qđ eſt ſine cōtagione pcti. qua / lis fuit puritas btē virginis q̄ a pctō origi nali ⁊ actuali immunis fuit Si ḡ btā vir go peccatū originale contraxiſſet tunc pu/ ritas eius non exceſſiſſet puritatē aliorū. Nam angelus creatus fuit ſine aliq̄ labe pcti. Sic ⁊ anima p̄mi homis ⁊ mulieris

¶ Quinta rō ꝓ hac opinione dicit᷑ hono/
ris exhibitio. Debet vtiq̄ filius honorare
matrē q̄tum potest. qm̄ vt inquit Hiero.
Parētibus nemo pōt reddere qđ tenetur.
Sꝫ xp̄us potuit honorare matrē illā p̄ser
uādo ab originali culpa. igit᷑ debuit ita fa
cere. Sexta ratio dicitur gratie completio
Fuit equidē in virgine tanta gr̄e plenitu/
do q̄taꝫ capere potuit aliqua pulcra crea/
tura. Ideo angelus eā dixit plenā gratia.
Luce. i. ca. Et Hiero. in ſmone ad Pau/
lā ꝛ Euſtochiū inquit. Ceteris ꝑ partes p̄
ſtatur: Marie vero totā ſe refudit gr̄e pleni
tudo Quare pro nullo inſtanti defecit illi
gratia. qđ tamen non fuiſſet ſi ad modicū
originalis culpa habitaſſet in anima eiꝰ.
Item vt inquit Franciſcus. Ipa fuit vir/
go virginū. Si cōtraxiſſet originale virgi
nitas eius fuiſſet diminuta. Nā v̄ginitas
angelorum que ſpūalis eſt đ qua Hiero.
dicit. Semꝑ eſt angelis cognata virgini/
tas eſt maior virginitate corporali. Et iđ
ſi fuiſſet virginitas anime Marie ꝑ ori/
ginale corrupta nō eſſet par cū virginitate
angelica Septima rō đr diuina reuelatio
Cepit nāq̄ celebrari feſtū cōceptiōis vir/
ginis Marie reuelatione dei. Nā vt ſcri/
bit Anſelmus cantuarienſis. dū quidam
venerabilis abbas remēſis cenobij Hel/
ſinus noīe miſſus fuiſſet a Guilelmo an/
gloꝝ rege in Daciā dū pactis q̄ ſibi com/
miſſa fuerāt. ad angliā redire cuꝑet ingreſ
ſus eſt mare vbi poſtq̄ ꝑ ſpaciū ꝓſpere na
uigauit. vt ſolet eſſe. tempeſtas valida ce/
pit nauigātes terrere. Fatigatis igit᷑ nau/
tis nec vltra valētib᷒ ſe iuuare: remis fra/
ctis. funibus ruptis: cadentib᷒ velis. ſpes
ſalutis amittit᷑: ꝛ nihil ſibi niſi ſubuerſio/
nis iudiciū expectat᷑. Cūq̄ eſſent đ corpo
rū ſalute deſperati curā ſolūmodo aīaꝝ
creatori ſuo magnis clamoribus cōmen/
darēt: ꝛ beatā genitricē dei Mariā ma/
trē miſeroꝝ in ſuū auxiliū inuocarēt: ꝯſpi
ciunt quendā venerāde habitudinis virū
pontificali infula decoratū ſtantem proxi/
mum naui. Qui aduocās ad ſe abbatem
Helſinū his v̄bis alloqui cepit. Uis pe/
riculū maris euadere. Uis in patriā tuā
ſanꝰ redire. Cūq̄ cū fletu id ſolū deſidera
re dixiſſet Tūc ille ait. Scias me a domi
na mea dei genitrice ad te miſſū vt ſi meis
dictis obtemꝑare volueris ſaluus cū co/
mitātibus ad portū deuenies. Spopōdit
ille ſe facturū oīa. Cui vir ille. ꝓmitte mi/
hi ꝙ diē cōceptiōis matris xp̄i ſolēniter ce
lebrabis ꝛ celebrandū p̄dicabis. At Hel
ſinus. Et quo inq̄t die feſtū illud erit mi/
hi celebrandū Sexto ait ydus decembris
vteri ſcꝫ officio natiuitatis. excepto ꝙ no/
men natiuitatis mutabis in nomen cōce
ptiōis. His dictis ille diſparuit. Et ſeda/
ta tēpeſtate abbas cū reliq̄s applicuit ad
littus. Et q̄ viderat q̄bus potuit notifica/
uit. Statuitq̄ in remenſi cenobio ipm̄ fe/
ſtū celebrari. Sic paulatim excreſcere ce/
pit deuotio xp̄ianoꝝ ad cōceptionē virgi/
nis excolendā: q̄ tn̄ tēporib᷒ iſtis vt aꝑpa/
ret vbiq̄ terraꝝ ab oībus p̄conizat᷑. Oēs
clerici oēs religioſi de cōcepta v̄gine feſti/
ue officiū dicūt. At ꝛ Sixtus q̄rtus pōti/
fex maximꝰ ꝑ ſuas lr̄as ad ꝑpetuā rei me
moriā ſtatuit vt ꝑ totā octauā huiꝰ conce/
ptiōis officiū ꝓtendat᷑. cōcedens eandē in
dulgentiā omibus q̄ miſſe ꝛ horis canoni
cis adeſſe curauerint q̄ ꝯcedit᷑ ꝓ feſto ꝛ oc/
taua corꝑis xp̄i. Planū iam eſt ꝙ hec opi/
nio ſecunda indies roborat᷑ ꝛ ꝓficit ꝛ ma/
gis viđr fore cōſona pietati. Et ſm̄ ſenten
tiā Hoſti. alioꝝq̄ doctoꝝ. Qn̄ ſunt diuer
ſa iura ꝛ opiniones nō ꝯ deū nec ꝯ bonos
mores. humanior ſentētia eſt p̄ferenda ce
teris parib᷒ extra de tranſ. ac ca. fi. vbi glo.
ſuꝑ v̄bo hūaniorē. Proniores inq̄t eē de/
bemus ad abſoluendū q̄ ad condemnan
dū. vt i. c. ex lr̄is. de ꝓba. ꝛ ff. de accu. ꝛ obli.
l. arrianis. Neq̄ tn̄ vt ex dictis colligi po/
teſt feſtū ꝯceptiōis refert᷑ ad tranſfuſionē
ſeminis de q̄ fuit formatū corpus v̄ginis:
q̄ đr p̄ma cōceptio hoīs. q᷑ licet fuerit ſine
peccato parentū v̄ginis fuit tn̄ cū feditate
ꝛ deordinatiōe nature. vt refert dn̄s Bel/
trandus cardinalis in expoſitione epl'e ſe
xte ferie quattuor tempoꝝ de aduētu. Sꝫ
feſtū illud ordinat᷑ ad ſecundā cōceptionē
ſm̄ quā v̄go fuit cōcepta ꝛ in eſſe natura/
li humano ꝛ in eſſe ſpirituali gratioſo. i. in
animatiōe illius bn̄dicti corꝑis q̄ fuit diu
poſt p̄mam conceptionem forſan octogeſi
mo die. Nam dicit᷑ ꝙ corpus maſculi ani/
matur quadrageſimo die. Femine vero oc/

togesimo. Et hoc modo si fuit de peccato originali preseruata. de ista cōceptione se-cūdo mō sumpta facimus ad ꝟginis lau-dem festū referētes gratias oīpotēti deo ꝗ aduocatā nostrā tanto ꝓuilegio decorauit Si aūt peccatū originale contraxit a quo tn̄ ꝑ sanctificationē mundata anteq̄ȝ nata tūc festū sub nōie conceptionis: ad ipam sanctificationē refertur. Ut ꝟo iam finē dicēdi faciamꝰ conemur virginē affectiōe singularissima ⁊ reuerentia qua possumꝰ prosequi vt sic mereamur ipa interueniē-te sui filij gratiā acquirere ⁊ gloriā celestē tandē letāter ingredi. Amen.

Sermo XXV. de sancta nobili ⁊ digna na-tiuitate virginis gloriose.

Egredietur virga de radice iesse: ⁊ flos de radice eius ascēdet. Esaie prophe-te verba sunt ista. c. xi. Dum recolitur memoria natiuitatis ꝟginis glo-riose debet humana mēs i magnā letitiā ꝓsilire. Nā eccl'ia legit ꝟmonē sancti Au-gustini sic dicētis: Adest nobis dilectissi-mi optatus dies beate ⁊ venerabilis sem-per virginis Marie. Ideo cū sūma exul-tatiōe gaudeat terra nostra tante virginis illustrata natali. Hec em̄ ē flos cāpi de q̄ ortū est p̄ciosū liliū cōuallium: ꝑ cuius par-tum natura mutat̄, ꝓthoplaustoꝝ quo de-letur ⁊ culpa. Et in antiphona dicit̄ Cum iocūditate natiuitatē beate Marie cele-bremꝰ: vt ipa ꝓ nobis intercedat ad dn̄m iesum xp̄m. Propterea vt ad natiuitatis hu-ius p̄conia extollēda incitemur in hoc ser-mone de ipa nascēte virgine verba facie-mus q̄ designatur nōie virge ab Esaia ꝓ-pheta in ꝟbis assumptis ꝓ themate Pre-dixitq̄ȝ ꝗppe esaias ꝟginē ex ꝓgenie dauid oriundā designatā nōie virge q̄ fuit rectis-sima sine aliqua curuatione ad inania bo-na ⁊ transitoria mūdi. fuit etiā plenissima q: in ea fuit oīe foliū sanctorū sermonū ⁊ oēs fructus sanctaꝝ operationū: ⁊ oīs flos sanctaꝝ virtutū. Quinimo ex ipa prodijt flos floꝝ ⁊ fructus fructuū bn̄dictꝰ Jesus filius eius ⁊ dei. Et ꝙ hec ꝓphetia sit dctā de xp̄o patet ꝑ trāslationē chaldaicā q̄ in hoc loco sic habet Exurget rex d̄ filijs ysai ⁊ messias de filijs filioꝝ eius. Igit̄ de ipsa nascente virgine tria mysteria ɔtēplemur

¶ Primū sctitatis.
¶ Scōm nobilitatis.
¶ Tertiū dignitatis.

Fuit ista natiuitas sancta nobilis ⁊ digna.

¶ Qꝰ beata virgo fuit in vtero sctificata: ex qua sanctificatiōe fomes in ea nullum actū habuit et ab om̄i peccato p̄seruata.

Capitulū. I.

Primo cōtemplemur virginis nascentis sanctitatē. Fuit nāq̄ȝ ante sancta q̄ȝ ex vte-ro nata. Et licet hoc nō tradat̄ in scriptu-ra sacra exp̄sse verūtn̄ vt dicit scūs Tho. iij. ꝑte. q. xxvij. Rationabiliter id credimꝰ qm̄ illa q̄ genuit vnigenitū a patre plenū gratie ⁊ veritatis. pre om̄ibus alijs maio-ra gratie ꝓuilegia debuit accipere. Inue-nimus aūt ꝗbusdā alijs h' fuisse cōcessum vt in vtero sanctificarent̄ q̄ ⁊ virgini nō fuit negatū. Dictū nāq̄ȝ fuit Hieremie sic̄ pa-ter eiusdē. i. c. Anteq̄ȝ exires de vulua san-ctificaui te. Et de iohāne baptista dixit an-gelus. Lu. i. ca. Spiritu scō replebit̄ ad-huc ex vtero matris sue. Sed in hoc loco tres difficultates se offerūt.

¶ Prima vtrū beata virgo fuit sanctifica-ta ante animationē.

¶ Scda vtrū fuit mūdata ab infectione fo-mitis.

¶ Tertia vtrū per sanctificationē in vtero fuit preseruata ab om̄i peccato.

¶ Pro ꝓme difficultatis declaratione re-spōdet sanctus Tho. vbi supra. ꝙ sanctifi-catio de qua loq̄mur nō est nisi emūdatio ab originali peccato. Sanctitas em̄ ē per-fecta mūditia. vt dicit Dio. xij. c. de diui-nis no. culpa aūt nō potest emundari nisi ꝑ gratiā cuius subiectū ē sola creatura ra-tionalis. Et ideo ante infusionē aīme ra-tionalis beata virgo sanctificata non fuit. Et hoc figuratū fuit ꝑ sanctificationē ta-bernaculi Exo. vlt. c. de quo dicit̄. Postq̄ȝ cūcta ꝑfecta sunt operuit nubes taberna-culū testimonij ⁊ gl'ia dn̄i impleuit illud. Tabernaculū virginē sanctificat. de qua d̄r in ps. Sāctificauit tabernaculū suū al-tissimus. q̄ sanctificata fuit postq̄ȝ cūcta eiꝰ ꝑfecta sunt. s. corpꝰ ⁊ aīa: vel in ipa aīatiōe

si fuerit ab originali preseruata. vel statim
post ipam animationē si originale cōtra/
xit Et si obijceret ꝙ alij sctificati sunt ante
animationē. ergo ⁊ virgo. Nam Hiero/
mie dictū fuit. Priusq̃ te formarē in vte/
ro noui te. Non aūt infundit aīa ante cor/
poris formationē. Silr etiā de iohāne ba
ptista dicit Ambro. super Lucā. ꝙ nondū
inerat ei spiritus vite: ⁊ iam inerat ei spi/
ritus gratie. Ad hoc respōdet sctūs Tho
mas. ꝙ dn̄s dicit ante formationē in vtero
Hieremiā nouisse notitia predestinatiōis
sed sanctificasse se dicit eū nō ante forma/
tionē. sed anteq̃ exiret de ventre. De bea
to insuper iohāne baptista nō est intelligē
dū ꝙ spūs vite dicit aīa viuificās: sed ſm
ꝙ spūs dicit aer exterius respirat᷒. vl̄ pōt
dici ꝙ nōdū inerat ei spūs vite. i. aīa q̃tū
ad manifestas ⁊ cōpletas operatiōes ipi᷒
¶ Scd̄a difficultas erat an beata virgo
mūdata fuit ab infectiōe fomitis. Et ad h
inuestigādū seq̄mur sanctū Tho. q̇ ait. ꝙ
circa hoc sunt diuerse opiniones. Quidā
eīm dixerūt ꝙ in ipa sanctificatiōe beate v/
ginis q̄ fuit sanctificata ī vtero totalit̄ fuit
ei fomes subtractus. Quidā vo dicunt ꝙ
remansit fomes q̃tū ad hoc ꝙ facit diffi/
cultatē ad bonū: sublatus tn̄ fuit q̃tū ad
hoc ꝙ facit ꝓnitatē ad malū. Alij vo tenēt
ꝙ sublatus fuit fomes q̃tū ꝑtinet ad cor/
ruptionē ꝑsone prout impellit ad malū ⁊
difficultatē facit ad bonū. Remāsit tn̄ in/
q̃tū pertinet ad corruptionē nature ꝓut
.s. est causa traducēdi originale peccatū in
prolē. Nōnulli vo affirmāt ꝙ in ꝓma san/
ctificatiōe remāsit fomes ſm essentiā: sed
ligatus fuit in ipa autē conceptiōe filij dei
fuit totaliter sblatus. Ad horū aūt intelle
ctū oportet cōsiderare q̃ fomes nichil est
aliud q̃ inordinata cōcupiscētia sensua/
lis appetitus habitualis tn̄/qz actualis cō
cupiscētia est motus peccati. Dicit aūt cō
cupiscētia sensualitatis esse inordinata in
q̃tum repugnat ratiōi. qđ q̇dē fit inq̃tū
inclinat ad malū vel difficultatē facit ad
bonū. Et adeo ad ipam rationē fomitis ꝑ
tinet ꝙ inclinat ad malū vel difficultatez
faciat in bono. Vn̄ ponere ꝙ remansit fo/
mes in beata virgine nō inclinās ad ma/
lum est ponere duo oposita simul: Simi/
liter nō ē intelligibile ꝙ remāsit fomes in
q̃tum pertinet ad corruptionē nature nō
inq̃tum ꝑtinet ad corruptionē ꝑsone. Re/
stat ḡ vt dicamus: ꝙ vel totaliter fomes
fuerit ab ea sublatus ꝑ ꝓmā sanctificatio/
nē vel ꝙ fuerit ligatus. Posset tn̄ q̇s dice/
re ꝙ totaliter fomes fuit sblatus hoc mo/
do. ꝙ concessum fuit aīe beate virginis ex
abūdātia gratie descēdētis in ipam/vt ta/
lis esset dispositio virium aīe ꝙ inferiores
vires nūq̃ mouerētur sine arbitrio ratio/
nis. sicut dictū est fuisse in xp̄o quē constat
peccati fomitē nō habuisse. Et sicut fuit ī
Adā an̄ peccatū ꝑ originalē iusticiā itaq̃
q̃tum ad hoc gratia sctificatiōis in virgi/
ne habuit vim originalis iusticie. Et q̃/
uis hec positio ad dignitatē virginis ma/
tris ꝑtinere videbat: derogat tn̄ in aliquo
dignitati xp̄i absq̃ cuius vtute nullus a
prima damnatiōe liberatus est: q̃uis per
fidē xp̄i aliqui ante ei᷒ incarnationē sint
ſm spm̄ ab illa dānatiōe liberati: tn̄ ꝙ ſm
carnē aliq̇s ab illa damnatōe liberet nō vi
det fieri debuisse nisi p᷒ incarnationē ei᷒ i
qua primo debuit immunitas damnatio
nis apparere. Et ideo sicut ante īmortali
tatē carnis xp̄i resurgētis nullus adept᷒
fuit carnis īmortalitatē. Ita incōueniens
etiā videt dicere ꝙ ante carnē xp̄i in q̄ nul
lum fuit peccatū caro virginis matris ei᷒
vel cuiuscūq̃ alterius fuit absq̃ fomite q̄
dicit lex carnis siue mēbrorū/⁊ ideo melius
videt dicēdū ꝙ ꝑ sanctificationē in vtero
fuerit sblatus virgini fomes ſm essentiaz
sed remāsit ligatus: nō q̇dē per actū rōis
sue sicut in viris sanctis: qz nō statim ha/
buit vsum liberi arbitrij adhuc in ventre
matris existēs: hoc eīm speciale ꝓuilegium
fuit xp̄i: sed ꝑ gratiā abūdantē quā in san
ctificatiōe acceperat ⁊ etiā ꝑfectius ꝑ diui
nā ꝓuidētiā/sensualitatē eius ab omi mo
tu inordinato ꝓhibentē. Postmodū vo in
ipa cōceptione carnis xp̄i in qua ꝓmo de/
buit refulgere peccati immunitas: credēdū
est ꝙ ex prole redūdauerit in matrē totali/
ter a fomite subtraxio. Et hoc significatur
Ezechielis xliij. c. vbi dicit. Ecce gl̄ia dei
israel ingrediebat ꝑ viā orietalē id est per
beatū virginē. ⁊ terra. i. caro ipsius virgi/
nis splendebat a maiestate eius. i. xp̄i. Si

aũt instaret aliq̃s ꝙ apl'us ij. ad Cho. xij.
ca. ait. Uirtus in infirmitate ꝑficiṫ. ⁊ loq̇/
tur de infirmitate fomitis ſm quã patie/
baṫ stimulũ carnis. Sed nihil qḋ ꝑtinet
ad ꝑfectionẽ virtutis fuit beate ꝟgini sb/
trahẽdũ. g̃ nec fomes. Rñdeṫ qḋ infirmi
tas carnis ad fomitẽ ꝑtinẽs ẽ q̇dẽ in sctis
viris ꝑfecte ꝟtutis occasio/ nõ tñ causa si/
ne qua ꝑfectio haberi non possit. Sufficit
aũt in beata virgine ponere perfectã virtu
tẽ ⁊ abundãtiã gratie. Nec in ea oportet
ponere oẽm occasionẽ perfectionis. ¶ Ter
tia difficultas amouẽda erat vtrũ ꝑ sancti
ficationẽ in vtero fuit virgo preseruata ab
omĩ pctõ actuali. Et de h̃ sic loq̇tur sctũs
Tho. ꝙ illos quos deus ad aliquid elegit
ita ꝑparat ⁊ disponit vt ad id ad qḋ eligũ
tur inueniãtur idonei. Beata igiṫ virgo
fuit electa diuinitus vt esset mater dei. Et
ideo nõ est dubitãdũ. ꝙ deus ꝑ suã grãm
eam ad hoc idoneã reddidit. ſm ꝙ ange/
lus ad eã dixit: Inuenisti gratiã apḋ dñm
Ecce virgo cõcipies ⁊c̃. Nõ aũt fuisset ido
nea mater dei si peccasset aliq̃ñ. tũ q̇a ho/
nor parentũ redũdat in prolẽ. Scḋm illḋ
Prouer. xvij. Gloria filioꝝ patres eorum.
Unde etiã ꝑ oppositũ ignominia matris
ad filiũ redũdasset. Tum etiã q2 singula/
rẽ affinitatẽ habuit ad xp̃m q̇ ab ea carnẽ
accepit. Tum q2 singulari modo dei fili9
q̇ est dei sapiẽtia in ipsa habitauit: nõ solũ
in aĩa: sed etiã in corpore siue vtero. Diciṫ
aũt Sap̃. i. In maliuolã animã nõ intra/
bit sapiẽtia. nec habitabit in corꝑe subdi/
to peccatis. Et ideo simpliciter faciẽdum
est ꝙ beata virgo nullũ actuale peccatũ cõ
misit nec mortale nec veniale. vt impleaṫ
qḋ diciṫ Can. iiij. c. Tota pulcra es amica
mea ⁊ macula nõ est in te.

¶ De nobilitate virginis gloriose descri/
pta ab euãgelista Mattheo. ⁊ concordia
Matthei ⁊ Luce in huius descriptione.
Capitulum. II.

SEcũdo cõtemplemur
virginis nascẽtis nobilitatem.
Ipsa q̇ppe fuit nobilius indiui
duũ omĩbus indiuiduis q̃ in humana na
tura fuerũt aut potuerũt generari. Et q̇/
dẽ Math. ꝑmo. c. describit eã natã de q̃t
tuordecim patriarchis: de quattuordecim
regibus: ⁊ de quattuordeci ducibus. Ex/
quo cũ ip̃a sit vera mater xp̃i: ⁊ xp̃s sit ei9
verus filius: omĩs nobilitas xp̃i ſm carnẽ
ortũ habuit a ꝟgine bñdicta. Et cũ ipse sit
vltimus rex: vltimus dux: vltimus patri/
archa populi iudaici: hoc totũ habuit a ꝟ/
gine benedicta. Quia igiṫ oẽs ꝑclaritates
ingenuitates: ꝑfecturas: dignitates ⁊ no
bilitates que possent esse in aliquo indiui
duo humano ſm ordinẽ sanguinis descri/
bũt euãgeliste i hac puella: Oportet nos
eorũ testimonio eã ꝑferre oĩbus ꝑncipib9
⁊ principissis. Regibus ⁊ reginis. Impe/
ratoribus ⁊ imperatricibus ⁊ oĩbus pote/
statibus tribub9 ⁊ linguis. Eccl'ia ꝟo sctã
dei oĩa ista cõsiderãs in officijs ita illã ex/
tollit. Natiuitas inquit gloriose virginis
Marie ex semine abrae orta/ de tribu iu/
da clara ex stirpe dauid. Et iterũ. Regali
ex ꝓgenie Maria exorta refulget. Sed
hic tria oriũtur dubia declarãda.

¶ Primũ vtrũ Mattheus potuit genea
logiã xp̃i describere.

¶ Scḋm vtrũ ex discriptione huiusmodi
genealogie nobilitas ꝟginis demonstreṫ.

¶ Tertiũ vtrũ eadẽ sit descriptio genea/
logie xp̃i facta ꝑ Mattheũ que ⁊ ꝑ Lucã

¶ Ad primũ dubiũ posset q̇s arguere ꝙ
Mattheus nequiuerit describere genea/
logiã xp̃i ⁊ suẽ virginis matris. Primo q2
Esa. liij. c. diciṫ: Generationẽ eius q̇s enar
rabit. Insuꝑ vt ex Josephi dictis colligi/
mus in xvij antiq̇tatũ libro. Et Beda il/
lud refert i sua cronica. Cũ oẽs generatio/
nes hebreoꝝ in archiuis tẽpli secretiorib9
seruarentur. Herodes alienigena omnes
iussit incendi: vt sic sua ignobilitas iudeis
minus ꝯtemptibilis esset. Quomodo igi
tur Mattheus elapsis iam annis ferme
quadraginta deletione huiusmodi libro/
rum euangeliu3 scribens potuit hanc ge/
nealogiam agnoscere. Ad quod responde
mus et primo ad illud Esa. cũ Hierony/
mo in omelia sic dicente. In Esaia legi/
mus. Generationem eius quis enarrabit
Non ergo putemus euãgelistam prophe/
te esse contrarium. vt ꝙ ille impossibile di/
xit affatu: hic narrare incipiat: quia ibi de
generatiõe diuinitatis: hic de incarnatiõis

est dictũ. Verũtñ cõtra istã respõsionẽ ple
riq3 inducũt sentẽtiã Leonis pape in ser/
mone de natiuitate xp̃i vbi ait. In dño no
stro Jesu xp̃o nõ solũ ad diuinã s3 huma/
nã spectat naturã qđ dictũ est p̃ p̃phetam
Generationẽ eius q̃s enarrabit. Igit̃ nec
generatio tẽporalis xp̃i ſm carnẽ est expli
cabilis. Ad hoc respõdemus ex doctrina
sancti Tho. iij. parte. q. xxxi. q̃ verba ista
intelligit̃ de modo incarnatõis q̃ ineffabi
lis est qđ ex verbis seq̃ntibus ipius Leo
nis pape cõcluditur. Inq̃t em̃. Vtramq3
em̃ naturã in vnã conuenisse p̃sonã: nisi fi/
des credat ſmo nõ explicat. Ad aliud ꝟo
qđ obiectũ est de cõbustione librorum in q̃b9
descripta erat origo nobilis iudeorum. respõ
det Nico. de lira sup̃ Matth. q̃ Matthe
us habuit p̃ reuelationẽ qđ nõ habuit per
scripturã. Unde ap̃li z euãgeliste nõ mi/
nus fuerũt illumiati: imo magis de myste
rijs christi q̃3 patriarche z antiqui p̃phe/
te. Quidã tñ dicunt q̃ nõ oẽs illi libri con
busti fuerũt cũ z domi cõſuarẽtur a mult̃.
Etiã z aliqui memorie mãdauerãt que đ
huiusmodi nobilitate didicerãt a p̃auis.
Nã z si Esdras scriba: vt Isidorus nar/
rat in vi. ethimolo. li. incensam legẽ a chal
deis dũ iudei regressi fuissent in hierl'm di
uino afflatus spũ reparauit cũctaq3 legis
ac p̃phetarum volumina q̃ fuerũt a gẽtibus
corrupta correxit. q̃3to magis potuit mat/
theus xp̃i generationẽ retexere: q̃ spm̃ san/
ctũ cũ alijs ap̃lis in linguis igneis descen
dentẽ accepit. Ad sc̃dm dubiũ rñdet Ni/
colaus đ lira. q̃ q̃3uis ioseph nõ fuerit pa/
ter Jesu: tñ beatissima virgo z ioseph fue
rũt ex eadẽ tribu: q2 mulier nõ poterat nu/
bere cũ viro alterius tribus qñ ad ipam p̃
tinebat hereditas paterna. vt p3 Nume.
xxxvi. Beata aũt virgo Maria fuit vni/
ca Joachim patri suo z ideo cogebat̃ ex le
ge viro sue tribus nubere. p̃pter hoc etiam
iuit cũ ioseph i bethleẽ ciuitatẽ Dauid vt
p̃fiteret̃ cũ eo. vt scribit̃ Lu. ij. c. ¶ Tertiũ
dubiũ fuit vtrũ sit eadẽ descriptio xp̃i fc̃tã
p̃ Matth. q̃ per Lucã. Et videt̃ q̃ sit di
uersa. Nã Matth. dicit q̃ Jacob genuit
Joseph virũ Marie. Lucas aũt dic̃. Jo/
seph esse filiũ Heli. vt p3. iij. c. Ad h̃ re/
spõdet Aug9. li. de cõsensu euangelistarũ
dicẽs. Tres cause occurrũt quarũ aliquã
euãgelista secutus est. Aut em̃ vnus euã/
gelista patrẽ Joseph a quo genitus est no
minauit. Alter ꝟo vel auum maternũ vl'
aliquẽ de cognatis maiorib9 posuit. Aut
vnus erat Joseph naturalis pater. Alter
eũ optauerat: aut more iudeorum cum sine fi
lijs vnus decessisset eius vxorẽ p̃pinquus
accipiẽs filiũ quẽ genuit p̃pinquo mortuo
deputauit qđ est quoddã genus adoptio/
nis legalis. Et hec vltima causa ẽ verior
ſm sanctũ Tho. iij. parte. q. xxxi. quã etia3
Hiero. sup̃ Matth. ponit. Et Eusebius
cesariensis in ecclesiastica histo. ab affrica
no historiographo traditũ asserit. Dicunt
em̃ q̃ mathan z mathat diuersis tẽporib9
de vna eadẽq3 vxore Esta nõie filios pro/
crearũt de mathan nat9 est Jacob. de ma/
that Heli. ita q̃ Heli z iacob fuerũt fra/
tres vterini. S3 de duob9 fratribus a da/
uid diuersimode descendentib9 Heli aũt
accepta vxore mortuus ẽ sine semine. et iđ
Jacob frater ei9 accepit vxorẽ fratris sui:
vt ei suscitaret semen: z genuit Joseph: ita
q̃ Joseph fuit filius naturalis ipi9 Jacob
Et sic accepit eũ in genealogia Matthe.
Et fuit filius legalis leui: z sic accepit eu3
Lu. Nã filius q̃ modo dicto nascebat̃ ſm
naturã erat filius generãtis: ſm aũt lege3
erat filius defuncti. Idẽ etiã dicit Johes
Damascenus li. iiij. c. vi. Quare nõ ẽ mi/
rãdũ si aliter xp̃i genealogiã scribit Mat
theus q̃3 Lucas cũ vterq3 p̃ferat veritatẽ
Nã z si multa nõia vel alia dicat Lucas
q̃ tacet Matthe9 illud est ſm Augu. de
cõsensu euãgelistarum. q2 Mattheus i xp̃o
regiã instituerat insinuare p̃sonã. Lucas
aũt sacerdotalẽ. Ex quo mattheus explicat
illos q̃ regia corona fuerũt decorati. Lu.
alios q̃bus dignitas sacerdotalis fuit con
cessa. Mattheus posuit carnales patres.
Lucas posuit patres spirituales. s. iustos
viros qui dicũtur patres p̃pter similitudi
nẽ honestatis. Mattheus describit gene
alogiã xp̃i descẽdendo a Dauid z Abraã
vsq3 ad Joseph: ex eo q̃ descripsit assum/
ptõnẽ nostre hũanitatis a deo Lucas aũt
progressus ẽ ascẽdendo a Joseph vsq3 ad
deũ quia descripsit redemptionẽ nostram
in deum que fit per gratiam adoptionis.

Sed adhuc post omnia ista in dubiũ ver/
titur animus: quoniã vt Hiero. inquit su/
per Danielem. Pro aui oĩes ꝛ maiores
patres dicuntur. Cum igitur in genera/
tione xp̄i multi fuerũt patriarche ꝛ pluref
reges quare tm̄ filius Dauid ꝛ Abraam
nuncupatur. Ad qđ respondet Hiero. in
omelia dicens. Ideo autem ceteris preter
missis horũ filiũ nuncupauit quia ad hos
facta est de xp̄o tantũ repmissio. Ad abra/
am inqt. In semine tuo benedicẽtur oẽs
gentes. Ad dauid. De fructu ventris tui
ponã super sedem meã. Dauid ergo fuit
principalis inter reges. Abraam inter pa/
triarchas. Abraam fuit primus q̄ fidem
vnius dei publice confessus est. Et in si/
gnum huius accepit circũcisionem: q̄ fuit
signũ distinguens fideles ab infidelibus.
Dauid autẽ fuit primus rex electus a deo
fm voluntatẽ dñi ad fidelẽ populũ regen/
dum. Vñ dicit. i. Regũ ca. xiij. Quesiuit
dñs virũ iuxta cor suũ. Saul aũt licet pri
mo fuerit electus a dño. hoc tñ nõ fuit fm
cor dñi sed fm exauditionẽ ppl̄i. Propter/
ea dixit deus Samueli. Audi vocẽ popu
li. s. petẽtis regẽ. Et ob hãc causam Mat
theus nominat ipm solũ regem cũ dicit.
Jesse aũt genuit dauid regem. Dauid au
tem rex genuit Salomonẽ. cũ tñ ꝛ Salo
mon rex fuerit ꝛ Roboam ꝛ Manasses ꝛ
Josaphat ꝛ Ezechias ꝛ reliqui. Preponi
tur ꝯo Dauid ipi Abraã. licet fuerit tẽpo
re posterior propter eminentiã regie digni
tatis.

¶ Qꝫ natiuitas virginis fuit digna ra/
tione bonitatis parentũ quibus fuit p an/
gelum nunciata. Ca. III.

Tertio contẽplemur virginis nascentis dignitatẽ Fuit equidẽ natiuitas eius dignissima triplici ratione.
¶ Primo ratione parentalis cõditionis.
¶ Secũdo ratione angelice nũciationis.
¶ Tertio ratiõe diuine reuelatiõis.
¶ Primo apparet dignitas natiuitatis
virginis benedicte ratione parentalis cõ
ditionis. Habuit nãqꝫ parentes honestis
simos ꝛ timentes deũ. Joachim ꝛ Annã
Joachim quidẽ ex galilea ꝛ ciuitate naza/
reth: sanctã annam ex bethleem duxit vxo
rem. Ambo autẽ iusti erant ꝛ sine repre/
hensione in omĩbus mandatis dñi incede
bant omneqꝫ suã sbam trifarie diuidebãt
vnã partẽ templo ꝛ templi fuitoribus im/
pendebant: aliam peregrinis ꝛ pauperibꝫ
erogabant: tertiã suis vsibus per sese sua/
qꝫ familia reseruabant. Et ita per annos
viginti prolem nõ habentes: vouerũt dño
q̄ si eis sobolem cõcederet eam seruitio do
mini mancipa rent. Cuius rei gratia cum
singulis ãnis in tribus festis pcipuis hie/
rusalem frequẽtarent. In festo enceniorũ
cum suis hierusalem ascẽdit: ꝛ cũ ceteris
ad altare accedens oblationẽ suam offerre
voluit: quẽ videns sacerdos cum indigna
tione nimia repulit: ꝛ cũ ad altare accede/
re presumeret increpauit asserens nõ esse
conuenĩẽs maledicto legis obnoxiũ obla
tionẽ dño legis offerre: nec inter fecundos
infecundũ ꝛ q̄ populũ dei nõ auxit astare.
Joachim ergo sic confusum se vidẽs p̄ pu
dore domũ redire noluit: ne similiter a cõ/
tribulibus suis qui hoc audierant tãtum
obprobriũ sustineret: itaqꝫ ad suos pasto/
res secessit. ¶ Secundo apparet dignitas
natiuitatis virginis ratiõe angelice nun
ciationis. Fuit nãqꝫ ab angelo Joachim
ꝛ Anne modo qui sequitur annũciata. vt
enĩ scribitur in legenda natiuitatis. Cũ
Joachim aliqꝫ diu cũ suis pastoribus mo
ram traxisset: quadã die ei solus angelus
cum ingenti claritate apparuit. ꝛ de eius
visione turbatũ ne timeret admonuit di/
cens. Ego sum angelus dñi missus ad te.
vt annũciẽ tibi preces tuas exauditas esse
ꝛ elemosinas in cõspectu dñi ascẽdisse: vi
di enĩ pudorẽ tuũ ꝛ audiui sterilitatis ob/
probriũ nõ recte tibi obiectũ: peccati q̄ppe
nõ nature vltor ẽ deus. Et ideo cũ alicuiꝰ
vteruꝫ claudit ad hoc facit vt mirabilius
denuo aperiat ꝛ nõ libidinis esse quod na
scitur sed diuini fore muneris cognoscat.
Prima gentis vestre mater sara nõie vs/
qꝫ ad nonagesimũ annũ sterilitatis obp/
briũ pertulit: ꝛ tamẽ Jsaac cui repromissa
erat omniũ gentiũ benedictio generauit.
Rachel etiã nõne diu sterilis fuit. ꝛ tamẽ
Joseph genuit qui totius egypti dñm ha/
buit. Quis fortior Samsone vel sanctior

Samuele. ꝛ tñ hi ambo matres steriles
habuerũt. Ratione igitur ꝛ exemplis cre/
de dilatos diu conceptus ꝛ steriles partꝰ
mirabiliores esse solere/ proinde. Anna
vxor tua pariet tibi filiã ꝛ vocabis nomen
eius Mariã. hec vt vouistis erit ab infã/
tia dño cõsecrata. ꝛ adhuc ex vtero matris
sue spũsctõ plena. nec forinsecus inter po/
pulares sed in tẽplo dñi semp morabitur.
Et sicut ex sterili matre ipa nascet̃ ita mi/
rabiliter ex ea filius altissimi generabitur
cuius nomẽ erit Jesus: ꝛ per eũ oibus gẽ/
tibus erit salus. Et tibi hoc signũ. cũ pue
neris ad aureã hierosolyme portã. Annã
vxorẽ tuã obuiũ habebis q̃ de tua tarda/
tione modo sollicita tunc in tuo conspectu
gaudebit. His dictis angelus ab eo dis/
cessit. Anna aũt cũ amare fleret ꝛ q̊nã vir
suus iuisset ignoraret idẽ angelus sibi ap
paruit ꝛ eadẽ que viro annũciauerat pate
fecit. addens ꝙ pro signo hierusalẽ ad au/
reã portã pergeret: ꝛ ibidẽ viro suo redeũ/
ti obuiaret. Igitur iuxta angeli preceptuꝫ
ambo sibi inuicẽ obuiantes de mutua vi/
sione letati ꝛ de prole promissa securi ado/
rato dño redierũt diuinũ promissum hila
riter expectãtes. Anna ĝ cõcepit: ꝛ filiam
suo tẽpore peperit que vocata fuit maria
¶ Tertio apparet dignitas natiuitatis ꝟ/
ginis ratiõe reuelatiõis diuine. postq̃ em̃
in celũ assumpta fuit dies natiuitatis eiꝰ
aliq̃to tpe fideles latuit. Cõtigit ergo vt
fert Johãnes beleth. ꝙ quidã vir sanctus
sedule cõtemplationi insistẽs singulis an/
nis sex ydus septẽbris in oratiõe positus:
iocundissimã angeloꝝ solẽnitatẽ audiret
in celo. Cunq̃ deuotissime sibi reuelari pe
teret̃ quolibet anno illa tm̃ die ꝛ nõ alia h̃
audiret. diuinũ accepit respõsum ꝙ virgo
gloriosa Maria tali die mũdo fuisset na
ta. Et ideo hoc manifestaret filijs sancte
ecc̃lie. vt cõcordes fierent in hac celebrita/
te celesti curie. Cum ꝑo hoc summo ponti
fici ꝛ alijs intimasset hũc diẽ in honorẽ na
tiuitatis virginis celebrandũ vniuersali/
ter statuere. Gaudeamus igitur ꝛ exulte/
mus de tot amplissimis nobis omĩbꝫ col/
latis donis. Nam virgo q̃ nata est salutẽ
attulit mũdo. Et vt inq̃t Augꝰ. in sermo
ne. Precisum est in ea illud eue infelicita/
tis eulogiũ. de q̊ dicit̃. In tristicia paries
filios. qr ista i leticia dñm pturiuit. eua em̃
luxit: ista exultauit. Eua lachrymas: ma/
ria gaudiũ in ventre portauit. qr illa pec/
catorẽ: ista edidit innocẽtẽ. Et iterũ in eo/
dem s̃mone. Benedicta tu in mulieribus
q̃ vitã ꝛ viris ꝛ mulieribus pepisti. Ma/
ter generis nostri penã intulit mũdo: ge/
nitrix dei nostri salutẽ attulit mũdo. Au/
ctrix peccati Eua. Auctrix meriti Maria
Eua occidẽdo obfuit. Maria viuifican/
do profuit. Percussit illa: sanauit ista. que
simul cũ filio collaudet̃ in eternũ ꝛ in secu
la seculorũ. Amen.

¶ Sermo vigesimusextus de annuncia/
tione virginis beatissime.

Inuenisti gratiã apd
deũ. Angeli Gabrielis reue/
rẽtissime virginẽ genitricem
dei salutãtis verba sunt ista
originaliter Lu. i. c. ꝛ in euãgelio presentis
solẽnitatis. Cũ ingẽti leticia mẽtis dies
ista ẽ percurrẽda in qua virgo beata de ce
lo ad suũ vterũ traxit deũ. Hodie nanq̃
melliflui facti sũt celi: ꝛ pater eternus ira
deposita misericordiã suã humano gene/
ri demõstrauit. Hodie facta est mira illa
ineffabilisq̃ vnio diuine ꝛ humane natu
re. ꝛ in vtero virginis habitauit deus ꝛ hõ
Hodie virgo regia de stirpe Dauid ma/
ter dei effecta officiũ intercedẽdi ꝓ nobis
apud suũ dilectũ filiũ suscepit. Propterea
ne tãti beneficij immemores ingratiq̃ simꝰ
de annũciatiõe virginis in hoc s̃mone di/
cemus. Ipa q̃ppe inuenit gratiã nõ solũ ꝑ
se sufficientẽ: sed ꝓ toto mũdo copiosam ꝛ
abũdantẽ deũ in suo vtero dei filio incar/
nãdo parauit habitaculũ speciosum. Hic
deuotus ille Bern̄. sup missus ẽ ait. Vir
go regia gẽmis ornata virtutũ geminoq̃
mẽte ꝛ corporis pariter decore prefulgida
specie sua ꝛ pulchritudine sua celi ciuiũ in
se ꝓuocauit aspectũ ita vt regis animũ in
suã cõcupiscẽtiã inclinaret. ꝛ celestẽ ad se
nũciũ de supnis educeret. hᶜ ille. Ergo cir
ca annũciationẽ dignissimã attẽdere volẽ
tes tria mysteria ꝓponimus cõtẽplãda.
¶ Primũ dr̃ angelice iussionis.
¶ Secundũ mutue collocutionis.

¶ Tertiū mirabilis cōceptiōis.
¶ Q̄ȝ singularissima fuit annūciatio vir/
ginis respectu dei. respectu angeli ⁊ respe/
ctu virginis. Ca. I.

PRimū mysteriū contē
plandū dicit̄ angelice missiōis
Inq̄t Lu. Missus ē angelus
Gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomē
nazareth ad virginē despōsatā viro cui no
mē erat Joseph de domo dauid: ⁊ nomē
virginis Maria. Ubi ponūtur tot noīa
ꝓpria. s. angeli missi. virginis ad quā mit/
tebatur spōsi sui ⁊ loci ad ostēdēdā certi/
tudinē histo. vt dicit Nico. de lira. Quātū
ꝟo sublimis ꝑclaraq̄; fuit ista missio: ista
legatio: nos cōsiderare debemus maxime
triplici respectu.
¶ Primo respectu dei.
¶ Secūdo respectu angeli.
¶ Tertio respectu virginis.
¶ Primo inq̄; cōsideremus huiꝰ legatio/
nis prestātiā respectu dei. Quidnā ipō al
tius q̄ cūcta ꝑcellit q̄ est oīe bonū et oīm
creaturaꝝ celi ⁊ terre dn̄s. ipe vtiq̄; ē deus
infinitus: imēsus: eternus. oīpotēs: inef/
fabilis: deꝰ magnꝰ dn̄s ⁊ rex magnus sup
oēs deos q̄ hūano generi lapso subuenire
misericorditer volēs de virgine carnē dis
ponēs sumere: ad eā suū angelū destina/
uit. Sed mirātur pleriq̄; ⁊ curiose inq̄re/
re satagūt Cur tādiu illeq̄ clemētissimus
est cui ꝓpriū est misereri semp ⁊ parcere cō
tinuit in ira misericordias suas. est q̄dē in
carnatōis donū summe liberalitas ⁊ ardē
tissime charitatis. Un̄ ⁊ apl'us ad Eph.
c. ij. inq̄t. Deus q̄ diues ē in misericordia
ꝓpter nimiā charitatē suā qua dilexit nos
cū essemus mortui peccatis cōuiuificabit
nos in xp̄o. Charitas ꝟo nō tardat amico
subuenire: s̄m illud sapiētis Prouer. iij. c.
Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere: cras
eīm dabo tibi. cū statim possis dare. Quare
videret̄ ꝙ statim post lapsuȝ debuisset dei
filius humanā carnē ⁊ naturā assumere.
Ad qd̄ respōdet̄ s̄m Alexādrū in iij. sūme.
⁊ sanctū Bonauē. in iij. di. i. ⁊ sctm̄ Tho.
iij. parte. q. i. ꝙ nō fuit conueniens statim
post peccatū incarnari deū: sed dum venit
plenitudo tēporis vt dicit̄ ad Gal. iiij. ca.

Et hoc triplici ratione.
¶ Primo ꝓpter peccati punitionē.
¶ Scd̄o ꝓpter morbi curationē.
¶ Tertio ꝓpter xp̄i denūciationē.
¶ Primo ꝓpter peccati punitionē Uoluit
q̄ppe deus ostēdere homini q̄; tū sibi pecca
tū displiceat qd̄ per tot annorū milia tam
diuturna castigatione puniuit. Facilitas
eīm venie tribuit in cētiuū delinquendi. vt
nota de vita ⁊ ho. cle. c. vt clericoꝝ. Et di.
xxviij. c. q̄r sunt. Et di. xlv. ca. sed illud. Et
di. l. c. de lapsis. Et di. xciij. c. ꝑuenit. Et. i.
q. vltima. ca. exigūt. Et xxi. q. ij. ca. placuit.
Et xxiij. q. iiij. c. est iniusta. Et xxv. q. ix. c.
loci. Quare ⁊ si fuisset ex parte dei libera/
lius beneficiū si a pricipio incarnatꝰ fuis/
set. nō tn̄ fuisset vtilitas ex parte humani
generis recipiēs cui ex tarditate incarna/
tiōis ostēditur grauissima cōditio peccati.
¶ Scd̄a ratio quare fuit cōueniēs. vt nō
stati post peccatū xp̄s carnē assumeret dr̄
ꝓpter morbi curationē. Nā q̄r homo super
biēdo peccauerat eo modo erat liberādus
vt humiliatus cognosceret se liberatore in
digere. vnde glo. sup Ep'lam ad Gal. ait:
Magno cōsilio factū est vt post hominis
casum nō illico dei filius mitteret̄. Reliq̄t
eīm deus hoīem ꝑus in liberate arbitrij in
lege naturali vt sic vires nature sue cogno
sceret vbi cū deficeret leguȝ accepit. Qua
data inualuit morbus nō legis sed natu/
re vicio: vt ita infirmitate sua cognita cla
maret ad medicū ⁊ gratie quereret auxili/
um. ¶ Tertia ratio illius dilationis fuit
ꝓpter xp̄i denūciationē. Debebat q̄dē xp̄i
aduentus ob excellētissimā suā dignitatē
ꝑnūciari ⁊ m'lto t̄pe antea ꝑclamari vnde
ad h̄ ⁊ glo. ꝑdicta inq̄t. Quāto maior iu/
dex veniebat tāta ꝑconū series lōgior ꝑce/
dere debebat. ¶ Scd̄o cōsideremus ange
lice missionis preeminentiā respectu ipiꝰ
angeli. De quo apd̄ viros doctissimos tri
pliciter dubitari solet. Et ꝑmo de quo or/
dine fuerit angelus ille. Scd̄o an appa/
ruit virgini in visione corporali. Tertio si
fuit cōueniēs vt angelus virgini annū ca
ret in ea dei filiū incarnādū. Prio de ordie
illiꝰ angeli varia solet ēē opinio. Quidā di
xerūt ꝙ fuit d̄ ordine infimo. s. angeloꝝ q̄r
ꝑ illos ꝯsueuerūt diuina hoībus reuelari

Et hoc videtur innuere textus cū dicit an
gelus ⁊ nō dicit archāgelus. Sed ad hoc
dicimus ꝙ q̄uis ꝓprie angeli dicātur illi
qui sunt in vltimo choro infime ierarchie
tamen large omnes de quibuscūq̄ ordini
bus angeli nūcupantur. Nam vt Isid. te/
statur in iij. ethimo. li. Angelus latine nū
cius dicitur. Omēs autē vel mediate vel
īmediate diuina nūciant. que ab ipso deo
prius seraphin reuelātur: ⁊ ipi illa cheru/
bin manifestāt. ⁊ sic gradatim vsq̄ ad vl/
timū ordinē ſm dionisiū. Et ꝓpterea licet
Lucas dicat Missus est angelus. nō tñ
ita stricte accipit̃ vt nō potuerit esse de ali/
quo ordine superiori. Hinc Bern. super
missus est ait. Non arbitror hūc angelum
ex minoribꝰ esse q̄ qualibet ex causa soleāt
ad terras crebra legatione fungi qḋ ex eiꝰ
noīe palam intelligi datur. qḋ interpretat̃
fortitudo dei q̄ nō ab aliquo alio forti ⁊ ex
cellenti vt solet spū: sed ab ipo deo mitti ꝑ
hibetur. Sctūs ꝟo Tho. in iij. scripto sen
tentiaꝝ di. iij. ⁊ iij. pte. q. xxx. dicit ꝙ ille an
gelus fuit de medio ordine infime ierar/
chie: q̄ est ordo archangeloꝝ. Qḋ cōueniē/
ter videt̃ esse factū vt saluaret̃ ꝓprietas or/
dinū. q̄ ad angelos pertinet dirigere actꝰ
alicuius hōis q̄ ad ipm tm̄ pertinēt. vnde
dicūtur minima nūciare. Ad archāgelos
ꝟo pertinet dirigere actus hōis in totam
multitudinē redundātes. vnde ⁊ mediij. s.
archangeli dicūtur quasi ṗncipes angeli
Quia ergo cōsensus virginis q̄ ꝑ angelū
req̄rebat̃ erat actus singularis ꝑsone redū
dans in vtilitatē multitudinis: imo totius
humani generis. Ideo credit̃ ꝙ fuerit de
ordine archangeloꝝ. ⁊ ꝙ fuerit summus i
illo ordine. Et hoc videt̃ habere firmita/
tē ex eo ꝙ ecclīa cantat. Gabrielē archan/
gelū credimus diuinitꝰ te esse affatū. Alij
aūt opinātur angelū illū fuisse de ordine se
raphin: quoniā vt Grego. dicit. Summū
angelū venire dignū fuerat: q̄ summū oīm
nūciabat. Nec incōueniēs ꝙ pro tanta re
singularissima singularis nūcius mittere
tur q̄ esset omniū angeloꝝ excellētissimus.
Dictus est aūt gabriel. q̄ vt Grego. dicit
in omelia. Hoc nomē officio suo congruit
Gabriel em̄ dei fortitudo nominatur. Per
dei ḡ fortitudinē nūciandū erat q̄ virtu/
tum dn̄s ⁊ potens in prelio ad debellan/
das potestates aereas veniebat. ¶ Secū/
do dubitari solet an angelus ille apparuit
virgini in visione corporali: Et respondet
Tho. iij. parte. q. xxx. ꝙ sic. Nam Augꝰ. in
persona ꝟginis in ſmone loquēs ait. Ve/
nit ad me quidā magnus paranimphus
xp̄i nō patriarcha ṗmus: aut ꝓpheta egre
gius: sed Gabriel archangelus facie ruti
lans. veste coruscans. incessu mirabilis q̄
ꝑrinere nō possunt nisi ad corporeā visio/
nē. Hoc aūt conueniēs fuit. Primo ratio/
ne similitudinis. q̄ illud qḋ annūcieba/
tur erat incarnatio dei inuisibilis. vnde cō
ueniēs fuit vt ad huius rei declarationē
inuisibilis creatura formā assumeret in q̄
visibiliter appareret cū etiā oēs apparitio
nes veteris testamenti ad hanc apparitio
nē ordinētur qua dei filius apparuit i car
ne. Secūdo fuit conueniēs ratiōe certitu/
dinis. Ea em̄ que sunt oculis subiecta cer/
tius cōprehendimus q̄ȝ ea que imagina/
mur. Unde dicit Chriso. sup Matth. ꝙ
angelus nō in somnis īmo visibiliter vir/
gini astitit. Nam q̄ magnā valde reuela/
tionē ab angelo accipiebat. Egebat tante
rei euētus missiōe solēni. Tertio fuit cōue
niēs vt āgelus visibilit̃ appareret rōne alti
tudinis. s. ꝓpter altitudinē ⁊ dignitatē ma
tris dei q̄ nō solū in mente: sed in corporeo
ventre erat dei filium receptura. Et ideo
nō solum mens eius sed etiā sensus corpo
rei erant visione angelica delectādi. Et si
obijceretur ꝙ ſm Aug. xij. sup Genes. ad
litterā. Intellectualis visio est potior ⁊ di/
gnior q̄ȝ corporalis. ⁊ precipue ipsi angelo
magis cōueniēs. Nam visiōe intellectua/
li videt̃ angelus in sua substātia: visione
aūt corporali videt̃ in figura assumpta cor
porea. Igit̃ angelus annūciās magis ap
parere debuisset in visione intellectuali q̄ȝ
corporali. Respōdet Tho. vbi. s. ꝙ intel/
lectualis visio est potior q̄ȝ imaginaria vel
corporalis si sit sola. Sed ipe Augꝰ. dicit
ꝙ est excellētior ꝓphetia q̄ habet simul in/
tellectualē ⁊ imaginariā visionem q̄ȝ illa
que habet alterā tm̄. Beata ꝟo virgo nō
solum percepit visionē corporalē: sed etiā
intellectualē illuminationē. Unde talis
apparicio satis nobilis fuit Fuisset tamen

nobilioꝛ si ip̄m angelū intellectuali visiōe
in sui sb̄stātia vidisset, sꝫ hoc nō patiebatꝛ
status hoīs viatoris. ¶ Tertio queritꝛ si
fuit cōueniens vt angelus annūciaret vir
gini dei filiū in ea incarnandū. Et ad hoc
respondetur ꝙ sic triplici ratione.
¶ Primo ex parte dei.
¶ Secūdo ex p̱te angeli.
¶ Tertio ex parte ꝟginis.
¶ Primo fuit cōueniens ex p̱te dei: vt in h̄
seruaretꝛ oꝛdo quē ipse statuit quo mediā/
tibus angelis homines ad diuina perue/
niūt. Vn̄ Dionysius. iiij. ca. celestis ierar/
chie dicit. Diuinū Jesu benignitatis my/
steriū angeli p̱mum edocti sunt postea per
ipos ad nos cognitionis gr̄a transiuit. Et
in eodeꝫ li. ait. Diuinas visiones glorioſi
patres nostri adepti sūt p̱ medias celestes
ꝟtutes Tho. ṗa. ṗe. q. lxxi inquit Loquitꝛ
de visionibus ꝓpheticis q̄ facte sunt medi
antibus angelis Et si aliq̄s instaret ꝙ vir
go mater dei superioꝛ erat angelis. Sꝫ vt
Dionysius refert ca. vij. celestis ierarchie.
Supremis angelis fit reuelatio immedi/
ate a deo. ergo ⁊ ipsi virgini. Respondere
possumus ꝙ mater dei superioꝛ erat āge/
gelis ꝙ̄tum ad dignitatē ad quā diuinitꝰ
eligebatꝛ. Sed ꝙ̄tum ad statū p̄sentis vi/
te inferioꝛ erat angelis. qꝛ etiā ipse xp̄s ra
tione passibilis vite fuit paulominꝰ ab an
gelis minoꝛatus. vt dicit ad Hebꝛe. ca. ij.
Sed qꝛ xp̄s fuit viatoꝛ ⁊ comp̄hensoꝛ ꝙ̄/
tum ad cognitionē diuinoꝝ nō indigebat
ab angelis instrui. Sed mater dei nōdū
erat in statu comp̄hensoꝛū. Et ideo de di/
uino conceptu p̱ angelos instruenda erat.
Si vero vlterius cōtra hoc quispiā oꝑpo/
neret dicens. ꝙ beata virgo incarnationis
fidem habebat sine qua nullus esse pote/
rat in statu salutis, ergo non egebat super
hoc ab angelo instrui. Ad hoc responderi
potest: ꝙ licet beatissima virgo plenā fidē
haberet de xp̄o incarnando tamen qꝛ hu/
milis erat: non alta de se sentiebat neqꝫ co
gitabat se tanti domini matrem futurā: ⁊
ꝓpterea erat super hoc ab angelo instruen
da. Secūdo fuit cōueniens ex parte ange/
li. Jdeo inquit Beda in omel. Aptū hu/
mane restauratiōis p̱ncipium vt angelus
ad virginem mitteretur partu consideran
dam diuino: qꝛ prima perditionis huma/
ne causa fuit cū serpens a diabolo mitteba
tur ad mulierem spiritu superbie decipien
dā. Tertio fuit expediens ex parte ꝟginis
tum. vt ex tali nūcio mens eius eleuaretur
in deū: qꝛ vt inquit Augustinus li. de vir
ginitate. Beatioꝛ fuit Maria concipien
do fidem xp̄i ꝙ̄ concipiendo carnē xp̄i. Et
postea subdit. Materna ꝓpinquitas ni/
hil Marie ꝓfuisset: nisi felicius xp̄m coꝛ/
de ꝙ̄ carne gestasset. Tum vt esset certioꝛ
testis huius sacramēti quādo sup̱ hoc di/
uinitus erat instructa. Tum etiā vt eiꝰ pu
ritas ostenderetur Vnde Hiero. ad pau
lam ⁊ eustochiū bene inquit. Angelus ad
ꝟginem mittitur: qꝛ semp̱ est angelis co/
gnata virginitas. Tum vt voluntaria sui
obsequij munera deo offerret: ad qđ se p̄m
ptam obtulit dicens. Ecce ancilla domi/
ni. Erat enī quoddā spirituale matrimo/
niū inter deū ⁊ humanā naturā. Et ideo
per annunciationē expectebatur cōsensus
ꝟginis loco totius hūane nature. ¶ Ter/
tio considerare debemus missionis ange/
lice excellentiā respectu virginis. Jp̄a vti/
ꝙ̄ sola facta fuit digna poꝛtare in vtero re
gem celoꝛū et dominū omniū creaturarū.
Ob quod ecclesia sancta sibi dicit. San/
cta ⁊ immaculata virginitas q̄bus te lau
dibus offeram nescio. qꝛ quem celi capere
non poterant tuo gremio cōtulisti. At ⁊ in
persona eius ita cunctos fideles affatur.
Cōgratulamini mihi om̄es qui diligitis
me: qꝛ cū essem paruula placui altissimo.
⁊ de meis visceribus genui deū ⁊ hominē
Hec est ista pulchꝛa et decoꝛa nimis filia
hierusalē: cui dixit deus illud Canticoꝛū.
vi. ca. Pulchꝛa es amica mea suauis ⁊ de
coꝛa. Hec est de qua ibidem subsequitur.
Vna est columba mea: perfecta mea: hec
est quam viderunt filie syon et beatissimā
p̱dicauerunt ⁊ regine laudauerunt eā. O
felix puella O celi regina merito quilibet
homo vel angelus dicere tibi potest illud
Prouer. vl. ca. Multe filie cōgregauerūt
diuitias: tu supergressa es vniuersas. Ad
ipsam solā missus fuit de aula summi dei
legatus singularis et insignis vt ipsa ꝟgo
contentaretur concipere xp̄m: qui de ipsa
carnē suscipere cupiebat. Erat inquit euā

In sui ꝟo glorificatiōe cōsummata ē eius
grā ꝑficiens eā in fruitione oīs boni. Sꝫ
orit̄ hic difficultas an beata virgo habu/
buit aliquas grās gratis datas. puta sapi
entie ⁊ virtutū ⁊ miraculoꝝ. ex eo ꝙ non le
gitur docuisse qđ spectat ad sapientiā. aut
miracula fecisse. Ad quod ita dicit sanctꝰ
Tho. Non est dubitandū qn beata virgo
acceperit excellenter donū sapientie ⁊ gra
tiā virtutū ⁊ etiā grām ꝓphetie. nō tamen
accepit vt haberet oēs vsus haꝝ ⁊ simi
liū gratiaꝝ sicut habuit xp̄s: sed ſm ꝙ cō/
ueniebat cōditioni ipsius. Habuit nanqꝫ
vsum sapie in cōtemplando. ſm illud Lu
ce. ij. c. Maria aūt cōseruabat oīa verba
hec cōferens in corde suo. Nō aūt habuit
vsum sapie qn̄tū ad docendū eo ꝙ nō con/
ueniebat sexui muliebri. Nā vt dicit apl's
Mulieri docere in ecclesia non permitto.
Miraculoꝝ ꝟo vsus sibi nō cōpetebat dū
viueret: qꝛ tunc tp̄is doctrina cōfirmāda
erat miraculis xp̄i. Et ideo soli xp̄o ⁊ eius
discipulis q̄ erāt baiuli doctrine xp̄i cōue/
niebat miracula facere. Propter qđ etiam
de Johanne baptista dꝛ. Joh. x. ꝙ signum
nullū fecit. vt. s. omnes in xp̄o intenderent
Vsum aūt ꝓphetie habuit virgo. vt patet
in cantico qđ fecit. Magnificat aīa mea
dn̄m. ¶ Secūdo cōsideremus ꝟginis tur
bationem. de qua scribit Lucas. Que cū
audisset turbata est in sermone eius: et co/
gitabat qualis esset ista salutatio. vbi ap/
paret laus virginis. in auditu. in affectu ⁊
cogitatu. In auditu laudat̄ modestia. qꝛ
audit ⁊ tacet. In affectu verecūdia vnde
turbata est. In cogitatu prudentia. qꝛ co/
gitabat qualis esset ista salutatio Turba
ta est aūt de angeli sermone nō de eius vi/
sione qm̄ angelos sepe viderat: sꝫ nūqꝫ ta/
lia loquentes audierat. Ob nouitatē igit̄
salutationis admirari compulsa fuit. Nā
vt Hieroꝯ. ait. Iniungit̄ noua legatio an/
gelo ⁊ virgo nouā ꝓfessa virtutē: noue sa/
lutationis honorat̄ obsequio. Frācis cus
de marone in suo. iij. di. iiij. dicit ꝙ ꝟgo sā/
ctissima i hac sua turbatiōe cogitabat my
steriū incarnationis verbi qđ sibi in salu/
tatione extitit reuelatū. Et dicūt quidā: ꝙ
sibi etiā fuit cū hoc reuelatū mysteriū pas/
sionis filij sui. Alij vero tenēt ⁊ melius: ꝙ
mysteriū incarnatiōis in ea complendum
fuit sibi reuelatū nō tamen modus. s. ꝙ vir
go pareret: ⁊ ideo timebat ne hoc esset vel
fieret cū ꝟginitatis diminutiōe. id circo đ
hoc timebat. Et forte plus appetebat esse
virgo qꝫ verbum cōcipere sine virginitate
virginitas em̄ est de numero laudabiliū.
verbū ꝟo cōcipere de numero honorabili/
um circa qđ nō est virtus: sed p̄miū virtu
tis. Premiū ꝟo honorabile. sꝫ virtus lau/
dabilis: sꝫ ꝟtus est magis appetenda qꝫ p̄
mium virtutis: qꝛ hō circa ꝟtutem meret̄
nō aūt circa p̄mium: qꝛ nec est in sua pote
state. ¶ Tertio ꝯsideremus ꝟginis decla
rationē qualiter fuit ab angelo declarata
⁊ cōfortata Ne timeas inq̄t Maria. s. de
salutatione insolita: cuius causa subditur
Inuenisti em̄ grām apud deū: non solum
ꝓ te. sed ꝓ toto genere hūano Vbi Bern̄.
ait. Quam grām. Dei ⁊ hoim pacē: mor
tis destructionē ⁊ vite reparationē. Sub/
didit angelus. Ecce ꝯcipies in vtero ⁊ pa
ries filiū ⁊ vocabis nomen eius Jesum: h
erit magnus. Semꝑ enī fuit magnus đs
sed futurus erat magnus hō ⁊ magnus ꝓ
pheta. ſm ꝙ dꝛ Lu. xvij. c. Propheta ma/
gnus surrexit in nobis ⁊ filiꝰ altissimi vo/
cabit̄ ⁊ ipius dei q̄ solus ē altissimus. Nā
vt exponit Nico. de lira sequendo Bern̄.
Homo enim altus est inter creaturas cor
porales. sꝫ angelus altior: deus solus altis
simus. Ista autē filiatio dei accipit̄ hic ꝑ
naturā in oibus alijs qn̄tūcūqꝫ sanctus est
tm̄ filiatio dei ꝑ adoptionē. Addidit āge/
lus. Dabit illi dn̄s đs sedē dauid p̄ris sui
⁊ regnabit in domo Jacob in eternum: qđ
spūaliter intelligendū est. Nā xp̄s non se/
dit suꝑ thronū dauid loquēdo de tēporali
regno: imo istud negauit corā pilato dicēs
Regnū meū nō est de hoc mūdo. tn̄ in re/
surrectiōe sua accepit potestatē etiā inq̄tū
homo suꝑ oēm creaturam ſm ꝙ ipē dixit
Matth. vlti. ca. Data est mihi ois pote/
stas in celo ⁊ in terra. Inq̄tū enī đs non
accepit aliquā potestatē de nouo siue in tē
pore. Angelus ḡ loquit̄ hic de regno spūa
li ⁊ celesti: qđ figuratum fuit ꝑ regnū Da
uid tp̄ale sicut ⁊ celestis hierl'm ꝑ tp̄alem.
ꝓpterea dixit. Regnabit in domo Jacob i
eternū. i. suꝑ electos. Dicit hic Nicolaus

de lira q̄ de domo Abraam ⁊ Isaac aliq̄
fuerũt reprobari sicut Ismael ⁊ Esau. ſ; in
domo Jacob oẽs eius filij a sanctis docto
ribus inter electos sunt computati. q̄ ⁊ si
aliq̄ peccauerũt tñ egere penitẽtiã. Cõclu
sit angelus de xp̄o. Et regni eius non erit
finis. Nam ſm q̄ dicit Nico. de lira. Xp̄s
nõ solũ inq̄ntum deus. ſ; etiã inq̄ntũ hõ re
gnabit in eternũ sup oẽs hoĩes ⁊ angelos.
Dixit aũt Maria ad angelũ. Quõ fiet
istud q̄m viꝝ nõ cognosco. Licet enim cre
deret firmiter verbũ angeli implendũ d̃ cõ
ceptione xp̄i. q̄ tñ angelus ad plenũ nõ ex
presserat modũ concipiendi. Ideo de h̊ q̄/
siuit allegando virginitatis amorem: ſm
enĩ q̄ dicũt doctores in. iiij. di. xxx. Beata
virgo añq̄ desponsaretur Joseph habuit
obseruantiã castitatis virginalis in ꝓposi/
to ex instinctu spũsscti nõ tñ vouerat exp̄s
se. Sed cum postea deo ordinante esset ei
desponsata qui erat in simili ꝓposito: simł
emiserũt votũ. Respõdens g̊ angelus de/
clarauit modũ cõcipiendi dicens. Spũs/
sanctus supueniet in te: qd̃ multiplicit̃ ex/
ponit Tho. in. iij. di. iij. Primo superueni/
et in te. i. sup possibilitatẽ ⁊ cursum natu/
re dando fecunditatẽ ⁊ seruando ꝟginita
tem. Secũdo supueniet in te. id est supra
habes id qd̃ de plenitudĩe eius quia sicut
olim impleuit mentẽ nũc implebit ventrẽ
Tertio supueniet in te. i. sup de celis veni
et q̄ oĩne datũ optimũ desursum ẽ. Quar
to supueniet in te. i. supra merita tua et su/
pra merita omniũ creaturaꝝ. Quinto su/
pueniet in te. i. sup oẽs q̇ ante te fuerũt Et
virtus altissimi. s. dei filius qui est de p̄ris
sapientia ⁊ virtus vt d̃r. i. ad Chorin. i. c.
Obumbrabit tibi. i. sub vmbra carnis la/
tebit. q̄ sub vmbra carnis latuit ꝟtus dei
tatis Ideoq̄ ⁊ qd̃ nascet̃ ex te sanctũ. Sã
ctũ dicit absolute absq̄ determinatiõe. q̄
si dixisset sanctus deus vel sanctus homo
vel aliq̄d consimile non expressisset sancti/
tatẽ eius complete. q̄ in eo est sanctitas di
uina ⁊ humana ⁊ q̇cq̇d sanctitatis potest
excogitari in quacũq̄ creatura eminenti⁹
est in xp̄o. Ideo dicit sanctum absq̄ deter
minatiõe. Sicut etiam deus dixit Moy/
si. Exo. iij. ca. Ego sum q̇ sum. sic dices fi/
lijs israel. Qui est misit me ad vos. vt per
hoc ostenderet̃ plenitudo essendi. imo infi
nitas est ꝓpria ipius dei. Et postea conclu
sit ãgelus. Vocabit̃ filius dei: nõ adopti/
uus sicut alij sed naturalis. Et ad maio/
rem assertionẽ declarat angelus dictũ su/
um ꝑ exemplũ ĩgẽs Et ecce Elisabeth
cognata tua ⁊ ipa concepit filiũ in senectu
te sua. Et hic mensis est sextus illi que vo
catur sterilis: q̄ nõ erit impossibile apud
deũ omne ꝟbum. i. factũ. dicere enĩ dei est
facere. ſm illud Psał. Dixit ⁊ facta sunt.
Et licet magis sit virginẽ parere q̄ vetu
lam sterilẽ. tñ vt Ambro. dicit in examerõ
Ob hoc multe steriles pepererũt: vt prius
credatur ꝟginis. Et ideo cõceptus Elisa
beth sterilis inducit̃ nõ quasi sufficiẽs ar/
gumentũ: sed quasi figurale quoddam ex
emplũ Et ideo ad confirmationẽ hui⁹ ex/
empli sumitur argumentũ efficax ex om/
ni potentia diuina. Tꝑus iam adesto illi
beata virgo. vt aperias spõso celesti pulsã
ti vt dei filium tuo vtero leta suscipias. vt
matrimoniũ humane ⁊ diuine nature tuo
sacro ꝯsensu ꝑficias. Ecce in celestibꝫ spi/
ritibus tã auidissima ẽ expectatio. In pa/
tribus in limbo manẽtibus tot clamores
⁊ gemit⁹. In hoĩbus viatoribus de deo re
cte sentiẽtibus tot profunda suspiria vna
vox oĩm: vnus clamor: vna p̄catio. Ange/
lus Gabriel noĩe oim te p̄catur. tibi supꝑli
cat vt ꝑ eũ iam dicta ⁊ indubitanter ꝓmis
sa acceptare benigne digneris.

¶ Q; conceptio christi fuit miraculosa ra
tione virginis ⁊ tẽporis atq̄ inauditi mu
neris. Capitulũ. III.

TErtiũ mysteriũ cõtem
plandũ circa virginis annũcia
tionẽ d̃r mirabilis cõceptionis.
Currite gentes vndiq̄: ⁊ inspicite cordis
oculis Mariã virginẽ post tanta sibi di
ninitus reuelata cũ incredibili humilita/
te nõ sine lachrymis genuflexã et manibꝫ
p̄us expansis facieq̄ ad celũ erecta paula
tim caput inclinando brachiaq̄ remittẽ/
do dicere. Ecce ancilla dñi fiat michi ſm
verbũ tuum. Super quo verbo Bernar.
ait. Que est tam sublimis humilitas q̄ ce
dere nescit honoribꝫ: insolescere nescit glo/
ria. Mater dei eligitur: ⁊ ancillã se nomi

nat His vbis expletis aduenīēte spū sancto mox vbum in vtero: mox intra vterū vbum caro cōcepitq₃ vgo filiū. Fuit autē illa cōceptio miraculosa triplici ratione.
¶ Primo ratione tempis.
¶ Secūdo ratione virginis.
¶ Tertio ratione muneris.
¶ Primo fuit illa ꝯceptio miraculosa rōe tpis. qꝛ facta fuit in instanti: nr̄a vo successiue ꝑm Damascenū. Nam vt inq̄t Tho. in. iij. di. iij. ꝛ. iij. pte. q. xxxiij. Cōceptio xp̄i facta fuit virtute diuina: que cū sit infinita effectū suū subito ꝛ in instanti ꝓducere potest. Unde in illa cōceptione quattor simul ꝛ semel facta fuerūt virtute dei. Primū fuit cōuersio sanguinis purissimi beate virginis in carnē ꝛ alias ptes corporis xp̄i. Secundū fuit formatio membroꝝ organicoꝝ. Tertiū animatio corpis organizati. Quartū assumptio corpis ꝛ aīe a diuinitate. ita vt in eodē instanti inuent⁹ sit xp̄s in ventre virgineo verus homo ꝛ verus deus. ¶ Scdo fuit illa cōceptio miraculosa rōne virginis. Magnū q̄ppe ē supnaturale vt virgo concipiat. Sed vt ait Tho. vbi supra. Miraculū cōtingit esse duobus modis. Uno mō qn̄ neq₃ agens est naturale neq₃ materia est naturalit̄ ꝓportionata ad talē formā. vt formatio hominis de limo terre q̄ est miraculosa tā ex pte agentis q̄ꝫ patientis. Alio mō cōtingit miraculū qn̄ materia est naturalis. agens vero supnaturale. sicut dum aliquis a febre sanatur. Quia ergo materia quā virgo administrauit ad formatōnē corporis xp̄i fuit natural̄ ex qua naturaliter formari pōt corpus hoīs ꝛ ꝓpter hanc materiaꝫ naturalē xp̄s dicit̄ naturalis filius virginis. Sed vtus formās fuit diuina. Et qꝛ vnūquodq₃ magis iudicat̄ ꝑm formaꝫ q̄ꝫ materiā: ꝛ ꝑm agens magis q̄ꝫ ꝑm patiēs Inde est q̄ cōceptio corpis xp̄i debet dici simpliciter miraculosa ꝛ supnaturalis ꝑm q̄d vero ex parte materie potest dici naturalis. ¶ Tertio cōceptio xp̄i potest dici miraculosa rōne muneris. Concessum q̄deꝫ fuit virgini in tali cōceptu munus inauditū. vt. s. plus posset ipa facere d̄ deo q̄ꝫ deus de seipso. Quedā eni contraria ꝛ contradictoria inter deū ꝛ virginē videbātur que dum accessit deus ad virginē concordata sunt. Puta impossibile erat deū non generare: impossibile erat virginē generare. Impossibile erat deū generare nisi deū Impossibile erat virginem generare deū. Impossibile erat deū cū alia ꝑsona genenerare. Accessit deus ad virginē ꝛ necesse fuit virginem generare ꝛ nō alium q̄ꝫ deum: ꝛ non de alio q̄ꝫ de se. Sꝫ deus nō potuit generare nisi deū de se. ꝛ tamen virgo deū fecit hominē. Deus nō potuit generare nisi infinitū. immortalē. eternū. insensibilem. inuisibilem. impalpabilem sub forma dei. Sed virgo fecit eū finitū. mortalē mendicū. tempalem. palpabilē sensibilē. visibilē sub forma serui supposi tū sub natura creata. Mirū certe vna puella nesciuit quibus blandicijs maiestatē diuinam inclinauit. vestiuitq₃ summum amabile opprobrijs. angustijs. penalitatibus ꝛ ignominijs. quod totū ꝓ salute humani generis ꝓcreatum est. O igitur res stupenda ꝛ omni plena pietate. Ecce q̄ ꝓ recōciliatione humana paceq₃ cōponenda inter omnipotentissimū deū offensum et reū hominē inscrutabilis altitudo diuini cōsilij matrimoniū cōtrahendū inter dei filiū ꝛ humanā creaturā mira dispensatione stabiliuit Et qm̄ consensus efficit matrimoniū missus est a patre misericordiaꝝ ꝛ luminum angelus Gabriel ad mundissimam virginem: que donis sublimata diuinis incompabilis erat vniuersis que tam pie tamq₃ salutari diuine dispositioni totius nature humane persona p̄beret cōsensum. O admiranda legatio ꝛ ex omni parte veneratione dignissima: que nec ꝑmam similem visa est: nec habere sequentē Quid ē mai⁹ Quid subilmius. Quid deniq₃ salubri⁹ humano generi de celo offerri potuit. Plane nihil. Qd̄ eni natura non habuit vsus nesciuit. ignorauit ratio mēs nō capit humana. pauet celū stupet terra. ꝛ oīs creatura miratur. hoc totū ꝑ Gabrielē Marie nunciat̄ ꝛ ꝑ xp̄m adimplet̄. Nā in vginis vtero verbū caro factū est. Quisq̄s igitur es q̄ xp̄iano nomīe gloriaris mysteria huiuscemodi iusto ꝑpende iudicio. Tibi eni quondā abiecto. Tibi excluso a paradisi sedibus. Tibi ꝑ exilia lōginqua mori

rienti. Tibi in puluerem ꝛ cinerē resoluto
dū tñ nulla esset spes viuendi per incarna
tionē filij dei ꝛ virginis potestas data est
vt a lōginquo ad tuū reuertaris actorem.
recognoscas parentē. liber efficiaris ex ser
uo. de extraneo ꝑueharis in filiū vt qui ex
corruptibili carne natus es: ex dei spū re/
nascaris ꝛ obtineas ꝑ grām qđ nō habes
ꝑ naturā. Demus ergo deo clemētissimo gra
tias: ꝛ virginē matrem pijssimo colamus
affectu. vt sic ꝑuenire possimus ad patriā
celestem in qua viuit ꝛ regnat deus ꝑ infi
nita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo vigesimusseptimus de priuile/
gijs maternitatis virginis marie propter
que ipa mater prestantissima ꝛ singularis
merito nuncupatur.

VNde hoc mihi vt veni
at mater dñi mei ad me. Elisa/
beth sanctissime sūt verba ista
originaliter Luce. i. c. ꝛ in euangelio hodi
erne festiuitatis. Diē festū visitatiōis glo
riose ꝟginis Marie debite celebrare vo/
lentes ꝑscrutari diligēter debemus ꝗꝫ ex/
celsa supremaqꝫ sit laus eius ex eo ꝙ facta
fuit tanti filij dignissima mater. Nā Eli/
sabeth vetula nō semetipsa sꝫ spūssancti ra/
dio illustrata hoc nō sine admiratiōe grā
di ꝓclamauit. Statim nāqꝫ postqꝫ virgo
filiū de spūsancto concepit exurgens abijt
in montana. s. hierl'm q̄ erat altior galilea
cū festinatione ꝓpter honestatē ne diutius
videret in publico. ꝛ intrauit in domū Za
charie ꝛ salutauit Elisabeth. Ad quā sa/
lutationē exultauit infans Johannes: sex
menses hñs in vtero matris Hec vero ex
ultatio vt inqt Aug⁹ ad Dardanū potu/
it esse significatio rei tante. s. ꝙ mulier esset
mater dei a maioribus cognoscende nō a
ꝑuulo cognite. vñ in euangelio nō dr. Cre
didit infans in vtero eius: sed exultauit.
Uidimus aūt exultationē nō solū ꝑuulo
rum sꝫ pecoꝝ esse. Sꝫ hec inusitata existit
qꝛ in vtero. Et ideo sic solent miracula fie
ri facta ē diuitus in infante nō hūanit⁹ ab
infāte: q̄ꝗꝫ etiā potuerit in illo accelerat⁹
eē vsus rōnis ꝛ volūtatis vt intra viscera
materna iā posset agnoscere: credere ꝛ cō/
sentire ad qđ in alijs ꝑuulis etas expecta/
tur. Hec Aug⁹. Qui neutrū determina/
te asserit. sed siue exultatio illa fuerit absqꝫ
hoc ꝙ Johannes cognouerit diuinā ꝑsen
tiā siue ꝙ illā cognouerit totū tamē ascri/
bit diuino miraculo. Repleta igitur fuit
Elisabeth spiritusancto ꝛ exclamauit vo
ce magna. benedixitqꝫ virginē ꝛ fructū vē
tris eius. Indeqꝫ ꝟba protulit in themā/
te posita: in quibus se humiliando licet es
set virgine antiquior tamē quia ꝟgo erat
mater christi: indignā se tam vrbana salu
tatione fatetur. Propterea itaqꝫ qꝛ ꝛ nos
indeficienter visitamur a virgine que blā
da est dulcis ꝛ liberalissima cunctis mor/
talibus mater atqꝫ gratie ac misericordie
nuncupat. Ideo in ꝑsenti sermone de ma/
ternitatis eius ꝓuilegijs ꝑstantissimis: fi/
lio suo interueniente tractabimus. distin/
guemus autē tria ꝓuilegia.

¶ Primū dicit totalitatis.

¶ Secundū veritatis.

¶ Tertiū dignitatis.

¶ Qꝫ christus traxit totā corpulentā sub/
stantiā a virgine matre opere spiritussan/
cti ꝛ quare christus non dicit filius spiri/
tussancti. Capitulū. I.

PRimū priuilegiū ma/
ternitatis virginis gloriose dici
tur totalitatis. Alij nanqꝫ filij
corpulentam substantiā accipiūt partim
a patre partim a matre. Filius aūt virgi/
nis ab ipsa sola. Et qꝛ hoc totū ꝟtuti spūs
sancti deputatur: ideo in hac parte tria
sunt dubia aperienda

¶ Primū vtrū efficere cōceptionē xpi de/
beat attribui spūsancto:

¶ Secundū vtrum xpus possit dici conce
ptus de spūsancto.

¶ Tertiū vtꝝ xpus possit appellari filius
spiritussancti.

¶ Ad primū dubiū respondet Tho. iij. ꝑ
te. q. xxxij. ꝙ conceptionē christi tota trini/
tas est operata. qꝛ vt refert Aug⁹. i. i. de tri
ni. Indiuisa sunt opera trinitatis sicut et
indiuisa est essentia trinitatis. efficere ꝟo
conceptionē christi est quoddā opus diui
num. ideo cōmune est toti trinitati. Attri/
buitur tñ spūsancto triplici ratione.

¶ Primo ꝓpter causam incarnationis ex

parte dei.
¶ Secūdo ꝓpter causam incarnatiōis ex
parte nature assumpte.
¶ Tertio ꝓpter terminū incarnatiōis.
¶ Primo ꝓpter causam incarnatiōis ex ꝑ/
te dei. Spūs enī sanctus est amor patris
ꝛ filij. hoc aūt ex maximo dei amore proue
nit vt filius dei carnē sibi assumeret in vte
ro virginali. Scđo attribuit̄ conceptio xp̄i
spūisancto ꝓpter causam incarnatiōis ex
ꝑte nature assumpte. q2 per hoc datur in/
telligi ꝙ hūana natura assumpta est a fi/
lio dei in vnitatē ꝑsone nō ex aliq̄bus me/
ritis. sed ex sola gr̄a q̄ spūisancto attribui/
tur. Vn̄ Aug⁹. dicit in enchiridion. Iste
modus quo est natus xp̄s de spūsctō insi/
nuat nobis gratiam dei qua homo nullis
p̄cedentibus meritis ex ip̄o p̄mo exordio
nature sue quo esse cepit verbo dei copula
retur in tantam vnitatē ꝑsone vt idem ip̄e
esset filius dei. Tertio attribuit̄ conceptio
xp̄i spūisancto q2 hoc cōgruit termino in/
carnationis. Ad hoc enī terminata est in/
carnatio: vt homo ille q̄ cōcipiebatur esset
sanctus ꝛ filius dei. vtrūq3 aūt hoꝝ attri/
buitur spūisancto. Nam ꝑ ip̄m efficiūtur
hoīes filij dei. Ip̄e etiā est spūs sanctifica/
tionis. Sicut ḡ alij ꝑ spiritūsanctū sancti/
ficantur spūaliter vt sint filij dei adoptiui
ita xp̄s ꝑ spūm sanctū est in sanctitate con
ceptus vt esset filius dei naturalis. ¶ Se
cundū dubiū erat vtrū xp̄s possit dici con
ceptus de spūsctō. Et ꝙ sic ꝑ3. q2 sic cāta
mus in vtroq3 simbolo. In simbolo ap̄lo
rū. Qui cōceptus ē de spūsctō. Et In simbolo
patrū Incarnat⁹ ē de spūscō Et mat.
i. Inuenta est in vtero habens de spūsctō
Ad qđ clare intelligendū dicit Tho. ꝙ cō
ceptio non attribuitur soli corpori s3 ꝛ ipsi
xp̄o rōe ip̄ius corꝑis. In spū aūt sācto du/
plex habitudo cōsiderat̄ respectu xp̄i. Nā
ad ip̄m filiū dei q̄ dicit̄ esse cōceptus hab3
habitudinē cōsubstantialitatis. Ad cor/
pus aūt habitudinē cause efficientis. hec
aūt prepositio de vtrāq3 habitudinē desi/
gnat. Dicimus ergo xp̄m conceptū đ spū
sancto hoc mō: ꝙ efficacia spūsancti refe/
ratur ad corpus assumptū. cōsubstantiali/
tas ad personā assumentem. Et ꝯ̄ꝯ̄ dica
mus xp̄m de spiritusancto conceptum: nō
tn̄ dicimus ꝓprie corpus xp̄i de spūsancto
conceptū. q2 non est consubstantiale spiri/
tuisancto. sed magis dicimus corpus xp̄i
ex spūsancto. Unde Ambro. ait in li. đ spi
ritusancto. Quod ex aliquo est. aut ex sb̄a
aut ex potestate eius est. Ex sb̄a sicut fili⁹:
q̄ a patre est. Ex potestate sicut ex deo oīa
quō ꝛ in vtero habuit Maria ex spūsan/
cto. Notandū adhuc ꝑm Aug3. in ench. ꝙ
non eodē mō dicit̄ xp̄us conceptus de spū
sancto ꝛ Maria virgine Nā de Maria
virgine materialiter: de spūsancto effecti/
ue. Ex quo apparet ꝙ conceptio xp̄i habu
it tria p̄uilegia. Primū ꝙ esset sine pecca/
to originali. Secundū ꝙ esset nō puri ho/
minis. sed hoīs dei Tertiū ꝙ esset ꝟginis
ꝛ hec tria habuit a spūsctō. Et ideo dicit
Damascenus q̄ꝫtum ad p̄mum ꝙ spiritus
sanctus superuenit in ꝟgine purgans ip̄am
i. preseruans ne cū peccato originali conci/
peret. Quantū ad secundū dicit ꝛ virtutē
susceptiuā verbi dei tribuens. i. vt concipe
ret verbū dei. Quantū aūt ad tertiū sb̄dit
simul aūt ꝛ generatiuā. vt. s. manens ꝟgo
posset generare. ¶ Tertiū dubiū erat vtrū
xp̄s possit appellari filius spūsancti. Ad
qđ rn̄det Aug⁹. in ench. dicens. Natus ē
xp̄us de spū sancto non sic filius đ Ma/
ria virgine sicut filius. Et si diceret̄ ꝙ bt̄a
virgo dicit̄ mater xp̄i ꝓpter materiā qua3
in cōceptione ei⁹ ministrauit. ḡ videt̄ ꝙ etiā
spūsctūs possit dici pater eius ꝓpter hoc ꝙ
fuit p̄ncipiū actiuū in cōceptione ip̄i⁹. Et
vt dicit Aristo. in li. de generatiōe anima/
liū. Pater dat p̄ncipium actiuū in genera
tiōe: mater ꝟo ministrat materiā. Ad hoc
rn̄det Tho. vbi supra. ꝙ xp̄s cōceptus est
de maria virgine materiā ministrante in
similitudinē speciei. ꝛ ideo dicit̄ filius ei⁹.
Xp̄us aūt ꝑm ꝙ homo cōceptus est de spi
ritusctō sicut de actiuo p̄ncipio non tn̄ ꝑm
similitudinē speciei: sicut homo nascitur đ
patre suo. Sāctus ꝟo Bonauen. in. iij. di.
iiij. dicit. ꝙ ista locutio xp̄s est filius spūsā/
cti nullo modo est admittenda. tū ꝓpter vi
tandū errorē circa generationē eternā qua
ꝓprium est patris ꝛ non spūsancti genera
re. tum ꝓpter seruandam ꝓprietatem cir/
ca generationē temporalē que est vt filius
assimiletur patri ꝛ matri ꝑm similitudinē

speciei sicq̃ cū patre ⁊ matre eiusdē nature. Xp̃s ꝟo fm ꝙ homo nō ē eiusdē nature cū spūsctō nec illi assimilat̃ specifice ideo nec eius filius poterit esse. Igit̃ virtus spiritussctī fuit in virgine q̄ in ꝯceptione filij sui oēs naturas ⁊ partes mūdi vltima ꝑfectione compleuit. Et q̇dē deus in mūdi creatione nihil impfectū produxit: sed oia erant perfecta sicut ipoꝝ natura exigebat. Tamē cōsummatio perfectiōis vltie vsq̃ ad partū virginis delata est ⁊ soli virgini reseruata Entia em̄ appetebāt nobilissimū ens Spūalia nobilissimū spiritū. Rationalia nobilissimū rationale: Cōceptiones optimū cōceptū. Natiuitates optimū nascibile. Et breuiter oēs creature appetebāt optimū. His aūt omibus existētibus impfectis sic prouisum ē mūdo de femina sup omibus benedicta: q̄ vnico suo partu omib⁊ rerū generib⁊ summā ⁊ vltimā perfectionē adduxit. Et aduertas ꝙ hec puella tantā perfectionē attulit vniuerso ꝙ nō est ꝑfectiōis vlterioris capax. Nec deꝰ potest vlteriori ꝑfectiōe ipm mundū perficere. Et si ipē pater ⁊ spūssanctus de femina nascerētur nihil orbi accresceret ꝑfectiōis quia q̇cquid nobilitatis q̇cquid deitatis. ⁊ q̇cquid eternitatis est totū in orbe diffusum est ⁊ ꝓductū per virginē in illo eterno supposito ꝙ virgo Maria generauit Nec magnū est virgini ꝙ ꝑfectiōibus orbis vltimā perfectionē induxit. Cum ⁊ ipi vniuersitatis actori nōnullas ꝑfectiones adiunxerit. puta eterno p̄ncipio inceptionis principiū. Eternitati diuine tp̄ali ꝑiodū. Infinitati imense q̄ntitatē corporeā Speciei eterne pulchritudinē nouā. Sibi igit̃ soli cōpetit vt virgo conceperit xp̄m sitq̃ illius admirabilis mater.

¶ Qꝰ beata virgo fuit vera mater xp̄i. et quare xp̄s nasci voluit de femina.

Capitulum II.

Secūdū priuilegiū maternitatis ꝟginis beatissime dī veritatis pro cuius intelligentia clariori tria erūt hic dubia elucidanda

¶ Primū vtrū xp̄s debuit de ꝟgine nasci

¶ Secūdū vtrū beata virgo aliq̇d actiue egerit in conceptiōe corporis xp̄i.

¶ Tertiū vtrū sanctissima virgo fuit vera mater xp̄i.

¶ Ad primū dubiū dicit Tho. iij. pte. q. xxxi. ꝙ licet filius dei carnē humanā assumere potuerit de quacūq̃ materia voluisset ꝯueniēs tn̄ fuit vt illā assumeret d̄ muliere triplici ratione.

¶ Primo ꝓpter muliebrē sexū cōfortādū.

¶ Scđo ꝓpter veritatē astruendā.

¶ Tertio ꝓpter vniuersitatē generationū adimplendam.

¶ Primo fuit conueniens ꝓpter muliebrē sexū cōfortandū vt cōfortarētur mulieres sperarentq̃ ⁊ ipse per xp̄m debere saluari nō obstante ꝙ per Euā tanta oībus mala ꝓuenerāt. Hic Augꝰ. in li. lxxxiij. questionū ait. Hōīs liberatio ī vtroq̃ sexu debuit apparere. Nam q2 sexus masculinus ē nobilior ideo xp̄s humanā naturā in masculino sexu assumpsit. Quia ꝟo sexus femmineus liberandus erat. Hinc apparetq̃ vir ille de femina natus ē. Et idē in lib. de agone xp̄iana inq̇t. Nolite vosipos cōtemnere viri filius dei virum suscepit. Nolite vosipas contēnere femine filius de femina natus est. ¶ Scđo fuit cōueniēs ꝓpter veritatē astruendā vt sic veritas incarnationis nota fieret Et d̄ hoc sic loq̇t̃ Augꝰ. in ep̄la ad Volusianū. Si omipotēs deꝰ hoiem vtrūq̃ formatū nō ex materno vtero crearet sed repētinū inferret aspectibus nōne opinionē cōfirmaret erroris vt hominē verū nullo modo suscepisse crederetur. et dum omia mirabiliter facit auferret qđ misericorditer fecit. Nunc ꝟo inter deum ⁊ hominē mediator apparuit: vt in vnitate persone copulās vtrāq̃ naturā ⁊ solita sublimaret insolitis ⁊ insolita solitis tēperaret. ¶ Tertio fuit conueniēs vt xp̄s de femina nasceret̃ ꝓpter vniuersitatē generationū adimplendā. Nam p̄mus hō ꝓductus ē de limo terre sine viro ⁊ femia. Eua ex viro sine femina. Ceteri hoies a viro et femina generātur. Vn̄ ⁊ q̄rtus q̄si xp̄o vltimus relinquebat̃ vt ꝓduceret̃ ex femina sine viro Scđm dubiū elucidandū erat: vtrū beata virgo aliq̇d actiue egerit in cōceptiōe corporis xp̄i. Ad qđ r̄ndet sanctus Tho. ꝙ licet q̇dē velint dicere virginē aliq̇d actiue esse operatā in conceptione xp̄i.

Tamē melius ꝛ verius videtur sibi tene/
re ꝙ in ip̄a ꝯceptione xp̄i nihil actiue ope/
rata est: sed solū materiā ministrauit. ope/
rata tñ est ante cōceptionē aliq̄d actiue ꝑ
parando materiā vt esset apta conceptui.
Ratio ꝟo quare in conceptiōe nihil ē acti/
ue operata: summi potest ex dictis Augu
stini in x. sup Geñ. ad litterā. Principium
nāq̧ actiue in generatiōe dicit̄ ratio semi/
nalis. Corpus aūt xp̄i in sola materia cor
porali ꝑ diuinā potētiā cōceptiōis forma/
tionisq̧ ratione de virgine assumptū ē. nō
aūt ꝫm aliquā rationē seminalē humanā
Insup cū quelibet res sit ꝓpter suā opera/
tionē. vt dicit Aristo. ij. de celo ꝛ mundo.
Natura nō distingueret ad opus genera/
tionis sexū maris ꝛ femine: nisi esset distin
cta operatio maris ab operatione femine.
In generatiōe aūt distiguit̄ operatio agē/
tis ꝛ patiētis. Unde relinq̄tur ꝙ tota vir
tus actiua sit ex parte maris. passiua ꝟo
ex parte femine. ꝓpter qđ in plantis in q̄bꝫ
vtraq̧ vis cōmiscet̄ nō ē distinctio maris
ꝛ femine. Quia ergo virgo nō hoc accepit
vt esset pater xp̄i sed mater. consequēs est
ꝙ nō accipit potentiā actiuā in cōceptione
xp̄i siue aliq̄d actiue egerit. ¶ Tertiū du/
biū erat. vtrū beata virgo fuit vera mater
xp̄i: Sic em̄ dicit̄ in scripturis ꝙ fuerit ma
ter ꝛ xp̄s filius. Uñ Luc. i. dixit angelus
Paries filiū. Et Luce ij. peperit filiū. Et
Math. ij. Accipe puerū ꝛ matrē eiꝰ. Et
Lu. ij. Dixit mater eius ad illū. Fili q̄d fe
cisti nobis sic. Et Joh. ij. ca. Erat mater
Jesu ibi. Sed forte inq̄unt. mater sic no/
minat̄ q2 filiū illū in suo vtero ex miracu/
lo genitum educauit ꝛ aluit. ita ꝙ ex pieta/
tis officio: nō cōditiōe aut ꝓprietate natu/
re sic nuncupet̄. Ad qđ rñdemus ꝫm Au/
gustinū in li. de eccle. dogma vbi ait. Na/
tus est ꝫm veritatē nature ex deo dei filius
Natus est ꝫm veritatē nature ex homine
hōis filius. vt nō adoptione: non appella/
tione: nō nūcupatione: sed natura in vtra/
q̧ natiuitate nascēdo filij nomē haberet.
Fuit igitur virgo sanctissima vera mater
xp̄i q̄ ꝓbamus ex dictis sancti Tho. pri/
ma parte. q. xxvij. ꝛ iij. parte. q. xxxj. Nam
ad rationē vere paternitatis vel materni
tatis vel filiationis cōcurrūt ꝑcipue tria.
Prima est generatio viuentiū: vt viuū ge
neret viuum. Et ꝓpterea quia ignis gene
rans nō est q̄d viuens non dicit̄ pater aut
mater ignis generati. Scđm est collatio
substantie Nam faber lignorū nō dicitur
pater scamni aut cuiuslibet alterius arti/
ficij qđ ip̄e fabricat. q2 nō cōmunicat sibi
suā substantiā. Tertiū est materie prepa/
rate administratio ꝓpterea terra non dicit̄
ꝓprie mater hominis: quia est materia re/
mota. Et quartū addit̄ qđ est assimilatio
in natura specifica. Ideo capillus ab ho/
mine generatus nō dicitur filius hominis
quia nō assimilatur homini specifice. Cū
ergo beata virgo viuēs genuerit xp̄m vi/
uentem cōmunicauitq̧ ei corpulentā sub/
stantiā. administrauitq̧ ad formationē
corporis eius materiā preparatam ꝛ chri/
stus ab ea genitus fuit ei similis in specie
quia perfectus homo ex anima rationali ꝛ
hūana carne subsistens: sequit̄ ꝙ christus
fuit eius filius ꝛ ipsa illiꝰ vera mater. Si
aūt aliq̄s obijceret ꝙ xp̄s ex beata virgine
miraculose natus est. sed miraculosa gene
ratio non sufficit ad rationē maternitatis
vel filiationis. Nō em̄ dicimus Euam fi/
liam fuisse Ade. Ergo videtur ꝙ xp̄s non
debeat dici filius beate virginis. Respon/
dere possumus ꝫm Damas. in iij li. ꝙ na/
tiuitas tēporalis qua xp̄s natus est ꝓpter
nostrā salutē est quodāmodo ꝫm nos q̄m
natus est homo ex muliere ꝛ tēpore conce/
ptionis debito. Sup nos aūt q̄m nō ex vi/
rili semine sed ex sancto spiritu ꝛ sancta ꝟ/
gine super legē cōceptiōis. Ex quo vt inq̄t
Tho. iij. q. xxxv. Ex parte matris natiui/
tas illa fuit naturalis: sed ex parte opera/
tionis spūssancti fuit miraculosa. Unde
beata virgo ē vera ꝛ naturalis mater xp̄i.
Quis ḡ explicare queat q̄nto affectu filiū
istū gestauit in vtero: pepit in p̄sepio. suoq̧
lacte pauit vbere đ celo pleno. Quis enar
rare sufficiat q̄nto gaudio eiꝰ infantia mē/
bra ꝯtrectabat dū inuoluebat pānis ꝛ stri
cta cingebat fascia. Quis insup excogita/
ri valeat q̄ gratissima fuit āboꝝ ꝯuersatō
amoris pinguedie plena. Cōuiuebāt pa/
cifice Colloq̄bantur benigne Et virgo ore
mellifluo fili mi sepius ingeminabat: au/
diebat respondentē illū cū om̄i reuerentia

genitrix mea colendissima.
¶ Q̃z beata virgo dei genitrix ē dicēda q̃ meruit cōcipere xp̄m cuiꝰ insuꝑ prerogatiue ab hoīe nō possunt cōphēdi. Ca. III

Tertiũ priuilegiũ maternitatis ꝟginis illibate dr̄ dignitatis. Alie nāꝫ matres pu ri hōis: hec hōis ⁊ dei mater fuit. Sed pro huius partis expeditione iocunda tria adhuc dubia declaremus.

¶ Primũ vtrũ beata virgo sit dei genitrix appellanda.

¶ Scōm vtrũ beata virgo meruit concipere christum.

¶ Tertiũ vtrũ virginis prerogatiue possint ab homine comprehendi.

¶ Ad primum dubium respondemus ꝙ bene cōgrue ac verissime virginem glīosaz appellamꝰ genitricē dei. Inq̄t nāꝫ Johānes Damas. Theothotion vere sanctā Mariā predicamus virginē. Et in capitulis Cirilli approbatis in Ephsina sinodo dr̄. Si q̄s nō cōfiteř sanctā virginē genitricē dei anathema sit. Et sancta mater ecclesia ī diuinis officijs illā sic crebro nominat. In officio misse inducit ꝟsiculũ sedulij. Salue ait sancta parēs enixa puerpera regē q̇ celũ terrāꝫ regit in secula seculorũ. Uirgo dei genitrix quē totus nō capit orbis in tua se clausit viscera factus hō. Et in offertorio. Post partũ virgo inuiolata ꝑmāsisti dei genitrix intercede ꝓ nobis. Et in vesperis. Aue maris stella dei mater alma. Et in cōpletorio. Sub tuũ presidiũ ꝯfugimus sancta dei genitrix. Et in letanijs sancta dei genitrix ora pro nobis. Quare aũt sit cōueniēs ⁊ ꝓpria ista locutio declarata a sctō Bonauē. in .iij. di. iiij. Et a Tho. in iij. ꝑte. q. xxxv. q2 oīe nomē s̄gnificās in cōcreto naturā aliquā potest supponere ꝓ qualibet ypostasi illius nature. Cũ aũt vnio incarnationis sit facta in ypostasi: manifestũ est ꝙ hoc nomen deus potest supponere ypostasi habente hũmanā naturā ⁊ diuinā. Et ideo q̇cq̇d cōuenit diuine nature ⁊ humāe potest attribui illi ꝑsone. Cōcipi aũt ⁊ nasci ꝑsone attribuiř ⁊ ypostasi ꝯm naturā illā in q̄ cōcipiř ⁊ nasciř. Cũ ḡ in ipo p̄ncipio cōceptiōis fuerit humana natura assumpta a diuina ꝑsona cōueniēs ē ꝙ vere possit dici deũ esse cōceptũ ⁊ natũ de virgine. Ex h̄ aũt diciř aliq̃ mulier alicuiꝰ mater ꝙ eũ cōcepit ⁊ genuit. Quare ⁊ beata virgo vere diciř mater dei ꝙ sit mater diuinitatis: sed quia ꝑsone habentes diuinitatē ⁊ humanitatē est mater ꝯm humanitatē ꝓpter cōmunicatōnē idiomatũ. ¶ Scōm dubiũ erat vtrum beata virgo meruit cōcipere xp̄m. Ad qđ Bonauē. in iij. di. iiij. ait. ꝙ meritũ distinguiř tripliciř. Est eñ meritũ cōdigni: meritũ cōgrui: ⁊ meritũ digni. In merito condigni attendiř eq̇litas vtputa dũ q̄s ꝑ diē vel mēsem fuit alicui pio conueniēti mercede labore debito finito mereř mercedez illā de ꝯdigno. Quātũ eñ laborauit ⁊ q̄ꝫto tꝑe tm̄ sibi debeř: In merito cōgrui attēdiř dispositio ad aliquā mercedē cōsequēdā in futuro. puta si rex vł p̄nceps aliq̄s ꝓ sua magnificētia ꝓclamari fecisset ꝙ si q̇s vno cursu ꝑ determinatũ spaciũ p̄cederet reliquos currētes lucrareř librā vnā auri tũc multi h̄ audiētes ad currēdũ se prepa rēt. Inter q̊s esset vnus agilis valde ⁊ ad currēdũ plus ceteris expeditus licet nōdũ essent ī cursu. vel postq̄ꝫ currere ceperit añ q̄ꝫ ꝑuenerit ad terminũ diceret de isto vno ꝙ mereř p̄miũ merito cōgrui At postq̄ꝫ ꝑuenit ad terminũ mereř illud merito non cōdigni. q2 p̄miũ illud excedit laborez sed merito digni. Quia ex quo sic placuit regi vel p̄ncipi vt q̇ ad talē terminũ currēdo ꝑtingeret aurũ sibi dareř. Ille q̇ sic currendo p̄us ceteris applicuit ad locuz p̄fixũ factus ē dignus p̄mio ex liberalite p̄parato. Sic in ꝓposito beata virgo nō meruit cōcipere xp̄m merito ꝯdigni qm̄ incarnationis beneficiũ q̄ꝫtum ad suā substantiā vł essentiā est supra merita oīm hoim ⁊ angelorũ ⁊ ipiꝰ virginis benedicti Sz q̇a ex benignitate sua diffiniuit deus vt carnē sumeret pro salute humani generis ⁊ de muliere vna nasceret deus ⁊ hō Beata virgo a principio sue sanctificatōis ⁊ toto tꝑe intermedio vsꝫ ad incarnationem merebatur esse mater dei merito congrui q2 ꝓpter excellentiā sanctitatis sue ⁊ ꝑfectionē virtutũ ad hoc erat magis idonea siue disposita q̄ꝫ reliquę mulieres que potuerũt esse

in om̄i mūdo. At vbi verba illa sanctissi/
ma protulit. Ecce ancilla dn̄i ⁊ suū cōsen/
sum verbo firmaui ilico meruit merito di/
gni cōcipere xp̄m ⁊ effici mater dei. Tunc
siquidē inuenta est excessisse merita omni/
um electoꝝ ⁊ maxime propter preeminen/
tiam quattuor virtutum que includūtur
in verbis eius. Prima fuit obediētia: dū
dixit: Ecce. Exhibuit nanqꝫ se adeo prom
ptissimā ad obediendū deo q̄ꝫtum fieri po
test a pura creatura. Intēsissima fuit illi⁹
voluntas ad talem obedientiā q̄ꝫtum in/
tendi potuit neqꝫ tantum intensa fuit vo/
luntas abrae dum voluit filium immola/
re: aut quorūcunqꝫ: qui pro dei obediētia
dura ⁊ asperrima queqꝫ pati non recusa/
runt. Secūda virtus fuit humilitas: quā
expressit dum subdidit. Ancilla dn̄i: tunc
vtiqꝫ tantū respectu dei descendit in nihi/
lum ⁊ despectū sui ꝙ nulla vnqꝫ alia crea
tura ita viluerit sibiipsi pro deo sicut ipsa
Et licet magna fuit humilitas Abrae cū
dixit Genesis xviij. c. Loquar ad dominū
meū cū sim puluis ⁊ cinis. Et Job cū di/
xit. xvij. ca. Putredini dixi pater meus es
mater mea ⁊ soror mea vermibus. Et Jo
hannis baptiste dum se vocem appellauit
nihilominus humilitas virginis supera/
uit humilitatē istorū ⁊ quorūcunqꝫ alioꝝ
propterea in suo cantico dixit. Quia resp
xit humilitatē ancille sue: ecce enim ex hoc
beatam me dicent om̄es generatōes. Ter
tia virtus fuit eius fides quam explicauit
dum prosecuta est. Fiat mihi. Tūc siquit
dem captiuauit omnē intellectuȝ in obse/
quiū dei: credidit qꝫ simpliciter ⁊ purissime
quecunqꝫ sibi fuerant per angelū intima/
ta. Hic Elizabeth cōmendando illam di
xit. Beata que credidisti qm̄ perficientur
in te que dicta sunt tibi a dn̄o. Quarta vir
tus fuit charitas que expressa est dū ꝓtu/
lit. Scd̄m verbum tuū. Om̄e cor suū: om̄e
esse: om̄e posse obtulit volūtarie deo. ¶ Ter
tium dubiū erat vtrum virginis preroga
tiue possint ab homine comprehendi. Ad
quod respondemus ꝙ sicut perfectiōes di
uine om̄i intellectui sunt incomprehēsibi/
les sic perfectiones gratiaruȝ quas virgo
suscepit in conceptione filij dei solo diuino
intellectui: ⁊ xp̄i fuerūt cōprehēsibiles vn̄
creditur ꝙ ad illā abyssum inperscrutabi
lem omniū charismatū spūssancti q̄ ī bea
tam virginē descēderūt in hora cōceptōis
filij dei: intellectus humanus vel angeli/
cus nunqꝫ potuerūt attigere. Multo nā/
qꝫ plura operatus est deus in virgine ⁊ q̄/
dem grandia q̄ꝫ ea que scripta sunt aut ex
cogitata. Idcirco Hiero. in ſmōe ad pau
lam ⁊ eustochiū dum de virginis preemi
nentiā esset dictur⁹ ita locutus ē. Timeo
satis ⁊ valde pertimesco dū vestris cupio
parere profectibus ne forte sicut improbi
ita et indignus laudator inueniar ꝑfecto
cū nec sanctitas nec facūdia suppetant vt
beatam ⁊ gloriosam virginē digne lauda
re queā. Qm̄ vtverū fatear q̄cquid huma
nis dici potest verbis minus ē a laude dei
quia diuinis ⁊ angelicis est excellētius ꝑ
dicata ⁊ laudata preconijs. A prophetis
quidē prenūciata. A patriarchis figuris
et enigmatibus presignata. Ab euangeli/
stis exhibita ⁊ monstrata. Ab angelo ve/
nerabilit᷑ atqꝫ officiosissime salutata. pre/
terea qualis ⁊ quāta esset ab eodem diui/
nitus d̄clarat cū ait. Aue grā plena ⁊c̄.
Talibus nanqꝫ decebat virginē oppigne/
rari muneribus: vt esset gratia plena: que
dedit celis gloriam: terris deū: pacem gē/
tibus. finē vicijs: vite ordinē: ⁊ moribus
disciplinā: Hec ille: Propter q̄ om̄ia corā
Elizabeth deū ip̄a magnificauit. q̄ digna
tur de se nobis dicere illō Eccl̄iasti. xxiiij.
ca. Ego mater pulchre dilectiōis timoris
⁊ magnitudinis ⁊ sancte spei. In me ōis
gratia vie ⁊ veritatis. In me ōis spes vite
⁊ virtutis. Transite ad me om̄es qui con
cupiscitis me: ⁊ a generatiōibus meis ad
implemini. Spūs em̄ meus sup mel dul/
cis: ⁊ hereditas mea sup mel ⁊ fauū. Ad
eā ergo crebro confugiamus vt sua prote/
ctione liberemur ab om̄ibus malis immi
nētibus ⁊ benefaciēdo mereamur filij ei⁹
gratiā ⁊ tandē gloriā sempiternā Amen.

¶ Sermo XXVIII. de tribus virtutibus
contēplandis virginis gloriose in festo pu
rificationis eiusdem.

IMpleti sunt dies pur
gatiōis Marie ſm legē moy/
si. Scribuntur hec verba Lu.

ij. ca. et in euāgelio p̄sentis solēnitatis Splē
dor virtutū gl'iose virginis Marie miro
modo effundit in celo et in terra Nā ipsa
inquit Ambro. in li. de virginitate. Talis
fuit Maria vt ei⁹ vnius vita oīm sit disci
plina. Propterea q̄cūq; gesta sunt p eam
dn̄i illū paruulū presentauit in tēplo ratio/
nabiliter facta fuisse indubitāter tenendū
est. Quod vt et nos deuotius cōtemplare
possemus Sancta mater eccl'ia purifica/
tiōis eius festū cū benedictiōe cādelarum
agendū statuit. Deferūtur ꝓ̄o accēse can/
dele ille benedicte: vt inuat ꝙ virgo sacra/
tissima tota sit splēdida et luminosa. Fuit
aūt presentis solēnitatis institutor Ser/
gius papa: qui a sp̄usc̄o edoctus voluit vt
christiani singulis annis ad honorē geni/
tricis dei hac die totū mūdū cū accensis et
benedictis cereis illustrarēt. Inductus ꝓ̄o
ad id fuit quoniā Romani tēpore gētilita
tis et supsticiosi cultus idolorū in kalēdis
Februarij ad honorē Februe matris mar
tis: q deus erat bellorū vrbē de quito in q̄n
tū annū cū cereis et facibus tota nocte lu/
strabāt. vt filius eius illis victoriā de ini/
micis cōcederet cuius matrē tā solēniter
honorarēt. Similiter in februario sacrifi/
cabāt Februo. i. plutoni et ceteris dijs in/
fernalibus p animabus antecessorū suorū.
ideo et solēnes hostias offerebāt et tota no/
cte laudibus insistentes cū cereis et accensis
facibus vigilabāt. Et qm̄ difficile est con/
sueta relinquere xp̄iani de gētilitate con/
uersi adhuc predictas cerimonias obsua/
bāt qua de re pontifex maximus vt extin/
gueret paganorū errorē indixit vt benedi
cta luminaria ad honorē regine celorū ab
omibus fidelibus portarētur. Ipa nāq; nō
martis: sed iesu xp̄i filij dei dulcissima ma
ter a nobis colēda est cuius meritis et inter
cessione innumera: vt sic dicā: eam inuocā
tibus beneficia donātur. Ad cui⁹ laudes
explicādas hodierna die incumbere debe
mus que vagientē filiū ad tēplū pduxit:
ibiq; oia fecit q moyses in lege iubebat In
quibus per ipam laudabilissime gestis tri/
plicē eius virtutē pre ceteris eligimus cō/
templandam.

¶ Prima dicit virginitatis.

¶ Secunda humilitatis.

¶ Tertia liberalitatis.

¶ De ppetua virginitate sancte Marie q̄
fuit a prophetis prenunciata ab ipsa voto
confirmata et semper inuiolabiliter obser/
uata. Caplm̄ I.

PRima virtus excel/
lentissima illius felicissime
matris quā contēplari debe/
mus dicit virginitatis. Hec
designat in verbis moysi. Nam Leui. xij.
ca. ex ordinatiōe dei moyses dixit. Muli/
er si suscepto semine peperit imunda erit.
Ista cōditio si apposita dat intelligere. ꝙ
q̄nq; mulier esset paritura masculū nō su/
scepto semine. Ex quo doctores dicunt ꝙ
signanter moyses fuit ita locutus ad exci
piendā matrē dei ab immundicia. Et vt
Bern. ait. q2 timuit in matrē dn̄i blasphe
miā irrogare. Sed vt virginitatē illā ar/
denti⁹ veneremur in hac parte tria dubia
sint aperienda.

¶ Primū vtrū virginitas marie fuit ante
prenunciata.

¶ Scd̄m vtrū virginitas Marie fuit vo
to confirmata.

¶ Tertiū vtrum virginitas Marie fuit
semper obseruata.

¶ Ad pm̄ū dubiū rn̄demus ꝙ placuit al/
tissimo deo p multa ante retroacta secula
ꝟginitatē marie a suis pphetis et alijs q̄/
bus rē tam grādē notā effecit mirabiliter
preconisari. Omitto sibillarū oracula: ta/
ceo multorū patriarcharū testimonia. Tā/
tū referā q̄d in hystorijs hyspanie: quid in
Ezechiele: q̄d in Esaia fidelissime scribi/
tur In originali libro hystorie hyspanice
in ca. xl. de nōnullis incidētibus tp̄e Fernā/
di regis ita h̄r. Cū a p̄d toletū q̄dā iudeus
gra ampleādi vineā suā rupē cōminuisset
in medio saxi ɔcauitas reperta ē. vbi liber
erat folia lignea habēs descript⁹ tribus lin/
guis: hebreis: grecis: et latinis. scriptura
q̄si vni⁹ psalterij videbat. Hic lib. de tripli
ci mūdo disserebat. ab Adā vsq; ad anti/
xp̄m. Principiū ꝓ̄o tertij libri incipiebat a
xp̄o sic exordiēs In tertio mūdo filius dei
nascet in mūdo ex virgine Maria: par/
turq; salute hoim. Qd cū iudeus cōspice/
ret statī cū familia sua sacro fonte renatus

est. In fine vero libri erat q tpe Fernādi re/
gis inueniri debebat. Ad pphetā Ezech.
iā veniamus cui virginitas Marie reue
lata est. vñ ait .c.xliiij. Cōuerti me ad viā
porte sanctuarij exterioris que respiciebat
ad orientē: z erat clausa. Et dixit dñs ad
me: porta hec clausa erit z nō aperiet: z vir
nō trāsiet p eā. qm̄ dñs deus israel ingres/
sus ē p eā. Ubi Aug⁹. in smone ait. Mi
rabilis pphete visio sed mirabilior ē pphe
tie adimpletio. Quid ē porta i domo dñi
clausa: nisi q maria semp erit intacta. Et
qd est. Vir nō trāsibit p eā. nisi q Joseph
nō cognouit eā Et qd est solus dñs intrat
z egredietur p eā: nisi qz spūssanctus im/
pregnauit eā. Et qd est clausa erit in eter/
nū: nisi qz Maria fuit virgo ante partuz
z virgo post partum. Dicat ergo Maria
Porta facta sum celi: ianua facta suz filio
dei. illi facta sum ianua clausa: q post suā
resurrectionē ingressus ē p ostia clausa. p
q egressus est ad suos crucifixores. Ad di
scipulos autē suos clauso ostio cenaculi in
gressus est claustra: q natus de vētre meo
me matrē dimisit intactā. Adimpleuit vē
trē meū diuinitate z vterū meū nō euacua
uit castitate. hec ille. Esaias vero satis apte
ca. vij. virginitatē Marie pnūciauit. Ec
ce inqt virgo cōcipiet z pariet filiū: z voca
bitur nomē eius emanuel. Sed iudei con
tra nos arguūt. Primo qz in hebreo nō dr
virgo sed halma: z significat puellā abscō
ditā siue sit virgo siue corrupta. Scdo qa
dicit q nomē eius vocabit emanuel. Fili⁹
aūt virginis vocatus ē Jesus xps. Et ideo
aiūt iudei q hec pphetia non intelligit de
xpo z virgine matre: sed de Ezechia filio
regis Achas q post dictū pphete natus ē
Sed hoc impugnat Rabi Salomon per
hoc q Ezechias erat. xxv. annorū qn̄ cepit
regnare post Achas patrē suū immediate
vt habet iiij. Re. xviij. ca. Achas regnauit
tm̄ xvi. annis. vt habet iiij. Re. xvi. c. Er/
go in pncipio regni Achas anteq̄ dicere
tur pphetia Ezechias erat nat⁹ z erat no/
uē anorz. Et ppter h dic rabi Salomō q
hec pphetia est intelligēda de filio Esaie:
q acceperat vxorē iuuēculā z iam cōcepe/
rat de eo. Et qz de puero existēte i matris
vtero nescit si sit masculus vel femina. ideo
Esaias dabat Achas signū liberationis
a duobus regibus illū inuadere volētibus.
sicut patz iiij. Re. xvi. q vxor sua grauida
peret filiū masculū. Sz vt refert Nico. de li
ra. Ista expositio stare nō potest: qz ca. se/
quēti dicit de puero illo. Et erit extētio ala
rū eius implēs latitudinē terre tue o ema
nuel Et loqtur de terra regni iudee cuius
nūq̄ fuit dñs Esaias. Et pterea ad lit/
terā intelligitur de xpo q dñat iudee z om
nibus que sunt in celo z in terra. Ad pmū
vero obiectū dicit Nico. de lira. q halma in
hebreo significat absconditā: ita q nō du/
bitatur de integritate illius. Et scribit per
h. z nō inueniuntur nisi tres ita descripte.
Prima est rebecca de qua Geñ. xxiiij. c. dr
Puella decora nimis. Sequit puella que
egrediet. In hebreo ponit halma: q egre/
dietur. Secūda fuit maria soror moysi de
qua dicit Exo. ij. c. Fuit puella: in hebreo
ponit halma. Fuit balma. Et iste due fue
rūt virgines purissime qn̄ fuerūt virgines
nominate. Tertia ḡ fuit virgo Maria in
hac prophetia. Quare halma virginē si/
gnificat. Ad illud vero qd adducebatur de
nōie emanuel respondent doctores vt etiā
tactū est in smōe de circūcisioue q duplex
est nomē. s. nature vt homo z impositionis
vt petrus, z antonius. Emanuel itaq est
nomē nature. Jesus vero nomē impositōis
¶ Secundū dubiū aperiendū vtrū virgi
nitas Marie fuit voto cōfirmata Ad qd
respōdet Ric. in iiij. di. xxx. Et Tho. iij. p/
te. q. xxviij. q cū pfectiōis opa magis sint
laudabilia si ex voto fiant q̄ sine voto. Vir/
ginitas aūt in matre dei pcipue debet pol/
lere ideo cōueniēs fuit vt virginitas eius
esset ex voto deo consecrata. Uerūtn̄ quia
tēpore legis oportebat generatiōi insiste/
re tam mulieres q̄ viros. quia sm carnis
originē cultus dei augebat: anteq̄ ex illo
populo xps nasceret. Mater dei nō credi
tur anteq̄ despōsaret Joseph absolute vir
ginitatē vouisset. licet eam in desiderio ha
buisset. Super hoc tamē volūtatē suā di/
uino cōmisit arbitrio. Postmodū vero acce
pto sponso sm q mores illius tpis exige/
bant simul cū eo votū virginitatis emisit.
voluit vero desponsari ex familiari instin/
ctu spiritussancti: confidens de diuino au/

xilio ꝙ nunq̄ ad copulam carnalē perue/
nissent. Confirmātur ista per magistrum
Sententiarū in iiij. di. xxx. ⁊ etiā. per illud
quod scribitur xxvij. q. ij. capit. sufficiat. §.
Beata Maria. Landulphus tamē dicit
in suo iiij. ꝙ possibile fuit virginē expresse
vouisse anteq̄ desponsaretur. ⁊ nihilomi/
nus cū ꝓo voto virginitatis potuit cōtra/
here. Nam matrimoniū est consensus in
carnalem copulam alterum coniugū pe/
tente. Si ergo constaret per reuelationem
ipsi femine ꝙ nunq̄ vir debitum ab ea pe
teret cum vero voto virginitatis: posset sta
re verū matrimoniū quia nunq̄ carnalis
copula sequeretur. Et ita fuit in proposi/
to. quia virgini gloriose erat reuelatum ꝙ
nūq̄ Joseph peteret ab ea debitum. ⁊ for/
te etiam ipsi Joseph cum dicatur a multꝭ
ꝙ ipse insuper ex instinctu spiritus sancti
virginitatē vouerat. Non obstante autem
tali voto inter Mariam ⁊ Joseph veruꝫ
fuit matrimoniū. vt refert magister sentē/
tiarum. Et xxvij. q ij. c. institutum. Nam
vt inquit Riccardus etiā sanctus Tho/
mas duplex est perfectio rei prima scilicet
et secunda. Prima in ipsa rei forma con/
sistit ex qua speciē sortitur. Secunda con
sistit in operatione rei per quā res aliqua
liter suum finem attingit. Forma aūt ma
trimonij consistit in quadam indiuisibili
coniūctione animorū per quā vnus coniu
gum indiuisibiliter alteri fidē seruare te/
netur. Finis autem matrimonij est proles
generanda ⁊ educanda. Ad quorū primū
peruenitur per concubitum coniugalem.
Ad secundū per alia opera viri et vxoris
qui sibiinuicem obsequunť ad prolem nu
triendam. Sic ergo q̄ꝫtum ad primā per/
fectionē omnino verum fuit matrimoniū
virginis matris dei ⁊ ioseph: quia vterq̄
consensit in copulam coniugalē: nō autem
expresse in copulam carnalē: nisi sub cōdi/
tione si deo placeret. vnde ⁊ angelus vo/
cat mariam coniugē dicens. Noli timere:
accipere mariā coniugē tuā. Quod expo/
nens Aug⁹. in li. de nuptijs ⁊ cōcupiscen/
tia dicit. Coniunx vocatur ex prima de/
sponsationis fide quā cōcubitu nec cogno
uerat nec fuerat cogniturus. Quantū ꝓo
ad secundā perfectionē que est per actum
matrimonij si hoc referatur ad carnalem
concubitū per queꝫ proles generatur non
fui: istud matrimoniū consummatū. Ha
buit tamē illud matrimoniū etiā scdāꝫ p/
fectionē q̄ꝫtum ad prolis educationē. Vn̄
Aug⁹. dicit in li. de nuptijs ⁊ concupiscen
tia. Omne nuptiarū bonū impletum est
in illis parentibus xp̄i: proles: fides: sacra
mentū. prolē cognoscimus ip̄m dn̄m ih̄m
Fidem qua nullum adulteriū. Sacramē
tum quia nullū diuortiū. solus ibi nuptia
lis cōcubitus nō fuit. Et si quis obijceret
contra ista: quia Hiero. contra Heluidiū
ait. Joseph marie custos fuit potius q̄ ma
ritus. Dicendū ꝙ Hiero. accipit maritū
ab actu matrimonij consummati. Simi/
liter intelligenda sunt verba Hieronymi
in Mattheum vbi ait. Cum virum au/
dieris suspicio tibi nō subeat nuptiarum
sed recordare consuetudinis scripturarū:
qua sponsi viri et sponse vocātur vxores.
qd̄ Hiero. vocat nuptias nuptialē concu
bitum. Omnia predicta facile teneri pos/
sunt: ⁊ ꝙ virgo vł anteq̄ cū Joseph cōtra
heret vel postq̄ contraxit ex dei reuelatio/
ne virginitatē vouisset. Et ꝙ Joseph illu/
minatus a deo qui elegit eum tante virgi.
nis sponsum ⁊ sui filij alumnū virginita/
tē voto fuerit cōplexus cū pependim⁹ ip̄ius
virginis benedicte mores ⁊ act⁹ diuinit⁹
regulatos In quadā tn̄ hystoria sic habeť
ꝙ beata virgo cōpleto ablactatiōis trien/
nio ad tēplum dn̄i a parentibus fuit per/
ducta vbi remansit cū alijs virginibus et
puellis in oīni sanctitate seruiēs altissimo
deo visitabaturq̄ ab angelis frequētius:
⁊ spiritualibus consolationibus replebať
Quartodecimo ꝓo etatis sue anno ponti/
fex publice denunciauit. vt virgines que
erāt in tēplo ⁊ etatis tēpus implessent do/
mū reuerterētur vt matrimonia cōtrahe/
rēt: cui⁹ mandato cū cetere paruissent sola
ꝟgo Maria hoc se facere nō posse rn̄dit.
tū q: parētes sui eā dn̄i fuitio mācipassent
tū q: ꝟginitatē suā dn̄o ip̄a vouisset. Tūc
anxiatus pōtifex ꝓ nouitate rei iminente
festiuitate iudeoꝝ senioribus conuocatis:
oīm vna hec fuit sententia vt dn̄i cōsiliū q̄/
rereť. Cū aūt orōni insisteret. ⁊ pōtifex ad
consulendum dn̄m accessisset: mox de loco
oratorij cunctis audientibus vox insonuit

vt quicunq̄ de domo Dauid nuptijs abi
les coniugati nō essent. singuli virgas ad
altare deferrēt: ⁊ cuiuscūq̄ virgula germi
naret ⁊ in cacumine eius spūs sctūs in co-
lūbe specie ꝯsederet ipe procul dubio esset
cui virgo despōsari deberet. Erat inter ce-
teros Joseph de domo dauid cui cū incō-
gruū videretur si vir iā prouecte etatis tā
tenerā virginē duceret in vxorē: ceteris vir
gas suas afferētibus solus ipe virgā non
attulit. vnde cū nihil diuine voci consonū
appareret pontifex iterato dñm cōsulēdū
putauit: qui respōdit ꝙ solus ille virgam
suā nō attulit cui virgo despōsari debebat
Inductus itaq̄ Joseph vt virgā suā fer-
ret: cū hoc fecisset, illico germinauit ⁊ in eiꝰ
cacumine colūba cōsedit: quare sibi despō
sata fuit virgo: q̇ in suā ciuitatē bethleem
ꝑfectus necessaria nuptijs ꝓuidebat. vir-
go aūt maria ad domū ꝑentū in nazareth
reuersa ē Ubi i dieb⁊ ill' āgelus gabriel ei
oranti apparuit ⁊ de ea nasciturū dei filiū
nūciauit. Hec in legēda natiuitatis virgi
nis. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū virginitas
Marie fuit semꝑ obseruata. Ad qd̄ neq̄
Heluidius hereticus ore sacrilego ⁊ blas-
phemo ausus est dicere: ꝙ post partū non
mansit virgo: licet fuerit virgo ante par-
tum ⁊ in partu. Sumpsit aūt occasionem
erroris q2 male intellexit scripturas. Naz
in. i. ca. Matthei scribit' de Joseph. Non
cognoscebat eā do nec peperit filiū suū pri
mogenitū. Arguit Heluidius ⁊ dicit hoc
aduerbiū donec cōsueuit determinatū tē-
pus significare quo cōpleto fiat id qd̄ vs-
q̄ ad illud tēpus nō fiebat: verbū autē co-
gnoscēdi ibi ad coitū refertur. sicut ⁊ Geñ
iiij. c. dicit' ꝙ Adā cognouit vxorē suā ergo
btā ꝟgo post partū fuit a Joseph cognita.
Insuꝑ ⁊ iesus fuit ꝑmogenitus: ḡ habuit
frēs subsequētes. Et hoc ꝯfirmat': q2 Joh.
ij. dicit'. Descēdit in capharnaū ipe. s. xps
⁊ mater ⁊ fratres eius. Pro cōfusione hel-
uidij ⁊ veritatis defensione notandū pro
illo verbo cognoscebat: ꝙ q̇dā dixerūt hoc
nō esse intelligendū de cognitione carnis:
sed de cognitone noticie. Dicit em̄ Chris.
ꝙ nō cognouerit eā ioseph anteq̄ pareret
cuius fuerit dignitatis: sed postq̄ peperit
tūc cognouit eā. q2 per ipius prolē specia-
lior ⁊ dignior facta fuerit q̄ totus mūdus
quia quē totus mūdus capere nō poterat
in augusto vtero suo sola suscepit. Quidā
aūt hāc cognitionē referunt ad noticiā vi-
sus. Sicut em̄ Moysi cū dño colloquen-
tis glorificata est facies vt nō possent i eū
intēdere filij israel. Sic Maria clarita-
tes virtutis altissimi obumbrata cogno-
sci nō poterat a Joseph donec pareret. pꝰ
partū ꝟo a Joseph agnita inuenitur spe-
cie faciei nō libidinis tactu: Hiero. aūt cō
cedit hoc esse intelligēdū de cognitiōe coi
tus: sed dici. ꝙ vsq̄ vel donec in scripturis
qñq̄ significat certū tempus. ꝯm illud ad
Gal'. iij. ca. Propter trāsgressores lex posi-
ta est donec venit sanctū cui promiserat.
Quādoq̄ ꝟo significat infinitū tempus.
ꝯm illud. Donec ponā inimicos tuos sca.
ponit' ibi donec pro semꝑ. Et ꝯm hūc mo-
dū loquēdi euāgelista ostendit ꝙ Joseph
nō cognouit eā donec peꝑit. i. vsq̄ ad par
tū ⁊ neq̄ etiā post partū. De eo etiā ꝙ xps
dicit' primogenitus vt ait Hiero. ⁊ ponit'
de verbo. signi. in. c. Joseph. Nō post quē
alius sed ante quē nullus Et de eo ꝙ hel-
uidius referebat xp̄m videlicet habuisse
fratres Hiero. ait. ꝙ q̄ttuor modis in scri
ptura fratres dicunt'. s. natura gēte. cogna
tione ⁊ affectu. Uñ fratres dñi dicti sunt
nō ꝯm naturā quasi ab eadē matre nati sʒ
ꝯm cognationē quasi cōsanguinei eius ex-
istentes. Detestādus itaq̄ est error perni-
ciosissimus heluidij. vt inq̇t Tho. iij. par-
te. q. xxviij. Primo q2 sicut dirogat xpi ꝑ-
fectioni. q̇. s. ꝯm diuinā naturā vnigenitꝰ
est patris tanq̄ ꝑfectus ꝑ oia filius eiꝰ ita
etiā decuit vt eēt vnigenitꝰ matris tāq̄ ꝑ
fectissimū germē eius. Scd̄o hic error in-
iuriā facit spiritui scō cuius sacrariū fuit
vterus virginalis in quo carnē xpi forma
uit. Unde nō decebat vt decetero violare
tur per cōmixtionē virilē. Tertio derogat
dignitati ⁊ sanctitati matris dei q̄ ingra-
tissima videret' si tanto filio ꝯtēta nō esset
⁊ si virginitatē q̄ in ea miraculose conser-
uata fuerat sponte ꝑdere vellet per carnis
cōcubitū. Quarto insuꝑ ipsi Joseph esset
ad maximā presumptionē imputandū: si
eā quā reuelāto angelo de spū scō deū con
cepisse cognouerat: polluere tēptaret. q̄ie

virginē ante partū: virginē in partu: virgi-
nē ⁊ post partū genitricē dei verissime pre-
dicamus. Si ꝟo vlterius aliqͣs quereret:
cur voluit xp̄s de ꝟgine nasci. Rn̄dere pos-
sumus ex dictis prefati doctoris scti Tho.
vbi s. ꝙ hoc factū est triplici de causa.
¶ Primo ꝓpter dignitatē p̄ris.
¶ Scd̄o ꝓpter puritatē filij.
¶ Tertio ꝓpter incarnatiōis finē.
¶ Primo ꝓpter patris dignitatē ꝯseruan-
dā. Cum ei xp̄s sit verus ⁊ naturalis dei
filius: nō fuit ꝯueniēs vt aliū patrē habe-
ret ꝗ̄ deū ne dignitas transferret in aliū.
Scd̄o hoc fuit ꝯueniēs ꝓpter puritatē filij
Ipe nanqꝫ est verbū dei: verbū ꝟo absqꝫ oi
corruptiōe cordis ꝯcipit ⁊ ex corde absqꝫ
corruptiōe ꝓcedit. Vn̄ vt oñderet ꝙ illud
corpus esset ipius verbi dei: ꝯueniēs fuit
vt de incorrupto virginis vtero nasceret.
Tertio fuit ꝯueniēs ꝓpt incarnatōis finē
Ad h̄ ei venit xp̄s vt hoīes renascerent i fi-
lios dei nō ex volūtate carnis neqꝫ ex volū-
tate viri. i. nō ex ꝯsensu mulieris ⁊ viri. sꝫ ex
deo. i. ex dei virtute nati sunt. Vn̄ Aug⁹ in
libro de sancta virginitate ait. Oportebat
caput nostrū insigni miraculo ꝺm corpus
nasci de virgine vt significaret sua mēbra
de virgine eccl̄ia ꝺm spm̄ nascitura.

¶ De trib⁹ legis cerimonijs quas btā vir-
go seruauit ex humilitate. Ca. II.

SEcunda virtus p̄stā-
tissima quā i ꝟgine benedicta
ꝯtemplari debemus dr̄ humili-
tas. Ob illā nāqꝫ subiecit se hodierna die
triplici cerimonie legis.
¶ Prima cerimonia fuit purgatiōis.
¶ Scd̄a presentatiōis.
¶ Tertia oblatiōis.
¶ Prima cerimonia dr̄ purgatiōis. Qua-
dragesimo nāqꝫ die a natiuitate dn̄i venit
ad templū vt ꝺm ꝯsuetudinē legis mun-
daretur: cum tamē sub illa lege nō teneret
Ad quod plene intelligendū ponderāda
sunt ea que scribunt Leuitici. xij. cap̄. vbi
sic habetur in sententia: ꝙ mulier si susce-
pto semine peperisset masculū imunda es-
set septē diebus. immūda scꝫ a ꝯsortio ho-
minū ⁊ ab ingressu templi. Sed comple-
tis septem diebus mūda quidē efficiebat
quo ad ꝯsortiū hominū. Sed adhuc vsqꝫ
ad trigesimūtertiū diē quo ad ingressum
templi imunda erat. tandē cōpletis qua-
draginta diebus: quadragesima die tem-
plum intrabat ⁊ puerū cum muneribus of-
ferebat. Si ꝟo feminā peperisset duplica-
bantur dies ⁊ quo ad ꝯsortiū hoim ⁊ quo
ad ingressum templi. Beatissima ꝟo vir-
go nullā habuit imundiciā a qua purga-
retur. neqꝫ filiū ꝯcepit virili semine: quare
nec legi purificatiōis obligabat. voluit ta-
men predictā legem humiliter adimplere
Nam vt inquit Tho. iij. parte. q. xxxvij.
Sicut plenitudo gratie a xp̄o deriuat in
matrē. ita decuit vt mr̄ hūilitati filij ꝯfor-
maret. Et iō sicut xp̄s licet legi nō esset ob-
noxius. voluit nihilominus circūcisionem
aliaqꝫ onera legis subire. ad demonstran-
dum humilitatis ⁊ obedientie exemplū: ⁊
vt approbaret legē: ⁊ vt occasionē scanda-
li a iudeis tolleret: ꝓpter easdem rationes
voluit ⁊ matrē suam implere legis obser-
uantias quibus tamē non erat obnoxia.
Ideo Bernardus ad virginem sic de-
uote loquitur. Vere beata virgo non ha-
bes causam: nec tibi opus est purificatiōe
sed nunquid filio tuo opus erat circūcisio-
ne. Esto inter mulieres tanqꝫ vna illarū:
nam ⁊ filius tuus sic est in medio puerorum
Hec Bernardus. ¶ Secūda cerimonia
legis cui se virgo sancta subiecit dicit pre-
sentatiōis. vt enim scribit Exodi. xiij ca. Lo-
cutus est dn̄s ad Moysen dicens. San-
ctifica mihi om̄e p̄mogenitū qd̄ aperit vul-
uam in filijs israel. Vbi sciendū ꝙ de pro-
le nata duplex preceptū tradebat in lege.
Vnū quidē generale qn̄tū ad om̄es. vt. s.
completis diebus purificatiōis matris of-
ferret sacrificiū pro filio siue pro filia. vt ha-
betur Leuitici. xij. cap̄. Et hoc quidē sa-
crificiū erat ad expiationē peccati in quo
proles erat concepta ⁊ nata: ⁊ etiā ad con-
secrationē quandā ipius. quia tunc primo
presentabatur in templo. Et ideo aliquid
offerebatur in olocaustū. aliquid pro pec-
cato. Aliud erat preceptū speciale de pri-
mogenitis tam in hominibus ꝗ̄ in iumē-
tis. Sibi enim dominus deputauerat om̄e
primogenitū in israel: pro eo ꝙ ad libera-

tionem populi iſrael percuſſerat primoge
nita egypti ab homine vſqꝫ ad pecus: pri/
mogenitis filiorū iſrael reſeruatis. Et qꝛ
chriſtus fuit primogenitus Marie virgi
nis matris: vtrūqꝫ fuit factum circa eum.
Primo quantū id quod erat ſpeciale: ⁊ ꝑ/
tinet ad primogenitos. Ob quod dicͭ Lu
cas. Tulere illū in hieruſalē vt ſiſterent eū
id eſt offerrent domino: quia oīe maſcu/
linū adaperiens vuluā. id eſt prio naſcēs
ſm̄ Nicolaū de lira. Cuiuſmodi erant pri
mogeniti: ſanctū domino vocabitur. Se/
cundo factū fuit circa xp̄m id quod cōmu
niter pertinet ad oīes Et hoc notatᷣ cum
dicitᷣ. Et vt darent hoſtiā ſm̄ ꝙ dictū erat
in lege dn̄i par turturū ad duos pullos co
lumbaꝝ. Quia ꝓo dicitᷣ. Oīe maſculinū
adaperiēs vuluā. patet ꝙ loquitᷣ de maſcu
lo concepto ⁊ nato per aperitionē clauſtri
virginalis: quod nō habuit locū in beata
virgine: que virgo permanſit in ꝯceptu et
partu: tamē hanc legē ex humilitate volu
it obſuare. ¶ Tertia cerimonia cui ſe vir/
go ſubiecit dicitᷣ oblatiōis. Nam obtulere
ipa ⁊ Joſeph pro dn̄o par turturū aut du/
os pullos columbaꝝ. hec erat oblatio pau
perū: ſed agnus oblatio diuitū Verūtamē
tres difficultates hic oriuntᷣ. Prima an cō
ueniens fuit aliquid offerre deo. Secun/
da quare oblatio fiebat de aliquibꝫ deter/
minate nō de oībꝫ. Tertia quare aīalia
offerebantᷣ occiſa. Pro prima difficultate
poſſet aliquis arguere iſto modo. Nichil
eſt offerendū alicui quod ſuū eſt ⁊ ipe nō
indiget. Sed dei erant oīa que in ſacri/
ficijs offerebantᷣ ⁊ illis nō indigebat: qꝛ ad
vſum hominis illa deputauerat. ergo nō
erant deo offerenda. Confirmatᷣ iſta. quia
dauid in pſalmo. Dn̄i eſt terra ⁊ plenitu/
do eius orbis terraꝝ ⁊ vniuerſi qui habi/
tant in ea. Et iteꝝ. Sacrificiū ⁊ oblationē
noluiſti. Et in alio pſalmo. Inducit loquē
tem deū. Nunquid manducabo carnes tau
rorū aut ſanguinē hircoꝝ potabo. In con
trariū aūt eſt illud quod ponitᷣ Leuitici. i
ca. Ubi deus dixit oblata oīa adolebit
ſacerdos ſuper altare in olocauſtū ⁊ odo/
rem ſuauiſſimū dn̄o. Et propterea ſanctꝰ
Tho. i. ſe. q. cij. dicit ꝙ deus voluit ſibi of/
ferre ſacrificia triplici rōne.

¶ Primo ꝓpter mentis ordinationē.
¶ Scd̄o ꝓpter idolatrie excuſationē.
¶ Tertio ꝓpter figurationē.
¶ Primo voluit deus offerri ſibi ſacrificia
ꝓpter mentis ordinationē. Ad hanc perti
net vt oīa que quis habet recognoſcat a
deo. vt di. xvi. q. i. in. c. reuertimini. ⁊ ordi/
net in deū tanqꝫ in vltimū finē. Et hoc re/
p̄ſentabat in oblatiōibꝫ ⁊ ſacrificijs. hinc
eſt ꝙ Dauid vt ſcribitᷣ. i. Paralipo. c. xxix.
dicebat. Tua ſunt oīa ⁊ q̄ de manu tua
accepimus dedimꝰ tibi. Scd̄o voluit ds
offerri ſibi ſacrificia ꝓpter idoloꝝ excuſa/
tionē vt per honorē qui reddebatᷣ deo re/
traheretᷣ populus a cultu idoloꝝ. Nam p̄/
cepta de ſacrificijs nō fuerunt data popu/
lo iudeoꝝ niſi poſtqꝫ declinauit ad idola/
triā adorando vitulū ꝯflatilē. Tertia ra/
tio fuit ꝓpter figurationē. Futurus nanqꝫ
erat xp̄s qui ſe offerre pro hoīm ſalute de/
bebat. Ideo oblatōes veteris legis xp̄m fi
gurabāt: de quo ſic inquit apl's ad Ephe
ſios. v. ca. Tradidit ſemetipm̄ pro nobis
oblationē ⁊ hoſtiā deo in odorē ſuauitatis
Et ad Heb. x. c. Xp̄s vnā ſemel pro pec/
catis hoſtiā obtulit in ſempiternū. Coclu
dimus ergo ꝙ licet dei ſint oīa quibꝫ nec in
diget oblatiōes tn̄ ſibi fieri voluit ꝓpter ho
minū vtilitatē rōnibꝫ predictis. Scd̄a dif
ficultas erat quare oblatio fiebat deo de a
liquibꝫ determinate: ⁊ nō de oībꝫ. Nam
de generibꝫ animaliū quadrupedū offere/
bantᷣ boues: oues: capre. Et de auibꝫ tur/
tur ⁊ columba: ⁊ in mundatiōe leproſi de
paſſeribꝫ. Quare nō offerebantᷣ piſces: aq̇
le: leones ⁊ ſimilia. Et rn̄det Tho. vbi s. ꝙ
hoc fiebat ꝓpter tria.
¶ Propter ꝯmunē abilitatē.
¶ Propter mundiciā ⁊ puritatē.
¶ Propter oblatiōis ſingularitatē.
¶ Primo hoc fiebat ꝓpter ꝯmunē abilita/
tem. quia illa que offerebantᷣ facile haberi
poterant a ꝯmunitate hoīm: nō ſic leones
aquile vel piſces. Secundo hoc fiebat pro
pter mundiciā ⁊ puritatē. quia illa ania/
lia mundū habent nutrimentū. ſicut dicit
Rabi Moyſes. nō ſic gallina ⁊ porcus.
Tertia ratio erat propter oblatiōis ſingu
laritatē vt eſſet ſingularis oblatio que fi e
bat deo. differens ab oblatione que fiebat

idolis. Et quia egypti colebãt oues ⁊ ve-
nerabãtur hircos eo ꝙ demones in illa for
ma eis apparebant. Boues vero habebant
inter res sacras ob reuerentiã ysis quam
deã habebãt. Hec fuit soror foronei q̃ na-
uigans i egyptũ mlta egyptios de agricul
tura docuit. Idcirco offerebãtur deo oues
hirci capre ⁊ boues. Insuper vt ait Rabi
moyses in columbis meliores sunt pulli:
in turturibꝫ meliores maiores. ¶ Tertia
difficultas erat quare animalia offereban
tur occisa. Ad quod dicit sanctus Tho-
mas ꝙ hoc fiebat triplici ratione. Primo
propter cõformationẽ: quia sic veniunt in
vsum hoim. Secundo propter significa-
tionẽ. quia significabãt occisionẽ quã pec
cator mereř ⁊ deus misericors propter hu
militatẽ ⁊ reuerentiã sibi factã tollerat illũ
⁊ propter penitentiã indulget sibi. Tertio
sic fiebat ꝑpter figurationẽ christi: qui occi
sus debebat immolari. His ergo dimissis
redeamus ad oblationẽ factam pro chri-
sto. Nam licet ex paupertatis amore pau
perum oblationẽ elegerit tamen vt inquit
Thomas. iij. parte q. xxxvij. turtures ⁊ co
lumbi figure ꝯgruũt. Nã turtur q̃ ẽ auis
loquax ꝑdicationẽ ⁊ ꝯfessionẽ fidei signifi
cat: quia vero anĩal solitariũ significat cõ-
templationem. Columba vero est animal
mansuetũ ⁊ simplex ideo mansuetudinẽ ⁊
simplicitatẽ significat.

¶ De liberalitate virginis que manifesta
tur in dispensatione munerũ ⁊ concessione
filij atqꝫ in om̃es eam inuocantes beniuo-
la condescensiõe. Ca. III.

TErtia virtus principa-
lis quam in virgine beatissima
ꝯtemplari debemus diciř libe-
ralitatis: quã deprehendere possumus ma
xime propter tria.

¶ Primo ꝑpter munerꝫ dispensationẽ.
¶ Scdo ꝑpter filij ꝯcessionẽ.
¶ Tertio ꝑpter beniuolã ꝯdescensionẽ.

¶ Primo possumus deprehendere libera-
litatem virginis benedicte propter mune
rum dispensationẽ. Nam vt scribit Mat-
theus cap. ij. Magi obtulerũt christo mu
nera preciosa: aurum: thus ⁊ myrrhã. verũ
tamen vt pie creditur omnia pauperibus
dispensauit. Neqꝫ putandũ est ꝙ tres re-
ges vilia dona regi regum porrexissent. li-
cet aliqui hoc velint asserere qui dicunt ta
lia fuisse facta propter mysticam significa
tionem. Alij vero consentientes opinioni
eorum qui dicunt magna auri pondera
fuisse christo donata: fingunt virginem il-
la reseruasse pro peregrinatione in egypto.
Sꝫ reuera qd̃ prius diximꝰ magis est veri
simile atqꝫ credibile virginem scꝫ illã pijs-
simam cuncta pauperebus distribuisse.

¶ Secundo possumus deprehendere vir-
ginis liberalitatem propter filij sui gratio-
sam concessionem. quando videlicet con-
cessit eum Symeoni sancto: qui accepit il
lum in vlnas suas. De hoc sic refert Lu-
cas. Et ecce homo erat in hierusalem cui
nomen Symeon: ⁊ homo iste iustus ⁊ ti-
moratus expectans cõsolationem israel: ⁊
spiritussanctus erat in eo. scd̃m Nicolauꝫ
de lira. hoc intelligitur quantum ad gra-
tie plenitudinem. quia non solum habuit
gratiam iustificantẽ prout habetur cõmu-
niter a iustis: sed etiam quantum ad illu-
minationes diuinas ⁊ consalationes spe-
ciales. Ideo subditur. Et responsum acce
perat a spiritusancto. scilicet in orationi-
bus suis deuotis: non visurum se mortem
nisi videret christum domini. Tunc enim
erat opinio cõmunis apud intelligentes
ꝙ iminebat aduentus christi scd̃m signa
a patriarchis ⁊ prophetis data. Et ideo sy
meon de hoc deum feruentius orabat: ⁊ in
oratiõe responsum accepit ꝙ christum na
tum videret anteqꝫ vitam presentem fini-
ret. Et venit in spiritu in templum. id est
per reuelationem spiritussancti vt videret
christum sicut erat ei promissum. Et cum
inducerent puerum iesum ad faciendum
que predicta sunt scd̃m legem. Et ipe ac-
cepit eum in vlnas suas cum maximo cor
dis gaudio. scd̃m ꝙ dicitur Prouerbiorꝫ
xiij. cap. Desideriũ si compleatur delectat
animã. Intueamur Symeonẽ a virgine
filium exposcentẽ: consideremusqꝫ q̃ blan
de qꝫ benigne q̃ꝫue liberalissime mater il-
la illum sibi consignauit. O Symeon ac
cepisti illũ in vlnas tuas. id est in brachia.

Que accepisti. Et regē regū ꝛ dn̄m dominantiū. Que ad tuū pectus dulciter deduristi. Filiū dei ꝛ virginis illibate. Que aspexisti. Deū ꝛ hoiem xp̄m humani generis redemptorē. O felicia brachia. O beati oculi tui: q̄m meruisti tāto p̄uilegio dotari. Sup̄ hoc Aug⁹ in sermone p̄ntis solēnitatis ait. Hec sunt testimonia tua dn̄e iesu: anteq̄ꝫ sibi sternerent fluctus maris: cāpi cederet imperanti: anteq̄ꝫ ventus te iubente siluissent: mortui te vocanti resurrexissent: sol te moriēte palluisset: terra te resurgēte tremuisset: celū te ascendēte patuisset. Adhuc manibꝫ matris portabaris: ꝛ iam dn̄s orbis agnoscebaris. Et p̄pterea symeon bn̄dixit deū gratias agēdo p̄ tanto beneficio ꝛ dixit Nunc dimittis dn̄e seruum tuū s̄m verbū tuū in pace. i. de cetero dimittes me de hac vita transire in cordis quiete. Quia viderūt oculi mei salutare tuū. Letāter ei descēdere volebat ad limbū patrū: ex quo videbat saluatorē natū. Qd̄ parasti ante faciē oim̄ populoꝝ. i. corā omībꝫ populis quibꝫ mysteriū incarnatiōis ꝛ redemptiōis predicatū est per apostolos. Lumen ad reuelationē gentiū: q2 prius errorum tenebras inuoluebant̄. Et gloriā plebis tue israel. Magna ē em̄ gloria iudeis ad christi fidem ꝯuersis q̄ xp̄s s̄m carnē natus est de ipsis. Et pater eius. scꝫ ioseph qui meruit vocari pater christi eo q̄ nutricius eius fuit. ꝛ mater. scꝫ Maria que fuit mater eius vera erant mirantes super his que dicebantur de illo: tunc a Symeone: ꝛ prius a magis ꝛ a pastoribꝫ ꝛ a zacharia ꝛ elizabeth. Et restituto puero virgini benedixit illis Symeon. scꝫ virgini ꝛ ioseph. Quāuis em̄ Maria ꝛ Joseph essent maiores Symeone in sanctitate: ille tamē erat maior quantū ad sacerdotis officium: ad quē spectat benedicere populū. Et nō solum benedixit: sed etiā futura predixit. Ecce inquit positus est hic in ruinā ꝛ in resurrectionē multorū in israel. q2 scꝫ in passione christi que futura erant multi iudei fuerunt excecati a veritate cadentes Et multi fuerūt illuminati: qui prius erāt simplices ignorantes. vt patet de apostolis quibus post passionē christi data est intelligentia scripturarū. scd̄m q̄ dicit̄ Luce vltimo cap̄. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Subsecutus est symeon: ꝛ in signū. scꝫ federis inter homines ꝛ deū cui ꝯtradicet̄ a scribis ꝛ phariseis ꝛ aliꝫs. Et tuam ipsius aīam pertransibit gladius. id est dolor passiōis eius pertransibit animā tuā per compassionē vt reuelentur ex multis cordibus cogitatiōes quia licet virgo tempore passionis in fide perseuerauit: aliꝫ tamen discipuli diuersas fluctuatiōes cogitationū habuerunt quousq̄ꝫ viderunt ip̄m a mortuis resurrexisse.

¶ Tertio possumus deprehendere virginis liberalitatē propter benignam condescensionē. Condescendit quippe omībus eius presidiū implorantibus. Ip̄a est dulcedo spes nostra: vt cantat ecclesia. Ip̄a ē stella maris que naufragātes in mare huius mundi ad portuꝫ salutis dirigit. Ip̄a propinqua est valde peccatoribus sicut luna inter planetas propinquior ē terre. Vt accedamus ad eam confidenter inducit nos deuotus Bernard⁹ his verbis. Securum inquit habes o homo accessum apud deū. vbi habes filiū ante patrē: ꝛ matrem ante filiū. Filius ostendit patri cicatrices ꝛ vulnera: mater ostendit filio pect⁹ ꝛ vbera. Nec vlla potest esse repulsa vbi tot occurrunt charitatis insignia. Et iterū Bernardus. Quando misereri nō poterit mater omīpotentie. Quando misereri nollet mater misericordie. Et idē. Reuolue totam seriem euangeliꝫ ꝛ si quid asperū si quid durū inueneris in Maria deinceps eam suspectā habeas ꝛ ad eam accedere verearis. Igitur sub alis eius confugiamus vt sic tuti esse possimus. ꝛ in hoc seculo filiꝫ sui gratiā mereamur accipere ꝛ tandē gloriā sempiternā.

¶ Sermo vigesimusnonus de assumptiōe ꝛ exaltatiōe virginis sacratissime in qua maxime relucet diuina potentia.

FEcit michi magna q̄ potens est. Gloriose virginis Marie verba sunt ista originaliter Luce. i. cap̄. Et si omīa que in virgine benedicta diuina largitas dignata fuit operari magna sint et stupēda: verūtñ exaltatio illius sup̄ omnē:

celestē miliciā cunctos in stuporē ⁊ admirationē cōmouere debet. Quid em̄ excogitari mirabilius pōt ꝗꝫ ꝙ vna mulier transcenderit beatitudinē quoꝝcūqꝫ citra filiū hominū ⁊ angeloꝝ eumqꝫ locum in empireo celo conscendit: ad quē nulla alia pura creatura vllo vnqꝫ tempore properare valebit. Hec om̄ia tn̄ cum ingenti leticia deuotiōeqꝫ ardentissima a nobis cōmemorari debent. Hinc Hiero. ī s̄moē ad paulam ⁊ eustochiū inquit. Hodie gloriosa semper virgo Maria celos ascendit: rogo gaudete: quia vita fatear ineffabiliter sublimata cum xp̄o regnat in eternū. Regina mundi hodie de terris de presenti seculo neqꝫ eripitur. Iterū dico gaudete: qꝛ secura de sua immarcessibili gloria ad celi iam peruenit palatiū. Exultate inquā ac gaudete: ⁊ letetur om̄is orbis: qꝛ hodie nobis om̄ibꝫ eius interuenientibꝫ meritis salus aucta est. Vobis quoqꝫ diligentibꝫ eā honor ⁊ virtus vna cum reliquis virginibus sacris amplior prestatꝛ ⁊ gratia. Idcirco dilectissimi letamini ⁊ laudate: qꝛ si deū ore prophetico ī sanctis suis laudare iubemur: multomagis eum in hac celebritate beate virgīs matris eius oportet cū hymnis ⁊ canticis diligentiꝰ extollere ⁊ dignis deo iubilare preconijs ac mysticis honorare muneribꝫ. Hec Hieronymus. Vt aūt mens nostra virginis in celum aduolantis mysteria perscrutari possit: de ip̄a in p̄senti sermone dicemus. In q̄ tria magna notabimus q̄ fecit deus.

¶ Primū dr̄ ꝯsumatiōis.
¶ Scd̄m glorificatiōis.
¶ Tertiū assumptiōis.

¶ De felici transitu virginis ⁊ de his que occurrerūt in illo. Ca. I.

PRimū quod fecit deus magnū in virgine matre dicitꝛ ꝯsumatiōis. Nam presentē vitam feliciter ꝯsumauit eiusqꝫ trāsitus decoratus extitit multi priuilegijs ⁊ prerogatiuis. Ad quod plenius intelligendū. Primo querimus quot annis postqꝫ xp̄s ascēdit ad celos illa mater sanctissima superuixit. Et ad h̄ quidā Epiphaniꝰ dicit: ꝙ beata virgo quando concepit xp̄m erat annorū quattuordecim ⁊ in quindecimo ip̄m peperit ⁊ mansit cum eo annis trigintatribus: ⁊ post mortē superuixit annis vigintiquattuor. Et scd̄m hoc quādo obijt erat annoꝝ septuagintaduorū. Aliquibus tamen probabilius videtur ꝙ duodecim annis vixerit post passionē sui filij: ⁊ sic sexagenaria sit assūmpta: cum apostoli totidē annis predicauerint in iudea ⁊ circa partes illas: sicut ecclesiastica tradit hystoria. Secundo videndū est quid virgo fecerit illo tēpe vsqꝫ ad suā depositionē. Et ad hoc dicunt quidā ꝙ remansit in domo iuxta montē syon posita: om̄iaqꝫ loca filij sui scꝫ baptisma. ieiunij. passiōis. sepulture. resurrectiōis. ascensionis deuotione sedula visitabat. Hieronymus aūt ad Paulam ⁊ Eustochiū ita scribit. Si queritur post ascensionē quid egerit vnū pro certo est ꝙ virgo sancta corpore ⁊ mente permansit. Quia sane angelꝰ gabriel ac si celestis paranimphus intactā custodiuit. Et Iohānes apostolus atqꝫ euangelista cui christꝰ de cruce eam cōmisit virgo virginē seruauit: suisqꝫ ei deseruiuit obsequijs. Nō ꝙ eximius ille sanctoꝝ chorus apostoloꝝ eā deseruiuit inter q̊s post resurrectionē intrās ⁊ exiens familiarius cōtulit de xp̄i incarnatiōe. tanto siquidē verius quāto ab initio plenius per spiritūsanctū cuncta didicerat ⁊ perspexerit oculis vniuersa: licet ⁊ apostoli per eundū spiritūsanctū om̄ia cognouerint ⁊ in oēm edocti peruenerint veritatē. Hec Hieronymus. Tertio inuestigandū est an sit inconueniēs de trāsitu virginis acceptare q̄ in libro apocripho q̄ Iohāni euangeliste ascribitꝛ edocentꝛ. Ad q̊d ita respondet Hieronymus vbi s̄. Si venerit in manibꝫ vestris illud apocriphum de transitu eiusdē virginis dubia pro certis nō recipiatis quod multi latinoꝝ pietatis amore studioqꝫ legendi carius amplectantur. Quarto perscrutari debemus q̄ sint illa que vt pie tenere possumus occurrerunt in virginis felicissimo obitu. Et vt colligitꝛ a sanctis fuerunt precipue sex. Primum fuit virginis consolatio. Die nāqꝫ quadā dum in filij desideriū cor eius vehementer accenderetꝛ angelus cum multo lumine ei astitit ⁊ reuerenter salutauit. Aue

inquit benedicta filius tuus ad te me mi/
sit: qui ⁊ genitricē reuerendā expectat: die
itaqꝫ tertia assumeris ad regna celestia. Cui
virgo. Cupio inquit vt filij ⁊ fratres mei apo
stoli ad me pariter congregent: vt eos an/
teqꝫ moriar corporalibꝫ oculis videā: ⁊ ab
eis sepeliri valeā: ⁊ ipis presentibꝫ spiritū
deo reddam. Iterū exopto valde vt anima
mea de corpore exiens: nullū spiritū teter/
rimū videat: nullaqꝫ mihi sathane pote/
stas occurrat. Cui angelus. Ecce omes ad
te cōgregabuntur apostoli: qui nobiles ti/
bi exhibebunt exequias funeris: ⁊ in eorū
conspectu spiritū exhalabis. Nam qui olim
prophetā de iudea in babyloniam in crine
attulit: subito ipe proculdubio ad te apo/
stolos adducere poterit in momēto. Ma
lignos aūt spiritus videre cur metuis cum
eoꝝ superbiā tua humilitate contriueris:
fiat tamen voluntas tua vt ipos nō vide/
as. His dictis abscessit angelus. Aiunt aūt
nōnulli ꝙ presentauit angelus virgini pal
mā quā attulit e paradiso: que nimia cla/
ritate splendebat. Et erat virgo virdita/
ti cōsimilis: sed folia illius vt stella matu
tina fulgebant quā ante pheretrū portan/
dam angelus dixit. Secundū quod occur
rit in virginis obitu fuit apostoloꝝ oīm cō/
gregatio. Refert naqꝫ Dionysius in libro
de diuinis nominibꝫ. Apostolos in dormi
tione virginis conuenisse: ac vnumquemqꝫ in
laudē christi ⁊ virginis sermonē fecisse: lo/
quens naqꝫ ad Timothū ait. Nos vt no
sti ⁊ ipe multi sanctoꝝ nostroꝝ fratrū con
uenimus ad visionē corporis vite princi/
pis: ⁊ q̄ deū suscepit. Qualiter vero ibi apo
stoli venerūt colligitur vt puto ex illo libro
apocripho. Nam predicante Johanne in
ephesō celum repente intonuit: et nubes
candida ipm sustulit ac raptum ante ma
rie ianuā collocauit: percutiensqꝫ ostiū in/
terius introiuit ⁊ virginē salutauit. Quem
illa vidēs obstupuit: ⁊ pre gaudio lachry/
mas continere nequiuit. Dixitqꝫ fili Jo/
hannes memor esto verboꝝ magistri tui:
quibus me tibi in matrē: ⁊ te mihi in filiū
cōmendauit. Ecce a domino vocata debi
tum humane conditiōis exoluo: ⁊ corpus
meū tibi sollicita cura recōmendo. Audi/
ui eni iudeos dicentes. Expectemus viri
fratres quoadusqꝫ illa que iesum portauit
subeat mortē ⁊ corpus eius continuo rapi
emus ac iniectum ignibus comburemus
Tu igitur hanc palmā deferri facies an/
te pheretrū: cum corpus meū duxeritis ad
sepulchrum. Dixitqꝫ Johānes. O vtinā
hic essent omes apostoli fratres mei: vt de
centes tibi parare possemus exequias: ac
exoluere laudes dignas. Hec illo dicente
omes apostoli de locis in quibus predica/
bant a nubibus rapiuntur: ⁊ ante marie
ostiū collocantur. Qui videntes se ibidem
insimul congregatos mirabātur dicentes
Que nam causa est propter quā hic domi
nus nos insimul congregauit. Johannes
ergo ad eos exiuit: ⁊ dominā de corpore re
cessurā predixit. Tertiū quod occurrit in
virginis transitu fuit sine dolore consuma
tio. Pie nanqꝫ creditur quod anima illa
sanctissima absqꝫ dolore fuerit a suo cor/
pore separata. vt autē scribitur in libro il/
lo apocripho. Congregatis apostolis cir/
ca horā noctis tertiā: affuit iesus cum an/
gelorum ⁊ sanctoꝝ multitudine: dixitqꝫ se
sue virgini matri sue. Ueni electa mea et
ponā in te thronū meū: quia cōcupiui spe/
ciem tuā. Et illa. Paratū domine cor me/
um paratū cor meū. sicqꝫ marie anima de
corpore egreditur: fuitqꝫ tam a dolore car
nis extranea q̄ a corruptione extiterat a/
liena. Quartū ꝙ occurrit in virginis obi/
tu fuit christi ⁊ totius curie celestis obuia/
tio. Et de hoc ita pulchre loquitur Hie/
ronymus in sermōe ad Paulam ⁊ Eusto/
chium. Ad eius profecto obsequias quan
tum phas est credere famulabantur ange
li: ⁊ vniuerse celorū congratulabantur cu/
rie: nec mirū quia amor maternus eius est
qui natus est ex ea: quem omis celoꝝ ordo
veneratur ⁊ adorat super se eleuatū cum
patre in sede maiestatis deū. Legimus er
go q̄ sepe ad funera ⁊ ad sepulturas quo/
rūlibet sanctoꝝ angelos aduenisse ⁊ ad ex
equias eoꝝ obsequia prestitisse: necnō ⁊ a/
nimas electoꝝ vsqꝫ ad celos cum hymnis
⁊ laudibus detulisse vbi ⁊ vtriusqꝫ sexus
chori cōmemorant frequenter audiri lau/
des cecinisse. Et in terra ⁊ quod perspica/
tius est multo nōnunqꝫ lumine eosdē re/
splenduisse. Insuper ⁊ adhuc viuentes in

carne ibidē miri odoꝛis fragrantiā diuti⁹
persensisse. Quod si ad recreandā spem ⁊
corroborandā fidem interdū astantiū sal/
uatoꝛ noster chꝛistus ob merita suoꝝ am/
plius cōpꝛobanda tanta ⁊ talia dignatus
est exhibere per suos celi ministros circa
defunctos: quantomagis hodierna die cre
dendum est militiā celoꝝ cum suis agmi/
nibus festiue obuiā aduenisse genitrici dei:
eamq; ingenti lumine circūfulsisse: ⁊ vsq;
ad thꝛonū olim sibi etiā ante mundi con/
stitutionē paratū cum laudib⁹ ⁊ canticis
spiritualib⁹ perduxisse. Nulli dubiū oēm
illam celestem hierusalē tunc exultasse in/
effabili leticia: tunc iocundatā esse inexti/
mabili caritate. tuncq; cum omi exultatio
ne iubilasse: quoniā festiuitas hec que no/
bis hodie reuelabitur annua: illis omibus
facta est cōtinua: nec imerito. creditur em̄
ꝙ saluatoꝛ omniū ipe quantū datur intel/
ligi per se totus festiuus occurrit: ⁊ cum
gaudio eam secum in thꝛono collocauit.
Hec Hieronymus. Quintū quod occur
rit in virginis transitu fuit iudeoꝝ persecu
tio. Nam vt spiritū tradidit virgo sanctis
sima dixit apostolis dñs. Corpus virgis
matris in vallem iosaphat deferte ⁊ in mo
numento nouo quod ibidē inuenietis il/
lud recondite: ⁊ me ibidē triduo donec ad
vos redeaz expectate. Statimq; apostoli
corpus cum laudib⁹ susceperūt. dñs vero
pheretrū ⁊ apostolos nube protexit itaq;
ipi non videbant̄ sed tantū vox audiebat̄
Affuerūt ⁊ angeli cum apostolis ꝯcinētes
⁊ terrā totā sonitu mire suauitatis replen/
tes. Excitati omes ad tam dulcē melodiā
de ciuitate velocius exeunt: ⁊ quidnā hoc
sit diligentius sciscitant̄. Tunc extitit qui
diceret mariā illā matrē iesu efferunt disci
puli mortuā: tunc omes ad arma ꝯcurrūt
⁊ se mutuo hortant̄ dicētes. Venite ⁊ oēs
discipulos occidamus: ac illud corpus qđ
seductorē portauit ignib⁹ ꝯburamus. Pri
ceps aūt sacerdotū hec videns obstupuit
⁊ ira repletus ait. Ecce tabernaculū illius
q̇ nos ⁊ genus nostrū ꝯturbauit qualē glo
riam nunc accepit: ⁊ hoc dicēs manus ad
pheretꝝ misit volens illū euertere. Tunc
manus eius ambe subito aruerūt: ⁊ phere
tro adheserūt ita vt ad pheretrū manib⁹
penderet ⁊ nimio cruciatu vexatus lamē/
tabiliter eiularet. Reliquus aūt populus
ab angelis q̄ erant in nubib⁹ cecitate per/
cussus est. Princeps ꝟo sacerdotū clama/
bat dicēs. Sancte petre in hac tribulatōe
me nō despicias. Cui petrus. Si in dñm
iesum ⁊ in hanc q̄ ipm portauit credideris
sanitatis bñficio potieris. Cui rñdit. Cre
do dñm iesum verū esse filiū dei: ⁊ hanc sa
cratissimā matrē eius. statimq; a phere/
tro fuerūt manus eius solute: sicq; ⁊ ceteri
q̇ fuerāt cecitate percussi in xp̄m ⁊ matrem
credentes lumē recuperarūt. ¶ Sextū qđ
occurrit in virginis transitu fuit corporis
sepelitio. Sepelierunt quidē corpus illud
sctissimū iuxta mandatū dñi. Super hoc
ita scribit Hierony. ad paulā ⁊ eustochiū
Monstrat̄ sepulcrū eius cernētib⁹ vobis
vsq; ad presens in vallis iosaphat medio:
q̄ vallis est intra montē syon ⁊ montē oli/
ueti posita: quā ⁊ tu o paula oculis ꝯspexi
sti: vbi i eius honore fabricata est ecc̄ia mi/
ro lapideo tabulatu in q̄ sepulta fuisse: vt
scire potestis ab omib⁹ ibidē habitātib⁹ p̄
dicat̄. Sed nunc vacuū esse mausoleū cer/
nentib⁹ ostendit̄. Hec Hieronymus.

¶ Q⁹ gloria virginis excedit gloriā quoꝝ
cunq; beatoꝝ angelorū ⁊ hominū xp̄o dunz
taxat excepto. Ca. II.

SEcundū qđ fecit deus
magnū in ꝟgine bñdicta dr̄ glꝛi
ficatiōis. Mirū certe ꝙ gloria
vnius puelle supet oim beatoꝝ ⁊ angeloꝝ
⁊ hoim preeminētiā. Vn̄ Hiero. vbi s. ait.
Hec ē dies in q̄ vsq; ad throni celsitudinē
intemerata mr̄ ⁊ ꝟgo ꝓcessit: atq; i regni
solio sublimata post xp̄m glꝛiosa resedit. sic
itaq; vbicūq; ꝯsiderēter sctā dei canit ecc̄ia:
qđ de nullo alio sanctorū phas est credere
vt vlta angeloꝝ vel archangeloꝝ merita
transcenderit. Hec Hieronym⁹. Quāta
ꝟo sit gloria virginis in celo quinq; illius
dignitates declarāt.

¶ Prima dr̄ maternitatis.
¶ Secunda charitatis.
¶ Tertia tranquillitatis.
¶ Quarta capacitatis.
¶ Quinta vnitatis.

¶ Prima dignitas virginis dicit materni
tatis. Maior nãꝗ est excellentia virginis
ꝙ sit mater dei ꝗꝫ ꝙ sit dña creaturaꝝ dei.
hoc ei dependet ab illlo sicut ramus a sua
radice. Ergo certitudinaliter tenendũ est
ꝙ ipa est super oẽs ordines angeloꝝ: tã/
ꝗꝫ per se implens ⁊ ꝯtinens vnũ integrum
totalẽ statũ: cui ꝺm rectam rationẽ altera
persona congruere nõ potest: quia ipe sta/
tus ex sui ratione propter incõmutabilem
dignitatẽ exigit vnitatẽ. Sicut em̃ nulla/
tenus decet plures esse christos: nec deum
plures homines sic nullo modo decet dei
filiũ nisi vnam solã matrẽ naturalẽ habe/
re. Item ratio naturalis aperte ac directe
dictat: ꝙ mater regis omniũ est in sede re/
gia sup oẽs ordines ministroꝝ ⁊ militũ
collocãda. vñ q̄r electa ẽ in matrẽ: ẽ electa
ad dignitatẽ excedentẽ dignitatẽ mĩstroꝝ
ac famuloꝝ. Quia vero rõ materni amo/
ris est que fertur in deum vt in suũ filiũ rea
lem. a nullo alio affectu cuiuscunꝗꝫ qui nõ
est realiter mater dei: preterꝗꝫ ipa nunꝗꝫ
participari potest. Nam vt dicit ad He/
breos. i. ca. Sicut filius dei christus sedet
ad dexterã maiestatis ĩ excelsis: tanto me
lior angelis effectus quanto differentius
pre illis nomẽ hereditauit: quod nomẽ est
vt sit vere deus per gratiã vnionis. Sic
⁊ mater dñi iesu gloriosa tanto melior an
gelis effecta quanto pre oĩbus creaturis
hereditauit vt obtineret dignissime matrꝫ
nomen. Unde propheta ait. Eleuata est
magnificentia tua super celos deus. ma/
gnificentia em̃ dei facta est virgo maria.
Nam sicut in prima conditiõe magnifica
tus est deus. quia de nihilo tam sublime
vniuersum: ⁊ tam sublimes angelos con/
didit. Sic quoꝗꝫ in reparatiõe nõ minus
magnificatus est. quia de humana natu/
ra infecta perdita ⁊ damnata christũ ho/
minẽ propagauit: ⁊ de muliebri sexu in or
dine rationabiliũ scd̃m ꝯmunẽ cursum in
filio ⁊ matrẽ sibi dedit ⁊ toti celesti curie.
¶ Secunda excellentia virginis que ma/
gnam eius gloriã monstrat charitas nun
cupatur. Oĩes nempe ordines ⁊ status
glorie principaliter distinguunt scd̃m supe
riores ⁊ inferiores ratiões diuini amoris.
Non em̃ in oĩ ratione charitatis distin

gui possunt cum oĩes participent illam:
nec per aliquã rationẽ que nõ sit ratio di/
uini amoris potest vnus sup alterũ in ma
iori propinquitate seu vicinitate ad deum
supercollocari. Maternus ergo amor in/
cõparabiliter trãscendere debet oẽs alias
ratiões amoris in deũ: preter illã que ẽ in
anima xp̄i: que scꝫ fertur realiter in deum
tanꝗꝫ in personã ꝓpriã. ¶ Tertia virginis
excellentia magnitudinẽ glorie eius osten
dens: tranquillitas noĩatur. Xp̄i em̃ aspe/
ctus filialis ad matrẽ singularissimus ac
amorosissimus ⁊ transcendentissimus esse
debet. ita ꝙ totã celestem curiã simul sum
ptam preter matrẽ nõ debet aspicere sᵬ ta
li reuerentia: nec sub ordine talis aspectus
seu amoris. Quanto aũt dei aspectus alti
us fertur in aliquẽ beatoꝝ: tanto fortius ⁊
altius se per beatitudinẽ imprimit illi: et
tanto altius conspicitur ⁊ suscipitur ac ac
ceptatur ab eo. Igitur inexplicabile est sᵬ
quãta altitudine latitudine ⁊ intimitate a
deo virgo aspiciat. Ideo ex ꝯsequenti su/
per oĩes alios in gloria coronatur. Unde
Hieronymus in sermone de assumptiõe
ait. Nec in mundo dignior locus fuit vir/
ginalis vteri templo in quo dei filiũ susce
pit: nec in celis sublimior regali solio quo
mariã marie filius sublimauit. ¶ Quar/
ta virginis dignitas capacitas dicta est.
scd̃m em̃ Dionysiũ. Oĩa inferioꝝ dona
in superioribus in tanta excellentia sunt
ꝙ quasi nulla comparatio est nisi sicut est
in circumferentia ad suũ centrum. Cum
ergo beata virgo supra omnẽ ordinẽ sit in
tantũ ꝙ per se faciat ordinẽ incõmutabilẽ
sicut predictum est: sequitur ꝙ super oĩes
inferiores ordines tã angeloꝝ ꝗꝫ hoim sil'
sumptoꝝ ipa imꝓportiõabiliter ẽ prolata
Et quicq̃d est glorie in oĩ inferiori glĩfi/
cata natura tã angelica ꝗꝫ humana: mul/
to preexcellẽtius ẽ in virgine matre dei. nec
dubiũ hoc reddat alioꝝ beatitudo nume/
rosa: m̃lta ac magna. q̄r hoc nihil facit ad
rem maioritatis glorie essentialis seu sub/
stantialis Nam in sp̄ualibꝫ idẽ maius qđ
melius reputat. Nam plus de substãtiali
gloria ẽ in vno seraphin ꝗꝫ sit in oĩbꝫ in/
ferioribꝫ angelis etiã si per impossibile ꝺm
naturã multiplicarent in infinitũ. Super

addendū ergo ē q nullus inter puras cre/
aturas ordo in celis tantū superat ordinē
imediate sibi coniunctū q̄tum gloria ma
tris dei superat omē quod ei inferi⁹ ē. Ad
quod intelligendū cōsideremus: q in cor/
poribus vniuersi superiora continent infe
riora ⁊ inextimabiliter plus ¶ Quita vir
ginis dignitas que illius gloriā declarat
dicit vnitas. Quāto eī beati magis vni/
unt cum deo: tanto gloriosiores sunt in eo
Omnes autē creature simul iuncte nō tm̄
vniunt deo q̄tum solo beata vgo. Ad cu/
ius intelligentiam notandū est q sex sunt
gradus vnionis in deum quibus creatu/
re in illum gradatim ascendūt.

¶ Primus est vnio creationis.
¶ Secundus cognitionis.
¶ Tercius dilectionis.
¶ Quartus glorificationis.
¶ Quintus materialis conceptionis.
¶ Sextus psonalis vnionis.

¶ Primus gradus est creationis. i. per pti
cipationem essendi p quā entia cōiungun
tur deo. vt cause efficiēti ⁊ exemplari atq
finali. Secūdus gradus ē vnio cognitio/
nis. s. per vim intelligendi p quam intel/
lectualia vniūtur deo: vt supnaturali cre/
dibili: ⁊ vt credito ⁊ credendo. Tercius
gradus est vnio dilectionis quo amici dei
in psenti vita vniūt illi p amorē. ¶ Quar
tus gradus dicit glorificationis. s. per do/
nū glorificationis per visionem ⁊ fruitio/
nem glorie sempiterne p quā anima vnit
deo vt obiecto beatifico facit viso. ¶ Qui
tus gradus est vnio materialis cōceptio/
nis p quā beata virgo est facta mater dei:
ita vt vna atq eadem esset caro virginis
⁊ caro christi nō considerata in christo di/
uinitate eius. ¶ Sextus autē gradus est
personalis vnionis qui competit christo q
fuit deus ⁊ homo pter vnionem natura/
rū in persona verbi. In quolibet autē isto/
rum graduū quilibet excedit alterū in in/
finitum. quia inferior in sua specie multi/
plicatus in infinitū: superiori equiparari
non valet. quod sic patere potest. Primū
eī patet: quia esse in infinitum excedit nō
esse: quia talia infinita nō entia nō equiua
lent minimo puncto essendi. Secundum
etiam patet: quia infinita nō intellectua/
lia vni intellectui equiualere non possunt.
Tercium similiter ptz: quia omnes intel/
lectus infideles ⁊ inimici dei non equiua
lent vni fideli ⁊ amico dei. Unde ~~Prouer~~ Ecci.
xvi. ca. scriptū est. Melior est vnus timēs
deum q̄ mille filij impij. Quod quidē ve
rum est nisi p quanto quidā ex eis in dei
pdestinatione p tempe futuro habent: vt
dei fideles atq amici. Quartū etiam pa/
tet. Nam quicquid pari potest citra visio
nem dei nō equiualet vni beato: quia oīa
simul sumpta nō facerent vnum beatum
Quintū etiam patet. Nam illa vnio siue
accessus qui est p maternalē conceptionē
transcendit omnes inferiores ⁊ in infini/
tum, put in hoc accessu includit maxim⁹
amor sibi correspondens ac plenarie cōsū
mans: quia sicut cōmunis amoris grad⁹
consummatur in gloria: sic maternus dei
amor consummat in maria. Sextum ⁊ vl
timū insup patet. Nam gradus vnionis
personalis tante ex transcendentie q reli/
qui citra ipsum infinities multiplicati ei
equiualere nō possunt. Ecce q q̄ntus ascē
sus vnionis in deum scʒ per materialem
conceptionem in infinitum excedit omes
alios pcedentes. Ex quo manifeste appa/
ret q q̄tum in psenti seculo talis vnio ex/
cessit alias vniones in gratia tantū nunc
in paradiso excedit in gloria.

¶ Qd pie credere possumus ⁊ verisimilit
debemus tenere virginem a mortuis resu
scitatam assumptam cum corpore ⁊ ani/
ma in celum. Ca. III.

Tercium quod fecit de
us magnū in virgine gliosa di
citur assumptio. Ut eī pie cre
ditur tercia die postq corpus virginis fu
it sepultū: dū ibidem cōmorarent apostoli
aduenit iesus cū multitudine angelorum
ipsosq salutauit dicens. Pax vobis. Qui
respōderūt. Gloria tibi deus qui facis mi
rabilia magna solus. Tunc saluator locu
tus est dicens. Surge colūba mea taber/
naculū glorie: templū celeste: statimq sur/
rexit ⁊ de tumulo ab apostolis patefacto p
dijt. Sicq gloriose cū corpe ad celestia re
gna prexit. Et licʒ hoc nō sit nobis certitu
dinaliter reuelatū. tamen sic habet cōmu/

nis omniū sanctoꝝ opinio. Ipsi nanq̄ ad
ad hoc tenendū ꝯgruentissimis rōnibꝫ in/
ducunt̄. Ex quibꝫ nos q̄nq̄ annotabimꝰ.
¶ Prima dicit̄ completionis.
¶ Secunda honorationis.
¶ Tercia sanctificationis.
¶ Quarta perfectionis.
¶ Quinta gratificationis.
¶ Prima ratio ꝓbans virginē assumptā
cū corpore ⁊ aīa dicit̄ completionis. Cre/
ditur nanq̄ ꝙ multoꝝ sanctoꝝ sit resurre
ctio completa: qui cum anima simul ⁊ cor
pore possident regnum celeste cuꝫ christo
Multomagis hoc cōuenire debet virgi/
ni gloriose. Unde ꝺ hoc Hieronymus in
sermone ad Paulam ⁊ Eustochiū inquit
Quomō autem vel quo tempore aut a q̄
bus personis sanctissimū corpus virginis
a sepulchro ablatum fuerit: vel vbi trans/
positum: vtrūue resurrexerit nescit̄: q̄uis
nonnulli astruere velint eam iam resusci
tatam ⁊ beata cum christo īmortalitate in
celestibus vestiri. Quod ⁊ de beato Johe
euāgelista eius ministro: cui virgini a chri
sto virgo cōmissa est plurimi asseruerant.
quia in sepulchro eius: vt fert̄: nō nisi man
na inuenit̄. quod escaturire cernit̄. Uerū/
tamen quid hoꝝ verius censeat̄ ambigi/
mus. Melius tamen deo totum cui nihil
impossibile est: cōmittimus: q̄ȝ aliquid te/
mere diffinire velimus auctoritate nostra
Sicuti ⁊ de his qui cū dn̄o: teste euāgelio:
resurrexisse credunt̄. Sed vtruꝫ redierint
in terre puluerem an nō. certum nō habe/
mus nisi quod legimus: quia multa corpo
ra sanctoꝝ q̄ dormierāt resurrexerūt ac ve
nerūt in sanctam ciuitatem. s. hierl'm ⁊ ap
paruerūt multis. De quibꝫ ꝑfecto nōnul
li doctoꝝ senserūt ⁊ in suis reliquerūt scri/
ptis ꝙ iam in illis perpetua sit completa
resurrectio. Unde ⁊ beatus Petrus di/
xisse legit̄: cum de Dauid loqueret̄ in testi
moniū. Et sepulchꝝ inquit eiꝰ apud vos
est: quasi non sit ausus ei dicere ꝙ ipse aut
corpus eius apud vos ē: sed tm̄ sepulchrū
q̄ io cōditus fuerat. Hinc em̄ aiunt resur/
rexisse ⁊ ipm̄ cum ceteris sanctis. Et ideo
vacuū remansisse monumentū: vt nūc be/
ate marie cernit̄. Quod sane factum ⁊ de
aliꝭs quibuslibet locis scripturaꝝ firmare
conant̄ ꝙ hi iam cū xp̄o regnent resuscita/
ti in eternam societatem: qꝺ q̄r deo non est
impossibile nec nos de beata maria factū
abnuimus. ¶ Secūda rō ꝓbans virgineꝫ
cū corpe ⁊ aīa assumptā dicit̄ honoratōis
Dicit em̄ Bern̄. Sanctoꝝ corpa deus p̄/
ciosa sublimium tam gloriose venerabilia
reddidit ⁊ honore tam mirifico sublima/
uit: vt ⁊ ipsis deput̄et̄ locus eoꝝ veneratio
ni ꝯgruꝰ: ⁊ ad ip̄a mūdus ꝯpperet vniuer/
sus. Si ergo marie corpus sup̱ terram esse
dicat̄ cū nec deuota frequentet̄ visitatiōe
fideliū nec eidem locus deputet̄ honoris.
nimirū videbit̄ xp̄m honorē materni cor/
poris ꝯtempsisse: cum tamen sup̱ terram
alioꝝ sanctoꝝ corpa sic honoret ¶ Tercia
ratio dicit̄ sanctifictionis. vt em̄ dictuꝫ est
in p̄cedentibꝫ quia beata virgo sanctifica
ta fuit anteq̄ȝ nasceret̄: fomes in ea nunq̄ȝ
aliquē actū habuit: ⁊ p̱ secundā sanctifica
tionē totaliter ab ea fuit sublatus. Cum ḡ
viciū fomitis inducat debitū incineratio/
nis in carne: videt̄ ꝙ corpus virginis a ta
li debito oīno fuerit absoluta: ⁊ p̱ ꝯsequēs
nec eius corpus debuit incinerari. Ista est
ratio Richardi in. iiij. di. xliij. vt plene di/
ximus in sermone de resurrectione christi.
¶ Quarta ratio dicit̄ perfectionis. Sicut
em̄ maria fuit plena gratia p̄ ceteris puris
creaturis. ita debuit esse plena gloria: ⁊ ita
cū corpore glorificanda ante resurrectionē
aliorū. De hoc sic dicit beatus Augꝰ. Si
merito p̄ oībꝫ viuentibꝫ Marie donata
est gratia: morte erit minuenda. Absit cuꝫ
mors alioꝝ sanctoꝝ p̄ciosa sit ⁊ gloriosa.
¶ Quinta ratio dicit̄ gratificationis. De
cuit quippe virginē cum corpore ad gl'am
deduci: vt filius eius benedictus in omni
bus gratus maternis bn̄ficiꭻs inueniret̄.
Ipsa nāq̄ fuit que filio ex purissimis san
guinibꝫ eius corpulentā substantiā dedit.
Ipsa que nouem mensibus vtero suo por/
tauit. Ipsa que illū letanter peperit ⁊ pan
nis inuoluit ac lacte pauit. Ipsa que in su
is necessitatibꝫ eū iuuit illiq̄ q̄ātum potuit
studiosissime semp̱ occurrit. Ipsa que euꝫ
dulciter suū Jesum dilexit. Ipsa ergo di/
gna regnare cū filio assumi debuit: etiā cū
corpore ad regnū celoꝝ. Quia vt Augu.
ait. Putredo ⁊ vermis humane est oppro

brīū ꝯditionis a quo opprobrio cū Jesus
alienus sit Marie nature excipiť quā Je
sus de ea assumpsisse ꝓbať. Firmiter ergo
credimus ꝙ saluator oim Jesus colendis
simā suam matrē voluit in corpore ⁊ aīa
facere gloriosam: quā nos laudare cone/
mur. Hec siquidem est ꝑ quā omnis ma/
ledictio soluta est: ⁊ celestis benedictio ve/
nit in mundū. Hec est que ꝓ nobis pecca/
toribꝰ infatigabiliter intercedit. Hec regi
na misericordie: ad quā ꝯfugiētes tuti esse
valemus. Hanc oēs inuocemus vt ꝑ illiꝰ
merita in hoc seculo impetremus gratiaꝫ
sui filij: ⁊ in futuro ꝑueniamus ad eternā
requiem. Amen.

¶ Sermo trigesimus de angelis quoꝝ so
lennitas in ecclesia celebrať ꝓpter miracu
lum quod apparuit in monte Gargano.

Angelis suis deus mā
dauit de te: vt custodiant te in
omībꝰ vijs tuis. Illuminati ꝓ/
phete verba sunt ista originali/
ter. ps̄. xc. Debitores sumus fratres cha/
rissimi angelis beatis: qm̄ volente deo in/
numera: vt sic loquar: beneficia nobis pre/
stare nō cessant. Quia tamen ipsi inuisi/
biles sunt ⁊ īmateriales substantie: pleriqꝫ
illos negligunt venerari. Ob quod vt hu
mane imbecillitati consuleretur singulari
mō in monte Gargano. Anno. dn̄i. ccc. xc.
locus inuentus est in q̊ archangeli Mi/
chaelis aliorūqꝫ angeloꝝ iugis memoria
vsqꝫ ad consūmationē seculi permaneret.
Nam dū quidam ꝓdiues noīe Garganꝰ:
qui ex euētu suo monti vocabulū dedit in
finita pecoꝝ multitudine abundaret: con
tigit vt semel thaurū perderet. Quē solici
te querēs inuenit eundem in vertice mon
tis foribus cuiusdā assistere spelunce: quē
cū sagitta appetisset illa velut flamine ven
ti retorta eum a quo iactata est mox reuer
sa ꝑcussit. Turbati ciues ⁊ stupefacti epi/
scopum Sipontinū quid facto opus esset
consulerūt. Qui triduani indixit ieiuniū:
orandūqꝫ deum precepit. Quo facto san/
ctus archangelus Michael apparuit ꝑ
visionem episcopo dicens. Ego sum Mi
chael archangelus: q̄ in conspectu dei sem
per assisto. Volui aūt locum illius spelun
ce mihi dedicandū illo iudicio sagitte cū/
ctis mortalibus declarare. qua visione le/
tior factus episcopus alijs quod viderat
enarrauit. Et sic ab eo tꝑe ecclesia ibi ꝯse/
crata fuit ob reuerentiā beati archangeli:
que vsqꝫ in pn̄tem diem a cunctis fidelibꝰ
deuotione ꝑcipua frequentať. Quapropť
⁊ solennitas angeloꝝ a patribꝰ fuit institu
ta: quā ex debitor obligatione ꝑcepti men
se septembris omnes celebrare tenentur.
Quia vero in tanta festiuitate mens nr̄a
ad ipsos angelos colendos ꝑcandosqꝫ est
inflāmanda. Idcirco de ipsis in pn̄ti ser/
mone dicemus. de q̇bus tria mysteria erūt
decurrenda.
¶ Pimū dicitur cognitionis.
¶ Secundum ꝓductionis.
¶ Tercium missionis.

¶ Qualiter angelus ab hoīe cognosci po
test. ⁊ quō spūs est incorporeus qui tamen
potest in assumpto corꝑe apparere.

Caplm. I.

PRimū de angelis my
sterium decurrendum diciť co/
gnitionis. In quo tria dubia ꝓ
ponimus illustranda.
¶ Primū vtrum substantie separate que
dicuntur angeli possint cognosci ab homi
nibus viatoribus.
¶ Secundum vtrum angeli habeant cor/
pora sibi naturaliter vnita.
¶ Tercium vtrū assumunt aliqn̄ corꝑa.
¶ Pro ṗmi dubij illustratione distingue/
re possumus triplicem noticiā.
¶ Prima diciť ꝓpria ⁊ intuitiua.
¶ Secunda cōmunis ⁊ effectiua.
¶ Tercia fidelis ⁊ reuelatiua.
¶ Prima noticia dicitur ꝓpria intuitiua.
qua scilicꝫ cognoscitur angelus in sua sub
stantia sicuti est. Et hac angelus cognosci
non potest a puris viatoribus. vt inquit
Thomas prima parte. q. lxxxiiij. ex eo ꝙ
intellectus noster scd̄m statum presentis
vite nihil intelligit: nisi conuertendo se ad
fantasmata. Et sic substantias immate/
riales q̄ sub sensu ⁊ imaginatiōe nō cadūt

p̄rimo ⁊ ꝑ se ſm modū cognitionis nobis
expertū intelligere nō possumus. Jmmo
⁊ adam in statu innocentie. vt etiam dicit
Tho. i. parte. q. xciiij. Jntelligere nō potu/
it substātias sepatas: eo ꝙ illi anime com/
petebat modus intelligendi ꝑ ꝯuersionez
ad fantasmata sicut ⁊ nobis. Et licz pla/
to voluerit ꝙ substantie imateriales nō so
lum a nobis intelligunt̄. sed sint etiam pri
ma a nobis intellecta. Posuit em̄ formas
imateriales subsistētes: quas ideas voca
bat esse ꝓpria obiecta nostri intellectus. et
ita p̄mo ⁊ ꝑ se a nobis intellecta. Sz quia
anime cognitio applicat̄ rebus materiali/
bus ſm ꝙ intellectui ꝑmiscetur fantasia ⁊
sensus. Jdeo quātomagis intellectus fue/
rit deputatus: tantomagis percipit imate
rialiū intelligibilem veritatem. Nihilomi
nus ꝯtrariū videt̄ sentire in Thimeo vbi
dixit. Jnuisibilium diuinarum potestatū
que demones nuncupant̄ prestare rationē
magis est opus q̄z ferre valeat hominis in
geniū. De cōmentatore vero asserit Tho/
mas ꝙ in. ij. Methaphisice dixit si substā
tie abstracte non possent intelligi a nobis
tūc natura ociose egisset: quia fecisset illud
quod est in se naturaliter intellectum: non
intellectum ab aliquo. Sed dictum h̄ de/
ficit p̄mo quia nō sequit̄ ꝙ si substantie se/
parate nō intelliguntur a nobis: nō intel/
ligantur ab aliquo intellectu. intelligūtur
em̄ a seipsis ⁊ a seinuicem. Secundo defi/
cit sententia cōmentatoris. quia nō est fi/
nis substantiaꝝ sepataꝝ vt intelligant̄ a
nobis. ¶ Secūda cognitio dicitur cōmu/
nis effectiua: quando cognoscit̄ causa per
effectum: ⁊ est cognitio quedam generalis
hanc cognitionē habuerūt philosophi de
angelis ⁊ p̄cipue Aristoteles in. xi. Me/
thaphisice: qui voluit ꝙ intelligentie mo/
uerent speras celoꝝ ⁊ celestia corpora.
¶ Tercia vero cognitio dicit̄ fidelis ⁊ re/
latiua. quando. s. aliquid cognoscitur fide:
quia sic est certitudinaliter relatuz. Hoc
modo relictis philosophoꝝ vanitatib⁹ at/
q̄z erroribus hoim curiosoꝝ nos firmissi/
me asserimus ꝙ angeli sūt nobilissimi spi/
ritus deo bono fruentes: nobis vt infra do
cebimus beniuoli ⁊ affecti: quibus mediis
dei secreta ⁊ mysteria gratie hominib⁹ sūt
reuelata. Mali vero penis eternis iustis/
sime deputati. Si vero quis quereret vn̄
hec veritas est exorta. Respōdemus ꝙ ex
latissimo campo scripture sacre veteri vi/
delicet nouoq̄z testamento: vbi de angelis
expresse fit mentio. Unde Genesis. c. xvi.
scribitur de Agar dum fugeret essetq̄z in
solitudine: quia affligebat eam Sara do/
mina sua. Cumq̄z inuenisset eam angelus
dn̄i iuxta fontem aque in solitudine ⁊c̄. di
xit ad illam Agar ancilla Sarai vnde ve
nis ⁊ quo vadis. Que respondit. A facie
dn̄e mee ego fugio. Dixitq̄z ei angelus dn̄i
Reuertere ad dn̄am tuam: ⁊ hūiliare sub
manibus illius. Et Genesis. xix. ca. Ue/
nerunt duo angeli sodomam vespere. Et
xxij. cap̄. Angelus dn̄i de celo clamauit di/
cens. Abraam Abraam. Et. xxviij. capi.
Uidit Jacob in somnis scalam stantem
super terram: ⁊ cacumen illius tāgens ce/
lum: angelos quoq̄z dei ascendentes ⁊ de/
scendentes per illam. Et. xxxij. cap̄. Jacob
itinere quo ceperat abijt: fuerūtq̄z ei obuiā
angeli dn̄i. Et Exodi. xiiij. capi. Angelus
dei precedebat castra israel: ⁊ cum eo pari/
ter columba nubis. Et. xxiij. capi. Mittā
angelum meum qui precedat te ⁊ custodi
at in via introducat ad locum quem pre/
paraui tibi. Et Numeri. xxij. ca. Cum vi/
disset asina stantem angelum cecidit sub
pedibus sedentis. Et. ij. Regum vltimo
capi. Cum extendisset manum angelus
dn̄i. super hierusalem vt disperderet eam:
misertus est dn̄s suꝑ afflictionem. ⁊ ait an
gelo percucienti. Sufficit nūc contine ma
num tuam. Erat autem angelus dn̄i iu/
xta aream areuna iebusei. Et. iiij. Regum
i. ca. Angelus dn̄i locutus est ad Helyaz.
Et. xix. c. Angelus dn̄i percussit in castris
assyrioꝝ. Et Thobie. v. c. Egressus To
bias inuenit iuuenez splendissimū stantē
p̄cinctum ad ambulandum: ⁊ ignorās ꝙ
angelus dei esset: salutauit eum ⁊ dixit. vn
de te habemus bone iuuenis. Et Judith.
xiij. capi. Uiuit dn̄s quoniam custodiuit
me angelus eius. Et Ecclesiastici. v. cap̄.
Ne dicas coram angelo tuo non est pro/
uidentia. Et. Psalmo. viij. Minuisti eū
paulominꝰ ab angelis Et ps̄. xcvi. Ado/
rate eum omnes angeli eius. Et ps̄. ciij.

Qui facis angelos tuos spũs. Et ps. cxl/
viij. Laudate eum oẽs angeli eius. Et
Baruch. vij. ca. Angelus meus erit vobis
cum. Et Dañ. iij. ca. Angelus aũt dñi de/
scendit cũ Azaria ꝛ socijs eius in fornacẽ:
ꝛ excussit flammã ignis de fornace. Et eo
dem capi. Benedicite angeli dñi dño: lau
date ꝛ superexaltate eũ in secula. Et. xiiij. ca.
dixit angelus dñi ad Abachuc. Fer pran
diũ qđ habes Danieli in babylonẽ: qui est
in lacu leonũ. Et malachie. iij. c. Statim
veniet ad templũ sanctũ suũ dñator quẽ
vos queritis: ꝛ angelus testamenti quem
vos vultis. Et Lu. i. c. Apparuit Zacha/
rie angelus dñi stans a dextris altaris in/
censi. Et eodem cap. Missus est angelus
Gabriel a deo in ciuitatẽ galilee cui nomẽ
nazaret ad virginẽ desponsatã viro. Et. ij.
ca. Angelus dñi stetit iuxta illos. Eodem
ca. Facta est cũ angelo multitudo militie
celestis exercitus. Et. xxij. ca. Apparuit ei
angelus dñi de celo ꝯfortans eũ. Et Ma
thei. i. c. Angelus dñi apparuit in somnis
Joseph. Et. iiij. ca. Accesserũt angeli ꝛ mi
nistrabant ei. Et. xxij. c. Erunt sicut angeli
dei in celo. Et. xviij. ca. Angeli eoꝝ semper
vident faciem patris mei qui in celis est.
Et. xxiiij. ca. Mittet angelos suos cũ tu/
ba. Et. xxv. ca. Cum venerit filius homĩs
in maiestate sua ꝛ omnes angeli eius cum
eo. Et. xxvi. ca. An putas quia nõ possum
rogare patrem meũ ꝛ exhibebit mihi mo/
do plusquã duodecim legiones angelorum
Et Johãnis. v. ca. Angelus autẽ dñi ſm
tpš descendebat in piscinã. Et ad Heb.
i. ca. Cui aliqñ angeloꝝ dixit filius meus
es tu. Et Actuũ. xij. ca. Angelus dñi asti
tit ꝛ lumen refulsit in habitaculo carceris
Eodẽ. c. Misit dñs angelũ suũ ꝛ eripuit
me đ manu herodis. Et Apoc. i. c. Signi
ficauit deus que oportet fieri cito loquens
ꝑ angelũ suũ seruo suo Johi. Et. ij. cap. fit
mẽtio de angelo Pergami Tiatire ꝛ smir
ne. Et. iij. ca. de angelo Sardis philadel
fie ꝛ laodicie. Et. vij. ca de angelo ascendẽ
te ab ortu solis. Et. x. ca. de angelo amicto
nube. Et. xij. ca. de angelis prelianti. Et
xiiij. ca. de angelo habente euangeliũ eter/
nũ. Et. xvi. ca. de septem angelis hñtibus
septem phialas ire dei. Et. xviij. ca. de an/
gelo descendente de celo hñte potestatem
magnã. Et. xx. ca. de angelo descendente đ
celo habente clauem abyssi ꝛ cathenã ma
gnam. Et. xxij. ca. de angelo qui nõ ꝑmisit
se adorari a Johe. Ex quibꝰ oibꝰ cogimur
ꝯfiteri esse angelos. licz illos ꝓ statu isto in
sui substantia videre nõ valeamus. De de
monibꝰ aũt videre potes que posui in tra/
ctatũ de timore iudicioꝝ dei. ¶ Secundũ
ꝓncipale dubiũ ꝓpositum fuit vtrũ angeli
habeant corpa sibi naturaliter vnita. Et
qđam ꝯtendũt ꝓbare ꝙ sic. Primo quia
Origenes in li. periarchon dicit. Solius
dei. id est patris ꝛ filij ꝛ spũssancti vere id
ꝓprium est: vt sine materiali substantia et
absq; vlla corporee additiõis societate in/
telligatur existere. Et Bernardus omel.
vi. sup cantica ait. Liquet oẽm spũm cor/
poreo ꝓrsus indigere solatio. Et Aug[9]. in
ij. sup Genesim ad lr̃az. Et in. iij. de tri. dei.
Et in. viij. đ ciui. dei. Et in li. de ecclesiasti.
dogma. vꝫ asserere ꝙ angeli habeãt corpa
aerea ꝛ subtilissima. Scđo Gregorius in
omelia vocat angelũ aĩal rõnale. omne
aũt aĩal habet corpus sibi naturalr̃ vnitũ
Tercio arguitur. quia perfectior est vita i
angelis q̃ in animalibꝰ. Sed aĩa nõ solũ
viuit: sed etiam viuificat corpus. ergo an/
geli habent corpora sibi naturaliter vnita
Sed ꝯtra istos ita debiliter arguentes est
doctrina oĩm theologoꝝ in. ij. sententiarũ.
dis. viij. q̃ sequentes dyonisiũ ꝛ damascenũ
asserũt angelos nõ habere corpora sibi na
turaliter vnita. Et ratio ſm Tho. pma p/
te. q. v. Quia qđ accidit alicui nature non
inuenir̃ naturaliter in omnibꝰ in natura. si
cut habere alas. qꝛ nõ est de rõe animalis
nõ ꝯuenit omĩ aĩali. Cum autẽ intelligere
nõ sit actus corporis. nec alicuiꝰ corporee
virtutis habere corpus vnitum non est de
rõne substantie intellectualis inq̃tũ huiꝰ
sed accidit alicui intellectuali substantie
ꝓpter aliqđ aliud: sicut aĩe rõnali ꝯpetit
vniri corpori: qꝛ est impfecta ꝛ in potentia
existens in genere intellectualiũ substãtia
rũ nõ hñs in sua natura plenitudinẽ scie.
sed acq̃rens eã ꝑ sensus corporeos a sensi/
sibilibus rebus. In quecũq; autem gene/
re inuenir̃ aliquid impfectum oportet pre/
existere aliquod perfectum in genere illo=

Sunt ergo alique substantie intellectua/
les perfecte in natura intellectuali nō indi
gentes acquirere scientiā rebus sensibili/
bus. Quare nō oēs substātie intellectua
les sunt vnite corporibꝫ: sed alique sunt a
corporibꝫ separate. Ad pͥmū ergo obiectū
de sententia Origenis dicit Tho. ꝙ audi
endus nō est. quia vt dicit Hiero. in epl'a
ad desiderium. Origenes melior in bonis
peior in malis fuit. Cuius heresis in libris
periarchon: quos ipse composuit maxime
inueniri dicūt. Magister in hystoria scho
lastica sup̱ Genesim circa pͥncipium. Pe/
riarchon inquit est liber in quo Origenes
dixit christū adhuc in aere ꝓ demonibꝫ pa
ti debere: sicut in terra passus est ꝓ hoībus
Augu. ꝟo in pretactis locis nō loquitᷣ asse
rendo: sed referens opinionē platonicoꝝ q̇
ponebant esse q̄dam animalia aerea que
demones noīabant. Dictum adhuc Ber
nardi intelligendū est sane. ꝙ spūs creati
indigent corporeo instrumento nō sibi na
turaliter vnito. sed ad aliquid assumpto
ꝓpter instructionem nostraꝫ. Ad secundū
de verbo Gregorij respondetᷣ ꝙ ipse vocat
angelum rationale aīal methaphorice ꝓ/
pter similitudinē rationis. Ad tercium in
quit sanctus doctor ꝙ viuificare effectiue
simpliciter perfectionis est: vnde ⁊ deo cō/
uenit. Sed viuificare formaliter est sub/
stantie que est pars alicuius nature ⁊ non
habentis in se integrā naturā spēi. Unde
substantia intellectualis que nō est vnita
corpori: est perfectior q̄ꝫ ea que est corpori
vnita. Hinc Damascenus ait. Angelus
est substātia intellectualis incorporea. Et
Dyoni. Angeli sunt spūalia lumina ima
teriales incorporei. ¶ Tercium dubiū pͥn
cipale fuit vtrum angeli assumūt aliquā/
do corpora. Et ꝙ sic ptꝫ. quia Aug li. xvi.
de ciuitate dei dicit: ꝙ angeli in assumptis
corporibꝫ Abrae apparuerunt. Tho. vero
ait. ꝙ nōnulli tenuerūt angelos nunq̄ꝫ cor
pora assumpsisse. Sed omnia que in scri/
pturis diuinis leguntur de apparitionibꝫ
angeloꝝ contigisse ꝺm imaginationē. Ta
men hoc nō videtur consonū intentioni sa
cre scripture. Quoniā id quod imagina/
ria visione videtur est in sola imaginatiōe
videntis. Unde nō videtur indifferenter
ab omnibꝫ. Scriptura autē diuina sic in/
troducit interduꝫ angelos apparentes vt
cōmuniter ab omnibꝫ viderentᷣ. Sicut an
geli apparentes Abrae visi sunt ab eo ⁊ a
tota familia eius: a loth ⁊ a ciuibus sodo/
moꝝ visi sunt angeli qui venerunt sodo/
mam vespere. Similiter angelus qui ap
paruit Thobie ab oībꝫ videbatᷣ. Ex quo
manifestum est ista sic ꝯtigisse ꝺm corpo/
ream visionem: qua videtᷣ id quod positū
est extra videntem. vnde ab omnibꝫ vide/
ri potest. Tali autē visione non videtᷣ nisi
corpus. Cum ergo angeli neq̄ꝫ sint corpa
neq̄ꝫ habeant corpora sibi naturaliter vni
ta: relinquitᷣ assumant aliq̄n corpa. Et licꝫ
illis nō indigeant ꝓpter seipsos. assumunt
tamen illa ꝓpter nos: vt familiariter cū ho
minibꝫ ꝯuersando demōstrent intelligibi
lem societatē quā hoīes expectant cuꝫ eis
habendā in futura vita. Insup̱ ꝙ angeli
corpora assumpserūt in veteri testamento
fuit quoddā figurale indiciū ꝙ verbū dei
assumpturū esset corpus humanū. Oēs
eīn apparitiones veteris testamēti ad il'ā
apparitionē ordinate fuerūt qua filius dei
apparuit in carne. Notandū tñ ꝙ corpus
assumptū vnitᷣ angelo non q̇dem vt forme
nec solum vt motori: sed sicut motori rep̄n
tato p̱ corpus mobile assumptum. Sicut
eīn in sacra scriptura ꝓprietates reꝝ intel/
ligibiliū sub similitudinibꝫ reꝝ sensibiliū
describuntᷣ. Ita corpora formantᷣ sic ab an
gelis diuina virtute vt ꝯgruant ad rep̄sen
tandū angeli intelligibiles ꝓprietates. Et
hoc est angelum assumere corpus. Et si q̇s
obstaret ꝙ angeli nō assumunt corpus de
terra vel aqua: quia nō subito disparerent
neq̄ꝫ de igne quia comburerent ea que cō/
tingerent. nec ex aere: quia aer infigurabi/
lis est. ergo angeli corpa nō assumūt. Re/
spōdet Tho. ꝙ licꝫ aer in sua raritate ma
nens nō retineat figuram neq̄ꝫ colorem. ta
men quādo condensatᷣ ⁊ figurari ⁊ colora/
ri potest sicut paret in nubibꝫ. Et sic ange
li assumunt corpora ex aere condensando
ipsum virtute diuina q̄ꝫtum necesse est ad
corporis assumendi formationem. Sed
adhuc oritur hic difficultas ꝓpter ea q̄ do/

cent sacri doctores. Nam corpus assum/
ptum ab angelo videt quasi vnū ⁊ opera
vite habens. ⁊ tamen nō est viuum nec ha
bens opera vite appa et organizatum ha
bens oculos ⁊ nares ⁊ alia sensuum instru
menta. ⁊ tamen ꝑ organa illa angelus mi
nime sentit. In corpore sic assumpto ange
lus videt loqui. ⁊ tamen nō est ꝓpria locu
tio illa. similiter comedit: ⁊ illa nō est vera
comestio. Igitur in talibus apparitionibꝫ
non est nisi quedā fictio siue deceptio. Ad
hoc respondet Tho. vbi sup̄. ꝙ sicut nō est
contra veritatē ꝙ in scripturis intelligibi/
lia sub figuris sensibilibus describant. qꝛ
hoc nō videt ad astruendum: ꝙ intelligi/
bilia sunt sensibilia. Sed quia ꝑ figuras
sensibilium ꝓprietates intelligibiliū ſm si
militudinem quandam dant intelligi. ita
nō repugnat veritati sanctoꝝ angeloꝝ ꝙ
corpora ab eis assumpta videant homies
viuentes cū nō sint. Non em̄ assumunt ni
si vt ꝑ ꝓprietates hoīs ⁊ opeꝝ hominis
spūales ꝓprietates angeloꝝ ⁊ eoꝝ spūalia
opera designent quod nō ita congrue fie/
ret si veros hoīes assumerēt: quia ꝓprieta/
tes eoꝝ ducerent in ipsos homines non in
angelos. Similiter est dicendū ꝙ angeli ꝑ
organa assūptoꝝ corpoꝝ nullo modo sen/
tiunt: nec tamen superflue sunt formata.
Non em̄ ad hoc sunt formata vt ꝑ ea sen/
tiant: sed ad hoc vt ꝑ huiusmodi organa
ꝟtutes spūales angeloꝝ denotent. Sicut
ꝑ oculum denotat virtus cognoscitiua an
geli. ⁊ ꝑ alia membra alie eius virtutes. vt
docet Dionysius vltimo ca. celestis ierar/
chie. De locutione vero angeli quam facit
in corpore assumpto verū est ꝙ nō est ꝓprie
locutio: sꝫ aliquid simile locutioni: inquātuꝫ
angelus in corpore sic assūpto format vo/
ces in aere similes vocibus humanis: que
voces formant vt ꝑ illas dei secreta ad no
stras aures ꝑueniāt. Comestio adhuc an/
geli nō est vera sed figuratiua spūalis co/
mestionis. Nam comestio importat sum/
ptionem cibi cōuertibilis in substantiā co
medentis. Et quāuis in corpus christi post
resurrectionē cibus nō conuerteret. sed re/
solueret in ꝑiacentem materiam. Tamē
christus habebat corpus talis nature in
quod posset cibus conuerti: vnde fuit vera
comestio. Sed cibus assumptus ab ange
gelo neqꝫ conuertitur in corpus assumptū
neqꝫ corpus illud est talis nature: vt in il/
lud possit alimentum conuerti: ꝓpterea di
xit angelus Thobie. xij. ca. Cū essem vo/
biscum ꝑ voluntatem dei videbar quideꝫ
manducare ⁊ bibere. Sed ego cibo ⁊ po/
tu inuisibili vtor. Fiunt igitur omnia in as
sumptis corporibus ab angelis nō ad de/
ceptionem: sed potius ad vtilitateꝫ nostrā
vt ex predictis patet.

¶ Qō deus ꝓduxit angelos ex tempe in
celo empirreo. Caplm. II.

SEcundum mysteriuꝫ
de angelis aperiendum dicitur
ꝓductionis. In quo considera/
re debemus ꝓductionem eoruꝫ
quātum ad tria.

¶ Primo quantū ad causam.
¶ Secundo quantū ad tempus.
¶ Tercio quantū ad locum.

¶ Primo consideranda est angeloꝝ ꝓdu/
ctio quantū ad causam. Ubi queritur an
angelus habeat causam sui esse ⁊ sit crea/
tus a deo. Et ad hoc respondet sanctus
Tho. pⁱma parte. q. xliiij. ⁊. q. lxi. ꝙ necesse
est dicere ⁊ angelos ⁊ omne id quod preter
deum est a deo esse factuꝫ. Si em̄ aliquid
inuenitur in aliquo per participationem:
necesse est ꝙ causetur in ipō ab eo cui essen
tia liter conuenit: sicut ferrum fit ignitum
ab igne. deus autē est ipsum esse per se sub
sistens. ⁊ esse ꝑ se subsistens nō potest esse
nisi vnū. Relinquit ergo ꝙ omnia alia a
deo non sunt suum esse: sed participāt esse
quare causantur ab vno ente quod perfe/
ctissimum est. Ex his dixit Aristoteles in
ij. Methaphisice. Id quod est maxime
ens ⁊ maxime verum: est causa omnis en
tis ⁊ om̄is veri: sicut id quod est maxime
calidum: est causa omnis calidi. Algaze/
les vero in eodem loco inquit. Ipsum esse
deo maxime conuenit: quoniā ipse est ori/
go ⁊ principium essendi ⁊ quod est a quo
est: quicqͥd est. Qō ꝯfirmās Auicēna ait.
Om̄e esse ē exuberans ab eiꝰ esse. Quare

⁊ Plato in thimeo subdidit: ꝙ nr̄m esse
in cōparatione illius est nō esse. Hinc pau/
lus ad Ro.xi.ca.scripsit. Ex ipso:⁊ ꝑ ipm̄:
⁊ in ipso sunt oīa. Necesse est ergo anglos
a deo esse creatos. Sed mirant̄ q̇dam ex
eo ꝙ de his q̄ sunt a deo creata agit̄. Gen̄.
i.ca.sed nulla mentio fit ibi de angelis: ḡ
nō videt̄ ꝙ sint creati a deo. Itez Aristo.
dicit.viij.methaphisice:ꝙ si aliqua substā
tia sit forma sine materia statim ꝑ seipsaz
est ens ⁊ vnū ⁊ nō hꝫ causam q̄ faciat eam
ens ⁊ vnū. Sed angeli sunt forme īmate/
riales:ḡ nō hn̄t causam sui esse. Ad hec re
spondet Tho.ṗmo ſm Aug.li.xi.de ciui.
dei.ꝙ angeli nō sunt p̄termissi in illa ṗma
rez creatione:sed significant̄ noīe celi vel
lucis. Ideo aūt vel p̄termissi sunt vel noi/
bus rez corꝑaliū significati:qꝛ moyses po
pulo rudi loquebat̄ q̇ nondū capere poterat
incorporeā naturā. De substantijs vero q̄
sunt forme subsistentes:dicendū ꝙ nō hn̄t
causam aliā formalē sui esse ⁊ sue vnitatꝫ:
neqꝫ cām agentē ꝑ transmutationē mate/
rie de potentia in actū:sed bene hn̄t causaz
ꝓducentē totā substantiā q̄ est ipse deus.
¶ Secundo consideranda est angeloꝝ ꝓ/
ductio q̄tū ad tēpus.qn̄ scꝫ fuerūt angeli
creati. Et circa h̄ tres reperiunt̄ opiniōes.
Prima opinio falsa est ⁊ heretica que hoc
tenet:ꝙ angeli fuerūt ꝓducti ab eterno: h̄
em̄ esse nō pōt:qm̄ sic deus creaturas ꝓdu
xit ꝙ eas ex nihilo fecit. id est postq̄ꝫ nihil
fuerant. Et vt inquit Tho.ṗma ꝑte.q.xlv
Cum dr̄ aliquid ex nihilo fieri. hec ꝓposi/
tio ex:nō designat causam materialē:sꝫ or
dinem tm̄.sicut cū dicit̄ ex mane fit meridi
es.i.post mane. Et si obijceret̄ ꝙ ph̄i dicūt
ex nihilo nihil fit. Rn̄det Tho.ꝙ ph̄i non
consideraverunt nisi emanationē effectuū
ꝑticulariū a causis ꝑticularibꝫ quas neces
se est p̄supponere aliq̇d in sua actione. Et
ſm h̄ est cōis eoꝝ opinio ex nihilo nihil fi
eri. Sꝫ h̄ locū nō habet in ṗma emanatio
ne ab vniuersali rez principio. Scḋa opi/
nio fuit quorūdam doctoꝝ antiquorū scꝫ
ꝙ angeli fuerūt creati ante oēm mundum
corporeū. Nā Hiero. h̄ videt̄ asserere suꝑ
ep̄las ad Titū. Ait em̄ sic. Sex milia nō/
dum nostri tp̄is complent̄ annoꝝ.⁊ quan
ta tp̄a quāta sqꝫ seculoꝝ origines fuisse ar
bitrandū est.in quibꝫ angeli: throni:⁊ dn̄a
tiones:ceteriqꝫ ordines deo seruierūt. Da
mascenus etiā dicit in.ij.lib. Quidam di/
cūt ꝙ ante omnē creationem angeli geniti
sunt. vt Theologus dicit Grego.scꝫ nazā
zenus.de quo asserit Tho.ꝙ tāta est in do
ctrina eius christiana autoritas. vt nullus
vnqꝫ eius dictis calūniam inferre presum
pserit.sicut nec Athanasij documentis. vt
Hiero.dic̄. Tercia opinio alioꝝ que cām
precedentem nō reprobat.sed quia ratio/
nabilior fore videtur. Idcirco videt̄ cōmu
niter a doctoribus:ꝙ angeli simul cum cre
atura corporea sunt creati. Angeli em̄ sūt
quedam ꝑs vniuersi.quia nō constituunt
ꝑ se vnum vniuersum:sed tam ipsi q̄ꝫ crea
tura corporea in ꝯstitutionem vnius vni/
uersi si conueniūt:quod apparet ex ordine
vnius creature ad aliam. Ordo em̄ reruz
ad inuicem est bonum vniuersi. Nulla au
tem ꝑs perfecta est a toto seꝑata. Nō ergo
est ꝓbabile vt deus cuius ꝑfecta sunt oꝑa
creaturam angelicam seorsum ante alias
creaturas ꝓduxerit. Et hoc refert sanctꝰ
Bonauentura di.xij. secundi libri ꝙ qua/
tuor a ṗncipio fuerunt simul creata scꝫ an
gelica natura:celum empireum:materia ṗ
ma ⁊ tempus late illud accipiēdo ꝓ quali
bet successione. Ratio est: quia debuerunt
ṗma in omni genere rerum creari tam in
mensuris q̄ꝫ in substantijs. Primū in mē/
suris est tempus:ṗmū in substātijs corpo/
ralibus passiuis est materia.ṗmū in sub/
stantijs corꝑalibus actiuis est celum em/
pireum. Primū ṽo in substantijs spūali/
bus est angelica natura. Idcirco quatuor
hec credunt̄ fuisse primo creata. ¶ Tercio
ꝯsideremus angeloꝝ ꝓductionem q̄tum
ad locum: vbi scꝫ fuerūt angeli creati. Et
ad hoc dicit Strabus suꝑ illo verbo. In/
ṗncipio creauit deus celum ⁊c̄. Celum nō
visibile firmamentū hic appellat. sed em/
pireū.id est igneum quod nō ab ardore:sꝫ
a splendore dicit̄:quod statim factum an/
gelis est repletum. Ideo Tho. vbi sup̄ ait
ꝙ cum vniuersum cōstet ex creaturis cor/
poralibus ⁊ spūalibus sic create sunt spiri
tuales creature ꝙ ad creaturam corpora/
lem aliquem ordinem habent ⁊ toti crea/
ture corporali presidentꝫ vnde conueniens

fuit vt angeli in supremo corpore crearenᷣ
tanq̄ toti nature corpee presidētes. Et si
obijcereᷣ ꝙ angeli nō dependēt a corpe ſm
suū eē. ⁊ ꝑ ꝯñs neq̄ ſm suū fieri: ḡ angeli ñ
sunt creati in loco corpeo. Rñdet Tho. ꝙ
angeli nō sunt creati in loco corpeo: ſȝ vt ꝓ
dictū est i h̄ oñdiᷣ ordo eoꝝ ad naturā cor/
poreā: ⁊ ꝙ sua ꝟtute ꝯ corpa ꝯtingūt. Si h̄
oīa q̄ diximus de angeloꝝ productiōe vel
ad capiendū difficilia: vel ad plene intelli
gendū dura cuiq̄ viderenᷣ. tāto magis ex
citare nos debēt ad extollendā totis virib͛
sapiam altissimi dei: cuius opa tam stupē
da sunt ⁊ inscrutabilia: vt nullo hūano sen
su percipi valeā. Pro q̄b͛ dicere possumus
illud psalmiste Quā magnifica sunt opa
tua dñe: oīa in sapiētia fecisti. Uniuersus
nāq̄ mūdus iste sensibilis q̄si quidā liber
est scriptus digito dei: ⁊ singule creature q̄
si figure quedā sunt: nō humano placito ſȝ
diuitatis arbitrio institute ad manifestan
dā quodāmodo ⁊ signandā inuisibilē po/
tentiā: sapiam: ⁊ bonitatē diuinā. Inter ce
tera ꝟo suoꝝ institutoꝝ mirabilia angelos
ꝯdidit: quoꝝ aliquos ꝓpꝫ superbiā in quā
eruperunt eternis adiudicauit supplicijs.
Alios ꝟo qui ipi factori suo hūiliter adhe
serūt: plena btitudine fecit esse felices.

¶ Qualiter angeli ad nos mittunᷣ qui ho
mines custodiūt neq̄ dolent de malis eoꝝ
quos custodiunt. Ca. III.

**Tertiū mysteriū de an/
gelis manifestandū dr̄ missiōis
In q̄ tria sᷣ dubia declaranda.**

¶ Primū vtrū angeli mittanᷣ.
¶ Scōm vtꝝ hoīes ab angel' custodianᷣ.
¶ Tertiū vtrū angeli doleant de malis eo
rum quos custodiunt.

¶ Ad primū dubiū se offert veritas scri/
pturaꝝ in quib͛ angelos mitti perhibeᷣ. ⁊
vt inquit Tho. i. parte. q. cxij. Ille mitti dr̄
qui aliquo mō ab alio procedit vt incipiat
esse vbi prius nō erat vel vbi prius erat ꝑ
aliū modū. Filius enī aut spiritussanctus
mitti dr̄ vt a patre procedēs ꝑ originē. Et
incipit esse nouo mō. i. per gratiā vel ꝑ na/
turā assumptā vbi prius erat per diuinita
tis presentiā. Dō i enim ꝓpriū est vbiq̄ esse
q͛ cum sit vniuersale agens virtus eius at
tingit oīa entia: ideo ē in omib͛ reb͛. Uir/
tus aūt angelicū sit particulare agens nō
attingit totū vniuersum: sed sic attingit
vnū qd̄ nō attingit aliud. Ideo ita est hic
qd̄ ñ est alibi. Cum igiᷣ aliq̄d est fiendū ꝑ
aliquē angelū circa aliquā creaturā cor/
poreā de nouo applicaᷣ angelus illi corpo
ri sua virtute: ⁊ sic angelus de nouo inci/
pit esse: ⁊ hoc totū sequiᷣ ex imperio diui/
no. Sed actio quā angelus missus exercet
procedit a deo sicut a primo principio cui⁹
nutu ⁊ auctoritate angeli operanᷣ ⁊ in deū
reducitur sicut in vltimū finē Et hoc fa/
cit ratiōe ministri. Nam minister est sicut
instrumentū ⁊ intelligēs. Instrumentuȝ
aūt ab alio moueᷣ ⁊ eius actio ad aliud or
dinatur. Ideo actōes angeloꝝ ministeria
vocanᷣ ⁊ ipi dicuntur in ministeriū mitti.
Si ꝟo aliquis quereret quomodo angeli
mittunᷣ cum celum empireū sit locus per
tinens ad dignitatē eoꝝ: si igiᷣ mitterenᷣ
ad nos dignitati eoruȝ aliquid deperiret.
Respondet Thomas. ꝙ celū illud perti/
net ad dignitatē angeli ſm ꝯgruentiā q̄n/
dam. q͛ congruū est vt supremū corporuȝ
nature que est supra oīa corpora attribuaᷣ
Non tñ angelus est aliquid dignitatis ac
cipit a celo empireo. Ideo quādo actu nō
est in illo nihil eius dignitati subtrahitur.
Sicut nec regi quādo nō actu sedet in re/
gali solio quod ꝯgruit eius dignitati. hinc
saluator noster loquēs de angelis qui mit
tuntur ad custodiā hominū dixit. Angeli
eoꝝ semper vident faciē patris mei qui est
in celis Ubicunq̄ itaq̄ sint vidēt essentiā
dei in cuius aspectu compleᷣ gloria ⁊ bea/
titudo illoꝝ. Secundū dubiū fuit vtꝝ ho
mines ab angelis custodianᷣ. Et licet de
hoc dixerim in quadrages mali nostro: ve
rūtamen aliqua erunt hoc loco nouiter di
scutienda. Idcirco presupposito ſm veri/
tatem ꝙ vnaqueq̄ aīa angelū habeat sui
custodē deputatū: christo dumtaxat exce/
pto de quo in sermone de innocentib͛ di/
ctum est. Primo sciendū ꝙ necessaria fuit
homini custodia angeloꝝ propter adiuto
riū liberi arbitrij. Nā vt inquit Thomas
prima parte. q. cxiij. Homo per liberū ar/
bitriū potest aliqualiter vitare malū. sed
nō sufficienter. q͛ infirmaᷣ circa affectū bo

niꝫ ꝓpter multiplices aīe passiões. Simili/
ter etiā vniuersalis cognitio naturalis le/
gis que homini naturaliter adest aliqua/
liter dirigit hoīem ad bonū: sꝫ nō sufficien
ter: qꝛ in applicando vniuersalia principia
iuris ad particularia opera ꝯtingit hoīeꝫ
multipliciter deficere. Unde dr̄ Sapie. ix
ca. Cogitatiões mortaliū tumide ⁊ incer
te prouidentie nr̄e. Scd̄o sciendū ꝙ dum
hoīes pereunt ⁊ multa peccata labunꝭ nō
est ascribendū ad negligentiā aliquā an/
geloꝝ sed potius malicie hoīm imputan/
dū. Nam sicut hoīes a naturali instinctu
boni discedūt ꝓpꝫ passionē pctī: ita etiā di/
scedunt ab instigatiōe bonoꝝ angelorum
que fit inuisibiliter ꝓpter hoc ꝙ homines
illumināt ad bene agendū. Tertio scien/
dum ꝙ sicut presciti ad damnationē ⁊ in/
fideles ac etiā antixp̄s nō priuanꝭ interio/
ri auxilio naturalis ratiōis: ita etiā nō pri
uantur ex interiori auxilio toti nature hu
mane diuinitus ꝯcesso scꝫ custodia ange/
loꝝ per quā ⁊ si nō iuuenꝭ quantū ad hoc
qꝰ vitā eternā bonis operibꝫ mereanꝭ iuuā
tur tn̄ ꝗ̄tū ad hoc ꝙ ab aliquibꝫ malis re
trahunꝭ quibꝫ ⁊ sibiip̄is ⁊ aliis nocere pos
sent. Nam ⁊ ipi demones arcentur per bo
nos angelos ne noceant quantuꝫ volunt.
Quarto sciendū ꝙ officiū custodie angeli
ce ordinaꝭ quidē ad illuminationē doctri
ne sicut ad vltimū ⁊ principalē effectū. Ni
hilominus sunt ⁊ alii effectus scꝫ arcere de
mones ⁊ alia nocumēta tam corporalia ꝗ̄
spiritualia prohibere. Quinto sciendū ꝙ
circa hominū custodiā inter angelos quā/
doqꝫ solet esse pugna siue discordia. Nam
vt scribiꝭ Danielis. x. ca. Dum ipe orasset
pro liberatiōe populi iudaici qui erat ī ba
bylonia: apparuit sibi angelus modo mi/
rabili: vt patet in textu. dixitqꝫ illi inter ce
tera: noli metuere daniel: qꝛ ex die primo
quo posuisti cor tuū ad intelligendū vt te
affligeres in ꝯspectu dei tui: exaudita sunt
verba tua. Et ego veni ꝓpter sermones tu
os princeps aūt regni persaꝝ restitit mihi
viginti ⁊ vno diebꝫ. Refert hic Hierony/
mus principē regni persaꝝ esse angelum
qui se opposuit liberatiōi populi israelitici
pro quo Daniel orabat Gabriele preces
eius deo presentante. Quidā tamen dixe/
runt ꝙ hec resistētia potuit fieri eo ꝙ prin/
ceps aliꝗs demonū iudeos ī ꝑsidē ductos
ad peccatū induxerat ꝓpter quod presta/
batur impedimentū oratiōi Danielis pro
eodē populo deprecantis. Sed Gregoriꝰ
in. xvii. moraliū libro concordat cum Hie
ronymo: dicit ꝙ princeps regni persarum
bonus angelus fuit custodie illius regni
deputatus. Ad itelligendū ergo qualiter
vnus angelus alteri resistere diciꝭ Notan
dum ſm Thomā vbi supra ꝙ diuina iu/
dicia circa diuersa regna ⁊ diuersos homi
nes per angelos exercenꝭ. In suis aūt ac/
tiōibus scd̄m diuinā sententiā regulanꝭ.
Contingit quādoqꝫ ꝙ in diuersis regnis
vel in diuersis hominibꝫ cōtraria merita
⁊ demerita inueniunꝭ: vt vnus alteri sub/
datur aut presit. Quid autē super hoc or/
do diuine sapientie exigat cognoscere non
pn̄t: nisi deo reuelante. Unde necesse hn̄t
super his sapientiā dei cōsulere. Sic igiꝭ
inꝗ̄tum de contrariis meritis ⁊ sibi repu/
gnātibꝫ ꝯsulūt diuinā voluntatē. Resiste
re sibi inuicē dicunꝭ: nō quia sint eorū con
trarie voluntates: cum in hoc oīes cōcor
dent ꝙ dei sententia impleatur Sed quia
ea de quibus consulunt sunt repugnantia
Cum ergo archangelus custos regni per/
sarū procuraret quantū in eo erat salutē il
lorū qui erant in dicto regno: videretqꝫ ꝙ
ex ꝯuersione iudeoꝝ: multi de persis con/
uertebantur: erat contentus ꝙ populus il
le in captiuitate perseueraret. Alter vero
qui presidebat populo iudeoꝝ illius popu
li liberationē procurabat: precesqꝫ Danie
lis presentabat dei voluntatē impleri vo/
lebant. ¶ Tertiū dubiū erat vtrum angeli
doleant de malis eoꝝ quos custodiūt. Ad
qđ rn̄det Tho. vbi s̄ ꝙ angeli nō dolēt nec
de peccatis nec de penis hoīm: qm̄ cū sint
perfecte beati dolor in eis esse nō potest In
super vt inquit Augꝰ. Dolor est de his ꝗ̄
ꝯtrarianꝭ voluntati. Nihil aūt accidit in
mundo qđ sit ꝯtrariū voluntati angeloꝝ
⁊ alioꝝ beatoꝝ: qꝛ voluntas eoꝝ totaliter
inheret ordini diuine iusticie. Nihil auteꝫ
fit in mundo nisi qđ per diuinā iusticiā fit
aut permittiꝭ. Et ideo simpliciter loquen
do nihil fit in mūdo ꝯtra voluntatē btoꝝ
vt eīm ph̄s dicit in. iii. ethicoꝝ. Illud dici

simpliciter voluntariū qḋ aliq̄s vult ī par/
ticulari ſm ꝙ agit̄: ꝯsideratꝫ. s. oībꝫ q̄ cir
cūſtantijs: q̄uis in vniuersali ꝯsideratū non
esset voluntariū. Sicut nauta nō vult ab/
solute ꝓiectionē merciū in mari ⁊ vniuer/
saliter ꝯsiderādo: sꝫ iminente periculo sa/
lutis hoc vult vñ magis est hoc volunta/
riū q̄ȝ inuolūtariū. Sic ꝗ angeli peccata ⁊
penas hoīm vniuersaliter ⁊ absolute loq̄n
do nō volunt: volunt tñ ꝙ circa h̄ ordo di/
uine iusticie seruet̄ ſm quē quidā penis sb
dunt̄ ⁊ peccare permittunt̄. Sꝫ orit̄ hic dif
ficultas ex verbis Esa. ca. xxxiij. dicentis.
Angeli pacis amare flebant. Quā soluit
Tho. asserēs ꝙ verba illa tripliciter pñt in
telligi. Uno mō ſm sensum litteralē: ⁊ sic
angeli dicunt̄ nuncij Ezechie q̄ fleuerunt
ꝓpter verba blasphema rabsacꝫ. Alio mō
ſm sensum allegoricū. ⁊ sic angeli pacis sꝫ
apl̄i ⁊ alij predicatores q̄ flent pro peccatꝫ
hoīm. Tertio ſm sensum anagogicū: ⁊ sic
intelligunt̄ angeli beati Locutio tñ est me
taphorica per quā designat̄ qḋ ipi volunt
in vniuersali hominū salutē vt iam ē pre/
dictū. Ex his oībꝫ deprehendere possu/
mus q̄nta sit erga hoīes dei pietas quāta
largitas: quāta ue eius clemētia: dum di/
gnat̄ ꝑ angelos suos nos ad patriā super/
nā deducere: in q̄libet etate nō cessant an/
geli ꝯmodis nr̄is adesse: nūc infestissimos
hostes ne nob̄ noceāt debellādo: nunc ad
bñ viuēdū nos alliciendo: nūc a malis re
trahendo nūc ab īnumeris ꝑiculis liberā
do. Et tñ nos illis pñtibꝫ nō erubescimus
demonū praua ꝯsilia: turpesq̄ȝ suggestōes
implere: gerere vitā pecudū: ac oī conatu
ad religiōes tartareas ꝓperare. O aīa sor/
dida. O aīa tot ignominiosissimis vitijs
fedata. Aperi oculos mētis ⁊ vide angelū
semꝑ tibi assistentē in quouis angulo: in q̄
uis diuersorio: in quouis exercitio. Exhi/
be illi reuerentiā ⁊ flagicijs desine ꝯsuetis:
vsq̄ȝ ad mortē ꝯmorabit̄ tecū: vt sic appa/
reat si te nolueris corrigere ꝙ pater omniū
deus iusto iudicio impenitētes ⁊ obstina
tos a ꝯsortio sanctoꝝ ⁊ visiōe sua priuatos
proijcit in ignē eternū. Curemꝰ igit̄ demo/
num abhorrere ꝯsortia atq̄ȝ angeloꝝ socie
tatem oī affectu desiderare vt sic digni
efficiamur gratia xp̄i: qua mediante ange
lorum choris mereamur adiūgi in illo fe/
lici regno in quo deus viuit per infinita se
cula seculorū. Amen.

¶ Sermo tricesimusprimus de sancto Jo
hanne baptista precursore domini nostri
iesu christi.

Inter natos mulierū
nō surrexit maior Johāne ba
ptista. Uerba sunt redēpto/
ris nostri originaliter Mat
thei. xi. cap̄. Sicut sol in lumine reliquos
planetas excedit ita laus Johānis bapti/
ste post christum ⁊ virginē matrē aliorum
sanctoꝝ preconia superat. Nam neq̄ȝ in ve
teri neq̄ȝ in nouo testamento inuentus est
aliquis quacunq̄ȝ sanctitate ⁊ preeminē/
tia fulgens qui Johāni baptiste valeat cō
parari. Quecunq̄ȝ de ipo dicuntur admi/
randis prerogatiuis ornātur: atq̄ȝ ex oī
parte in ipo videtur suꝑeffluere gratia dei
Hoc nomen eius exprimit: quia Johan/
nes in quo est gratia interpretat̄. Ut autē
haꝝ rerū noticiā habeamus in presenti ser
mone de magnificentijs Johannis bapti
ste merito differemus quo teste saluatore
nullus maior surrexit. Quod vtiq̄ȝ intelli
gendū est de magnitudine virtutis. Nam
vt inquit Alexander de ales in. iij. sūme.
Et Thomas prima parte. q. xlij. Maius
⁊ minus in formis spiritualibus non dici
tur sic in formis corporalibus. Scḋm eīn
Augustinū in libro de quantitate anime:
in formis corporalibus dicit̄ aliquid ma/
ius vel minus ſm quantitatē molis vel di
mensiuā. quia sunt materiales. In formis
vero spiritualibus ista dicuntur ſm quan
titatē virtualē. Unde ipe Augustinus in
vi. de trinitate ait. In his que nō mole ma
gna sit hoc est maius esse qḋ est melius esse
Melius aūt dicitur quod est perfectius.
Sicq̄ȝ Johānes nō fuit ceteris maior ſm
staturā corporis. cum in hoc sibi pleriq̄ȝ ꝑ
stent. Sicut fuit og Rex bansan. de quo
scribitur Deutronomijs. ij. ⁊ iij. ca. ꝙ mon
stratur lectus eius ferreus nouē cubitos
habēs. Et Golias qui vt ponit̄ primi Re/
gum. xv. ca. erat altitudinis sex cubitoruꝫ
et palmo. Et gigantes alijq̄ȝ multi. Fuit

ergo magnus ꝑfectiōe virtutis ⁊ grē: de q̄
tria mysteria ꝓponimus ꝯtemplanda.
¶ Primū dr̄ natiuitatis.
¶ Secundū sanctitatis.
¶ Tertiū sublimitatis.
¶ De quinq̧ excellentijs natiuitatis Jo/
hannis baptiste. Ca.I.

PRimum mysteriū con
templandū ď Johe baptista dr̄
natiuitatis. Fuit quidē natiui/
tas eius dignissima ⁊ singularis precipue
ꝓpter quinq̧ excellentias.
¶ Prima dr̄ angelica nūciatio.
¶ Scđa paterna percussio.
¶ Tertia miraculosa generatio.
¶ Quarta iocunda parturitio.
¶ Quinta sancta noīatio.
¶ Prima excellentia natiuitatꝫ Johis dr̄
angelica nūciatio Fuit nāq̧ ab angelo an
nūciata prī suo Zacharie exn̄ti in loco sa/
cro .i. in templo ⁊ ī rebꝫ sacris occupato ad
denotandū sanctitatē futurā prolis vt dic̄
Nico. de lyra. Erat aūt Zacharias sacer/
dos. vt scribit̄ Lu. i. ca. ⁊ forte exijt vt incē/
sum poneret. Nā vt habet̄ p̄mi Paralipo.
xxiiij. c. Dauid volēs ampliare cultū dei.
xxiiij. sacerdotes instituit quoꝝ vnus maior
erat q̄ dicebat̄ p̄nceps sacerdotū. Et hi suc
cessiue seruiebāt in tēplo dn̄i. Sȝ vtrū za/
charias fuit pontifex vel sūmus sacerdos
apud nōnullos verti t̄ in dubiū. Nā amb.
⁊ beda sup lucā vident̄ dicere ꝙ sic: eo ꝙ ī/
censum ponere sel̄ in āno intra scīm scōꝝ .s.
in festo expiatiōis soli sūmo sacerdoti erat
licitū. Et tps ꝯceptiōis precursoris videt̄
ꝯcordare. qꝛ festū expiatiōis celebrat̄ deci
ma die septēbris: ⁊ post illud fuit ꝯceptio
Johis circa finē eiusdē mēsis: reuerso Za
charia ad domū suā post ꝯpletionē sui of/
ficij. Et sic ab illo tpe vsq̧ ad natiuitatem
beati Johānis fluxerūt nouē menses q̄ cō
tinent periodū a ꝯceptiōe vsq̧ ad natiui/
tatem. Addunt alij ad declarationē pre/
fate opiniōis. ꝙ vigintiquattuor sacerdo/
tes predicti erant equales in ordine ac etiā
dignitate: nō tamen simul sed successiue:
qꝛ ille in cuius hebdomada festū expiatio
nis cadebat erat sūmus sacerdos toto illo
anno. Et ad hoc ꝯfirmandū inducunt il
lud quod dicit̄ Johānis. xi. cap. Caiphas
erat pontifex anni illius. Zacharias ḡ fuit
sūmus sacerdos illo anno eo ꝙ predictum
festū cecidit in hebdomada ipius. Sed vt
dicit Nicolaus de lyra: qꝛ nulla scriptura
autentica: nec Josephus nec alij describē/
tes sacerdotiū iudeoꝝ mētionē faciunt de
sūmo sacerdotio huius zacharie. Ideo sal
uo meliori iudicio videt̄ melius dicenduȝ
eum fuisse simplicē sacerdotē: tum quia in
gressus fuit templū ad ponendū incēsum
tm̄ qđ licitū erat minoribꝫ sacerdotibꝫ vt
dr̄ ad Heb. ix. c. Tū qꝛ angelus apparuit
ei stans a dextris altaris incensi: quod ꝫm
Hiero. nō erat intra scīm scōꝝ: ad qđ intra
re erat officiū sūmi sacerdotis Et illud qđ
dr̄ de vigintiq̄ttuor sacerdotibꝫ: ꝙ ille erat
sūmus sacerdos ⁊ pontifex p annū in cuius
hebdomada cadebat expiatōis festū vide
tur esse ficticiū. Tum qꝛ hoc in nulla scri/
ptura autentica inuenit̄. Tum qꝛ sūmus
sacerdos nō presidebat p annū tm̄ sed per
totā vitā suā. Et ita ꝯmuniter factū est vs
q̧ ad tps Machabeoꝝ. in quo greci obti/
nuerūt dn̄m sup iudeos. Et tunc ex cupi/
ditate grecoꝝ ⁊ ambitiōe iudeoꝝ aliq̄ fue/
runt amoti de sacerdotio ante mortē ⁊ alij
instituti Sicut pꝫ scđi Machabeoꝝ. iiij
ca. de Jasone Menelao ⁊ Lisimacho. ⁊
xiiij. c. de Alchimo. Et eodē mō postea fa/
ctū est qn̄ romani ceperūt iudeis dn̄ari: qꝛ
tunc erat venale sacerdotiū. Vn̄ dicit Jo
sephus ꝙ Caiphas emit sacerdotiū vnius
anni. Potuit etiā esse ꝙ iudei inter se ordi/
nauerūt ꝓpter istas ꝯtentiōes ⁊ ambitōes
ꝙ sacerdotiū vnius duraret tm̄ per annū.
Et sic ꝯcludit̄ ꝙ Zacharias nō fuit ponti/
fex vel sūmus sacerdos. Ambrosius ꝓo ⁊
Beda dixerūt ꝯtrariū nō asserendo sȝ opi
nando. Nihilominus Hierony. in epl̄a
ad Eustochiū ait. Johānes baptista san/
ctam matrē habuit: pōtificisq̧ filius erat
tn̄ nec matris affectu nec patris opibꝫ vin
cebat̄ vt in domo parentū cum piculo vi/
ueret castitatis. Intrauit itaq̧ Zachari/
as templū vt incensum poneret. ⁊ oīs mul
titudo populi erat orans foris: qꝛ nō erat
licitū ppl̄o ingredi templū: sed tm̄ atrium
Apparuit aūt illi angelus in visiōe corpo/
rali dixitq̧ illi ne timeas Zacharia qm̄ ex

exaudita est orõ tua. Frequēter em̄ vt dicit
Nico de lyra deprecatus fuerat deū de ad/
uentu messie ꝛ de habēda prole. Et iō an/
gelus vtrūqȝ sibi ꝓnunciat dicens. Uxor
tua elizabeth pariet tibi filiū ꝛ vocabis no
mē eiꝰ iohēz: ꝛ erat gaudiū tibi ꝛ exultatio
Gaudiū. s. i mēte interiꝰ: ꝛ exultatio exte/
riꝰ dr̄ exultatio q̄si extra saltatio. ꝛ h̄ ꝓprie
qn̄ gaudiū tm̄ abūdat in corde qd̄ nō pōt
ꝯtineri q̄n ostendat̄ exterius. Et sequit̄ an
gelus: multi in natiuitate eius gaudebūt.
Erit em̄ magnus corā dn̄o: vinū ꝛ siceram. i.
potū inebriatiuū nō bibet ꝛ spū̄ sancto re/
plebit̄ adhuc ex vtero matris sue. Et mul/
tos filioꝝ isrl̄ ꝯuertet ad dn̄m. i. ad xp̄m ꝑ
suā predicationē. Et ip̄e precedet ante illū
in spū ꝛ virtute helie vt ꝯuertat corda pa/
trū in filios. i. patrū veteris testamenti ad
discipulos xp̄i. Quia vt dicit Nico. d̄ lyra
plures de sacerdotibꝫ ꝛ senioribꝫ iudeoꝝ q̄
dicebant̄ p̄res ꝑ p̄li ꝯuersi fuerūt ꝑ ap̄los
ad fidē xp̄i. Subdidit angelus: ꝛ incredu
los. i. illos q̄ prius fuerāt increduli ad pru
dentiā iustoꝝ: q̄ prudētia nō ꝯsistit in ope
ribꝫ legis q̄ nō iustificabat: sꝫ in operibꝫ fi/
dei caritate formate. Sequit̄ angelus Pa
rare dn̄o plebem perfectā per euāgelij su/
sceptionē. Sm̄ aliquos iste angelus q̄ appa
ruit zacharie fuit ille idē q̄ apparuit virgi
ni gloriose. Sꝫ istud stare nō potest si tene
re volumus opinionē q̄ recitata fuit in ser
mone de annūciatōe virginis bn̄dicte vbi
dr̄ ꝙ angelus ille fuit de ordine seraphin.
¶ Scd̄a excellentia natiuitatis beati Jo
hānis dr̄ paterna percussio: vt ei cantat ec
clesia Ille promissi dubius supni perdidit
prompte modulos loquele. Nam vt scribi
tur Luce. i. ca. dixit zacharias ad angelū:
vn̄ hoc sciā. Ego em̄ sum senex. vxor mea
ꝓcessit in diebꝫ suis Et rn̄dens angelus di
xit ei. Ego sum gabriel q̄ asto an̄ deū ꝛ mis
sus sum loqui ad te: ꝛ hec tibi euāgelizare
Et ecce eris tacēs ꝛ nō poteris loqui vsqȝ
in diē quo hec fiant pro eo ꝙ nō credidisti
verb meis q̄ implebunt̄ in t̄pe suo Et erat
plebs expectās zachariā ꝛ mirabāt̄ ꝙ tar
daret ip̄e in templo. Egressus aūt nō pote
reat loqui ad illos. Et cognouerūt ꝙ visio
nē vidisset i templo: ꝛ ip̄e erat annuēs illis
ꝛ ꝑmāsit mutꝰ Sꝫ pleriqȝ scire cupiūt cur
zacharias dubitādo plagā incurrit. ad qd̄
rn̄dent doctores id factū fuisse multiplici
de causa. Primo sm̄ Bedā qm̄ discreden
do locutus ē: ideo silentio plectit̄: vt tacen/
do credere discat. Ut em̄ inq̄t Nico. d̄ lira
Tot signa veritatis ꝯcurrebāt ꝙ zachari
as nō poterat discredere absqȝ pctō Quia
angelus vt predictū est apparuit ei i sacro
loco ꝛ existēti in misterio diuino Nunciabat
etiā ea q̄ pertinēt ad ꝯmunē hoim salutē ꝛ
ad dei gloriā. Ex quibꝫ decebat Zacharie
ꝯstare ꝙ erat bonus angelus ꝛ per ꝯn̄s ꝙ
erat verū dictū eius cum mētiri nō posset.
Scd̄o mutus effectꝰ fuit zacharias vt ma
ius miraculū in natiuitate filij appareret:
cum em̄ in natiuitate Johis loquela patri
reddit̄ miraculū miraculo copulat̄. Ter/
tio ꝯgruū fuit vt zacharias vocē amitteret
qn̄ vox nascebat̄ ꝛ legi silentiū imponebat̄
¶ Tertia excellentia natiuitatis beati io/
hānis dr̄ miraculosa generatio. Naꝫ post
ꝯpletos dies officij zacharie: cum redijsset
ad domū suā ꝯcepit elizabeth vxor eius ꝛ
occultabat se mēsibꝫ q̄nqȝ: q̄ vt ait Amb.
Partus sui erubescebat etatē ne in sene/
ctute vacasse libidini videret̄. Concepto
aūt illa miraculosa fuit: qꝛ nō fuit per na/
turā tm̄ vt dicit Nico. de lyra: sꝫ ꝑ naturā
grā diuina adiutā. Nam vt dr̄ Luce. i. ca.
Elizabeth sterilis erat: ꝛ tam ip̄a q̄ȝ zacha
rias processerāt in diebꝫ suis. i. transierant
t̄ps generādi. Ut em̄ inq̄t Plinius li. vij.
de naturali hystoria. post annū q̄nquage/
simū cessat fecunditas mulieꝝ. Uir vero
octogesimo āno generat: hec debēt ita esse
vt in pluribꝫ: nā massimissa rex nundinaꝝ
post octogesimū sextū filiū genuit. Et Ca/
to censorinus ex filio Salonis clientis sui
genuit cum iam trāsisset octoginta annos
De Zacharia ꝛ Elizabeth cuiꝰ etatis fue
rint determiate nō inuenio Tm̄ euāgelica
lectio testat̄ ꝙ ābo ad ḡnandū iabiles erāt
Et de hoc angelus Gabriel dixit virgini
gloriose genitrici dei ꝛ saluatoris nostri.
Ecce Elizabeth cognata tua ꝛ ip̄a ꝯcepit
filiū in senectute sua: ꝛ hic mensis est sextꝰ
illi q̄ vocat̄ sterilis: qꝛ nō erit īpossibe apd̄
deū om̄e verbū. ¶ Quarta excellēta nati/
uitatis beati Johis dr̄ iocunda parturitō
De hac ita scribit Lucas. Elizabeth im/

pletū est tps pariēdi. ſm Nico. ď lyra.i.no
uē mēſiū. Notandū tñ h̄ loco ꝙ vt ait phs
.i.ď aialib⸗ Cūctꝫ aialib⸗ ſtatutū ē tps pt⁹
mľiere dūtaxat:excepta q̄ i diuerſ tpib⸗ pa
rit nā qñꝗꝫ parit i menſe ſeptio qñꝗꝫ mēſe
octauo Vez freq̄ntioꝛ vſum ē hūano ptui
nouē menſiū natura dedit. Quedā tñ feīe
decio mēſe pariūt. Quaſdā inſup Ariſto.
dic̄ mēſe.xi.pepiſſe.c⁹ ſniam appbat aulus
gelius.li.iij.noctiū acticaꝝ dicēs. Feiaꝫ bo
nis atqꝫ honeſtiſſimis moꝛib⸗ rome.xi.mē
ſe poſt moꝛtē mariti pepiſſe.factūqꝫ fuit iu
diciū tanqꝫ marito moꝛtuo poſtea mulier
ꝯcepiſſet Sꝫ cognita cauſa diuuſ adrian⁹
cen ſuit.xi.mēſi partū poſſe edi:reqſitꝫ vete
rum phoꝝ ac inſigniū medicoꝝ ſentētijs
Auicēna.ix.ď aialib⸗ dic̄ mulierē mēſe.xiij
pepiſſe. Tñ elizabeth de q̄ loqmur mēſe.ix
ꝯpleto iohem pepit.quē vt dicūt aliq̄ ꝟgo
ſacratiſſima a terra leuauit. Theophilus
tñ dic̄ vt refert nico.de li.ꝙ iminēte ptu eli
zabeth ꝟgo receſſit:tñ qꝛ ꝟgines in partu
mľieꝝ nō ſolēt adeſſe.tū qꝛ mulieres iā ve
nerāt ad partū elizabet q̄re obſequiū ma
rie nō erat ei neceſſariū.ſꝫ euāgeliſta nil de
h̄ ſcripſit tm̄ retulit ꝙ mēſe ſexto humilis
ꝟgo maria poſtqꝫ elizabeth iohem ꝯcepe/
rat viſitauit illā:cū q̄ māſit mēſib⸗ trib⸗.ſ.
vſqꝫ ad tps partus elizabeth ⁊ reuerſa eſt
in domū ſuā. Si ei noluit ibi tpe part⁹ ad/
eſſe:pōt rō veriſiľis aſſignari:qꝛ cū ꝯſuetu
do ſit ad mulieres pturiētes pleriſqꝫ alias
ꝯuenire:ꝟgo illa modeſtiſſima nolens cū
tot q̄ mūdane erāt ꝯuerſari iñ diſceſſit. au
dierūt aūt vicini ⁊ cognati ꝙ elizabeth pe
periſſet. Et qꝛ magnificauit dñs miam ſu
am cū illa.i.magnā miam ei fec̄ auferēdo
ſterilitatꝫ oppbriū:⁊ dando ei tm̄ ac talē fi/
liū ſic annūciatū mirabiľr ⁊ ꝯceptū ſuper/
naturaľr: Et ꝯgtulabanť ei ſic̄ predixerat
angelus. ¶ Quinta excellētia natiuitatis
bti iohis dꝛ ſancta noiatio:vt em̄ dic̄ Lu.
Die octauo venerũt circūcidere pueꝝ ⁊ vo/
cabāt eū noie pr̄is ſui zachariā. Et r̄ñdēs
mater ei⁹ dixit. Nequaqꝫ:ſꝫ vocabiť iohes
Vocāt ſm nico. de lyra fuit ſibi a deo re/
uelatū:qꝛ a marito nō didicit cū eſſet fact⁹
mutus anteqꝫ rediret ad eā de tēplo Dice
bāt ꝓ ſui elizabeth. Nemo ē in cognatōe
tua q̄ voceť hoc noie. Qđ nō eſt intelligē/
dū ꝓ gente iudeoꝝ ſꝫ de his q̄ erāt de gene
re ſiue ſtirpe elizabeth ⁊ zacharie. Innue/
bāt aūt pr̄i eius.ſ.p ſigna quē vellet voca/
ri eū. ⁊ poſtulās pugillarē ſcripſit dicens.
Johes eſt nomē ei⁹.i.h̄ nomē nō ei impo/
no:ſꝫ impoſitū ē a deo. Et mirati ſt̄ vniuer
ſi ex mirabili ꝯuenientia pr̄is ⁊ matris in
noie pueri. Apertū eſt aūt illico os zacha/
rie ⁊ lingua ei⁹ ⁊ loquebať bñdicēs deū. ⁊
factus ē timoꝛ magn⁹ ſup vicinos eoꝝ: et
ſup oia mōtana iudee diuulgebāť oia ver
ba hec Et poſuerũt oēs q̄ audierāt in coꝛde
ſuo dicētes. Quiſ putas puer iſte erit.etei
manus dñi erat cū illo.i. ꝟtutis dei opati/
ua miraculoꝝ i eius annūciatiōe ꝯceptōe
⁊ natiuitate oſtenſoꝝ. Ex q̄b⸗ rōnabiľr cō
cludebať magnitudo pueri futura coꝛam
deo. Et zacharias impletus ē ſpūſctō ⁊ p/
phetauit bñdicēdo deū atqꝫ prenūciādo i/
minētia ſacra nr̄e redemptōis:atqꝫ futu/
ra geſta mirāda pueri nati. Dicebat ğ. bñ
dictuſ dñs oim.ſ.p generalē gubernationē
ďs p creationē: iſrľ p ſpecialē cultū ⁊ deuo
tionē ⁊ bñficioꝝ ſpecialiū pplo iſrľ exhibi/
tionē.qꝛ viſitauit.i.viſitabit moꝛe ppheti/
co loquiť. Hec viſitatio fuit facta i xpi na
tiuitate:q̄ erat adhuc futura ⁊ in ſua ꝯuer
ſatiōe. Et fecit redemptionē.ſ.i ſua bñdi/
cta paſſiōe plebis ſue. Et erexit coꝛnu ſalu
tis nob.i.virtutē ꝯſequēdi ſalutē eternā i
ſua reſurrectōe:qꝛ reſurrexit ad vitā imoꝛ
talē:educēs ſctōs pr̄es de limbo:⁊ i ſua a/
ſcenſiōe:qꝛ illos ad celeſtia introduxit. In
domo dauid pueri ſui:qꝛ iſta adimpleuit
xp̄s i carne aſſumpta de domo dauit. Sic̄
locutus ē p os ſctōꝝ q̄ a ſeculo ſt̄ ppharū
eius:qꝛ ſic ꝓmiſerat p pphetas. Salutē ex
inimicis nr̄is: ſupple ꝯſecuti ſum⁹ p xp̄m
de mđo carne ⁊ dyabolo. Et de manu oim
q̄ oderũt nos. Ad faciendā miam cū pr̄ib⸗
nr̄is:qꝛ myſteriū incarnatiōis impleuit ñ
ppť noſtrā iuſtificationē: ſꝫ ppť ſuā miam
implendā quā pr̄ib⸗ ꝓmiſit. Et memoꝛari
teſtamēti ſui ſci.i.pacti firmiſſimi qđ ha/
buit cū patribus veteris teſtamēti de xp̄o
venturo:de quo teſtamento ad modū me/
moꝛantis ſeu recoꝛdantis ſe habuit quan/
do pactū impleuit. Iuſiurandū quod iu/
rauit ad abꝛaam patrē noſtꝝ datuꝝ ſe no
bis. Vt ſine timoꝛe de manu inimicoꝝ no

ſtroꝝ liberati ſeruiam⁹ illi. In ſctitate ꝛ iuſticia corā ipſo oīb⁹ dieb⁹ nr̄is. Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberꝭ. Nūc dirigit ſermonē ad filiū natū. Preibis eñ ante faciē dn̄i parare vias eius. ſ. ꝑ ꝑdicationē xp̄m annūciādo. Ad dandā ſciam ſalutꝭ plebi eius in remiſſionē pctōꝝ. Per viſcera mīe dei nr̄i. i. ꝑ intimā ꝛ occultā dei miaꝫ facta ſunt hec: in q̄b⁹ viſitauit nos oriēs ex alto. Illuminare his q̄ in tenebris ꝛ in vmbra mortꝭ ſedēt. i. pr̄ib⁹ in limbo exn̄tib⁹: ad dirigendos pedes nr̄os in viā pacis. O zacharia pr̄ tanti filij de q̄ tanta miracl'a oculis ꝯſpexiſti. O ſenex admodū venerāde q̄ pl'e ex te genitā a deo electā nō dubitaſti O vir ſctiſſime q̄ ſp̄mſctm̄ in tua mēte per experiētiā noui lumīs ſuauiſſimiq́ꝫ ſpūalis geſtus ſenſiſti Et q̄s explicet iocunditatē ꝛ leticiā cordis tui. Quis enarrat ꝯſolationē aīe tue. Nō mirꝝ igiꝭ ſi canticū qd̄ iā expoſuimus deū laudando ac benedicendo cecinisti.

¶ De ſanctitate Johānis baptiſte quam demonſtrant quinq́ꝫ virtutes illius precipue ꝛ ſingulariſſime. Ca. II.

SEcundū myſteriū contemplandū de iohe baptiſta eſt ſctitatꝭ. Quāta ei ſcitate fuerit ꝑdict⁹ colligere poſſum⁹ precipue ex q̄nq́ꝫ.

¶ Primo ex mundi derelictiōe.

¶ Scdo ex corpis mortificatiōe.

¶ Tertio ex humili ꝯfeſſiōe.

¶ Quarto ex feruēti predicatiōe.

¶ Quinto ex martyrij tolleratiōe.

¶ Prio apparet ſanctitas iohis ex mundi derelictiōe. Nā ſpūſancto afflatus nō puerili leuitate motus ī etatate tenera: paterna domo derelicta: ad ſolitudines deſerti ſe ꝯtulit. Qua ꝓpter eccia ipm̄ alloquens aiꝭ. Antra deſerti teneris ſub annis ciuiū turmas fugiēs petiſti: ne leui ſaltē maculare vitā famie poſſes. Māſit aūt ibi abſq́ꝫ hoim̄ q̄ꝝcūq́ꝫ ꝯuerſatōe vſq́ꝫ ad tpa ſui batptiſmi ſiue predicatiōis. Nec eſt heſitādum ꝙ parētes ſui paſſi ſint priuari pn̄tia vnici filij: cum ſcirēt ex his q̄ in ei⁹ ꝯceptōne ꝛ natiuitate ꝑceſſerāt: puerꝝ illū ad oīa eius geſta ꝑ ſpm̄ſanctū dirigi ꝛ regulari. Sꝫ circa hoc poſſet aliq́s querere vtꝝ ſit ꝑfectior vita ſolitaria q̄ꝫ ſocialis Et quidā fortaſſe dicerēt ꝙ ſocialis: tum q̄ꝛ vt ait ſapiēs Ecc̄. iiij. c. Melius ē duos eē q̄ꝫ vnū q̄ꝛ vn⁹ iuuaꝭ ab alio. tum q̄ꝛ Math. xviij. xp̄s dixit. Ubi fuerit duo vel tres in noīe meo ꝯgregati ī medio eoꝝ ſum. Tum etiā q̄ꝛ ſolitaria vita videꝭ eſſe ꝯ naturā hoīs. Nam vt phs dicit primo politice. Hō eſt aīal ſociale. Sꝫ Aug⁹ in libro de opib⁹ monachoꝝ: illos ſanctiores eſſe dicit q̄ a ꝯſpectu hoīm ſepati nullius ad ſe prebēt acceſſum. Ad pleniorē tn̄ intelligentiā ꝛ obiectoꝝ declarationē notanda ſi verba ſancti tho. q̄ ſcd̄a ſcd̄e. q. clxxxviij. ar. viij. ait. ꝙ ſolitudo nō eſt eſſentia ꝑfectiōis: ſꝫ ꝑfectōis inſtrumentū: nō tn̄ eſt inſtrumentū ꝯgruū actiōi ſꝫ ꝯtemplatiōi. Ideo nō ꝯgruit religionib⁹ q̄ ſunt ordinate ad opa vite actiue ſiue corpalia ſeu ſpūalia niſi forte ad tp̄us exemplo xp̄i: qui vt dicitꝭ Luce. vi. Erat ꝑnoctans in oratiōe dei. Competit itaq́ꝫ ſolitudo religionib⁹ que ſunt ad ꝯtemplationem ordinate. Notandū tamē eſt ꝙ illud qd̄ eſt ſolitariū dēt eſſe ſibi ꝑ ſe ſufficiēs. Hoc aūt eſt cui nihil deeſt qd̄ ꝑtinet ad rōnem ꝑfecti Et ideo ſolitudo ꝯpetit ꝯtemplanti qui iam ad perfectū peruenit. Quod quidem ꝯtingit dupliciter Uno mō ex ſolo diuino munere: ſicut fuit de Johāne baptiſta: q̄ vt dictū eſt: repletus fuit ſpūſctō adhuc ex vtero matris ſue. Alio mō per exercitiū virtuoſi actus: ad qd̄ exercitiū iuuatur hō ex alioꝝ ſocietate dupliciter. Uno° q̄ꝫtū ad intellectū vt inſtruaꝭ in his q̄ ſunt ꝯtemplāda. Uñ Hiero. dicit ad ruſticuꝫ monachū. Mihi placet vt habeas ſacrū ꝯtuberniū: nec ipe te doceas. Scd̄o q̄ꝫtuꝫ ad effectū vt. ſ. noxio affectiōis hoīs repriman̄ꝭ exemplo ꝛ correptiōe alioꝝ: quare vita ſolitaria ſi debite aſſumaꝭ preeminet vite ſociali. Si aūt abſq́ꝫ precedenti exercitio talis vita aſſumaꝭ eſt periculoſiſſima niſi ꝑ diuinā gratiā ſuppleaꝭ qd̄ in alijs ꝑ exercitiū acquiriꝭ: ſic ptꝫ de btis Antonio ꝛ Benedicto. Et ſic q̄ꝫuis melius ſit eſſe duos q̄ꝫ vnū: dum vnus indiget auxilio alterius: tn̄ hoc auxilio nō indigent qui ſunt ꝑfectionē aſſecuti. Sicut etiā xp̄s eſt in medio eoꝝ qui ſunt in ſuo nomine ꝯgregati: ita vt dī ꝑme Johis. iiij. c. Deus caritas

est ⁊ qui manet in caritate in deo manet ⁊
deus in eo. Solitarie vero viuere potest du
pliciter esse: aut ꝓpter animi seuiciã hoc est
bestiale. Aut ꝓpter ꝯtemplationẽ: dum ali
quis a ꝯuersatiõe alioꝝ se sepat vt liberius
vacet reb9 diuinis ⁊ studio sapiẽtie. ꝓpter
ea Arist. primo politice dixit. ꝙ ille q̄ alijs
nõ ꝯmunicat est bestia aut deus. i. diuin9
vir. ¶ Scḋo apparet sanctitas Johis ex
corporis manifestatione. Nam vt scribit
Marcus. i. ca. Erat iohãnes vestitus pi
lis cameli ⁊ zona pellicea circa lũbos ei9:
⁊ locustas ⁊ mel siluestre edebat Idem ha
bet Matthei. iij. ca. vbi Nicolaus de lyra
inquit. Locuste sunt parua aĩalia volitã/
tia per modũ saltus ⁊ reperiunt in deserto
iudee ⁊ frixa cum oleo sunt cib9 pauperũ.
Quidã vero putant locustas hic appellari
nõ aĩalia illa: sed genus herbaꝝ qḋ vsui
humano ꝯuenire potest. Vescebat itaq
iohes quocũq modo locuste accipiant ci/
bo nõ lauto imo tenui ⁊ insipido atq au/
stero Sumebat etiã mel siluestre qḋ ẜm ni
colaũ de lyra reperit in truncis arborum.
Tertio apparet sanctitas iohis ex humili
ꝯfessiõe Nam qñ iudei miserũt ad eum sa
cerdotes ⁊ leuitas vt scribit Johis. i. c. vt
interrogarent eum Tu q̄s es. nõ superbe
locutus est quasi de seipo presumẽs quin/
imo humiliter rñdit: ⁊ ꝯfessus est veritatẽ
dicens: q2 nõ erat xp̄s: neq Helias in per
sona: neq ꝓpheta ille videlicet quẽ ipi que
rebant: sed dixit. Ego vox clmantis in de/
serto: dirigite viã dñi. Congrue aũt se vo/
cem appellauit. Primo q2 vox ordinat ad
verbi expressionẽ. Voces eñi sunt eaꝝ que
sunt in aĩa passionũ note. vt dicit Aristo.
in p̄mo Periarmeniaꝝ. Sic iohes expres/
sit verbũ incarnatũ. Scḋo de rõne vocis
est ꝙ respectu verbi sit noticia prior: origi/
ne tamẽ posterior. Nam ẜm rationẽ origi/
nis prius verbũ ꝯcipit ꝙ̄ vox formet. Jo/
hannes g̊ fuit vox q2 respectu xp̄i fuit noti
cia prior licet esset ⁊ origine posterior. Ter
tio vox transit: verbũ aũt manet. Johes g̊
cum dicit se vocẽ insinuat se trãsituꝝ: xp̄m
vero permansurũ. Tandẽ de xp̄o alta pro/
tulit: de se humilima cum subdit. Ego ba
ptizo in aqua. Medius aũt vestrũ sterit
quẽ vos nescitis. Et dicit medius ẜm Ni
colaũ de lyra. i. ꝯmuniter viuens inter ho/
mines: quẽ iudei quantũ ad diuinitatẽ ne
sciebant. Subdidit Johes. Ipe est q̄ ven
turus est. s. ad predicandũ ⁊ mysteriũ re/
demptiõis ꝯplendũ. Qui ante me factus
est. i. mihi prelatus in dignitate cuius nõ
sum dignus vt soluã eius corrigiã calcia/
menti. ¶ Quarto ostendit sanctitas Jo/
hannis ex feruenti predicatõe. Nam vt dr̄
Luce. iij. ca. Factũ est verbũ dñi. i. diuina
inspiratio super Johem Zacharie filiũ in
deserto ⁊ venit in omnẽ regionẽ iordanis
predicans baptismũ penitentie. Et vt ait
Matth. iij. ca. Exibat ad eum hierosoly/
ma. i. populus de hierusalem. ⁊ accipit hic
ꝯtinens pro ꝯtento. Et oĩs iudea. id est.
multi. Et est hic quedã figura ẜm nicolaũ
de lyra que vocat hyperbole. id est locutio
multũ expressiua. Inchoauit aũt predica
tionẽ suam sicut ⁊ christus dicens. Penitẽ
tiam agite: deinde quattuor precepta do/
cuit. Primũ docuit phariseos. nã vt scribit
Matthei. iij. ca. Videns Johãnes mul/
tos phariseoꝝ ⁊ saduceorum venientes ad
baptismũ suum: nõ tamen credentes ẜm
veritatẽ vt dicit Nicolaus de lyra. sed ma
gis ad simulationẽ ⁊ insidiationẽ Ex quo
xp̄s: vt p3 Mat. xxi. c. querẽs de baptismo
Johis. an eẽt e celo vel ab hoĩb9 cũ nõ fuis/
sent pharisei ausi rñdere dixit. q̄re nõ credi
distis ei. Idẽ dicit ioseph9 i. xix. antiq̄tatũ li.
Ipse iohs dixit illis. ꝓgenies vipaꝝ. q2 ve
nenũ erroris ⁊ hypocris a suis ꝓgenitorib9
traxerãt. q̄s demr̄abit vob fugere a ventu
ra ira: q̄si d. lz falsitas vr̄a lateat in ꝯspctũ
ppli. tñ nõ poterit latere i ꝯspcũ dei. facite
g̊ fruct9 dignos pnie: ⁊ ne velitis dicere itra
vos patrẽ hẽmus abraã. Vt ei ait Nico. de
ly. pharisei de h̄ gl'iabãt: q2 de abraã descẽ
derã. Et ideo ex ꝓmissiõe facta abrae sine
opib9 salutẽ ꝯseq̄ p̄sumebant. Et h̄ ẽ mani
feste falsum: q2 nõ dicũt filij abrae ex carna
li ꝓpagatione s3 magis ex fidei imitatione:
vt dr̄ ad Ro. iiij. c. Et iõ q2 pharisei ⁊ legis/
periti fidẽ abrae de xp̄o respuerũt. iõ nomẽ
filiatiõis abrae ꝑdiderũt. Et h̄ ẽ qḋ dicit
Johes Et ne velitis dicere itra vos ꝑ fal
sam. s. extimationẽ patrẽ hẽmus abraã: q2
nõ est sic ẜm veritatẽ. Ecõuerso gentiles fi
dẽ xp̄i deuote ad p̄dicatiõ3 aploꝝ receperũt.
iõ filij abrae facti sunt. Et h̄ ẽ qḋ subdidit
Johes. Dico eñi vob qm̄ potens ẽ ds de la

pidib; istis suscitare filios Abrae. Scdm
Nico. de ly. tenēt aliqui q̄ iohes demrauit
illos lapides q̊s filij isrl' de ꝓfundo iorda/
nis attulerūt vt hr̄ Josue. iiij. c. in mēoriā
miraculi q̄ dn̄s in transitu coꝝ aq̄s iorda/
nis siccauit. Sz p illos lapides Johes gē
tiles significauit: q2 colebant idola de lapi
dib; facta. Filij g̊ abrae de lapidib; suscita
ti sunt qn̄ iudeis p infidelitatez a filiatiōe
abrae recedētib;: gētiles fidē xp̄i recipien/
tes in locū coꝝ substituti sūt. Et q2 doctor
veritatis nō solū dz vicia ɔfidēter arguere
sz etiā penā p̄dicere. Jō s̄bdit iohes. Jā ei
securis. i. securitas diui iudicij posita ē ad
radicē. Ois arbor q̄ nō facit fructū bonū
excidet' z in ignē mittet'. Scdm p̄ceptū do
cuit turbas. Nā vt scribit' Lu. iij. c. Inter/
rogabant iohem turbe q̄d eēnt facture. At
ille rn̄dens dicebat. Qui hz duas tunicas
det vnū nō hn̄ti. qd intelligit' fm Nico. de
ly. qn̄ tunica esset sup̄flua. Terciū p̄ceptū
docuit publicanos officiales īpatorꝫ: nihil
inq̄t plusq̄ vobis ɔstitutū ē faciatis. Hoc
aūt dixit q2 collectores taliū solent esse ꝓni
ad plus colligendū q̄ sit eis mandatū: vt
qd ē ampli9 remaneat. Quartū p̄ceptū do
cuit milites cū dixit eis: vt scribit' Lu. iij. c.
Neminē ɔcutiatis. s. opprimēdo paupes
z eos despiciēdo paupes: neq3 calūniā fa/
ciatis. i. nō īponatis falsuz crimē diuitib; z
potētib; vt occasionē extorquēdi bona coꝝ
hēatis: q2 p aliā viā a talib; bona recipe n̄
pn̄t. Cōtenti estote stipēdijs vr̄is. ¶ Quin
to ondit' sctitas iohis ex martyrij tollerati
one. vt em̄ scribit' Mat. xiiij. c. z Mar. vi
ca. Decollatus fuit iohes iubētes herode.
Hic vt hr̄ in hysto. scholastica vxorē fris
sui philippi abstulit z arethā regē: z hero/
dē agrippā: z philippū in sui inimicicia cō
citauit. Johes g̊ eū de h̄ arguebat: qd sibi
z herodi molestissimū erat z odiosum. Nā
vt ait Terētius. Obsequiū amicos veri/
tas odiū parit. Et hiero. in ep̄la ad occea/
nū inquit. Jta se hz natura vt amara sit ve
ritas. Vidēs itaq3 herodes q2 iohes eū tā
dure redargueret. Et q2 ob predicationē z
baptismū fm iosephū magnū pp̄lm ɔgre/
garet: ip̄m in carcere vinculauit in mache
ronta castello arabie: in hoc vxori placere
cupiens z pp̄li sequentis Johem dispen/
diū p̄timescēs. Desiderabat aūt ip̄m occi
dere sz pp̄lm formidabat. Tandē excogita
uit dolose z nō sine ɔfabulatione at ɔsilio
herodiadis maligna: vt natalis sui diē co/
rā p̄mis galilee suisq3 p̄ncipib; celebraret.
Jsta em̄ erat ɔsuetudo apud antiq̊s q̄ p̄n
cipes solēnizabāt die sue natiuitatis z diē
etiā natalis īperij sui in q̊ coronabant' q̄re
Herodes ɔuocatis magnatib; z nobilib;
multis: ɔuiuiū illis letissimū atq3 lautissi
mū p̄parauit atq3 saltauit filia herodiadis.
i. tripudiauit. Et h̄ fuit ex dispositiōe mr̄is
z ipsius herodis: q̊ cū iuramēto ꝓmisit ei
dare qd peteret: q̄ p̄monita a mr̄e petiuit
caput iohis baptiste. Et ɔtristatus ē rex:
ficte tn̄ z fm apparentiā. Nā vt inq̊t beda
lz ɔtristaret' in facie: letabat' tn̄ i corde. Si
mulabat aūt ɔtristationē ꝓpt' iusiurandū
qd infringere iudicabat illicitū. Sz vt ait
Amb. li. de officijs Herodes saltatrici p̄/
miū turpiter ꝓmisit: crudelit' soluit. nā: vt
refert Nico. de ly. In ꝓmissiōe facta in ge/
nerali etiā cū iuramēto nō intelligit' aliq̄d
illicitū sub obligatione cadere: cuiusmodi
erat interfectio iohis. Et de h̄ plene hr̄ in
decretꝫ. xxij. q. iiij. q̄si p totuz. Misso itaq3
herodes spiculatore decollauit iohem in
carcere: z allatū est caput eius in disco: z
datū ē puelle: z illa tulit mr̄i sue. Discipl'i
aūt accipiētes corp9 sepelierūt illd in seba
ste. vt ponit' in. xij. li. hystorie ecclesiastice.
Herodias āt caput iohis in hierl'm fecit
deferri. z iuxta herodis habitaculū caute
sepeliri. Fuit ꝟo iohes decollatus circa di/
es azimoꝝ anno p̄cedente passionē christi.
De q̊ sic loquit' Cris. Johes schola virtu/
tū: magisteriū vite: sctitatis forma: norma
iusticie: ꝟginitatis speculū: pudicitie titu/
lus: castitatꝫ exēplū: pnīe via. pctōꝝ venia
fidei disciplina. iohes maior hoīe: par an/
gelis: legꝫ sūma: euāgelij sāctio: ap̄loꝝ vox:
silentiū ꝓphaꝝ. lucerna mūdi. p̄cursor iu/
dicis: xp̄i mediator. dn̄i testis. totius me/
dius trinitatis. Et hic tātus dat' incestui:
tradit' adultere: adducit' saltatrici.

¶ De quinq3 dignitatib; q̄ ondūt q̄ sblimis
inter sanctos Johes baptista. Ca. III

TErcium mysteriū con
plandū de beato iohe baptista
dr̄ sublimitatꝫ. In q̊ q̄ sblimis
inter sctōs sit aperiemus: possimus aūt id

facile ꝯphendere si ꝯsiderare voluerimus
quinqꝫ illius precipue dignitates.
¶ Prima dr̄ sanctificationis.
¶ Scd̄a cōmendatiōis. ¶ Tercia celebra
tōis. ¶ Quarta venerationis.
¶ Quinta glorificationis.
¶ Prima dignitas beati iohis dr̄ sctifica/
tionis. Fuit q̄dē in vtero sanctificatꝰ. Vn̄
eccl'ia dicit de eo illud Hiere. i. c. Añq̄ ex/
ires de ventre sanctificaui te. Ob istā san/
ctificationē purgatus fuit a plaga origina
lis culpe. vn̄ si in vtero mr̄is decessisset ad
sinū abrae euolasset: cū ceteri vadant in in
fernū q̄ ibi moriunt᷑. Fuit insuper in vtero
mr̄is letificatus: cū tn̄ ceteri ibi sint cū tri/
sticia. Multaqꝫ alia spūalia dona est ꝯse
cutus: q̄re gabriel p̄dixit patri. Spūsctō
replebit᷑ adhuc ex vtero mr̄is sue. ¶ Scd̄a
dignitas bt̄i iohis dr̄ ꝯmēdatiōis. Quid/
nam certius ⁊ firmius on̄dere pōt p̄eminē
tiā alicuiꝰ q̄ꝫ snīa ⁊ laus ex ore diuino pce/
dens. Turpe est laudari a malis viris: p
q̄bꝫ ait seneca in puerbijs. Tā turpe ē lau/
dari a turpibꝫ q̄ꝫ si lauderꝫ ob turpia. Glo/
riosum ḡ est cū q̄s laudat᷑ a sapiētibꝫ: a vi
ris grauibꝫ ⁊ p̄stantissimis. Sed sup oia
grande est ⁊ ineffabile donū dū q̄s extollit᷑
laudibꝫ ab ore diuino. Vt em̄ inq̄t Hiero.
in s̄mone ad paulā ⁊ Eustochiū. Quicq̄d
hūanis dici pōt v̄bis minus ē a laude dei
Ex his aūt q̄s deus dignatus ē cōmenda
re nullus tantis laudibus fulget quantis
iohes baptista. Dixit em̄ deus Noe Gen̄.
vij. ca. Te em̄ vidi iustū corā me ex omibꝫ
gētibꝫ. Et de dd̄. ps̄. lxxxviij. Inueni inq̄t
dauid seruū meū: oleo sctō meo vnxi eum.
Et de Job: vt ptꝫ eiusdē p̄mo ca. Nunq̄d
cōsiderasti seruū meū Job ꝙ nō sit ei silis
in terra. Et de paulo Actꝫ. ix. ca. Vas ele/
ctionis est mihi. Et de centurione Mat.
viij. c. Non inueni tantā fidē in isrl'. Et pe/
tro dixit xp̄s Math. xvi. ca. Beatus es si
mon bariona. Sed de Johe multa plura
multaqꝫ maiora locutus est. Nā vt scribit᷑
Math. xi. ca. dixit iesus turbis de Johe
Quid existis in desertū videre ⁊c. vbi cō/
mendauit eū de q̄tuor. Primo de solidita/
te fidei ⁊ ꝯstātia cū dixit. Quid existis in
desertum videre arudinē vento agitatam
q̄si di. nō. q̄ꝛ iohes fuit ita cōpositus ꝙ nec
timore nec labore a veritate declinabat.

Scd̄o ꝯmendauit eū ab austeritate pnīe:
dū subdidit hoiem mollibꝫ vestitū. q̄si di.
nō. Tercio cōmendauit eū a claritate no/
ticie dū seq̄t᷑ ꝓphaꝫ. Etiā dico vob̄ plusq̄ꝫ
ꝓphaꝫ. Et dr̄ plusq̄ꝫ ꝓpha. q̄ꝛ nō solū xp̄m
p̄uidit venturꝫ ⁊ p̄dixit sicut alij ꝓphe: sed
etiā ip̄m digito on̄dit. Quarto cōmenda/
uit eū a auctoritate doctrine dicēs. Hic ē
de q̄ scriptū est. s. p̄ Malachiā. Ecce ego
mitto angelū meū. i. iohem q̄ vitam duxit
angelicā ante faciē meā: q̄ p̄parabit viam
tuā ante te. Amen dico vobis inter natos
mulierꝫ nō surrexit maior Johe baptista.
¶ Tercia dignitas beati iohis dr̄ celebra/
tionis. De solo nāqꝫ iesu xp̄o ⁊ v̄gine mr̄e
iohāneqꝫ baptista narrāt᷑ p̄conia natiuita
tis. Idcirco eccl'ia solēnit᷑ celebrat natiuitatē
eorꝫ. Hinc aug. in s̄mone q̄ legit᷑ in officio
p̄ntis solēnitatis ait. Post illuꝫ sacrosctm̄
dn̄i natalis diē nullius hois natiuitatē le/
gimus celebrari nisi solam iohis baptiste
In alijs em̄ sanctis ⁊ electis dei nouimus
diē illum coli q̄ illos post ꝯsūmationē la/
borꝫ ⁊ deuictū triūphatūqꝫ mundū in per
petuas eternitates p̄ns hec vita parturijt.
In alijs ꝯsūmata vltimi diei meriti cele/
brant᷑. In h̄ etiā p̄ma dies ⁊ ipsa hois ini/
tia ꝯsecrant᷑. ¶ Quarta dignitas bt̄i ioha
nis dr̄ venerationis. Voluit nāqꝫ deus cō
currentibꝫ miraculis plurimis reliquias
corpis eius a fidelibꝫ venerari. Legit᷑ em̄
in hysto. eccl'iastica: ꝙ cū ad tumulū iohis
multa miracula fierent iubente Juliano
apostata gentiles ossa eius sparserūt. Et
cū miracl'a nō cessarēt postea collecta ⁊ in
igne ꝯcremata in puluerē redegerūt ⁊ per
agros ventilauerūt. Tandem cineres illi
collecti a q̄busdā mōachis hierosolimā fu
ere delati: deinde post aliqua tp̄a ianuam
translati vbi nunc deuote colunt᷑. Sicut
Alexander tercius: ⁊ Innocentius q̄rtus:
rei veritate cognita suis priuilegijs appro
barūt. Caput v̄o eiꝰ tp̄e Marciani p̄nci/
pis inuentū est. Duobꝫ q̄dem monachis
beatus iohes caput suū in visu manifesta
uit: q̄ ad locū ꝑperantes vbi sepultū tādiu
latuerat inuenerūt illud saccis cilicinis in
uolutū: q̄d postmodū ꝯstantinopolim: in/
de ad gallias regnante pipino est transla/
tū. Vltimo ad vrbē deductū ⁊ in ecclesia
sancti siluestri honorifice reseruatū. Digi/

tus insuꝑ ille q̄ dn̄m ostenderat cōburi nō
potuit vt refert magister iohēs beleth. q̄ a
fidelib⁹ ꝯseruatus. postmodū a scā tecla
de vltramarinis ꝑtib⁹ in normandiā dela
tus est. ¶ Quinta dignitas beati iohīs dꝪ
glorificatiōis. Credendū quippe ē ꝙ in ce/
lo magna sit gl'ia ei⁹. ⁊ ꝙ positus sit in su/
p̄mo ordīe angeloꝝ atqȝ in sede luciferi col
locatus. Nam illa sedes nō fuit repata ꝑ
xp̄m: q2 stat ad dexterā patris: nec ꝑ virgi
nē: q2 stat suꝑ choros angeloꝝ: nec ꝑ aliuz
sctm̄: q2 vt p̄dictū est. Inter natos mulieꝝ
nō surrexit maior iohē baptista. Et sicut
magnus fuit meritis ⁊ sanctitate. ita ma/
gnus ē gl'ia ⁊ felicitate. Cuius patrociniū
deuote implorantes sperare pn̄t illius in/
tercessione ꝯsequi in h̄ seculo dei gr̄aꝫ. ⁊ in
futuro gl'iam sempiternā. In qua viuit re
gnat deus ꝑ oīa secula seculoꝝ. Amen.
¶ Sermo tricesimussecūdus de sctō Pau
lo apl'o doctore summo gentium:

VAs electionis est mi
hi. dn̄i nr̄i iesu xp̄i. ꝟba scrista
originalr Actꝫ. ix. c. Ad lau/
des ingētes btī apl'i pauli ex
tollēdas hodierna die merito ē elaborādū
Ipse nāqȝ sua eruditōe mirabili: xp̄i bn̄di
cti nomē gentib⁹ patefecit. Ipse sue ꝯuer/
siōis exēplo pctōrib⁹ ad pniam redire volē
tib⁹ spem de venia ꝯsequenda dedit. Ipse
vtiqȝ ꝟbis ⁊ factis adeo clare xp̄m a mor
tuis resuscitatū atqȝ in dexterā dei pr̄is se
dentē ondit: vt nullus āplius nisi volens
de fide xp̄i dubitare queat. Ad ip̄m igitur
ſmonē ꝟtamus q̄ p̄us nois iesu ardētissi/
mus ꝑsecutor: ex post factus ē illius defen
sor acerrimus ⁊ p̄dicator exími⁹: in q̄ post
emendatū delictū tāta suꝑabundauit gr̄a
vt etiā in hac vita mortali ad visionē diui
ne essentie rapeꝛ. De ipso pijssimus iesus
ananie discipl'o suo fidelissimo retulit ver
ba ī themate posita. In q̄b⁹ de paulo gl'io
sissimo tria mysteria ꝓponimus ꝯtēplāda
¶ Primū dꝪ ꝑsecutiōis. ¶ Scōm ꝯuersio
nis. ¶ Tercium visionis.
¶ Qualiter Paulus feruebat in ꝑsecutio
nem discipuloꝝ. Capl'm. I.

PRimum mysteriū cō/
tēplandū de paulo dꝪ ꝑsecutio/
nis. Ipse nanqȝ validissime ecclesiam ex/
pugnare temptauit. Unde Lucas Actꝫ.
ix. c. dic̄. Saulus aūt adhuc spirās. i. ex ve
hemēti spū ignē ꝑsecutiōis accendēs in se
⁊ in alios: ꝯ ecclesiā minaꝝ in ꝟbis iiurio/
sis. ⁊ cedis. i. ī ꝟberib⁹ ⁊ flagellis ī discipu
los dn̄i accessit ad p̄ncipē sacerdotū ⁊ pe/
tijt ab eo epl'as in damascū ad sinagogas
vt si q̄s iuenisset hui⁹ vie viros ac mł'ieres
vinctos illos ꝑduceret in hierl'm. Sed ꝓ
hui⁹ ꝑtis pleniore intelligētia circa septeꝫ
dubitare ꝯtingit. ¶ Primo circa nois mu
tationē. ¶ Scōo circa suꝑbie occasionem.
¶ Tercio circa temꝑis dilationē.
¶ Quarto circa misericordie ꝯsecutionē.
¶ Quito circa liberi arbitrij dispositionē.
¶ Sexto circa discipuloꝝ distinctionē.
¶ Septimo circa pr̄atis acceptionem.
¶ Primo dubitaꝛ circa nois mutationē. q̄
re. s. nomē pauli mutatū ē cū p̄us saul⁹ vo
careꝛ. Nam mutatio nois ē ꝓhibita. C. de
mutꝫ. no. l. i. Sꝫ ad h̄ rn̄det Io. an. in glo.
in ꝓlogo sexti libri decretaliū. ꝙ lex illa loq̄
tur de mutatiōe fraudulēta. Tn̄ interduz
lꝫ mutare nomē: vt ꝑ mutationē nois ostē
daꝛ facta mutatio hoīs. Sic̄ iacob vocat⁹
fuit isrł': ex eo ꝙ vidit dn̄m: ut pꝫ Gen̄. xxxij
c. Et symō vocat⁹ ē petrus ex ꝯfessiōe diui
tatꝫ in xp̄o vt scribiꝛ Mat. xvi. c. Et in ro
manis pontifici b⁹ mutari solet nomē. N̄
martinus. v. antea vocat⁹ ē oddode colū/
na. Eugenius q̄rt⁹ Gabriel. Nicolaus. v.
Thomas. Calixtus. iij. Alfonsus. impi⁹
scōs. Eneas. Paulus. ij. Petrus. ⁊ Sixt⁹
iiij. dicebaꝛ Frācíscus. Rō ꝟo talis muta/
tionis ē. q2 nomē dꝫ ꝯuenire rei. sic̄ pꝫ. xxi.
di. ca. cleros. ⁊ de p̄ben. ⁊ digni. ca. cū scōm
Et. xxvi. q. i. ca. si cupis. Et institura de do
na. §. Est. Tn̄ de noie pauli tres opiniōes
īueniūꝛ. Pria ē Origenis q̄ dicit ꝙ sꝑ fuit
binomius ⁊ vocat⁹ sit sꝑ saulus ⁊ paulus
Scōa ē Rabbani q̄ ait ꝙ an̄ ꝯuersionē di
ctus ē saulus a saule suꝑbo. p⁹ ꝯuersionē
ꝟo dictus ē paulus q̄si ꝑuul⁹ a ꝟtute hūi
litatis. Un̄ nomen suuz interp̄tando. i. ad
Corint. xv. c. ait. Ego sum minimus apo/
stolorū. Tercia est opinio Hieronymi et
Bede qui asserūt ꝙ vocatus sit paulus a
p̄mo spolio qd̄ ꝯtulit eccl'ie scꝫ sergio pau/
lo ꝓ ꝯsule quē ad fidem ꝯuertit: sicut patꝫ

Act.xiij.c. Secundo dubitatur circa superbie occasionē: q̄re vicȝ paulus erat ita superbus vt sponte ingereret se ad persequendū xp̄m: nam nō vocatus accessit ad p̄ncipē sacerdotū. Et ad h̄ dicere possumus q̄ tria erāt in illo q̄b⁹ disponebatur ad extollendum.
¶ Primū nobilitas generis.
¶ Secundum claritas scientie.
¶ Tercium etas florens.
¶ Primū qd erat in Paulo fuit nobilitas generis. Inquit em̄ Aug. in sermone. Erat aūt paulus de tribu beniami. sicut ipse testatur. Et ad Roma. xi. c. ipse ait. Ego israelita sum ex semine abrae de tribu beniamī Ex quo dicit glo. in ca. venerabilis. de p̄ben. ꝛ digni. q̄ fuit nobilis. Trib⁹ vero beniamin satis in scriptura magnificatur. tū q̄ꝛ illi in diuisione terre p̄missionis hierl'm fuit distributa. sicut patȝ Josue. xviij. c. tū q̄ꝛ habuit bellatores strennuos: sicut notatur Judicū xx. ca. tū etiā q̄ꝛ ex illa tribu scd̄m Hiero. fuerūt p maiori p̄te innocentes interfecti. Verūtamen pleriq̄ȝ mirari solent ex his q̄ audiūt dū de se Paulus loquitur Actuū nāq̄ȝ ca. xx. dixit. Ego sum vir iudeus tharso cilitie natus. Et. ij. ad Corinth xi. ca. hebrei sunt ꝛ ego. Et Act̄. xxiij. cap̄. Phariseus inquit sum ꝛ filius phariseoꝝ Tū cū centurio iussisset eū verberari dixit se ciuē romanū: vt habetur Act̄. ca. xxij. Et idem coraȝ tribuno cōfirmauit. Ad qd respondet. Nico. de lyra sup. xxij. ca. Act̄. et super. iiij. scd̄e ad Thimo. q̄ pater Pauli a romanis obtinuerat romanā ciuitatem. Ideo cū tribun⁹ dixisset Ego multa summa pecunie ciuilitatē hanc adeptus sum Paulus r̄ndit. Ego aūt ꝛ natus sum. Idcirco Nico. d̄ lyra exponēs illa verba Pauli ad Thimo. Penulam quā reliqui troade apud carpum veniens affer tecū ꝛ libros ait Dum esset paulus in carcere Neronis scribebat Timotheo vt ferret sibi penulā. Erat aūt penula vestis cōsularis q̄ a Romanis data fuit patri Pauli ī signū amicicie cum ip̄o ꝛ q̄ esset factus ciuis roman⁹ quā s̄eruauerat. Paulus ob memoriā patris: et insignū q̄ esset romanus ciuis si necessitas incūberet h̄ ostendendi. Erat ergo Paulus natiōe israelita. dignitate roman⁹ ciuis. et religione phariseus ob ista diuina magnanimus erat et audax Verum vt inquit Seneca ī li. de quatuor virtutib⁹. Magnanimitas si se supra modū extollit facit virū minacē: inflatū: inquietū ꝛ turbidū et in quascūq̄ȝ excellentias dictoꝝ factorūq̄ȝ neglecta honestate festiuuȝ Scd̄m q̄ erat in Paulo fuit claritas sciētie. Dicit nāq̄ȝ de illo Hieronymus Cur Paulus ap̄ls vas electionis nēpe q̄ꝛ vas legis et scripturaꝝ sanctaruȝ amarium est Et Act̄. xxi. ca. dixit se eruditū ad pedes Gamalielis. Et. ij. ad Coꝛ̄. xi. ca. ait nam etsi imperitus sermone: nō t̄n scientia Vt aūt ip̄e inquit. Sciētia inflat. Tertiū qd erat in Paulo erat florens etas. Erat quidē adolescēs. Vn̄ Act̄. vij. ca. d̄ꝛ. Testes deposuerūt vestimēta secus pedes adolescentis qui vocabatur Saul⁹. Et si quis obstaret q̄ potuerit ille fuisse alter qui sic noīaretur: facili cōuinci potest q̄m Act̄. xxij. c. Paulus cū hūilitate ꝛ patientia loquens ad dn̄m ait. Cū funderetur sanguis stephani testis tui ego astabā ꝛ ꝯsentiebā ꝛ custodiebā vestimēta interficientiū illū. Cum ḡ esset in etate florenti mouebatur ardenter ad p̄secutionē discip̄loꝝ. Nā vt inq̄t Arist. in ij. rethorice. Juuenes sunt ꝯcupiscitiui talia facere q̄cūq̄ȝ ꝯcupiscūt. Jō valde amāt valde desiderāt: ꝛ sič. Et vt vlgarit d̄ꝛ in iuuenib⁹ ē recēs ꝛ buliēs sanguis. Tercio dubitatur d̄ paulo circa t̄pis dilationē: cur. s. tādiu distulit xp̄s vocare illū ꝛ nō cū alijs ap̄lis. Ad qd r̄ndere possumus q̄ sic factū est p̄pter tria.
¶ Primo p̄pter xp̄i potentiam.
¶ Scd̄o p̄pter christi sapiam.
¶ Tercio p̄pter christi clementiā.
¶ Primo p̄pter christi potentiā vt sic ostēderetur q̄ post mortē xp̄s q̄ surrexit a mortuis potuit etiā inimicos etiā benigne superare. Scd̄o p̄p̄t sapiaȝ: vt sic inotesceret multiformis sapia dei: q̄ varios hȝ vocandi ꝛ saluādi modos. Tercio p̄p̄t clemētiā q̄ voluit vt oīs fraudis suspicio tolleretur ꝯuertēdis gentib⁹: dū talis mḡr ē elect⁹ q̄ nō solū nō fuisset de socijs xp̄i h̄ viuētis. imo fuisset acerbissimus p̄secutor oīm q̄ iuocabāt nomen ei⁹. Et nullo cōmodo vel incōmodo tēporali timore vł fauore hūano fuit ad fidem ꝯuersus ꝛ illius noīs qd antea extinguere nitebatur defensor fuit validissimus.
¶ Quarto dubitatur de paulo circa mie ꝯsc

cutionē: q̄re cōsecutus est miam dei adeo
vt in actu furibūde ꝑsecutiōis xp̄m vide/
rit ⁊ audierit vocantē. Et licꝫ Aug dicat
Si q̄ris q̄re hūc trahat: illū nō trahat: no/
li diiudicare si nō vis errare. nihilominus
rectissime pietas diua egit cū paulo dū illū
ad se tam mirabiliter traxit ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpter ~~celum~~. zelum
¶ Secundo ꝓpter meritum.
¶ Tercio ꝓpter exemplum.
¶ Primo ꝓpter zelum quo mouebat̄. Pau
lus ignorans in tali ꝑsecutiōe ꝙ grauiter
offendebat putabat nāq̄ꝫ sacrificiū se offer
re deo si xp̄i nomen deleret. Hoc ipse ꝯfir/
mat. i. ad Timo. i. ca. vbi ait. Gratias ago
ei q̄ me ꝯfortauit in xp̄o iesu dn̄o nostro: qꝛ
fidelem me existimauit: ponēs in ministe/
rio q̄ p̄us fui blasphemus ⁊ ꝑsecutor. Sꝫ
misericordiā ꝯsecutus sum. qꝛ ignorans fe
ci in incredulitate. Et ad Gal. i. ca. inquit
Audistis em̄ cōuersationē meā in iudais/
mo: qm̄ supra modū ꝑsequebar ecclesiam
dei ⁊ expugnabā illam. ⁊ ꝓficiebam in iu/
daismo sup̄ multos coetaneos meos in ge
nere meo. abundātius emulator existens
paternaꝝ meaꝝ traditionū: vt inquit Ni/
colaus de lyra sup̄ hoc passu. Apud iude/
os erant aliqua tradita patrib⁹ a moyse. i.
que scripta sunt in lege. Et aliqua erāt tra
dita a patrib⁹ aliis minorib⁹ que vocabānt̄
traditiones senioꝝ. vt p̄ꝫ Math. v. ca. et
ambaꝝ traditionū erat ap̄ls zelatissimus
ante suā ꝯuersionem. ¶ Secundo miseri/
corditer actū fuit cū Paulo ꝓpter meritū.
Nam ſm Aug. in sermone: dū stephanus
lapidaret̄ nō oꝛōe quā fecit ꝑ his q̄ ad ei⁹
necem insistebant singulariter orauit pro
Paulo quē ꝯspiciebat ꝯtra se plus ceteris
corde ⁊ animo deseruire: nō ei poterat ma/
nu illum lapidib⁹ duris ferire. quia nō spe
ctabat nisi testibus aliquē lapidare. Ta/
men paulus illoꝝ retinens vestimēta ani/
mabat eos vt viriliter extinguerent inno/
centē. ¶ Tercio remissionē ⁊ gr̄aꝫ inuenit
paulus ꝓpter exemplū: vt sic in ipso tanq̄ꝫ
in speculo clare peccatores ītuerent̄ magni
tudinē misericordie dei. De hoc. i. ad Ti/
mo. i. ca. ita scripsit. Fidelis ſmo ⁊ omi ac
ceptione dignus. quia iesus christus venit
in hunc mundū saluos facere peccatores
quoꝝ p̄mus ego sum. Sed ideo misericor
diam consecutus sum: vt in me p̄mo osten
deret christus iesus oēm patientiam ad in
formationem eoꝝ qui credituri sunt illuꝫ
vitam eternā. ¶ Quinto dubitat̄ circa li/
beri arbitrij dispositionē. an vicꝫ fuit libe/
rum arbitriuꝫ eius violentatū. Ad quod
intelligendum notanda est illa sententia
sancti Bonauen. in. ij di. xxv. de q̄ua plene
dixi in quadragesimali de penitentia ſmo
ne p̄mo. ꝙ aliud est voluntatē induci: aliud
voluntatem mutari. aliud voluntatem co
gi. Tunc em̄ induci dicit̄ quando aliqua
persuasio ei fit qua disponit̄ vt ad aliquod
appetibile inclinet̄: que si valde intensa est
nomen coactionis sortitur. ꝙuis nō fit ve/
ra coactio. Tunc autē voluntas mutatur
quando ipsa nolente vim potenti virtute
affectio ei īmittit̄ in contrariū ⁊ de nolen/
te fit volens: ita ꝙ vna affectio expellitur
⁊ contraria inducitur. Sicut cum deus
amatorē temporaliū facit temporaliū con
temptorē. Tunc autē voluntas dicit̄ co/
gi quando intelligit̄ ipsam inuitam aliq̄d
velle ⁊ repugnante actu voluntatis deli/
beratiuo: aliena ꝟtute mouēte ⁊ repugnā/
tia manente ad aliquid inclinari nolendo
Volūtas igitur cogi nō potest ab aliquo:
sed induci ab agente creato: ⁊ mutari va/
let ab agente increato. Quare ⁊ liberū ar/
bitrium pauli nō fuit coactum: sed bn̄ im/
mutatum: ⁊ de nolente factum est volens
¶ Sexto dubitaur circa discipuloꝝ distin
ctionem. Nam dicit̄ ꝙ Paulus perseque/
bat̄ discipulos. Ex hoc querūt aliqui: qui
erant isti discipuli. Et dicit Nico. de lyra:
ꝙ erant om̄es credentes in christū. Nam
discipuli aliquādo dicunt̄ duodecim apo/
stoli. sicut ibi Math. xix. ca. Assumpsit ie
sus duodecim discipulos suos ⁊c̄. Aliquā
do septuagintaduo. sicut Luce. vlti. Duo
ex discipulis ibant ipsa die ⁊c̄. Aliquādo
om̄s fideles. Nam vt Eusebius tradit in
hystoria ecclesiastica. ⁊ habet̄ insup̄ Act.
xi. ca. Anteq̄ꝫ ecclesia congregaret̄ Antio/
chie: omnes credentes discipuli noiabant̄.
At vbi credentiū numerus ibi multiplica
tus fuit: christiani noiare ceperunt. ¶ Se/
ptimo dubitat̄ circa potestatis acceptionē
Quō cum iudei nullā haberent potestatē

paulus potuit a pͥncipe sacerdotũ illã ipe/
trare. Ad qd̃ rñdet Nico. de lyra. ꝙ iudei
habebãt ptãtē subdelegatã a romanis ꝓ
criminibꝫ in legẽ eoꝝ ꝯmissis. Nam Ste
phanũ more iudiciario lapidasse dicũt: qñ
testes depositis vestibꝫ lapidabant eũ. Et
in hoc suabant ordinẽ iudicij in lege statu
tũ ꝙ scꝫ testes essent pͥmi lapidatores. Dũ
itaqꝫ paulus videbat q̃ fiebant ꝑ aplo̅s ti
mens antiquã legẽ in q̃ nutritus erat eua
cuari. ira succensus lr̃as impetrauit: a duo
cauitqꝫ famlo̅s ꝛ socios negocij sui. Eamꝰ
inq̇t fratres eamus ꝯcito gressu in dama/
scũ inueniemus ibi illos destructores nr̃o
rũ traditionũ: ligabimusqꝫ eos affligemusqꝫ
verberibꝫ ꝛ ieiunijs atqꝫ in hierl'm ꝑducē/
mus. O paule quid cogitas. O paule q̇d
loqueris. O paule cur tanto indiscreto fer
uore moueris. Tu cape ꝓponis ꝛ eris ca/
ptus. Tu ꝯtra discipulos paras manũ. et
deus manu sua te trahet ad gremiũ disci/
puloꝝ. ꝛ nomen xp̄i ꝯfundere satagis: ꝛ ne
scis adhuc ꝙ in breui ꝓ noĩe illo paratissi/
mus eris ligari ꝛ mori: nõ ẽ ꝯsiliũ ꝯ dñm.

¶ De cõuersione pauli ꝛ septẽ mirabilibꝫ
que ꝯcurrerũt in illa. Caplm. II.

Secundum mysteriuz ꝯtemplandũ de paulo dr̃ ꝯuer/
sionis. Fuit quippe ꝯuersio eius
miranda ꝛ singularis maxie ꝓpter septẽ q̃
ibi ꝯcurrũt.

¶ Primum fuit illustratio.
¶ Secundum ꝓstratio.
¶ Tercium allocutio.
¶ Quartũ excecatio.
¶ Quintum visitatio.
¶ Sextum illuminatio.
¶ Septimum cofortatio.

¶ Primũ qd̃ ꝯcurrit in ꝯuersione pauli dr̃
illustratio. Dicit̃ eñ Act. ix. ca. Cũ iter fa
ceret cõtigit vt appropinquaret damasco
Remigius inquit. Damascus est ciuitas
metropolis syrie quã edificauit damascꝰ
Heliezer seruus Abrae. Sequit̃ textus.
Et subito circũfulsit eũ lux de celo. De ista
luce posset q̇s asserere ꝙ fuerit irrũpentis
aurore vel solis orientis ꝛ hmõi. Sed ꝓfe
cto ipe paulus cuius fuit ꝯditionis ꝛ quo
ꝑe visa sit aptissime declarauit. Act. xxvi
ca. Loquens naqꝫ cũ agrippa dixit. dũ irẽ
damascũ cũ ptãte ꝛ ꝑmissu pͥncipũ ꝛ sacer
dotũ die media, in via vidi o rex supra splẽ
dorem solis circũfulsisse me lumen ꝛ eos q̇
mecũ erant. Act. ꝓo ca. xxij. dixit ꝙ lux illa
fuit copiosa. ¶ Secundũ qd̃ ꝯcurrit in cõ
uersione pauli dr̃ ꝓstratio. Cecidit eñ in
terram. vt ptꝫ Act. ix. c. Et ca. xxvi. paulꝰ
retulit. Omesqꝫ nos cũ cecidissemus in ter
ram q̃re videt̃ ꝙ ꝛ socij eius fuerũt ꝓstrati
versus faciẽ ẜm glosam. ¶ Terciuꝫ qd̃ in
tali ꝯuersione ꝯcurrit dr̃ allocutio. Nã au
diuit vocem loquentẽ idioma hebreũ: vt
scribit̃ Act. xxvi. c. ꝛ dicentẽ. Saule saule
cur me ꝑsequeris. Hec vox fuit pͥmo rep̄/
hensiua eo ꝙ Saulus ꝑsequebat̃ xp̄m in
mẽbris suis. Scd̃o fuit instructiua. Que/
rẽti eñ q̇s es dñe. Rñdit xp̄s. Ego sum ie
sus nazarenus quẽ tu ꝑsequeris. Ubi no/
ta ꝙ qꝛ ex luce sũma ꝛ ex alto situ celi in q̃
ꝛ in q̊ sibi apparebat. ꝛ exinde saulũ ꝛ eius
socios terribiliter ꝓsternẽte: aperte se inge/
rebat ei maiestatiuũ ꝛ oĩpotentẽ. Ideo su
am humilẽ originẽ ẜm quã fuit nazarenꝰ
id est in nazareth ꝯceptus ꝛ nutritus ei in
sua reuelatione specialiter exꝑmit: vt ostẽ
dat ꝙ ille idẽ q̇ fuit inter iudeos humilis ẽ
ad cecos in tanta gl'ia tanqꝫ dei filius ex/
altatus. ꝓpterea xp̄s subdidit. durũ ẽ tibi
ꝯtra stimulũ calcitrare. i. potẽtiori te incõ/
pabiliter resistere. Tercio vox illa ꝛ allocu
tio fuit p̄ceptiua. Tremens q̇ppe paulus
ac stupens de cognita xp̄i potestate ac ma
iestate: totus ꝯpunctus dixit. Dñe q̇d me
vis facere. quasi dicat. ecce nunc paratus
sum tibi in oĩbꝫ obedire. Cui xp̄s. Surge
ꝛ ingredere ciuitatẽ ꝛ dicet̃ tibi q̇d te opor
teat facere. Socij aũt stabant stupefacti:
audientes q̇dem vocẽ neminẽ aũt viden
tes. Hic aliquantisꝑ imoderandũ est: qm̃
Act. xxij. c. paulus dixit. Et q̇ mecũ erant
lumen q̇dem viderũt: vocẽ tñ nõ audierũt
eius q̇ loquebat̃ mecũ. videt̃ ꝙ hic sit aliq̃
cõtradictio: qꝛ pͥus dr̃ ꝙ audierũt vocem,
postea Paulꝰ affirmabat ꝯtrariũ asserẽs
ꝙ vocẽ nõ audierũt. Ad h̊ ita loq̇t̃ Beda
suꝑ actus aplo̅ꝝ: ꝙ ꝯfusum vocis sonum
nõ aũt articulatã eiꝰ distinctionẽ audiert̃.
Et ꝯsilr̃ viderũt lucẽ a xp̄o irradiantẽ: nõ
aũt sui corꝑis formã ꝛ faciẽ. Paulus ꝓo ꝛ

vidit xp̄m ⁊ distincta verba eius audiuit.
¶ Quartū qđ ↄcurrit in illa ↄuersione dr̄
corpis excecatio. Surrexit aūt paulus de
terra aptisq; oculis nihil videbat. Ad ma
nus itaq; socij trahētes illū introduxerūt
damascū. Et erat ibi trib9 dieb9 nō vidēs
⁊ nō manducauit neq; bibit. In h̄ triduo
ait beda paulū orōi vacasse: fuisseq; raptū
vsq; ad terciū celū. Idē refert Nico. de ly.
sup scd̄a epl'a ad Chorint. c. xi. Sunt aūt
Bede vener. verba hmōi: apparet ꝙ ꝑ tri
duū q̊ creatus lucis grām expectabat nō
ocijs torpebat: sȝ diuina potius illustrtiōe
sublimat9 archana celestia rimabat. Est
q; nisi fallor credibile: ꝙ eo tp̄e mysterium
euāgelice dispēsationis edoctus fuerit de
q̊ ipse gl'ia t ad Galathas dicēs Neq; em̄
ego ab hoie accepi illud neq; didici: sȝ ꝑ re
uelationē iesu xp̄i. Hec ille. ¶ Quintū qđ cō/
currit in ↄuersione pauli fuit ei9 visitatio.
Nā instruxit xp̄s ananiā vt paulū visita/
ret. scribit em̄ Act. ix. c. sic. Erat aūt q̊daȝ
discipulus damasci noie Ananias. hic vt
hr̄ Act. xxij. c. erat de iudeis ad xp̄m ↄuer/
sus sciā ⁊ vita famosus. Et dixit ad illum
in visu dn̄s. Anania. At ille ait. Ecce ego
dn̄e. Et dn̄s ad eū. Surge vade in vicū q̊
vocat rectus. ⁊ q̄re in domo iude Saulū
noie tharsensem. Ecce em̄ orat ⁊ vidit. i. si
bi reuelatū ē: viꝝ anania noie. Nā reuela/
tio fuit facta paulo nō solū de ꝑsona sed đ
ꝓprio noie: introeūtē ⁊ iponētē sibi manū
vt visum recipiat. Timēs ananias r̄ndit.
dn̄e audiui a multis de viro h̄ q̄ta mala
sctis tuis fecerit in hierl'm ⁊ q̄re huc se cō/
tulit. Cui dn̄s Vade anania qm̄ vas electi
onis ē mihi: vt portet nomē meū corā gen/
tib9 ⁊ regib9. Ego aūt ōndā illi q̄ta opor/
teat eū pati ꝓ noie meo. Et abijt ananias
⁊ introiuit in domū ⁊ imponēs ei manū di
xit. Saule frater dn̄s iesus ad te me misit
q̊ apparuit tibi in via q̄ veniebas vt vide
as ⁊ implearis spū scto. ¶ Sextū qđ ↄcur/
rit in ↄuersione pauli fuit illūinatio. Cōfe
stim nāq; ceciderūt tanq̄ squame ab ocul'
ei9 ⁊ visū recepit: ⁊ surgēs baptizatus est.
¶ Septimū qđ ↄcurrit in illa ↄuersiōe fu/
it ↄfortatio. Cū accepisset cibū ↄfortat9 est
duplici ↄfortatiōe. s. corpis ⁊ spūs. Qđ pȝ
q2 cōtinuo ingressus in synagogas p̄dica/

bat iesum ⁊ iudeos viriliter confundebat
Hec oīa facta sūt eodē anno q̊ xp̄s passus
est ⁊ stephanus lapidatus. Nā xp̄s. viij.
kal. april' passus est. Stephanus eodē an
no tercia die augusti lapidatus ē. Paul9
v'o. viij. kal. februarij ↄuersus ē. Et vt re/
fert Nico. de ly. nō statim post baptismuȝ
suū iuit de damasco in hierl'm: sicut ip̄e di
cit ad Gal'. i. c. Sȝ p9 abijt in arabiam q̄
lustrata p̄dicando: reuersus est damascū.
Et in ista reuersione voluerūt eū iudei ca
pere: ⁊ ꝑ muꝝ euasit submissus in sporta.
Deinde iā trib9 annis a sua ↄuersione de/
cursis ascēdit in hierl'm videre petꝝ ⁊ mā
sit apud eū dieb9 trib9. Ubi sunt o Paule
dure cōminationes tue. Ubi ↄtumeliosa
v'ba q̊b9 discipulos afficiebas. Ubi cathe
ne q̄s deferebas vt vinctos illos in hierl'ȝ
ꝑduceres. Mutat9 es in alterꝝ viꝝ. Hec
vtiq; ē mutatio dextere excelsi. Factus es
euāgelica tuba: xp̄i p̄co ⁊ inuictissimus mi
les religionis xp̄iane. Non times labores
nō honores ꝑicula: nō vitas plagas: nō fu
gis mortē. Tu ꝓ xp̄o: vt. ij. ad Corint. c. xi
pȝ. fuisti in laborib9 plurimis. Tu in car
ceribus abundantius. Tu in plagis supra
modū. O q̄ta ↄstātia: q̄taue fuit ei9 aīe
fortitudo. A iudeis q̊nquies q̄dragenas
vna minus accepit. Refert Nico. de lyra.
sup hoc passu. ꝙ Deut. xxv. c. cōmittit iu/
dicib9 vt ꝓ minorib9 culpis ꝓ quib9 mors
nō est inferenda imponāt plagas ⁊ verbe/
ra: ita tn̄ ꝙ q̄dragenariū numeꝝ ictuum nō
excedant. Sapientes vero iudeoꝝ ad pre
tendendū pietatem ordinauerūt: ꝙ de illo
numero aliquid minueret plus vel min9:
ꝓut rōnabiliter videret ratione delicti vel
ↄditionis verberādi: ⁊ sic de alijs circum/
stantijs. Quia vero Paulus erat eis odio
sus sbtraxerūt de dicto nūero q̊nq̊es vnū
ictū ꝓ vice qualibet. Ter virgis cesus fuit
sicut pȝ Act. xvi. ca. Semel lapidatus fu
it in ciuitate lichonia. vt ponit. Act. xiiij.
c. Ter naufragiū fecit. Et ne singula repe
temus ꝓ xp̄o in vrbe maxima capitis trū/
catione gl'iosum martyriū ↄsūmauit.

¶ De raptu Pauli in quo vidit essentiaȝ
dei: ⁊ de conditionibus illius raptus.
Capl'm. III.

TErcium mysteriū con
templandū de paulo dicit visio
nis. Uoluit qͥdē benignus deꝰ
ex p̄uilegio speciali concedere Paulo vt
in suo rapto diuinā essentiam videret: de
quo ipse ita scribit secūde ad Chorint. ca.
xij. Scio hoiez in xp̄o ante ānos quatuor
decim siue in corpore siue extra corpus ne
scio deus scit rap ū hm̄oi vsq̄ ad tercium
celum. Et scio hm̄oi hoiem siue in corpore
siue extra corpus: nescio d̄s scit qm̄ raptus
est in paradisum ⁊ audiuit archana dei q̄
nō licz homini loqui. Pro quoꝝ verborū
declaratione notāde sunt septē theologice
veritates. Prima veritas ſm Nico. de ly.
sup isto passu. ꝙ raptus ꝓprie importat q̄n
dam violentiam alicuius rei ꝯtra motū
naturalem sibi: quod potest esse dupliciter
Uno modo q̄ntum ad terminū motus vt
si lapis moueat sursum. Alio modo q̄ntū
ad modum motus vt si lapis ꝑ impulsū
violentū ferat deorsuz velocius q̄ȝ natus
est moueri. Sic aīa homis dicit rapi in id
qđ est p̄ter naturā. Uno modo q̄ntum ad
terminū raptus puta qn̄ rapit ad penas.
Alio modo q̄ntum ad modū hoī ꝯnatura
lem. Et sic licz aīa nata sit moueri in deuz:
tn̄ modus ꝯnaturalis ſm statum vite pn̄
tis est ꝙ in cognitionē diuinā ascendat ꝑ
cognitionē sensibiliū ⁊ sic vtens sensibus:
ideo qn̄ ducit in cognitionē diuinoꝝ a sen
sibus abstractam dicit rapi: inq̄ntum hoc
fit p̄ter modū sibi cōnaturalē. Post resur/
rectionē vero qn̄ erit in corꝑe gl'ioso opus
intellectiue nullo modo impediente rap/
tus nō habebit ibi locum. ¶ Secūda veri
tas ꝙ paulus in raptu vidit essentiam di/
uinam: Sicut determinat Augu. ad pau
lam de videndo deū: ⁊ in. xij. sup Gen̄. ad
lr̄am qđ ⁊ verba apl'i designant. dicit em̄
se audiuisse ineffabilia verba que nō licet
hoi loqui. huiusmodi aūt videt ea que ꝑti
nent ad visionē beatoꝝ que excedit statū
vie: ſm illud Esa. lxiiij. Oculus nō vidit
deus absq̄ te que p̄parasti diligentibus te
Quare spernendi sunt illi q̄ dixerūt pau/
lum nō vidisse ipsam dei essentiā: s; quan/
dam refulgentiā claritatis ipsius. ¶ Ter/
tia veritas ſm Tho. sc̄da secūde. q. clxxv.
ꝙ diuina essentia videri ab intellectu crea
to nō potest nisi per lumen glorie: qđ tamē
dupliciter ꝑticipari potest. Uno modo ꝑ
modū forme imanentis ⁊ sic beatos facit
sanctos in patria. Alio modo ꝑ modū cu/
iusdam passionis transeūtis: ⁊ hoc modo
lumen fuit in paulo qn̄ fuit raptus. Et iō
ex tali visione non fuit simpliciter beatus
vt fieret redūdantia ad corpus: sed solum
ſm quid. Et sic nō fuit beatus habitualr
sed solum habuit actum beatoꝝ. ¶ Quar
ta veritas ꝙ noie tercij celi potest intelligi
aliquid corporeū: ⁊ sic terciū celum est em
pirreū qđ dicit terciū respectu celi aerei et
celi siderei: vel respectu celi siderei: ⁊ respe
ctu celi aquei siue cristallini. Et dicitur ra
ptus ad terciū celum: nō q2 raptus sit ad
videndū similitudinē alicuius rei corpo/
ree: sed ꝓpter hoc ꝙ locus ille est ꝯtempla/
tionis beatoꝝ. Ibi ergo dicit se raptum. q2
deus ostendit ei vitam in qua videndus ē
in eternum. Et quia visio dei nō potest esse
sine delectatione, ꝓpterea nō solum se dicit
raptū ad tercium celū rōne ꝯtemplatiōis
sed esset in paradisum recte delectationis
ꝯsequentis. ¶ Quinta veritas ꝙ paulus
in raptu fuit a sen ibus ali naꝰ. Nam vt
inquit Augu. xij. sup Gen̄. ad lr̄am. Nisi
ab hac vita quisq̄ q̄dāmodo moriat siue
oīno exiens de corꝑe siue aduersus ⁊ alie/
natus a sensib; in illā nō subuehit visionē
Rō est ſm Tho. q2 oportet cū intellectus
hois eleuat ad altissimam dei essentie visi
onem: vt tota mentis intētio illuc aduocet
ita scz ꝙ nihil intelligat aliđ ex fantasma/
tib;: sed totaliter ferat in deū. Non em̄ per
aliqđ fantasma pōt dei essentia videri q̄n
imo nec ꝑ aliquē spēm intelligibilē creatā
q2 essentia dei in infinitū excedit nō solum
oīa corꝑa quoꝝ sunt fantasmata: sed etiā az
oēm intelligibilē creaturā. Ideo impossi/
bile est ꝙ hō in statu vie videat deū ꝑ essen
tiā sine abstractione a sensib;. Notandū tn̄
ꝙ aīa xp̄i in statu vie videat diuinā assen/
tiā absq̄ abstractione a sensib;. Nā intelle
ctus illius aīe erat gl'ificatus ꝑ habituale
lumē gl'ie q̄ diuinā essentiā videbat m'lto
amplius q̄ȝ aliq̄s angelꝰ vel hō. Erat aūt
viator ⁊ dispensatiue patiebat nō ꝓpt ali/
quē defectū ex parte intellectus. Ideo nō
est similis ratio de eo et alijs viatoribus.

¶ Sexta veritas ꝙ Paulus postq̄ cessa/
uit videre deū ꝑ eētiā: memor fuit illorū
q̄ ī illa visiōe cognouerat ꝑ aliq̄s species
intelligibiles habitualiter ⁊ h̄ in eiꝰ intel/
lectu relictas. sic̄ etiā abeunte sensibili re/
manent aliq̄ impssiones in aīa: q̄s postea
ꝯuertens ad fantasmata memorať. Vn̄
nec totā illā cognitionē aut cogitare pote
rat aut ꝟbis expmere. hec Tho scda scde
q. vbi supra. arti. iiij. in respōsione ad terti
um argu. ¶ Septima ꝟitas ꝙ lꝫ aīa Pau
li fuerit a fantasmatibꝫ ⁊ sensibiliū ꝑceptio
ne abstracta. nō tn̄ fuit ita a corꝑe seꝑata:
vt ei nō vniretť q̄si forma. lꝫ de h̄ dubitari
possit ꝓpter ipius apl'i ꝟba q̄ ait. siue ī cor/
pore siue extra corpꝰ nescio ds̄ scit. Hoc
aūt vt Hiero. ait in ꝓlogo sup Danielem
q̄dā intelligere voluerūt ꝙ apl'us ignora/
bat an corpꝰ eiꝰ fuerit raptū simul cuꝫ aīa
vel nō. Sꝫ Augꝰ. xij. sup Gen̄. ad lr̄am di
cit ꝙ apl'us sciuit se fuisse raptū ſm aīam
⁊ nō ſm corpus. nesciuit tn̄ q̄liter aīa se ha
beret ad corpus. Vn̄ post longā inq̄sitio/
nē Augꝰ. ꝯcludit dicēs. Restat fortasse vt
h̄ ipm̄ eū ignorasse intelligamus. vtrū qn̄
in tertiū celū raptus est in corꝑe fuerit aīa
quō est aīa in corꝑe cū corpus viuere dr̄: si
ue vigilantis: siue dormiētis: siue in extasi
a sensibus corꝑis alienati: an oīno d corꝑe
exierit vt corpus mortuū iaceret. Sed vt
idē Augꝰ. postmodū refert dubitāte apl'o
q̄s vestrū inde certus esse potuit. vn̄ q̄ sup
hoc loquiť magis cōiecturaliter q̄ꝫ ꝑ certi
tudinē loquiť. Ex his apparet q̄ꝫ repheu/
sibiles inueniunť hi q̄ bonoꝝ tꝑalium fal
sa, venosaq̄ꝫ dulcedine decepti: alienā vi/
tam felicitatēq̄ꝫ ꝓmissam: aut negant aut
acq̄rere nolunt. O q̄ꝫ magna multitudo
dulcedinis tue ds̄. O iocūda facies tua ⁊
decora nimis. O beati q̄ habitant in do/
mo tua. Ostendisti te Paulo doctori gen
tiū: sicut ⁊ moysi p̄mo doctori iudeoꝝ. Vo
luisti vt ille a te electus nō solū audita: sꝫ
visa referret. Et vn̄ in ea tantus feruor tā/
ta cōstantia tāta solicitudo tanta diligen/
tia tāta deniq̄ꝫ patiētia: nisi q̄r te viderat
in via cui te exhibuisti ſm humanitatē: lꝫ
imensa luce rutilantē. Et tandē ad tertiū
celū rapto demonstrare dignatus es diui
nitatē tuā. clamat Paulus. Cupio dissol/
ui ⁊ esse cū xp̄o. Et mihi viuere xp̄s est et
mori lucꝝ ad Philippen̄. i. ca. Cur o pau
le nisi q̄r illa est vera vita illa q̄eta: illa trā
quilla: illa pacifica: illa delitiosa: illa ꝑpe/
tua: illa deniq̄ꝫ oībus bonis repleta q̄ leq̄/
tur post mortē ꝓ xp̄o: ⁊ ad quā ꝑuenire nō
possunt nisi q̄ moriunť cū xp̄o. Hāc Pau
lus p̄dicauit: hāc desiderauit: hāc tandē
gloriose adeptus est. Ad quā nos ꝑducat
Jesus filius dei qui viuit ⁊ regnat in secu
la seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo tricesimustertius de p̄matu sā/
cti Petri apl'i ⁊ de illiꝰ eximijs virtutibus
atq̄ꝫ de ipius Petr. ⁊ Pauli martyrio.

Tu es petrus. verba
sunt redēptoris nostri origi/
naliter Mat. xvi. c. ⁊ in euā/
gelio pn̄tis solēnitatis. Ruti
lantia fedei xp̄iane miracula satis in vrbe
maxima claruerūt. Inter q̄ illud vnū per
admirandū fuit ꝯuersio videlicet gentiuꝫ
Romanoꝝq̄ꝫ ciuiū facta ꝑ apl'oꝝ Petri et
Pauli p̄dicationē. Erāt ibi tot supstitio/
nes noxie. tot ad idola vana ⁊ ad demōes
sacrificia. tot extructa artificio mirabili tē
pla falsoꝝ deoꝝ ⁊ alia hmōi: q̄ oīa Petro ⁊
Paulo p̄dicātibus defecerūt. Ibi nūc co/
litur crucifixus ds̄ ⁊ hō verus q̄ sedet ad
dexterā patris. Ibiq̄ꝫ sacra templa dei ve
ri ⁊ ꝟginis matris. apl'orū martyꝝ virgi/
nū ⁊ cōfessoꝝ a cunctis fidelibus frequen
tanť. Ibi sedes petri a cunctis fidelibꝫ re/
gibus ⁊ p̄ncipibus deuotione p̄cipua ho/
norať. Ob q̄d leo papa in sermone festiui/
tatis hodierne ita elegāter romani alloq̄/
tur. Omniū q̄dem sanctaꝝ solennitatum
charissimi totus mūdus ē ꝑticeps: ⁊ vniꝰ
fidei pietas exigit vt q̄cq̄d ꝓ salute vniuer
sorū gestum esse recoliť: cōmunibus vbiq̄ꝫ
gaudijs celebreť. Verūtamē hodierna fe
stiuitas preter illā reuerentiā quā toto ter
rarū orbe ꝓmeruit speciali ⁊ ꝓpria nr̄e vr/
bis exultatione veneranda est vt vbi p̄ci/
puorum apostoloꝝ glorificatus est exitus
ibi in die martyrij eoꝝ sit leticie principa/

tus. Isti sunt eni viri p quos tibi euange/ liu xpi roma resplenduit: z que prius eras magistra erroris: facta es discipula verita tis. Isti sunt sancti patres tui veriqz pa / stores: qui te regnis celestibus inserenda multo melius multoqz felicius cōdiderūt q̄ illi quoꝝ studio pma meniū tuoꝝ fun/ damenta locata sunt: e q̄bus is tibi nomē dedit q̄ te fraterna cede fedauit. Isti sunt qui te ad hanc gloriā puexerunt vt sis ci/ uitas sacerdotalis z sancta: z p sanctā be/ ati petri sedem caput totius orbis effecta latius p̄sidens religione diuina q̄ domi/ natione terrena. Quamuis eni ius impe rij tui terra mariqz distenderis: minus ta men est qd tibi bellicus labor subdidit q̄ qd pax xpiana subiecit. hec Leo. Ut autē tantoꝝ beneficioꝝ veritatē plenius agno/ scam⁹ d ipo aploꝝ pncipe petro pncipalit z demū de ipo z paulo in hoc sermone ver ba faciemus. Dicere q̄dem possumus cū xpo verba pposita. Tu es petrus. id est. in ter aplos ɔfessor fidei singularissimus qui z vrbi z toti mundo lumen euāgelicū ptu listi. vbi de ipso sanctissimo petro tria my / steria pponimus cōtemplanda.

¶ Primū dicit p̄eminentie.
¶ Scdm refulgentie.
¶ Tertium patientie.

¶ Q. beatissimus Petrus princeps apo/ stolorum fuit et dignissimum caput eccle/ sie.

Capitulū. I.

PRimū mysteriū contē plandū de btō petro dr p̄eminē tie in q̄ cōsideremus dignitatē eius ex eo q fuit pnceps z caput aploꝝ qd pbare possumus tripliciter.

¶ Primo rōne testificationis.
¶ Scdo rōne ordinationis.
¶ Tertio rōne exercitationis.

¶ Primo probamus Petrum fuisse apo stolorum caput z pncipem ratione testifi / cationis. Ita quippe testificātur canones sacri. Sicut patet vicesimaprima distin ctiōe capitulo pmo. §. hoꝝ discretio. z ca pitulo in nouo. z q̄nquagesima distinctio ne capitulo quia tua. capitu. hi qui. z scdo capitulo. considerandum capitulo fideli/ or. septuagesimanona distinctione. capitu lo. oportebit. octogesima distinctione in il/ lis. prima questione pmo capitu. eos. ter / tia questiōe sexto capi. dudum. septima. q. pmo capi. mutationes. octaua q. pmo ca. si Petrus. vicesimaq̄rta. q. pmo capi. roga mus. Et de electione. capi. fundamenta. li. vi. Et q papa canonice electus est suc/ cessor Petri vt patz. vicesimapma distin. capi. in nouo testamento. Et. ix. q. iij. ca. aliorum Ideo est caput ecclesie vt dicitur nonagesimasexta distin. capi. cōstantinus Et est vicarius christi vt ponitur extra de trāsla. episcopi. ca. inter corporalia. z capi. licet. Et in clemētina. Romani principes de iureran. Et gerit vicem dei in terris vt habetur extra de trāsac. ca. quāto. ¶ Se cundo probamus Petrum fuisse aposto / lorum z totius ecclesie caput ratione ordi natiōis. Sic vtiqz statuit christus vt post q̄ ipe conscenderet celum Petrus curam gereret ecclesie sancte. Nā sibi dixit Mat thei. decimosexto capitulo. Tibi dabo cla ues regni celorum: ad designādum q om nes alij quibus potestas ligandi atqz sol/ uendi concedende erat dependentiam ha berēt ab ipso. vt scribitur. vicesimaquarta questione ca. Manet. ca. quodcūqz. In/ sup Luce vicesimosecundo capitulo dixit christus bñdictus. Ego pro te rogaui Pe tre vt non deficiat fides tua. s. finaliter fm Nicolaum de lira. Non enim rogauit vt Petrus non caderet sed vt in casu non re / maneret. Ideo sequitur Et tu aliquando cōuersus. i. de peccato ad gratiam: confir/ ma fratres tuos. Quod dicitur ei quia ec clesia erat sibi committenda. Impletum vero id fuit quando vt dicit Jo̅his vl. ca. ter christus illi dixit. Pasce agnos meos. ¶ Tertio pbamus petrū fuisse aplis cete ris z ecclie p̄latum rōne exercitationis. vt scribit Act. i. ca. Primus sermonē fecit in electiōe matthie. Et Act. ij. ca. post susce/ ptum spm̄sctm̄ pmus xplo p̄dicauit. Ido Anacletus p̄allegato ca. in nouo testamē to ait. Petrus pmus ad fidē populū ptu/

te sue p̄dicationis adduxit. Et post ascen sionē xp̄i p̄mum miraculū factū fuit p pe trum associatū cum Johāne cū dixit clau do. Argentū z aurū nō est mihi: qd̄ habeo hoc tibi do. In noie Jesu surge z ambula ꝓpter q̄ oīa nō est ascribendū supbie q̄ pe trus sit passus in cathedra exaltari. Cum humilitate q̄ppe honorem sue dignitati a xp̄o vt p̄dictum est institute libenter susce pit. Nam vt colligit ex itinerario clemētis Postq̄ beatus petrus Anthiochie p̄dica uit: populūq̄ illū ad fidē couertit. Theo philus p̄nceps ciuitatis illius domū suaz in basilicā fecit cōsecrari. In cuius medio excelsam cathedrā fabricauerūt z petrum vt ab oībus videri z audiri posset exalta uerunt. In q̄ sedit honorifice tēporibus cō gruis annis septem. Sz postmodū veni ens Romā anno scdo imperij Claudij in romana cathedra sedit annis vigintiqn q̄ et vltra. De primo vero honore ecclesia festum celebrat: quia tunc p̄mo prelati ec clesie ceperunt loco potestate z nomīe sub limari. Ex quibus omnibus deprehende re possumus q̄ reprehensibilis sit multo rum igorantia: temeritas z malicia qui p̄ latos ecclesie precipue pōtificem mi ximū: despectos: viles: contemtibilesq̄ inspice rent. Nam vt de papa loquar ipse a nemī ne est iudicandus nisi a fide deuiet vt pa tet quadragesima distinctione capitulo si papa Et debet quandoq̄ ornatus corona et vestibus preciosis populo se monstrare ad honorem et gloriam christi quoniā pa pe Siluestro et eius successoribus impe rator Constantinus dedit palatium suuz lateranense z coronam capitis z vestimē ta impialia. nonagesimasexta distinctiōe capitulo Constantinus. Et licet btūs Pe trus non legatur cum tanta magnificētia sedisse: tamē id fuit quia persecutio recēs z ingentissima impugnabat ecclesiā. Oō pater: quia ipse vt infra dicemus iubente Nerone crucifixus fuit. Unde Jsidorus in libro de vita et obitu sanctorū ait. Pe trus postq̄ anthiochenaz fundauit eccle siam sub Claudio Cesare contra Simo nem magum Romam pergit ibiq̄ predi cans euāgeliū viginti quinq̄ annis: eiusdem vrbis episcopatū tenuit. Et tricesi mosexto anno a passione domini a Nero ne vt ipse voluit crucifixus est.

¶ De abiectiōe rerum temporalium z cō fessione christi, atq̄ penitentia Petri. qui bus tanq̄ preciosis gemmis anima ei⁹ de corata fuit.

Capitulū. II.

Secundum mysteriū contemplandum de Petro apostolo dicitur refulgentie. Refulsit nanq̄ z virtutibus claruit: atq̄ ob sue vite sanctitatem z per fectionem signis plurimis z miraculis co ruscauit. Et omnibus alijs dimissis: tres in hac parte ꝟtutes eius prestantissimas consideremus.

¶ Prima dicitur honorum temporalium despectio.

¶ Secunda Jesu christi filij dei cōfessio.

¶ Tertia peccati commissi amara deplo ratio.

¶ Prima beati Petri virtus a nobis cō sideranda dicitur honorum temporalium despectio. vt enim scribitur Matthei. iiij capitulo. Ambulans iesus iuxta mare gali lee: vidit duos fratres Simonem qui vo catur Petrus z Andreā fratrem eius mit tentes rhete in mare. Erant enim piscato res. Et ait illis: Uenite post me faciā vos fieri piscatores hominuz. At illi continuo relictis rhetibus: secuti sunt eum. Sed a quibusdam queritur vtruz illa sit magis sm̄ virtutem possidere diuitias q̄ illas re linquere. Et pleriq̄ paupertatem domi nantes arguūt. Primo quia nullus debet exponere se periculo. Sed qui pauperta tem sectatur: exponit se periculo spirituali z corporali. ergo non licz relictis omnibus pauperem vitā gerere. Nam sapiens Pro uerbiorū. capitulo tertio dicebat. Ne forte egestate compulsus: furer et periurem no mē dei mei. Et Ecclesiasti. vicesimosepti mo. Propter inopiam multi deliquerunt. Et Ecclesiastici. vij. ca. Sicut ꝓtegit sapi entia: sic ꝓtegit et pecunia. Et Aristo. iiij.

Ethicorũ. Videt̃ q̃dam ꝑditio ipius ho
minis esse corruptio diuitiaꝝ: qꝛ ꝑ has ho
mo viuit. Sunt ⁊ de hoc alie auctoritates
q̃s inuenies in sermõe de cõtemptu diui/
tiarũ. Scḋo arguit̃ contra pauꝑtatem qꝛ
ſm Aristo. in. ij. Ethicoꝝ. Virtus cõsistit
in medio: sed ille q̃ oĩa dimittit ꝑ volunta
riã pauꝑtatẽ nõ videt̃ in medio consistere
sed magis in extremo. ḡ non agit virtuose
Tertio arguit̃ qꝛ vltima ꝑfectio hominis
in beatitudine cõsistit Sed diuitie confe/
runt ad beatitudinẽ. dꝛ enĩ Eccĩ. xxxi. Be
atus diues q̃ inuentus est sine macula. Et
Aristo. dicit in. i. Ethicoꝝ. ꝙ diuitie orga/
nice deseruiũt ad felicitatẽ. ḡ reliquere oĩa
⁊ viuere in pauꝑtate nõ est ſm virtutem.
Quarto arguit̃. nã dare elemosynã ẽ actꝰ
v̄tutis ⁊ deo gratus: sꝫ pauꝑtas excludit
elemosynaꝝ largitionẽ. ḡ videt̃ ꝙ pauper
tas nõ spectat ad v̄tutẽ. Cõtra ista est au
ctoritas Hiero. q̃ ait ꝯ Iouinianũ. Legũ
tur plurimi philosophorũ diuitias nõ tm̃
cõtempsisse. sꝫ etiã abiecisse q̃si impedimẽ
tũ sapie ⁊ v̄tutis. Et de his Lactãtiꝰ li. i.
diuinaꝝ insti. in q̃t. Nã ⁊ abiecisse quosdã
res familiares suas: ⁊ renũciasse vniuer/
sis voluptatibus ꝯstat. vt solã nudãq; vir
tutẽ nudi expeditiq; seq̃rent̃. Et Seneca
ĩ li. de moribꝫ ita seq̃t̃. Multis ad philoso/
phandũ obsistere diuitie: pauꝑtas aũt ex/
pedita secura est. Et de Socrate Hiero.
ad paulinũ notauit illud qḋ ponit̃. xij. q. ij
ca. Glĩa episcopi. §. socrates. Socrates ille
Thebanus hõ quondã ditissimus cũ ad
philosophandũ Athenas ꝑgeret: magnũ
auri pondus ꝓiecit. nec putauit se posse si/
mul ⁊ v̄tutem ⁊ diuitias possidere. Ad ꝑ
mum itaq; obiectuꝫ respondet Tho. scḋa
scḋe. q. clxxxvi. ꝙ ille q̃ oĩa dimittit ꝓpter
xp̃m nõ exponit se periculo: neq; spũali ne
q; corꝑali. Spirituale enĩ ꝑiculũ ex pauꝑ
tate ꝓuenit q̃n non est voluntaria: qꝛ ex af
fectu cõgregandi pecunias quẽ patiunt̃ il
li q̃ inuolũtarie sũt pauꝑes: incidit homo
in multa pctã. Iste aũt affectus deponitur
ab his q̃ voluntariã pauꝑtatẽ sequuntur
Magis aũt dñatur his q̃ diuitias possi/
dent. Corꝑale etiã ꝑiculũ nõ imminet ill'
q̃ intentione sequẽdi xp̃m oĩa relinquunt.

diuine ꝓuidentie se cõmittentes. Vñ Au
gusti. dicit li. de ſmone dñi in mõte. Que/
rentibus regnũ dei ⁊ iusticiã eius non de/
bet subesse solicitudo ne diuitie sibi desint.
ꝓpterea saluator nr̃ Luce. xxij. c. dixit disci
pulis suis. Qñ misi vos sine sacculo ⁊ pe
ra ⁊ calciamẽtis nũq̃d aliq̃d defuit vobis.
Ad scḋm argumentũ rñdet scũs Tho. ꝙ
mediũ virtutis ſm phm̃ in. ij. Ethicoꝝ ac
cipitur ſm rationẽ rectã nõ ſm quantitatẽ
Nã milo crotoniensis vnũ bouẽ comede/
bat in die non grauatus ex eo. hic fortissi/
mus erat ⁊ robustissimus valde. Aliꝰ aũt
frustro panis ſm sue nature conditionẽ su
stentatur. nõ accipit̃ ḡ mediũ v̄tutis inter
istos duos. vt. s. suꝑaddat̃ cui sufficit fru/
strũ panis ⁊ deinde diminuat̃ miloni. vt
tantũ vnus q̃ntum alter comedat. Sꝫ ac/
cipitur mediũ ſm ꝙ dictat rõ videlicet ꝙ
vnusq̃sq; comedat ſm ꝙ req̃rit cõditio cõ
plexiõis sue. Ideo q̃cq̃d fieri potest ſm ra
tionẽ rectã: est viciosum ex magnitudine
quãtitatis: sꝫ magis virtuosum. Esset au
tẽ p̄ter rõnem rectã si q̃s oĩa sua cõsumme
ret in intẽperantia. lasciuia. ꝯuiuijs ⁊ hu/
iusmodi vel absq; vtilitate. Est v̄o ſm ra
tionẽ rectã ꝙ aliq̃s diuitias abijciat vt cõ
templationi vacet atq; vt xp̃m ꝑfecte seq̃/
tur Ad tertiũ qḋ obijciebat̃ rñdꝫ sanctus
Tho. ꝙ duplex est beatitudo siue felicitas
Vna q̃dẽ ꝑfecta quã expectamus in futu
ra vita. Alia aũt imꝑfecta ſm quã aliq̃ di
cunt̃ in hac vita bti. Presentis v̄o vite fel
citas ẽ duplex. Vna quidẽ ſm vitã actiuã
Alia ſm vitã contemplatiuam. vt patꝫ ꝑ
Aristo. in. x. Ethicoꝝ. Ad felicitatem vite
actiue que consistit in exterioribus opera/
tionibus diuitie instrumentaliter coadiu/
uãt. qꝛ vt philosophus dicit in ꝑmo Ethi
corũ. Multa operamur ꝑ amicos ꝑ diui/
tias ⁊ ciuilem potentiam sicut ꝑ quedã or
gana. Ad felicitatem autẽ contemplatiue
vite diuitie non multum operantur sꝫ ma
gis impediunt inq̃ntũ sua solicitudine im
pediunt animi quietem que maxime ne/
cessaria est contemplationi. Et hoc est qḋ
philosophus dicit in. x. Ethicorũ. ꝙ ad ac
tiones multis opus est: speculanti v̄o nul
lo talium. s. exteriorum bonorũ. Ad futurã

vero beatitudinē ordinat aliquis p charitatem ad quā efficaciter perducit volūtaria paupertas. Propterea xp̄s dixit Math. xix ca. Uade ꝛ vende omnia que habes ꝛ da pauperibus ꝛ habebis thesaurū in celo. Ad quartū argumentū respondet Gregorius sup Ezechielē. Q̄ꝫ illi qui ex possessis rebus subsidia egentibus ministrāt in bonis que faciunt sacrificium offerunt ex eo ꝙ aliquid deo immolant ꝛ aliquid sibi reseruant. Qui vero nihil sibi reseruāt: offerunt holocaustū quod est maius sacrificio. Et si diceretur ꝙ sic relinquens omnia ꝛ viuens in paupertate: liberalis esse non potest: cum liberalitas in datione pecuniarum consistat. Respondet Franciscus in suo tractatu de virtutibus: ꝙ paup potest esse liberalis habitu genito ex actibus interioribus: quia si haberet gratis daret. Cuius signū est quia subito potest homo priuari bonis fortune: sꝫ nō bonis ꝟtutis.

¶ Q̄ꝫ Petrus cōfessus est xp̄i diuinitatē
¶ Secūda virtus Petri a nobis considerāda dicitur Jesu xp̄i filij dei cōfessio. Cū eni vt scribitur Mat. xvi. ca. interrogasset discipulos christus. Quem dicunt homines esse filiū hominis: ꝛ illi dixerūt Alij Heliā. Alij Hieremiā. Alij Johannē baptistam aut vnum ex ꝓphetis. In Hieremia dicit Nico. de lira fuit excellens patiētia in aduersis. In Helia zelus veritatis In Johē austeritas vite. Subdidit xp̄s. Uos autē quem me esse dicitis. Respondens Petrus dixit. Tu es xp̄us filius dei viui. At Jesus ait illi. Beatus es simon bariona. i. filius iohanna Bar idem est ꝙ filius, iona ponitur p diminutionē pertracta media sillaba p iohanna. Sequit. q̄a caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi. i. hō mortalis non docuit te istam veritatē sꝫ pater meus. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus. id est. confessor Petra vere que christus est. Et super hanc petram quā confessus es. scꝫ super christū edificabo ecclesiā meam. Sed hic oritur difficultas vtrum confessio fidei Jesu christi sit ad salutē necessaria. Et ad h̄ dicit sanctus Tho. scd̄a scd̄e. q. iij. ꝙ confessio fidei cadit sub preceptis affirmatiuis que nō obligant ad semper sed pro loco ꝛ tempore: ꝛ s̄m alias circūstantias debitas s̄m quas oportet actū humanū limitari ad hoc ꝙ sit actus virtutis. Confiteri ergo christū nō semper nec in quolibet loco est d̄ necessitate salutis: sꝫ aliquo loco ꝛ tempore: quando scꝫ p omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus deo vel etiam vtilitas, proximis impendenda. puta si aliquis interrogatus de fide taceret: ꝛ ex hoc crederet vel ꝙ non haberet fidem. vel ꝙ fides non esset vera. vel alij per eius taciturnitatē auerterentur a fide. Si autem turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta absq̄ vtilitate fidei vel fidelium. nō ē laudabile in tali casu fidem publice confiteri Unde domin⁹ dicit Matth. vij. ca. Nolite sanctum dare canibus neq̄ margaritas vestras spargere ante porcos: ne conuersi disrumpat vos. Sed si vtilitas aliq̄ perueniret vel adesset necessitas: tunc contempta turbatiōe infidelium debet homo fidem publice confiteri.

¶ Utrū Petrus negando xp̄m peccauit.
¶ Tertia virtus beati petri a nobis cōsiderāda dicit peccati cōmissi amara deploratio. Postq̄ eñ christū vt homo nōdū in gratia confirmatus ter p̄ timore negauit. cum respexisset in eū pijssimus Jesus. vt scribitur Luce. xxij. ca. Egressus foras fleuit amare. Sed in hoc loco diligenter perscrutandū an petrus negando christū peccauit mortaliter. Et quidam inuenti sunt qui dicere voluerunt ꝙ non: ex eo ꝙ nō negauit christū ex timore sed amore nolens a beo separari Sciebat eni ꝙ si dixisset se esse discipulū christi statim fuisset eiectus ꝛ separatus a beo. Ista opinio falsa a cūctis doctoribus improbata Nam sanctus Tho. scd̄a scd̄e. q. xxv. ar. xij. siue vltio argumen. ij. expresse dicit. Petrus negando xp̄m peccauit mortaliter. Grego⁹. insuper in omelia de ipo ait. dū mori timuit vitaꝫ negauit. Hiero⁹ super Mattheū. Rabanus sup Matth. ꝛ Grego. iij. moralium idem confirmant. scꝫ petrū in illa negatione grauiter deliquisse. Et Leo papa in sermone de passione ita refert. Ob hoc auteꝫ hesitare pmissus est Petrus vt in ecclesie principe remediū penitentie recōderetur. et nemo auderet de sua virtute confidere.

Chryſ. inſup in ſermone ſic loquit. Idcir
co diuine ꝓuidentie ſecretū ꝑmiſit vt pri
mus ipe laberet Petrus quo erga pecca/
tores duriorē ſententiā ꝓprij caſus intuitu
tēperaret. Petrus eni orbis terraꝝ doctor
ꝛ magiſter peccauit et veniā impetrauit.
vt hec indulgētie norma ꝛ regula iudicā/
tibus p̄beretur. hec Chryſ. Ex his dictis
claret Petrū a peccato excuſari non poſſe.
Verūtamē orit difficultas nō ꝑua ex ver/
bis Leonis pape in ſermone de paſſione:
ſic ad Petrū loquētis. Vidit in te dn̄s nō
fidē fictā: nō dilectionē auerſam ſꝫ conſtā
tiā fuiſſe turbatam. Sed pctm̄ eſſe nō pōt
cū dilectione ꝛ charitate. ergo minime Pe
trus peccauit q̄ dilectionē ꝛ charitatē non
perdidit. Ad hoc reſpōdet ſanctus Tho.
vbi ſupra ꝙ charitas amittitur dupliciter.
Vno mō directe ꝑ actualē cōtemptum: et
ſic Petrus charitatē non amiſit. Alio mō
indirecte qn̄ qs cōmittit aliqd ꝯtrariū ca/
ritati ꝓpter aliquā paſſionē cōcupiſcentie
vel timoris. Et h mō Petrus ꝯ charitatē
faciens charitatē amiſit ſꝫ eā cito recupe/
rat dū lachrymas ꝯtritiōis effudit. Neqꝫ
tanta fuit deformitas eius culpe quāta ꝓ
illa penitentie plenitudo. Nec ſolū ꝓ pctō
cōmiſſo plorauit Quinimo fert ꝙ ſemper
in ſinū ſudariū portabat quo crebro fluen
tes tergebat lachrymas. Qui qn̄ dulcedi/
nis et locutionis et penitentie dn̄i memor
erat: pre nimia amoris ſuauitate lachry/
mas cōtineri non poterat.

¶ De martyrio Petri ꝛ Pauli qđ cōſide/
ratur reſpectu tēporis: reſpectu cauſe et re/
ſpectu modi.

Capitulū. III.

Tertium myſteriū con
templandū de btō Petro dr pa
tiētie in quo innuemus patien
tiam illius in tollerantione martyrij. de quo
tria conſideremus.

¶ Primo dubietatem.
¶ Secundo caſualitatē.
¶ Tertio modalitatē.

¶ Primo conſideremus dubietatē. an pe/
trus ꝛ paulus paſſi ſint eadē die. Et qdā
dixerunt ꝙ eadē die reuoluto anno. Sed
ꝯtra iſtos ē auctoritas vniuerſalis eccle/
ſie q̄ in orōne ſic deū dep̄catur. Deus qui
hodiernā diē apl'oꝝ tuorū Petri ꝛ Pauli
martyrio ꝯſecraſti. da eccl'ie tue eoꝝ i om/
nibus ſequi p̄ceptū ꝑ q̄s religiōis ſumpſit
exordium. Et Dionyſius q̄ eoꝝ interfuit
martyrio vt inferius dicet narrat qualiter
eadem die ſimul ꝛ anno paſſi ſunt. Idem
refert Leo papa in ſermone. Hiero⁹ vero
in libro de viris illuſtribꝫ inq̄t. Anno Ne
ronis ſcđo paulus romā vinctus mittitur
ꝛ ꝑ biennium in libera manens cuſtodia:
aduerſus iudeos diſputauit. deinde a ne/
rone dimiſſus euangeliū in occidentis pti
bus p̄dicauit. Quartodecimo ꝯo Nero/
nis anno eodem die quo crucifixus eſt Pe
trus capite truncatus eſt. Et in hoc cōcor
dant pariter oēs ſancti. Et licet eadeꝫ die
paſſi fuerint. ordinauit tn̄ Grego⁹. vt ipſa
die ſpecialius quo ad officiū fieret ſolenni
tas petri ꝛ i ſequēti die cōmemoratio pau
li. tū qꝛ eadē die fuit dedicata eccl'a ſancti
petri. tū qꝛ maior eſt dignitate. tū qꝛ prior
eſt cōuerſione ꝛ p̄or vrbē intrauit. ¶ Se/
cundo ꝯſideremus cauſalitatē: qua ſcꝫ ex
cauſa petrus ꝛ paulus innocētes ꝛ ſcti ad
violentā mortē ꝯdēnati fuerūt. Ad qđ rn̄
dere poſſum⁹ ꝙ tria ꝯcurrūt q̄ illos bonos
ꝛ oi ſctitate fulgētes coegerūt ad mortē.

¶ Primū fuit romanoꝝ ſupbia.
¶ Scđm Neronis ſeuicia.
¶ Tertiū Simonis magi malicia.

¶ Primū fuit romanoꝝ ſupbia. nam xp̄ia
nos ꝑſecuti ſunt. nō qꝛ xp̄m p̄dicabāt: ſed
qꝛ ipm ſine ſenatus auctoritate deificatū
aiebant. qđ ipi de noīe fieri ꝓhibuerant vt
ſcribit in hyſtoria Eccleſiaſtica. Nam cū
Pilatus quadaꝫ vice ad Tiberiū epl'as
de xp̄o miſiſſet. ipeqꝫ Tiberius eius fideꝫ
a romanis recipi aſſentiret: ſenatus oīno
reſpuit ex eo ꝙ nō ſui auctoritate deus vo/
cat⁹ fuit Et licet Titusliuius in ꝓhemio
dicat in laudē romanoꝝ. Ceterū aut me
amor negocij ſuſcepti fallit. aut nulla vn/
q̄ꝫ reſpublica. nec maior. nec ſanctior. nec
bonis exemplis ditior fuit. nec vnq̄ꝫ ciuita
tē tā ſero auaricia luxuriaqꝫ imigrauerūt.
Tn̄ neſciunt aut noluit ipſe Tituſliuius
agnoſcere romanoꝝ ſuperbiam q̄ ſe deos
extimabāt. ꝛ vt Aug⁹. dicit i p̄ncipio p̄mi
li. de ci. de. Hoc qđ dei eſt affectabāt ama

bātꝗ sibi in laudibus dici: pcere sbiectis
ꝛ debellare supbos. Et vt pdictū est nole
bam vt qs p dō coleret absqꝫ illoꝝ licētia
ꝛ auctoritate. Scdm qd concurrit vt apli
sancti violenta morte extinguerentur. fuit
Neronis seuicia. Ipe tūc romanis impe/
rabat: q vt Horosius Eutropius et reliq
scriptores romanaꝝ reꝝ tradunt flagicio/
sissimus ꝛ iniquissimus fuit. De quo etiā
Johes de Saberijs in policratone li. i. ita
ait. In tanta mole imperij oēm perosus ē
grauitatē: philosophiā psequens q̄si maie
statis imperij inimicā. Et nobiliora inge/
nia veritus se cōsilijs subdidit histrionuz.
Cū vo esset oim auarissimus adeo vt nul
li qdcūqꝫ officiū delegaret. qn psequeretur
nosti qd mihi opus est aut illud sbijceret.
Qui omibus pest oibus indiget histrio/
nibꝫ ꝛ mimis pecunias infinitas erogare
non grauabat. Singulos put qbusqꝫ pla
cuerat amplissime dignitatis nomie sub/
limabat. Alios patricios: alios senatores
dicere hos illustrium spectabiliū ve nomi
nibus illustrabat. hec ille. Qui aliter ap/
pellari solet policratus: ꝛ fuit natione an/
gelicus. Et ne vicijs Neronis diutiꝰ im/
moremur illud tm̄ afferamus in medium
qꝫ anno etatis sue. xxij. Eutropiū fugiens
ad quartū ab vrbe lapidē semetipm inter
fecit. Tertiū quod concurrit vt sanctissi/
mi petrus ꝛ paulus martyrio coronarent
fuit Simonis magi malicia. Hic vt scri/
bitur in itinerario Clemētis serpētes ene
os faciebat moueri: statuas eneas lapide
asqꝫ ridere ꝛ cantare: multaqꝫ huiusmodi
exercebat veneficijs ꝛ incantationibꝫ ma
gicis: ppter que Neroni charissimus erat
Victus tamen ꝛ superatus qꝫ sepe ab apo
stolis petro ꝛ paulo virtute christi: cū tem
ptasset volare. vt Leo papa testatur: oran
te paulo ꝛ petro imperante angelis satha
ne vt eū relinquerent quem p aera ferebāt
continuo corruit: fractisqꝫ ceruicibus expi
rauit. Qua de re iratus Nero dedit eos ī
manibus paulini viri clarissimi: et pauli/
nus tradidit eos ī custodia mamortini sb
cura militū processi ꝛ martiniani. Quos
milites petrus ad fidem christi conuertit
ꝛ cōperto qꝫ christiani essent capite cesi sūt
¶ Tertio ꝯsideremus modalitatem. quo

scilicet modo petrus et paulus martyrio
coronati sunt. Et in hoc standū est Diony
sio ariopagite qui de hoc scribit in episto/
la ad Thimotheū. Nam post mlta signa
ꝛ prodigia que dominus per suos aposto
los dignatus fuit operari: petrus tāqꝫ ali
enigena iussus est crucifigi: paulus vo qꝛ
ciuis erat romanus: capitalē sententiam
sbijt: qua lata dicit Dionysius. O frater
mi Thimothee si vidisses agones ꝯsum
mationis ipsorū defecisses quidem pre tri
sticia et dolore. Quis non fleret illa hora
quando pceptum sententie egressum ē in
eos vt petrus crucifigeretur ꝛ paulus de/
collaretur Vidisses tunc turbam iudeoꝝ
ꝛ gentiliuz percutientes eos: ꝛ expuentes
in faciem ipsorū. Adueniēte autem terri/
bili tempore consummatiōis ipsorū cum
separentur ab inuicem: ligauerunt colum
nas mundi nō vtiqꝫ absqꝫ fratrum gemi
tu ꝛ ploratu. Tūc inqt paulus petro. Pax
tecum fundamentū ecclesiaꝝ ꝛ pastor oui
um ꝛ agnorum christi. Petrus autem ad
paulum ait. Vade in pace predicator bo
norū mediator ꝛ dux salutis iustorū. Cū
autem elōgassent eos ab inuicem secutus
sum magistrū meū. Non eni in eodem vi
co occiderūt eos. hec Dionysius. Petrus
igitur perductus ad passionis locū cruci/
fixus est habens pedes sursum ꝛ manus
deorsum. vt Leo ꝛ Marcellus testantur
Tunc petrus vt scribit Egisippus d cru
ce dicere cepit. Te dn̄e imitari optaui: sed
rectus crucifigi nō vsurpaui. Tu semper
rectus ꝛ excelsus ꝛ altus. Nos pmi homi/
nis filij qui caput suū demersit in terram
cuius lapsum significat speciei generatio/
nis humane. Sic eni nascimur vt proni
in terraz videamur effundi. Inter hec ꝛ si/
milia verba gratias agens deo: et fideles
cōmendans spiritū emisit. Tunc marcel/
lus ꝛ apuleius fratres discipuli eius eum
de cruce deposuerunt ꝛ diuersis ꝯdientes
aromatibꝫ sepelierūt. Paulus vo cū ad lo
cū passiōis duceret ī porta hostiēsi fm dio
nysiū matronā quādā noie plātillā obuiā
habuit q flens orōnibus suis se cōmenda
bat. Cui Paulus. Vade plantilla eterne
salutis filia cōmoda mihi velū quo caput
tuum tegis ꝛ inde oculos meos ligabo: et

postmodū illud tibi restituā. qđ illa liben
ter effecit. Cū aūt ad locū passionis venis
set ad orientē ꝟsus ⁊ manibus in celū ex/
tensis orauit cū lachrymis ⁊ gratias egit.
post hec valefaciēs fratribus suspexit i ce/
lū muniēs frontē ⁊ pectus suū signo crucꝭ:
oculosq̧ suos de velo Plantille ligauit. et
vtrūq̧ genu in terrā defigens absq̧ tristi
cia ⁊ cōpulsione collū extendit. ⁊ sic decol/
latus est. Moxq̧ caput eius a corpe exili
ens. Jesus xp̄us hebraice clara voce inso/
nuit. De eius ꝓo vulnere vnda lactis vs/
q̧ in vestimēta militis emanauit ⁊ postea
sanguis effluxit. In aere lux immēsa emi/
cuit. de corpe odor suauissimus spirauit ꝑ
cuciente aūt carnifice ⁊ amputante caput
pauli. tūc in ipo ictu paulus explicuit ve/
lū ⁊ collegit sanguinē ꝓpriū ⁊ inuoluit eū.
illaq̧ hora apparuit plātille tradiditq̧ ve
lū cū sanguine. Et reuerso militi carnifici
dixit plantilla. vbi dimisisti magistꝝ meū
paulū. Rn̄dit miles cuꝫ socio iacet ibi ex/
tra vrbem in valle pugilū ⁊ velo tuo vela
ta est facies eius. Ipa aūt rn̄dens ait. Ec
ce nūc intrauerūt petrus ⁊ paulus induti
veste p̄clara ⁊ coronas fulgentes habebāt
in capitibus suis. Et ꝓtulit velū sanguie
cruentatū ⁊ mōstrauit eis. ꝓpter qđ opus
q̄plures crediderūt dn̄o ⁊ facti sunt xp̄ia
ni. Asserit etiā Dionysius aplꝰs ibi appa
ruisse. attende inq̄t miraculū. Vide ꝓdi/
gium frater mi Thimothee die victima/
tionis illoꝝ. Nam p̄sens fui in tp̄e separa
tionis eoꝝ post mortem aūt illoꝝ vidi eos
ad inuicem manu ad manū intrātes por/
tas vrbis ⁊ indutos veste luminis ⁊ coro/
nis claritatis ⁊ lucis ornatos. hec Diony
sius. Cui de his rebus loquenti plena est
adhibenda fides. tū q: ex gentili ⁊ philo/
sopho summo factus fuit nō ab re pauli di
scipulus. tū q: sapientia ⁊ ꝟtute pollebat.
tū q: ꝓpter xp̄ ⁊ ipe nō sinem cā passionem
sustinuit. Igit̄ q̄ramus cum dei adiutorio
quantū possumus sanctorū imitari vesti/
gia. vt sic societatis eoꝝ participes merea
mur esse in felicitatis regno in q̄ pax sum/
ma est. Ad qđ nos ꝑducat clementia xp̄i:
q̄ viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo. xxxiij. de sancto Andrea aposto
lo fratre simonis petri in passione socio.

ERat autē Andreas
frat̄ simōis petri vnꝰ ex duo/
bus q̄ audierāt a Johe et se/
cuti fuerāt Jesum. Scribunt̄ hec ꝟba Jo
hānis. i. ca. celebre nomen beati Andree ꝑ
terraꝝ orbē latissime diffusum est. qm̄ non
solū in hac vita ꝟtutibus plurimis floru/
it ⁊ in regno celesti refulget gloria mirabi/
li sed insuꝑ patrociniū eius exposcētibus
petita beneficia impetrare nō cessat. Pla/
cuit aūt ꝓuidentie diuine vt ex ossibus ei
us cōtinue manna scaturiat. vt tali signo
ad eius deuotionem cuncti fideles ardēti
us inflammentur. Et licet corpus eius a
Maximilla christo amabili vxore Egee
vt dicemus apud patras fuerit recōditū.
tamen inde fuit constantinopolim delatū
Postremo ad ciuitatē Almasie fuit dedu
ctum vbi nunc sacrū illud pignus honora
biliter cōseruatur. Quapropter vt in solē
nitate eius illius laudib⁹ reficiamur sta/
tui in p̄senti sermone de ipso apostolo glo
riosissimo verba facere atq̧ q̄tum potero
cum dei adiutorio suam preeminentā ex/
plicare. Ad eius vero cōmendationem as
sumpta sunt verba ꝓposita in quibus tri/
plicem excellentiam beati Andree curabi
mus enarrare.

¶ Prima dicitur diligentia.
¶ Secunda obedientia.
¶ Tertia patientia.
¶ Qualiter btūs andreas fuit diligēs cō
uersando cū bonis ⁊ audiendo verbū dei:
at alijs cōicando q̄ audiuit. Ca. I.

PRima excellenria bea
ti Andree dr̄ diligētia quā cōsi
deremus p̄cipue q̄tum ad tria
¶ Primo q̄tum ad conuersationē.
¶ Secūdo q̄tum ad auditionem.
¶ Tertio q̄tum ad cōmunicationē.
¶ Primo cōsideremus diligeneiam beati
Andree q̄tum ad cōuersationē. Fuit ꝙp/
pe diligens ⁊ solicitus cōuersari cum Jo
hanne baptista. dum enī famam eius san
ctitatis accepit. postmodum eundē et vi/
dit ⁊ p̄dicātem audiuit. factus est discipu
lus eius vt refert Johānes. i. ca. Et in hoc
exemplū nobis dedit vt q̄tum possumus

bonoꝝ viroꝝ consortia semꝑ expectamus
Hinc sapiēs Prouer.xiij.c.ait. Qui cū sa/
pietibus gradit̄ sapiēs erit. amicus stulto
rū similis eff.cit̄. Et dauid in ps̄.xvij. Cū
sancto sanctus eris: ⁊ cū viro innocēte in/
nocēs eris: ⁊ cū ꝑuerso ꝑuerterꝭ: Et xxviij
q.i.c. sepe maloꝝ dicitur. Sepe maloꝝ cō
sortia etiaȝ bonos corrūpunt: q̄ꝫto magis
eos q̄ ad vitia ꝓni sunt. Et xxiij.q.iiij.cap̄.
q̄sq̄s. Quō incorruptus poteris ꝑmanere
q̄ corruptis sociaris. Et de hoc inq̄t. Se/
neca in iij. de ira. Sumūtur a cōuersanti/
bus mores. Et idē ad lucillū. Cū his con/
uersare q̄ te meliorē facturi sunt. Illos ad
mitte q̄s tu potes facere meliores. Et iteꝝ
ad eūdē. Nulla res magis animū induit
honestate: nullaq̄ꝫ dubios ⁊ inclinatos ad
praua magis ad rectū reuocat q̄ꝫ bonoruȝ
assidua cōuersatio. Et idē in iij. de ira. nō
tm̄ valitudini profuit sanat regio salubre
q̄ꝫ celū q̄ꝫtū animis parū firmis cōuersatō
melioris: qđ intelliges si feras mā suesce/
re videris cōuictu nostro Et Isido. in ij.li
soliloquioꝝ. Uita malos: caue iniq̄s. Sȝ
aliq̄s obijcere cōtra hoc potest: qm̄ xp̄s cuȝ
publicanis ⁊ peccatoribꝫ cōuersatur: ita ⁊
sancti viri fecisse ꝓbati sunt. Ad qđ decla/
rādū audiēda sunt verba Augu. in ꝑmōe
de verbis euāgelij q̄ ponūtur xxiij.q. iiij.c.
a malis. ibi sic loq̄tur. A malis semꝑ cor/
dis disiungimini Ad tp̄s caute corꝑe co/
pulamini. duobus modis nō te maculat
malus si ei nō cōsentias. ⁊ si redarguas: h̄
est nō cōmunicare: nō cōsentire. Cōmuni
catur q̄ppe qm̄ facto eius cōsortiū volūta/
tis vel approbationis adiūgit̄ Neq̄ꝫ enim
cōsentiētes sitis malis vt nō approbetis:
neq̄ꝫ negligētes vt nō arguatis. Et eadeȝ
sentētia cōfirmat̄ ꝑdicta causa ⁊ q̄stiōe .c.
ita.c. si q̄s. ⁊ ca. recedite. Igit̄ conuersatio
xp̄i cū pctōribꝫ ex qua ipsi boni fieri pote/
rant ⁊ ob quā familiarē se illis exhibebat
laudabilis erat ⁊ ex radice charitatis ꝓ/
cedēs. Similiter apl̄i inter idolatras cō/
uiuebāt vt eos ad verā religionē euocarēt
Sic de Andrea legimus q̄ꝫ consistens in
Achaya: postq̄ꝫ suscepit sp̄m̄sctm̄ eā totā
ecclesijs ipleuit: effugataq̄ꝫ idolatria pe/
ste: pplos ad fidē xp̄i cōuertit. Uxorē q̄q̄ꝫ
Egee ꝓ cōsulis sacra baptismatis fonte re
generauit. ¶ Scđo cōsideremus diligen/
tiā beati Andree q̄ꝫtū ad auditionē. Uo/
luit em̄ attētius audire Johānē de xp̄o lo/
quentē atq̄ꝫ dicētē. Ecce agnus dei: Ecce
q̄ tollit peccata mūdi. Quo audito secut⁹
est iesum cū alio cōdiscipulo: Dixit ꝟo ill'
iesus. q̄d queritis. At illi rn̄derūt ei. Rabi
vbi habitas: dixit eis. venite ⁊ videte: ve/
nerūt itaq̄ꝫ ⁊ viderūt ⁊ manserūt apud eū
die illo. vt patȝ Johis. i.c. Quātū aūt pro
sit vnicuiq̄ꝫ audire verba ⁊ doctrinā xp̄i:
licet dixerim in q̄dragesimali nr̄o in ꝑmo
ne de verbo dei: tn̄ adhuc expedit aliquo
exemplo id aperire. Scribitur em̄ Actuū
ij.c. q̄ꝫ ꝑdicāte petro audiētes verba ei⁹ cō/
puncti sunt corde et dixerūt ad petrū ⁊ ad
reliqnos apl̄os. Uiri fratres q̄d faciemus
Petrus autē ait ad illos penitentiā agite
⁊ baptizet̄ vnusq̄sq̄ꝫ vr̄m. Qui ꝟo recepe/
rūt ꝑmonē eius baptizati sunt: ⁊ appositē
sūt in illa die aīe circit̄ iij. milia. Et vt inq̄t
Hiere. ca. xxiij. Uerbū dei sicut malleus
cōterens petras. i. corda dura. Predicatōe
insuꝑ aplōꝝ crediderūt oēs gentes dū in
oēm terrā exiuit sonus eoꝝ: q̄a vt dicit̄ ad
Ro. viij.c. Fides ex auditu: auditus autē
ꝑ verbū xp̄i. Propterea sapiēs Ecc̄i. vi.c.
Prouerb. iij. c. ait. Si dilexeris audire sa/
piens eris: Et Aristo. in. i. Meta. Audi/
tus deseruit discipline: ideo aīalia q̄ carēt
auditu sicut apes ⁊ musce nō obediūt vo
ci hōis: nec sunt disciplinabilia. quare nil
ita aīos hoīm ad bene beateq̄ꝫ viuēdū di/
rigere potest sicut audit⁹ verbi ¶ Tertio
cōsideremus beati Andree diligentiā q̄ꝫ/
tū ad cōmunicationē dū xp̄m agnouit sta
tim illuminationē suā cōmunicare procu
rauit fratri suo petro. Nā vt scribit̄ iohis
i.c. mox eo inuēto dixit ei. Inuenim⁹ mes/
siā: ⁊ adduxit eū ad ihm: cui etiā xp̄s beni
gne seipm̄ manifestauit dixitq̄ꝫ illi. Tu es
symon filius Johis tu vocaberis cephas
qđ interp̄tat̄ petrus. Noluit ḡ Andreas
bonū salutis esse sibi soli: ꝓcurauit ⁊ illud
ꝓ fratre suo petro. Sic et nos si cupimus
regnare cū xp̄o: ꝓximis opē ferre tenemur
Inq̄t nāq̄ꝫ sapiēs Ecc̄i. xvij.c. Unicuiq̄ꝫ
mādauit deus de ꝓximo suo. Sed miruȝ
certe qm̄ nō cōfundūtur ⁊ erubescūt in se/
metipsis hi q̄ xp̄iano noīe decorantur: oīa

tamē ad ꝓꝛiū amoꝛē reflectūt. dū cōtra se
loquentē audiūt: adhuc Ciceronē gentilē
Retulit ip̄e in oꝛatiōe ꝓ q̄nto ligurio: ho/
mines ad deos nulla re ꝓꝛius accedūt q̄
salutē hoībꝫ dando. Et in q̄stionibꝫ tuscu
lanis. Que melioꝛ est in hoim genere na/
tura q̄ eoꝝ q̄ se natos ad hoīes adiuuan/
dos ꝛ cōſuādos arbitrātur. Sed quō alie
ne saluti intēdēt qui ꝓꝛiā negligūt. Heu
heu q̄ paucissimi sunt q̄ nō magis inuigi
lēt ꝓ coꝛpoꝛis beneficio q̄ pro aīe atq̄ cō/
sciētie tranquilitate.

Qualiter beatus Andreas ratōnabiliter
obediuit xp̄o eū vocanti simul cū petro qđ
satis stulte quidā improbare sunt ausi.
Capitulū. II.

Secūda excellētia bea/
ti Andree dr̄ obediētia. Voꝝ
em̄ vt ip̄m atq̄ fratrē ei⁹ petrū
xp̄s vocauit: relictis oībꝫ secuti sunt eū.
vt scribit Mat. iiij. c. Erāt em̄ piscatores
ꝛ xp̄s dixit eis. Uenite post me fa. vos fi.
pis. ho. Habuit aūt ista obediētia tres cō
ditiones mirificas.

¶ Prima dicitur rationabilitas.
¶ Scd̄a societas.
¶ Tertia velocitas.

¶ Prima cōditio illius obediētie rationa
bilitas dicitur. Fuit nāq̄ rationabile obe
dire xp̄o q̄ deus erat q̄ imperauit ventis ꝛ
mari ꝛ facta ē tranq̄litas magna. vt dicit
Mat. viij. ca. Qui curauit infirmos: illu
minauit cecos: mūdauit leproſos: demo/
nes a coꝛpoꝛibꝫ obsessis eiecit: ꝛ moꝛtuos
suscitauit. Ad quē accesserūt post ieiuniū
angeli ꝛ ministrabāt ei vt dicit Mat. iiij
ca. Uerūtamē vt refert Hiero. sup math.
Arguit in hoc poꝛphirius ꝛ Julianus au/
gustus vel imperitiā historici mētiētis vel
stultitiā eoꝝ q̄ statim secuti sunt saluatoꝛē
q̄si irratiōabiliter quēlibet vocātē hoiem
sunt secuti. Sed certe fulgoꝛ ipse et maie/
stas diuinitatis oculta que in humana fa/
cie relucebat. Et p̄mo ad se veniētes tra/
here poterat aspectu. Si em̄ i magnete la/
pide ꝟtus hec esse dicit. vt anulos ꝛ festu/
cas sibi copulet q̄ꝺtomagis dn̄s oim crea/
turaꝝ ad se trahere poterat q̄s volebat. h̄c

Hiero. Sed Poꝛphirius prefatus sacri/
legus ꝛ blasphemus xp̄m vocantē presu/
mit culpare asserens ex malicia piscatores
rusticos ꝛ indoctos ad se sequēdū vocasse
Nam cū illius facta ꝛ gesta fraude ꝛ de/
ceptione vt ip̄e falsa asserit fuerint plena.
voluit eos habere comites q̄s facile erat
decipere O verba oīm execratione digna
O falsitas ab oībus exhoꝛrēda. Non fuit
deceptoꝛ xp̄s: in quo ois gratie plenitudo
superabundauit. oīs perfectio sanctita/
tis emicuit. oīs deniq̄ splēdoꝛ virtutis
effulsit. Sed ideo pauperes non diuites et
potētes: piscatores nō ph̄os ad se vocauit
vt in cōuersiōe mūdi fienda per eos virt⁹
diuina clarescerent: ꝛ veritas ꝑ eos p̄dican
da diuine gratie nō hūanis fauoꝛibꝫ ascri/
beretur Id circa Paulus. i ad Choꝛin. i.
ca. inquit. Que stulta sūt mūdi elegit de⁹
vt confundat sapientes: ꝛ infirma mundi
elegit deus vt cōfundat foꝛtia. Et mundi
ignobilia ꝛ cōtemptibilia elegit deus ꝛ ea
que nō sunt vt ea que sunt d̄struerent vt nō
gloꝛietur oīs caro in cōspectu ei⁹. Sup
hoc passu ita dicit Augusti. Si doctus eli
geretur foꝛtasse ideo diceret se electū: quia
sua doctrina eligi meruit. Dn̄s aūt noster
iesus xp̄s volens superboꝝ frangere ceruī
ces nō quesiuit per oꝛatoꝛē piscatoꝛē. sꝫ de
piscatoꝛe lucratus est imperatoꝛē. ¶ Se/
cunda cōditio illius obediētie dicit socie/
tas. Habuit em̄ secū obedientē ꝛ sociū fra
trē suū petrū. Simul quidē vocati sunt: ꝛ
insimul vocantē secuti. Hic Chris. super
Mattheū ait de ip̄is. Erant habitatōne
ciues: dilectione cōcoꝛdes: artificio pares
fraternitatis pietate cōiuncti: ideo simul
eos vocauit: ne homīes ita cōiunctos dissi
miles vocatio separaret: hec ille. Sciēdū
tm̄ q̄ coniunctio fraternitatis aliq̄n habet
disparitatē sicut in Cayn ꝛ Abel: quoꝛuꝫ
vnus deo gratus fuit: alter exosus vt patꝫ
Gen̄. iiij. ca. Isaac etiā hereditatē obtinu/
it. Ismael ꝟo frater eius illaꝫ amisit: sicut
scribitur Gen̄. xxi. ca. Et ad Gal. iiij. cap̄.
Ejice ancillam et filiam eius. Non enim
erit heres filius ancille cū filio libere. Ja/
cob insuper amabilis fuit deo nō sic Esau
frater de quibꝫ Malachi. i. ca. dixit deus
Jacob dilexi. Esau odio habui. Quando

Qꝫ aūt copula fraternitatis habet parita/tem. vnde Ualerius maximus li. i. recitat de Polistrato ꝛ Pipoclide phis. q fuerint eodē die nati: eiusdēqꝫ preceptoris Epicu/ri sectam secuti: patrimoniꝫ etiā possidēdi alendeqꝫ schole cōmunioni cōiuncti: eodē qꝫ momēto temporis vltima senectute extincti. Sic cognatio Petri ꝛ andree parē in multis habuit conditionē: nam fuerūt ab eodē artificio vocati: dicit nāqꝫ Mat. iiij. ca. Ambulās iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres symonē qui vocatur petrus ꝛ andreā fratrē eius mittētes rhete in mare erāt em̄ piscatores. Et ait illis. Uenite post me. ꝛc̄. Fuerūt eidem officio de/putati scꝫ apostolatui xpi. Unde Lu. vi. ca. ꝛ Matthei. x. ca. scribit Elegit duode/cim quos aplos nominauit. simonē quē cognominauit petrū ꝛ andreā fratrē eius Fuerunt insuper eodē priuilegio dotati in miraculorū operatione. Unde Math. x. cap. dicit. Cōuocatis iesus duodeci disci/pulis eius. dedit eis potestatē spirituū immundorū vt eijcerent eos ꝛ curarent oēm languorē ꝛ omnē infirmitatē. Nomia aūt duodecim discipulorꝫ sunt hec. primus si/mon qui dicitur Petrus ꝛ andreas frater eius. Ultimo fuerūt eodē genere martyrij coronati. quia ambo crucis suppliciū per/tulerunt. Ideo ecclesia cantat. Andreas xpi famulus dignus dei aplus: german⁹ petri ꝛ in passione socius. ¶ Tertia cōdi/tio illius obediētie dicit velocitatis. Obediuit qppe Andreas statim sine mora sine dilatiōe. Sed hoc tpe mortales miseri aures habent ꝛ nō audiūt: vocātur ad peni/tentiā ꝛ tn̄ vix e mille cōuertit vnus. Eorꝫ ꝓo responsio est vel tacita vel expressa. Reuertemur ad dominū in senectute. Reuertemur ad dominū in infirmitate. Reuer/temur ad dominū post aliquos annos. O peccatores duri. O pctōres excecati: noli/te differre: nolite procrastinare: hodie inqt Dauid in ps. Si vocē eius audieritis nolite obdurare corda vestra: hodie inqt nō cras: de futuro qdem nil certū habemus: presens tm̄ tempus nostrū est. Dum tem/pus habemus ait Paulus ad Galathas vi. operemur bonū. Et sapiens Ecci. v. c. Ne tardes conuerti ad dn̄m ꝛ ne differas de die in diem subito enim venit ira illius ꝛ in tempore vindicte disperdet te. O qꝫ grandis est numerus pereuntium. O qꝫ magna multitudo dei mandata spernen/tium. Uocat omnes benignus pater tam dulciter: ꝛ homīes ingrati ei obedire postponunt. Propter dicta Gregorij in ome/lia ita pulchre loquitur. Audistis fratres charissimi quia ad vnius iussionis vocem petrus ꝛ andreas relictis rhetibus secuti sunt redemptorē. Nulla ꝓo hūc facere ad/huc miracula viderūt: nichil ab eo de pre/mio eterne retributionis audierāt ꝛ tamē ad vnū dn̄i preceptū hoc qd possidere vide/bātur obliti sunt. Quāta nos eius miracula videmus. Quot flagellis affligimur. Quātis minarꝫ asperitatib⁹ deterremur: ꝛ tn̄ vocantē sequi cōtemnimus. In celo iā sedet q de cōuersione nos admonet. Iā iugo fidei colla gentiū subdidit. Iam mūdi gloriā strauit. Iam ruinis crebrescenti/bus districti sui iudicij propinquū denun/ciat diem. Et tn̄ superba mens nostra nō vult hoc sponte deserere quod quotidie ꝑ/dit in vita. Quid ergo fratres charissimi: quid in eius iudicio dicturi sumus: q ab amore presentis seculi: nec preceptis fle/ctimur: nec verberibus emendamur: hec ille.

Qualiter beatus Andreas iubēte Egea crucis martyriū passus est. Ca. II.

Tertia excellētia beati Andree dicitur patientia. hec illum violentā mortem animo constanti tollerare fecit: nō enim aufugit illata supplicia: et pro xpo martyriū pati nō recusauit. de illo tn̄ tria sunt consideranda.

¶ Primo illius martyrij causa.
¶ Scdo illius martyrij modus.
¶ Tertio illius martyrij gloria.

¶ Primo ꝯsideranda est de martyrio scti Andree causa. quare scꝫ passus est. Non equidē passus propter aliquod perpetratū flagiciuꝫ aut lese maiestatis crimē: siue quodcūqꝫ peccatū adhuc minimū. Sed qꝛ idolatriā detestabat ꝛ Egeā ꝓcōsulē redarguebat. crucisqꝫ mysteria efficacissime cōprobabat. Ab ipo Egea iniqssimo cru/

ci fui adiudicatus. In ciuitate nancꝫ pa/
tras Egeas xp̄ianos ad idoloꝝ sacrificia
ꝯpellabat: cui occurrēs andreas dixit. O
portebat vt tu q̇ iudex hoim esse meruisti
iudicē tuū q̇ est in celo cognosceres ⁊ agni
tū colores ⁊ colēdo animū tuū a falsis diis
penitus reuocares. Cui Egeas. Tu es
andreas q̇ supsticiosam p̄dicas sectā quā
romani p̄ncipes exterminare iusserūt. Ad
quē Andreas. Romani principes nō duꝫ
cognouerūt qm̄ dei filius veniēs docuerit
idola esse demonia. Cui Egeas. Ista va/
na Jesus vester predicans crucis patibu/
lo est affixus. R̄ndit Andreas pro restau
ratione nostra nō ꝑ sua culpa crucis pati/
bulū sponte suscepit. Et satis copiose cru/
cis fructū ⁊ gloriā atcꝫ triūphū corā oibꝫ
explicauit. Quare indignatus Egeas vt
idolis sacrificaret cū cōminādo requisiuit
Et cū comināret multa terribilia contra
illū facturū nisi sue iussioni pareret. An/
dreas audacter r̄ndit. Quicq̇d tibi videt
in supplicijs maius excogita. Tāto enim
ero regi meo acceptior q̄to fuero pro noie
eius in tormētis cōstātior. ¶ Scd̄o cōside
rādus ē de martyrio Andree modꝰ. Nā/
cꝫ Egeas iussit illum a vigintiuno hōibꝫ
cedi ⁊ cesum manibꝫ ⁊ pedibꝫ cruci aliga/
ri vt sic lōgiorē reciperet cruciatū. Cumcꝫ
duceret ad crucē. factus ē cōcursus popu
loꝝ dicētiū. Innocēs sanguis eiꝰ sine cau
sa dānat. quos tn̄ rogauit apl̄us ne suum
martyriū impediret. Vidēs āt Andreas
a longe crucē salutauit eā dicens. Salue
crux preciosa q̄ decorē ⁊ pulchritudinē de
mēbris dn̄i mei suscepisti: diu desiderata:
solicite amata: sine intermissione quesita.
Securꝰ ⁊ gaudēs ad te venio ita ⁊ tu exul
tās suscipias me discipulū eius q̇ pepēdit
in te: quia amator tuus semp fui ⁊ deside
raui amplecti te. Accipe me ab hōibus et
redde me magistro meo: vt ꝑ te me recipi
at q̇ ꝑ te me redemit. Et hec ⁊ similia di
cens exuit se ⁊ vestimēta carnificibus tra/
didit. Sicꝫ cū in cruce vt iussum fuerat
suspenderūt in qua biduo viuēs viginti/
milibus hoim astātiū predicauit. ¶ Ter/
tio cōsiderāda ē d̄ martyrio Andree gl'ia
Dināt ē q̇dē turba Egee mortē ⁊ dicēte.
virū sanctū mansuetū ⁊ piū nō debere ista

pati venit vt ipm̄ deponeret. Quē vidēs
Andreas dixit. q̇d ad nos tu venisti egea.
Si pro penitētia ipam cōseq̄ris. Si autē
vt me deponas scias ꝙ ego viuus de cruce
nō descēdā: iā em̄ video regē meū q̇ me ex
pectat. Et cū vellēt eū soluere nullo modo
potuerūt ad eū ꝑtingere. Vidēs aūt An/
dreas ꝙ vellent eū de cruce ponere orauit
vt scribit Augꝰ: in li. de penitētia: et dixit.
Ne ꝑmittas me dn̄e descendere viuum de
cruce: sed tēpus est vt cōmendēs terre cor
pus ⁊ resurrecturū fuet ⁊ reddat ⁊ ipsum
quocꝫ meritū sui laboris recipiat. Terre
illud cōmēdo vt me amplius vigilare nō
oporteat et libere ad te fontē indeficientis
gaudij tēdere anxiantē iā nō retrahat. hec
et similia eo loquēte: splēdor nimius de ce
lo veniēs dimidia hora eū circūdedit: ita
vt nullus eū videre posset. Et abscedente
lūine spm̄ cū lumine simul tradidit. Ma
ximilla ꝓconsulis vxor tulit corpus eius ⁊ optimo loco
cū aromatibꝫ sepeliuit. Egeas aūt antecꝫ
domū redisset areptus a demone i via co/
rā oibꝫ expirauit. Felix igit ⁊ gl'iosissimus
fuit illius finis: dū Andreas ꝑ illū meru/
it secreta scā dere celi. vbi cū xp̄o fruit eter/
na pace in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo XXXV. de amore dulcissimo
dn̄i nostri Jesu xp̄i quē habuit ad Johā/
nem euangelistam.

DIlectus meꝰ mihi ⁊
ego illi. Johānis euangeliste
v̄ba sunt ista originalit Cā.
ij.c. Immēsa beatissimi euā/
geliste. Johānis p̄conia oēm superāt dicē
di facultatē. Quisnā tā eloquēs reperitur
tam ornatus: in explicādo: tācꝫ potēs in ꝑ
suadēdo vt eius innumeras: vt sic dicam:
laudes effari queat. Tn̄ ⁊ si nō q̄tum sibi
debet q̄tū nos possumꝰ illiꝰ p̄rogatiuas te
nemur extollere dignas. Colēdꝰ q̇ppe ē ab
oibꝫ ⁊ singulari deuotiōe honorādꝰ cui dei
filiꝰ tā p̄cipuā dilectionē exhibuit quē ita
carissimū habuit cui denicꝫ tāta ꝯtulit be
neficia. Vt āt habeat mēs nr̄a lumē intel
ligentie quo Johannis sublimitatē perci
piat de ipso in hoc sermone dicemus: quē
et merito fundauimus in amore illo dul/
cissimo quo euꝫ christus pre ceteris apl'is

voluit exornare: de quo ipse verba in the/ mate posita dicit. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi In quibus verbis tria mysteria d̄ illo amore ꝓponimus cōtēplanda.

Primū dicitur superationis.

Secundum ostensiouis.

Tertiū conclusionis:

Q̄z xp̄s dilexit Johannē amore precipuo ⁊ ſm q̄ homo et ſm q̄ deus ⁊ de differētia amoris eius ⁊ petri: ⁊ q̄ꝫ ratiōabiliter xp̄s eū ita dilexit. Caplm. I.

PRimū mysteriū contēplandū de amore quo xp̄s Johannē dilexit dicit̄ superatōnis Superauit nanq̄ amor ille amorē aliorū discipuloꝝ. Vñ Joha. xiij. scribit̄ Erat recūbens vnus ex discipulis ei⁹ in sinu iesu quē diligebat iesus. Et xix. c. Cum vidisset iesus matrē ⁊ discipulū stantē quē diligebat. Et xx. ca. vna sabbati maria magdalene vēit mane cū adhuc tenebre essent ad monumentū ⁊ vidit lapidē ſblatū a monumento. Cucurrit ergo ⁊ venit ad symonem petrum ⁊ ad aliū discipulū quē amabat iesus. Et xxi. ca. Cōuersus petrus vidit illum discipulū quē diligebat iesus sequentē. Ecclesia ꝟo cantat illud Bedde. Hic est Johannes q̄ priuilegio amoris p̄cipui ceteris altius a dño meruit honorari. Sed vt partem istā clarius expediam⁹ tria dubia ꝓponimus disputanda.

Primū vtrū xp̄s dilexit Johem ſm q̄ de⁹

Secūdū vtrū xp̄s plus dilexit Johannē q̄ꝫ petrum.

Tertiū vtrū xp̄s debuit ita intense Johānem diligere.

¶ Ad primū dubiū posset q̄s arguēdo respondere. q̄ xp̄s non dilexit Johannē ſm q̄ deus: sed tm̄ ſm q̄ homo: probat̄: q̄a cū amor sit passio ⁊ nulla passio cadit in deo ideo deus nihil amare potest. Sed cōtra est autoritas scripture q̄ deū diligere amareq̄ in plerisq̄ locis testatur. Unde Dauid in ps̄. cxlvi. ait. Dñs diligit iustos Et sapiens Prouerbioꝝ iij. c. Quē em̄ diligit deus corripit. Et Sapiētie xi. c. Diligis oīa q̄ sunt. Et Ecc̄i. xlv. c. Dilectus deo et hominibus moyses. Et Malach. i. cap̄. Dilexi vos dicit dñs. Et Pau. ij. ad Cho. ix. c. Hilarem em̄ datorē diligit deus. Et Johannes i. sua canonica ca. iiij. Sic de⁹ dilexit nos ⁊ nos debemus inuicē diligere Et saluator noster Johis iij. c. deus dilexit mundū Et xiiij. ca. Qui diligit me diligetur a patre meo. Eodē ca. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. ⁊ pater me⁹ diliget eū. Et xvi. c. Ipe em̄ pater amat vos Ergo vt quid sentiēdū est de amore dei ad creaturas inuestigare possumus. Notande suut in hac parte tres theologoꝝ ꝓpositiones. Prima ſm Bonauen̄. di. xxxij. tertij. ⁊ Tho. i. parte. q. xx. q̄ necesse est ponere amorē in deo: quia in quocūq̄ ē volūtas vel appetitus oportet esse amorē: ille tamē amor in deo nō est passio: Nā amor ⁊ gaudium ⁊ delectatio ſm q̄ significat act⁹ appetitus sensitiui comitat̄ aliqua trāsmutatio corporis ⁊ maxime circa cor q̄d ē primū p̄ncipiū motus in animali. Secundū ꝟo q̄ predicta significāt actū appetitus intellictiui nō sunt passiones. Et sic ponunt̄ in deo ſm effectū: nō ſm passionis defectū Odit enim cōmunicando iuste penam ei quē odit absq̄ sui transmutatione: diligit creaturā illi sua beneficia plus minus vetribuendo: idē semp̄ eodē modo se habens Unde philosophus. vij. Ethicorū dicit. deus vna ⁊ simplici operatione gaudet et eadē ratione sine passione amat. Sciēdū adhuc q̄ in passionibus sensitiui appetit⁹ est considerare aliquid q̄d est materiale. s. corporalē transmutationē: ⁊ aliq̄d quod ē formale: id scꝫ quod est ex parte appetitus sicut in ira vt dicit̄ in prima de aīa. Materiale est accensio sanguinis circa cor. vel circa aliquid huiusmodi. Formale ꝟo appetit⁹ vindicte. Sed rursus ex parte eius q̄d formale est in quibusdā passionibus designatur aliqua imperfectio: sicut in desiderio q̄d est boni nō habiti: ⁊ in ira q̄ tristiciā p̄suponit. Quedā ꝟo nullā imperfectionē designant vt amor ⁊ gaudiū. Cū ḡ nichil horū deo cōueniat ſm id q̄d est materiale in eis illa q̄ imp̄fectionē importāt etiā formaliter deo cōuenire nō possunt nisi metaphorice p̄ similitudinē effectus. Que aūt formaliter imperfectionē nō importāt de deo. ꝓprio dicuntur vt amor ⁊ gaudiū sine passione tū vt ē predictū. ¶ Scd̄a veritas

ꝙ deus oīa q̄ sūt amat. Nā vt inq̄t Tho.
vbi s. Omīa existentia inq̄ztum sunt bo/
na sunt. Ipm em̄ esse cuiuslibet rei quod/
dā bonū est. ⁊ similiter quelibet perfectio
ipius: cuz ergo voluntas dei causa sit oīm
rerū: oportet ꝙ intantū aliq̄d habeat esse
aut quodcunq̄z bonū inq̄ztum est volitū a
deo. Cuilibet ergo existenti deus vult ali/
quid bonū: vnde cū amare nihil aliud sit
q̄z velle bonū alicui: manifestū est ꝙ deus
omia que sunt amat: nō tantū eodē modo
sicut nos: q̄ꝛ em̄ volūtas nostra nō est cau/
sa bonitatis rei sz ab eo mouet̄ sicut ab ob
iecto. Amor noster quo bonū alicui volu/
mus nō est causa bonitatis ipius: sed ecō/
uerso: bonitas eius vel vera vel extimata
ꝓuocat amorē q̄ ei velimus et bonū cōsua
ri qd̄ hēt ⁊ addi qd̄ nō habet ⁊ ad hoc ope/
remur. Sed amor dei est ꝓfundens ⁊ cau/
sans bonitatē in rebus. Ex his apparet ꝙ
deus etiā peccatores amet. Nam nihil ꝓ/
hibet vnū ⁊ idem ſm aliquid amari ⁊ ſm
aliud odio haberi: deus peccatores inq̄ztū
sunt nature quedā amat. Sic em̄ ⁊ sunt ⁊
ab ipo sunt. inq̄ztum ṽo peccatores nō sūt
sed ab esse deficiūt: et hoc in eis a deo non
est. vnde ſm h̄ ab ipo odio habetur. Orit̄
tn̄ difficultas an deus diligat creaturas ir
rationales qm̄ cū duplex sit amor cōcupi/
scentie scz ⁊ amicicie: illas amore concupi/
scentie nō diligit: quia nullius extra se eget
nec amore amicicie: q̄ꝛ nō potest ad res ir/
rationales haberi. vt patz viij. Ethicoꝝ. ḡ
nullomodo illas amat. Ad hoc dicit scūs
Tho. ꝙ deus ꝓprie loquēdo nō amat crea
turas irratōnales amore amicitie: q̄ꝛ ami
citia nō pōt haberi nisi ad rationales crea
turas in q̄bus cōtingit esse remeationē et
cōmunicationē in operibus vite q̄bus cō/
tingit bene euenire vel male ſm fortunaz
vel felicitatē: sic ⁊ ad eas ꝓprie beniuolen/
tia est. Creature aūt irrationales nō pos/
sunt ꝑtingere ad amādū deū: nec ad com
municationē intellectualis ⁊ beate vite q̄
deus viuit. Sed diligit illas amore cōcu
piscētie inq̄ztū ordinat eas ad rationales
creaturas ⁊ etiā ad seipm nō q̄si eis indi/
get sz ꝓpter suā bonitatē ⁊ nostrā vtilitatē
cōcupiscimꝰ em̄ aliq̄d ⁊ nob ⁊ alijs ¶ Ter
tia veritas ꝙ deus non oīa eq̄liter diligit.

Nā vt inq̄t Augꝰ. sup Jo. Omīa diligit
deus que fecit ⁊ inter ea magis diligit cre
aturas rōnales ⁊ de illis amplius q̄ sunt
mēbra vnigeniti sui: ⁊ multo magis ipm
vnigenitū suū. Notādū tn̄ ꝙ cū amare sit
velle bonū alicui: duplici rōne pōt aliquid
maius vel minus amari. Vno modo ex
parte ipius actus volūtatis q̄ ē magis vl̄
minus intensus. Et sic deus nō magis q̄/
dā q̄z alia amat: q̄ꝛ oīa amat vno ⁊ simpli/
ci actu volūtatis ⁊ eodē modo se habente.
Alio modo ex parte ipius boni qd̄ q̄s vult
amato. Et sic dicimur aliquē alio plꝰ ama
re: cui volumꝰ magis bonū q̄z vis nō ma/
gis intensa volūtate. Et h̄ modo necesse ē
dicere ꝙ deus q̄dā alijs magis amat. Cū
em̄ amor dei sit causa bonitatis reꝝ n̄ esset
aliq̄d aliud melius si deus nō vellet vni
maius bonū q̄z alteri. Sed nōnulli ꝓpter/
que dicta sūt arguūt ꝙ deꝰ nō debet velle
bonū magis vni q̄z alteri. Nā vt scribitur
ad Ro. ij. c. Nō ē acceptō ꝑsonaꝝ apd̄ deū
qd̄ ṽbū ponit̄ xxiij. q. iiij c. sicut. Et d̄ ꝯse.
di. iiij. c nec quēq̄z. Et de ꝑben. c. venerabil̄
Et de iudicijs. c. nouit. Ad qd̄ rn̄det Ale/
xāder de ales. in ij. volūine. sume. ꝙ ꝑsona/
rū acceptio cadere nō pōt iliberali gratui/
ta ⁊ volūtaria distributiōe q̄rumcūq̄z bo/
norū. sz tm̄ in debita ⁊ necessaria dispēsa/
tiōe. Si em̄ q̄s ex ꝓpria liberalitate largiri
vellet aliquā peccunie q̄ztitatē nō pōt ꝑso
naꝝ acceptiōe censeri. q̄ꝛ potius vni q̄z al/
teri dederit: cū neq̄z in eo q̄ accepit neq̄z in
eo q̄ nō recepit meritū aut ꝑcesserit aut ex/
istat vt sibi prefata pecunia donet̄. Sic ⁊
deꝰ bonitate sua diuersa atq̄z disparia crea
turis cōtulit dona: sine ꝑsonaꝝ acceptione
Quare āt excellētius ꝯdiderit angelos q̄z
hoīes: hoīes q̄z bruta: leones q̄z formicas
aquilas q̄z passeres: ⁊ silia: nō interest nr̄a
dijudicare: sz potiꝰ multimodā sapiētiā il/
lius extollere. bonitatēq̄z affluētissimā cō/
mēdare. ¶ Scōm dubiū fuit vtꝝ xp̄s ma
gis dilexit Johem q̄z petrū. Et ꝙ sic ptz ex
dictis Tn̄ posset q̄s obijcere ꝙ d̄s illos ma
gis diligit q̄ ipm magꝫ diligūt: sz petrꝰ ma
gis diligebat xp̄m q̄z iohes. vn̄ Joh. c. xxi
dixit iesus petro. Symō iohis diligis me
plus his. Qd̄ nō sic q̄reret dn̄s nisi sciret
ꝙ petrus plus ceterꝭ ipm amaret: vt dicit

glo. q̄ videt q xps magis debuit petrū di/ligere q̄ Johem. Ad hoc rn̄det Bonaue. di. xxxij. tertij libri Qz hic est triplex modus dicēdi: quorum vnus facit ad explicationē alterius. Primus ē fm Augu. sup iohan. viij. ait. q est dilectio in signo exteriori z in effectu interiori. Si loqmur de dilectiōe in signo exteriori: magis diligebat xps iohē q2 maiorē ei familiaritatē exhibebat. Si vo loqmur de dilectōe q̄tū ad interiorem effectū q̄ est effectus gratie sic magis diligebat petrū: q2 maius munus gr̄e illi dederat Et si tu obijcias q deus illi debebat maiora signa dilectiōis ostēdere quē magis diligebat fm veritatē. Rn̄det Aug⁹. q p iohem z petrū significat duplex vita. p petrū actiua q̄ trāsit. p iohem cōtēplatiua q̄ manet. Vn̄ petro dictū ē. Seqre me. de Johāne vo dicit. Sic eū volo manere. Et qm̄ actiua laboriosior z fructuosior. Cōtēplatiua vo purior z iocūdior ad significādam differentiā huius duplicis vite familiarius se exhibebat dn̄s Johāni q̄ petro. In cuius rei signū cōmisit ei matrē custodiendā: Petro vo pastoralē curā. Et ex h dicit Aug⁹. q petrus erat melior: sed Johānes felicior. Alius est mod⁹ dicēdi fm Bern̄. q petrus dilexit feruētius z diligebatur fortius. Johēs vo diligebat dulcius z diligebat familiarius. Tertius vo modus dicēdi est. q petrus magis diligebat deū in pximis. Johānes magis in se. Vn̄ Petrus accepit curā regiminis. Johānes gratiā cōtēplatiōis. Ideo Petrus efficatiorē habuit gratiā ad laborē actiōis. Johānes efficatiorē ad gratiā cōtēplationis ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū xps debuit ita intēse diligere Johem. Ad qd̄ rn̄dem⁹ q tria cōcurrūt in Johāne qui eū adeo amabilē xpo fecerūt.

¶ Primū fuit etas.
¶ Secundū virginitas.
¶ Tertiū amabilitas.

¶ Primū qd̄ fuit in iohanne quo xps illū dilexit amore precipuo fuit etas Secutus em̄ fuit saluatorē oīm i etate tenera. Nā lz Hiero. dicat ad paulā dormitiōe Blesille. Nūq̄ est sera cōuersio. Et seneca in tragedijs: nūq̄ sera est ad bonos mores via. Tamen res est ad modū gratissima deo hominibq̄ satis vltima ab incūte z ab adolescēti etate bene brēq̄ viuere. Jō Thren. i. ca. Hieremias ait. Bonū ē viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua. Sicut iohānes dū esset adolescens: vocatus a xpo cū Jacobo suo fratre reliquit oīa z illuz protinus fuit secutus. Sciendū tn̄ in hac parte q triplex fuit vocatio Johānis fm Nico. de lira in prologo in Johannē. Primo qn̄ vocatus fuit a d xpi noticiā aliqualem Scripsit nā ipe. i. c. Erat aūt Andreas frater symonis petri vnus ex duobꝫ q̄ audierāt a Johāne z secuti fuerunt eū. sc3 xpm. Nomē itaq3 alterius discipuli tacuit q2 mos est scribentiū tacere proprias laudes: z de se sicut de alijs loq̄: qd̄ Johānes vt patet in plerisq3 locis discipulū se tantū nominādo obseruauit: ita z hic nomē suū nō expressit: tn̄ pbabiliter credit q ipe met fuerit cū andrea: q2 circūstantias loci z tēporis describit qm̄ oia presentialiter vidit Secūda vocatio fuit a d xpi familiaritatē de qua sic scribit Hiero in plogo in Joh. Hic est iohānes euāgelista vnus ex duodecim discipulis dei qui virgo electus est a deo quē de nuptijs volētē nubere vocauit dn̄s. Nuptie iste fuerūt fm cōmunem opinionē vt refert Nico de lira. ille de qbꝫ fit mētio Johānis ij. c. q facte sunt in chana galilee: qd̄ pbabile est. tum quia non legitur xpm alijs nuptijs interfuisse tum q2 mater iesu erat ibi tanq̄ in nuptijs nepotis sui. Tertia vocatio fuit ad apostolatū quādo vt dicit Math. iiij. cap. Relictis rhetibus z patre post xpm cū fratre suo iacobo abijt. ¶ Secundū qd̄ fuit i Johe q̄re z xps illū singulariter dilexit fuit eius virginitas: hāc qppe xps summe colit z amat maxime pter tria.

¶ Primo pter similitudinē.
¶ Secūdo propter magnitudinē.
¶ Tertio pter pulchritudinē.

¶ Primo diligit xps vginitatē pt similitudinē. Est qppe similitudo amicie causatiua. Jō oē aial diligit sibi sile. vginitas vo singularit effulsit in xpo z in mre ei⁹ vgine benedicta q̄re z vgines amat. Propter qd̄ Hiero. ad filiā mauricij de cōmēdatōe virginitatis ita scribit. vt vginitat3 meritū pateat z q3 digna sit do maifesti⁹ possit itelligi

Aliud recogitet ꝙ dñs τ saluator noster cū
ꝓpter humani generis salutē hominē di/
gnaret accipere: nō aliū ꝙ̄ virginalē ele/
git vterū virginē habuit matrē: virgo mā
surus in se viris τ in matre feminis virgi
nitatis prebuit exemplū hec ille. Secūdo
diligit deus virginitatē propter magnitu
dinē. Est quippe virginitas ipa opus ma/
gnū τ arduū: ideo virgines amorē osten/
dunt ad xp̄m ardētissimū dū rem tā grā/
dem pro ipo aggrediūtur. ideo Hiero. ad
sacras virgines de cōtinētia virginali ait.
Grande est τ imortale τ pene vltra natu/
ram corporeā superare luxuriā τ cōcupi/
scentie flammaȝ adolescentie facibꝫ estuā
tem animi virtute restringere: viuereꝙ cō
tra humani generis legē. despicere cōiugij
solatia: dulcedinē ꝯtemnere liberoꝝ τ que
cunꝙ presentis vite comoda sunt ꝓ nichi/
lo spe future btitudis cōputare: hec hiero.
Tertio diligit xp̄s virginitatē ꝓpter pul/
chritūdinē ipa nāꝙ pulchrā τ decorā fa/
cit animā. Ob qđ ecclia cātat. O ꝙ̄ pul/
chra τ casta generatio cū claritate. ¶ Ter
tiū qđ fuit in beato Johe causa vt dilige/
retur a xp̄o amabilitas nūcupatur Ama
uit ipe xp̄m plus ꝙ̄ oīa temporalia bona:
plus ꝙ̄ patrē: imo plusꝙ̄ seip̄m quod ostē
dit qñ cūctis dimissis ip̄m solum habere
voluit patrē dñm τ magistrū. Inqt nāꝙ
Seneca ad Lucillū. Si vis amari: ama.
Et Marcialis cocus. Miraris ꝙ null⁹
amet te Ceciliane: ideo: quia amas nullū.
dilige charus eris: decipiūtur ꝓfecto hi q̄
a xp̄i amore sunt penitus alieni: τ ꝓsumūt
aspirare ad illā felicitatē: que nō nisi dili/
gētibus ip̄m est repromissa.

Qualiter xp̄s ostēdit amorē suū Johāni
conuersando secū familiariter atꝙ exaltā
do illū cōmendādo sibi virginē matrē.
Capitulum. II.

Secundū mysteriū con
templandū de amore quo xp̄s
Johem dilexit dicit ostēsionis
In multis nanꝙ ostēdit xp̄s se Johannē
diligere: τ precipue in tribus.
Primo in conuersatione.
Secundo in exaltatione.
Tertio in recōmendatione.

¶ Primo ostendit xp̄s Johannē se dilige
re in conuersatōne familiari atꝙ benigna.
Ipsum nāꝙ habere voluit cū petro τ ia/
cobo in resuscitatiōe puelle vt scribit mar/
ci v. c. Ip̄m cū prefatis duxit in montem.
Thabor. vbi transfigutatus est. vt patet
Matth. xvij. Ip̄m etiā ac petrū ac iaco/
bum habere voluit in sua societate dū ad
orandū imminēte passione processit. vt dr̄
Matth. xxvi: ca. Ip̄m deniꝙ in cena per
misit recūbere supra pectus suū sacratissi
mū. vt assereret euāgelij sui ca. xiij. ¶ Scđo
ostēdit xp̄s Johannē se diligere in exalta/
tione. Cantat nāꝙ ecclia de ipo in epl'a p̄/
sentis solēnitatis illud qđ scribit Ecci xv.
ca. Exaltauit illum apud proximos suos
Nam vt ait Pau. ad Eph. iiij. c. Xp̄s de/
dit quosdā quidē apl'os: quosdā aūt ꝓphe
tas: alios ꝟo euāgelistas. alios āt pasto/
res τ doctores ad cōsummationē sanctoꝝ
i opus ministerij. in edificationē corporis
xp̄i. Sed Johannes fuit apl'us cuȝ apl'is
vnus ex duodecim: sicut notat Matthei
x. ca. Fuit virgo cū virginibꝫ vt predictū ē
Fuit propheta cū ꝓphetis Vñ Hiero. cō
tra Jouinianū li. i. ait. Vidit in pathmos
insula in qua fuerit a domicino p̄ncipe ob
dñi testimoniū relegatus apocalypsim in
finita futuroꝝ mysteria continentē. Apo/
calypsis idē est ꝙ reuelatio: qꝛ ibi prophe/
tico lumine scripsit ea q̄ futura erant: pro/
ut sibi fuerūt diuinitus reuelata. De hoc
ꝓpterea Apocal. i. ca. ipse inqt. Beatus q̄
legit τ q̄ audit verba prophetie hui⁹ τ ser/
uat ea q̄ in ea scripta sunt. De hoc Hiero
in prologo in Apocalypsim ait. Cum pro
pter verbū dei τ testimoniū Jesu xp̄i Jo/
hannes exilio in pathmos insulā portare/
tur. illic ab eodē apocalypsis preostēsa de/
scribitur. vt sicut in p̄ncipio canonis. id ē.
libri geneseos incorruptibile est principiū
prenotatū ita etiā incorruptibilis finis per
virginē in apocalypsi redderet dicē s Ego
sum alpha τ o: initium τ finis. Et in epl'a
ad paulinū Hieroni. ita scribit. Apocaly/
psis Johānis tot habet sacramenta quot
verba: parū dixi τ pro merito voluminis
laus oīs inferior est. In singulis enim
verbis multiplices latēt intelligētie. Fuit
Johannes cū doctoribus doctor: p̄dicādo

⁊ scribendo epistolas canonicas. Et vocā
tur canonice ꝟm Beltrādū .i. vniuersales
q꞉ vniuersalē ecclīaꝫ instruūt. Nū em̄ fue/
rūt misse ad aliq̄s ꝑticulares ecclīas. sicut
epl̄e pauli. Uel vocanꝰ canonice .i. regula
res: q꞉ fidē ⁊ mores astruūt. Fuit martyr
cū martyribꝫ. Nā de Epheso duct⁹ est Ro
mā ligatus ⁊ ibi flagellatus ⁊ tonsus an/
te portā latinā missus fuit in doliū feruen/
tis olei; ꝓpter qđ tanꝙ de ip̄i⁹ martyrio fe/
stū facit ecclesia sexta die May: licet ð do
lio san⁹ exiuerit ⁊ illesus. Et q̄ꝙ martyri
uꝫ morte ꝑficiaꝰ: nihilomin⁹ voluntarie et
ꝓmpto aīo Johes ea ꝑtulit q̄ naturalr̄ so
lent iferre mortē. a q̄ preseruatus fuit diui
no miraculo. Preterea exiliū est mors que
dā ciuilis vt dicit Nico. de ly. sup. xx. capi.
Math. Et vt legiꝰ in ecclīa^ca^ hysto. Jo/
hānes fuit in pathmos insulā relegatus ⁊
metallo dānat⁹. vt ibi forsitan secreta mar
moꝝ vel terrā foderet: aut aliȷ̄s sil'ibꝫ deser
uiret. vt ait Haymo sup Apoca. Q꞉ aūt
vere fuerit martyr ꝯfirmari pōt ex verbo
xp̄i Math. xx. c. dicētis ad iacobū et Jo/
hānē. Calicē q̄dē meū bibetis. vbi amari/
tudo passiōis designaꝰ. Fuit adhuc btissi/
m⁹ Johes cū euāgelistis euangelista figu
ratus in Ezechiele ꝑ aquilā. qm̄ sic aqui/
la ē ceteris auibꝫ acutioris visus: ita ꝑ se in
diuinis mai⁹ lumē intellect⁹ accepit q̄ꝫ cete
ri. Quare de ip̄o Aug⁹. ait. Si alti⁹ into/
nuisset totus mūdus cū nō intellexisset. et
Greg⁹ sup Ezechielē. Johes ꝑ h̄ q̄ in p̄n
cipio verbū: vidit etiā semetipꝫ trāsijt. Si
em̄ se nō trāsijsset verbū in p̄ncipio non vi
disset. Ip̄e nanꝙ ineffabilē illā verbi diui
ni gn̄atōeꝫ expressit cū dixit. In principio
erat verbū. Que ꝟo in ei⁹ euāgelio miran
da ꝯtineanꝰ longū esset retexere. ideo illa ī
h̄ loco ꝑmittim⁹. tm̄ concludim⁹ q̄ Johis
euāgeliū aliȷ̄s merito ē p̄ferendum. Jdeo
Aug⁹. li. x. de ciui. dei ca. xxix. ait. Jnitiū sā
cti euāgelij cui nomē ꝟm Johem q̄dā pla
tonicus sicut a sctō sene Simpliciano: q̄
postea mediolanēsi ecclīe p̄sedit ep̄s sole/
bamus audire aureis lrīs ꝯscribendū. et
ꝑ oēs ecclīas in locis eminētissimis ꝓpo/
nendū esse dicebat. ¶ Tercio xp̄s ōndit se
diligere Johem in recōmendatōne. dū em̄
pendebat in cruce et matrē illā piȷ̄ssimā q̄re

lantem audiret: in spiceretꝙ mestā ⁊ lacri
mantē dixit illi. O mulier ecce filius tu⁹.
deinde discipulū Johem est allocut⁹. Ec/
ce inquit mater tua. O singulare donū de
q̄ Ambro. ait. Auctor humani gn̄is i cru/
ce pendēs pietatis officia diuidebat. Per
secutōem apl̄is: pacē discipulis: corpus iu
deis: patri spūm: virgini paranymphū. la
troni paradisū: pctōribꝫ infernuꝫ. xp̄ianis
penitētibꝫ veniā legauit. Et Chryſ. in ser
mone de passiōe. Tu o iohes sctē ad h̄ ele
geris vt ministres ⁊ obsequaris marie dile/
ctione q̄ fili⁹: ea obediētia q̄ discipulus. ea
subiectōne q̄ minister ⁊ famul⁹: petro cōmē
daꝰ ecclīa: tibi Maria: illi tumultuosa ne
gocia. tibi pacifice ⁊ quieta. Et petr⁹ Da
mian⁹ in quodā sermone. Cōmiserat do/
min⁹ petro claues ecclīe: delegauit Johā/
ni custodiā Marie. Maria mr̄ xp̄i. Ec/
clesia mater xp̄ianoꝝ dicit dn̄s petro. Ti
bi dabo claues regni celoꝝ. Nunquid bea
ta Maria celū nō fuit in cui⁹ vtero tota
diuinitatis plenitudo ꝑmāsit. Hic archā
gelo Gabrieli ad custodiā matris dn̄i so/
cius est dat⁹ vt ⁊ ille intactam ꝟginē inui
sibiliter custodiret ⁊ iste forinsecus fragili
tati feminee obediētie sue ministeriū exhi
beret. Quantoꝙ familiarior cū matre ꝟ/
bi cōuersaꝰ: tanto vicinior ꝟbo inueniꝰ. Et
qm̄ ab ip̄a veritate marie dictus est filius
quadaꝫ speciali gratia frater est saluato/
ris: Hec ille.

¶ Qualiter iohes miraculis chorruscauit ⁊ q̄d tenendū: an sit mortu⁹. q̄ tn̄ in celo ē gloriosus. Capitulū. III.

Erciū mysteriuꝫ ꝯtem
plandū de amore q̄ xp̄s Johā/
nē dilexit: diciꝰ ꝯclusiōis. In fi
ne amor ille iesu xp̄i ꝯclusus ac
terminatus ⁊ p̄cipue in tribus.
¶ Primo in miraculosa chorruscatōne.
¶ Secūdo in felici ꝯsūmatōne.
¶ Tercio in sup̄na gl'ificatōne.
¶ Primo q̄dē amor xp̄i ad Johannem ex/
hibitus ꝯclusus fuit in miraculosa choru
scatōe. q̄ꝫ plurimis em̄ signis ⁊ miraclis cla
ruit Rome vt p̄dictū est positus in dolio
feruētis olei. diuino miraculo illesus ꝟua/
tus est: nō tn̄ ꝓpterea nō meruit coronam

martyrij. Unde Aug⁹ in li. de nuptijs et ↄcupiscētia inquit. Nō impar meritū ē in Johāne q̄ nō ē passus ꝛ in Petro q̄ passionē sustinuit: p⁹ occasionē Domiciani dum ab insula pathmos redijt ephesū. Drusianā deuotissimā dn̄am q̄ mater erat pauperū ꝛ Johis hospita: reperit mortuā ꝛ i pheretro positā quā deferebāt vt sepeliret. deposito ꝟo pheretro dixit illi. Dn̄s me⁹ ies⁹ xp̄s suscitet te Drusiana. Surge ꝛ vade i domū tuā ꝛ para mihi refectionē. Statī illa surrexit ita vt sibi videret ꝙ de somno excitasset eā. Ibi Cratonē ph̄m ꝛ duos ditissimos iuuenes ↄuertit ad xp̄m viso miraculo ꝙ gēme q̄ sparse erant in pulueres orante ap̄lo fuerūt reintegrate. Ibi iuuenē q̄ mortu⁹ efferebat ad p̄ces matris suscitauit a mortuis. Orāte ap̄lo templū diane a q̄ oēs exierāt: corruit. ꝛ diane imago penitus ↄstructa fuit. Venenū sibi ꝓpinatū ab Aristodemo idoloꝝ pōtifice. quod ꝛ duos bibētes pri⁹ extinxerat facto signo crucis absq̄ aliq̄ nocumēto bibit. illosq̄ mortuos oratōne sua ꝛ tunica ei⁹ ab Aristodemo sup corpa posita reuocauit ad vitam. Hec ꝛ alia plīma fecit vt lati⁹ scribit i Ecclesiastica hystoria: etiā vt narrat Isid. i li. de vita ꝛ obitu sctōꝝ. q̄re asiaꝫ ecclījs rpleuit. ꝛ ꝑplos ad fidē xp̄i ↄuertit ¶ Secūdo amor xp̄i erga Johēꝫ ↄclusus fuit in felici ↄsūmatōe. Dū eni senuisset in opib⁹ bonis essetq̄ annoꝝ nonagintanouē. anno videlicet imperij Traiani. ij. apparuit ei domin⁹ dicēs. Veni dilecte mi ad me. q̄r tps est vt in mēsa mea cū tuis frib⁹ epuleris: dn̄ica itaq̄ veniēte die vniuersus ppls cōuenit in eccl'ia q̄ fuerat ipi⁹ noie fabricata q̄ a p̄mo pulloꝝ cantu p̄dicauit. hortans oēs vt in fide essent stabiles ꝛ in mādatis dei feruētes. Post hec foueā q̄dratā iuxta altare fieri fecit e terrā extra eccl'iaꝫ iactari. descendēsq̄ in foueā expansis ad deuꝫ manib⁹ dixit. Inuitatus ad cōuiuiū tuū dn̄e iesu ecce venio grās agens q̄r dignat⁹ es me ad tuas epulas iuitare: Cūq̄ orōnē finisset tanta lux sup eū emicuit vt nullus in eū respicere potuit. Recedente autē luie nil aliud inuētū est nisi māna Ex q̄ pleriq̄ dubitare solēt vtrū Johes fuit mortuus. Et q̄dā dicūt q̄d nō: sed q̄d translatus fuerit simul cū anima ꝛ corpe ad empireum celū ꝛ gl'iaꝫ btōꝝ sicut enā si nō peccasset Adaꝫ fuissent absq̄ morte translati homines cū aīa simul ꝛ corpe ad celestē illaꝫ patriā. Sed hec opinio nō videt stare non posse. q̄r xp̄us adhuc virginē matrē a lege mortis exīpe noluit: cū statutū sit hoībus semel mori. Alij ꝟo opinant ip̄m in padisum terrestrē translatū esse. Tp̄e ꝟo antixp̄i inde educet ꝛ fideles ↄfirmās ac eis p̄dicans ab ip̄o antixp̄o occidet. Vn̄ Theophilus dicit. Xp̄us nō negauit Johānēꝫ moriturū. Nā quicq̄d orit morit Sꝫ dixit volo eū manere vsq̄ ad finē mūdi. ꝛ tunc ꝓ me martiriū paciet. Nonnulli ꝟo tenent eū esse defunctū ꝛ aīam eius cū ceteris apostolis in celestib⁹ regnis gaudere cū xp̄o. Corpus ꝟo ei⁹ in loco q̄dē homib⁹ ignoto deo aūt cognito reseruari. Sicut de moysi corpe credendū est. Potest q̄deꝫ d's i aliq̄ sibi noto loco nobis aūt ignoto aut p angeloꝝ ministeriū. aut p aliū modū corpori dilecti sui exhibere honorē, put decet tātū suū dilectū habere. Quare aūt diuina p̄uidentia corpus dilecti sui iudicauerit occultandū. nō est nob discutiendū sꝫ int diuina secreta ↄnumerandū. Sunt ꝛ alij q̄ dicūt ip̄m adhuc viuere ꝛ dormire latent sub terra. Ad q̄d mouent triplici rōe. Primo q̄r xp̄s dixit de ip̄o: sic eū volo manere donec veniā. Ex q̄ exijt sermo inter frēs ꝙ discipulus ille nō morit. Secūdo aūt isti ꝙ est sil'e de moyse q̄ viuit sub terra. tū q̄a sepulchꝝ ei⁹ nō inuenit. Tū q̄r i trāsfiguratōe xp̄i cū helia q̄ mortu⁹ nō ē viu⁹ appuit Tercio suā opiōnē roborant. q̄r i sepulchro Johis māna scaturire videt ad modū arenule sic i fōtib⁹ fieri ↄsueuit q̄d euenire asserūt flatu ꝛ ābelitu dormiētis. Sꝫ ista sic opinātib⁹ obuiat aug⁹. dicēs. cur xp̄s e⁹ discip'lo quē p̄ ceteris ꝓ mag mūere dilexit tā lōgū donauit somnū cū btīn petrū p ingēti martyrij gl'iam onere carnis absoluerit. Ad vbū āt xp̄i sic eū volo manere. dic ꝙ itelligēdū ē. q̄r Johes n̄ debebat seq̄ xp̄um moriēdo morte violēta. Jō cū dixisset petro seq̄re me. s. p martyriū ad me veies. Petr⁹ interrogauit xp̄m d iohe: h āt q̄d. At ihs dixit. Quid ad te: tu me seq̄re. Istū sic volo māere donc veniā. n̄ ad iudiciū. sꝫ ad aīaꝫ e⁹ de corpe educēdā. vn̄ i euāge⁹ scribit nō dixit ihs n̄ morit. de moyse falsū ē ꝙ viuat nā Deut. vlt. c. scribit. Mortu⁹ ē moyses seru⁹ dn̄i in t̄ra moab iubēte do ꝛ sepeliuit

eū in valle terre moab ꝯ fogor. ⁊ nō cognouit
hō sepulcrū eꝰ vſꝫ ī pn̄tē diē. Moyses .cxx.
ānoꝝ erat qn̄ mortuꝰ ē. n̄ caligauit ocl's eꝰ
nec dētes illiꝰ moti sūt. Fleuerūtqꝫ eū filiȷ́ isrl'
in cāpestrib⁹ moab .xxx. dieb⁹. ⁊ Josue .c. i.
scp̄tū ē. Fctm̄ ē vt pꝰ mortē moysi serui dei
loq̄ret dn̄s ad Josue filiū Nun ministꝝ moy
si ⁊ diceret ei. Moyses fuꝰ meꝰ mortuꝰ est
surge ⁊ trāsi iordanē istū tu ⁊ oīs ppl's ⁊c̄.
Qualr̄ āt appuit ī trāsfiguratōe xp̄i. dixiꝰ
plene ī s̄mōe d̄ ipa trāsfiguratōe. ⁊ q̄re sepl'
crū eiꝰ abscōditū fuit scp̄si ī s̄mōe d̄ blasfe/
mia ī .xl. n̄ro. ne. s. iudei circa corpꝰ eꝰ idola
triā exercerēt. De māna ibi scaturiēte dic̄
Augꝰ. ꝙ p̄t esse a deo vt mors iohis sic p̄/
ciosa cōmēdet. Tenet itaqꝫ augꝰ. ꝙ iohes
sit mortuꝰ ⁊ aīa eiꝰ a suo corpe sepata. Idē
videt̄ sētire Hiero. q̄ ī ꝓlogo ī iohēz ait. H
ē iohes q̄ sciēs supueīsse diē r̄cessus sui. cō
uocatꝭ discipl'is suis ī Ephesō ꝑ ml'ta sig̊/
rū expimēta, pmēs xp̄m. descēdit in defos/
sū sepult̄e sue locū. fctāqꝫ orōne positꝰ ē ad
p̄res suos tā extraneꝰ a dolore mortis q̄ꝫ a
corruptōe carnis iuenit̄ alienꝰ. Et si q̄s ob
staret ꝙ ī his v̄bis Hiero. dic̄ iohēz extra
neū a dolore mortꝭ. ḡ vid̄r ꝙ n̄ sit mortuus
Rn̄demꝰ ꝙ n̄ ita sonāt v̄ba Hiero. Nā in
ꝓlogo ī apoca. idēz ita scp̄sit. Hic ē iohēs
q̄ sciēs supuenisse sibi diē egressiōis de cor
pe. ꝯuocatꝭ ī ephesō discipl'is descēdit ī de
fossū sepulture sue locū. orōeqꝫ cōpleta red
didit spm̄ tā a dolore mortꝭ factꝰ extraneꝰ
q̄ꝫ a corruptōe carnis noscit̄ alienꝰ. Dic̄ ḡ
ꝙ sciuit supueīsse diē egressiōis de corpe. ⁊
ꝙ r̄ddidit spm̄. ꝑ q̄ v̄ba expsse fatet̄ illū eē
mortuū. Jō cū asserit eū factū extraneū a
dolore mortꝭ: denotat ꝙ ī sepatōe aīe a suo
corpe nl'luꝫ sēsit dolorē. Insup ⁊ ꝙ eiꝰ cor/
pꝰ sit ab icineratōe p̄suatū vel abscōditū ⁊
īcorruptū vſꝫ ī diē iudiciȷ́. Vl' vt magꝭ pie
crede possūꝰ itēꝝ aīe r̄unitū atꝫ d̄latū ad ce
lū empireū vbi cū xp̄o ⁊ v̄gīe mr̄e gl'ia taꝫ
aīe q̄ꝫ corpis gaudꝫ ¶ Tercio amor xp̄i ad
iohēz ꝯclusꝰ fuit ī supna gl'ificatōe. Sic ei
magnū fecit eū meritꝭ ī eccia militāte. ita
magnificauit eū ī btā gl'ia. Sꝫ q̄r illiꝰ mē/
surā iuestigare n̄ possūꝰ tm̄ id ꝯsiderē eꝰ ꝙ
btissimi iohis gl'ia p̄emiet magnitudini ⁊
potēe q̊rūcūqꝫ regū ⁊ impatoꝝ huiꝰ mūdi
qm̄ iohes in et̄nū viuit gl'iosus cū xp̄o. illo
rū v̄o mēoria p̄yt cū sonitu. Quidnā ampli
us de diuitiȷ́s: de delitiȷ́s: de magnificētiȷ́s
de pompa: de famlatu: de fama: de p̄stātia
illoꝝ impatoꝝ q̄ tpe iohis euāgel' clarissi/
mi fuerūt ī orbe. O īfelix hūa ꝯditio. O
labil' hūae vite decursus Impauit Tibe/
riꝰ pꝰ Octauiam ānis .xxiȷ́. q̄ regn̄te ānovt
puto .xve. sui impiȷ́ iohes factꝰ ē apl's xp̄i: ⁊
nihilomīꝰ mortuꝰ ē. Gayꝰ galli gula pꝰ ipꝫ
impauit ānis fere .iiȷ́. ⁊ mortuꝰ ē. Claudiꝰ
successit huic ⁊ cū ipasset ānis fere q̄tuorde
cim mortuꝰ ē veneno extinctꝰ fraude vxo/
ris. Nero sūpsit impiuꝫ regnuitqꝫ ānis .xiȷ́
mēsib⁹ .viȷ́. ⁊ seipm̄ int̄ficiēs mortuus est
Galba illi successit ⁊ dū impasꝫ mēsibus
viȷ́. ab Ottone occisus mortuꝰ ē. Otto in
uasit impiuꝫ ⁊ metu vitelliȷ́ se occidēs mor
tuꝰ ē. Vitelliꝰ impare volēs a militib⁹ Ve
spasiani pugn̄do occisus ē. Fuitqꝫ impiū
Galbe Ottonis ⁊ Vitelliȷ́ circit̄ meses .x
viȷ́. ⁊ sicut p̄dictū ē mortui sūt. Vespasia
nus ī impiuꝫ s̄blimatꝰ cū impasꝫ ānis .x.
mortuꝰ ē. Tytꝰ filiꝰ eiꝰ impat ānis duob⁹ ⁊
mortuꝰ ē. Damitianꝰ frat̄ Tyti impat an
nis .xv. mēsib⁹ .v. q̄ edificauit tēplū pāthe/
on. ⁊ Johēz ī doliū feruētꝭ olei iussit poni.
Anno xp̄i .xcvi. tandē a suis cubiculariȷ́s
occisꝰ ē. Nerua secutꝰ ē q̄ impauit ānovno:
mēsib⁹ .iiȷ́. ⁊ mortuꝰ ē. Traianꝰ impiuꝫ su
scepit ⁊ cū regnasꝫ ānis .xix. ⁊ mēsib⁹ .vi. mor
tuus ē. Quid ex his remāsit nisi cineres ⁊
vermes. At iohēs vſꝫ ad scdm̄ traiani an
nū impauit vitiȷ́s vt ab eo discederēt reg/
uit ī decore v̄tutū. seruauit p̄cepta sui dile
cti mgr̄i. ꝯtēpsit mūdū spreuit terrena tpa
lia q̄qꝫ deiecit. tulit paciēter aduersa Et tā
dē ī senectute bona migrauit ad celos. Ibi
nūc fruit̄ et̄na pace. Ibi exultat cū angelis
sctis. Ibi possidet oē bonū eiꝰqꝫ memoria
sctā ē sempit̄na. Ibi deniqꝫ ꝓ suis deuotꝭ
int̄pellare nō cessat. Quē depcemur omnes
vt ꝓ nob int̄cedat apd̄ xp̄m dn̄m oīm ⁊ su
aꝫ benignissimā matrē q̄tenꝰ ī h̄ sclo digni
efficiamur gr̄a d̄i. ⁊ ī futuro btitudinē illā
possideāꝰ q̄ ē ipe d̄s. q̄ vi. ⁊ re. ī s. scloꝝ amē

¶ Sermo. XXXVI. d̄ sctō iacobo maiore filio zebedei ⁊ fr̄e iohānis euāgeliste.

Vidit alios duos fr̄es iacobū ze
bedi ⁊ iohēz frēz eꝰ ī naui cū ze/
bedeo p̄re coꝝ r̄ficiēs rhetia sua
vōuit eos. Scribūt̄ h̄ v̄ba origial'r mat. iiȷ́
c. In toꝰ t̄raꝝ orbe btissiꝰ apl's iaco. colit̄ a
cūctꝭ fidlib⁹ deuotōe feruētissia. qm̄ sic meri
tꝭ apd̄ dn̄z magꝰ iuetꝰ ē ita eꝰ p̄ocim expoſcē

tibus benignꝰ ac liberalissimꝰ inuenit᷑. Ip
se est q̄ Jacobꝫ maior vocat᷑ sicut ⁊ alt᷑ mi
nor qḋ ideo fit qꝛ prior illo a xp̄o vocatus
est. Insup̲ ad maiorē familiaritatē admis
sus fuit vt p̄dictū est de Joh̄e euāgelista.
⁊ inter apl̄os primꝰ martyriū suscepit: ce/
lesteq̄ regnū intrauit. Quia ꝓ eccl̄ia fe/
stū illiꝰ solēniter celebrat: decet nos q̄ꝫtum
possumꝰ cū dei adiutorio laudibꝫ eiꝰ insiste
re quē ideo xp̄us ad apl̄atū assumpsit vt
clarus fieret ꝟtutibꝫ atq̄ signis. Quare
de ip̄o in p̄n̄ti sermone dicemꝰ de q̄ tria mi
steria ꝓponimꝰ ꝯtemplanda.
Primū dicit᷑ dyabolice sup̲atōnis.
Secundū virtuose tolleratōnis.
Terciū gratiose auxiliatōnis.

Qual᷑r btūs Jacobꝫ sup̲auit dyabolicas
artes. ⁊ quō p̄t dyabolꝰ humana corp̲a mo
lestare ⁊ visibiliter apparere ac trāsfigura
re se in angelū lucis. Capitu. I.

PRimū mysteriū ꝯtem
plandū de btō Jacobo dicit᷑ dy
abolice sup̲atōnis. Nā dyaboli
cas artes xp̄i virtute deuicit. vt
em̄ scribit᷑ Math. x. c. Conuocatis iesus
duodecim discipulis dedit illis ptātē spiri
tuū imundoꝝ vt eijcerent eos. q̄l᷑r ꝓ Ja/
cobus demones expugnauit ex legēda ip
siꝰ colligere possumꝰ. vbi sic habet᷑. Post
ascensionē dn̄i dū Jacobꝫ p̲ iudeā ⁊ sama
riā p̄dicasset in hyspaniā tandē venit. sed
dū ibi nil ꝓficere se videret ⁊ tm̄ nouē ibi
discipulos acq̄siuisset duos ex illis causa
p̄dicandi ibi reliquit. ⁊ alios septē secū as
sumēs iterū in iudeā abijt. Cū g̊ ibi verbū
dn̄i p̄dicaret. magus quidā noīe Hermo
genes ad instantiā phariseoꝝ discipulū
suū noīe Philetū ad Jacobū misit vt ip̄m
philetus corā iudeis ꝯuinceret ꝙ sua p̄di/
catio falsa esset: at vbi ille Jacobum vidit
audiuitq̄ docentē atq̄ insp̲exit signa ⁊ mi
racula que dn̄s faciebat p̲ eū corde cōpun
ctus ad Hermogenē redijt ꝯtestans se di
scipulū Jacobi velle fieri ꝑsuadēs vt idē
Hermogenes faceret. Sꝫ ꝓpterea indig/
tus Hermogenes arte sua magica ita eū
imobilē fecit vt se nullatenꝰ mouere posset
dicens. Videbimus si Jacobꝫ tuꝰ te sal/
uet. Qḋ cū Philetus iacobo p̲ puerū nū/
ciasset misit ad eū Jacobꝫ sudariū suū di/
cens. Accipiat sudariū ⁊ dicat. dn̄s erigit
elysos: dn̄s soluit cōpeditos. Statimq̄ vt
sudario tactus ē solutꝰ a vinculis magicis
artibꝫ Hermogenis insultauit ⁊ ad Jaco
bū ꝓperauit. Iterū Hermogenes demo/
nes aduocauit p̄cipiēs vt ip̄m Jacobum
vinctū cū Phileto ad se adducāt. Qui ve
niētes ad Jacobū in aere vlulare cep̲ert
dicentes. Jacobe apl̄e miserere nobis q̄a
satis ardemꝰ. Misit ad nos Hermoge/
nes ⁊ mox vt ad te venimꝰ angelus dī nos
molestare nō cessat. Quibꝫ Jacobꝫ dimit/
tat vos angelus ⁊ ad Hermogenē redite
eūq̄ ad me vinctū adducite sꝫ illesū. Qḋ
illi ꝓtinus cōpleuerūt vinctūq̄ adduxert
ad Jacobū quē a Phileto fecit exolui: nō
sinens dyabolos illi nocere. Dixitq̄ illi p̲
ge q̊ vis ⁊ tua vtere libertate. qꝛ nemo in/
uitus bene agit. At ille mutatus in alterū
virū veniā humil᷑r postulauit. Acceptoq̄
p̄ timore demonū baclo Jacobi p̲rexit ad
domū ⁊ oēs libros artis magice ad apl̄m
cremādos adduxit. Quos tn̄ iacobus in
mare ꝓijci fecit. Itaq̄ Hermogenes dꝫce
tero apl̄o adherēs ꝟtutibꝫ plurimis floru
it. Propterea que dicta sunt tria dubia dē
demonibus sunt aperienda.
Primū vtrum demones possunt humana
corpora molestare.
Secundum vtrum possunt hominibus vi
sibiliter apparere.
Terciū vtrū peccet q̄ adorat dyabolū cuꝫ
se trāsfigurat in angelū lucis.
¶ Ad primū dubiū dicimꝰ: ꝙ cuꝫ p̲mittit
deus p̄n̄t demones hūana corp̲a mltimo
de p̲turbare etiā ⁊ mortē inferre. Qḋ exē/
plis clarissimis demonstramꝰ. Scribitur
nanq̄ Thobie. vi. ca. ꝙ Sara fuit succes
siue tradita septē viris q̊s oēs occidit de/
moniuꝫ. Et Job. ij. c. Egressus sathan a
facie dn̄i ⁊ percussit Job vlcere pessimo a
planta pedis vsq̄ ad verticē eiꝰ. Et Ma
thei. xv. ca. Filia chananee male a demo/
nio vexabat᷑. Et Math. xvij. c. Xp̄s eiecit
demōiū a puero q̄ lūaticꝰ erat: ⁊ sepe cade
bat in ignē ⁊ crebro in aquā. ⁊ curatꝰ ē pu
er ex illa hora. Et Lu. xi. ⁊ Mat. xij Erat
iesus eijciēs demoniū ⁊ illud erat mutū. ⁊
cū eiecisset demoniū locutus ē mutꝰ. Ebix

sost. ait. Qđ demon fecerat illū hoīez mu/
tū: surdū ⁊ cecū. Jō demone abiecto sanatꝰ
ē. In vitas patrū legiť de btō Anthonio. ꝙ
dū ī quodā tumulo latitaret mľtitudo de/
monū adeo illū lacerauit ꝙ a discipulo eiꝰ
q̄ſi mortuꝰ inuētus ē. ab eoq̈ȝ inde asporta
tus hūeris ꝓprijs. cū nocte ad se redijsset a
p̄fato discipľo ad eūdē locū asportari se fe
cit. Qui cū ex dolore ꝓstratus iaceret ex v̄/
tute animi ad ꝯflictū demones excitabat.
quē illi iterū v̄beribꝫ crudelissimis affece/
rūt. Tūc subito splēdor maximꝰ ibi appa/
ruit: ⁊ dmones cūctos fugauit. Anthoniꝰ
aūt ꝯtinuo sanatꝰ ē. Ibiq̈ȝ xp̄m adesse ītel
ligēs ait. Ubi eras bone iesu: vbi eras. q̄/
re a p̄ncipio non affuisti vt me adiuuares
⁊ vulnera mea sanares. Cui dn̄s: Antho/
ni hic erā ſȝ expectabā videre certamē tuū
Nūc aūt qꝛ viriliť dimicasti ī toto orbe fa
ciā te noīari. De sctō Dn̄ico sc̄ptū ē ī sua
legēda ꝙ exn̄te ip̄o Bononie cū frēs iā ad
dormiēdū iuissent: q̇dā ꝯuersus a dyabo/
lo vexari cepit: ꝙ cū frať Raneriꝰ lausanē
sis mgr̄ eiꝰ audisset: btō Dn̄ico studuit in/
dicare q̇ ad ecclˀaȝ an̄ altare ip̄m portari p̄
cepit: vbi cuȝ vix a decē fribꝫ fuisset addu/
ctus btūs Dn̄icus dyabolo dixit. Adiuro
te miser vt dicas mihi q̄re vexas creaturā
dei ⁊ quō huc intrasti. Qui rn̄dit: vexo il/
lū qꝛ heri bibit in ciuitate sine licentia nō
adhibito signo crucis. Qđ postmodū cōꝑ
tū est verū fuisse. Ad orōnē v̄o bti Dn̄ici
cāpana ad matutinū pulsante dyabolꝰ ab
illo discessit. Refert Ambros. q̇ passionem
btē Agnetis descripsit ꝙ filiꝰ p̄fecti volēs
illi vim inferre ⁊ violenť illā opprimere. p̄/
focatus a dyabolo expirauit. In vita etiā
sctōꝝ Simplicij Faustini ⁊ Beatricȝ ha/
beť ꝙ Lucretiꝰ p̄fectus q̇ ipaȝ beatricē so
rorē simplicij ⁊ Faustini renuētem idolis
īmolare p̄cepit suffocari dyabolo aereptus
⁊ ꝑ tres horas vexatꝰ mortuꝰ ē. De Zoroa
stre v̄o bactrianoꝝ rege q̇ qn̄ natꝰ ē risit vt
ait Solinꝰ ⁊ Augꝰ. li. xxi. de ciui. dei ⁊ ma
gicas artes īuenit ſm ysidoꝝ. ethimo. vij
ſm aliq̊s teneť ꝙ licȝ bello fuerit a Nino
deuictus. tn̄ a dmone quē īportunꝰ frequē
tabat occisus ē. Sufficiat iā que dicta sūt
ad ītelligendū ꝙ nisi dei manu ptās dya/
boli arceať mľtimoda p̄t humanis corꝑi/
bus nocumēta inferre. Qn̄q̈ȝ v̄o sinit illā
deus talia facere vľ ad sue glie manifesta
tionē sic̄ euenit in illis q̇ vexati suo noīe ⁊
sctōꝝ meritis liberanť. Uel ad bonoꝝ ex/
ercitatōeȝ atq̈ȝ illoꝝ pacientie cōmendatōȝ
sic̄ factū ē in Job ⁊ Anthonio. Uľ ad ini
q̊ꝝ vindictā ⁊ punitōeȝ sic̄ ꝯtigit illis q̊s
demoniū infecit Nā vt inq̇t Tho. i. ꝑte.
q. cxiij. ar. i. demones impugnāt hoīes du/
pliciť Uno mō īducēdo ad pctm̄ ⁊ sic nō
mittūť a deo ſȝ aliqn̄ ꝑmittunť ſm dei iu/
sta iudicia. Aliqn̄ impugnāt hoīes puniē
do ⁊ sic nō tm̄ ꝑmittunť. ſȝ etiā mittunť a
deo. pena em̄ referť in deū sic̄ in primū fac/
torē Et tn̄ demones ad puniēdū missi alia
intētiōe puniūt q̈ȝ mittuntur. Nam ipsi
puniunt ex odio vel inuidia. mittuntur
aūt a deo ꝓpter eiꝰ iusticiā. Et licet possiūt
vt iā tactū ē hūana corꝑa ledere. nō tn̄ tan
ta ē illoꝝ ptās vt valeāt corꝑis liniamēta
in mēbra brutoꝝ aīaliū trāsformare: de q̄
materia plene dictū ē in tractatu. de timo
re iudicioꝝ dei ī sermone đ bello demonū
⁊ hoīm. ¶ Secundū dubiū fuit vtrū dmo
nes possint hoībꝫ visibiľr apparere. Et ad
ħ rn̄deo ꝙ sinēte đo apparēt qn̄q̈ȝ ī assūptis
corꝑibꝫ. qđ etiā ex illis q̇ diebꝫ nr̄is euene/
rūt ꝓbare possumꝰ. Nā āno dn̄i. Mcccc/
lxvij. dū erā apđ albēgā ī ꝓuincia ianue af
fui examīatiōi q̄rūdam mľieꝝ q̄ malefice
putabanť. audiuiq̈ȝ ex ore illaꝝ q̄ľr dmōes
faīliares hēbāt q̇ eis apparere ꝯsueuerāt in
humana effigie ⁊ mľta verisiľia đ eoꝝ cō/
mertio retulerāt In ꝓuincia scti Francisci
apđ nocera fuit alia mľier Sātutia n oīe
q̄ mľta secreta hoībꝫ reuelabat. Cōstruxe
rat v̄o sibi domūculā extra cōeȝ hitationē
ī p̄dio suo in q̊ duo sui filij cōmorabanť in
tētorijs vt veniētibꝫ ad matrē vēderēt vi
nū ⁊ alia nccia. Quidā āt rusticꝰ dū pecu
niā ī pāno ligatā ꝑdidisset ad eā se ꝯtulit.
Ibiq̈ȝ hospitatꝰ vt mane a Uantucia de
sua pecunia īformareť. Media nocte au/
diuit extra tuguriū Santuciā cū alio lo/
quētē: ille dyabolꝰ erat. nā surrexit rusticꝰ
⁊ caute explorās q̄ nā hec foret: vidit Sā
tutiā denudatā: audiuitq̈ȝ illā dicentē. vbi
est pecunia huiꝰ rustici. Ad q̄ v̄ba audiuit
dyabolū rn̄dentē. lȝ illū oculis nō videret.
Pecunia istiꝰ ē in vētre porci sui q̇ cecidit

dū erāt in stabulo ⁊ porcus ibi comedens cū alijs imudicijs illā deglutiuit dicās tñ ei q2 vxor eiꝰ furata ē. vt sic discordia seminet̃ int̃ vxorē ⁊ ipm. Statiz rusticꝰ inde discessit ⁊ ꝯcito gressu ad ꝓpria festinās porcū suū intfecit: in cuiꝰ visceribꝫ pecuniā ꝑditā iuenit: deinde perusiū se ꝯtulit maleficā accusauit. q̄ ad iudiciū deducta. ⁊ de suis ꝯuicta sceleribꝫ igne cremata ē ¶ Terciū dubiū fuit vtrū peccet q̄ adorat diabolū cū se trāsfigurat in angelū lucis. Ad qđ ita dicit dñs Bonauen̄. in. iij. dist. ix. ar. i. q. vi. ꝙ honor latrie p̄t aduersario xp̄i duplicit̃ exhiberi: aut simpl'r aut sub cōditiōe Si simpl'r dico ꝙ nō p̄t eē sine pctō. offert̃ em̄ cultꝰ latrie alteri ꝗ̄ deo: ⁊ iō est ibi peccatū idolatrie: nec excusat̃ rōne ignorantie Habz em̄ hō triplex adiutoriū ꝑ qđ p̄t errorē deuitare. Primū est remediū admonitōnis sacre scp̄ture q̄ dic̄ ꝙ mľti vēturi sūt in noīe xp̄i mēdacit̃. Secundū ē remediū sctē orōis q̄ ad deū dꝫ hō recurrere vt corꝰ eiꝰ illuiet. Terciū ē suspensio credulitatis sue. Nō em̄ dꝫ hō oī spūi credere sz ꝓbare si ex deo sunt. Qui em̄ cito credit i talibus leuis ē corde: ⁊ fortassis inflatꝰ i corde ad tales visiones ⁊ reuelatōes idoneū se existimat. vñ tales apparitōes potiꝰ sūt formidā de ꝗ̄ desiderāde. Narrat̃ em̄ de q̊dam sctō p̄re ꝙ cū ei dyabolꝰ in spē xp̄i apparuisset. ille clausis oculis dixit se in hac vita nolle xp̄m videre. At dyabolꝰ eiꝰ hūilitate ꝯfusus statim euanuit. Ecōtra de pl'ibꝫ dr̄ q̇ se ad visiōes idoneos r̄putauer̄t ⁊ desiderauerūt ꝙ in mľtas insanias ⁊ errores p̄cipitati sūt. Et ideo si simpl'r adorat q̊s xp̄i aduersariū nō excusat̃ a pctō etiā si credat ipm eē xp̄m. Si etiā adoret sub ꝯditiōe h̊ p̄t esse dupl'r. aut q2 ē illa ꝯditio habitualit̃ aut actual'r ꝯsiderata sine opposita Si actual'r sic nō adorat ipm luciferū: sz magis xp̄m: q2 nō stat orō nisi stāte ꝯditiōe et ad eū refert̃ adoratio ad quē refert̃ adoratōnis impletio vľ intētio. Si aūt illa ꝯditio sit sꝫ ꝯditōe habituali h̊ mō nō sufficit ad vitandū pctm̄ idolatrie respectu huiꝰ apparitōis siue trāsfiguratōnis. sufficit tñ r̄spctū sacr̄i altarꝫ. Nā talis trāsfiguratio ē insolita. Et iō nō dꝫ ad eā p̄cipitant̃ seq̄ adoratio. sz cū maturitate ⁊ p̄uia orōe. Sz ꝯsideratio hostie ē ꝯsueta. iō sufficit ꝙ ad orās in habitu hāc habeat ꝯditōez vicz si ꝯsecratio sit debito modo facta Vñ pauci vľ nulli fideles in hac adoratōne peccant. Oēs em̄ accedūt cū ꝯditōe ista.

¶ De felici martyrio btī iacobi ad qđ concurrit sanitas palitici ⁊ cōuersio Iosie atz sepulťe miracľosa dispositio. Ca. II.

SEcūdū mysteriuz cōtēplandū de btō Jacobo dr̄ v̄tuose toleratiōis. Nā ꝓ xp̄o martyriū capitꝫ obtrūcatōe sustinuit. circa qđ tria ꝓuilegia ꝯsideremus. Primū fuit palitici sanatio. Scđm Josie ꝯuersio. Terciū sepulture dispositio ¶ Primū ꝓuilegium fuit palitici sanatio. Cū em̄ iussu Herodis ad decollādū duceret̃ q̄dā paliticus i via iacēs ad eū clamauit vt sibi sanitatē ꝯferret. Cui iacobꝫ ait In noīe iesu xp̄i ꝓ cuiꝰ fide ducor ad decollandū: exurge sanꝰ ⁊ bñdic creatorē tuū: q̇ statim sanꝰ surrexit ⁊ dñm bñdixit. ¶ Secundū ꝓuilegiū fuit Josie ꝯuersio. Is em̄ funē in collo eꝰ miserat illūcꝫ trahebat. q̇ viso miracľo palitici ad pedes Jacobi se ꝓstrauit ⁊ veniā petēs xp̄ianū fieri se postulauit. qđ cū vidisset Abiachar pōtifex sibi dixit. nisi nomē xp̄i maledixeris cū ipo iacobo decollaberis. Cui Josias. Maledictus tu. Nomē aūt dñi nr̄i Jesu xp̄i sit bñdictū in secula. Tūc abiathar os eius pugnis cedi iussit ⁊ missa de eo legatōe ad herodē impetrauit vt cū Jacobo decollaret̃. Cū aūt decollari dēnt Jacobꝫ a spicľatore lagenā aq̄ petijt ⁊ ibidē Josiā p̄tinꝰ baptizauit. ⁊ stati capitꝫ obtrūcatōe martyriū ꝯsūmauit. Decollatꝰ ē aūt btūs Jacobus viij kal. aplis i annūciatōe dñe ⁊. viij. kal. Augusti. i cōpostellā trāslatꝰ. ⁊. iij. kal. Januarij sepultus. q2 sepultura eiꝰ fabricata fuit ab augusto vscꝫ ad ianuariū ꝓlōgata. Statuit tñ ecclia vt festū eiꝰ. viij. kal. Augusti tpe. s. magꝫ ꝯgrue celebraret̃ ¶ Terciū ꝓuilegiū fuit sepulťe dispositio: vt ei refert Johes Belet. Decollatio Jacobo discipuli corpus eiꝰ nocte timore iudeoꝝ rapiētes naui illđ imposuer̄t ⁊ sepulturā diuine ꝓuidētie cōmittētes nauim sine remige ꝯscēderūt. Et angelo dñi duce i galiciā in regno Lupe applicuerūt. Erat ibi regi

Item corpus maioris Jacobi ⁊ ... Jacobi requiescit in Tolosa: Et corpus ... Jacobi ... Jacobi est in Compostella ... ad reges in hispanie

scripta non est vera

na sic dicta Lupa noīe ꝛ merito vite: ꝺpo
nentes ꝗ corp⁹ de naui sup q̄ndā magnuꝫ
lapidē illud posuerūt. q̇ lapis mox vt cera
corpi cessit ꝛ in sarcophagū corpi se mira
bilr coaptauit. Ingredietes igit discipuli
ad Lupā dixerūt Dn̄s iesus xp̄us mittit
ad te corp⁹ discipuli vt quē noluisti suscipe
viuū suscipias nūc defūctū. Et narrātes
ei miraculū q̄lr scꝫ illuc sine remige adue/
nissent locū ei⁹ sepulture ꝯgruū petierūt Que
dū regina audisset vt p̄fat⁹ Johēs Belet
dic eos i dolo ad quēdā virū crudelissimū
destinauit. vt ei⁹ sup h̄ ꝯsensū hrēnt. Qui
eos cepit ꝛ in carcerē reclusit. Cuꝫ aūt ille
discūberet angel⁹ dn̄i apparuit ꝛ eos libe/
re abire ꝑmisit. Qui ad reginā redeuntes
iteꝝ petierūt locū sepulture ꝓ corpe btissimi
Jacobi. q̄b⁹ illa rn̄dit. Accipite boues q̄s
habeo in tali mōte ꝛ plaustrū iūgite ac cor
pus dn̄i vr̄i deferte. ꝛ locū sic volueritꝭ edi
ficate. Hoc āt Lupa dolose dicebat. Sci
ebat em̄ boues esse thauros indomitos et
siluestres. Et iō putauit ꝙ nō possent iūgi
nec applicari: vel si iūgerent̄ huc illucq; di/
scurrerēt ꝛ sic currū dissiparēt ꝛ corp⁹ eijce
rēt ꝛ ipos necarēt Sꝫ nō ē sapia ꝯ deū Nā
illi dolū nō cogitātes mōtē ascēderūt. ꝛ dra
conē q̄ndā ignē spirātē ꝛ in eos irruentem
cruce opposita ꝑ mediū vētrē scindūt. scō
etiā sup thauros signo crucꝭ velut agni ꝑ/
nus māsueuerūt. Et eos iūgētes corp⁹ scī
Jacobi cū lapide sup quē positū fuerat in
curru posuerūt. Boues aūt sine alicui⁹ re
gimine corp⁹ in mediū palatiū lupe addu
xerūt. Qđ illa vidēs ꝛ stupens credidit et
xp̄iana facta. oīa q̄ petierūt tribuit ꝛ pala
tiū in ecclīaꝫ scō dedicās magnifice ipaꝫ
dotauit ꝛ in bonis opib⁹ vitā finiuit.

¶ Qualr btūs Jacob⁹ glīosus ē ꝛ beign⁹
bis q̇ iplorāt ei⁹ p̄ocinīū. Ca. III

T Erciuꝫ mysteriuꝫ ꝯtē/
plādū ꝺ btō Jacobo ꝺr gratiose
auxiliatōnis. Res mira ē ꝯside
rare q̄ꝫ ꝓmpte ꝛ abūde q̄ꝫue ce/
lerit̄. Jaco. i celo btūs suis deuotꝭ ꝛ suffra/
gia illi⁹ exposcētib⁹ freq̄nt̄ occurrat. Omis
sis tn̄ mltis q̇ dici possēt. tria i hac pte stu/
pēda miracla exponem⁹. Primū ē ꝺ q̄dā
Bernardo mutinēse q̇ dū capt⁹ ꝛ cathēa/
tus i ꝓfūdo turrꝭ posit⁹ eēt ꝛ sp beatū Ja/
co. īuocaret apparuit ei sctūs Jaco dicens.
Ueni seq̄re me in galiciā. Ille ṽo vincul̄
ad collū suspēsis ad sūmitatē turris ꝯscen
dit. ꝛ idesine aliq̄ lesiōe saltū vnū fecit cuꝫ
turris. lx. cubitoꝝ altitudinem possideret.
Secūdū miraculū fuit de. xxx. viris de lo/
thoꝛigia. q̇ circa ānū dn̄i. M. lxx. ad sctm̄
Jacobū ꝑerā⁸ oēs vno excepto fideꝫ sibi
mutui seruitij ꝓmiserūt. Un⁹ igr̄ ifirmat⁹
a cūctis relinq̄t̄ ꝛ a solo illo q̇ fidē nō ꝓmi
serat ad pedē mōtꝭ scī Michaelis custo/
dit̄. Sꝫ aduespascēte die morit̄. viu⁹ autē
ꝓpt̄ loci solitudinē ꝛ defūcti mortē ꝛ iminē
tis noctis caliginē. ꝛ gētꝭ barbare feritatē
timuit valde. Sꝫ statim sctūs Jaco. i spe/
cie eq̄tis sibi apparēs ꝛ eū ꝯsolās ait. Tra
de mihi hūc mortuū ꝛ tu ascēde p⁹ me sup
equū. Sicq; illa nocte an̄ solis ortū dietas
xv. ꝑagētes ad montē gaudij q̇ ē dimidia
leuga circa sctm̄ Jacobū ꝑuenerūt. Ibiq;
sctūs Jacob⁹ vtrūq; deposuit. p̄cipiēs vt
canonicos scī Jacobi ad sepeliēdū ꝑegri
nū mortū ꝯuocaret ac socijs suis diceret ꝙ
ꝓpt̄ fidē violatā coꝝ ꝑegrinatio nil valeret
Qꝛ iussa cōpleuit ꝛ socijs ea q̄ sctūs Ja/
co. dixerat itimauit. Terciū miraculuꝫ de
eo legit̄ de q̄dā theuthanico q̇ cuꝫ filio suo
circa annū dn̄i. M. xc. ad sctm̄ Jacobū ꝑ/
gēs: ꝛ i vrbe Tholosana grā hospitādi di/
uertēs ab hospite iebriat̄ ꝛ ab eo in malis
cyphus argēte⁹ abscōdit̄ Mane igr̄ exeū
tes q̄i latrones isequit̄ eos: ꝛ ꝙ cyphū fuis
sent furati eis obiecit. Qđ cū inuētū fuissꝫ
iudicij accusant̄. Data ṽo snīa oīa q̄ habe
bāt hospiti dant̄ ꝛ vn⁹ eoꝝ ad suspēdium
iudicat̄. Sꝫ cū pr̄ ꝓ filio ꝛ fili⁹ ꝓ pr̄e mori
vellet. tandē fili⁹ suspēdit̄. ꝛ pr̄ merens ad
ad sctm̄ Jaco. ꝑgredit̄. Igit p⁹. xxxvi. dies
rediēs ad corp⁹ filij sui diuertit. lamētabi
les voces emittēs. Et ecce fili⁹ suspēsus ce
pit ꝯsolari euꝫ dicēs. Dilectissime pr̄ noli
flere qm̄ hucusq; scts Jaco. me sustētauit
ꝛ celesti dulcedie r̄focillauit Qđ pr̄ audiēs
ad vrbē cucurrit: ꝛ veniētes ꝓpli ꝑegri fili
uꝫ icolumē ꝺposuerūt ꝛ hospitē suspēderūt
Sūt ꝛ alia miracla i ei⁹ legēda posita q̄ cā bre
uitatꝭ dimitti⁹. Retuli⁹ tm̄ ista tria vt sic
iflāment̄ ad bti Jaco. deuotōeꝫ oēs illi q̇ se
penūero i hac vita tribulatōib⁹ agitānt ha/
beant beatū Jacobū aduocatū ꝛ nō deerit
eis auxiliū de celo. In q̄ ipe glīosus cum

Item multa apostolorum est in prouincia [illegible] facit adhuc indies [illegible] stupenda miracula (a deo) sanctus beatus Jacobus maior

xp̄o letatr̄ p infinita secula seculoꝝ. Amen.
¶ Sermo. XXXVII. de sancto Matheo
ap̄lo ⁊ euāgelista q̄ xp̄m secut⁹ ē in obediē
tia: paupꝰtate: ⁊ pacientia.

S Urgens secutus ē euz
Scribunt hec ꝟba Math. ix.
ca. ⁊ in euāge° p̄ntis solēnitatis
Grauissima ē iactura illoꝝ qui
toto affectu diuitijs hui⁹ seculi sese dederīt
Tēpalia q̄ppe oīa trāsitoria sūt ⁊ cito depe
reūt. Propterea inq̄t Dauid in ps̄. dormie
rūt somnū suū ⁊ nihil iuenerūt oēs viri di
uitiarū in manib⁹ suis. Saluberrimū ita
q̄ ab oīb⁹ acceptādū saluatoris nr̄i ē docu
mentū q̄d Math. vi. c. dixit Nolite thesau
rizare vob thesauros in terra. Thesauri
zate in celo vbi nec fures timent neq̄ finis
formidat. Audiuit hec ꝟba sctūs Math.
⁊ vocat⁹ a xp̄o calcatꝭ oīb⁹ hui⁹mōi boniꝭ
ap̄licā vitā seruauit. Tn̄ vt p eū gesta ma
gnifica cōprehēdam⁹. in h̄ sermone cona
bimur laudes ei⁹ depromere sub titulo de
xp̄i sequela. Notabim⁹ aūt p̄ncipaliter tria i
q̄b⁹ ip̄e secut⁹ ē xp̄m ducē ⁊ caput oīm.
Primū fuit obediētia. Scd̄m paupꝰtas
Tercium pacientia.

Q̄r btūs Math. obediuit xp̄o vocāti. Et
q̄liter in oīb⁹ obediēdū ē deo ⁊ q̄re obedien
tia sit hoi prestanda. Et de septē obedien
tie gradibus. Capitulū. II

P Rimū in quo Mathe⁹
secutus fuit xp̄m est obediētia.
Erat ip̄a natōe iude⁹ vt Hiero
ny. asserit in p̄logo i Matheuz
officio publican⁹. i. curā hn̄s de publicꝭ ac
tib⁹ s̄m Nico. de ly. Erāt em̄ tūc iudei tri
butarij Romanoꝝ. Et illi q̄ colligebāt tri
butū romanis mittēdū dicebant publica
ni. Hmōi cōiter sūt campsores ⁊ pecunia
rū numeratores. Vidit ergo iesus illū seden
tē in theloneo. Et theloniū p̄nūciat penul
tima p̄ducta. Dixitq̄ illi. Seq̄re me. Cō
festim obediuit. Nō replicauit: nō causaz
exegit: nō ꝯdixit: nō deniq̄ passus ē morā
In h̄ xp̄o q̄ntū potuit se fecit ꝯformē q̄ pa
tri eterno ē factus obediēs vsq̄ ad mortē.
vt dicit ad Philippen̄. ij. ca. Sed vt obedi
entie ꝟtus clarius elucescat in h̄ loco tria
dubia se ingerūt declarāda. Primo vtruz
deo in oīb⁹ sit obediēdū. Secūdū vtꝝ hoi
sit obediendū. Terciū q̄liter est obediendūz
¶ Ad p̄mū dubiū arguūt q̄dā sic. Nihil ē
faciēdū ꝯ ꝟtutē. s; iueniunt q̄dā p̄cepta di
ꝯtra ꝟtutē. ergo deo nō ē in illis obediēdum.
Precepit nanq̄ abrae vt occideret filium
inocentē. sicut p̄z Geñ. xxij. ca. Et iudeis vt
furarent res egyptioꝝ. vt ponit Exo. xij. c.
qd̄ fuit ꝯ iusticiā. ⁊ Osee vt accipet mulie
rē adulterā q̄ est ꝯ castitatē. S; sctūs tho
mas. ija. ije. q. ciiij. ad h̄ ita r̄ndet. Q̄d sicut
ds̄ nihil opat ꝯ naturā. q̄r h̄ ē natura vni
uscuiusq̄ rei qd̄ in ea ds̄ opat vt dicit Au
g⁹. xix. de ciui. dei. ⁊ etiā Glo. ad Roma.
xi. c. opat tn̄ aliq̄d ꝯ solitū cursum nature.
Ita etiā ds̄ nihil p̄t p̄cipe ꝯ ꝟtutē. q̄r in h̄
p̄ncipaliter ꝯsistit ꝟtus ⁊ rectitudo volun
tatis humane q̄ dei volūtati ꝯformet ⁊ e⁹
sequat imperiū q̄uis sit ꝯtra ꝟtutꝭ modū
Scd̄m h̄ ergo p̄ceptū Abrae factū q̄ filiū in
nocentē occideret nō fuit ꝯtra iusticiaz: q̄r
deus ē dn̄s mortis ⁊ vite. Siliter nō fuit cō
tra iusticiā q̄ mādauit iudeis vt res egy
prioꝝ accipent. q̄r ei⁹ sunt oīa: ⁊ cui volue
rit dat illa. Unde. xiiij. q. v. c. dixit dn̄s. di.
Nec isrlite furtū fecerīt s; deo iubēte miste
riū exhibuerīt. Nec fuit ꝯ castitatē p̄ceptū
Osee factū: q̄r ip̄e ds̄ ē hūane gn̄tōis ordi
nator. Et ille ē debit⁹ mod⁹ vtēdi mlierib⁹
quē ds̄ instituit. Cōcordat his Bonauē.
in suo p̄mo di. xlvij. vbi ait q̄ deus nō pōt
p̄cipe malū manēs malū. eo q̄ illud qd̄ p̄ci
pit sp̄ ē bonū. l; q̄nq̄ aliq̄d eēt malū ante
q̄ ab ip̄o p̄cipet. Justū itaq̄ ⁊ debitū ē in
oīb⁹ obedire deo cui oīs creatura famulat
ip̄i nāq̄ obediūt omēs angeli sol ⁊ luna ⁊
oīa sidera celi. Insensibilia elemēta ⁊ cun
cta q̄ in celis ⁊ in terris repiunt. Quāto
magꝭ ei⁹ impio sbiacere tenet hō cui tot in
numera largit⁹ ē bn̄ficia. ⁊ xp̄t obiam pol
licet etna p̄mia. ¶ Scd̄m dubiū fuit vtrū
hoi sit obediēdū. Ad qd̄ ita r̄ndet sanctus
Tho. vbi s̄ q̄ sicut actōes reꝝ natalium p̄ce
dūt ex potētijs naturalib⁹ ita etiā opatōes
hūane p̄cedūt ex hūana volūtate. Optuit
āt in reb⁹ natalib⁹ vt supiora mouerēt infe
riora ad suas actōes p excellētiā naturalꝭ
ꝟtutꝭ collate diuit⁹. Un̄ etiā i reb⁹ hūanis
optet q̄ supiores moueāt iferiores p suā vo
lūtatē ex vi auc̄tatꝭ diuit⁹ ordiate. Moue
re aūt p rōnē ⁊ volūtatē ē p̄cipe. Et iō sic
ordine naturali diuit⁹ istituta iferiora i re

bus naturalib⁹ necesse hn̄t subdi motioni
superioꝝ. Ita etiā in reb⁹ humanis ex ordi
ne iuris naturalis z diuini tenenṫ inferio/
res suis supiorib⁹ obedire. Hoc est ꝙ apo
stolus dixit ad Roma. xiij. c. Om̄is aīa
ptātib⁹ sblimiorib⁹ subdita esse debz. Nō
em̄ est ptās nisi a deo. Sz pleriqꝫ obijciūt
huic sentētie ɔtendētes ꝓbare ꝙ nō debet
hō hoi obedire: nā videṫ hoc esse ɔtra ordi
nationē diuinā cū de⁹ hoiem ɔdiderit in
libertate arbitrij z reliq̄rit illū in manu ɔsi
lij sui: q̄re videṫ ꝙ vnusq̄sqꝫ suo ɔsilio z vo
lūtate nō alteri⁹ p̄cepto se regere debz. Ad
hoc ita rn̄det Tho. ꝙ de⁹ reliq̄t hoiem in
manu ɔsilij sui: non q2 liceat ei facere om̄e
qđ vult sz id qđ faciēdū est nō cogiṫ neces/
sitate nature sicut creature irrōnales: sz li
bera electōe ex ꝓprio ɔsilio ꝓcedēte. Et sic
ad alia faciēda debz ꝓcedere ꝓprio ɔsilio:
ita etiā ad h̄ ꝙ obediat suis supiorib⁹. Ex
q̊ obedire hoi q̄ supior est in his q̄ spectāt
ad suā supioritatē debitū est z laudabile.
Immo obediētia cūctas v̄tutes morales
excellit. Nā inter v̄tutes morales tāto ali
qua potior est q̄to magis aliq̄d ɔtēniṫ vt
deo inhereat. Sūt aūt tria genera huma/
noꝝ bonoꝝ q̄ hō p̄t ɔtēnere ꝓpter deū: q̄ꝝ
infima sunt exteriora bona. Media sunt
bona corpis. Sup̄ma aūt sunt bona aīe.
Inter q̄ quodāmō p̄cipue est volūtas in
q̄tū scz per volūtatē hō om̄ib⁹ alijs bonis
vtiṫ. Et iō ꝑ se loquēdo laudabilior est obe
diētie v̄tus q̄ q̄s ꝓpter deū ɔtēnit ꝓpriā vo
lūtatē q̄ alie v̄tutes morales q̄ ꝓpter deū
aliq̄ alia bona ɔtēnūt. Ideo Greg⁹. vltio
moraliū expōnes illō. i. Reg. xv. ca. Me/
lior est obediētia q̄ victime inq̄t. Obediē
tia victimis iure p̄ponitur: q2 per victimas
aliena caro: ꝑ obediētiā v̄o volūtas ꝓpria ma
ctaṫ. Quantū v̄o obediētia sit grata deo:
ondūt nobis exēpla ꝓbatissima. Nā in vi
taspatrū narraṫ q̄liter abbas Paulus p̄ce
pit discipl'o suo Johāni vt afferret ei fimū
bonū q̊ indigebat. Et ille ait. In loco vbi
fimus est habitat leena. Cui abbas. Si
venerit sup te alliga eam z duc tecū. Iuit
Johes z inuenit leenā irruētē sup eū q̄ vo
luit eā tenere sz ipsa aufugit. Johes v̄o se
quebaṫ eā dicēs. Abbas me⁹ p̄cepit vt ali
gatā ducā te ad eū: mox bestia substitit: et

tenēs eam reuertebaṫ ad monasteriū. Qđ
cū vidisset abbas ne forte discipulus inde
extolleret dixit ei. Sicut tu insensibilis es
ita īsēsibilē bestiā adduxisti: soluez dimit/
te eā vt pergat ad locū suū. Refert adhuc
Greg⁹. ij. dialogoꝝ. li. q̄liter Maurus a
missus a sctō Bn̄dicto vt succurreret pla/
cido puero quē rapuerāt aque. ꝑ spaciū su
per aquas ambulauit z pueꝝ eduxit saluū
qđ sctūs Bn̄dict⁹ obediētie merito depu
tauit. ¶ Tertiū dubiū fuit q̄liṫ est obediē/
dū. Ad qđ s̄m Bern̄. dicim⁹ ꝙ septē sunt
gradus obediētie. q̊ꝝ p̄m⁹ est obedire li/
bēter quē gradū ipse ait nō p̄ōt ascēdere q̄
volūtatē p̄cipiētis suā nō fecerit. Ideo xp̄s
Joh. iiij. ca. dicebat. Me⁹ cib⁹ est vt faciā
volūtatē prīs mei q̄ misit me. Ex h̊ Bern̄
ait. Quisq̄s occulte satagit vt qđ vult ipe
h̊ ei p̄lat⁹ subiūgat: ipse seducit si forte sibi
q̄si de obediētia blandiaṫ. Necqꝫ em̄ in ea
ipse p̄lato sz magis ei p̄lat⁹ obedit. Et idē
Bern̄. in s̄monib⁹. Maiorē inq̄t gratiaz
mereṫ q̄ paratū se exhibet an̄ mādatū q̄
q̄ obedire satagit p⁹ mādatū. Scđs gra/
dus obediētie est obedire simpl'r. Mltos
em̄ videm⁹ p⁹ p̄cipiētis impiū mltas fa/
cere q̄stiōes z sepi⁹ ingeminare: q̄re h̊ fieri
debeat. q̄s valet h̊ adimplere. z hmōi. in/
de murmuratio: excusatio: simulatio: im/
possibilitas: aduocatio amicoꝝ. Tn̄ de ve
ro obediēte dr̄ in ps̄. In auditu auris obe
diuit mihi. Et Bern̄. ad frēs de mōte dn̄i
ait. Verus obediēs stult⁹ fiat vt sit sapiēs
ad hec oīs sit ei⁹ discretio: vt in h̊ nulla ei
sit discretio. Terti⁹ gradus obediētie est
obedire hilariṫ. Hilarē em̄ datorē diligit
deus. vt dr̄. ij. ad Cor. ix. ca. Jō Bern̄. ait
Serenitas in vultu: dulcedo in s̄monib⁹
multū colorāt obediētiā obsequētis. Nu/
bilosa corpis cōpositio: et facies tenebris
tristicie obfuscata deuotionē ab animo re
cessisse significāt. Quart⁹ gradus est obe/
dire velociṫ. Dictū fuit Zacheo Luc. xix.
Festinās descēde. Apl'i insup Petr⁹ z An
dreas Jacob⁹ z Johes ac ipse Mathe⁹
a xp̄o vocati ɔtinuo secuti sūt eū. Quint⁹
gradus est obedire viriliṫ in reb⁹ videlicz
arduis z duris. Vn̄ Bern̄. ait. Demē/
tote frēs xp̄i q̄ ne pderet obediētiā pdidit
vitā. Sext⁹ gradus est obedire humiliṫ.

Unde saluator Luc. xviij. ait. Cũ oia bñ/
feceritis q̃ p̃cepta sũt vob: dicite fui inuti
les sum⁹ qđ debem⁹ facere fecim⁹. Septi
mus gradus est obedire ꝑseuerãter: qꝛ. vt
dicit Matth. x. c. Qui aũt ꝑseuerauerit
vsq in finẽ hic saluus erit. Igit. b. Mat/
theus obediẽtiã cõplexus est dum imme
diate post xp̃m abire cepit. Suscepit tñ il
lum hospicio ꝛ in sua domo parauit cõui/
uiũ: discũbẽte ꝟbo xp̃o: ecce multi publica/
ni ꝛ pctõres veniẽtes discũbebãt cũ iesu et
discipl'is ei⁹. vidẽtes aũt pharisei dicebãt
discipulis. Quare cũ publicanis ꝛ pctõri
bus manducat mgr vester. q̃si dicat: vos
estis satui qꝛ talẽ mgr̃m seq̃mini At iesus
audiẽs ait: nõ est opus valẽtib⁹ medicus
sꝫ male habẽtib⁹. Medicũ se vocat aiaꝝ.
scꝫ de q̊ in Ps. dꝛ. Misit ꝟbũ suũ ꝛ sana
uit eos. Deinde xp̃s addidit. Euntes di/
scite. i. diligẽter ꝯsiderate illud qđ scribit
Osee. vi. ca. Quid est misc̃diaꝫ volo ꝛ nõ
sacrificiũ: q̃si dicat: si hãc scripturã diligẽ/
ter ꝯsidereretis inuenietis me facere ꝭm ip/
sam: ꝓpt qđ ꝯcludit. Nõ em̃ veni vocare
iustos sꝫ pctõres ad penitẽtiã. s. nã ꝛ si ali
q̊s iustos vocauerit ad augm̃tũ grẽ vt Pe
trũ ꝛ andreã ꝛ ꝯsil'es: tñ pctõres vocauit
semꝑ ad penitẽtiã O pietas iesu xp̃i bñdi
cti. O ꝟba dulciora suꝑ mel ꝛ fauũ. O de
niq fiducia ꝛ spes indubitabilis languẽ
tiũ aiaꝝ. Non veni inq̃t vocare iustos sed
pctõres. Expergiscimini ad vocẽ tã blan/
dam: tam suauẽ: tãq benignã Surgite o
pctõres a vitijs: deponite iã sordes illoꝝ:
vocat vos xp̃us: obedite illi: ꝛ cũ mattheo
seq̃mini eum q̃ de se dixit. Qui sequit me
ambulat in tenebris.

Q⁹. b. Matthe⁹ secut⁹ fuit xp̃m in pau/
ꝑtate q̃ data fuit apl'is sb̃ p̃cepto quã ipsi
diligẽter obſuauerũt mẽdicãtes. Ca. II.

Secundũ in quo Mat/
theus secut⁹ fuit xp̃um est pau
pertas altissima. nã cũctis diui
tijs pauperib⁹ dispẽsatis nihil
de cetero possedit ꝓpriũ. Pauꝑtatẽ itaq
volũtariã professus est: vt ad celẽs diuitias
ꝑueniret. Mẽdicãdo igr̃ sibi victũ q̃siuit
et elemosinis bonoꝝ viroꝝ se sustentauit.
Sꝫ in hac ꝑte tria sunt dubia explanãda

¶ Primũ vtruꝫ paupertas fuit a christo
data apostolis sub precepto.
¶ Secũdum vtrum apostoli vitam pau
perem voluntarie duxerunt.
¶ Tertiũ vtrum sit licitum mẽdicare.
¶ Ad primũ dubiũ rñdem⁹ ꝭm doctrinã
scripture atq sctõꝝ φ xp̃s p̃cepit apl'is vt
essent pauperes. Unde Ambro. exponẽs
illud Luce. x. ca. Nihil tuleritis in via in/
quit. Qualis debꝫ esse q̃ euãgelisat regnũ
dei p̃ceptis apl'icis designat: vt sine virga
sine pera. Et glo. suꝑ illo ꝟbo Act⁹. iij. ca.
Argentũ ꝛ aurum nõ est mihi. Hoc dixit
Petrus paralitico: memor illius precepti
dñici: nõ possidere auꝝ. Et Aug⁹. in. li. de
mirabilib⁹ sacre scripture. In excusatiõe
elemosine ꝛ pauꝑtatis ꝓfessione dixit pa/
ralitico. Surge ꝛ ambula: mgr̃i p̃ceptum
seruans dicẽtis: nolite possidere aurũ. Et
Bern̄ ad frẽs de mõte dñi. Cũ diues esſꝫ
xp̃s pauꝑ pro nob̃ fact⁹ est. Et q̃ volũta/
rie dedit p̃ceptũ pauꝑtatis ipse eiusdẽ in
semetipso nobis formã dignat⁹ est demõ/
strare. Et Hiero. ad Eustochium. Disci
puli sine calciamẽtorum onere: ꝛ vinculis
pellium ad p̃dicationẽ noui euangelij de/
stinant. Et milites vestimentis iesu sorte
diuisis: caligas nõ habebat q̃s tollerẽt ne
q em̃ habere poterat de⁹ qđ ꝓhibuerat in
seruis. Et Cryſ. in omel. vlti. suꝑ Mat/
theũ. Si bonũ esset aurũ h̃ vtiq dedisset
apl'is xp̃s quib⁹ ineffabilia tribuit dona.
Nunc aũt nõ solũ nõ dedit sꝫ habere ꝓhi/
buit. ¶ Scđm dubiũ fuit vtrum apl'i p̃ce
ptũ datũ de pauꝑtate impleuerunt. Et φ
sic patet. qꝛ scribit Math. xix. q̃liter Pe/
trus dixit xp̃o. Ecce nos relinq̃m⁹ oia. Et
Matth. iiij. ca dꝛ. cõtinuo relictis om̄ib⁹
secuti sunt eũ. Eusebius in. i. li. ecclesiasti
ce historie refert. φ post ascẽsionẽ xp̃i cum
Abagarus rex lanat⁹ a Thadeo aplo p̃/
cepisset dari ei aurũ ꝛ argẽtũ: ille nõ acce/
pit dicẽs. Si nr̃a relinq̃m⁹ quõ accipiem⁹
aliena. Et de h̃ Hiero. ad Aggerutenaꝫ
ita scribit. Nemo apl'is pauꝑior fuit: ꝛ nel
mo tm̃ pro dño derelĩq̃t. Et idẽ Metria/
dẽ ꝟgineꝫ. Apostolici fastigij est ꝑfecteq
ꝟtutis oia vẽdere ꝛ pauꝑib⁹ distribuere: ꝛ
sic leuem atq expeditũ cũ xp̃o ad celestia
subuolare. Et idẽ ad Helbidiã. Uis ꝑfe

cta esse ꝛ in primo stare fastigio dignitatꝫ.
fac qͦd fecerūt apli vende oīa que habes ꝛ
da paupibꝫ: ꝛ seqre saluatorē ꝛ nudā solā
ꝙ cruce sola seqris. ¶ Tertiū dubiuz fuit
vtꝝ sit licitū mēdicare. Ad qͦd rn̄debimꝰ
ſm Tho. scda scde.q.clxxxvij. Qꝫ q̄dru/
plici de causa posset q̇s mēdicare. Primo
causa cupiditatꝫ: dum q̇s mēdicat vt the/
saurizet vel vt sic viuat de mendicitate: q̇
victū posset aq̄rere laborādo. Vn̄ lex ciui
lis imponit penā validis mendicātibꝫ. q̇
non ꝓpter humilitatē vel vtilitatē vel ne/
cessitatē mēdicāt. Scdo pōt q̇s mēdicare
causa humilitatꝫ. Nā actus mēdicatiōis
habet quādā abiectionē sibi ꝯiunctā vn̄ il
li abiectissimi videnť inter hoīes esse q̇ nō
solū sunt paupes sꝫ in tm̄ egētes ꝙ necesse
hn̄t ab alijs victū acq̇rere. Et ſm h̄ humi
litatꝫ causa aliq̇ laudabiliť mēdicāt. Vn̄
Hiero. in epl'a ad Occeanū cōmēdat fa/
biolā de h̄ ꝙ optabat vt suis diuitijs pau
pibꝫ effusis pro xp̄o stipes acciperet. Qͦd
btūs Alexiꝰ q̇ ꝑfecit oīmibꝫ suis dimissis
ꝓpter xp̄m gaudebat se etiā a suis ſuis ele
mosinā accepisse. Btūs insuꝑ Frācisc9
in sua regula ita dixit. Frēs nihil sibi ap/
propriē nec domū nec locū nec aliquā rem
sꝫ tanq̄ peregrini ꝛ aduene in pauptate ꝛ
humilitate dn̄o famulātes: vadāt pro ele
mosina ꝯfitēter: nec oportet eos verecūda
ri: qꝛ dn̄s pro nob̄ se fecit pauperē in h̄ mū
do: hec ille. Vbi aduertendū ꝙ dn̄s iesus
xp̄us mēdicauit vt sic in h̄ humilitati sue
nobis p̄beret exēplū. Vn̄ Bern̄ suꝑ.ij. ca.
Luc. ait. Vt te dn̄e ꝑ oīa nr̄e pauptati cō
formares ꝛ oēs vite humane calamitates
susciperes q̄si vnus in turba pauperū sti/
pem per ostia mēdicabas. Quis me da/
bit illaꝝ buccellaꝝ mēdicataꝝ ꝑticipē fie
ri ꝛ illius diuini edulij reliquijs saginari.
Tenet Bern̄. ꝙ in illo triduo q̊ xp̄s se se/
parauit a mr̄e ꝛ Joseph ꝛ elemosinis vixit
Et glo. suꝑ illo v̄bo psalmi. Ego aūt mē/
dicus sum ꝛ pauper: inq̇t. Hoc dicit xp̄s
de se ex forma ſui. Mendicus nanq̄ fuit
qꝛ petens ꝛ pauper. i. sibi nō sufficiēs: qꝛ mū
danas copias non habebat. Et Hiero. in
q̄dā epl'a. Caueas ne dn̄o tuo. s. xp̄o mēdi
cēte alienas diuitias ꝯgeras. Tercio pōt
q̇s mēdicare causa necessitatis. Sicut cū

aliq̇s nō pōt aliq̄n habere vnde viuat nisi
mēdicet. Quarto p̄t aliq̇s mēdicare cau
sa vtilitatꝫ cū. s. aliq̇s intēdit ad aliqͦd vti/
le ꝑficiēdū: qͦd sine elemosinis fideliū face
re nō pōt. Sic petunť elemosine pro ꝯstru
ctione pōtis vel eccl'ie: vel q̇buscunq̄ alijs
opibꝫ q̄ vergunt in vtilitatē cōmunē: sicut
scholares vt possint vacare studio sapien
tie. Ex his apparet q̄ꝫ sit temeraria siue dā
nabilis illoꝝ sentētia q̇ religiosos dānant
eo ꝙ mēdicādo elemosinas q̇bꝫ sustētanť
acq̇rūt cū id laudabiliť fiat Nā elemosine
religiosis ideo tribuunť vt liberiꝰ religio/
sis actibꝫ insistere possint q̊ꝝ cupiūt se fie/
ri ꝑticipes. q̇ tꝑalia subministrāt. Hmōi
aūt actus sunt orōnes discipline: ieiunia:
officia diuīa: celebratio missaꝝ. studiū scri
pture sctē: p̄dicatio euāgelij: ꝛ hmōi. Vt ḡ
iā ad Mattheū apl'um redeamꝰ: de ipso
nō solū legimꝰ ꝙ reliq̇rat oīa oīa sꝫ etiā ex
post oblata sibi munera copiosa ꝯtempsit
Na p̄dicās in ethiopia in ciuitate q̄ dicť
Vadaber duos magos nomie Zaroes ꝛ
Arfaxat ibi reperit: q̇ ita hoīes suis actibꝫ
demētabāt vt q̊scūq̄ vellent mēbroꝝ offi/
cio ꝛ sanitate ꝓuare viderenť: q̄ in tātā su/
ꝑbiā erupuerūt vt se q̄si deos ab oīmibꝫ fa/
cerēt adorari. Mattheꝰ aūt apl's p̄dictā
ciuitatē ingressus ꝛ apud Enuchū cāda/
cis regine quem Philippus baptizauerat
hospitatꝰ ita magoꝝ p̄stigia detegebat: ꝙ
q̇cq̇d ipsi faciebāt hominibꝫ in pernitiē: h̄
ipse ꝯuerteret in salutē. Enuchū aūt sctm̄
Mattheū interrogante: quō tot linguas
loquereť ꝛ intelligeret: exposuit ei Mat/
theus quō spū sctō descēdēte oīm linguaꝝ
sciētiā apl'i recepissēt: vt sicilli q̇ ꝑ suꝑbiā
turrim vsq̄ in celuz edificare volebāt pre
ꝯfusione linguaꝝ cessarunt ab edificio sic
apl'i ꝑ oīm linguaꝝ sciētiā turri nō ꝺ lapi
dibꝫ sꝫ de v̄tutibꝫ ꝯstruāt: ꝑ quā oēs q̇ cre
diderint celū ascēdāt Tūc venit q̇ diceret
magos illos cū duobꝫ aduenisse draconibꝫ
q̇ ignē sulfureū ex ore ꝛ naribꝫ euomētes
cūctos hoīes occidebāt. Apl'us aūt signo
crucis se muniens ad eos securꝰ exijt. quē
mox vt dracones viderūt an̄ eiꝰ pedes ꝑti
nus dormierūt dixitq̄ magꝫ. Et vbi ē ars
v̄ra. Excitate eos si potestis Ego aūt nisi
dn̄m rogassem qͦd in me cogitaueritis in/

ferre in nos ꝓtinꝰ extorsisset. Cū aūt ꝑplˀs
ꝯuenisset: nō in noīe iesu p̄cepit draconibꝫ
vt abirēt. Et nullū ledētes ꝓtinꝰ abierūt.
Cepitq; ꝑplˀo de gloria paradisi terrestris
magnū sermonē ꝯtexere a qua ꝓpter pctm̄
eiectū hoīem dixit: sꝫ per xp̄m in paradisū
celestē reuocatū Et cū hec ꝑplˀo loq̄ret̄. Ec
ce subito tumultꝰ exortꝰ est in quo regis fi
lius plāgebat̄ mortuus. Quē cū magi su/
scitare nō possent suadebāt regi q̄ in deoꝝ
ꝯsortiū raptus esset Et ideo simulachrū ⁊
templū sibi ꝯstitui oportere. Predictꝰ aūt
Enuchus magos custodiri faciēs: aplˀm
aduocauit: qui orōne fusa eū ꝓtinꝰ susci/
tauit. Quapropter rex noīe Egippus hoc
viso per vniuersas suas ꝓuincias misit di
cens. Venite ⁊ videte deuꝫ in effigie hoīs
latentē. Venerūt igit̄ cū coronis aureis ⁊
diuersis sacrificioꝝ generibꝫ volentes sibi
sacrificare. Quos Mattheus cōpescuit
dicēs. Viri q̄d facitis. Ego deus nō sum
sꝫ seruus dn̄i nr̄i iesu xp̄i Itaq; ⁊ munera
acceptare noluit. Illi ergo de auro ⁊ argē
to q̄d sibi attulerāt ipso iubēte ecclesiā ma
gnā fabricauerūt quā infra triginta dierū
spaciū ꝯsummarūt. Rex aūt Egippus cū
vxore sua ⁊ omī ꝑplˀo baptisatꝰ est. Epige/
niam quoq; filiā regis aplˀs deo dicatam
plusq̄ ducētis virginibꝫ p̄fecit. Pater ita
q; quāto amore beatissimus Mattheus
paupertatē in omī sua vita fuerit ꝓsecutus
qui oblatū sibi thesauꝝ accipere recusauit

¶ Qualiter btūs Mattheus secutꝰ fuit
xp̄m in patiētia quā habuit: equo animo
ferendo illatā sibi mortē: ob quā Hitar/
cus dei iudiciū nō euasit. Ca. III.

T Ertiū in quo. b. Mat/
theus secutus est xp̄um fuit pa
tiētia. Nam forti animo mortē
violentam pro xp̄o sustinuit. de
qua tria cōsideremus.
¶ Primo causam.
¶ Scundo modum.
¶ Tertio iudicium.
¶ Primo ꝯsideremꝰ causaꝫ: quare Mat/
theus est coronatus martyrio. Et hec assi
gnat̄ ira ⁊ indignatio Hitarci regis. de q̊
sic scribit̄ in legēda. Mortuo rege Egip/
po hic ei successit q̄ de alieno genere erat ⁊
Epigeniā virginē ꝯcupiscēs: dimidiū re/
gni sui aplˀo ꝓmisit si eā sibi in suū ꝯiugiū
faceret cōsentire. Cui aplˀs rn̄dit vt iuxta
morē p̄decessorꝫ sui die dn̄ica ad ecclˀiaꝫ cō
ueniret: ⁊ p̄nte Epigenia cū ceterꝫ ꝟgini/
bus q̄ bona sint iusta ꝯiugia audiret Qd̄
rex cū gaudio adimpleuit putās q̄ Epi/
genie vellet cōiugiū ꝑsuadere. Matthēꝰ
itaq; ꝟginibꝫ ⁊ omī ꝑplˀo ꝯgregatꝫ de bo/
no mr̄imonio diu locutꝰ a rege plurimū est
laudatꝰ: credēs q̄ h̄ ideo diceret vt ꝟginis
animū ad cōsensum mr̄imonij ꝓuocaret.
Deinde impato silētio s̄monē repetijt di/
cēs. Cū bonū sit mr̄imoniū si saluo federe
teneat̄. bn̄ scitis astātes q̄ regis spōsaꝫ ali
q̄s suoꝝ vsurpare p̄sumeret nō solū regꝫ
offensaꝫ sꝫ mortē insup mereret̄: nō q̄ vxo
rē duxisse ꝓbat̄. sꝫ q̄ sponsam dn̄i sui acci
piēs eiꝰ mr̄imoniū violasse ꝯuincit̄. Ita
et tu rex sciēs Epigeniā eterni regꝫ spōsaꝫ
effectā ⁊ sacro velamīe ꝯsecratā: quō pote
ris spōsam potētioris te tollere ⁊ tuo mr̄i/
monio copulare Hec ꝟba odij ⁊ indigna
tiōis ꝯtra aplˀm fomitē ministrarūt. Hi/
tarci animū inflāmarūt ad indiscretā ⁊ ir
rōnabilē iracūdiā: hec deniq; illū furibū/
dū recedere coegerūt. Scd̄o ꝯsideremꝰ de
morte aplˀi sanctissimi Matthei modū.
Recedēte q̄dē Hitarco ab ecclˀia: aplˀs in
trepidus ⁊ ꝯstās ad patiētiā oēs ⁊ ꝯstātiā
ꝯfortauit: ⁊ Epigeniā corā se ex timore ꝓ/
stratā cū ceterꝫ ꝟginibꝫ bn̄dixit. Post mis
saꝝ aūt solēnia rex spiculatorē misit q̄ iux
ta altare Mattheū stantē ⁊ expāsis in ce
lū manibꝫ orantē misso a tergo gladio in/
terfecit ⁊ martyrē ꝯsecrauit. O mors p̄ci/
osa in ꝯspectu dn̄i O mors fructuosa q̄ vi
tā in meliꝰ cōmutauit. O felix trāsitꝰ in q̊
Matthēꝰ tam breui spatio ad celestia re
gna migrauit. O btā passio cui reddit̄ mer
ces infinita. Quisnā explicet q̄ta sit beati
Matthi glˀia in celo ⁊ in terra. Aīa eiꝰ
vtiq; cū angelis ⁊ scīs omībꝫ fruit̄ eterno
bono. Corpꝰ ꝟo apd̄ Salernū trāslatū a
cūctis fidelibꝫ honorificētissime venerat̄.
Euāgeliū insup eiꝰ p̄ ceterꝫ magꝫ in ecclˀia
freq̄ntat̄: sic ⁊ psalmi Dauid: ⁊ eplˀe pauli
vt ex h̄ pctōribꝫ ad penitētiā redire volēti
bꝫ ꝯsequēde venie spes indubia p̄beat̄. nā
Dauid pctō luxurie cecidit paulꝰ sup̄bia

intumuit. Et Mattheꝰ auaricie deditissi
mus fuit. Qui tñ om̄es ꝓpter penitētiā ex
altari meruerūt etiam in eccl'ia militāte.
¶ Tertio ↄ̄sideremus de morte apl'i iudi
ciū quo punitꝰ fuit Hitarcus arrogātissi
mus ⁊ insanꝰ. Mortuo quidē apl'o ꝓpl's
ad palatiū Hitarci incēsurus oīa ꝓpera/
bat. Sꝫ p̄sbyteri ⁊ diacones impetū miti/
gātes apl'i martyriū cū gaudio celebrarūt
Rex ṽo cū nec ꝑ matronas ad Epigeniā
directas nec per magos posset eā aliq̄tenꝰ
immutare totā domū eiꝰ igne copioso val
lauit vt ipsam cū ceteris ṽginibꝫ ↄcrema/
ret. Apl'us aūt eidē apparēs oēm ignē ab
eiꝰ domo excussit: q̇ erūpēs regis palatiuꝫ
inuasit: ⁊ solo rege cum vnico filio suo vix
euadēte cūcta ↄsumpsit. Statimq̄ꝫ filius
eiꝰ a demone arreptꝰ p̄ris crimina ↄfitēs
ad sepulchrū apl'i ꝓperauit. Pater ṽo tur/
pissimꝰ leprosus effectꝰ ē. Qui cū curari n̄
posset manu ꝓpria gladio se pemit. Ppl's
aūt fratrē Epigenie ab apl'o baptisatū re/
gē ↄstituit. q̇ ꝑ annos. lxx. regnauit: ⁊ filiū
suum substituēs xp̄ianū cultū magnifice
ampliauit. ⁊ totā Ethiopie ꝓuintiā reple/
uit ecclesijs. Oremꝰ igit̃ dñm iesum xp̄m
vt ꝑ merita ⁊ intercessionē bti Matthei
apl'i ⁊ euāgeliste trahat corda nr̄a ad seruī
cuꝫ suū q̇ valeamꝰ in opibꝫ ṽtuosis. Sicq̄ꝫ
reddamꝰ nos dignos gr̄a sua ⁊ tandē glo
ria illa perhēni in qua viuit et ragnat per
infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo. XXXVIII. de btō Thoma
apl'o qui licet fuerit ex duodecim vnꝰ qō
ad suā gloriā accedit. tñ inuētus est tripli
ci preconia decoratus.

THomas vnꝰ ex duode
cim. Scribunt̃ hec ṽba Joh.
xx. ca. Quāuis btō Thome ad
gloriā ingentē accedere videat̃
eo q᷑ duodecim apl'oꝝ numero illū dñs co
pulauerit. Uerūtñ bñ est vt recogitemꝰ ea
q̄ in apl'atu egerit digna laude. Pax q̇ppe
imo nihil esset apl'ici fastigij accepisse ho/
norē: nisi q̄ ad apl'atꝰ officiū spectāt imple
ret̃. Propterea in h̄ ṡmone de sctō Tho/
ma dicturi aliq̄ enarrabimꝰ: ex q̇bꝫ eū ve ꝝ
apl'm re ⁊ noīe cognoscemꝰ. Q enī vnꝰ ex
duodecim fuerit patꝫ satis ex ṽbis euāgelij
tā Johis. xx. ca. in themate: q̄ꝫ etiā Mat/
the. x. ca. Igit̃ referamꝰ q̇d in eo cōmēda/
bile reperit̃. Et licꝫ illiꝰ p̄conia multa sint
nos tñ de tribus dūtaxat dicemus.
¶ Primū dicitur confirmatio.
¶ Secundum predicatio.
¶ Tertium passio.

¶ Qualiter Thomas fuit in fide cōfir/
matus vidēdo xp̄m. vbi declarat̃ quō cor/
pus glorificatū fit palpabile. et an Tho/
mas tetigit xp̄m. ⁊ quō de eodē potest esse
fides ⁊ visio. Capitulū. I.

PRimum p̄coniū beati
Thome dr̄ ↄfirmatio. Fuit enī
de resurrectōe xp̄i ⁊ illiꝰ diuini/
tate mō singl'ari ↄfirmatꝰ. Cū
enī vidissꝫ apl'os recitātes resurrectōeꝫ xp̄i
q̇ eis apparuerat ipsa resurrectōis die illo
absente credere noluit. Necq̄ꝫ absentia illa
casual' fuit: sꝫ ex diuina ꝓuidētia vt essꝫ oc/
casio iterate apparitōis iesu xp̄i ad ip̄m re
ducēdū ⁊ nos in resurrecōis fide ↄfirmā/
dos. put Gregꝰ asserit in omel'. Et licꝫ di
cat̃ Luce. vlti. ca. q᷑ duo discipuli eūtes in
Emaus cognito dño in fractōe panis re/
dierūt in hierl'm ⁊ inuenerūt cōgregatos
vndecim: inter q̊s oportuit q᷑ numeraret̃
Thomas q2 iudas iā erat extinctꝰ. Tñ di
ait Beda. potuit esse vt Thomas dū illi
in colloq̇o de apparitōe xp̄i existerēt exiuit
ab apl'oꝝ collegio. Et ī isto interuallo añ
q̄ꝫ rediret ad eos xp̄s apparuit decē apl'is
in cenaculo existētibꝫ absente Thoma Nar
rātibꝫ g̊ illis visionē xp̄i resuscitati. Tho/
mas r̄ndit. Nisi videro in manibꝫ eiꝰ fixu
rā clauoꝝ ⁊ mittā digitū meū in locū cla/
uoꝝ: ⁊ mittā manū meā in latꝰ eiꝰ nō cre/
dā. Hic Chryſ. ait. Sic simpl'r q̄litercū/
q̄ꝫ credere facilitaꝫ est: ita multū inuesti/
gare ē grossissime mētꝫ. ⁊ ꝑ h̄ thomas ac/
cusat̃. Alijs enī grossior existēs eā q̄ est ꝑ sen
sum grossissimū. s. tactū q̄rebat fidē ⁊ necq̄ꝫ
ocl'is credebat: vñ nō sufficiebat dicere: ni
si videro: sꝫ addidit: ⁊ mittā digitū meū in
locū clauoꝝ ⁊ mittā manū meā in latꝰ eiꝰ
nō credā. Sꝫ pꝰ dies octo dū erāt oēs vn
decim ↄgregati apparuit illis iesus. Ubi
Chryſ. inq̇t. Nā statim xp̄s apparuit sed
pꝰ dies octo vt interi Thomas a discipl'is

ammonitꝰ attēdat in maius desideriū et
fidelior fieret in futurꝫ. Stās ḡ ihs in me
dio dixit eis Pax vob: deinde dic̄ Thome
Infer digitū tuū huc ⁊ vide manꝰ meas:
et affer manū tuā ⁊ mitte in latꝰ meū: ⁊ no
li esse incredulus sꝫ fidelis. Consideremꝰ
q̄ꝫta fuit benignitas iesu xp̄i q̄ nō expecta/
uit ꝙ interrogaret a Thoma. sꝫ ex sua mi
sericordia q̄si eū p̄ueniēs imitat ad se co/
gnoscēdū. R̄ndit ꝓo Thomas iā in fide
firmatꝰ dn̄s meꝰ ⁊ deus meꝰ. Cui xp̄s di
xit. Quia vidisti me Thoma credidisti:
bt̄i q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt. Sꝫ vt p̄di/
cta sine aliq̄ errore intelligant opus est vt
tria dubia declaremus.

¶ Primū vtrum corpus glorificatū pal/
pabile sit a tactu non glorificato.

¶ Scd̄m vtrū Thomas tetigit corpꝰ xp̄i

¶ Tertiū vtrꝫ d̄ eodē possit eē fides ⁊ visio

¶ Ad p̄mū dubiū dixerit aliq̄ ꝙ corpꝰ glo
rificatū est intāgibile. ꝙ ꝓbare ꝯtēdūt: q̄
Gregꝰ in omel. inq̄t Corrūpi necesse ē q̄d
palpat: sꝫ gloriosū corpꝰ ē incorruptibile. ḡ
⁊ impalpabile. Insup Chrys. in omel. ait
Dignū est querere q̄liter corpꝰ incorrupti
bile tangibile fuit mortali manu sꝫ ne tu/
multueris descēsionis eīn fuit. Cū ꝯtra/
rium ꝓbari pōt Nā Luc. vlti. ca. xp̄us di
xit aplis. Palpate ⁊ videte. Et Gregꝰ. in
omel. Palpabile fuit ꝑ veritatē nature et
subtile ꝑ effectū sp̄ūalis potētie. Preterea
in corpe glorioso erit veritas ossis ⁊ carnis
Caro est mollis ⁊ os durū: sꝫ durū ⁊ mol
le sunt obiecta tactꝰ. ḡ corpꝰ gloriosum est
tāgibile. Ad habēdā huiꝰ veritatꝫ expres/
saꝫ noticiā. sciēdū f̄m doctrinā Bonauē.
in. iiij. di. xlix. ꝙ cū dico tāgibile duo dico. s.
ꝙ pōt immutare sensum ⁊ h̄ est ꝑfectiōis.
Et q̄d nō pōt latere tactū nr̄m: ⁊ h̄ est im/
ꝑfectōis. Et q̄ remanebit q̄d est ꝑfectōis
et tollet q̄d est imꝑfectōis. Ideo dicēdū ꝙ
corpꝰ gloriosum pōt se p̄bere tāgibile ⁊ p̄t
nō p̄bere siue latere. Et h̄ habꝫ f̄m diuer/
sas ꝯditōes. nā tāgi p̄t q̄ p̄t impellēti resi
stere cū sit corpꝰ verꝫ nō vnū vel fantasti/
cū: latere p̄t: q̄ p̄t penetrare organū tactꝰ
Primū habꝫ ꝑ veritatē nature. Scd̄m ꝑ
effectū sp̄ūalis potētie Et hec duo ꝯtraria
sunt in nob̄ sꝫ nō in corpe glorioso. Et ad
illud q̄d obiiciebat: q̄ q̄d palpat est corru
ptibile. Dicēdū ꝙ verū est de eo q̄d est ta/
ctui subiectū sꝫ illud nō erat in corpe dn̄i:
ideo cōdescēsionis fuit. ¶ Et scd̄m dubiū
erat vtrꝫ Thomas tetigit xp̄m Et quidā
dicūt ꝙ nō ex eo ꝙ q̄n vidit immediate cre
didit: ⁊ pre reuerēcia nō fuit ausus tāgere
tm̄ dn̄m. io xp̄us dixit ei. Quia vidisti me
Thoma credidisti: nō dixit q̄ me tetigisti.
Alij autē asserūt ꝙ Thomas tetigit xp̄m
vt sic ꝟbis eiꝰ obediret q̄ dicebat ei. Infer
digitū tuū huc. Et q̄n xp̄us postea retulit:
q̄ vidisti me: accipit visus ꝓ tactu. Nam
visus ꝓpter suū nobilē modū cognoscēdi
trāsfert multotiēs ad actū aliarꝫ potētiarꝫ
sensitiuarꝫ. Vn̄ Augꝰ. nō ait tetigisti sed
vidisti me q̄m generalꝭ quodāmō sensus
est visus. Nā ⁊ ꝑ alios q̄ttuor sensus noia
ri solet: velut cū dicimꝰ audi ⁊ vide q̄ꝫ bn̄
sonet olfa ⁊ vide q̄ꝫ bn̄ oleat Gusta ⁊ vide
q̄ꝫ bn̄ sapiat. Tange et vide q̄ꝫ bn̄ caleat
Vn̄ ⁊ hic dn̄s dicit. Infer digitū tuū huc
et vide manꝰ meas vbi nil aliud ait q̄ꝫ tā
ge ⁊ vide: cū tm̄ ille oculos in digito nō ha
beret. Ergo siue intuēdo siue etiā tāgēdo
xp̄s ei dixit: q̄ vidisti me Thoma credi/
disti q̄ꝫuis dici possit: nō ausuꝫ fuisse disci
pulū tāgere xp̄m: licet offerret se illi tangē
dū. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū de eodē pos/
sit esse fides ⁊ visio. Nā apl's ad Heb. xi.
ca. ait. Fides est substātia rerūꝫ sperādarꝫ.
argumētū non apparentiū. Et Augꝰ. sup
Joh. Fides est ꝟtus q̄ credunt que nō vi
dent. Cū xp̄s dixit Thome. Quia vidi/
sti me credidisti. Insup fides bt̄e ꝟginis
magnopere cōmēdat. Cui Elizabeth di/
xit. vt scribit Luc. i. c. Bt̄a que credidisti
q̄m ꝑficient in te ea q̄ dicta sunt tibi a dn̄o
et Augꝰ. li. de ꝟginitate ait. Beatior fuit
Maria ꝯcipiēdo fidē xp̄i q̄ꝫ ꝯcipiēdo car
nē xp̄i. Materna ꝓpinq̄tas nihil Marie
ꝓfuisset nisi felicius xp̄m corde q̄ꝫ carne ge/
stasset. Nihilominꝰ ipsa vidit xp̄m nascē/
tē de ꝟgine: vidit illū morietē: vidit a mor/
tuis iā suscitatū: vidit ascēdentē in celū et
credidit. Igit aliq̄d p̄t esse visum ⁊ credi/
tū. Ad h̄ r̄ndet Bonauē. in. iij. di. xxiiij. ꝙ
visio ⁊ fides nō p̄nt esse de eodē vno ⁊ eo/
dē respectu: sꝫ bn̄ diuersis respectib̄. Nam
q̄n aliq̄d ita videt ex vna ꝑte ꝙ ex alia la/
teat: f̄m id q̄d latet p̄t esse creditū: sꝫ ex ꝑte
altera videat. Cuꝫ ḡ in xp̄o videret vel a
Thoma vel ab aplis: vel ab ipsa ꝟgine

mr̃e illud qđ ad ei⁹ corp⁹ ꝛ humilitatē spe
ctabat tñ diuinitas ei⁹ sensuȝ ꝛ visum la/
tebat. Et in h̄ maxime ꝟginis illibate fi/
des extollit̄: qm̄ vidēs in filio tātā humili
tatē: credidit tñ ſp̄ illi⁹ diuinitatē. Et h̄ est
qđ Greg⁹. in omel. dixit de Thoma aliđ
vidit ꝛ aliđ credidit: vidit hoīeȝ ꝛ ꝯfessus
est deū. Fuit itaqȝ in fide solidat⁹ a qua ce
ciderat sicut ꝛ ceteri.

¶ Qualiter Thomas apl's p̄dicauit po
pulis diuersarū ꝓuinciaꝝ loquēs ideoma
ta eoꝝ varia. ꝛ quō inter ceteros cōuertit
indos ad fidem xp̄i. Caplm̄. II.

Secundū ꝓconiū beati
Thome dicit p̄dicatio. Nā fi/
dem ꝛ gloriam xp̄i ardētissime
p̄dicauit. Circa tñ p̄dicationē
eius tria sunt vidēda.
¶ Primū quibꝫ gentibꝫ p̄dicauit.
¶ Secundū quo idiomate.
¶ Tertiū qua efficatia.
¶ Primū vidēdū est q̇bꝫ gētibꝫ Tho. p̄di
cauit. Ad qđ ita ait Isid. i. li. đ vita ꝛ obi
tu sctōꝝ. Tho. discipl's xp̄i ac sil'is saluato
ri: audiēdo incredul⁹: vidēdo fidel' fuit: h̄
euāgeliū p̄dicauit. Parthis: medis: ꝛ per/
sis: ircanisqȝ: ꝛ gragmanis. Et intrās oriē
talē plagā: ꝛ interna gētiū penetrās: ibi p̄/
dicatōeȝ suā vsqȝ ad vltimū sue passionis
ꝑduxit hec ille. In ei⁹ aūt legēda ponit̄ ꝙ
p̄dicauit in india vbi nomē xp̄i plurimū
exaltauit. Sūt aūt p̄noiate ꝓuincie longe
lateqȝ diffuse in q̇bꝫ habitāt ꝑpl'i innūera/
biles. Ut em̄ inq̇t Isid. xiiij. ethi. lib. In
parthia sūt regna. x. ꝛ. viij. porrepta a Ca
spio littore vsqȝ ad t'ras scitaꝝ. Et vt refert
Pli. li. v. de naturali histo. Est em̄ parthia
mlt̄is rebꝫ ꝓdigiosis ꝛ mōstruosis mirā/
da. Nā sunt ibi bestie feroces: pardi: tigri:
linces: aspides: ꝛ serpētes. Gēs etiā dura
est ꝛ crudel' victuqȝ parca. Media insup
est regio opulēta mlt̄is fluminibꝫ irrigua
ciuitatibꝫ ꝛ oppidis p̄clara: mlt'oꝝ ꝑpl'oꝝ
dn̄a. Persida etiā āplissima ꝛ valde ꝑpl'o/
sa in q̄ p̄mū fm̄ Isid. vbi sup̄ orta est ars
magica. Ad eā q̇dē nēbroth p⁹ ꝯfusionē
linguaꝝ abijt: ibiqȝ persas ignē colere do/
cuit. Hircania est regio in Asia sub iugis
causali mōtis ꝯstituta hn̄s mlt'as gētes:
ātu⁹ hircanie ꝑpl'os deuicit Johēs hircan⁹
fili⁹ Symonis sūmi sacerdotꝭ tp̄e. Ma
chabeoꝝ a q̇bꝫ deuictis Johēs hircanus
noiat⁹ est. vt dic̄ mgr̄ in historia scholasti.
in p̄ncipio historie euāgelice. Sȝ oībꝫ his
dimissis de India loq̄mur: de q̄ ita refert
Isid. vbi. s. India vocata ab indo flumi/
ne. q̊ ex ꝑte occidētali claudit̄: hec a meri/
diano mari porrecta vsqȝ ad ortuȝ solis:
et a septētrione vsqȝ ad mōtē caucasū ꝑue
nit: hn̄s gētes mlt'as ꝛ oppida. Insulā q̊ȝ
caprobanem gēmis ꝛ elephātibꝫ refertā.
Crisam ꝛ argireā: auro argētoqȝ fecūdas
Tilem q̊ȝ arborē folijs nunq̄ȝ carētē hȝ et
fluuios Gangen ꝛ Indū ꝛ Hipanē illu
strantes indos. Terra indie fauonio sp̄ū
saluberrima in āno bis metit fruges. Ui
ce hyemis estatē patit̄. Gignit aūt tincti
coloris hoīes: elephātes ingētes Mono/
cerō bestiā: psiticū auē. Cinamomū piper
et calamū aromaticum mittit ꝛ ebur: lapi
des q̊ȝ p̄ciosos Berillos: crisopassos: ada
mantē: carbūculū: ꝛ alios diuersi generis.
Ibi sūt ꝛ mōtes aurei qđ adire ꝓpt' draco/
nes ꝛ grifos ꝛ immēsoꝝ hoīm mōstra im/
possibile ē. Predictas itaqȝ ꝓuincias btūs
Tho. aīas xp̄o lucri faciēdas lustrauit.
¶ Scđm qđ erat videndū quo idiomate
Tho. apl's p̄dicauerit iā referam⁹. Et ad
h̄ plenius intelligēdū nōnulli scire cupiūt
vtꝝ apl'i ꝑ donū linguaꝝ loq̄bant̄ linguis
oīm gētiū. Et licȝ de h̄ dixerim in ſmone
de spūsctō: tñ aliq̄ erūt hic inferēda. Igit̄
ꝓbari posset licȝ apparēter: ꝙ apl'i nō loq̄/
bant̄ oīnibꝫ linguis. Primo qꝛ illud qđ di
uina ꝟtute oīnibꝫ ꝯcedit̄ optimū est in suo
genere: sic dn̄s ꝯuertit aquā in vinū bonū
vt dicit̄ Joh. ij. ca. Sȝ illi q̇ habuerūt gra
tiā linguaꝝ melius loq̄bant̄ in ꝓpria lin/
gua. Nā dic̄ Hiero. expoēs epl'am ad he/
breos nō esse mirādū ꝙ epl'e illa maiori re
lucet facūdia q̄ȝ alie cū naturale sit vnicui
q̄ȝ plus in sua q̄ȝ in aliena lingua valere.
Ceteras em̄ epl'as apl's peregrino. i. greco
ſmone cōposuit: hāc aūt scripsit hebraica
lingua. ꝰ videt̄ ꝙ apl's nō loq̄bat̄ idioma/
ta alioꝝ ꝑ donū grē gratis date. Scđo ar/
guit̄: qꝛ natura nō fac̄ ꝑ multa qđ p̄t fieri
ꝑ vnū. Multo min⁹ deus q̇ ordinatius
q̄ȝ natura opat̄. Sȝ poterat de⁹ facere ꝙ
linguā vnā loquētes ei⁹ discipl'i ab oīnibꝫ
audirent̄. ꝰ videt̄ ꝙ nō habuerūt sciētiā lo

quēdi omībꝫ linguis. Tertio oēs grē deri
uant a xp̄o in corp⁹ ei⁹ qđ est eccl'ia ꝑm il/
lud Joh.i. de plenitudie ei⁹ oēs accepim⁹
Sꝫ đ xp̄o nō legit ꝙ fuerit locut⁹ nisi vna
lingua. ḡ videt ꝙ discipuli ei⁹ nō acceperūt
ad hoc gratiā vt omnibꝫ linguis loq̄rent.
Sꝫ in ꝯtrariū est glosa Grego. Act. ij. ca.
que ait. Spūssctūs sup̱ discipulos in igne
is linguis apparuit ꝛ eis oīm linguaꝝ sciē
tiam ꝯcedit. Rn̄det sctūs Tho. scđa scđe. q.
clxxvi. ꝙ p̄mi discipuli xp̄i ad h̄ fuerūt ab
ipso electi vt p̱ vniuersuꝫ orbē fidē ei⁹ p̄di/
carēt. Non aūt erat ꝯueniēs vt q̄ mittebā
tur ad alios instruēdos indigerēt ab alijs
instrui q̄liter alijs loq̄rent vel q̄liter q̄ alij
loq̄bant intelligerēt: p̄sertim q̄ isti q̄ mit/
tebant erant alteri⁹ gētis scꝫ iudee. Erāt
etiā paup̱es ꝛ impotētes nec de facili a p̄n
cipio reperissent q̄ eoꝝ v̄ba alijs fideliter
interp̄tērent: vel v̄ba alioꝝ eis exponerēt:
maxime q̄ ad infideles mittebant. Et iō
necessariū fuit vt sup̱ hoc eis diuinit⁹ ꝓui
deret p̱ donū linguaꝝ: vt sic gētibꝫ ad ido/
latriam declinātibꝫ introducta est diuersi
tas linguaꝝ: ita etiā qn̄ erāt gētes ad cul/
tum vni⁹ dei reuocāde: ꝯtra hm̄oi diuersi
tatē remediū adhiberet p̱ donū linguaꝝ.
Ad p̄mū ḡ dicēdū ꝙ sic scribit .i. ad Cor.
xij. c. Manifestatio spūs dat ad vtilitatē
Et iō sufficiēter ꝛ Paulus ꝛ alij discipuli
fuerūt instructi diuinit⁹ in linguis oīum
gentiū: q̄ntū req̄rebat ad dei doctrinā. Sꝫ
q̄ntū ad quedā que sup̱addunt humana
arte ad ornatū ꝛ elegātiā lectiōis: apl's in/
struct⁹ erat in ꝓpria lingua nō aūt in alie/
na. Sicut etiā in sapiētia ꝛ sciētia fuerant
sufficiēter instructi q̄ntū req̄rebat doctrina
fidei: nō aūt q̄ntū ad oīa que p̱ sciētiā acq̄si
tam cognoscunt: puta de ꝯclusionibꝫ aris/
metrice vel geometrie. Ad scđm argumē/
tum rn̄det ꝙ q̄uis vtrūq̄ fieri potuisset. s.
ꝙ p̱ vnā linguā apl'i loquētes ab oībꝫ in
telligerent: aut oībꝫ ipsi loq̄rent: tn̄ ꝯue/
niētius fuit ꝙ ipsi oībꝫ linguis loq̄rent:
q̄ hoc ꝑtinebat ad p̱fectionē sciētie ipsoꝝ
per quā intelligere nō solū loq̄. sꝫ intellige
re possent ea q̄ ab alijs dicebant. Si autē
oēs eoꝝ linguā intellexissent: hoc vel fuissꝫ
per sciētiā illoꝝ q̄ eos intelligerēt: vel fuis/
set q̄si q̄dā illusio dū alioꝝ v̄ba aliter ad

alioꝝ aures p̱ferent q̄ ipsi ea ꝓferrēt. Et
ideo glo. Act. ij. ca. dicit maiori miraculo
factū est ꝙ apl'i oīm linguaꝝ generibꝫ loq̄/
rent. Et Paulus dicit .i. ad Cor. xiiij. ca.
Gratias ago deo ꝙ oīm v̄m linguas lo/
quor. Ad tertiū dicēdū ꝙ xp̄s in ꝓpria ꝑso
na vni soli genti p̄dicatur⁹ erat scꝫ iudeis
Et iō q̄uis ipse sine dubio p̱fectissime ha
beret sciētiā oīm linguaꝝ: nō tn̄ oportuit ꝙ
oībꝫ linguis loq̄ret. Et vt refert Aug⁹.
sup̱ Joh. Cū ꝛ mō spūssctūs accipiat ne/
mo loquit linguis oīm gentiū q̄ iam ipa
eccl'ia linguis oīm gentiū loquit: in q̄ qui
nō est nō accipit spm̄sctm̄. ¶ Tertiū qđ in
uestigādū est de p̄dicatiōe Thome: q̄ effi/
catia v̄bū dei seminauerit. Et licet fructū
attulerit sua p̄dicatio copiosum in oībꝫ
ꝓuintijs ꝛ regnis sup̱ius noīatis. Tn̄ q̄d
in india fecerit audiam⁹. Peruenit nanq̄
ad ciuitatē quādā in q̄ rex filie sue nupti/
as celebrabat. Cum v̄o ex aspectu: ex ge/
stu ꝛ vultu agnosceret vir grauis integer
et deo deuot⁹ a rege licet infideli req̄rit vt
spōsum ꝛ spōsam bn̄dicat qđ apl's adim/
pleuit dicēs. Da dn̄e adolescētulis his be
nedictionē tue dextre: ꝛ in eoꝝ mentibꝫ se/
mina semē vite. Abeūte aplo: in manu su
uenis est repert⁹ ramus dactilis plen⁹ de
quibꝫ spōsus ꝛ spōsa dulciter comederūt:
statimq̄ dormierūt ꝛ somniū sil'r habue/
runt: videbat eīm eis ꝙ rex gemmat⁹ eos
amplecteret ꝛ diceret. Apl's me⁹ bn̄dixit
vos vt eterne vite ꝑticipes sitis. Euigilā/
tibꝫ ꝛ mutuo sibi somniū reuelātibꝫ: apl's
ad eos ingredit dicēs eis. Rex me⁹ modo
vobis apparuerit ꝛ me clausis ianuis huc
adduxit vt sup̱ vos bn̄dictio mea fructifi
cet: habeatis carnis integritatē q̄ est oīm
regina v̄tutū ꝛ fruct⁹ salutꝫ perpetue: vir/
ginitas soror est angeloꝝ: possessio bonoꝝ:
victoria libidinū: fidei triūphus: expugna
tio demonū: eternoꝝ gaudioꝝ acquisitio.
hec ꝛ sil'ia illo referēte duo angeli apparue
runt dicētes eis. Nos sum⁹ angeli vobis
ad custodiā deputati. Si apl'i monita ser
uaueritis offerem⁹ deo oīa vota v̄ra. Eos
igit apl's baptisauit ꝛ de fide diligēter eos
docuit. Postmodū v̄o spōsa noīe pelagia
sacro velamine ꝯsecrata martyriū passa
est. Et spōsus noīe dionysius illi ciuitati

in ep̄m ordinat⁹. deinde cū Thomas in/
diam circuiret: multos sanauit debiles et
infirmos: multosq̄ conuertit ad dn̄m. Et
vna die ad p̄dicatōez ei⁹ baptisati sūt no/
uē milia viroꝝ exceptꝭ mulierib⁹ ⁊ puulis
¶ Qualiter beatus apl'us Thomas glo
rioso martyrio vitā cōsummauit. Ca. III.

Tertiū preconiuz beati
Thome dr̄ passio. Non recusa
uit pati ꝑ xp̄o quecunq̄ dura ⁊
exq̄sita supplicia Nā iratus ꝯ eū rex indie
ex eo ꝙ vxorem eius ⁊ vxorem Carisij co
gnati sui conuertit ad fidem: iussit afferri
ardentes laminas ferreas ⁊ apostolū sta/
re nudis pedibus sup eas: sz nutu dei ꝓti
tinus ibi fons erupit ⁊ eas extinxit. Tunc
rex eū in fornacē ardentē misit: q̄ sic refri/
gerata est vt die altera sanus inde exierit ⁊
illesus. Deductus tādē est vt sacrificaret
idolo. Flectens aūt genua dixit. Ego ado
ro sed nō idolū. Ecce adoro sz nō metallū
Adoro aūt dn̄m meū ihm xp̄m: in cuius
noīe p̄cipio tibi demon q̄ in eo latitas vt si
mulacrū ipm cōminuas: statim quasi ce/
ra liquefactū est. Tūc oēs sacerdotes mu
gitū dederunt. Pontifex aūt tēpli eleuās
gladiū apl'm transuerberauit. Alij ꝟo lan
ceis illū transfixerunt. Xp̄iani aūt corpus
eius tulerūt ⁊ honorifice sepelierūt. Anno
tn̄ dn̄i. ccxxx. corpus illud in Edessam ci/
uitatem trāslatū est Alexandro impato/
re ad Siriorū p̄ces h̄ faciente. In illa au
tē ciuitate nullus hereticus: nullus iude⁹
nullus paganus potest viuere: nec tyran/
nus aliq̄s ibi nocere. Postq̄ Abagarus
rex illius ciuitatis epl'am manu saluatoꝝ
scriptā accipere meruit: nā si qn̄ gēs aliq̄
ꝯ ciuitatē illā insurrexerit infans baptiza
tus sup portā ciuitatis stans epl'am illā le
git ⁊ ea die tā saluatoris scriptura q̄ȝ apo/
stoli Thome meritis hostes aut fugiunt
aut placanꝭ. Uerūtn̄ q̄uis longo tp̄e du/
rauerit nihilominus postea ciuitas illa ca
pta fuit a Sarracenis ⁊ ꝓphanata subla
to bn̄ficio ꝓpter abundantiā pctōꝝ. Igiꝭ
sicut fuit vnus ex duodecim Thomas in
hac pegrinatione: ita ⁊ nunc est vnus ex il
lis sedens sup sedem in glia regni celoꝝ:
quē deprecemur vt tua interuentione nos
xp̄o cōmendet. Qui est bn̄dictus ⁊ lauda
bilis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.
¶ Sermo XXXIX. de sancto Jacobo di/
cto iusto ⁊ minore filio Alphei ⁊ fratre do
mini nostri Jesu christi.

In memoria eterna
erit iustus. Uerba sunt Da
uid in psalmo. cxi. Ois glia
hoim iniquoꝝ cito extinguiꝭ
⁊ euanescet velut fumus: de quibus in ps̄.
dr̄. periit memoria eoꝝ cū sonitu. Iusti au
tē vt scribiꝭ Sapie. v. ca. in ꝑpetuū viuent
⁊ apud dn̄m est merces illoꝝ. Nā peracto
breui cursu huius labilis vite p̄mium su/
scipiūt eterne beatitudinis in qua oī ma/
lo semoto bonū oīe reperitur. Propterea
Dauid in ps̄. xxxvi. dicit. Iusti heredita/
bunt terrā. s. viuentiū. ⁊ inhabitabūt in se
culū seculi sup eā. Hinc beatus Jacobus
Alphei filius iusticie se totum accomoda
uit. Qui ꝓpterea nō solū exaltatus ē in re/
gno celoꝝ verū etiā in ecclesia militante a
cunctis fidelibus deuotissime honoratur.
Cum vero hodierna die immineat eius
festiuitas colendissima equum est vt eius
laudibus insistamus: de quo appropriate
dicunꝭ ꝟba ꝓposita: in q̄bus de iusticia il/
lius tria mysteria occurrūt cōtemplanda
¶ Primū dr̄ originationis.
¶ Scōm determinationis.
¶ Tertiū cōsummationis.
¶ Qualiter beatus Jacobus fuit in iusti
cia ⁊ sanctitate singularis: tū ꝓpter incli/
natione: tū ꝓpter exempluz xp̄i: tū propter
sanctificationē in vtero. Capitulū. I.

Primū mysteriū ꝯtem
plandū de iusticia beati Jaco/
bi diciꝭ originatiōis. In quo vi
dendū est vnde originē habuit iusticia sā/
cti Jacobi. Et sumitur iusticia large pro
ꝟtute vel sanctitate. Et ad h̄ dicimus ꝙ
tria fuerunt quasi principia radicalia iu/
sticie vel sanctitate eius.
¶ Primū fuit naturalis inclinatio.
¶ Scōm exemplaris speculatio.
¶ Tertiū specialis sanctificatio.
¶ Primū radicale p̄ncipiū iusticie ⁊ san/
ctitate beati Jacobi dr̄ naturalis inclina/

tio inclinabat quippe ipm ad ꝟtutes ipa
natura. ſꝫ vt id meliꝰ declaret̃. Querũt ple
riqꝫ. vtꝝ virtutes inſint homini ab ipa na
tura. Et loq̃mur de ꝟtutibus moralibus
ꝛ acq̃ſitis nõ aũt de infuſis ꝛ theologicis
Et ꝙ ſint a natura ꝓbari põt ex dictis ſã/
ctorũ ꝛ philoſophorũ. Inq̃t enĩ Bernar/
dus. nullũ viciũ naturale eſt: oĩs aũt ꝟtus
naturalis eſt. Et Damaſcenus in. iij. na/
turales ſunt in nobis ꝟtutes ꝛ equalit̃ in/
ſunt oĩbus. Et Augꝰ. in. iij. de libero ar/
bi. oĩe viciũ eo ipo ꝙ viciũ eſt cõtra natu
ram eſt. Et Tho ṗma. ij. q. lxiij. arguit ſic
Illud dr̃ nobis eſſe naturale qḋ ineſt nob
a natiuitate. Sed ꝟtutes q̇buſdam inſũt
a natiuitate. dr̃ enĩ Joh. xxxi. ca. Ab infã/
tia creuit mecũ miſeratio ꝛ de vtero egreſ
ſa eſt mecũ. Igit̃ virtus ineſt homĩ ab ipa
natura. Et Giraldus oddonis ſup. ij. ethi
corũ arguit hoc mõ. Natura nõ deficit in
neceſſarijs vt docet phus. Sꝫ ꝟtutes ſũt
homini neceſſarie quia ſine ipis nõ poteſt
aſſequi ſuũ finẽ. Sole, inq̇t Macrobius
de ſomno Scipionis faciũt ꝟtutes beatũ
Et Sene. ad Lucillũ ſola ꝟtus ad btãm
vitam, efficax eſt. Et Ariſto. in. vij. politice
felicitatẽ ſine ꝟtute impoſſibile eſt exiſtere
g̊ natura ꝓuidet homini de ꝟtutibus. con
triũ ad hec videt̃ ꝓbare poſſe. Nã Sene.
ad Lucillũ ait. nõ dat natura ꝟtutẽ ars ẽ
bonũ fieri Et Ariſto. i. ij. ethi. boni vl̃ mali
natura nõ ſumus. Ad hec illud qḋ eſt bo/
nũ a natura cõmune eſt oĩbus homĩbus:
ꝛ nõ tollit̃ ꝑ pctm̃ qꝛ etiã in demonibus bo
na nature manẽt integra. Sꝫ ꝟtus nõ in/
ẽ oĩbus hoĩbus ꝛ abijcitur ꝑ pctm̃ ergo nõ
eſt a natura. inſup ex his q̃ inſunt a natu/
ra nec laudamur nec vituꝑamur ſm̃ Ari
ſto. ij. ethicoꝝ: ſed ꝓpter ꝟtutes laudamur
ꝑ q̇bus virtuoſis reddit̃ honoꝛ. ergo ꝟtu/
tes non ſunt a natura. vt oĩs ceſſet ꝑplexi
tas audienda eſt rñſio Thome vbi ſupra
et Riccar. de media villa in ſuo. iij. diſtin.
xxxiij. Qꝫ circa ſcientias ꝛ ꝟtutes triplex
fuit opinio. ṗma fuit platonicorum ꝙ ſm̃
Dama. in tertio ſuo ca. xiiij. dicebãt ſcien
tias ꝛ ꝟtutes eſſe totaliter ab intriſeco: ita
ꝙ ꝑexiſterẽt in aĩa naturaliter. ſꝫ ꝑ diſcipli
nã ꝛ exerciciũ impedimẽta ſcie ꝛ virtutis
tollunt̃ q̃ adueniunt aĩe ex corꝑis grauita
te, ſic ferrũ clarificat̃ ꝑ limationẽ. Sed cõ
tra hanc opinionẽ eſt ꝯis philoſophia te/
nens cũ Ariſto. Qꝫ aĩa noſtra a ṗncipio ẽ
ſicut tabula raſa in qua nihil eſt depictũ.
Scḋa opinio fuit Auicen. qui dixit ꝙ ſciẽ
tie ꝛ ꝟtutes eſſent totaliter ab extrinſeco.
ſcꝫ ex influentia intelligentie agentis. Sꝫ
hec opinio ſtare nõ poteſt qm̃ ſic nullus ꝟ
tuoſus eſſet laude dignus. Tertia opinio
Ariſtotelis in. ij. ethicoꝝ quã ſequũt̃ theo/
logi. Qꝫ ꝟtutes inſunt homĩ ab ipa natu
ra ſm̃ aptitudinẽ nõ ſm̃ ꝑfectionẽ. Unde
Giraldus oddonis vbi ſupra ait. Qꝫ vir
tus eſt a natura ſicut ab inchoatiuo. qꝛ il/
lud qḋ ſe habet ad ꝟtutem in rõne cauſaꝝ
ṗmordialiũ eſt inchoatiuũ virtutis. Sed
nature aĩe ſic ſe habet ad ꝟtutem in rõne
materie ꝑfectibil' ꝑ virtutẽ. Itẽ i rõne ṗn/
cipalis forme inclinãtis ad virtutẽ tanq̃
ad ſequelã ſibi debitã: qꝛ natura aĩe natu/
raliter inclinatur ad felicitatẽ ſuã ꝑ virtu
tem acquiſibilem Tertio ſe hꝫ natura ad
virtutẽ in rõne cauſe efficientis: qꝛ efficit
illas oꝑationes ex q̇bus generatur virtus
qꝛ mediante ipa generant ꝟtutem. Quar
to ſe habet in rõne cauſe finalis. qꝛ natura
anime finis eſt ꝟtutis acquiſite. Ex quo
patet ꝙ natura aĩe ſe habꝫ ad ꝟtutẽ mora
lem aliquo mõ in rõne quadruplicis cau
ſe ꝛ per cõſequẽs ꝙ eſt eius inchoatiuum.
Secũdo dicit Giraldus ꝙ ꝟtus eſt a doc
trina tanq̃ ab excitatiuo ꝛ ꝓuocatiuo qꝛ
oĩe oſtenſiuũ homini qḋ ꝓuenit ex virtu/
te ꝛ mali ꝓuenientis ex vicio ꝛ iuris: ꝛ de/
biti: ꝛ naturalis legis q̇bus te neceſſariũ ẽ
viciũ euitare et ſequi ꝟtutẽ eſt excitatiuũ
ꝛ ꝓuocatiuũ hoĩs ad ꝟtutem: hoc ꝟo ſm̃
Ariſto. i. ethi. facit moralis doctrina Ter
tio ſicut ꝟtus eſt a natura tanq̃ ab incho
atiuo animi doctrina tanq̃ ab excitatiuo:
eſt a cõſuetudine tãq̃ a ꝑfectiuo: ꝛ ſic ſol
uuntur obiecta. Ad illud vero qḋ induce
bat̃ de natura ꝙ non deficit in neceſſarijs
dicendũ ꝙ non ſolũ ſequit̃ ex hoc ꝙ debeat
dare virtutẽ neceſſariã: ſꝫ ſufficit ꝙ dedit
oĩa neceſſaria ad ꝟtutẽ acquirendã: ſic nõ
dat panẽ neceſſariũ hũane vite ſꝫ dat oĩa
neceſſaria ad panẽ acquirendũ ſꝫ ꝓpter di
cta poſſet aliq̇s dubitare ſi virtus eſt a na
tura ſm̃ aptitudinẽ ꝛ diſpoſitionẽ ſiue in/

choatione. vñ est q in pluribus hoies cur
runt ad malũ. vñ. xij. q. i. c. i. dr ois etas pro
na est ad maluz ab adolescentia. Insuper
nec oes virtuosi inclinant eq̃liter ad singu
las v̓tutes p q̃bus dicit Aristo. i. ethicorũ.
multis q̃dẽ delectabilia aduersant ad in
uicem: qr nõ naturalia sunt. Et Terẽtius
quot hoies tot sententie: suus cuiq mos: ⁊
Horatius in ep̃lis. deniq nõ oes eadem
imitant amantq Et ouidius in li. de arte
amandi. Pectoribus mores tot sunt quot
in vrbe figure. Et Persius. Mille homi/
nũ species ⁊ rerũ discolor vsus. Velle suũ
cuiq est nec voto viuitur vno. Et Cicero
in li. de fato. In naturis hoim dissimilitu
dines sunt. Igit ex tanta diuersitate ⁊ ine
qualitate videt q v̓tutes nõ sint a natura
qm si sic esset oes ad illas eq̃liter inclina/
rent. Ad hoc ita pulchre rñdet Tho. vbi
supra. Qz aliq̃d dr eẽ hoi naturale dupli/
citer. Primo ex natura speciei. Secũdo ex
natura indiuidui. Illud eni qd conuenit
ei sm aiam rõnalem est ei naturale sm na
turã speciei eo q vnũqdq habz speciẽ sm
suã formã. Forma v̓o hois est aia rõnalis
Illud aũt qd cõuenit homini sm determi
natã corpis cõplexionẽ est ei naturale sm
naturã indiuidui. Indiuiduat nãq vnũ/
qdq sm materiã. licet ergo q̃ztum ad na/
turã indiuidui ex dispositione corpis aliq̃
sint dispositi vel melius vel peius ad quas
dam v̓tutes. Vñ vnus hz maiorẽ aptitu
dinẽ ad scientiã. alius ad fortitudinẽ. ali⁹
ad temperantiã ⁊ hmõi: tñ q̃ztum ad na/
turã speciei ad oes v̓tutes eq̃liter iclinant
inq̃ztũ in volũtate est q̃dã appetitus natu
ralis boni qd est sm rõnem. Sic ergo bea
tissimus Jacobus: rõne p̄ditus a natura
ipa cõmouebat vt vitã eligeret v̓tuosam.
Scdm radicale p̃ncipiũ iusticie ⁊ sancti/
tatis beati Jacobi fuit exemplaris specu/
latio: habuit q̃dem ante oculos exemplũz
saluatoris nři Jesu xpi qui de seipo dixit.
Joh. viij. ca. Ego sum lux mũdi qui sequi
tur me nõ ambulat in tenebris Fuit enim
Jacobus iste vnus ex duodecim ap̃lis ip/
sius iesu xpi vt patet Mat. x. ca. dict⁹ v̓o
fuit Jacobus minor ad differentiã Jaco/
bi zebedei q̃ lz nat⁹ posterior sit Jacobo al
phei: tñ vocatiõe fuit prior: videt eni illa po
ritas tpis quandã secũ trahere dignitatẽ.
Ob id põtifices maximi cũ de p̄dicatorũ
⁊ minorũ ordinibus insimul mentionẽ ali
quã faciũt sp p̄dicatorũ ordinẽ preponunt:
qr vt dicit glo. in ca. Quia ex eo. de pactis
li. vi. ordo p̄dicatorũ p̃us fuit ab eccl̃ia ap/
probatus q̃ ordo minorũ. Et sic in textu
sepius inuenimus p̄positã p̄dicatorũ ordi/
nem siue p̄dicatores vt pz in ca. quorũdã
de electione. li. vi. Ubi preponunt in lr̃a p̄
dicatores minoribus ⁊ minores heremita
nis. Idẽ habet in. ca. cũ ex eo. de excessibus
p̄la. ⁊ de p̃uilegijs in ca. ex his. Et i clemẽ
tina dudũ de sepulturis. Ad Jacobũ iam
redeũdo dicimus eũ minorẽ vocatũ nõ qr
minoris sanctitatis extiterit q̃ alter Ja/
cobus q̃ in sanctitate vt videbit ap̃lis ce/
teris est p̄pouendus. Nã vt plerique dicũt:
frater dñi noiatur ppter p̄rogatiuã ⁊ excel
lentiã sanctitatis ob quam p̄ ceteris ap̃lis
hierosolymis est ep̃us ordinatus vt scribi
tur. lxvi. di. in ca. porro. Uerũtñ sunt ⁊ alie
cause p̄ter istã: q̃bus ipe dñi frater est nun
cupatus: siue qr ex sorore v̓ginis erat nat⁹
siue qr xpo simillimus esse phibebat. Ob
qd iudei capere volentes xp̃m signũ petie
runt a iuda vt oscularet eũ ne decepti Ja
cobũ cepissent. hoc etiã testat Ignacius in
ep̃la ad Johem euangelistã sic dicẽs. Si
licitũ est mihi apud te ad hierosolyme par
tes volo ascendere vt videã illũ venerabi
lem Jacobũ q̃ cognominat iustus quẽ re/
ferunt xpo iesu simillimũ facie vita ⁊ mo/
do conuersationis ac si eiusdẽ vteri frater es
set geminus. Quẽ dicũt si videro: videro
⁊ ipm xp̃m sm oĩa corporis liniamẽta.
¶ Tertiũ radicale p̃uilegiũ iusticie beati
Jacobi dr specialis sanctificatio. vt enim
colligit ex dictis Hieronymi in li. de viris
illustribus ⁊ Egesippi q̃ fuit ap̃lorũ cõtem
poraneus fuit btũs Jacobus in vtero ma
tris sanctificatus. Ex qua sanctificatiõe
cõsecutus est mũdationẽ ab originali cul/
pa debilitationẽ fomitis ⁊ p̄seruationem
a pctõ mortali. Et licet dicatur q in morte
xpi omnes apostoli peccauerunt. Forte ab
ista generalitate Jacobus excipit. Nã vi
detur q fidem resurrectionis christi nũq̃
amiserit. Inquit eni Hieronymus in li. d̃
viris illustribus. Qz votum vouit se non

comesturū donec videret dn̄m a mortuis
surrexisse. Ipa aūt die resurrectiōis appa/
ruit ei dn̄s ac eis q̄ erant cum eo ⁊ dixit po
nite mensam ⁊ panem: deinde panē acci/
piens benedixit ⁊ dedit Jacobo dicēs: sur
ge frater mi comede: qꝛ filius hois a mor/
tuis resurrexit. Et hoc est qd̄ asserit Pau/
lus. p̄me ad Corĩ. xv. ca. deinde visus est
Jacobo. Cōcurrerūt ita in illo oīa tria pre
dicta ꝓpter q̄ iuste sancte mūdissimeqꝫ vi/
uere inuētus est. Cuiꝰ sanctitatē admira/
bilē explicabimus in sequēti mysterio.

¶ Qualiter beatus Jacobus fuit ꝟgo pu
rissimus q̄ carnē suā mortificauit ⁊ oratio
ni assiduus fuit. Capitulū. II.

SEcundū mysteriū con
templādū de iusticia beati Ja/
cobi dꝛ determinatiōis. vbi de/
terminādū est in quo precipue ipse iustus
⁊ sanctus fuit existimatus. Et dicimus ꝙ
singulariter in tribus.

¶ Primo in ꝟginitatis obseruatione.
¶ Scd̄o in carnis mortificatione.
¶ Tertio in orationis exercitatiōe.

¶ Primo q̄dem in ꝟginitatis obseruatio
ne vt ait Hieroꝰ. in libro de viris illustri/
bus Jacobus in perpetua virginitate per
mansit. In hoc sequens redemptorē mun
di q̄ virgo de ꝟgine nasci dignatus ē Nec
audiendi sunt illi q̄ virginitati detrahunt
asserentes illā aut nullius aut parui esse p̄
mij. qm̄ vt Hieroꝰ inquit in ep̄la ad filiā
Mauritij de cōmendatiōe virginitatis.
Quisq̄s pudicitiā aut nullius p̄mij aut
parui fore existimat: certū est illū aut igno
rare aut non voluntariū eius ferre laborē
Quisnā non cōsideret: ideo de virgine na
tū xp̄m vt virginitatis amplitudinem sic
mortalibus ostentaret. Hic Hieroꝰ ad fi
liā Mauritij vbi supra ait. Ut illustrius
ꝟginitatis meritum clareat ⁊ q̄ꝫ digna sit
deo manifestius possit intelligi illud reco
gitetur ꝙ dn̄s ⁊ saluator nr̄: cum ꝓpter hu
mani generis salutē hoīem dignaret̄ acci
pere nō aliū q̄ꝫ virginalē elegit vterū: ꝟgi/
nē habuit matrē: virgo mansurus: in se vi
ris: ⁊ in matre feminis: virginitatis p̄bu/
it exemplū. hec ille. Sed de virginitatis p̄
conijs alio loco copiosius disseremꝰ. ¶ Se

cundo beatus Jacobus iustus ⁊ sanctus
valde visus est in carnis mortificatione.
Nā vt Hieroꝰ refert li. de viris illustribꝰ.
Uinū ⁊ sicerā nō bibit: carnes nūq̄ꝫ come
dit. ferrū in caput eius nō ascendit: oleo nō
est vnctus: balneo non est vsus. Ex q̄bus
verbis apparet ip̄m in cunctis curā corpo
ris neglexisse. Faciebat q̄dem hoc ne leui
saltem maculare vita famine posset. Pec
cata nāqꝫ venialia ⁊ si charitatē nō extin/
guant illius tn̄ feruorem diminuūt Ideo
⁊ sancti viri adhuc in gr̄a cōfirmat. euita/
re illa totis viribus studuerūt. Et vt inq̄t
Tho. scd̄a scd̄e. q. xliij. ar. vij. ad vltimum
argumentū. Quāuis p pctm̄ veniale gr̄a
nō tollat̄ per quā est homi salus. inq̄ꝫtū tn̄
veniale disponit ad mortale: vergit in de/
trimentū salutis. Huius rei gr̄a queritur
a multis: an pctm̄ veniale sit cōmittendū.
vt ꝓximo subueniat̄: ne mortale incurrat̄.
Et vt refert Tho. q̄dam dixerūt ꝙ sic. Sꝫ
hoc implicat cōtradictoria. Si eni cōmit
tendū est iā nō est malū neqꝫ pctm̄. Nam
pctm̄ etiā veniale non potest esse eligibile.
Cōtingit tn̄ aliq̄d ꝓpter aliquā circūstan/
tiā nō esse pctm̄ veniale. qd̄ illa circūstan/
tia sublata pctm̄ veniale esset. Sicut ꝟbū
iocosum est pctm̄ veniale. qn̄ absqꝫ vtilita
te dꝛ. Si aūt ex causa rōnabili ꝓferat̄ non
est ociosum neqꝫ pctm̄. Quare si pctm̄ ve/
niale remaneret pctm̄ nō deberet fieri vt ꝓ/
ximus liberaret̄ a pctō mortali. diximus
ista vt exemplo beati Jacobi vnusquisqꝫ
q̄ꝫtū p̄ōt conet̄ cum dei adiutorio venialia
pctā effugere ac declinare. ¶ Tertio btūs
Jacobus iustus ⁊ sctūs ab oībus ꝓbatus
est ꝓpter orōnis frequentationē. Ut enim
tradit Hieroꝰ li. de viris illustribus. To
tiens in oratione genua flectebat vt calos
in genibus sicut calcaneos videretur hr̄e.
Ob nimiā aūt scītatē suā solus inter apo
stolos ꝑmittebat̄ in sctā sctōꝝ intrare. nō
q̄dem immolatiōis causa sꝫ orōnis. Tāte
etiā reuerētie in populo extitit. vt fimbriā
vestimenti eius certatim tangere cuperēt.
Hic primus inter ap̄los missam celebra
uit Hierosolymis. Uñ de ꝯse. di. i. ca. Ja
cobus. ita dꝛ Jacobus frater dn̄i cui p̄mū
credita ē hierosolomitana eccl̄ia: tradidit
nobis misse celebrationē. i ordinē celebrā

di misse. Qd nō est intelligendū de oībus misse solēnitatibus ꝛ ordinatiōibus. sꝫ de aliq̄bus. Qm̄ vt scribit Hugo li. ij. de sacramentis. Introitū in missa posuit. Celestinus. Gloria in excelsis deo. decreuit cōciliū. vt ponitur de cōse. di. i. ca. de hymnis Dn̄s vobiscū dr̄ ex antiquissimo vsu. Collectas ordinauit Greg⁹ ꝛ p̄r nr̄ Greg⁹. ꝛ sic a diuersis videnṫ diuersa ꝛ m̄lta addita.

¶ Qualiter beatus Jacobus ꝓpter veritatem quā p̄dicabat martyrio coronat⁹ ē. Capitulū. III.

Tertium mysteriū contemplādū de iusticia bt̄i Jacobi dr̄ ꝯsumatiōis. Consummata ē ꝑpe fuit dū violentā mortem ꝑ xp̄o nō horruit: de q̄ ꝯsideremus tria videlicet.

¶ Causam

¶ Penam.

¶ Vindictā.

¶ Primo consideremus de morte Jacobi violentā causaꝫ. Et hec fuit libera atq; publica p̄dicatio veritatis. Hec ē nāq; veritas quā ds̄ in nob̄ diligit. q2 ipe veritas ē ad Roma. iij. ca. Est aūt ds̄ veritas De hac inq̄t Esa. xxiij. ca. Qui loquiṫ veritatē in excelsis habitat. Et Sapiēs Sapie iiij. ca. Non contradicas ꝟbo ꝟitatis vllo mō. Hec ē q̄ ꝯsuetudini iure ꝑponiṫ. de q̄ Aug⁹ di. viij. ca. veritate ait. Cedat cōsuetudo veritati. Et eadē di. ca. Si cōsuetudinē. subdiṫ vsus q̄ veritati est ꝯrius esse abolendus est. Idē ꝯfirmaṫ in ca. q̄ ꝯtrem pta. ꝛ in ca. ꝯsuetudo. Hec est quā Zorobabel taꝫ amplissime cōmendauit corā Dario persaꝝ rege. Nā vt colligiṫ ex. iij. li. Hesdre ca. iij. dū ꝓposita fuisset corā Dario questio. Quid de tribus fortius videretur. Rege vino ꝛ muliere. Vnus r̄ndit ꝙ rex. q2 cū homo presit ceteris aīantibus rex p̄est hoī ꝛ ad nutū eius oīa disponunṫ Quidā alius ꝓtulit vinum eo ꝙ vinū animi fortitudinē superat. Zorobabel ꝟo mulierē vtroq; fortiorē asserunt. Nā regibus ꝛ his q̄ vitem plantant mulieres dn̄anṫ. Et ꝑ mulieribus hoīes cuiuscūq; status aīas ponere nō formidant. Sup hec autē oīa veritatē dixit esse fortiorē. quā oīs terra inuocat. celū bn̄dicit. ꝛ manet inetern̄ū.

Propter hanc aūt veritatē ꝑferenda hortatus est xp̄s discipulos. vt mori nō pertimesceret dixit eni Mat. x. ca. Nolite timere eos qui occidūt corpus. aīam aūt nō possunt occidere. Sed ve nobis nos sum⁹ in quos fines seculoꝝ deuenerūt. Ab omnibus ꝑ maiori p̄te veritas cōculcaṫ. Cūcta mendacijs. dolo fraude. deceptionib9: ꝛ falsitatib9 fedata cernunṫ. vbiq; adulationes. iusticiā ꝛ veritatē deijciunt. Nō est hec doctrina pħoꝝ Inquit Arist. iiij. topicorū. et. iiij. ethicorū. ꝑ se mendaciū prauum ꝛ fugiendū. veꝝ aūt ꝛ bonū ꝛ laudabile est. Sꝫ mundi redemptor veritatem nos excolere docuit. q2 ipe est veritas ꝛ vita. Hinc ꝛ bt̄us Jacob9 illā suo sanguine defendere nō recusauit. dū enim vt Egisippus refert. Judei requisiuissent eū vt ꝯ xp̄m p̄dicaret in die solenni pasce. ascēdēs supra pinnaculū tēpli voce magna r̄ndit. Quid me interrogatis de filio hoīs. Ecce ipe sedet in celis a dextris summe ꝟtutis. viuos ꝛ mortuos iudicare venturus. Que verba ꝛ similia iudeos in tantū leserunt. vt exclamātes dicerēt. O o ꝛ iustus errauit: interficiamus eū. ¶ Scd̄o consideremus de morte Jacobi penā. Statim q̄dem ascendentes iudei p̄cipitauerūt eum deinde lapidauerūt. Ipe vero sup genua ꝓcumbens dicebat. Rogo dn̄e dimitte eis q2 nesciunt q̄d faciunt. Quidam ꝟo sacerdos exclamauit parcite queso q̄d facitis ꝑ nobis hic orat iustus quē lapidatis. Tūc vnus particam fullonis arripiens valido ictu caput eius impetijt ꝛ cerebrū excussit Taliq; martyrio migrauit ad dn̄m. Anno trigesimo ep̄atus eius. Sepultusq; est ibidē ꝓpe templū. Cū aūt ꝓplus mortē ei⁹ vindicare ꝛ malefactores capere ac puniret vellet, ꝓtinus aufugerūt. ¶ Tertio cōsideremus de morte Jacobi vindictā. Nā iudei ꝓpter h̄ pcc̄m ꝛ p̄ncipaliꝰ q2 xp̄um occiderūt diuina vltione ꝑcussi fuerūt q̄rū desolationē ac destructionē ciuitatis narrauimus in tractatu de timore iudicioꝝ dei. Nūc ꝟo sufficit intellexisse q̄ntū beat⁹ Jacobus deo celi fuerit beatus quē in hoc seculo tot virtutibus pollere fecit in futuro eterno bona donauit. Ad quos nos ꝑducat dementia xp̄i. Qui est bn̄dictus ꝛ lau

dabilis in secula seculoꝝ Amen.

¶ Sermo. XL. de laudibus fidei xp̄iane: q̄ verissima ꝓbaꝛ extra quā nullus conse/qui potest eternā salutē. In festo sanctoꝝ Philippi ⁊ Jacobi recitandus.

In me credite. Verba sunt redemptoris nostri Joh. xiiij. ca. q̄ in euāgelio p̄sentis solēnitatꝫ: decepti pleriqꝫ a suo debili puissimoqꝫ ingenio nolūt acceptare illa q̄ d̄s nobis sua benignitate reuelauit. Reputāt q̄ppe stultū fore ac satis leue si credāꝛ pure ⁊ simpliciter altissima fidei xp̄iane mysteria. Cōtra quos loquiꝛ scp̄tura ostēdēs q̄ꝫ sit laudabile quāqꝫ vtile ⁊ meritoriū credere diuinis absqꝫ inq̄sitione curiosa vel ꝯdictione. Scribiꝛ nanqꝫ Geñ. xv. ca. Credidit Abraā deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiam. Et. ij. Paraꝉ. xx. ca. Credite in dn̄o deo vr̄o ⁊ securi eritis. Et Ecci. ij. ca. Qui timetis deū credite illi ⁊ non euacuabiꝛ merces vr̄a. Et ad Roma. x. ca. Corde eni credi ad iusticiā. Et Marci vltꝫ. ca. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. q̄ ꝟo nō crediderit cōdemnabitur. Et. Joh. i. ca. Dedit eis ptātem filios dei fieri his q̄ credunt in noie eius. Et. iij. ca Sic d̄s dilexit mūdū. vt filiū suū vnigenitū daret. vt omis q̄ credit in illū nō pereat sꝫ habeat vitā eternā. Et. vij. ca. Qui credit i me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluēt aque viue. Et. viij. ca. Si nō credideritis moriemini in pctō vr̄o. Et. xi. ca. Qui credit in me etiā si mortuus fuerit viuet Et. xx. ca. Beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt. Et vltꝫ. ca. Credentes vitā habeatis in noie eius Et Luce. ij. ca. Elisabeth a sp̄ūsancto mota dixit immaculate virgini. Beata q̄ credidisti. Et lꝫ ista sufficerent ad extinguendam neq̄ciā hoim elatoꝝ. verūtamē ostendemus in p̄nti s̄mone fidei nr̄e clarissimā veritatē. Hāc p̄dicauerunt Philippus ⁊ Jacobꝰ apl'iqꝫ ceteri. hāc didicerūt a xp̄o. hāc deniqꝫ ꝓprio sanguie defenderūt. Neqꝫ dari pōt alia fides p̄ter istā in qua sperari posset eterna salus. Una inq̄t textus in ca. firmiter. de sum. trini. ⁊ fi. ca. est fidelīū vniuersalis eccl'ia: extra quā nullus oino saluaꝛ. Et apl'us ad Eph. v. ca. ait. Unus d̄s vna fides q̄ scꝫ credit xp̄m deū ⁊ hoiem de ꝟgine natū saluatorē mundi. Qꝰ aūt ista fides verissima sit et indubita ꝓbare possumus triplici rōne.

¶ Prima d̄r mundialis acceptatiōis.

¶ Scd̄a passionalis tollerationis.

¶ Tertia diuinalis magnificatiōis.

¶ Qꝫ fides xp̄i vera sit ostendiꝛ eo q̄ mūdus totus illā acceptauit mediante p̄dicatione apostoloꝝ: quod fieri nō potuisset absqꝫ virtute dei ⁊ miraculis euidētibus Capitulū. I.

Prima ratio qua ꝓbaꝛ q̄ vera est fides christi d̄r mundialis acceptatiōis. Non enim absqꝫ ꝟtute dei fides ista acceptata fuit in toto terraꝝ orbe. a populis. a philosophis a regibus ⁊ impatoribus. Clarū quippe ē q̄ ante p̄dicationē apl'oꝝ mundus totus supstitionibus varijs noxijsqꝫ erat immersus. Et vt in s̄mone scd̄o huius opis diximus. Alij colebant ꝓ deo celestia corpora. Alij elementa insensibilia Alij corruptibiles hoies ac mortales. Alij bestias ⁊ serpētes. Alij deniqꝫ idola vana surda ⁊ muta. Ob qd̄ ⁊ innumera flagicia perpetrabant atqꝫ ritus detestabiles obseruabant. Nā vt inq̄t Eusebius panphili. li. i. de euāgelica p̄paratiōe. Perse matres ꝓprias nephandis nuptijs cognoscebāt. Scite carnibus vescebanꝛ humanis. Masagete ⁊ derbices ꝓpinquos ⁊ affines suos senectute cōfectos miserrimos putātes interficiebant imolando: ip̄os idolis: deniqꝫ comedebant. Tibareni seniores suos viuos p̄cipitabant. Et vt tradūt Manethus historicus Egyptiꝰ ⁊ Apollodorus. ⁊ Philo qui fenicū scripsit historiā. Et Dionysius alicarnasea vir Romane historie ac italice peritissimus. ita pater vnicū filiū ⁊ dilectū. mater filiā demoni tāqꝫ ouē sacrificabant. Oia tñ ista ⁊ similia p̄dicatione apl'oꝝ penitus sunt deleta. Omissis autē ceteris. Nōne Philippus apl's Scitarū gentes ad xp̄m ꝯuertit. Ip̄e q̄dē illis euāgeliū xp̄i ꝑ annos. xx. feruentissime p̄dicauit. Ubi quatuor miranda fecit. Primo draconē expulit. nā cū aīal illud imma/

nissimū sub statua martis lateret: indeq̧
exiuisset interfecissetq̧ filium pontificis ⁊
duos tribunos: iussu beati Philippi in lo
cū desertū descendit. nulliq̧ de cetero no/
cuit. Scđo idoluz martis ꝯfringi iussit ⁊
loco eius crucē xpi erexit quā oēs fideliter
adorauerant. Tertio oēs morbidos flatu
draconis ꝑfecte sanauit: ⁊ illis tribus mor
tuis vite beneficiū restituit: q̄ omnes cre/
diderunt in xp̄m ⁊ baptizati sunt. Quar/
to heresim ebionitarꝫ q̄ carnem xp̄i fanta/
sticā dogmatizabant extinxit. Erant autē
illi due filie sacratissime ṽgines per quas
dn̄s multos ad fidē conuertit. Notandū
tn̄ hoc loco ꝙ fuit alius Philippus vnus
ex septē diaconibus de quo scribit̃ in acti/
bus apl'orꝫ. de quo dicit Hiero⁹ in marti/
logio ꝙ octauo idus Julij signis ⁊ virtuti
bus inclitus apud cesaream requieuit: iu
xta quē filie eius tres tumulate sunt: nam
q̄rta apud ephesum requiescit. Primus ḡ
Philippus ab isto differt. q: iste fuit apl's
iste diaconus. Ille quiescit apud Jeropo/
lim Iste apud cesareā. Ille habuit duas
filias ꝓphetissas. Iste q̊ttuor. lz historia ec
clesiastica videat̃ dicere ꝙ fuit Philippus
q̄ habuit quattuor filias ꝓphetissas. Sed
in hoc magis Hiero. est credendum. De
Philippo itaq̧ apl'o ita scribit Ambrosi⁹
in li. de vita ⁊ obitu sanctorū. Philippus
gentilibus p̄dicat xp̄m: barbarasq̧ gētes
vicinasq̧ tenebris ⁊ mari oceano ꝯiūctas
ad scientie lumen fideiq̧ portum deducit
demū in Jerapoli frigie ꝓuincie vrbe cru
cifixus: lapidatusq̧ obijt simulq̧ cū filia/
bus suis ibi requiescit. Diximus iam cō/
uersionē Scitarꝫ aliarꝫq̧ gentiū factā pre
dicante Philippo apostolisq̧ ceteris. Qđ
vtiq̧ sine deo adiuuante ꝑfici minime po
tuisset. vt eni scribit̃ Marci vlt̃. ca. Apo/
stoli p̄dicauerunt vbiq̧ dn̄o cooperante ⁊
sermone cōfirmante sequētibꝫ signis. Nō
confirmasset deus illorū sermonē: neq̧ si/
gna fuissent secuta: nisi fides quā predica
bant vera fuisset. Propterea Aug⁹. li. xxij
de ciuitate dei. inq̄t tria esse magna ⁊ ſm
naturā incredibilia. Primū est xp̄m dei fi
lium de virgine natum passum ⁊ in cruce
mortuū atq̧ in sepulchro positū: resurre/
xisse tertia die: ⁊ quadragesima postq̧ sur

rexit ad celos ascēdisse. Dum philosophi
stoici: Epicuri ⁊ reliqui audiebant Athe/
nis Paulum ista p̄dicantem. Aliqui dice
bant eū semiuerbiū. id est seminatorē ver/
borum. Alij vero addebant: annūciatorē
nouorꝫ demoniorꝫ. id est nouarꝫ scientiarū
videt̃ esse. vt dr̄ Act. xvij. ca. Scđm ma/
gnū ⁊ incredibile est totum mundū credi
disse illud primū. Nam vt patz oēs natio
nes relictis supstitionibus idolatrie credi
derunt in xp̄m. Qđ etiā cōfirmari potest:
q: roma abiecta idolatrie spurcicia: xp̄m
confessa est, ⁊ vsq̧ in p̄sens illū crucifixum
adorat. Neq̧ vt quidā aiūt indocta plebs
suasioni apostolorꝫ consensit. q̄nimo ⁊ phi
losophi clarissimi ⁊ ciues honoratissimi ⁊
reges ⁊ principes ac sapiētissimi viri xp̄m
sunt venerati. Tertiū magnū ⁊ ſm natu
rā incredibile ē mūdū totū p̄mū incredi/
bile credidisse: predicatione apostolorū q̄
neq̧ pollicebantur temporalia bona: neq̧
voluptati fauebant. neq̧ vitā tēporalē tu/
endam dicebant. Sed p̄dicabant mundi
contemptū: passionū tollerantiā: ⁊ mortis
violente desideriū: nō in pulchritudīe ⁊ ele
gantia orationis: non vi armorꝫ populos
attraxerunt: vt crucifixo Jesu xp̄o diuinū
exhiberent honorē. O res ad modum stu/
pēdissima. O inuicta ṽtus oīpotētis dei
duodecim simplices hoīes a xp̄o electi: po
tuerunt in oīnes nationes ⁊ ꝓpl'os veritatē
euangelicā dissemiare Aut igit̃ miracu
lis ⁊ signis fidem quā p̄dicabant vt infi/
deles illā acciperent confirmauerunt. Et
sic apparet ꝙ in eis tanq̧ fidelibus nūciis
eterne vite effluxit diuina gr̄a. Aut si abs/
q̧ miraculis id fuit effectū ⁊ h̄ vtiq̧ mira
culū ꝑmaximū erit cēsendū. vt simplici ꝑ/
suasioni apl'orū crediderit totus mūdus
rem p̄mam tam grandē ⁊ vt predictuz est
ſm naturam incredibilē. Sed quidā in/
sensati obijciunt nob̄ ꝙ si ideo ē vera fides
christi: quia ab oīnibus nationibus fuit su
scepta: pari modo dicere possumus ꝙ se/
cta Magumethi iam quasi vbiq̧ dilata
fuerit a deo ⁊ per consequens Magumie/
thani possunt sperare futurā salutem. Ad
hoc rn̄demus. Primo q: secta illa ml'ta cō
tinet stulta ⁊ irrationabilia ⁊ p̄ter illa que
vitā Magumethanorꝫ voluptuosā ⁊ bru

talē ostendūt: id maxime est attendendū:
videlicet ꝙ illoꝝ btitudo adhuc in volu/
ptate finieẜ. Nā vt asserunt; ꝑmisit ds ser/
uātibus legē Magumeth paradisum. i.
hortū deliciaꝝ aquis ꝑterfluentibus irri/
gatū: in quo sedes habebunt ꝑpetuas nec
frigore aut estu aliquo affligenẜ: oibus ci/
boꝝ vescenẜ generibus. Sericis vestimē
tis oīs coloris induenẜ: ⁊ ꝟginibus specio
sissimis coniungenẜ. In delitijs oibus ac/
cubabunt. quibus angeli pincernaꝝ more
cū vasis aureis ⁊ argenteis ministrabūt.
offerentes eis vinū lac ⁊ mel dicentes. co/
medite ⁊ bibite in leticia. Tria nanqꝫ flu/
mina. s. lactis ⁊ mellis ⁊ vini optimi aro/
matici eos habere dixit Magumeth in
paradiso; ⁊ ꝙ angelos pulcherimos sunt
visuri adeo magnos ꝙ ab vno oculo āge/
li vsqꝫ ad celū sit spaciū vnius diei. Con/
tra quas fatuitates inqͭt Auicenna. ix me
taphisice. ca. vij. lex nr̄a quā dedit Magu
methus oñdit dispositionem felicitatis et
miserie q̄ sunt ẜm corpus. Sꝫ est alia pro
missio q̄ apprehendiẜ ab intellectu. Seq̄/
tur Sapientibus multo magis fuit cupi
ditas ad consequendū hanc felicitatē q̄ꝫ
corꝑm. q̄ q̄ꝫuis dareẜ eis tn̄ nō attenderūt
nec appreciati sunt eā cōparatione felici/
tatis q̄ est coniuncta ꝑme veritati. Scđo
lex illa multo veneno cōmixta est. Nā asse
rit i suo alcorano Magumeth. ꝙ moyses
fuit ꝓpha magnus. sꝫ xp̄s maior ⁊ sūmus
ꝓphetaꝝ natus ex maria ꝟgine ꝟtute dei
absqꝫ hois semie. Sed venenū immiscuit
qꝛ xpm nō vere passum nec vere resurrexis
se dixit. sꝫ aliū quendā hoiem sibi similem
h̄ egisse vel passum esse docuit. Tertio ip
se maxim⁹ fuit deceptor q̄ rudes ꝑplos fa/
cile ꝑuertere potuit. Nā secutus Epicu/
ri doctrinā cū finxisset multa falsa sibi cre
dentibus indulget oēm lasciuiā. De epi/
curo q̄ ꝑpe sic ait Lactātius li. iij. diuinaꝝ
insti. Epicuri disciplina mlˀto celebrior sꝑ
fuit q̄ꝫ ceteroꝝ. nō qꝛ veri aliq̄d affert sꝫ qꝛ
multos ad populare nomē voluptatis in
uitat. Nemo eni nō in vicia ꝓnus est. Pre
terea vt ad se multitudinē ꝯtrahat. opposi
ta singulis q̄busqꝫ moribꝫ loquiẜ desidio/
sum. Vetat lr̄as discere: auarū populari
largitione liberat. ignauū ꝓhibit accedere
ad rēpublicā. pigrū exercere. timidū mili/
tare. hec ille. Pari mō Magumeth sequē
tibus illū ad luxuriandū ⁊ fornicandum
liberā licētiā largiẜ. Fuit aūt tꝑe Bonifa
cij quarti ⁊ Heraclij imꝑatoris ex gente
arabū q̄ vt aiunt consilio cuiusdā Sergij
monachi apostate mlˀta calliditate ⁊ astu
cia decepit arabes. deinde vsqꝫ ad tꝑa nr̄a
nescimus q̄ iudicio dei maximā orbis ꝑ/
tē corrupit. Cui nihil efficati⁹ efficere pos
sum q̄ꝫ sua deliramēta q̄ in libris sarrace/
noꝝ inueniunẜ descripta. In alcorano q̄p
pe Magumethus ait. Laus eius sit qui
transire fecit seruū sub vna nocte ab orato
rio bellaꝝ q̄ est domus Mecque vsqꝫ ad
oratoriū remotissimū q̄ est domus sancta
in hierlˀm quā bn̄ diximus. Expositio hu
ius sentētie est in li. q̄ dꝛ arabice halmae/
ris qđ latine interpretaẜ in altū ascendere
Et iō vulgariter diciẜ scala Magumeth
Ibi induciẜ magumeth q̄ de se loquēs di
cit ridēdas ac detestādas fatuitates. Pri
mo ꝙ cū dormiret ⁊ in lecto iuxta vxorē in
Mecqua in arabia apparuit ei Gabriel
angelus ⁊ dixit ei. Surge ⁊ veni post me.
cūqꝫ surrexisset ⁊ venisset ad portā domus
vidit ꝙ gabriel tenebat ꝑ habenas quan/
dā bestiā cui nomen erat Alborath q̄ erat
grandior asino ⁊ habebat faciē hois: ⁊ cri
nes de perlis ⁊ pectus de smaragdo: cau/
dā de rubino oculos clariores sole: pedes
⁊ vngulas ad modū camele. Sellā ꝓcio/
sam d̄ perlis ⁊ auro. Et erat ista bestia cir
cūdata angelis q̄ custodiebāt eā. Et cum
dixisset āgelus Magumeth ascēde ⁊ eq̄/
ta bestia stare nolebat. Cui dixit anglˀus.
Alborach sta in pace. qꝛ nūq̄ꝫ talis hō eq̄/
tauit suꝑ te nec eq̄tabit. Tunc bestia inter
rogauit. q̄s est iste. ⁊ gabriel rn̄dit. Hic ē
Magumeth dei nūci⁹ ⁊ ꝓpheta magnus
vt hec audiuit bestia stetit ⁊ Magumeth
equitauit ⁊ gabriel tenuit sibi scādile siue
staffam. Scđa fatuitas ꝙ alborach cōfe/
stim ire cepit cito ⁊ suauiter. ⁊ passus eius
ita magni erāt ꝙ inter vnū passum ⁊ aliū
erat tātū spacij quātū possit hō lōgius ꝓ/
prijs oculis respicere a remotꝫ. Tertia fa
tuitas ꝙ sic associat⁹ ab angelo ꝑuenit ad
tēplū in hierlˀm. ⁊ inuenit ibi oēs ꝓphetas
stantes ibi, q̄s ds fecerat exire de sepulcris

vt honorarēt ipm Magumeth: qui salu/
tauerūt eū gaudētes ꝛ amplexātes. Quar
ta fatuitas ꝙ exeūtes templū angelus ostē
dit ei quādā scalā que durabat a terra vs/
ꝗ ad pmū celū ꝛ erat gradus illius de la
pidibus preciosis ꝛ angeli circūdabāt eā.
Tūc gabriel dixit illi. Ascēde magumeth
ꝛ ascēdit: ꝛ gabriel ꝛ alij angeli associabāt
eū. Cūqꝫ ascēdisset inuenit in via vnū an/
gelū ita magnū ꝙ tenebat caput suum su/
pra celū ꝛ pedes eius in abyssum. Et erat
factus ad modū galli: cui deus ostēdebat
qñ erat orandū: nā veniebat ad eū quedā
vox de celo dicēs Tu creatura que deo es
obediens lauda deū. Et mox ille angelus
dicebat alta voce. Benedicatur deus rex
sanctissimus. quo dicto: galli ꝗ sunt in ter/
ra cātabāt. Quinta fatuitas ꝙ vidit quē/
dā aliū angelū cuius medietas erat ignis
ꝛ medietas nix: nec ignis destruebat niuē
nec ecōtra. ꝗ etiā laudabat deū orās ꝙ sic
in eo cōiunxerat ignē ꝛ niuē sic cōiungeret
corda gentiū que ipi deo essent obediētes.
Sexta fatuitas ꝙ puenit ad celū lune qꝺ
erat totū ferreū. Et cū pulsaret gabriel ad
portā venit quidā angelus ita magnus ꝙ
ipe hēbat in lōgitudinē spaciū itinere ho/
minis p mille annos ꝛ tādē in latitudine.
Et portis apertis ab isto angelo Magu/
meth intrauit. Septima fatuitas ꝙ cū in
trasset ibi vidit angelos ꝗ habebāt facies
hoim ꝛ corpora ad modū vaccarū ꝛ alas
ad modū aqlaꝝ. Et erāt i numero septua/
gita milia capita. Et quodlibet caput se/
ptuaginta milia cornua. Et quodlibꝫ cor
nu septuaginta milia nodoꝝ: ꝛ inter vnū
nodū ꝛ aliū erat spaciū itineris hōis p q̄/
draginta annos. Et in quolibet predicto/
rū capitū erant septuaginta milia facies.
Et q̄libet facies habebat septuaginta mi
lia ora. Et qꝺlibet os septuaginta milia
linguas: ꝛ quelibet ex illis linguis sciebat
septuaginta milia loquelas. ꝛ laudabant
deū septuaginta milibꝫ horis i die. Octa/
ua fatuitas ꝙ peruenit ad ȝm celū qꝺ erat
eneū inde ad tertiū qꝺ erat argēteū postea
ad quartū qꝺ erat aureū. Et in hoc vidit
septuaginta milia angeloꝝ: ꝗ omēs habe
bāt facies aqlarū. Et q̄liber ala habebat
septuginta milia pēnas. ꝛ q̄libet pēna ha
bebat in lōgitudine septuaginta milia cu
bitoꝝ. Nona fatuitas ꝙ postea puenit ad
quartū celū qꝺ erat totū de perla: ꝛ hꝫ vidit
vnū angelū ꝗ totus erat de igne: ꝛ habe/
bat lxx. milia brachia. Et quolibet septua
ginta milia manus. Et in qualibet manu
septuaginta milia digitos. Deinde venit
ad sextū celum quod erat de smaragdo: et
ad septimū qꝺ erat de rubino. Et tandeꝫ
ad octauū qꝺ erat de topazion: ꝛ hic inue
nit deū ꝗ dixit qualiter elegerat eū ꝛ ordi/
nauit ei legē ꝛ oia q̄ debebat facere. Et tā
dē rediit p eandē viā vsqꝫ ad finem scale ꝛ
equitauit Alborath ꝛ venit ad domū suā
ꝛ inuenit vxorē suaꝫ in lecto q̄ dormiebat:
narrauitqꝫ ei oia q̄ gesta fuerāt. Ecce qua
libus figmētis diabolicis vsus est magu/
meth: in quibꝫ nil cōgruū: nil rectū: nil ra/
tionabile: nil deniqꝫ verisimile inuenitur.
Sed ꝛ fidei nostri decora mysteria. hone
stissima ꝛ vera ac rationabilia sunt. Nam
vt inqt Scotus in plogo pmi libri senten
tiarū. Quid rationabilius q̄ꝫ deū sup oia
diligere ꝛ pximū sup seipm. De deo autēꝫ
nil credimus qꝺ aliquā impfectionē im/
portat: imo q̄cq̄d de illo dicimus attestat
pfectioni diuine: sicut patꝫ de trinitate pso/
narū de incarnatione verbi ꝛ huiusmodi.
Ob qꝺ Augꝰ. li. ij. de ciui. dei. c. xxviij. ait.
Nihil turpe aut flagiciosum spectādū imi
tādūqꝫ pponitur vbi veri dei aut precepta
mādātur aut miracula narrātur: aut do/
na laudātur: aut beneficia postulāt. Quic
q̄d igit magumeth fecit vt sua secta reci/
peret malicia ꝛ dolo cōpleuit. Nō sic apli
de quibꝫ iā predictū ē: ꝙ tpalia bona om/
nino spernēda: vita detestāda: sequēda v
tutes desiderādāqꝫ futurā vitā fua serūt.
Qꝫ vera est fides xpi ex eo ꝙ pro illiꝰ con/
fessione tot hoīes ꝛ mulieres mortē violē
tā forti animo tulerūt. Ca. II.

Secunda ratio qua pro
bat ꝙ vera sit fides xpi dr̄ pas/
sionalis tollerationis. Pro ista
q̄ppe tot milia miliū vtriusqꝫ sexus mar/
tyrū pati vsqꝫ ad mortē cōstantissime vo/
luerūt. In quibꝫ tria sunt cōsiderāda.

¶ Primū est numerositas.
¶ Scōm bonitas.

¶ Tertiū nouitas.
¶ Primū qđ est cōsiderandū in his qui ꝓ
xp̄o martyriū passi sunt: dr̄ numerositas.
Nā si pauci essent fortassis q̄s diceret illos
fuisse delusos. Sȝ quō illos numerare va
lebimus cū ꝑsecutio xp̄ianorū facta fuerit
ꝑ orbē a tot imperatoribꝫ successiue. Nam
vt inq̄t Aug⁹. li. xviij. de ciui. dei. Quidā
voluerūt decē fuisse ꝑsecutiōes eccl'ie. Pri
ma fuit Neronis. Secunda Domiciani.
Tertia Traiani. Quarta antonini. Qui
ta Seueri. Sexta Maximini. Septima
Decij: Octaua Valeriani. Nona Aure/
liani. Decima Diocleciani ⁊ maximiani.
Sub q̄bus innumerabiles viri ⁊ mulie/
res ꝓ cōfessione fidei exq̄sitissimis crucia/
tibꝫ afflicti: mortē forti aīmo tulerūt. Et vt
refert Hiero. in martilogio. Tempe dio/
cleciani ⁊ maximiani intra vnū mensem:
decē ⁊ octo milia xp̄ianoꝝ martyrio coro/
nati sunt. Si igitᷣ in ore duoꝝ vel triū te/
stiū stet oīe ỽbū. vt dr̄ Deutro. xix. c. Et
matthei xviij. Et extra de testibꝫ ca. licet.
Quātomagis standū erit veracissimo te/
stimonio sctōꝝ martyꝝ. Propterea inquit
Hiero. in q̄stionibꝫ ad heluidiā. Trium/
phus dei ē passio martyꝝ: ꝓ xp̄i nōie cruo/
ris effusio ⁊ inter tormenta letitia. Cū em̄
q̄s viderit tāta cōstātia stare martyres at
q̄ȝ torqueri: ⁊ in suis cruciatibꝫ delectari:
odor notitie dei disseminatᷣ in gētibꝫ ⁊ sub
dit tacita cogitatio ꝙ nisi verū esset euāge
liū nūq̄ȝ sanguine defenderetur. ¶ Scōm
qđ est cōsiderādū in his q̄ ꝓ xp̄o martyriū
passi sunt dr̄ bonitas. Nō em̄ erant vicioꝝ
amatores aut tēperaliū bonoꝝ auidi: q̄n
vt apparet vitā ꝓpriā cōtemnabāt. Jō su/
specti esse de mēdacio aut falsitate nō pos/
st. Nā vt inq̄t Lactā. li. i. diui. insti. Volū
tas fingēdi ac mētiēdi eoꝝ ē q̄ opes appe
tūt. q̄ lucra desiderāt. q̄ res ꝓcul a sanctis
viris fuit. Et vt ait Hiero. ad pāmachiū
Si iocando passi sunt credātᷣ iocādo locu
ti. ¶ Tertiū qđ ē ꝯsiderādū in his q̄ ꝓ xp̄o
passi sunt: dicitur nouitas. Nam nō erant
a teneris annis educati i fide xp̄i: sȝ ꝓ ma
iori ꝑte multi ex eis nouiter ad fidē ꝯuer/
si. letissimi ad martyriū ꝯuolabāt. Hoc āt
fieri nō potuisset absq̄ȝ interiori auxilio di
uine grē: ⁊ exterioribꝫ signis miracalis ac

reuelatiōibꝫ q̄ Corneli⁹ tacitus negare nō
audēs q̄ gētilis erat: xp̄ianos genus ma/
leficū appellauit Sȝ reuera oīa illa nō ma
leficio imo dei ỽtute fiebāt Quisnā nō mi
retur Tiburtiū ⁊ Valerianū nobiles ro/
manos i gētilitate nutritos a Cecilia vir
gine ad h̄ inductos fuisse: vt mortē ꝓ xp̄o
subire nō formidarēt. Quid ỽ romano di
cemus q̄ dū semꝑ idola coluisset miliciāq̄ȝ
exercuisset. a beato Laurētio martyre ba/
ptizari poposcit. Dū em̄ iussu decij Lau/
rētius scorpionibꝫ cedebatᷣ is roman⁹ cla/
mādo dixit. O Laurēti video añ te iuue/
nē pulcherrimū stantē ⁊ mēbra tua cū lin
theo extergētē. adiuro te ꝑ per dn̄m nō me
derelinq̄s sȝ festina me baptizare Solut⁹
ỽo laurētius ⁊ in custodia reclusus hypo/
lyti Romanus afferēs vrceū cuȝ aqua ad
pedes laurētij ꝓcidit: ⁊ sacrū ab eo bapti/
sma suscepit. Qđ vbi Decius cōperit: fu
stibꝫ iussit eū cedi deiñ decollari. hipolyt⁹
ipse insuper q̄ carceres custodiebat a btō
Larētio cū oīm sua familia baptismū su/
scepit. Qui postq̄ȝ Laurētij corpus sepeli
uit: venit in domū suā: vt ei⁹ legēda narra
tur. ⁊ dās pacē ỽuis ⁊ ancillis suis oēs sa/
cramēto altaris qđ Justinus p̄sbyter ob/
tulerat ꝯmunicauit. Post qđ apposita mē
sa priusq̄ȝ cibū sumerēt: venientes milites
eū rapuerūt ⁊ ad cesarē adduxerunt: Cui
Decius. Nunq̄d tu magus effectus es q̄
corp⁹ laurētij sepelisti Cui hipolitus Hec
feci nō q̄si magus sed vt xp̄ianus. Cōtra
que tyrānus deseuiēs fecit eū faustibus ce
di: ⁊ pectinibꝫ laniari. Et eū inter tormēta
semꝑ xp̄m cōfiteretᷣ Decius oēm familiaȝ
eius adduci fecit: iussitq̄ȝ cōcordiā de xp̄o
loquētē q̄ nutrix erat hipoliti tādiu plum
batis cedi quousq̄ȝ spm̄ emisit. Tandem
hipolitus cū oīm familia extra portā tibur
tinā adductus fuit: vbi in cōspectu hipo/
liti oīm capita amputata fuerūt. Hipoli/
ti ỽo pedes ad colla indomitoꝝ equoꝝ li/
gati sunt: atq̄ȝ sic ꝑ cardos ⁊ tribulos tam
diu tractus ē donec spm̄ exhalauit. Eoruȝ
aūt corꝑa Justinus presbyter rapuit ⁊ iu/
xta corp⁹ sancti laurētij sepeliuit. Si omia
huiusmodi vellemus exp̄mere: lōgissimis
ꝑfecto ỽmonibꝫ foret vtendū. Sed pauca
hec q̄ cōmemorauimus ita dicta sunt: vt

appareat veritas fidei: quã illis tẽporibus cõfiteri nil aliud erat: nisi dira supplicia ꝛ mortẽ exq̃rere. Et tñ vt prediximus innumerabiles qñ̃modo sunt inuẽti: q̃ martyres torquebãtur: relicto gẽtilitatis errore publica voce xp̃ianos se asserẽtes: ad mortẽ vltro tẽdebãt.

Qꝫ fides xp̃i vera esse ꝓbatur ex eo ꝙ deus illã cõtinuis miraculis magnificat etiam tẽporibꝫ nostris. Ca. III.

TErtia ratio quã probatur ꝙ vera sit fides xp̃i: dr̃ diuinalis magnificatiõis. Magnificata q̃ppe ẽ fides ista ab oĩpotẽti deo in operibus miraculosis. Et antiq̃s dimissis: ꝓferamus ea q̃ quotidie oculis nostris ꝓspicimus q̃ in tribꝫ generibꝫ distingui possunt.

¶ Primũ dicit̃ ordinationis.
¶ Scõm scaturitiõis.
¶ Tertiũ conditiõis.

¶ Primũ genus miraculorũ q̃ q̃tidie videmus dr̃ ordinatiõis. Nã q̃ baptismi lauacro sunt regenerati odore quodã suaue ab infidelibus distinguũtur. Ipsi ṽo infideles q̃ nõ sunt baptizati fetore quodã intollerabili deturpant̃. Testor deũ ꝛ angelos eius: ꝙ dũ semel Brundusij peccatoris dolorẽ incurrissem. Quidã medicus iudeus nõ vocatus ad me venit. q̃ cũ plurimũ intrauit cellulã in qua iacebã in lectulo: fetore suo ita turbauit stomachũ meuꝫ: vt viderer euomere velle oĩa viscera ꝛ intestina: nec quiescere potui donec a me licenciatus discessit. Quid plura. Audiui ego a q̃ꝑplurimis ꝛ fidedignis. ꝙ in castello sctĩ petri ꝓpe Rhodũ qd̃ milites sancti Johis hierosolymitani tuẽtur: sunt canes ferocissimi q̃ in die ligant̃. in nocte ṽo soluũtur et extra castellũ liberi dimittunt̃ hi si xp̃ianũ aliquẽ inueniũt nullã ei mollestiã inferũt. Si ṽo aliquẽ tur cũ aut saracenũ reperiũt latratibus ꝛ morsibꝫ vsq̃ ad mortem insequunt̃. Ex odoratu q̃ppe xp̃ianos ab alijs discernũt. Sed nõ est omittẽdũ qd̃ experimur de sanctorꝫ reliquijs: in quibꝫ tãta est odoris fragrantia vt merito cõfiteri cogamur ossa illa felicia sic a deo reseruata. cũ suis animabꝫ tandẽ glorificãda. ¶ Scõm genus miraculorꝫ dicit̃ scaturitiõis. Vtiq̃ ẽm naturã fieri nõ possunt vt ex aridis ossibus ꝛ inanimatis: liquor profluat indesinẽter qd̃ tamẽ fieri negare nõ possumus. Nam ꝛ si nõ oĩm tñ multorꝫ sctõꝝ corpora mãna scaturiũt. Sic sctĩ Nicolai apd̃ barũ. sctĩ Andree apd̃ Amalfiã. sctĩ Mathei apud Salernũ. ¶ Tertiũ genus miraculorꝫ dr̃ cõditiõis. Vñ est hec cõditio ĩ ṽo ligno crucis vt in igne ꝓiectũ ꝛ si inflãmetur nũq̃ tñ cõburat̃ si ponat̃ ĩ aqua nõ natet: sꝫ submergatur nisi ex miraculo dei. De spina corone dñi adhuc a plerisq̃ accepi: ꝙ rhodi in pasceue floret. De colũna q̃ est in sctõ Petro ĩ vrbe maxima testimonio de visu referre possumus: ꝙ ibi vexati a demone liberãtur. Aiũt q̃daꝫ illã esse in q̃ dñi ihs ꝓdicabat in tẽplo ĩ hierl'm quiescere solebat. In Apulia ꝓpe puliganũ est eccl'ia in qua corpus sctĩ Viti requiescit: ĩ qua illi q̃ morsũ rabidorꝫ canũ timent interire absq̃ vlla medicina liberãtur. In ciuitate Brundusij reſuatur adustũ corpus sancti Theodori martyris cũ veneratiõe et deuotione populi. Tempore ṽo siccitatis cũ processionibus ꝛ letanijs corpus illud extrahitur: ꝛ sepissime ĩmo eodem die pluuia de celo descẽdit. Sunt ꝛ alia multa huiusmodi in religione nostra xp̃iana: ꝓpter que merito dicere possumus. ꝙ non est alia natio tã grandis que habeat deos appropinquãtes sibi sicut adest nobis deus noster. Igitur letẽtur fideles qui credunt in xp̃m: quia nõ ambulant in tenebris: sꝫ habebunt lumen vite. in presenti per gratiam: ꝛ in futuro per gloriam sempiternã Amen.

Sermo XLI. de singulari electiõe sancti Matthie qua ad apl'atũ assumptus est.

ANnumeratus cũ vndecim apl'is. Scribũt̃ hec ṽba Act. i. c. ꝛ in ep'la hodierne festiuitatꝫ. Cupiẽtes laudibꝫ beati matthie insistere bene ẽ vt illius electionẽ q̃ ad apl'atũ fuit assumptus perscrutemur. de ipa q̃ppe copiose loq̇t̃ ep'la pñs: in q̃ m'lta pulcra ꝛ notabilia cõtinent̃ In oibus tñ q̃ ibi ponunt̃ matthie sctĩtas eximia demonstratur. Ipse ẽm apl'atum obtinuit nõ aliqua elatiõe cõmotus sꝫ ob

aplis orantibus ꝛ deo reuelante vocatus
Id circa vt ista om̄ia deuotius meditari
possimus tria mysteria de electiõe huius
apli beatissimi ꝓponimus cõtemplãda.
¶ Primũ dicitur causalitatis.
¶ Scðm qualitatis.
¶ Tertiũ vtilitatis.

Qualiter ꝓpter peccatũ desperatiõis Ju/
das damnatus fuit: ꝛ d̃ grauitate peccati
desperationis. Et cur apli locũ iude volue
rũt cõplere. Caplm. I.

PRimum mysteriũ con
tẽplandũ de electiõe Mathie
dicitur causalitatis. Fuit nãq̧
talis electõis causa vt numerus duodena
rius aploꝝ impleret. Nam ex casu ꝛ p̃ua/
ricatione Jude vndeci tm̄ remãserãt apli
Sed vt pars ista melius intelligatur. tria
erũt hic dubia declarãda.
¶ Primũ quare iudas dãnatus fuit.
¶ Scðm vtꝝ desp̃atio sit maximũ pctõꝝ
¶ Tertiũ cur apli numerũ duodenarium
voluerũt cõplere.
¶ Pro p̃mi dubij explanatiõe sciendũ q̧
multa fuerũt grauissima pctã Jude. Pri/
mũ fuit peccatũ ingratitudinis. Nã xp̃s
fecit eũ suũ discipulũ ꝛ aplm sibiq̧ fami/
liarẽ: cui multã benignitatẽ ostẽdit. Ipse
ꝟo illũ ip̃e ꝓdidit Sz q̃dã h̃ oritur difficul/
tas. An iudas fuit electus a xp̃o. Nã Lu.
c. vi. ait. Vocauit scz xp̃s discipulos suos ꝛ
elegit duodeci ex ipsis quos aplos nomi/
nauit. Et inter istos enumeratur iudas io/
hãnis ꝟo ca. xiij. xp̃s dixit. Beati eritis si
feceritis ea: nõ de omibus vobis dico ego
scio quos elegerim. vbi videtur dicere q̧ nõ
elegisset iudã Ad qd̃ dicẽdũ. q̧ iudas ele/
ctus fuit ad aplatũ ꝺm tẽpus. Et hoc dici
tur Lu. vi. c. vbi sup̃. sed nõ fuit electus ad
finalẽ gratiã ꝛ gloriam. Et hoc exp̃mitur
a xp̃o superius Joh. xiij. ca. Si q̃s ꝟo vlte
rius quereret Cur xp̃s elegit iudã ad apo
stolatũ quẽ sciebat futurũ ꝓditorẽ. Rñde/
mus q2 tũc fuit idoneus. Vñ sicut nõ debu/
it intermittere creationẽ luciferi ꝛ aliorũ
quos sciebat fore dãnãdos: ita nec assum/
ptionẽ istius ad aplatum. Insup xp̃s id
fecit vt nobis exemplũ patiẽtie daret: dũ
iudam tollerauit ꝛ illi tanta beniuolentie
signa ondit. Scðm peccatũ iude fuit aua
ritia. quia vt dicitur Johis. xij. c. Fur erat
ꝛ loculos habẽs. Fecerat ip̃m xp̃s conser/
uatorẽ elemosynarũ q̃ sibi donebãtur. Ille
ꝟo furto surripiebat decimã partẽ vt qui/
dam dicũt. Et ideo ꝓ decima parte quã i
vnguẽto amiserat ꝓ triginta denarijs do/
minũ vẽdidit. Tertiũ peccatũ iude fuit ꝓ
ditio q2 xp̃m signo osculi tradidit. nam vt
d2 Matth. xxvi. c. dedit signũ his q̃ xp̃m
capere volebãt dicẽs. Quẽcũq̧ osculatus
fuero ip̃e est tenete eũ. Quartũ peccatũ iu
de fuit p̃sumptio q2 p̃sumpsit osculari fa/
ciem illã in quã desiderãt angeli prospice/
re. Quitũ peccatũ iude fuit simulatio. dũ
dixit. Aue Rabi. cum tamen illi mortem
procuraret. Sextũ peccatũ fuit obduratio
q2 nullo obsequio: nullis blãdicijs: nullis
cõminationibus voluit a suo malo ꝓposi/
to resistere. Septimũ peccatũ fuit desp̃e/
ratio: q2 abiens laqueo se supẽdit. hoc vno
solo perfecta fuit damnatio iude. Si enim
nõ desperasset ꝛ penitentiã veram egisset:
vtiq̧ post tot cõmissa flagitia: post tot enor
mia mala: post tot nephãda facinora: dei
fuisset misericordiã consecutus. O inesti/
mabilis pietas benedicti dei: displicẽt illi
quecũq̧ peccata. sz sup oĩa desperationem
abhorret. Et summo hic desperationẽ quã
cõcomitatur impenitẽtia finalis. ꝓbamus
qd̃ dicimus. nã Hiero. ad Rusticũ mona
chũ inq̄t. Nihil sic offendit deũ sicut cor im/
penitens. Solũ desperatiõis crimẽ est qd̃
veniã consequi nõ põt. Et Leo papa d̃ pe.
di. iij. ca. inter oĩa. iudã sic aloq̄tur Scele/
ratior omnibus o iuda. ꝛ infelicior extitisti
quẽ nõ penitẽtia reuocauit ad dñm: sz de/
speratio traxit ad laqueũ. ¶ Scðm dubiũ
fuit vtꝝ desperatio sit maximũ pctõꝝ: Ad
qd̃ rñdet Tho. scða scðe. q. xx. q̧ peccata q̃
opponũtur ꝟtutibus theologicis sunt ꝺm
suũ genus alijs peccatis grauiora. Cum
ꝟtutes theologice habeãt deũ pro obiecto
peccata eis opposita importãt directe ꝛ p̃n
cipaliter auersionẽ a deo. In quolibet aũt
peccato mortali p̃ncipalis rationali ꝛ gra
uitas est ex hoc q̧ auertit a deo Si em̄ esse
posset conuersio ad bonũ cõmutabile sine
auersiõe a deo: q̃uis eẽt iordinata nõ esset
pctm̃ mortale. Et ideo illud qd̃ p̃mo ꝑ se

habet auersionē a deo est grauissimū inter
peccata mortalia. Uirtutibus aūt theolo
gicis opponūtur infidelitas: odiū dei ⁊ de/
speratio. Inter q̄ odiū ⁊ infidelitas si de/
sperationi cōparētur inueniētur fm se qui
dem. i. fm rationem ꝓprie speciei grauiora
Infidelitas eñ prouenit ex hoc: ꝙ homo
ipsam dei veritatē nō credit. Odiū dei ꝓ/
uenit ex hoc ꝙ volūtas hōis ipi diuine bo
nitati cōtrariat̄. Desperatio aūt ex hoc ꝙ
hō nō sperat se bonitatē dei ꝑticipare. Ex
quo patet ꝙ infidelitas ⁊ odiū sunt cōtra
deū fm ꝙ in se est. desperatio aūt fm ꝙ eiꝰ
bonū participat̄ a nobis. Uñ maius pec/
catū ē fm se loquēdo nō credere dei verita
tem vel odire deū ꝙ̄ nō sperare cōseq̄ gra/
tiā ⁊ gloriā ab ipo. Sed si cōparet̄ despe/
ratio ad ista duo ex parte nostra: sic despe/
ratio est periculosior: q2 ꝑ spē reuocamur
a malis: ⁊ introducimur in bona ꝓsequen
da: ⁊ ideo sublata spe ī effrenata hoīes la/
būtur vitia ⁊ a bonis operibꝫ retrahūtur.
Unde glosa suꝑ li. Numerorꝝ ait. nichil ē
execrabilius desperatiōe: quā q̄ habet ⁊ in
generalibꝫ huius vite laboribꝫ: ⁊ qđ prius
est in fidei certamine constantiā ꝑdit. Et
Isid. li. de sūmo bono ait. Perpetrare fla/
gitiū aliqđ mors aīe est: sed desperare est
descēdere in infernū. hec ille. Peccato ita/
q̄ desperatiōis iudas obrutꝰ ⁊ ab aposto/
latu cecidit ⁊ hereditate celesti priuatus ē
¶ Tertiū dubiū fuit Cur cadēte iuda vo
luerūt apl'i ꝑ electionē Mathie numerū
duodenariū cōplere. Ad qđ rñdemus ꝙ
apl'i xp̄i debebant esse duodecī ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpter electionē.
¶ Scđo ꝓpter predicationē.
¶ Tertio propter figurationē.
¶ Primo ꝓpter electionē. Nam xp̄s elege
rat duodecim vt predictū est. ergo cadēte
iuda numerꝰ ille vacuus remanebat. Et
sicut in natura nō datur vacuū: ita nec in
ecclesiastica ierarchia siue in eccl'a trium/
phante siue militante. Propterea cadente
lucifero ⁊ ceteris angelis eū sequētibꝫ suc/
cessit loco eorꝝ humana natura. Iđ Augꝰ.
in Enchiridion ait. illđ qđ ponit̄ in ij. Sē
tentiarꝝ. di. x. Superna hierl'm mater nostra:
ciuitas dei: nulla ciuiū suorꝝ numerositate
fraudabitur: aut etiā vberiore fortasse co/

pia regnabit. Neq̄ eñ numerū imundorꝝ
spirituū nouimus: in quorꝝ locū succeden
tes filij catholice matris que sterilis appa
rebat in terris in ea pace de qua illi cecide/
runt sine vllo tp̄is termino ꝑmanebūt: hec
ille. Sic a simili in locū a xp̄o preordinatū
a quo iudas ceciderat: aliq̄s aliꝰ erat repo
nēdus. Scđo apl'i debuerūt esse duodecī
ꝓpter predicationē. Nā ipi ꝑdicaturi erāt
fidē trinitatis in q̄ttuor partes mundi scꝫ
orientē: occidentē: meridiē: ⁊ septētrionem
multiplicatio aūt ter in quattuor cōstituit
duodecim. fm etiā Ptolomeū in ij. quadri
partiti. Duodecim sunt prouintie ꝑncipa
les mundi: circa mediū habitationis: fm
ꝙ sunt duodecim signa celi. Tertio apl'i
debuerunt esse duodecim ꝓpter figuratio/
nem. nam numerus iste in veteri testamē/
to fuit multipliciter figuratus. Prima fi/
gura fuit in duodecim ducibus. de quibꝫ
dixit deus abrae. Super hismael exaudiui
te. Ecce benedicā ei ⁊ augebo ⁊ multipli/
cabo eū valde: duodecim duces generabit
⁊ faciā illū in gentē magnā. Isti duces fi/
gurarūt apl'os q̄ duxerūt nos ad eū. Se/
cūda figura fuit ī duodecim patriarchis
filijs iacob et patribꝫ totius popl'i a iacob
descēdentibꝫ: quorꝝ noīa ponūt̄ Geñ. xlix.
ca. Isti apl'os duodecim ꝑsignarūt: quia
ipsi fuerūt precipui filij dñi nostri iesu xp̄i:
quodā speciali dilectionis munere: qui pa
tres vocari possunt totius populi xp̄iani.
Tertia figura fuit in duodecim fontibus
aquarꝝ de q̄bus dicit̄ Exo. xv. ca. Uene/
rūt filij israel in helim: vbi erāt duodecim
fontes aq̄rū. Apostoli nāq̄ fontes fuerūt
de quibꝫ hausta fuit aqua sapiētie saluta/
ris. Quarta figura fuit in duodecim vitu
lis oblatione in dedicatiōe altaris post cō
pletū tabernaculū de q̄bus scribitur. Nu/
meri. vij. ca. Hi figura fuerūt apl'orꝝ q̄ ob/
tulerūt dño corpora in martyrio ad eccle/
sie catholice dedicationē. Quinta figura
fuit ī duodecī exploratoribꝫ missis a moy/
se ad explorandū terrā promissionis. sicut
habet̄ Nume. xiij. Apl'i tanq̄ vere contē/
platiui ⁊ ꝑ ꝯtēplationē iuerūt ꝑmi ad pa/
triā celestē vt dicerēt id qđ ponit̄ ad Phi/
lipē. iij. c. Nostra conuersatio in celis est.
Sexto figura fuit in duodecī viris qui de

mandata dñi tulerūt duodecim lapides
de medio iordanis alueo: qñ iordanis cō/
uersus fuit retrorsum sic̄ scribit̄ Josue iiij.
ca. Hi presignarūt apl'os q̇ portarūt duo
decim articulos in simbolo ab eis cōposi/
to. Septima figura fuit in duodecim leū/
culis in throno Salomonis de quibus fit
mentio iij. Regū. x. ca. Hi apl'os denota/
bant q̇bus a deo dictū fuit. Math. xix. c.
Sedebitꝫ sup thronos duedecī iudicātes
duodecim trib9 israel. Octaua figura fuit
in duodecim bobus sustinētib9 mare ene/
um. vt ptꝫ iij. Regū vij. c. Apl'i quidā fue/
rūt p̄mi ministri baptismi qd̄ p mare ene/
um figurari potest. q̇b9 dixit xp̄s Math.
vlt. ca. Euntes baptizate oēs gētes. No/
na figura fuit in duodecim iugis boū: in
q̇bus arabat heliseus. vt scribit̄ iij. Regū
xix. c. Heliseus figurat xp̄m q̇ interpreta/
tur deus meus saluator q̇ erat agruꝫ suū
id est ecclesiā duodecim apl'is quoꝝ etiaꝫ
apostolicā vitā sua det alios accipe p imi/
tationē dicēs Math. xi. ca. Tollite iugū
meū sup vos. Decima figura fuit in duo/
decim prophetis q̄ recte cōuenit apl'is qui
fuerūt p pl'hete noui testamēti. Numerus
insup duodenarius celebratus fuit a Ro/
manis q̇ acceperunt a grecis legē duodecī
tabularū sicut nos accepimus ab apl'is le
gē duodecim articulorū fidei. Nā vt nota
tur. ff. de origine iuris in ij. §. exactis Ro/
mani miserūt decē viros ad grecos pro co
pia illaꝝ legū habēda: que vocātur leges
duodecim tabularū. Igit̄ a spū sctō edocti
apl'i moti fuerūt: vt videbimus ad electio
nem Mathie: vt sic in eis esset numerus
duodenarius perfectus.

Qualiter singularis fuit et sancta electio
Mathie respectu eligētiū: respectu mo/
di eligendi: respectu electi. Ca. II.

SEcundū mysteriū cō/
templandū de electione Mat
thie dicit̄ qualitatis. In quo vi
debimus qualiter electio illa fuit debite iu
ste z sctissime celebrata: triplici respectu.
¶ Primo respectu eligentiū.
¶ Scd̄o respectu modi eligendi.
¶ Tertio respectu electi.
¶ Primo inquaꝫ fuit debite celebrata re/
spectu eligentiū. Electores eñ fuerūt ma
gne auctoritatis: q2 fuerunt apl'i qui sunt
principes mundi. ianitores ecclesie: z iudi
ces seculi. Ad ipsos z nō ad alios specta/
bat talis electio: q̇ ad hāc perficiendā con/
sulte vt apparebit cōuenerūt. Nam vt in/
quit sanctus Bonauen̄. i suo. i. di. xi. Sic̄
quattuor fuerūt cōcilia principalia patrū
de quib9 dicit̄ xv. c. Canones. ita quatuor
fuerūt cōcilia apl'oꝝ in p̄mitiua ecclesia.
Primū fuit ad electionē Mathie. Se/
cundū ad electionē septē diaconoꝝ. Act.
vi. ca. Tertiū ad nō imponēda legalia gē
tibus Actu. xv. ca. Quartū ad tollerāda
legalia ad tēpus. Ac. xv. c. ¶ Scd̄o electio
illa fuit debite celebrata respectu modi eli
gendi. Inchoata quidē fuit ab exhortatōe
salutifera: dū petrus apl'oꝝ p̄nceps exur/
gēs in medio vbi erat turba hoīm fere cē/
tum viginti dixit. Uiri fratres oportet im
plere scripturā: quā predixit spūssanctus
p os Dauid de Juda. q̇ fuit dux eorū. qui
cōprehēderūt iesum. q̇ cōnumeratus erat
in nobis. z sortitus est sortē ministerij hui9
Et accipit̄ hic sors pro parte s̄m Nico. de
lyra. Et hic q̇dē possedit agrū. i. possideri
fecit de mercede iniq̇tatis. Quia triginta
denarios q̇bus inique vendiderat xp̄m: ī
tēplo proiecit. Ex quib9 principes sacerdo
tū emerūt agrū p sepultura peregrinoꝝ vt
habet̄ Math. xxvij. c. Alij aūt dicunt q̄
iudas fuit ibi sepultus et sic possedit agrū
illū. Sed vt dicit Nico. de lira hoc nō est
verisimile: q2 principes sacerdotū erāt in/
tenti circa mortē xp̄i p curādā: ppter quod
nō ita cito emerūt agrū illū. Nec etiā ager
ille empt9 statim fuit p sepultura disposit9
z sic videt̄ fuisse tp̄s inter mediū. Judas
autē eadē die qua p iecit argenteos videt̄
se suspendisse: ppter qd̄ expositio p̄ma me/
lior videt̄. Sequūtur verba Petri. Et su/
spensus scꝫ iudas crepuit medius. z diffu
sa sunt oīa viscera eius. Et notū factū est
oībus habitantib9 in hierusalē scꝫ enorme
factū iude: ita vt appellaret̄ ager ille ligua
eoꝝ Ageldemach. hoc est ager sanguinis
Sciendū hoc loco s̄m Nico. de lira. q̄ ille
due dictiones ageldemach: agrū sangui/
nis in latinū significātes: nō sunt pprie he
braice: sed magis syriace. Tamen lingua

hebraica ⁊ syriaca sunt valde propinque vt
dicit hiero. in plogo alegatō. Judei autē
notabiliter litterati magis vtebantur lin/
gua syria ⁊ hebraica. vnde ⁊ libri eoꝝ qui
sunt extra bibliā: pro magna parte scripti
sunt in syro idiomate litteris tñ hebraicis
qđ de facili potest fieri: qꝛ lr̄e hic ⁊ ibi sunt
eiusdē numeri ⁊ soni: differētes tñ in cara/
cteribus. Subdidit petrus. Scriptū est
eñ in libro psalmoꝝ. fiat habitatio eorū
deserta: ⁊ nō sit qui inhabitet in ea. Et epi
scopatū eius accipiat alter. Notādū ꝙ v̄/
bum illud fiat habitatio eoꝝ deserta. poni
tur ps. lxviij. Et illud qđ seq̇tur. Ep̄atum
eius accipiat alter. scribit̄. c. viij. vterqꝫ tñ
ps. intitulat̄a Dauid tāqꝫ ab auctore. Cō
iunxit autē petrus istas duas auctoritates
simul: qꝛ loquūtur de pena ꝓ morte xp̄i in
flicta. p̄ma loq̇tur de pena sacerdotū mor
tē xp̄i procurantiū. In penā enim mortis
xp̄i templū ⁊ ciuitas hierusalē fuerūt de/
structa ꝑ Romanos ⁊ sacerdotes partim
interfecti ⁊ partim captiuati. Et hoc ē qđ
p̄dixit Dauid. Fiat cōmemoratio. i. habi
tatio eoꝝ deserta Si ꝟo loq̇tur de pena iu
de proditoris. ⁊ hoc est qđ dicit. Ep̄atum
eius accipiat alter. Cōclusit itaqꝫ petrus
dicēs. Oportet ḡ ex his viris q̇ nobiscum
sunt cōgregati oīm tp̄e quo intrauit ⁊ exi/
uit inter nos dn̄s iesus incipiēs a baptis/
mate Johānis vsqꝫ in diē qua assumptus
est a nobis testē resurrectōis eius nobiscū
fieri. vnū ex his. Et statuerūt scꝫ elegerūt
duos. Joseph q̇ vocabat̄ barsabas qui co
gnominatus est iustus. ⁊ Matthiā ſm
aliquos iste barsabas fuit ille: q̇ cū paulo
ad apostolatū assumptus fuit. de quo fit
mētio Act. xiij. c. Sed Nico. de lira super
i. c. ⁊ iiij. ca. Actuū ap̄loꝝ asserit aliū fuisse
Nā iste cognominatus est barsabas. Ille
ꝟo barnabas: Iste barsabas fuit filius al
phei. ⁊ sic de galilea oriūdus. Ille ꝟo bar
nabas dr̄ cyprinus. i. de cypro natus. de q̄
mētionē facit Hiero. in li. de viris illustri
bus. Cōsequēter ap̄li ꝓsecuti sunt electio/
nē Matthie cū orōne deuota. Nā orātes
dixerūt. Tu dn̄e q̇ corda nosti oīm ostēde
quē elegeris ex his duobꝫ: vnū accipe loco
ministerij hui⁹ ⁊ ap̄latus: de q̄ p̄uaricatus
est iudas vt abiret in locū suū: ⁊ dederunt

sortes eis. Quidā dicūt vt Hiero. ⁊ Be/
da. ꝙ hee sortes tales fuerūt quales ille q̄/
rū in lege veteri creberrimus vsus erat. de
q̇bus scribit̄ Prouer. xvi. Sortes mittun/
tur in sinū: sed a dn̄o tēperātur. Ex quo in
quit Nico. de lira. Qđ vti sortibus ē ex va
rio euentu seu dispositione alicuius rei sen
sibilis ꝓposite determinare aliqđ dubiū vl̄
incertū. Sicut ex festucis ꝓpositis: ꝑ hoc ꝙ
aliq̇s accipit breuiorē vel lōgiorē: seu in ꝓ/
iectione taxilloꝝ ꝑ hoc ꝙ aliq̇s ꝓijcit plu/
ra vel pauca pūcta. vel ex consimilibꝫ ali/
quod dubiū inter hōies determinat̄. Et
si h̄ fiat ad alicui⁹ rei diuisionē inter hoies
vt ꝑ hoc d̄terminet̄ q̇s: quā partē accipiat
vocat̄ sors diuisoria. Si āt h̄ fiat ad ali/
q̇d determinate agendū: vocat̄ sors cōsul/
toria. Si ꝟo fiat vt p̄cognoscat̄ aliqđ futu
rū ꝯtingens vt inq̇t Tho. scd̄a scd̄e. q. xcv.
ar. iij. vocat̄ sors diuinatoria: vti sorte diui
soria licitū est dūmodo nō absit ibi aliqua
sup̄stitio. puta inuocatio demonis vel ex/
pectatio euentus rei ab influētia planeta
rū ⁊ similia Sortibus ꝟo cōsultorijs ⁊ di
uinatorijs maxime in electionibꝫ p̄latorū
ecclesie abstinēdū est. vt scribit̄ xxvi. q. ij. c.
nō statim. ca. hi qui. c. nō exēplo. Et de sor
tilegijs ꝑ totū. nec obstat quia in electione
Matthie vsi sunt sortibus. Quia vt ait
Beda. priuilegia paucoꝝ cōmunē legem
nō faciunt. Et ap̄li in hoc moti fuerunt ex
familiari cōsortio sp̄ūs sancti ⁊ sine aliqua
sup̄stitione. ¶ Tertio fuit illa electio debi/
te celebrata respectu electi qui fuit Mat
thias rectus: simplex: probus: mūdus: iu/
stus: inocēs: impollutus. Cecidit eñ sors
super illū. Et fact⁹ ē. xij. ap̄ls impleuitqꝫ
numerū illū. Notādū hoc loco ꝙ dionisi⁹
q̇ fuit pauli discip̄lus videt̄ aliud sentire d̄
sorte illa q̄ʒ ceteri. Ait nāqꝫ sic i li. Eccl̄. ie
rarchie de diuina sorte q̄ sup matthiā ceci
dit. alij q̇dā alia dixerūt nō religiose sic ar/
bitror. Meā āt intētionē ⁊ ip̄e dicā. videt̄
eñ mihi elōq̇a diuina sortē noīare theartí/
cū q̇ddā donū d̄mōstrās illi theartico cho
ro: a diuīa electōe susceptū: h̄ ille. In q̇bꝫ
v̄bis inuit ꝙ illa sors nihil aliđ fuit nisi q̇/
dā splēdor ⁊ radi⁹ sup matthiā diuit⁹ emis
sus: ꝑ quē ip̄e ostēdebat̄ in ap̄lm assumēd⁹
Sed re vera esse potest vtrumqꝫ: ⁊ ꝙ ap̄li

vbi sunt sortibus ne a lege discreparent in
qua summus sacerdos sorte querebat. Et
ꝙ radius emicuerit sup̄ Matthiā. Qui
apostolicā dignitatē cū tanta deuotiōe ac
intentione recta tam ex parte sui ꝗ̄ ex par
te aploꝝ fuit assecutus O ꝗ̄ mirabilis est
tēpoꝝ hoꝝ cōditio. O ꝗ̄ deflendus eccle
sie status. O ꝗ̄ lugenda xp̄iane religiōis
iactura. qm̄ dignitates ecclie ꝗ̄ sepe cōfe-
rūtur indignis: nihil vtiqꝫ est ꝙ magis of
ficiat ecclesie dei: ꝗ̄ ꝙ indigni assumūtur
prelati ad regimē animarū. Sed de h̄ sa-
tis dictum est in sermone de ambitione in
quadragesimali nostro.

Qualiter beatus Matthias predicauit
constāter veritatē euāgelicā sequentibus
signis ob quā martyrij coronā accepit.
Capitulum. III.

Tertium mysteriū con-
templandū de electione Mat-
thie dicitur vtilitatis. fuit nāqꝫ
electio illa ꝛ assumptio vtilis ꝓpter tria.
¶ Primo propter veritatis predicationē.
¶ Scd̄o ꝓpter miraculoꝝ operationē.
¶ Tertio ꝓpter martyrij tollerationē.
¶ Primo fuit vtilis assumptio Mathie
ad apostolatū ꝓpter veritatis euāgelice p̄-
dicationē. Nam predicauit euangeliū xp̄i
in Macedonia ꝛ ī Judea de quo sic scri-
bitur in quadā legēda: q̄ treueris inueni-
tur. Mathias de tribu iuda ꝛ in ciuita-
te bethleem illustri prosapia oriūdus fuit
Qui litteris traditus omnē in breui legis
et prophetaꝝ scientiā apprehēdit. lasciuiā
quoqꝫ abhorrēs pueriles ānos morū ma-
turitate vincebat. Informatus quoqꝫ ani-
mus eius ad virtutē. vt esset ad intelligē-
tiam abilis: ad misericordiā facilis: in pro
speris nō eleuatus in aduersis constans: ꝛ
in trepidis satagebat: vt qd̄ sensu percepe
rat opere cōpleret: ꝛ oris doctrinā manus
operatione mōstraret. Hic cū ꝑ iudeā pre
dicaret ꝛ coram pōtifice accusaret in mul-
tis. Respōdit de obiectis: que crimina di-
citis nō oportet me cūcta dicere: qm̄ xp̄ia-
nū esse nō est criminis sed glorie. Cui pō-
tifex. Si tibi dantur inducie vis penitere
ꝛ ille. absit vt a veritate quā semel inueni
per apostasiā digrediar. Cōstātissime ita-
ꝗ̄ xp̄m predicando magnificauit. ¶ Se-
cūdo fuit assumptio vtilis ꝓpter miracu-
loꝝ operationē multa nāqꝫ miracula per
illum operatus est deus. Nam in macedo
nia quandā potionē toxicatā q̄ visu cun-
ctos priuabat quā sibi dederūt ī noīe xp̄i
bibit ꝛ nullā lesionē incurrit. Et cū illa po
tio ꝗ̄ plures alios excecasset ille singulis
manū imponens oēs in xp̄i noīe illumina
uit: multaqꝫ alia signa fecit ꝓpter que mul
ti crediderūt in xp̄m. ¶ Tertio fuit vtilis
assumptio matthie ꝓpter martyrij tollera
tionē. Nam licet aliqui dicāt ꝙ post mul-
ta bona opera in pace quieuit: tn̄ creditur
ꝙ martyrio fuerit coronatus: de quo etiā
diuersa narrātur. Nam quidā asserunt eū
fuisse lapidibus obrutū. Alij fuisse cruci-
fixū. Nōnulli ꝟo securi more romano per-
cussum. Potuit esse ꝙ oīa cōcurrerint ꝛ ꝙ
fuit cruci affixus ꝛ cū non cito extingueret
ꝙ fuerit lapidatus ꝛ anteqꝫ spiritū exha-
laret ꝙ fuerit securi percussus. Huius cor
pus rome in ecclesia sancte marie maioris
sub lapide porfirico sepultū esse perhibet.
Et ibidē caput eius populo demōstratur
Quidā ꝟo aiunt ꝙ corpus illud de iudea
romā deinde treuerim fuit trāslatū. aīma
ꝟo cū angelis ꝛ sanctis gaudet ī celis vbi
fruitur eterno bono. Ad qd̄ nos perducat
ille iesus filius dei q̄ cū patre ꝛ spiritu sc̄to
viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo XLII. de gloria beati Bartholo
mei apostoli que magna ostēditur ex tri-
plici eius excellentia.

Magna est gloria ei⁹
Scribuntur hec verba psal
mo. xx. Licet ingentissima sit
gloria sanctoꝝ quā habēt in
regno celoꝝ: tn̄ ꝛ illa qua in ecclia militā-
te illustrantur admirabilis est ꝛ copiosa.
Ubiqꝫ nanqꝫ ꝛ quotidie nomē illoꝝ sctm̄
ꝛ venerabile p̄dicatur atqꝫ deqꝫ plurimis
per anni circulū festiuitas in ecclesia cele-
bratur. Hodie ꝟo celebris memoria reco-
litur beati apl̄i Bartholomei quē oēs fi-
deles deuotissime venerantur. Hic vnus
fuit ex duodecim apostolis quē aiunt non
nulli ex nobilibus parētibus ortū scꝫ rege
indie ꝛ cū diutino detentus errore idoloꝝ

fuisset tandē audita fama ⁊ sanctitate at/
ꝗ miraculis Jesu xp̄i in iudeā abijt: vbi
ad xp̄m conuersus perpetuo ei adhesit et
post susceptū spiritūsanctū euangeliū fer/
uentissime p̄dicauit. Merito igiť in h̄ ser
mone de ip̄ius gl'a tractare debemus quā
dixit magnā illuminatus ꝓpheta ꝓpter tri
plicem eius excellentiam.

Prima dicit idolatrie destructio.

Scd̄a martyrij tolleratio.

Tertia corporis cōseruatio.

Qualiter beatus Bartholomeus p̄di/
cās in india idolatriā extinxit. Et de ido/
latrie diffinitione origi natione ⁊ graui of/
fensione. Capitulū. I.

PRima excellentia bea
ti Bartholomei ostendens ma
gnitudinē glorie eius ē idola/
trie destructio. Nam i india idola destru
xit ⁊ populos ad xp̄m cōuertit Accessit q̄/
dē ibi ad templū: in quo erat idolū nomie
astaroth in quo q̄dā demon habitabat. q̄
se languentes curare dicebat. Sz cū tem/
plū languentibus plenū esset. Et nullum
ab idolo responsum h̄re possent ad aliā ci
uitatē ꝑrexerūt. vbi aliud idolū nomie be/
rith colebat. Et interrogantibus cur sibi
astaroth respōsum nō daret. R̄ndit berith
Deus vester cathenis igneis constrictus
nec respirare nec aliq̄d audet ab illa hora
qua ap'ls dei Bartholomeus indiam in/
trauit. Dicūt illi q̄s est iste Bartholome/
us. Et demon r̄ndit. Amicus est dei oīpo
tentis. Et iō venit in istā ꝓuinciā. vt oēs
deos indie euacuet. At illi. dic nob signa
eius vt eū inuenire possimus. Quibus de
mon ait. Capilli eius nigri ⁊ crispi. Caro
eius candida: oculi grandes: na res equa
les ⁊ directe: barba prolixa h̄ns paucos ca
nos: statura equalis: induit pallio albo qd̄
ꝑ singulos āgulos gēmas h̄z purpureas.
Uiginti sex anni sunt ex quo vestes ⁊ san
dalia eius nec veterascet nec sordidantur
Cencies flexis genibus orat ꝑ diē ⁊ cenci
es ꝑ noctē. Angeli cū eo ambulant q̄ nun
ꝗ eū fatigari nec esurire ꝑmittūt. Semꝑ
eodē vultu ⁊ aīo letus ac hilaris ꝑseuerat
Oīa ꝓuidet oīa nouit oīm gētiū linguas
intelligit. Et qd̄ vobiscū loquor ip̄e iā no/
uit: ⁊ q̄n q̄retis eū si vult ostendet se vobis
si aūt nō vult nō poteritis inuenire Rogo
aūt vos vt cū eū inueneritis rogate eū: ne
huc veniat ne angeli sui hoc mihi faciant:
qd̄ socio meo iam fecerūt. Cū ergo ꝑ duos
dies solicite querentes eū minime inuenis
sent quadā die q̄dam demoniacus excla/
mauit dicēs. Apostole dei Bartholomee
Incendūt me orationes tue. Cui ap'ls. ob
mutesce ⁊ exi ab eo: ⁊ statim liberatus est
Qd̄ audiens rex regionis illius Polemi/
us cū haberet filiā lunaticā misit ad apo/
stolū rogans vt ad se veniret. ⁊ filiā suam
sanaret. Ad quā cū ap'ls venisset ⁊ eā ca/
thenis ligata videret. q2 accedentes ad il
lam morsibus lacerabat iussit eū solui. Et
cū ministri ad eā accedere nō auderent di
xit. Ego demoniū q̄ in ea erat iā ligatū te/
neo ⁊ vos timetis. Et statim soluta ⁊ libe/
rata est. Tunc rex camelos auro ⁊ argēto
⁊ lapidibus ꝑciosis onerauit ⁊ apostolum
inquiri faciēs: eū nullatenus inuenire po/
tuit. Mane aūt sequenti apparēns ap'lus
cuz solo rege in cubiculo dixit ei. vt q̄d me
cū argento ⁊ auro tota die q̄sisti. Ista mu
nera sunt necessaria his q̄ terrena req̄runt
Ego nihil terrenū nihil carnale desidero.
Tūc sanctus Bartholomeus: cepit eum
multa de mysterio nostre redēptionis do/
cere ostendens inter cetera christum vicis
se diabolū per mirabilē congruentiā: potē
tiam: iusticiā: ⁊ sapientiā: congruū eni fuit
vt qui filiū virginis. id est. Adam factum
de terra dū adhuc esset virgo vinceret a fi/
lio virginis vinceret. Potenter quoꝗ ip/
sum vicit eum de sua dominatiōe potēter
eiecit. quā diabolus ꝑ deiectione p̄mi ho/
minis vsurpauit. Et sicut alicuius victor
tyranni comites suos mittit vt eius titu/
los vbiꝗ erigant ⁊ tyranni deiciant. Sic
xp̄s victor nūcios vbiꝗ mittit. vt diaboli
cultū euacuent ⁊ xp̄i statuant. Juste quo/
ꝗ diabolū vicit. q2 iustū est vt qui cōme/
dentem hoīem vinces detinebat: ieiunātē
homie victū hominē amplius nō teneret.
Sapienter aūt illū superauit dū ars dia/
boli deludiť arte xp̄i Nam dū xp̄s in deser
to ieiunauit anhelabat diabolus illū ag/
scere si d̄s esset ⁊ ex hoc cogitabat q2 si non
esuriret post quadraginta dies deus erat

Si vero esuriret q̄ hō esset: ⁊ tunc ip̄m vt
primū hominē p cibū deuinceret. Sz co/
gnosci deus non potuit qꝛ esuriuit. nec vin
ci qꝛ eius temptationi non cessit. ¶ Cū ergo
eidem sacramenta fidei p̄dicasset dixit re/
gi q̄ si baptizari vellet deū suū cathenis li
gatū sibi ostenderet. Sequēti ergo die iu/
xta regis palatiū dū pontifices idolo sacri
ficarēt cepit clamare demon ac dicere Ces
sate miseri sacrificare nobis: ne peiora me
patiamini q̄ cathenis igneis ab āgelis ie
su xp̄i ligatus sum. Statimq̄ omēs mise
runt funes vt simulacrū euerterent. sz non
potuerūt. apostolus aūt demoni precepit
vt inde exiens idolū ip̄m cōminueret: qui
statim exiens: oīa idola templi p seip̄m
cōfregit. Deinde sua oratiōe ab ap̄lo om/
nes infirmi sanati sunt. Apostolus aūt tē
plum deo dedicauit: ⁊ demone in desertū
abire p̄cepit. Tunc angelus dn̄i ibidē ap
paruit ⁊ tēplū circūuolans in quattor an/
gulis signum crucis digito suo sculpsit di
cens. hec dicit dn̄s. Sicut vos omnes ab
infirmitate vestra mundaui. Ita ⁊ tem/
plum hoc ab omni sorde mundabit̄ ⁊ ha/
bitatorē eius quē apostolus in desertū lo/
cum abire precepit prius vobis ostendā:
quē videntes ne timeatis. Sed quale si/
gnum in lapidibus his sculpsi tale i vr̄is
frontib' imp̄matis. Tūc ondit eis ethio/
pē nigriorē fuligini. facie acuta. barba p̄li
xa. crinibus vsq̄ ad pedes protensis. ocu/
lis igneis vt ferrū ignitū scintilla emitten/
tibus. flāmas sulphureas ex oculis et ore
spirantē. cathenis igneis vinctū retro ma
nibus. Et dixit eis āgelus. quoniā iussio/
nem ap̄li audisti ⁊ de templo oīa idola cō
fregisti soluā te vt vadas in illuz locū vbi
nullus homo morat̄ et ibidem sis vsq̄ ad
diē iudicij. Ille aūt solutus cū magno stre
pitu ⁊ vlulatu disparuit. Angelus aūt do
mini in celum cūctis vidētibus euolauit.
tūc rex cū vxore ⁊ filijs omniq̄ p̄p̄lo bapti
zatus est ⁊ relicto regno: ap̄li discipulus ē
effectus. Sed vt p̄dicta clarius intelligā
tur ⁊ ne credant̄ falsa esse atq̄ cōficta tria
in hac p̄te de idolatria sunt declaranda.
¶ Primū q̄d est idolatria.
¶ Scdm̄ vnde ortū habuit.
¶ Tertiū vtrū sit grauissimū pctōꝝ.

¶ Ad p̄mum dicimus s̄m sn̄iam Isid. li.
viij. ethi. ⁊ sctī Tho. scd̄a scd̄e. q. xciiij. Q̄z
idolatria est cultus q̄ soli deo debet̄ exhi/
bitus creature. Nā idolatria i doloꝝ serui/
tus siue cultura interp̄tatur. latria enī gre
ce latine seruitus dr̄ q̄ q̄ntum ad verā reli/
gionē attinet nō nisi vni ⁊ soli deo debetur
hāc sicut impia sup̄bia siue hoīm siue de/
monū sibi exhiberi iubz vel cupit. Ita pia
hūilitas vel hoīm vel angeloꝝ vel sancto
rū sibi oblatā recusat: ⁊ cui debet̄ ostendit
sicut Paulus ⁊ Barnabas fecerūt de qui
bus scribit̄ Act. xl. ca. Q̄z cū listris p̄pter
miracula q̄ fiebant vellent ip̄is ap̄li diui/
nū honorē tribuere ⁊ dare thura dicentes
dij sil̄es facti hoībus descenderūt ad nos.
Et vocabāt barnabā iouē paulū v̄o mer
curiū. qꝛ ip̄e erat dux v̄bi. Illi cōscissis tu/
nicis suis exilierūt in turbas clamātes et
dicētes. viri q̄d h̄ facitis: ⁊ nos mortales
sumus sil̄es vobis homīes Igit̄ idolatria
dr̄ a latria ⁊ idolo. Idolū aūt est simula/
crū qd̄ hūana effigie factū ⁊ ꝯsecratū ē: iu
xta vocabuli interp̄tationē. Idos enī gre/
ce formā sonat ⁊ ab eo p diminutionē ido
lū deductū qd̄ apd̄ nos formulā fac̄. Igit̄
om̄is forma vel formula idolū se dici expo
scit Quidā v̄o impite dicūt idolū ex dolo
sumpsisse nomen: eo q̄ diabolus creature
cultū diuini nōis inuexit Dicunt̄ insuper
idola simulacra. Nā simulacra a sil̄itudi/
ne nuncupant̄. eo q̄ manu artificis ex lapi
de aliaue materia eoꝝ vultus imitant̄: q̄ꝝ
honore fungunt̄ simulacra dicta vl̄ p eo q̄
sunt sil̄ia vel p eo q̄ simulata atq̄ cōficta.
Simulacra p̄mus ex luto fecit Hismael
s̄m hebreos. s̄m v̄o gentiles p̄mus fuit p/
metheus. Greci v̄o referūt q̄ fuit cetrops
Fuit aūt promethe' tp̄e Jacob frat̄ athlā
tis astrologi de q̄bus multa loquit̄ Aug'
li. xviij. de ci. dei. ca. viij. Hic prometheus
p̄mus dictus est fecisse hoīes. tū qꝛ d̄ rudi/
bus fecit doctos. tuz qꝛ legit̄ fecisse hoīm
imagines q̄s arte quadā deambulare fa/
ciebat ¶ Cetrops v̄o fuit ille q̄ metu plaga/
rū egypti. vt dicit mḡr in historia schola/
stica fugit in greciā ⁊ condidit athenas: ⁊
p̄mus bouem imolauit ioui. ¶ Scdm̄ qd̄
declarandum: vn̄ ortū habuit idolatria et
ad h̄ assignari solēt tres originales cause.

¶ Prima dr inordinata affectio.
¶ Scđa naturalis delectatio.
¶ Tertia negligens cōsideratio.
¶ Prima causa fuit inordinata affectio: quā tangit Lactanti⁹. li. i. diuinaꝝ insti. ꝛ Isid. vbi supra. Nā fuerūt qdā vrbiū con/ditores aut viri fortes: qbus mortuis ho/mines q̄ eos dilexerūt simulacra finxerūt vt haberent aliqđ ex imaginis cōtempla/tione solatiū. Et vt recitat mgr in historia scholastica a Nino orta sunt idola modo q̄ sequit̄. Mortuo siqdē Belo patre Ni/nus in solatiū doloris fieri fecit imaginē patris sui cui multā exhibebat reuerentiā hinc hoīes regionis vt ei adularent̄ ꝛ nō/nulli timore ducti diuinos honores imagi/ni exhibere ceperunt: huius exemplo plu/res charis suis mortuis imagines dedi/care ceperūt. Et sicut ab idolo beli cetera traxerunt originē: sic ab eius noīe noīa ge/neraliter acceperūt. Sicut eni belus dict⁹ est ab assirijs: sic ꝛ alie nationes ſm idio/mata et linguarū varietates. alie bel alie baal. alie baalim. alie belfegor. alie belze/buch eoꝝ idola vocauerunt. Diophantus ꝓ lacedemonū auctor libros scripsit an/tiquitatū. xiiij. in qbus ait. Sirofanē egy/ptiū familia substātia locupletē: filium ge/nuisse quē velut enormis substātie succes/sorem ineffabili vltra q̄ paternitas exige/bat affectu diligebat: is dū aduersus fortu/ne incursibus raperet̄ patrē insupabili af/fecit merore. Qui filij simulacꝝ i suis edi/bus instituit. vniuersa vero familia in dñi adulatiōe aut coronas plectere aut flores inferre aut odoramēta simulacro succen/dere cōsueuit. Nonnulli etiā seruoꝝ culpa/biles dñi furiā euitātes ad simulacrū pfu/gi veniā merebant̄. hec ꝛ hmōi facta sunt post diluuiū. Nā vt ait Tho. vbi supr ar/ticu. iiij. in respōsione ad scđm articulum. In pma etate nō fuit idolatria ꝓpter recē/tem memoriā creatiōis mūdi: ex q̄ adhuc vigebat cognitio vnius dei in mēte hoīm In. vi. etiā etate idolatria est exclusa p vir/tutem ꝛ doctrinā xpi q̄ de diabolo trium/phauit. Scđa causa originalis vñ ortum habuit idolatria fuit naturalis delectatio hō eni naturaliter de repñtatiōe delecta/tur. ideo hoīes rudes a pncipio videntes p diligentiā artificū imagines hominum fieri diuitatis cultū eis impenderet. Qui/dā insup p quandā nefariā artem imagi/nes quasdā cōstituebant q̄ ꝟtute demonū aliquos certos effectus habebāt vñ puta/bant in ipis imaginib' esse aliqđ diuinita/tis ꝛ p cōsequēs diuinū cultū illis exhibe/bant. Et hec fuit opinio hermetis terme/gisti. vt Aug⁹ dicit in. viij. de ciui. dei. Ter/tia causa originalis vñ orta est idolatria: dr dei incōsideratio. Negligentes qdē ho/mines ad cōsiderandā excellentiā dei ve/ri qbusdā creaturis ꝓpter aliquā excellen/tē ꝟtutē diuinitatis cultū exhibuerunt. si/cut diximus in ſmone de simplicitate dei ꝛ in sermone de aīa. vñ Lactātius li. i. di/uinaꝝ insti. ait. illos quos deos imperiti et insipientes tāq̄ deos ꝛ nuncupant̄ ꝛ ado/rāt nemo est causa incōsideratus q̄ nō in/telligat fuisse mortales. Quō g̃ inquit ali/qs dij crediti sūt nimirū q2 reges maximi ac potentissimi fuerūt: ob merita suaꝝ vir/tutū aut munerū aut artiū repertaꝝ: cum chari fuissent his qbus imperauerant: in memoriā sunt cōsecrati. qđ si quis dubitet eoꝝ gestas ꝛ facta cōsideret q̄ vniuersa tā poete q̄ historici veteres ꝓdiderūt. hec il/le. Cū g̃ singulis dijs statue dedicarentur demones hoībus errantibus colendos se exhibuerūt in idolis dando respōsa ꝛ aliq̄ que videbant̄ hoībus mirabilia faciēdo.
¶ Tertiū qđ erat declarādū vtrū idola/tria sit grauissimū pctōꝝ. Et ad hr ñdet̄ p glo. sup. xv. ca. Leuitici q̄ ait. Omne pec/catū imūdicia est aīe. Sz idolatria maxi/ma Aduertendū tñ ſm Tho. q grauitas alicuius pcti pōt attendi dupliciter Vno mō ex pte ipsius pcti: ꝛ sic pctm idolatrie ē grauissimū. Sicut eni in terrena republi/ca grauissimū esse videt̄ q aliquis honorē regiū alteri impendat q̄ vero regi. q2 q̄tū in se est totū reipublice pturbat ordinem. ita in pctis q̄ cōtra deū cōmittunt̄: que tñ sunt maxima grauissimū esse videt̄ q ali/quis honorē diuinū creature impendat q2 q̄tum in se est facit aliū deū in mūdo mi/nuens principatū diuinū. Si vero obijce/retur q pessimum optimo opponit̄. vt dici/tur. viij. ethicoꝝ Sed cultus interior qui consistit in fide spe et charitate est melior

q̄ꝫ cultus exterior. ergo infidelitas despe/
ratio ⁊ odiū dei que opponunt̄ cultui inte
riori sunt grauiora pctā q̄ꝫ idolatria q̄ op/
ponitur cultui exteriori. Rn̄deri possum⁹
ſm Tho. Qꝫ idolatria p̄supponit interio
rem infidelitatē: ⁊ adijcit exterius indebi/
tū cultū. Si ꝟo sit exterioris tm̄ idolatria
absq̄ꝫ interiori infidelitate additur culpa
falsitatis. Scd̄o pōt attendi grauitas pec
cati ex ꝑte peccātis: sicut grauius ē pctm̄
eius q̄ peccat scienter q̄ꝫ q̄ peccat ignoran
ter: ⁊ ſm hoc grauius peccant heretici qui
scienter corrumpūt fidē quā acceperūt q̄ꝫ
idolatria ignoranter peccantes. Et simili/
ter etiā aliqua alia possunt esse maiora ꝓ/
pter maiorē contemptū peccantis. Cōtra
pctm̄ igit̄ idolatrie p̄dicauit efficacissime
beatus Bartholomeus qd̄ in ꝓuincia in/
die vt p̄dictum est virtuose deleuit.

¶ Qualiter i albano maioris armenie be
atus Bartholomeus passus est martyri/
um de cuius passione varia est opinio que
tm̄ facile concordat̄. Capitulū. II.

Secūda excellētia bea/
ti Bartholomei ostendēs ma/
gnitudinē gl'e illius d' marty/
rij tolleratio. Trāsiuit quippe ex h̄ mūdo
glorioso martyrio coronatus. Nā postq̄ꝫ
rex polemi⁹ sacꝝ baptisma suscepit vt po/
nit̄ in legēda oēs tēploꝝ pōtifices ꝯgrega
ti ad stragē regē fratrē ei⁹ ꝯuenerūt. Et d'
deoꝝ suoꝝ amissiōe ⁊ tēpli subuersiōe ⁊ re
gis ꝑ artē magicā deceptiōe ꝯ aplm̄ sunt
cōquesti. Astrages ḡ rex indignat⁹: mille
viros armatos ad capiēdū aplm̄ destina/
uit. q̄ cū adduct⁹ fuisset corā eo dixit ei rex.
Tu ne es ille q̄ euertisti fratrē meū. Cui
apl's ego illū nō euerti ſꝫ cōuerti. cui rex. sic
tu fecisti fratrē meū deū suū relinquere: ⁊
tuo credere. sic ⁊ ego te faciā deū tuū relin/
quere ⁊ meo sacrificare. cui apl's. Ego deū
quē colebat frater tuus ligaui: ⁊ ligatum
ostendi: ⁊ vt simulacrū frangeret coegi: si
sic poteris facere deo meo poteris me ad si
mulacꝝ adorādū ꝓuocare. sin aūt deos tu
os cōminuā ⁊ tu crede deo meo. hec illo di
cente nūciat̄ regi: ꝙ d's baldach cecidisset:
⁊ cōminatus fuisset. qd̄ rex audiēs purpu
ram qua indutus erat scidit. Et aplm̄ fu
stibus cedi iussit atq̄ꝫ interfici. de genere
aūt passiōis huius apl'i triplex erat opinio

¶ Prima eoꝝ q̄ dicūt ꝙ fuit crucifixus.
¶ Scd̄a eoꝝ q̄ asserunt ꝙ fuit excoriatus.
¶ Tertia alioꝝ q̄ tenēt ꝙ fuit capite trun/
catus.

¶ De p̄ma opinione loquit̄ sic btūs Do/
rotheus. Bartholomeus indis p̄dicauit
q̄ euāgeliū ſm Mattheū in ꝓpria eoꝝ lin
gua eis tradidit. Dormiuit in Albano ci
uitate magne armenie crucifixus deorsū
hn̄s caput. De scd̄a et tertia opinione ita
scripsit Theodorus abbas ⁊ doctor p̄cipu
us. apl's dei Bartholomeus p̄mum in li/
caonia p̄dicauit: postmodū i india ad vl/
timū in albano vrbe ſꝫ maioris armenie
Ubi p̄mo excoriatus. Tandē capite ple/
xus ibidem sepultus est. Sꝫ cōtrarietas
ista facile solui pōt. vt dicat̄ ꝙ p̄mo cruci/
fixus fuit deinde anq̄ꝫ in cruce moreretur
depositus excoriat⁹ fuit. Et postremo ca/
pite truncatus. cui⁹ corpus xp̄iani tulerūt
⁊ honorifice sepelierūt. Rex aūt Astrages
⁊ temploꝝ pōtifices a demonibus arrepti
mortui sunt. Rex vero Polemius in ep̄m
ordinat̄ ⁊ viginti annis officiū episcopat⁹
laudabiliter implens plenus ꝟtutibus in
pace quieuit. Sed mirari forte quis posset:
quō Bartholomeus in albano maioris
armenie sit passus. cū in india p̄dicando
idoloꝝ cultum euacuauerit. Ad qd̄ respō
deo: qꝛ verisimile est ꝙ rex Astrages arme
nie regno p̄sidebat. Nam vt ait Isid' xiiij
Ethi. li. armenia sita est inter taurū ⁊ cau
casum ⁊ capadocia vsq̄ꝫ ad caspiū mare
protensa habens a septemptrione Ceran
nos montes ex cuius costibus Tigris flu
uius nascit̄: ⁊ in cui⁹ mōtibus archa post
diluuiū sedisse ꝓhibetur. hec est terra ara/
rach in quā fugerunt filij Senacherib qn̄
ip̄m in templo dei sui orātem interfecerūt:
vt scribit̄. iiij. Regꝫ. xix c. Ex q̄bus colligi/
mus ꝙ armenia in die sit cōtigua ad quā
rex Astrages deduci fecit apostolum bar/
tholomeum.

¶ Qualiter corpus apl'i cōseruatū est mi
rabiliter qn̄ ꝓiectū in mari deuenit ad in/
sulam Liparitanā. Et inde collectis ossi/
bus que a sarracenis fuerunt dispersa de/
latū fuit Beneuentū vbi deuotiōe singu/

larissima veneratur. Capitulū. III.

T Ertia excellentia beati Bartholomei gloriā ei⁹ manifestā dr̄ corporis ɔseruatio: placuit q̄dem altissimo deo: corpus ap̄li sui mirabiliter cōseruare ossiumq; eius curā gerere spēcialē. Et hoc tripliciter.

¶ Primo in p̄iectione.

¶ Scd̄o in dispersione.

¶ Tertio in veneratiōe.

¶ Primo deus mirabiliter cōseruauit corpus ap̄li in p̄iectione. dū eni pagani viderēt ꝓpter signoꝝ frequētiā corpus ei⁹ plurimū venerari: indignati loculo plumbeo impositū in mare p̄cipitauerūt Et de hoc ita scripsit btūs Theodorus supradict⁹: mota ē cū impetu de regionibus armenie archacū q̄ttuor alioꝝ martyrū archis q̄ similiter dū signa operarent̄ cū ea fuerāt in mare p̄iecte: ꝛ p tantū spaciū maris q̄ttuor his p̄cedētibus ꝛ tanq̄ ministris obsequiū quodamō de ap̄lo faciētibus: venerūt in ptes sicilie in insulā q̄ lipparis nuncupat̄. sicut ep̄o hostiensi q̄ tūc p̄ns erat reuelatū fuit. venit ad paupculā thesaurus ditissimus. venit ad ignobilē p̄ciosissima margarita. venit ad mestā splendissimū luminare. Alijs ḡ q̄ttuor ad diuersas terras euntib; scīm ap̄lm in dicta insula reliquerunt. Eteni p̄dictos q̄ttuor martyres ap̄ls retrorsum relinquēs vnū. s. Papinū in ciuitate sicilie milas Aliū vero Lucianū noīe in messinā trāsmisit: reliquos vero duos in calabriā direxit. Gregoriū q̄dem in ciuitatē columnā Achaciū aūt in ciuitatē q̄ chale vocat̄. Qui vsq; hodie suffragijs suis splendēt. Susceptus est ḡ btūs ap̄ls cū multis hymnis laudibus ꝛ luminaribus tēplū sibi magnifice fabricatur.

¶ Scd̄o d̄s mirabiliter cōseruauit corp⁹ ap̄li in dispersione. anno q̄ppe dn̄i. cccxxxi Sarraceni siciliā inuadētes lipparitanā insulā vbi corpus scī bartholomei q̄escebat vastauerūt ac eius sepulchꝝ ɔfrigētes ossa ipius disperserūt. Illis aūt postea inde recedētibus apparuit ap̄lus cuidā monacho dicēs. Surge collige ossa mea q̄ dispersa sūt. Cui ille: q̄ rōne ossa tua colligere aut aliquē honorem tibi exhibere debemus cū nos deleri p̄miseris nec auxilium nob̄ impēderis. Cui ille. p multū tp̄s meritis meis dn̄s huic ꝑplo pepcit. Sed eoꝝ pctis nimis inualescentib;: ꝛ vsq; ad celū clamantib; iā p eis nō potui veniā obtinere. Sz cū monachus diceret quō inter tot alioꝝ ossa sua q̄z inueniri possent ait nocte ad ea colligēda ibis. Et ea q̄ vt ignē splēdentia videris p̄tinus hec leuabis q̄ oīa vt dixerat inueniens ap̄li ossa leuauit. Et sup quādā nauē cōscendēs: beneuentū ea trāstulit. ¶ Tertio d̄s ɔseruat mirabiliter corpus bartholomei in veneratiōe. Uult eq̄dē illud a fidelib; deuotissime venerari nā lz singulis dieb; anni eccl̄a in qua ossa illa felicia sunt reposita a fidelib; frequentet̄: veꝝtn̄ in festo ipius scī innumerabilis si dici pōt xp̄ianoꝝ multitudo ad eandem cōfugit. vbi etiā ep̄i oēs suffraganei abbates ꝛ alij ad laudandū deū in suo scō cōueniūt. Gaude O beneuentana ciuitas: ditata tāto munere ad deū p̄ces tuas cōfidenter effunde: sperans indubitāter Bartholomei meritis impetrare qđ petis: non ab re disponit sapīa dei. vt ex lipparitana insula sacrū h̄ pignus ad te deferret̄. Igit̄ Bartholomei p̄sidiū indesinenter implora. vt p intercessionē illius liberet te deus ab omni malo ꝛ in sua gratia cōseruet.

¶ Sermo. XLIII. de victoria quā habuerunt sancti apostoli Simon et Judas in qua ostendit̄ virtus dei que erat in illis.

F Ortes facti sunt in bello. Doctoris gētium ꝟba sunt ista ad Heb. xi. ca. Si absq; vlla ɔdictione p̄dicassent ap̄li fidē xp̄i facile fuisset p̄suadere gētibus vt in illū crederēt. Sz p̄fecto vbiq; durissimā resistentiā inuenerūt. Ob quā opus fuit illos nō nisi forti aīo docere euāgelicā ꝟturē. Omissis aūt alijs Simonē ꝛ Judā inspiciam⁹ q̄ p̄laꝝ ꝑplos ab idolatrie supstitiōe reuocarūt. Ipi nāq; multa viriliť egerūt ad expugnādos ꝟitatis inimicos. Quos tn̄ cooperante deo potētissime debellarūt. veꝝtn̄ vt ista facilius capiantur in p̄senti sermone de victoria sanctorū Simonis ꝛ Jude differemus Fuerunt q̄ppe victores ꝛ fortes i bello. ita vt aduer-

uersariȷ̄ turpissime cõfusi deficerent. hi aũt
tripliciter distingui possunt.
¶ Primi fuerũt diaboli.
¶ Secundi magi.
¶ Tertiȷ̄ idolorũ pontifices.
¶ Qualiter Simon ꝛ Judas deuicerunt
diabolos. Et vtrꝫ demones habeant sciẽ-
tiã futuroꝝ contingentiũ. Et quõ habent
ꝓphetas falsos atq̃ qualiter veritatẽ fatẽ-
tur. quã odiũt. Capitulũ. I.

PRimi aduersarij simo
nis ꝛ iude: q̃s deuicerũt fuerũt
diaboli. dũ enĩ in ꝑsidẽ applicu
issent. Baradach dux regis babilonie cõ-
tra indos ad ꝑliũ ꝓfectus. nullum a diȷ̄s
suis potuit habere respõsum ꝑgentes aũt
ad fanũ ꝓxime ciuitatis responsum ibidẽ
habuerũt. Qꝫ ꝓpter aplos q̃ venerunt diȷ̄
rñdere nõ possent. Tunc dux eos inq̃ri fe-
cit. Et inuẽtos q̃ nã essent vel ꝓ q̃re venis-
sent inq̃siuit. Qui rñderunt. Si genus q̃-
ris hebrei sumus. Si cõditionẽ serui iesu
xpi nos eẽ fatemur. Si causam salutis ve
stre causa huc venim⁹. q̃bus dux respõdit
Cũ felix reuersus fuero audiaꝫ vos. Cui
apli. mõ magis ɔgruũ est recognoscere il-
loꝝ cuius ope possitis: vincere: vel certe re
belles placatissimos inuenire. Quib⁹ dux
diȷ̄s nr̃is potẽtiores vos video: finem bel-
li vobis rogo p̃dicite. Cui apli. vt deos tu
os mẽdaces esse cognoscas iubemus illis
ad q̃sita dare rñsa vt dum dixerint q̃ igno
rãt, ꝓbemus eos ꝑ oĩa esse mẽtitos. Tunc
fantastici grande bellũ dixerũt futurum ꝛ
multũ ꝓplm hinc inde ruituꝝ. Tunc apli
ridere ceperunt. dixit eis dux. me timor in-
uasit ꝛ vos ridetis. Cui apli. noli timere,
q2 pax huc nobiscũ intrauit. Et cras hora
diei tertia legati indoꝝ ad te veniẽt: et tue
se ptãti cũ pace subiȷ̄crẽt. Tũc põtifices ri
sum leuauerũt ꝛ duci dixerũt. Ad hoc isti
securũ te reddere volũt. vt dũ incautus fu
eris ab aduersariȷ̄s occuperis. Cui apo-
stoli. nõ diximus tibi expecta vnũ mensem
sed vnũ diem ꝛ cras in pace victor existes.
Tunc dux vtrosq̃ custodiri fecit. vt ex rei
exitu veraces honorarentᷣ: ꝛ mẽdaces pro
crimine punirentᷣ. Cũ ĝ in crastinũ quod
apli p̃dixerant euenisset: ꝛ dux pontifices
incendere vellet, ꝓhibuerũt apli ne hoc fie
ret cũ ipi nõ irruentes occidere. sꝫ mortu-
os viuificare missi essent. ita q̃ demonũ fal
lacia ab aplis vera narrantibus fuit dete
cta. Tñ vt pars ista clarior fiat: tria hoc
loco erunt dubia disputanda.
¶ Primũ vtrũ in demonibus sit precogni
tio futurorũ.
¶ Scðm vtrũ a demonibus esse possit ali
qua prophetia.
¶ Tertiũ vtrũ demones per se vel ꝑ alios
possint veritatẽ fateri.
¶ Pro primi dubiȷ̄ explanatiõe aduerten-
dũ: qꝫ quidam incõsiderate dixerũt demo-
nes oĩa futura p̃scire. Et hoc cõtendũt ꝓ-
bare. Primo ꝑ simile. q2 astronimi ꝛ ma-
thematici ꝑ cursum astroꝝ p̃cognoscunt ꝛ
dicunt multa futura ꝛ videmus qꝫ in mlᵗ-
tis vera dicunt. ĝ si maior est intelligentia
ꝛ cognitio in demonibus. videtᷣ qꝫ ipi futu
ra p̃sciant. Scðo id ostenditᷣ ab effectu. q2
magi ꝛ diuini ꝑ pacta cũ demonibus mul
ta vera p̃dicũt. ꝛ nõ possunt nisi ꝑ reuela-
tionẽ demonũ. ĝ videtᷣ qꝫ ipi futura preco-
gnoscant. Sed ɔ̃ sic asserentes est auctori
tas Esa. ca. xli. vbi dr̃ annũciate q̃ ventu-
ra sunt in futuꝝ ꝛ sciemus qꝫ diȷ̄ estis. ꝛ ite
rũ Aug⁹. xxvi. q. i. ca. futura. ait. futura p̃-
scire solius dei est q̃ in sui cõtemplatiõe il-
la q̃nq̃ angelos videre facit. Et Hiero⁹.
sup illo ṽbo Danielis qð dixerũt sapien-
tes babylonis Nabuchodonosor. sermo
quẽ tu rex q̃ris grauis ẽ nec reperitᷣ q̃sq̃ q̃
indicet illũ exceptis diȷ̄s: quoꝝ non est cũ
hoibus cõuersatio. Inq̃t cõfitentᷣ magi cõ
fitentᷣ arioli ꝛ oĩs scia secularis litteratu-
re p̃scientiã futuroꝝ non esse hoĩs sꝫ dei. ex
quo ꝓbatᷣ ꝓphetas dei spũ locutos q̃ futu-
ra cecinerũt. Preterea si demones p̃scirẽt
oĩa futura tunc scirent q̃ cras vnusq̃sq̃ de
beat velle vel cogitare. Sꝫ hoc est falsum
q2 q̃to aliq̃d est magis p̃sens tanto certi⁹
est ei. sed voluntas vniuscuiusq̃ sibi p̃sen
tior est q̃ aliȷ̄. ĝ certiorem sibi qꝫ velle debe
at q̃ aliȷ̄. sꝫ nullus certitudinaliter scit q̃d
debeat cras velle vel cogitare. ĝ mlᵗo mi-
nus nec alia creatura. Distinguendũ ĝ est
ꝺm Bonauen. in. ȷ̄ȷ̄. di. viȷ̄. de futuris. Nã
illoꝝ triplex genus reperitᷣ. Quedam enĩ
sunt futura q̃ habent causam determina-

tā ꝛ infallibilē. vtpote sunt illa q̄ attendun tur circa motū corꝑm superiorꝝ: in quibus est determinatio. ꝛ oīs impedimēti remo/ tio. Talia possunt certitudinalit᷑ sciri non solū a deo ꝫ a creatura: Et hoc in sua cau sa sic tēpus eclypsis solis ꝛ similia. Que/ dā futura sunt q̄ habent causam determi natā sed tñ fallibilē. vtpote sunt illa q̄ sūt ꝺm iferiorē naturā. q̄ ideo habēt causā de/ terminatā. qꝛ intentio nature mouet deter minate ad vnū. Ideo ꝓo fallibilē qꝛ mul/ tipliciter pōt occurrere impedimētū. Si/ cut si ager seminatus si terra pinguis est: ꝛ bona dispositio superiorꝝ corporꝝ afferunt pinguē fructū. Et hec futura pſciri possūt a creatura tñ fallibiliter ꝓpter impedimē/ ta q̄ possent euenire. aut tēpestatū aut bru torū ꝛ locustarꝝ ꝛ hmōi. Quedā aūt sunt futura q̄ habent causam indeterminatā ꝛ ꝛ fallibilē. Sicut sunt ea q̄ sunt a volūta/ te nr̄a: q̄ indetermiata ē eo qꝫ ē ad opposita fallibilis etiā qꝛ possunt etiā volēti ꝓficere occurrere multa impedimēta Et talia nō possunt certitudinaliter sciri ab aliq̄ crea/ ra: sed solū a deo vel ꝑ reuelationē diuinā Ratio est. qꝛ cognitio creature pēdet ex re. Quoniā igit᷑ res incerta est ꝛ in se ꝛ in sua causa. ideo creatura non pōt illā certitudi/ naliter noscere aut prescire. diuina aūt co/ gnitio nō dependet a re aliq̄ imo oīa q̄ no/ uit ꝺm modū sue veritatis nouit. Et qꝛ ve ritas sua ē certissima certissime cognoscit cōtingentia vt necessaria. Et sicut certis/ sime nouit ita pōt certitudinaliter demon strare ꝛ reuelare. Ideo hec cognitio futu/ rorū vel dei est vel a deo. Et iō cū talia fu tura predicunt᷑. ꝓditio dꝛ diuinatio. Et qꝛ demones supbi maxime desiderant hono ran vt dōs maxime conant᷑ ostēdere ħ in se habere. Eriō dicere ꝙ demones ꝑ se ipos futura ꝯtingentia pſciāt certitudinaliter: ħ est eis attribuere qđ dei est. Ideo est ibi infidelitas ꝛ infidelitati freqūēter annexa idolatria. Ideo diuinatio est ꝓhibita Nā vt sctūs Tho. scđa scđe. q. xcv. ait. si qs fu/ tura cōtingentia ꝑnoscere aut ꝑnunciare quocūqꝫ mō ꝑsumpserit nisi deo reuelāte manifeste vsurpat qđ dei est. Et ex ħ aliq̄ dicuntur diuini ꝺm Isiđ. li. viij. ethi. quasi deo pleni. diuitate eni se plenos simulāt: ꝛ

astucia quadā fraudulentie hoībus fu/ tura cōiectant diuinatio ħ nō dꝛ si qs ꝓnū ciet ea q̄ ex necessitate eueniūt. vel vt i plu ribus que humana rōne cognosci possunt. Nec qꝫ etiā si qs futura aliqua cōtingentia deo reuelāte cognoscat ꝛ nūciet tūc eni ille nō diuinat. id est qđ diuinū est facit. ꝫ qđ diuinū est suscipit Tūc eni solū dꝛ diuina re qn̄ sibi in debito mō vsurpat ꝑnuncia/ tionē futurorꝝ euentuū. vn̄ Hiero⁹ super Lucā dicit ꝙ diuinatio semꝑ in malā ꝑtē accipit᷑. qꝛ nō dicit᷑ ab ordinata participa/ tiōe alicuius diuini sed ab indebita vsur/ patiōe. hec Tho. sequit᷑ Bonauē. ꝙ q̄uis demones nō possint ꝑ seipos futura cōtin gentia scire certitudinaliter. Tamen fre/ quenter vera ꝑdicūt. ħ aūt est quadrupli/ citer ꝺm Aug. in tertio sup Genesim ad litterā. Aut eni sensus vel ingenij acrimo/ nia. Aut m̄lta experiētia. Aut dolosa cau tela. Aut aliena doctrina. Sēsus acrimo/ nia vt qn̄ vident diligēter ꝛ cōsiderant ad qđ inclinat᷑ affectio nr̄a. vel q̄ sint inducē/ tia vel retrahentia. Experientia tēporꝝ. qꝛ ex talibus viderunt accidere talia dolosa cautela qn̄ ꝓponunt aliquid facere ꝛ ꝑdicūt. Aliena doctrīa q̄n̄do iusto dei iudicio ꝑmittunt᷑ addiscere ab angelis. De astro/ logis ergo ꝙ frequēter vera ꝑdicunt tenē/ dum est. ꝙ hoc solū est ꝯiecturādo siue ꝺm legem astrorꝝ. siue ꝺm diabolica cōmertia Scđm legem astrorū vtpote quando do/ minatur stella que habet impressionē sup diuersos humeros disponens ꝺm hoc ho/ minē ad diuersos mores ꝛ affectiōes. Se/ cundū diabolica cōmertia. vt quando vo lūt vim astrorꝝ vltra ꝓtendere qꝫ ad illud sup qđ possunt. Tūc eni nisi diabolus ad esset ita frequenter falsum sicut verū dice/ rent. licet frequenter falsa ꝑdicant ꝛ deci/ piant᷑. Hinc. Aug⁹ li. v. de ciui. dei. ca. vij. ait. nō immerito credit᷑ cū astrologi mira/ biliter multa vera respodent oculto instin ctu fieri spirituum non bonorum quorum cura ē falsas ꝛ noxias opiniones de astra libus fatis inserere humanis mētibus at/ qꝫ firmare. Similiter ꝛ malefici siue diui ni quādoqꝫ vera predicunt que precogno/ sci in suis causis naturaliter possunt. Fu/ tura vero contingentia non certitudina/

liter sed ex cōiectura quandoq; ꝓnunciāt.
¶ Scōm dubiū fuit vtrum a demonibus
esse possit aliqua prophetia. Ad quod re/
respondet Tho. scda scde. q. clxxij. ꝙ ꝓphe
tia importat cognitionē quandā ꝓcul exi/
stentē a cognitiōe humana. Manifestū ē/
aūt ꝙ intellect⁹ supioris ordinis: aliq̄ co/
gnoscere pōt q̄ sunt remota a cognitiōe in/
tellecus inferioris. Supra intellectū autē
hūanū est nō solū intellectus diuinus: sꝫ
etiā intellect⁹ āgeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ: ꝺm
nature ordinē. Et iō q̄dā cognoscūt demo
nes sua naturali cognitione q̄ possunt hoi
bus reuelare. tāq; remota a cognitione ho
minū. Simpliciter aūt ⁊ maxime remota
sunt: q̄ solus deus cognoscit. Et ideo ꝓphe
tia ꝓprie ⁊ simpliciter dicta fit solū ꝑ reue/
latione diuinā. Sed etiā ipa reuelatio fa
cta ꝑ demones pōt ꝺm q̄d dici ꝓphetia. vn̄
illi q̄bus aliq̄d ꝑ demones reuelat᷑: non di
cunt᷑ in scripturis ꝓphete simpliciter sed ꝓ
phete falsi siue idoloꝝ fictio siue cū aliqua
alia adiectiōe. Vn̄ Aug⁹. xij. super Gene
sim ad litterā ait. Cū malus spūs arripit
homies in hac vita: aut demoniacos facit
aut arrepticios: aut falsos ꝓphetas. Notā
dū ꝙ demones ea q̄ sciunt hoibus manife
stāt nō q̄dē ꝑ illuminationē intellectus: sꝫ
ꝑ aliquā imaginariā visionē aut etiā visi/
biliter colloquēdo. ¶ Tertium dubiū fuit
vtrū demones ꝑ se vel ꝑ alios possint veri
tatē fateri. Et videt᷑ ꝙ non. Nā dr̄ Johis
viij. ca. de diabolo. mēdax est ⁊ pater eius
scꝫ mēdacij. Et xxij. q. v. ca. cauete fratres.
Omes q̄ amāt mendaciū filij sunt diabo
li. Cū g̊ diabolus sit veritatis inimicus. g̊
illā confiteri fugit. Ad q̄d respōdemus. ꝙ
licet diabolo veritas sit exosa tn̄ illā quan
doq; predicat ⁊ confitetur ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpter coactionem.
¶ Secundo ꝓpter accusationē.
¶ Tertio ꝓpter deceptionem.
¶ Primo diabolus veritatē fatet᷑ ꝓpter co
actionem qn̄ cogitur ab ipo deo. Sicut fa
ctū legimus qn̄ clamans in idolis sancto/
rū apostoloꝝ ꝩtutem ⁊ gratiā suis cultori
bus significabat. Sic etiā in virtute xp̄i a
sanctis demones interrogati sepe in obses
sis corporibus vera respōdent licet inuiti.
¶ Secundo diabolus veritatē fatet᷑ pro/
pter accusationē duꝫ scꝫ hoim peccata ad
cōfusionē illoꝝ accusat. Nā lꝫ deus hoim
pctā cognoscat: vult tamē vt diabolus illa
declaret ad maiorē peccantiū exprobratio
nē. Ille ꝓo hostis malignus tūc veritatē
quā odit propter odium animarū fatetur
¶ Tertio diabolus veritatē loquitur pro/
pter deceptionē. Nā vt inq̄t. Tho. vbi su/
pra intellectus ad falsuꝫ deducit᷑ ꝓpter ap
parentiā veritatis: sicut voluntas ad ma
lū ꝑ apparentiā bonitatis Interdū igitur
diabolus veritatē ostendit. vt sic falsitas
eius securius acceptet᷑. Hinc xp̄s nō sine/
bat loqui demones q̄ erant in corporibus
obsessis: ⁊ dicebāt ipm esse xp̄m: ne misce/
rent veris falsa. vt dicit Nico. d̄ lira super
ꝑmo ca. Marci. Et. iiij. ca. luce. Dicta sūt
ista vt sciamus vera esse q̄ de aploꝝ victo
ria ꝑmisimus q̄ dō reuelāte imminentē fu
turā pacē illi duci ꝑdixerunt cū tn̄ demo/
nes contrariū mentiendo suasissent.
¶ Qualiter Simon ⁊ Judas deuicerunt
magos ⁊ qui dicunt᷑ magi. atq; de differē/
tia miraculorū dei ⁊ sanctoꝝ a miraculis
magorū. Capitulū. II.

Secundi aduersarij Si
monis ⁊ Jude quos ipi deui/
cerunt fuerūt magi. Et hic tria
considerare debemus:
¶ Primū q̄ dicuntnr magi
¶ Secundū quomodo magoꝝ miracula
apparētia a veris miraculis distinguunt᷑.
¶ Tertiū q̄liter hi aplī magos superarūt
¶ Ad primū respondet Isidorus. viij. li.
ethi. magi sunt q̄ vulgo malefici vocātur
ob facinorū magnitudinē. hi ⁊ elemēta cō
cutiunt turbant mentes hoim ac sine vllo
veneni haustu violētia tn̄ carminis inte/
rimunt. vn̄ ⁊ Lucanus. Mēs hausti nul
la sanie polluta: veneni incantata perijt.
Magoꝝ aūt ꝑmus Zoroastes rex batria
norū fuit de quo Aug⁹. libro. xxi. de ciui.
dei ait. Qꝫ qn̄ ꝑmo natus est risit: hūc po/
stremo Ninus rex assirioꝝ interfecit. licet
pleriq; teneant illū a demōne suffocatum
Arte ꝓo magicā mlt̄a post secula Demo
critus ampliauit qn̄ ⁊ Hipocratis medi/
cine disciplina effloruit. hec autē vanitas
magicarum artiū ex traditiōe angelorum

maloꝝ in toto terraꝝ orbe plurimis secl'is
inualuit. Nec mirū de magoruꝫ prestigijs
quādo intantū prodiere maleficorū artes
vt etiā Moyse similimis signis resiste/
rēt vertētes vrgas in dracones. aquas in
sanguinē. hec Isid. Sed vt Aug⁹. li. x. de
ciui. dei. c. viij. asserit: faciebant illi venefi/
cijs ⁊ incantatiōibus magicis q̄bus sunt
angeli mali. i. demōes dediti. Moyses au
tē tāto iustius q̄nto potētius dei noīe q̄ fe/
cit celū ⁊ terrā eos facile superabat. Deni
q̄ in tertia plaga deficiētibꝫ magis decē
plage ꝑ moysen magna mysterioꝝ dispē/
satiōe cōplete sunt. hec Aug⁹. Quāta ṽo
sit virtus demonū cū a deo ꝑmittūtur siue
ad deludendū hūanos sensus: siue ad ope
randū. licꝫ ſm naturā effectus mirabiles:
siue etiā ad corpora vexandū ⁊ molestādū
dixit plene in tractatu de timore iudicioꝝ
dei. Verū tñ hic narrabo qđ supioribꝫ die/
bus legi in quodā libro nouiter cōfecto q̄
vocat̃ fortalicium fidei. In regno francie: cū
iudei maleficijs vterētur: accidit semel q̄
iudeus quidā crudelissimus factus ē ami
cus cuiusdā ministri iusticie. Quadā ṽo
die rogauit eū instātissime vt vnius hōis
daret ei cor fingēs se illo egere pro medici/
na. Et colorādo factū suū dixit. Q̄ꝫ quidā
hō dabat viginti coronas auri si eū sana/
ret. Et q̄ ipse daret sibi decē illarū: si ei tri/
bueret cor supra dictū. Ille tñ ex cupidita/
te: tum amicitia ꝓmisit. Extrahens illud
cor a quodā xp̄iano: quē iusticia exigēte: in
partes dimiserat tradidit vxori sue custo/
diendū dicēs ei. q̄ decem coronas esset re/
cepturus ꝓ illo: quas sibi ꝓmiserat iude⁹
se daturū. Cū ergo mulier illa cognouisset
iudeū illū reatu multoꝝ fore maleficū du
re reprehēdit maritū. Ille ṽo ecōtrario eā
arguebat dicēdo q̄ ipa faceret eum ꝑdere
decē coronas ⁊ alia ꝓmissa. Tandē vedu/
xit virū mulier vt iudeo cor porci tribueret
Adimpleuit vir qđ vxor cōsuluit: iudeus
ṽo cor hōis xp̄iani credēs se accepisse tra/
didit illi decē coronas. Quo facto: iudeus
hilaris suis vtens maleficijs sepeliuit cor
illud in quodā cāpo latissimo In quo post
paucos dies: cōgregata est innuberabilis
multitudo porcoꝝ nō solū domesticoꝝ sed
etiā siluestriū: Et tanta fuit lis ⁊ prelium

inter eos. q̄ oēs mutuo rabidis morsibus
se dilacerātes occiderūt: sic vt nec vnus re
maneret viuus. Qđ factū: a rege frācie q̄
tūc erat cognitū iudeo capto apta est veri
tas: q̄ sic fuisset factū de hōibus xp̄ianis
illius ꝓuintie sicut đ porcis si cor sepelisset
hōis xp̄iani. Profecto nisi manu dei dia/
bolica potestas cōpesceret̃ multa incredi/
bilia mala malefici oꝑa diabolis cooperā
tibus exercerēt. Scđm qđ erat cōsideran
dū quō discernūt̃ miracula demonū a mi/
raculis veris. Et dicūtur illa miracl'a lar/
go modo q꞉ licet esse possint mira oꝑa: nō
tñ miracula. Ideo dn̄s Bonauē. in. ij. di/
stinctione vij. ait. q̄ differūt illa a miracu/
lis veris. Primo ex parte p̄ncipalis agen/
tis: Nā in miraculis diuinis operat̃ agēs
potētie infinite ⁊ sup̄ naturā. In miracu/
lis demonū operat̃ virtus nature multipli
citer adiute: per naturas alias. Scđo dif/
ferūt ex parte finis: q꞉ miracula dei fiunt
ad vtilitatē hoīm ⁊ diuinā gl'iam sed ma
gorum ⁊ demonū: ad deceptionē siue glo/
riā vanā. Tertio differūt ex parte facti: q꞉
demones faciūt huiusmodi vilia ⁊ inuti/
lia. s. ranas ⁊ serpētes: quia hec de facili ꝓ/
ducūtur operatiōe nature: nō aūt possunt
facere ea in quibus natura succūbit sicut
facit deus. s. illuminare cecū a natiuitate:
resuscitare mortuos ⁊ huiusmodi. ¶ Ter
tiū cōsiderādū qualiter Simon ⁊ iudas
magos superarūt. Et de hoc ita scribit̃ i le
genda q̄ in perside erant duo famosi ma/
gi. s. Zares ⁊ Arfaxath quos Mattheus
fugauerat de ethiopia. Cū ṽo apl'i ꝑ Ba
radach corā rege adducti fuissent. Et pre/
sentibus illis magis dixisset Baradach.
Isti o rex sūt dij latētes i effigie hoīm: zelo
īuidie magi cōmoti dixerūt: illos malignos
esse cōtra regnū subtilit̃ cogitare: dixit eis
Baradach. Si audetis cū eis confligite
Cui magi. Si vis videre quia nobis pre
sentibus loqui nō poterāt veniant huc vi
ri eloquentissimi ⁊ si corā nobis loqui ausi
fuerint: nos ꝑ oīa imperitos ꝓbabis. Cuꝫ
āt plurimi adducti essent ꝯtinuo corā magis ita muti facti sunt vt nec nutibus q̄dē
qđ loqui nō poterāt indicarēt: dixeruntq̄
magi ad regē: vt scias nos deos esse ꝑmit/
temus eos loqui sed ambulare non posse.

Iterũqꝫ reddemus eis gressum: Sed fa/
ciemus eos apertis oclis nihil videre. Qui
cũ hec omia fecissent dux aduocatos illos
turpiter cõfusos ad aplos duxit. Quibus
apli idoloꝝ cultũ dissuadẽtes vt i xp̄m cre
derẽt monuerũt. Qd cũ illi ex corde se fa/
cturos pmisissent. apli signo crucis in frõ
tibus eoꝝ munierũt ⁊ statim liberi ab om
ni molestia ad regẽ coram magis iteꝝ in/
gressi sunt. Quare irati magi multitudi/
nẽ serpentũ aduenire fecerũt. Statimqꝫ ad
iussum regis venientes apli pallia sua de
serpẽtibus impleuerũt ⁊ in magos piece
rũt dicẽtes. In noie dñi nõ moriemini. sꝫ
a serpẽtibus lacerati doloꝝ vestroꝝ mugi
tus dabitis. Cũ ergo magi se cruciarẽtur:
rex ⁊ ceteri rogabãt aplos vt eos a serpẽti
bus occidi pmitterẽt. Quibus apli respõ/
derũt se missos reducere a morte ad vitaꝫ:
nõ aũt a vita pcipitare in mortẽ. Cũ autẽ
magi in malitia pseuerassent ab aplis sa/
ni dimissis inde aufugerũt. Post hoc filia
cuiusdã ducis ex fornicatiõe cõcepit: ⁊ fili/
um parturiẽs: quedã sanctũ diaconẽ infa/
mauit. Cũ aũt parẽtes puelle diaconẽ oc/
cidere vellẽt. Aduenientes apli infantẽ ad
duci fecerũt. q die illa natus fuerat. Et co/
rã diacõe interrogauerũt dicẽtes: dic infans
In noie dñi si diaconus iste h presumpsit.
ad hec infans iste inqt diaconus castus ⁊
sanctus est nec vnqꝫ carnẽ suã coinqnauit
Cũ autẽ parẽtes instarẽt vt apli quererẽt
qs actor huius sceleris fuisset. Rñderunt
apli. Nos innocẽtes absoluere decet: nocẽ
tes ꝓ perdere nõ debemus. Manserunt
post hec ⁊ alia multa: apli in eodẽ loco p
annũ ⁊ tres mẽses. In quo spacio plusqꝫ
sexagintamilia hoim exceptis paruulis cũ
rege ⁊ pncipibus baptizati sunt.

Qualiter simon ⁊ iudas debellarũt pon/
tifices idoloꝝ patiẽtes mori potius qꝫ sta
tuã solis adorare.

Capitulum tertium.

TErtii aduersarii simo/
nis ⁊ Jude: quos ipsi debella/
rũt fuerũt idoloꝝ põtifices. Cũ
eñ deuenissent ad quãdã ciuitatẽ nomie
suamyr: inuenerũt ibi magos superius no/
minatos q põtifices idoloꝝ ⁊ pplm cõtra
aplos cõcitauerũt. capiẽtes ꝓ ipos ad tẽ
plũ solis deduxerũt: vt aut eos sacrificare
cõpellerẽt aut penitus necarẽt. Facto autẽ
silentio apli dixerũt vt sciatis q hec idola
plena sunt demonibus ecce eis impamus
vt exeant ⁊ singula simulachra cõfringãt.
Statimqꝫ de simulachris exierũt ⁊ cõfra
ctis illis cũ diris vocibꝰ abscesserunt. Qd
vidẽtes pontifices in aplos irruerũt ⁊ eos
trucidauerũt. In ipa aũt hora cũ nimia se
renitas esset tanta fulgura extiterunt: vt tẽ
plum ipm trifarie scinderet ⁊ illi duo ma/
gi in carbones ictu vulguris verterentur.
Rex aũt corpora aploꝝ ad vrbẽ suã trãs/
tulit ⁊ in honorẽ eoꝝ ecclesiã mire magni/
tudinis fabricauit. Notandũ q de beato
simone in pluribꝰ locis inuenitur q crucis
patibulo sit affixus. Qd etiã Isid. libro de
obitu aploꝝ. Et Eusebiꝰ in hi. ecclistica
et Beda sup actus Aploꝝ. Et magister
Johes beleth in sũma sua testat. Cũ eñ
vt aiunt i egypto predicasset hierosolymã
rediit. Et post mortẽ iacobi minoris i epi/
scopũ hierosolomitanũ ab aplis vnanimi
ter ẽ electus. Et ante mortẽ suam triginta
mortuos suscitasse narrat. Cũ aũt ecclĩaꝫ
hierosolomitanã p annos multos rexisset
⁊ cẽtesimũ atqꝫ. xx. annũ etatis ageret: tpe
traiani imperatoris Atticus cõsularis ipm
cruci affigi iussit. omibꝰ q aderãt ⁊ ipo iu/
dice admirãtibus. q centũ viginti annoꝝ
senex crucis suppliciũ ptulisset. Nonnulli
ꝓ dicũt sicut ẽ rei veritas: q nõ fuit simõ
chananeus q fuit crucifixus. Sꝫ fuit aliꝰ
filius cleophe. Qd etiã Eusebius cesariẽ
sis eps in sua cronica testat. Idem dicunt
Isid. ⁊ Beda in suis cronicis. Nam Isid
⁊ eusebius qd prius dixerũt postmoduꝫ in
cronicis correxerũt. Qd ptꝫ etiã p Bedã:
q se sensisse redarguit i retractatiõibꝰ suis
Laudemus igit dñm in sctis suis qbꝰ tan
tã gratiã cõtulit: vt cũctis inimicis pbissi
me cõsternatis ad celoꝝ regna gliosi mi/
grauerint: vbi cũ xp̄o letãtur. Qui viuit et
regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo XLIIII. de sacris admirandisqꝫ
stigmatibus seraphici francisci.

[E]Go enim stigmata dñi iesu xp̄i in corpe meo porto. Doctoris gētiū v̄ba sunt ista ad Gal. vlt. cap. Elegit pater oīm deus beatū franciscū q̄ nō solū euāgelica doctrina vitaq; pfectiōe: sed mirabili signo stigmatū excitaret hoīm corda ad desideriū eterne vite. Duob; q̄dam annis picturā crucis in manib; pedib; et latere visibiliter tulit. Et sic apl̄i v̄tute magna reddebāt testimoniū resurrectiōis iesu xp̄i. ita Franciscus in seipso in p̄prio suo corpore xp̄m resuscitatū luculētissime demōstrabat. Sed pleriq; dū hec audiūt vel credere nolūt franciscū signo crucifixi fuisse insignitū vel q̄d leue z nō admirādū id assueuerant. Quapropter vt nouitas tāte rei cū deuotiōe fidelib; innotescat repmaturq; temeritas curiosoꝝ in h̄ sermone de sacris francisci stigmatibus tractare decreui. Ostendā aūt consignationē Francisci: nō nisi inter mirabilia dei magna fore deputandā: ob qđ cōuenientissime sctūs iste sublimis v̄ba p̄posita dicere potest. In q̄bus de stigmatib; ip̄is tria mysteria p̄ponimus contēplāda.

¶ Primū dicit veritatis.
¶ Scđm sublimitatis.
¶ Tertiū congruitatis:

Q3 nō est fictio q̄cq̄d dicit de stigmatibus Francisci cū veritas tante rei multipliciter confirmetur

Capitulum primum.

PRimū mysterium contemplandum dicitur veritatis. In quo speculari libet an sit verum q̄ sanctus franciscus habuit stigmata in suo corpore virtute diuina z supernaturaliter impressa. Nam posset aliquis dicere multa fuisse ab exquisitis ingenijs conficta z in scriptis tradita: que tamē sunt penitus a veritate aliena. Idcirco Augustinus libro xviij. de ciuitate dei. cap. xiij. inq̄t. Fabule facte sunt de Minotauro q̄ bestia fuerit inclusa laborintho quo cū intrassent hoīes inextricabili errore inde exire nō poterāt. De centauris q̄ equoꝝ hoīumq; fuerāt natura coniuncti. De cerbero q̄ sit triceps inferiorū canis. De frixo z helle eius sorore q̄ vecti ariete volauerūt. De gorgone q̄ fuerit crinita serpētibus: z aspiciētes cōuertebat in lapides. De bellorofonte q̄ equo pennis volante sit vectus qui equus pegasus dictus est. De ansione vel arione q̄ cithare suauitate lapides mulserit z attraxerit. De fabro dedalo z eius Icaro filio q̄ sibi coaptatis pēnis volauerunt. hec ille. Si igitur ista z alia huius excogitari potuerūt quid mirum inquiunt increduli si de francisco aliquis fingendo z mentiēdo dixerit q̄ in manibus pedibus z latere plagas quasi crucifixus habuit. Sed tales incredulos nos facile cōuincere possumus dum veritatē stigmatū Francisci ex tribus ad lucem deducimus.

¶ Primo ex ecclesie auctoritate.
¶ Scđo ex testiū sanctitate.
¶ Tertio ex miraculoꝝ claritate.

¶ Primo probamus veritatē stigmatum Francisci ex ecclesie auctoritate. Nam vt christus dicit Matthei. xviij. ca. Qui ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Igitur pōtifices z cardinales de illis stigmatibus clarū perhibēt testimoniū. Nā sanctus Bonauen. cardinalis eps̄ albanēsis vir eximie sanctitatis legendam sancti francisci eleganter scripsit in qua diffuse loquit de stigmatibus illis. Dominus Raynerius cardinalis de viterbio composuit hymnū qui incipit. plaude turba paupercula: vbi de stigmatibus sequentē versiculū interposuit. vili contentus tegmine: sancto calescens flāmine vicit algore caumata christi dum gestat stigmata. Dominus Tho. cardinalis de capua edidit hymnū qui incipit. In celesti collegio. Et hymnum qui incipit. Decus morū dux minorū: z in hoc de stigmatib; ita inquit. Regis signum ducem dignum insignit manu latere. Benedictus papa duodecimus bullam fecit de stigmatibus sacris i qua statuit vt fratres minores publice in ecclesia officium stigmatū annuatim possent celebrare Nicolaus papa tertius in extrauaganti q̄ ponitur in sex. decretaliū z incipit. Exijt qui seminet. zc. dū regulā btī frācisci i multis extolleret postea ita subdidit. hec est qui attestante paulo

nullus decetero debet esse molestus quam
xp̄s suis sacris stigmatibus cõfirmari vo
lens institutorē ipsius passionis sue signis
notabiliter insigniuit. Alexād er papa iiij.
ꝑ suas apostolicas lr̄as francisci stigmata
cõprobauit Prima eiꝰ bulla incipit: gran/
de ⁊ singulare miraculū. Scd̄a. Si noue
letitie militantis eccl'ie. Tertia. Benigna
diuine operationis volūtas In hac ita de
stigmatibus loq̈tur. iocunda dn̄ice passio
nis insignia in eiusdē sancti corꝑe dū ad/
huc vitali spū foueret manus celestis ope
ratoris impressit. Et iterꝝ ibidē in manibꝫ
eius ⁊ pedibus expressa vndiqꝫ similitu/
do clauorꝝ d̄ subiecto ꝓprie carnis excreuit
vel de materia noue creationis accreuit.
De isto alexādro dicit sctūs Bonauē. in
legēda maiori. dn̄s Alexander iiij. dū pu/
blice predicaret corā multis fratribꝫ ⁊ au
diēte me asseruit sacra illa stigmata dum
sctūs viueret ꝓprijs oculis cōspexisse. Gre/
gorius papa nonus q̄ beatū franciscū ca/
thalogo sctōꝝ ascripsit i bulla que incipit.
Confessor dn̄i gl'iosus. q̄ dirigit̄ vniuersi/
tati vestre: nō indigne duximus exꝓmēdū
videl3 ꝙ sctūs franciscus dū adhuc vi/
te spaciū percurreret presentis ⁊ postq̄ꝫ fe/
liciter cōsummauit manibꝫ latere ⁊ pedi/
bus spē stigmatū diuinitus extitit insigni
tus. hic Gregoꝰ. antiphonā fecit q̄ cantat̄
in vesperis ⁊ de stigmatibꝫ clare sic loq̈tur
plange turba paupercula ad patrē clama
pauperū hoc lugubre suspiriū pater fran/
cisce suscipe: ⁊ prode xp̄o stigmata lateris
pedū manuūqꝫ vt nobis reddat orphanis
tanti patris vicariū. Insuꝑ Grego. p̄fatꝰ
anteq̄ꝫ beatū franciscū cathalogo sanctorꝝ
ascriberet scrupulū in corde habuit: q̄ ad
vulnus laterale Nocte ꝟo q̄dā sicut ibidē
pōtifex post referebat cū lachrymis beatꝰ
franciscus quadā faciei protēsa duricie ei
in somnis apparuit Et hesitationē cordis
redarguēs: eleuauit brachiū dextrꝝ detexit
vulnus: fialāqꝫ poposcit: qua porrecta vi/
debatur sanguine ex latere defluēte imple
ri. Ex tūc vt inq̈t Bonauē. ad illud sacrū
miraculū tāta cepit deuotiōe affici ⁊ emu/
latiōe feruere: vt nullo modo pati posset ꝙ
aliq̈s p̄fulgētia illa signa: suꝑba p̄sumeret
impugnatiōe fuscare. q̄n cū seuera increpa

tione ferret. Et vt ipe Bonauē. testat̄. vi/
derūt stigmata illa ex familiaritate quā cū
viro sctō habebāt aliqui cardinales: lau/
des sacrorꝝ stigmatū: prosis ⁊ hymnis ac
antiphonas q̄s ad ꝓpius ediderūt honorē
veraciter inferentes q̄ tā ꝟbo q̄ꝫ scripto ꝑ/
hibuerūt testimoniū veritati. ¶ Scd̄o ꝓ/
bamus ꝟitatē stigmatū francisci ex testiū
mltiplicitate Preter eni pōtifices ⁊ cardi
nales eccl'ie sctē d̄ q̄bꝫ diximus. fuerūt ⁊ alij
q̄ꝫ plurimi q̄ ⁊ dū sctūs viueret ⁊ postq̄ꝫ vo
lauit ad superos stigmata illa viderūt nā
vt sctūs Bonauē. refert cernēs xp̄i seruus
ꝙ stigmata carnitā luculēter impressa so/
cios familiares latere nō possent: timens
nihilominꝰ publicare dn̄i sacramētū i ma
gna fuit positus dubitatiōis agone: vtrū3
qd̄ viderat diceret vel taceret. Cōpulsus
tn̄ cōsciētie stimulo q̄busdā ex fratribꝫ inti
mioribꝫ sibi cū mlto timore seriē retulit vi
siōis p̄fate. Isti fuerūt frater illūiatus. fra
ter Leo: frater Rubinꝰ: frater Pacificꝰ: ⁊
alij eiꝰ socij de q̄bꝫ dic̄ Bonauē. ꝙ l3 essent
ꝓpter sctitatē p̄cipuā viri ꝑ oīa fidedigni:
tn̄ ad om̄e dubiū ammouēdū: sic esse: ac se
vidisse tactꝫ sacrosctis iuramēto firmaue/
rūt. Viderūt etiā in morte illa signa miri
fica plus q̄ꝫ q̄nq̄ginta frēs: ꝟgoqꝫ deo de/
uotissima clara cū ceterꝫ sororibꝫ suis ⁊ se/
culares innumeri ex q̄bꝫ q̄ꝫ plurimi ⁊ oscu
lati sunt ex deuotiōis affectu: ⁊ ꝯtractaue
rūt ad testimonij firmitatē. Et in. c. de trās
latiōibus siue trāsitu tanti p̄ris ita scribit
Bonauē. Audito trāsitu p̄ris ⁊ fama dif
fusa miraculi accellerās ꝓpl's ꝯfluebat ad
locū vt id cerneret oculis carnis qd̄ a rōne
dubiū om̄e repelleret ⁊ affectōi gaudiū cu
mularet. Admissi sūt itaqꝫ ciues assisina/
tes q̄ꝫ plurimi ad stigmata illa sacra cōtē/
plāda oculis ⁊ labijs osculāda: vnꝰ aūt ex
eis hieronymꝰ noīe miles litteratꝰ prudēs
corā oībꝫ mouebat clauos statimqꝫ manꝰ
pedes ⁊ latꝰ manibꝫ suis cōtractabat ꝓpt
qd̄ testis huiꝰ ꝟitatis ꝯstās effectꝰ ē. ¶ Ter
tio ꝓbamꝰ veritatē stigmatū frācisci ex mi
raclorꝝ claritate. multa q̄ppe miracl'a ope/
ratꝰ ē d̄s: postq̄ꝫ illa signa frācisco donauit
Nā vt scribit bonauē. in. c. d̄ stigma. circa
mōtē aluerne grādinis violenta cōpestas
fructus terre cōsuetudinarie deuastabat.

Sed post illā apparitionē felicē nō sine in
colarū admiratiōe grando cessauit vt cele
stis illius visionis excellentiā ⁊ stigmatuꝫ
ibidē impressoꝛū virtutē serenata preter
moꝛtē ipā celi facies declarabat. In ꝓuin
cia reatina pestis iualuerat valde grauis
que boues ⁊ oues oēs sicut cō summebat
crudeliter ꝙ nullū poterat remediū adhi
beri: vir autē quidē timēs deū nocte fuit ꝑ
visionē cōmonitus vt ad heremitoꝝ fra
trū festinānter accederet: ⁊ loturā mannuꝫ
ac pedū famuli dei francisci qui tūc tēpo
ris moꝛabaꝬ ibidē acceptā: sup aīalia cun
cta respargeret: mane itaqꝫ surgens: venit
ad locū loturaqꝫ huius ꝑ socios sancti vi
ri latenter obtenta: oues ⁊ boues languē
tes ex ea respersit. Statimqꝫ animalia lā
guida ⁊ in terra iacētia recuperato vigoꝛe
surgebāt cōtinuo: ⁊ tāqꝫ nil mali sensissent
ad pascua festinabāt. Sicqꝫ factū ē vt ad
virtutē mirandā aque illius q̄ sacras pla
gas cōtingerat oīs pꝛoꝛsus plaga cessaret
Apud hilernā ciuitatēꝫ iarolonie accidit
virū quēdā noīe iohannē. beato francisco
deuotū: quodā sero per quādam incedere
viā in qua ꝓ inferēda moꝛte latitabāt insi
die nō quidē ipi: sed alteri cuidā q̄ videba
tur similis eius: ⁊ tūc erat in cōmunicatu
ipius. Exurgēs aūt quidā ex insidijs cuꝫ
hostē suū hūc esse putaret tam letaliter cū
plagis plurimis gladiauit vt nulla pꝛoꝛ
sus supesset spes recuperāde salutis. Si
quidē pmo inflicta ꝑcussio humerū cū bꝛa
chio pene totū absciderāt. Et ictus alius
sub mamilla tantā reliquerat arrepturam
vt flatus inde pꝛocedēs circa sex cādelas
simul iunctas extingueret. Cū igiꝬ iudicio
medicoꝝ ipius impossibilis esset curatio:
pꝛo eo ꝙ putrescēti bꝫ plagis exeis fetoꝛ tā
intollerabilis exhalaret. vt etiam ipa eius
vxoꝛ vehemēter hoꝛreret nullisqꝫ iam hu
manis iuuari posset remedijs. Cōuertit se
ad beati patris patrociniū quāta poterat
deuotiōe poscendū. Et ecce astitit q̄dā in
habitu fratris minoꝛis ꝑ fenestram vt ei
videbaꝬ ingressus: qui vocās eum ex noīe
dixit Quia fiduciā i me habuisti ecce dn̄s
liberabit te. A quo cū eger q̄s esset inq̄re
ret. Franciscū ille se esse rn̄dit. Et stati vul
nerū illius ligaturas resoluit suisqꝫ mani
bus tetigit Ad cuius ꝯtactū mox pꝛistine
datus est sanitati quo facto beatus pater
abscessit Et ipe sentiēs se sanatū ⁊ in vocē
diuine laudis ⁊ beati francisci letāter erū
pens vocauit vxoꝛē. At illa celerius cur
rēs ⁊ stare iam videns quē sepeliēdū cre
debat in crastino cū esset stupoꝛe perterri
ta viciniā totaꝫ clamoꝛe cōpleuit. Accur
rētes aūt sui cū illū crederēt tanqꝫ freneti
cū in lectulo reponere: ⁊ ille cōtra renitens
assereret: ⁊ ostēderet se sanatū tāto sunt stu
poꝛe attoniti vt quasi sine mēte oēs affecti
fantāsticū esse crederēt qđ videbant. quia
quē paulo ante cōspexerāt plagis attrocis
simis laniatū ⁊ totū iam marcidū: plena
cernebāt incolumitate iocundū. Ad quos
ille qui factus fuerat sanus nolite timere
inq̄t nolite credere inane qđ cernitis: quia
sanctus franciscus modo a loco recessit et
illarū sacraꝝ manuū tactu me integre ab
omni plaga curauit. Quo miraculo viso
oēs deū pariter laudauerūt. Cōcludit er
go sanctus Bonauē. dicēs. Digne quidē
beatus pater carne iam moꝛtuus ⁊ viuēs
cū xp̄o. presentie sue ostensione mirabili: et
manuū suaꝝ palpatione sua ui vulnerato
letaliter viro sunitatē cōcessit cū illius i se
stigmata tulerit: q̄ misericoꝛditer moꝛiens
⁊ mirabiliter surgēs vulneratū genus hu
manū ⁊ semiuiuū relictū plagaꝝ suaꝝ vir
tute sanauit. Ecce qđ ex omī parte relucet
veritas stigmatū francisci q̄ a viris pꝛestā
tissimis ⁊ sanctitate mira fulgētibꝫ vt pa
tuit tam multipliciter cōfirmatur.

Qꝫ ex impꝛessiōe stigmatū triplici decoꝛa
tur sublimi pꝛerogatiua franciscus.

Capitulum. II.

SEcundū mysteriū cō
tēplandū de stigmatibꝫ illis sa
cris dicitur sublimitatis. In q̄
diligēter pscrutari debemus: ꝙ sublimis
inter sanctos franciscus fuerit effectus ꝓpt
stigmata sibi data. Et hoc triplici rōne.

¶ Primo ratiōe operis excedētis.

¶ Scđo rōne similitudinis excellētis.

¶ Tertio ratiōe gloꝛie resurgētis.

¶ Primo apparet sublimitas ⁊ pꝛeroga
tiua francisci ratiōe opis excedētis Quia
deus in coꝛpoꝛe illo fecit opꝰ supnaturale

naturā excedēs. Ad qd̄ clarius intelligen
dū tres difficultates erūt absoluēde. Pri/
ma vtrum stigmata francisci poterūt esse
a natura vel artificio. Scd̄a vtrū stigma
tizatio Francisci ānumerāda sit inter ma
xima miracula dei. Tertia vtrū illud mi/
raculū fuit ꝑmanēs aut ꝑtransiens ꝛ suc/
cessiuū. Ad primā difficultatē dicimus ꝙ
francisci stigmata nō fuerūt a natura ne/
ꝗ ab arte sed a ꝟtute omipotētis dei. Qd̄
colligere possumus ex his q̄ dicta sunt in
p̄cedētibus testimonio gregorij ꝛ alexan/
dri atꝗ alioꝝ. Sed fortius id ostendim⁹
triplici ratione:

¶ Primo ratione materie.
¶ Scd̄o ratione forme.
¶ Tertio ratione vite.

¶ Primo ratiōe materie. Nam stigmata
illa impssa fuerūt in materia dura in loco
ossoso ꝛ neruoso vbi nō facit casum imagi
natio. Qd̄ ꝓpterea dicimus qꝛ plerīꝗ con
tēdere satagūt potuisse fieri ꝙ ex vehemē/
tissima imaginatiōe passionis xp̄i. franci/
scus illas plagas habuerit qꝛ vt dicit aui
cenna in sexta parte naturaliū imaginatio
fortis potest corpus trāsmutare. Sed hoc
nō est intelligendū in omībꝫ. Vn̄ Tho. in
iij. parte. q. xiij. disputās vtrū aīa xp̄i ha
buit omipotentiā respectu ꝓprij corporis
in respōsione ad tertiū argu. ait ꝙ imagi/
nationi si sit fortis naturaliter obedit cor/
pus q̄tum ad aliqua. puta q̄tū ad casuꝫ
de trabe in alto posita: qꝛ imaginatio nata
est esse principiū motus localis vt dicitur
tertio de aīa. Similiter etiā q̄tum ad al/
terationē q̄ est ẜm calorē ꝛ frigus. ꝛ alia cō
sequētia eo ꝙ ex imaginatione cōsequen/
ter nate sunt cōsequi passiones aīe ẜm q̄s
mouet᷑ cor ꝛ sic ꝑ cōmotionē spirituū totū
corpus alteratur. Alie ꝟo dispositiōes cor
porales q̄ nō habēt naturalē ordinem ad
imaginationē: nō trāsmutātur ab imagi/
natōne q̄tumcunꝗ sit fortis. puta figura
manus vel pedis: vel aliquid simile: hec
Tho. Materia igit᷑ illa ossiū ꝛ neruoruꝫ
corporis francisci nō habebāt dispositionē
vt ꝑ imaginationē illo modo trāsmutare/
tur. Scd̄o ostēdimus ꝙ stigmata fuerūt
supernaturaliter ꝛ diuina virtute corpori
francisci depicta ratione forme: nō eñ tm̄
erat apertura in manibꝫ pedibus ꝛ latere
Sꝫ i manibꝫ ꝛ pedibꝫ videbātur claui dei
artificio fabrefacti. De q̄bus dicit Bona
uētura in c. de stig. In manibꝫ ei⁹ ꝛ pedibꝫ
apparere ceperūt signa clauoꝝ ipsoꝝ ca/
pitibus i interiori parte manuū ꝛ superio/
ri pedū apparētibus: ꝛ eoꝝ acuminibꝫ exi
stētibus ex aduerso. Erātꝗ clauoꝝ capi/
ta in manibꝫ ꝛ pedibus rotunda ꝛ nigra.
Ip̄a ꝟo acumina oblonga retorta ꝛ reper/
cussa q̄ de ip̄a carne surgētia carnē reliquā
excedebāt. Siq̄dē repcusso ip̄a clauoruꝫ
sub pedibus adeo ꝓminēs erat ꝛ extra ꝓ/
tensa: vt nō solū plantas solo libere appli/
cari nō sineret: verū etiā intra curuationeꝫ
circualē ip̄oꝝ acuminū faciliter imitti va/
leret digitus manus. sicut ꝛ ab eis ip̄e ac/
cepi qui oculis proprijs cōspexerūt. Et in
ca. de transitu mortis Bonauē: ita seq̄tur
Cernebant᷑ q̄dē in mēbris illis felicibꝫ cla
ui ex ei⁹ carne ꝟtute diuina mirifice fabre/
facti. sicꝗ carne eidē vniti ꝙ qui a parte q̄/
libet ꝓmerētur ꝓtinus quasi nerui cōtinui
ꝛ duri ad partē oppositā resultabāt. Siq̄s
igit᷑ cōsideret illoꝝ clauoꝝ ꝯditionē facile
ꝯp̄hēdet stigmata illa dei sola potētia fuis
se formata. Tertio oñdimus ꝙ stigmata
Francisci fuerūt miraculosa ratiōe vite nō
eñ potuisset ꝑ naturā viuere duobꝫ annis
beatus franciscus plagatus in q̄nꝗ locis
spasmosis ex q̄bꝫ cōtinuo fluebat sanguis
cū dolore vehemētissimo: nō solū corporis
imo ꝛ cordis ex memoria passionis dñice.
Neꝗ vsus ē ꝓ toto tꝑe illo aliquo vnguē/
to vl̄ medicina. Sꝫ tm̄ pānis restringebat
sanguinē emanentē: quē sexta feria libere
ꝓdire sinebat. Et qd̄ ad hoc miraculū au
get erāt ille plage odore fragrātissime: ex
quibus nulla vnꝗ putredo vel imūdicia
causata fuit. Scd̄a difficultas erat vtruꝫ
stigmatizatio francisci ānumerāda sit int᷑
maxima miracula dei. Et vt hoc melius
intelligatur audiēda ē sentētia sctī Tho:
i. ꝑte. q. cv. ar. vlt. vbi ait ꝙ nihil potest di/
ci miraculū ex cōparatiōe diuine potētie.
qꝛ qd̄cūꝗ factū diuine potētie cōparatū ē
minimū. Vn̄ Aug⁹. in ep̄la ad volusianū
inq̄t. in rebꝫ mirabiliter factis tota rō facti
ē potētia facientis. q̄ scꝫ est ea dē ꝛ q̄ vniuer
sa miracula fuit. Sed dicit᷑ aliq̄d miracu/

lū ꝑ cōparationē ad facultatē nature quā
excedit. ⁊ ideo ſm ꝙ magis excedit facul/
tatē nature. ſm hoc dicit̃ maius miraculū
Excedit aūt aliq̇d facultatē nature tripli/
citer Primo q̄tū ad ſubſtantiā facti ſic̄ ꝙ
duo corporea ſint ſimł' vel ꝙ ſol retrocedat
aut ꝙ corpus humanū glorificet̃ qđ nullo
modo natura facere pōt. ⁊ iſta tenēt ſum/
mū gradū in miraculis. Scđo aliq̇d exce
dit facultatē nature nō q̄tū ad id qđ fit. ſꝫ
q̄tū ad id in quo fit. Sic̄ reſuſcitatio mor
tuoꝝ ⁊ illūinatio cecoꝝ ⁊ ſimilia. pōt em̄
natura cauſare vitā: ſꝫ nō in mortuo poteſt
p̄ſtare viſum: ſed nō in ceco. Et hoc tenēt
ſm locū in miraculiſ Tertio excedit aliq̇d
facultatē nature q̄tū ad modū ⁊ ordinem
faciendi. Sicut aliq̇s ſubito ꝑ v̄tutē diui/
nā a febre curat̃ abſq̄ cōſueto ꝓceſſu natu
re in talibus. Et cū ſtati mare cōdēſat̃ in
pluuias v̄tute diuina abſq̄ naturalibꝫ cau
ſis. ſic̄ factū ē ad p̄ces ſamuelis ⁊ helie. Et
hec tenēt infimū locū in miraculis. Que/
libet tn̄ hoꝝ habēt diuerſos gradus ſm ꝙ
diuerſimode excedūt facultatē nature. hᶜ
Tho. Cū itaq̄ ſtigmatizatio franciſci ſit
opꝰ tale q̄le neq̄ natura fec̄ neq̄ facere pōt
videt̃ ꝙ ꝓpter ſb̄am facti ſit cōnumerāda
inter maxima miracula dei. Tertia diffi/
cultas an miraculū ſtigmatizatōis fuit ꝑ
manēs vel ꝑtranſiēs ⁊ ſucceſſiuū: Nā in il
luminatiōe ceci q̄uis potētia viſiua mira/
culoſe det̃ tn̄ poſt acceptā illā potētiā ſecꝰ
naturaliter videt ita ꝙ miracula amplius
nō ꝑmanēt licet illūinatio fuerit miracu/
loſa: Stigmatizatio Franciſci miraculo/
ſa fuit: dū ſtigmata illi ſunt impſſa Sꝫ mi
raculū idē ꝑmāſit. q꞉ ſemꝑ videbat̃ res ſu
pernaturalis. videbātur q̇ppe manꝰ ⁊ pe/
des cōclauati cū illis cōdictōibꝫ q̄ superiꝰ
poſite ſunt. Et erāt illi claui ſeꝑati a car/
ne mouebāt̃q̄ in vulneribꝫ illis. nec pote/
rāt inde extrahi ꝓpter repcuſſionē Fertur
q̇ppe ꝙ dū corpus ſc̄i trāſportaret̃ a ſancta
maria de angelis v̄ſus aſſiſiū: delatū fuit
ad monaſteriū ſc̄ti damiani: in q̊ moraba/
tur v̄go feruētiſſima clara: q̄ accipiēs ma
nū corꝑis iam defuncti p̄ deuotiōe nimia:
illā oſculabat̃. tēptauit aūt ex vulnere cla/
uum extrahere neq̄ potuit qđ ⁊ demū di/
miſit. ¶ Scđa apparet ſb̄limitas ⁊ p̄roga

tiua franciſci ꝓpter ſtigmatizationē: rōne
ſil̄itudinis excellētis. Jpe q̇dē ſimilis fa/
ctus ē filio dei. Notādū tn̄ ꝙ triplex ſimili
tudo pōt diſtingui. Prima dꝛ̄ ꝑſonalis et
oīmode idēptitatis q̄ ē ꝑ ꝯueniētiā oīmo/
dā in natura ⁊ ſic vna ꝑſona ē alteri ſil'is ī
trinitate vt dicit ſc̄tūs Bonauē. i. ij. di. xvi
⁊ h̄ nō pōt cōuenire alicui nature neq̄ hu
mane neq̄ angelice. vn̄. i ps̄. dixit ꝓpheta
deus q̇s ſimilis erit tibi. q̄ſi. di. nullus eſt.
Scđa ē ſil̄itudo ꝓportionalis dicta ſm ꝓ/
portionē. Sic̄ ꝯueniūt ⁊ ſil'es ſunt nauta ⁊
auriga: h̄ mō oīa aſſimilat̃ deo: inq̄tū i ea
vna: ſunt tres potētie realiter diſtincte: ſic̄
in vna eſſentia diuina tres ꝑſone. Sil̄iter
oīa q̄ ſūt a deo aſſimulāt̃ ei vt dicit Tho.
i. ꝑte. q. v. inq̄tū ſunt entia: vt p̄mo ⁊ vni/
uerſali p̄ncipio totius eſſe. Tertia ē ſil̄itu/
do corꝑalis in manibꝫ pedibꝫ ⁊ latere mi/
raculoſe ſignatis: ⁊ h̄ vſq̄ nūc cōuenit ſoli
franciſco de q̊ ſic ſcribit Bonauē. Deſcē/
dit angelicus vir franciſcus de mōte ſecū
ferēs crucifixi effigiē nō in tabulis lapide/
is vel ligneis manu figuratā artificis. ſed
in carneis mēbris deſcriptā digito dei vi/
ui. Et iteꝝ de eo dic̄. Dextrū q̊q̄ latus q̄ſi
lancea trāſfixū rubea circatrice obductuꝫ
erat: qđ ſepe ſāguinē ſacrū effundēs tuni/
cā ⁊ femoralia in tanta copia reſꝑgebat vt
poſtmodū frēs ſocij ea lauātes ꝓ rꝑe indu
bitanter aduerterēt: ꝙ ſic̄ in manibꝫ ⁊ pe/
dibus ſic ⁊ in latere famulus dn̄i expreſſe
haberet impreſſam ſimilitudinē crucifixi.
Tertio apparet ſublimis p̄rogatiua fran
ciſci ꝓpter eius ſtigmatizationē: ratiōe glo
rie reſurgētis. Nā ſicut de martyribus re/
fert Augꝰ. li. xxij. de ciui. dei. ꝙ reſurgēt cū
cicatricibus q̄ ad ornatū faciēt ⁊ decorem
corporū: nō ad aliquā deformitatē. Jta
pie tenere poſſumus: ꝙ franciſcus cū illis
ſignis cū quibꝫ ex hac vita diſceſſit ad vi/
tam īmortalē reſurget.

Qꝫ ſtigmata fuerūt impreſſa franciſco ſa
tis congrue reſpectu perſone loci ⁊ modi.

Capitulum. III.

TErtium myſteriū con/
tēplādū de ſtigmatibꝫ bti Frā/
ciſci dicitur cōgruitatis licꝫ em̄

inuestigabiles sint vie dei nihil tamen ab
eo fieri arbitrādū est nisi in pondere nu/
mero ⁊ mensura. Id circo dñ franciscū vo/
luit cōsignaro ꝯueniēter ac rationabiliter
id effecit. potest aūt colligi cōgruitas talis
stigmatizatiōis ex triplici respectu.
¶ Primo respectu ꝑsone.
¶ Scđo respectu loci.
¶ Tertio respectu modi.
¶ Primo q̄ [illegible]dā cōgrui sunt illa stigmata
impressa francisco respectu ꝑsone. Elegit
q̄dē deus illū vt tēporibꝫ istis nouissimis
verbo ⁊ exēplo ad regnū celeste hoīes inui
taret confirmaretq̄ꝫ doctrina sua in fide q̄
iā pene vbiq̄ꝫ defecerat Quis igit̄ illū au
dire recuset. Quis ei de imortali vita do/
cēti nō credat dū videt̄ in illo corpore regis
eterni admiraculū vexillū Propterea in/
quit Bonauē. alloquēs sctm̄ Franciscū.
Eya nūc strenuissime miles xp̄i ipsius fer
arma inuictissimi ducis: quibꝫ munitis in
signiter oēs aduersarios supabis. Fer ve/
xillum regis altissimi: ad cuiꝰ in uitū oēs
pugnatores diuini exercitus animentur.
Fer nihilominus sigillū summi pōtificis
xp̄i quo verba ⁊ facta tua tāq̄ꝫ irreprehen
sibilia ⁊ autētica merito ab omibus acce/
ptent̄. Ita em̄ ꝓpter stigmata dñi iesu xp̄i
quē in corpore tuo portas: nemo tibi debet
esse molestus q̄n potius quilibet xp̄i fuus
debet esse deuotus. Iam ꝑ hec signa certis
sima: nō duobꝫ aut tribus testibꝫ ad suffi/
cientiā: sed q̄ꝫ plurimis ad supabundātiā
cōprobata testimonia dei in te ⁊ ꝑ te credi/
bilia facta nimis: omē tollūt infidelibꝫ ex/
cusatiōis velamen. hec Bonauē. Quare
aliis a francisco nō fuerūt stigmata data n̄
est nostrū inuestigare sed nouit ille q̄ fecit
cuiꝰ opa cūcta optia sunt cēsenda. ¶ Se/
cūdo colligit̄ cōgruitas stigmatū Franci/
sci respectu loci. impressa q̄dā fuerunt loco
cōuenienti scꝫ in mōte aluerne: vt sic depre/
hēdi possit operis magnitudo. Nam grā/
dia facta in mōtibus celegrata legūt̄ post
diluuiū requieuit archa in mōtibꝫ armenie
vt scribit̄ Geñ. viii. c. In mōte betthel ste/
tit abraā egressus a patria. vt ptꝫ Geñ. xii
ca. In monte galaath stetit Jacob fugiēs
laban: Geñ. xxxiii. ca. In mōte synai moy/
ses legē accepit. Exodi. xx. c. In mōte ga/
ritzim filii israel adorauerūt dñm q̄ñ ꝑmo
intrauit terrā ꝓmissiōis: ⁊ Paralyp̄o. vi.
ca. Io monte moria edificatū fuit tēplum
Salomonis iii. Reg. lx. c. In mōte tabor
trāsfiguratus est xp̄s Math. xvii. ca. De
mōte oliueti ascēdit ad celos. Act. i. Et ne
singula cōplectamur. In mōte aluerne cō
signatus fuit signis passionis Franciscus
Ille siq̄dē mōs separatus est ab aliis: ad
innuendū q̄ franciscus penitus fuit alie/
nus ab honore mūdanoꝝ. Est insup ele/
uatus ad significādū q̄ beatꝰ frāciscus ele
uatus erat ad cōtemplationē diuinorū: et
amorē bonoꝝ celestiū. Et ad hoc ille mōs
in plerisq̄ꝫ locis apertus vbi scissure viden
tur q̄si violēter: nō naturaliter facte: possi/
bile esset vt tēpore illo ita eueniret: q̄ petre
ille scisse sunt patiente in cruce iesu filio dei
¶ Tertio colligitur congruitas stigmatū
Francisci respectu modi qui exprimitur a
sctō Bonauē. dū ait. Fidelis reuera famu
lus ⁊ minister xp̄i franciscus: biennio an/
teq̄ꝫ spiritū redderet celo: cū in loco excel/
so seorsum q̄ mōs aluerne dicitur quadra
genariū ad honorē archangeli michaelis
ieiuniū inchoasset supne cōtēplatiōis dul
cedine abundātius solito superfusus ac ce
lestiū desiderioꝝ ardētiore flāma succen/
sus supernarū cepit iussionū cumulatius
dona sentire. Dū igitur seraphicis deside
rioꝝ ardoribus sursum ageretur in deū et
affectus: compassiua teneritudine trāsfor/
maretur in eū: cui ex charitate nimia cru/
cifigi cōplacuit: quodā mane circa festū ex
altationis sancte crucis in lattere montis
orās: vidit speciē quasi vnius seraph: sex
alas tā fulgidas q̄ꝫ ignitas habentē de ce
loꝝ sublimitate descēdere q̄ volatu celerri
mo ad aeris locū viro dei ꝓpinquū ꝑueni/
ens: nō solum altus: sed ⁊ crucifixus appa
ruit. Manus q̄dē ⁊ pedes habēs exten/
sos ⁊ cruci affixus. Alas vo sic miro mo/
do hincinde dispositas: vt duas supra ca/
put erigeret ad volādū extēderet: duabꝫ vo
reliq̄s totū corpus circūplectēdo velaret.
Hoc vidēs vehemēter obstupuit mixtū/
q̄ꝫ dolori gaudiū mēs eius incurrit: dū et
in grōso xp̄i aspectu sibi tā mirabilit̄ q̄ꝫ fa/
miliariter apparēti ſ excessiuā q̄ndā ꝯcupie
bat leticiā ⁊ dira ꝯspecta crucis affixio ipiꝰ

aīam ꝯpassiuī doloris gladio ꝑtransibat:
Et infra sequit᷑. disparēs igit᷑ visio post ar
chanū ac familiare colloquiū mentē ipius
seraphico interius inflāmauit ardore. car/
nē ꝟo crucifixo ꝯformi exterius insigniuit
effigie: tanq̄ꝫ si ad ignis liquefactiuā ꝟtu/
tem p̄ambulū: sigillatiua quedā esset im/
pressio subsecuta. Ex his loculenter appa
ret q̄ꝫ digna q̄ꝫ singularꝫ q̄ꝫue stupēda fue
rit impressio illoꝝ stigmatū. nec titubare
quispiā dꝫ de apparitiōe xp̄i: q̄ in spē sera/
phi ⁊ veluti crucifixus videri voluit: q̄m
hmōi apparitio ꝯueniebat tali mysterio.
Nono q̄ppe mō crucifigendus erat franci
scus: atq̄ꝫ ardore seraphico debebat inflā/
mari. Quare vt discipuli euntes ī emaus
viderūt illū in specie peregrini: ⁊ magdale/
na q̄si hortulanū inspexit: ⁊ stephanus ve
luti stantē a dextris dei agnouit: ⁊ paulus
ingēti luīe decoratꝰ intuitꝰ est: ita franciscꝰ
regē celoꝝ ⁊ dn̄m glorie veluti crucifixū si/
bi apparentē adorauit. O felices oculi qui
meruerūt adhuc in hac vita mortali tali vi
sione gaudere. O aures bti francisci q̄ a
redemptore mundi vigilanter vocari se ꝑ
ceperūt. O corpus oī mundicia repletū: in
q̄ mirabiliter xp̄i vulneraꝗ̄ renouata: hec
igit᷑ sunt illa stigmata: speculū imortalita
tis: spes vite future: firmitas fidei: ⁊ dn̄i no
stri iesu xp̄i validissimū testimoniū: hec s̄t
q̄ tota mētis deuotiōe a cunctis fidelibꝫ s̄t
colenda. Hec sunt q̄ franciscus offert ostē
dit xp̄o. dum pro fidelibꝫ intercedit. Pa/
ter quidē dei ōn̄dit pectus ⁊ vbera: filius
latus ⁊ vulnera. ⁊ franciscus sua sacra sti/
gmata. Quibꝫ interueniētibꝫ: eum inuocā
tibꝫ ipetrat exoptata bn̄ficia: ⁊ tandē gra/
tiā in p̄n̄ti ⁊ in futuro gloriā. Amen.

¶ Sermo quadragesimusquintus de tri/
bus excellentiis beati Francisci.

Vidi alterū angelum
ascendentē ab ortu solis ha/
bentē signū dei viui: ⁊ clama
uit voce mag̃. Scribunt᷑ hec
verba Apoc. vij. c. preclarissima bti franci
sci preconia excedunt quidē multūq̄ꝫ sup/
eminēt oēm hūani eloquij facultatē. Abū/
danit quippe in eo grā saluatoris nr̄i quez
pr̄ misericordiaꝝ ⁊ luminū tam larga dulce
dinis bn̄dictiōe p̄uenit q̄ sic ex vite ipius
decursu luculenter apparet. nō solū de mū
dialibꝫ tenebris eduxit in lucē: sꝫ ⁊ ꝑfectis
effecit virtutū p̄rogatiua ⁊ meritis celebrē
necnō preclarꝫ circa eū crucis ostensis my
sterijs insigniter demōstrauit illustrē. Li/
cet ḡ in p̄cedenti sermone franciscū mira
laude fuerimꝰ prosecuti: ex eo q̄ signa cru/
cifixi biēnio tulerit: nihilominꝰ offerūt se
q̄ꝫ multa memorata digna de ipo adhuc
differenda: hec ꝟo a Johe s̄t designata in
verbis assumptis pro themate: in quibus
triplex excellentia sancti Francisci expri/
mitur vel ꝯtinetur.
¶ Prima dr̄ diuinalis missiōis.
¶ Scđa virtualis perfectiōis.
¶ Tertia singularis magnificatiōis.
¶ Qꝫ beatus frāciscus fuit missus a deo
qđ probat᷑ quinq̄ꝫ rōnibꝫ. Ca. I.

Prima excellentia bea
ti francisci dr̄ diuialis missiōis
q̄ exprimit᷑ a Johe cū dicit. vidi
alteꝝ angelū. s. btm̄ franciscū dei nunciū:
amabilē xp̄o: imitabilē nob: ⁊ admirabilē
mūdo. Ipe quidē fuit a deo missus vt ho/
mines excitaret ad desideriū supnoꝝ: ne/
q̄ꝫ dyaboli suggestiōe aut spirituū ⁊ humo
rū melanconicoꝝ abundantia motus: sed
spū scō afflatus tres ordines ordinauit: ab
renūciauit mundo parentes reliq̄t: ⁊ xp̄m
studuit imitari. Qꝫ aūt ds franciscū elege
rit veluti nouū apl'm q̄ vitā euangelicā re
nouaret probari pōt ex q̄nq̄ꝫ.
¶ Prio ex ꝓphetica p̄ nunciatiōe.
¶ Scđo ex speciali vocatiōe.
¶ Tertio ex multiplici visiōe.
¶ Quarto ex autentica testificatiōe.
¶ Quinto ex mundi ꝯmotiōe.
¶ Primo ꝓbari pōt q̄ beatus franciscus
fuit electus a deo cuiꝰ auctoritate tā scrās
nouitates induxit: ex ꝓphetica p̄nunciatiō
ne. Nā de ipo ꝑ multa antea secula ꝓphe/
tauit sibylla: q̄ fuit tp̄e regis priami ⁊ tro/
iani belli: q̄ dum p̄dixisset xp̄m venturū in
mundū atq̄ꝫ ꝑ illū aplos eligendos: tandē
btōꝝ dn̄ici ⁊ fancisci p̄nunciauit aduentū
Inq̄t ḡ sic. in vltima etate humiliabit᷑ ds
⁊ humiliabit᷑ ꝓles diuina: iunget᷑ huma/
nitati deitas: iacebit in feno agnus: ñ puel

lari officio educabit͛ ꝺs ⁊ hꝺ. Signa ꝑce/
dent a pꝺ iudeos: mulier vetustissima. s. he
lizabeth puerum cõcipiet Boetẽ. scilicet
stellam orbis mirabitur. Ducatũ presta/
bit ad ortum scilicet christi. Hic habens
penes triginta tres annos elegit sibi de pi
scatoribus deiectis numerũ duodenariũ:
vnũq; dyabolum scilicet iudam. Non in
gladio: belloue eneadẽ vrbẽ. s. romã reges/
q; subijciet Sz in hamo piscatori deiectõe
⁊ pauperie supabit. diuitias ⁊ supbiã ꝯcul
cabit: morte ꝓpria mortuos suscitabit: et
cũ mactabit͛ viuet ⁊ regnabit. Et cũ ꝯsu/
mabunt͛ oĩa fiet resurrectio: bonos iudica
bit ⁊ malos. huic quattuor aĩalia surgent
in testimoniũ. s. q̃ttuor euangeliste. nomẽ
agni in tuba ꝯcinẽt ferentes iusticiã legẽ/
q; irreprehensibilẽ. s. euangeliũ: cui ꝯdicet͛
a bestia. s. antixp̃o. Et surget stella mira. s.
paulus q̃ttuor hñs aĩaliũ imaginẽ. Erit/
q; in tuba mirabili dãnatos illuiabit. hic
gladiabit͛: moriẽs illustrabit͛ porro glorio/
sus exitus eius. Erit aũt bestia horribilis
ab oriente veniẽs. s. magumeth: cuius ru/
gitus vsq; ad gentes punicas audiet͛. Se
quit͛ postea sibylla dicẽs de beato dñico ⁊
francisco. stelle q̃z due ꝯsimiles ꝓme insur
gent ꝯ ipam ⁊ nõ obtinebunt vsq; dũ ve/
niat abominatio: ⁊ voluntas altissimi cõ/
sumet͛. Insup abbas Joachim vir eximie
sanctitatis ⁊ ꝓphetico spũ clarens in quo/
dam suo libello ita dixit. Erunt duo viri
vnus hinc alius inde qui duos ordines in
terpretant͛ vnus italus de thuscia. alter hi
spanus de hispania: primus columbinus
secundus coruinus. Et sequit͛. ordo eñi co
lumbinus per mare aquilonare transibit
vsq; ad nouissima tp̃a duraturus aspera
pascua gustabit regina austri proteget ⁊
fouet eum in amaritudine sua: flumẽ eu/
fraten transibit vndã ⁊ impetũ eius sua ꝑ
dicatõe mitigabit. Aspera reducent͛ in pla
num in sermõe eius. Terra salsuginis. i.
egypti ad dñm ꝯuertet͛ per ip̃m. In eadẽ
terra secure euangeliũ predicabit: multe
gentes per ip̃m ordinẽ ad dñm ꝯuertent͛.
gens idolatra cuius lingua ignorabit͛: q̃
de finib; terre veniens missa a deo in ad/
iutoriũ terre promissiõis: ⁊ vt ip̃a cogno/
scat deũ patrẽ oĩpotentẽ ⁊ filiũ eius vni

cum dñm nostrũ ad fidẽ catholicã ꝯuerte
tur. futuꝝ est eñi q̇ ordo columbinus viri
liter se opponet ꝯ mortis angelũ. Et ꝯtra
eum predicando plures ⁊ maxia multitu
do de filijs ipius ordinis martyrio ad deũ
transibunt. Sicut dictũ est per dauid pro
phetã. Posuerũt mortalia seruoꝝ tuorum
escas volatilib; celi carnes sctõꝝ tuoꝝ be/
stijs terre gaudebũt in canticis suis. i. pre
dicatiõib; oẽs trib; terre: ⁊ gens ĩmun/
da machometi q̃ remanebunt: ⁊ q̃ residui
erũt ad dñm ꝯuertent͛. Hec ille. Qui etiã
in expositiõe Hiremie in prologo. c. i. mul
ta similia locutus ẽ. Et qꝺ ore ꝓphetauit
demõstrauit opere. Nam depingi cũ fecit
in eccĩa sancti Marci de venetijs: cũ sti/
gmatib; sup ostiũ sacristie: sicut hodierna
die cernẽtib; patet. Item de beato franci/
sco multa predixit Cirillus abbas mõtis
carmeli: cui ab angelo dum celebraret de/
late fuerũt due tabule scripte litteris gre/
cis: in quib; multa erãt de beato francisco
ventura. ¶ Scꝺo probari potest q̇ beatus
franciscus fuit electus ⁊ vocatus a deo ex
speciali vocatiõe. Dum eñi adolescentib;
in domo parentũ adhuc cohabitãs: ad hoc
egressus semel vt inquit bonauẽ. ad medi
tandũ in agro: cum deambularet iuxta ec/
clesiã quandã sancti damiani: q̃ minabat͛
ꝑ nimia vetustate ruinã ⁊ instigante se spi
ritu eandẽ causa orõnis intrasset prostra/
tus ante imaginẽ crucifixi nõ modica fuit
in orando spũs ꝯsolatõe repletus. Cunq;
lachrymosis oculis intenderet in dñicam
crucẽ. vocẽ de ip̃a cruce ad se miro quodã/
modo delapsam corporeis audiuit aurib;
ter dicentẽ. Francisce vade repara domũ
meã q̃ vt cernis tota destruit͛. Ad cuiꝰ stu
pende vocis ꝯmonitõez mirificã: vir dei ꝓ
mũ quidẽ perterritus: dehinc gaudio ⁊ ad
miratiõe repletus protinus exurrexit totũ
se recolligẽs ad ꝑficiendũ mandatũ de re
peranda materialis eccĩe denuo: licet prin
cipalis intentio verbi ad eã ferret͛ quã xp̃s
suo sanguine acquisiuit: sicut cũ spũssctũs
edocuit: ⁊ ip̃e postmodũ fratrib; sibi fami
liarib; reuelauit. Verũ tamẽ collecta pecu
nia ad ecclesiã illã se ꝯtulit: ⁊ dũ sacerdos
pecuniã recusaret accipere in quandã fen
strã illã proiecit: ⁊ in dicto loco cũ sacerdo

te p̃fato aliq̈̃diu morã ꝯtraxit. ¶ Tertio ꝓbari põt ꝙ beatus franciscus fuit elect⁹ ⁊ vocatus a deo ex multiplici visiõe. Prima visio ostensa fuit cuidã sacerdoti noĩe sil/ uestro ciuitatis assisij: hic a ꝑncipio ꝯuer/ siõis francisci cũ ꝓpter nouitatẽ rei viam francisci fratrũq̈ꝫ suoꝝ hũano spũ abhor/ reret ne ꝑiclitaref ꝓ temeritate iudicij: lu/ mine fuit sup̱ne grẽ visitat⁹. videbat nãq̈ꝫ ĩ somnis totã assisij ciuitatẽ a dracone ma gno circũdari: p̃ cui⁹ magnitudine nimia tota regio videbaf exterminio subiacere: ꝯtuebaf post h̄ crucẽ quandã aureã ex ore ꝓcedentẽ francisci cui⁹ sũmitas celos tan gebat. cuiusq̈ꝫ brachia ꝓtensa in latũ vsq̈ꝫ ad mũdi fines videbanf extendi. Ad cui⁹ etiã aspectũ ꝑfulgidũ draco ille teter ⁊ hor ridus penitus effugebaf: h̄ dum sibi tertio mõstraref diuinũ estimãs eẽ oraculũ: viro dei ⁊ fratrib⁹ suis ꝑ ordinẽ enarrauit ac ñ multo post mundũ relinq̃s btõ frãcisco vo luit adherere cui⁹ vite sctitas in ordine au/ tenticã reddidit eã quã in seclo habuerat visionẽ. Ex h⁹ ꝓ visiõis auditu vir dei ñ in glĩa est elatus hũana: s; bonitatẽ dei re/ cognoscẽs: forti⁹ aĩatus ẽ ad hostis antiq̃ fugandã versutiã ⁊ gloriã crucis xp̃i p̃di/ candã. Scda visio demõstrata fuit Inno cen. pape. iij. de q̃ refert Bonauẽ. ꝙ dũ be atus francisc⁹ cũ socijs ꝓponeret adire p̃/ sentiã sũmi põtific ꝓ ꝯfirmatõe regule ob tinẽda: xp̃s vicariũ suũ ꝑ visionẽ cõmone fec: vt supplicãti paup̱culo ⁊ placitũ daret auditũ ⁊ benignũ p̃beret assensũ: vidit nã q̈ꝫ ĩ somnis põtifex ip̃e roman⁹ lateranẽsez basilicã ruine fore iã ꝓximã quã quidã hõ paup̱culus ⁊ despect⁹ ꝓprio dorso submisso ne caderet sustẽtabat. Cũ igif dei famul⁹ suis ꝯparuisset ꝯspectib⁹: vere inq̇t h̄ est il le q̇ op̱e ⁊ doctrina xp̃i sustentabit ecciam vñ precipua deuotõe repletus: petitiõi ei⁹ sep̱ oĩa inclinauit atq̈ꝫ illũ speciali sp̱ amo re dilexit. Tertia visio fuit illa de q̃ scribif in vita sancti dñici. dũ eñi ip̃e ad vrbẽ pro ꝯfirmatiõe sui ordĩs se ꝯtulisset nocte orãs vidit in spũ xp̃m in aere exñtem ⁊ tres lan ceas in manu tenentẽ. atq̈ꝫ ꝯ mundũ eos vibrantẽ. Cui velociter benigna mater oc currens. Quidnã vellet facere inquisiuit: Et ille: Ecce totus mũdus trib⁹ vitijs ẽ fe datus. sup̱bia. s. auaritia. ⁊ luxuria. Et ido his lanceis volo ip̃m perimere: tunc virgo ad eius genua procidẽs ait: fili dulcissime iusticiã tuã digneris t̄p̱are cũ miscdia: pec catores sustine longanimitate tua: habeo eñi fidelẽ seruũ ⁊ pugilẽ strennuũ q̇ vbiq̈ꝫ discurrẽs mundũ expugnabit: aliũq̈ꝫ ser/ uũ sibi in adiutoriũ dabo: q̇ secũ sir̃ decer tabit. Tunc illa scm̃ dñicum xp̃o p̃ñtauit obtulit etiam sctm̃ franciscũ: q̃s xp̃o vultu placido ꝯmẽdauit. Sanctus q̃ dñicus so ciũ suũ in visiõe diligenter ꝯsiderãs quez ante nõ viderat: in crastino in eccia inuen tũ: ex his q̃ nocte viderat sine indice cogno uit: ⁊ eius amplexus ⁊ oscula sancta ruẽs ait. bñ es soci⁹ meus bñ p̱iter curres mecũ: visionẽ q̃z p̃dictã sibi ꝑ ordinẽ enarrauit. Et ex tc̃ factũ ẽ eis cor vnũ ⁊ aĩa vna ĩ dño

¶ 4° ꝓbari p̃t ꝙ beat⁹ francisc⁹ fuit vocat⁹ a deo ex autẽtica testificatiõe. Dñs papa Greg⁹. ix. ĩ prosa quã fec de btõ francisco q̃ incpit. caput dracõis vltimũ sic dicit: vex de xp̃i latere nouus lega⁹ mittif in c⁹ sacro corp̱e vexillũ crucis cernif. Et dñs Alexã der papa. iiij in ꝑuilegio de stigmatib⁹ ita ait. postq̈ꝫ dei filius victor mortis ad pa/ trem vnde descenderat vehiculo ꝓprie ma iestatis ascendit mirifice fortitudinis vi/ ros in confirmationem sanctorũ diuersis temporibus suscitauit. Inter alios autẽ diebus nostris almus christi confessor ap paruit Franciscus signis ⁊ virtutibus glo sus: qui clarissimus pie viuendi meritis ⁊ exemplis fecundauit ecclesiam ⁊ caligan/ tia presentis etatis tempora fulgoris sui lampade illustrauit: viam perfecte iusti/ cie parans in deserto altissime pauperta/ tis quam ip̃e currens alacriter ⁊ exultãs: contra carnem nudam ⁊ demones velud gigas traxit post se de inferoꝝ faucibus: ⁊ transduxit ad dominuz populum humi/ lem bonorũ operum sectatorem. ¶ Quin to probatur ꝙ beatus Franciscus fuerit a deo missus ex mundi commotione: nisi eñi illum elegisset deus: non potuisset in toto terrarum orbe et ita cito tantam facere commotionem. Nam ad sui sequelam attraxit homines graues et sapientes.

Sicut fuerũt frater Bernardus de quin
ta valle: miles de assisio: frater Rufin⁹ ca/
nonicus eccie maioris de assisio frater an/
gelus de reate miles ꝛ doctor ꝛ alij ꝗ plu/
rimi. Et illud mirandũ est ꝙ suo tpe in ca/
pitulo generali ꝯuenerĩt vltra q̃nqꝫ milia
fratrũ. hoc ita refert Bonauẽ. in legenda i
ca. de profectu ordinis processu tpis mul/
tiplicatis iam fratribꝫ cepit eos pastor so/
licitus in loco sancte Marie de portiũcu/
la ad generale capl'm ꝯuocare: vbi lꝫ oim
necessarioꝝ esset penuria fratrũqꝫ multitu
do vltra q̃nqꝫ milia ꝯuenirẽt: aliqñ diuina
tñ opitulante clemẽtia: ꝛ victus sufficien/
tia suberat ꝛ salus comitabat' corporea ꝛ
spũalis iocunditas affluebat: insuper ad
sui deuotionẽ induxit oẽm romanã curiã:
ꝛ prelatos reuerẽdissimos eccie sancte dei
Innocẽtius papa dedit sibi de pnia predi
canda mandatũ ꝛ ꝓbauit regulã ꝛ laicis
omibꝫ fratribꝫ: q̃ seruũ dei fuerãt comitati:
fecit coronas paruulas fieri: vt verbũ dei li
bere predicarẽt: sicut recitat Bonauẽ. in
legenda in ca. de insti. religiõis. Et vt can
tat' in pmis vesperis eius festi cepit sb In
nocẽtio cursumqꝫ sub honorio perfecit glo
riosum: succedẽs his Gregorius magnifi
cauit amplius miraculis famosum.

¶ De q̃nqꝫ preclarissimis virtutibꝫ: quibꝫ floruit beatus Franciscus. Ca. II.

Secunda excellẽtia bea
ti Francisci dr̃ virtualis pfectõ
nis floruit quidẽ virtutibꝫ pre/
clarissimis. ꝓpterea dixit Johẽs illũ ascẽ/
dere ꝛ reliqs omissis: q̃nqꝫ dũtaxat in hac
parte ꝟtutes eius deuote ꝯsiderabim⁹.

¶ Prima dr̃ pietatis.
¶ Secunda paupertatis.
¶ Tertia austeritatis.
¶ Quarta humilitatis.
¶ Quinta patientie.

¶ Prima ꝟtus beati Francisci ꝯsiderãda
dr̃ pietatis: pijssimus nãqꝫ fuit pauperibꝫ
ꝛ egenis nõ solũ postqꝫ xp̃m pfecte induit
sed etiã dum in habitu viueret seculari. io
de ipo sic refert sanctus Bonauẽtura. In
erat nanqꝫ iuuenis Francisci precordijs di
uinitus induta quedã ad paupes misera/
tio liberal' q̃ secũ ab infantia crescẽs tanta
cor ipsius benignitate repleuerat: vt iam
euangelij nõ surdus auditor oĩ ꝓponeret se
petenti tribuere: maxime si diuinũ allega/
ret amorẽ. Cũ aũt sel' negotiatõis intent⁹
tumultibꝫ paupẽ quendã p amore dei pe/
tentẽ elemosynã preter morẽ solitũ vacuũ
repulisset: statim ad cor reuersus: cucurrit
post ipm ꝛ elemosyna illi clemẽter impẽsa
ꝓmisit dño deo ꝙ nunqꝫ ex tunc dñ adesset
possibilitas petentibꝫ pro amore dñi se ne/
garet. Qd vsqꝫ ad mortẽ indefessa pietate
obseruans copiosa in deũ dilectiõis ꝛ grẽ
incremẽta promeruit. Quid plura: ex pie/
tate militẽ quendã generosum ꝛ pauperẽ
se nudato vestiuit: ꝛ postqꝫ seculo renũcia
uit totius humilitatis amator se transtu/
lit ad leprosos eratqꝫ cũ eis diligẽtissime
seruiẽs omibꝫ ꝓpter deũ: lauabat ipoꝝ pe/
des: ligabat vlcera: educebat putredinẽ ꝛ
saniẽ abstergebat osculabat' etiã ex miran
da deuotiõe vlcerosas plagas ipoꝝ euãge
licus medicus moꝝ futurus. ¶ Scda vir/
tus beati Francisci ꝯsideranda dr̃ paup/
tatis voluntarie q̃ ꝓpter xp̃m pauper/
tatẽ ardentissime ꝯplexus ẽ: hanc publice
professus est: dum seculo ꝛ pr̃i renũciauit:
corã epo assisij: nam dum pr̃ eius temptas
set eũ vt facultatibꝫ renũciaret paternis:
ad epm ciuitatis ambo se ꝯtulerũt. Ibi ado
lescens Franciscus depositis omibꝫ vesti/
mẽtis restituit ea patri. Inuentus est aũt
tunc sub vestibꝫ delicatis ciliciũ ad carnẽ
habere nudus ꝟo manẽs patrẽ sic allocu/
tus est: vsqꝫ nunc vocaui te patrẽ in terris
ãmodo aũt secure dicere possum Pater nr̃
q̃ es in celis: apud quẽ oẽm thesauꝝ repo
ni ꝛ oẽm spei fiduciã collocaui. Insup vt
asserit Bonauẽ. nemo tam auri ꝗ ipe cu/
pidus paupertatis: nec thesauri custodiẽdi
solicitior vll⁹ ꝗ iste h⁹ euãgelice margarite
Tunica cordula ꝛ femoralibꝫ ꝯtent⁹ fuit
vsqꝫ ad mortẽ. xp̃i ãt ihu paupratẽ ꝛ mr̃is
freq̃nter cũ lachrymis reuocabat ad men
tem: inde hanc virtutũ asserẽs esse reginã
q: in rege regũ ꝛ in regina matre ipsius tã
prestanter effulsit. In regula vero fratruꝫ
minoꝝ ipos ad paupertatis obseruantiã
animauit cum dixit: fratres nihil sibi ap/
proprient nec domũ. nec locũ. nec aliquam
rem. Sꝫ tanqꝫ peregrini ꝛ aduene in hoc

seculo: i pauptate et hũilitate dño famulã tes: vadũt p elemosyna ɔsiderẽter: nec opor/ tet eos verecundari: qz dñs p nob se fecit pauperẽ in h mũdo. Hec ẽ illa celsitudo al tissime pauptatis: q vos charissimos frẽs meos heredes et reges regni celoꝝ institu it paupes reb⁹ fecit virtutib⁹ sublimauit cui dilectissimi fratres tota inherentes nil aliud p noie dñi in perpetuũ sb celo habe/ re velitis: Hec in regula prefata. Et vt as serit Bonauẽ. mandabat dirui aliqñ do/ mus erectas: aut fratres exinde amoʒi: si aliqd in eis pciperet qd rõe appropriatõis vel sumptuositatꝭ ɔtrariũ esset euangelice pauptati. ¶ Tertia virtus ɔsiderãda i be ato francisco ẽ austeritatꝭ. miro qppe mõ suo corpi vt illud spũi subderet auster⁹ fuit Jdõ de ipo sic sequit Bonauẽ. attendẽs ei illud apl'i verbũ: q aũt sr xpi carnẽ suã cru cifixerũt cũ vitijs et ɔcupiscẽtijs: vt crucis armaturã iugiter suo ferret in corpe tanta discipline rigiditate sensuales appetit⁹ ar/ cebat: vt vix necessaria sumeret sustenta/ tiõi nature. Difficile nãqz foꝛe dicebat ne/ cessitati corpis satisfacere et pronitati sen/ suũ nõ parere: ppter qd cocta cibaria sani/ tatis tpe vix admittebat et raro. Admissa ṽo aut ɔficiebat cinere: aut ɔdimẽti sapo rem admixtõe aque vt plurimũ reddebat insipidũ: de potu vini qd dicã cum de aq̃ dum sitis extuaret ardoꝛe vix ad sufficien tiã biberet. Et licet ita suũ corpus ɔtinue maceraret: tñ extra dñ hospitaret i alicui⁹ domo ɔformabat se in cibo et potu alijs ne singularis reputaret. De illius ṽo doꝛmitio ne refert Bonauẽ. Nuda humus vt fre/ quẽti⁹: lectus erat lassato corpusculo. Et sepius sedẽs ligno vel lapide ad caput po sito doꝛmiebat. Omitto eius disciplinas verbera tunsiõis pectoꝛis: suspiria: lachry/ mas et reliqua quib⁹ corpusculũ illud ɔti/ nue cruciabat. ¶ Quarta virtus ɔsiderã/ da in btõ francisco ẽ humilitatis. nõ ei in tanto virtutũ cumulo de se presumebat: ñ ɔtemnebat alios: nõ verba iactantie dice/ bat imo vt ait Bonauẽ. Oim virtutũ cu stos et decoꝛ hũilitas copiosa vir dei vber tate repleuerat. In ppria quidẽ reputatiõe nihil erat: nisi pctoꝛ cũ in veritate speculũ esset et splendoꝛ oĩmode sanctitatis: stultũ

proinde iudicabat mũdanis extolli fauo/ rib⁹. Gaudebat de opprobrijs: et de laudi/ bus tristabat: generali ṽo cedens officio: Guardianũ petijt cuius voluntati p oĩa subiaceret: dicebatqz socijs Jta diligenter nouitio vnius hoꝛe obedirẽ si mihi gguar/ dianus dareẽ sicut antiquissimo et discretis simo fratri: subditus ei prelatũ suũ nõ ho/ minẽ ɔsiderare debet sed illũ pro cuius est amoꝛe subiectus: quanto aũt ɔtemptibilẽ oꝛ presidet: tanto magis humilitas obedi entis placet: suntqz alia plurima de illius humilitate a Bonauẽ. descripta: q in le/ genda poteris inuenire. ¶ Quinta virtus in beato francisco ɔsideranda ẽ patiẽtie: a principio nãqz sue ɔuersiõis dum ciues assisij cerneret eum facie squalidũ et mente mutatũ: ac per hoc alienatũ putarẽt a sen/ su: luto plateaꝝ: et lapidib⁹ impetebant: et tanqz insano et dementi clamoꝛosis vocib⁹ insultabant: famulus aũt dñi nullus fra/ ctus aut mutatus iniuria: vt surdus in oĩ bus pertrãsibat. de h sic dr in responsoꝛio dum pater hunc prosequit latens dat locũ ire. Constanter post aggredit in publicuʒ prodire. Squalenti vultu cernit putat in sanire luto saxis impetit. Sed patiens vir nititur vt surdus pertransire: deinde toto tpe vite sue cunctos laboꝛes: oĩes ɔtume lias: quascunqz egreditudines mente hi/ lari semper tulit. Et vt inquit Bonauen. in capl'o de patientia ipius et transitu moꝛ tis in legenda maioꝛe: ad hoc per varias et diuturnas ac quottidianas egreditudi nes deductus est vt ɔsumptis iam carni/ bus quasi sola cutis ossib⁹ cohereret. Cun qz durius corpus angereẽ doloꝛib⁹ illas su as angustias: nõ penaꝝ censebat noie: sed soroꝝ. Cum aũt semel grauius solito: do/ loꝛ vrgereẽ aculeis. Quidnã frater sim/ plex dixit ad eum frater francisce oꝛa dñm vt mitius tecũ agat: manũ ei suã plus de/ bito sup te grauare videẽ. Quo audito vir sanctus cum eiulatu exclamãs ait. nisi no scerẽ in te simplicẽ puritatẽ tuã ex tunc ab hoꝛrerẽ ɔsoꝛtiũ: q ausus fueris circa me di uina iudicia reprehensibilia iudicare. Et proijciẽs se in terrã: ossa debilia duro casu collisit. Et deosculãs humũ Gratias inqt tibi ago dñe deus de oĩb⁹ doloꝛib⁹ meis

Tecꝫ mi dñe rogo vt centuplũ si tibi placuerit addes. qꝛ hoc erit mihi acceptissimũ cum tue sancte voluntatis adimpletio sit mihi ꝯsolatio supplena. videbatur preterea fratribꝰ ꝙ quasi alterum iob viderent. cui cum languor excresceret carnis crescebat simul ꝛ vigor mentis.

¶ Qualiter deus magnificauit sanctum Franciscum precipue in quinqꝫ prerogatiuis. Ca. III.

Tertia excellentia beati Francisci vꝫ singularis magnificatõis: voluit dñs magnꝰ ꝛ excelsus suũ seruũ decorare lꝫ in multis vt patuit i sermõe ꝑcedenti de stigmatibꝰ sacris precipue tñ in quinqꝫ.

¶ Primo in intellectus illustratiõe.

¶ Scdo in creaturarum ꝯdescensiõe.

¶ Tertio i felici ꝯsumatiõe.

¶ Quarto in solẽni canonizatiõe.

¶ Quinto i miraculorum choruscatiõe.

¶ Primo magnificauit illũ dñs intellectus illustratiõe. Nã vt asserit Bonauẽ. in legenda i ca. de intelligẽtia scripturarum ꝛ spiritu ꝓphetie. Quãuis franciscus nõ habuerit sacrarũ lraꝝ peritiã. ꝑ doctrinã eterne tñ lucis irradiatus fulgoribꝰ scripturarũ ꝓfundo miro intellectus scrutabatur acumine. Interrogatꝰ senis a quodã religioso viro theologie sacro doctore de quibusdã qstiõibꝰ difficilimis. tanta claritate doctrine diuine sapie patefaciebat archana: vt vehemẽter stuperet vir ille peritꝰ. ꝛ cũ admiratõe referret. Ꝟe theologia sci pris istiꝰ puritate ac ꝯtemplatõe tanqꝫ alis in altũ subuecta ẽ aquila volãs. nr̃a ꝟo scia vẽter graditur sup terrã. lꝫ ei imperitus esset ſmone. scia tñ plenus enodabat dubia qstionũ ꝛ abscondita producebat in lucẽ. Claruit etiã i ipo spũs ꝓphetie vt ꝛ ꝓuideret futura. ꝛ cordiũ ꝯtueretur occulta. absentia velut ꝑñtia cerneret. ꝛ se presentẽ absentibꝰ mirabiliter exhiberet. Apud celanũ supplici deuotiõe a milite quodã inuitatus ad prandiũ benignũ hospitẽ familiariter monuit vt cito ꝯfiteretur ꝛ domui sue disponeret. qd cũ ille diligenter fecisset intrauerũt tandem ad mẽsam ꝛ incipiẽtibꝰ alijs manducare. hospes subito sppiritum exhalauit iuxta verbũ hoĩs dei repentina morte sublatus dum sel fatigatꝰ ꝛ lassus eqtaret sup asellũ. esseteqꝫ in itinere cũ fratre leonardo ď assisie: frater ipe Leonardus cepit dicere intra se humanũ aliqd passus nõ de pari lu debãt parentes huiꝰ ꝛ mei. Et ipe equitat ꝛ ego pedester asinũ eius duco. hec illo cogitante ꝯtinus ď asino descẽdit vir sanctꝰ ꝛ ait. Nõ frater ꝯuenit vt ego equitẽ tu venias pedes qꝛ nobilior ꝛ potẽtior me in seculo fuisti. obstupuit frater ꝛ ad pedes eiꝰ ꝓuolutus humiliter veniã petijt. ¶ Scdo magnificauit dñs btm̃ franciscũ in creaturarũ obediẽtia ꝛ ꝯdescensiõe. Apd aretiũ viuus viro dei fuit oblatꝰ lepusculus: q lꝫ in terra positus cũ posset q̃ vellet effugere vocante eũ pr̃e benigno in sinũ illius ꝓpero cursu saltauit. Qd cũ pluries effecisset iussu pr̃is a fratribꝰ delatus ẽ ad loca solitudinis tutiora: mõ ꝯsimili i insula lacus ꝑusini cuniculus quidã captus ꝛ viro dei oblatus. cũ ceteros fugeret manibꝰ suis ꝛ sinu se domestica securitate ꝯmisit. Apud lacũ reatinũ eidẽ ad heremũ de aretio ꝓperanti. piscator vnã ex deuotiõe obtulit aũt fluuialẽ: quã cũ libenter susceptã apertis inuitaret manibꝰ ad recessum nec illa vellet abire: erectis in celũ oculis in orone diutiꝰ ꝑmãsit. Et q̃si aliunde post horã reuersus ad se iterato dulciter mandatũ auicule fecit vt deũ laudatura recederet. Suscepta itaqꝫ cũ bñdictiõe licentia gestu corporis qđdã pretendẽs gaudiũ aduolauit. Alio tpe ambulans cũ quodã fratre ꝑ paludes venetiarum: inuenit maximã auiũ multitudinẽ residentiũ ꝛ cantantiũ in virgultis: qbꝰ visis dixit ad sociũ: sorores aues laudant creatorẽ suũ nos itaqꝫ in mediũ ipaꝝ euntes laudes ꝛ horas canonicas dño decantemus. cũqꝫ in medio eaꝝ intrassent nõ sunt aues cõmote de loco: ꝛ quia propter garritum ipaꝝ in dicendis horis se mutuo audire nõ poterãt: ꝯuersus vir sanctus dixit ad aues: sorores aues a cantu cessate donec laudes ꝛ horas canonicas ꝑsoluamꝰ. At ille ꝯtinuo tacuerũt: tãdiu in silentio ꝑsistẽtes q̃diu dictis horis ꝛ laudibꝰ ꝑsolutis a sancto decantãdi licentiã receperũt. Dante aũt viro dei licentiã eis statim cantũ suum more solito sumpserũt. Eidẽ senis infirmo

fasianus quidã de nouo captus: a nobili
quodã transmissus est viuus: q̃ ꝯtinuo vi
rum sanctũ audiuit ⁊ vidit: tanta illi ami/
cabilitate cohesit vt nullo pacto pateretur
ab ipo disiungi. Nã pluribꝫ vicibꝫ extra lo
cellum terraꝝ in vinea positus vt abiret si
vellet rapido semꝑ cursu redibat ad p̄rẽ:
tanq̃ꝫ si ab eodẽ fuisset omĩ t̄pe educatus.
deinde cuidã collatus viro: q̃ ex deuotione
seruũ dei visitare solebat: velut sibi mole/
stũ foret a pij p̄ris absentari ꝯspectu escã
recusauit om̃ino. Reportatus tandẽ ad fa
mulũ dei stati vt ꝯspexit eundẽ: quibusdã
hilaritatis pretensis gestibꝫ auide mãdu/
cauit. Cũ ex ꝯtinuo fletu infirmitatẽ ocu/
loꝝ incurrisset grauissimã ꝯsuluerũt me/
dici: vt pateret̃ sibi ꝑ cocture remediũ sub
uenire assensit vir dei vocatusq̃ꝫ venit ciro
gicus instrumentũ ferreũ igni submittẽs
ad faciendũ cocturã. At ip̄e seruus corpꝰ
ꝓpriũ iam horrore ꝯcussum ꝯfortans sicut
amicũ cepit ignẽ alloqui dicens: mi frater
ignis virtuosum pulcrũ ⁊ vtilẽ te creauit
altissimus esto michi in hac hora ꝓpicius
esto curialis: precor magnũ deũ q̃ te crea/
uit vt tuũ mihi calorẽ temperet. Or̄one fi
nita ꝯtra ignẽ signũ crucis edidit ac dein
ceps intrepidus ꝑsistebat. profundatũ est
crepitans ferrũ in tenera carne: ⁊ ab aure
vsq̃ꝫ superciliũ coctura ꝓtracta. Stati san
ctus ad fratres dixit. laudate altissimũ qꝛ
vere dico vobis: nec ignis ardorẽ sensi: nec
carnis vllũ dolorẽ. Et ꝯuersus ad medicũ
Si nõ est inquit caro bñ decocta imprime
iteꝝ. Stupefactus medicus miraculũ ex/
tulit dicẽs. dico vobis fratres vidi mirabi
lia hodie. ¶ Tertio magnificauit d̄s btm̃
franciscũ in felici ꝯsumatõe. nõ em̃ silentio
preterire debemus quanta deuotiõe quã/
ta feruore transijt franciscus in hoc mun/
do ad patrẽ de quo sic scribit Bonauẽtu.
ꝙ anno vigesimo a sua ꝯuersione cum fuis
set multis infirmitatibus molestatus tu/
lissetq̃ꝫ biennio stigmata illa sacra ad san/
ctam mariã de portiuncula se portari po/
poscit: quo cum fuisset perductus suꝑ nu/
dam humũ se totum nudatuz in spiritus
feruore prostrauit. Decubans sic in terra
saccina veste deposita: faciem solito more
leuauit in celũ ⁊ intendens illi glorie totꝰ
manu sinistra dextre lateris vulnus ne vi/
deretur obtexit. ⁊ ait ad fratres. ego quod
meũ est feci: quod vestrum est christus edo
ceat. Illachrymantibus autẽ socijs sancti
vnus ex eis quem vir dei guardianũ suuz
esse dicebat votum ipius diuina inspira/
tione cognoscens festiuus surrexit. Et ac/
ceptam cum corda ⁊ femoralibus tunicã
pauperculo christi obtulit dicens. hec tibi
tanq̃ꝫ pauperi cõmodo ⁊ tu illa suscipias
obedientie sancte mãdato. Gaudet ex hoc
vir sanctus quia fidem tenuisse dñe pau/
pertati vsq̃ꝫ in finem se vidit: palmasq̃ꝫ le/
uatas ad celum christuz suum benedixit:
sicq̃ꝫ indutus habitu vili. fratres assisten
tes consolatorijs verbis pro sua morte de/
mulcens paterno affectu ad diuinum est
hortatus amorẽ. Et post benedictonẽ da/
tam adiecit valete filij om̃es in timore do
mini ⁊ permanete in eo semper. Ego ad
deum propero: cuius gratie vos om̃es cõ/
mendo. Jussitq̃ꝫ euangeliorũ sibi codicem
apportari. ⁊ euangeliũ scd̃m Johannẽ sci/
licet Ante diem festum pasce sibi legi po/
poscit. ip̄e vero prout potuit in huius psal
mi vocem prorupit. Uoce mea ad domi/
num clamaui: ⁊ ad finem vsq̃ꝫ compleuit
inquiens. me expectant iusti donec retri/
buas mihi. Tandẽ cunctis in eum explet/
tis mysterijs obdormiuit in domino. Fuit
q̃ꝫ ministro terre laboris ⁊ episcopo assisi/
nati existenti in monte gargano: eius tran
situs diuinitus reuelatus ⁊ diffusius vide
re poteris in legenda. Transijt aũt venera
bilis pater ex huius mundi naufragio an/
no dominice incarnationis millesimo du/
centesimo tricesimo. quarto nonas octobꝛ
die sabbati in sero: sepultus est in die do/
minico. ¶ Quarto magnificauit deꝰ bea/
tum Franciscum in solenni canonizatio/
ne. cum em̃ pastor ecclesie Gregorius no/
nus non solum ex miraculis auditis post
mortem Francisci: verumetiam ex experi/
mentis in vita ipius oculis visis ⁊ mani/
bus contractatis sanctitatẽ eius mirabi/
lem: plena fide certificatus agnosceret: ac
per hoc in celis glorificatum a deo nulla/
tenus dubitaret: cathalogo sanctorum

ascribendum statuit. Qua de re seruatis
oĩmib⁹ q̃ fieri debent in canonizatiõe sctõꝝ
⁊ examiata causa ꝑ cardinales ad hoc de
putatos veniẽs personaliter in ciuitatẽ as
sisij cum maximis q̃ longũ foret enarrare
solẽnijs btm̃ patrẽ canonizauit. ¶ Quito
magnificauit ds btm̃ franciscũ in miracu
loꝝ chorusscatiõe. Et omissis illis q̃ ipo vi
uente dignatus est ds eius meritis opari.
aliq̃ hic inseramus celebrata post mortẽ.
In castro pomarico in mõtanis apulie po
sito: defuncta ẽ puella quedã parẽtib⁹ vni-
ca ⁊ p̃dilecta inuocauit mater plena fide
frãciscũ cui deuotissima erat. Apparuit il
li ĩ visu francisc⁹ dixitq́ꝫ. noli flere qꝛ qḋ po
stulas obtinebis. Stati illo disparẽte filia
ei⁹ viua ⁊ incolumis vidẽtib⁹ cunctꝭ surre
xit. In ciuitate nocerie filius p̃mogenitus
cuiusdã petri ex infirmitate mortu⁹ inuo-
cato btõ francisco redijt ad vitã. Cuiusdã
vrbis rome notarij puerulus: vix septẽnis
matrẽ ad ecc̃iam sancti euntẽ puerili mo-
re seq̃ desiderãs: dũ remanere domi ꝯpel-
leret a matre ꝑ fenestrã palatij se ꝓiecit: et
vltima quassatiõe collisus ꝯtinuo expira-
uit. mater ṽo q̃ nõdum longe discesserat
ad sonitũ corruẽtis celeriter redijt: filiũq́ꝫ
reperiẽs extinctũ: suis clamorib⁹ totã exci-
tauit viciniã ad lamentũ. frater ṽo quidã
Rao noĩe patre induxit. vt pueꝝ sctõ fran
cisco ꝯmẽdaret. qḋ cũ factũ fuisset: statim
corã oĩmib⁹ surrexit incolumis puer. In ci
uitate capue: puer quidã in flumẽ cecidit.
vbi cũ diu stetisset a natatore quodã inuẽ-
tus fuit sub sabulo. Eduxit tandẽ illũ ex-
tra extinctũ atq́ꝫ defunctũ. inuocato ṽo a
suis ⁊ a ꝑplo circũstante bti francisci noĩe
ĩcolumis puer surrexit petijtq́ꝫ se ad eccle-
siã beati francisci deduci vt gr̃as illi deuo
tus exolueret cuius se nouerat virtute mi-
serabiliter suscitatũ. In ciuitate suesa: re-
pente domus corruit vt vnum absorbuit
iuuenẽ ac interemit. Amotis ṽo post spa-
ciũ lignis ⁊ lapidib⁹ mortuus inuẽt⁹ est.
At mater doloris vocib⁹ exclamabat. sctẽ
francisce redde mihi filiũ meũ. sic ⁊ ꝑpli q̃
aderant beati patris presidiũ flagitabãt.
Sꝫ cum nõ esset vox neq́ꝫ sensus: cadauer
posuerũt in lectulo ad sepeliendũ ipm̃: dieꝫ
crastinũ expectantes. mater ṽo fiduciã ha

bens in dño ꝯtinue beato francisco ꝯmen-
dabat. Et ecce circa mediã noctis horã exe
urgens sanus iuuenis ĩ laudis verba pro-
rupit. In castro posis qḋ in campania po-
sitũ est Sacerdos quidã thomas noĩe ad
repandũ accessit ecc̃ie molendinũ. deam-
bulãs aũt incaute secus extrema canalis.
subito casu cauilloso ligno intrusus ẽ. cui⁹
impulsu voluit̃ molendinũ. Cum igit̃ cõ-
fertus iaceret in ligno ⁊ sup os ipius qꝛ su
pinus erat aquaꝝ impetus inũdaret cor-
de tm̃: qꝛ lingua nõ poterat sanctũ franci-
scũ flebiliter inuocabat. ꝑ magnũ ṽo spa-
ciũ sic illo iacente ac de vita ipius socijs iã
penitus desperatis in ꝯriaꝫ partẽ molã cũ
violentia reuoluerũt. Et sic eiect⁹ sacerdos
palpitans volutabat̃ in aque meatu. Et
ecce quidã frater minor cũ magna suaui-
tate arreptũ ꝑ brachiũ extra flumẽ eduxit
dicẽs. Ego sum franciscus quẽ vocasti. il-
le sic liberatus obstupuit volensq́ꝫ pedeꝫ
eius deosculari vestigia huc atq́ꝫ illuc an-
xius discurrebat querẽs a socijs vbi est ille
quo abijt sanctus. q̃ via discessit. sicq́ꝫ gra-
tias egit deo ⁊ suo seruo francisco. Iuue-
nis quidã de burgo celani incautus in pu
teũ cecidit q̃ quasi passus quattuor aquaꝝ
ꝯtinebat. accurrẽtib⁹ aũt alijs vt eũ iuua-
rent post longũ spaciũ dimissis vnus ꝑ fu
nẽ in puteũ respexit in aquaꝝ sup̃ficie resi-
dentẽ extractus tandẽ de puteo dixit oĩb⁹
q̃ astabãt Qñ subito cecidi bti francisci pa
trociniũ inuocaui. q̃ corruẽti mihi statim
p̃ñtialiter affuit ⁊ manũ porrigens leuiter
apprehendit nec vnq̃ꝫ deseruit donec vna
vobiscũ de puteo me eduxit. In sabinensi
diocesi vetula quedã octogenaria erat cu-
ius filia moriẽs lactantẽ infantulũ dereli-
quit Cum igit̃ anus paupcula plena esset
inopia ⁊ vacua lacte. nullaq́ꝫ esset mulier
q̃ sitiẽti paruulo lactis stillicidiũ iuxta qḋ
exigebat necessitas erogaret. quo se verte-
ret vetula penit⁹ ignorabat. debilitato ṽo
infantulo nocte quadã oĩmi humano desti
tuta subsidio ad beati patris frãcisci auxi
lium implorandũ se ꝯuertit: affuit statim
innocentis amator etatis. Ego inquiens
sum frãciscus o mulier pone mãmas tuas
in ore puerili: quia abundanter tibi lac do
minus dabit. Impleuit anus sancti man-

datum z statim octogenarie mamme lac/ ctis copiā effuderūt: quod factū innotuit multis tā viris ꝗ̃ mulieribꝫ: q̄ oēs deū pa riter laudauerūt: z ne oīa distincte ꝑcur ramus: cū auditoꝝ labore ꝯcludo cū scto Bonauen. dicentes. porro vir iste beatus mirandis virtutū signis in vita claruit: z die a trāsitus sui vsqꝫ in pn̄tis ꝑ diuersas mūdi ꝑtes p̄claris miraculoꝝ ꝓdigijs di uina se potentia glorificante coruscat. Nā cecis z surdis: mutis z claudis. idropicis z paliticis: demoniacis z leprosis: naufra/ gijs z captiuis ipsius meritis remedia cō ferunt oībusqꝫ morbis necessitatibꝫ z peri culis subuenit: sed z multꝫ mortuis ꝑ ipm mirifice suscitatis innotescit fidelibꝫ ma/ gnificentia virtutis altissimi cui est honor z gloria ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo. xlvi. de sancto Ludouico ordi/ nis minoꝝ epō tholosano.

Quasi sol refulgens sic iste refulsit in templo dei. Scribunt hec verba origi/ naliter Ecci. l. ca. Qui mūdum cōdens mirabili sapiā celos diuersis ornauit sideribꝫ ipse eccliam suaꝫ sanctoꝝ varietate voluit decorare. Et vt ostenderet viam salutis omībꝫ patere pos/ se: elegit de quolibet statu aliquos q̄ electo rū numero ascriberent. Idcirco z beatum Ludouicū eximiū ꝯfessorem suū fecit me/ ritis z gloria copiosum. is z q̄ iam beatus cum xp̄o nunq̄ deserit eos: q̄ patrocinium eius exposcunt. Cuius ꝓfecto intercessiōe vt apparebit in sequētibꝫ innumera: vt sic dicam beneficia sūmo patre petita impe/ trant. Propterea in sermone ad eius lau/ des ingentes exp̄mendas omni studio est elaborandū. De quo couenientissime dici possunt verba in themate ꝓposita. In qbꝫ triplicem splendorē sancti ludouici distin/ guemus.

¶ Primus dicit nobilitatis.
¶ Scd̄us sanctitatis.
¶ Tercius claritatis.

¶ Qualiter sanctus Ludouicus magni/ ficat ex nobilitate sue originis eo ꝙ fuit fi/ lius p̄mogenitus: regis karoli regis sicilie Capl'm. I.

Primus splendor san/ cti Ludouici dr̄ nobilitatis fu/ it q̄dem nobilis genere karoli regis sicilie filius p̄mogenitus, put testat pontifex maximus Johes. xxij. in bulla ca nonizationis. Verūtn̄ hoc loco videnduꝫ est vtꝝ nobilitas sanguinis z carnalis ori ginis: sanctis ad laudē sit ascribenda. Et ꝙ sic ꝓbat sufficientissime: qm̄ qui vitas z gesta sanctoꝝ scripserūt semꝑ illoꝝ nobili tatem prius notificare voluerunt. Unde Math. i. ca. genealogiam xp̄i texere cona tus est dicens. Liber generationis iesu xp̄i filii dauid filii abraam zc. Et ecclesia cātat sic de virgine matre. Natiuitas gl'iose vir/ ginis marie ex semine abrae orta de tribu iuda clara ex stirpe dauid. Et iterꝫ. Rega/ li ex ꝓgenie maria exorta refulget. De in/ frascriptis z sequentibꝫ sanctis ita habet. Nicolaus ex nobilissimis pentibꝫ originē duxit. Vincentius nobilis genere: sed no/ bilior fide. Ambrosius filius p̄fecti rome. Alexius fuit filius Eufemiani viri nobi/ lissimi z in aula impatoris p̄mi german' nobilissimus genere. Bernardus ex nobi lissimis pentibꝫ ortus est. Egidius ex stir/ pe regia genitus. Hieronymus eusebij vi ri nobilissimi filius. Clemens eps ex nobi li romanoꝝ ꝓsapia ortus. Lucia virgo si/ racusana nobilis genere. Anastasia nobi/ lissima romana. Paula fuit nobilissima matrona romana. Agatha ingenua men te z corpe. Maria madalena a castro ma/ gdalo denoīata: clarissimis est orta natali bus vtpote ex stirpe regia descendentibus. Cristina nobilissimis pentibꝫ orta. Ka/ therina costi regis filia: clara claris orta natalibus. Et de ioseph ab arimathia scri bit Luc. xxiij. Et marci vltimo ca. Venit ioseph ab arimathia nobil' decurio. Qua re videt ꝙ nobilitas carnis facit ad extol lentiam etiā sanctoꝝ. Ex pte altera videt ꝓbari posse ꝙ nobilitas parui aut nullius valoris existat. Nam apl's. i. ad Corint. i. ca. dixit. Ignobilia z ꝯtemptibilia mūdi elegit deus. Ad idem facit ca. cū fm̄. de p̄ bendis z dignitatibꝫ. Ad qd̄ ego rn̄deo. ꝙ ex verbis apl'i nō dat intelligi ꝙ nobilitas nō sit ornamentū coꝝ q̄ illam habent: sed

tm̄ q̄ deus non elegit nobiles ⁊ doctos vi/
ros: sed piscatores ⁊ simplices: vt sic mag̃
nota fieret virtus diuina dū p illoꝝ p̄dica
tionē in xp̄m crederet mundus. Sꝫ notā/
dum q̄ tria genera hoim̄ reperiunt̃.
Primi sunt nobiles origine sꝫ nō ꝟtutibꝫ.
Scdi sunt nobiles nō origine sed ꝟtutibꝫ.
Tercij sunt nobiles ⁊ origine ⁊ virtutibꝫ.
¶ Primi q̄dez satis obscuri sunt infames
⁊ rep̄hensibiles. ꝓ quibꝫ Claudianus dic̄
Degenerant hoīes vicijs fiūtq̄ minores
Et Seneca in tragedijs Qui genus ia/
ctat suū aliena laudat. Et ouidius lib. de
ponto nō census nec clarū nomen auoꝝ.
Sed ꝓbitas magnum ingeniūq̄ facit.
Hinc Tullius in inuectiua ꝯtra salustiū
dicebat. Ego maioribꝫ meis ꝟtute mea p̄
lusi: vt si p̄us noti nō fuerant a me accipiāt
initiū memorie sue. Tu ꝟo tuos q̄ turpit̃
offendisti: vt si fuerant egregij ciues in ob/
liuionē venerint. Quare noli mihi antiq̊s
viros obiectare. hec ille. Inueniunt̃ multi
q̄ flagicijs ⁊ de decore affecti gloriant̃ sic d̄
nobilitate parentū. Alij ꝟo vitijs sordētes
de patrie nobili conditione letant̃. Contra
q̊s est exemplū quod refert Iohēs solobri/
ensis in policratone de anacharsi sithica. hic
cum vituperaret̃ ab archico q̄m scita foret
mihi inquit dedecus patria. Tu vero pa/
trie at etiam temistocles. vt scribit̃ a Cice/
rone in libro de senectute: fert̃ serifio cuidā
in iurgio r̄ndisse: cum dixisset. Non eū sua
sed patria gloria splendorem assecutū nec
Herce inquit. Si ergo serifius esset igno/
bilis. nec tu si atheniēsis esses clarus vnq̄
fuisses. Alij dicūt nec ego serifius si essem
nobilis. Et saluo meliore iudicio vtrumq̄
stare pōt. s. nobilis ⁊ ignobilis. Nā si dixe/
rimus ignobilis. pōt esse sensus nec ego cū
virtutibꝫ meis essem ignobilis si essem se/
rifius in patria scꝫ hūili natus. Et si dica
mus nobilis: pōt intelligi sic: nec ego q̄ scꝫ
in patria gloriosa sum natus. si essem seri/
fius scꝫ viciosus essem nobis. Secūdi sūt
nobilies: ⁊ si non origine tm̄ virtutibꝫ q̄ de
suoꝝ parentū hūilitate ꝯfundi nō p̄nt. naꝫ
vt inquit Hiero. ad cellantiā. Sola apō
deū libertas est nō seruire peccatis: ⁊ vera
noblitas claꝝ esse virtutibꝫ. Et Cassiodo
rus in ep̄lis. Hec est indubitata nobilitas

moribꝫ ꝓbat̃ ornata. Et Iuuenalis. que
Nobilitas sola est atq̄ vnica virtus. Et
Aristo. in. iiij. politice. ingenuitas ē virtus
Et Seneca ad lucillū. Animus nobilem
facit cui ex quacūq̄ causa licꝫ sup̄ fortunā
surgere. Et Claudianus. Exaltat virtus
nobilitādo genus. Et licus: vt refert Se
neca in tragedijs. nobiles nō sūt mihi aut
nec altis inclitū titulus genus sꝫ clara vir
tus. Et in decretis di. xl. ca. nos dicit̃ nos
q̄ p̄sumus nō ex locoꝝ vel generis dignita
te sed moꝝ nobilitate innotescere debem⁹
nec vrbium claritate sed fidei puritate.
¶ Tercij sunt nobiles ⁊ origine ⁊ virtutibꝫ
q̄ inter hoīes splendent: vt sol in firmamē
to celi. Satis vtiq̄ decorat hoiem nobili/
tas sanguinis cū nobilitate bonoꝝ moꝝ.
Quisnā nō magnificiet sanctū ludouicū
q̄ regis ⁊ regine filius formosus corpe di/
uitijs affluens. etate florens. ingenio acu/
tus: ac quibuslibet t̄palibꝫ bonis affluens
vitia spreuit. terrena calcauit. ⁊ xp̄m iesuꝫ
bene beateq̄ viuendo quesiuit. Ista tn̄ in
sequenti splendore diffusius exp̄ment̃.

¶ Qualiter sanctus ludouic⁹ spreto mūdo
⁊ t̄pali regno: vitam sp̄ualem elegit ꝑma/
nens vsq̄ in finem ⁊ in virginitate.

Caplm̄. II.

SEcūdus splendor san
cti Ludouici dicit̃ sanctitatis
quāta ꝟo fuerit sanctitas eius
dep̄hendere possumus p̄cipue ex tribꝫ.
¶ Primo ex mundi despectione.
¶ Secūdo ex speciali exercitatione.
¶ Tercio ex virginitatis dilectione.
¶ Primo deprehendimus q̄ grandis fuit
sanctitas Ludouici ex mūdi despectione:
Nam vt inquit Iohēs. xxij. in bulla cano/
nizationis ꝯsiderans iste: q̄ mūdus totus
sit posit⁹ in maligno quodq̄ cū ꝯcupiscē/
tia sua transit ip̄m fugiendo deseruit tota/
liter ⁊ ꝯtempsit. Nā rediens de catalonia:
votū quod fecerat de intrando ordinē mi/
noꝝ in ꝯuētu sancti francisci de monte pe
sulano voluit adimplere: sed eū fratres ti
more patris ip̄m recipe nō auderent. votū
ip̄m ibi publice iterauit. Et cū a bonifacio
papa p̄decessore ipsius Iohis requireret̃:
q̄ assensum p̄staret ꝓuisioni de se facte: ec/

clesie tholosane. rñ dít se hoc factuꝝ nulla/
tenus q̊ aduſq; votũ qḋ fecerat adipleret.
Cuius deuotioni annuente pontifice ha/
bitum ordinis minoꝝ ſuſcepit in pñtia ge
neralis miniſtri: q̇ fuit poſtea iohẽs epũs
portuẽtis: atq; flexis genibꝫ fecit ꝓfeſſio/
nem quo facte ꝓuiſionẽ de ſe factam eccle
ſie tholoſane acceptauit mandatiſq; apo/
ſtolicis obediuit: itaq; habitu ſancti fran/
ciſci veſtitus: pontificalẽ dignitatem ſuſce
pit. Quẽ habitũ ſemꝑ vſq; ad mortẽ de/
tulit ſm̃ cũ ꝯdecentiã epãlis gradus. Et
in hoc minoꝝ ordinis excellentia demon/
ſtrat̃: cuius habitũ deferre nõ erubuerunt
tot inſignes ⁊ celebratiſſimi viri: vt ſanct᷒
ludouicus de q̊ loquimur. Et aliȷ̃ plurimi
q̇ nõ ſunt omittendi. Nã vt hẽmus in cro
nicis ordĩs ferdinandus. Rex caſtilie di/
miſſo regno nepoti ſuo intrauit hunc ſctm̃
ordinem: mortuuſq; eſt frater minor ſepul
tus colibrie. Rex iacobꝫ in regno arroga/
nie mortuus eſt cũ habitu fratrũ minorũ
⁊ ſepultuſ barchinone. In eodẽ regno rex
alfonſus mortuus ẽ cũ hitu ⁊ ſepultus hi
lerde. Fridericus rex inſule ſicilie mortu᷒
eſt cũ habitu ⁊ ſepultus meſſane. Rober/
tus rex ſicilie frater ſancti ludouici ꝑ tres
dies ante mortẽ ſuſcepto habitu ⁊ facta ꝓ
feſſione ſepultus eſt neapoli in ſancta cla/
ra. Beatus henricus rex cipri virgo puriſ
ſimus: factus frater minor obiȷ̃t cum habi
tu ⁊ ſepultus eſt nicoſie. Tanta q̇dem eſt
xp̃ianoꝝ deuotio ad habitũ beati frãciſci:
vt q̇ illum in vita nõ ferũt ſepenumero cu
piant hr̃e in morte ⁊ ſepultura. Ob quaꝫ
cauſam pontifices ſũmo ſpũſancto edocti
deuotionẽ hanc ampliare volentes ſpũali/
bus gratiȷ̃s ſic deferẽtes habitum donare
voluerũt. Nam vrbanus q̃rtus ꝯceſſit re/
miſſionẽ quarte ꝑtis peccatoꝝ: morientibꝫ
cũ habitu fratrũ minoꝝ: bulle habent̃ ia/
nue ⁊ in monte peſſulano. Similiter ⁊ Ni
colaus q̃rtus ꝯcedit remiſſionẽ q̃rte ꝑtis.
Idem facit Clemens tercius. bulle hñtur
ianue. peruſiȷ̃. mediolani. ⁊ venetiȷ̃s. dicta
ſunt hec ad extollendã merito humilitatẽ
habitus ordinis minoꝝ quẽ beatus ludo/
uicus tanto ardore ac deuotione geſtauit.
¶ Secũdo dep̃hendimus q̃ꝫ ſublimis fuit
ſanctitas beati ludouici ex ſpũali exercita
tione. vt em̃ teſtat̃ ſup̃ noĩatus iohẽs. xxiȷ̃.
ſctũs iſte in etate exiſtẽs tenera religioſiſſi
me educat᷒ ẽ. dũ ꝟo q̃rtũdecimũ attigit
annũ: ductus fuit in cataloniã cũ duobus
ſuis fratribꝫ: datus obſes ꝓ liberatione pa
tris. vbi tã feruenter dedicauit ſe ſtudio ꝙ
ĩfra ſeptẽniũ q̊ mihi obſes fuit ſb̃ diſciplĩs
fratꝝ minoꝝ: q̊s ſecũ hẽbat in ſocios in ꝓ/
mitiuis ſciẽtiȷ̃s ⁊ ſacra pagina ſic ꝓfecit ꝙ
vir dei pollens ingenio de p̃dictis ſciẽtiȷ̃s
nõ ſolũ publice ac p̃uate ſubtiliter diſpu/
tare valeret ſed ſolẽniter clero ⁊ ꝓplo ꝓpo/
nere verbũ dei vt putaret̃ hec ſcia infuſa ſi
bi magis diuinitus q̃ꝫ hũanius acquiſita:
oroni erat aſſiduus miſſas audiebat deuo
te. In magnis ꝟo feſtiuitatibꝫ cũ p̃paratı/
one multa corpus ſumebat dñicũ. factus
aũt ſacerdos diebꝫ q̃ſi ſinglĩs celebrabat.
audiẽtie ꝟbi dei inſiſtebat attente. Mira
ꝟo ꝯpaſſione ad paupes ferebat̃: q̇bꝫ lar/
gius tam p̃uatas q̃ꝫ publicas elemoſynas
faciebat̃. Unñ factus epũs tholoſanus per
vnũ ſuũ familiarẽ ſecretariũ mãdauit ꝙ d̃
ſuoꝝ q̃ꝫtitate reddituũ q̃ꝫtũ ſibi ſufficeret
ꝓ moderatis expenſis retineret: volens ꝙ
totũ reſiduũ in ſuſtentãdis pauperibꝫ po/
neret̃: q̃ꝫq; p̃latus tã magnus eſſet ac fili᷒
tanti regꝫ. Cũ aũt iret pariſius paupi quẽ
q̃ſi nudũ repit multũ ꝯpatiẽs: abſcondite
cappã ꝯtulit: quã portabat ſibiq; fecit ſecre
te aliã ap̃portari. Uiginti q̇nq; paupes in
ſua domo reficiebat q̃tidie: q̃ꝝ ipſe aquaꝫ
manibꝫ infundebat aliaq; ſuitia mẽſe mi
niſtrabat: viſitauit multotiens hoſpitalia
paupeꝝ ⁊ infirmis ꝓmpto aĩo ſb̃ueniebat.
põtificatus officiũ exercebat cũ diligentia
miſſas dicẽdo aſſidue ordies deuotiſſime
celebrando. Clericos q̇bꝫ de bñficiȷ̃s ꝓui/
dere volebat examinãdo de articulis fidei
vita ⁊ moribꝫ diligent̃ iudeos ⁊ gẽtiles in
ducebat ſedulo ad baptiſmũ ac q̊ſdã eorũ
de ſacro fonte leuauit. ¶ Tercio dep̃hendi
mus q̃ꝫta fuerit ſcitas bt̃i ludouici ex ꝟgi
nitatis dilectiõe: floruit q̇ppe ꝟginitate pu
riſſima. de q̃ iohẽs. xxiȷ̃. in bulla ſepi᷒ noĩa
ta ait. Caſtitatiſ amor a puero effecerat ei᷒
mentẽ a deo ꝙ ob ipſius fidẽ cuſtodiã: mu
lieꝝ ꝯſortia vitabat omnino: intãtũ ꝙ niſi for/
ſan cũ matre ⁊ ſororibꝫ: ſolus cũ ſola: nul/
lo vnq; tẽpe loquebatur verba inhoneſta

horrebat audire: ⁊ loquentes talia grauiter arguebat fres nõ minus q̃ duo ⁊ interdũ quatuor in sua iacebant camera in sue testioniũ nitide puritatis. Cum apl'o etiã paulo sobrietate cibi ⁊ potus corpus suũ castigabat assidue seq̃ frequẽter manu sua qñq̃ aũt alicuius ꝯsocij cathenis ferreis disciplinans vestiendo ꝑ camisia rudem staminẽa ⁊ deferendo ad nudam carnẽ ꝑ cingulo cordam grossam: ipsam carnẽ in seruitutem spũs redigebat.

¶ Qualiter sanctus Ludouicus migrauit iuuenis ex hac vita: quẽ Johes. xxij. canonizauit: q̃ ⁊ plurima eius miracula narrat. Capl'm. III.

Tertius splendor sancti ludouici dicit' claritatis. voluit nãq̃ deus ipm̃ triplici claritate nitescere.

¶ Primo dicit' felicis ꝯsummationis.

¶ Scd'a ecclesiastice canonizations.

¶ Tercia miraculose coruscationis.

¶ Prima claritas d' felicis cõsũmtionis. refert de ipso Johes. xxij. hec verba gloriosus iste sanctus ad deũ fontem viuũ quẽ auide sitierat migraturus infirmitate decũbens vltima deuotissime sumpsit: dñicum corpus q̃uis satis debilis de lecto exiens in occursum dñi saluatoris quo reuerenter suscepto osculataq̃ cruce in silentio diutius mansit. Tandẽ in eu3 diuinis completis misterijs aĩa illa sancta carne soluta in celum ascendit: cuius facies post mortẽ pulchrior q̃ ante apparuit. Ipm̃q̃ intuẽtib; nõ mortuus sed dormiens videbatur. In ipsa aũt sui trãsitus hora. Quidam frater minor deuotus officio p̃dicator in orõne existens in quodã loco remoto nesciens de obitu eius: vidit aĩam ipsi' multitudine angelorum in celũ deferri dicentiũ. sic fit seruienti deo in mũdicia ⁊ puritate. Fuit aũt totius vite sue cursus viginti triũ annorum ⁊ sex mensiũ. Transiuit ex hoc mũdo in loco qui brundula dicit' anno dñi. M.cc.lxxxix. quarto decimo kal. saptembris media nocte: ferie secũde infra octauã assũptionis beate marie virginis. Et sepult' in regia ciuitate marsilie in ecclesia fratrum minorum. ꝓut ipse iam dũ viueret ordinauit

Propter hec omnia ⁊ illa q̃ dicenda erunt audienda sunt verba grauissima Johis. xxij. Ait eñ. Laudet' magnifice deus noster cuius dextera huic epõ ꝯtulit stelliferum regiũ diadema. Applaudant ⁊ ipsi celi ciues quorum cetibus sanctus iste scle splẽdidior est insertus. Canant q3 altisone francie silicie ⁊ vngarie regna de quorum orto cãdoris niuei flos erupit. Quorum vitis germinat dulcem vuam cuius liquor celum letificans: abunde effundit' in calice sũmi regis. Letet' insuꝑ ciuitas tholosana tanto ditata p̃sule: que apud deũ aduocatu3 habet sedulũ ⁊ patronũ. Sed ⁊ fratrũ minorum ordo ꝯspicuus: noue laudis canticu3 ꝓmere nõ desistat: in aula celesti tam p̃clarum alũnum festine diuinis ꝯspectib; rep̃sentans hec igit'. ¶ Secũda claritas q̃ de' splendere fecit beatũ ludouicũ dicit' eccl'iastice canonizatiõis Johes q̃dem secũdus ipm̃ cathalago sanctorum ascripsit seruatis oĩbus que requirunt' in canonizatione sctõrum. Nam p̃decessores sui. s. bonifacius octauus: cuius tpe beatus ludouic' ex hac luce migrauit. Et bñdictus vndecimus. Et clemens q̃ntus interueniente morte id cõplere nõ valuerũt. ¶ Tercia claritas d' miraculose coruscatõis: nãq̃ vt p̃fat' iohes xxij. asserit magnis miraculis d's sctm̃ ludouicũ post eius obitũ clarum fecit: q̃rum aliq̃ certis ꝓbata testimoĩjs ad declarandã huius sancti gl'iam ipse narrat. q̃ etiã nos h' loco duximus inserenda. Quedã duorum annorum puella duob; mensib; passa febres expirauit. facto ꝓ eo voto ꝑ patrẽ isti sctõ mox suscitata est ⁊ vbera m'ris suxit. Quidam puer q̃nq̃ annorum febrib; extinctus. facto voto ꝑ patrẽ eius: ad vitam redit sanus ⁊ absq̃ febrib;. Quedã puella ãnorum septẽ ꝑ dies aliq̃s febrib; cruciata tandẽ expirauit. facto ꝓ eo voto ꝑ suos ad dictũ sctm̃: recuperauerit spm̃ ⁊ reuixit. Quedã puella nobilis q̃ ex casu ad terrã de nutric3 brachijs ꝑ septem annos passa fuerat surditatẽ ad inuocationẽ huius sancti ad plenũ extitit liberata. Quidã q̃ post fortẽ febrẽ loquelã ꝑ mensem ꝑdiderat: ad sepulcrũ sancti huius delatus illam recuperauit. Quedam mulier cum ex partu quodam violẽto de puero mortuo ⁊ in eius vtero trãsuersato

ꝯtracta in manib⁹ ꝛ pedib⁹ ac femorib⁹ biennio ꝑmansisset. facto votum ad istū sanctum: ꝙ si cū suis meritis adiuuaret. toto tpe vite sue visitaret ecclīaꝫ vbi corp⁹ sancti iacebat. subito cepit dormire. Et expergefacta reperit se sanatā. Mulier qdaꝫ ꝑ octo annos morbo epilētico fatigata emisso voto ꝙ singulis annis sepulchrū sancti visitaret mox extitit liberata. Monialis qdā post longā febrē quā passa fuerat dolorē incurrerat in oib⁹ mēbris suis intātū ꝙ dieb⁹ duodecim non nisi alieno adiutorio de lecto poterat se mouere. Inuocato ꝟo hui⁹ sancti patrocinio sana ꝛ icolumis ē effecta. Cū hō qdam q miraculis huius sancti detrahere nitebaꝛ euersionē faciei et oculoꝝ turpiter incurrisset: sicq̄ manēs ꝑ duos dies huic sctō cū oī deuotione q poterat se voluisset ad sepulcꝝ eius veniens et offerens caput cere anq̄ exiret ad ecclesiā reperit se sanatū. Hec inqt iohs. xxij. sunt mirabilia solius altissimi qb⁹ ꝛ q̄plurib⁹ alijs mirificare voluit sctm̄ suū ac toti mūdo reddere venerandū. Igiꝛ ꝛ nos depcemur illū vt sua interuētione obtineamus dei grāꝫ ꝛ tandē glīam sempiternā. Amē

¶ Sermo. xlvij. de sctō Thoma de aquino ordinis predicatoꝝ.

DEdit illi scientiam sanctoꝝ. Scribunꝛ hec verba originaliter Sapie. x. c. Obligatur xp̄iana religio colere ac venerari deuotiōe p̄cipua sctm̄ thomā de aqno q sua eruditione mirabili singularissimaq̄ doctrina ecclesiā dei magnopere decorauit. Nā tpib⁹ nostris nullus est adeo sapiēs ꝛ doctus q sancti thome p̄sidio nō indigeat. vt em̄ in h̄ sermone clarius explicabimus de reb⁹ taꝫ hūanis q̄ dinis: tanta docuit: tantaq̄ scripsit. ꝙ quilibet in q̄cūq̄ facultate peritissimus: scti thome libros legendo doctior fieri possit. Qua de re scīa ei⁹ disserere equū est ac rōnabile quā magis illi a deo infusam q̄ hūanitus acquisitā pie pateri possumus: in qb⁹ triplicē excellentiā scie sancti thome ꝓponimus extollendā.
¶ Prima diciꝛ sublimitatis.
¶ Secunda vtilitatis.
¶ Tercia sanctitatis.

¶ Qualiter sanctus Thomas fuit doctor theologie. Et de ipsi⁹ theologie atq̄ sciētie laudibus. Caplm. I.

PRima excellentia sciētie sancti thome dī sublimitatꝫ nā doctor fuit sacre theologie q dignitate sua ꝓponiꝛ cūctis scientijs naturalib⁹ ꝛ moralib⁹. Sꝫ ꝓ intelligētia pleniore hui⁹ ptis: tria dubia sunt absoluēda.
¶ Primū vtꝝ theologia sit scia.
¶ Scdm̄ vtꝝ sit alijs scientijs dignior.
¶ Terciū vtꝝ scia in gn̄ali sumpta sit extimanda. ¶ Ad pimū dubiū rn̄det Tho. i. ꝑte. q. i. ꝙ theologice scia est. Sed sciendūꝫ ꝙ duplex ē genus sciaꝝ. Quedā em̄ sunt q ꝓcedūt ex p̄ncipijs notis: lūine naturaꝛ intellectus. sicut arismetrica: geometrica. musica ꝛ hmōi. Quedā ꝟo q ꝓcedunt ex p̄ncipijs notis: lūine supioris sciētie: sicut ꝑspectiua ꝓcedit ex p̄ncipijs notis ꝑ arismetricā. Et hoc mō sacra doctrina est scia qꝛ ꝓcedit ex p̄ncipijs notis lumine superioris scie. que scꝫ est dei ꝛ beatoꝝ. Vnō sicut musica credit p̄ncipia tradita ab arismetrica: ita sacra doctrina credit p̄ncipia reuelata a deo. Sed obijcere qs potest. ꝙ theologia nō sit scia. Nam vt inquit Aristo. in p̄nci. mataphisice. expientia singulariū est: ars ꝟo vniuersaliū: fit autē ars cum ex multis experimentis in intellectu vna fit de similib⁹ acceptio. Sed doctrina theologie ꝓ magna ꝑte nō est vniuersaliū: sed singulariū. tractat em̄ de gestis abraā ysaac ꝛ filiōꝝ: ergo nō ē ars vel scia. Ad hoc ita rn̄det Alexan. de ales in. i. sūme. Qꝫ vniuersale dī q̄tuor modis. In p̄dicando vt hō. In exēplando vt forma sotularis ad multos sotulares. Et vita Job ad vitā multoꝝ hominū. In significando vt iacob ad significandū iustū q ꝯtrahit cū rachele ꝛ lya qꝛ exercet se in vita actiua ꝛ ꝯtēplatiua. In causando vt deus cā vniuersalis oīm reꝝ. Et xp̄s cā vniuersalis reꝑationis hoim. Sm̄ h̄ ergo dicendū. ꝙ est vniuersale in scriptura sacra hꝫ em̄ sn̄ias gn̄ales: vt ibi. initiuꝫ sapie timor dn̄i. hꝫ sn̄ias ꝑticulares. vt q ꝓponunꝛ hystorice in qb⁹ q̄tuꝫ ad sensum exteriorē ē vniuersale scdo modo dictuꝫ scꝫ exemplando. vt ꝟbi grā. In lrali hystoria

abrae ⁊ iob: qꝺ narraꝛ est singulare. Sed
adhuc in scriptura narraꝛ vt exemplar sit
vite ⁊ ꝯuersationis bonoꝝ. Hinc ad Ro/
ma. xv. ca. ait apl's. Quecūqꝫ scripta sunt
ad nostram doctrinā scripta sunt. q̄ꝫtū ꝟo
ad sensum interiorē ⁊ spūalem est vniuer/
sale tercio mō in ꝑticularibꝫ sententijs scꝫ
vtile in significādo: qꝛ est signū rei vniuer
salis ad multa. Quantū ꝟo ad vtrūqꝫ sen
sum interiorē ⁊ exteriorē siue in sententijs
ꝑticularibꝫ siue generalibꝫ ſm ꝙ fit redu/
ctio ad deum q̄ est causa vniuersalis ꝯdi/
tionis reꝝ: vel ad xp̄m q̄ est vniuersalis cā
reparationis. Uniuersalis est quarto mō
in causando. ſm ergo hunc modū ⁊ distin
ctionem est dicere doctrinam sacram esse
reꝝ vniuersaliū. ¶ Secundū dubium fuit
vtꝝ theologia sit alijs sciētijs dignior. Ad
qꝺ rn̄det Tho. vbi sup. ꝙ sic. Nam cum
ista scientia q̄ꝫtum ad aliquid sit specula/
tiua ⁊ practica om̄s alias transcendit: taꝫ
speculatiuas q̄ꝫ practicas. Speculatiuaꝝ
eñ scientiaꝝ vna altera dignior dicit̄: tuꝫ
ꝓpter certitudinem: tū ꝓpt̄ dignitatē mate
rie. Et q̄ꝫtū ad vtrūqꝫ hec sciētialis spe/
culatiuas excedit. ſm certitudinē quideꝫ
alie sciētie certitudinē hn̄t ex naturali lu
mine rōnis humaneque potest errare. hec
aūt sciētia certitudinē habet ex lumine di
uine scientie que decipi nō potest. Scd̄m
dignitatē ꝟo materie: qꝛ ista scientia ē ꝑn/
cipaliter de his q̄ sua altitudine rōne trā/
scendunt. Alie ꝟo scie ꝯsiderant ea tm̄ q̄
rōni subdunt̄. Practicaꝝ vero sciētiaꝝ il/
la dignior est: que nō ad vlteriorē finem or
dinat̄ sicut ciuilis militari. Nam bonū ex
ercitus ad bonum ciuitatis ordinat̄. finis
aūt theologie siue doctrine sacre: inq̄ꝫtum
est practica est beatitudo eterna: ad quaꝫ
sicut ad vltimū finem ordinant̄ om̄s alij
fines scientiaꝝ practicaꝝ. Franciscus ꝟo
de maronis in lib. de veritatibus dionysij
quē scripsit ad instantiam regis Roberti
sup libꝝ de mystica theologia ait. Om̄es
scientie ancillat̄ theologie: ⁊ aliquo modo
subalternant̄. Sed notandū ꝙ q̄tuor mo/
dis vna scientia dicit̄ subalteri alternari.
Primo mō qꝛ efficiens sub efficiente: vt qꝛ
ꝑncipiū sub ꝑncipio: ponendo ꝙ principia
sunt cause ꝯclusionū effectiue. Et sic sub/
alternat̄ musica arismetrice ⁊ perspectiua
geometrie: qꝛ ꝯclusiones superioꝝ sunt ꝑn
cipia inferioꝝ. Et ista dr̄ ꝓpria subalterna
tio. Scd̄o modo qꝛ materia sub materia:
qꝛ subiectū sub subiecto. Sicut phisica sb/
ordinat̄ metaphisice. Quia corpus mobi
le qꝺ est subiectum phisice ꝯtinet̄ sub ente
qꝺ est subiectū metaphisice. Tercio mō qꝛ
forma sub forma. vtpote qꝛ modus agēdi
sub modo agendi. Et sic oīs alia scientia
subordinat̄ logice. qꝛ ipsa tradit modū silo
gizandi ⁊ demōstrandi vniuersis. Quar/
to mō qꝛ finis sub fine: frenefactiua eque/
stri: qꝛ finis illius est ꝓpter finē istius. Alie
ergo scientie nō subalternant̄ theologie ꝑ/
mo modo: qꝛ eius ꝑncipia nō sunt cōia: vt
pote articuli fidei. Nec secundo mō: qꝛ sub
iectum eius est singularissimū. Nec tercio
modo: qꝛ nō ꝓcedit ꝑ regulas quas alijs
scientijs tradat. Sed quarto mō. qꝛ fines
aliaꝝ sunt ꝓpter finem istius: melius tn̄ dr̄
subordinatio q̄ꝫ subalternatio. hec frāciscꝰ
¶ Terciū dubium fuit vtꝝ scientia in ge/
nerali sumpta sit magnificenda. Et vt re
fert Tho. iij. ꝑte. q. ix. scientia large accipi
tur ꝓ qualibet cognitione intellectus. sunt
g̊ nōnulli q̄ sciam reprobāt virosqꝫ doctos
aspernant̄. Contra quos duos ad laudeꝫ
scientie merito duximus inspicienda. Pri
mū in quibꝫ scientia reperit̄ cū decore ⁊ or/
namento maximo. Scd̄m quantā huma
no generi scientia attulit vtilitatem. Acce
dit q̄dem ꝑmo ad cōmendatianē ⁊ extollē
tiam scientie. ꝙ ipsa reperit̄ in deo ⁊ in qui
buslibet ab eo ꝓductis electisqꝫ creaturis.
De ꝯditore siquidē oīm aiunt theologi in
rebꝫ diuinis exercitati: ꝙ sicut bonus ē eter
nus imensus incōmutabilis ⁊ beatissimꝰ.
Ita ⁊ oīa sciēs. Scientia tn̄ vt ponit tho.
i. ꝑte. q. xiiij. nō est in eo qualitas vel habi
tus: sed actus purus: ⁊ substantia: qm̄ non
ꝑ aliud a se intelligit. Et q̄ꝫuis alia a se co
gnoscat: tn̄ vt scripsimus in ſmone primo
de timore iudicioꝝ dei. intellectus ille diui
nus infinitus nō recipit aliunde ꝑfectiōeꝫ
cuius ꝑfectio ē sola diuina essentia. Quo
fit vt materialia imaterialiter diuisibilia
indiuisibiliter ⁊ multa vnitiue cognoscat
qꝛ ipse imaterialis est simplex ⁊ vnus. vn̄
q̄lis est ipse: talis ⁊ cognitio eius. Et ne in

his diutius ĩmoremur: in deo est scīa q̄ co/
gnoscit seipm̄. Et quicq̇d ē in reb᷒ creatis
siue in celo siue in terra siue ĩ mari. q̇nimo
sapia sua ꝯdidit tā varias distinctas ordi
natasq̨ rerꝝ naturas vniuersa ꝯstituēs in
pondere: numero: ⁊ mensura. nouit oīa an/
teq̄ essent q̇ numerat multitudinē stellaꝝ
⁊ guttulas oceani. Sꝫ taceamus stupēda
q̄ dici possent de scīa dei. Et ad alios ver/
tamus ſmonē. Fecit ille artifex sapientissi
mus angelos a sue creationis ṗmordio.
tanta luce scīe p̄ditos: vt intellectuales sb
stantie spūales mentes ⁊ ĩmaterialia lumi
na a sanctis intelligentieq̨ a phis nuncu
pent̄. At ⁊ hoī ṗmo hoc donum amplissi/
mū tradit̄ fuisse tributū: q̄ rerꝝ oīum ꝓpter
ipm̄ ꝯditaꝝ cognitionē acceperit: vt mgr̄
sniaꝝ refert di. xxiiij. scōi li. cunctisq̨ aīanti
bus noīa ſm suā ꝓprietatē designauit: Nō
est p̄tereundū silentio. q̄ dn̄i verbū caro fa/
ctum est ⁊ habitauit in nobis aīam de no
uo creatā plenā scīa ⁊ gr̄a sibi vinculo in/
dissolubili copulauit: omi ignorātia seclu/
sa. vt diximus in sermone. v. hm̄oi operis.
Apl̄i insup̲ militantis ecclesie fundatores
cū lr̄s operā nō dedissent: ⁊ ad p̄dicationē
euāgelij forent destinādi a spūsancto illūi/
nati sunt: vt sic doctiores effecti euāgelicā
tubā sonarent. Jnde moti p̄res antiq̇ sta/
tuerūt: vt nullus officiū p̄dicationis exer/
ceat: nisi sit aꝓprime eruditus ⁊ doctus si/
cut in q̇dragesimali scripsi in ſmone de ṽ
bo dei. Cur g̊ nō erit extollēda scīa. cur nō
studiose q̄renda. Cur nō a cūctis mortali/
bus auidissime exoptāda Facit aūt ad ei᷒
cōmendationē p̄ter illa q̄ cōmemoramus
q̄ oēs hoīes natura scire desiderant vt dic̄
Aristo. Et oēs dicimur ⁊ trahimur ad co
gnitionis ⁊ scīe cupiditatē ſm q̄ ait Cice/
ro. Propter q̄ omīa Plato in thimeo dixit.
Scientia ē diuina dei: q̊ nihil maius diui
na magnificentia hūano generi cōmoda/
uit. Scrutari debemus: q̄ta sit scīe altitu
do sublimis ex vberrima vtilitate quā cō/
tulit hūano generi ⁊ indies afferre nō de/
sinit: ⁊ in ṗmis a iuris cōsultis viris cla/
rissimis initium sumendi duxi. ipsi nanq̨
legib᷒ ab eis ꝯditis: ex q̇bus insimul colle
ctis. tā grandia volumina cōplent̄ gentes
ꝑplosq̨ instruxerūt vt humanam celibēq̨
vitā excolerent. Quisnā hoīes rōne p̄stan
tes: nō existiet brutis deteriores vilioresq̨
pecudib᷒: si passionib᷒ vitiosis non ꝯ̄nent̄.
Jdeo lex ꝓdit̄ vt appetitus noxius subiu/
ris regula limitet̄ p̲ quā genus humanuꝫ
vt honeste viuat: alterꝝ nō ledat: ius suum
cuiq̨ tribuat informat̄. sicut ponit̄ in ꝓlo/
go decretaliū. sūmo igit̄ ingenio facte sunt
leges. vt scribit̄ di. iiij. ca. facte sunt autē le
ges vt eaꝝ metu hūana coherceat̄ auda/
cia. tutaq̨ sit inter improbos innocentia.
Ciues pacifice viuant: maiores minorib᷒
fauorē impendant: minores maiorib᷒ re/
uerentiā exhibeant: pares parib᷒ ꝯcordiā
doneat. Et oēs ĩmortali deo pie religiose/
q̨ famulent̄. De ipsis ṽo medicis q̇d refe
remus: nō tacet scriptura sacra dignitateꝫ
eoꝝ: dū snīa illa grauissima sapientis oble
ctatur. Honora inq̇t medicū: ꝓpter neces/
sitatē em̄ creauit altissimus. Et iterꝝ. disci
plina medici exaltabit caput illi᷒: ⁊ in cō/
spectu magnatoꝝ collaudabit̄ altissimus
De terra creauit medicinā: ⁊ vir sapiens
nō abhorrebit illam. Que verba ponunt̄
Eccī. xxxviij. ca. Profecto corp̲a nostra aīe
intellectiue instrumenta ⁊ organa delica/
ta a quib᷒ exeunt tanta morboꝝ mala p̲se/
pe medicoꝝ p̄sidio curata. gratissime sani
tati reddunt̄: ⁊ que sa[illegible]a sunt ⁊ robusta ne
in graues egritudines incidant p̄seruant̄
Sed his oīb᷒ maius est q̄ theologoꝝ op̲a
factum esse nemo sane mentis ambigit.
Nōne aplōꝝ p̄dicatione idolatrie p̲nicies
que totū pene vastauerat orbem vndiq̨ ē
electa. Jnsup̲ tot insurgentes hereses q̇s
expugnauit: quis euertit: q̇s penitus suffo
cauit: nisi virtus ⁊ sapia eoꝝ q̄ se doctrine
firmiter dedicarūt. Audeo dicere q̄ si do/
ctores vtriusq̨ lingue grece. s. ⁊ latine he/
reticoꝝ venenatas fraudes oppugnassent:
xp̄iana religio foret extincta: Obmitto q̄n
ta facta sint ab inq̇sitorib᷒ heretice p̄uita/
tis: p̄cipue p̄dicatoꝝ ⁊ mioꝝ ordinū ꝯ̄ p̲d[illegible]
tissimas hereses manicheoꝝ: arrianoꝝ le/
gardoꝝ: fraticelloꝝ: aliorūq̨ q̊ꝝ vocabula
cā breuitatꝭ subticem᷒. Et vt p̲tē istā bre/
uius expediam᷒ dicimus. q̄ scīa viros do
ctos reddit in vtroq̨ seclō gl̄iosus. Nā so/
crates magnū nomē adept᷒ ē. de q̊ Tulli᷒
ĩ q̄stiōib᷒ tusculanis ait. Socrates ṗmus

phiaz vocauit e celo quā locauit in vrbib9
introduxit in domos z coegit de vita z mo
rib9 rebusq3 bōis z malis q̄rere. Et hiero.
ꝯ iouinianū dic̄ de socrate. Hūc oīm pho
rū secte tanq3 sapie z virtutis vnicū fontē
venerant. Is tñ vt valerius mēinit de his
q̄ hūili loco nati clari euaserūt matre ob/
stetrice p̄re marmorario genitus est. cuius
nomē splendet ꝓpter sciam. Demosten es
insup p̄nceps oratoꝝ grecie hūilimos ha/
buit genitores. Aulusgelius etiam li.ij. no
ctium acticaꝝ refert q͞ phedon cui9 nomē
plato illū libꝝ diuinū de imortalitate aīe
dedit. seruus fuit emptus a cebe soratico.
cuius socius fuit in phie disciplinis. ex p9
phus illustris fuit. Menippus fuit suus
postea phs. Pōpilius suus thefastri pe/
ripatetici. postea phus. Persius zenonis
stoici suus phs. Diogenes cinicus suus
z ex suitute in libertatē venit tandē phus
Epictetus suus postremo phs. q̄ omes ex
phis ꝓpter peritiā lr̄aꝝ gl̄iam sibi amplis/
simā vendicarūt. Nec solum ipsi q̄ doctri
na pollēt clarissimi hn̄t. Quinimo ciuita/
tes z regna in q̄b9 lr̄aꝝ studia frequentant
miro fulgent decore. Vn̄ Aug. xviij. li. de
ciui. dei ait. Ciuis athenīēses in grecia plu/
rimū claruisse fateat. Etiam Salustius
romanus hystoric9 plus tñ fama q̄ re ipa
Nam loquēs de illis. atheniensiū inq̄t res
geste sicut ego existimo satis ample magnifi
ce fuere. veꝝ aliquanto minores q̄ fama fe
runt. Sz q2 ꝓuenere ibi scriptoꝝ ingenia
p terraꝝ orbem atheniensiū facta p maxi/
me celebrant. Ita eoꝝ q̄ fecerūt v̄tus tan/
ta habet q̄ tum v̄bis potuerūt extollere p̄
clara ingenia. Accedit huic ciuitati nō p/
ua etiā ex lr̄is ex phis gl̄ia: q͞ ibi potissimū
talia studia viguerūt. Hille. In regno v̄o
celoꝝ viri docti fulgebūt q̄si splendor fir/
mamēti z q̄si stelle in ꝑpetuas eternitates
vt d̄r Dañ. xij. ca. Jo hiero. asserebat. Di/
scamus in terris q̄ꝝ scia nobiscū ꝑseuerat
in celo magna: itaq3 scīe doctrine ē excellē/
tia. In q̄ singularis inuentus ē btūs tho/
mas. Neq3 tñ viribus ingenij z exercicij illā
acq̄siuit. sed munere diuino post factā q̄/
dem ꝓfessionē suam in ordine p̄dicatoꝝ.
Frater Johes teutonicus magister ordis
ipm secum parisiū duxit. deinde coloniā.

Ubi sub fratre Alberto mḡro sin theolo
gia eiusdē ordinis florebat studiuz ḡnale.
Studio autē vocans orōni z silentio q̄tū
poterat adeo se dabat. vt vocarent cū frēs
bouē mutū. Cum autē magister Albert9
libꝝ dionysij de diuinis noīb9 legeret q̄daz
studens tardus ingenio ad sctm̄ thomaz
se ꝯtulit vt ei lectionē repeteret. qd̄ sanct9
tho. libenti aīo fecit nō sine admiratione stu/
lius. q̄ mox magistro ꝑspicacitatē ingenij
scti tho. reuelauit. Contigit aūt illis dieb9
dictū mgr̄m disputare q̄ndam q̄stionē dif
ficilem. quā cū frater thomas collectā scri
psisset in cedula z q̄dā studens casu ipsaz
ante eius cellulam inueniēs mḡro Alber
to ostendit. q̄ mandauit magistro studen/
tiū vt q̄stionē satis difficilem ei ꝯmitteret
de q̄ in crastino r̄nderet. quā ex obedientia
suscepit. Et ad orōnem ꝯfugit atq3 in cra
stino ita r̄ndit vt diceret ei magister frater
thoma. Tu nō videris teneris locū r̄ndē/
tis sed determinātis. fecitq3 sibi q̄tuor ar/
gumenta tā subtilissima vt crederet oīno
illum ꝯclusuz. Ad que cū frater thomas
sufficientissime r̄ndisset. dixit albert9. Nos
vocamus istum bouē muruz: sed ipse talē
mugitum dabit: q̄ sonabit in toto mundo
Tandē cum in breui plurimū ꝓfecisset fa
ctus fuit baccalarius parisius. Et ibi pa/
risius gradum magisterij cū hūilitate su/
scepit. Omi quippe t̄pe dū legere vel dis/
putare debebat: orare solebat deuz z hanc
orōnem dicebat. Creator ineffabilis qui d̄
thesauris tue sapīe nouē angeloꝝ ierarchi
as nosti. z eas supra celum empirreū miro
ordine collocasti atq3 elegantissime partes
vniuersi disposuisti. Tu inq̄ q̄ verus fons
luminis diceris atq3 supeminens p̄ncipiū
infundere dixeris sup intellectus mei tene
bras lumen claritatis z iusticie duplicem
in qua natus sum remoueas p̄uationē te
nebraꝝ. pctm̄ scz z ignorantiam. Qui lin/
guas infantiū facis disertas linguā meaz
erudias z in labijs meis gr̄am z bn̄dictio
nem infundas. Da mihi intelligendi acu
men. addiscendi facilitatem: retinendi ca
pacitatē: interp̄tandi subtilitatē: loquēdi
gr̄am copiosam: ingressuz instruas: ꝓgres/
sum dirigas. Egressum compleas p xp̄m
dn̄m nr̄m. Amen. Dū itaq3 gradū magi/

sterij deberet suscipere: et orõni feruẽter intẽ
deret aliq̃ntulũ obdormiuit. Apparuit ãt
illi sic dormiẽti angelus ꝯfortãs eũ vt ma
gisteriũ acceptaret. ꝓponeretq; i suo exami
ne illud publice. Rigans montes de supio
rib9 tuis: i fructu opeꝝ tuoꝝ satiabit terra.
¶ Qualr doctrina sancti Thome ẽ satis
vtilis: eo ꝙ ẽ copiosa facilis et merito sapiẽ
tib9 et insipiẽtib9 grata. Ca. II.

Secunda excellẽtia scie
sancti thome dr vtilitas. Profu
it nãq; mirũ imodũ ecc̃ie dei: eo
ꝙ nõ tm̃ fuit in se sciens. sz alios docuit p̃/
dicando et legẽdo. et vt ꝑpetua fierẽt q̃ do/
cebat scribendi officiũ accepit. Eius aũt
scripta triplicẽ habent ꝯditionẽ.
¶ Prima dr copiositatis.
¶ Scda facilitatis.
¶ Tertia gratiositatis.
¶ Pria ꝯditio coꝝ q̃ sanctus thomas scri
psit dr copiositatis. Scripsit nãq; copio/
se: tã ea q̃ spectãt ad naturalẽ vel etiã mo/
ralẽ phiam. Sz sup oĩa res diuina abun/
dantes notauit. Scripsit sup q̃tuor libros
sniaꝝ. sũmam theologie quã in trib9 volu/
minib9 ꝯpilauit. Sũmã ꝯ gẽtiles. opus
sup quattuor euãgelia. Et preter hoc alia
postillã sup euãgelia sup ep̃las pauli. sup
Esaiã. sup Hieremiã. sup Cantica. super
Job. sup magnã partẽ psalterij. Compen
diũ theologie. q̃ões. de veritate. q̃oes de q̃/
libet. q̃ões de aĩa sup dionysiũ de angelica
ierarchia. et de diuinis noĩb9. sup boetiũ de
trinitate. et hebdomatib9. et de duab9 natu/
ris. ꝯ auerrois de vnitate intellectus. ꝯtra
guilelmũ de sancto amore q̃ dicebat reli/
giosos mẽdicantes nõ laborantes manib9
nõ posse saluari. Scripsit etiã officiũ d̃ cor
pore xp̃i. Et q̃ plura opuscula de diuersis
materijs vt in h̃ videat de eo tam stupen/
dũ miraculũ. ꝙ vnus hõ modico tp̃e: tot
potuerit subtilitates questionũ et profun/
ditates tam subtiliter penetrare stilo tam
ꝯposito et succincto discurrere. Que in tot
voluminib9 reducit in scriptis. vigintiq̃n/
q; anni fluxerũt inter eius magisteriũ et obi
tum. Obijt nãq; anno dñi. Mcclxxiiij. põ
tificatus Gregorij. x. anno. iiij. Et vite sue
ãno. xlviij. septima die marcij. hora matu/
tinali. Vt igit vbertatẽ doctrĩe sancti tho
me magnificemus dicere possumus. ꝙ si
oẽs libri phie et theologie perirent. Et illi
quos thomas scripsit soli reperirent: nun/
q; lux scie et veritatꝭ posset extingui. ¶ Se/
cunda ꝯditio coꝝ q̃ thomas scripsit dr fa
cilitatis. habet em̃ doctrina illa quandaz
claritatẽ et ordinẽ ita suauẽ vt absq; mul/
ta difficultate imbibi valeat. neq; ꝓpterea
est paruipẽdenda: q2 cum facilitate sit tra
dita: cũ in quolibet genere siue docendi si/
ue dicendi a cunctis viris doctis facilitas
extollat. Inquit em̃ Cicero libro de orato
re. Is est eloquẽs q̃ alta humiliter: humi/
lia grauiter et mediocra temperate dicere
põt. In eodẽ insup libro magis ꝯprobare
videt snĩas graues absq; ornatu: q̃ fuca/
ta verba sine sentẽtia ait ergo Quid ẽ tam
furiosum q̃ verboꝝ vel optimoꝝ atq; or/
natissimoꝝ sonitus inanis nulla subiecta
sentẽtia: nec scientia. Sunt nõnulli q̃ glo/
riant si id qd̃ docent aut persuadẽt: ꝓpter
inusitata verba: aut cõfusas et implicitas
rõnes: sub auditorib9 cum labore intelligã
tur. Contra quos aulusgelius li. x. noctiũ
acticaꝝ ita scribit. Verbis vti nouis et in
cognitis durius est q̃ verbis sordentib9:
Rome quidã celebratus hõ in causis cuz
apud prefectũ vrbis verba faceret. Et di/
cere vellet: inopẽ quendã misero victu vi/
uere et furfureũ rodere panẽ vinũq; fetidũ
potare. hic inquit. Eques romanus: aplu
dam edit: et flores bibit q̃ verba cunctorũ
astantiũ aĩos prouocarũt ad risum. ille ei
legerat: apludã veteres rusticos frumenti
furfureũ dixisse item flores audierat prisca
voce significare vini fecẽ vitiacijs expres/
sam. primũ verbũ legerat in plauto. scd̃m
apud ceciliũ in polimentis: q̃ sibi ad orna/
menta orationũ seruauerat: diximus ista
vt ostendamus q̃ sit laudabile sententias
subtilissimas cum om̃i qua fieri potest fa/
cilitate explicare: sicut sanctus thomas fe/
cisse probat. ¶ Tertia ꝯditio doctrine san
cti thome dr gratiositas. Est q̃ppe vniuer/
saliter grata doctis pariter et indoctis Qd̃
veꝝ esse ego expertus sum in predicatiõi/
bus quas feci in om̃ib9 fere italice ciuitati
bus. nam fauente deo vbiq; ad me audiẽ
dum populi in multitudine copiosissima

ꝯuenerūt. Quibꝫ pro maiori parte sancti
thome: ⁊ sancti Bonauēture dubia ⁊ q̄sti
onibꝫ de diuersis occurrētibꝫ rebꝫ declara-
ui. Accepi nāqꝫ a p̄re meo sancto francisco
documentū vt annūciarē vitia ⁊ virtutes:
de quibꝫ nemo vł abundātius vel melius
vt sic dixerim: thoma disseruit. De gestis
ꝓo saluatoris nr̄i iesu xp̄i: ⁊ gratia preemi
nēta virginis matris nullus eo diffusius
atqꝫ dulcius locutus est. Qđ ipius beni-
gnissime iesu testimonio indubitabili fuit
ꝯprobatū. Nam dū p̄fatus sanctus in cō
uentu neapolitano tertiā partē scriberet:
nocte quadam ad orandū sicut ꝯsueuerat
ante pulsationē orologij ad ecc̄iam in ca-
pellā sancti Nicolai descendit. Et dum ibi
oraret ante imaginē crucifixi. frater dn̄icꝰ
de caserta ꝯuersus: q̄ erat sacrista: vir vtiqꝫ
magne deuotiōis ⁊ sanctitatis. sanctū do-
ctorē curiosius obseruans: vidit ip̄m miro
modo in orōne suspensum. Et corpore ele
uatū a terra. audiuitqꝫ a crucifixi imagīe
procedere vocē dicentē sibi. thoma vera de
me scripsisti: quā mercedē pro labore tuo
recipies. Qui repondit: dn̄e teip̄m. Quid
referā de quattuor euangelioꝝ. Matthei
scꝫ Marci Luce ⁊ Johānis declaratiōe.
inspiciat̄ opus illud: quando recte cathe-
na aurea nuncupat̄: in quo ip̄e tam ordi-
nate collegit doctoꝝ tam grecoꝝ q̄ꝫ latino-
rum sententias quas ip̄e prosequendo pro
clariore intelligentia mirabiliter amplia-
uit: nō mirū igit̄: si ego qui minimus sum
predicatoꝝ ecclesie dei: tanti doctoris ob-
seruauerim documēta siue predicādo siue
predicabiles sermones scribendo: fm̄ gra
tiā a dn̄o mihi datā: cum vt predixi videā
satis proficere ad veritatis illustrationem
atqꝫ ꝯsolationē fideliū: sancti thome do-
ctrinā sequendo.

¶ Qualiter sanctus Thomas: nō solum
fuit doctus sed virtutibꝫ ornatus: qui mū
do spreto religiosus effectus: mūde vixit. ⁊
vitā feliciter ꝯsumauit. Ca. III.

TErtia excellentia scien
tie sancti thome dicit̄ sanctitas
parū quidē est imo nihil multa
scire: multa cognoscere: multa docere: nō so

lum nature secreta: ⁊ ꝓprietates elemētoꝝ
astrorūqꝫ motus: sed etiā fidei rudimenta:
nisi bene beateqꝫ viuat̄. Ideo beatus iaco
bonus dicere solebat. Scientia acquisita
mortal si da ferita si nō sero vestita decore
humiliato. sanctus ꝓo Augꝰ in principio
ꝯuersiōis sue. dum audiuit famā antonij
magni. vt scribitur in libro ꝯfessionū excla
mando dixit. Surgunt indocti ⁊ rapiunt
regnū celoꝝ. Nos aūt cum nostris doctri-
nis demergimur in profundū: q̄ oīa ꝯsi
derans thomas gloriosus deit operā vt si
mul cum doctrina fulgeret in ip̄o sancti-
tas vite. Potest ꝓo sanctitas eius potissi-
me ex tribꝫ monstrari.
¶ Primo ex mūdi despectiōe.
¶ Scd̄o ex religiosa ꝯuersatiōe.
¶ Tertio ex finali ꝯsumatiōe.
¶ Primo mōstrat̄ sanctitas thome ex mū
di despectiōe. despexit quidē mundū ⁊ om
nem pompā eius vt xp̄m lucrifaceret: qua
liter vero id expleuerit: audiamus ea q̄ in
eius legenda scribunt̄. Hic nanqꝫ ex nobi
li prosapia dominoꝝ de aquino originem
duxit patre landulfo: ⁊ matre theodora nū
cupatis dum vero mater puerulū nōdum
natū gestaret ī vtero. Quidā heremita bo
nus re ⁊ nomine dei reuelatiōe ei predixit
qualiter filiū esset paritura quē thomā vo
carent: ⁊ qui ordinē fratrū predicatoꝝ esset
ingressurus: in quo ita proficeret: q̄ suo tē-
pore tam in scientia q̄ꝫ in virtute: vix parē
haberet: nato igit̄ infante cum ingenti pa
rentū leticia qđ heremita predixerat iam
visum est fuisse impletū dum quīꝫ attigis
set annū missus fuit a parētibꝫ ad mona-
steriū montis casini vt ibi sub speciali vi-
ta imbueret̄ litteris ⁊ moribꝫ abbas mo-
nasterij videns in puero post paruū tem-
pus ingenij subtilitatē: cōsuluit patri suo
dn̄o landulfo vt eū neapolim mitteret ad
studendū. Sicqꝫ factū est. ⁊ ibi neapoli sb
magistro martino grāmatice ⁊ sub magi-
stro petro de hibernia logice operā dedit.
adultus aūt ordinem predicatoꝝ intrauit
qđ vt mater audiuit que erat i rocca sicca
festina neapolim accessit: vt filiū in seruitō
dn̄i ꝯfortaret fratres ꝓo ꝓpositū eius igno
rantes timentesqꝫ ne filiū materna pieta-
te turbaret. ip̄m romā miserūt. at ibi mater

eam secuta est. quē fratres inde fugauerāt:
parisius tēptantes illū destinare de q̊ ma/
ter turbata ad filios suos q̇ erant cū impe
ratore in castro aque pendētis misit nun/
ciū specialē: mandās eis ꝙ thomā suū filiū
fratrē ipoꝝ. quē fratres ꝑdicatores fuga/
bant quererēt: ita vt eū in suis haberēt ma
nibꝫ: q̇ obtenta ab impatore licētia ꝑ vias
miserūt famulos tandē ꝯtigit illos ꝑdictū
fratrē suū iuxta cuiusdā fontis irrigua de
scentē: cū quattuor fratribꝫ dicti ordinis i
uenire: quē ꝯfestim matri transmiserāt. ipa
ꝟo cū custodire fecit in carcere vsq̧ ad filio
rum aduentū. Et interim vt experiret volū
tatē eius monuit eū ⁊ moneri fecit: vt ha/
bitū deponeret. Ad q̄d thomas nunq̧ cō/
sensit. In carcere sic exñs: bibliā totā legit
⁊ textū sniaꝝ ⁊ ꝯpilauit tractatū fallatia/
rum. Et q̄ndā suā sororē ad dei seruitiū in
duxit: q̄ monacha sancti benedicti facta ē:
venerāt tandē fratres sui: q̇ temptauerāt eū
verbis suasiōis iniurijs: ⁊ laceratiōe habi/
tus: a suo sancto ꝓposito remouere nec va/
luerūt: introduxerāt postmodū pulcrā puel
lam ornatā habitu meretricio vt eū molli
ret. Quā expulit indignāter. Et intactus
remanēs signo crucis se muniēs cum la/
chrymis obdormiuit: tunc duo angeli ap/
paruerūt sibi: ⁊ stringentes ipm in lumbis
dixerunt. Ex parte dei te cingimus cingu
lo castitatis q̄d nulla possit dyabolica im/
pugnatiōe dissolui itaq̧ verbo virginitatꝭ
donū in se ꝯfirmatū accepit. steterit ꝑ bien/
niū carceratus: quē vltio mr̄ dissimulata cu
stodia abire permisit: de fenestra castri per
funē vbi parati erant fratres predicatores
quē susceptū cum gaudio: neapolim duxe/
runt. ¶ Secundo monstrat sanctitas bea
ti thome ex religiosa ꝯuersatiōe a principio
quippe vsq̧ ad finem adeo laudabiliter ⁊
sancte ꝯuersatiōis fuit: vt nihil in eo repre
hensibile potuerit inueniri. fuit equidē hu
milis. deuotus. pius. sobrius. temperatus
⁊ virgo purissimus. nō solū corpore. sꝫ etiā
mente. frater Raymundus seueri: q̇ pari/
sius in ꝯfessione thomā audiebat iurauit.
ꝙ in septē annis quibꝫ fuerat secum in stu
dio ⁊ audierat eū in ꝯfessiōe. ꝙ nunq̧ con
sensit in aliquā cogitationē carnalē. Qui/
dam alius frater petrus nomine: qui in ex

tremis ꝯfessionē suā audierat: generale in
predicatiōe sua ad populū testimoniū refe
rens sue laudis dixit. ꝙ sua ꝯfessio fuerat
sic pura ⁊ munda a carnis ꝯtagione sicut
ꝯfessio vnius pueri paruuli. Idem testatus
est frater Bernardus socius eius q̇ eū ad
huc in ꝯfessiōe audiuerat. Cur puritati to
ta vita sua testimoniū perhibuit veritatis
que sic fuit virtutū actibꝫ dedita vt nullus
ꝯtrarijs moribꝫ possit esse collapsa. nam
verisimile de eo compertū est. ꝙ nocturno
tempore humāe deputato quieti: post bre/
uem somnū in oratōe prostratus: impetra
bat quod dictando vel scribendo docebat
Et preter illud tempus modicū quod som
no vel refectiōe pro valitudine corporis in
dulsisset: reliquū tempus oratiōi. lectiōi. di
ctamini vel scribendis voluminibꝫ occu/
pabat. vt nullū tempus esset vacuū: quod
nō foret sancta actiōe repletum. ¶ Tertio
monstrat sanctitas beati Thome ex finali
ꝯsumatiōe vt em̄ Ouidius in libro meta/
morphosios cecinit. vltima semper expe/
ctanda dies homini: dici q̧ beatus: ante
obitū: nemo supremaq̧ funera Felix itaq̧
transitus thome vltimiq̧ diei cōsumatio
fuit: modo qui sequit. Cum sūmus ponti/
fex Gregorius decimus generale ꝯsiliū in
duxisset celebrare lugduni ad q̄d greci cō/
uenire debebāt mandauit fratri thome vt
ꝯ errores grecoꝝ de quibꝫ erant in cōsilio
ꝯuincendi opus q̄d fecerat de mādato sui
predecessoris vrbani pape ad ꝯsiliū secū
defferret. Quod cum executiōi vellet mā/
dare. frater paulus de aquila existens nea
poli. vidit in somnis nocte precedente diē
quo dictus doctor debebat iter arripere be
atum paulū ingredientem scolas dicti do
ctoris cui cum occurreret interrogauit ipm
si bene exposuerat suas epistolas. qui dixit
ei. bene exposuisti. Sed tempus est vt me
cum venias ad patriā. vbi melius intelli/
ges. Et trahens ipm per cappaꝫ videbat
ipm secū ducere quē thomas libenter se/
quebatur. Tunc frater paulus clamans
in somnis dicebat. succurrite fratres quia
frater thomas recedit. Et cum dicto cla/
more euigilans: omia alijs fratribus enar
rauit. ipe vero sanctus thomas iter incho
ans iuit per campaniam versus romam.

Informatus aũt in itinere diuertit in mo/
nasteriũ fosse noue qđ cum ingrederet̃ di/
xit. Hec reqes mea in seculũ seculi: hic ha
bitabo qm̃ elegi eam. Cum ṽo cepisset gra
uius infirmari petijt sacramẽta eccĩe: cũq̃
deportatũ fuissent illa accepit. ꝛ post modi
cũ cum laude ꝛ bñdictione dei sancta illa
aĩa faciliter discessit a corpore q̃ ab angelis
ad superos fuit delata ipm̃ ṽo corpus in
eodẽ monasterio sepultũ honorificentissi/
me: ad cui⁹ exequias multi nobiles ac reli/
giosi tam p̃dicatores q̃ʒ miores ac alij ꝯue
nerũt: nec defuit ibi virtus diuina i mira/
culoꝝ opatõne qñ supior dicti monasterij
patiẽs in oculis ꝯmẽdansq̃ʒ se thome libe
ratus est. Et quidã frater petrus: quarta/
nã patiẽs: meritis hui⁹ sanitatẽ recepit. sic
q̃ʒ ꝛ alij plurimi bñficia sanitatis impetra
rũt. igit̃ hunc sanctũ pio veneramur affe/
ctu. q̃ nunc in celis cuʒ xp̃o letat̃ ꝑ infinita
secula seculoꝝ. Amẽ.

¶ Sermo quadragesimusoctauus đ san/
cto Nicolao famosissimo ꝯfessore.

IN diebꝰ suis placuit
deo. ex lib. eccĩastici assumit
mr̃ hec ṽba scã eccĩa origiali
ter ibi. xliij. c. descripta. maxi
mo otio sũmoq̃ʒ studio vnus
q̃sq̃ʒ laborare dʒ vt placʒ i oĩbꝫ vijs suis al
tissimo creatori nr̃o qm̃ eos q̃ student suã
voluntatẽ iplere ꝛ in h̃ ꝯplacere maiestati
sue: nõ solũ in futura imortali vita. verum
etiã ꝛ in pñti seculo sublimiter magnificat
ꝛ exultat. quisnã explicare queat quãta sit
beatissimi Nicolai gloria. nõ solũ in illa so
cietate sctõꝝ vbi pax est pfecta: ꝛ possessio
secura indeficiẽtis boni sʒ adhuc in eccĩa
militãte: vbi spe currimꝰ ad hereditatẽ ꝓ/
missam. vbiq̃ʒ pfecto celebre est nomẽ san
ctissimiq̃ʒ Nicolai. vbiq̃ʒ illius miracula
fulgent vbiq̃ʒ tandẽ a fidelibꝫ deuotiõe sin
gularissima colit̃: qꝛ ṽo eius hodierna die
festũ celebrat̃ equũ esse censui ad eius in/
gentes amplissimasq̃ʒ laudes perorãdas
cum dei adiutorio oẽm dare operã. de quo
dicunt̃ verba in themate posita q̃ in diebꝫ
suis placuit deo. Et licet hoc fuerit ꝓpter
plurimas virtutes suas tñ ex illis tres p̃/
cipuas colligemus quas explicare sigilla/
tim curabimus.

¶ Pria dĩ prudẽtia spũalis.
¶ Scđa miscđia proximalis.
¶ Tertia obseruãtia pastoralis.

¶ Qualiter beatus Nicolaus placuit deo
ꝓpter prudentiã spiritualẽ qua spreuit ter/
rena ꝛ celestia ꝯcupiuit. Ca. I.

PRima bti Nicolai vir/
tus qua placuit deo dĩ pruden/
tia spũalis. de hac dixit sapiẽs
Prouerb. iij. c. In oĩni possessiõe tua acq̃/
re prudentiã. Et. xvi. c. acquire prudentiã
qꝛ preciosior ẽ argento. Et. xp̃s Matth. x
ca. Estote prudẽtes sicut serpẽtes. est autẽ
hec prudẽtia vt docet Aristo. in. vi. ethic.
Recta rõ agibiliũ: qua hõ in quibuscũq̃ʒ
agendis finẽ ꝯsiderat: atq̃ʒ ad illũ media
ꝯueniẽtia accomodat ꝛ disponit. qꝛ vt boe
tius inq̃t in. ij. de ꝯsolatõe. qđ ante oculos
sitũ est nõ sufficit intueri rerũ exitus pru/
dẽtia metit̃. tamẽ vt ait Tho. scđa scđe. q.
xlvij. triplex prudẽtia distingui põt.

¶ Prima est falsa.
¶ Secunda vera.
¶ Tertia perfecta.

¶ Prima ẽ prudentia falsa ꝑ similitudinẽ
dicta q̃ in malis ꝛ peccatoribꝫ reperit̃. ꝛ de
hac xp̃s Luce. xvi. c. dixit. filij huius seculi
prudentiores filijs lucis in generatiõe sua
sunt ꝛ paulus ad Romanos. viij. ca. Pru
dentia carnis mors est. Cum em̃ prudens
sit q̃ bene disponit q̃ sunt agenda ꝓpter ali
quẽ bonũ finẽ. Ille qui ꝓpter aliquẽ malũ
finẽ aliqua disponit ꝯgruentia illi fini ha
bet falsam prudentiã inq̃ʒtum illud qđ ac
cipit pro fine. nõ est veꝝ bonũ sed ẜm simi
litudinẽ. sicut dĩ aliquis bonus latro hoc
em̃ modo potest ẜm similitudinẽ dici pru/
dens latro. qui ꝯueniẽtes vias inuenit ad
latrocinandũ. ¶ Scđa est prudentia vera
sed imperfecta. que inuenit vias accomo/
das ad finẽ bonũ sʒ est imperfecta dupliciter.
Uno mõ qꝛ illud bonũ qđ accipit pro
fine non est ꝯmunis finis totius humane
vite sed alicuius specialis negocij puta cũ
aliquis adinuenit vias accomodas ad na
uigandũ vel negociandũ dĩ prudens nau
ta vel negociator. Alio modo prudentia
dĩ imperfecta. qꝛ deficit in principali actu

prudentis. puta cum aliquis bene ꝯsiliat᷑
⁊ recte iudicat de his q̄ pertinēt ad totam
vitā sed nō efficaciter percipit. ¶ Tertia ē
prudentia vera ⁊ ꝑfecta. Et hec est q̄ recte
ꝯciliat᷑ ⁊ recte indicat ad bonū finē totius
vite ac etiā ꝑcipit Et hec ī solis bonis repe
ritur. de hac dicit sapiēs Prouer. i. c. Pru/
dentia seruabit te vt eruaris a via mala.
hec aūt in paucissimis reperit᷑. q̄m oēs pro
maiore parte sollicit⁹ sunt de terrenis ⁊ tē
poralib⁹ bonis. de quib⁹ d᷑ Baruch. iij. c.
Exquisierūt prudentiā q̄ de terra est. Et
de celestib⁹ aut nulla aut modica ē illis cu
ra. Hi sunt q̄ in die iudicij vidēres electos
⁊ amicos dei affluer᷑ oīm bonoꝝ copia. Et
seip̄os ꝯsiderantes eternis fore deputatos
supplicijs dicent illud Sapie. v. c. Nos in
sensati vitā illoꝝ estimabamus insaniā: ⁊
finē illoꝝ sine honore. Ecce quō ꝯputati
sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors il/
loꝝ est. Propterea beatus nicolaus prudē
tiam verā spiritualē ⁊ perfectā sectatus ē.
nam ex diuitib⁹ ⁊ sanctis parētib⁹ originē
duxit. Cuius pater epiphanius mater io/
hāna ex ciuitate patere ciues cum in p̄mo
iuuētutis flore eum genuissent ꝯtinēter vi
uentes celibē vitā duxerūt. Hic prima die
dum balnearet᷑ erectus stetit in pelui. insu
per quarta ⁊ sexta feria semel tm̄ sugebat
vbera. Factus aūt iuuenis alioꝝ iuuenuꝫ
deuitās lasciuias ecc̄iaꝝ potius terebat li/
mina. Et quicq̄d ibidē de sacra scriptura
intelligere poterat memoriter retinebat.
Parētib⁹ vero defunctis nō cogitauit vxo
rem ducere nō multiplicare diuitias non
satisfacere corporis voluptati: sed qualiter
tanta diuitiaꝝ copiam: nō ad laudem hu
manā sed ad laudeꝫ dei dispensaret: vt sic
thesaurizaret thesauros in celo iuxta pre/
ceptum saluberrimum nostri saluatoris.
Matth. vi. ca. Nolite inquit thesaurizare
vobis thesauros in terra vbi fures effodi/
unt ⁊ furantur. thesaurizate vobis thesau
ros in celo quo fur nō appropriat neq̄ ti/
nea demolit᷑. Ad bona igit᷑ sempiterna de
dicauit animū ⁊ p illis adipiscendis oēm
adhibuit diligentiā.

¶ Qualiter sanctus Nicolaus ex miseri/
cordia subuenit ciui pauperi qui tres fili/
as nuptui tradidit propter elemosinā quā
nicolaus fecit. Capitulū. II.

Secunda beati nicolai
virtus qua placuit deo d᷑ mise
ricordia proximalis. de hac re/
demptor mundi dixit Matth. v. ca. beati
misericordes q̄m ip̄i misericordiā ꝯsequen
tur. Hanc Hiero. ꝯmēdauit in ca. q̄ cle/
mentiā. lxxxvi. di. vbi ait. Qui clementiā
nō habet nec indutus est misericordia q̄/
uis sp̄ualis sit nō adimplet legem xp̄i. Et
Amb. ea dē. di. ca. In singul᷑ inq̄t Miscdia
cōis ē vsus: iō cōe p̄ceptū oib⁹ officijs oib⁹
etatib⁹ necessaria ⁊ ab oib⁹ deferēda. Nō
publicanus: nō miles excipit᷑: nō agricola
nō vrbanus diues ⁊ pauper oēs in cōi ad
monent᷑ vt ꝯferant nō habenti. Hanc mi
sericordiā in se fuisse beatus nicolaus aper
tissime demonstrauit. dum elemosynā in/
digenti ⁊ in extrema necessitate posito ꝯui
cino suo benigne tribuit: habebat ille tres
filias virgines quas pre inopia prostitue
re cogebat᷑ vt sic infami eaꝝ ꝯmertio ale/
retur. Qd̄ vt ad aures viri sancti deuenit
scelus abhorruit: ⁊ massam auri panno in
uolutā in domū eius p fenestrā clam pro/
iecit clamq̄ recessit. Mane surgēs homo
massam auri reperit: ⁊ deo gratias agens
primogenite nuptias celebrauit. Inde ad
aliquos dies simile opus dei famul⁹ egit.
Quod rursum ille reperiēs ⁊ in laudes i/
mensas prorumpēs de cetero vigilare pro
posuit: vt sciret quis esset qui sue inopie sb
uenisset. Post etiā paucos dies duplicatā
auri massam in domū proiecit. Ad cuius
sonitū ille excitatur. ⁊ nicolaū fugientē in/
sequitur taliq̄ voce alloquitur siste gradū
teq̄ aspectui nō subtrahas meo. Et accur
rens velocius Nicolaū hunc esse cognouit
Mox humi prostratus osculari volebat
pedes eius: q̄ ille refugiens ab eo petijt ne
factū alicui q̄ diu viueret reuelaret In hac
ꝓ elemosyna obseruauit nicolaus tres il
lius ꝯditiōes necessarias.
¶ Prima ꝯditio q̄ fuit prompta.
¶ Scd̄a q̄ fuit copiosa.
¶ Tertia q̄ fuit secreta.
¶ Prima conditio illius elemosyne fuit
prompta quia nō multis precib⁹ data vel
impetrata. Inquit Seneca in libro de be

neficijs. Ingratū ē beneficiū qd̄ diu inter
dantis manis manus hesit. Et idē. Nul/
la res carius emitur q̄ȝ que precib⁹ empta
est. Et licet deo grata sit elemosyna q̄ dat̄
paupib⁹ illā petētib⁹ Gratissima tñ ē ꝯspe
ctui suo cum tribuit̄ pauperi ⁊ egeno: pre
verecundia petere nō audienti. Ex hoc ait
Amb. li. i. de officijs. Sunt multi qui ma
lunt miseria tacite egestatȝ astringi q̄ȝ pu
blica petione confundi: hi querendi sunt ⁊
adiuuandi: vt per hoc amplius gaudeāt:
q̄ paupertati ꝯsulant ⁊ pudori. Secūda
ꝯditio illius elemosyne fuit copiosa. quo/
niā tantū dedit quantū sufficere iudicauit
pro puellis virgib⁹ maritādis. ſm ꝯstitu/
tionē Tobie qui. iiij. ca. ait. Si multū tibi
fuerit abundāter tribue. Tertia ꝯditio fu
it secreta. q̄z obseruauit documentū salua/
toris nostri q̄ Matth. ca. v. dixit. Cum fa
cis elemosynā noli tuba canere sicut hypo
crite faciunt. o quanta tepiditate his tem
porib⁹ dicunt̄ mortales in quib⁹ charitas
nō solum friguit. Sed vt videt̄ penitus ē
extincta: oēs que sua sunt querūt oēs
tantum seipos diligunt: qui reuera etiaȝ
gentiliū voce ꝯfundi merito possunt. inq̄t
Seneca ad lucillū. nō potest quisq̄ȝ beate
degere: qui se tm̄ intuet̄ qui oīa ad vtili/
tates suas ꝯuertit: alteri viuas oportet si
vis viuere tibi. Et idē in libro de beata vi
ta. Vbicunq̄ȝ homo est beneficio locus ē.
Et Ouidius libro de ponto. Regia crede
mihi res est succurre lapsis. Conueniens
homini hoīem seruare voluptas. sed pre/
ter voces ⁊ documēta paganoꝝ assunt no
bis xp̄i ⁊ sanctoꝝ monita pariter ⁊ exem/
pla: inter q̄ vnū qd̄ de beato nicolao iā pre
diximus notabile valde ē ac singulare.

¶ Qualiter beatus Nicolaus obseruauit
officiū boni pastoris circa regimen anima
rum promotus ad temporalē dignitatē ex
voluntate dei. Ca. III.

Tertia virtus qua pla/
cuit deo almus ꝯfessor Nicola/
us dī obseruātia pastoralis: ob
seruauit quidē officiū pastoris boni circa
curā ⁊ regimē aīaꝝ: qd̄ oñdim⁹ tripliciter
¶ Primo in sua promotiōe.
¶ Scd̄o in paupeꝝ subuentiōe.
¶ Tertio in populi doctrinatiōe.
¶ Primo ostendimus beatū nicolaū fuis/
se pastorē bonū in sua promotiōe. nō eñ ꝓ
motus fuit ad ep̄alem dignitatē prece vel
precio vt fieri solet tempib⁹ his malignis:
sed cum humilitate acceptauit onus regi
minis vocatus ad illud ex dispensatione
diuina. hodierna ꝓ dolor die nullus promouet̄
inuitus: imo ecclesiastica beneficia ⁊ digni
tates nō nisi importune petentib⁹ dispen/
sant̄. Ex q̊ facti sūt hoīes ambitiosi: ⁊ dū su/
scipiunt cathedrā pastoralē nō nisi de ter/
renis ⁊ transitorijs curant. Sed audiant
id qd̄ Chryſ. scribit di. xl. cap̄. multi. in fi.
Quicūq̄ȝ desiderauerit primatū in terra i/
ueniet ꝯfusionē in celo nec inter seruos xp̄i
ꝯputabat̄ qui de primatu tractauerit. Ad
beatū itaq̄ȝ nicolaū redeuntes ꝯsiderem⁹
qualiter ep̄alem honorē suscepit defuncto
quidē episcopo mirree ciuitatȝ: vbi ipe mo
rabatur ꝯuenerunt ep̄i ꝯuicini illi ecclesie
de ep̄o prouisuri. Aderat inter eos quidaȝ
magne auctoritatis ep̄s ad cuius electio/
nē omniū sententia dependebat. cum ergo
cunctos ieiunijs ⁊ oratiōib⁹ insistere mo/
nuisset: nocte illa vocē audiuit dicentē sibi
vt hora matutinali fores ecclesie obserua/
ret: ⁊ quē primū ad ecclesiā cui nomen est
Nicolaus: venire ꝯspiceret ipm in episco/
pum cōsecraret. hoc ergo ⁊ alijs reuelans
ep̄is āmonuit vt oēs orōni insisterent et
ipe pre forib⁹ excubaret. Et ecce hora ma
tutinali quasi a deo missus ante oēs ad
ecc̄iam ꝓperauit: quē apprehendēs ep̄s di/
xit ei: qd̄ tibi nomē est: ille vt erat columbi
na simplicitate plenus. inclinato capite in
quit vr̄e sanctitatis seruus nicolaus: quē
in ecclesia ducens licet plurimū renitentē:
in cathedra collocauit: neq̄ȝ in hoc repre/
hensibilē ipm quispiā inducet qui passus
est in cathedra collocari cum agnouerit h̄
ex dei voluntate prouenisse. etiam cum ab
episcopis ibidē cōgregatis irrationabiliter
cogeretur. Nam vt scribitur. viij. q. i. ca. in
scripturis. Si is qui valet omīpotētis dei
oues pascere renuit: ostendit se sūmum nō
amare pastorē. Acceptato itaq̄ȝ a nicolao
pontificatus officio sectabat̄ in oīb⁹ hu
militatē: morū grauitatē: peruigilabat in
oratiōe corpus macerabat: mulierū vita

bat ɔfortia: affabilis in suscipiendo: efficax
in loquendo: alacer in exhortando: feuerꝰ
in corripiendo. Et vt in cronicis legit᷑. fuit
tempore Constantini secundi filij Constā
tini magni. Et Julij pape qui ɔgregauit
sinodũ apud niceã trecentoꝝ decem ⁊ octo
patrũ ɔtra arriũ. de qua scribit᷑. xv. di. cap̄
canones. Et ibi fuit nicolaus: eius tempo
re floruerunt Eusebius ep̄s vercellensis.
Jllaris ep̄s pictauiensis. Antonius ma/
gnus. ⁊ Macharius. ¶ Secundo osten/
dimus beatissimũ Nicolaũ fuisse pastorē
bonũ in pauperũ subuentione. nam vt di/
cit Hieronymus ad nepotianũ ⁊ ponitur
in decretis. xij. q. ij. ca. gloria. Gloria episco
pi est pauperꝫ opibꝫ prouidere ignominia
sacerdotis est ꝓprijs studere diuitijs. Et i
ca. aurũ. xij. q. ij. Ambrosius ait. aurũ ha/
bet ecclesia nō vt seruet sed vt eroget. Ex
hoc sanctissimus nicolaus de pauperibus
specialiter curã suscepit ob quod pijssimꝰ
deus mēsurã tritici ab eo suscepti miracu/
lo se suppleuit. Quodã nanqꝫ tempore to/
tam prouīciã sancti nicolai fames valida
pertulit: ita vt omībꝫ deficerēt alimēta. Au
diens aũt vir dei naues onustas tritico ap
plicuisse portui illuc statim proficiscit᷑. Et
rogans nautas vt saltē in centũ modijs ꝑ
quãlibet nauē fame periclitantibꝫ subue/
nirent. cum illi respondissent nō audemꝰ
pater: qꝛ mensura tñ alexandrie oportet in
horrea imperatoris nos reddere. sanctus
inquit facite nunc qđ dico. ⁊ vobis ĩ dei ve
ritate promitto ꝙ nullã minorationē ha/
bebit apud regiũ exactorē. Qđ cum fecis/
sent ⁊ eandē mensurã alexandrie quã ac/
ceperant reddidissent ministris imperato
ris miraculoꝝ referunt: ⁊ deũ in sua famu
lo magnifica laude attollunt. frumentum
aũt vniuscuiusqꝫ indigentiã vir dei distri
buit ita vt miraculose duobꝫ annis nō tm̄
ad victũ sufficeret sꝫ etiã abusum seminis
abundaret. ¶ Tertio ostendimus beatũ
nicolaũ fuisse pastorem bonũ in populi do
ctrinatione. nō eñ neglexit populũ sibi sb/
iectum pascere cibo spirituali quinimo cũ
regio illa idolis deseruisset. adhuc post cō/
uersionē ad christum populis nephande
diane adhuc deseruiebat. Et sub quadaꝫ
arbore illi ɔsecrata quosdam ritus gentiũ
exercebat quem ritum de omībus finibus
vir dei expulit: ipamqꝫ arborē precidi mã/
dauit. Tandem in perseuerantia bonorũ
operum feliciter ad christuꝫ migrauit. Et
vt scribitur in eius legenda ante anie exi/
tum angelos ad se venientes vidit. Et di/
cto psalmo. Jn te domine speraui. vsqꝫ Jn
manus tuas domine cōmendo spiritum
meũ. tradidit spiritũ. anno domini tricen/
tesimo sexagesimo tertio. vbi apud terrige
nas celestis audita est melodia. Corpus
itaqꝫ honorifice in tumba marmorea re/
positum fuit: quod tandem barũ transla/
tum fuit. anno domini. M LXXXVII.
O igitur felix anima Nicolai que peracto
huius breuis temporis cursu: tandem ce/
lestia regna petiuit. ibi congaudet christo
⁊ omnibus electis per infinita secula se/
culorum. Amen.

¶ Sermo quadragesimusnonꝰ de tribus
priuilegijs beati Stephani prothomarty
ris. que cooperãte christo eum gloriosum
fecerunt.

Video celos apertos
⁊ iesum stantē a dextris vir/
tutis dei. Scribunt᷑ hec ver/
ba Actuum. vij. cap̄. ⁊ in epi/
stola presentis solennitatis: in tribulatiōe
positis ac laborantibus quibuscunqꝫ pro
diuino amore nunqꝫ deest auxiliũ superne
gratie: qua fit: vt quecunqꝫ ardua ⁊ diffici
lima non solum non moleste: sed equo ani
mo ac iocundissimo ferant. nihil eñ terri/
bilius est morte: quã tamen amici dei etiã
violentam passi sunt pro christo gauden/
tes. Ecce in promptu occurrit nobis exem
plum stephani prothomartyris: qui in eta
te florenti lapidationis martyriũ patien/
tissime tollerauit. cui cum ex debito tenea
mur honorē quem possumus exhibere: vt
sic valeamus interuenientibus eius meri
tis vite ipiꝰ imitatores fieri. hodierna die
ad illum sermonē vertemus: qui vidit chri
stum stantē a dextris dei paratissimũ ad
eum adiuuandũ: prout ipe retulit in ver/
bis a nobis premissis. Jn quibus tria bea
ti stephani priuilegia distinguemus: q̄ co/
operante christo eum celeberrimũ glorio/
sissimũqꝫ ostendunt.

¶ Primũ dr̃ gratie.
¶ Secundũ victorie.
¶ Tertiũ glorie.
¶ Qualiter beatus Stephanus fauente diuina gratia supauit superbiã auariciã & luxuriã. Ca. I.

PRimũ priuilegiũ beati stephani dr̃ gratie. de quo sic dr̃ Actuũ. vi. c. stephanus plenus gratia & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in pplo. Fuit equidẽ in eo grã qua tria pncipalia peccata ad q̃ cetera reducũtur supauit. Primũ fuit superbia. Secundũ auaritia. Tertiũ luxuria. de quibus Joh. pme canonice. ca. ij. ait. Omne qd est in mũdo ↄcupiscẽtia carnis est: aut ↄcupiscentia oculoꝝ: aut superbia vite. Superbiã nãq supauit per virtutẽ humilitatis. Luxuriã p virtutẽ castitatis. Et auaritiã per virtutẽ paupertatis Primo fuit humilis in honore sibi ab ecclia exhibito. Nam vt scribitur Actuũ. vi. c. Ipse fuit vnus imo primus ex septẽ dyaconibus ab aplis ordinatus in ministeriũ. Cum em̃ excresceret multitudo credentiũ apli decreuerũt eligere septẽ q̃ preessent administratiõi tpali vt ipi vacarent verbo diuino. Et elegerũt stephanũ virũ plenũ fide & spũsancto: & philippũ: & prochoꝝ: & nicanorẽ: & timonẽ: & promenã: et nicolaũ aduenã antiocenũ. In qua electione & honore sibi exhibito stephanus humiliter se ↄtinuit qd ↄtrum fit laudabile cũ qs ĩ dignitatibus & honoribus hõ tumescit. pz ex verbo sapientis: qui ca. iij. Ecclast. ait. Quãto maior es humilia te in omnibus. qd Cicero in pmo de officijs elegantissime retulit In rebus inqt etiã prosperis supbia fugienda ẽ & arrogantia. nã vt aduersas res sic & secundas ĩmoderate ferre leuitatis ẽ. Scdo beatus stephanus superauit luxuriã per virtutẽ castitatis. nã dr̃ de eo q fuit vir boni testimonij & mũdissime fame. hoc ↄo expleri nõ põt absq auxilio diuine grẽ: q vt ait Aug⁹. in libro de agone xpiano. Inter oĩa xpianoꝝ certamina: duriora sunt prelia castitatis. vbi quotidiana pugna & rara victoria. Tertio supauit auariciã per virtutẽ pauptatis. nã fuit plen⁹ fide. Sup q̃ verba inquit Aug⁹. q verã fidẽ hñt de deo: nõ cupiũt in his miserijs diuites fieri. Sed pleriq obstinatiõe voluntaria in suis peccatis ↄmorãtes excusare suã prauitatẽ satagunt asserẽtes nõ posse virtuose viuere: qr ipis ds nõ porrigit gratiã suã: quibus rñdemus & gratiã ad salutẽ necessariã deus nõ denegat: nisi his q̃ illã habere nolunt. Ideo Ciprian⁹ in eplã ad donatũ ait. profluens largiter spũs nullis finibus premitur: nec vllis coercẽtibus claustris intra certa metaꝝ spacia refrenantur: manat iugiter exuberat affluenter. nostꝝ tñ pectus sitiat & pateat ↄtrum illuc fidei capacis afferimus tm̃ inde grẽ mũdantis haurim⁹ hec ille. Igitur vt inquit Aristo. in li. de causis. prima causa inest omnibus rebus sm dispositionẽ vnam nõ tñ omnes eam recipiũt sm eandẽ dispositionẽ. quare & aliqui gratiã nec in minimo habẽt: qr illã habere ↄtemnunt: & loquor de grã gratũ faciente quidã grãm hñt seruantes in caritate diuina mandata. Alij aũt feruẽtiores ↄ primi ad obseruantiã ↄsilioꝝ ascendunt: quare gratia maior esse potest in vno ↄ in alio. Vñ Aug⁹ ad dardanũ ait. In qbus habitat ds nõ equaliter habitat. Et idẽ ad bonifaciũ gratia meretur augeri. qd sm Alexandrũ in tertio intelligendũ est de magnitudine & augmento sm quantitatẽ virtualẽ. nõ sm quantitatẽ dimensiuã.

¶ Quare vicit beatus Stephanus cum adiutorio dei tria prelia in quorum quolibet affuit sibi diuinũ auxiliũ. Ca. II.

SEcunduz priuilegium beati stephani dicitur victorie. vicit quidẽ cum adiutorio diuino malos hoĩes eum persequentes: mos nãq maloꝝ est bonis & virtuosis molestiã inferre. qr sm phoꝝ sententiã ↄtraria simul stare nõ possunt: sed mutuo se expellunt vt docet Aristo. x. methaphisice & in predicamẽtis. Sicut calidũ nõ stat cum frigido: aut albũ cum nigro siue tenebra cũ lumine. ĩõ xxiij. q. iiij. ca. qui sm carnẽ. Hieronimus ait. Qui sm carnẽ natus est persequebatur spiritualẽ: nunq̃ ↄo spiritualis carnalem persequitur sed ignoscit quasi rustico. surrexerũt ergo viri magni ↄ stephanũ procurãtes mortẽ eius: interuenientẽ triplici prelio.

¶ Primū fuit disputationis
¶ Secundum accusationis.
¶ Tercium cōminationis.
¶ Primū fuit ꝑlium disputatiōis. de q̊ di/
cit. surrexerūt autē quidam de synagoga
que appellabat libertinoꝝ a regione sic no
minatoꝝ ꝭm Nico. de lyra. ⁊ cirensiū cire/
ne ciuitate. ⁊ alexandrinoꝝ ab alexandria
metropolis egypti ⁊ eoꝝ q̄ erant a cilicia ⁊
asia: que sunt regiones ꝓpinque iudee. dis/
putantes cū stephano in quo ꝑlio datus ē
sibi spūssanctus q̄ sibi facundiam mistra/
uit. ꝭm xpi ꝓmissum: q̄ Luce. xxi. ca. dixit.
Ego dabo vobis os ⁊ sapientiam cui nō
poterūt resistere aduersarij vestri: Ex hoc
dicit de stephano. nō poterant resistere sa/
pientie ⁊ spiritui q̄ loquebat. ¶ Secundū
ꝑlium fuit accusationis. vidētes enī iudei
ꝙ disputando succubuerūt callide submi/
serūt duos falsos testes: q̄ eū in iudicio ac/
cusarent: dixerūtqꝫ eū blaphemasse deum
moysen tabernaculū ⁊ templū: que omnia
potentissime ꝯfutauit. Et dū loqueret af/
fuit sibi diuinū auxilium qm̄ intuentes in
eū oēs q̄ erant in ꝯsilio viderūt faciē eius
tanqꝫ faciem angeli q̄bus ipse declarauit
magnificando deū. legem moysen: ⁊ tēplū
de deo dixit: ipm fuisse locutū patribꝫ q̄ est
deus glorie. de moyse. ꝙ amicus dei fuerit
de lege ꝙ fuerat a deo data. de templo ꝙ in
structū fuerat ex diuino ꝑcepto. ¶ Terciū
ꝑliū fuit cōminatiōis. Nā cū stephanus
fuisset multa locutus q̄bus iudei ꝯtradice
re nō valebant: audientes q̄ dicebant: dis/
secabant cordibꝫ suis ⁊ stridebant denti/
bus in eū. Tunc videns īminere sibi de ꝓ
ximo mortē: intendens in celum vidit glo
riam dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos et
iesum stantē a dextris virtutis dei. Hic
dubitat a quibusdam vtrū visio beati ste/
phani fuerit mentalis aut imaginaria vl'
corꝑalis. Aliqui dicūt. ꝙ fuit mētalis tm̄:
ita ꝙ ex gratia speciali fuit ꝯcessū stepha/
no videre nō solum hūanitatē xpi sꝫ etiā
deitatem. Sicut ⁊ paulo de q̄ dicit Aug⁹.
ad paulā de videndo deū: ꝙ sibi fuit ꝯces/
sum videre diuinā essentiam eo ꝙ erat do/
ctor gentium ⁊ moysi q̄ fuit doctor iudeoꝝ.
Et hoc videt dicere q̄dam glo. suꝑ locum
istum que talis est. quid aꝫ electoꝝ adhuc
in hac vita detenti mundato cordis oculo
videre meruerūt gloriā dei: vt hic stepha/
nus ⁊ paulus ad terciū celū raptus. Sed
hoc dictum nō videt sufficiens: qm̄ vt do/
ctores dicūt visio diuine essentie nō est cō/
cessa alicui in vita p̄nti: vtenti sensibꝫ exte/
rioribꝫ nisi homini xpo. Vn̄ ⁊ paulus non
dicitur deum sic vidisse: nisi in raptu istis
sensibꝫ. stephanus autē nō videt tunc fuis
se raptus sed magis vtens sensibꝫ. nam lo
quebat iudeis audientibus. Alij opinant
ꝙ fuit visio imaginaria: ita ꝙ in eius ima/
ginatione fuerūt effigies diuinitus forma
te ad repn̄tandū deum ⁊ hoīem xpm. sicut
legit de Esaya ca. vi. ꝙ vidit dn̄m sedentē
suꝑ solium ⁊ mente cognouit significatū
illius: ita ⁊ stephanus habuit visionē ima
ginariam: ⁊ agnouit significatū illius re/
ꝑsentationis. Et sic ꝯtum ad hoc fuit nō
solum imaginaria visio: sed etiam menta/
lis: sicut visiōes ꝓphetaꝝ. Et nō est dubiū
ꝙ potuit sic fieri: sed ex modo loquēdi scri/
pture videt ꝙ fuerit corꝑalis: q2 dicit: in/
tendens in celum vidit gloriam dei. Pro/
pter qd̄ aliqui dixerūt ꝙ visus stephani fu
it a deo fortificatus intantū ꝙ vidit iesum
existētem in celo empirreo celos acucie vi/
sus penetrādo: sed istud nō videt posse sta
re: quia sic visus fuisset extramittendo ab
oculo: ⁊ nō intus suscipiēdo ab obiecto qd̄
improbat phūs li. de sensu ⁊ sensato. Pro/
pter qd̄ vt refert Nico. de ly. suꝑ hoc passū
ꝓbabilius videt dicendū ꝙ a corꝑe xpi exi
stentis in celo fuit imutatus oclus stepha
ni ad visionē humanitatis christi. Nam
in potestate eius est ꝙ corpus ei⁹ sic videat
a longe sicut de ꝓpe. Et forte idem est de q̊/
libet alio corpore glorioso. quia totaliter ē
subiectū anime ꝓpter quod videt ꝙ ad nu
tum eius possit imutare visum indifferen
ter a longe ⁊ de ꝓpe. Sicut in potestate ei⁹
est ꝙ imutet visum ⁊ videat in ꝓpria vl' in
aliena effigie. Deitatē ꝯo videre nō potuit
isto modo: sed sicut in visione imaginaria
format in virtute imaginatiua aliqua effi
gies ad repsentandū deum: vt dictum est.
Ita exterius potest diuinitus formari ad
imutationē corporalis oculi: sicut suo mō
fit in apparitione angeloꝝ quando appa/
rent in corporibꝫ assumptis que corporalit

a deo assumpta: sed formata põt ipm repñ
tare oculo corpali. Et sic pbabiliter absq;
vlla ɔtradictione potest dici. q sic fuit in
visione stephani. mẽtaliter tñ cognouit q
illa effigies nõ erat ipsa deitas nisi tm̃ rep
sentatiue. Et huic modo dicendi ɔcordat
lr̃a cũ dicit. Ecce video celos aptos. si igit
visio p̃tacta stephani fuit corpalis: tũc tria
ibi fuerũt miracula. Primũ: qꝛ vidit celos
aptos. qd̃ fm Nico. de ly. intelligendũ est.
nõ q celi fuerũt diuisi cũ sint incorruptibi
les: sed qꝛ sic clare vidit ac si nullũ esset ob
staculũ inter mediũ. Secundũ miraculuꝫ
fuit: qꝛ vidit iesum in gloria patris: cũ fm
naturã impossibile sit vt corpus glorifica-
tũ in sua gloria ab oculo corpali nõ glorifi
cato videri possit. Tercium miraculũ fuit
qꝛ cũ corpus xp̄i sit in celo empireo. viden
do ipm vidit vltra celum sidereũ: aereum
ꝛ cristalinũ. Impossibile est autẽ fm natu
ram q oculus corpalis in tanta distantia
possit videre. Si insup visio stephani fuit
mentalis vt p̃dictum est. tunc factũ est eius
mens esset a deo illũinata ad noticiã glie
dei ꝛ dñi iesu xp̄i filij sui. q nihil aliud pos
set vl' vellet desiderare: nec mortẽ quã oẽs
naturaliter timent ꝛ fugiũt timeret sicut
ꝛ facto ostendit. Iudei autem cũ audissent
eũ talia dicentẽ: ɔtinuerũt aures suas fm
glo. ne audirent blasphemantẽ. Sic eniꝫ
falso extimabant ipm blasphemare. Qua
re educentes eũ extra ciuitatẽ lapidabant
ꝛ testes deposuerũt vestimenta sua vt cele
rius interficerent: ad pedes adolescentis
q̃ vocabat saulus: postea q̃o fuit paulus
vas electionis. ipse aũt lapidatus: vulne-
ratus cruore pfusus. nõ dicebat heu me do
lentẽ: nõ heu me iuuenẽ: nõ heu me qꝛ mo-
rior absq; culpa: relinquo mundũ: parẽtes
desero ꝛ amicos: morte violẽta occisus: nõ
hec vel similia loquebat. Sed aĩo hilari:
facie ad celũ directa. dñe ĩquit iesu accipe
spm̃ meũ: ꝛ ne statuas illis h' peccatũ. qd̃
cum dixisset: obdormiuit in dño. vbi glosa
pulcre dictum est obdormiuit: ꝛ non mor-
tuus est. quia obtulit sacrificium dilectio-
nis: ꝛ obdormiuit in spe resurrectionis.

Qꝛ beatus stephanus dicit p̃mus mar-
tyr ꝛ qualiter multis miraculis corusca-
uit. qui iam plene beatificatus est in celis.
Capl'm. III.

Tercium priuilegium beati stephani dr̃ glie. adeptus
nãq; fuit ꝓpter eius merita co-
piosa triplicem gloriam.
¶ Prima dr̃ specialis honorationis.
¶ Secũda miraculoꝝ operationis.
¶ Tercia plene beatificationis.
¶ Prima gloria dr̃ specialis honorationis
Est em̃ in ecclesia dei inter martyres pri-
mus cuius festũ imediate post natiuitatẽ
dñi celebrat. Sed pleriq; dubitare solent:
quõ stephanus p̃mus martyr dicat: cũ añ
ipm etiaꝫ alij martyres p̃dicent. Nã abel
martyr: innocẽtes martyres: Iohes bapti
sta martyr. nõ ergo stepani p̃oritas debet
Ad qd̃ rñdemus q ideo p̃mus martyr dr̃
quia ipse p̃us ceteris passus est: post noui
testamenti ɔsũmationẽ que facta fuit: qñ
oĩno cessarũt legalia dũ xp̄us dixit ɔsũma
tum est: etiam quia p̃mus euolauit. Nam
alij licꝫ martyriũ fuissent passi añ ipm: ni-
hilominus qꝛ nõdũ erat aperta ianua nõ
euolauerũt. Dr̃ insup p̃mus martyr: qꝛ pas
sus est ꝓpter fidei defensionẽ ꝛ ɔfessionem
Innocẽtes quippe passi sunt p xp̄o: sed nõ
dum illum ɔfiteri poterant. Iohes bapti
sta passus est: quia arguebat herodẽ. abel
ꝓpter inuidiam fratris. stephanus aũt qꝛ
xp̄m p̃dicabat filium dei regẽ regũ ꝛ dñm
dñantium. Notandũ tñ q beatus stepha-
nus passus fuit die qua eius inuentio cele
brat. Inuentũ nãq; fuit tunc corpus eius
Anno dñi. ccccxvij. honorij p̃ncipis anno
septimo. Mutauit tñ ecclesia festiuitates
vt festũ passionis eius cũ ampliore deuo-
tione celebraret imediate post natiuitateꝫ
dñi. qꝛ passio eius dignior est q̃ȝ inuentio.
¶ Secunda glia beati stephani dr̃ mira-
culoꝝ operationis. Dicit em̃ Aug. li. xxij
de ci. dei. beatũ stephanũ innũeris miracul
coruscasse ꝛ mortuos sex suis meritis susci
tasse. multosq; curasse a varijs languorib
Et vt ibi refert. flores de altari sancti ste-
phani assumpti cuiusdã mulieris cece ocu
lis impositi sunt q̃ ɔtinuo lumen recepit.
Quidã insup nobilis marcialis noĩe: cuꝫ
infidelis esset ꝛ nequaq̃ȝ ɔuerti vellet: cuꝫ

plurimū egrotaret gener suus valde fide/
lis ad ecclesiam beati stephani venit. Et
de ipsis floribꝫ q̄ sup altare erant accipiēs
ad caput soceri latenter posuit. Sup quos
cū ille dormisset, p̄mus ante diluculū cla/
mauit vt ad ep̄m mitteret: cū aūt ep̄s ab/
esset sacerdos ad eū venit. ꝛ cū se credere
diceret baptizatus est. Qui q̄diu vixit h̄
verbū semp in ore habuit. Christe accipe
sp̄m meū: tum tñ ignoraret: hec verba fuis/
se vltima sancti stephani ¶ Tercia gloria
dr̄ plene beatificationis. hanc habet in re/
gno celoꝝ dn̄m clare vidēdo: tenēdo: atqꝫ
fruendo. ibi factus est in pace locus eiꝰ ibi
possessionē hꝫ opulentā. ibi corona ꝛ aureo/
la que dat̄ doctoribꝫ ꝟginibꝫ. ꝛ martyribꝫ:
de q̄ plenius in s̄monibꝫ de virginibꝫ disse
remus. O igit̄ felix iuuētus beati stepha
ni: que morte ꝛ martyrio fuit in melius cō
mutata. O p̄ciosa ꝛ delicata tollerantia.
O dulces lapides torrētis q̄bꝫ tam gran/
de p̄miū eterne vite stephanus ipse ꝓ me/
ruit. mortuus fuit ꝓ xp̄o. Et ecce in eternū
regnat cū christo qui est benedictus in se/
cula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo. L. de innocētibus occisis ab he
rode ascolonita qui christum puerulū ex/
tinguere nitebatur.

SUrge et accipe pue
rum ꝛ fuge in egyptū. Ange
li ad ioseph loquentis verba
sunt ista originaliter Math
ij. ca. ꝛ in euangelio p̄ntis festiuitatis iniq̄/
tas male mentis herodis impij ꝛ crudelis
iesum in cuna vagientē ꝓsequi cepit. Naz
volens illum perimere alios puulos occi/
di iussit credens in numero coꝝ xp̄m ꝯclu/
dere. Qua de re beatissimis illis innocen/
tibꝫ ecclia sancta honorē debitū tribuit sta
tuens hanc solennitatē ad eoꝝ reuerentiā
a fidelibꝫ celebrandā: vt aūt mens xp̄iana
pcipere valeat q̄ta sit obligatio nr̄a ad fi/
lium virginis diligendū q̄ in qualibet eta
te ꝓ nobis pati nō recusauit. In p̄nti s̄mo
ne decurremus ea que de illius peregrina
tione in egyptū ꝛ pueroꝝ interfectione euā
gelica tradit hystoria. vbi tria mysteria se
offerunt ꝯtemplanda.

¶ Primū dr̄ xp̄i peregrinatio.
¶ Secundū herodis malignatio.
¶ Tercium innocentiū coronatio.

¶ Qualiter ioseph monente angelo fugit
cū iesu ꝛ virgine mr̄e in egyptū. Ca. I.

PRimum mysteriū cō/
templandū dr̄ christi ꝑegrina
tio. Et hoc notat̄ in p̄ma parte
euangelij. cū dr̄. Angelus dn̄i apparuit in
somnis ioseph dicens. Surge ꝛ accipe pu
erū ꝛc. Ad quoꝝ verboꝝ explanationem
miciorē tria sunt h̄ loco dubia disceptāda
¶ Primū vtꝝ christus habuit angelū ad
sui custodiam deputatum.
¶ Scd̄m cur angelus apparuit ioseph in
somnis. ¶ Terciū q̄re in sua fuga xp̄s egy
ptum petijt. ¶ Ad p̄mū dixerūt aliqui q̄
christus habuit angelū ad sui custodiam.
Nam Luce. ij. scribit̄ q̄ angelus annūcia
uit pastoribꝫ xp̄i natiuitatē qui potuit esse
angelus eius custos. Et Luc. xxij. ca. dicit̄
Ecce apparuit ei angelus dn̄i ꝯfortās eū.
vbi Beda ait. In testimoniū vtriusqꝫ na/
ture angelus eum cōfortasse ꝛ angelus ei
ministrasse describit̄. Insup xp̄s iesus s̄m
humanā naturā ꝛ passibilitatis statū fuit
paulominus ab angelis minoratus: vt do
cet magister sententiaꝝ in. i. di. xvi. Unde
q̄tum ad hoc videbat̄ angelico indigere
p̄sidio. Adhuc angelica custodia facit ad
aie dignitatē. Vn̄ Hiero. sup Mat. xviij.
ca. Magna inquit est dignitas aiaꝝ vt
vna queqꝫ ab ortu natiuitatis sue in sui ꝓ/
fectū ꝛ custodiā hēat angelū specialr̄ depu
tatū. Aia aūtē xp̄i cū sit nobilissima nō dꝫ
tanta dignitate p̄uari. Sed ꝯtrariū tenēt
docto. in. ij. sententiaꝝ di. xi. vbi dicit sctūs
Bonauen. q̄ christꝰ nō indigebat angelo
custodiente: q2 aduersarius nō poterat op
primere ꝑ violentiā corpus diuinitati vni
tū: nec poterat seducere ꝑ astutiā intellectū
plenarie a ꝟbo illustratū: nec poterat alli/
cere ꝑ blanditias affectū plenitudine gr̄e
ꝯfirmatū. Jō xp̄s nō indigebat angelo bo
no: nec q̄tū ad corpis defensionē: nec q̄tū
ad eruditionē rōis: nec q̄tū ad incitatiōez
affectiōis nō ꝯpetebat etiā ipsi xp̄o hr̄e an
gelū custodē: q2 custodia in custodiente re/
spcū custodiri dic̄ p̄sidētiā q̄ndā. ꝛ q2 agit̄
xp̄o dn̄o liberātiō nullū officiū p̄sidētie ipis

ter videnť: ita aliqua effigies corꝑalis non
angelis respectu ꝯmitti debebat. Quicq̄d
aūt de scripturis allegatū est ꝯtrarium: de
angelis administrantibꝫ ⁊ seruientibꝫ ipsi
xp̄o nō de ꝑsidentibꝫ est intelligendū: nūq̄ꝫ
eñ sic minoratus est xp̄s ab angelis vꝫ ali
quis angelus auderet ei ꝑsidere: cū ita bñ
sit adorandus xp̄s in cruce ⁊ in sua infir/
mitate: sicut cū apparebit in sua virtute
Cum ꝟo dicebať ꝙ angelica custodia fa/
cit ad hoīs dignitatē. Dicendū ꝙ custodi
ri ab angelis: ita dicit dignitatē in aīa re/
spectu aliaꝝ creaturaꝝ que non cōmituť
angelice custodie: vt tñ dicat imꝑfectionē
respectu angeloꝝ beatoꝝ qui aliena custo/
dia nūq̄ꝫ egent. Et quia aīa xp̄i ab instan/
tisue ꝯceptionis erat ꝑfecte beata angeluꝫ
custodientē nō debebat habere: sed bñ mi
nistrantem nō vnū tm̄ sed etiam plures.
¶ Scōm dubiuꝫ fuit. Cur angelus appa/
ruit ioseph in somnis. Ad qđ rñdet Cryš.
in omelia dicens. Ideo nō apparuit mani
feste sicut pastoribꝫ: qꝛ valde fidelis erat:
pastores indigebant quasi rudes. virgo in
diguit quasi de maximis instruenda. Si
militer Xacharias indiguit ante ꝯplis cō/
ceptionem visione mirabili. At remigius
aliam rōnem assignat moralē dicens ꝓ h̄
ꝙ angelus in somnis apparuisse dr̄: mysti/
ce designať: qꝛ illa a curis terrenis ⁊ secľa
ribus negocijs requiescūt. ꝑfrui angelica
visione merenť. Dixit ergo angelus sic ap
parēs ioseph accipe pueꝝ ⁊ matrē eius. nō
dicit accipe matrē ⁊ puerū eius. qꝛ vt dicit
Crisš. nō ꝓpter matrē puer natꝰ est sꝫ ꝓpter
puerū mr̄ ꝑparata. Et notanter dixit ma/
trem eius nō ꝯiugem tuā: sicut anteq̄ꝫ xp̄ꝫ
peperisset: vt ostendereť matris xp̄i virgi/
nitas. vt ponit Illarius sup Matheum.
¶ Terciū dubiū fuit cur in sua fuga xp̄us
egyptū petijt. Ad qđ rñdet euangelista: vt
impleret inquit qđ scriptum est ꝑ ꝓpham.
Ex egypto vocaui filiuꝫ meū insup Esa.
xix. ca. ita ꝓphetauit. ascendet dn̄s sup nu/
bem leuem ⁊ ingredereť egyptum ⁊ moue
buť simulacra egypti a facie eius. Narrat
magister in historia scholastica. ꝙ ea nocte
xp̄s cū matre intrauit egyptū qua ꝑcepto
suo exiuerant filij israel. Et sicut tunc non
fuit domus in qua nō iaceret mortuus an
gelo ꝑcutiente sic ipso ingrediēte nō fuit tē
plū in quo idolum nō corruerit de egypto.
Isidorus in. xiiij. ethimologiarū libro. ita
scribit. egyptus prius aerea dicebať: deinde
egyptus vocata ab egypto danai fratre ibi
regnante. hec ab oriente syrie est ⁊ mari ru
bro ꝯiuncta. Ab occasu libiam habet a se/
ptētrione mare magnū. Regio celi imbri/
bus insueta ⁊ pluuiaꝝ ignara. nilus solus
circūfluens eā irrigat ⁊ inundatiōe sua fe
cundat: vñ multā terraꝝ patrem fenū ait
Ceteroꝝ q̊ꝫ negocioꝝ adeo copiosa vt im/
pleat mercibꝫ suis etiā orbē terraꝝ. Jam
ad pijssimā iesu matrē redeundū est q̄ egy
ptū petere a ioseph monita fuit. retulit for
te illi spōsus ioseph castissimus excitatus
a somno. O virgo dignissima fugiamus
repente: qꝛ ab angelo didici ꝙ herodes tuū
querit extinguere. filium. Quisnā explicet
q̄ꝫtus timor virginē mentē inuaserit: q̄ꝫ tū
sue dolor ꝑcusserit cor eius benignū. puto
nāq̄ꝫ ꝙ mox filiū in brachijs suscipiens la/
chrymantibꝫ oculis cū ioseph sene puella
iter ad deserta direxit. Contēplare nūc fi/
delis aīa. quot noctes duxerūt insomnes.
quot vicibꝫ sitis estuabāt ardore quotiēs
⁊ absq̄ꝫ cibo ꝑnoctarūt in heremo. Cōpa/
tere aīa mea creatori tuo ꝓ te peregrinanti
Cōpatere ioseph q̄ tm̄ laborat ꝓ viribꝫ vt
necessitatibꝫ mr̄is ac filij succurrat. ⁊ qn̄q̄ꝫ
ꝓpter solitudinē loci qđ q̄rit inuenire nō pt
Cōpatere ⁊ ꝟgini sacratissime q̄ nūc treť
nūc pauet: nūc filiū iter vbera stringit. nūc
faciem eius lachrymis rigat: nūc adorat:
nunc assumptas deplorat penalitates.

¶ De differētia herodis ascalonite: ⁊ alio
rū qui vocati sunt. Et quare nō eodem an
no quo natus est christus fuerūt innocen/
tes occisi. Et de herodis seuitia.

Capl'm. II.

SEcundum mysteriuꝫ
ꝯtemplandū in euāgelio dicit
herodis malignatio. ad qđ bñ
explanandū tria de herode ꝯsideramus.
¶ Primo differentiam.
¶ Scđo sufferentiam.
¶ Tercio maliciam.
¶ Primo ꝯsideremus differētiā. vt eñ col
ligimus ex hystoria scholastica. Tres fue

rūt herodes. Primus ascolonita sub q̄ na
tus est xp̄s. Scd̄s antipas qui decollauit
Johēm ⁊ fuit filius herodis ascolonite.
Tercius dictus est agrippa q̄ iacobū occi
dit ⁊ petrū incarcerauit: ⁊ iste fuit nepos
antipatis. p̄mus fuit inocentū interfector:
¶ Secūdo ꝯsideremus sufferentiā. nō em̄
eoipso q̄ delusus fuit a magis pueros oc/
cidi mandauit. sed post aliqd̄ tp̄s. vt dicit
Nico. de ly. sup̱ Math. cū vellet oēs pue/
ros bethleem interficere ne xp̄us sibi inco
gnitus euaderet. impeditus ē ab executio
ne huius facti. eo ꝙ a cesare augusto ꝑ epi/
stolā fuit citatus. filioꝝ accusationibꝫ rn̄su
rus. eundo aūt romā ⁊ manendo in curia
⁊ redeundo ad iudeā. apposuit annū ⁊ plꝰ
⁊ id̄ fere post duos annos ad regnū suū re
uersus ⁊ in regno cōfirmatus. qꝛ sniam ꝓ
se ꝯtra filios habuit tunc ꝑfecit necem pu
eroꝝ p̄us in mente ꝯceptā. ¶ Tercio ꝯsi/
deremus herodis maliciā tanto nāqꝫ furo
re succēsus fuit neqꝫ herodes ꝙ vt ꝑderet
xp̄m oēs pueros q̄ erant in bethleem ⁊ in
oībꝫ finibꝫ eius occidi mandauerit abima
tu ⁊ infra. i. ab infantibꝫ duoꝝ annoꝝ vsqꝫ
ad pueros q̄nqꝫ annoꝝ. Cui assertiōi fidē
facere videnť q̄dam ossa innocentū adeo
grandia ꝙ pueroꝝ duos annos hn̄tiū esse
nō pn̄t. nisi dixerimus corꝑa tunc maioris
q̄ꝫtitatis fuisse. vł ab imatu ⁊ infra. i. ab in/
fantibꝫ duoꝝ annoꝝ vsqꝫ ad pueros vniꝰ
noctis. vt em̄ ait Aug. in ſmōe. Timebat
herodes ne puer cui astra famulabanť spē
suam infra etatem vel sup̄ paulo transfor/
maret. tunc adimpletū est qd̄ dictum est ꝑ
Hieremiā ꝓphã. vox in rama audita est
ploratus ⁊ vlulatus multus rachel plo/
rans filios suos. vbi Hiero. ait. ꝙ aūt dr̄
in rama nō puteus nomen loci esse qd̄ est
iuxta gabba. Sed rama excelsum interp̄/
tať. vt sit sensus. vox in excelso audita ē lon
ge lateqꝫ dispersa. Vn̄ Criso. sup̱ hoc loco
ait. Ploratus fletū ꝑuuloꝝ ostendit vlula
tus autē matrū significat lamentū. Et qꝛ
in euāgelio dicit̄ rachel plorās filios suos
ſm Nico. de ly. methaphorice est intelligē
dum q̄si rachel sit mater bethleem rōe sue
sepulture: qꝛ ibi sepulta ē. vt hr̄ Gen̄. xxxv
ca. Hinc Hiero. sup̱ Math. ait. Querit̄
quō rachel filios alteriꝰ tribꝫ scꝫ filios be/
thleem quasi suos ploret. Rn̄demus breui
ter: qꝛ sepulta fuit iuxta bthleē in effrata ⁊
materni corpusculi hospiciū nomen mr̄is
accepit: siue qm̄ iuda ⁊ beniamin q̄ de ra/
chele natus est due tribꝫ iuncte erant. Et
herodes p̄ceperat nō solū in bethleē inter/
fici pueros: sꝫ in oībꝫ finibꝫ eius. Vn̄ ꝑ oc/
cisionem bethleem: intelligimuus multos
etiā de beniamin fuisse occisos. o quale edi
ctum irrationale ⁊ crudele. o q̄ꝫ lugubris
⁊ flebilis executio. o q̄ꝫ iniusta ⁊ iniqua oc
cisio. Rapiebanť ꝑuuli q̄dā a pctōribꝫ ma
trū: q̄dā in cuna iacentes: q̄dā blande ꝑen
tibꝫ alludētes: q̄dam vrbane in domibꝫ ꝑ/
ambulantes: ⁊ sine vlla pietate: vel ꝓiicie/
banť ad muros: vel feriebanť gladio: vel
strictis in guttere manibꝫ suffocabanť: vi/
disses tūc in terra iacere cadauera ꝑuulo/
rū: vidisses ⁊ terrā ꝑuuloꝝ sanguie made/
factā: vidisses mr̄es in qualibꝫ domo spar
sis crinibꝫ tā horrendū flagitiū: singulti/
bus lachrymis: ⁊ vlulatibꝫ acclamantes.

¶ Qꝫ innocētes patiēdo ꝓ xp̄o meruerūt
decori corona martirij. Ca. III.

TErcium mysteriū con
tēplandū dr̄ inocentū corona/
tio ipsos vtiqꝫ hac die honorat
ecclia. qm̄ in celis coronā habēt martyrij.
Sed circa h̄ triplex reꝑit̄ dicendi modus.
¶ Primus ē coꝝ q̄ tenēt ꝑuulos istos occi
sos nihil meruisse: eo ꝙ i eis nōdū erat ex/
peditus rōis vsus nec volūtarie ꝓ xp̄o pa
tiebanť. ꝯ q̄s est auctoritas vniuersalis ec
clesie: que illos martyres noīat ⁊ appellat:
vn̄ dicit in orōne. Deus cuiꝰ hodierna die
p̄coniū innocētes martyres: nō loquēdo sꝫ
moriendo ꝯfessi sunt. Et Augꝰ. in ſmone
hodierne festiuitatis ita pulchre loq̄ť. Ho
die fr̄es charissimi natalē illoꝝ infantiū co
limus q̄s ab herode crudelissimo rege in/
terfectos esse euangelij textus eloquiť. Et
id̄ cū sūma exultatione: gaudet terra nr̄a ce
lestiū militū ⁊ tantaꝝ parēs fecūda ꝟtutū.
Ecce ꝓphanus hostis nūqꝫ beatis ꝑuulis
tantū ꝓdesse potuisset obsequio q̄ꝫtū ꝓ fuit
odio. Nā sicut sacra p̄ntis diei festa mani/
festant: q̄ꝫtū ꝯ beatos ꝑuulos iniq̄tas abū
dauit: tantū in eis grā diuine bn̄dictionis
effulsit. Beata es o bethleem terra iuda q̄

herodis regis imanitatē in pueroꝝ extin/
ctione perpessa es: q̄ sub vno tpe candita/
tā plebem imbecillis infantie deo offerre
meruisti: digne tñ illo natalem colimus q̄s
beatius eterne vite mūdus edidit q̄z quos
mōo maternoꝝ visceꝝ partus effudit. hec
Aug. q̄ merita innocentū elegantissime ꝑ/
orauit. ¶ Secūdus modus dicēdi ē alioꝝ
q̄ tenuerūt q̄ in inocentibꝫ miraculose ac/
celeratus fuit vsus liberi arbitrij: ita q̄ vo
luntarie passi sunt. Sed cū h̄ nō inueniat̄
in scripturis expressum neq̄z a doctoribus
affirmatum: nō est a vobis ita leuiter acce
ptandū. q̄r vt Hiero. refert in ep̄la a pau/
linū. Q̄ꝫ de scripturis sanctis auctoritatē
nō hꝫ eadem facultate ꝯtēnitur q̄ ꝓbatur.
Et ꝓpterea est tercius modus dicendi ſm
Tho. scd̄a scd̄e. q. cxxiiij. Q̄ꝫ martyrij glo
riam quā in alijs ꝓpria voluntate merent̄ il
li puuli occisi ꝑ dei grām sunt assecuti. naꝫ
effusio sanguinis ꝓpter xp̄m vicē gerit ba/
ptismi: Vñ sicut pueris baptisatis ꝑ grāꝫ
baptimalē meritū xp̄i opat̄ ad gl̄iam obti
nendā. Ita in occisis ꝓpter xp̄m: meritum
xp̄i opat̄ ad palmā martyrij obtinendam
Et h̄ est qd̄ Aug. dicit in q̄dam ſmone: q̄
alloquens innocentes. Illi inq̄t de vīa co
rona dubitabit in passione ꝓ xp̄o q̄ etiam
paruulis baptismū ꝓdesse nō extimat: nō
habebatis etatē q̄ in xp̄m passuꝝ crederetꝫ
sed habebatis carnē in qua ꝓ xp̄o passuro
passionē sustineretis. hec ille. Cū itaq̄z vi/
derimus hos ꝑulos felicissimos celicolas
esse factos: q̄r ꝓpter xp̄m passi sunt. eos ita
veneremur vt etiā ꝓ dño iesu xp̄o simul cū
eis pati nō timeamus. Qui ꝓ se laboran/
tes exaltat in fine ꝛ beatos facit in regno
glorioso celoꝝ: in q̄ viuit ꝛ regnat ꝑ infini/
ta secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo. li. de beato Georgio martyre q̄
fortꝫ fuit in bello tp̄ali ferali ꝛ passionali.

Fortis fuit in bello.
Scribunt̄ hec verba origi/
nalr̄ Eccl. xlvi. cap. Gaudet
in celis beatissimus Georgi
us q̄m legitime certauit in terris. Corona
quippe victoribꝫ dat̄: vt inq̄t Aug. in ome/
lia. ꝛ h̄ paulus exp̄ssit. i. ad Thimo. ij. ca.
Non coronabit̄ inq̄t nisi q̄ legitime certa/
uit quāta ꝓ xp̄o fuerit Georgij ꝓbitas ꝛ ani/
mi fortitudo declarat Ambrosius in p̄fa/
tione: vbi ait georgius fidelissimus miles
xp̄i dū xp̄ianitatis ꝓfessio silentio tegeret̄:
solus inter christicolas dei filiū est ꝯfessus
cui ꝛ tantā fidei ꝯstantiā grā diuina ꝯces/
sit: vt tyrānice ꝑtātis p̄cepta ꝯtemneret ꝛ
inumerabiliū nō formidaret tormenta pe/
naꝝ. hec ille. Verūtñ vt virtutū eius ꝛ san
ctitatis excellentiā diffusius explicemus i
p̄nti ſmone curabimus aperire. in q̄bꝫ bel
lis inclitis hic p̄liator fortis inuētus est et
victoriosus. Nam licꝫ v̄ba ꝓposita de Jo
sue dicant̄ ad l̄ram: tñ appropriate ꝯueni/
re p̄nt sancto Georgio xp̄i militi inuictissi/
mo. qui fortis fuit in triplici bello.
¶ Primo in bello tp̄ali.
¶ Secundo in bello ferali.
¶ Tercio in bello passionali.

¶ Qualiter beatus Georgius miles fuit
strennus. Et an sit licitū militare. atq̄z de
duodecim ꝯditionibꝫ quas habere debent
hi qui volūt laudabiliter militiā exercere.

Capl'm. I.

Primo beat⁹ Georgi⁹
fuit fortꝫ in bello tp̄ali. deſuiuit
q̄ppe laudabiliter exercitio mi/
litari. Vnd̄ interrogatus a datiano p̄side
vnde esset aut q̄ noīe vocaret̄. Rñdit Ge/
orgius vocor ex nobili capadocū ꝓsapia ꝛ
palestinā xp̄o fauente deuici: sed oīa deser/
ui: vt ſuire possim liberius deo celi. Sꝫ in
hac ꝑte q̄reret aliquis: vtrū peccatū sit mi/
litare. Ad qd̄ rñdet Aug. li. de verbis dñi.
Et ponit̄. xxiij. q. i. ca. militare. Militare
inquit nō est pcm̄: sed ꝓpter p̄dam milita
re peccatū est. Et idē ad Bonifaciū. ꝛ no
ta. xxiij. q. i. ca. noli. Noli extimare neminē
deo placere posse: qui armis bellicis mini
strat. In his erat sanct⁹ dauid cui dñs tā
grande ꝑhibuit testimoniū. In his etiam
plurimi illius tēꝑis iusti. In his erat ille
centuri qui dño dixit. Non sum dignus vt
intres sub tectū meū. Et idem ꝯtra mani
cheos. ꝛ habet̄. xxiij. q. i ca. q̄d culpat̄. xp̄s
tributa cesari monet reddi. q̄r ꝓpter bella
necessaria militi stipendiū p̄bet̄. Et de h̄
ita scribit̄. xxiij. q. i. ca. paratus. in fi. Nam
si xp̄ana disciplina oīa bella culparet: hoc

potius ꝯsiliũ salutis petentibꝫ in euãgelio
diceret: vt abiijcerent arma seqꝫ oĩno mili/
tie subtraherent. dictum est aũt eis. nemi/
nẽ ꝯcusseritis. Estote ꝯtenti stipẽdijs vr̃is
Quibus ꝓpriũ stipendiũ sufficere p̃cepit
debere militare vtiqꝫ nõ ꝓhibuit. Glo. su/
per illo verbo ꝯcusseritis. Concutere ẽ ali
quid petere vltra debitũ rõne officij alicu/
ius. Notandũ tñ ꝙ volens debite ꝛ lauda
biliť exercere: duodecim dꝫ ꝯditiões h̃re.
¶ Prima diciť laicalis status.
¶ Secunda virilis sexus.
¶ Tercia dispositum corpus.
¶ Quarta affectus iustus.
¶ Quinta animus magnus.
¶ Sexta p̃uium exercitium.
¶ Septima victus sobrius.
¶ Octaua ꝓmptum obsequium.
¶ Nona fidelitas firma.
¶ Decima prudentia circũspecta.
¶ Undecima misericordia benigna.
¶ Duodecima sup̃na ꝯfidentia.
¶ Prima ꝯditio dr̃ laicalis status. Nam
clericis ꝛ alijs ad cultũ diuinũ deputatis
interdiciť vsus ꝛ officium artis militaris
Sicut pꝫ. xxiij. q. viij. ca. i. vbi dr̃. Cũ petrꝰ
q̇ p̃mus aplõꝝ materialẽ gladiũ vellet ex
ercere vt magistrũ a iudeoꝝ iniuria defen
deret: audiuit. ꝯuerte gladiũ tuũ in vagi/
nã. Idẽ ꝯfirmať eadẽ causa ꝛ q̃stione. ca.
cũ a iudeis. ca. nõ pila. ca. clerici. ca. q̇cũqꝫ.
Et di. l. ca. clericũ. dr̃. Non ꝯuenit militibꝫ
ecclesie militare seculo. Rõ est s̃m Tho.
scd̃a scd̃e. q. xl. qꝛ in militari arte multa est
inquietudo ꝯtraria clericali officio: ita ꝙ
nõ sunt compatibilia. ꝓpterea dixit apl̃s.
ij. ad Thimo. ij. ca. Nemo militans dõ im
plicet se negocijs secularibꝫ vt ei placeat cui
se ꝓbauit. Qđ dictũ poniť. lxxx. di. ca. ꝯse/
quens. Et. xvi. q. i. ca. sunt nõnulli. Et. xxi.
q. iij. ca. placuit. Et. xxiij. q. viij. ca. rep̃hen/
sibile. ꝛ extra ne cle. vel mo. c. multa. ꝛ ca. sꝫ
nec. Notandũ tñ s̃m Tho. ꝛ Alex. de ales
in. iij. volũine sũme. qꝛ lꝫ clerici nõ possint
nec debẽt pug̃re manu: p̃nt tñ in casu pug̃/
re nutu: iussu: ľ auxilio. sic ꝓbať. xxiij. q. viij
ca. igiť. ꝛ ca. scire nos op̃tet. ꝛ ca. oĩ timore
in ca. hortatu. dr̃. Hortatu ꝛ p̃cibꝫ adriãi
romani vrbis epi. Exhortatꝰ karolus rex
bellũ ꝯ longobardos suscepit. Et in ca. vt
p̃dẽ h̃r. ꝙ btũs Grego. ciuibꝫ tuscie mãda/
uit: vt ꝯ longobardos arma pararẽt ꝛ mi/
litibꝫ stipendia decreuit. Nõ solũ pugnare
sꝫ etiã arma deferre interdictũ est clericis.
vt pꝫ ď vita ꝛ ho. cle. ca. clerici. vbi dr̃. Cle
rici arma portãtes excõicenť. glo. tñ ibi dic̃
ꝙ si transitũ faciũt ꝑ loca ꝑiculosa tũc por
tare p̃nt arma: ad terrorẽ latronũ: lꝫ ꝑcute
re nõ debeãt nisi vim vi repellendo cũ mo
deramine iculpate tutele. ¶ Scd̃a ꝯditio
eiꝰ q̇ militiã hꝫ debite exercere dr̃ virilis se
xus. q̇ eñ vult militare vir esse dꝫ: nõ mľer
eo ꝙ mulieribꝫ ꝯditio nõ est apta bellicis
artibꝫ: sunt nãqꝫ mulieres pauide: timide:
molles ꝛ delicate: nec sufficiũt ferre labores
qui requiruntť in p̃liantibus. Uerũtamen
q̃nqꝫ inuente sunt alique mulieres belli/
cose ꝛ strennue satis. Judith quidem vi/
dua vt scriptura sancta tradit. trũcauit ca
put holofernis. Panthasilea amico regi/
na in auxilium troyanorum venit. multa/
qꝫ in bello cum suis puellis egit strẽnue ac
viriliter dimicando. De thamiri massage
tarum regina scribunt Justinus ꝛ Oro/
sius. ꝙ nõ muliebriter quando Cirus bel/
lum sibi intulit: aduentu hostium territa
est. Nam cum ꝓhibere ipsos transito ara/
xis fluminis posse transire ꝑmisit: sperans
sibi faciliorẽ victoriam inter terminos sui
regni: ꝛ hostibus fugam difficiliorem ob/
iectu fluminis. Et cum Cirus flumen ꝑ
transisset firmassetqꝫ aliquantisper castra
simulatu metu: quasi fugiẽs instructa ca/
stra vino epulisqꝫ deseruit. Quod cum re/
gine denũciatum foret. adolescentulum fi
lium ad sequendum eum cum tercia par/
te copiarum misit. Adolescens autem rei
militaris ignarus cum venisset ad castra
tanq̃ ad epulas: nõ ad prelia omissis ho
stibus ꝓrupit ad crapulas. Cirus autem
per exploratores edoctus nocte reuertitur
cunctosqꝫ cum regine filio interfecit. At vi
rago thamiris: perdito vnico filio ꝛ mili/
tantium magna parte: non lachrymis sed
hostium sanguine cogitat iniurias vindi
care. simulata igitur differentia ꝓpter vul/
nus recenter acceptum. Cirum semper re/
fugebat quousqꝫ hostem in insidias tra/
xit vbi dispositis in insidijs inter mon/
tes ducenta milia persarum cum rege

deleuit. adeo q nec tāte cladis nūcius sup
fuerit. Cirice caput amputatū in vtre hu
mano sanguine pleno reponi iussit dicens
satia te sanguine hūano quē triginta ānis
sitisti. sanguinē sitisti: sanguinē bibe. Nar
rat insup Ualerius maximus li. ix. rubri/
ca de ira dicens. Q̄ semiramis assirioꝝ re
gina cū ei circa cultū capitis sui occupate:
nūciatū esset babiloniā defecisse altera p/
te criniū adhuc soluta ꝓtinus ad eā expu/
gnandā cucurrit: nec p̄us decorē capillorū
in ordinē q̄ tantā vrbē in ptātē redegit: q̄
circa statuta ē in babilo. nec posito illo ha/
bitu q̄ ad vltionē exigendā celeritate p̄ce/
pti tetendit. Sed cū ista rara in mulierib
sint reperta respectu tot belloꝝ: q̄ gesta sūt
in mōdo nō sunt trahenda in ꝯsequentiam
¶ Tercia ꝯditio illius qui militiā ꝟtuose
hȝ exercere dr̄ dispositū corpus. Non em̄ li
cet militiā assumere his q̄b corpa sunt de
licata: q̄ vt inquit Hiero. ad demetriadē
virginē. Statim corpa delicata frangūt.
oportȝ ḡ milites esse robustos: vt ferre pos
sint famē: sitim: frigus: calores: z sīlia. Jō
Uegetius li. i. de re militari ait. Nūq̄ cre/
do potuisse dubitari aptiorē armis rusticā
plebem q̄ in labore nutrit: solis ardorē pa/
tiens. vmbre negligēs. balneoꝝ nescia: de
liciaꝝ ignara. simplici animo: paruo ꝯten
ta: duratis ad oēm maloꝝ tollerantiā mē/
bris: cui gestare ferrū ducere fossam: onus
ferre: ꝯsuetudo de rure est. Et seneca ad lu
cillū ait. Nullū laborem recusant manus
que ad arma ab aratro trasferunt. q̄snam
explicet quot laborib quatiunt. Persepe
hi q̄ ad bella se ꝯferūt. si q̄s hō scire velit le/
gat cesaris: pompei: scipionis: lucilli. mar/
ci anthonij. z alioꝝ gesta: imo interrogent
eos q̄ nostris tpibus sub his q̄ in reb bel/
licis florētissimi fuere militauerūt. dicant
ipsi quot noctes duxerūt in somnos: q̄t die
bus nō gustauerūt panē: quotiens exigēte
necessitate asperrima frigora: caloresq̄ in/
tensos ptulerūt. Recitat frontinus de re
militari scipionē emilianū in itinere cum
amicis ambulantē accepto pane vesci soli
tum. ¶ Quarta ꝯditio dr̄ affectus iustus.
militandū q̄dez est ꝓ iusticia. scȝ ꝓ patria
vel vtilitate rei publice. Nam vt ait Tul/
lius lib. i. de officijs. Bellū ita suscipiat vt

nihil aliud nisi pax queri videat: nō debȝ
miles finē suū ꝯstituere lucrū tpale: aut ꝓ
priū cōmodū sȝ cōmune bonū. Propterea
Ualerius li. iiij. rubrica de abstinētia cō/
mendat: curiū q̄ ꝯsul factus cōtra samni/
tes ab ipsis auro deuinci tēptatus est. Nā
dū scamno sederet ligneo legatis samnitū
vt erat se spectandū p̄buit: q̄ pauptatē ei
mirati magnū pondus auri publice missū
benignis verbis hortari sunt recipere. risit
ille z ait. carū vobis z mihi supuacuū. me/
tallū in patriā reportare: nō em̄ hr̄e auruȝ
mihi p̄ciosum existimo sed auꝝ hn̄tib im
perare. ¶ Quinta ꝯditio dr̄ animus ma/
gnus. vt em̄ inq̄t Salustius in catillinario
Semp in bello his maximū est pículuȝ q̄
maxime timent audacia ꝓ muro habet. ex
hoc Seneca li. iij. de q̄stionib naturalib
ait. Nullus pnitiosior hostis est: q̄ quem
audacē angustie faciūt. Et Uegetius li. i.
de re militari ait. Hoc ē in quo totius rei
publice salus ꝯsistit: vt tirones nō tm̄ cor
poralib: sed etiaȝ animis p̄stantissimi eli/
gant. Et q̄dem cauendū est ne dubitantē
formidantēq̄ exercitū ad pugnā publicaȝ
aliq̄n pducas. Et ibidē vegetius sequitur
Ipsa die q̄ certaturi sunt milites q̄d senti
ant diligenter explora. Nā fiducia vel for
mido ex vultu: verbis: incessu: morib cer/
nit z noueris te oportere differre si exerci/
tati bellatores metuūt dimicare. ¶ Sexta
ꝯditio ē preuiū exercitiū s̄m em̄ q ait Cas
siodorus li. i. eplaꝝ. Ars bellandi si nō p̄lu
dit: cū fuerit necessaria nō habet. Et h̄ Ue
getius refert. In omi p̄lio nō tā mltitudo
z virtus: q̄ ars z exercitiū solet p̄stare vi/
ctoriam. hoc vtiq̄ declarant nobis exēpla
Scribit frontinus lib. iiij. de re militari. q
domitius corbulo duab legionib z pau/
cissimis auxilijs disciplina correptis pan/
thos substrauit. Alexander macedo q̄dra
ginta milib hoim iam ante a philippo pa
tre discipline assuefact: orbē terraꝝ agres
sus inumeras hostiū copias supauit. Cir
bello aduersus persas. xiiij. milib armato
rū inumerabilē exercitū fudit. Lucul ad
uersus mitridatē z tigrauem cū q̄ndecim
milib armatoꝝ hostiū innūerabilē multi
tudinē inhabilē debellauit. Epaminūdas
dux thebanoꝝ q̄tuor milib hoim ex quib

quadringenti tm̄ equites erāt lacedemo/
nioꝝ exercitū vigintiq̄ttuoꝛ miliū peditū:
equitū miliū sexcentoꝝ vicit. Hinc ē ꝙ ve
getius ait Nulla alia re videmus ꝑplm ro
manū oꝛbē subegisse terraꝝ nisi armoꝝ ex
ercitio disciplina castroꝛum vsuq̄ʒ militie.
¶ Septima ꝯditio dꝛ victus sobꝛius. dn̄t
milites esse sobꝛij ꝛ temperati: neq̄ʒ licet eis
incōtinenter ꝛ lasciue viuere. ꝓpterea va le
rius maximus li. ij. de disciplina militari
ꝯmendat Quintū cecliū metellū qui ad/
uersus iugurtā a romanis missus oīa que
vires possent effemiare bellanti de exerci/
tu remouit. Et frontinus li. i. de re milita/
ri scipionis. ꝯtinentiā magnificat dicens.
Scipio africanus in hispania cū inter ca
ptiuas eximie foꝛme virgo nobilis ad eū
esset perducta: q̄ oīm oculos in se ꝯuerte/
bat sūma custodia habita sponso reddi/
dit. Insuperq̄ʒ aurū qđ parentes eius re/
dempturi: captiuā scipioni attulerāt eidē
sponso pꝛo nuptiali munere dedit. Qua
multiplici gr̄a vniuersa gens victa impe/
rio populi romani accessit. ¶ Octaua ꝯdi
tio dꝛ pꝛomptū obsequiū nihil vtiq̄ʒ mili/
tibꝫ est ita necessariū: sicut pꝛompta obedi
entia: qm̄ vbi nō est obedientia nō est oꝛdo
Et vbi nō est oꝛdo ibi ꝯfusio. Ideo Aug⁹
li. v. de ciui. dei narrat illud qđ ponit vale
rius. qualiter mallius toꝛquatus ꝯsul mis
sus ꝯ tusculanos pꝛecepto edixit. ne quis
extra oꝛdinē pugnaret in hostem. q̄ cum o/
raturus rei gr̄a in pꝛetoꝛio esset: filius eius
in castris remanēs: a tusculanoꝝ duce in/
iurijs fuit pꝛouocatus ad iram a quo tan/
dē audiuit. Tuipē ꝯgredere mecū: vt mō
iam hic euentu cernat̄: q̄ʒtum latinus eq̄s
pꝛestet romano: q̄ verbis pꝛouocatus atq̄ʒ
imperij p̄ris oblitus ad bellū ingreditur ꝛ
hostē interfecit spolijsq̄ʒ detractis ad p̄reʒ
accessit dicēs. vt me p̄ oēs tuo sanguine
natū referāt: hec spolia capta ex hoste ceso
poꝛto qđ vt p̄ cognouit ꝯsilio ꝯuocato eū
moꝛti tradidit. sic inquiēs. Qn̄ neq̄ʒ im/
periū ꝯsulare: neq̄ʒ maiestatē paternā veri
tus aduersus edictū nr̄m extra oꝛdinē pu/
gnasti: q̄ʒtum in te fuit disciplinā militarē
q̄ stetit vsq̄ʒ ad hanc diē res romana solui
sti: meq̄ʒ in eā necessitatē adduxisti vt aut
reipublice mihi: aut mei meoꝛūq̄ʒ obliui/
scendū sit: nos poti⁹ nr̄o delicto plectemur
q̄ʒ respublica tanto suo dāno nr̄a pctā luat
mādauit igit̄ lictoꝛi vt ipm moꝛti traderet
qꝛ tutius erat ipm interficere: q̄ʒ rempubli
cā militari disciplina carere. ¶ Nona ꝯdi
tio dꝛ fidelitas firma. debēt milites esse fi/
deles etiā inimicis: dū eis quicq̄ʒ ꝓmittit̄
Vn̄ Aug⁹. xxiij. q. i. c. noli ait. fides qn̄ pꝛo
mittit̄ etiā hosti seruāda est. Et de hoc sa/
tis ꝯmēdant̄ antiqui romani: q̄ etiā suis
inimicis fidelissimi erāt. Vn̄ Valerius li.
vi. rubꝛica ꝺ iusticia. dicit camillo faliscos
obsidenti ludi magister liberos faliscoꝛuʒ
tanq̄ʒ ambulandi eā extra murū eductos
tradidit dicēs repetendis obsidibꝫ necessa
rio ciuitatē imperata facturā. camillus n̄
solū spꝛeuit ꝑfidiā sʒ etiā restrictis post ter
ga manibꝫ: magistruʒ virgis agendū: ad
parētes tradidit: sic adeptus beneficij vi/
ctoꝛiā: quā fraude nō ꝯcupierat. nā falisti
ob hanc iusticiā se ei sponte dederūt. mul/
ta etiā valerius refert de fidelitate roma/
noꝝ ac de fide publica. ¶ Decima ꝯditio
dꝛ pꝛudētia circumspecta. debent milites
magis pꝛudentie q̄ʒ viribꝫ coꝛpis inherere
qꝛ ingeniū supat vires. ꝛ maxie pꝛudentia
illis vtendū est. qꝛ vt dicit Valerius de di
sciplina militari Nihil tam turpe inducit̄
in milite q̄ʒ dicere: nō putabā. eo ꝙ cū oīs
erroꝛ emēdationē recipiat. erroꝛ q̄ in bello
ꝯmittit̄ emendationē nō recipit sʒ erroꝛē
martis statim sequit̄ penitētia. ¶ Vnde/
cima ꝯditio dꝛ misc̄dia benigna. decet ꝙp
pe milites eē clemētes atq̄ʒ benignos qm̄
crudelitas vitiū est satis contrariū huma/
ne ꝯditiōi. Ideo Aug⁹. li. i. de ciui. dei dic̄
de romanis. ꝙ amabāt sibi in laudibꝫ dici
parcere subiectis ꝛ debellare supbos. Et
li. v. laudat clementiā marci marcelli. E/
gregi⁹ inq̄t romani nois marcus marcel/
lus. q̄ siracusas vꝛbē oꝛnatissimā cepit fert̄
eam pꝛius fleuisse ruiturā ꝛ ante eius san
guinē suas illi lachꝛymas effudisse. gessit
ꝛ curā pudicitie etiā in hoste seruāde. naʒ
pꝛiusq̄ʒ opidū victoꝛ iussisset inuadi ꝯstitu
it edicto. ne q̄s coꝛpus liberꝝ. violaret. Qđ
exemplū ponit̄ a valerio li. v. rubꝛica ꝺ hu/
militate clementia. ¶ Duodecima ꝯditio
dꝛ supna ꝯfidentia in deo nāq̄ʒ fiducia mi
litū est collocāda. qꝛ vt dixit iudas macha

deus.ij. Machabeoꝝ.iij.ca. Nō in multi
tudine exercitus victoria belli.ſ3 ď celo for
titudo eſt. Cum his itaq3 ꝯditiōib9 vt va/
leri9 refert diſciplina militaris ē precipuū
decus ⁊ ſtabilimentū imperij ⁊ tenaciſſi/
mū vinculū ⁊ pacis tutela firmiſſima. Et
de hac ait Amb.li.i.de offi.illď qď no.xxiij
q.iij.ca.fortitudo Fortitudo q̄ bello patriā
tuet̄ a barbar3 vel domi defendit infirmoſ
vel a latronib9 ſocios plena iuſticia ē. Igit̄
beatiſſimus georgius militie tꝑali lauda/
biliter deſeruiuit quouſq3 ad ſpūalē mili/
tiā longe meliorē ſe tranſtulit.

¶ Qualiter draco eſt aīal terribile ⁊ quō beatus georgius occiſo dracone ꝯuertit populū ad fidem xp̄i. Ca.II.

SEcundo beatus Geor
gius fuit fortis ī bello ferali. dū
ſ.ferā peſſimā draconē ingentē3
virtuoſiſſime ſugauit. tū vt pars iſta clari
or ſit tria ꝯſideramus.

¶ Primū eſt draconis ꝯditio.
¶ Scđm draconis offenſio.
¶ Tertiū draconis occiſio.

¶ Primū qď ꝯſiderare debemus eſt draco
nis ꝯditio. Inquit em̄ Iſiď.li.xij.ethi.dra
co maior eſt cunctis ſerpentib9: ſiue oīb9
aīantib9 q̄ ſunt ſup terrā qui ſepe a ſpelun
cis abſtractus fert̄ in aerē ꝯcitaturq3 ꝓpter
eum aer. Eſt aūt criſtatus ore paruo ⁊ ar/
tis fiſtulis vim aūt nō in dentib9 ſ3 in cau
da habet. gignit̄ aūt in ethiopia ⁊ in india
in ipō incēdio iugis eſtus. Et vt refert pli
nius li.viij.de naturali hyſtoria ca.xiij.dra
co.xx.cubitoꝝ. magnitudine naſcit̄ apud
ethiopes. Et ca.xij.aſſerit ꝙ inter elephan
tes ⁊ dracones ꝑpetua eſt dimicatio. Nā3
draco cauda ꝯſtringit elephantē ⁊ cade/
re eū facit ſ3 nō impune q2 dū interficit ele
phantē interficit̄ caſu eius. Sup illū autē
locū Hieremie.xiiij.ca. attraxerūt ventū ſi/
cut dracones. Hiero9 ait. draco eſt aīal val
de ſitibundū intantū ꝙ vix pōt in aqua ſa
tiari. Et ideo apꝑit os vento vt ſic extin/
guat ardorē ſitis vnde cum videt nauim
in mari. ⁊ maximus eſt ventus ꝯtra velū.
vt ibi hauriat ventū frigidū volat ad ve/
lum. ⁊ qn̄q3 ꝓpter magnitudinē corporis ⁊
ꝓpter fortē eius impetū ſubuertit nauē. et
naute qn̄ videt appropīquare draconē: qď
percipiūt ex tumore aque: ſtatim deponūt
velū ⁊ ſic euadunt. Idē dicit Solinus ad
dens ꝙ ethiopes vtunt̄ ſanguine dracōis
ꝯ feruorē eſtus: veſcunt̄ etiā carnib9 eius ꝯ
diuerſos morbos. Sciunt em̄ ſeparare ve
nenū a carnib9 eius.nā ſolū habet venenū
in lingua ⁊ in felle. Et iō amputant ei lin/
guā ⁊ fel: q̄ receptiua ſunt veneni. ⁊ ſic ab/
ſtracto veneno vtunt̄ corꝑe reliquo tam in
medicina q3 ī cibo. ⁊ hoc videt̄ tangere da
uid cum dicit. Dediſti eum eſcā ꝑplis ethi
opum. Addit Plinius ꝙ vi veneni ſemꝑ
erigit̄ eius lingua. ⁊ qn̄q3 ex calore veneni
inflāmat aerē ita ꝙ videt̄ ſpirare ex ſe ignē
Aliquando etiā emittit: dū ſibilat flatum
ꝯtagioſum. Et inde corrumpit̄ aer ⁊ infici
tur ⁊ morb9 peſtilens inde generat̄. in ma/
ri qn̄q3 habitat: qn̄q3 in fluminib9 natat. ī
ſpeluncis ⁊ antris latitat: raro dormit imo
ſemper vigilat: aues ⁊ beſtias deuorat: ac/
cutiſſum habet viſum vnde a remotis vi/
det predā ſuā. Et licet vera ſint iſta oīa. tū
quo ad magnitudinē neſcio an draco reli/
quos ſerpentes ſuꝑet. Nam Plinius pre/
tacto lib.viij.ca.xiiij.inquit. Megaſtenes
ſcribit in india ſerpentes in tantā magni/
tudinē adoleſcere vt ſolidos hauriāt cer/
uos thauroſq3. Aulugelius inſup lib.vi.
noctiū acticaꝝ ait. Tubero ī hyſtorijs ſcri
ptum reliqt bello p̄mo punico. Attiliū re/
gulū conſidē in africa caſtris ad pra bugu
dam flumē poſitis preliū grande atq3 acre
feciſſe aduerſus vnū ſerpentē in illis locis
ſtabulantē inuſitate īmanitatis: cūq3 ma/
gna totius exercitus ꝯflictione baliſtis at/
q3 catapulis: diu oppugnatū eiuſq3 inter/
fecti longiū coriū: pedes centū ⁊ viginti ro
mā miſiſſe: ſ3 quicqd ſit negari nō pōt ma
gnitudo ⁊ īmanitas draconū ſicut patet n̄
ſolū relatu ſapietū: verūetiā experiētia re/
rum geſtaꝝ. ¶ Scđm qď ꝯſiderare debe/
mus ē draconis offenſio. inuenit quidē ge
orgius draconē quendā populos grauiſſi
me offendentē. nā dum perueniſſet ad pro
uinciā libie: ad ciuitatē q̄ ſileita dicebatur
ſe conferebat. Et vt ſcribit Iſidorus. xiiij.
ethimo.li. Libia cirenenſis in partes afri/
ce prima eſt: a cirene vrbe metropoli que ē
in eius finib9 nuncupata. huic ab oriente

egyptus est:ab occasu sirtes maiores ⁊ tro
godite:a septentrione mare libicū:a meri/
die ethiopia ⁊ barbaroꝝ varie nationes ⁊
solitudines inaccessabiles:que etiā basili/
cos serpentes creant. Iuxta igit̄ ciuitatem
pretactā sileitam erat stagnū instar maris
in quo draco pestifer latitabat:qui sepe po
pulum ꝯtra se armatū in fugaȝ vertebat:
flatuq̄ȝ suo ad muros ciuitatis accedens
plurimos occidebat:quapropter cōpulsi
ciues duas oues quottidie sibi dabant:vt
ita eius furorē sedarēt. Cum ḡ iam oues
pene defecissent:inito consilio ouē cum ad
iuncto homine tribuebāt. Cum ergo sorte
filij ⁊ filie omniū darent̄ ⁊ sors neminē exci
peret. Quadā vice filia regis vnica sorte
est deprehensa ⁊ draconi adiudicata:hanc
dum pater liberare nō posset ꝓpter furorē
populi:induit eam vestibꝫ regalibꝫ ⁊ am/
plexatus eam cū lachrymis ⁊ singultibus
ad locū deputatū accedere dolens permi/
sit. Nec incredibile videri debet:potuisse
draconē ciuitatē vnā ita grauiter obside/
re vt cogerent̄ ciues hominū corpora sibi
tradere quādo certū est nescimus quo dei
iudicio:ciuitates ⁊ gentes a minimis aīa/
libus fuisse deletas. Refert nāq̄ȝ Plinius
libro. viij. de naturali hystoria. A cunicu/
lis suffossum in hispania opidū. A talpis
in thesalia a ranis ciuitatē in gallia pul/
sam a locustis in africa. ex giaro cicladū in
sula amidios a muribus fugatos. in ita/
lia amidas a serpētibꝫ delatas. citra cina/
mulgos ethiopes late deserta regio ē a scor
pionibꝫ ⁊ solipigis gente sublata ¶ Tertiū
qđ ꝯsiderare debemus est draconis occisio
dum eñ beatus georgius approxinquasseȝ
ad locū in quo puella draconē prestolabat̄
forte ligata vel aliquo mō ꝯstricta. inter/
rogata quid ibi sola faceret:cur ve amaris
sime fleret. illa factū retulit. Cui beat⁹ geor
gius. noli inquit timere:qr ego te in xp̄i no
mine adiuuabo. Et dū hec loquerent̄. Ec
ce draco veniens caput de aqua leuauit.
Tunc georgi⁹ equū ascendēs ⁊ signo cru/
cis se muniēs draconē ꝯtra se venientē au
dacter aggredit̄:⁊ lanceā fortiter vibrās:⁊
se deo ꝯmēdans ipm grauiter vulnerauit
⁊ ad terrā deiecit. dixitq̄ȝ puelle:proijce zo/
nā tuā in collū draconis nihil dubitans fi/
lia. Qđ cū fecisset sequebat̄ eā velut man/
suetissim⁹ canis. Cum ḡ ppl's ciuitatis ter
reret̄ nimiū a btō georgio ꝯfortatus ē. Et
cū fidē xp̄i plurimū ꝯmēdasset. Rex ⁊ oēs
ppl'i baptizati sunt. beatus aūt georgius e
uaginato gladio draconē occidit. quem ex
tra ciuitatem efferri precepit. Baptiza/
ti sunt autē illa die viginti milia hoīm ex/
ceptis paruulis ⁊ mulieribꝫ. Rex aūt ī ho/
nore btē marie ⁊ beati georgij ecc̄iam mi/
re magnitudinis ꝯstruxit.

¶ Qualr̄ beatus georgius forti aīo tulit
seuissimos cruciat⁹. ⁊ tandē capitꝫ obtrun
catiōe martyr effectus ē. Ca. III.

TErtio beatus Georgi
us fuit fortis in bello passionali
nam ꝓpter xp̄m asperrimos cru
ciatus tormētaq̄ȝ īmanissima passus ē. iō
ab ecc̄ia martyriū eius venerabiliter cele/
brat̄. De q̄ in martyrologio sic scribit̄. In
perside ciuitate diospoli:passio sancti geor
gij martyris cuius gesta passiōis. ⁊ si inter
apocrifas ꝯnumerat̄ scripturas tamē illu/
strissimū eius martyriuȝ ecclesia dei inter
coronas martyriū venerabiliter honorat.
Fuit aūt vt ponit̄ in eius legenda marty/
rio coronatus imperantibꝫ diocletiano et
maximiano. Suo tempore seuissima erat
ꝑsecutio xp̄ianoꝝ. Beatus itaq̄ȝ georgi⁹
militari habitu abiecto:publice se xp̄ianū
verbo ⁊ opere demōstrabat. Qua de re da
tianus preses ꝯtra eum indignatus iussit
eum in eculeū leuari:⁊ mēbratim corpus
eius vngulis laniari. Appositis insup ad
latera facibꝫ patentibꝫ viscerū intimis sale
plagas eius fricari iussit. sed cum in fide
cōstans ⁊ īmobilis permaneret:nocte xp̄i
dulci visione confortatus est. videns vero
datianus ꝙ eum superare nō posset quen/
dam maleficū cum aduocauit. qui bis ve
nenū bibendū georgio propinauit. Quod
vtiq̄ȝ signo crucis facto sine lesione bibit.
quare magus ille ad christū conuersus:
christianū fieri se postulauit. Quē mox iu
dex decollari fecit:seq̄nti die iussit georgiū
poni in rota bis acutis gladijs vndiq̄ȝ cir
cūsepta. Sed statim rota frangitur ⁊ geor
gius inuenitur illesus. Tunc iratus iussit
eū in sartaginē plumbo liquefacto plenaȝ

proíeci:q̄ remisso signo crucis in eā intrauit
in q̄ stetit sicut in recēti balneo ꝛ delectabi
li. Extractus inde preside monet̄ blandi/
cijs: vt xp̄o relicto sacrificet idolis. At ge/
orgius ad templū ꝑgere petijt simulās vel
le idolis imolare. Cumqꝫ ibi maxia multi/
tudo ꝓp̄li ꝯuenisset orauit georgius dn̄m
vt templū cū idolis dissiparet. statī ignis
de celo descendēs templū cū idolis ꝛ sacer
dotibꝫ ꝯcremauit. Cumqꝫ post hec datiano
p̄sentaret̄. vxor datiani xp̄ianā se dixit. q̄
iussu viri ꝑ capillos suspēsa ꝛ flagellis du
rissimis cesa emisit spm̄. Tandē georgi⁹
capitis abscisiōe martyriū ꝯsumauit. felix
aūt aīa eius ad celos ꝯscendit vbi in eter/
nū dei iocunda visiōe letabitur atqꝫ cum
xp̄o ꝛ sanctis eius gaudebit in delicijs pa
radisij. Amen.

¶ Sermo. LII. de beato Marco euange
lista. qui leoni ꝓpter dignas illius aníalis
ꝯditiōes. merito assimilat̄.

L[A]cies leonis a dex/
tris ipoꝝ quattuor. Scribū/
tur hec verba Ezech. i. c. licet
oēs euāgeliste loquant̄ de
xp̄o. Tamē q2 mattheus circa ei⁹ huma/
nitatē versat̄. vt habēs faciē hominis pre/
nunciatus est a ꝓpheta. ꝛ q2 Lucas xp̄i ex
primit sacerdotiū faciē bouis habere, dici
tuquod est aīal imolatiuū ſm antiquam
legem. qm̄ vero iohānes diuinitatē xp̄i al/
tius intonauit velut habens faciē aquile
designat̄. Marcus aūt xp̄i regnū ꝛ resur/
rectionē ardenter prenūcians: leoni aīaliū
regi merito assimilat̄. Dicunt̄ ꝟo hi quat/
tuor euangeliste quattuor aīalia. quia ſm
Isid. in. vi. ethi. lib. Per quattuor mundi
partes fides xp̄iane religionis eoꝝ predi/
catione disseminata est. aníalia autē dicta
sunt qm̄ ꝓpter aīam hoīs predicat̄ euan/
geliū xp̄i. Cum igit̄ hodierna die festū be/
ati marci ab ecclesia celebret̄. laudes illi⁹
explorari volentes triplicē eius excellenti/
am: scd̄m tres leonis conditiōes ꝛ proprie
tates explicabimus.

¶ Prima dr̄ viuacitatis.
¶ Scd̄a animositatis.
¶ Tertia gratiositatis.
¶ Qualiter beatus Marcus multos po
pulos viuificauit. euangeliū scribēdo pre/
dicando ꝛ obseruandō. Ca. I.

P[R]Rima excellentia bea
ti marci dr̄ viuacitatis. ꝛ hec ꝺ
notat̄ i ꝓprietate seu ꝯditōe leo/
nis q̄ filiū dormientē excitat ꝛ viuificat.
Nā vt scribit Isid. xij. ethi. li. Cum catul⁹
leonis nascit̄: tribꝫ diebꝫ ꝛ tribꝫ noctibꝫ dor
mire fert̄. tunc deinde pr̄is fremitu vel ru/
gitu veluti tremefactus cubilis locus su/
scitare dr̄ catulū dormientē: sic ꝯtum ad
hoc beatissimus marcus multos pc̄tōres
ꝛ in pc̄tis mortuos excitauit ꝛ viuificauit.
Et hoc tripliciter.
¶ Primo legē euangelicā describendo.
¶ Scd̄o legē euangelicā p̄dicando.
¶ Tertio legē euangelicā obseruādo.
¶ Pr̄io beatus marcus vocauit m̄ltos ad
vitā legē euangelicā describendo. Et hic
tria dubia erūt declarāda. Primū vtꝝ lex
euāgelica oēm aliam legē supet ꝛ excedat
Scd̄m vtꝝ q̄ttuor debuerīt esse legis euā/
gelice p̄ncipales scriptores. Tertiū vtruꝫ
btūs marcus i descriptiōe sui euāgelij po/
tuit errare. Ad p̄mū dubiū rn̄deo ſm nico.
de lyra in ꝓlogo sup Matth. ꝙ cuiuslibet
legis ꝯuenīēter date sīt quattuor ꝯditiōes
Prima ē vitia extirpare. Scd̄a mores seu
actus hoīm ordinare Tertia inducere ad
felicitatē. Quarta lucide tradere veritatē
In his q̄ttuor ꝯditiōibꝫ: lex euāgelica ex/
cedit oēm aliā legē ꝛ diuinā ꝛ humanā vt
patebit ꝑ singula discurrēdo. Prima igit̄
ꝯditio legis ē. ꝙ debet vitia extirpare. Ad
hoc em̄ leges date sunt vt quos priuata ca
stigatio cohibere nō potuit metu penaꝝ q̄
legibꝫ infligūt̄ a maleficijs retrahant̄. Un̄
in prologo decretaliū dr̄. ideo lex proditur
vt appetitus noxius sub iuris regula limi
tetur. Et dis. iiij. c. facte sunt. Isid. ait. Fa/
cte sunt autē leges vt earum metu huma
na cohercea̅t audacia: tutaqꝫ sit inter im/
probos innocētia: ꝛ in ipis improbis for/
midato supplicio refrenet̄ nocēdi facultas
Propter hoc dicit apl's. i. ad Timo. i. cap.
Iusto nō est lex posita sed iniustis ꝛ nō sub
ditis impijs ꝛ peccatoribꝫ sceleratis ꝛ ꝯta/
minatis patricidis ꝛ matricidis homici/
dis ꝛ fornicarijs masculoꝝ ꝯcubitoribꝫ pla

giarijs mẽdacib9 ꝛ periurijs In hac aũt ex
tirpatiõe vitioꝝ lex hũana inueniť defecti
ua:qꝛ nõ ponit oĩa mala cuius rõ est qꝛ lex
cõitati ꝓponiť obseruãda. In cõitate autẽ
pauci iueniunť virtuosi ꝛ ꝑfecti:ꝛ plures i
ꝑfecti ꝛ dfectuosi.iõ sicut pueꝶ aliq̃ ꝑmittũť
q̃ nõ ꝑmitterenť viris ꝑfectis:ita in legib9
que cõitati seruãde imponunť: aliq̃ mala
minora ꝑmittunť vt maiora euitenť. Si/
cut lex ciuilis meretrices in ciuititatib9 ꝑ/
mittit:ne res publice ꝓpter imperfectionẽ
multitudinis:q̃ castitatẽ difficile obserua
re potest. dissentõib9 q̃ ꝓpter libidinẽ insur
gerent ꝯturbeť. vñ dicit Aug9 li. de ordine
aufer meretrices a ciuitatib9 oĩa ꝯturbab
libidinib9. verũtñ ista mala q̃ bono mõ au
ferri nõ possunt:reliq̃t diuino iudicio pu/
nienda. vñ Aug9.i. de li. arbi. ait. Lex ista
q̃ regẽdis ciuitatib9 ferť:multa ꝯcedit at/
q̃ impunita relinq̃t. q̃ per diuinã prouidẽ
tiã vindicanť. Silr lex mosayca diuinit9
data:aliq̃ tñ mala permittit: sicut ꝑmisit
dare libellũ repudij. vt habeť Deutꝫ. xxiiij
ca. ne vxores interficerẽt. Et dare ad vsu/
ram extraneis ne fratres ꝓprios grauarẽt.
Ratio huius fuit qꝛ lex illa data fuit ꝓplo
dure ceruicis ꝛ imperfecto:iõ sunt eis per/
missa aliqua mala minora vt euitenť ma
iora. Propter qd saluator Matth. xix. c.
dicit iudeis de permissione libelli repudij
Ad duritiã cordis vestri promisit vob di/
mittere vxores vr̃as sic g̃ patet q̃ tam lex
humana q̃ mosayca ꝑmittit aliqua ma/
la:ꝛ q̃tum ad hoc est imperfecta. Sꝫ lex
euangelica nullũ malũ permittit tanq̃ ꝑ/
fectissima sed oĩa excludit ꝛ punienda pre/
dicit ꝓpter qd legislator euãgelicus iesus
xp̃s dicit Matth. xij. ca. Dico aũt vobis
q̃ de omĩ verbo ocioso:multo grauius de no
ciuo:qd locuti fuerint hoĩes sup terrã:red/
dent rationẽ in die iudicij. Et si de verbo
mlťo magis de facto. 2° ꝑtinet ad legẽ mo
res seu actus humanos ad bonũ ordinare
vnde dicit phs. ij. ethi. Intentio cuiuslibꝫ
legislatoris est ciues facere bonos in hoc
aũt inueniť lex humana defectiua:quia de
actib9 exteriorib9 tm̃ ordinat. lex aũt diui/
na ordinet actus interiores. Similiter lex
mosayca in hoc deficit. qꝛ vt habeť in glo.
super ep̃lam ad Philipeñ. iij. ca. Prohibe/
bat manũ nõ aĩam. qd dupliciter potest i/
telligi. Uno modo erronee. Et sic intelli/
gebant doctores iudeoꝝ dicentes volun/
tatẽ malã nõ esse peccatũ:nisi aliquo mo/
do exeat in actũ. vt patet per Josephũ. xiij.
li. antiquitatũ. Et quando arguebať ꝯtra
eos. qꝛ scriptũ est Exodi. xx. Nõ ꝯcupisces
vxorẽ proximi tui. respondebãt sic. q̃ hoc ꝑ
cepto nõ prohibeť ꝯcupiscentia vitioꝝ: sꝫ
manifastatio exterior quasi dicat nõ ꝯcu/
pisces. id est signa ꝯcupiscentie nõ facias
vt per amplexus ꝛ oscula ꝯsimilia. Sed
hoc manifeste patet falsum. qꝛ actus exte/
rior nõ habet malitiã vel bonitatẽ moralẽ
nisi inquantũ procedit ab actu interiori ꝯ
sentẽ. exco. ca. cũ voluntate. Alio modo in
telligiť predictũ verbũ scꝫ q̃ lex vetus pro
hibebat manũ nõ animũ:recte ꝛ bene vi/
delicet q̃ lex vetus in paucis prohibebat
animũ ꝛ ꝯcupiscentiã interiorẽ videlicet i
vitio mechie ꝛ auaritie tm̃ Et adhuc lꝫ ꝓ
hibet i istis ꝯcupiscẽtiã:ñ tñ trãsgressorib9
infligebat aliquã penã. Et ideo in talibus
inueniť imperfecta: lex ãt euangelica tan/
q̃ perfectissima generaliter prohibet ꝯcu/
piscentiã malã ꝛ ꝯcupiscentib9 indicit pe/
nam infligendã. Propter quod saluator
Matth. v. c. ait. Audistis qꝛ dictũ est an/
tiquis nõ occides Qui aũt occiderit reus
erit iudicio. Ego aũt dico vob:qꝛ oĩs q̃ ira
sciť fratri suo reus erit iudicio. Et eodem
mõ dicit de alijs preceptis Tertio ad legẽ
pertinet ad felicitatẽ homines adducere.
verũtamẽ lex humana nõ adducit nisi ad
felicitatẽ politicã:que ẽ tranquillus ꝛ pa/
cificus status ciuitatis in vita morali. sed
ad felicitatẽ que post hanc vitã habeť ordi
nat lex diuina qꝛ felicitas illa nõ habeť ni
si per gratiã sui. q̃ dr̃ ad Romanos. vi. ca.
gratia dei vita eterna. hanc aũt gr̃am lex
mosayca nõ dabat sed ad ipam dispone/
bat. ꝓpter qd dr̃ ad Hebreos. vij. ca. Ne/
minẽ ad perfectũ adduxit lex. Sed hanc
perfectionẽ a christo dandam expectabat
fm q̃ scribiť Johãnis. i. ca. Lex per moy/
sen data ẽ gratia ꝛ veritas per iesum xp̃m
facta est. Propter quod saluator in princi
pio euangelice doctrine dicit Matth. iiij
Penitentiã agite appropinquabit enĩ re/
gnũ celoꝝ. Quarto ad legẽ pertinet veri/

tatē plane ⁊ lucide tradere. cuius ratio est
q̄ꝛ lex preponiṫ multitudini in telligenda
⁊ seruāda. in multitudine aūt sunt plures
deficientes ingenio: ⁊ pauci subtiles ⁊ in/
geniosi: ꝓpter qđ lex que multitudini pre/
poniṫ debet veritatē plane ac lucide tradē
re. In hoc aūt inueniṫ lex humana defecti/
ua: q̄ꝛ ibi inueniunṫ multe obscuritates ⁊
perplexitates: qđ patet per legū multitudi/
nem ⁊ varietatē ⁊ mutationē: ⁊ aliquarū
arrogationē. vt patet intuēti iura canoni/
ca ⁊ ciuilia. Siſr in hoc deficit lex mosay
ca: q̄ꝛ in velaminibꝫ ⁊ figuris tradidit ve/
ritatē de agendis ⁊ credibilibꝫ: in cꝰ signū
moyses velata facie loq̄baṫ ad ꝑplm̄ vt ha
betur Exodi. xxiiij. c. ideo apostolus. i. ad
Chorī. x. ca. dixit. Omīa in figura ꝯtinge
bant illis. Sed lex euangelica in hoc inue
nitur perfecta: q̄ꝛ veritas q̄ in veteri testa/
mento latebat occulta per euidentiā facti
facta est manifesta. In cuius signū in pas
sione dn̄i qñ mysteria noue legis fuerūt im
pleta: velū templi scissum est mediū. vt dī
Luce. xxiij. ca. ꝓpter qđ dicit saluator Jo
hānis. xvi. venit hora cum iam nō in para
bolis loquar vobis: sed palam de p̄re an/
nunciabo vobis. ꝓpter predicta quattuor
dī ps̄. xviij. lex dn̄i. i. lex euangelica: que est
dn̄i nostri iesu xp̄i imaculata: q̄ꝛ nullū viti
um permittit: ꝯuertens aīas: q̄ꝛ actus in/
teriores aīe perfecte ordinat ⁊ disponit te/
stimoniū dn̄i fidele: q̄ꝛ ad felicitatē promis
sam efficaciter perducit: sapientiā prestās
paruulis: q̄ꝛ veritatē oīmibꝫ lucide tradi/
dit. facit insup ad huius legis dignitatē le
gislatores excellentia. Nam preest oīmibꝫ
q̄ leges tulerūt. imo cunctis angelis ⁊ ho/
minibꝫ ceterisq̄ creaturis celi ⁊ terre. vt ei
tradit Isiđ. v. ethi. multi fuerūt legis au/
ctores. nam foroneus grecus rex primus le
ges iudiciaq̄ ꝯstituit. Mercurius terme
gistus ꝑmus leges egyptijs tradidit. So
lon primus leges atheniensibꝫ dedit. Li/
gurgus primꝰ lacedemonijs iura ex apol/
linus auctoritate ꝯfinxit. Numa pumpili
us qui romulo successit in regnū primꝰ le/
ges romanis edidit. Deinde cum popu/
lus seditiosos magistratus ferre nō posset
decē viros legibꝫ scribendis creauit: qui le
ges ex libris solonis in latinū sermonem

translatas duodecim tabulis exposuerūt.
Fueṙt aūt hi. Apius. Claudius. Genutiꝰ.
Vecerius. Julius. Manilis. Sulpitius
Sectius. Curatius. Romulus. Postu/
mius. Supradicti tn̄ oīes dn̄o iesu xp̄o:
nec i minimo valēt ꝯparari. Moyses ꝓo
gentis hebree primus oīm diuinas leges
sacris litteris explicauit. verūtn̄ q̄uis ve/
tus ⁊ nouū testamentū sint a deo data. tn̄
vetus fuit datū mediantibꝫ angelis. vnđ
Acṫ. vij. c. Stephanꝰ dicebat iudeis. acce
pistis legē i dispositōe angeloꝝ. Sꝫ nouū
testamentū dedit per seip̄m xp̄s deus pro
nobis incarnatus. ꝓpter qđ Augꝰ in li. de
sermone dn̄i in mōte exponēs illud math
v. Et aperiēs os suū dicit. tunc aperuit os
suū qui in lege veteri aperiebat ora ꝓphe/
tarū. Et hoc est qđ ait apl's ad Heb. i. ca.
Multiphariē multisq̄ modis olim deus
loquēs patribꝫ in ꝓphetis. nouissime diebꝫ
istis locutus est vobis in filio quē ꝯstituit
heredem vniuersoꝝ per quē fecit ⁊ secula.
¶ Scđm dubiū fuit vtꝝ legis euangelice
debueṙt esse quattuor principales scripto/
res. Et dicimus q̄ sic. Et hoc ꝓpter figu/
ram sacramēti: q̄ꝛ iste quaternarius fuit ī
veteri lege multipliciter figuratus Primo
in quattuor fluminibꝫ de paradiso exeun/
tibꝫ. de quibꝫ scribiṫ Gen̄. ij. cap̄. Scđo in
quattuor patriarchis principalibꝫ: a qui/
bus denominata est coria thabeer. i. ciui/
tas quattuor q̄ antea dicebaṫ Ebron. vt
patet Josue. xiiij. ca. Quia quattuor ma/
gni patriarche sunt ibi sepulti cum vxori/
bus. s. adam eua. abraā sara. isaac ⁊ rebec/
ca. iacob ⁊ lia. Tertio in quattuor circulis
arce testamēti. Exodi. xxv. ca. Quarto in
quattuor qedibꝫ mense ꝓpositiōis. Exodi
xxv. ca. Quinto in quattuor cornibꝫ alta/
ris holocaustoꝝ. Exodi. xxvij. ca. Sexto ī
quattor ordinibꝫ lapidum rōnalis. Exodi
xxviij. ca. Septimo in quattuor deambu/
latorijs domus salomonis. iij. Reg. vij. c.
Octauo in quattuor ventis mortuos vi/
uificantibꝫ. Ezech. xxxvij. ca. Nono i quat
tuor faciebus que apparuerūt in rota vna
Ezech. i. cap̄. Decimo in quattuor fabris
cornua hominū deijcientibꝫ. Zach. i. cap̄.
Undecimo in quattuor quadrigis per or/
bem discurrētibus Zach. vi. ca. Duodeci

mo in quattuor anialibus oculatis ante 4
retro. Apocalips. iiij. ca. que requiē nō ha/
bebunt die ac nocte dicentia. Sanct9 san/
ctus dn̄s deus om̄ipotens: cui est honor 4
gloria in secula seculorum. Amen. ¶ Tertiū
dubiū fuit vtrum beatus marcus euangeliū
scribendo potuit errare. Et ad hoc respon
demus q nō. tum q2 illud qd̄ scripsit a spū
sancto accepit. tum q2 aplorum principe mul
ta didicit. vn̄ de ip̄o vt refert Hieronym9
in prologo in Marcū. Marcus euange
lista dei electus 4 petri in baptismate filius:
atq3 in diuino sermone discipulus sacer/
dotiū in israel agens sm̄ carnē leuita ouer
sus ad fidē xp̄i euangeliū in italia scripsit
ostendens in eo quid 4 generi suo deberet
4 xp̄o. Hec Hieronymus. Ubi ostendit
beati Marci auctoritatē: cum ad officiū
scribendi euangeliū. dicit a deo electū 4 as
sumptū insup 4 eum a petro eruditū asse/
rit: enarrans deinde statū eius ante ouer/
sionē: q2 ad sacerdotes 4 leuitas pertine/
bat scire preteritas scripturas veteris te/
stamenti: que christo testimoniū perhibēt
vt dicit Nico. de lyra in prologo in Mar
cum. Dum itaq3 cum petro in romā venis
set: 4 petrus ibi euangeliū predicaret: ro/
gauerunt fideles qui erant rome beatum
marcū: vt euangeliū ad perpetuā memo/
riam deberet oscribere. quod ille fecit. scri
psitq3 euangeliū greco sermone. Et post/
modū aquilegie iterum scripsit illud sermōe
latino. quod vsq3 hodie in aquilegiensi ec/
clesia ostendit. 4 deuotiōe congrua reserua
tur. In hoc aūt apparet q spiritussanctus
erat i eo: quia cum fuisset hebreus linguis
tamen omniū gentium loquebatur: quare
nec errare neq3 mentiri poterat: quia spi/
ritussanctus spiritus est sapientie 4 verita
tis. ¶ Secundo beatus marcus vocauit
multos ad vitam legē euangelicā predi/
cando. Nam fidens petrus ip̄m in fide cō
stantē aquilegiā illum destinauit. vbi ver
bum dei predicans inumeras gentiū mul
titudines ad fidem christi cōuertit. Tan/
dem hermogenā ciuē aquilegiensem quem
conuerterat romā ad beatum petrū addu
xit. quē petrus aquilegiensem episcopū con
secrauit. Ille vero aquilegiā reuersus cum
aquilegiensem ecclesiā optime gubernas/
set. Tandem ab infidelibus captus mar/
tyrio coronatus est. beatus vero Marc9
alexandriam iussu petri petijt. Et vt dicit
filo dissertissimus iudeorum in primo ingres
su eius maxima multitudo in fide christi 4
deuotione: 4 continentie obseruatione ad/
unata est. Deinde iuit egyptū: vbi idola
destruxit maximā multitudinē conuertit
4 virtutes multas fecit. venit 4 cirenem 4
pentapolī: vbi cecos illuiauit: mortuos su
scitauit: q̄s baptizauit 4 ī fide xp̄i ofirma
uit ¶ Tertio btūs marcus vocauit mltos
ad vitā legem euangelicā obseruando hic
terrena om̄ia spernit: celestia desiderat: vir
tutes amplectitur: vitia detestatur: 4 deum
diligit super om̄ia. vt diximus ī primo du
bio. hanc marcus professus indesinenter
vsq3 ad mortem coluit 4 seruauit: pro hac
insuper policem sibi amputauit. vt Hie/
ronymus refert in prologo in Marcū. ne
ad ordinem sacerdotij posset humano iu/
dicio promoueri. Uerūtamen dispositio
dei 4 auctoritas sancti petri preualuit qui
ip̄m alexandriam episcopum destinauit.
Notandū tamen hic quia vt dicit Nico/
laus de lyra super. viij. cap̄. Matth. non
est amputandū aliquod membrū vt euite
tur peccatū. tum quia per hoc nō excludit
cōcupiscentia interior in qua viget pecca/
tū. tum quia per aliā viā potest melius ob
uiari peccato per rationē 4 liberū arbitriū
cohercendo membrū a peccatorum exercitio
Et sic dr̄ manus abscidi: inquantū prohi
betur ab illicito actu: quia manus abscisa
nō potest aliquid agere. Et eodē modo ex/
ponēdū est d alijs mēbris. Qr āt marcus
amputauit sibi policē: potuit esse q id fece
rit instinctu spiritussancti. vt dicit Nico/
de lyra in prologo in marcū.

¶ Qualiter beatus Marcus compara/
tur leoni: propter magnitudinem quam
habuit in tollerantia martyrij: 4 diuinis
consolationibus sibi factis.

Capitulū. II.

SEcunda excellētia bea
ti marci dr̄ aīositas q̄ leonis p/
prietati recte ouenit nā vt refert
plinius. leo est aīal animosum satis 4 au/

dax:q̃ maxie in ꝑiculis apparet gloriosus
vnde cū ꝓsequit̃ a canib⁊ ⁊ venatorib⁊ nō
latitat nec se occultat: sʒ sedet in campis
vbi videri possit ⁊ ad defensionē se parat.
vñ vbi virgultū siluasq penetrat acerri/
mo fert̃ cursu: valde reputans turpem ab
sconsionē: nō ei se abscondit eo ꝙ timeat: sʒ
solū ne timeat̃. Qñ vulnerat̃ mira obser/
uatōe noscit p̄mo se tangentē etiā in q̄nta/
libet multitudine p̄mū ꝑcussorē. Et cum
q̄s telū miserit ⁊ eū nō tetigerit correptuꝫ
raptatūq sternis sʒ nequaq ipm vulne/
rat siue ledit q̄ oia ex animi generositate ꝓ
ueniūt. sic beatus marcus inter tormētoꝝ
supplicia fuit imperterritus cuius passio
fuit valde acerba. Primo qꝛ fuit his ꝑ ci/
uitatē fune ligato ad collum eius tractus.
Cum ei in solēnitate pascali missam cele/
braret: ꝯuener̃t illuc om̄es ⁊ fune in collo
eius misso ipm ꝑ ciuitatē trahebant dicē
tes. Trahamus bubalum ad loca bucu/
li: erat em̄ locus extra ciuitatē alexandrie
iuxta mare. q̄ sic vocat̃. Scd̄o fuit toto cor
pore laceratus: ⁊ carnes eius in terrā flue
bant. Tertio fuit sanguine crentatus: nā
⁊ illo lapides rigabant̃. Quarto fuit ī car
cere reclusus ⁊ ibiq vsq mā̃e dimissus me
ruit tm̄ in hoc duro prelio multiplicē ꝯsola
tionē. Prima fuit diuina ꝯfortatio. nā ipe
dñs iesus xp̄s eū visitauit ꝯfortauitq di/
cens. Pax tibi marce euāgelista meus: no/
li timere qꝛ ego sum tecū ⁊ eruā te. Scd̄a
fuit angelica apparitio. nam angelus ad
eum ī carcerē venit ⁊ ipm ꝯsolatus fuit di
cens. ecce nomen tuū in celo scriptū est. so/
ciusq factus es supernaꝝ virtutū: mane
igit̃ facto trahebāt eum sicut prius dicen/
tes. trahamus bubalū ad loca buculi ille
aūt dum traheret̃ gratias agebat dicens.
In manus tuas dñe ꝯmendo spiritū meū
Et hec dicens spiritū exhalauit. cum aūt
pagani corpus vellent ꝯburere: subito aer
turbat̃: grando exorit̃: tonitrua intonāt: ful
gura choruscāt ita vt quilibet euadere ni/
teretur. Christiani vero corpus eius rapue
runt: ⁊ in ecclesia cū oī reuerētia sepelier̃t.
¶ De gratitudine leonis per exempla de/
claratur: q̄ sibi btūs marcus assimilat̃ cui⁹
p̄sidio respublica venetoꝝ sustentat̃ eiusq
gloria in dies auget̃. Ca. III.

TErtia excellentia bea/
ti marci gratiositas nuncupat̃.
Et in hac cū leone ꝯuenit. nam
est aial homini satis amicabile vt inquit
Isid. xij. libro circa hoiem leonū natura ē.
vt nō nisi lesi nequeāt irasci. patet em̄ eoꝝ
miscd̄ia exemplis assiduis prostratis em̄
parcūt. Captiuos obuios repatriare per/
mittunt hoiem nō nisi magna fame peri/
mūt. Plinius aūt li. viij. de naturali hysto
ria refert. ꝙ leo est aial valde gratū cogno
scens ⁊ diligēs benefacientē. nam q̄tum
spectat ad amicitiā demōstratur exemplo
Menoris. de quo refert Mentor siracu/
sanus. in siria leone obuio: suppliciter volū
tate attonitus pauore cū refugiēti vndiq
sese vera opponeret ⁊ vestigia lāberet adu
lanti siliis animaduertit in pede eius tu/
morem vulnusq. Et extracta sarculo libe
rauit cruciatu. Pictura casum hunc testa
tur siracusis. De recognitiōe ꝓ bñficij a
leone suscepti sic sequit̃ plini⁹ Helpis sam
nis natiōe in affricā delatus mare ⁊ iuxta
littus ꝯspecto leone hiatu minari arboreꝫ
fuga petijt. At leo ꝓcumbēs ad arborē: hia
tu q̄ terruerat miseratione petebat. Os ei
morsu auidiore inheserat dentib⁊ ei⁹: cruci
abatq inedia: q̄re helpis timore deposito
descēdit de arbore ⁊ leonē audiuit: libera/
uitq eū ab illo impedimēto osse de ipius
ore euulso. Traduntq q̄diu nauis ea in
portu stetit: retulisse grām venatus aggre
gando. Aulusgeli⁹ ꝓ li. v. noctiū acticaꝝ
stupendissimū inducit exemplū de leonis
gratitudine. Appion inq̄t lr̄is hō multis
p̄ditus narrat se rome vidisse grām leonis
exhibitā androdo cuidā erat ipe seruus vi
ri ꝯsularis q̄ ad bestias dānatus fuit inter
q̄s aderat leo vnus terribil' valde. h vt an
drodū vidit ꝓcul repēte q̄si admirat⁹ stetit
ac deinde sensitu atq placide: tanq nosci/
tabund⁹ ad hoiem accedit. tū caudā mo/
re atq ritu adulantiū canū clemēter ⁊ blā
de mouet. hoisq sese copi adiungit. Crura
q eius ⁊ man⁹: ꝓpria exanimati metu lin
gua leuiter demulcet. androdus inter illa
blandimēta āmissum recupat animū pau
latimq oculos ad ꝯtuendū leonē refert.
tū q̄si mutua recognitiōe facta letos ⁊ gra
tulabūdos vidēs hoiem ⁊ leonē. Que res

in eū oēs in admiratione traxisset: educt⁹
androdus: atqꝫ cesari p̄ntatus requiritur.
Cur sibi leo tam familiarē se ꝓbuisset. At
ille. Cū inquit affricam ꝓ ꝯsulari imperio
meus dñs obtineret. Ego ibi iniquus q̄ti
dianis verberib⁹ ad fugā sum coactus: et
vt mihi a dño terre illius p̄side tutiores la
tebre forent: in campoꝝ ⁊ arenaꝝ solitudi
nes ꝯcessi: ac deficiente cibo ꝯsilium fuit:
mortē aliquo pacto q̄rere. tum sole medio
rapido ⁊ fraganti specum q̄ndā nactus re
motā latebrosāqꝫ in eam me rapio ⁊ recō
dū: necqꝫ multo post ad candē specū venit
hic leo: debili vno ⁊ cruento pede gemitus
adēs ⁊ murmura dolorē cruciatūqꝫ vulne
ris cōmiserātia: atqꝫ illic p̄mo aspectu pa
uere cepi. Sed postqꝫ introgressus leo mi
tis ⁊ mansuetus accessit: ⁊ sublatū pedem
ostēdere mihi ⁊ porrigere q̄si opis petende
grā visus est: ibi ego stipem ingentē vesti
gio pedis eius herentē euulsi: ꝯceptamqꝫ
saniē vulnere intimo expressi: atqꝫ detersi
cruorē. Ille tunc mea opa ⁊ medela leua
tus: pede in manibus meis posito recubu
it ⁊ quieuit. atqꝫ ex eo die trienniū totum
ego ⁊ leo in eadem specu eodēqꝫ victu vi
ximus. nam quas venebat̄ feras membra
optimiora ad specū mihi suggerebat: que
eo ignis copiā nō hñs sole meridiano tor
rens edebam. Sed vbi me vite illius fer
me iam pertesum ē leone in venatū ꝓfecto
reliqui specum ⁊ viam fere tridui ꝑmen
sus a militib⁹ visus apprehensusqꝫ sū. Et
ad dñm ex africa romā deduct⁹. is me sta
tim rei capitalis dānandū dandūqꝫ ad
bestias curauit. intelligo autē hunc quoqꝫ
leonē me tunc seperatū captum. gratiam
nunc mihi beneficij ⁊ medicine referre. qui
bus auditis androdus. a pena solutus et
leo liberatim donatus fuit. Postea inquit
appion videbamus androdū ⁊ leonē loro
tenui reuinctū vrbe tota circum tabernas
ire. donari ere androdū florib⁹ spargi leo
nem: omnesqꝫ fere vbiqꝫ obuios dicere. hic
est leo hospes hoīs. hic est hō medicus leo
nis. Ad sctm̄ Marcū iam redeamus qui
qꝫ sit gratus deuotꝭ suis expientia ipsa de
clarat. Veneti q̄dē anno dñi. cccclxvi. cor
pus eius de alexandria venetias trāstule
runt. vbi ecclesia in honore sancti Marci
mire pulcritudinis fabricata est. ibiqꝫ sa
crū illud pignus reconditū. Et licꝫ a cun
ctis fidelib⁹ beatus Marcus veneret̄. tñ
veneti illum deuotione singularissima co
lunt illum suū apud deū hñt intercessorē
ꝑpuum. illum ꝓtectorem ⁊ patronū eoꝝ
benignissimū p̄dicant ⁊ confitent̄. quibus
qꝫ sit ipse beniuolus. quāqꝫ gratus illi⁹ ci
uitatis celsitudo manifestat cui recte con
uenire potest illud psalmiste dictum. Glorio
sa dicta sunt de te ciuitas dei. Quam suis
meritis beatus Marcus exaltat in dies: p̄
sidio igit̄ Marci gloriosissimi ad qd̄ ve
neti semꝑ ꝯfugiunt: liberant̄ a grauissimis
malis ⁊ meritis illius eoꝝ status imobili
ter ꝯseruat̄. Ob quod petrus damianus
in s̄mone dicit Beata es o alexādria triū
phali huius sanguine purpurata. Felix et
tu italia corꝑis huius thezauro diues effe
cta. Gaudeāt itaqꝫ ⁊ letent̄ veneti q̄ apud
celestem regem beatū Marcū hñt solici
tissimū intercessorē sperātes indubitanter
ꝑ illius suffragia nō solum tp̄alem gl̄iam
ampliare sed req̄rere dei grām in p̄nti ⁊ in
futuro vitam eternam. Amen.

¶ Sermo. LIII. de beato luca euāgelista
q̄ vt bos vel vitulus figurat̄. eo q̄ a sacer
dotio incipit zacharie. Et xp̄i genealogiā
ꝑ sacerdotes describit.

Lucas medicus charis
simus salutat vos. verba sunt
doctoris gentiū in ep̄la ad Co
lossen. iiij. cap. In ordine q̄tuor
euangelistaꝝ: post matheū ⁊ marcū terci⁹
ponit̄ beatus lucas. De q̄ ita inq̄t Isid. li.
vi. ethimo. Lucas greci s̄monis eruditis
simus euangeliū in grecia scripsit sub theo
philo ep̄o: initians a sacerdotali spū dicēs
fuit in dieb⁹ herodis regis iudee sacerdos
q̄dā noīe zacharias: vt manifestaret xp̄m
post natiuitatē carnis: ⁊ p̄dicationē euan
gelij hostiam fuisse effectū ꝓ salute mundi
ipse est em̄ sacerdos de q̄ dictū est in psal
mis. Tu es sacerdos in eternū s̄m ordinē
melchisedech. vbi em̄ xp̄s aduenis sacer
dotiū iudeoꝝ obmutuit: lex ⁊ ꝓphetia ces
sauit. hec ille. Cū ergo hodierna die hui⁹
euangeliste memoriā dignissimā sanctissi
mā sancta ecclesia celebret rōnabile est vt

laudes ei⁹ nõ taceamus: pñt vtiq͂ de ipso
mlta narrari q̄ fidelib⁹ cũctis ob rex ma/
gnitudinẽ iocũda gratissimaq͂ esse debẽt:
q̄b⁹ etiã ꝛ nos dicimus ꝟba pauli in the/
mate posita: vbi de beato luca tria laude
digna ꝯtinenꝶ mysteria a nob̄ ꝯtẽplanda.
¶ Primum dicitꝶ qualitatis.
¶ Scd̄m ꝟtuositatis. ¶ Terciũ vtilitatꝫ.

¶ De gente ꝛ patria ac exercitio beati luce atq͂ q̄liter ad medicos est recurrẽdũ. qui infirmos ad ꝯfessionẽ inducere tenenꝶ: ꝛ d̄ salario medicoꝝ. Caplm̄. I.

Primum mysteriũ cõ/
templandũ a nobis: dꝛ q̄litatꝫ
qd̄ ꝯtineꝶ in verbis apl̄i q̄ ait.
lucas medicus: ostẽdens q̄lis cõ
ditionis extiterit: anteq͂ xp̄i discipulis iũ/
gereꝶ. Sed Hiero. in ꝓlogo in actus apl̄o
rum latius id exprimit dicens. Lucas na/
tione syrus: cui⁹ laus in euãgelio canitur:
apud antiochiã medicine artis egregius:
ꝛ apl̄oꝝ xp̄i discipl̄s fuit. Et in ꝓlogo ĩ lu/
cã ait. Lucas natione sirus anthiocensis:
arte medic⁹: vbi ꝯditionẽ e⁹ denotat q̄tũ
ad tria. ¶ Primo q̄tũ ad gentem.
¶ Scd̄o q̄tum ad patriam.
¶ Tercio q̄tum ad exercitium.
¶ Primo hiero. denotat ꝯditionẽ beati lu
ce q̄tũ ad gentẽ: qꝛ dicit eũ natione sirũ: ẽ
aũt siria vt Isid. dicit. xiiij. li. ethi. q̄ ab ori
ente fluuio eufrate: ab occasu mari mauro
ꝛ egyptio terminaꝶ tangens a septẽtrione
armeniã ꝛ capadociam: a meridie sinuꝫ
arabicũ. Situs ei⁹ porrectus in ĩmensam
lõgitudinẽ in lato angustior. hꝫ eñ in se ꝓ
uincias comagenã: feniciã: ꝛ palestinã cu/
ius ps ẽ iudea absq͂ saracenis ꝛ nabathe/
is. Et vt multi verissime tradũt: ꝛ siria re/
gio speciosissima: fertilissima frugib⁹: ꝛ fru
ctib⁹ armentis ꝛ pecudib⁹: equis asinis et
camelis ditissima. In cedris: in speciebus
aromaticis ꝛ metallis munitissima ciuita
tib⁹ ꝛ castris. Irrigua nobilissimis fluuijs
ꝛ lacub⁹ atq͂ stagnis hñs nobiles portus
maris: ꝛ h̄ p̄cipue in palestinis maritimis
ꝛ fenicijs. Ex hoc itaq͂ beatus lucas ori/
ginẽ duxit. ¶ Scd̄o hiero. denotat ꝯditio/
nẽ beati luce q̄tũ a patriã: q̄ fuit antiochia
de hac ita dicit Isid. li. xv. ethi. seleuc⁹ vn⁹
ex pueris alexandri: post mortẽ eiusdẽ oc/
cupato regno oriẽtis: vrbẽ in syria ꝯdidit
eãq͂ ex antiochi p̄ris sui noïe antiochiã nũ
cupauit: ꝛ syrie caput instituit. ¶ Tercio
denotaꝶ ꝯditio beati luce q̄tum ad exerci
tiũ: qꝛ erat medicus artẽ exercens medici
ne. Medicina aũt vt inq̄t Isid. li. iiij. ethi
mo. est q̄ corpis vel tueꝶ vel restaurat salu
tem: cui⁹ materia versaꝶ in morbis ꝛ vul/
nerib⁹. Et dꝛ medicina a modo. i. a tẽpera
mento: Vñ ꝭm huguitionẽ: medicina q̄si
modicina. hui⁹ artis auctor aut repertor
apud grecos ꝓhibeꝶ apollo. hãc filius ei⁹
esculapius laude vel ope ampliauit. Sꝫ
postq͂ fulminis ictu interijt interdicta fer
tur medendi ars: ꝛ ars simul auctore defe
cit: latuitq͂ ꝑ ãnos pene q̄ngentos vsq͂ ad
tp̄s artexersis regis ꝑsaꝝ: tunc eũ reuoca/
uit in lucem hypocrates asclepio patre ge
nitus. Insula cheo. Sed qꝛ de medicis lo
quimur: tria occurrũt in hac ꝑte dubia sol
uẽda. ¶ Primũ vtrũ medici vocandi sint
ab infirmis ad eoꝝ sanitatẽ ꝓcurandam.
¶ Scd̄o vtrũ medici teneanꝶ infirmos ad
ꝯfessionẽ inducere. ¶ Terciũ vtrũ medici
possint ꝓpter infirmoꝝ curã p̄ciũ recipere.
¶ Primũ dubiũ vtrũ medici vocandi sint
vt infirmoꝝ sanitatẽ ꝓcurent. Et q̄dam di
cunt q͂ nõ. Nam deus est q̄ sanat ꝛ q̄ occi/
dere põt ꝛ viuificare. Vñ sapiẽs Ecc̄i. xxx
viij. ca. inq̄t: A deo est oïs medela. Et me/
sue in ꝓlogo. sanat solus languores deus:
Et Iacob⁹. v. cap̄. sue canonice. infirmaꝶ
q̄s in vobis inducat p̄sbyteros ecclesie: et
orent sup eũ: vngẽtes eũ oleo in noïe dñi: et
oratio fidei sanabit infirmum: ꝛ alleuiabit
eũ dñs. Et Iob. v. ca. increpationẽ dñi ne
reprobas: qꝛ ipse vulnerat ꝛ medeꝶ: ꝑcutit
ꝛ manus ei⁹ sanat. Et beata agatha dice/
bat. medicinã carnalẽ corpi meo nunq͂ ex
hibui: sed habeo dñm q̄ solo ꝭmone restau
rat vniuersa. Sed ꝯtrariũ ꝓbari põt ꝑ au/
ctoritates ꝛ exempla. Inquit eñ sapiens.
Ecc̄i. xxxviij. ca. da locũ medico etem dñs
illũ creauit: ꝛ nõ discedat a te: qꝛ oꝑa eius
sunt necessaria. ꝛ iteꝝ ibi. Honora medicũ
ꝓpter necessitatẽ eñ creauit illũ altissimus
Et iteꝝ ibidẽ. altissimus de terra creauit
medicinã: ꝛ vir sapiẽs nõ abhorrebit illã. ꝛ
Aug. in regula dicit. si nõ ẽ certũ de ĩfirmi/

tate alicuius fratris medicus ꝯsolat᷑. Et
xxiij.q.viij.ca.de thirijs.§.seque. Granus
ait. Quāuis certissime sciamus neminē
vltra terminū sibi a deo ꝑfixū esse victurū
oībꝫ tñ languētibꝫ nō incōgrue medemur
Sancti viri insuꝑ si sunt medicinalibus.
Nam legimus de Johe euāgelista: ꝙ exi/
stens in balneis videns cherintū hereticū
dixit socijs. fugiamus hinc ne balnea cor/
ruāt in qbꝫ cherintus filius diaboli lauat᷑
Et de h̄ habet᷑.xxiiij.q.i.ca. oīs. Sanctus
insuꝑ germanꝰ eps̄ capuanus ad balnea
infirmitatis cā accessit:vt refert Grego.in
iiij.dialogoꝝ lib.sic ⁊ alij sancti medici.nā
nō recusarūt. q̄re ad oēm dubietatē amo/
uendā dicendū est:ꝙ deus oms̄ infirmita/
tes ⁊ solus sanat effectiue. tñ sepius agēs
ꝑ causas secūdas siue mediātibꝫ cāis secū
dis effectū sanitatis inducit. Opat᷑ qdem
deus mediantibꝫ causis scdis nō de necessi
tate:sed vt fuet᷑ ordo sue ineffabilis sapie:
q̄uis igit᷑ ꝑter naturā oꝑari semꝑ posset si
vellet tñ id rare facit tū iudicat hoc hūane
saluti expedire. si qs igit᷑ medico indigēs:
cū posset illū hr̄e:expectaret a solo deo sani
tatā grauiter peccaret:q2 tēptaret deū nisi
suꝑ hoc habeat familiare ꝯsiliū spūssancti
sicut habuit beata agatha: erat em̄ exꝑta
diuinā beniuolentiā: vt dicit Tho. scda se
cūde.q.xcvij.arti.i.in rn̄sione ad terciū ar.
Et sic pꝫ ꝙ licꝫ a deo sit semꝑ salus expe/
tenda:ꝑncipal'r tñ q2 medicus ē instrumē
tū dei ⁊ artifex nature q̄rendus est ⁊ ꝯsulē
dus atq̄ iuxta ipius documenta subueniē
dum egrotis. Hinc Cassiod. vi. li.epl'arū.
epl'a.xviij.ait.iter vltimas artes: q̄s ad su
stentandā hūane fragilitatis indigentiaꝫ
diuina crementia tribuit:nulla videt᷑ ꝑsta
re aliquid sil'e ei:qd̄ pōt auxiliatrix medici
na ꝯferre:ipsa em̄ morbo ꝑiclitantibꝫ ma/
terna gr̄a semꝑ assistit: ipsa cōtra dolores
ꝓ nr̄a imbecillitate ꝯsurgit. Et ibi nos ni/
tit᷑ subleuare: vbi mille diuitie nulla potest
dignitas subuenire. Jurisperiti palmites
hn̄t q negocia defendūt singuloꝝ:sed q̄sto
gl'iosius ē defendere vel depellere qd̄ mor/
tē videat᷑ inferre: ⁊ salutē egrotanti ꝑmitte
re: de q̄ coacti fuerāt ceteri desꝑare. h̄ ille.
¶ Secundū dubiū fuit vtꝝ medici teneāt᷑
infirmos ad ꝯfessionē inducere. Ad qd̄ rn̄
deo ꝙ ipsi tenent᷑ suare illud qd̄ scribit᷑ ex/
tra de penitētijs ⁊ remis.c. Cū infirmitas
vbi sic habet᷑. Cū infirmitas corꝑalis nō
nunq̄ ex peccato ꝓueniat: dicēte dn̄o lan/
guido quē sanauerat. vade ⁊ amplius no/
li peccare nec deterius tibi ꝯtingat. pn̄ti de
creto statuimus ⁊ districte p̄cipimus me/
dicis corpoꝝ: vt cū eos ad infirmos voca/
ri ꝯtingerit: ipsos ante oīa moneāt ⁊ indu
cant: vt medicos aduocent aīaꝝ: vt postq̄
fuerit infirmo de spūali salute ꝓuisum: ad
corꝑalis medicine remediū salubrius ꝓce
dant: cū cessante cā cesset effectus. vbi dicit
Jo.an.in nouella ꝙ signāter dicit decreta/
lis nōnunq̄: q2 nō semꝑ sed aliqn̄. Vn̄.vij
q.i. Grego.ait. cū ꝑcussio corꝑalis īminet.
vtꝝ ꝓ vindicta vel purgatione ꝯtingat iu
diciū dei in hoc ignorat᷑: ꝯstitutio igit᷑ illa
medicis iniungit᷑ ex p̄cepto in q̄cūq̄ infir/
mitate siue mortali siue nō mortali. Sed
dubiū ē an sufficiat medicꝰ tm̄ admonere
infirmos ꝙ vocēt ꝯfessores qbꝫ ꝯfiteantur
an etiā reqrat᷑ ꝙ ita inducāt: vt etiā sequat᷑
effectus.s. ꝙ infirmus ꝯfiteat᷑: al's medicꝰ
derelinqt eū Et de h̄ videt᷑ sentire Hostꝫ.
ꝙ sic. sꝫ dura videt᷑ talis opinio cū in ꝑiclo
ꝯstitutis quātūcūq̄ etiā obstinatis sit sub
ueniendū s̄m ordinē charitatꝫ. nec textus
h̄ dicit. iō petrꝰ de plaude dic̄ ꝙ tenent᷑ me
dici tm̄ ad monēdū. ¶ Terciū dubiū fuit
vtꝝ medici ꝓ infirmoꝝ cura possint stipen
diū siue salariū recipe. Ad qd̄ rn̄det᷑ ex di/
ctis Aug.xiiij.q.v.c.nō sane. ꝙ sic. q2 vt di
xit xp̄s Lu.x.c. Dignus ē oꝑarius merce/
de sua. nec ex h̄ ꝙ medicꝰ accipit ⁊ petit sa
lariū dr̄ vendere sciam suā vl' sanitatē: que
spūali sunt sed locat oꝑas suas ꝓ suo labo/
re habito: tūc vel ꝑus vt studendo. Nam
vt scribit᷑.x.q.ij.c. p̄carie. Nemo de suo cogi
tur facere bn̄ficiū. Qꝫ aūt sc̄ti medici cos/
mas ⁊ damianus nil susceꝑint cū curabāt
infirmos: h̄ iō fecerūt ne viderent᷑ vendere
gr̄aꝫ sanitatū: q2 nō ꝟtute ⁊ industria hūa
na: sꝫ infusiōe diuina docti fuerāt illā artē
⁊ miraculose sanabāt. Sicut etiā heliseus
ꝓpha post naaman curatū a lepra nil tēpa/
le accipere voluit. ⁊ giezi qui ex auaricia
p̄ciū occulte accepit sine scitu helisei: lepra
percussus est: vt scribit᷑. iiij. Regum.v.ca.
Licet igit᷑ moderatū solariū medicis pete
re ⁊ accipe: qd̄ intelligendū est ab his qui
ꝑn̄t. Nā paupibꝫ nō valentibꝫ soluere gra

tis debet̃ mederi: ⁊ nõ se ab eoꝝ cura sb̃tra/
here: q2 h̓ esset idirecte occidere. mortẽ em̃
ꝓbaꝛ lagnuẽtib9 inferre q̃ hãc cũ põt nõ ex
cludit vt Simachus papa. lxxxiij. di. ca. i.
Diximus oĩa supdicta tñ ad laudẽ medi/
coꝝ de q̊ꝝ nũero sctũs lucas fuisse ꝑdicaꝛ:
tũ etiã vt ⁊ supstitiosos dãnemus q̃ dum
pñt in suis infirmitatib9 medicoꝝ auxilio
sanari illos negligũt ⁊ ɔtẽnunt: tũ insuper
vt medicis paupes ⁊ impotẽtes ad soluẽ/
dum cõmendatos efficiamus.

¶ De virtutib9 sancte luce in quo nullum
pctm̃ scz mortale fuit post ɔuersionem ad
xp̃m: qm̃ in eo erat spũssanctus: ob qđ ꝑse/
uerauit in sanctitate vsq3 ad mortem.

Caplm̃. II.

Secundum mysteriuz
a nobis ɔtemplandũ de beato
Luca dr̃ virtuositatis. fuit q̃/
dem virtuosus. iõ paulo ⁊ ceteris charissi/
mus: q2 cicerone teste. Nihil est amabilius
virtute. Quantũ ṽo ⁊ ṽtuosus ⁊ sanctus
extiterit btũs lucas oñdit Hiero. in ꝓlogo
in lucã dicens. Q3 lucas discipl'us apl'oꝝ
fuit q̃ paulũ secutus ẽ vsq3 ad ɔsũmatiõez
ei9 ꝑ martiriũ. s. in vrbe roma ſuiens dño
sine crimine. nã neq3 vxorẽ vnq3 hñs neq3
filios septuagintaq̃tuor annoꝝ obijt in bi
thimia plen9 spũscõ: ex q̃b9 ṽbis colligim9
tres ɔditiones virtutũ beati luce.
¶ Prima dicitur puritatis.
¶ Scđa veritatis. ¶ Tercia firmitatis.
¶ Prima ɔditio dr̃ puritatis. q2 ṽtutes ei9
fuerũt sine aliqua admixtione alicui9 pec/
cati. Nam inq̃t Hiero. ꝙ seruiuit dño sine
crimine: h̓ est sine peccato mortali saltem
post ɔuersionẽ suã ſm Nico. de ly. S3 ple
riq3 dubitãt vtꝝ beatus lucas fuit vnus đ
septuagintaduob9 discipulis xp̃i: vt ei ait
damasus papa. lxviij. di. ca. Cor epi. Non
amplius q3 duos ordines inter discipl'os
dñi esse cognouimus. id est. xij. apl'oꝝ ⁊ se/
ptuagintaduoꝝ discipuloꝝ. Et anacletus
papa. xxi. di. ca. In nouo testamẽto. dic̃. vi/
dẽtes aũt ipsi apl'i messem eẽ multã ⁊ oꝑa
rios paucos rogauerũt dñz messis vt mit
teret oꝑarios in messem suã vñ ab eis ele/
cti sunt septuagitaduo discipl'i. Et de his
dr̃ Lu. x. designauit dñs ⁊ alios septuagi/
taduos: sicut deus accepit de spũ moysi: et
dedit septuagintaduob9 viris q̃ regerent
ꝑpl'm cũ moyse. vt dr̃ Nũeri.. xi. c. Iste eti
am nũerus figuratus fuit in septuaginta/
duab9 palmis q̃s inuenerũt filij isrl' in de
serto. Exod. xl. ca. insuꝑ ille nũerus ɔuenie
bat septuagintaduab9 linguis in q̃s mũđs
diuisus est: q̃b9 ꝑdicandũ erat euangeliuz
xp̃i. Modo de luca varia ẽ opinio. Nam
q̃dã asserũt eũ fuisse discipulũ apl'oꝝ ⁊ nõ
dñi ita ꝙ dño ꝑdicãti nõ adhesit: s3 p9 resur
rectionẽ ei9 ad fidẽ venit. Alij aũt referũt
ipm̃ fuisse vnũ de septuagintaduob9 disci
pulis qm̃ dũ narrat aꝑparitionẽ xp̃i factã
duob9 discipulis euntib9 in emaus nomẽ
vnius scz cleophe explicat: alterius ṽo ta/
cet: qđ ex humilitate fecit: q2 ipse fuerat se/
cũdus. Et istud cõiter teneꝛ a doctoribus
Et q3uis dicat Hiero. ipm̃ discipulũ apo
stoloꝝ fuisse. hoc est: q2 paulo in oĩb9 tribu
lationib9 semꝑ adhesit: ⁊ ab eo nũq3 disce/
dens eidẽ in ꝑdicationib9 subsidiũ fuit: de
q̃. ij. ad Timo. iiij. ca. Paulus dixit. lucas
est mecũ solus. s. tanq3 adiutor ⁊ defensor
⁊. ij. ad Corinꝛ. viij. ca. Ordinatus est scz
lucas ab ecclesijs comes ꝑegrinatiõis nr̃e
in hanc gr̃am q̃ ministraꝛ a vobis. ¶ Se/
cũda ɔditio virtutũ beati luce diciꝛ verita
tis: fuerũt quippe in eo ṽtutes vere: q2 cha/
ritate informate: qđ ꝓbatur qm̃ fuit plen9
spũsancto. Sed hic insistendũ est ⁊ dispu/
tandũ. Utrum absq3 charitate possit esse
aliqua vera ṽtus. Et ꝙ sic videꝛ. Nam ꝓ
sper in li. sentẽtaꝝ ait. Omis virtus p̃ter
charitatez põt esse cõis bonis ⁊ malis. Et
Hiero. xxviij. q. i. §. Ex his inq̃t virtutib9
romani ꝓmeruerũt imperiũ. Nam ṽtutis
est bonũ actuz ꝓducere. ⁊ hoc fieri põt sine
charitate. Quis em̃ antiquorũ romanoꝝ
gesta virtuosa nõ reputabit: de quib9 tãta
laude digna narranꝛ: ⁊ tñ cũ infideles eẽnt
⁊ idola colerent absq3 charitate talia face
re potuerũt: ex q̃b9 aliqua exempla delege
mus ex multis valerium publicolã Aug.
lib. v. de ciui. dei. de paupertate cõmẽdat.
Is vt valerius recitat lib. iiij. finito regio
ĩpio in vrbe initiũ ɔsulat9 accepit tres ɔso
lat9 acceptissime rexit et tãte fuit pauꝑtatis
ꝙ patrimoniũ ei9 ad ĩpensas exeq̃aꝝ defe/
cit. De catone vt vticẽsi ferꝛ ꝙ floruit tãta

rigiditate: vitia hominũ rigide expugna-ret ꝛ cõdẽnaret, ꝑut refert. Boetius li. i. ꝺ consolotione: ꝛ Salustius in tatilinario. Quid dicem⁹ iusticia bruti. de cõstantia nũcij: de ꝯtinẽtia scipiõis de fidelitate marcij reguli: ꝛ de magnanimitate pauli emi-lij: ac reliquis virtutibꝫ q̃bus floruerũt antiqui romani vtiq̃ꝫ sine charitate tales virtutes cõplectabãtur. Sed ꝯriũ ꝓbari potest: qm̃ Aug⁹ in glosa ad romanos ait: illud qð notat̃. xxviij. q. i. ca. oẽs. §. ex his. vbi deest agnitio eterne ꝛ incõmutabil' veritatis. Falsa virtus est etiã in optimis moribꝫ: ꝛ loquit̃ de cognitione nõ solũ intellectiua sed affectiua que iũcta est charitati. Respondet ergo sanctus tho. scða scðe. q. xxiij. et prima scðe. q. lxviij. Q꞉ virtutes morales ꝑut sunt opatiue boni in ordine quãtum ad finẽ qui nõ extẽdit facultatez naturalẽ hõis possunt ꝑ opa humana acquiri: ꝛ sic acquisite sine charitate esse possunt: ꝛ sic erunt in multis gentibꝫ Scðm aũt q̃ ꝟtutes sunt opatiue boni in ordine ad vltimũ finẽ supnaturalẽ: sic ꝑfecte ꝛ vere habẽt rõnem virtutis: ꝛ nõ pñt humana actibꝫ acq̃ri sed deo infũdunt̃. Et huiusmodi virtutes morales: sine charitate esse nõ pñt. Quare sole virtutes infuse sũt ꝑfece ꝛ simpliciter dicẽde ꝟtutes. q꞉ bene ordinant hominẽ ad finẽ vltimũ simpliciter. Alie vero virtutes acquisite sunt scðm q̃d virtutes: nõ aũt simpliciter: q꞉ ordinãt hoiez ad aliquẽ bonũ finẽ ꝑticularẽ nõ ordinatũ ad bonũ vniuersale. ¶ Tercia ꝯditio virtutũ beati luce ð꞉ firmitatis. Nam firmiter in illis ꝑseuerauit: qð nõ multi faciũt. Inquit em̃ Hiero. ad lucianũ heremitã. Cepisse multoꝝ est. ad calcẽ ꝟo ꝑuenisse paucoꝝ. Beatus ꝟo lucas in via ꝛ lege dñi ꝓficiens iuit de virtute in virtutem Et vt supius dictũ est. lxxiiij. annũ etatis agens quieuit in pace. Sed hic dubitant nonulli de numero annoꝝ beati luce: qm̃ Hiero. in ꝓlogo in actibꝫ aplõꝝ aliter dicẽ vicꝫ q̃. lxxxiiij. annos etatis agens in bithinia de seculo noscit̃ emigrasse. Utrũ g̃ q̃ Hiero. ibi dixerit q̃. lxxxiiij. annoꝝ hic q̃. lxxxiiij. spm̃ deo dederit. Ad qð rñdent quidam q̃ Hiero. in ꝓlogo in actus aplõꝝ cũ ꝑutat oẽs annos sue etatis. In ꝓlogo ꝟo in lucã ꝯputat annos sue ꝯuersionis ad fidem catholicã: sed h̃ nõ videt̃ verisimile: qm̃ ante ꝯuersionẽ fuit arte medicus: ꝛ puer. x. annoꝝ nõ põt illaꝫ artẽ scire neq̃ꝫ exercere: q̃ tñ oporteret dicere ſm istos ꝛ ꝓpterea vt inquit Nico. de ly. Alij asserũt ꝛ melius q̃ varietas illa annoꝝ nõ fuit ex obliuione vel ignauia hieronymi. sꝫ potius vicio ꝛ defectu scriptoꝝ. Igit̃ aut. lxxiiij. aut lxxxiiij. annoꝝ erat dũ quieuit in pace. Sepultus autẽ fuit in bithinia. De bithinia refert sic Isið. li. iiij. ethi. Bithinia ex ponti exordio ad ꝑtem solis orientis aduersa tracie iacet: multis antea noibꝫ appellata. Nam ꝑ̃us bebrinia dicta: deinde migdonia: mox a bithino rege bithinia nũcupata. Ipa est ꝛ maior frigia nicomedia vrbs in ea est: vbi hanibal fugiẽs veneni haustu aĩam expirauit. hec Isið. Tꝑe ꝟo ꝯstantini ossa beati luce in ꝯstantinopolim sunt trãslata. deinde vt fertur in italiam deducta: ꝛ padue in ecclesia sancte iustine collocata: brachium ꝟo eius ostendit̃ in sancta maria maiore in vrbe.

¶ Quantũ ꝓfuit ecclesie dei beatus lucas scribendo euangeliũ ad qð induxerũt euꝫ volũtas diuina vtilitas ecclesie ꝛ falsitas hereticoꝝ. Capl̃m. III.

TErcium mysteriũ contẽplandũ a nobis de beato Luca ð꞉ vtilitat꞉: vberrimũ quippe fructũ attulit ecclesie dei nõ solũ ꝑ̃dicatione sua qua mltos populos attraxit ad xp̃m sed etiã euangelij descriptione. De q̃ ista scripsit paulus. ij. Ad Corinth. viij. ca. Cuius laus est in euãgelio ꝑ oẽs ecclias: qð lꝫ aliqui exponant de beato barnaba vt dicit Nico. de ly. q̃ fuit comes ꝑegrinationis apl̃i cuius laus est in euãgelio ab eo ꝑ̃dicato tñ cõiter verbũ illud de sancto Luca alij asserũt intelligendũ: cuius laus ẽ in euangelio ab eo descripto: ad illud ꝟo scribendum tria induxere eum.

¶ Primũ dei voluntas.

¶ Secundũ ecclesie vtilitas.

¶ Terciũ hereticoꝝ falsitas.

¶ Primum fuit voluntas dei ꝛ instigatio spũssancti. Unð Hierony. in ꝓlogo ait. Cũ iam scripta essent euãgelia ꝑ matheũ

quippe in iudea: ꝑ marcū in italia: sancto
instigante spū lucas in achaye ꝑtib⁹ scri/
psit euāgeliū. Vñ em̄ inquit Aug. voluit
dñs duos testes habere de visis. s. mathe
um ꝛ Johem. Et duos de auditis. s. mar
cū ꝛ lucā. Et qm̄ testimoniū qḋ est de vi/
sis firmus ē ꝛ cer ius ꝙ illud qḋ est de au
ditis. ideo duo euāgelia q̄ sunt de visis po
nunt̄ extrema: ꝛ alia duo q̄ sunt de auditꝫ
ponunt̄ media: vt h̄ media tanq̄ infirmi/
ora ab illis extremis q̄ sunt certiora hinc/
inde fulcianṫ ꝛ roborenṫ. Nec ꝓpterea in
ualidū est marci ꝛ luce testimoniū: q꞉ au/
dita nō visa referunt: cū illi a quib⁹ audie/
rūt fuerint q̄ cū xp̄o ꝯuersati fuerant ꝛ ve
ritatis defensores falsa nequaq̄ dicere po
tuissent. Et hoc ē ꝙ lucas ait in ꝓlogo sui
euāgelij. sicut tradiderūt nobis q̄ ab ini/
tio ipsi viderūt ꝛ ministri fuerūt ſmonis.
Credit̄ insup absq̄ dubio ꝙ beatus lucas
de multis a virgine virginū instructus fu
it. Nam ipsa ꝯseruabat oīa ꝯferens in cor
de suo: vt illa postmodū scriptorib⁹ refera
ret. vñ glo. ibidem ait. Oīa q̄ de dño vl̓
a dño facta vel dicta cognouit in memori
am recondebat vt cū tp̄s p̄dicande vl̓ scri
bende incarnationis aduenisset sufficient̄
vniuersa ꝓut essent gesta posset explicare
q̄rentib⁹. Et Bern̄. assignans rōem qua/
re angelus annūciauit beate virgini cōce/
ptū elisabeth inquit. Ideo ꝯceptus elisa/
beth nunciat̄ marie: vt dū nunc saluatoris
nunc p̄cursoris edocet̄ aduentus rex tp̄us
ꝛ ordinē tenēs ipsa postmodū melius scri
ptorib⁹ p̄dicatorib⁹ euāgelij referet verita
tem q̄ plene de oib⁹ a p̄ncipio celitus fuit
instructa mysterijs. Credit̄ igit̄ ꝙ euāgeli
ste eā de multis interrogabant ꝛ ipsa eos
certificabat. Et p̄cipue tenet̄ de btō luca ꝙ
ad eā tanq̄ ad archā testamēti recurrit ꝛ ab
ea didicit m̄lta q̄ ipsi v̓gini soli ꝯstabant.
Sicut mysteria annūciatiōis n̄titatis et
hm̄oi de q̄b⁹ lucas solus tractat. ¶ Scd̄m
qḋ induxit beatū lucā ad scribendū euan/
geliū fuit vtilitas ecclesie Nā licz mathe⁹
ꝛ marcus vera scripsissent tm̄ aliqua d̓ xp̄o
omiserant: q̄x noticia est valde vtilis: imo
necessaria. sicut agnoscere xp̄i ꝯceptionez
natiuitatē cū laudib⁹ ꝛ ingenti lumine ab
angelo annūciatā ꝛ hm̄oi q̄ ꝑ lucā fuerūt
supplela vt sic q̄tuor euāgeliste in describē
do veritatē euāgelij in multis ꝯcordarent
in nullo discordarēt: ꝛ tm̄ singuli aliqua ꝓ/
pria dicerent. ¶ Terciū qḋ induxit beatū
lucā ad scribendū euāgeliū fuit hereticoꝝ
falsitas vt em̄ refert Nico. de ly. Quidaz
pseudo euangeste sub noīe discipuloꝝ xp̄i
vtpote thome ꝛ mathie scripserūt euange
lia inserentes hereses vt sub noīe discipło/
rū xp̄i facilius seducerent simplices quoꝝ
falsitas ex descriptione euāgelij luce depre
hēdit̄ sicut ꝑ alia euāgelia a matheo mar
co ꝛ iohe descripta. Et vt Hiero. asserit in
ꝓlogo in actus apłoꝝ. Postq̄ Lucas in
achaye ꝑtib⁹ euangeliū scribens grecis fi/
delib⁹ incarnationē dñi fideli narrationez
ostendit eundēq̄ ex stirpe dauit descendis
se monstrauit sibi nō īmerito scribendorū
apłoꝝ actuū ptās ꝛ mysteriū dat̄. In ꝓlo/
go ad hoc in epła ad Heb. Hiero. lucam
cōmendat de illius epłe traductiōe. ait em̄
hanc epłam fert̄ apł's ad hebreos ꝯscriptā
hebraica lingua misisse Cuius sensum ꝛ
ordinē retinens lucas euangelista post ex
cessum beati pauli apłi greco ſmone com
posuit. Tandē Hiero. ad paulinū lucam
ita extollit. Actus inq̄t apłoꝝ nudā q̄dem
videret̄ sonare hystoriā ꝛ nascētis ecclesie
infantiā texere. Sed si nouerimus scripto
rē eoꝝ lucā esse medicū: cuius laus est in
euāgelio animaduertimus ꝑiter oīa ver/
ba illius aīe languentis esse medicinā. Et
in ꝓlogo actuū apłoꝝ ita Hiero. sequit̄ lu
cam: ita diuina subsecuta est grā vt nō so
lum corporib⁹: sed etiam aīab⁹ eius ꝓfice/
ret medicina. Salutat ꝰ lucas fideles et
credentes in xp̄m. id est eternā illis oīb⁹
salutem exoptat quos instruit ꝛ monet do
ctrina exemplo ꝛ euāgelio scripto: vt dñm
iesum verbis ꝛ factis ꝯfiteant̄: q̄ a mortuis
resurgens videntib⁹ post discipulis ascen/
dit in celū vbi cū suis angelis sanctꝫ ac be/
atissimo luca viuit ꝛ regnat in secula secu
lorum. Amen.

¶ Sermo. LIIII. de beato laurentio mar
tyre qui ꝓbatus a deo triplici igne inuen/
tus est sine iniquitate.

IGne me examinasti ꝛ
nō ē inuēta ī me iniq̄tas. Scri

bunt hec verba. ps. xvi. Satis superque pia est passio beati laurentij q ab eccl'ia cu grandi veneratione celebrat. Nam inter martyres facit ipm singlare in ieiunio. qz in vigilia eius statuit ieiunandu: in officio adhuc ipm honorat du p octaua de ipso laurentio: sicut z de stephano singulis canonicis horis eis eius memoriam facit: festumque illius solenniter obseruandum ac sanctificandum cunctis fidelibus sub precepta iubet. Propterea in matutinis legit sermo venustissimus beati aug. q ait. Cu oes beatos martyres qs nobis tradidit antiquitas honorificentia digna veneremur: pcipue tn beatu laurentiu martyre debemus tota deuotione suscipere. hec ille. Merito itaque hodierna die huius martyris laudibus e incubendu: vt sic valeant efficacius ad illius reuerentia corda fideliu inflamari. Quapropter de ipo verba facturi de illius examinatioe. z pbatione facta p igne dicemus. na introducit qsi ad eu loquens laurentius gliosus in vbis pmissis themate in qb triplice igne pbatois examiatois sue distinguem9 ondentes q no fuit in illo inueta iniqtas q se totu ardentissime obtulit saluatori nro iesu xpo patiens quecunque dura z seuissima illata sibi supplicia.

¶ Primus ignis dr diuine dilectionis.
¶ Secudus ignis pximalis miserationis
¶ Tercius ignis tyranice psecutionis.

¶ Qualiter beatus laurentius examiatus fuit igne diuini amoris. z de pfectioe diuine dilectionis z magnitudine illius pcepti atque de inductiuis ad amore dei. Ca. I.

Primus ignis in quo examinatus e z pbatus inuentus e absque defectu iniqtatis beatus laurentius dr diuine dilectois. amor em dei ignis est de q dicebat xps Luc. xij. ca. Igne veni mittere in terram: z qd volo nisi vt ardeat. Et de isto mystice dixit de9 Leuit. vi. ca. Ignis in altari meo semp ardebit. hic ignis amor dei intelligit. q iugit ardere dz in altari. i. in aia. q aia alta e: eo q ad imagine z di silitudine creata. Altare q pe. qi alta res interprat. du g ignis diuini amoris in aia e succensus facit tgalia cuncta ptenere z deu summu bonu diligere sup p oia vitaque pnte oi piculo mortis libenter exponere. sic factu legim9 in beato laurentio vt videbit in seqnti b q nec tormta timuit nec morte acerbissima horruit: de q sic inqt Amb. in smoe hui9 diei. fortissimu martyre seuissima psecutoris flama supare no potuit: qz loge ardeti9 fidei radijs mens ei9 accensa feruebat. Sz h loco cu loqmur de dilectione dei tria erut dubia soluenda.

¶ Primu vtru possit aliq creatura deu pfecte z totalr diligere. ¶ Scdm qre pceptu de dilectione dei dr primu z maximum.
¶ Terciu q sunt illa q incitant nos vt diligamus sup oia deu. ¶ Ad pmu dubiu rndet Tho. scda scde. q. xxiiij. q pfectio dilectionis pot dupliciter intelligi. vno mo ex pte diligibilis. alio mo ex pte diligetis. Ex pte diligibilis pfecta e dilectio. cu aliqd diligit qtu diligibile e. deus aut tm diligibilis e qtu e bonus. Bonitas aut ei9 e infinita. vn infinite diligibilis e. nulla aut creatura pot eu diligere infinite cu qlibet virtus creata sit finita. Vn p hunc modum nulla creatura pot deu pfecte z totaliter diligere. Scdo pfectio dilectionis pot psiderari ex pte diligentis: z sic dr esse pfecta qn aliqs sm totum suu posse diligit: qd qdem contingit in dilectione dei tripliciter. Vno mo sic q totum cor hois actualiter semper ferat in deum. z hec est pfectio dilectionis pme q no est possibilis in hac vita in qua impossibile est pter humane conditionis infirmitatem semp actu cogitare de deo et moueri dilectione ad ipm. Secundo ptingit vt ho sm suum posse diligat deum: ita vt omne suum studium deputet ad vacadum deo z rebus diuinis ptermissis alijs nisi quantu necessitas vite psentis requirit: z ista e perfectio dilectionis: que est possibilis in via: no tamen est comunis omnibus: nec omes obligant ad illam. Tercio contingit vt homo sm suum posse diligat deum sic q habitualiter aliquis cor suuz ponat in deo: ita scilicet q nihil cogitet vel velit quod sit diuine dilectioni contrariuz: z hec est perfectio comunis omnibus possibilis ad qua oes tenent. Ex his pcludimus cu scto Bonaue. in. iij. di. xxvij q pfectio charitatis z dilectionis diuine q. in

hac pn̄ti vita ex pte hoim diligentiū deuz
exigit tm̄ vt excludat oēm effectū ɔtrariū
nō aūt oēm affectum extraneū. ¶ Secūdū
dubiū fuit q̄re p̄ceptū de dilectione dei dr̄
p̄mū ꝛ maximū: sicut dixit xp̄s Mat. xxij
ca. Ad qd̄ rn̄demus ꝙ hoc est multiplici
rōne. Prima. qꝛ dilectio dei est vita aīe. vn̄
Deut. iij. ca. dr̄. Elige tibi vitam vt tu vi/
uas ꝛ semen tuū. diligas dn̄m deū tuū. Et
Johes p̄ma Canōica. ca. iij. Qui nō dili/
git manet in morte. ꝛ Apok. iij. ca. dicit̄ de
illo. qui sine dei dilectōe putat se viuere ha
bēs virtutes alias: nomē habes ꝙ viuas
ꝛ mortuꝰ es. Scd̄a ratio ē qꝛ oēs virtutes
absq̄ amore dei sunt impfecte: nec pōt ali/
q̄s sine dei amore simplicit̄ virtuosus tue
ri: ideo apl'us ad Roma xiij. dixit. plenitu
do legis ē dilectio. ꝛ Gregoꝰ in omel'. inq̄t
non habet aliq̄d viriditatis ramus boni
operis si nō mās̄erit in radice charitatis.
Tertia rō est. qꝛ dilectio dei dū ē in corde
rōnalis creature facit eā pmptā fortē ꝛ ex/
peditissimā ad q̄cunq̄ ardua et difficilli/
ma toleranda. ideo Gregoꝰ in omelia ait.
Amor dei nunq̄ est ociosus. opat̄ em̄ ma/
gna si est. Si aūt opa negligit amor nō est
Et Hiero. ad eustochiū ita scribit. Ame/
mus xp̄m ꝛ eius semp q̄ramus amplexus
ꝛ facile videbit̄ om̄e difficile breuiaq̄ pu/
tabimus vniuersa q̄ longa sunt: ꝛ iaculo il
lius vulnerati p horaꝝ momenta dicemꝰ
Heu mihi: qꝛ incolatus meus plongatus
est. Quarta rō est: quia dilectio dei magis
vnit aīam cū deo q̄ q̄libet alia virtus. vn̄
apl's. i. ad Corint̄. vi. ca. dicit. Qui adhe/
ret deo vnus spūs ē cū deo. ꝛ Hugo in lib.
de arra spō. dic̄. Scio aīa mea ꝙ dū alium
diligis in eius silitudinez trāsformaris. et
Aug. sup iohem inq̄t. Talis est vnusq̄sq̄
q̄lis est dilectio sua. si deū diligis deus es.
si hoiem hō. si terram terra. Quinta rō: qꝛ
dilectio dei magis letificat ꝛ delectat aīaz
q̄ q̄cūq̄ ꝟtus. vt inquit apl's ad Roma.
viij. ca. Diligentibꝫ deū oīa coopant̄ in bo
nū: qꝛ in psperitate ꝛ aduersitate semp sūt
in leticia. Jō btūs iacobꝫ de tudecto dice/
bat. Amore diuino amore. amore che non
sey amato amore la tua amicitia e piena
di delicia non cade may in tristicia lo cor
chi te ha assagiato. Terciū dubiū fuit que

sūt illa q̄ nos incitāt vt diligamus deū sup
oīa: lꝫ sint multa tm̄ nos dicamus de q̄nq̄
¶ Primum est scriptura.
¶ Secundum est factura.
¶ Tercium creatura.
¶ Quartū gr̄a. ¶ Quintū amicicia.
¶ Primū est ipsa scriptura. Vn̄ Deut̄. vi.
ca. scribit̄. Audi isrl' dn̄s deus tuus vnus
ē. diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo: ex
tota aīa tua: ꝛ ex tota fortitudine tua. Et
eiusdē. xi. ca. Ama dn̄m deū tuū. ꝛ Mat.
xxij. Marci. xij. ꝛ Lu. x. Diliges dn̄m deū
tuū: ꝛ pximū tuū sic teipm̄. Jn his duobꝫ
p̄ceptis tota lex pendet ꝛ pphe. ¶ Secūdū
qd̄ nos inducit vt diligamꝰ deū est factu/
ra. qꝛ ipse fecit nos. Si em̄ naturalr̄ amat
filius patrē a quo habet ptem corpis sui:
q̄to magis amare debet deuz qui corpus
ꝛ aīam fecit Jdeo sapiens Ecci. vij. ca. ait
Jn tota anima tua dilige eum qui te fecit
Nam si diligenter quis attendat q̄tum
est beneficiū qd̄ illi deus tribuit dū corpus
dedit vtiq̄ dignū amore censebit. Quot
em̄ sunt mēbra in corpe: tot dei bn̄ficia in/
ueniunt̄ ꝛ magna. Et p nimio mēbro plus
debet̄ homo deū q̄ ament eum multi pro
cunctis beneficijs q̄ ab eo receperunt. Si
q̄s em̄ emiserit oculos: q̄tum amaret euz
q̄ sibi restitueret. Et si q̄s meruisset amit/
tere eū: q̄tū diligeret illū q̄ sibi oculū ɔser/
uaret. Non minus ḡ amādus est q̄ cū
ab initio dedit ꝛ datū ɔseruauit cū sepenu
mero vtēdo illo ɔ̄ deū eū amittere meruit
hō. Sic referre possumus de singulis mē/
bris. Et si tantū amandus ē q̄ dedit corpꝰ
q̄nto fortius q̄ dedit aīam. Clamant igit̄
oīa q̄ in hoīe sunt a deo facta. Ama deuz.
Clamāt oculi: ama deū. Clamant aures:
ama deū. Clamat lingua: ama deum. Cla
māt dētes. ama deū. Clamāt manꝰ: ama
deū. clamāt pedes: ama deū. clamat ratio
ama deū. clamat mēoria. ama deū. clamat
intellectꝰ: ama deū. clamat volūtas: ama
deū: qꝛ ab ipso sunt oīa. Ob qd̄ Ber. inq̄t
Valde oīno mihi amādus ē p quē suz vi
uo ꝛ sapio. ¶ Terciū qd̄ nos inducit vt di
ligamus deū ē oīs creatura. ait em̄ de hoc
Aug. lib. x. ɔfes. Celū ꝛ terra ꝛ oīa q̄ in eis
sunt: ecce vndiq̄ mihi dicunt vt te amem
nec cessant dicere oibꝫ vt sint inexcusabiles

Dupliciter dicūt creature nobis vt deum
amem⁹. vno mō ōndēdo eū dignissimum
amore nostro. Bonitas em̄ vniuersitatis
creaturaꝝ ōndit creatorē esse optimū. ꝛ iō
amore dignissi^m^. Alio° dicūt nob vt ame/
mus deū exhibēdo nob tot inumera bñfi/
cia. Nā terra ꝛ fructus ei⁹ aq̄ ꝛ pisces ma/
ris. Aer ꝛ volucres celi. Ignis ꝛ claritas
solis. ꝛ splēdor stellarū ꝛ lune. ꝛ oīa alia q̄
hoī ꝑstant. nō cessant suo modo hoī dicere
Ama deū: ama deū: ama de: qui cūcta ad
vsū tuū ordinauit. Quartū qđ nos induc̄
vt diligam⁹ deū est grā scꝫ nob tributa: cū
ds ꝑ nobis icarnat⁹. xxxiij. ānis cū oi bꝫ con
uersando pati ꝑ nobis voluit famē: sitim:
frig⁹: calorē ꝛ tandē subijt iuguꝫ grauissi/
me crucis in q̄ sanguinē fundēs morte ꝑci
osa gen⁹ hūanū redemit. Nā si puerulum
ipm in ꝑsepio nascentē inspicim⁹: audim⁹
illū dicentē. amor tu⁹ o oīa facit me deū ce
li vestitū carne h̄ vili loco teneri. Si pānis
īuolutū vel vagientē in cuna. aut herodis
irā ꝑegrinādo ī vlnis matrꝭ fugientē mira
mur Vox ꝛ ipe rn̄det. O aīa mea amor
tu⁹ ad hec omia me cōpellit. Si singulos
ei⁹ actus sbtilit̄ meditamur oēs ab amo/
re ardentissimo emanare videm⁹. Quid
plura vincula: sputa: ludibria: verbera: cō
tumelie: derisiones: flagella: corona spinea
crux: claui: spongia: lancea: nōne suo modo
sonū faciūt amoris. O insensibilis rōnal̄
creatura. O mēs ferrea oī adamāte duri/
or. O deniq̄ ingratissima aīa quā nō in/
flāmat nō adurūt xp̄i iesu amoris incēdia
ꝓpter hec oīa Bern̄. in li. de diligēdo deuꝫ
ait. Quid retribuā dn̄o ꝑ oib᷒ q̄ retribuit
mihi. in primo oꝑe me mihi dedit. in scđo
se ꝛ vbi se dedit me mihi reddidit. datus
ergo ꝛ redditus me ꝑ me debeo ꝛ bis dbeo
Quid deo retribuā ꝑ se: naꝫ etiā si me mil
lies repēdere possem quid sū ego ad dn̄m.
Et idē sup Canti. Sup oīa reddit te mi/
hi amabilē bone Jesu calix quem bibisti:
opus redēptōis nostre h̄ amorē nostrū faci
le vendicat. totū sibi. H̄ inq̄ est qđ nostraꝫ
deuotionē ꝛ blādi⁹ allicit ꝛ iustius exigit ꝛ
arti⁹ stringit ꝛ affici vehemēti⁹. Et iteruꝫ
in sermonib᷒ Bern̄. dicit. O duri ꝛ indu/
rati filij Adā q̄s nō emollit tāta benigni/
tas tanta flāma tam ingens ardor amorꝭ
tam vehemēs amator: qui ꝑo vilib᷒ sarci
nulis tam ꝑciosas merces expēdit. Quin
tū q̄ nos incitat ad amorē dei dicit̄ amici
cia. de solo quippe deo certi esse valem⁹. et
si eū diligim⁹ nobis sit fidelis ꝛ ver⁹ ami/
cus. Alij ꝟo amici inueniunt̄ tripliciter in
fideles. Primo q꞉ aliq̄n nō amāt sꝫ ament̄
sed nō sic est de eo qui Prouerb. viij. ca. ait
Ego diligētes me diligo. ꝛ de h̄ xp̄s dixit
Joh. xiiij. ca. Qui diliget me diliget̄ a p̄re
meo. ego diligā eum Secūdo q꞉ mlti sūt
amici tꝑe ꝓsperitatis ꝛ in aduersitate defi
ciūt. ideo sapiens Eccī. vi. ca. ait. est amic⁹
ꝭm tp̄us suū: ꝛ nō ꝑmanebit in temꝑe tri/
bulatōis. Sed sic nō est in deo de q̄ dicit̄ ī
Ps. Juxta est dn̄s his q̄ tribulato sūt cor
de ꝛ q̄uis amicos suos ꝛ eoꝝ vtilitati fla/
gellari sepe ꝑmittat. illo tamē nunq̄ dese/
rit quos in tribulatōe ꝯfortat. Tercio ple
riq̄ amant amicos dum viuūt sed in mor
te inimici efficiunt̄. mortuos expoliātes et
bona eoꝝ pauꝑib᷒ dispēsanda tanq̄ lupi
rapientes. Sed deus spiritū a corꝑe exeū
tem ad se suscepit: illūq̄ delicijs ac diuitijs
eterne vite facit participē. Cōsiderās oīa
supdicta btūs Laurenti⁹ patriā scꝫ Hy/
spaniā ꝛ ꝑentes reliquit. terrena oīa calca
uit spreuitq̄ hereditatē. cum filius fuisset
vt aiunt. nobilissimi ducis atq̄ beatū Si
xtū papā secutus Romā vsq̄ ꝑuenit: ibi a
beato Sixto factus est archidyaconus: q̄
tanto fidei zelo ductus fuit. vt nec cōmia/
tiones nec verbera dura nec ignis incendi
um horreret. Ideo Ambro. in sermone sic
scripsit de illo. ardebat extrinsecus martyr
Laurentius tyranni seuiētis incendijs sꝫ
maior illū extrinsecus christi amoris flā/
ma torrebat.

¶ Qualiter btūs Laurētius ꝓbat⁹ fuit ig
ne ꝓximalis miseratōis. ꝛ an possit elemo
syna dari absq̄ charitate. ꝛ si fieri pōt đ il
licite acquisitis. ꝛ quō pōt causare spūalē
effectum. Capitulū. II:

Secūdus ignis quo ex
aminatus est ꝛ ꝓbatus inuēt⁹
absq̄ crimine btūs Laurenti⁹
dicit̄ ꝓximalis miseratōnis. nā
ad ꝓximos misericors fuit. q̄b᷒ thesauros
ecclīe dispēsauit. nam vt recitat̄ in legēda

Tempore bti Sixti Philippus impator:
z fili⁹ suus noie philippus fidē xpi recepe/
rāt. z eccl'iaz sublimare plimū intēdebant
Regnauit aūt iste philipp⁹ anno. M. ab
vrbe cōdita. vt millesim⁹ Rome ann⁹ xpo
poti⁹ ꝙ idolis dicerer: q ann⁹ millesim⁹ fu
it a romanis cū ingēti ludoꝝ z spectacl'o/
rū apparatu celebratus. Erat aūt cuz phi
lippo impatore miles qdam noie Decius
quē misit in galliā vt eā rebellantē impio
romano subiugaret. Qui pgens cū exerci
tu psp ere cūcta gessit. victorq ad vrbē re/
dibat audiēs impator ei⁹ aduentū hono/
rare eū volens eidē a roma vsq Veronā
obui⁹iuit nec videri debet cuiq durū h qd
dicit de verona. qi vellet eā nouā fore ciui
catē. qm vt in cronica Richobaldi scribit
tpe Tarquinij prisci qnti regis romanoꝝ
cōdite fuerūt in italie a gallic vrbes. s. me
diolanū brixia verona vincentia. Decius
igit ambitōe impij papilionē impatoris la
tenter introiuit z dormiētem dnm iugula
uit. attraxit aūt exercitū z illos q cū impa
tore venerāt pce precioz muneribꝫ: atq cū
eis ad vrbē gradu cito pperauit. audiēs h
Philipp⁹ iunior vehemēter extimuit z to/
tū thesaurū patris z suū btō Sixto z sctō
Laurētio cōmēdauit vt si ipz a Decio int
fici ptingeret thesaurū ipm eccl'ijs z pau/
peribꝫ erogarēt: nec te moueat ꝙ thesauri
qs Laurētius dispēsauit: nō dicunt the/
sauri impatoris sz eccl'ie: qz potuit eē ꝙ cū
ipis thesauris philippi aliquē etiā thesau
rū eccl'ie dispēsauit. vel forte ido dicuntur
thesauri ecclesie qz philippus eos relique
rat eccl'ijs dispēsandos. Senatus g obuiā
decio pcessit z ipm in imperiū pfirmauit.
ne vo pditorie sed zelo idolatrie dnm suū
occidisse videret xpianos cepit crudelissi/
me psequi adeo vt multi martyrio corona
rent inter quos etiā philippus iunior anu
meratus fuit. post h oblatus ē Decio btūs
Sixtus tanq qui xpm coleret z impato/
ris thesauros hret: tūc Decius in carcere
recipi ipm iussit donec p illata tormenta z
thesauros pderet z xpm negaret. btūs aūt
Laurētius ipm psequens: post eū clama
mabat. q pgrederis sine filio pater: q sacer
dos sctē sine mistro pperas. Tu nunq si/
ne ministro sacrificiū offerre consueueras.

Quid in me displicuit paternitati tue. nū
quid degenerē me pbasti expire certe vtrū
idoneū ministrū elegeris cui cōmisisti dnī
ci sanguinis dispensationē. Cui btūs Si
xtus dixit. nō ego te desero fili neq te dere
linquo. sz maiora tibi debent p fide xpi cer
tamina. nos qi senes leuioris pugne cursū
recipim⁹. te aūt qsi iuuenē manet gl'iosior
de tyranno triumphus. post triduū me se/
queris sacerdotē leuita. deditq ei oēs the
sauros pcipiēs vt eccl'ijs z paupibꝫ eroga
ret. Qui xpianos diligenter die ac nocte q
siuit z vnicuiq put opus fuerat ministra
uit omesq paupibꝫ dispēsauit. ideo eccl'ia
cantat de eo id. Ps. qd ponit. ij. ad Coꝛ.
viij. ca. Dispsit dedit paupibꝫ: iusticia ei⁹
manet in seculū seculi. Que verba pōderā
da sūt dispsit em dicit: quia plibus pdiui/
sit z nō vni: dispsit z nō auare retinuit. de/
dit z nō vēdidit. dedit libere sine spe mer/
cedis lucri aut cōmodi aut obsequij tēpo/
ralis. dedit nō dandū post mortē dereliqt
paupibus scz xpi nō gentibꝫ nō diuitibus
ideo iusticia ei⁹ manet in seculuz seculi. qz
merces iusticie ei⁹ ē eterna: vt exponit Ni
colaus de ly. Sed qz h loco elemosyna be
ati Laurētij tam sublimiter magnificat
libet tria de ipa dubia disputare.

¶ Primum vtrum elemosynam dare sit
actus charitatis.

¶ Secundū vtrū elemosyna fieri possit de
illicite acquisitis.

¶ Terciuz vtrum elemosyna corpalis ha
beat spiritualē effectum.

¶ Ad primū dubiū posset quis dicere argu
endo. Q' actus charitatis non pōt esse si
ne charitate. sz largitio elemosynaꝝ pt eē
sine charitate. igit nō erit actus charitatis
nā pmead Coꝛ. xiij. c. apl's dixit. Si di/
stribuero in cibos paupeꝝ oēs facultates
meas charitatē aūt nō habuero nihil mi/
hi pdest. Ad h rndet Tho. scda scde. q. xx
xij. Qd aliqd dicit esse actus vtutis dupli
citer. vno mō materialr sicut act⁹ iusticie ē
facere iusta. z talis act⁹ pōt esse sine vtute
nā mlti non hntes habituz iusticie opant
iusta. vel ex naturali rōne: vel ex timore vl
ex spe aliquid adipiscēdi. Alio° dicit ali/
quid esse actus vtutis formalr sicut actus
iusticie est actio iusta eo modo q iustus fa

dt scz ꝓmpte et delectabilr. Et hoc modo
actus ꝟtutis nõ est sine ꝟtute. ſm hoc er/
go dare elemosynã materialr pt esse sine
charitate. dare ꝟo elemosynã formaliter. i.
ꝓpter deũ delectabiliter ⁊ prompte ⁊ omĩ
eo modo quo delectet: nõ est sine charitate
elemosyna q̃ dẽ est opus quo dat aliq̃d in
digenti ex cõpassiõe ꝓpter deũ. ¶ Secun/
dũ dubiũ fuit vtrũ elemosyna fieri possit d
illicite acquisitis. Ad hoc r̃ndet Tho. vbi
sup̃. q aliq̃d pt dici tripliciter illicite acqui
situ. Uno° illud qd illicite ab alio accipit
⁊ debet ei. nec põt ab eo q̃ accipit retineri:
sicut cõtingit in rapina furto ⁊ vsuris ⁊ de
talibus cũ hõ teneat ad restitutõnẽ elẏna
fieri nõ põt Secundo modo est aliquid il
licite acquisitũ. q2 ille q̃ acquisiuit retinere
nõ põt: nec tñ debet ei a q̊ acquisiuit scz q2
ↄtra iusticiã accepit ⁊ alter ↄtra iusticiã
dedit. Sic ↄtingit in symonia in q̃ dans ⁊
accipiẽs ↄtra iusticiã legis diuĩe agit. vnd
nõ debet fieri restitutio ei qui dedit. Sed
debet in elemosynas erogari. ⁊ eadẽ ratio
est in similibus in q̃bꝫ scz datio ⁊ acceptio
est ↄtra legẽ. ¶ Tercio modo est aliquid
illicite acquisitũ non quidẽ q2 ipa acquisi
tio sit illicita. sꝫ q2 id ex q̊ acquirit est illici/
tũ. Sicut ptꝫ de eo q mlier acquirit p me
retriciũ ⁊ h̊ ꝓprie vocat turpe lucrũ. Quia
eñ mulier que meretriciũ exercet turpiter
agit ⁊ ↄtra legẽ dei. Sed in eo q accipit
non iniuste agit nec cõtra legẽ vnde licite
retineri potest ⁊ de eo elemosyna fieri: non
tamẽ fit de tali lucro oblatio ad altare. iu/
xta illud Deutro. xxiij. ca. Nõ offers mer/
cedẽ ꝓstibuli in domũ dei tui: tum ꝓpt scã
dalũ. tũ ꝓpter sacroꝝ reuerentiam ¶ Ter/
ciũ dubiũ fuit vtrum elemosyna corpalis
habeat spiritualẽ effectũ. ⁊ arguit q non
Nã effectus nõ ẽ potior sua causa. sꝫ bona
spũalia sũt potiora corpalibꝫ. nõ g̊ elemosi
na corpalis hꝫ spũalẽ effectũ. Scdo mul/
tiplicata causa mltiplicat effect9. Si g̊ ele
mosyna corpalis causaret spũalẽ effectũ
sequeret q maior elemosyna mag̃ spũalr
pficeret. Qd est ↄtra id qd saluator dixit
Luc. xxi. ca. de vidua ponẽte duo era ĩ ga
zophilaciũ. Respondet Tho. vbi supra: q
elemosyna corpalis potest tripliciter cõsi/
derari. Uno modo ſm suam substantiam
⁊ ſm hoc non habet nisi corporalem effe/
ctum inquantũ scz supplet corporales de/
fectus proximorum. Alio modo potest cõ
siderari ex parte cause eius inquantũ scilꝫ
aliquis elemosynam dat ꝓpter dilectionẽ
dei ⁊ proximi. Et quantum ad hoc affert
fructum spiritualem: vnde sapiens Eccĩ.
xix. ca. ait. Elemosyna viri gratiam homi
nis quasi pupillã conseruabit. Tercio pt
considerari ex parte illius cui datur. et sic
habet spiritualem effectum inq̃ntum scili/
cet proximus cui per corporalem elemosy
nam subuenit mouetur ad orandum pro
benefactore. Ad primũ itaq argumentũ
dicendum q ratio illa pcedit de corporali
elemosyna ſm substantiam. Ad secundũ
ꝟo dicitur q vidua que minus dedit ſm
quantitatem plus dedit ſm suam propor
tionem. ex quo pensatur in ipsa maior cha
ritatis affectus: ex qua charitate elemosy
na corporalis spiritualem efficatiam ha/
bet. Igitur beatus Laurẽtius ex hoc ma
xime cõmẽdatur quia totus charitate suc
census thesauros pauperibus dispensauit
nec obstat quia sui non erant quos si volu
isset potuisset pro se retinere. cum etiam si
emper illos possedisset, adhuc distribuis/
et pauperibus ꝓpter diuinũ amorẽ.

ſ

¶ Qualiter beatus Laurẽtius examina
tus est igne tyrãnice psecutõis de grã con
stantia ⁊ gl'ia bti laurẽtij. Ca. III.

TErcius ignis quo exa/
minatus est btũs Laurẽtius et
nõ est inuẽta in illo iniq̃tas im
paciẽtie: dicit tyrãnice psecutio
nis: nã Decius psecut9 est eũ vsq ad mor/
tẽ: quã ipe letanter p xpo suscepit. de hac
tñ illi9 psecutõe ↄsiderare debem9 tria.
¶ Primo gratiam.
¶ Secundo constantiam.
¶ Tercio gloriam.
¶ Primo consideremus gratiã quã ds cõ
tulit btõ Laurentio in miraculis faciẽdis
⁊ ↄuertẽdis gẽtilibꝫ. veniẽs nãq ad domũ
cuiusdã vidue q̃ mltos xpianos in domo
sua abscõderat: quã lõg9 dolor capitis deti
nebat: ĩposita manu sup caput ei9 eã a do

lore capitis liberauit ꝛ pauperū pedes la/
uans om̄ibus elemosynā dedit. Eadē no/
cte in domo cuiusdā xp̄iani veniens quē/
dam cecū ibi repperit ꝛ facto signo crucis
eū illuiauit. vn̄ ecclesia cantat de eo Lau/
rentius bonū opus opatus ē. qui ꝑ signuꝫ
crucis cecos illuminauit. Cuꝫ aūt beatus
Sixtus decio nollet ꝯsentire nec idolis i/
molare ip̄m decollari p̄cepit. accurrēs aūt
beatus Laurētius post ip̄m exclamabat
noli me derelinquere pr̄ sancte. qꝛ thesau/
ros tuos iam expēdi: quos tradidisti mi/
hi. Tūc milites audientes thesauros lau
rentiū tenuerūt. ꝛ Perthemio tribuno tra
diderūt. Ipse aūt Decio eum presentauit
Qui tradidit euꝫ Valeriano prefecto vt
aut thesauros ꝓdat ꝛ sacrificet idolis. aut
diuersis eū interire faciat supplicijs et tor/
mentis. Valerianus aūt cuidam vicario
noie Hypolito in custodiā eum tradidit
quē ille cū multis alijs in carcere reclusit
Erat aūt ibi in custodia quidam gentilis
nomine Lucillus q̄ plorando lumen ocu/
loꝝ amiserat. Cui beatus Laurentius lu
men se restaurare ꝓmisit. si in xp̄m crede/
ret ꝛ baptismuꝫ susciperet. ac ille se bapti/
zare instantiꝰ postulauit. Accipiens ergo
Laurentius aquā dixit ei. om̄ia in cōfessi/
one mūdanť. Cūqꝫ illū de articulis fidei
interrogasset diligenter. Et ille oīa se cred
re ꝯfessus fuisset. aquā suꝑ eius caput effu
dit ꝛ ip̄m in christi noīe baptizauit. Sta/
timqꝫ qui cecus fuerat lumē recepit Qua
ꝓpter multi ad eū ceci veniebant: ꝛ ab eo
illuminati redibant. Interrogatus ab hy
polito de thesauris: ita respōdit ꝙ ip̄m ad
fidē ꝯuertit ꝛ cū omni familia baptizauit
Secundo ꝯsideremus beati Laurētij cō
stantiaꝫ quā habuit in tormētis. post om
nia quidē supradicta mādauit Valeria/
nus ad Hypolitū vt Laurentiū presenta
ret. cui Laurentiꝰ ait. ambulemus pariť:
quia mihi ꝛ tibi gloria preparať. ad tribu
nal igiť ambo veniūt ꝛ fit iterū inquisitio
de thesauris. Laurentius autē triduo in/
ducias petijt. quas Valerianus eidē sub
Hypoliti pollicitatōne cōcessit. in hoc tri/
duo Laurētius paupes claudos cecos et
alios collegit: ꝛ eos i palatio salustiano co
ram Decio presentauit dicēs. Ecce isti sūt
thesauri eterni qui nunqꝫ minuunť sꝫ cre
scunt. qui in singulis dispgunť ꝛ oibus in
ueniunť. hoꝝ em̄ manꝰ thesauros in celuꝫ
deportauerūt. Valerianus p̄sente Decio
dixit. Quid variaris ꝑ multa iā nūc sacri
fica ꝛ magicam artē depone. Cui Laurē/
tius Quis debet adorari qui factus ē an
qui fecit. Iratus Decius iussit eū scorpio/
nibus cedi. et om̄e genꝰ tormentoꝝ an̄ ip̄m
afferri. quē cum sacrificare iuberet vt hec
tormenta euaderet. respondit infelix. has
epulas sꝑ optaui. Tūc iubente Decio nu
dus fustibus cediť ꝛ ardētes lamine ad la
tera apponunť. Dixitqꝫ Laurentius. Do
mine Jesu christe deus de deo miserere mi
hi seruo tuo. qꝛ accusatus nō negaui. inter
rogatus te dn̄m ꝯfessus sū. Dixit ei Deci/
us. scio ꝙ ꝑ artē magicā tormēta deludis:
me tamē deludere nō valebis. Jussitqꝫ eū
plūbatis durissime cedi: Laurētiꝰ aūt ora
uit dicens. Dn̄e iesu xp̄e accipe spiritū me
um: tunc audiēte Decio vox insonuit. Ad
huc mlťa certamina tibi debenť Tūc De
cius furore repletꝰ dixit. viri romani audi
stis demones istū sacrilegū ꝯsolātes: q̄ nc
deos colit nec tormēta metuit nec iratos
p̄ncipes expauescit. Jussitqꝫ iteꝝ eū scorpi
onibus cedi. Subridēs aūt Laurentius
gratias egit. ꝛ ꝓ astātibꝫ exorauit. eadē ho
ra Romanus in xp̄m credidit. Reclusus
post hec iterū Laurentius in custodia hy/
politi: nocte sequēti Laurentiꝰ ad Deciuꝫ
adduciť. cui Deciꝰ. aut inq̄t dijs sacrifica
bis aut nox ista in te cū supplicijs expēdeť
Cui laurētiꝰ mea nox obscurū nō habet. sꝫ
oīa in luce clarescunt. Dixitqꝫ decius. affe
rať lectus ferreꝰ vt requiescat in eo cōtumax
Laurētiꝰ. ministri ḡ eū exuētes suꝑ craticu
lā ferreaꝫ extēdūt. ꝛ prunis suppositis euꝫ
cū furcis ferreis cōpresserūt. Dixitqꝫ Lau
rentius Valeriano. disce miser. qꝛ carbo/
nes tui mihi refrigeriū. tibi aūt eternū sup
pliciū p̄stant: qꝛ ipe dn̄s nouit ꝙ accusatus
nō negaui eū. interrogatꝰ xp̄m ꝯfessus suꝫ
assatꝰ gr̄as ago. dixitqꝫ hilari vultu ad de
ciū. Ecce miser assasti vnā partē gyra ali/
aꝫ ꝛ manduca. deinde subdidit gr̄as ago
tibi dn̄e: qꝛ ianuas tuas ingredi merui: ꝛ
sic spiritū emisit. Confusus Decius cum
Valeriano ambulauit i palatiū tiberij re/

licto corpe sup ignē. Qđ hypolitus mane rapuit ⁊ cū Justino pſbro in agro verano ꝯditū aromatibꝫ sepeliuit. ¶ Tercio cōsiđ remus gloriā quā assecutus est beatꝰ Laurentiꝰ pꝰ susceptū martyriū ⁊ ille que in celis est ⁊ nobis est imꝑscrutabilis obmissa tm̄ ad eā dirigamus mentē quā tribuit illi deus in sua ecclia militante fecit quidē deus sanctū suū martyrē in multis miraculis choruscare: de q̇bus ꝓ deuotōne nr̄a aliq̄ pauca narremus. Refert Gregꝰ. turonensis. ꝙ dū quidā sacerdos quandā ecclesiā scti Laurentij repararet ⁊ trabes quedā nimiū breuis esset. rogauit beatū Laurentiū vt qui pauꝑes fouerat sue inopie sꝰuenirit. Que subito sic excreuit vt ꝑs non modica abundaret. Quā partē sacerdos minutatim incidit. ⁊ mltas inde infirmitates sanabat. Quidā insuꝑ presbyter nomine Santulus bti Laurentij eccliam a longobardis incensaꝫ reparare volēs artifices multos ꝯduxit. Quadam aūt vice dū quid eis apponeret nō haberet p̄missa orōne respexit in clibanū ⁊ ibidē candidissimū panē īuenit. Sed cū vix ad vnꝰ p̄ndij esuꝫ tribꝫ ꝑsonis sufficere videref Laurentiꝰ artifices suos nolēs deficere sic p̄dictū panē mltiplicari fecit ꝙ in alimentuꝫ decē dierū oꝑarijs cūctis suffecit Sunt et alia huiꝰ sancti miracula que causa breuitatis omittimꝰ. igif deuotōe qua possumꝰ beatū Laurentiū deprecemur vt sua intercessione nos dignos efficiat q̄ mediāte peruenire valeamus ad illā gloriā sempiternā in qua ip̄e letaf cuꝫ dn̄o Jesu xp̄o. Cui sit honor ⁊ gloria in scla scloꝝ Amen.

¶ Sermo. LV. de sancto Augustino p̄clarissimo lūie ecclesie sancte dei.

CRistus purgauit peccata ipius ⁊ exaltauit ineternū cornu eiꝰ. Sapientis sūt verba ista originalr Eccī. xlvij. ca Ex om̄i ꝑte resonāt laudes eximie Augustini doctoris prestātissimi. Tanta ex verbo illarū copia est vt nō nisi lōgissimis orōnibus explicari queant. verūtamē ne in solēnitate ipius ab eius deuotōne mēs nostra ieiunet aliq̄ de ipso p̄e celebratissimo breuiter disseremus. Gaudēt quippe breuitate moderni. vt notaf. ff. ꝙ metus cau. l. i. C. đ appellatōibꝫ. l. ampliorē. §. i refutatorijs Colligemusq; aliq̄ ex mltis q̄ scti Augustini ⁊ merita ⁊ glorā exprimūt verba sapientis in themate in q̇bus tria mysteria de beato Augustino distinguemus.

¶ Primū dicif conuersionis.

¶ Secundū cōmendatōnis.

¶ Tercium magnificatōnis.

¶ De cōuersione beati Augustini ⁊ đ his que induxerūt eū ad heresim ⁊ de erroribꝫ manicheorum. Ca. I.

PRimū mysteriū declarandū de beato Augustino dicif ꝯuersionis de quo dicif. xp̄s purgauit peccata ipius. hoc vtiq; factū fuit. dū relicta vanitate phoꝝ. abiectaq; impijssima heresi manicheoruꝫ in christum ꝑfecte credidit ⁊ sacrū baptisma suscepit ad quod plenius intelligendum tria in hac ꝑte dubia ꝓponemus.

¶ Primū que fuerint cause Augustinum ad heresim manicheoꝝ inducentes.

¶ Secundū qui sunt manicheoꝝ errores principales ⁊ detestandi.

¶ Terciū que fuerūt media ad pniam et ꝯuersionē Augustini cooꝑantia.

¶ Ad primuꝫ dubiū respondemus ꝙ fuerint tres cause p̄cipue que induxerūt Augustinū in errores manicheoꝝ. Prima dicif intellectus existimatio. Secunda affectus inordinatio. Tercia cordis obduratio. ¶ Prima causa fuit existimatio intellectus. habuit nanq; ex dono nature tantaꝫ ingenij sublimitatē tantūq; intellectus acumē vt videaf q̇dāmodo impossibile qđ ipse de se in veritate fatef. Ait em̄ sic in li. ꝯfessionū: Om̄es libros artiuꝫ q̄s liberales vocant tunc nequissimus cupiditatuꝫ iniquarū seruus ꝑ mep̄m legi ⁊ intellexi quoscunq; legere potuit. Quicquid em̄ ē de arte differendi ⁊ loquendi. Quicq̇d de dimensionibus figurarū ⁊ de musicis ⁊ đ numeris sine magna difficultate nllo hominū tradente intellexi. Scis tu domine deus meus ꝙ celeritas intelligendi ⁊ discēdi acumen donū tuum est: sed non inde sacrificabam tibi. hoc ideo sic concludit qm̄ non se humiliabat deo neq; scripturis sanctis prebere volebat assensū. Et vt Bern̄.

Aug Cass. asserit. Supbo loco veritas non
videt. Et sup illud Hieremie. xlix. arrogā
tia tua ⁊ supbia cordis tui decepit te. Glo.
sit. oīs hereticus arrogans q: supbia fa
cit hereticū nō ignorātia. Greg⁹. insup dic
Tanto a dei luce supbi longe sunt quāto
apud se hūiles nō sūt. Ad hanc itaq; demē
tiā supbi deueniūt vt intellectū eoꝝ mini/
me limitatū arbitrent credūtq; illuz ꝓpria
vi attingere posse oīa intelligibilia. Sic
⁊ August. putabat se absq; deo suo intelle
ctu oia penetrare. ob qđ sinebat eum deus
ruere in tenebras erroꝝ. vñ in lib. ꝯfess. lo/
quēs ad deū dicit. tumore meo sperabar a
te ⁊ nimis inflata facies claudebat oc'los
meos. Et iterū in eodē lib. instituit aiuz i/
tendere in scripturis sacris: sed visa est mi
hi scriptura indigna quā tuliane dignita/
te compararem. Tumor em̄ mentis fugie/
bat modū ei⁹. Illa aūt erat q̄ cresceret cuz
paruulis. sz ego dedignabar eē paruulus
⁊ tumidus fastu grandis mihi videbar.
¶ Secunda causa que induxit augustinū
in errores fuit affectus iordinatio. inclina
uerat q̄ppe affectū suuz inordinate ad ista
tpalia bona ad diuitias ad gloriā vanaz ⁊
sillia. Nam de chartagine romā ⁊ de roma
mediolanū perexit. vt rhetoricā venderet il
lam scz legendo ⁊ sue cupiditati ⁊ glie satꝫ
faceret. vnde ipē ait in lib. ꝯfessio. Docebā
artē rhetoricā ⁊ victoriosaz loquacitatem
victus cupiditate videbā. Et iterū in eo/
dē lib. Exalabant nebule de limosa cōcu/
piscentia carnis ⁊ scatebra pubertatꝫ ⁊ ob
nubilabāt cor meū vt nō discernerent sereni
tas dulcedinis a caligine libidinis. Mul/
ti em̄ tanto ardore ad hec tpalia inflāmāt
vt oino ceci facti in varios labant errores
hij licet interdū christianos suo ore se fore
dicant. tamē in corde nil credūt de vita fu
tura. nec penas timēt. neq; desiderant glo
riā sempiternā. ¶ Tercia causa que indu/
xit augusti. in errores dicit cordis obdura
tio: vocatus nanq; a deo multocies ⁊ tact⁹
gra illi⁹ nolebat apire cor suū. imo claude
bat illud. vñ in lib. ꝯfess. dicebat. Vocasti
me ⁊ nō erat qui respōderet tibi dicēti mi/
hi. Surge q̄ dormis ⁊ exurge a mortuis.
ligat⁹ em̄ erā nō alieno ferro sz mea ferrea
volūtate. Volutabat g̃ Aug⁹. in pditissi/
mis erroribꝫ manicheoꝝ necnō ⁊ aliorum
Naz ad has nugas adductus est vt arbo
rem fici plorare diceret: cū ab ea ficus vel fo
liū tolleret. ¶ Secundū dubiū fuit: q̄ sūt ma
nicheoꝝ errores pncipales ⁊ detestādi: et
ad h̄ dicim⁹ q̄ sunt tres.
¶ Prim⁹ est ꝯtra principij vnitatē.
¶ Scđs ꝯ incarnatōis xp̄i veritatē.
¶ Terci⁹ ꝯ legis antique veritatē.
¶ Primus error manicheoꝝ est ꝯ pncipij
vnitatē. nā vt dr in. ca. i. de sūma trini. ⁊ fi/
de catho^ca^ vnū vniuersoꝝ pncipiū. Quod
Aristo. ⁊ phi. viij. Phisicoꝝ. vnū mouens
⁊ in lib. de causis vnā primā causā. ⁊ in. xij
methaphisice. vnū pncipē appellat. Sz au
gusti. cōscribit in lib. de natura boni. ma/
nichei duo pncipia ponūt vnū mali aliud
boni vnus ſm eos pnceps lucis est Cui⁹
habitatio regio lucis sup ista visibilia. Al
ter est pnceps tenebrarū ex aduerso: cuius
habitatio ē regio tenebrarū. ⁊ vterq; prin
ceps habet ppl'm suū ⁊ a principio tenebra
rū dicunt esse corruptibilia ⁊ mutabilia.
Iste error valde ꝯtumeliosus est. ⁊ creato
ri ⁊ creaturis. Creatori q̄ppe q: magnā p/
tem sui regni ⁊ glie sue aufert ei dñm crea/
turarū visibiliū alteri tribuit. Creaturꝫ etiā
az cōtumeliosus ē. q̄s retrahit a dño tā ho
norabili ⁊ subdit eas tā vili seruituti. vt est
seruitus dyaboli. Sed vt appareat huius
erroris falsitas subdem⁹ autoritates ⁊ rō
nes quibus innitit vt sic debilitas eius fa
cilius corruat. Arguūt ergo primo mani/
chei quia Math. vi. ca. dixit xp̄s. Nemo
potest duobus dñis seruire. vocans dya/
bolum dñm eo q̄ ipse sit dñs mundi. vt ip
si aiūt. ergo ipē est deus vel creator ipius.
Sed argumentū nō concludit. cuz reges
gentiū dominent. Luc. xxij. sed tamē non
sunt dij vel creatores. Secundo arguunt
quia Math. vij. c. scribit. Non potest ar/
bor bona fructus malos facere. Ex quo in
ferūt. ergo mala nō possunt esse ab eodem
principio a quo sunt bona. Ergo sunt duo
principia vnū bonoꝝ aliud maloꝝ. Qui/
bus respondemus q̄ licet arbor bona non
faciat malū fructum tamen nihil phibet
fructū quē arbor bona produxit posse pu/
trefieri et corrumpi. ⁊ nemo adeo fatuus ē
vt cū videt diuersa pira in archa vel i mē/

sa. quoꝝ alia putrida sunt: alia sana ꝙ ꝓ/
pter hoc non credit ea non posse esse ex ea
dem arbore. nec aliquis credat duas mu/
lieres nō posse habere vnā matrē. eo ꝙ vna
virgo alia corrupta. Sic nihil ꝓhibet dya
bolum esse bonū creatōne ⁊ factum a deo:
malū ꝓ sua voluntate. ¶ Tercio arguūt
manichei qa Ioh. viij. c. scribit᷑. vos ex pa
tre dyabolo estis. ergo dyabolus ē creator
illoꝝ: quibus verba illa sic dicta sunt. Re/
spondet᷑ ꝙ nō sequit᷑. nā pater dr̄ aliquis al
terius. vel qꝛ ab eo hȝ substantiā. vel quia
ab eo habet mores suscipiēdi ei⁹ doctrinā
vel imitādo vitam. h̄ scđo modo dyabol⁹
erat pater phariseoꝝ. Quarto arguūt Io
hānis. xiiij. xp̄s dixit de dyabolo. venit em̄
ꝑnceps mūdi hui⁹ ⁊ in me nō habet quic
ꝙ: dyabolus ꝑnceps mūdi vocat᷑. g̃ mun/
dus est ab eo. rn̄det᷑ ꝙ nō om̄es ꝑncipes sūt
dij vel creatores. ꝓterea ipē princeps erat
vsurpatōne. vn̄ iudicio a mūdo erat eijciē/
dus. fm illud Ioh. xij. Nūc iudiciū ē mū/
di. nunc ꝑnceps mūdi hui⁹ eijcietur foras.
¶ Quinto arguūt qꝛ Ioh. xviij. dixit xp̄s.
Regnū meū nō est de h̄ mūdo. g̃ xp̄s nō est
rex hui⁹ mūdi: ergo mund⁹ ē regnū dyabo
li. Rn̄det᷑ ꝙ regnū xp̄i fideles vocant᷑. qui
nō sūt de h̄ mūdo. qꝛ nō sūt dediti munda
nis sūt tn̄ in mūdo sed q̄i exulātes ⁊ et̄nuȝ
dei desiderātes. ¶ Sexto arguūt. qꝛ ap̄ls
ij. ad Choꝛ. iiij. c. ait. Deus hui⁹ seculi ex/
cecauit mētes infideliū. dyabolus g̃ ds̄ hu
ius scl̄i este Rn̄det᷑ ꝙ dyabolus nūcupatōe
deus est vel dn̄s ⁊ nō fm veritatē. Nam ⁊
venter ds̄ vocat᷑ ad Philipp. iij. ca. quoꝛuȝ
deus venter ē. tamē venter non est creator
ostendendum est igit᷑ manicheis ꝙ om̄ia
sunt creata ab ipso deo visibilia ⁊ inuisibi
lia. Scribit᷑ nanqȝ Math. vi. ca. Respici
te volatilia celi ⁊c̄. Et subdit᷑ pater vester
celestis pascit illa. ergo cibus corruptibilis
quo aues pascuntur a patre celesti est. Et
Math. v. ca. dicit᷑ de pane celesti. pluit su
per iustos ⁊ iniustos. ergo pluuia est a deo
Et Math. viij. ca. scribitur de christo ꝙ
venti ⁊ mare tanqȝ dn̄o obediebant ei. et
Ioh. i. ca. Omnia per ipsum facta sunt. ⁊
iterum ibi. In propria venit ⁊ sui eum nō
receperunt. Sed non erant per gratiam.
qui cum essent mali. ergo sui erant per cre/
ationem. Item mutauit aquam in vinū
corruptibile. Iohannis. ij. ca. ergo ⁊ corru
ptibilia sunt ab ipso. Et apostolus ad Ro
ma. ij. ca. ait. ex ipso ⁊ per ipsum ⁊ in ipso sūt
omnia. Et prime ad Choꝛ. x. ca. Ex deo
omnia. ⁊ ad Eph. ij. ca. ipsius factura su/
mus. ⁊ eiusdem. iij. ca. In deo qui creauit
omnia. et ad Collocen. ij. ca. In ipso con/
dita sunt vniuersa que sunt in celo ⁊ in ter
ra visibilia ⁊ inuisibilia ⁊ ad Hebre. i. ca.
Initio tu domine terram fundasti: et ope/
ra manuū tuarum sunt celi. ⁊ Actu. iij. ca.
dicitur. Tu fecisti celum et terram. et eius
dem. xvij. ca. deus qui fecit munduȝ ⁊ om/
nia que in eo sunt. ⁊ Apoca. x. ca. Iurauit
per viuentē in secula seculoꝝ qui creauit ce
lum ⁊ terraȝ mare et omnia que in eis sūt
mouent᷑ itaqȝ manichei absqȝ vlla rōne do
centes multas fatuitates. ¶ Secūdus er/
ror manicheoꝝ est contra incarnatōis cri
sti veritatem. dicunt em̄ christū non habu
isse verā humanam naturam. Sed cōtra
istos est scriptura sacra. que chrystū affir/
mat deum ⁊ hominē: hominē ꝓ ꝑfectuȝ
ex anima rōnali ⁊ humana carne subsistē/
tem. atqȝ verū redemptorē mūdi affirmat
q̇ nos redemit ꝑcioso sanguine suo ¶ Ter
cius error manicheoꝝ est contra legis an/
tique bonitatem. dicūt em̄ patres veteris
testamenti fuisse damnatos. qꝛ legunt᷑ ali
quando peccasse. Sed sil'r dicenduȝ foret
de petro ⁊ paulo qui aliqn̄ peccauerūt. qđ
ipi negant. Sed nos ꝓbamus testimonijs
noui testamenti qđ ipi recipiūt antiquos
patres bonos fuisse atqȝ saluatos. nam le/
git᷑ Math. viij. ca. Multi ab oriente et
occidente veniēt ⁊ recumbent cum abraaȝ
ysaac ⁊ iacob in regno celorum. ergo abra
am ysaac ⁊ Iacob sunt in regno celorum'
Item Math. vij. cap̄. In trāsfiguratione
domini apparuerunt Moyses ⁊ Helias
cum eo loquentes. si damnati fuissent in
transfiguratione illa non affuissent. Insu
per Lu. xvi. Lazarus mortuus portatus
est ab angelis in sinum Abrae. Tenēt ad
huc manichei legem veterem datam, esse a
principe tenebrarum ⁊ malam esse. Cui
errori occasionem dedit primo legis gra
uitas. Visum est em̄ aliquibus non fuis/
se deum benignum qui tam graue onus

populo imposuerit. Ad quod dicenduȝ ꝙ
corda iudeoꝝ erecta erãt ꝑ presumptiõeȝ.
Nam dicebant Exod. xviij. c. Nõ deest q̃
impleat: sed deest qui iubeat. ⁊ Exo. xxiiij.
ca. Respondit vniuersus ꝑp̃ls simul cun/
cta que locutus est dñs faciemus. ideo hu
miliandi erant graui onere legis vt ad au
xiliũ grẽ currerent. Secũdo dedit occasio
nẽ huic errori iusticia, qua puniebãt crimi
nosi. vñ dicunt non fuisse deũ benignũ qui
legem tã crudelẽ dedit. Ad quod dicendũ
ꝙ cum principiũ sapientie sit timor dei vt
scribit Prouerb. i. ca. ꝑfectio ꝟo sapientie
sit amor dei. Prima lex debet inchoare a ti
more malos acriter puniendo. secũda lex
debuit sapientiam ꝑficere cũ amore mul/
tis ammonitõnibus ⁊ ꝓmissionibꝫ ⁊ bene
ficiorũ exhibitiõibus incitãdo. Tercio hu
ic errori occasionem dedit verbuȝ aplĩ. ad
Roma. vi. c. vbi ait. nũc soluti sumus a le
ge mortis: ⁊ vocatur ab aplõ lex vetus lex
mortis. Ad qd̃ dicenduȝ ꝙ lex mortis fuit
suis transgressoribꝫ. sed lex vite fuit inten/
tione dantis. sed lex mortis vicio trãsgre/
dientis vnde subdit apls̃. Quid ergo di/
cemus: lex peccatuȝ est absit. Sunt ⁊ alij
manicheoꝝ errores ridendi. q̃s causa bre/
uitatis omittimus. Si quis aũt de illĩ ple
nius edoceri velit legat sũmam de virtuti
bus ⁊ ibi materiã istũ bene copioseq̃ dige
stam inueniet. ¶ Terciũ dubiũ fuit. Que
fuerũt media ad penitentiã ⁊ ꝯuersionem
Augustini coopantia Et dicíꝰ ꝙ tria Pri
mũ fuit pie matris lachrymosa oõ. Secũ
dũ ambrosij facũda p̃dicatio. Terciũ exẽ/
ploꝝ ꝓuocatio. Primũ fuit pie matris la/
chrymosa oratio. Ipse nanq̃ in ꝓuincias
Africe ciuitate ꝟo chartaginẽsi ortus ho/
nestis parẽtibꝫ genitus est ex p̃re scȝ patri
cio: matre ꝟo monicha nũcupata. hec reli/
giosa valde. ⁊ in xp̃i amore fundata pluri/
mũ flebat ꝓ filio: ⁊ ipm ad vnitatem fidei
reducere satagebat. Quadã aũt vice ⁊ ipe
in li. ꝯfessionũ testaẽ mater illa sãcta vidit
se stare i q̃dã line lignea licet tristeȝ. ⁊ q̃dã
ei pulcerrimꝰ iuuenis astitit ⁊ causã tante
tristicie requisiuit. Que cũ diceret ꝑditio/
nẽ filij mei augustini deploro. Ille respon
dit esto secura. q⁊ vbi tu ibi ille. ⁊ ecce con/
tinuo filiũ suũ iuxta se stare vidit: hec post
dũ Augustino retulisset. Ille ait falleris
mater nõ tibi sic dictũ est Sed vbi ego ibi
tu. econtra illa dicebat. Nõ fili mihi dictũ
est vbi ille ibi tu. Sed vbi tu ibi ille. Ro/
gabat ergo sedula mater q̃si iportuna q̃n
dã episcopũ vt ꝓ suo filio intercedere dig/
ret. Cui tanta quodãmodo importunita/
te deuictus ꝓphetica voce respondit: vade
secura q⁊ impossibile est vt filiꝰ tantarũ la/
chrymarũ ꝑeat. De ipa itaq̃ referre possu
mus illud qd̃ xp̃s in sermone q̃ legiẽ in fe/
sto beati Jacobi maioris dixit. nõ sentie/
bat inquit illa sicut cetere matres q̃ corpꝰ
natoꝝ amant animam aũt ꝯtemnũt. De
siderant em̃ illos valere in hoc seculo: ⁊ nõ
curãt quid in alio sũt passuri. Alij militias
filijs ꝓuident alij honores ⁊ nemo filijs ꝓ/
uidet dñm: ꝑditionẽ illorũ cum magno p̃/
cio cõparãt. ⁊ salutẽ illis nec dono accipe
re volunt. Si vident illos paupes tristan
tur ⁊ suspirãt. Si aũt viderint peccantes
nemo tristaẽ. vt ostendãt q⁊ corpoꝝ sũt pa/
rentes nõ animaꝝ. hec ille. Secundũ me/
diũ ꝙ cõcurrit ad penitentiã ⁊ ꝯuersionẽ
Augustini fuit ambrosij facũda p̃dicatio
Cũ em̃ augustinus apud charthaginem
multis annis rhetoricam docuisset occul/
te matre nesciẽte Romã venit ⁊ ibidẽ mĺt
tos discipulos cõgregauit. his tꝑibus me
diolãnẽses a synaco p̃fecto romanoꝝ peti/
ere sibi doctorẽ i rhetorica destinari. Erat
ibi tũc p̃sul vir dei ambrosiꝰ ⁊ ad p̃ces me
diolanensiũ illuc mittiẽ augustinꝰ: mater
aũt eiꝰ q̃escere nõ valẽs cũ mĺta difficulta
te ad eũ venit: ⁊ ipm iã nec vere maniche/
um: nec vere catholiũ repperit. Cepit aũt
augusti. btõ ambrosio adherere ⁊ eꝰ p̃dica
tões frequẽter audire. Erat em̃ in p̃dica/
tiõe satis suspẽsus ne q̃d ꝯ ipaȝ maniche/
orũ heresim vel ꝓ ipa diceret q̃dã uice con
tra illũ errorẽ Ambrosiꝰ diutiꝰ disputauit
⁊ ipm aptis rõnibꝫ ⁊ auctoritatibꝫ ꝯfuta/
uit. ita vt error a corde Augustini penitꝰ
pelleret Terciũ mediũ qd̃ ꝯcurrit ad pei/
tentiã ⁊ ꝯuersionẽ augustini dr̃ exẽploꝝ ꝓ
uocatio ⁊ iflãmatio. Cũ em̃ sic ip e narrat
in li. ꝯfessi. iã via xp̃i sibi placeret ȝ ꝑ ipaȝ
angustã adhuc ire pigeret imisit dñs i mẽ
tẽ eiꝰ vt ad Simplicianũ i q̃ lucebat grã
diuina ꝑgeret vt sibi estus suos conferenti

ꝓferret quis esset aptus modus ambulā
di in via dei in qua alius sic ibat: displice
bat em̄ ei quicq̄d agebat in seculo pre dul
cedine dei ⁊ decore domus eius quā dile/
xit. Simplitianꝰ aūt cepit eū hortari ipse
quoq; cepit seip̄z hortari ac dicere. Quot
pueri ⁊ puelle intra ecclesiam deo seruiūt.
tu nō poteris q̄ isti ⁊ iste. an vero isti ⁊ iste
in seipsis possunt ⁊ nō in deo suo: quid in
te stas ⁊ nō stas: proijce te in eū et excipiet
te sanabit te. Inter hoꝝ colloquia memo/
ria Victorini in mediū venit: vnde exhila
ratus Simplicianꝰ narrat. Qualiter idē
adhuc gentilis ob sui sapiētiam rome q̄ð
maximū erat tunc statuā meruisset. Et q̄li
ter se sepius xp̄ianū dicebat: cui cū Sim/
plicianꝰ diceret: nō credo nisi videro te in
eccl̄ia: ille iocādo dicebat: nunq̄d parietes
faciūt hominē xp̄ianū: tandē dū ad eccle
siam venisset ⁊ ei tanq̄ verecundo occulte
liber vbi erat symboluz fidei ad legendū
datus fuisset ille in altū ascēdit ⁊ alta vo
ce ꝓnunciauit. Tunc etiā ab africa quidā
amicus Augustini noīe Pontianus sup/
uenit ⁊ vitam ⁊ miracula ipsius magistri
Antonij qui nuꝑ in egypto sub Constāti/
no imperatore defunctus fuerat recitauit
hoꝝ exemplis Augustinꝰ vehemēter exar
sit: ita q̄ sociū suū Alipium tam vultu q̄
mente turbatꝰ inuasit ⁊ fortiter exclama/
uit. Quid patimur quid audimꝰ. Sur/
gunt indocti ⁊ celū rapiūt ⁊ nos cum do/
ctrinis nostris in infernū demergimur: et
accurrēs in quendā ortuz sub quadā ficu
se proiecit vt ipse narrat in lib. cōfessionū
et amarissime flens lamētabiles voces da
bat. Cum autē amarissime fleret audiuit
vocem dicentē sibi. Tolle lege: aperuitq;
statim codicē apostolicū ⁊ cōiectis oculis
ad primū capitulū. legit. Induimini do/
minū iesum xp̄m. ⁊ statim ab eo om̄es du
bietatis tenebre diffugierūt: interim autē
tam vehemētissimo dolore dentiū torque
ri cepit: vt fere ad credēdā opinioē Corne
lij philosophi succēderet q̄ summū bonuz
anime in sapiētia: summū ꝟo bonū corpo
ris in nullū sentiēdo dolorē posuerat. tam
vehemēs aūt ille dolor fuit q̄ etiā loquelā
amisit. Quo circa vt in li. cōfessionū refert
in tabulis cereis scripsit vt omnes pro eo

orarent vt dolorem illum deus mitigaret:
ipse ꝟo cuz alijs genua flexit ⁊ subito sanū
se sensit. insinuauit ergo per litteras san/
cto viro Amborsio votū suum vt moueret
quid sibi de libris sanctis legēdum esset:
quo acrior fieret fidei xp̄iane: at ille iussit
Esaiam ꝓphetā ea q̄ euāgelij ⁊ vocationis
gentiū ꝓnūciator apertior videat̄. Cuiꝰ
principiū cū Augustinꝰ nō intelligeret to
tum aliud tale esse arbitrās distulit vt il/
lud relegeret cū in scripturis sanctis ma/
gis exercitatꝰ esset. Adueniēte ꝟo pascali
tp̄e Augustinꝰ cum esset annoꝝ trigīta cū
filio suo a deo dato puero valde ingenio/
so. quē Augustinꝰ in sua adolescētia dum
adhuc gētilis ⁊ ph̄us esset genuerat: necnō
cū Alipio suo amico sacrū baptisma su/
scepit: de hac Augustini conuersione scri/
psit sc̄tūs Datius ep̄s mediolanēsis. li. i.
sue cronice ca. x. de quo Datio Gregꝰ. me/
minit in libris dialogoꝝ. Tunc in illo ba
ptismate Ambrosius cepit. Te deum lau
damꝰ. ⁊ Augustinꝰ respōdit. te dn̄m cōfite
mur. Et sic ipsi duo hunc hymnū alterna/
tim cōposuerūt: ⁊ vsq; in finē decātauerūt
protinꝰ autē in fide catholica mirabiliter
ꝯfirmatꝰ spem omnē q̄ habebat in hoc se
culo dereliquit. ⁊ scholis q̄s regebat abre/
nūciauit. O mirāda dextre dei excelsi mu
tatio que Augustinū non solū de tenebris
eduxit in lucem sed illum luminare gran
de in sua ecclesia prefecit.

De humili penitētia ⁊ singulari doctrina
atq; integritate vite. b. Augustini. Ca. II

SEcundū mysteriū de-
clarandū de btō Augustino di
citur cōmendatio. Commēda/
tur quidē maxime de tribus.
¶ Primo de penitētie humilitate.
¶ Secūdo de doctrine singularitate.
¶ Tertio de vite integritate.
¶ Primo cōmendat̄ de penitētie humili/
tate. Nam licet pc̄tā grauia amarissime
defleuisset: tn̄ ex ipsa humilitate de pecca/
tis que nos minima reputamꝰ in li. cōfes/
sionū deo se dolenter accusat. Sicut de eo
q̄ cū puer esset ludebat ad pilam cum ad
scholas ire deberet. Item de eo q̄ nō vole/
bat legere vel addiscere nisi vi a parētibꝰ

vigeret. Itē de eo ꝙ fabulas poetaꝝ sicut
fabulā Enee cū adhuc esset puer libēter le
gebat: ⁊ Didonē mortuā ꝓpter amorē plo
rabat. Itē de hoc ꝙ de celario vel mēsa pa
rentū aliq̄ furabat̄ vt pueris ludētibꝫ da/
ret. Itē de eo ꝙ in ludos pueroꝝ fraudulē
tas victorias exercebat Itē de eo ꝙ pira d̄
q̄dā arbore vicina vinee sue cū esset anno
rum sedecim furatꝰ fuerat. Accusat etiā se
de eo ꝙ aliq̄n nimis libēter canē vidit cur
rentē. Et de eo ꝙ per agrū trāsiēs venatio
ne libēter ꝑspexit: ⁊ de eo ꝙ domi existens
araneas muscas suis retibus capiētes ni/
mis attente ꝑspexit. Ideo aūt de his corā
dn̄o ꝯfitebat̄ vt ipse dic̄. Quia aliq̄n a bo
nis meditatiōibꝫ auertūt ⁊ orōnes inter/
rūpunt. Si q̄s ꝓ feruorē cōpunctiōēs de
uotionē ꝯtritionē Augustini penitētꝫ ple/
ne scire desiderabile legat libros ꝯfessionū
qui vndiq̄ꝫ resonant liquefactionē cordis
ipsius. Secūdo cōmendat̄ Augustinꝰ de
doctrine singularitate. Quā singularis et
excellētissimꝰ fuerit in doctrina ondūt no
bis libri quos cōposuit: ſꝫ ad eiꝰ gloriā ac/
cedit aliorū scrōꝝ doctoꝝ testimoniū: qui
de Augustino loquētes ip̄m copiosissimis
laudibꝫ attollūt Vn̄ Prosper in li. de vita
cōtēplatiua inq̄t. Augusti. ep̄us acer erat
ingenio suauis eloquio: secularibꝫ litteris
peritꝰ: in ecclesiasticis laboribꝫ studiosus
in quotidianis disputatōibꝫ clarus: in om
ni sua actiōe cōpositꝰ: in questionibꝫ soluē
dis acutus: in cōuincēdis hereticis circū/
spectꝰ: in expositōe fidei nr̄e catholicus: in
explanādis scripturis canonicis cautus.
Quē in libellis meis ꝓ possibilitate mea
sū secutꝰ. Et Ansel. in ꝓlogo monologion̄
nihil potui inuenire nec dixisse qđ nō ca/
tholicoꝝ patrū ⁊ maxime beati Augusti/
ni dictis cohereat. Et Policrates li. ij. ca.
xviij. narrationis auctorē magnum teneo
Augꝫ. Et Possidonius. Augustinꝰ sapiē
tie lumē ꝑfulgidū ꝓpugnaculū veritatis
om̄es ecclesie doctores tam ingenio q̄ꝫ sciē
tia vicit. Incōparabiliter florens tam vir
tutū moribꝫ q̄ꝫ influentia doctrinaꝝ. Hu/
go in didascalō. li. iiij. ⁊ Isid. li. vi. ethimo.
De nr̄is apud grecos origines in scriptu/
raꝝ labore tam grecos q̄ꝫ latinos operum
suoꝝ numero superauit: deniq̄ꝫ Hieronẏ
mus sex milia libroꝝ eius legisse fatet̄. hoꝝ
rū tn̄ oīm studia Augustinꝰ ingenio ⁊ sciē
tia sua vicit. nā tāta scripsit vt diebꝫ ac no
ctibꝫ nō scribere quisq̄ꝫ valeat libros suos
sed nec legere quidē occurrat. Et Egesip
pus in ꝓlogo libri de floribꝫ paradisi. In/
ter magnos ⁊ egregios catholice doctores
ecclesie preclarū fuisse ⁊ esse Augustinum
quis ignoret. quē cum diuina ⁊ humana
eruditiōe mirabilē om̄es orthodoxi in to/
to terraꝝ orbe venerant̄: p̄cipue cū aposto
lice sedis antistites scripta eius sua ꝓba/
bile auctoritate firmātes: tāto maiore stu/
dio sꝑ amplexi sūt quāto ampliore solatio
eis vsuros se fuisse testant̄. Et Cassiodo/
rus in ꝓlogo suꝑ psalteriū. Ad Augusti.
facūdissimi patris cōfugi opulētissimā le
ctionē: quo circa memor infirmitatis mee
mare ipsius quorūdam psalmoꝝ fontibꝫ
perfusum: diuina misc̄dia largiēte in riuu
los vadosos cōpendiose breuitatꝫ deduxi
vno codice tot diffusa cōplectens quot ille
in decades quindecim mirabiliter expli/
cauit. Sꝫ vt quidā de Homero ait. Ta/
le est de eius sensu aliq̄d subripere quale
Herculi clauā de manu tollere. Est em̄
lr̄aꝝ oīm egregiꝰ mgr̄ decurrēs tāq̄ꝫ fons
purissimꝰ nulla fece pollutꝰ. Sꝫ in integri
tate fidei ꝑseuerās: nescit hereticis locū da
re: vn̄ se possint aliq̄ colluctatōe defendere
Totus catholicus. totꝰ ortodoxus inuenī
tur: ⁊ in ecclesia dn̄i suauissimo nitore re/
splēdēs: superni luminis claritate radiat̄.
Et Haymo in cōmentario suꝑ scd̄a ep̄la
ad Corꝫ ꝫm btm̄ Augꝫ. necesse est ad alti/
ora cōscēdere: ⁊ ꝓfundiora scrutari: qui in
lucidādis questiōibꝫ om̄es doctores excel/
lit. Et iteꝝ Haymo ibidē Sicut sol in lu
mine excedit om̄s planetas: ita Augusti.
om̄es excessit in sacris exponēdis scriptu/
ris. Et Volusianꝰ cui Augꝰ. ep̄las scri/
psit. Legi dei deest quicq̄d Augu. cōtige/
rit ignorare. Et Gregoriꝰ. in ep̄la ad In/
nocētiū p̄fectū africe. Deꝫ expositionē san/
cti Iob vobis trāsmitti voluistis: vr̄o stu/
dio cōgaudemꝰ: ſꝫ si delitioso cupitis pa/
bulo saginari: beati Augustini cōpatrio/
te vr̄i opuscula legite: ⁊ ad cōꝑatione illius
siliginis nostrū fur-furē non queratis. Et
idē in registro legit̄ ꝙ btūs Augꝰ. nec cuꝫ

sorore habitare cõsenserit dicens. Que cũ
sorore mea sunt sorores mee nõ sunt. docti
ergo viri cautela magna nobis debet esse
instructio. Et Hiero. in li. de duodecim
doctoribꝫ. Augustinꝰ eps volãs per mon/
tiũ cacumina: quasi aquila multa celorũ
spacia terrarũ qꝫ situs ꝛ aquaꝝ circulũ cla
ro sermone ꝓnunciauit. Et idẽ in epl'a ad
Aug. duobus libellis tuis eruditissimis
et omis eloquẽtie splẽdore fulgẽtibꝫ respõ
dere nõ potui. Certe quicquid dici potuit:
et assum ingenio et de scripturaꝝ hauriri
fontibꝫ a te positũ est atqꝫ disertũ: sed que
so reuerẽtiã tuã parũper patiaris me tuũ
laudare ingeniũ. Sunt ꝛ alia tam Hie/
ronymi qꝫ aliorum doctorũ testimonia de
laudibꝫ Augustini que nos breuitatis cau
sa pertransimꝰ. ¶ Tertio cõmendatur Au/
gustinus de vite integritate: post cõuersi/
onem quidẽ integerrimã vitam atqꝫ san/
ctissimam duxit: nam e mediolano disce/
dens assumptis secum Hebridio et Euo/
dio matre ad africam remeabat. Sed cũ
essent apud hostiaz tiberniam: pia mater
eius defuncta est: post cuius mortẽ reuer/
sus est Augustinꝰ ad agros proprios: vbi
cum his qui adherebãt ieiunijs ꝛ oratiõi
bus deo vacabat scribebat libros ꝛ indo/
ctos docebat. Fama aũt eius vbiqꝫ defun
debatur et in omibus libris suis ꝛ actibus
admirabilis habebatur. Refugiebat autem
ad aliquam ciuitatẽ accedere que careret
episcopo: ne ipsum in predicto officio occu
pari cõtingeret. Eodẽ tẽpore apud Hyp
ponem erat quidam vir magnaꝝ opum:
qui Augustino misit qꝫ si ad eũ accederet
et verbũ ex ore suo audiret seculo reũncia/
re posset. Qđ Augustinꝰ vbi cõperit: illuc
concitus iuit. audiẽs autẽ Ualerius hyp
ponẽsis episcopus famã eius ipsum pluri
mum retinentẽ in ecclesia sua presbyteruz
ordinauit: nõnullis quidã lachrymas su/
as superbe interpretãtibꝫ: ꝛ tanqꝫ eũ cõso
lantibꝫ: ꝛ dicentibꝫ qz ꝛ locus presbyterij li
cet ipse maiori dignus esset appropinqua/
ret tamẽ episcopatui. Qui statim mona/
steriũ clericorum instituit Et cepit viuere
fm regulã sub sanctis apl'is cõstitutã vbi
nullus aliqđ ꝓpriũ habebat: sed omes in
cõmuni viuebat. De cuiꝰ monasterio decẽ
episcopi fuerunt electi. Fratribꝫ autẽ suis
quos canonicos regulares vocauit regulã
tradidit sub qua militant ꝑdicatores he/
remitani: seruite: ordo sancte Brigide: or/
do sancti Hieronymi: ordo sancti Johã/
nis hierosolomitani: ordo sancti Antonij
ordo cruciferorum. Cum ꝓo Ualerius
episcopus esset grecus: et minus in latina
lingua ꝛ litteris doctus Augustino pote/
statem tribuit: vt contra morem oriẽtalis
ecclesie coram se in ecclesia ꝑdicaret: vnde
cum episcopi cõtradicerent ille de hoc non
curabat: dũmodo per euz fieret: quod per
se fieri nõ valebat. Eodẽ tempore ꝑsbyte/
rũ fortunatũ manicheũ ꝛ alios hereticos:
ꝑcipue rebaptisatos donatistas ꝛ maniche
os cõuincit abstulit ꝛ fugauit. Cepit autẽ
Ualerius formidare ne sibi Augusti. tol/
leretur. ꝛ ab alia ciuitate in epm peteretur: nã
sibi aliqñ ablatus fuisset. nisi cũ ad locũ se
cretũ trãsire curasset: ita vt inuenire mini/
me potuisset: impetrauit igitur ab archiepo
cartaginẽsi: vt ipe crederet: ꝛ Aug. hyppo
nẽsi eccl'ie ꝑficeret in epm. sz cũ hoc Augꝰ.
omimode recusaret: cõpulsus tñ succubu/
it ꝛ epatus curã suscepit. Qđ in se postea
fieri nõ debuisse vt suo viuente epo ordina
retur: ꝛ dixit ꝛ scripsit ꝓpter cõcilij vniuer
salis ꝓhibitionẽ. Quã post modũ ordina
tus didicit: qꝫ sancte in epatu se habuit vi
dere poteris in legenda. in diebꝫ autẽ eius
vãdali totã africe ꝓuinciã occuparũt: va/
stãtes omia: nec parcẽtes sexui ordini vel
etati. Et vt pleriqꝫ tradũt vãdali poloni
esse credũtur a flumine vãdalo polonie dicti
in li. ꝓo historie hispanie scribitur. Qꝛ tpe
agensorici regis vãdaloꝝ facta est ab ipso
grauis ecclesie ꝑsecutio in hispania ꝛ afri
ca. nã multos martyres fecit: cõfessoribusqꝫ
linguas abscidit: q vt Isid. narrat absciis/
sis linguis ꝑfecte loqbantur. ꝛ de his fit mẽ/
tio. C. de offi. ꝑfec ꝑtorio africe. cũ tãdẽ vã
dali ad hipꝓoñ. ciuitatẽ venisset: Augꝰ. cõ
uocatis fribꝫ dixit Ecce rogaui dñm vt aut
nos ab his periculis eruat: aut patientiã
tribuat: aut me de hac vita suscipiat: ne tot
calamitates videre compellar. Et ecce ter
tium qđ petijt obtinuit. Tertio nanqꝫ ob/
sidionis mense febribꝫ laborãs lecto decu/
buit. in quo septẽ psalmos cũ lachrymis

legens: sumptaq̃ eucharistia: reuerētissi/
me integro aspectu atq̃ auditu corā posi/
tis fratribꝫ ⁊ orantibꝫ migrauit ad deum
anno etatis sue lxxvi. ep̄atus ꝟo sui. xlv.

¶ De miraculis ⁊ translatione corporis
beati Augustini: de quo fit officiū duplex
in ecclesia. Capitulum. III.

Tertiū mysteriū decla
randū de beato Augustino di/
cit magnificatio. placuit quidē
om̄ipotēti deo hunc sanctū ma
gnificare precipue in tribus.
¶ Primo in miraculorū rutilatione.
¶ Secūdo in corporis trāslatione.
¶ Tertio in officij celebratione.
¶ Primo magnificauit eū deus in mira/
loꝝ rutilatiōe. Nam in vita ⁊ in morte mi/
raculis claruit. In li. nāq̃ xxij. de ciui. dei.
dicit de se nomē ex humilitate non expri/
mēs. Scio ep̄m semel pro adolescēte quē
nō vidit orasse illūq̃ illico demonio caru/
isse. Cum etiā quidā infirmꝰ incidi debe/
ret et de eius morte ob incisionē plurimū
timeret cū infirmꝰ cū multis lachrymis
deū exorassꝫ: cū eo ⁊ pro eo Augustinꝰ ora
uit: ⁊ sine aliq̄ incisione integrā sanitatē
recepit. hec ⁊ alia in vita sua legūt fctā. pꝰ
mortē ꝟo cōpertū est illū miraculis pluri/
mis coruscasse. Ex quibꝫ aliq̄ enarrabimꝰ.
Molēdinariꝰ quidā in btm̄ Augustinū
specialē deuotionē habēs: cū quādā infir/
mitatem que dicit flegma salsum in tibia
pateret: btm̄ Augustinū deuote in sui ad/
iutoriū inuocabat. Cui per visum sanctꝰ
Augustinꝰ apparuit: ⁊ tibiā manu palpās
integre restituit sanitati: qui excitatꝰ se li/
beratū inuenit: ⁊ deo ⁊ btō Augustino gra
tias reddidit. Quidā puer cū vitio lapi/
dis p̄meret ⁊ de ꝯsilio medicoꝝ incidi de/
beret. mater pueri mortis sibi timēs ꝑicu
lū btm̄ Augustinū deuote in sui filij subsi
diū inuocauit. Statimq̃ fusa orōne vri/
nam cū lapide emisit: ⁊ plenā sanitatē re/
cepit. Prepositꝰ cuiusdā eccl'ie in btm̄ Au
gustinū multā deuotionē habēs: cū ꝑ tres
annos grauē infirmitatē passus fuisset:
ita vt de lecto surgere nō valeret aduentē
tē solēnitatē beati Augustini cū iā in eius
vigilia ad vesperas pulsaret ad rogandū
sctm̄ Augustinū tota deuotiōe se cōtulit.
Cui in albis sctūs Augustinꝰ apparēs di
xit. Ecce assum totiēs ad te vocatꝰ: surge
cito ⁊ celebra mihi officiū vespꝑtinū. Qui
sanꝰ surgēs cūctis stupētibꝫ ecclesiā intra/
uit: ⁊ officiū deuote ꝑegit. ¶ Scd̄o magni
ficauit deꝰ btm̄ Augustinū in corꝑis trās
latōe. Nā postq̃ gēs barbara africā occu
pauit fideles corpꝰ Augstini ceperūt ⁊ ip
sum in sardiniā transtulerūt. Transactis
aūt ab eiꝰ obitu annis ducētis octoginta.
Luprādus deuotꝰ lōgobardoꝝ rex audi/
ens sardiniā a sarracenis depopulatā solē
nes illuc nuncios misit vt doctoris sancti
reliquias papiā deferrēt. Qui magno p̄/
cio dato corpꝰ sancti Augustini tulerūt. ⁊
vsq̃ ianuā portauerūt. Qꝫ deuotꝰ rex au/
diēs vsq̃ ad p̄dictā ciuitatē cum magno
gaudio eidē obuiauit ⁊ reuerēter excepit.
Cū aūt mane vellēt corpꝰ illud deducere:
nullo mō moueri potuit: donec rex votum
emisit ꝙ si se inde deduci ꝑmitteret: ibidē
in suo noīe ecclesiā fabricaret. cū aūt votū
fecisset stati sine difficultate inde deductū
est. Rex aūt qđ vouerat impleuit. Et ibi/
dem in honore beati Augustin ecclesiā fa
bricauit. Idē miraculū die sequēti in q̄dā
villa ep̄atus terdonē que dicit caselle ꝯti
git. Et eo mō ibidē in honore beati Au/
gustini ecclesiā fabricauit. Insuꝑ villam
ipsam cū om̄ibꝫ appēditijs ꝯcessit seruiēti
bus eccl'ie sancti Augustini ꝑpertuo possi
dēdā. Sicq̃ cū magno gaudio papiā de/
ducit: ⁊ in eccl'ia scti Petri que celū aureū
dicit honorifice collocat. ¶ Tertio magni
ficauit deꝰ btm̄ Augustinū in officij cele/
bratōe. Nā nō nisi deo inspirāte factū est
vt eccl'ia statuit vt officiū quatuor doctoꝝ
p̄ncipaliū Augustini videlicꝫ Hierony/
mi ⁊ Ambrosij atq̃ Gregorij solēniter seu
dupliciter celebraret: sicut patet li. vi. de re
liquijs et veneratiōe sctōꝝ in ca. gloriosus
deus. Igit Augustinū doctorē magnū ve
neremur in terris: vt sic per illiꝰ merita cū
ipso regnare possimus in celis. Ubi xp̄o
iesu fruemur cum gaudio qui benedictus
in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. LVI. de beato Hieronymo:
qui gloriā ingentē adeptus est ꝓpter sciē
tiam penitentiam ⁊ patientiam.

Beatificauit illū in gloria ꝛ circūcinxit illū zona glorie Scribunt hec verba Ecci. xlv. ca. Nescio qua copia ꝛ facultate dicēdi laudes Hieronymi gloriosi perorari possint qui tū doctrine vbertate: tuz eximie sanctitatis merito admirabilez ac venerādū se cūctis mortalib' pbet. Is nāq̄ est quē ecclesia sctā dei pclarissimū veritatis doctorē fatet. eiusq̄ scripta roborat ꝯfirmat atq̄ cōprobat ꝛ acceptat. sic patz xv. di. decretoꝝ ca. sctā romana ecclia. Is est qui in toto orbe a cūctis fidelib' sūma et singularissima deuotōe colit. cui' nomē latitudinis terre cōpleuit. Is deniq̄ est q̄ inter angeloꝝ choros nō mediocri gloria fulget in regno celoꝝ quē deus bñdict' sto la immortalitat; decorauit. Quis igit audebit de Hieronymo nō nisi balbutiēdo loqui Uerūtñ vt debito satisfaciā. cū in solēnitate ipsius de eo verba facere opus sit. cū oni qua poterim' affectione de illi' gloria tractabim'. de qua dicūt vba pposita In quib' exprimit magnitudo glie Hieronymi quā assecut' est tam in btā vita q̄ etiā in pnti seculo. Quare aūt Hierony. sit adeo gloriosus effectus. Triplex potest ratio assignari.

¶ Prima dicitur scientie.
¶ Secunda patientie.
¶ Tertia penitentie.

¶ Qualiter sciētia Hieronymi fuit a magistris eū docētib' causata ꝛ q̄ simul cum illa habuit sciētiā infusā. ꝛ q̄liter alios doctores superauit in noticia diuersoꝝ idiomatū ꝛ mltitudine historiaꝝ ꝛ in vtili scripture trāslatione. Capitulum I.

Prima ratio quare hieronym' gloriosus effect' est: et nomē grāde sibi vēdicauit in celo ꝛ in terra dicit sciētie. nā effulsit in eo sciētia reruz humanaꝝ ꝛ diuinaꝝ. Et illa verbo ꝛ litteris cōmunicauit. hinc Daniel. xij. ca. scribit. Qui docti fuerint fulgebūt quasi splendor firmamēti. ꝛ qui ad iusticiā erudiūt multos: quasi stelle in perpetuas eternitates. Uerūtamē in hac parte tria se ingerūt dubia declaranda.

¶ Primū vtruz sciētia beati Hieronymi fuit in eo a magistris eū docētib' causata.
¶ Scdm verū sciētia Hiero. fuit acq̄sita.
¶ Tertiū vtr; scia btē. fuit excellētissima.
¶ Ad primū dubiū rñdere debem' q̄ sciētia Hiero. fuit in eo causata a mgrīs euz docētib'. Nam vt colligit in dictis eius in libro de viris illustrib': cū ipse genit' esset patre Eusebio. xxvi. anno imperij magni Constantini: in oppido stridonio quod a gothis euersum dalmatie quōdā pannonieq̄ cōfiniū fuit cū parentib' in puericia veniēs romā: viris insignib' tradit instruendus: nā in grāmatica Donatū habuit pceptorē: in rethorica Uictorinū. Quātū vo in discendo laborauerit: ipse asserit in epla ad Occeanū: vbi scribit. Duz essem iuuenis nimio ferebā amore discēdi: nec iuxta quorūdā psumptionē ipse me docui Apollinarē audiui antiochie frequēter et colui. Jam canis spargebat caput ꝛ magistrū decebat q̄ discipulū: prexi tñ alexādriā audiui didimū in mltis ei grās ago: q? qd nesciebā didici: ꝛ qd sciebā illo docēte non perdidi: veni rursus hierosolymā ꝛ bethleē: quo labore/quo pcio: baraniā nocturnū habui pceptorem. Timebat eñ iudeos: ꝛ alterꝫ mihi exhibebat Nicomedū: Et in eplā ad rusticū monachū inq̄t. Dū essem iuuenis: ꝛ me solitudinis deserta vallarēt incētiua vitioꝝ: ardoreq̄ nature ferre nō poterā Quā cū crebris ieiunijs frangerē: mēs tñ cogitatōib' estuabat: ad quā hebdomadā cuidaz fratri qui ex hebreis crediderat me in disciplinaz dedi: vt post Quintiliani acumina Ciceronisq̄ fluuios gratuitateq̄ frontonis ꝛ leuitatē Plinij alphabetū discerē stridentia anhelātiaq̄ vba meditarer: q̄d ibi laboris sumpserim: q̄d sustinuerim difficultatis: quotiēs desperauerim: quotiēsq̄ cessauerim: ꝛ ptētione discendi rursus inceperim testis est ꝯsciētia tam mea: qui passus sum q̄ eorū qui mecū vitā duxerūt: ꝛ grās ago dño q̄ de amaro semine litteraꝝ dulcedinis fructus capio. hec ibi Perrexit etiā cōstātinopolim vbi audiuit Gregoriū nazanzenū: vt ipse testat in tertio Esaie explanationū libro. Sz obuiare quis potest q̄ vnus homo alium docere nequeat. dicit nanq̄ dñs Math. xxiij. ca. Nolite vocari rabbi vbi

dicit glo. Hero. ne diuinū amorē homini/
bus tribuatis. esse ergo magistrū pertinet
proprie ad diuinū honorē. Sed docere est
ꝓpriū magistri: homo ergo nō pōt docere.
Sed hoc est ꝓpriū dei. Respōdet Tho. i.
parte. q. cxvij. Q circa hoc diuerse fuerūt
opiniones. Auerrois em̄ in cōmento tertij
de anima posuit vnuz intellectū possibile
esse oīm hoīm. Et ex hoc sequeret̄ ꝙ eedē
species intelligibiles sunt oīum hoīm. Et
ꝫm hoc ponit ꝙ vnus homo per doctrinā
nō causat aliā sciētiā in altero ab ea quaz
ipse habet: sꝫ cōmunicat ei eandē scientiā
quā ipse habet per hoc ꝙ mouet eū ad or/
dinādū fantasmata in anima sua ad hoc
ꝙ sit disposita ꝯueniēter ad intelligibilem
apprehensionē. Que quidē opinio quātū
ad hoc vera est ꝙ est eadē sciētia in discipu
lo ⁊ magistro si cōsideret̄ idemptitas ꝫm
vnitatez rei scite. Eadē em̄ rei veritas est:
quā cognoscit ⁊ discipul's ⁊ magister. Sꝫ
q̄tū ad hoc ꝙ ponit vnū intellectū possibi
lem oīm hoīm ⁊ eadē species intelligibi/
les differētes solū ꝫm diuersa fantasmata
falsa est eius opinio. Alia est opinio plato
nicoꝝ: qui posuerūt ꝙ scientia inest a pͥnci
pio animabꝫ nr̄is per ꝑticipationē forma
rum separataꝝ: sicut etiā ponit̄. i. parte. q.
lxxxiiij. sꝫ anima ex vnione corꝑis impedit̄
ne possit ꝯsiderare libere ea quoꝝ scientiā
habet. Et ꝫm hoc discipulus a magistro
nō acquirit sciētiā de nouo: sꝫ ab eo exercet̄
ad ꝯsiderādū ea quoꝝ sciētiā habet vt sic
addiscere nihil aliud est q̄ꝫ quodāmō re/
minisci. Sed hoc falsum est: q̄a intellectꝰ
passibilis anime hūane est in potētia pu/
ra ad intelligibilia vt dicit Aristo. iij. de
anima Et ideo aliter dicēdū est. ꝙ docens
causat sciētiā in discipulo reducēdo ipsuz
de potētia in actū. sicut dicit̄ viij. phisicoꝝ.
Ad cuius euidētiā ꝯsiderandū est: ꝙ effe
ctuū qui sunt ab exteriori pͥncipio: aliquis
est ab exteriori pͥncipio tm̄: sicut forma do
mus causat̄ in materia solun ab arte. Ali
quis aūt est effectꝰ: q̄n̄ꝙ quidē ab exterio/
ri pͥncipio: q̄n̄ꝙ aūt ab interiori sic sanitas
causat̄ i infirmo: q̄n̄ꝙ q̄dē ab exteriori pͥn
cipio: sꝫ ab arte medicine: q̄n̄ꝙ aūt ab in
teriori pͥncipio. cū aliq̄s sanat̄ virtute na/
ture. Et in talibꝫ effectibꝫ duo sunt atten/
denda. Primo quidē ꝙ ars imitat̄ naturā
in sua operatiōe. Sicut em̄ natura sanat
infirmū alterando: dirigēdo: ⁊ expellendo
materiam que causat morbum. ita ⁊ ars.
Secūdo attendēdū est: ꝙ principiū exte/
rius sꝫ ars nō operat̄ sicut pͥncipale agēs
sed sicut coadiuuās principale agens: qđ
est principiū interius: cōfortando ipsum
et ministrādo ei instrumēta ⁊ auxilia qui
bus vtatur ad ꝓducēdū. Sicut medicus
cōfortat naturā ⁊ adhibet ei cibos ⁊ me/
dicinas quibꝫ natura vtatur ad finem in/
tentū. Scientia aūt acquirit̄ in hoīe: ⁊ ab
interiori pͥncipio. vt patet in eo qui per in/
uentionē ꝓpriā scientiā acquirit. Et a pͥn/
cipio exteriori. vt patet in eo qui addiscit.
Inest em̄ vnicuiꝙ homini quoddā prin/
cipiū sciētie sꝫ lumē intellectꝰ agētis per
qđ cognoscunt̄ statim a pͥncipio naturali
ter quedā vniuersalia principia oīm sciē/
tiaꝝ. Cum aūt aliquis hmōi vniuersalia
principia applicat ad aliqua particularia
quoꝝ memoriā ⁊ experimentū per sensum
accipit: per inuentionē ꝓpriā acquirit sciē
tiam eoꝝ que nesciebat ex notis ad ignota
procedēs. Unde ⁊ quilibet docens ex his
que discipulus nouit: ducit eū in cognitio
nem eoꝝ que ignorabat ꝫm ꝙ dicit̄ in pri/
mo posterioꝝ: om̄is doctrina ⁊ om̄is disci/
plina ex p̄existenti fit cognitiōe. Ducit au
tem magister discipulū ex p̄cognitis in co/
gnitionē ignotoꝝ dupliciter. Primo qui/
dem ꝓponenda ei aliqua auxilia vel instru
mēta quibꝫ intellectꝰ eius vtatur ad scien
tiam acquirēdā. puta cū ꝓponit ei aliquas
ꝓpositōes minꝰ aduersales: q̄s tn̄ ex p̄cog
nitꝭ discipl's dijudicare pōt: vel cū ꝓponit
ei aliq̄ sensibilia exēpla vel similia vel op/
posita vel aliq̄ hmōi ex quibꝫ intellectꝰ ad
discentis manuducit̄ ad cognitionē veri/
tatis ignote. Alio mō cum ꝯfortat intelle
ctū addiscētis nō q̄dē aliq̄ ꝟtute actiua:
q̄si supiorꝭ nature: q2 oēs intellectꝰ hūani
sūt vniꝰ gradꝰ in ordie nature. Sꝫ inq̄ꝫ tū
ꝓponit discipulo ordinē pͥncipioꝝ ad ꝯclu
siones: qui forte per seipm̄ nō haberet tātā
ꝟtutē collatiuā vt ex pͥncipijs posset ꝯclu/
siones deducere. Et ideo dicit̄ in pͥmo po/
sterioꝝ: ꝙ sillogismꝰ est demōstratio faci/
ens scire: ⁊ per hunc modū ille qui demō/

ſtrat auditorē ſcientē facit: homo ergo docens ſolūmō exterius miniſteriū adhibet ſicut medicus ſanans Sꝫ natura interioꝛ eſt ṗncipalis cauſa ſanatiōis. Ita ⁊ interius lumē intellectꝰ eſt ṗncipalis cauſa ſcientie: vtrūqꝫ aūt hoꝝ eſt a deo. Et ideo ſicut de deo dicitꝰ. Qui ſanat ōes infirmitates tuas: ita de eo dicitꝰ qui docet hoīem ſcientiā inq̄tū lumē vultus eius ſupꝛ nos ſignatꝰ. ¶ Secūdū dubiū fuit vtrū ſciētia Hierony. fuit acquiſita. Ad qḋ rn̄demꝰ ꝙ reperiuntꝰ tria hoīum genera quidā habent ſcientiā ſimpliciter acquiſitā ſicut hi qui ea que humanā rōnē nō trāſcēdūt inueſtigādo et ab alijs audiēdo didicerunt. Tales fuerūt illi de quibus Hieronymꝰ in epiſtola ad Paulinū ait. Legimꝰ in veteribus hiſtoꝛijs quoſdā luſtraſſe prouincias nouos adijſſe populos maria trāſiſſe vt eos quos ex libꝛis nouerāt corā quoqꝫ viderēt: ſic Picthagoꝛas mēfiticos vates ſic Plato egyptū: ⁊ architā tarentinū eandemqꝫ oꝛam italie que quōdā magna grecia dicebatꝰ laboꝛioſiſſime peragrauit: vt qui athenis magiſter erat ⁊ potēs cuiuſqꝫ doctrinas achademie gymnaſia ꝑſonabant fieret peregrinꝰ atqꝫ diſcipulus: malens aliena verecūde diſcere q̄ꝫ ſua impꝛudenter ingerere. deniqꝫ cum litteras toto quaſi oꝛbe fugiētes perſequitꝰ captus a piratis ⁊ venundatꝰ tyranno crudeliſſimo: paruit captiuus vinctus ⁊ ſeruuſ. Tamē qꝛ Philoſophus maioꝛ emente ſe fuit Ad titum liuiū lacteo eloquētie fonte manētē ex vltimis hiſpanie galliarumqꝫ finibus quoſdā veniſſe nobiles legimus. Et quos ad ſui cōtemplationē romā non traxerat vnius hominis fama perduxit: habuit illa etas inauditū oīmibus ſeculis celebrādumqꝫ miraculū: vt vꝛbem tantā ingreſſi aliud pꝛeter vꝛbem quererēt. Apollinius ille ſiue magus vt vulgus loquitꝰ ſiue philoſophus vt picthagoꝛici tradūt intrauit Perſas: pertrāſiuit Caucaſuꝫ Albanos Scitas Maſſagetas opulētiſſima Indie regna petrauit ⁊ ad extremū latiſſime phyſon amne trāſmiſſo peruenit ad bꝛagmanas vt Hiarcam in thꝛono ſedentē aureo ⁊ de tātali fonte potātē: interꝰ paucos diſcipulos de natura: de moꝛibꝫ: de curſu dieruꝫ ⁊ ſiderū audiret docentē: inde per Elamitas Babylonios Caldeus Medos Aſſirios Parthos Fenices Arabes Paleſtinos. reuerſus Alexandriā: peruenit Ethiopiam: vt gymnoſophiſtas et famoſiſſimā menſam ſolis videret in ſabulo. Inuenit vbiqꝫ vir ille quid diſcere: vt ſemꝑ pꝛoficiēs ſemꝑ ſe melioꝛ fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſſime octo voluminibꝫ philoſtratus. hec Hieronymꝰ. Qui oſtēdit q̄ꝫto laboꝛe ⁊ ſtudio picthagoꝛas ⁊ plato ac apollinius ſciētiam adepti fuerunt. Sunt ⁊ alij qui ſcientiā habēt ſimpliciter infuſam: ſicut de apoſtolis diximꝰ: qui a ſpiritusancto didicerūt omnē veritatē ad ſalutem neceſſariā. Tertij ꝟo habent ſciētiam acquiſitā: ⁊ p̄ter illam adhuc habēt ſcientiā infuſam. hij fuerūt doctoꝛes eccleſie ſancte: qui licet humano ſtudio liberales diſciplinas didicerit: tamē de rebus diuinis nō niſi a fonte ſpirituſſancti acceperunt tam multa tāqꝫ ſtupēda que docuerunt ⁊ redegerūt in ſcriptis: et vt de ceteris taceamus inſpiciātur libꝛi quos Hieronymꝰ ſcripſit ⁊ aperte patebit ipſuꝫ ſpiritusancto inſpiratū locutū fuiſſe. ¶ Tertium dubiū fuit vtrum ſcientia Hierony. fuit excellētiſſima: et ad h̄ rn̄dere poſſumꝰ ꝙ in tribꝫ Hiero. alios doctoꝛes exceſſit.

¶ Primo in linguarum varietate.

¶ Secūdo in hiſtoꝛiaꝝ multiplicitate.

¶ Tertio in tranſlationis vtilitate.

¶ Primo fuit excellētiſſima ſcientia Hierony. qꝛ doctoꝛes alios ſuperauit in linguarum ſeu litteraꝝ varietate. Fuit eñ peritiſſimꝰ in litterꝭ latinis grecis ⁊ hebꝛaicis Vñ de eo ſcribit Augꝰ. Sctūs Hiero. p̄ſbyter greco latino ⁊ hebꝛeo eloquio eruditus in locis ſanctis atqꝫ in litterꝭ ſacris vſqꝫ ad decrepitā vixit etatē cuiꝰ nob̄ eloquij ab oꝛiēte vſqꝫ in occidētē inſtar ſolis lampas reſplēduit. Et Iſid. in. li. ethi. ait. Hier. triū linguaꝝ ꝑitꝰ extitit. cuiꝰ interp̄tatio ceterꝭ añfertꝰ qm̄ ⁊ ꝟboꝝ tenatioꝛ eſt ⁊ ꝑſpicuitate ſnīe clarioꝛ atꝫ vtpote a xp̄iano interp̄te verioꝛ. In dialogo ꝟo ſeueri ſic d̄ hier. dꝛ Hier. p̄t fidei meritū: dotēqꝫ ꝓtutū nō ſolū latinis ſꝫ grecꝭ atqꝫ hebꝛaicꝭ lr̄is inſtructꝰ eſt: ita vt ſe illi in oīni ſcia nemo audeat cōparere ¶ Scḋo fuit excellēs

doctrina Hiero. in historiaꝝ multiplicita
te. Ob qđ ipse in expositōe Danielis pro
phete ait. Ad intelligēdas extremas Da
nielis ptes mltiplex grecoꝝ historia neces
saria est. Sutorij videlicz ꝛ calliuici: dio/
dori: polibij: possidonij: theonis ꝛ androni
ci: iosephi quoqꝫ ꝛ eoꝝ q̄s ponit iosephus
nostriqꝫ liuij ac pompei trogi: qui oīes ex
treme visionis narrāt historiam. Et post
alexādrū vsqꝫ ad cesarē augustū sceleuci ꝛ
antiochi sirie ꝛ egypti ac ptolomeoꝝ bella
describūt. Et si qñ cogimur seculariū litte
rarū recordari: ꝛ aliqua dicere ex his que
olim obmisim⁹: nō nr̄e est volūtatis: sꝫ gra
uissime vt ita dicā necessitatꝭ vt pbem⁹ ea
que a sanctis ꝓphetis añ secula mlta p̄di
cta sunt tā grecoꝝ q̄ꝫ latinoꝝ ac aliaꝝ gen
tiū litteris ꝯtineri. hec ibi. vbi Hiero. oñ/
dit se historiaꝝ noticiā copiosissime habu/
isse. ¶ Tertio fuit excellēs sciētia Hiero.
in trāslatiōis vtilitate. Cūcta nanqꝫ volu
mina veteris testamēti prius de greco: po
stea ꝟo veratiore editiōe de hebraico tran
stulit in latinū. Ex qua trāslatiōe lucet ec/
clesie dei ꝟitas scꝑturaꝝ sctāꝝ ordinauit
iusup officiū ecclesiasticū: vt em̄ refert Jo
hānes beleth. Cuꝫ olim vnusq̄sqꝫ caueret
qđ volebat: Theodisius impator rogauit
Damasum papā vt alicui viro docto offi
ciū eclesiasticū cōmitteret ordinādū. Qui
sciēs Hieronymū in oīmi sciētia summū:
eidē officiū p̄dictū cōmisit. Hieronymus
itaqꝫ psalteriū per ferias distinxit. Et vni
cuiqꝫ ferie nocturnū ꝓprium assignauit ac
gloria p̄ri in fine cuiuslibet psalmi dicēdū
instituit. Deinde epl̄as ꝛ euāgelia per an
ni circulū decātādas: ceteraqꝫ ad officiū
ptinētia p̄ter cantū rōnabiliter ordinauit
misit qđ fecerat de bethleē ad summū pō/
tificem ꝛ ab eo auctenticatū perpetuo fuit
et approbatum.

¶ De patiētia Hieronymi in psecutiōib⁹
maloꝝ clericoꝝ ꝛ alioꝝ qui sibi inuidebāt
ad hereticoꝝ quos ꝯuincebat. Ca. II.

SEcūda rō quare Hie/
ronymus gloriā grādē adeptus
est dicit patiētie. pbat⁹ quippe
fuit ꝛ examinat⁹ in fornace pse
cutionū quas iniuste passus est: que in tri
plici differētia distingui possunt scꝫ.

¶ Clericorum.
¶ Emulorum.
¶ Hereticorum.
¶ Primo passus est psecutiōes clericoruꝫ.
Nā vt in sua legēda narrat: dū esset anno
rum triginta vel pauloplus in romana ec
clesia presbyter cardinalis ordinatus est.
Mortuo ꝟo Liberio papa: Hieronym⁹
dign⁹ summo sacerdocio ab oīmib⁹ accla/
mabat. Sꝫ dū quorūdā clericoꝝ ꝛ mona/
chorū lasciuiā increparet: illi nimiū indi/
gnati insidias ei parauerūt: et per vestem
muliebrē: vt ait Johēs beleth turpiter est
derisus. Nā cū Hieronym⁹ ad matutinū
solito more surgeret vestē mulieris quam
emuli iuxta lectū posuerāt repperit: suāqꝫ
credēs esse induit et in ecclesia sic ꝓcessit.
verisimile est ꝙ vestis illa aliquā ꝯformi/
tatē ad vestē eius habuisset. Et in eccl̄ia
sic processit: hoc aūt illi nequā faciebāt vt
mulierē in thalamo haberet. Qđ illi vi/
dēs locū ire dare disposuit. Itaqꝫ ex vrbe
discessit. et de suo recessu sic ipse scribit in
epl̄a ad Rufinum. Mense augusto flati/
bus ethereis cū sctō Vincētio p̄sbytero et
adolestēte frē ꝛ alijs monachis q̄ tūc hie/
rosolyme cōmorant: nauē in romano por/
tu ꝯscēdit maxima me sctōꝝ frequētia ꝓse
quēte veni regiū: in siculo littore paululū
steti: vbi veteres didici fabulas: et p̄cipitē
fallacis Vlyxis cursum ꝛ sirenaꝝ cantica
et insatiabilē caribdis voraginē. deinde
vt ibidē asserit ꝑrexit ciprū: ꝛ post ꝓfectus
est antiochiā: depost mediā: inde intrauit
hierosolymā: inde ꝯscēdit egyptū: ꝛ tandē
venit constantinopolim ad Gregoriū na/
zanzenū. ¶ Scđo passus est btūs Hiero/
nym⁹ psecutiōes emuloꝝ qui inuidia mo/
ti. suo labori q̄ꝫ necessario ꝛ vtilissimo: quē
in trāslatiōe scripture subijt semꝑ detrahe
bant. Nā pleriqꝫ dānabāt eū qm̄ supflue
egisset trāsferēdo ea que iā per septuagin/
ta interp̄tes trāslata fuerāt: pro quib⁹ ipse
dic̄ in ꝓlogo in libris paralipomenō scri
bēs ad cromatiū Si septuginta interp̄tū
pura et vt ab eis in grecū versa est editio:
pmaneret superflue mi cromati epoꝝ san
ctissime atqꝫ doctissime impelleres vt he/
brea volumina latino s̄mone transferrem
Qđ em̄ semel aures hoim occupauerat ꝛ
nascētis ecclesie roborauerat: fidem iustū

erat etiā nostro silentio comprobari. Naz
do cū ꝓ varietate regionū: diuersa ferant
exemplaria ⁊ germana illa antiquaq̨ trā
slatio corrupta sit atq̨ violata. nostri arbi
trij putas aut pluribꝫ indicare qd verū sit
aut nouū opus in veteri ope cudere. illu/
dentibusq̨ iudeis cornitū vt dicit oculos
ꝯfigere. hec ibi. vbi ostēdit ꝙ translatio se/
ptuaginta ꝑ mltos corrupta fuerat. Insu
per ⁊ sequit in eadez epl'a ostēdens ꝙ erat
diminuta inquit. Scripsi nuꝑ libꝝ de op/
timo gn̄e interpretādi. ostēdens illa ꝺ euā
gelio. Ex egypto vocaui filiū meū. Et qm̄
nazareus vocabit. Et viderunt in quē cō
punxerūt. Et illud apl'i. Que oculus non
vidit. nec auris audiuit: nec in cor homīs
ascenderūt: que preparauit ds diligentibꝫ se
ceteraq̨ his silia hebreoꝝ libris inuenire
certe apl'i ⁊ euāgeliste septuaginta interꝑ
tes nouerant. Et vn̄ eis hec dicere q̄ in se/
ptuaginta nō habent. Christus deus no/
ster vtriusq̨ testamētꝭ ꝯditor in euāgelio
ſm Johez Qui credit inqt in me sic dicit
scriptura: flumina de ventre eiꝰ fluent aque vi
ue: vtiq̨ scriptū est qd saluator scriptū eē
testat. vbi scriptū est septuaginta non hn̄t
apocripha nescit eccl'a ad hebreos reuertē
dū est. vnd ⁊ dn̄s loquit ⁊ discipuli exēpla
ꝓsumūt: hec pace veteꝝ loqr: ⁊ obtrectatori
bus meis tm̄ rn̄deo: qꝛ canino dēte me ro
dūt. Et in epl'a ad dominionē ⁊ Rogatia/
nū ita scribit. Quō grecorū hystorias ma
gis intelligunt qui athenas viderint. Et
terciū virgilij librū q̄ a troade leuchaten:
⁊ a crocherauma ad siciliam ⁊ inde ab ho
stia tyberin a nauigarent. Ita sanctaz scri
pturā lucidiꝰ intuebit q̄ iudeaz oculis con
templatus est. Et antiquarū vrbium me
morias locorūq̨ vel eadē vocabula. vl' mu
tata cognouerit. vn̄ ⁊ nobis cure fuit cum
eruditissimis hebreoꝝ hūc laborem subire
vt circūiremus ꝓuinciā quā vniuerse xp̄i
eccl'ie sonāt. Fateor em̄ mi domion ⁊ roga.
tiane charissimi nunq̄ me in diuinis volu
minibꝫ ꝓprijs viribꝫ credidisse. nec habuis
se magistrā opinionē meā. Sed etiā ea de
quibꝫ scire me arbitrabar interrogare me
solitū. Quantomagꝭ de his suꝑ quibꝫ an/
ceps eram. Deniq̨ cū a me suꝑ lrīs flagi/
tassetis. vt vobis paralipomenō latino ser
mone transferrē de tyberiade legis q̄ndaz
autorē q̄ apud hebreos admiratōni habe
bat assumpsi. Et ꝯtuli cuz eo a vertice vt
aiunt vsq̨ ad extremū vnguē. Et sic ꝯfir
matus ausus sum facere qd iubebatis. li/
bere em̄ vobis loquor. ita ⁊ in grecis ⁊ i la
tinis codicibꝫ hic nominū liber viciosus ē
vt nō tam hebrea q̄ barbara q̄dā ⁊ sama/
ritica noīa cōgesta arbitrandū sit. Nec h̄
septuaginta interpretibꝫ q̄ spūsancto pleni
erant ea que vera fuerūt transtulerūt: sed
scriptoꝝ culpe ascribendū. dū de inemēda
tis inemendāda scriptitant: ⁊ sepe tria no
mia subtractis emedio syllabis in vnū vo
cabulū cogūt. vel e regione vnū nomē ꝓpt
latitudinē suā in duo vel tria vocabula di
uidūt. hec ibi. Itez in ꝓlogo in libro Job
inquit. Cogor ꝑ singulos diuine scripture
libros aduersarioꝝ rn̄dere maledictis. Et
infra. Memini me ob intelligentiā huiꝰ
volumis iudeū quēdā ꝓceptorē q̄ apd he
breos primus haberi putabat. nō paruis
redemisse nūmis. Cuiꝰ doctrina an aliqd
ꝓfecerim nescio. h̄ vnū scio nō potuisse me
interp̄tari: nisi ꝙ ante intellexerā. Et post
mlta ait ibi Hieronym. Audiant q̄ꝓpt ca/
nes mei iccirco me in hoc voluie laboras/
se: nō vt interpretationē antiquā reprehen
derē: sed vt ea q̄ in illa aut obscura sūt aut
obmissa: aut certe scriptoꝝ vicio depraua
ta manifestiora nr̄a interp̄tatōne fierent q̄
⁊ hebreū sermonē ex ꝑte didiciꝰ. Et i la/
tino pene ab ipis cunabulis inter grāma/
ticos ⁊ rhetores ⁊ ph̄os nutriti vel detriti
sumꝰ q̄s apd grecos pꝰ septuaginta editio
nē iā xp̄i euāgelio chorusc̄āte iudeus aq̨la
⁊ symachus ac theodocion iudaizātes he
retici sūt recepti q̄ mlta mysteria saluato/
ris subdola interp̄tatōne celarūt Et tn̄ i
exemplarijs habent apud eccl'as explanā
tur ab eccl'iasticis virꝭ q̄tomagis ego cri/
stianus de parentibus xp̄ianis ⁊ vexillū cru
cis in mea fronte portans cuiꝰ studiū fuit
obmissa repetere ⁊ deprauata corrigere et
sacramēta eccl'ie puro ac fideli apire ſmo/
ne. ve a fastidiosis vel a malignis lectori/
bus nō debeo reprobari. ¶ Tercio passus
est btūs Hiero. ꝑsecutōnes hereticoꝝ: arri
anoꝝ vicz: vt ipe scribit in epl'a ad Dama
sū papā: qs oēs potent euicit ⁊ xp̄iana do

cumenta publice defensauit: cõtra ꝙ Hieronymus passus sit a fictis amicis ipse declarat in ep̄la ad Asellã. In oĩbus tñ ĩmodestiã seruãs nõ nisi ꝓpter deũ ⁊ ꝓximorũ vtilitatem sibi falso detrahentes rationabiliter obiurgabat.

¶ De austeritate penitẽtie Hierony. in q̃ triennio ꝑseuerauit: ob quã accepit mercedem celestis regni. Capitulũ. III.

Tercia ratio q̃ Hieronymus gloriam copiosam obtinuit dicit̃ penitentie: de qua cõsideremus tria.

¶ Primo austeritatem
¶ Secundo diuturnitatem.
¶ Tercio vtilitatem.

¶ Primo ꝯsideremus de penitẽtia Hieronymi austeritatẽ. Hanc ipse declarat in ep̄la ad Eustochiũ. vbi sic scribit. Quotiens in heremo ꝯstitutus in illa vasta solitudine. que exusta solis ardoribꝰ. horridũ monachis prestat habitaculũ putabã me romanis delitijs interesse: horrebãt sacco mẽbra: deformis squalida cutis sitũ ethiopice carnis obduxerat: quotidie lachryme quotidie gemitus. Et si qñ repugnantez somnus iminens oppressisset: nuda humo vix ossa herentia collidebaz: de cibis ꝙo ⁊ potu taceo: cũ etiã languẽtes monachi. aq̃ frigida vix vtant̃. ⁊ coctũ aliquid accepisse. luxuria sit. Ille igit̃ ego q̄ ob gehẽne metum tali me carceri ipse damnaueraz. scorpionũ tm̃ socius ⁊ ferarũ sepe choris intereraz puellarũ: pallebãt ora ieiunijs ⁊ mẽs desiderijs estuabat in frigido corpe ⁊ ante hoiem iam sua carne p̄mortuũ. sola libidinũ incendia bulliebãt. Itaq̧ omi auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes. rigabam lachrymis ⁊ crine tergebam: ⁊ repugnantẽ carnẽ hebdomadarũ media subiugabam. Et infra memini me diez crebro iunxisse cũ nocte nec prius a pectoris cessasse ꝟberibus q̧ rediret dño increpante tranq̃llitas. ipaz q̃z cellulã meã q̃si cogitationũ mearũ ꝯsciã ptimescebã. ⁊ mihimet iratus ⁊ rigidus solus deserta penetrabaz Sicubi ꝯcaua valliũ: aspera montiũ. rupiũ prerupta cernebã. Ibi me oronis locꝰ ibi illud miserrime carnis ergastulũ. Et vt mihi testis est dñs post m̄ltas lachrymas post celo oclos inherẽtes: nõnunq̧ videbatur mihi interesse agminibꝰ angelorũ. ¶ Secũdo ꝯsideremus de penitẽtia Hieronymi diuturnitatẽ. Nã licet fuisset oibꝰ diebus vite sue in laboribꝰ ⁊ pnia. tñ in illa penitentia sic dura quadriẽnio ꝑseuerauit. Qua pacta ad bethleẽ oppidũ remeauit impetrauitq̧ ab episcopo Cyrillo locũ habitandi: vbi monasteriũ ꝯstruxit. ⁊ cũ monachis habitauit. multos aũt ibidẽ discipulos coadunans in sancto ꝓposito ⁊ trãslatione scripturarũ q̇nquaginta annis et sex mensibꝰ desudauit. Tãta deniq̧ lassitudine fatigatus est: vt in stratu suo iacens: funiculo ad trabẽ suspenso suppinis manibus se leuaret. ¶ Tercio ꝯsideremus de penitentia hieronymi vtilitatẽ assecutꝰ ẽ. nã q̧ ꝑ illa suisq̧ laboribꝰ mercedẽ perpetuã celestis regni. Nam. lxxviij. anno etatis sue. Duodecimo ꝙo anno imperij iunioris Theodosij. in senectute bona migrauit ad dñm. Si q̇s ꝙo aliq̇d de trãsitu eꝰ noscere cupiat. legat transitũ eius. qui licet int̃ scripturas apocriphas numeret̃. tñ multi sũt ibi verisil'ia q̄ in felici dormitõi btĩ Hieronymi occurrere potuerũt. Sicut est deuota sacramẽti eucharistie susceptio. circumastantiũ exhortatio. ⁊ in terra obdormitio atq̧ aĩe illius ad celũ deductio. Felix igit̃ aĩa illiꝰ que in bethleẽ onere carnis deposito. indubitanter ꝓperauit ad xp̄m cuz q̊ letat̃ in eterna requie. Ad quã nos merit⁊ eius ꝑducat clementia saluatoris qui viuit ⁊ regnat in secula seculorũ. Amẽ.

¶ Sermo. LVII. de sctõ Benedicto gl'iosissimo patre monachorũ.

Dilectus deo ⁊ hoĩbus cuiꝰ memoria in bñdictõne est. Scribunt̃ hec ꝟba originaliter Ecci. xlv. c. Cogit me sctitas eximia btĩ Bñdicti vt eiꝰ amplissimas laudes ꝑorare debeã. De q̄ licz scripserit abũde Gregꝰ. in. ij. dyalogorũ libro. tñ vt h̄ dicẽdi ordine. q̄ apõ ppl'm loqui ꝯsueuimus eiꝰ p̄conia audiẽtibꝰ illucescãt. in p̄nti sermone aliq̃ ex m̄ltis breuiter explicabimus Nã vt in sequẽtibꝰ apparebit int̃ sctõrũ ordines. nõ mediocrẽ aut infimũ obtinet lo

cū.quippe cū ei⁹ noī opa ꝛ facta cōcordent
ppterea de ipo dicunť verba pposita in qui
bus ondiť ꝙ memoria illi⁹ in bñdictōe.est
qꝛ scȝ bñdictus ē a deo ꝛ hoib͛. Qđ vtiqȝ
oñdere possum⁹ maxime ppter tria: que di
ci possunt tres eius prerogatiue.
¶ Prima diciť religionis institutio.
¶ Secūda sanctitatis pfectio.
¶ Tercia vite pñtis ꝯsūmatio.

Quot modis accipiť religio. ꝛ de magni/
ficentijs religionis. ꝛ ꝗ̄tū exaltata est reli
gio scti benedicti. Capitulū. I.

PRima p̄rogatiua sācti Benedicti: q̄re ei⁹ memoria in bñdictōne ē đꝛ religionis insti/
tutio. Instituit q̄dē inspirante
deo religionē. ꝛ regulā sctāȝ monachoꝛuȝ
ipe ꝯpsit. Tñ vt ꝑs ista clarioꝛ sit. tria oc/
currūt de religiōe cōsideranda.
¶ Primū diciť acceptio.
¶ Secundū magnificatio.
¶ Terciū exaltatio.
¶ Primū de religione ꝯsiderandū đꝛ acce
ptio. q̊t scȝ modis religio accipiť. Et ad h̄
dicit Joh. an. sup rubrica de reglaribus ꝛ
transeūtib͛ ad religionē. Q͛ accipiť qua/
druplr. Prio mō soluȝ p debito cultu veri
dei. q̊ ad fidē: ꝛ sic cōprehēdit totā xp̄iani
tē q̄ đꝛ xp̄iana religio. Et de hac acceptōe
hr̄. xcvij. di. c. i. extra de diuoꝛ. ca. gaudem⁹
ꝛ. C. de sūma trini. ꝛ fide catho^{ca}. In epi/
stola. Inť claras: circa. p̄n. Secundo su/
miť religio p cultu veri dei nō solū ꝑ fideȝ
sȝ ꝑ opa bona. Et sic cōprehēdit vniuersi/
tatē bonoꝝ xp̄ianoꝝ. ꝛ de hac scribiť xvi. q
i. c. Juxta. ꝛ. xxxiij. q. v. qđ đo. ꝛ extra de cō
sti. c. eccl'a. Tercio sumiť religio p statu cle
ricali. sic pꝫ. i. q. iij. c. Saluatoꝛ. ꝛ. xij. q. i. c.
i. ꝛ. in autꝫ. đ san. epis. §. dam⁹. Quarto re
ligio capiť strictissime p statu illo in q̊ q̊s ꝑ
pfessionē subdit se impio p̄lati. dedicans
se totū deo: vt notať extra de voto ꝛ voti re
dēptis. c. ex multa. ¶ Secūdū ꝯsiderādū
de religiōe đꝛ magnificatio. Et in h̄ ꝯfuta
re debem⁹ stulticiā q̊rundā. q̊ statū religio
nis irrōnabilr dānant. asserētes posse mľ/
ta fieri in seculo meritoꝛia ꝛ salutē aie con
cernentia obque fatuū esse videť vt q̊s reli
gionis cuiuscunqȝ vitam aut regulā pfite
atur. Contra quos pbabimus statū religi
onis excedere statū secularē q̄druplici rōe
¶ Primo rōne supatōnis.
¶ Secūdo rōne absolutōnis.
¶ Tercio rōne dissolutionis.
¶ Quarto rōne derelictōnis.
¶ Primo status religiōis excedit statū se/
cularē rōne supatōnis. Nā licȝ in seculo
posset q̊s elemosynas paupibus erogare.
vestire nudos pascere famelicos ꝛ hmōi.
tamē ingrediens religionē ꝛ in ea pfessio/
nem faciens: supat omnia hmōi pietatis
opa. Propterea Hieronymus in epl'a ad
Julianū ait. Nolo tm̄ ea offeras dño que
potest fur rape. hostis inuadere p̄scriptio
tollere: que accedere pñt ꝛ recedere. atȝ in
star vndarū ꝛ fluctuū a succedentib͛ sibi
dñis occupanť. atqȝ vt vno cuncta comple
ctar sermone. que nolens in morte dimissu
rus es. Illud offerre magnū est qđ nullus
tibi possit hostis auferre. nulla eripe tyran
nis. quo tecū pergat ad inferos. imo ad re/
gna celoꝝ ꝛ padisi delicias. Extruis mo/
nasteria. multus a te ꝑ insulas Dalmacie
monachoꝝ numerus sustentať. Sed meli
us faceres si ꝛ ipe sctūs inter sāctos viue/
res. Sancti estote qꝛ ego sanctus sum: dic̄
dñs. Apostoli glorianť. qꝛ oīa dimiserūt
ꝛ secuti sūt saluatorē. ꝛ certe preter rhetia ꝛ
nauē nihil eos legimus dimisisse. ꝛ tamen
testimonio futuri iudicis coronanť. qꝛ se of
ferentes totum dimiserant quod habebāt
ꝛ in epistola ad Pāmachium ait. Zache⁹
diues erat; apl'i paupes. Reddidit ille q̄/
druplū quod rapuerat diuisitqȝ paupib͛
partē substantie que remanserat. Tamen
qui paruus erat. ꝛ in apostolicā pceritatē
nō se potuit extēdere. nō fuit in duodecim
apl'oꝝ numero. Apostoli aūt quantuȝ ad
diuitias nihil. ꝗ̄tū ad volūtatē totū mun
dū piter reliquerūt. Et glo. sup. iij. ca. Nu/
meroꝛuȝ inquit. Alij vouent vitulos. alij
arietes. illi domos. Nazareus semetipsuȝ
hoc est em̄ votum nazarei quod est super
oīe votum. Filius em̄ vel filia. aut pecus
aut prediū extra nos est semetipm̄ deo of/
ferre. nec alieno laboꝛe. sed pprio placere ꝑ
fectius ꝛ eminentius est omnibus votis.
Hec ibi. Et vna itaqȝ illa qua seipm̄ q̊sqȝ
donat deo in religione p̄eminet quibuscū.

ꝙ generib⁊ elemosynarũ que fieri possent in seculo. Qđ adhuc Hierony. in epl'a ad paulinũ ↄfirmat dicēs. Plus gl'ie aial ꝛ ꝑpl'aris aure vile mancipiũ totaꝫ sel' sarcinã deposuit. Et tu reputas in virtutũ culmine ↄstitutũ si ꝑtē ex toto offerat: te vult dñs: nō tua. Te inquit vult hostiã viuam placentē deo. Supat insup status religionis oīe gen⁹ pnīe: quã ꝗs posset in seculo facere. Ob qđ ingredīēti religionē nulla ē penitētia alia ꝓ pctis ꝑteritis iniũgenda: ꝺ pctis tñ cōmissis p⁹ igressũ religiōis imponēda est penitētia. vt notaꝛ extra de regularibus ꝛ transeuntib⁊ ad religionē. ca. vlt. Hinc deuotus Bernꝰ. in li. de ꝑcepto ꝛ dispēsatōne ait. Audire vultis a me. vnde inter cetera penitētie instituta monasterialis disciplina hanc meruerit ꝑrogatiuã ꝛ ꝭm baptisma nuncupeꝛ: Arbitror ob ꝑfectã mũdi renũciationē ꝛ singularē excellentiã vite spũalis q̄ preeminet vniuersis vite humane gñrib⁊ hmōi ↄuersatio. Professores ꝛ amatores suos dissimiles hominibus: similes angelis facit: imo diuinã i hoīe reformat imaginē: ↄfigurãs xp̄o instar baptismi. duꝫ ꝑ id qđ mortificam⁹ membra nr̄a q̄ sũt sup terrã: rursus xp̄m induim⁹: cōplantati similitudinē mortis ei⁹. hec ille. ꝓpt' dicta nō videreꝛ incōueniēs vt ingredīētes religionē ↄsequerenꝛ eandē grãm. scꝫ q̊ ad pctōꝝ remissionē quaꝫ ↄsequunꝛ baptizati. vt ponit Tho. ij. ij. q. vlt. ¶ Secũdo stat⁹ religionis excedit statũ secularē rōne absolutōis. nã absoluit ab omi voto tꝑali: qđ quis in seculo implere posset. vñ scribiꝛ extra de voto ꝛ voti redempti. c. scripture. Reus fracti voti aliq̄ten⁹. nō habeꝛ q̄ tꝑale obsequiũ in ꝑpetuã religiōs obseruantiã noscitꝛ cōmutasse. Et vt ait Richardus in. iiij. distinc. q. xxxviij. exceptꝫ ꝑsonis alicui⁹ dignitatis. q̄ debēt ↄsulere sũmum pontificē. ꝗlibet ali⁹ obligaꝛ voto ad visitã dũ terrã sctãm: pōt absq̧ alia absolutione religionē ingredi. ꝛ ꝑ ꝓfessionē in illa absolutus ē a voto ꝛ ita absoluiꝛ: vt ꝑdictuꝫ est ab oī alio voto. Nam cuꝫ obediētia sit maximũ votoꝝ. ꝓ omni voto sufficientissime recōpensat. ¶ Tercio status religiōis excedit statũ secularē rōne dissolutōis. naꝫ dissoluit matrimoniũ contractũ ꝑ verba ꝺ presenti nō consumatũ In tali eñ casu ꝑt alter coniugũ etiã altero inuito intrare religionē. Et facta ꝓfessione ille ꝗ remanet ī seculo: potest libere nubere. vt notaꝛ extra de ↄuersione cōiuga. c. verũ. c. ex ꝑte. ꝛ. ij. c. Ex publico. ¶ Quarto status religiōis excedit statũ secularē ratione derelitōis. Nã licet filijs ꝑentes relinquere. dũmodo non sint in extrema necessitate positi: atq̧ ipis inuitis religionē intrare. Cui⁹ ratio est. q2 magis vnusq̄sq̧ teneꝛ deũ ꝛ animã ꝓpriaꝫ ꝙ ꝑentes diligere. Ex hoc inquit hieron. in epl'a ad furiã de viduitate seruãda. Sola causa pietatis est vbi carnis nulla noticia est: honora patrē tuũ: sed si a vero patre te nō separat: tamdiu scito carnis copulam ꝙdiu nouerit conditorē. Alioquin tibi Dauid ꝓtinus clamat. Audi filia et uide ꝛ inclina aurē tuam. ꝛ obliuiscere populũ tuũ ꝛ domũ patris tui: ꝛ concupiscet rex decorem tuũ. Et in epl'a ad heliodorũ de ↄtemptu mũdi ait. Licet paruulus ex collo pendeat nepos: licet in limine iaceat pater: licet sparso crine ꝛ scissis vestib⁊ vbera qb⁊ te nutrierat mater ostendat. ꝑcalcato perge patre: siccis oculis ad vexillũ crucis euola. Solũ pietatis genus est in hac re fuisse crudelem. hec ille. Et cum ista de religione loquimur. quidam nobis obijcere solent. Quid si omes religiosi essemus esset de mundo: que obiecto nō nisi ex fatuitate procedit cum gubernatio mundi spectet ad deũ. Hinc est ꝙ Hierony. aduersus Vigilantiũ ait. Argumētaris ꝛ dicis Si omnes se clauserint ꝛ fuerint in solitudine. quis celebrabit eccl'ia quis seculares homines lucrifacit. Et quis peccantes ad pniãꝫ poterit cohortare. Hoc eñ modo si omnes tecũ fatui essent. sapiens quis esse poterit. Infantes in cunis nō vagient. obstetrices absq̧ mercedibus mendicabũt ꝛ in lectulo suo frigidus atq̧ cōtractus dormitantius vigilabit. Raro virtus est nec a plurib⁊ appetiꝛ atq̧ vtinã hoc omnes essent ꝙ pauci sunt de quibus diciꝛ. Multi sunt vocati pauci ꝟo electi. ¶ Terciũ considerandum de religione diciꝛ exaltatio. Nã vt de religione beati benedicti loquamur exaltataꝫ illã videm⁹ q̄druplici rōne. ¶ Primo rōne dignitatis.

¶ Secūdo rōne sctitatis.
¶ Tercio rōne numerositatis.
¶ Quarto rōne gratiositatis.
¶ Primo exaltata fuit religio sctī Benedicti rōne dignitatis. Habuit em̄ viros ī dignitatib; eccl'iasticis ꝯstitutos pene innumeros. Nā iohēs vigesimussecūdus extrahi illos fecit de archiuis sūmoꝝ pontificū. ꝛ iuenit ꝙ a tpe sctī Benedicti vsqꝫ ad pontificatū ei⁹ fuerūt de ordine sctī Benedicti ꝗndecim milia septingēti ꝛ q̄tuoꝛ abbates ꝗꝝ ꝯfirmatio spectat ad papaꝫ. Et epī quinqꝫ milia ꝛ q̄tuoꝛ. Archiepī septigenti. cardinales tricentitriginta. Sūmi ꝓo pōtifices vigintiqnqꝫ. ¶ Secūdo exaltata fuit religio sancti bn̄dicti rōne sanctitatis: vt em̄ cōpertū est in cathalogo sctōꝝ fuerūt in ea trigintaq̄tuoꝛ milia canonizati. ¶ Tercio exaltata fuit religio sctī Bn̄dicti rōne numerositatis. Sub ista nanqꝫ sctī Benedicti militāt monachi nigri: de ꝗbus fit mentio in clemētina Ne in agro. Qui cū essent relaxati reformati sūt in cōgregatione que dicitˀ sctē Justine habētes speciales cōstitutōnes ꝛ exemptiōes p eugeniū papam quartū ꝯfirmatas. Sub regula insup sancti Benedicti militant cystercieñ. quos btūs Berñ. mirabiliter dilatauit. Camaldulēses instituti p beatuꝫ Roncaldū. Ordo vallis vmbrose. Ordo humiliatoꝝ. Ordo mōtis oliuaꝝ. Cluniacenses. Siluestrini ꝛ Cestini. quoꝝ ordinem instituit sanctus Petrus de murone. ¶ Quarto exaltata fuit religio sctī Benedicti rōne gratiositatis. Nā sūmi pontifices eidē ꝯcesserūt amplissimas gratias. indulgentias ꝛ exemptōnes. Religionē ipsam sp affectu paterno fouentes.

¶ Qualiter sanctus Benedictus fuit etiaꝫ sanctitate ꝑfectus. quod ostendūt eius miracula spiritus prophetie atqꝫ cōmotio mundi. Capitulū. II.

SEcunda ꝑrogatiua sācti Benedicti. quare memoria eius in benedictōne est. dicitˀ sāctitatꝫ ꝑfectio. quā colligere possumus ex tribus.
¶ Primo ex miraculoꝝ rutilatōne.
¶ Secūdo ex ꝓphetica illustratione.
¶ Tercio ex mūdi cōmotiōne.
¶ Primo colligimus ꝑfectionē sanctitatꝫ btī Bn̄dicti ex miraculosa chorusatōe. Fecit em̄ deus illū chorusare multis miraculis. ex quib; aliq̄ recitabimus q̄ Greg⁹. in scdo dyalogoꝝ libro fideliter descripsit. Et primū est de capisterio fracto ꝛ ꝯsolidato. Natus em̄ Bn̄dictus ex nursia ꝓuincia: cū rome liberalib; studijs traditus esset. ī ipa sui infantia lr̄as deseruit: ꝛ desertū petere decreuit. Quē nutrix sua que eū tenerrime diligebat vsqꝫ in quendā locū qui dicitˀ effide secuta est. Ubi ad purgandū triticū mutuo capisteriū petijt. Sed sup mēsam incaute ponēs ꝛ corruēs in duab; ptibus fractū vidit. quā Benedictus flere ꝑspiciens ptes capisterij accepit ꝛ ab orōne surgens integre solidatū inuenit. Postmodū nutricē occulte fugiens in quendā locū venit: vbi trib; annis hoīb; incognitus mansit. Excepto quodā monacho Romano noīe qui sibi sedule necessaria ministrabat. ¶ Secundū miraculū fuit de aq̄ educta in monte. Nā dū vndecim monasteria ꝯstruxisset. ex quib; tria sursum in rupib; montis erant. Fratres deorsuꝫ cū magno laboꝛe aq̄s hauriebāt. Cunqꝫ virū dei sepe rogarent vt monasteria illa mutaret. q̄daꝫ nocte cū quodā puero montē ascendit vbi diutius orans petras in eodē loco ꝑ signo posuit. Cūqꝫ domū redijsset. ꝛ fratres ꝑ eadē aqua ad eū venissent dixit. Ite ī illam rupē in qua tres petras inuenietis. in modico cauate. Ualet dn̄s inde vob aq̄ꝫ ꝑducere. Qui euntes ꝛ iaꝫ rupem illā sudantem inuenientes concauū locū fecerūt ꝛ mox aqua repletū inuenerūt. Que vsqꝫ nunc tam sufficiēter emanat. vt ab illo mōtis cacumine vsqꝫ ad inferiora descendat. ¶ Terciū miraculū fuit de ferro natante ꝛ redeunte ad manubriū. Quadā em̄ vice. cū circa monasteriū viri dei. quidā cuꝫ falcastro vepres absciderer. ferrū de manubrio exiliēs in quendā lacū ꝓfundissimuꝫ cecidit. Cunqꝫ de hoc ille nimiū angustiaretˀ. vir dei pietate motus manubriū in lacum posuit. ꝛ mox ferrū vsqꝫ ad suū manubriū enatauit. ¶ Quartū miraculū fuit de puero mortuo resuscitato. Dū em̄ faciente hoste maligno cecidisset ps cuiusdaꝫ pietꝫ

Interfecissetq̄ monachū quendā: vir dei
puerū illū mortuū ⁊ laceratū ad se in sac/
co adduci fecit. Et orōne facta ipm̄ a mor
tuis suscitauit. ¶ Quintū miraculū fuit d̄
vase vitreo ꝓiecto. ⁊ oleo m̄ltiplicato. Quo
dā tpe dū totā ꝓuinciā in qua erat sanct⁹
Benedictus fames valida occuparet. Et
vir dei oīa que inuenire poterat egētibꝫ mi
nistraret. Itaq̄ nihil in monasterio p̄ter
modicū olei in quodā vase vitreo remāsis
set. Iussit celerario. vt illud modicum olei
cuidā egenti daret. Ille ꝟo ibidē pauperē
audiuit. sed obedire ꝯtempsit. Qd̄ vir dei
vbi comperijt vas vitreū cum oleo ꝑ fene/
strā ꝓijci iussit: ne qd̄ in monasterio ꝑ in
obediētiā remaneret. Proiectū itaq̄ ꝑ sa
xa ingentia cecidisset: nec vas fractū: nec
oleū est effusū. Qd̄ ille leuari iussit. ⁊ dari
integrū egenti postulanti. Monachū aūt
illū de inobediētia ⁊ diffidentia increpās
sese in orōne dedit ⁊ ꝯtinuo quoddā ma/
gnū doliū qd̄ ibi erat vacuū oleo plenū fu
it. Qd̄ a deo excreuit vt ꝑ pauimentū effū/
deret. Sūt ⁊ alia ei⁹ miracula q̄ pretermitti
mus ne ꝓlixitate dicendi tediū audienti/
bus ingeram⁹. ¶ Secūdo colligimus ꝑfe
ctionē sanctitatis bti Bn̄dicti ex ꝓphetica
illustratōne habuit quidē lumē ꝓpheticū
vt cognosceret ea q̄ naturalr̄ cognosci nō
pn̄t. Sicut ꝓbat̄ multis exemplis. ¶ Pri
mū exemplū est de placido quē rapuerant
aque. Cū em̄ ille puer ⁊ monachus ad hau
riendā aquam egressus in fluuiū cecidis/
set. ⁊ pene aqua illū in vni⁹ cursu sagitte re
traxisset. vir d̄i in cella ꝯsistens h̄ in spiritu
statim cognouit. Et maurū vocans. quid
puero acciderit indicauit. ac vt ad ipsum
eripiendū ꝑgeret imperauit. Accepta be
nedictōne concitus Maurus surrexit. ⁊ q̄
si ꝑ terrā se existimās ambulare suꝑ aq̄s
vsq̄ ad puerū venit. eūq̄ ꝑ capillos tenēs
de aqua extraxit. Qui ad virū dei veniēs
retulit quid acciderat. Qd̄ benedictus nō
suis meritis sꝫ obediētie Mauri deputa
bat. ¶ Secundū exēplū fuit de pane vene
nato quē cognouit. nā quidā p̄sb̄r Floren/
tinus noīe. viro dei inuidens ad tantā de
uenit insaniā siue maliciā. vt panē vene/
no infectum viro dei tanq̄ ꝓ benedictōne
transmitteret: quē sctūs gratāter accepit:
⁊ coruo qui de ei⁹ manu panē accipe ꝯsue
uerat ipm̄ ꝓiecit dicēs. In noīe Jesu xp̄i
hūc panē tolle. ⁊ eū in tali loco vbi a nullo
hoīe sumi valeat ꝓijce. Tūc coruus apto
ore ⁊ expāsis alis circa eundē panē cepit
discurrere atq̄ clamare ac si apte diceret
⁊ obedire se velle ⁊ iussa implere nō posse.
Cui sctūs iterū atq̄ iterū p̄cipiebat dicēs
Leua leua eū securus ac ipm̄ vt dixi ꝓijce
Qui eū tollens post tres horas redijt ⁊ de
manu ei⁹ annonā quā ꝯsueuerat accepit.
¶ Terciū exemplū fuit de spatario totile.
Totila em̄ rex gothoꝝ experiri volens. vtꝝ
vir dei spiritū ꝓphetie haberet. cuidā suo
spatario vestimēta regalia tribuit ⁊ cū oī
apparatu regio eū ad monasteriū scti Be
dicti destinauit. quē ille venientē ꝯspiciēs
dixit. Fili pone pone: qd̄ portas nō est tuū
qui ꝓtinus in terra cecidit: ⁊ q꞉ tanto viro
illudere p̄sumpsisset expauit. Cūq̄ redis/
set ad Totilā retulit que viderat ⁊ audi
erat. Tūc accessit totilas ad sanctū Bn̄/
dictū: cui ille multa p̄dixit. sicut diffusius po
nit Greg⁹. in. ij. li. dyalogoꝝ. ¶ Quartū ex
emplū fuit de puero abscondēte flasconē
vini. Quidā em̄ vir duos flascones vini ꝑ
quendā puerū misit sācto Benedicto. Sꝫ
ille vnū in via abscondit ⁊ alium detulit.
vir aūt dei vinū cū grār̄ actōne suscepit. et
descendentē puerū admonuit dicēs. Uide
fili ne de illo flascone quā abscondisti bi/
bas. Sed inclina eū caute ⁊ inuenies qd̄
intus habes. Qui ꝯfusus valde ab eo exi
uit. ⁊ reuersus volens adhuc ꝓbare quod
audierat cū flasconē inclinasset de eo ꝓtin⁹
serpēs exiuit. ¶ Quintū exemplū fuit de
monacho tenente lucernā. Cū em̄ semel q̄
dam vice vir dei sero cenaret. quidā mona
chus nobilis genere ei assistēs ⁊ lucernā
tenens ꝑ spiritū suꝑbie intra se cogitare ce
pit. Quis est hic cui manducanti assisto:
lucernā teneo. seruitiū impendo. quis sum
ego vt isti seruiam. Cui statim vir dei ait
Signa cor tuū frater quid est quod cogi
tas. vocatisq̄ fratribꝫ lucernā iussit de ma
nibus eius tolli ipm̄ ꝟo ad monasteriū ac
cedere ⁊ quietū accedere. ¶ Tercio colligi
mus sanctitatē bti Benedicti ex mūdi cō
motione: mira res est ꝑfecto q̄ audito no/
mine sancti Benedicti reges principes ⁊

populi christiani ad tantā deuotionem er
ga illū exarserint: vt in toto terraruz orbe
tam sumptuosa ⁊ dotibus copiosissimis
ditata ↄstruxerint monasteria. Quoꝝ pri
mū ⁊ alioꝝ caput est monasteriū montis
cassini. Nam ad illū montē ꝑuenit sanct⁹
Benedictus. Et templuz apollini qđ ibi
situū erat in honorē scti Johis baptiste ora
toriū fabricauit: et circūadiacentē populo
ab idolatria ↄuertit. Illū aūt montē totū
ex integro cū oībus ꝑtinētijs eius. ⁊ castra
villas ⁊ possessiones donauit sancto Bñ/
dicto Tertullus nobilissim⁹ roman⁹ ex gē/
te flauia pater placidi. Nam ex vxore sua
que erat ex familia Octauie gentis habu
it tres filios scz Placidū Euticiuz ⁊ Vi/
ctorinū ⁊ vnā filiā noīe Flauiam Qui au
dita fama sancti Benedicti qui apud sb/
lacū morabat͛. accessit ad eū. obtulitq́ȝ sibi
Placidū iam septennē. eoq́ȝ relicto ⁊ bene
dictōne accepta a sancto viro dei romā re
dijt. Postq́ȝ ꝟo sensit beatū benedictuz ad
montē cassinū prexisse iuit ad eū cū multꝫ
nobilissimis romanis. Et tūc fecit donati
onē prefatā. Donauit etiā ⁊ multas pos/
sessiones quas habebat in sicilia. Cū aūt
placidus ad etatē ꝑuenit virilē misit illuz
beatus Benedictus in siciliā cū quibus/
dā alijs: qui capuam veniens a sctō Ger/
mano episcopo benigne suceptus multa
ibi miracula fecit. Nā primiceriū eccl͛ie ca
puane dolore capitis oppressuz sanauit. ro
gatus quidem ab eo vt ꝓ se oraret. dixit ei
In noīe Jesu xpi cuius virtute ab aquis
quibus trahebar ereptus sum: adiutusq́ȝ
meritis patris mei Benedicti. si fidē ha/
bes tante crudelitatis restituat te deus ꝑ/
stine sanitati. Liberauit ⁊ vnū cecū atq́ȝ fi
liū cuiusdā mulieris in vltimis laborantē
venit deinde beneuentū susceptus a sācto
Marsiano epō vbi liberauit claudū cuz
scabellis ambulantē sup genua. postea trā
tulit se canusiuz ad sanctū Sabinū epm
inde accessit regiū ad sanctū Sisiminum
epm. tangē applicuit messanā Et ibi đ red
ditibus portus ⁊ possessionū patris quas
donauerat sctō Benedicto fecit edificari
monasteriū in honore scti Johis baptiste
Quo cōpleto post mlta signa que deus ꝑ
illū fecerat martyrij coronā adept⁹ ē. Naz
venerant ad eū videndū fratres eius Eu
ticius ⁊ Victorinus ac soror Flauia cum
multis alijs ex vrbe. Et ecce quidam ma
nucha capitaneus. abdale saraceni q̄ tūc
toti hyspanie presidebat cū classi minutis
sima cepit portū messane fregit monasteri
um. Et captos placidū ⁊ frēs ac sororem
virginē: cogebat abnegare fidē. Qđ cū il/
li facere renuissent post dies aliquos fla/
gellatos ⁊ cesos iussit tandē decollari Di
ximus ista vt agnoscat vnusquisq́ȝ q̄ȝ ad/
mirabilis fuit sanctitas patris Benedi/
cti: quez vt supius enarrauimus tot insi/
gnes viri deuotōne ꝑcipua coluerūt

¶ De felici transitu patris Bñdicti. qui
idē sui obitus ꝑdixit. ⁊ de mira ipi⁹ deuo/
tione. ⁊ qualr͛ ei⁹ gloria fuit duobus mona
chis reuelata. Capitulū. III.

Ercia prerogatiua sā
cti Benedicti quare ei⁹ memo/
ria in benedictōne est dicit͛ vi/
te p̄ntis cōsumatio. Nam sicut
sancte vixit. ita ⁊ sanctissime vite presentꝫ
cursu expleuit. In ei⁹ q̄ppe felici transitu
tria occurrerūt sctitatē ei⁹ ꝑsignātia.
¶ Primū fuit vera ꝓnunciatio.
¶ Secundū singularis deuotio.
¶ Terciū diuina reuelatio.
¶ Primum fuit vera pronunciatio Eodē
quidem anno quo de hac vita vir dei erat
exiturus. obitus sui diē fratribus nuncia/
uit. Ante sextū ꝟo diem sui exitus aperiri
sibi sepulcruz iussit. Et licet sapiens dicat
Eccs. ix. ca. Nescit homo finem suum. Et
cōmunis extat sententia q̄ nil incertius
hora mortis. illud nihilominus intelligē/
dum est s̄m legem. Sed plerisq́ȝ deus ex ꝑ
uilegio speciali voluit diem sui exitus re/
uelare ¶ Secundum quod occurrit in trā
situ beati Benedicti dicit͛ singularis de/
uotio. Febribus nanq́ȝ correptus cuz per
singulos dies languor ingrauesceret. sexto
die in oratorium se portari fecit. Ibiq́ȝ exi
tum suum dominici corporis ⁊ sanguinis
ꝑceptione muniuit atq́ȝ inter discipulorū
man⁹ imbecillia membra sustētans erectꝫ
in celū manib⁹ stetit ⁊ vltimū spiritū inter
ꝟba orōnis efflauit. ¶ Terciū quod accur
rit in trāsitu btī Benedicti dr͛ diuina re/

relatio. Ipa quippe dieb; fratrib; vni ĩ cel
la moráti. alteri lõge posito reuelatio eadẽ
monstrata est. viderũt nancꝫ viã palliis
stratã atqꝫ inumeris chorusca̅tẽ lampa/
dibus a cella sc̃ti Bñdicti versus orientẽ
vsqꝫ ad celũ tendentẽ. Cui venerãdo ha/
bitu vir quidã clarus assistẽs. cuiꝰ eẽt via
quã cerneret inquisiuit. Qui cũ nescire se
diceret ait. hec est via q̃ dilectus deo Bñ/
dictus celũ ascẽdit. Sepultꝰ ꝓo est in ora/
torio sc̃ti Johĩs baptiste. qd̃ destructa ec/
clesia apollinis ipe cõstruxit. aĩa ꝓo illa tã
tis redimita virtutib; de quib; p̃dictũ est
cũ xp̃o letat̃ in vita beata. ad quã nos ipe
Jesus ꝑducat q̃ ẽ bñdictꝰ ĩ sc̃la sc̃loꝝ. amẽ

¶ Sermo. LVIII. de sancto Dñico insti/
tutore ordinis sacri p̃dicatoꝝ.

Magnus vocabit̃ in re
gno celoꝝ. Scribunt̃ hec verba
Math. v. c. que tñ sc̃tõ Dñico
appropriari pñt. Fuit q̃dã salu
tatus magnꝰ a grecis alexander macedo.
q̃ꝛ breui spacio ⁊ ꝑuo manu totũ fere sbegit
orientẽ. Põpeius etiã dux p̃clarissimꝰ di/
ctus est magnꝰ a romanis ob rerũ gestarũ
magnitudinẽ. Nã f̃m Horoſ. viginti duos
reges orie̅tales ⁊ ꝑplꝰos inumerabiles sub
didit romane respublice. ob qd̃ Lucanus
ipm de se sic inducit loquentẽ.
Añ bis exactũ qꝫ cinthia ꝯderet orbẽ.
Omẽ fretũ metuẽs pelagi pyrata reliq̃t.
Augustãqꝫ domũ terrarũ a sede poposcit.
Idẽ ꝑ sithici querẽs diuortia ponti.
Indomitũ regẽ romanaqꝫ fata morantẽ.
Ad mortẽ scylla felicior ire coegi.
Pars mihi nll'a vacat mũdi. sꝫ tota tenet̃
Terra meis q̃cũqꝫ iacet sub sole tropheis
Hic me victorẽ gelidas ad fasidis vndas
Arthos h; calida mediꝰ mihi ꝯditꝰ axis.
Egypto atqꝫ vmbras nusqꝫ flectẽte siene.
Occasus mea iura tiet. thetiqꝫ fugacem.
Qui ferit exptꝰ pꝰ oia fluia bethis.
Me domitꝰ cognouit arabs me marte fero/
Emoti. notisqꝫ erepto vellere colchi ces
Cappadoces mea sig̃ timẽt ⁊ dedita sacrꝭ
Incertim dea dei mollesqꝫ suphene.
Armenios cilicasqꝫ feros tauros qꝫ sbegi.
Quid socero bellũ p̃ter ciuile reliqui.
Hec ille. Propter que oia Lucanꝰ de eo/
dẽ dicit. Brundusij tacas ꝯscẽdit magnꝰ
in arces. Sed alexandri atqꝫ pompeij me
moria perijt cũ sonitu. ⁊ dñs ineternũ per/
manet. q̃ voluit lõge meliꝰ honore sc̃tõs eꝰ
q̃ꝫ ꝑpl'i suos principes ⁊ dñs terre. Ideo
nos magnũ inter sc̃tõs dñicũ gl'iosũ voca/
mꝰ q̃ pꝰ deuictũ mũdũ dñataqꝫ vicia coro
natus residet in regno celoꝝ. Cũ aũt hodi
erna festiuitas eiꝰ ab eccl'ia celebret̃. equũ
esse arbitror: vt tanti patris laudes expli/
cemꝰ de q̃ ꝟba in themate dicũt: q̃ꝛ magnꝰ
vocabit̃ in regno celoꝝ. i. in eccl'ia militan
te vt em̃ ait Gregꝰ. in omel'. Regnũ celoꝝ
pñtis tp̃is eccl'ia dicit̃ in q̃. ꝑfecto btũs do
minicus magnꝰ merito p̃dicat̃. Et maxĩe
ꝓpter triplicẽ illius excellentiam.
¶ Prima dꝛ diuina reuelatio.
¶ Secũda ꝟtuosa decoratio.
¶ Tercia sublimis priuilegiatio.

¶ Qual'r sc̃tũs Dñicus fuit mltipl'r reue
latus tanqꝫ is q̃ a deo electus fuit: vt eccle
siam p̃dicatõne sua ⁊ suoꝝ illustraret.
Capitulũ. I.

Prima excellntia bea
ti Dñici quare magnꝰ predicat̃
dicit̃ diuina reuelatio q̃ꝛ eiꝰ san
ctitas fuit diuinitꝰ reuelata. qd̃
ostendimꝰ in septẽ reuelatõib; de eo factis
Prima reuelatio fuit facta Sybille heri/
tree. que predixit sc̃tm̃ dñicũ velut stellam
mũdo irradiãtem venturũ: sicut diximus ĩ
sermone secũdo de btõ Francisco. Et p̃ter
illa que ibi posuimꝰ subdidit ipa Sybilla
loquens d̃ beato Dñico ⁊ de btõ Frãcisco.
Erũt ĩ dieb; vltimis due stelle lucidissime
q̃bus erũt q̃tuor aĩaliũ facies. Tubã prio
ris stelle resumẽt in pauꝑtate ⁊ directõne
spernentes diuitias vociferabũt nomẽ ag
ni. Secũda reuelatio fuit facta abbati Jo
achim. hic preter illa q̃ diximꝰ in sermone
de beato Francisco super Hieremiã ait.
Sicut per Moysen ⁊ Josue chananeos
dñs israelitis subiaceret. xp̃ianis per Pau
lum ⁊ Johannẽ euangelistam strauit ido
latras. sic ⁊ nũc ꝑ duos futuros ordines si
gnatos. in illis gentes incredulas subijci/
et ⁊ ꝯuertet. Et iterũ ibidẽ. Expectabitis
lucẽ. i. duos futuros ordines in Moyse et
Helya in mõtẽ eccl'ie cũ dño apparẽtes: q̃ꝛ

si nō acquieueritis veritati plorabit in ab
scōdito anima mea Et iteꝝ idē refert. Si
cut sodomā duo angeli euertūt. ⁊ sinago/
gā similiter duo angeli Johānes ⁊ xp̄s: sic
et nūc oportet vt duo angeli ad officiū p̄di
catōis habeāt in duobꝫ ordinibꝫ designati
in moyse ⁊ helia. Et ibidē adhuc sequit᷑.
Necesse est vt qd̄ linguis igneis aplis est
ostēsum pleniore mysterio in futuris viris
euāgelicis reuelādis in mūdo tp̄e isto sex/
to cōpleat᷑. Et i eodē li. ita loquit᷑. Moab
et amon duo filij loth q̄ nati sunt de ince/
stu duos ordines extremos in ꝓximo re/
uelādos insinuāt quos tanto durius affli
ctio seculi deprimet quāto instātias ꝯtra
ipm eoꝝ vexatio sub ecclesie fluctuatōe cō
surget. Et rursus ibidē inq̄t. Sicut defici
entibꝫ patribꝫ in deserto: sub Josue ⁊ Ca/
leph terrā sunt filij israel promissionis in
gressi: ita nūc sub euāgelizātibꝫ testibꝫ se/
cuturis sp̄ualiū intelligētiā assequent᷑: vi/
ta em̄ illoꝝ ꝓpter vtriusqꝫ sciētiā testamē/
ti in melle simul ⁊ lacte versabit᷑: vt de ver
bis simplicibꝫ pficiat iustus: ⁊ de eloquijs
mysticis stupeat eruditꝰ. Tertia reuelatio
fuit facta mr̄i ipsius sancti Dn̄ici. fuit em̄
ipse ex hispanie partibꝫ villa q̄ dicit᷑ cara/
roga exomēsis diocesis: p̄re Felice mr̄e aūt
Johāna. hec anteqꝫ paruulus nascerect᷑ vi
dit i somnis se gestare catulū i suo vtero ar
dentē in ore faculā baiulātē: q̄ egressus ex
vtero totū mūdū incēdere videbat᷑: nec in/
anis fuit hm̄oi visio cū p̄dicatores in scri/
ptura canes vocent᷑. sicut patz. xliij. di. c. sit
rector. Quarta reuelatō fc̄a fuit cuidā ma
trone q̄ eū de sacro fōte leuauerat: videbat᷑
siquidē illi per somnū puer Dn̄icus: qua/
si stellā habēs in fronte: q̄ totā terrā suo lu
mine perlustrabat. Quinta reuelatio fuit
cuidā magistro in theologia famosissimo
apud tholosam: hic dū quodā mane ante
diē suas lectōes p̄uideret: oppressus graui
somno caput suū in cathedra reclinauit ⁊
dormire cepit: visumqꝫ est sibi ꝙ septē stel/
le sibi p̄sentarēt᷑. Qui dū de nouitate talis
exenij plurimū miraret᷑ subito in lumine
et quātitate tātū excreuerūt ꝙ totā patriā
et mūdū illuminabāt Qui euigilās quid
nā sibi hoc uellet plurimū mirabat᷑: ⁊ ecce
dū scholas intrassz ⁊ legeret btūs Dn̄icus
cū sex socijs eiusdē habitus ad ipm magi/
strū humiliter accesserūt intimātes ei dē ꝙ
frēs essent q̄ euāgeliū dei in partibꝫ tholo/
sanis p̄dicarēt: significātes adhuc ꝙ scho
las suas venerāt frequētare ⁊ lectiōes au/
dire: qd̄ multo tp̄e factū est. Recolēs ergo
magister ille visionē ipsos esse septē stellas
quas viderat nullatenꝰ dubitauit. Sexta
reuelatio fuit facta Innocētio pape. dum
em̄ a deo inspiratꝰ ad ip̄m pontificē acces/
sisset ipse Dn̄icus: postulassetqꝫ ꝯfirmari
sibi suisqꝫ successoribꝫ ordinē qui p̄dicato/
rum diceret᷑ ⁊ esset. cū aliquātulū pōtifex
difficilē se exhiberet: nocte q̄dā ipse pon/
tifex videbat in somnis ꝙ lateranensis ec/
clesia subito miret᷑ ruinā. Qd̄ dū tremēs
aspiceret: ex aduerso vel Dn̄icus occurre
bat humerisqꝫ suppositis totā illā casurā
fabricā sustētabat: quare exinde virū dei
pontifex libēter audiuit: annuitqꝫ volēte
deo vocis eius per om̄ia. Septima reuela
tio fuit facta ipsi p̄ri scō Dn̄ico dū em̄ ip/
se rome moraret᷑ instās pro sui ordis ꝯfir/
matiōe: nocte vidit in sp̄ū xp̄m in aere exi/
stētē ⁊ tres lāceas in manu tenētē ⁊ cōtra
mūdū eas vibrātē. cui velociter mater oc/
currēs q̄d nā vellet facere inquisiuit. Et il
le. ecce totus mundus tribꝫ vitijs plenꝰ est
scꝫ superbia luxuria ⁊ auaricia. Et ideo
his tribꝫ lāceis ipm volo perimere. Tunc
virgo ad eius genua ꝓcidens ait. fili cha/
rissime miserere ⁊ tuā iusticiā tēpera. cui
xp̄s. Nōne vides quāte mihi iniurie irro
gant᷑. cui illa. Tempera fili furorem ⁊ pau
lisper expecta. habeo em̄ fidelē seruū ⁊ pu/
gilē strēnuū qui vbiqꝫ discurrēs mundū ⁊
vitia expugnabit ⁊ tuo dn̄io subiugabit.
Aliū quoqꝫ seruū tuū sibi in adiutoriū da
bo: q̄ secū similiter decertabit. ⁊ xp̄s rn̄de/
bat. Vellē videre quos vis ad tantū offi/
ciū destinare. Tunc illa xp̄o sctm̄ Dn̄icū
p̄sentauit. Cui xp̄s vere bonꝰ est ⁊ strēnu/
us pugil iste ⁊ studiose faciet q̄ dixisti: ob/
tulit etiā sctm̄ Franciscū Et hūc xp̄s sicut
et p̄mū pariter cōmēdauit Sanctus ergo
Dn̄icus sociū suū in visione sua diligēter
cōsiderās quē ante nō viderat in crastino
in ecclesia inuētū ex his q̄ nocte viderat si/
na indice recognouit. Et in eius amplexꝰ
et oscula sctā ruens ait. Tu es socius meꝰ

tu pariter curres mecum: stemus simul ⁊ nullus aduersarius preualebit: visionem quoq₃ predictam sibi per ordinez enarrauit Et extunc factũ est eis cor vnũ: ⁊ anima vna in dño.

¶ De septem precipuis virtutibus beati Dominici. Capitulum. II.

Secunda excellẽtia beati Dominici quare magnꝰ vocatur dicit᷑ virtuosa decoratio. Fuit em̃ septem virtutibꝫ precipuis decoratus.

¶ Prima dicit᷑ corporis mortificatio.
¶ Secunda proximialis cõpassio.
¶ Tertia feruens oratio.
¶ Quarta mundialis despectio.
¶ Quinta martyrij desideratio.
¶ Sexta euãgelica predicatio.
¶ Septima virginitatis professio.

¶ Prima virtus beati Dñici dicit᷑ corpis mortificatio: voluit em̃ corpus castigare ⁊ in seruitutẽ redigere: ne anima sensualibꝫ delectõibꝫ pollueret᷑. Et vt in legẽda eius narrat᷑ Dum esset adhuc puerulus: nõdũ a nutricis diligẽtia segregatꝰ deprehẽsus est sepe lectulũ dimittere: q̃si carnis iã delitias abhorreret: q̃re declinata stratꝰ mollitie frequẽtissime sup terram dormiebat. Insup dũ esset palẽtie in studio: vinũ per decenniũ nõ bibit: postmodũ lascẽte stomacho cõpulsus est a bone memorie Didaco exoniensi ep̃o modico vino vti. Quid plura per multa tp̃a singulis noctibꝫ: recipiebat manu sua ꝓpria de q̃dam cathena ferrea tres disciplinas: vnam pro se. alterã pro pctõribꝫ qui versant᷑ in mũdo: tertiam pro his qui in purgatorio crucian᷑. Tholose cũ socio in pane ⁊ aqua quotidie totã quadragesimã ptrãsiuit sup tabulas dormiẽdo. Idẽ fecit aliã quadragesimã apd carcasonã. ¶ Secũda virtus beati Dñici dicit᷑ proximialis cõpassio: cũ esset palẽtie et fames valida multos affligeret: dũ adhuc erat in seculo venditis libris ⁊ omni supellectili acceptũ preciũ. Dispersit dedit pauperibꝫ. Quo exemplo magnos clericos ⁊ diuites ac magistros ad misericordie opera ꝓuocauit Narrat᷑ adhuc de ipso q̧ dũ in ꝓpria patria moraret᷑: quedã mulier cõquesta est ei fratrẽ suũ apud sarracenos detineri captiuũ. Ille ṽo nimia cõpassione cõmotus: seip̃m pro redẽptiõe captiui vendẽdũ obtulit. Sz deus hoc nõ pmisit qui eũ ad alia maiora reseruabat: nam illi mulieri aliter ꝓuisum fuit: sctũs Dñicus nõ fuit p̃cio venditꝰ. ¶ Tertia virtus beati Dñici dicit᷑ feruẽs oratio: nocturnis quidẽ horis nemo vigilijs ⁊ obsecratiõibꝫ per omnẽ modũ instãtior diem impliebat᷑ proximis noctẽ deo Sepe etiã cõtingit: vt in via superuenientibꝫ pluuijs sua sociorũq₃ vestimẽta madefierẽt: cunq₃ post cenã socijs eius remanerẽt ad ignem vt vestes ad exiccãdũ extenderẽt. ⁊ corpa recrearẽt vir dei sic cũ vestibꝫ madefactis ad orãdũ intrabat ecclesiam. ¶ Quarta virtus beati Dñici dicit᷑ mũdialis despectio. Nã spreto mũdo adhesit exomẽsi ep̃o a quo in sua ecc̃lia factus est canonicus regularis: ibiq₃ licet inuitus factus est superior monasterij. ¶ Quinta virtus dicit᷑ martyrij desideratio. desiderabat quippe effici martyr pro xp̃o. Et dum cõtra hereticos p̃dicaret illi necem sibi minaban᷑. Ipse ṽo intrepidus pmanebat: pertrãsibat loca in quibꝫ insidie sibi parate erant securus. Et dũ semel heretci dixissent sibi. qui faceres si cõp̄hẽderemꝰ te. Rñdit. Rogarẽ vos ne mihi breui cõpendio mortem celerem inferretis: sed paulatim ⁊ successiue membra singula mutilãtes: deinde oculos meos eruentes ad vltimum semiuiuũ laceratumq₃ corpus permitteret sic cruentatum in suo sanguine volutari: vel prorsus ad libidũ necaretis: ad que verba heretici cõpuncti destiterũt vltra insidiari ei. ¶ Sexta virtus beati Dñici dicitur euãgelica predicatio. predicauit nanq₃ longo tempore contra hereticos: ⁊ ꝓpterea ordinẽ predicatorum instituit: de quo ipse talem habuit visionem. Dum rome in ecclesia sancti Petri pro dilatione sui ordinis oraret gloriosos apostolos Petrum ⁊ Paulũ ad se venientes aspexit quorũ primus Petrus vi

delicet baculū. Paulus ꝟo sibi librum tra
dere videbat᷑: addebantq́ꝫ dicentes: vade
predica: quoniā a deo ad hoc ministeriuꝫ
es electus. Moxq́ꝫ in momēto temporis
videbat᷑ ei ꝙ filios suos per totum mūdū
dispersos aspiceret incedentes binos ⁊ bi-
nos: ⁊ verbū dei populis predicātes: qua-
propter tholosam rediēs fratres suos di-
spersit. Et quosdā quidē in hispaniā: quos-
dam ꝟo parisius: alios tandē bononiā de
stinauit. ¶ Septima virtus beati Dñici
dicit᷑ virginitatis professio. professus qui-
dem est virginitatē: quā corde ⁊ opere am
plexus est. illamq́ꝫ vsq́ꝫ ad mortē seruauit
ob quod ex osculo manus eius quidā a sti
mulo carnis valde vexatas liberatus est.
Erit ille scholaris qui missaꝫ audiēs bea
ti Dñici manū eius cum reuerētia ⁊ deuo
tione osculari poposcit. Quaꝫ osculās mi
ram odoris fragrantiam sensit. Et extunc
estus libidinis mirabiliter in eo refriguit:
vt qui ante erat vanus ⁊ lubricus efficere
tur postmodū continens atq́ꝫ castus. O
quanta mūditie puritate eius caro polle-
bat: cuius odor tā mirabiliter sordes mē-
tis purgabat.

De septem priuilegijs in quibus deus sublimem fecit beatum Dominicum. Capitulum. III.

Tertia excellentia bea-
ti Dominici quare magnus vo
catur sublimis puilegiatio: sub
limē quippe fecit illum deus in
septem priuilegijs.

¶ Primū dicit᷑ ordinis approbatio.
¶ Secūdū fratrū multiplicatio.
¶ Tertum ꝓphetica illuminatio.
¶ Quartū miraculosa coruscatio.
¶ Quintum diabolica effugatio.
¶ Sextum felix consummatio.
¶ Septimū ecclesiastica veneratio.

¶ Primū priuilegiū beati Dominici dici
tur ordinis approbatio. Instituit enim ip
se ordinem predicatorum ad docendum
predicādum ⁊ confessiones audiendum:
ad vtilitatem proximoꝝ ad obsequiū dei:
ad expugnationē hereticorū: ad defensio-
nem fidei: ⁊ ad cōseruationem diuini cul
tus. Cepit auteꝫ ordo ille: Anno domini
Millesimo ducētisimo decimosexto. Il-
lum approbauit Innocētius: ⁊ confirma-
uit Honorius: ab isto ordine secutus fuit
ordo sororum inclusarū. Quarum caput
fuit monasteriū de pruliano: deinde secu-
tum est monasterium de montargis. Cui
prefuit beata Anutia de viniaco. Et mo-
nasteriū sancte. Agnetis de bononia. Cui
prefuit quedā btā Cecilia. Est etiā alius
ordo sororū de penitētia beati Dñici: qua
rum religionē confirmauit ecclesia roma-
na ⁊ multis priuilegijs dotauit: in quo or-
dine floruerūt beata Margarita filia re
gis vngarie sctā Catherina de senis. bea-
ta Johanna de castello. btā Beneuenuta
de ciuitate austria. et multe alie. ¶ Secun
dum priuilegiū beati Dominici dicit᷑ fra
trū multiplicatio. nō eñ fieri potuit absq́ꝫ
virtute dei: vt in ordine sancti Dominici
tam breui spatio tot fratres multiplicarē-
tur. Quorum aliqui excellētes fuerunt ra
tione martyrij: sicut sanctus Petus mar-
tyr. frater Dominicus socius eius. frater
Conradus theotonic⁹. frater Guilhelm⁹.
et frater Bernardus de tupe forti: frater
Stephanus de narbona. frater Raymū-
dus carboni. qui in castro auinioneti dioce
cesis tholosane ab hereticis pro fide chri-
sti ⁊ obediētia sancte romane ecclesie occi-
si fuerūt cantando. Te deum laudamus
Alij fuerunt prestantes merito vite: qui et
miraculis coruscarūt: sicut frater Reginal
dus sancti Auiniani. frater Henricus al
tisiodorensis. frater Jordanis. frater Pe-
lagius hispanus. frater Petrus Golsalnij
hispanus. frater Mauritius toletan⁹. fra
ter Dominic⁹ ꝺ vallerica. frater Bernar
dus de cantro. frater Gualterus basilien-
sis. frater Bernardus de vasconia. frater
Johannes de valentia. frater Cabertus
lugdunensis. frater Dominicus segobiē-
sis. frater Ambrosius senensis. frater Ja-
cobus de anagnia. frater Jacobus de ve-
netijs. frater Marcolinus furliuiensis.
frater Symon ariminensis. Nonnulli

Insuper fratres ordinis sancti Dñici sin/
gularissimi habiti sunt ꝓpter sciētiā ⁊ do/
ctrinā quoꝝ noīa explicabimꝰ in sermone
de cōceptiōe virginis gloriose. vltra quos
adhuc peritissimi iuris cōsulti de illo ordi
ne ꝓdierunt. Sicut Raymūdus de pēna
forti cōpilator decretaliū. frater Johes co
loniensis. cōpilator summe ꝯfessoꝝ. frater
Brocardus theotonicus. frater Rogeri/
us brixiēsis. frater Bartholomeꝰ pisanus
frater Udalricus argētinēsis, ⁊ alij pluri/
mi. Ob qḋ ⁊ pleriq; assumpti fuerunt ad
ecclesie dignitates. Sicut Hugo: postula
tor totiꝰ biblie. Robertus angelicus. nico
laus de prato. Et alij multi q̄ fuerūt car/
dinales. Pontifices ꝟo maximi fuerūt pe
trus de carantasia dictꝰ innocētius. v. Ni
colaus de treuisio dictꝰ. benedictus. xi. io/
hānes de vercellis q̄ electꝰ summꝰ pōtifex
morte ꝑuētus nō fuit coronatꝰ. ¶ Tertiū
priuilegiū beati Dñici dicit̄ ꝓphetia illu/
minatio. habuit quidē lumē ꝓphetie. Sic
ꝓbatū est indicijs manifestis. ꝑdicāte nā/
q; ipso patre glorioso in ꝑtib; tholosanis.
cū quidē heretici essent incēdio deputati:
aspexit sctūs Dñicus vnū coꝝ: ⁊ officiali/
bus curie dixit. Justū reseruate. qḋ sctm̄
est. cōuersusq; ad eū blandeq; alloquens.
Scio inq̄t fili mi q̄ adhuc licet tarde: bo/
nus hō eris ⁊ sctūs. dimissus ille ꝑ annos
multos in heresi ꝑmansit. Tandē dei gr̄a
illustratꝰ ad lumē veritatis venit. Et fa/
ctus frater ordinis ꝑdicatoꝝ vitā suā lau
dabiliter duxit ⁊ feliciter cōsūmauit. Ro/
me insuꝑ dū habitaret in sctō Sixto qua
dā die fratrib; ad capitulū ꝯuocatis palā
oīb; nūciauit. q̄ttuor frēs ex ipsis in bre/
ui duos in aīa duos in corꝑe morituros.
Jnde ad aliquos dies duo frēs migraue/
runt ad dn̄m. duo ꝟo ad seculū tendentes
penitꝰ de ordine recesserūt. ¶ Quartū pri
uilegiū beati Dñici dicit̄ miraculosa coru
scatio voluit eīm deus illū coruscare mira/
culis. Ex quib; aliq̄ explicabimꝰ. Rome
die q̄dā adolescēs cōsanguineꝰ dn̄i Ste/
phani cardinalis de fossanoua. lapsus eq̊
ꝑcipiti grauiter collisus deferebat̄ exani/
mis: plangētib; cunctis cōtigit illuc btm̄
Dñicū ꝓperare. Quidā bonꝰ frater Trā/
chedus noīe btm̄ Dñicū exorauit vt ora/
ret pro illo. Quare btūs Dñicus fecit il/
lud corpus in conclaue reportari Et facta
orōne ꝓtinꝰ eū vite restituit. Jn loco sancti
Sixti architectū ꝯtritū sub quadā ruina
de cauerna subductū oratōis sue suffragio
vite simul ⁊ sanitati restituit. Jn eodē lo/
co cum essent frēs circiter quinquaginta.
die quadā imminēte refectiōis hora ꝓcu/
rator scȝ frater Jacobus romanꝰ ad sctm̄
Dñicū accessit. Exposuitq; nō esse panē
ad sufficiētiā At sctūs Dñicus id qḋ erat
diuidi ⁊ suꝑ mēsam poni mādauit. Con/
uenerūt ergo frēs duoq; per ordinē reside/
rēt ⁊ vnusq̄sq; buccellā cū gaudio susciꝑet
Ecce duo iuuenes eiusdē habitꝰ formeq;
ꝯsimiles refectoriū intrauerūt palios ple
nos panib; ferētes ⁊ btō Dñico in capite
mēse silēter obtulerūt et subito discesserūt
ita q̄ nullus vnq̄ scire potuit vnde vene/
runt vel quo diuertissent. Jn eodē loco dū
ꝑnominatus frater Jacobus vnctiōe susce
pta laboraret in extremis. dolentib; fratri
bus q̄ vtilē hoīem perdebāt. Dñicus cō/
passione motꝰ exclusis oīb; clausoq; ostio
oratōi se dedit: fratribusq; vocatꝰ in colu/
mē fratrem ipsis per manū ꝑsentauit. Jn
ꝑtib; tholosanis cū trāsisset nauigio quā/
dā aquā: nauta importune preciū petebat
cui btūs Dñicus mercedē eterne vite pol
licebat̄ asserēs. Argentū ⁊ aurū nō est mi
hi. At ille ad irā ꝓuocatꝰ per cappā eū ap
prehēdit inquiēs: nisi solueris nō te dimit
tam Tunc vir dei erectis in celum oculis
paululū intra seipm̄ orans. mox in terraȝ
ꝓspiciēs denariū diuino nutu ꝓcuratum
aspexit dixitq; illi. Tolle et me dimitte.
Sunt ⁊ alia eius miracula multa in vita
ipsius ⁊ in morte verissime comprobata
¶ Quintū priuilegiū beati Dñici dicitur
diabolica effugatio. Ad sanctitatē nanq;
eius comprobandā voluit deus vt demo/
nes ab obsessis corporib; ad eius imperiū
discederēt. Unde multos a demonib; li/
berauit. ¶ Sextū priuilegiū beati Dñici
dicitur felix cōsummatio. appropinquāte
nanq; sue peregrinatiōis termino cōstitu
tus apud bononiā. graui cepit corporis in
firmitate languere vbi post multa deuo/
tionis signa ad extremam horaȝ veniens
anno dn̄i. Millesimo. ccxxi. dormiuit in

dño. Ea die frater Gualà prior brixie post
modū eiusdē ciuitat episc. cū se sopori pau
lulū dedisset vidit in somnis q̄si apertū ce
lum ⁊ duas scalas quaꝝ vnā in summita
te retinebat xp̄s. aliā ꝟgo mater. Angeli
aūt ascēdebāt ⁊ descēdebāt. Et in imo sca
larū sedes posita erat in qua sedebat qui
dē frater p̄dicatoꝝ faciē habēs velatā ca
putio sicut solēt frēs sepeliri. Jesus aūt et
mater eius scalas sursum trahebāt donec
sedēte in celū eleuato apertura celi clausa
est. Intellexit ex post p̄dict⁹ frater sanctū
Dominicū eadē die ⁊ hora ex hac vita mi
grasse. Eadē die frater Rado: tibure exi
stēs q2 audierat sctm̄ patrē bononie egro
tare celebrās missam cū venisset ad illū lo
cū in quo de viuis cōmemoratio fieri ꝯsue
uit orās pro p̄re fact⁹ est in extasi. Raptus
q3 in sp̄u vidit virū dei Dominicū corona
quadā laureatū totūq3 mirabili splēdore
fulgentē duob⁹ quibusdā reuerēdis viris
comitatū hincinde extra bononiā via re
gia ꝓcedētē. Intellexitq3 q eadē hora do
minicus ad celos migrauerat sc3 hora sex
ta feria sexta. ¶ Septimū priuilegiū bea
ti Dñici dicit̄ ecclesiastica veneratio. Nā
ecclesia sctā dei statuit Dñicum ab omib⁹
xp̄i fidelib⁹ venerādū. cuius festū celebrat
annuatim ordineq3 suū multis fauorib⁹ ⁊
gratijs sp̄ualiter ꝓsequit̄. Sic em̄ placet
summo deo qui vt p̄dixim⁹ in p̄ma p̄te ele
git Dñicū ducē ꝑp̄li sui ⁊ p̄dicatorē euāge
lice doctrine. Hic igit̄ est ille pater ⁊ pa
triarcha eximius qui tetrū ⁊ horrīdū secu
lū sua vita ⁊ scia illustrauit. Cuiusq3 filij
in dies prauitauitatē hereticā validissime
ꝑsequunt̄. Hunc deuotiōe singulari coli
mus per quē deus tāta magnalia dignat⁹
est operari: qui onere carnis depositio nūc
gaudet atq3 letat̄ inter agmina angeloꝝ
laudans ⁊ benedicens xp̄um per infinita
secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. LIX. de sctō Vincētio docto
re eximio ac celeberrimo famosissimo pre
dicatore ordinis predicatorū.

IN medio ecclesie ape
ruit os eius. Sapientis verba
sunt ista originaliter Eccl. xv.
ca. Instāte necessitate hoꝝ tpo
rum quib⁹ mūdus q̄si totus vitijs erat ob
rutus: ⁊ xp̄iana religio naufragiū pati vi
debat̄. suscitauit deus sp̄m sancti Vincen
tij: qui sua p̄dicatōe innumerabiles popu
los ꝯuertit ⁊ reformauit. hūc nō a b re sctā
romana ecclesia catalago sctoꝝ ascripsit.
Quē Calixtus terti⁹ in vrbe maxima so
lenniter canonizauit. statuitq3 illū a cūctis
fidelib⁹ venerādū. Qua propter vt eius fe
stiuitas deuotiōe feruētissima celebret̄: di
gnū duxi in h̄ s̄mone illi⁹ p̄dicatiōes lau
des eximias recēsere: d̄ quo ꝯuenientissime
dici p̄nt verba in themate posita. in qui
bus tria mysteria ꝓponim⁹ cōtemplāda.
¶ Primū dicit̄ idoneitatis.
¶ Secundum singularitatis
¶ Tertium vtilitatis.

¶ Q̄ btūs Vincentius fuit idoneus ad
p̄dicādū. tū q2 gr̄a dei fuit in illo. tū ꝓpter
sciētiā. tū etiā ꝓpter sanctitatē vite. Ca. I.

PRimū mysteriū cōtem
plādū de p̄dicatiōe sancti Vin
centij dicit̄ idoneitatis. Fuit ip
se q̄ppe idoneus ad p̄dicandū
euāgelium xp̄i triplici ratione.
¶ Primo ratiōe gratie inspirātis.
¶ Secūdo rōne sciētie excellētis.
¶ Tertio rōne vite resplendētis.
¶ Primo fuit idoneus ad p̄dicandū rōne
gr̄e inspirantis. pie quidē tenere possum⁹
btm̄ Vincētiū fuisse inspiratū a deo: vt or
dinē sancti Dñici ingrederet̄. Nā vt in
ei⁹ legēda narrat̄ ipse: nat⁹ est valētie ex fa
milia ferrarioꝝ parētib⁹ clarissimis ⁊ ho
nestis Qui tres filios genuerūt sc3 Petrū
Vincētiū ⁊ Bonifaciū. hic Bonifacius
fuit iuris vtriusq3 doctor peritissim⁹: qui
extincta vxore suasu beati Vincētij cartu
siensiū habitū suscepit: in quodā monaste
rio extra muros valētie: qd̄ ab incolis vo
cat̄ porta celi. Et ob sue vite grauitatēq3
morū: post quattuor annos illius ordinis
electus fuit rector generalis Et vt de btō
Vincētio dicam⁹ quibusdā indicijs quā
tus euasurus esset ostēsum est Patri nāq3
eius dormiēti nocte quadā visum est q cū
in ecclesia fratꝝ p̄dicatoꝝ esset quedā virū
venerabilem in habitu sancti Dominici
p̄dicantē audiebat. Cunq3 illum attente

deuotissime audiret. Ille dicebat. Cõgratulor tibi. O fili dilectissime. post paucos em̃ dies vxor tua pariet tibi filiũ: cui⁹ erit tãta vite integritas: tãta doctrine vtilitas tãte fame ac mirabiliũ operum claritas: q̃ om̃es hispaniarũ galliarũq̃ ppl'i: eũ tanq̃ vnũ ex veteribꝫ apl'is venerabunt. Eritq̃ frater ordinis cui⁹ me esse vides post que dicta multitudo q̃ ibi adesse videbat̃ magnis vocibꝫ deo grãs referebat. Itaq̃ dux et ipse in illi⁹ modi gratiarũ actõe sese multitudini cõformẽ reddere conaret̃: statim excitat⁹ est conatuq̃ vocis dormiẽtẽ vxorem excitauit. Mater insup ipsius Vincentij dũ ꝯcepisset satis leuiter eũ portauit Et dũ euz gestabat in vtero audiebat sepe tãq̃ vocis canis latrãtis emitti qd̃ a multis dei seruis p̃cipue a Johãne valentine vrbis ep̃o Interp̃tatũ est q̃ filius quẽ retinebat in vtero futurus esset euangelij xp̃i feruẽtissim⁹ p̃dicator. Dum aũt ex vtero infans prodijt: ⁊ ad baptizãdũ delat⁹ ess3 multa erat inter suos de nomĩe ei imponẽdo dissensio. At sacerdos illum baptizãs. Vincẽti⁹ inq̃t vocet̃. qd̃ ⁊ factũ est. In infantia sua quietus erat ⁊ aspectu decorus: et grã diusculus fact⁹ frequẽtabat eccl'ias audiebatq̃ libenter p̃dicãtes: quorꝫ gesta et vocẽ motusq̃ q̃si p̃dicãs alijs pueris referebat. Tandẽ litteris traditus euasit in virũ doctissimũ. Ita vt inter eos qui valẽtie philosophiã: theologiãq̃ ꝓfitebãt̃: summus oim̃ haberet̃. Dum aũt decimũ octauum attigit annũ: pater eius allocut⁹ est eũ dicẽs: vt ex tribus eligeret vnũ: aut vxorem duceret: aut ad romanã curiã pergeret: vt ibi exaltaret̃: aut ordinẽ fratrũ p̃dicatorꝫ intraret. Cui Vincẽtius rñdit animo iã diu ꝯcepisse vt sancti Dñici suscipe ret habitũ: quẽ pater ad matrẽ dixit: eiq̃ filij ꝓpositũ indicauit. Cum bñdictõe itaq̃ vtriusq̃ parẽtis: ad cõuentũ fratrꝫ p̃dicatorꝫ accessit: qui eũ letãtes ad sacrũ suũ ordinẽ receperũt. ¶ Secũdo fuit ideoneus btũs Vincẽtius ad p̃dicãdum verbũ dei rõne sciẽtie excellẽtis. Quanta debeat esse p̃dicantiũ sciẽtia. dixi in quadragesimali nr̃o: in sermone de verbo dei Sufficiat igitur in hoc loco exprimere: q̃ fuerit doctus btũs Vincẽtius. Ipse nanq̃ post susceptum habitũ oratiõi ⁊ lectiõi se totũ dedit Et cũ eius doctrina nota esset a priore cõuentus iniunctũ fuit ei: vt pro fratrũ adolescentũ profectu de dialetica ⁊ de philosophia aliq̃d legeret. q̃ cũ humiliter iocũdeq̃ acceptasset: rumor impleuit aures multorũ ciuiũ. Et ad eius lectionẽ multi seculares cõfugerũt: audiebãtq̃ eũ legentẽ supra septuaginta. In quo exercitio tres cõtinuos annos cõsumpsit. postmodũ missus fuit barchinonã: ⁊ inde hileridam in quibꝫ ciuitatibꝫ eo t̃pe florebant studia liberaliũ disciplinarꝫ. Tandẽ cũ theologie dedisset operam: vigesimũ octauũ annuz agens magistrali corona fuit insignit⁹: postea redijt valentiã. Ubi honorifice susceptus est: ⁊ per sex annos publice legit ⁊ p̃dicauit. Ad quẽ etiã ex vicinis ciuitatibꝫ multi cõfluebãt vt eũ ⁊ p̃dicantẽ audirẽt et sub tam insigni litterarꝫ ⁊ morũ p̃ceptore ꝓficerẽt Inter hec t̃pa venit valẽtiam: Petrus de luna cardinalis sc3 clemens q̃ clemẽs electus fuerat in fundensi ciuitate ab illa p̃te cardinaliũ: que discesserat ab vrbano sexto. Is ergo petrus missus erat legat⁹ ad Carolũ francorꝫ regẽ q̃ audita fama beati Vincẽtij eũ secũ duxit: ac tam diu tenuit donec peracto legatiõis t̃pe ad ip̃m põtificẽ redijt. Tantũ aũt fuit grata cardinali Vincẽtij ꝯuersatio: q̃ vix multis precibꝫ impetrare potuit licẽtiã: vt rediret valentiã ad ꝯsueta legẽdi ⁊ p̃dicãdi exercitia. ¶ Tertio fuit idone⁹ btũs Vincentius ad p̃dicandũ verbũ dei: rõne vite resplẽdẽtis. Fuit equidẽ vita eius ꝟtutũ splẽdore decorata. Nã q̃tũ ꝑtinet ad carnis mortificatiõez. xlij. annis ꝯtinuis ieiunauit exceptis dñicis diebus. Et sextis et quartis ferijs in pane ⁊ aqua: a quo ieiunio nũq̃ abstinuit: nisi qñq̃ ex corporis infirmitate. Itinerabat discurrẽdo nõ equitans: s3 ꝓprijs pedibꝫ: cõtentus solo baculo quẽ manu gestabat. Idq̃ fecit vigintiduobꝫ annis S3 postea ex quadã infirmitate supueniẽte in tibia grauior effect⁹ fecit sibi perquiri asinũ quo vehebat̃ quotiens de ciuitate in ciuitatẽ volebat ꝓficisci A t̃pe aũt quo cepit euãgelizãdo discurrere: vsq̃ ad extremũ vite sue terminũ: nũq̃ nisi aut super sarmentorꝫ aut palearũ: aut

bmōi rerū straminib⁹: aut paupe sacculo
modica lana plena cū eisdē vestib⁹ quib⁹
indutus erat dormiebat. A prima insup
adolescētia vsq₃ ad vite sue terminū: sin/
gulis noctib⁹ corpus suū disciplinis fla/
gellabat. Et si forte egritudinis impedi/
mento illud facere nequiuisset: hoc a suis
fidelib⁹ socijs fieri volebat. Quid de illi⁹
humilitate dicem⁹ que tāta fuit: vt quas/
cūq₃ dignitates ecclesiasticas animosus ef
fugerit. Nā nec dignitatē cardinalat⁹ vo/
luit acceptare. Defuncto nanq₃ clemente
affinnioni: creat⁹ fuit Petrus de luna: qui
fuit bñdictus. xiij. A quo per lr̄as vocat⁹
fuit sctūs Vincētius ⁊ ɔfessor eius factus
ac magister sacri palatij. Et qm̄ romana
ecclesia tūc scismate fluctuabat. Erantq₃
tres pōtifices. videlic₃ ipe Bñdictus. xiij.
Gregorius. xij. ⁊ Johānes. xxiij. Facto cō
cilio constantiensi in quo creat⁹ fuit papa
Martinus. v. Cum renūciassent Greg⁹.
et Johes: btūs Vincētius pro paci ⁊ vni
tate ecclesie suasit Benedicto. vt ⁊ ipse ce/
deret. qđ cū ille facere recusaret licētiā pe/
tijt discedēdi. Pontifex x̄o a duocat₃ mul/
tis ex p̄latis qui eius curiā sequebanť pa/
ratoq₃ rubeo pileo: voluit eū facere cardi/
nalem: at ille grās eis referēs oblatū sibi
honorē penitus recusauit: ⁊ licentiā petijt
quā tandā obtinuit: vt pergeret ad diuer/
sas mūdi partes p̄dicās regnū dei. quāte
aūt fuerit mūdicie ⁊ puritates q̄s tū ve ca/
stitatē dilexit: ostēdūt p̄cipue duo exēpla:
que de ipso verissime recitanť. Primuz est
q̄ dū ipse p̄dicabat valētie. Mulier q̄dā
capta fuit amore ipsius: que fingēs aduer
sā valitudinē latq₃ in lecto decubās Vin
centiū vt ei ɔfiteref postulabat aduocari:
qui veniēs ad eā intrāsq₃ camerā ei⁹ exeū
tib⁹ alijs remāsit ipse solus: q̄ ad penitētiā
cepit puellā exhortari. Ad ille blādis ver
bis ei suum secretū apperuit: inhonestosq₃
gestus corpis ei exhibuit: que oīa ille ab/
horrēs: prius eā charitatiue cōmonuit. in/
de ab illa secessit: q̄ ɔfusa cogitauit clamā
do viro dei infamiā inferre. Et q̄s primuz
vocē voluit emittere: diabolus eius corp⁹
grauissime vexare cepit. ⁊ cū id fecisset die
bus multis. Tandē cepit dicere. Ex hoc
corpe nunq̄ me poteritis pellere: nisi huc
veniret vir ille qui in medio positus igni:
nō potuit ab igne comburi. Et cū audiē/
tes nescirēt q̄d vellēt hec verba significare
quidē de circūstantib⁹ dixit. Aduocef fra/
ter Vincētius qui ɔfessionē eius audiuit:
et est vir sctūs ⁊ sapiēs: ⁊ intelligit hec qui
vocatus aduenit. Et ecce demon vlulatū
teterrimū emittēs. heu adest inq̄t vir ille
q̄ in medio ignis posit⁹ nō fuit ab igne cō
bustus. Et hec dicēs, ꝓtinus abijt. Et cor/
pus semimortuū dereliquit. Scōm qđ de
illo compertū est dū adhuc valētie fuisset
narraf. Suggessit eñ diabolus nōnullis
inuidis ⁊ malignis: vt mulierē quādam
meretricē speciosissimā p̄cio ductā in cellā
eius nocte introduceret. Capto ergo opor
tuno tpe quo videlicet Vincētius ipse ex
more in ecclesia oratiōi instabat. Memo
rata femina in cella₃ eius introducta est.
Vincentius ab oratōe regrediens clauso
ostio ⁊ in locū vbi dormire solebat veniēs
reperit mulierē sedentē: ⁊ in p̄mo aspectu
vehemēter obstupuit: ⁊ anteq̄ eā alloque
ref multa cogitauit Sed tñ nō extimauit
illā esse mulierē quinimo putabat diabo/
lum esse: qui in specie mulieris eū decipe/
re voluisset. Unde hoc pacto locutus est.
Que tibi causa fuit vt huc venires in tali
forma maledicte diabole. q̄ seruis dei no/
uis dolis sp̄ insidiaris. Meretrix r̄ndit.
Femina sum nō diabolus. S₃ obsecro te
vt me patiēter audias. fere q̄ttuor mēses
sunt q̄ tuo amore sum capta. frequēter tē/
ptaui vt vel diei vel noct₃ tpe. ad te venire
potuissem. S₃ nūq̄ mihi misere sese obtu
lit oportunitas. Nūc aūt a nemine hoim
visa. huc ingressa su₃. Et necessariū est vt
hoc in lectulo simul hac nocte dormiam⁹
Eroq₃ de cetero tibi deditissima ⁊ famam
tuā cū silentio ɔseruabo. hec ⁊ silia loquēs
in oscula ⁊ in obscenos amplex⁹ ruere vo/
luit. Ac Vincē. viriliť ei resistēs dure illā
increpauit. Que cōpuncta prorupit in la/
chrymas ⁊ causam quare ad ipsum tem/
ptādum accesserat. reserauit. petijt humi/
liter veniā promisitq₃ meretriciū relinque
re. Sicq₃ ab eo cū multa mentis cōtritiōe
discessit atq₃ relicta spurcitia meretrica li.
virū accepit. ⁊ de cetero modestissime vixit

Quib9 exẽplis facile inducimur vt eũ vir
ginitatis corona credamꝰ redimitũ. Sed
adhuc mãsuetudinẽ illiꝰ cogimur admi/
rari: que tanta fuit vt iniurias ⁊ insidias
malorũ equo animo ferret: illisq́ꝫ piissime
indulgeret. Inter cetera tñ stupẽda q̃ ani
mi sui benignitatẽ ondũt occurrit vnũ ex
plicãdũ. qꝺ i ciuitate valẽtie euenit Frater
quidã theologie magister lasciuus ⁊ disso
lutꝰ inuidẽs fame ⁊ opinioni sancti Vin
centij. post multas detractões: voluit no/
men sancti viri mõ qui sequit̃ maculare.
Introduxit quidẽ nocte in cõuentu mere/
tricẽ quãdã q̃ secũ dormiuit. Erat mulier
hec aduena: q̃ ⁊ illis dieb9 valẽtiã aduene
rat Mane aũt ꝑsoluto p̃cio meretrici: nõ
tñ q̃lẽ se habiturã sperabat eã vt potuit se
creto emisit. Illa vo vultũ fratris intuita
vt videlicet eũ per effigiẽ posset agnoscere
anteq̃ꝫ cellã egrederet̃ eũ obsecrauit: vt si/
bi suuz nomẽ indicaret. At ille vocor inq̃t
magister Vincẽtiꝰ Abijt meretrix ⁊ leno
ni eiꝰ multisq́ꝫ alijs dixit. qꝺ in cõuentu fra
trũ p̃dicatoꝝ per integrã noctẽ cũ magro
Vincẽtio dormisset. nec tñ dignã laboris
mercedẽ accepisset: ita factũ est: vt turpis
hec fama per vniuersam vrbẽ diuulgaret̃
per idẽ tp̃s erat valẽtie germanꝰ ille sancti
Vincẽtij Bonifacius: de quo in p̃cedẽti/
bus fecimꝰ mẽtionẽ: qui ⁊ in illo anno ꝓ
patrie illiꝰ veteri ꝯsuetudine magistratũ
gerebat patrũ iuratoꝝ. Huic m̃lti que de
btõ Vincentio dicebant̃ narrauerũt: q̃ tñ
ipse credere nec voluit nec potuit: sꝫ existi/
mauit oĩa ex inuidia emuloꝝ ꝓcedere. Ex
eius itaq́ꝫ ꝯsulto hi qui secũ magistratũ ge
rebãt: statuerũt vt fieret in vrbe generalis
ꝓcessio: in qua oẽs religiosi ꝯuenirẽt. Sta
tuto aũt die Bonifaciꝰ ipse ⁊ vniuersa no
bilitas vrbis sese collocauerũt in loco quo
dã vbi meretricẽ illã stare voluerũt. Pro/
cedẽtib9 ergo singl'is fratrib9 tãdẽ trãseũ/
te mgr̃o Vincẽtio: illi nobiles interroga/
uerũt eã an ille esset cũ quo dormierat: nõ:
inq̃t illa. Et adueniẽte illo qui scelus ꝑpe
trauerat. Illa digito eũ demõstrãs. Ecce
inq̃t iste est ille frater ingratꝰ finita itaq́ꝫ
ꝓcessione Bonifaciꝰ ceteriq́ꝫ nobiles: in/
famatorẽ aduocauerũt. Qui pctm̃ suũ ce
lare nõ valẽs: publice ꝯfessus est. pergẽsq́ꝫ
ad beatum Vincentiũ qui adhuc factũ
ignorabat: ab eo cum lachrymis veniam
postulauit ⁊ obtinuit.

¶ De singulari excellẽtia p̃dicatõis beati
Vincẽtij: qui ⁊ m̃ltis annis ⁊ diuersis po
pulis p̃dicauit dño cooperãte. et sermonẽ
miraculis confirmante. Ca. II.

Secundũ mysteriũ cõ/
templandũ de p̃dicatõe sancti
Vincentij dicit̃ singularitatis.
Fuit equidẽ p̃dicatio eius sin/
gularis et excellentissima valde maxime
propter tria.
¶ Primo propter cõtinuationem.
¶ Secũdo ꝓpter cõmunicationem.
¶ Tertio propter cõfirmationem.
¶ Primo p̃dicatio eius fuit ꝯtinuata per
plures annos. Nã licet ante in multis lo/
cis verbũ dei euãgelisasset. tñ a tricesimo
octauo sue etatis anno: cepit suaꝝ p̃dica/
tionũ cõtinuũ exercitiũ ꝑseuerare vsq́ꝫ ad
lxxv. annũ vite sue: quo ex hac luce migra/
uit. In hoc aũt discursu reꝝ suaꝝ ordo ta
lis fuit. Nocte quinq́ꝫ horas quieti tribue
bat: reliq̃s ꝑtes noctis aut orõnib9: aut sa
cris leetõib9 occupabat. Mane vo ad lo
cũ quo ꝓpl'i euãgelisaturũ expectabãt se cõ
ferebat. ꝓmũq́ꝫ ipse missaz cãtãdo celebra
bat. deinde p̃dicabat. postea volẽs satisfa/
cre deuotioni ꝓpl'oꝝ: eis manꝰ osculãdas
prebebat. oblatosq́ꝫ sibi infirmos cruce si
gnabat. Dicebatq́ꝫ. Signa aũt eos q̃ cre/
diderint hec sequent̃. Sup egros manus
imponẽt ⁊ bñ habebũt. deniq́ꝫ adijciebat.
Jesus Marie filius mũdi salus ⁊ dñs. q̃
te traxit ad fidẽ catholicã te cõseruet in ea
et btm̃ faciat ⁊ ab hac infirmitate te libe/
rare dignet̃. Amẽ. Postea cibũ cũ dei bñ/
dictiõe sumebat nũq́ꝫ voluit nisi vno fer/
culo vti. ab eo anno q̃ religionẽ ingressus
est. vsq́ꝫ ad terminũ vite a carnib9 semper
abstinuit. vinũ m̃lta aqua cõmixtũ semꝑ
sumebat. ¶ Scđo p̃dicatio sancti Vincẽ
tij fuit excellẽs ⁊ singularis: rõne cõmuni
catiõis. q2 fuit multis ꝓpl'is ⁊ gẽtib9 com/
municata. Regiones em̃ in q̃b9 p̃dicauit:
fuert̃ Catalonia. Regnũ valẽtie. Arogo/
nia. vniuersa hispania: in qua sunt Portu
galia. Gallicia Nauarra Predicauit etiã

in gallia: in comitatu tholosano: in ligua/
dach: in delphinatu: in auinione: in sabau
dia: in aluernia: in hibernia: in burgundia
in normandia. Iuitq; ad insulam magor/
ricarū: ad angliā: ad scotiam descēdit. In
italiā ꝛ vniuersam regionē pedis montis
lustrans: demū venit vsq; ad ianuā semꝑ
euāgelizās. Predicauit etiā alexādrie: vbi
interfuit sctūs Bernardinus tunc adole/
scens de q̄ ipe vincētius publice retulit ꝓ/
phetico spū. Futurū illū in breui totius lu/
men italie: qđ secutū est. Sāctus q̄dē vin
centius .xxx. annis obijt ꝑusq; sctūs Ber/
nardinus. Et sctūs Bernardinus cano/
nizatus est q̄nq; annis ꝑusq; sctūs vincē/
centius. ¶ Tertio ꝑdicatio scti vincentij
fuit singularis rōne confirmtaiōis. q: fuit
multis miraculis ꝯfirmata. Ex q̄bus ali
qua referamus. Discedēte viro dei ex vi/
co q̄ est ciuitas catalonie ꝛ v̄sus barchino
nā se cōferente: ad quoddā hospitiū decli/
nauit. Illi v̄o q̄bus erat cura de refectiōe
interrogauerunt hospitē si q̄d sibi esset qđ
viro dei ceterisq; eū comitātibus comedē
dū apponeret. Hospes rn̄dit. nihil nisi pa
rū farine parūq; vini in dolio. Illi respon
derūt: ex farina q̄ tibi est ꝯficias tot panes
quot potes. vt saltem cibari possit hic ser/
uus dei: ꝛ aliq̄ nobiles q̄ eū comitant̄: vi/
num q̄z de dolio extractū iusserat reponi ī
quodā ligneo vase: qđ ab illius loci inco/
lis portatoria vocat̄. Oportuno itaq; tp̄e
cepit beatus vincentius sese ad discūben/
dū accingere. At viri ꝑdicti ei nūciauerūt
neq; panē neq; vinū vniuerse multitudi/
ni posse sufficere. Qđ cū audiuit vir sctūs
de sūma dei liberalitate cōfisus: iussit eis
ne cui dicerēt aliud. s; panes q̄s habebant
quō melius possent multitudini distribue
rūt. vinū v̄o in portatoria positū ab oībus
quēadmodū ꝯsueuerāt sumi ꝑmitterent.
Cepit inde bn̄dictiōe facta cum vniuersa
multitudine ferme triū miliū hoīm discū
bere. Mox aūt dū panes q̄ erāt q̄ndecim
distribuerent̄ vinūq; sumeret̄: non solū ex
eoꝝ multiplicatiōe est illa multitudo saci
ata: s; etiā ipm vinū qđ fere acetū erat: in
optimū mutatū est. Qđ vbi ꝑpendit̄ ho/
spes humi ꝓstratus a btō vincentio bn̄di/
ci postulauit: quo viso miraculo oīes deo
grās retulerūt. Altera v̄o die hospes ꝑma
luce ꝯsurgēs paransq; ꝓ farina ꝛ vino ad
vrbē velle ꝓficisci. archā farina: ꝛ doliū op
timo vino vsq; ad summū plenū cōperijt.
Aduocatis deinde nōnullis transeuntib;
eis rem gestā narrauit. Predicāte btō vin
centio in q̄dā villa: cōtigit vt narraret fa/
ctū illud mirabile quo fert̄ sctā Marga/
rita diabolū in hūana specie sibi apparen/
tē humi ꝓstrauisse. Erat inter eos q̄ virum
dei sequebant̄ adolescēs q̄dā lōgobardus
cuius erat multa simplicitas. Ideo audi/
ens duellū illud cepit intra se dicere. Si
deus aliq̄n ꝑmiserit vt visibili specie dia/
bolus mecum certare voluerit eū cōsimili
mō sternā: tantūq; pedib; calcabo quous/
q; eū superauero. Igit̄ circa primā ꝛ vige/
simā horam ex villa egrediens captatoq;
sibi oportuno loco ad orandum genua fle
ctens petijt a deo sibi cōcedi vt diabolum
visibili forma ei apparere ꝑmittat: de quo
posset victoriā reportare. Inter hec venit
mulier q̄dam falcem manu deferēs missa
ad metendū ferraginē qua ibidē campus
plenus erat hec aūt mulier erat a natiuita
te muta. Que veniēs in locū vidēsq; adole
scentē inter segetē genu flexū vehementer
expauit ac aliquātulū retrocedēs cepit vo
cē sine exp̄ssione sermonis emittere: ꝛ ipsi
adolescēti q̄busdā signis manuū ꝛ capitis
minabat̄. Ille cernēs feminā esse decrepi
tā: corp̄e oblōgā facie macilentā laceratas
vestes habentē: voces altas sine expressiōe
v̄boꝝ emittentē sibi falce quā manu por/
tabat minantē diabolū esse estimauit: cre/
diditq; suas ꝑces exauditas. q̄re in eā ir/
ruens in terrā deiecit: venisti inq̄t maledi
cte diabole venisti. Non certe me visibili
certamine supabis quē inuisibili supera/
sti tēptatiōe sepissime. Hec dicēs crinib;
eā huc ꝛ illuc trahēs: mō manibus aliq̄n
falce quā ipa portauerat tamdiu verbera
uit totq; sibi vulnera in facie ꝛ ceteris cor
poris ꝑtibus intulit: ꝙ eā seminecē reliq̄t.
Ad vocē aūt vtriusq; magna multitudo
cucurrit: ꝛ vidētes qđ factū fuerat adole/
scentem captum carceri detruserunt. Re/
lata sunt hec beato vincentio: q̄ corpus fe
re exanime ad se illico ferre iussit mox fron
tē deinde pectus vltimo cor mulieris cru

ce signauit. Et ecce corpus qđ extinctū vi
debat̄ respirare cepit ꝛ femina quā a nati/
uitate oīs catalonia mutaȝ cognouerat
locuta est. Et sacerdotē petijt cui confite/
retur q̄ dū venisset cōfessa est singula ꝓferē
do distincte ac si nunq̄ȝ muta fuisset. dein/
de petijt cetera sacramēta sibi cōferri: po/
stremo se morientē dn̄o cōmendauit: ꝛ loq̄
nūq̄ȝ desijt quousq̄ȝ spiritū exalauit. Ado/
lescens ꝟo beati vincentij p̄cibus a suspen
dio liberat̄. ꝛ iussu vincentij in italiam re/
meauit. In villa sancti matthei: nō longe
distante ab vrbe valentie in q̄ beatus vin
centius aliquos dies cōmorat⁹ fuerat. vi/
sus est vir q̄dā venerabilis speciē ꝛ habitū
gerens hoīs heremite q̄ se vltro obtulit be
atū vincentiū vna cū alijs secuturū. Fuit
q̄ȝ a cūctis magna cū iocunditate ꝛ hūani/
tate susceptus. Itaq̄ȝ in initio fuit eius cō
uersatio oībus gratissima post paucos ve/
ro dies cepit detrahere doctrine beati vin/
centij. ita vt aliquos subuerteret venerunt
hec ad aures officialiū. Qui eū captuȝ ac
cathenis vinctū carceri mancipariūt Alte
ra ꝟo die volētes eū examinare missis ad
carcerē ministris q̄ eū adducerēt: neminē
nisi cathenas inuenerūt Mox ad viꝝ dei
veniētes rem gestam narrauerūt: q̄ subri/
dēs nō hō inq̄t vt putabatis ſ3 diabolus
fuit: volens impedire fructū quē ex p̄dica
tiōe mea multi cōsequunt̄. Oratiōe sua i
barbasen sedata fuit tēpestas q̄ mota est:
dū volebat ꝓplo p̄dicare in festo aplorum
petri ꝛ pauli. Idē factū est tholose in festo
sancti martini. In ciuitate carcasone a mē
se iunio vsq̄ȝ ad ianuariū tāta fuit terre sic
citas vt oēs de fructibus colligēdis despe
rarēt. Aduocauerūt ciues beatū vincenti
um q̄ tholose p̄dicabat ad quos cū venis/
set q̄rto die quo fuerat ciuitatē ingressus fi
nito s̄mone. monuit ꝓplm̄ vt omēs genua
flecterēt ꝛ dei misc̄diam implorarēt ipe eti
am orauit deinde se erexit ꝛ in aere fecit sa
lutare signū: habito inquiens ꝛ dn̄o grās
referatis. Exaudite sunt oratiōes vr̄e: vix
ꝟba finierat cū subito aer nubibus plen⁹ ē
ꝛ tāta aquaꝝ abundātia est e celo dimissa
quātā incole illaꝝ regionū sese vidisse me/
minerint. In ciuitate castrensi q̄ est in gal
lia in festo ascēsiōis xp̄i oblatū sibi hoīem
q̄ paralisim septē annis passus fuerat: be/
nedixit ꝛ sanatus est. In qua ciuitate ꝓ pri/
ma die maximā tempestatē motā dū p̄di
caret crucis signo facto penit⁹ fugauit. In
mōtesquino nō lōge a tholosa. vir q̄dē ge/
rardus noīe morbū caducū patiens: acce/
ptu bn̄dictione a viro dei liberatus ē. In
loco quē dicūt de monte oliuo ꝓpe carcaso/
nā quendā mercatorem cui nomē guilhel
mus. tribus iam annis visu orbatū post factā
bn̄dictionē ad oculoꝝ officiū restituit. Va
lentie ductū ad se hoīem: q̄ fuerat mutus
q̄draginta annis cruce in ore signauit ꝛ il
le statim locutus est sempq̄ȝ lingue officio
vsus fuit q̄ȝdiu vixit. Surdū aliuȝ q̄ octo
annis nunq̄ȝ audierat. facto in eius auri/
bus signo crucis: ꝑfectissime audire fecit.
Apud mursiam hispanie ciuitatē: quodā
estatis tp̄e. tanta fuit locustaꝝ ꝛ brucorum
multitudo q̄ in q̄tuor dieꝝ spacio fere cō
sumpserāt q̄cq̄d viride habebāt in cāpis.
Vincētius illis diebus in ipam vrbē ve/
nerat quē ciues lachrymātes req̄sierūt vt
ꝓ ipis oraret Qui statim iussit aquam af
ferri eāq̄ȝ bn̄dixit. deinde extra vrbē egres/
sus cōtra locustas ꝛ brucos ipam aquam
spersit. Altera ꝟo die mortua cōperta sūt
illius generis aīalia Voluit etiaȝ deus
beatū vincentiū spiritu illustrari ꝓphetico
Nā ꝛ de calixto sicut etiā ꝛ mihi retulit sā
ctitas sua: p̄dixit matri eū filiū futurū pō/
tificē maximū Barchimonie tp̄e quo erat
maxima penuria p̄dicans ꝓplo: p̄dixit du
as noues ea die onustas fore venturas de
quibus nulla erat mentio. Pronunciauit
mortē cuiusdā fratris heremitani Et etiā
cuiusdā alterius monachi. Cū apud cesa/
ris augustam nobilē aragonie ciuitatē p̄/
dicaret mediū sermonē interrupit: cepitq̄ȝ
vehementer flere: deinde lachrymas ter/
sit. demū ad populū iocundo vultu ɔuer/
sus. Hac inquit hora mater mea valētie
extincta est: ꝛ ad requiem celestis regni ꝑ/
ducta. Que verba audientes notauerunt
Et ex facti postea euidentia vera fuisse cō
perta sunt.

¶ Quā fructuosa fuit p̄dicatio sancti vin
centij in cōuersione peccatoꝝ ꝛ baptizatio
ne infideliū. ob quod gloriā ingentē ade/
ptus est. Capitulū. III.

Tertium mysteriū con-
templandū de p̄dicatiōe beati
vincentij dꝛ vtilitatis. Ex eius
nāqꝫ p̄dicatiōe triplex vtilitas est exorta.
¶ Prima dꝛ peccatoꝝ cōuersiōis.
¶ Scḋa infidelium baptizationis.
¶ Tertia suijpsius glorificatiōis.
¶ Prima vtilitas q̄ exorta est ex p̄dicatio/
ne sancti vincētij dꝛ peccatoꝝ conuersiōis
Quisnā explicet quot pctōres audientes
verba vite ab ore vincētij cōuersi sunt ad
dn̄m deū suū: fuerunt fere innumerabiles
inter q̊s fuerat capitale odiū multoꝝ an/
noꝝ ꝓpter nēcē: aut amicoꝝ aut affinium
aut cōsanguineoꝝ generatū: q̇ eo p̄dicāte
cū magna cōpunctiōe in medium surrexe
rūt: clamātes se velle ꝑcere inimicis ⁊ ho/
micidis. vir aūt dei in his multa cautela
vti solebat. Nam hmōi penitētes iubebat
ꝑmū oscula pacis dare inimicis. Deinde
spectante vniuerso ꝓplo a notario publico
quē ad h̊ ipe secū ducere ꝯsueuerat: illoꝝ
remissiōes annotari faciebat Meretrices
lenones: homicidas: pyratas: dei ⁊ sactoꝝ
blasphemos ⁊ hmōi generis hoīes q̄dra/
ginta fere milia reduxit ex sceleꝝ ꝓfundita
te: nō solū ad mentiū cōtritionē: sꝫ etiā ad
agendā penitentiā publicā. Nec durū vi/
deri debet ꝙ tantū fructū fecerit aīarū: qn̄
vt p̄dictū est p̄dicabat dn̄o cooꝑante ⁊ ser
monē cōfirmante sequētibus signis. In/
ter q̄ erat mirabile valde. ꝙ apud vniuer
sos hispanie gallieqꝫ ⁊ italie ꝓplos sua p̄/
dicatio fuerit ⁊ semꝑ sua lingua materna
fuerit locutus: oīes tn̄ sic loquentē intelli
gebant: fructūqꝫ sue doctrine capiebāt ꝑin
de ac si singuloꝝ auditoꝝ lingua loquereṫ
Huius rei testes fuerunt plurimi theoro
nici ⁊ anglici quoꝝ idioma quantū distet
a lingua valentinioꝝ: nouit ꝓplus vniuer
sus Testis est illa gallie regio q̄ nr̄is tem
poribus britania appellaṫ. In qua duob⁹
annis stetit ⁊ ibi felicē cursum cōsumma/
uit. Sunt in illa patria homines vtriusqꝫ
sexus inumerabiles quos vocāt britones
britonizantes quoꝝ idioma obscurissimū
est. vtpote nullis nisi ipis cognitū ⁊ q̇ sunt
nō nisi seinuicē intelligētes qui tn̄ virū dei
nō minus intelligebāt: q̄ꝫ si in eoꝝ lingua

p̄dicasset Ibi multa deus per illū miracu
la fecit. Uxor quippe ducis britanie ⁊ frā/
cie regis filia religiosissima multis annis
infecūda fuit. Sꝫ postq̄ꝫ a vincentio bene
dictionem accepit: cōcepit ⁊ peperit filios
quoꝝ vnus fuit Petrus vir magne probi
tatis qui patri successit fuitqꝫ dux britano
rū. Maxima itaqꝫ multitudo erepta ē de
manibus diaboli mucrone p̄dicatiōis sue
Erat eni in vicioꝝ rephensione terribilis
adeo ꝙ frequentissime accidit vt multi in
peccatis obstinati eius p̄dicationē audiē/
tes sic cōmoti sunt vt in terrā tremebundi
prostrati corā vniuersa multitudine veni
am p̄carenṫ. Et q̄ꝫuis ipis peccatorib⁹ sic
terribilis videreṫ: tamen sua verba cū tan
ta moderatiōe mitigabat: ꝙ ipos miro q̊/
dāmodo alliciebat vt ad eū audiendū tra
heretur. ¶ Scḋa vtilitas q̄ ꝓuenit ex p̄di/
catione sancti vincentij diciṫ infideliū ba/
ptizatio. Cōtra iudeos nāqꝫ ita acutus ac
copiosus acerqꝫ disputator fuit: eisqꝫ ita
scripturaꝝ sacrarū sensum aperiebat vt in
diuersis ciuitatibus suꝑ vigintiqnqꝫ mi/
lia fecerit baptizari. Multi quoqꝫ sarra/
ceni quoꝝ in hispania magna copia est sa
crilegam ipsoꝝ sectā abnegantes suasione
eius sacrū baptisma susceperūt: quoꝝ nu/
merus octo miliū ferme fuit. Tam gratio
sa erat doctrina eius. vt etiā ipi infideles
q̄ꝫsepe vltro occurrerent ad ipm audiēdū
Apud cartusiam catalonie ciuitatē: cum
ascendisset ad p̄dicandū non statim cepit
vt solebat. Quāobrem expectans ꝓplus
admirabaṫ: quid sibi vellet illa mora in si
lentio. Ipe aūt hoc animaduertens. Nul
la inquit sit in vobis admiratio. Expecto
eni gratiā dei vobis aduenturā. veniēt nā
qꝫ huc hoīes: quoꝝ aduentus vobis om/
nibus erit gratissimus. vix verba finierat
Et ecce iudeoꝝ multitudo illuc veniēs di
xit: se velle vincentij doctrinā audire. At
vincētius corā oīmi multitudine eos inter
rogabat: q̇snā eis suaserat vt illuc ꝓficisce
rentur. Illi responderūt ꝙ nemine suadē
te sed sua ꝓpria sponte venerāt. Igiṫ vincē
tius dicendi p̄ncipiū fecit. ⁊ tāta gr̄a diffu
sa est in labijs eius vt illa die multi ex illis
iudeis ad fidē xp̄i conuerterenṫ. Rex gra/
nate audita suoꝝ operum celeberrima fa

ma misso legato q̄dā viro ī sua lege doctis/
simo eū ad suū regnū ire obsecrauit: vt nō
solū videre sed etiā p̄dicantem audire po
tuissent fide publica sibi p̄mittēs. vt in ei⁹
regno posset legem xp̄i libere p̄dicare: q̄ et
factū est. At ipse rex videns ex ea re m̄ltos
ex suis sacrū baptisma suscepturos: timēs
ne ex hoc pelleret̄ a regno nō est passus. vt
vir dei ibi sermonē diuinū effunderet. ob
qđ ip̄e ad xp̄ianos rediit. ¶ Tertia vtili/
tas q̄ exorta est ex p̄dicatiōe sancti vincen
tii đ suiip̄ius glorificatio. Voluit eni ds
ip̄m gloriosum reddere nō solū ī beata vi/
ta: sed in hoc mūdo tam in morte q̄ etiaz
post mortē. Cum eni ex britania decedere
decreuisset. Ex venetensi vrbe asino vt so/
lebat vectus nocte iter arripuit: pergensq̄
multa milia passuū demū lucescente die
ante portas ciuitatis se esse deprehendit.
Qua ex re ad socios cōuersus. Redeam⁹
inq̄t fratres in vrbē q̄ dei voluntas est vt
hoc loco vite nr̄e cursus peragat̄. Paucis
post diebus occupās grauissimus febrib⁹
fratres suos cōuocauit: eisq̄ dixit se ex hac
vita migratur̄. Factaq̄ p̄ eū humili ꝯfes
sione absolutiōeq̄ plenaria absolutus p̄m
cōcessionē sibi factā a martiuo q̄nto salu/
taria sacramēta venerabilis senex oīa reli
giose suscepit. Appropinquāte ꝑo termi/
no vite petiit vt legeretur passio xp̄i: iuxta
narrationē quattuor euangelistarū. Post
ea voluit audire septem psalmos peniten
tiales. In fine ꝑo totus iocūdus ꝛ hilaris
iunctis eleuatisq̄ manibus ac oculis ī ce
lū. Felix illa aīa ad dn̄m euolauit Nonas
ap̄lis anno dn̄i millesimoquadrigētesimo
decimonono. Et quēadmodū dū viueret
multis claruit miracul' sic post eius mor/
tem vsq̄ in hodiernū diē miraculis rutila
re nō cessat. Hūc Calixt⁹ tertius in die et
in festo scti Petri cathalogo sanctor̄ p̄ cō/
suetudine xp̄iane religiōis ascripsit. Hūc
om̄is ecclesia dei merito venerat̄ hūc fide/
les precipuū patronū habent: ꝛ aduoca/
tum: qui eius p̄sidiū implorantibus cum
fide ꝛ deuotiōe liberalissime s̄buenit. Eu/
ius meritis deprecemur xp̄m vt nobis tri
buat eternā pacem. Amen.

¶ Sermo sexagesimus de corona btī Pe/
tri martyris ordinis p̄dicatorū.

Coronabitur qui le/
gittime certauerit. Doctoris
gentiū verba sunt ista: origi/
naliter. ii. ad Thimotheū. ii.
ca. Nullus formidare debet inire qđcūq̄
p̄lium p̄ xp̄i amore q̄ ꝛ opem ferre pugnā/
tibus est paratus ꝛ victoribus coronā lar/
gitur. Hinc Jacobus. i. ca. ait. Beat⁹ vir
q̄ suffert tēptationē: quoniā cū p̄batus fu/
erit accipiet coronā vite quā re p̄misit de/
us diligentibus se. Et Paulus de se dice/
bat. ii. ad Thimotheū. v. ca. Bonū certa/
men certaui cursum cōsummaui: fidē ser/
uaui. In reliquo reposita est mihi corona
iusticie: quā reddet mihi dn̄s in illa die iu
stus iudex: Propterea gloriosus Petrus
martyr audacter cū hostibus anime con/
gressus est: quē dn̄s gloria ꝛ honore coro/
nauit. Cū aūt hodierna die sit festuz eius
ad eius laudes enarrādas inuigilare de/
bemus: de q̄ locuturi ad coronā sue victo/
rie vertemus sermonē. De qua tria myste
ria p̄ponimus contemplenda:
¶ Primum đ conditionis.
¶ Scōm multiplicationis.
¶ Tertium ostensionis.
¶ Q̄ corona beati Petri martyris longe
p̄ciosior fuit q̄ quorūcūq̄ imperator̄ ꝛ re
gum ꝛ de ip̄a aureola. Capitulū. I.

Primū mysteriū contē
planduz de corona beati Petri
martyris: đ conditionis. Non
eni fuit talis quales ꝯsueuerūt deferre hi
qui in bellis temporalibus victores euase
rūt: de quibus mentionē dicit Plinius in
li. xvi. de naturali historia. Eicit eni q̄ an/
tiquitus nulla nisi deo dabatur gestanda
corona. additq̄ primū omnium liber̄ pa/
trem suo capiti coronā ex hedera imposu/
isse. Romani autē vt etiam attestatur Au
lusgelius. libro. v. noctiū acticarū. Dabāt
coronā triumphalē: obsidionalē. ciuicam.
muralem. castrensem ꝛ naualem. Trium/
phales corone erant auree. que ob honore
triumphi mittebant̄. hec antiq̄tus ex lau/
ro vel mirra erant. Sed crescente potētia
romanorū ex auro facte sunt. Obsidiona/
lis corona erat quā liberati ab obsidione

dabant duci qui ipos liberauit. Et talis erat graminea ex eo facta gramine qd' eo loco generatū esset intra quē clausi essent obsessi. Corona ciuica dicebat. vt etiā va lerius scribit rubrica de iure triumphādi quā ciuis ciui a quo fuerat seruatus in p̄/ lio in testem vite salutisq; sue dabat Et ta lis ex quercu erat qm̄ cibus victusq; anti/ quissimus ex quercu fuerat hac corona ci uica. Lugelius vir cēsorius in senatu Ci ceronē consulem donaria republica censu it eo q̄ ei⁹ opera fuisset atrocissima illa cō/ iuratio catiline detecta z vindicata Mu ralis corona erat aurea q̄ donabat ab im/ peratore qui primo scandebāt muros ho/ stium. Castrensis corona erat aurea. hāc imperator illi donabat qui primus castra hostiū intrabat. Naualis similiter aurea erat. rostris nauiū insignita: q̄ donari con/ sueuerat q̄ primus in nauali prelio arma/ tus in nauem hostiū transiluisset. Cepitq; bellis piraticis eā dāte Pompeio magno Erat etiā corona oualis z postea oleagina que z supradicte cū incredibili gloria por tabantur Sed corona beati Petri marty ris omnes illas incōparabiliter excedit q̄ nil aliud est nisi premiū illud eterne beati tudinis qd' adeptus est post cursum p̄sen/ tis vite. In quo assecutus est aureolā cum virginibus: martyribus z p̄dicatoribus. Sed vt ista melius intelligant: de ipa au reola tria sunt consideranda.

¶ Primū qd est aureola.
¶ Scdm a q̄bus differt aureola.
¶ Tertiū q̄bus debet aureola.

¶ Ad primū respondet ex dictis in cōpen dio theologie li. vij. Q aureola est mētis speciale gaudiū: veniens ex ope p̄cellenti z p̄uilegiato. Ubi sciendū q̄ sicut ex gau dio essentialis premij qd' est aurea redun/ dat in corpore beatoꝝ q̄dam decor q̄ est in gloria corporis. Sic aureola licet p̄ncipa liter sit in mēte: p quandā tamē redundā/ tiam fulget i carne. Ne propter hoc decor cicatricū q̄ in martyꝝ corporibus appare/ bit potest dici aureola: q2 martyres aliqui cicatrices non habebāt. vtpote q̄ sunt sub/ mersi in aquis. vl' cōsumpti famis inedia vl' squallore carceris interempti tamē isti aureolā habebunt. ¶ Scdm considerādū a quibus differt aureola Et respōdetur q̄ ab aurea z a palma Aurea eni est premiū substātiale qd' methaphorice dr corona tū ex parte meriti: q2 nō respondet generi ope ris sed radici charitatis: tū ex parte p̄mij: p qd' anima fit p̄ticeps diuinitatis. Pal/ ma ē premiū accidētale: qd' nec radici cha ritatis nec generi operis debet: sz tm̄ volū/ tati. Tale p̄miū habuit sanctus Marti/ nus: eo q̄ martyriū desiderauit: licet opus non fuerit subsecutum. Vn̄ cantat de ipo: Quē z si gladius psecutoris nō abstulit: tamē palmā martyrij nō amisit. Aureola vo est p̄mium accidētale qd' respōdet ope ri excellenti z p̄uilegiato scz martyrio vgi/ nitati z p̄dicationi. ¶ Tertiū ꝯsiderandū q̄bus debet aureola. z iā p̄diximus q̄ tri/ bus generibus psonaꝝ z h̄ triplici rōne.

¶ Primo rōne excellentis operationis.
¶ Scdo rōne excellentis superationis.
¶ Tertio rōne excellētis cōformatiōis.

¶ Primo debet aureola aliq̄bus rōne ex/ cellentis operationis q2 in vginibus mar tyribus z p̄dicatoribus inueniunt tria ex/ cellentissima opera triū potentiaꝝ anime. Excellentissimū eni opus rōnalis est p̄di catio veritatis. Excellentissimū opus cō/ cupiscibilis ē obseruatio vginitatis. Ex/ cellentissimū aūt opus irascibilis est tole/ rantia mortis. Secūdo debet aureola vir ginibus p̄dicatoribus z martyribus: ra/ tione excellentis supationis. Ipsi nāq; su/ perāt magnifice hostes anime. s. carnē mū dū z demonia. Nā martyres vincūt mun dū: virgines carnē: p̄dicatores diabolum. In martyribus ergo est pfectissima victo/ ria de impugnatiōe exteriori. Et hec perfe ctio victorie cōsiderat ex duobus. Primo ex magnitudine passionis. q2 inter omnes passiones illatas exterius: mors est oibus principalior. Secūdo ex causa pugne que ipe xp̄s est. martyrē eni nō facit pena: sz cā id est. mors suscepta pp̄ter xp̄m. Marty/ rio nāq; nō debet premiū f'm hoc q̄ ab ex/ teriori infligit. sed pp̄ter hoc q̄ pro xp̄i no mine voluntarie suscipit. q2 non meremur nisi p ea que sunt in nobis. z nō per ea que extra nos. sicut nec demeremur nisi per ea que sunt intra nos. q̄to autē id qd' q̄s susti net volūtarie difficilius est id volūtati su/

ſtinere. tanto volūtas que ꝑ xp̄o illud ſu/
ſtinet oſtendiť in xp̄o magis firma: ⁊ ideo
excellētius ei premiū debeť. Virgines in/
ſuper ſingularē victoriā de carne obtinēt:
ꝙuis autē ⁊ vidue pugnant contra carnē
pfectius tamen virgines triūphant: qꝛ no
biliſſimū victorie genus eſt nūꝙ̄ hoſti ceſ
ſiſſe. Predicatores adhuc veritatis diabo
lū ſublimiter impugnant quē nō ſolū a ſe
ſed etiā ab alijs eijciūt. Nec eſt dicendū vt
q̇dam volebant: ꝙ aureola p̄dicatorū de/
beatur p̄latis tantūmodo: quibus cōpetit
ex officio p̄dicare: ſed q̇buſcūꝙ̄ q̇ exercēt li
cite actū iſtū. Prelatis autē non debeť hec
aureola ꝙuis habeāt offitiū p̄dicandi ni/
ſi actu p̄dicent: qꝛ aureola non debeť habi
tui ſed actui. ¶ Tertio debeť aureola ṽgi/
nibus: p̄dicatoribꝫ ⁊ martyribus rōne ex/
cellentis cōformationis. hi eq̇dem nobiliſ
ſime conformanť xp̄o q̇ fuit virgo: ⁊ ṽgini
tatē illibatā ſeruauit. fuit martyr in ſua
paſſione acerbiſſima. fuit p̄dicator ⁊ veri
tatē mundo manifeſtauit.

¶ Q̄ꝫ beatus Petrus triplici aureola co/
ronatur ex eo ꝙ fuit ṽgo. predicator ⁊ mar
tyr. Capitulū. II.

SEcundū myſteriū con
templandū de corona beati pe/
tri martyris diciť mľtiplicatio/
nis. Sibi nanꝙ̄ nō vna aureola ſed omēs
tres ſimul debentur.

¶ Prima ſcꝫ ꝓpter virginitatē.
¶ Scd̄a ꝓpter p̄dicationē.
¶ Tertia ꝓpter martyriū.

¶ Prima aureola debeť ſancto petro mar/
tyri ꝓpter ṽginitatem. Fuit eq̇dem corpo/
re ac volūtate virgo mundiſſimus. d̄ quo
ſic ait Innocen. papa in littera canoniza/
tionis eius. Virginitatē mētis ⁊ corporis
ſemꝑ illibatā ſeruauit: nec alicuius mor/
talis criminis vnꝙ̄ ſenſit contagiū: ſicut
ſuoꝝ confeſſoꝝ fideli teſtimonio eſt ꝓbatū.
Et hymno ſui officij ſic de eo canitur. Pe/
trus flos pulchritudinis ⁊ virtutū ſacra/
rium nullū mortalis criminis ſenſit vnꝙ̄
cōtagiū. Quare aūt ſic munde vixit. Ra/
tio eſt Ex p̄te dei auxiliū gratie ſue illi por
rigentis: ⁊ ex parte ipius ꝙ in ſe fuit faciē/
tis. Nam vt dicit p̄fatus Innocen. papa.

Carnem ſuā aſſidua cibi ⁊ potus parcita
te reſtrinxit. Ne ṽo per ocij deſidiā hoſtibꝫ
pateret inſidijs. in iuſtificatiōibus dn̄i ex/
ercebatur aſſidue: vt eo circa licita totali/
ter occupato: locū in ip̄o illicita non habe/
rent: ⁊ a ſpiritualibus neq̇cijs tutus eſſet.
Nocturna q̇dem ſilētia: humane deputa/
ta quieti: poſt dormitionē breuem decurre
bat in ſtudijs lectionū ⁊ ſomni tempus vi
gilijs occupabat. Dies autē impendebat
comodis animaꝝ vel ſedulis imminendo
p̄dicationibus: vel confeſſionū audientie
inſiſtendo: aut hereticorū dogma peſtiferꝝ
validis rationibus confutando. ¶ Scd̄a
aureola debeť ſancto petro martyri: ꝓpter
p̄dicationem. Nam p̄dicauit conſtāter fi
dem xp̄i: quā ſuo tēpore heretici validiſſi/
me impugnabant. Ad p̄dicandū autē vi
detur a d̄o fuiſſe miſericorditer electus: tū
qꝛ ex parētibus hereticis ortus: illoꝝ labe
non fuit pollutus: tum qꝛ ordinē p̄dicato/
rū ꝓfeſſus eſt: tum etiā qꝛ hereticos mul/
tos reduxit ad lumen veritatis. Natꝰ enī
in ciuitate veronenſi parētes ſuos hereti/
cos ⁊ infideles habuit. Cum autē adhuc
ſeptē eſſet annoꝝ: ⁊ a ſcholis rediret: a pa/
truo q̇ hereſim ſapiebat: q̇d nam in ſcho/
lis diſceret interrogatur. Qui reſpōdit ſe
didiciſſe. Credo in deū patrē omipotentē
creatorē celi ⁊ terre. Et ille: noli dicere cre
atorē celi ⁊ terre: cū ipe viſibiliū creator nō
fuerit. At petrus contrariū affirmabat: et
cū veritate cōfundebat illū. ita vt ei reſpō/
dere neſciret. Tandē cū adultus factꝰ eēt:
ordinē p̄dicatorū intrauit. Hinc Innocē.
papa inquit. Gaudeat inſignis ordo p̄di
catorū. ꝙ ex eo ꝓdijt ſtella micans. Iſte eſt
arcus poſitus in nubibus: qui eſt ſignū fe
deris fidei catholice ⁊ ſubleuatione ſancte
matris eccleſie. Et iterꝝ idem pontifex di/
cit de eo. Ingreſſus ordinē fratrū p̄dicato
rū. cōuerſatione cōſpicuus ſpectabilis fa/
ma. opinione mirabilis. deuotiōe gratus.
humilitate lenis. obedientia placidus. be
gnitate ſuauis. pietate cōpatiens. patiētia
cōſtans. charitate p̄ſtabilis ⁊ in cūctis mo
rū maturitate fuit cōpoſitus. Fuit autē in
ip̄o p̄dicatorum ordine xxx. annoꝝ ſpacio
fultus caterua virtutū. Et p̄dicans euan
geliū xp̄i velut fidei pugil egregiꝰ heretico

rũ dogmata pestiferꝝ ĩ vita sua plurimũ era
dicauit. post mortẽ tamẽ suã eius meritis
ꝛ choruscãtibus miraculis fuit adeo extir
patũ. vt plurimi suo errore relicto ad gre/
miũ ecclesie cõuolarẽt. Ita vt ciuitas me/
diolani ꝛ comitatus eius vbi tot cõuenti/
cula hereticoꝝ residebant. adeo sit purga/
ta. vt alijs expulsis ꝛ alijs ad fidem cõuer
sis: nullus ibi fuerit ausus decetero appa/
re. Plures etiã de eis maximi ꝛ famosi or
dinẽ predicatoꝝ intrarunt. ¶ Tertia au/
reola debet̃ sancto Petro martyri. propter
martyriũ. Nam vt inquit Innocen. papa
Pro defensiõe fidei ꝛ obedientia romane
ecclesie vir venerabilis acerrimã mortẽ tu
lit. Factus nãq̃ inquisitor heretice praui/
tatis: iniunctũ sibi officiũ diligenter exer/
cens hereticos vbiq̃ ꝑquirebat: nullã eis
requiem tribuens sed mirabiliter oẽs con
fundens. patenter expellens. sapienter cõ/
uincens. ita vt nõ possent resistere sapien/
tie ꝛ spiritui qui ꝑ eũ loquebat̃. Que vidẽ/
tes heretici de ipsius morte tractare cepe/
runt. Cũ ergo de ciuitate cumana vbi fra
trũ sui ordinis ibi morantiũ ṗor erat: me/
diolanũ ꝑgeret, ꝓ exequenda inquisitõe cõ
tra hereticos sibi ab apostolica sede cõmis
sa. Quidã de ipõꝝ hereticorũ credentibꝫ
p̃ce illoꝝ induct⁹ ꝛ p̃cio: ĩ eũ iter salutaris
propositi ꝓsequentẽ funestus insilijt in ag/
num. vtiq̃ lupus ferus in mitem. in piuꝫ
impius. furibũdus in mansuetũ in mode/
stum effrenis, ꝓfanus in sanctum p̃sumit
insultũ. exercet conatũ. mortẽ intẽtat. Sa
crũ autẽ illius caput gladio crudeliter im
petẽs diris in ip̃m impressis vulneribus
ꝛ saciato sanguine iusti ense: veneradũ il/
lum nõ diuertentẽ ab hoste: sed exhibentẽ
se, ꝓtinus hostiam: ꝛ cesoris sustinentem in
patientia truces ictus dimisit spiritu perẽ
te supna in ip̃o loco passionis occisum. Il
le non querula voce murmurãs: sufferens
oĩa patiẽter: suũ dño cõmendabat spiri/
tũ dicẽs. In manus tuas dñe cõmẽde spi
ritũ meũ. Simbolũ etiam incepit dicere fi
dei: cuius nec in hoc articulo desijt eẽ p̃co.
ꝓut ip̃e nephandus occisor. Et q̇dam fra
ter dñicus eius socius q̇ ab ip̃o lictore per
cussus diebus aliq̇bus vixit postea: retule
runt. sed cũ adhuc martyr dñi palpitaret:
cultellũ lictor crudelis arripuit: ꝛ ꝑ latera
eius trãsfixit. Fuit aũt eius passio venerã/
da similis dñice passiõi Christus eni pas/
sus est ꝓ veritate quã p̃dicabat. Petrus ꝓ
veritate fidei quam defendebat Christus
passus est ab infideli populo iudeorũ: pe/
trus ab infideli turba hereticorũ. Et xp̃s
in pascali tꝑe crucifixus petrus eodem tẽ
pore martyriũ patit̃. Christus cũ pateret̃
in manus tuas dñe cõmendo spiritũ meũ
dicebat. petrus dũ occideret̃ eadem verba
clamabat. Christus pro triginta denarijs
fuit traditus vt crucifigeret̃. petrus pro li/
bris quadraginta fuit venditus.

¶ De miraculis q̇bus claruit beatus Pe
trus martyr. in vita. in morte. ꝛ post mor/
tem in q̇bus cognoscere possumus ꝙ ma/
gna sunt eius merita apud deum.

Capitulũ. III.

TErtium mysteriũ con
templandũ de corona beati pe/
tri martyris dicitur ostẽsionis:
Ostendit nanq̃ deus merita ꝛ gloriã ip/
sius per miracula ꝛ signa in q̇bus eũ cla/
rũ fecit. Et hoc tripliciter.
¶ Primo in vita.
¶ Scdo in morte.
¶ Tertio post mortẽ.
¶ Primo deus fecit clarũ signis ꝛ miracu
lis beatũ petrũ in vita. Ex quibus aliqua
narremus. Cum apud mediolanũ quen/
dam hereticũ a fidelibus captum beatus
petrus examinaret Et multi episcopi ꝛ re
ligiosi ꝛ maxima multitudo ꝓpl'i ibi cõue
nisset. ꝛ dies tam ex predicatione q̃ ex illa
examinatione in lõgum protracta fuisset.
ꝛ maximus estus cũctos affligeret. Dixit
hereticus ille corã omnibus. O petre per/
uerse ꝛ si tu es ita sanctus sicut hic stultus
populus te affirmat. Cur eũ es tu affligi ꝑ
mittis. ꝛ non rogas deũ vt nubem aliquã
interponat. ne affligatur ista tanta multi
tudo. Ad quem beatus petrus respondit.
Si vis promittere te abnegaturum here/
sim tuã. ꝛ fidem catholicã recepturũ. rogo
dominũ ꝛ faciet quod dixisti. Tunc fauto
res hereticorũ conclamantes dicebãt. pro
mitte ꝓmitte. Credebãt eni ꝙ fieri nõ pos
set. Quod beatus. petrus corã oĩbus se

facturũ spopondit.⁊ maxime cũ nulla nu
becula etiã minima appareret in aere. Ca
tholici autẽ sup obligatione beati petri cõ
tristari ceperunt. timẽtes ne fides catholi/
ca ex hoc cõfusionem pateret͛. Cũ ergo he/
reticus obligari se nollet. Beatus petrus
cũ magna fiducia dixit. Ad hoc ꝙ verus
deus visibiliũ ⁊ inuisibiliũ creator mõstre
tur. ⁊ ad consolationẽ fideliũ ⁊ confusionẽ
hereticorũ. Rogo dñm vt aliqua nubecu/
la ascẽdat: ⁊ se inter solẽ ⁊ populũ interpo/
nat. Qd̾ premisso crucis signaculo factũ
fuit per magnã horã in modũ papilionis
populũ nubecula ꝑtegente. Cõtractus q̇/
dam nomie Asserbus cũ ꝑ quinqꝫ annos
sic mansisset vt per terrã in sextario trahe/
retur: mediola nũ ad beatũ petrũ ductus
fuit. Quẽ cũ beatus petrus signasset. con
tinuo sanatus surrexit Cuiusdã nobilis fi
lium p̄ nimio horribili totius tumore: nec
spirare valentẽ: leuatis ad dñm manibus
⁊ crucis in eo facto signaculo. illoqꝫ accipi
ente ipius cappam ⁊ in infirmo supponen
te loco sanauit. Cuidam etiã iuueni mu/
to immisso digito in os eius: sueqꝫ lingue
soluto ligamine beneficiũ loquele cõcessit
Cesene in platea ciuitatis q̇dam nobiles
iuuenes q̊ꝝ domus erat contigua palatio
dñi cũ essent heretici iacebãt lapillos con/
tra sanctũ p̄dicantẽ. Quorũ malignitatẽ
sepi⁹ increpãs nihil ꝑfecit. Tãdẽ publice
illi domui maledixit: q̄ statim corruit ⁊ q̄ꝫ
plures interfecit ex illis. deinceps domus
p̄dicta nunq̄ꝫ repari potuit etiã vsqꝫ in p̄/
sentem diẽ. ¶ Scd̾o deus fecit claꝝ beatũ
petrũ martyrẽ in morte. nã lãpades ad se/
pulchrũ eius pendentes pluries ꝑ seipas
absqꝫ omĩ humano studio ⁊ ministerio di
uinitus sunt accẽse. Apud florẽtiã in mo/
nasterio de ripolis sanctimonialis q̄dam
in oratõe posita ea die qua beatus petrus
mortẽ sustinuit. vidit beatã virginẽ in ex/
celso trono i gloria residere ⁊ duos fratres
de ordine predicatorũ: in celum ascendere
⁊ hincinde iuxta eã collocatos esse. Et cũ
inquireret qui nam esset: audiuit vocẽ di/
centẽ sibi. Hic est frater petrus qui in con
spectu dñi tanq̄ꝫ fumus aromatum glorio
sus ascendit. Repertũ qꝫ pro certo est ꝙ ea
dem die mortẽ subijt q̄ dicta sanctimonia

lis visionẽ vidit. Vñ cũ graui ⁊ longa in/
firmitate laboraret ad rogandũ beatũ pe/
trũ tota deuotione se cõtulit: ⁊ sanitatẽ in/
tegrã mox recepit. Sup locũ insup passio
nis sancti petri sepe luminaria de celo de/
scendentia ⁊ ad celũ ascendẽtia: plures re
ligiosi visibiliter aspexerũt: inter q̄ lumina
ria duos fratres in habitu p̄dicatoꝝ se vi/
disse testati sunt Idropica quedã ad locũ
passionis illius ꝑueniens: fusa ibi oratio
ne sanitatẽ integrã mox recepit. Quidaꝫ
puer ex casu g̃uissimo sic oppressus. vt mo
tu ⁊ sensu penitus destitutus tanq̄ꝫ mortu
us defleret͛ mox apposita d̾ terra suo pecto
ri sacro eiusdẽ martyris cruore cõtacta in
columis exsurrexit. Quidã etiã cuius car
nẽ cancer edax sedula corrosione vorabat
limitis hmõi terra vulneribus est curatus
Alij adhuc diuersis infirmitatibus occu/
pati q̇ sepulchꝝ in vehiculis ⁊ alijs susten
taculis adieruut plenã incolumitatẽ rece
perunt. Cũ autẽ summus pontifex Inno
centius q̄rtus beatũ petrũ sanctorũ mar/
tyrũ cathalogo ascripsisset. Fratres apud
mediolanũ ad capitulũ cõuenerunt. volen
tes eius corpus ad altiorẽ locũ transferre.
cũ plus q̄ꝫ per annũ sub terra iacuisset: ita
sanũ ⁊ integrũ ac sine alicuius exalatione
fetoris repertũ est: ac si eadeꝫ die fuisset se/
pultũ Fratres ergo sup magnũ pulpitum
iuxta plateã corpus eius cũ magna reue/
rentia deduxerũt: ⁊ ibidẽ sanũ ⁊ integrum
omĩ ꝑplo ẽ ostensum. ¶ Tertio deus fecit
clarũ miraculis beatũ petrũ martyrẽ post
mortẽ. Quidã iuueuis de ciuitate cuma/
na cũ de panno tunice sancti petri haberet
⁊ q̇dam hereticus eidẽ deridendo diceret.
vt si sanctũ eũ credebat in ignẽ pannũ ip/
sum ꝓijceret: ⁊ si cõburi nõ ꝯtingeret: abs/
qꝫ dubio sanctus esset ⁊ ip̄e sue fidei adhe
reret. Mox sup carbones accẽsos pannũ
ꝓiecit: sed ab ipo igne altius resiliuit. dein
de ꝑ se sup carbones rediẽs: ipos ardẽtes
penitus extinxit. qd̾ vidẽs hereticus ad vi
am ꝟitatis redijt. Apud florentiã iuuenis
heretica prauitate corrupt⁹ cũ i ecclia fra
trũ de florẽtia cũ q̇busdã alijs iuuenib⁹ añ
quandã tabulã vbi erat depictũ martyri/
um sancti petri staret videns ibi lictorem
ꝑcutiẽtem: ip̄e dixit: vtinã ego ibi fuissem

quia validius percussissem: quo dicto statim mutꝰ effectus est. Cūqꝫ socij requirerēt qd haberet: ꝛ ipe eis nichil rñdere posset: cū domū reducere voluerūt. Sed cū i via ecclesiā sancti michaelis vidisset: elapsus de manibus socioꝝ ecclesiā intrauit: ꝛ flectens genua corde sanctū Petrū rogauit: vt sibi parceret: voto sic potuit se obligās q̄ si liberaretur: peccata sua cōfiteretur: et oēm heresim abnegaret. Tunc subito loquelā recuperauit. ꝛ veniēs ad domū fratrū ꝛ abnegata heresi peccata sua ꝯfessus est: data licētia cōfessori q̄ hoc pplo predicaret. Ipe quoqꝫ in publica p̄dicatōe surgēs corā omi multitudine hec cōfessus est Mulier q̄dā in flandria cū iā tres filios mortuos peperisset: atqꝫ ex hoc viro contēptibilis redderetur: [r]ogauit sanctū Petrū vt sibi auxiliū ferret. Cū ḡ quartū filiū peperisset: mortuus est reptus: quē mater accipiēs ad rogandū sanctū petrū totā se cōtulit: vix orationē cōpleuerat: ꝛ puerulus viuus apparuit. Cū ḡ ad baptismū portatus fuisset: ꝛ vt Johānes vocaret̄ esset diffinitū. Sacerdos cū eius nomē dicere deberet: dixit petrus: qd nomē semꝑ retinuit Frater iohānes polonus cū apd bononiā quartana laboraret. ꝛ in festo beati Petri martyris sermonē ad clerū facere deberet accessionē eadē nocte iuxta cursuꝫ naturalem expectās: timere valde cepit: ne in insucto sibi s̄mone deficeret: ad sancti petri ḡ cōuersus suffragia ad altare ipsius cū deuotiōe accessit orans q̄ eius p̄cibꝫ iuuaret̄ cuius debebat gloriā p̄dicare sicqꝫ factū ē q̄ illa nocte penitus febris cessauit. Multos liberauit a spiritibꝫ imundis: a quibꝫ erant vexati. Scholaris quidā cū ꝑgeret ad montē pessulanū ex quodā saltu adeo fuit ruptus in inguine: vt dolore nimio vexaret̄: ꝛ incedere nō valeret. hic aliquādo audiēs predicari: q̄ quedā mulier terram sanguine beati petri aspersam suꝑ cancri corrosionē ponēs fuerat liberata: dixit. dn̄e deus de terra illa nō habeo. Sed q̄ illi terre meritis beati petri tantā dedisti virtutē potes ꝛ isti dare. Accipiēs ḡ de terra cū signo crucis ꝛ in veneratiōe martyris: loco supposuit. ꝛ statim curatus fuit. In ciuitate cōpostella fuit q̄dā vir benedictus nōie: q̄ tibias inflatas habebat in moduꝫ vtriū: ventrē tumētē instar pregnātis: faciē p̄ nimio tumore horribilē: totūqꝫ corpꝰ inflatū ita vt nō hō sed mōstrū aliq̄d videret̄. Hic cū a q̄dā matrona suꝑ baculū se sustētās elemosynā petijsset. Illa respōdit magis fossa q̄ elemosyna indiges: sꝫ meo cōcilio acquiesce: ꝛ ad domū fratrū predicatoꝝ pergēs: beati petri martyris patrociniū quere. Ille cū mane ad domū fratꝝ venisset ꝛ ostiū ecclie clausum esset: secus portā se posuit ꝛ dormiuit. Et ecce quidā vir reuerēdus in habitu predicatoꝝ ei apparuit: ꝛ capa eū cooperiēs: in ecclesiā introduxit. Ille aūt euigilās ꝛ intus in ecclesia se reperit: ꝛ ꝑfecte se sanatū inuenit. qui multis admirationē intulit ꝛ stuporē: cuꝫ viderēt hominē pene mortuū: tā subito liberatū. Nauis q̄dā in medio maris pene naufragiū pateret̄ seu a fluctuū inūdatione quassata: omēsqꝫ naute caligine noctis tenerētur vniuersi multoꝝ sctōꝝ suffragia postulabant. Quidā ꝓ natiōe ianuensis facto silētio. Audistis inq̄t o fratres: q̄liter q̄dā de predicatoꝝ ordine noīe frater Petrus: nuꝑ ob defensionē fidei catholice: ab hereticis sit interfectus ꝑ cuiꝰ merita deꝰ multa miracula facit. Nunc ḡ deuote eiꝰ patrociniū imploremus: q̄ spero q̄ liberabimur. Assentiunt vniuersi inuocantes in suū auxiliū beatū petrū Mox antēna nauis cereis accensa tota cōspicit̄. Et respiciētes viderūt quēdā in habitu p̄dicatoꝝ suꝑ velū stantē: statimqꝫ mare quieuit: et tranq̄llitas magna fuit. Cū ergo predicti naute ianuam incolumes aduenissent ad domū fratrū predicatoꝝ venerūt: ꝛ deo ꝛ beato petro grās referētes: eisdē fratribus totius miraculis seriē narrauerūt. In prouincia francie ciuitate senonensi: puella q̄dā cū in aqua raptim transeūdo cecidisset et ꝑ magnū spaciū tp̄is stetisset: tandē de flumine mortua ē extracta. mortis autē eiꝰ erant quattuor argumēta scꝫ magnū spaciū tp̄is: ꝛ rigiditas corporis: ꝛ frigiditas et nigredo. delata est ḡ a q̄busdā ad ecclesiā fratrū: q̄ cū eā sctō petro deuote ac fideliter cōmēdassent: cōtinuo vite ē reddita ꝛ saluti. Sūt ꝛ alia inumera vt sic dicā huiꝰ gl'osissimi scti miracula: q̄ nos breuitatis

causa ptransimus. Ostendūt aūt illa ce/re imagines ⁊ alia sanitatū signa: q̄ in capellis ad honorē ipius cōstructis vbiq̄ locoꝝ cernūtur. Quare illū pie veneremur: sperātes suo patrocinio liberari ab iminētibus malis ⁊ tandem dei gratiā obtinere Quā nobis ꝯcedat iesus filius dei qui est benedictus in secula seculorū. Amen.

Sermo LXI. de sancto Ambrosio docto/re sancte ecclesie epo mediolanensi.

SAnctum fecit illum. Scribunt̄ hec verba ad laudem beatissimi Ambrosij assumpta origialiter Ecci. xlv. ca. Sūmi dei sapiētia ineffabilis ecclesiaꝫ suā varietate sanctoꝝ voluit decorare. In qua alios constituit pphetas: alios aplos alios predicatores ⁊ doctores: alios euangelistas omibꝫ aūt fm sui status cōdecentiā: gratie sue dona distribuit. Nam pphetis dedit lumē futura preuidendi. Aplis linguaꝝ ⁊ sciētie ⁊ vsuꝫ Euāgelistis auctoritatē scribēdi. Et ipis doctoribꝫ splēdorē spūalis doctrine. Vt āt essent receptacla munda. qꝛ vt scribit̄ Sapiētie. i. c. In maliuolā animā nō intrabit sapiētia nec habitabit in corpore sbdito peccatis. Copiosa illis munera grē sue cōcessit. Fuerūt q̄dē ipi nō solū in rebꝫ diuinis eruditissimi: sed etiā omi sanctitate pfecti ⁊ ceteris obmissis: ad ambrosiū mentis oculos reuoluamus: q̄ ob merita sanctitatis: ⁊ admirabilē prerogatiuā virtutū: in celis gaudet cū xpo Et in terris a cūctis fidelibꝫ colit̄ ⁊ venerat̄. Idcirco in presenti sermone laudes eius pmere cupiētes: sub titulo d̄ illiꝰ sanctitate dicemus: de qua tria mysteria ppponimus contemplanda.

¶ Primū dicit̄ digne assimulationis.
¶ Scdm virtuose pfectionis.
¶ Tertiū lucide manifestationis.

Qr sanctitas beati Ambrosij assimilatur sanctitati q̄nq̄ personaꝝ dignissimaꝝ veteris testamenti. Caplm. I.

PRimū mysterium contēplādū de sctitate beati Ambrosij dicit̄ digne assimilatiōis Assimilat̄ nanq̄ sanctitati q̄nq̄ personarū dignissimarū veteris testamēti.

¶ Primū sanctitati abel in virginitate.
¶ Scdo sctitati abrae in fidei sinceritate.
¶ Tertio sanctitati moysi in pietate.
¶ Quarto sctitati helie invictꝰ parcitate
¶ Quinto sctitati dauid in humilitate.

¶ Primo sanctitas beati ambrosij assimilatur sanctitati abel i ỽginitate. Fuit q̄dē abel virgo purissimus. vt refert Augꝰ. in li. i. de mirabilibꝫ sacre scripture. Erat em̄ fm cōputationē methodij: qn̄ occidit eum Cayn annoꝝ xl. Nam vt ipe ait Cayn natus ē anno trigesimo ade cū sorore sua calmana: ⁊ post annos. xxx. aliꝰ natus ē abel cū delbora sorore sua. Centesimo ỽo anno ade interfectus ē abel. Vtrū aūt si lōgiore tpe vixisset cōtraxisset matrimoniū: Augꝰ in predicto libro videt̄ opinari ꝙ sic vt impleret p̄ceptū dn̄i quo dixerat. Crescite et multiplicamini. nisi deus secū dispēsasset. Sed nobis esse satis debet: qꝛ cū virginitate innocētiā suā obtulit deo. Sic ⁊ beatus ambrosius in virginitate ppetua deo seruiuit. Nā vt Hiero. testat̄: Ambrosius ipe d̄ se dixit. Virginitatē nō solū efferimꝰ sed custodimus: hinc ē ꝙ de ipa semp magnifice loquebat̄. ꝙ nō fecit nisi virginitatē diligeret. Inq̄t em̄ Hiero. ad filiā mauricij: de cōmēdatione virginitatis. Luxurioso verbū castitatis offensio est: quoꝝ vēter deꝰ cultū nolūt amare ieiunij. Et christ ait. Cū audis aliquē de deo loquētē: intellige ꝙ cor illius amore dei repletū est. qui libidiuis thesaurū habet: in corde de puellis dicere delectat̄ ⁊ audire. Igitur Ambrosius ⁊ de virginitate amplissime dixit atq̄ in laudē virginitatis de virginibꝫ libruꝫ copiosissimū scripsit. ¶ Scdo sanctitas beati Ambrosij assimilatur sanctitati abrae i fidei sinceritate fuit ipe abraā deo charissimus maxime ppter fidem. Vnde Gen̄. xv. ca. dr̄. Credidit abraā deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. Credidit vtiq̄ ꝙ ille pmiserat deus. s. ꝙ nō esset hismael heres eius sed filius legittimus q̄ esset egressurꝰ ex vtero suo: ex quo multiplicādū foret semē eius ad similitudinē stellarū celi: Sic ⁊ beatus ambrosius in fide firmus inuentus est atq̄ sincerus qui credidit omes articulos fidei: ⁊ heresim arrianorū validis

sime expugnauit. Ex quo ipe dicebat d im peratore petente ab eo basilicã. vt notatur xxiij. q. viij. c. couenior. prius est vt animã mihi q̃ fidem auferat. ¶ Tertio sanctitas beati ambrosij assimilatur sanctitati moysi i pietate z cõpassione. Nam vt scribit Exo. xxxij. ca. Iratum deũ contra populũ idolatrantẽ lachrimis suis: z oratione placauit. Erat em̃ populo illi pius z mansuet⁹ vt patet xlv. di. c. disciplina. Et xxiij. q. iiij. ca. quid crudele. Sic z beatus ambrosius lachrimabatur sepius ex pietate Nam dum aliquis lapsum sibi confitebatur sic amarissime flebat: q̃ illũ flere similiter cpellabat Unde z prefacto ca. couenior. ipe dicebat Aduersus arma milites gothos quoq̃ lachryme mee arma mea sũt. Et xxiij. q. viij. ca. nõ pila ait. Non pila querũt ferrea. nõ arma xp̃i milites coactus repugnare non noui: sed dolor: fletus: orationes: lachryme fuerũt arma aduersus milites. Talia em̃ sunt munimenta sacerdotis: preter huiusmodi lachrymas erant in eo lachryme de uotiõis pro eternis desiderijs Cũ em̃ alicuius scti sacerdotis vel epi obitus nũciabatur. sic amarissime fleba vt vix cõsolari valeret. Cunq̃ interrogaretur cur viros sanctos qui ad gloriã proficisci cẽbãtur sic fleret. aiebat. Ne putetis me flere quia recesserit: sed quia me precesserit z q̃ difficile inueniet: qui tam dignus eius officio habeatur. ¶ Quarto sanctitas beati ambrosij: assimilatur sanctitati helie in parcitate: z abstinentia. vt em̃ scribit iij. Regũ xix. ca. Ieiunauit helias quadraginta diebus z xl. noctibus. Beatus vo ambrosi⁹: tante abstinentie fuit: q̃ quotidie nisi in sabbato z die dñica z festis precipuis: ieiunabat. Unde in hystoria Ecclesiastica dicitur de eo. Aduersus luxurie furorẽ nõ se manu defensabat vel telo. Sed ieiunijs z continuatis vigilijs sub altari positus: per obsecrationes defensorẽ sibi atq̃ ecclesie deũ parabat. ¶ Quinto sanctitas beati Ambrosij assimilatur sanctitati dauid in humilitate. Qui vt scribit ij. Regũ. vi. ca. Uidens ozam percussum a dño: eo q̃ tetigerat archam presumptuose: extimuit in illa die dicẽs. Quomodo ingredietur ad me archa domini. Et noluit diuertere archam dñi in ciuitatẽ Dauid. Sed diuertit eam in domũ obededom gethei. Et habitauit archa dñi in domo obededom gethei tribus mensibus: z benedixit dñs obededom et omnẽ domũ eius. Nunciatũq̃ est regi Dauid: quia benedixisset dñs obededom: z omia eius propter archam dñi. dixit. Ibo z reducam archam domini cum benedictione in domũ meã. quod et fecit. Adduxitq̃ archam cum gaudio: ipseq̃ saltabat corã dño. Cunq̃ peractis oib⁹ reprehẽderet a michol filia saul vxore sua q̃ saltasset coram dño. Dixit Dauid viuit dominus: quia ludam ante dñm: qui elegit me potius q̃ patrem tuum: z q̃ omnẽ domũ eius: et precepit mihi vt essem dux super populũ dñi israel: z ludam et vilior fiam plusq̃ factus sum. et ero humilis in oculis meis. Sic beatus ambrosius ex humilitate timuit acceptare dignitatẽ episcopalem. Ostẽditq̃ se habere tria que sunt officio prelationis inimica. Primo crudelitatem. Nam tribunal conscendit z cõtra consuetudinẽ suam tormenta personis adhiberi iussit. Secundo vanitatẽ philosophicam. Cum enim populus acclamaret peccatum tuũ super nos. turbatus domũ redijt z philosophiã profiteri voluit. Tertio ostendit se habere inhonestatẽ. Nam publicas mulieres ad se venire fecit: vt sic populum a sua intensiõe reuocaret. Sed cum nec sic proficeret populo acclamante peccatũ tuum super nos. Fugam media nocte petijt. cunq̃ ticinũ pergere se putaret: mane ad portã ciuitatis mediolanẽn: que romana dicitur se inuenit: qui inuentus eũ custodiretur a pplo missa est relatõ ad clemẽtissimũ imperatorẽ valẽtinianũ. Qui cũ sũmo gaudio accepit q̃ iudices a se directi ad sacerdotiũ peterent. Letabatur etiã pbus prefectus q̃ verbũ suũ in eo fuerat adipletũ: Dixerat em̃ cũ pficisceẽti mãdata daret. Uade age nõ vt iudex: sed vt eps. pẽdẽte relatiõe iterũ abscõdit sz inuẽtus cũ adhuc esset catecuminus baptizatur Et tãdẽ in epalem cathedrã sublimatur. Audiuimus iã q̃ humiliter post tot cõtra dictiões. Ambrosius curã epalem suscepit. Si ita fieret tpibus istis vtiq̃ sordidis z obscuris: ppli abũdãti⁹ in viã dñi dirigerẽ

tur. Ecclesie in dies in ornamentis ⁊ repa
rationibus magis proficerent: et diuinus
cultus deuotius sanctiusq̃ celebretur Sz
nūc corrupta ē oīs iusticia ⁊ virtus contē/
ptibilis facta. oēs q̄ sua sunt querūt: nō q̄
iesu xp̄i. Jdeo lugebit terra cū populis.

De quinq̃ precipuis virtutibꝫ sancti Am/
brosij: ex quibꝫ colligit̄ quātū fuerit in san/
ctitate perfectus. Caplm. II.

Secundū mysteriū con
teplādū d̄ sctitate bt̄i ambrosij
dicit̄ v̄tuose pfectiōis. Nā pter
ea q̄ dicta sunt i quinq̃ p̄cipuis virtutibus
pfectus fuit.

¶ Primo in liberalitate.
¶ Scd̄o in rigiditate.
¶ Tertio in magnanimitate.
¶ Quarto in charitate.
¶ Quinto in veritate.

¶ Primo beatus Ambrosius fuit pfect⁹
in liberalitate. q2 oīa q̄ habebat pauperū
erāt: q̄bus liberalissime subueniebat. Et h̄
vtiq̃ epo ꝯuenit q̄ pater esse debet paupe/
rū. Vn̄. Hiero. xij. q. ij. c. gloria inq̄t: gloria
epi ē pauperꝝ opibꝫ puidere: ignominia sa
cerdotis proprijs studere diuitijs. Jdō dice/
bat ambrosius xxiij. q. viij: in ca. superius
allegato. cōuenior: Omnia q̄ mea sunt pau
perū sunt. Et cū suo tpe radicē oīm malo/
rū auariciā magis ac magis i hōibꝫ incre
scere vidisset maxime in his q̄ erāt in po/
testate ꝯstituti: apud q̄s p̄cio oīa vēdebāt̄
necnō etiā in his q̄ erāt sacris mysterijs de
putari vehemēter ingemuit: ⁊ se de hui⁹ se
culi erumpna liberari instātius exorauit.
¶ Secūdo beatus ambrosius fuit pfectus
in rigiditate. Nam sicut cato vticensis vt
refert Salustius in catilinario. Vitia ho
minū rigide expugnabat ⁊ cōdemnabat.
Jta ⁊ ambrosius. Nā ⁊ theodosiū impe/
ratorē de crudelitate occisoꝝ innocētū du/
re redarguit: ab ingressu ecclesie suspendit
⁊ publicā penitētiā eidē iniūxit; put poni/
tur in histo. tripartita. ⁊ xi. q. iij. c. cū apud
thesolonicā. ⁊ q̄ idē diffusius scripsi in ser/
mone de diuino cultu: in tractatu de timo
re iudicioꝝ dei. ¶ Tertia beatus ambro/
sius fuit perfectus in magnanimitate Nō
eīm formidabat pericula: necq̃ mortē pro
defensione fidei ⁊ ecclesiastice libertatis/
Unde dicit̄ in historia ecclesiastica. q᷑ iu/
stina mater Valentiniani imperatoris ar
riane heresis alūna: cōturbare cepit eccl'ie
statū cōminās sacerdotibus depulsiones
⁊ exilia: nisi ariminēsis cōsilia decreta re/
uocarēt. Quo bello eccl'ie murū ⁊ turrim
validissimā pulsabat ambrosiū. q̄ in oībꝫ
imperterritus māsit. Adhuc vt d7 in sepi⁹
allegato ca. cōuenior. Cū imperator valē/
tinianus quandā basilicā vsurpare vellet
Ambrosius sic rn̄dit. Noli grauare te im
perator vt putas te in ea q̄ dei sunt impe/
riale ius vllū habere. Tributū cesaris est
nō neget̄. Ecclesia dei ē: cesari vtiq̃ nō do
netur. Et dū prepositus valētiniano dixis
set ambrosio. Tu cōtemnis Valētinianū
caput tibi tollo. Rn̄dit. deus pmittat tibi
vt facias qd̄ minaris atq̃ vtinā de⁹ auer/
tat milites ab eccl'ia ⁊ in me omīa tela sua
cōuertāt. ⁊ sanguine meo sitim suā reple/
ant. Jn eius v̄o prefatiōe sic de eo cātatur
Tanta ambrosiū virtute solidasti cōstan/
tie tanto munere celitus decorasti: vt p eū
exclusa torq̄rent̄ demonia. arrianorū im/
pietas propulsa tabesceret. ac secularium p̄n
cipū collo tuo iugo subacta redderent̄ hu/
milima. ¶ Quarto beatus Ambrosius
perfectus fuit in charitate; p dei q̄ppe amo
re ⁊ p̄ximorū salute sepissime clero ⁊ pp'lo
predicabat. Jd facere debēt p̄lati. vt dicit̄
in ca. inter cetera. de officio iudicis ordina
rij. Hoc exercitio vsus ē xp̄s. Jstud insup
docuit ap'los exercere. Jnq̄t eīm Lucas de
xp̄o viij. ca. Jter faciebat p ciuitates ⁊ ca/
stella p̄dicās ⁊ euāgelizans regnū dei. Et
post resurrectionē die qua gloriosus celuz
cōscēdit. dixit ap'lis Marci vlt̄. ca. Eun/
tes in mundū vniuersum p̄dicate euāge/
liū omī creature. Predicatio eīm diuini v̄/
bi lux ē humanaꝝ mētiū. iuxta illud psal/
miste. Lucerna pedibus meis verbū tuū:
et lumē semitis meis. Et iterū declaratio
inq̄t sermonū tuoꝝ illuminat ⁊ intellectū
dat paruulis. Et ne multa loquamur cuz
cessabūt in eccl'ia dei voces predicātiū ex/
tinguetur in pp'lis lux veritatis: ⁊ bonorū
morū. Rogate o fideles xp̄icole rogate do/
minū messis vt mittat op̄arios in vineam
suā: messis q̄dē multa: operarij aūt pauci.

Nescio quid futura pariet dies. verumtñ timeo satis: ꝛ valde ptimesco: ne ꝓpter ingratitudinē ꝛ obstinationē xpianoꝝ fiet silentiū in terra. Fuerūt siquidē diebꝫ meis in italia ex oībꝫ ordinibus religiosoꝝ: et precipue ex ordine minoꝝ multi eruditissimi predicatores quoꝝ sonus exiuit in omnibus finibꝫ eius. Predicauit ille dux ꝟbi sanctus Bernardinus. pdicauerūt ꝛ alij stilū eius imitātes in oībꝫ italie ciuitatibus. Et tñ nunqꝫ mūdus fuit ita positus in maligno sicut est hodie. O pijssime de⁹ o benignissime pater. o creator celi et terre et vniuerse conditor creature. Ne reminiscaris delicta mea vel xpianoꝝ delinquentiū. neqꝫ vindictā sumas de peccatis nr̄is. Sed cū reuerētia ad vos prelatos dignissimos clamito. nō relinquatis gregē luporū morsibus tradēdū. Exaltate quasi tuba vocē vestrā: ꝛ annūciate oībꝫ vestris pericula īparū. Et qđ p vosipsos nō potestis facere vel nō vultis: regiosos qbus a summis pōtificibus predicādi licētia ē ꝯcessa: cū benedictiōe dei ꝛ vestra explere sinatis hucusqꝫ deuenimus: qꝛ nō possum nō conqueri de aīaꝝ iactura: quā iminere video ex defectu predicationū. Sanctus ambrosius igitur merito extollēdus est: qui populū sibi creditū pauit cibo spiritualis doctrine. In qua spūsſctūs indubitāter aderat eius lingue. Qđ patet tū ex cōuersione beati augustini ꝛ alioꝝ. tū insup ex visiōe cuiusdā heretici. Ille nanqꝫ acerrimus disputator ꝛ durus incōuertibilis ad fidem cū audiret ambrosiū predicantē: vidit ad aures eius angelū loquentē verba que populo pdicabat. Quo viso fidē quē ꝑsequebatur cepit defendere. ¶ Quinto beatus ambrosius perfectus fuit in veritate. hāc vtiqꝫ dilexit: hanc predicauit: ꝛ cum hac libros: ſmones: ꝛ omelias scripsit. Quare ꝛ Augustinus eius dicta in maxima venerneratione semꝑ habuit. Unde in libro de nuptijs ꝛ cōcupiscētia inqt. Pelagius heresiarcha sic laudat Ambrosium. vt dicat Beatus ambrosius eps ī cuius precipue libris romana lucet fides. qsi scriptoꝝ inter latinos flos quidē emicuit. Et subdit Augustin⁹ cuius fidē et purissimū in scripturis sensum nec inimicus quidē ausus est reprehēdere. Et Aug⁹. in epl'a ad Januariū. et ponit xij. di. c. illa ait. ꝙ cū mater eius imitata eū fuisset mediolanū: inuenissetqꝫ ecclesiā sabbato nō ieiunantē ex quo cepit fluctuare ꝛ admirari Aug⁹. vt satisfaceret matri: consuluit Ambro. Qui rn̄dit. Cū romā venio ieiuno sabbato: cū ꝟo sum mediolani sabbato nō ieiuno Sic et tu ad quā forte ecclesiā veneris: ei⁹ morē serua. si cuiqꝫ nō vis scandalū esse: nec quēqꝫ tibi. Et subdit Aug⁹. Ego de hac sententia etiā atqꝫ etiā cogitans ita semꝑ habui tanqꝫ eā celesti oraculo accepernn.

Qꝫ qnqꝫ modis manifestata est lucidissime sanctitas beati Ambrosij. Ca. III.

Tertium mysteriū contemplandū de sanctitate beati Ambrosij dicit lucide manifestatōis. In qnqꝫ eīn lucide manifestata ē.

¶ Primo in dormitione.
¶ Scđo in electione.
¶ Tertio in expulsione.
¶ Quarto in punitione.
¶ Quinto in cōsummatione.

¶. Primo manifestata fuit sanctitas ambrosij in dormitione. Ipse eīn filius Ambrosij prefecti rome cū i cunabulis in atrio pretorij esset positus ꝛ dormiret: examen apū subito aduenies faciē ei⁹ ꝛ os ita impleuit vt quasi in alpheolū suū intrarēt pariter ꝛ exirent q̄ postea euolātes in tantam aeris multitudinē ſbleuate sunt: vt vix humanis oculis videret. Quo pacto territ⁹ pater ait. Si vixerit infantulus iste aliqd magni erit: nec impossibile qs hoc existimare debet de Ambrosio q̄ sctūs futurus erat. cū ꝛ đ platone aliqd simile. Valeri⁹ referat. i. li. c. iiij. Dormiētis qppe paruuli platonis in cui⁹ labellis apes mel inseruere. Quare audita ꝓdigioꝝ interpretes singularē eloquij suauitatē ore eius emanaturā dixerūt. ¶ Scđo fuit manifestata sanctitas ambrosij in electiōe. Fuit eīn elect⁹ in epm ex miraculo dei. Nam dū fuisset rome lr̄is eruditus: cū causas pretorij splendide perorare t a valētiniano imperatore ad regendā liguriā emiliāqꝫ prouintiā directus est. Cūqꝫ mediolanū venisset: ꝛ ibidem eps tūc deesset: conuenit populus vt

sibi de epo ꝓuideret. Igit̄ cū int̄ arrianos
et catholicos de eligēdo epo seditio nō mo
dica oriretur illuc ambrosius causa sedā/
de seditiōis perexit. Et statim vox infantꝫ
insonuit dicēs: Ambrosiū epm. Cui voci
oēs vnanimit̄ ꝯsenserūt ambrosiū epm ac
clamātes. ¶ Tertio manifestata fuit san/
ctitas ambrosij in expulsiōe. Nam a mltis
eiecit demones q̄ illos vexabant. Accidit
aūt ꝙ multi demones ꝑ ora illoꝝ quos ob
siderēt clamarēt ⁊ dicerēt ab ambrosio se
torqueri. Iustina aūt ⁊ multi arrianoꝝ di
cebant pecunia ambrosiū hoies cōparere
q̄ se ab imundis spiritibꝫ vexari mētirent̄
⁊ ab ambrosio dicerēt se torqueri. Tūc sbi
to vnus ex illis arrianis q̄ astabat arrept⁹
a demonio ī mediū prosiliuit atq̧ clama/
re cepit. Utinā sic torqueātur vt torque/
or q̄ nō credūt ambrosio. At illi confusi in
pescinā demersum hominē necauerunt.
¶ Quarto manifestata fuit sanctitas bea
ti ambrosij in punitiōe. Nā de⁹ mltos acri
ter puniuit q̄ illū vel in vita sua vel post
mortē ꝓsequi p̄sumpserūt. Dum ad quā/
dam ciuitatē ꝓ quodā epo ordinādo iuis/
set et eius electiōi iustina imperatrix ⁊ alij
heretici ꝯtradicerēt. Una de arrianorū
ꝟginibꝫ impudētior ceteris beatū ambro
siū ꝑ vestimentū apprehēdit volēs ipsum
ad partē mulierū trahere: vt ab eis cesus
de eccl'ia cū iniuria expelleretur. Cui Am
brosius ait. Et si ego indignus tanto sa/
cerdotio sum: tn̄ nō cōuenit te in qualēcū/
q̧ sacerdotē manus inijcere vnde timere
debuisti iudiciū dei: ne aliq̄d mali tibi cō/
tingat: qđ factū exitus cōfirmauit. Nā die
altera mortuā ad sepulcrū deduxerūt. Cū
multi instarent cum iustina imperatrice vt
ambrosium in exiliū mitterēt: vnus eorū
ceteris infelicior in tantū furorē excitatus
est: vt iuxta ecclesiā domū sibi locaret ac in
eadē quadrigā paratā haberet q̊ procurā/
te iustina facilius raptū ad exiliū depor/
taret. Sed dei iudicio ipo die q̊ se eū rape
re arbitrabat̄ in eadē quadriga de eadem
domo exilio dānatus ē. Quidā presbyter
dū in cōuiuio cū multis esset ⁊ sctō ambro
sio detrahere cepisset cū cōtinuo plaga ꝑ/
tulit: ⁊ de cōuiuio ad lectū adduct⁹ finiuit
vitā. In vrbe cartaginēsi cū tres epi insil'
ꝯuiuarēt: ⁊ vnus eoꝝ beato ambrosio de/
traxisset: relatū ē illi q̄d illi p̄sbytero q̄ sibi
detraxerat accidisset. Qđ cū illi vilipēde/
ret: subito letale vulnus accepit: ⁊ ad extre
mū cōtinuo diē clausit. ¶ Quinto manife
stata fuit sanctitas beati ambrosij in con/
summatiōe. Nā obitus sui diē an̄ p̄sciuit:
reuelauitq̧ fratribꝫ cū gaudio: q̄liter vsq̧
ad resurrectionē dn̄icā eēt cū eis māsurus
Ante ꝟo paucos dies q̄ꝫ lectulo detineret̄
cū. xliij. psalmū cū notario dictaret. subito
vidēte notario in modū scuti: breuis ignis
caput eius cooperuit: ⁊ facies ei⁹ tanq̧ nix
effecta est. ⁊ postmodū ad suā speciē reuer
sa. Ipo ꝰ die scribēdi ⁊ dictādi finē fecit.
nec ipm psalmū explere potuit. Cū ꝟo in/
firmitate grauari cepisset. Comes italie
q̄ tūc mediolani erat nobiles conuocauit
dicēs. Qꝫ tanto viro recedēte periculū eēt
ne italie interit⁹ imineret. Rogauitq̧ vt ad
virū dei accederēt depcātes vt adhuc spa
ciū viuēdi sibi a dn̄o ipetraret: qđ ille vbi
audiuit rn̄dit. Nō ita inter vos viri vt me
viuere pudeat: nec mori timeo: cū bonum
dn̄m habeam⁹. Eo tp̄e q̄ttuor ei⁹ diaconi
inuicē cōuenerūt: tractantes in se q̄s post
ei⁹ obitū bonus esset. Cū ꝰ a loco in q̊ vir
dei iacebat lōge essent. vt simplicianū ita
plane noiassent vt vix inuicē se audirent.
Ille ab eis lōge positus cōtinuo exclama
uit. senex sed bonus: qđ illi audiētes terri/
ti fugerūt: ⁊ nō nisi illū post. ei⁹ obitū ele/
gerūt: Honoratus ꝟo eps vercellēsis qui
beati ābrosij exitū expectabat: cū se sopori
dedidisset vocē tertio se clamātē audiuit
Surge q̄ modo est recessurus. Qui con/
surgēs mediolanū ꝯcitus venit: ⁊ ei dn̄ici
corporis sacramentū dedit. Moxq̧ ille
manus in modū crucis expādit: ⁊ vltimū
spm̄ inter verba orationis efflauit. Floruit
aūt circa annos dn̄i. ccclxc. Cū aūt in nocte
pasce corpus ei⁹ ad eccl'iam fuisset delatū
plurimi infantes baptizati eū viderūt: ita
vt aliqui eū sedētē in cathedra vl' tribuna
li dicerēt. Alij ascēdentē in celū parētibus
suis digito demōstrarēt. Nōnulli ꝟo stel/
lā sup corpus ei⁹ se vidisse narrarēt. Aia
igit̄ illius ad cathedra deuolauit: ibiq̧ in
ter angeloꝝ agmina fruit̄ eterna pace: ad
quā nos perducat iesus filius dei. Qui sit

benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo LXII. de sancto Antonio abbate qui diaboli tēptamēta cū dei adiutorio viriliter superauit.

BEatus vir q̄ suffert tēptationē qm̄ cū ꝓbat⁹ fuerit accipiet coronā vite: quā repromisit deus diligētib⁹ se Scribūtur hec verba originaliter Jacobi. i. c. In toto terraꝝ orbe clarus habetur antonius: q̄ suffragia eius poscētibus: liberarissime cōdescēdere cōsueuit Est q̄ppe magni meriti apꝺ deū: ideo se inuocantes a periculis grauissimis ꝑsepe liberat. Noti ex hoc fideles diē festiuitatis eius vbi solēniter agūt. Aliq̄ cōuiuia pauperibus preparātes. Nōnulli diuina ꝑ ministros eccl̄ie celebrari faciētes. Quidā vero pia vota exsoluētes ieiunioꝝ ꝛ visitationū temploꝝ dei: q̄ vocabulo sancti antonij sunt cōsecrata. Idcirco in p̄nti ſmone de ip̄o patre beatissimo dicturi erimus. Cui⁹ laudes potissimū extollunt: q̄a demones cōfudit atq̄ deiecit: passus eni eoꝝ importunas insidias nō succubuit: imo supbiā illoꝝ cōtriuit atq̄ deuicit. Io cōuenientissime de illo dicūtur verba in themate posita. In q̄bus de tēptatione illius tria mysteria ꝓponimus cōtēplāda.

¶ Primū dicit verificationis.
¶ Scd̄m modificationis.
¶ Tertiū coronationis.

Q̄ diabolus tēptauit Antonū q̄ semꝑ tēptat ad malū. ꝛ de q̄busdā dubijs temptationis. Capl'm. I.

PRimum mysteriū contēplādū de tēptatione beati antonij dicit verificationis. verū q̄ppe a diabolis tēptatus fuit querētib⁹ eū a via recta deuiare Sed ꝓ ampliore hui⁹ partis intelligētia quatuor dubia erūt absoluenda.

¶ Primū vtrū ꝓpriū diaboli sit tēptare.
Secūdū vtrū deus ꝑmittere debeat homines a diabolo temptari.
¶ Tertiū vtrū diabolus semel superatus audeat amplius temptare.
¶ Quartū vtrū tēptationis impulsio sit desideranda.

Ad primū dubiū rn̄dent aliq̄. q̄ nō sit propriū officiū diaboli tēptare. Nā tēptat de⁹ Vn̄. Gen̄. xxij. c. dr̄. tēptauit deus abraam Et Sapiē. iij. c. scribit de iustis deus temptauit illos ꝛ inuenit illos dignos se. Et Deutro. xiij. c. Tēptat vos dn̄s deus vester vt palā fiat vtrū diligatis eū aut nō Et in ps̄. Proba me dn̄e ꝛ tēpta me: Insuper tēptat caro. vn̄ Jaco. i. ca. sue canonice ait. vnusq̄sq̄ tēptat a concupiscētia sua Temptat adhuc hō. sicut ꝺ xp̄o legit Joh. vi. c. Cū interrogauit philippū vn̄ panes emerētur teptans eū. Ipse nanq̄ sciebat quid esset facturus. Igit nō cōuenit diabolo solo tēptare. Sed ex parte altera videt probari posse. q̄ diaboli officiū sit temptare. Nā glosa sup illo ṽbo ad Thessalo. c. iij. p̄me epl'e. ne forte tēptauerit vos is q̄ tēptat ait. id est diabolus cui⁹ officiū ē temptare: Et Matthei. iiij. ca. vocat diabolus tēptator. Respōdendū ergo est ſm doctrinā sc̄ti Bonauē. in. ij. di. xxi. Et sc̄ti Tho. p̄ma pte. q. cxiiij. q̄ hoc vocabulū tēptare multas habet acceptōes. Sicut dicūt illi q̄ significatōes vocabuloꝝ studiose rimati sunt. Si tn̄ velim⁹ ei⁹ principalē ꝛ p̄cipuā significatōez accipe: tēptare ꝓbare ē. Vn̄ tēptatio dici pōt q̄dā tact⁹ q̄ illud q̄ tangit ꝓbat. Sicut cecus dicit tēptare qn̄ suo tactu vult aliquā certitudinez habere de aliqua re quā tangit per hūc moduz in spiritualibus tēptatio q̄dā tactus dicit ad ꝓbādū ordinat⁹. Hoc aūt pōt esse multipliciter. Aut q̄r ille q̄ tēptat intēdit ꝓbare ꝛ approbare: siue approbatū ondere: ꝛ h̄ mō tāptat de⁹ q̄ lꝫ sciat bonitatē amicoꝝ suoꝝ. vult nihilomin⁹ illā ꝑ tēptationē suā alijs inotescere: aut ille q̄ pulsat intēdit ꝓbare ꝛ reꝓbare siue reprobatū facere. ꝛ sic tēptat diabolus q̄ sꝑ tēptat in pctm̄ precipitādo. Aut q̄r ille q̄ tēptat intēdit ꝓbare ꝛ experimētū sumere. ꝛ sic tēptat hō q̄ fieri pōt bn̄ dū ꝺ hoīe rm̄ q̄rit expimētū. Pōt etiā fieri malū: dū expimētū q̄rit insidiose. Sic faciebāt pharisei tēptātes xp̄m dū īterrogabāt Si lꝫ cēsuz dari cesari. q̄b⁹ rn̄dit. q̄d me tēptatis hipocrite. math. xxij. Sꝫ pessime fac hō dū tēptat deū. Et vt dicit glo. sup illo ṽbo Deut. vi. c. [illegible] dn̄m deū tuū

deum temptat qui habens qḋ faciat sine
ratiōe ꝯcōmittit se periculo: experiēs vtruz
possit a deo liberari Nā licz in deo ꝑncipa
liter oīs spes mortaliū sit erigēda. Tamē
debet homo facere qḋ in se ē ad q̄cūq̄ peri
cula euitāda. Noluit eīn xp̄s de pinnacu/
lo se eijcere q2 periculū erat ſm naturā Et
miraculū facere tūc nō erat expediēs. Sic
paulus de muro ꝑ sportā: vt euaderet di/
mitti se iussit: nec expectauit ꝙ deus mitte/
ret angelū suū. Qḋ autem beata Agatha
medicinas carnales cōtēnebat: ꝛ alij san/
cti multa similia fecerint nō erat ex tēpta/
tione dei: sed ex familiari instictu spūssan/
cti: vt inq̄t Tho. scḋa scḋe. q̄. xcvij. Et que
a iure cōmuni exhorbitant in ꝯñtiam non
sunt trahēda. vt dr̄ de regu. in li. vi. Non
est ita tēptādus deus neq̄ q̄ꝫtum ad suā
potentiā. Sicut faciunt illi qui in pericu/
lis positi: cū via humana liberari possunt
nolunt: expectātes liberationē a deo. Si/
cut fecit iudas machabeus q̄ cū reperiret
se cū paucis: ꝛ videret exercitum bachidis
numerosum cū posset declinare certamen
erubescētia ductus cōmittēs se deo bellum
inijt in quo occisus est. vt habetur in ꝑmo
Mach. libro. Duella insuꝑ assumere vo
luntarie ꝑtinet ad tēptationē dei. Jḋ pro/
hibētur. ij. q. iiij. c. monomachiā. Et si obij/
ceretur de Dauid q̄ inijt singulare certa/
mē cū golia vt ponit̄ ꝑmi R. xvi. c. Respō
det Nicola. de lira. ꝙ hoc fecit ex instinctu
spūssancti. Fuit etiaz figura duelli qḋ xp̄s
fecit cū diabolo signato in golia: q̄ potētia
ꝛ malicia sua oēs exterrebat. Sed xp̄s fi/
guratur in Dauid: q̄ interpretat̄ manus
fortis: qui funda humilitatis ꝛ lapide for/
titudinis: totus inermis sustinēdo humi/
limā passionē eū ꝓstrauit. Nec tēptari de/
bet deus q̄ꝫtum ad suā sapiētiā. Sicut fa/
ciunt hi qui inepti sunt: ꝛ ponūt se ad pre/
dicandū legendū disputandū sperantes a
deo scientiā sibi infundi. Non est etiā tē/
ptandus deus q̄ꝫtum ad suā bonitatem ꝛ
clementiā sicut faciūt hi q̄ peccatis veteri/
bus addentes noua expectātes in fine vi/
te ad penitentiā redire sperant ex dei mise
ricordia salui fieri Sed hos dimittamus
cōcludētes ꝙ solus diabolus ꝛ semꝑ tem/
ptat ad malū. Caro aūt ꝛ mūdus dicūtur
tēptare īstrumētaliter: seu materialit̄: inq̄ꝫ
tū scz pōt cognosci q̄lis sit hō Ex h̄ qḋ seq̄t̄
vel repugnat cōcupiscentijs carnis. Et ex
hoc qḋ cōtemnit mūdi prospera ꝛ aduer/
sa: quibꝫ etiā diabolus vtitur ad temptan
dum. Igitur cōtra diabolū muniti esse de/
bemus: de quo inquit petrus ep̄la prima
c. v. Sobrij estote ꝛ vigilate: q2 aduersariꝰ
vester diabolus tanq̄ꝫ leo rugiēs circuit
querēs quē deuoret: cui resistite fortes in
fide. Et paulus ad Eph. c. vi. ait. Confor
tamini in dn̄o: ꝛ in potētia ꝟtutis eius: in/
duite vos armaturā dei: vt possitis stare
aduersus insidias diaboli: quia nō est col/
luctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē. Sed
aduersus pn̄cipes ꝛ potestates: aduersus
mundi rectores tenebrarꝫ harū In q̄bus
verbis admonet nos ap̄ls cōfortari i dn̄o
ꝛ induere armaturā dei. i. q̄ a solo deo fa/
bricat̄. scz armatura virtutū Unde signā/
ter dicit. Induite ꝛ nō facite: quia deus ar
ma facit. Illa ꝟo nos debemus accipe vt
possimus resistere in bello grauissimo qḋ
nobis mouet hostis antiquus. Cuius gra
uitatē designat paulus ex m̄ltis. Primo
ex ꝓpinquitate quia colluctātur nobiscum
ipi demones infernales. Secūdo ex sim/
plicitate. Non eīn ipi demones sunt mate
riales: ꝛ nobis communicant in materia.
Propterea dixit ap̄lus. Aduersus carnez
ꝛ sanguinē. id est nō habemus luctari ad
uersus hoīes debiles ꝛ fragiles: vel nō ha
bemus luctari aduersus carnē ꝛ sangui/
nem tm̄. i. aduersus vicia carnalia: que ex
carne ꝛ sanguine procedūt. Tertio ex vir/
tuositate. Un̄ subdit. Sed aduersus ꝑn/
cipes ꝛ potestates. i. nō solū aduersum mi
nores demones: sed etiā aduersus medio/
cres q̄ minoribus presunt: quos vocat ꝑn/
cipes. Et aduersus etiā maiores quos vo
cat potestates: quia maiores habēt pote/
states super mediocres: q̄ minoribꝫ princi
pātur. Et vult dicere ap̄lus: ꝙ habemus
luctas occultas cōtra oēs demones: scilicz
maiores mediocres: ꝛ infimos. Propterea
sequitur aduersus mūdi rectores. i. aduer
sus multitudinē demonū q̄ mundū regūt
nō quidē mundum istū sensibilē quē deus
creauit atq̄ꝫ regit. Sed mundū. i. munda/
nos hoīes mūdanorū amatores. ꝓpterea

subiungit tenebrarū harū. Et qꝛ nomīat
apl's demones pncipes ꝛ ptātes. Aduer/
tēdū ſm theologoꝝ ſuiaꝫ in.ij. di. viij. Q̄
inter demones eſt ordinū diſtinctio. Sed
vt inquit Bonaueñ. de angelis poſſum⁹
loqui q̄ꝫtū ad triplicē ſtatū. ſcꝫ glīe. ꝛ natu
re inſtitute ꝛ lapſe. Quantū ad ſtatū glīe.
eſt in eis ponere ordinū diſtinctōeꝫ pfectā
Quantū ad ſtatū nature inſtitute ordinū
diſtinctōeꝫ pfectā. Quantū ad ſtatū culpe
ſiue nature lapſe. eſt ponere in eis ordinuꝫ
diſtinctōnē ſed impfectā ꝛ puerſam. Imp
fectā ꝓpt̄ puatiōnē gr̄e q̄ habilitateꝫ natu
re pficit puerſam. ꝓpter penitentiaꝫ culpe:
que q̄ꝫuis ſubſtantiā naturalē nō corrum
pat. tñ fedat ꝛ deordinat. Et h̄ manifeſtuꝫ
eſt ſi attendat̄. Q̄ illi q̄ meliora habuerīt
naturalia. alijs grauī⁹ peccauerūt ꝛ peccāt
tū ꝓpter h̄ ardenti⁹ appetiuerunt. tū qꝛ ma
gis ingrati fuerūt. tum qꝛ modo etiā acri⁹
vexant. Ideo in ipis ē ordo ſm ꝑcellentiā
naturaliū ſed puerſus adiūctōne culparū
Et ſic inter eos ē ordo. ita ꝛ plātio de q̄ di/
xi in tractatu de timore iudicioꝝ dei. De/
mones itaq̄ꝫ tēptant ſp ad malū inducere
nos ſatagētes ¶ Secundū dubiū fuit vtꝝ
d̄s debeat pmittere hoīes a dyabolo tem/
ptari. Et pleriq̄ꝫ obijcere ſolēt q̄ nō. Nā nō
eſt equa cōditio pugne vt infirm⁹ ꝯ forteꝫ
ignarus ꝯ aſtutū exponat̄ ad bellū. Sed
hoīes ſūt infirmi ꝛ ignari. dyabol⁹ aūt po/
tēs ꝛ aſtutus. de q̄ dicit̄ Iob. xli.c. Nō eſt
ptās ſup terrā q̄ comparet̄ ei. Et hꝫ mille
nocendi modos. vt refert Aug⁹. Igit̄ non
debet d̄s autor oīs iuſticie pmittere vt ho
mines a dyabolis impugnent̄. Ad h̄ r̄ndꝫ
Tho. vbi. s. q̄ licet inequalr̄ ſit pugne cō/
ditio inter demones ꝛ hoīes ex pte hoīm.
tñ fit recōpenſatio ex pte dei. qui tēptatis
ſubuenit. ꝛ auxilio gr̄e ſue illuīantis intel/
lectū. ꝛ roborātis affectū Et etiā angeloꝝ
miniſterio. q̄ nobis in tēptatōnib⁹ aſſunt.
quare eſt debilis hoſtis. vt Greg⁹. dicit. et
nō vincit niſi volentē. Ideo deus ad glori
aꝫ electoꝝ ꝯcedit dyabolo tēptandi facul/
tatē ¶ Terciū dubiū fuit vtrū dyabolus tē
ptans poſtq̄ꝫ ſupat̄ audeat ampli⁹ tēpta/
re Ad h̄ dicit Tho. vbi. s. q̄ voluerūt qui
dā demonē victū nullū hoīeꝫ poſſe de cete
ro temptare. nec de eodē nec de alio pctō.

nam Math. iiij.c. dicit̄ de chriſto ſupante
Tūc reliq̄t eū dyabolus. ſꝫ h̄ videt̄ ſtare ñ
poſſe. qꝛ xp̄s in p̄ria temptatōe dyabolum
vicit. ꝛ nihilomin⁹ ſcd̄o ꝛ tercio temptauit
eundē. Alij aūt aſſerūt q̄ pōt alios tēpta/
re. ꝛ etiaꝫ eundē. licet q̄nq̄ꝫ victus tēptare
ceſſat ad tp̄us. Et hui⁹ rō duplex eſt. vna
ex pte diuīe clemētie. qꝛ vt Chryſ. dicit ſup
Math. Nō tādiu hoīes dei dyabol⁹ tem/
ptat q̄ꝫdiu vult. ſꝫ q̄ꝫdiu deus pmittit. qꝛ
ſi pmittit paulīſp tēptare. tñ repellit ꝓpter
infirmā naturā. Alia rō ſumit̄ ex aſtutia
dyaboli. Vñ Ambro. dicit ſup Lucā q̄ dy
abolus inſtare formidat. qꝛ frequētius re/
fugit triumphantē. q̄ tñ dyabolus aliq̄ñ
redeat ad eū quē dimiſit. ptꝫ p illud quod
ſcribit̄ Math. xij. Reuertar in domū me/
aꝫ vñ exiui. ¶ Quartū dubiū fuit vtrū tē/
ptatōis impulſio ſit deſideranda. Et q̄ ſic
videt̄. Nā iacob⁹. i.ca. ait. Om̄e gaudiū ex
iſtimate fr̄es cū in tēptatiōes varias inci/
deritis. Et dauid in Ps̄. Proba me dñe ꝛ
tēpta me. Inſup om̄e illud eſt deſiderādū
q̄d facit exercitatōeꝫ ꝟtutis ꝛ ꝓmotioneꝫ
gr̄e: ꝛ ꝯſūmationē meritoꝝ. Tēptatio eſt
hmōi ḡ eſt deſiderāda. Sed ꝯtrariū vide
tur qꝛ nihil eſt deſiderandū. cui⁹ ꝯtriū ē cō/
tinue petendū. Sed oēs dicere debēt. Et
ne nos inducas in tēptationē ḡ nll's debꝫ
illā deſiderare. Inſup xp̄s dixit Math. xx
vi. Vigilate ꝛ orate ne intretꝫ in tēptatōꝫ
ergo tēptatio eſt ꝑcauenda nō deſiderāda
Ad hanc. q. determinandā dupl'r r̄ndere
poſſum⁹ ſm Bonaueñ. diſt. xxiij. ſecūdi li/
bri. Vno ſic vt dicam⁹: q̄ cū triplex ſit tē/
ptatio. ſiue a triplici pncipio. vna ſcꝫ a deo
alia a carne. ꝛ tercia a dyabolo. Prima tē/
ptatio ſimpl'r appetēda eſt. qꝛ d̄s nō tem/
ptat nos niſi ad bonū. Altera ꝟo tēptatio
que eſt a carne ſimpl'r fugienda eſt. qꝛ illa
nō pōt eſſe abſq̄ꝫ pctō. ſic mgr̄ docet i ſcd̄o
di. xxi. Tercia ꝟo q̄ eſt a dyabolo aliq̄bus
fugiēda eſt aliquib⁹ appetēda. his em̄ qui
ꝟtute fortes ſūt nec de facili in tēptatōeꝫ in
duci pñt etiā ſi tēptant̄ appetibil'r eſt tēp a
ri ad ſue ꝟtutis exercitiū ꝛ cumulū meri/
toꝝ. Infirmis ꝟo minime. qꝛ timere pñt
ne ex ipo impulſu in tēptationē inducant̄
q̄ oē debēt refugere. Nā ſi tēptari malum
nō ſit i tēptatōꝫ induci. ſp malū eſt qꝛ hoc

est a temptatōne supari. Et hoc est ꝙ dicit Aug⁹.lib.xiiij.de ciui.dei. Sicut se habet firmitas electoꝝ sic meruūt cupiuntqꝫ tē/ ptari. Alius modus dicēdi est: ꝙ dupliciꝰ est loqui de temptatiōe: aut sub rōne ꝓpria ⁊ sic tēptatio est impulsus ad illicituꝫ. Fm ꝙ de ea fit sermo in ꝓposito. Loquimur em̄ hic de temptatōne dyaboli: que fit ꝑ mali culpe suggestioneꝫ q̄ dyabolus hoiem ad malū nitiꝰ incuruare. nō de temptatōe dei que fit ꝑ flagellationē illā. Ꝗ temptatōneꝫ ꝑ se cōsideratā: nullus debet appetere. imo abhorrere ⁊ refugere maxime ꝯsiderando finē. Aliter est ꝯsiderare temptationē put est materia exercēde ꝟtutis. ⁊ sic a viris iu/ stis desiderari pōt. ab eis potissime qui in charitate feruēt. adeo ꝙ ignis deuotōis ip soꝝ poti⁹ inflāmaꝰ ex presentia contrarij q̄ꝫ extinguiꝰ. Ab eis aūt qui modice sūt cha/ ritatis nō sic desiderari debet. Et exēpluꝫ est q᷑ ventus ꝑflans fornacē magis ac ma gis accēdit sꝫ candelaꝫ extinguit. Et ideo tēptatōnis impulsus. ⁊ si q̄ꝫtū in se est refu giendus sit ab oībus. ⁊ ab infirmis potissi me. Inquantū tñ est ꝟtutis exercēde mate ria a viris feruētib⁊ ⁊ ꝑfectis appeti potest Illud tñ genus tēptatōis potissime appe/ tūt viri iusti qđ est in flagelloꝝ ꝑpessione. Sicut passus est Job ⁊ Thobias ⁊ sācti martyres ab impijs zelo dyabolico excita tis. Et ꝑ hec soluunꝰ obiecta ad vtrāqꝫ ꝑ tem: ꝑ tēptatōnū itaqꝫ semitā nos ire con uenit. q᷑ regnū celoꝝ vim patiꝰ ⁊ violenti rapiūt illud. sic Math.xij.ca. saluator di xit. Sed ꝓfecto dolēdū est q᷑ rarissimi re/ periunꝰ. quos dyabolus nō sbegerit. O q̄ꝫ magna multitudo eoꝝ qui dreliquerūt de um ⁊ dyabolo adheserūt. oēs declinauerūt ꝓ maiori pte. ⁊ inutiles facti sunt. nec est q̄ velit ꝑseuerranter facere bonuꝫ. Anthoni⁹ ꝟo bꝛissim⁹ a demonib⁊ multimode tēpta tus illos spreuit. vt audiem⁹ in sequēti my sterio. Et q᷑ firmiter adhesit xp̄o. demoni/ bus supatis aggregatus fuit societati io/ cundissime angeloꝝ bonoꝝ.

¶ De quatuor modis temptationū q̄bus dyabolus conatus est Anthonium supe/ rare. Capitulū. II.

SEcundū mysteriū con templandū de temptatōne beati Antho/ nij. diciꝰ modificatōnis. Quatuor nanqꝫ modis dyabolus eum inuasit. querens il/ lū a virtutum amore reuocare.

¶ Primus diciꝰ naturalis affectōnis.

¶ Secūdus carnalis stimulatōnis.

¶ Terci⁹ corꝑalis flagellatōis.

¶ Quart⁹ argēti ⁊ auri ostensiōis.

¶ Primus modus q̄ dyabolus Anthoni um inuasit fuit naturalis affectōnis. q̄ in/ clinabaꝰ sororē suā diligere ac seipm̄: vt eiꝫ narrat btūs Athanasi⁹ eps qui vitā eius descripsit. Anthoni⁹ nobilib⁊ ꝑentib⁊ i egy pto natus est. tanta suoꝝ nutricus cura. vt nihil aliud preter ꝑentes domūqꝫ cogno/ sceret. ⁊ cū iam puer esset nō se lrīs erudi/ ri. nō ineptis infantiū iungi passus est fa/ bulis. Ad eccliam cū ꝑentib⁊ sepe cōuent ens totū se deuotōi p̄bebat. post mortē au tē ꝑentū. cū essꝫ annoꝝ.xx. cū sorore admo dū paruula derelictus. ⁊ domus ⁊ sororis honestā curā gerebat. Veruntamē vt sal/ uatorē imitareꝰ in illa etate florēti. vendi tis oībus ⁊ paupib⁊ dispēsatis. paruis pro sorore seruatis. sorore fidelib⁊ ac deuotis ꝟ ginib⁊ cōmendata ad dei seruitiū se cōtu/ lit. Cūqꝫ vigilijs orōnibus ⁊ ieiunijs insi/ steret. volēs dyabolus illū accepto institu to retrahere imittebat ei memoriā possessi onū sororis defensione. generis nobilitatē amorē rerū. fluxam seculi gloriā. esse vari am delectationē. ⁊ reliqua vite remissiōis blādimēta. postremo ꝟtutis arduū finem ⁊ maximū ꝑueniendi laborē. necnō ⁊ cor/ poris fragilitatē: ⁊ etatis spacia ꝓlixa. An toni⁹ ꝟo oia orōne sua fideli a suo corde pe nitus expellebat ¶ Secūdus modus q̄ di abolus anthoniū impugnabat diciꝰ car/ nalis stimulatōis. Cōsueta quidē aduer/ sus omēs adolescētes arma suscipiēs. no/ cturnis cū inquietabat illecebris. Cona/ baturqꝫ cogitatōes sordidas inserere. Et Anthonius eas oratu submouebat assi/ duo. Ille titillabat carnis sensus ardore. Hic fide ac ieiunijs corpus omē vallabat Ille ꝑ noctes in pulcre mlierꝭ ꝟtebaꝰ or/ natū. nulla dimittēs figmēta lasciuie Hic vltricē gehēne flāmas ⁊ dolorē vermis re cordās. cogitatōnib⁊ libidinū obijciebat. Ille lubricū adolescētie iter ⁊ ad ruina fa

tile ꝓponebat Hic eterna futuri iudicij tor
mēta cōsiderās. illesā aie puritatem serua
bat. Ac postremū hostis ille malign⁹ qualꝭ
est merito talē se demōstrabat. Apparebat
eñi puer horridus atqꝫ niger ad ei⁹ genua
se ꝓuoluēs. ⁊ q̄i deflendo dicēs. Multos
seduxi ꝑlimos decepi. nūc aūt tuo sum la/
bore supatus. Quē cū interrogasset antō/
nius quis esset. ait. Ego sum fornicatōnis
amicus. Ego q̄a te sp̄ sū passus repulsam
Cū hec audisset Anthoni⁹ grās agēs deo
Aduersario respōdit. Multū despectibi/
lis es. mltūqꝫ vilis. Nā ⁊ obscuritas tua ⁊
etas infirmarū signa sūt rex. nlla mihi iā
de te cura est. dn̄s mihi adiutor ⁊ ego d̄spi
ciā inimicos meos. Et statim ad vocē ca/
nētis fantasma qđ videbatꝛ euanuit. An/
thoni⁹ ꝓo ꝯfortatus. magis ac magis suū
corpus anime seruituti subdebat. ¶ Ter/
cius modus q̄ dyabolus tēptauit Antho
niū dicitꝛ corꝑalis flagellatōis. Nā volens
Anthonius artiorē ducere vitā: ad sepul/
cra quedam remota ⁊ solitaria ꝑrexit. vni
fratrū de cognitis mandans. vt statutꝭ di
ebus sibi alimēta deferret. Et cū in vna tū
ba marmorea sup̄dictus frater eū clausis/
set. solus ibidē morabatꝛ metuēs aūt dya/
bolus nec accessu tēꝑis heremū habituri
iaceret. ita euꝫ aggregatis satellitibꝫ suis
varia cede lacerauit. vt doloris magnitu/
do motū auferret ⁊ vocē. Nā ⁊ ip̄e postea
referebat vulnera fuisse tā grauia vt vni/
uersa hoim tormēta suꝑarēt. Sꝫ die seq̄n
ti is frater quē supradixim⁹ venit cibos af
ferens ꝯsuetis. Et fractis foribꝫ iuenit euꝫ
in terra iacentē q̄si mortuū. ⁊ humeris im
positū ad villule domiciliū reportauit. q̄
audito ingēs vicinoꝝ atqꝫ affiniū mltitu
do ꝯcurrēs triste in medio positi funeris
officiū reddebat. Et iā media noctis parte
decursa oīm oculos deuicerat sopor. Tūc
anthoni⁹ aīa paululū redeūte suspirās ele
uauit caput. ⁊ postqꝫ ceterꝭ dormiētibus
eū a q̄ delatus fuerat vigilare ꝯspexit. nu
tu aduocās obsecrauit vt nllo penit⁹ exci/
tato ad pristinū se referret habitaculū. Re
latus ē iuxta morē solus iterū ꝑmanebat.
⁊ stare q̄dē ꝓpꝛ recētes plagas nō poterat.
Orās ꝓo ꝓstrat⁹ p⁹ orōnē clara voce dice
bat. Ecce h̄ sū ego anthoni⁹. nō fugio vr̄a
certamina. Tūc sonit⁹ repētin⁹ increpuitꝫ
ita vt loco funditus agitato. ⁊ ꝑietibꝫ pa/
tefactꝭ mltipharia demonū exinde turba
se funderet. Nā ⁊ bestiarū ⁊ serpētum for/
mas induētes. oēꝫ ꝓtin⁹ locū repleuerunt
fantasijs leonū. tauroꝝ. lupoꝝ aspidū. scor
pionū. vrsoꝝ ⁊ pardoꝝ. Et hec singule ꝑm
suā fremebāt naturā. Anthoni⁹ ꝓo inimi/
cos deludēs dicebat. Si viriū aliquid ha
beretis sufficeret vn⁹ ad preliū. Si dn̄s vo
bis me in ꝑtātē dedit. ecce presto sum deuo
rate. Si ꝓo nō potestis: cur frustra nitimi
ni. Deniqꝫ cū leuasset oculos vidit desuꝑ
culmē apiri ⁊ deductis tenebris radiū ad
se lucis influere. Post cui⁹ splēdoris aduē
tū. nec demonū aliq̄s apparuit. ⁊ corꝑis do
lor ꝯtinue cessauit. Edificiū q̄ꝫ qđ paulo/
ante dissolutū videbatꝛ instauratū est. Il/
lico presentiā dn̄i intellexit Anthonius. et
ex imo pectoris trahēs lōga suspiria dice/
bat. Ubi eras o Iesu: vbi eras. q̄re a ꝑnci
pio nō affuisti vt sanares vulnera mea Et
vox ad eū facta ē. Anthoni h̄ eraꝫ sꝫ expe/
ctabā videre certamē tuū. Nūc aūt q̄ viri
liter dimicasti sp̄ auxiliabor tibi ⁊ faciā te
in omni orbe noīari. his ꝑactis ⁊ corꝑe et
animo mirabilr̄ cōfortatus est. ¶ Quart⁹
modus q̄ dyabolus temptauit Anthoni/
um dicitꝛ argēti ⁊ auri ostēsionis. Uolens
nanqꝫ anthoni⁹ mutare locū contēdit ad
montē ⁊ heremi adhuc monachis ignote.
rupto metu viā conatus ē pandere. Sed
nec tūc cessauit importun⁹ aduersari⁹ Nā
argentū discū in itinere ꝓiecit. Quo viso
Anthonius dyaboli cognouit astutiā. stāsqꝫ
intrepidus ⁊ discū totis intuens ocu/
lis. inter se dicebat: vbi hic in deserto disc⁹
aureū h̄ iter est. nulla sūt vestigia cōmeanti
um lapsus de sarcina pre magnitudine la
tere nō potuit. Sꝫ q̄ ꝑdiderat reuersus ad
solitudīes locoꝝ iuenisset, ꝑfecto qđ suum
fuerat. h̄ artificiū dyabole tuū est. argētuꝫ
tuū tecū sit in ꝑditōne. hec illo dicēte disc⁹
vt fumus euanuit. Dehinc ingētē massaꝫ
auri iacentē in itinere cōspexit. at ille rapi/
do cursu quasi quoddā vitaret incendiuꝫ
ad montē vsqꝫ ꝑrexit. vbi flumine trāsua/
dato inuenit castellū desertū plenū ob tem
pus ⁊ solitudinē venenatoꝝ animalium.
In quo se constituens nonus hospes ha/

btrauit. Statimq̧ ad eiꝰ aduentũ ingens
turba serpentũ q̃ ꝑsecutorẽ passa ꝓfugit.

¶ De quatuoꝛ excellẽtissimis ꝓrogatiuis
bti Anthonij. In q̇bꝫ manifestatᷣ gl'ia eiꝰ:
quã habuit etiã in h̄ mũdo. Ca. III.

TErciuȝ mysterium con
tẽplandũ de temptatõne sancti
anthonij dicitᷣ coronatio. Coro/
nauit quippe illũ deus nõ soluȝ
in celesti regno gl'ia ⁊ honoꝛe. Sed etiã in
hoc mũdo admirãdis ꝓrogatiuis ex q̇bꝫ
nos q̃tuoꝛ ṗcipue decurremus.
¶ Prima dicitᷣ corꝑis ꝯseruatio.
¶ Secũda mentis illustratio.
¶ Tercia mũdialis cõmotio.
¶ Quarta sancta ꝯsũmatio.
¶ Prima ꝓrogatiua sctĩ Antonij dicitᷣ cor
poris cõseruatio. Nã vt asserit athanasiꝰ
cũ post viginti ãnos in solitudine exactos
inuẽtus esset tam ab his q̇ ꝓpositũ eiꝰ imi
tari cupiebãt q̃ ab alijs amicis ⁊ notis ob
stupuerũt vniuersi: ⁊ oris gratiaȝ ⁊ corꝑis
dignitatẽ. qd̃ nec ꝑ quietẽ ĩtumuerat: nec
ieiunijs demonũq̧ certamine decoꝛẽ ami/
serat. q̇ in eo sine dei grã fieri minime potu
issent. ¶ Secũda ꝓrogatiua bti Anthonij
dicitᷣ mẽtis illustratio. Nam licet lr̃as nõ
didicerit. mira tñ sagacitate pollebat inge
nij ⁊ venustate dicẽdi. Aliqñ phi duo gẽ/
tiles venerũt ad eũ putãtes Anthoniũ se
posse decipe. quos cũ vidisset paganos in/
tellexit ex vultu. Et ꝓcedẽs ad eos ꝑ inter
pretẽ ita dicere cepit. Quare tã longe stul
tũ hoĩeȝ sapiẽtes visitare voluerũt. Illis
dicentibꝫ nõ esse illũ stultũ ſȝ nimiũ sapiẽ/
tem. vigilanter respõdit. Si ad stultũ ve/
nistis supfluus laboꝛ vester ẽ. si aũt putatꝭ
me sapiẽtẽ eẽ. ⁊ sapiẽtia bona ẽ. imitami
q̃ ꝓbatis: qꝛ bona ꝯuenit imitari. si ego ad
vos venisseȝ vos imitarer. Sȝ qꝛ vos ad
me q̃si ad sapientẽ venistis: estote xp̄iani
sicut ⁊ ego sum. Abscesserũt phi vtrunq̧
mirãtes ⁊ acumẽ ingenij ⁊ elegantiam lo
quendi. Alios q̧ȝ mũdi sapiẽtes q̇ eũ irri/
dere cupiebãt. qꝛ lr̃as ignoraret. tali dispu/
tatõne colligauit dicens. Respondete mi/
hi quid prius est sensus an lr̃e. ⁊ quidẽ cu/
ius exoꝛdiũ est. Sensus ex literis: an lite/
re oꝛiuntᷣ ex sensu. Illis asserentibꝫ qꝛ sen/
sus esset auctoꝛ literarũ ait. Igitᷣ cui sẽsus
incolumis est h̄ literas non requirit. Ob/
stupuerũt illi tantã in viro dei sagacitateȝ
animi admirãtes. Quid plura ⁊ claruit
spũ ꝓphetico: ⁊ diuinas reuelatiões habu
it: sic ptȝ in exẽplis sequẽtibꝫ. Virgo q̃daȝ
q̃ a tripolitane regiõis ciuitate Busiride
erat. moꝛbo paralisis grauissime vexata a
parentibꝫ ad anthoniũ adducebatᷣ. Erãt
aũt in eoꝝ societate monachi quidam qui
iter ostendebãt. Illi ṽo monachi noluerũt
puellã vsq̧ ad Anthoniũ ꝑducere. sed eaȝ
cũ parentibꝫ dimiserũt apud beatũ ꝯfesso
rẽ monachũ Pannuciũ qui effosso ꝓ chri/
sto oculo sub Maximiano ꝑsecutoꝛe. tali
dehonestamẽto corꝑis plurimũ gl'iabatᷣ: ꝑ
uenerũt itaq̧ monachi ad Anthoniũ. Cũ
q̧ de puelle moꝛbo referre disponerẽt. rela
tionẽ eoꝝ senis sermo ꝓuenit. ⁊ oẽm debili
tatis ⁊ itineris vsq̧ ad sanctũ Pannuci/
um causam. quasi ipẽ interfuisset exposuit
Rogantibꝫ aũt eũ monachis vt parẽtibꝫ
cũ filia ꝑmitteretᷣ ingressus: non consensit
sed ait. Ite ⁊ inuenietis puellaȝ curatam.
Et adiecit. nullus debet ad meaȝ humili/
tatem venire. quia largitio curationũ non
est humane misericoꝛdie: sed Iesu xp̄i qui
vbiq̧ in se credentibꝫ prestare cõsueuit au
xiliũ. Quãobrem et illa ꝓ qua petistis su/
is precibus liberata est. Et cũ ego oꝛarem
ad dñm mihi presentia sanitatis eius in/
dulta est. Exeũtes igitᷣ monachi foras ad
beatũ Pannuciũ ⁊ filiã sospitẽ ⁊ parentes
letos inuenerũt. Non multos aũt post di/
es cũ duobus fratribꝫ euntibus ad Anto
nium aqua in itinere defecisset. vt vno siti
moꝛtuo: alter iaceret in terra moꝛteȝ expe/
ctans. Anthonius sedens ad se duos mo
nachos vocat. qui foꝛte ibidẽ sunt reperti.
precepitq̧ vt lagenã aque assumentes. in/
uaderent iter quod ducit ad egyptũ. dixit/
q̧ vnus e frĩbus huc aduenientibꝫ modo
migrauit ad dñm. alter si nõ occurritꝭ ad
deᷣ. hic em̄ mihi nũc oꝛanti reuelatum est
est. Statim monachi festinãtes extinctuȝ
corpus inueniunt: terraq̧ id operientes
alterũ refocillatum suo iunxere comitatui.
dei nanq̧ iudiciũ fuit vt vnus moꝛeretᷣ: al
ter supuiueret. hoc tñ in Anthonio mirabi
le est: q̧ in monte remotissimo sedens rem.

illaꝫ dño indicante cognouit. Alio rursus
tpe cū sederet in monte ⁊ oculos subito le
uasset in celū vidit quādā aīam letantibꝫ
in eius occursū angelis ad celū ꝑgere. ora
uitq; vt rei p̄ntis agnitio panderet. ⁊ sta/
tim vox ad eū facta est. inquiēs istam esse
Amus monachi aīam. q̄ nitrie morabat.
Erat aūt Amus vir grādeuus q̄ a pueri/
tia vsq; ad senectutē dño in sanctitate ser/
uierat: dieꝝ q̄ȝ tredecim a nitria locus in q̄
sedebat Anthoniꝰ diuidebat. Uidētes er
go eū monachi admirant qui venerant de
precati sūt vt causaꝫ hilaritatis ediceret.
Quibꝫ ait Amū quieuisse. quē illi optime
nouerāt. At illi notauerūt diē. ⁊ veniētibꝫ
de nitria fribꝫ post dies. xxx. sciscitātes rep
pererūt ꝙ illo die illaq; hora dormierat. q̄
aiam eiꝰ ferri senex Anthoniꝰ viderat. Se
pe etiā ad se venientiū turbaꝝ ante dies ⁊
mēses ⁊ causas dixit ⁊ tp̄a. ¶ Tercia ꝓro/
gatiua bti Anthonij dr̄ mundialis cōmo
tio. Intantū em̄ sanctitatis eꝰ nomē r̄splē
duit. vt etiam pagani ⁊ idoloꝝ sacerdotes
ad eū videndū cōuolarēt. Cōstantinus ꝑo
augustus ⁊ eiꝰ liberi. Constans atq; Con
stantiꝰ famā eiꝰ audientes crebro ad eū q̄
ad p̄reꝫ missis lr̄is obsecrabāt. vt recipro/
cis eos scriptꝭ exhilararet. q̄ ad susceptas
ep̄las cōuenienter rescripsit. laudauit pri/
mū ꝙ xp̄m colerēt: deinde salutaria ꝑsua/
sit. ne magnā putarēt regiā potestatē ne p̄
sentis carnis imperio tumētes se hoīes eē
nescirēt. Ad postremū clemētie circa subie/
ctos ⁊ iusticie cure q̄ȝ inopū admonuit. at/
q; vnū sempiternū esse regē oīm seculorū
Jesuꝫ xp̄m ep̄lis testatus est. His princi
pes susceptis lr̄is letabant. Confluebant
ad eū m̄lti vt doctrina ⁊ exēplo illius edi/
ficarent. Alij vt orōnibꝫ eiꝰ sese cōmitterēt
atq; sic multi a demonibus obsessi libera/
bant: ⁊ a varijs infirmitatibꝫ sanabantur
egroti. Archelaus comes rogauit eum vt
oraret ꝓ policratia que in Laoditia erat
admirabili ⁊ xp̄o dedita ꝑgine: patiebat
em̄ pessimos stomachi ⁊ laterꝭ dolores: q̄s
ieiunijs nimijs vigilijsq; ꝯtraxerat. ⁊ erat
penitus tota debilis corꝑe. Orauit antho
nius. ⁊ diem q̄ orōo erat facta annotauit.
Archelaus redijt Laoditiā inuenit virgi
nē incolumē ꝑcunctatus diē sanitatꝭ rep/
perit eo tp̄e fuisse a doloribꝫ liberataꝫ. quo
orans anthonius ꝓ ip̄a bonitatē saluato/
ris inuocauit. ¶ Quarta ꝓrogatiua scti anto
nij dicit scā cōsūmatio. Cū em̄ centū q̄nq;
annoꝝ esset. predixit monachis sui corꝑis
dissolutionē iam iminere. Cunq; medio/
cre incōmodū senia mēbra turbasset. post
exhortatōis ꝟba grauissima. vocatis ad se
duobꝫ fribꝫ q̄ sibi familiares erāt. Uos in
q̄t humo tegite vos p̄̄ris operite corpuscu
lū. Et illud q̄ȝ senis vestri custodite man
datū. vt nemo p̄ter vestrā dilectionē locuꝫ
tumuli nouerit. ꝯfidite in dño. q̄r necessa/
rio resurrectōis tp̄e. h̄ corpusculū: resiliet i
corruptū. Uestimentoꝝ aūt meoꝝ sit ista
diuisio: melotē ⁊ paliū tritū cuiꝰ supiaceo
Athanasio episcopo dare q̄d mihi nouum
tp̄e detulerat. Serapion aūt ep̄s aliū acci
piat melotē: vos ciliciū habetote vestimē/
rū. et valete viscera mea: Anthoniꝰ em̄ mi
grat ⁊ iam non erit in p̄nti seculo vobiscū
verba finierat ⁊ osculātibus discipulis ex/
tendēs paululū pedes. morteꝫ letus aspe/
xit: ita vt ex hilaritate vultus eiꝰ angeloꝝ
sanctoꝝ qui ad ꝑferendā aīam eius vene/
rant p̄sentia nosceret. Seruauerūt māda
ta discipuli ⁊ inuolutū corpus humo ope/
ruerunt. Hic fuit anthonij magni termi/
nus vite. cuiꝰ anima gaudet in celis. Nos
ꝑo deuotōne ardentissima illū venerari co
nemur vt sic eiꝰ interueniētibꝫ meritis ꝑ/
uenire valeamus ad illā gloriā in q̄ Jesus
filius dei viuit ⁊ regnat ꝑ infinita secula
seculorum. Amen.

¶ Sermo LXIII. de liberalitate scti Gre
gorij pape: ꝓpter quā deo ⁊ hominibus se
amabilem exhibuit.

Hilarē eni datorem di
ligit deus. Doctoris gētiū ꝟba
sūt ista originalr̄. ij. ad Coꝝ. ix.
ca. Dat deus pijssimꝰ p̄r crea/
turis beneficia sua affluēter. ⁊ non impro
perat vt Jacobꝫ asserit. i. ca. sue Canon.
Propterea diligit illos qui eū imitari co/
nant est em̄ silitudo amoris causatiua. Et
vt inquit Seneca in tercio de beneficijs.
Magni animi est magnifici iuuare ꝑdes
se. qui dat beneficia deos imitat. Cū aūt
hoc ex liberalitate ꝓueniat: ideo Gregoriꝰ

diuitias quas possidebat liberalissime di
spēsauit Est aūt liberalitas que hoīez nō
tm̄ deo sed etiā homib⁹ amabilē reddit.
Vn̄ tullius in.i. de officijs ait. Quāq̄ oīs
ꝟtus nos ad se allicit. facitq̄ eos diligam⁹
in q̄b⁹ ip̄a esse videat᷑. tn̄ iusticia ꝛ liberali
tas id maxime efficit Propterea beatū gre
goriū cōmēdare cupiētes de ipi⁹ liberali-
tate in p̄nti sermone dicem⁹. Ob ip̄az nā-
q̄ dilexit eū deus. q꞉ vidit eū hylarē in do
nando. De cui⁹ liberalitate tria mysteria
ꝓponimus cōtemplāda.

¶ Primū dicit᷑ oppositōis.
¶ Secundū determinatōis.
¶ Tercium tribulatiōis.

¶ Qualiter btūs Greg. opposuit liberali-
tatem vicio auaricie. Et quare liberali-
tas est virtus: cuius officium est donare.
Et quomodo est pars iusticie. Ca.I.

PRimuz mysterium cō
templandū de liberalitate bea-
ti Grego. dicit᷑ oppositiōis. Op
posuit nāq̄ illū auaricie q̄ mat᷑
est ꝛ radix cunctoꝝ maloꝝ. Vn̄ tulli⁹ in.ij.
de officijs dicebat. Nullū viciuz deteri⁹ q̄
auaricia ꝛ p̄sertim in p̄ncipib⁹ ꝛ rē publicā
gubernātib⁹. Et Marcialis coc⁹ ait Non
sibi nec alijs ꝓdest dū viuit auarus. ꝛ Sa
lusti⁹ in catilinario inq̄t. Auaricia fidē ꝛ ꝓ
bitatē ceterasq̄ bonas artes subuertit Et
Valeri⁹ li. ix. Auaricia est latētiū indaga-
trix lucroꝝ manifeste ꝑ̄de vorago auidissi
ma. neq̄ habēdi fructu felix ꝛ querēdi cu-
piditate miseria. Et iteꝝ Salusti⁹ in cati
linario. Auaricia pecunie studiū h꞉ quaz
nemo sapiēs amauit vel ꝯcupiuit. hec q̄si
malis venenis ībuta corpus animūq̄ vi-
rilē effeminat. sp̄ infinita insatiabilis ē ne
q̄ copia neq̄ inopia minuit᷑. Contra istaz
insatiabilē bestiā voluit btīssimus Greg⁹
liberalitatis scuto se munire. Verūtamen
vt ꝑs ista iocundi⁹ expediat᷑ tria dubia de
claremus.

¶ Primū vtrū liberalitas sit ꝟtus.
¶ Scd̄z vtrū ad lib̄alē maxīe ꝑtīeat dare
¶ Terciū vtrū liberalitas sit ꝑs iusticie.
¶ Ad p̄mū dubiū r̄ndet Tho ij.ij.q. cxvij
ꝙ sic dicit Aug⁹. in li. de liber. arbi. Bene
vti his q̄b⁹ male vti possum⁹. ꝑtinet ad ꝟ-
tutē. Possumus aūt male ꝛ bene vti nō so
lū his que intra nos sūt. sc꞉ potētijs ꝛ pas
sionib⁹ aīe. sed etiā his q̄ extra nos sūt. sc꞉
rebus hui⁹ mūdi ꝯcessis nobis ad sustenta
tionē vite. Et ideo cū bene vti his rebus
ꝑtineat ad liberalitatē. ꝯsequēs est vt libe
ralitas ꝟtus sit. Est em̄ liberalitas vt dic̄
Aristo. iiij. ethic. Medietas quedā circa
pecunias. Unde ad liberalē ꝑtinet emissi
uum esse. Vn̄d ꝛ alio noīe liberalitas lar-
gitas noīat᷑. quia qd̄ largū est non retenti
uum. sed emissiuū. q̄re materia liberalita-
tis remota est ip̄a pecunia ꝛ quicq̄d pecu-
nia mēsurari pōt. Nam vt dicit Arist. iiij.
ethico. Pecunias esse dicim⁹ oīa quoꝝ di-
gnitas numismate mēsurat᷑. materia vero
ꝓpinqua sūt passiōes interiores s̄m q̄s hō
afficit᷑ circa pecuniaz. Et ideo ad liberali
tatē p̄cipue ꝑtinet vt hō ꝓpter inordinatā
affectionē ad pecuniā nō ꝓhibeat᷑ a q̄cūq̄
debito vsu eius. Est aūt duplex vsus pecu
nie. vn⁹ aūt ad seip̄m q̄ videt᷑ ad sūptus vł
expēsas ꝑtinere. Ali⁹ aūt q̄ q̄s vtit᷑ ad ali-
os qd̄ ꝑtinet ad dationes. vt videbit᷑ in se-
quenti dubio Is ḡ liberalis est q̄ neq̄ ꝓpt᷑
inordinatū amore pecunie impedit᷑ a con
uenientib⁹ expēsis. neq̄ a ꝯuenientibus da
tionib⁹. Ideo Aristo. dicit. ꝙ circa datiōes
ꝛ sumptus liberalitas ꝯsistit. Sed h̄ orit᷑
difficultas vtrū liberalitas sit maxima ꝟ
tutū. ꝛ sic posset ꝓbari. naz hoīes maxime
amant᷑ ꝛ honorant᷑ ꝓpter virtutē. Sz Ari
sto. dicit. in. iiij ethic. ꝙ inter ꝟtuosos maxi
me liberales amant᷑: ergo liberalitas ē ma
xima ꝟtutū In ꝯ̄riū videt᷑ esse auctoritas
Amb. q̄ in. i. de officijs ait. Iusticia excel-
lētior videt᷑ liberalitate. sed liberalitas ḡ-
tior. Et Aristo. in. iij. rheto[ce] inq̄t. Fortes
ꝛ iusti maxime honorant᷑. ꝛ post eos libera
les. Dicendū itaq̄ s̄m Tho. ꝙ quelibz ꝟ-
tus tendit in aliqd̄ bonū. vnd̄ q̄to aliqua
virtus in meli⁹ bonū tendit tanto melior ē
Liberalitas aūt tendit in aliqd̄ bonū du-
pliciter. Vno[o] primo ꝛ ꝑ se. alio modo ex
consequenti. Primo q̄dez ꝛ ꝑ se tendit ad
ordinandā ꝓpriā affectionē circa pecunia
rū ꝛ possessionū vsum. Et sic s̄m h̄ prefert᷑
liberalitati tꝑantia que moderat᷑ ꝯcupis-
centias ꝛ delectationes ꝑtinētes ad ꝓpriū
corpus. Et etiā liberalitati preferunt᷑ iusti

cia ⁊ fortitudo que ordinant ad bonuȝ cõ-
mune. Una in tempore pacis: altera in tẽ-
pore belli. Et oĩbus preferunt virtutes q̃
ordinant ad bonũ diuinũ. Nam bonũ di-
uinũ preeminet cuilibet bono humano: et
in bonis humanis bonũ publicũ p̃eminet
bono p̃uato. In q̇bus bonũ corp̃is p̃emi-
net bono exterioꝝ reꝝ: Alioꝰ ordinat libe-
ralitas ad aliquod bonũ ex cõsequenti. Et
ꝫm hoc liberalitas ordinat ad oĩa bona p̄
dicta. Ex hoc enĩ ꝙ hõ non est amatiuus
pecunie: sequit ꝙ de facili vtat ea. ⁊ ad seip-
sũ ⁊ ad vtilitatẽ alioꝝ ⁊ ad honorẽ dei. Et
ꝫm hoc habet quandã excellentiaȝ ex h̄ ꝙ
vtilis est ad m̄lta. quia tñ vnũquodꝙ ma-
gis iudicat ꝫm illud quod primo ⁊ ꝑ se cõ-
petit ei q̃ꝫ ꝫm id quod ꝯsequenter se habet
Ideo dicendũ est liberalitatẽ nõ esse maxi-
mã virtutũ. Ad argumentũ ꝓo respondẽ-
dum ꝙ liberales maxime amant nõ q̇deȝ
amicicia honesti. scȝ vt meliores: sed ami-
citia vtilis. quia sũt vtiliores in exteriori-
bus bonis. que cõmuniter homĩes cupiũt.
Et ꝓpter eandẽ etiã causaȝ clari reddunt
¶ Secundũ dubiũ fuit vtrũ ad liberaleȝ
maxime ꝑtineat dare. Et ꝙ sic patet per
Aristo. qui dicit in. iiij. ethico ꝙ liberalis
est supabundare in donatiõe. Ratio est q̈
ꝓpriũ est liberalis vti pecunia. vsus aũt pe-
cunie est in emissione ipiꝰ. Naȝ acquisitio
pecunie magis assimilatur generatõni q̃ꝫ
vsui. Emissio aũt alicuiꝰ rei q̃ꝫto fit ad ali-
quid distantius tanto a maiori ꝟtute ꝓce-
dit. Sicut ptȝ in his que ꝓijciunt. Et idõ
ex maiori ꝟtute ꝓcedit ꝙ aliquis emittat
pecuniã dando eã alijs q̃ꝫ expẽdẽdo eam
circa seip̃m. ꝓpriũ est aũt virtutis vt preci-
pue tendat in id qd̃ ꝑfectius est. Naȝ vir-
tus est ꝑfectio quedã. vt dicit in. vij phisi.
coꝝ. Et ideo liberalis maxime laudat ex
datione. Quare iuriscõsulti donatõnem li-
beralitatẽ vocant. sic ptȝ. C. de donatõibꝫ
l. si donatio. l. si auia. ⁊. l. si patri. ff. manda-
ti. l. idemꝙ. §. finali. Et debet esse donatio
ex liberalitate nõ in necessitate. q̈ in neces-
sitatibꝫ nemo liberalis existit. ⁊ donari vi-
det ꝙ nullo iure cogente concedit. vt. ff. de
dona. l. donari. Debet etiaȝ qui donat do-
nare de suo nõ de alieno. Unde Catho in
orõne in catilinã quaȝ Salustius recitat
ait. Iam prideȝ equidẽ nos vera vocabu-
la reruȝ amisimus. q̈ bona aliena largiri
liberalitas. malaruȝ rerũ audatia fortitu-
do vocat. Nec ad liberalitatem spectat do-
nare meretricibꝫ ⁊ hystrionibꝫ. vt. C. de do-
na. l. donationibus. ⁊ lxxxvi. di. c. qui vena-
toribus. el. p̃i. ⁊ el ꝫo. ¶ Terciũ dubium fu-
it vtrum liberalitas sit pars iusticie. et ꝙ
sic videt ex verbis Ambro. qui in primo
de officijs ait. Iusticia ad societatẽ generꝭ
humani refert. Societatis enĩ ratio diui-
ditur in ꝑtes duas. iusticiam ⁊ beneficen-
tiam. quam quidam benignitatem aut li-
beralitatem vocant. Et si obijceret. q̈ iusti-
cia respicit debitum: liberalitas autẽ non
Respondet Tho. ꝙ liberalitas ⁊ si non at-
tendat debitũ legale. quod attendit iusti-
cia. attendit tamẽ quoddam debitum mo-
rale quod attendit ex quadam ipius de-
centia non ex hoc ꝙ sit alteri obligatus.
vnde minimũ habet de ratione debiti Nã
dator nõ obstantibus omnibus quadam
vrbanitate donare debet quasi ex debito.
vnde in. ca. i. de dona. dicit textus. hanc si-
bi quodamodo nobilitas legem imposuit
vt debere se quod sponte tribuit existimet
Ad hec instaret aliquis. Cõuenienter da-
re pertinet ad beneficentiam ⁊ misericor-
diam que pertinent ad charitatem. ergo li-
beralitas magis est pars charitatis q̃ꝫ iu-
sticie. Ad hoc dicit Thomas. ꝙ datio be-
neficij procedit ex eo ꝙ homo est aliquali-
ter affectus circa pecunias dum eas non
concupiscit neꝙ amat. sed delectabiliter
exponit. vnde non solum amicis sed etiaȝ
ignotis dat quando oportet. licet ergo libe-
ralitas a iusticia differat. per hoc quia iu-
sticia alteri quod est eius. liberalitas autẽ
exhibet quod suum est. habet tamen quan-
dam cum iusticia conuenientiaȝ quia p̃n-
cipaliter est ad alterum sicut ⁊ iusticia licȝ
ꝫm aliam rationem. Ex predictis dicere
possumus ꝙ qui liberalis est voluntariaȝ
paupertatem non horret. ex qua vere diui-
tie ⁊ animi libertas sequuntur. Und̃ Va-
lerius li. iiij. ait. Locupletem fabritium fa-
ciebat non multa possidere: sed pauca de-
siderare. Liberalitas etiam ad charita-
tem ad misericordiam ad beneficentiaȝ
et ad magnifica queꝙ inclinat atꝙ dis-

ponit. Sicut clarius in sequenti mysterio apparebit. in quo liberalitas beati Gregorij plenius explicabitur.

¶ Qualiter beatus Gregori⁹ ꝓpter liberalitatē exposuit pecunias ad cōstruēda monasteria. ꝛ subuenit paupibus ꝛ egenis atqꝫ ꝑegrinos ꝛ paupes benigne cibauit Capitulū. II.

Secundū mysteriū cōtemplandū de liberalitate beati Gregorij dicitꝰ determinatōis In quo videre debem⁹ in q̄ determinate ꝯsistit liberalitas bti Gregorij. Et q̄uis posset ostendi ꝙ mlta sint que liberalitatē beati Gregorij illustrāt. illa tū̄ precipue sunt tria.

¶ Primū est magnifica dispensatio.

¶ Secundū pia largitio.

¶ Terciū benigna cibatio.

¶ Primū qđ illustrat liberalitatē bti Gregorij dicitꝰ magnifica dispēsatio. Ab ipsa quippe liberalitate ꝓuenit magnificētia: q̄ est specialis virtus. vt docet Arist. ꝛ Tho. ij. ij. q. cxxxiiij. Et vt Cycero ait in sua rhetorica. Est magnificētia magnarū rerū et excelsarū cū animi ampla quadā ꝛ splendida ꝓpositione cogitatio atqꝫ administratio. Cogitatio aūt referꝰ ad interiorē intentionē. Administratio vero ad exteriorē executionē. Propterea inq̄t Arist. in. iiij. ethicoꝝ. ꝙ nō om̄is liberalis ē magnific⁹. s. q̄tū ad actū. q2 desinit sibi ea quibus vti necesse est ad actū magnificū. tū̄ oīs liberalis habet habitū magnificentie vel actū vel ꝓpinqua dispositōe. Et vt ait Tho. Materie magnificētie ꝑnt dici ꝛ ipi sumptus q̄bus vtiꝰ magnificus ad opus magnū Et ipa pecunia q̄ vtiꝰ ad sumptus magnos faciendos ꝛ amoꝛ pecunie quez moderaꝰ magnificus. ne sumptus magni impediantꝰ. Hec magnificētia in btō Gregorio effulsit. Qui stirpe senatoria genit⁹ ex patre Cordiano ꝛ matre Siluia cuz sūmū philosophie apicē in ipa sui adolescentia attigisset ac rerū ꝛ diuitiarū copia plurimuz abūdaret. cogitauit omnia deserere ꝛ i religionē se transferre. ꝛ patre orbat⁹ sex monasteria in Sicilia ꝯstruxit: ꝛ septimū intra menia vrbis in honorē scti Andree in ꝓpria domo fabricauit. in quo relictis sericis auro gēmisqꝫ radiantib⁹ vili monastico habitu tegebaꝰ: vbi ad tantā ꝑfectiōez i breui deuenit vt ipo sue cōuersionis initio posset iam in ꝑfectoꝝ numero computari

¶ Secundū qđ illustrat liberalitatē beati Gregorij dicitꝰ pia largitio. Naz licet largiri elemosynas sit actus charitatis vt inquit Tho. ij. ij. q. xxxij. tū̄ ꝑtinet ad liberalitatē inq̄tū liberalitas aufert impedimentum hui⁹ actus qđ esse posset ex superfluo amore diuitiarū ꝓpter quē aliq̄s efficiꝰ nimis retētiuus eaꝝ. Ideo Aristo. dicit. iiij. ethi. ꝙ dare aliq̄d ꝓpter bonū est actus liberalitatis. igiꝰ beatus Gregori⁹ in q̄libz suo statu ad largiendū elemosynas ꝓnissimus erat. Quadā aūt vice dū in quodaz suo monasterio vbi abbas erat scriptitaret angelus dn̄i in spē naufragi affuit sibiqꝫ misereri lachrymabiliꝰ postulauit. Cui cū Greg⁹ sex argēteos dari ꝑcepisset eadē die iteꝝ rediit seqꝫ mlta ꝑdidisse pauca rcepisse ꝓhibuit q̄ cū ab eo totidē argēteos recepissz Iteꝝ tercia die reuersus misereri sibi importunis vocibus ꝛ clamorib⁹ postulabat. Sed cū Greg⁹. a ꝓcuratore sui monasterij didicisset nihil dari posse preter scutellam argenteā quā mater sua cū ligumīnib⁹ mittere solebat: illā statim dari ꝑcepit quā ille accipiens letus abscessit. Hic vero angelus dei fuit: vt in sequētib⁹ declarabitur. Dū vero pontificalē honorē fuit assecutus nō solū presentib⁹ sz etiā longe positis ꝛ in monte synai monachis necessaria ministrabat. Noīa insuꝑ indulgentiū scpta habebat ꝛ eis liberaliter subueniebat Monasteriū hierosolymis instituit ꝛ dei famulis in illo degentibus necessaria mittere ꝓcurabat. Trib⁹ q̄z milib⁹ ancillis dei ꝓ quotidianis stipendijs octoginta libras auri annualiꝰ offerebat.

¶ Terciū qđ illustrat liberalitatē beati Gregorij dicitꝰ benigna cibatio. Quotidie nanqꝫ in sua mensa ꝑegrinos quoslibet inuitabat. Inter q̄s die quadam vnus accessit in cui⁹ manib⁹ duz ipe ex humilitate aquā fundere vellet. cōuersus vrceū accepit. Sz repēte cū i e⁹ manibus aquā fundere voluit mox euanuit. Cūqꝫ h̄ factū secū ipe miraretꝰ. eadē nocte dn̄s ꝑ visionē dixit. Ceteris dieb⁹ me i mē

bris meis: hesterno aũt die me in memetip
so suscepisti. Alio aũt tpe pcepit cancella
rio vt duodecim pegrinos ad prãdiũ inui
taret: qui pergẽs iussa cõpleuit. Duz aũt si
mul discũberẽt intuẽs papa tredecim nu/
merauit: ⁊ accersito cancellario cur contra
iussionẽ suaz tredecim inuitare psumpse/
rat requisiuit. quos cancellari⁹ numerãs
tãtũ duodecim veniẽs ait Crede mihi nõ
sũt nisi duodecim: ⁊ animaduertit Grego
rius virũ ꝓpius discũbentẽ vultuz crebro
mutare ⁊ nũc adolescẽtẽ nũc ꝓo sibi vetu/
lum venerãda quadam canicie simulare.
Finito aũt ꝯuiuio illũ in cubiculũ induxit
vehemẽter adiurãs: vt ei se nomẽqꝫ suũ si
bi prodere vellet Qui rñdẽs ait. Et quid
est ꝙ interrogas de noie meo qđ est mira/
bile. Verũtñ scito ꝙ ego sum ille naufra/
gus cui scutellã argẽteã tribuisti: quã tibi
miserat cũ leguminibꝫ mater tua. Et hoc
tibi pro certo sit cognitũ: qꝛ ab illa die quo
mihi sic fecisti pdestinauit te dñs fieri ec/
clesie presulẽ ⁊ Petri apli successorẽ. Cui
Gregorius. Et tu quõ nosti. Et ille. Qm
angelus sum: ⁊ me tibi dñs nũc remisit: vt
te semp debeã ptegere: ⁊ oĩe qđ petieris
per me apud ipum valeas impetrare: sta/
timqꝫ ab eo disparuit.

¶ Qꝛ deus multipliciter magnificauit btm̃ Gregoriũ ꝓpter liberalitẽ. Ca. III.

TErtiũ mysteriũ cõtem
plandum de liberalitate beati
Gregorij dicit̃ retributio. Vo/
luit quidẽ deus retribuere sctõ
Gregorio abũdantẽ mercedẽ: qꝛ non vult
de liberalitate a nobis superari. Idcirco
eũ magnificauit precipue in tribus.
¶ Primo in assumptione.
¶ Secundo in exauditione.
¶ Tertio in cõmendatione.
¶ Primo magnificauit deus btm̃ Grego/
riũ in assumptõe. Nam cũ elect⁹ fuisset ab
oĩ plebe põtifex maxim⁹ mortuo. Pela/
gio papa fugere voluit. Et cũ ñ possꝫ ꝓpte
rea qꝛ die noctuqꝫ ꝓpter euz portas vrbis
Romani custodiebant. mutato habitu a
ꝗbusdã negociatoribꝫ obtinuit: vt in quo/
daz dolio sup quadrigã de vrbe educeret̃:
qui mox siluas petijt ⁊ cauernas latibula
requisiuit: ibiqꝫ tribꝫ diebꝫ latuit. Verũtñ
dũ die sollicite quereret̃: colũna lucis pful
gida a celo depẽdẽs sup locũ in quo latita
bat apparuit. In qua colũna angelos ascẽ
dẽtes ⁊ descẽdẽtes quidã reclusus aspexit
Moxqꝫ ab vniuerso ꝓplo capit̃ trahit̃ et
summ⁹ põtifex ꝯsecrat̃. ¶ Scđo magnifi/
cauit de⁹ btm̃ Gregoriũ in exauditõe. Nã
exaudiuit illũ pro Troiano depcantẽ: sic
scripsi in quadragesimali nr̃o in tracta/
tu de iusticia dei. Exaudite insup fuerunt
pces illi⁹: dũ pestis vrbẽ crudelissime de/
uastaret. Ordinauit em̃ tũc quodã pasca
li tpe pcessiones cuz letanijs per ciuitatis
circũitũ fieri. Dum ꝓo deportaret̃ imago
btẽ virginis: quã btũs Lucas depinxerat
Ecce tota aeris infectio ⁊ turbulẽtia ima/
gini cedebat: ac si ipsam imaginẽ fugeret
et eius psentiã ferre nõ posset. Sicqꝫ post
imaginẽ mira serenitas ⁊ aeris puritas re
manebat. tũc in aere iuxta imaginẽ audi/
te sunt voces angeloꝝ canẽtiũ. Regina ce
li letare alleluia: qꝛ quẽ meruisti portare
alleluia. Resurrexit sicut dixit all'a. Sta/
timqꝫ btũs Gregorius qđ sequit̃ adiũxit.
Ora pro nobis deũ alleluia. Tunc Gre/
gorius vidit super castrum Crescẽtij an/
gelum dñi qui gladiũ cruentatũ detergẽs
in vaginã reuocabat. Intellexitqꝫ Grego
rius ꝙ pestis illa cessasset. Et deinde ca/
strum illud castrũ sancti angeli est vocatũ
Amplius ꝙ grate fuerũt deo orationes
eius ostẽdit angelus qui sibi in missa cla/
ra voce respõdit. Cum enim in die pasce
apud sanctã Mariam maiorẽ missam ce
lebraret: et Pax dñi pronũciaret. Angelus
dñi alta voce respondit. Et cũ spiritu tuo.
Unde papa apud illam ecclesiã in die pa
sce stationẽ facit: nec sibi cũ dicit Pax dñi
in huius miraculi testimoniũ respondet̃.
¶ Tertio magnificauit deus beatũ Gre/
gorium in cõmendatiõe. Tempore nãqꝫ
eius fuit quidã heremita vir magne vir/
tutis qui oĩa reliquerat ꝓpter deum: et
nihil preter vnã gattam possidebat. Cui
blandiẽs crebro quasi cohabitatricẽ in su
is in gremijs refouebat. Orauit ergo ad
dñm vt sibi ostendere dignaret̃ cũ quo fu/
ture remuneratiõis mansionẽ sperare de/
buisset: qui illius amore nihil ex seculi di

uitiȷ̃s posideret. Quadã ergo nocte reue/
laꝛ vt cũ Gregorio romano põtifice man
sionẽ sibi sperare deberet. At ille fortiter
ingemiscẽs parũ sibi volũtariã pauperta
tem ꝓfuisse putabat: si cũ eo remuneratio
nem reciperet qui tãtis mũdanis diuitiȷ̃s
abũdaret. Cũ ergo Gregoriȷ̃ diuitias sue
paupꝫtati die noctuqꝫ suspirãdo conferret.
Alia nocte audiuit deũ sibi dicẽtẽ. Cum
diuitẽ nõ possessio diuitiaꝝ faciat: ſ; cupi/
ditas. Cur audes paupꝫtatẽ tuã Gregoriȷ̃
diuitiȷ̃s cõparare: qui magis illã gattam
quã habes quotidie palpãdo diligere cõ/
probaris ꝙ̃ ille tantas diuitias quas non
amãdo ſ; cõtemnẽdo cũctisqꝫ liberaliter
largiẽdo dispꝫgit. Itaqꝫ solitariꝰ deo gra
tias retulit: ⁊ qui meritũ suum diminutũ
putabat si Gregorio cõparareꝛ orare cepit
vt cũ eo mansionẽ qñqꝫ accipere mereretꝛ.
Propter liberalitatẽ itaqꝫ suã aliasqꝫ vir/
tutes tãdẽ ad celestia regna deus illũ ꝑdu
xit. Cũ eñ sedisset annis tredecim mẽsibꝫ
sex ⁊ diebꝫ decẽ: plenꝰ operibꝫ bonis migra
uit a corpꝫe: accepitqꝫ coronã eťnã vite. ad
quã nos ꝑducat iesus bñdictꝰ filiꝰ dei.

Sermo. LXIIII. ꝺ miſcꝺia. s. marti. ꝯfes.

Qui miseretur pauperi
beatus erit. Scribunꝛ hec ver/
ba originaliter Prouerb. xiiiȷ̃. c.
Ad laudẽ sancti Martini cõ/
fessoris assumpta. In collegio cõfessorũ in
maxima veneratõe habeꝛ a cũctis christi/
colis btũs Martinꝰ. Nam ⁊ ecclesia fe/
stum eius statuit ꝙ̃tũ ad operũ cessationẽ
solẽniter fore seruãdũ: ⁊ officiũ illius cum
ingẽti sono eius nobis celebrat. qꝺ in ple/
risqꝫ ecclesiȷ̃s vsqꝫ ad diẽ octauũ ꝓtrahiꝛ:
propterea dignũ ⁊ rõnabiliter est in solẽnita
te illius laudibꝫ eũ ꝓsequi quibꝫ possumꝰ
In quo ⁊ si multe ꝟtutes eximie vere ꝑsti
terint: nihilominꝰ miſcꝺia valde sydus ra
diantissimũ fulsit. Idcirco in hoc sermone
sub titulo de miſcꝺia erimꝰ verba facturi.
Ob quã de ipo glorissimo sctõ dicunꝛ ver
ba in themate posita. In quibꝫ tria myste
ria ꝓponimꝰ contemplanda.
¶ Primũ dicíꝛ acceptionis.
¶ Secundum exaltationis.
¶ Tertium glorificationis.

¶ De cõmendatiõe miſcꝺie. ⁊ de his que
inducũt nos ad illã. atqꝫ de miſcꝺia san/
cti Martini. Capitulũ. I.

Primũ mysteriũ con/
templandum de miſcꝺia beati
Martini diciꝛ acceptiõis pro/
pter illã etẽi fuit acceptus deo
Sed vt melius partem istam pertransea/
mus tria sunt consideranda
¶ Primũ diciꝛ cõmẽdatio.
¶ Secundum inductio.
¶ Tertium dilatatio.
¶ Primũ qꝺ occurrit cõsiderãdũ de mise
ricordia diciꝛ cõmẽdatio. ꝙ̃tũ sc; miſcꝺia
in scriptura cõmendaꝛ. Sed prius q̃d sit
declaremꝰ. Et ad hoc dicit sctũs Tho. se/
cũda scꝺe. q. xxxi. sequẽdo Damas. in. iȷ̃. li.
et Augꝰ. li. xiiȷ̃. de ciui. dei. Misericordia
est compassio miserie alterius. id est passio
aliene miserie in nr̃o corde Et est ꝓprie ad
alteꝝ nõ ad seipm̃: nisi ꝭm quãdã similitudi
nẽ. nã ad seipm̃ nõ est ꝓprie miſcꝺia: ſ; do/
lor. puta cũ patimur aliqꝺ crudele in nob.
Ita etiã si sint alique ꝑsone nobis ꝯiũcte.
vt sint q̃si aliq̃d nr̃i puta filiȷ̃ vel parẽtes
in eoꝝ malis nõ miseremur: ſ; dolemꝰ. si/
cut in vulneribꝫ ꝓpriȷ̃s. Et ꝭm hoc Phus
dicit. v. ethi. ꝙ durũ est expulsiuũ misera/
tionis Misericordia itaqꝫ prout dicit tri
sticiã de alienis malis sepissime in scriptu
ris laudaꝛ. vnde Zach. viȷ̃. ca. ait. Hec di
cit dñs exercituũ. Iudiciũ verũ iudicate:
miſcꝺiam ⁊ miserationes facite vnusq̃sqꝫ
cũ proximo suo. Et sapiẽs Prouerb. xxi. c.
Facere miſcꝺiam ⁊ iudiciũ magis placet
dño ꝙ̃ victime. Et Eccl. iiiȷ̃. ca. Esto pu/
pillis misericors vt pater ⁊ pro viro mr̃i il
lorũ: ⁊ eris velut filiꝰ altissimi obediẽs: et
miserebiꝛ tui. Et Osee. vi. ca. Misericor
diã volo ⁊ nõ sacrificiũ. Et sapiẽs Prouer
xiiiȷ̃. ca. Honorat deũ qui misereꝛ paupꝫis
Et Dauid in ps̃. cxi. Iocundus hõ qui
misereꝛ ⁊ cõmodat. Et Paulꝰ ad Ephe/
iiiȷ̃. c. Estote inuicẽ benigni misericordes
Et Petrus ꝑma sua canonica. c. iiȷ̃. Om/
nes vnanimes in oratõe estote cõpatiẽtes
fraternitatis amatores misericordes mo/
desti humiles. Et Ambro. lxxxvi. ca. In
singulis miſcꝺia plenitudo virtutũ est. Et

Hiero. lxxxvi. di. c. Qui clemētiā nō habz nec indut⁹ viscera miscdie: etiā si multuz spūalis sit nō adimplet legē xpi. Et Aug⁹ in. xiiij. de ciui. dei inquit. Longe melius z human⁹ z piorum sensib⁹ accomodati⁹. Cicero in cesaris laude locut⁹ est. vbi ait. Nulla de virtutib⁹ tuis nec admirabilior nec gratior miscdia. Et saluator nr̄ Luce vi. c. Estote misericordes sicut z pater ve ster celestis misericors est Et Matth. v. ca. Beati misericordes qm̄ ipsi miscdiam ꝯsequunt. ¶ Scdm qd occurrit ꝯsideran dū circa miscdiam dr inductio. Sunt qp/ pe multa que nos inducunt vt misericor/ des sim⁹. Et pmū est pncipij nr̄i vnitas. Sumus em̄ omēs ex vno pr̄e z vna mr̄e. Vn̄ Aug⁹ li. de disciplina xpiana ait. Si putam⁹ nō esse proximos: nisi qui d eisdē parentib⁹ nascuntur. Adam z Euam in/ tendam⁹ z omēs frēs sum⁹. Est adhuc in nobis fraternitas spūalis in q̄tū sum⁹ ex vno pr̄e deo z vna mr̄e ecclesia. Scdm qd nos inducit ad miscdiam est nature ꝯfor mitas. Omēs qppe hoies eiusdez speciei sunt atq3 nature. Propterea dicebat Esa. lviij. Cū videris nudū operi eū: z carnē tuā ne despexiris. Tertiuz est dei exēplaritas. Eius em̄ est ꝓpriū misereri: vt patz in om̄i scptura vtriusq3 testamēti: sic in q̄dragesi mali nr̄o scrpsi in sermone de miscdia dei. ¶ Tertiū ꝯsiderādū de miscdia dr dilata/ tio. Ad ipsaz nāq3 dilatauit cor suū btūs martinus: qui compassus est trip lici pro/ ximorum necessitati.

¶ Primo temporali.
¶ Secundo corporali.
¶ Tertio spirituali.

¶ Primo cōpassus est btūs Martin⁹ ex miscdia necessitati ꝓximor tpali. Dū em̄ essz adhuc cathecumin⁹ i adolescēti etate Quodā hyemali tpe p portā ambianēsiū trāsiēs: pauperē quedā nudū obuiū habu it: q̄ cū a nullo elemosinā accepissz. Mar tin⁹ hūc sibi fuatū intelligēs. arrepto ense q2 militie deseruiebat clamidē suā dimittit. et ptē tribuēs paupi. tm̄ reliqua rursus q̄ supererat induit. Sequēti igit nocte xpm clamidis sue qua pauperē texerat pte ve/ stitū vidit: ipmq3 ad circūstātes angelos sic loquētē audiuit. martin⁹ adhuc cathe/ cumi⁹ hac me veste cōtexit Vn̄ vir sctūs h in glia est elat⁹: s3 dei bonitatē cognoscēs cū esset annoꝝ. xviij. baptizari se fecit. Atq3 ad instātiā z importunitatē tribnni sui p biēnū militauit Deīn relicta militia ad. s Hylariū pictauieñ. epm ꝑrexit a q̄ fuit a colit⁹ ordinat⁹. Legit adhuc i dyalogo se ueri z Galli discipuloꝝ btī Martini. q martinū i q̄dā festiuitate ad eccliaz tendē tē dum eps erat. paup q̄dā nud⁹ secut⁹ est Martin⁹ aūt ꝑcepit archidiacono. vt egē tē vestiret. S3 cū h ille facere distulisset. in gressus martin⁹ secretariū tunicā suaz illi tribuit z ꝯtinuo abscedere iussit. Cū g ar/ chidyacon⁹ moneret z ad solēnia pagēda ꝓcederet ille d se loqns rn̄dit. se ire nō pos se donec paup vestē accipiat. Archidy. vo nō intelligēs. q2 cū extrisec⁹ cappa tect⁹ eēt ipm nudū interi⁹ nō videbat. paupez n̄ ad esse rn̄dit. At ille mihi inq̄t vestē deferat z paup nō deerit vestied⁹ Cōpulsus ille ad foꝝ vadit. z q̄nq3 argēteis tūicā vilē z cur tā rapiēs an̄ pedes Martini irat⁹ ꝓiecit Quā ille secreto induit cui⁹ manice vsq3 ad cubitū z lōgitudo vsq3 ad genu ꝓtēde bat. z sic missā celebratur⁹ ꝓcessit. dū autē missā celebraret glob⁹ igne⁹ sup caput ei⁹ apparuit. z a mltꝭ ibidē vis⁹ erat. ¶ Scdo cōpass⁹ ē btūs martin⁹ ex abūdāti sua mi/ sericordia ꝓximoꝝ necessitati corpali. Nā int cetera de ipo narrat. q ꝑisi⁹ leprosū q̄n dā horribilē satz obuiū habuit: quē oscula tus ē atz bn̄dixit q̄ statī mūdat⁹ ē. ¶ Ter/ cio cōpassus ē martin⁹ necītati ꝓxioꝝ spū ali. Nā pctōres ad pniaz hortabat. q̄s ad pniaz ꝯuersos cōpassionis sinu recipiebat Cū aūt dyabolus ipm rephēderet. Cur sel lapsos ad pniam recipet. rn̄dit. Si tu/ ipe o miserabilis hoim infestatōne desiste res z te factoꝝ tuoꝝ peniteret. ego ꝯfisus i dn̄o tibi ei⁹ miscdiam pollicerer.

¶ Qualiter deus exaltauit btm̄ martinū quē voluit in maxima venera tōe ab hoib⁹ haberi. atq3 timeri a demonibus et clare re miraculis. Ca. II.

Secundū mysteriū con teplandū de miscdia btī marti ni. dicit exaltatōis propter mise ricordiā quippe ceterasq3 ꝟtutes eius fuit

a deo exaltatus maxime in tribus.
¶ Primo in hostium opinione:
¶ Secũdo in demonũ fugatione.
¶ Tertio in miraculoꝝ operatiõe.
¶ Primo exaltatꝰ fuit a deo in hoim opini
one deo q̃dẽ faciẽte hoies illiꝰ tpis Mar
tinũ venerari conabant. ỏ quo erat opinio
cõmunis ⁊ fama ex euidẽtia facti: qꝛ sctũs
erat ⁊ a mũdo totaliter separatꝰ. Cũ aũt
plebs Turonica epo careret: ipum pluri/
mũ renitẽtẽ sibi ordinari petijt. Quidam
aũt ex epis qui cõuenerãt eo ꝙ deformis
esset habitu ⁊ vultu despectꝰ resistebãt: in
ter quos p̃cipuus fuit quidã nomie defen
sor. Sꝫ quidã accepto psalterio p̃mũ q̃ si
bi occurrit psalmũ legit vbi hic ꝟsus erat
Ex ore infantiũ ⁊ lactẽtiũ deꝰ ꝑfecisti lau/
dẽ ꝓpter inimicos tuos vt destruas inimi
cũ ⁊ defensorẽ. Et sic iste defensor fuit ab
omĩbꝫ cõfutatꝰ. Ordinatꝰ itaqꝫ eps cum
populi tumultũ nõ ferret duobꝫ ꝟo milibꝫ
extra vrbẽ monasteriũ ꝯstituit: vbi cũ .lxxx
discipulis in multa abstinẽtia vixit. Naꝫ
ibi vinũ nemo nouerãt nisi quẽ infirmitas
coegisset. Mollior habitꝰ ibi pro crimine
erat. plurime ciuitates de his epos elige/
bãt. Quodã tpe Martinꝰ Valẽtinianũ
imꝑatorẽ pro quadã necessitate adijt. Sꝫ
ille sciẽs eũ velle petere qḋ ille nolebat da
re. fores palatij sibi claudi fecit. At Mar
tinꝰ semel ⁊ iterũ repulsam passus cilicio
obuolutꝰ ⁊ cinere cõspersus per vnã heb/
domadã cibi ⁊ potius abstinẽtia macerat
Tunc monẽte angelo ad palatiũ venit et
nullo sibi ꝓhibẽte ad imꝑatorẽ vsqꝫ ꝑue/
nit. quẽ cũ veniẽtẽ videret: iratꝰ: qꝛ fuisset
admissus ei assurgere noluit donec cellaꝫ
regiã ignis operiret: ⁊ ipm imꝑatorẽ a ꝑte
posteriori ignis succẽderet Tunc sctõ ira
tus assurgẽs ꝟtutẽ diuinã se sensisse ꝯfes/
sus est. multũqꝫ ipm cõplectẽs sibi oĩa an/
teqꝫ rogaret cõcessit. multaqꝫ munera ob/
tulit. sꝫ Martinꝰ nõ accepit. ¶ Scḋo ex/
altauit deꝰ btm̃ Martinũ in demonũ fu/
gatiõe Sepe nanqꝫ demones ab obsessis
corpibꝫ effugauit. In dialogo aũt Seueri
et Galli legit ꝙ quedam vacca a demonio
agitata cũ vbiqꝫ seuiret ⁊ multos ꝯfode
ret: ⁊ versus Martinũ ⁊ socios in itinere
furibũda ꝯcurreret: ille manu eleuata ip/
sam sistere iubet: qua immobili ꝑmanẽ/
te: vidit demonẽ dorso illiꝰ insistẽtẽ: quem
increpãs: discede inq̃t funeste de pecude ⁊
innoxiũ animal agitare desiste. Quo ꝑti/
nus discedẽte vacca ad pedes illiꝰ ꝓsterni
tur. ⁊ ad eius imperiũ cũ omĩ mãsuetudi/
ne ad gregem est reuersa. ¶ Tertio exalta
uit deꝰ btm̃ Martinũ in miraculoꝝ ope/
ratiõe. Nã deus multa miracula operatus
est meritis ⁊ fide illius. Nam vice quadã
venenatã herbã inter alias herbas inad/
uertẽter in cibũ sumpsit ⁊ vicinã mortem
sentiẽs periculũ ⁊ dolorẽ virtute oratiõis
fugauit. Cum quidã iuuenis defunctus
fuisset: ⁊ mater eius pro resurrectõe filij be
atũ Martinũ cũ lachrymis exoraret. ille
in medo cãpi vbi erat innumerabilis mul
titudo gentiliũ genua fixit: ⁊ cũctis videnti
bus puer surrexit. Quapropter omẽs illi
gẽtiles ad fidẽ ꝯuersi sũt. Cũ btũs Mar
tinꝰ quoddã templũ antiquissimũ diruis/
set ⁊ arboreꝫ pini diabolo dedicatã vellet
excidere obsistẽtibꝫ rusticis ⁊ gẽtilibꝫ vnus
eorum dixit. Si de deo tuam fidutiã ha/
bes nos hanc arborem succidemꝰ: ⁊ tu il/
lam suscipe: ⁊ si tecum deus tuus est vt di
cis euadas. Quo annuẽte succise arbori
etiam versus eum cadenti signum crucis
opposuit: ⁊ in aliam partẽ rediẽs: rusticos
qui in tuto loco erant fere oppressit. Quo
viso miraculo ad fidem cõuersi sunt.

Quomodo deus assumpsit ad gloriam suam
beatũ Martinum: qui prenũciauit diem
obitus sui. et cum ingẽti deuotione ex hac
vita discessit: cuius transitus fuit diuinitꝰ
reuelatus. Capitum. III.

Tertium mysteriũ con
templandũ de liberalitate san
cti Martini dicit glorificatio.
Adeptus quippe est gloriaꝫ ce/
lestis regni in qua perpetuo cõmorabitur
in gaudio ⁊ exultatõe eritqꝫ felix inter san
ctos ⁊ angelos ⁊ ipse sanctus. Sanctitas
ꝟo eius in extremo vite maxime innotuit
propter tria.
¶ Primo propter prenũciationẽ.
¶ Secundo propter deuotionẽ.
¶ Tertio propter reuelationem.

¶ Primo innotuit sanctitas beati Mar/
tini ꝓpter pnūciationē. Nā obitū suū lon
ge ante pſciuit quē ⁊ fratribꝫ pnunciauit.
Interea candacēſem diocesim causa sedā
de discordie visitauit. In qua diutius cō/
morat⁹ viribꝫ corpis cepit destitui ⁊ disci/
pulis indicat se resolui. Tūc omēs flētes
inquiunt. Cur nos pater deseris: aut cui
nos desolatos relinqs. Inuadūt em̄ gre/
gem tuū lupi rapaces. Et ille quoqꝫ mot⁹
fletibꝫ eorū flens sic orauit. Dñe si adhuc
ꝑplo tuo sum necessari⁹ nō recuso laborē:
fiat volūtas tua. Dubitauit em̄ pene qd
vellet. qꝛ nec hos deserere nec a xpo vole/
bat diutius separi. ¶ Scđo innotuit san/
ctitas beati Martini ꝓpter deuotionem.
Cum em̄ alīqꝫ diu molestia febriū teneret
et a discipulis rogaret vt in lectulo suo vbi
in cinere ⁊ cilitio decūbebat stramētū ali/
qđ poneret. Non decet inqt filij xpianū ni
si in cinere ⁊ cilicio mori Oculis igitur ac
manibꝫ in celum semp intētus inuictū ab
oratiōe spm̄ nō relaxabat. Et cū supin⁹ sp
iaceret ⁊ a pſbyteris rogaret vt corpuscu/
luꝫ mutatōe lateris releuaret. Sinite me
frēs inqt sinite potius celū respicere qꝫ ter
rā. vt spūs ad dñm dirigat. Et hoc dicens
vidit diabolū assistere. Quid inquit hic
astas cruēta bestia. Nihil in me funestuꝫ
reperies: Abrae me sinus recipiet. Et in
hac voce anno dñi. ccccxvi. vite ꝟo eius
lxxvi. spm̄ deo reddidit. Vultus aūt eius
tanqꝫ angeli resplēduit: ⁊ chorus angeloꝝ
ibidē cōcinēs a multis auditus fuit. Ad
eius aūt trāsitū: pictaui sicut turonicij cō/
uenerūt. Ibiqꝫ magna altercatio orta est.
Dicebāt em̄ pictaui: noster est monachus
nos requirim⁹ cōmēdatū. Quibꝫ illi a no
bis est ablat⁹ nobis aūt a deo datus. No/
cte ergo media pictaui omēs penit⁹ sopiū
tur. ⁊ sic a turonicis p fenestrā electū naui
gio ad vrbē turanicā cū gaudio deportat.
¶ Tertio innotuit sanctitas beati Mar
tini in trāsitu ei⁹ ꝓpter reuelationē. Mul
ta qppe fuerunt de ipso reuelata. Beatus
nāqꝫ Seuerus eps coloniēsis: cū die dñi/
ca loca sancta: post matutinas more solito
circūiret: illa hora qua vir scūs obijt: āge
los in celo cantātes audiuit: vocansqꝫ ar/
chidiaconē interrogauit si aliqd audiret:
et cū ille audire nil diceret: ⁊ eps cū diligē
ter auscultare moneret: cepit collū sursum
extēdere: aures erigere: ⁊ sup summis arti/
culis baculo sustētāte stare Sed dū epus
pro eo orassꝫ: quasdā in celo voces audire
se dixit. Cui eps dñs meus Martin⁹ est:
qui migrauit e mūdo. ⁊ nunc angeli eū in
celū deferūt demones aūt affuerūt qui eū
tenere voluerūt sed nihil suū in eo reperiē/
tes confusi recesserūt. Archidiacon⁹ ergo
diem ⁊ horā notauit ⁊ tunc Martinū mi
grasse cognouit. Seuerus etiā monachus
q vitā eius scripsit cū post matutinas le/
uiter obdormissꝫ: sicut ipse in quadā epl'a
testat. Sanctus Martinus albis indu/
tus: vultu igneo: stillantibus oculis: cri/
ne purpureo: tenēs librū in manu dextra:
quē de vita eius ideꝫ Seuerus scripserat
eidē apparuit. Cunqꝫ post bñdictionē in
celū ꝯscēdere ipm̄ videret: ⁊ cū eo ascēde/
re cuperet: euigilauit. post hec aūt nuncijs
veniētibꝫ eadē nocte scm̄ Martinū mi/
grasse cognouit. Eo quoqꝫ die scūs Am
brosius mediolanēsis eps missaꝫ celebrās
sup altare inter ꝓphetiā ⁊ epl'am obdormi
uit: ⁊ cū eū nullus excitare pſumeret: ⁊ sub
diaconus nisi ipso innuēte auderet epl'am
legere. trāsacto lōgo spacio excitauerūt eū
dicētes. Iam hora pterijt: ⁊ ꝑplus valde
lassus expectat: iubeat dñs noster vt cleri/
cus epl'am legat. Ad quos ille Nolite tur
bari: frater em̄ me⁹ Martin⁹ ad dñm mi
grauit Et ego eius funeri obsequiū pbui.
Sꝫ vltimā orōnē vob excitātibꝫ explere ñ
valui. At illi diem ⁊ horā notātes: inuene
runt tūc scm̄ Martinū migrasse ex hac
vita. ꝓpter hec omīa btūs Ambrosius in
pfatiōe ait. Btūs Martin⁹ ꝓphani erro
ris tēpla destruxit: vexilla pietatis erexit:
mortuos suscitauit: ⁊ obsessis corpibꝫ de/
monia exclusit: ac varijs laborantes lang/
uoribꝫ salutis remedio subleuauit. Qui
ita pfectus inuētus est vt xpum texisset in
pauptate ⁊ veste quā egen⁹ acceperat mū/
di dñm induisse. O felix largitas qua diui
nitas operit. O clamidis gloriosa diui/
sio: que militē texit ⁊ regē. O inestimabi/
le donū: qđ vestire meruit deitatem: digne
huic ꝯfessionis tue dñe pmia ꝯtulisti: di/
gne ei arrianoꝝ subiacuit feritas. Digne

Item obtinuit [illegible] sanctus Martinus a deo ut quicumque eius suffragia exposceret
magno morbo pestifero laborans [illegible] in eius vigilia in pane et aqua ieiunaret
perfectam sanitatem pro illo anno impetraret: Et ego magister Leonardus de
Utino ordinis predicatorum in Alamania experientia didici [illegible] verum: Et in multis
Italie civitatibus idem predicavi. Unde in dicto ieiunio in pane et aqua in vigilia
sancti Martini statim cessavit [illegible] illa [illegible] pestilentia. [illegible] nota
[illegible] Leonardi de Utino de sanctis [illegible] beato Martino in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dedit [illegible]

amor Martini ꝑsecutoris tormēta nō timuit. Quid erit pro oblatiōe corporis integri receptus: ꝗ pro quātitate vestis exigue vestire deum meruit ⁊ videre. hec ille. Uidet ⁊ mō Martin⁹ deū in gloria claritatis sue. videt vtiqꝫ ⁊ affluit ⁊ dilatatur cor suū. exultās leticia inenarrabili in btā vita ad quā nos deducat iesus fili⁹ dei cui⁹ nomē sit bn̄dictū in scl'a scloꝝ. Amen.

¶ Sermo. LXV. de sctā Catherina virgine ⁊ martyre ⁊ sponsa xp̄i ꝓdilecta.

Amauit eam rex. Scribunt hec v̄ba originaliter Hester. ij. ca. Ex his ꝗ pro xp̄o btā Catherina virtuose peregit: fides nr̄a catholica magnopere roboratur. Quis em̄ in xp̄m nō credat verū deum ⁊ hoiem de v̄gine natū: quē Catherina tā cōstātissime ꝓdicauit: vt etiā dura queqꝫ supplicia vsqꝫ ad capitis trūcationē nō timuerit subire. Mira sunt ꝓfecto ea ꝗ de Catherina legunt: atqꝫ ab omībꝫ fidelibꝫ nō sine deuotiōe recolēda. Propterea in h̄ sermone illa conabimur explicasse. Nam rex regū dn̄s iesus xp̄s amauit eā: atqꝫ benignissime sibi despōsauit: de qua locuturi tria misteria ꝓponim⁹ cōtemplāda. In q̄bꝫ tres excellētie scte Catherine ꝯtinent.

¶ Primū dicit mundicie.
¶ Secundum sapientie.
¶ Tertium patientie.

¶ Qualiter. b. Catherina mūda fuit ab infidelitate. a luxuria. ⁊. a supbia. Ca. I.

Primū mysteriū cōtemplandū de btā Catherina dicitur mūditie. Hec est p̄ma eius excellētia: ꝓpter quā amauit eā xp̄s. Seruauit equidē se mūdā a tribꝫ vitijs: que deus maxime odit.

¶ Primo ab infideli stulticia.
¶ Secundo a carnali lasciuia.
¶ Tertio a cordiali superbia.

¶ Primo btā Catherina seruauit se mundam ab infideli stulticia: nā idolatriā spreuit. ⁊ credit in xp̄m iesum filiū dei. Un̄ cū Marētius impator p̄rexit alexādriā: cōuocassetqꝫ omnes tam diuites ꝙ paupes vt idolis imolarēt: ⁊ xp̄ianos imolare nolentes puniret. Catherina cū esset annoꝝ xviij. audiēs aīalū diuersoꝝ mugit⁹ ⁊ cātantiū plausus. misso illuc nuncio inquiri iussit celeriter q̄d hoc esset. Qd̄ cū didicisset: assumptis aliq̄bꝫ de palatio: signo crucis se muniēs: illuc accessit: ibiqꝫ multos xp̄ianos metu mortis ad sacrificia duci ꝯspexit. Que vehemēti dolore cordis sauciata ad imperatorē se audacter ingessit et ait. Salutationē tibi ꝓferre ⁊ ordinis dignitas: ⁊ rōnis via monebat: si creatorē celorum agnosceres: ⁊ a dijs animū reuocares. Stāsqꝫ ante ianuā tēpli per varias ꝯclusiones sillogisimoꝝ doctissime mlt'a cū cesare disputauit. Deinde rediēs ad cōmune colloquiū dixit. Hec tibi tāqꝫ sapiēti ꝓferre curaui. Nūc aūt q̄re incassum ꝯgregasti hanc multitudinē ad collēdā stulticiā idoloꝝ. Miraris hoc templū manu artificū operatū. Miraris ornamēta preciosa que velut puluis an̄ faciē venti erūt. Mirare potius celū ⁊ terrā mare ⁊ oīa q̄ in eis sunt. Mirare ormēta celoꝝ. solē videlicet lunā ⁊ stellas. Mirare famulatū eoꝝ q̄liter a mūdi initio vsqꝫ ad finē die ⁊ nocte currūt ad occidētē: ⁊ rediūt ad oriētē: nec vnqꝫ fatigant Et cū hec aīaduerteris interroga ⁊ disce q̄s sit eoꝝ patrator. Cū aūt ipm eo donāte intellexeris. nec illi similē inuenire valueris: ipm adora: ipsum glorifica. Ipse em̄ est de⁹ deoꝝ ⁊ dn̄s dn̄antiū. Cūqꝫ de incarnatiōe filij sapiēter plima disputasset stupefact⁹ cesar nō valuit ad hec rn̄dere. Tandē ad se reuersus dixit ad eam. Sine o mulier: sine nos finire sacrificiū: ⁊ post hec tibi rn̄sa reddemus. Precepit ꝗ eā ad palatiū duci: ⁊ cū omī diligētia custodiri. Ex quibꝫ patꝫ ꝙ feruēs erat fides Catherine. ꝙtunqꝫ infidelitatē horrebat. Sꝫ vt ea que dicta sunt cū aliq̄ doctrine speculatiōe auidius capiant: tria dubia sunt declaranda.

¶ Primū vtrū infidelis sit peccatū.
¶ Secundū vtrū infidelitas gentiliū sit grauior ceteris.
¶ Tertiū vtrū q̄libꝫ actio infidelis sit pctm̄

¶ Ad p̄mū dubiū rn̄det Tho. scd'a scd'e. q. x. Qꝫ infidelitas est pctm̄. qꝛ cōtrariat ꝯtrari fidei verūtn̄ p̄t dupliciter accipi. Uno mō s̄m purā negationē. vt dicat q̄s infidelis ex eo ꝙ nō habꝫ fidē Alio mō p̄t infidelitas intelligi s̄m ꝯtrarietatē ad fidē qꝛ. s. aliq̄s repugnat auditui fidei vel etiā ꝯtē

nit ipm.' Et in h ꝓprie ꝑficit rō infidelita/
tis. Et ꝯm h infidelitas est pctm̄. Si aūt
accipiat infidelitas ꝯm purā negationē si
cut in illis q nihil audierūt de fide non hꝫ
rōnē pcti: sꝫ magis pene: qꝛ talis ignorātia
diuinoꝝ ex pctō primi parētis est ꝯsecuta.
Et q si sunt infideles dānant quidē ꝓpter
alia pctā: q sine fide remitti nō pnt: nō ꝓpt
ipsam infidelitatē. Vn̄ xp̄us dixit. Si nō
venissem ꝛ eis locut⁹ nō fuissem pctm̄ nō
haberēt. Et ꝯm Aug⁹. loquit de pctō quo
iudei nō crediderūt in pctm̄. Est g infide/
litas scd̄o mō dicta grauissimū pctm̄: qa
cū om̄e pctm̄ formaliter ꝯsistat in auersio/
ne a deo tāto aliqd pctm̄ est graui⁹ q̄to p
ipm magis hō sepaꝛ a deo: p infidelitatē
maxime a deo hō elongaꝛ. qꝛ nec verā dei
cognitionē hꝫ. p falsam aūt cognitionē ip/
sius. nō appropinquaꝛ ei. sꝫ magis elōgaꝛ.
¶ Scd̄m dubiū fuit vtꝝ infidelitas gēti/
liū siue paganoꝝ sit grauior ceteris. Ad h
dicit Tho. Qꝫ in infidelitate duo pnt ꝯsi
derari. quoꝝ vnū est cōpatio ei⁹ ad fidē. ꝛ
ex hac pte grauius ꝯtra fidē peccat. q fidei
ꝯtrariatur quā suscepit. q̄ȝ ille q eā nō susce/
pit. Et ꝯm h infidelitas hereticoꝝ q ꝓfitē
tur fidē euāgelij ꝛ ei ꝯtrariant corrūpētes
ipsaꝫ. grauior ē infidelitate iudeoꝝ q fidē
euāgelij nunq̄ȝ susceperūt ꝛ infidelitas iu
deoꝝ q figurā euāgelij acceperūt in veteri
lege. ꝛ tn̄ male interp̄tātes corrūpūt. gra/
uior est infidelitate gētiliū. Scd̄m qd pōt
in infidelitate ꝯsiderari. est corruptio eoꝝ
q ad fidē ptinēt ꝛ ꝯm h cū in pluribꝫ errēt
gētiles q̄ȝ iudei. ꝛ iudei q̄ȝ heretici. grauior
ē infidelitas gētiliū q̄ȝ iudeoꝝ. ꝛ iudeoꝝ q̄ȝ
hereticoꝝ. ¶ Tertiū dubiū fuit vtꝝ q̄libet
actio infidelis sit pctm̄. Et qdā dicūt ꝙ sic
Nā glo. sup isto ḃbo apl̄i ad Roma. xiiij.
Om̄e qd nō est ex fide pctm̄ ē. ait. Omis
infideliū vita est pctm̄. sꝫ ad vitā infideliū
ptinet. oē qd agūt g ois actio infideliū est
pctm̄. Alij ḃo ꝯtrariū asserūt. qꝛ vt habeꝛ
Actu. x. ca. Accepte fuerunt deo elemosine
Cornelij Centurionis in infidelitate ad
huc ꝑsistēres. Dic g Tho. ꝙ pctm̄ morta/
le tollit grām gratū faciētē. nō aūt totalit
corrūpit bonū nature. vn̄ cū infidelitas sit
quoddā mortale pctm̄ infideles qdā grā
carēt remanet tn̄ in eis bonū nature. vnde
manifestū est: ꝙ infideles nō pnt operari
opa bona: q sūt ex grā. i. opa meritoria: tn̄
opa bona: ad q sufficit natura. opari pnt.
vn̄ nō optꝫ ꝙ in oi suo ope peccēt. Sꝫ qn̄/
cūq̄ȝ aliqd opus opant ex infidelitate tūc
peccēt. Et sic intelligūt ḃba glo. sup⁹ al/
legate. De cornelio insup sciēdū qꝛ infide
lis nō erat: habebat aūt fidē implicitā: nō
dū manifestata ḃitati euāgelij. Jō ad euꝫ
fuit missus Petr⁹. vt plene de fide ipm in
strueret. Pctō itaq̄ȝ infidelitatis tpe beate
Catherine mūds erat infect⁹ quā ipsa refu
git in fide xp̄i firmissima ꝑseuerās. ¶ Se/
cūdo. b. Catherina fugauit se mūdā a car/
nali lasciuia. fuit qdē ḃgo ꝑmanēs in ḃgi
nitate ꝑpetua. q in ea satis cōmendabilis
fuit: maxime ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpter formositatē.
¶ Secundo propter libertatē.
¶ Terio ꝓpter importunitatē.
¶ Primo fuit cōmēdabil ḃginitas cathe
rine ꝓpt formositatē. dr em̄ de ea ꝙ erat in
credibil pulchritudis. ꝛ oim oclis admi
rabil videbaꝛ. Est aūt pulchritudo in iu
uēcula cā ruine. qꝛ vt inqt Aureol⁹ theofa
stus. Pulchra cito adamatur. Et sapiēs
ꝓuer. vlti. Fallax spēs ꝛ vana est pulchri/
tudo. ꝛ Ezech. xvi. Habēs fidutiā in pul
chritudie tua fornicata es. Sꝫ pulchritu/
do Catheri. nō obfuit. q animū fortitudie
decorauit. vn̄ de ipsa dici pt illd Prouerb.
vlti. ca. Fortitudo ꝛ decor indumētū ei⁹.
¶ Scd̄o fuit cōmēdabil ḃginitas cathe.
ꝓpt libertatē: qꝛ sui ꝛ suoꝝ dn̄a remāserat
tn̄ subdidit se totam deo viuēs in filiali ti/
more illi⁹. vnde sibi ꝯueniūt ḃba sapiētis
Prouer. adhuc vlti. Mulier timēs deuꝫ
ipse laudabit ¶ Tertio fuit cōmēdabilis
ḃginitas Catheri. ꝓpter importunitatē.
Nā viriliter obstitit ꝑsuasionibꝫ importu
nis ꝓmissisq̄ȝ impatis. Temptauit qdaꝫ
illā vxorē habere. Cui dixit. O ḃgo gene/
rosa. iuuētuti tue ꝯsule ꝛ post reginā in pa
latio meo scd̄a vocaberis: ꝛ imaginē tui in
medio ciuitatis faciā fabricari atq̄ȝ a cun/
ctis adoraberis velut dea. Cui ḃgo. desi/
ne talia dicere: q scelus sunt etiaꝫ cogitare
Ego me xp̄o sponsam tradidi. Jlle gloria
mea. ille amator meus. ille dulcedo ꝛ dile/
ctio mea. ab ei⁹ amore nec blādimēta. nec
tormēta me poterūt reuocare Et cū iteꝝ p⁹
dies aliqs impator ei diceret. Nō te qui famu

iam possidere cupimꝰ: sꝫ regina potēs ⁊ electa decore in regno meo triūphabis. Rūdit. attēde ⁊ tu obsecro ⁊ iudicij examē veridica sanctiōe discerne: quē magis eligere debeo. Aut potentē eternū gloriosum et decorū: vel infirmū mortalē: ignobilē ⁊ deformē. ¶ Tertio btā Catherina seruauit se mundā a cordiali superbia. fuerūt quippe in eo tria ex quibꝫ ꝯsueuerūt homīes in superbiā erumpere.

¶ Primū fuit nobilitas.
¶ Secundū abundātia.
¶ Tertium scientia.

¶ Primū qđ fuit in beata Catherina fuit nobilitas originis. nā fuit costi regis filia et nihilominꝰ imꝑatori eā interrogāti ⁊ dicenti. ꝓgeniē tuā requirimꝰ. humiliter rūdit. Scriptuꝫ est. Nec te collaudes: nec te culpaueris ipse. hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis. cōfiteor tū meā ꝓgeniē nō tumore iactātie sꝫ humilitatꝭ amore. Ego em̄ sum Catherina Costis regis quōdā filia: que ꝯuis in purpura nata: et liberalibꝫ disciplinis mediocri instructa. Hec tū oīa ꝯtempsi: ⁊ ad dn̄m iesum ꝯfugi. ¶ Scōm qđ fuit in btā Catherina fuit abūdātia diuitiaꝝ ⁊ bonoꝝ tꝑaliū. ex his ꝓuocant̄ hoīes ad superbiā vermis diuitiaꝝ superbia est. Ipsa tū ꝟgo Catherina tꝑalia oīa velut puluerē vilipēdit. ¶ Tertium qđ fuit in btā Catherina est sciētia. Et de hac dicemꝰ in sequēti mysterio. pro ipsa tū nō intumuit: sed ea ad diuinū vtebatur honorem.

¶ De sapiētia sctē Catherine cui nō potuerūt resistere etiā rhetores ⁊ philosophi quos ad fidem cōuertit. Ca. II.

SEcundū mysteriū cōtemplādum de btā Catherina dicit̄ sapiētie. ⁊ hec est scđa illiꝰ excellētia. ad quā plene intelligendam sciendū est ꝙ triplex est scientia.

¶ Prima increata.
¶ Secūda cōdemnata.
¶ Terta cōmendata.

¶ Prima sapientia increata est ipsius dei. de q̄ Paulus ad Roma. xi. ca. ait. O altitudo diuitiaꝝ sapiētie ⁊ scie dei. Ista aūt sapiētia nihil aliud est ꝙ̄ ipse deꝰ. q̄ tū solet attribui filio: per appropriationē: sicut prī potentia: ⁊ spūisctō clemētia. vn̄ Eccl. xxiiij. ca. đr. Ego sapiētia ꝓdij ex ore altissimi ꝑmogenita an̄ oēm creaturā. Et. i. ca. Fons sapiētie verbū dn̄i in excelsis. ¶ Secunda sapiētia est cōdēnata. vt em̄ colligit̄ ex dictis Tho. scđa scđe. q. xlv. Sicut bonū đr dupliciť. aliqñ vere illud. s. qđ est simpliciter bonū. aliqñ siřitudinarie vel abusiue: sicut cū đr. ille est bonꝰ vel optimꝰ latro. ita sapiētia aliqñ đr vere aliqñ siřitudinarie Cum ꝗ ꝗs sapiēs est ad male agēdum: sapiētia in eo est per siřitudinē dicta De qua Hiere. iiij. ca. scribit̄. Sapientes sunt vt faciāt mala: bn̄ aūt facere nescierūt Et Jacob. ij. ca. Nolite gloriari ⁊ mendaces esse aduersus veritatē. Nō est ipsa sapiētia desursum descēdēs: sꝫ terrena: aīalis diabolica Et declarat̄ ista diuisio a scō Tho. vbi sup̄. sic. Quicūqꝫ auertit̄ a fine debito: necesse est ꝙ aliquē finē indebitū sibi ꝯstituat: qꝛ oīe agens agit ꝓpter finē. Vn̄ si ꝯstituat sibi finē in bonis exterioribus terrenis vocat̄ sapiētia terrena. Si in bonis corꝑalibꝫ: vocat̄ sapiētia aīalis. Si aūt in aliq̄ excellētia animi: vocat̄ sapientia diabolica. Sic fuit sapiētia tyrānoꝝ ⁊ phoꝝ. De hac ita loquit̄ Gregꝰ. in moralibus Huiꝰ mūdi sapiētia est cor machinationibꝫ tegere: sensum ꝟbis velare q̄ falsa sunt vera ondere: q̄ vera sunt falsa demonstrare. hāc qui sciunt: ceteros superbiēdo despiciūt. Sed de ipsis phis superbiētibꝫ q̄ sapiētes vocari voluerūt: donec Pictagoras: phm. i. amatorē sapiētie se noīauit. vt Isiđ. viij. ethi. meminit. Et Augꝰ. lib. xviij. de ciui. dei. ita inq̄t apl's ad Roma. i. ca. Cuꝫ deū cognouissent. s. rōne naturali nō sicut deū glorificauerūt: qꝛ nō cogitauerūt. s. ꝙ improportionabiliter excedit cognitionē nostrā: ⁊ per cōsequēs suꝑ oīa est glorificādus: neqꝫ gr̄as egerūt. s. de cognitiōe naturali sibi a deo data Sed euanuerunt incogitatōibꝫ suis. s. superbiēdo de ipsa naturali cognitōe dei ⁊ obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. s. iusto iudicio dei: ⁊ dicētes se esse sapiētes: stulti facti sunt. ¶ Tertia est sapientia cōmēdata. ⁊ hec aliqñ ponit̄ virtus intellectualis ab Aristo. in. vi. ethi. q̄ nihil aliud est ꝺm Augꝰ. in. xiij. de trini.

q̄ꝫ cognitio diuinoꝝ q̄ tñ vt inquit Tho:
rōne naturali acquirit̃ vel habet̃. Aliq̄n a
sanctis accipit̃ ꝑ grã gratis data. Juxta il
lud apl̃i. Aliȷ̇ dat̃ ꝑ spiritū sermo sapie scȝ
cognitio diuinoꝝ ꝑ lumen infusum: qđ q̇/
dem posset esse etiā in peccatoribus. Quia
dona grẽ gratis date ſm Alexandrū i suo
iiȷ̇. Possunt esse q̄nq̄ʒ a spūsancto: sed non
cū spūsancto. Aliq̄n ista sapia cōmēdata
ponit̃ vnū de septē donis spūssancti: q̄ cō/
sistit in cognitiōe diuinoꝝ illoꝝq̄ʒ saporo/
so gustu ⁊ esse nō pōt sine charitate ⁊ gra/
tia gratū faciēte. Juxta illud Sapie. i. ca.
Jn maliuolā aīam nō intrabit sapia: nec
habitabit in corꝑe subdito peccatis. Sa/
piētia igit̃ fuit in beata katherina. que nō
solū in humanis sȝ etiā in diuinis illumi/
natissima fuit atq̄ʒ ea q̄ dei sunt ⁊ fidei sue
sancte cognouit ⁊ degustauit. Cū hac sapi
entia superauit maxentiū cōuertit pħos ⁊
reginā atq̄ʒ porphiriū cū ducētis milibus
ad xp̄m attraxit Maxētio q̇ꝓpe dixit Diȷ̇
quos colis nec te nec alios iuuare pñt. Cui
rex si ita est vt asseris. ḡ. totus mundus er
rat ⁊ tu sola veꝝ dicis: cū tñ oīe verbū in
ore duoꝝ vel triū testiū ꝯfirmet̃. Si ange/
lus esses. si celica virtus. adhuc nemo tibi
credere deberet. q̄ꝫto minus cū femina fra
gilis esse ꝓberis. Et post multa verba vi/
dens cesar ꝙ eius sapie obuiare nō posset.
mandauit occulte ꝑ lr̃as vt oēs grāmatici
⁊ rhetores ad p̄toriū alexādrie festinanter
venirēt immensa munera recepturi: si con/
cionatricē ꝟginē suis assertiōibus supera/
rent. Adducti sunt igit̃ de diuersis ꝓuin/
ciȷ̇s q̇nquaginta rhetores. q̇ oīes morta
les in oīi mūdana sapia excellebāt Qui/
bus interrogantib⁹ cur de tā remotis ꝑti/
bus euocati fuissent. Cesar rñdit Est apđ
nos q̄dā puella sensu ⁊ prudētia incompa
rabilis q̄ oēs sapiētes ꝯfutat ⁊ deos nr̃os
demones esse affirmat. quā si suꝑaueritis:
cū magno honore ad ꝓpria redibitis. Cui
illi dixerūt. Adducat̃ coram nobis puella
vt sua temeritate cōuicta nūq̄ʒ se sapiētes
vidisse cognoscat. Sed cū ꝟgo certamen
qđ sibi imminebat didicisset totam se dño
cōmendauit. Et ecce angelus dñi astitit.
Et vt cōstanter staret admonuit asserens
ꝙ nō solū ab illis vinci nō poterat: sȝ insu/
per illos ipa ad palmam martyriȷ̇ destina
ret. Cū ḡ corā oratoribus adducta fuisset
Dixit imperatori: q̄li iudicio ꝯ vnā puel/
lā q̇nquaginta oratores apponis: q̊s et ꝓ
victoria remunerādos ꝓmittis. ⁊ me sine
spe mercedis pugnare compellis. Erit tñ
mihi merces dñs iesus xp̄s. q̇ est spes ⁊ co
rona ꝓ se certātiū. Cū ꝟo katherina cum
oratoribus sapientissime disputaret: ⁊ eos
aꝑtis rationibus ꝯfutaret. Obstupefacti
illi ⁊ q̇d dicere nō inueniētes: muti penit⁹
sunt effecti. Tunc imperator nimiū ꝯ eos
furore replet⁹ increpare eos cepit. Cur ab
vna puella tā turpiter se vinci ꝑmitterent
Tūc vnus magister alioꝝ sic ait. Noue/
ris imperator: ꝙ nullus vnq̄ʒ añ nos sta/
re potuit q̇n cōtinuo vinceret̃. Hec aūt pu
ella in q̄ spūs dei loquit̃: sic nos in admira
tionē conuertit. vt ꝯ xp̄m aliq̇d dicere. aut
oīno nesciamus aut penitus formidem⁹.
Vñ imperator constanter fatemur ꝙ nisi
ꝓbabiliorē sentētiā de diȷ̇s quos vsq̄ʒ nūc
colimus ꝓtuleris: ecce oēs ad xp̄m ꝯuer/
timur Audiēs hec tyrānus: nimio furore
succensus oēs in medio ciuitatis cremari
iussit. At ꝟgo katherina ipos confortans
ad martyriū cōstantes effecit ⁊ de fide di/
ligenter instruxit. Cū ḡ signo crucis muni
ti flāmis fuissent iniecti. ita aīas dño red/
diderunt. vt nec capilli nec vestimēta eo/
rum ab igne aliquo lederentur Qualiter
ꝟo reginā vxorē maxentiȷ̇: ⁊ porphiriū cū
ducentis militibus ad fidem xp̄i deduxit:
dicemus in sequenti mysterio.

¶ De patientia sanctete katherine. ⁊ glo/
rioso martyrio eius. Capitulū. III.

Erciū mysterium con
templandū de beata katherina
dicitur patientie. Tulit q̇dem
patienter pro xp̄o. maxime tria.

¶ Primo incarceratione.
¶ Scđo rotationem.
¶ Tertio decollationem.

¶ Primo tulit incarceratione. Vidēs nā/
q̄ʒ maxentius ꝙ nō posset animū katheri/
ne mollire. Jussit eā spoliatā scorpiōibus
cedi ⁊ cesam in obscurū carcerē trudi. Jbi
q̄ʒ. xiȷ̇. diebus fame cruciari Rege autē pro
q̇busdā causis instantibus extra regionis

D

cōmīa ꝓcedēte. Regina eius nimio amore succensa cū ꝑncipe militū noīe porphirio media nocte ad carcerē ꝟginis ꝓperauit. Quo cū regina introisset: vidit carcerem inestimabili claritate fulgētē ꝛ angelos plagas virginis perungentes. Incipiensqꝫ virgo, ei eterna gaudia predicare: et ad fidē cōuertens martyrij coronā eidē ꝑdixit. Sicqꝫ vsqꝫ ad mediā noctem sermonem ꝓtraxerūt. q̄ oīa cū porphirius audiuisset ad pedes ꝟginis ꝓcidit ꝛ cū ducētis militibus fidē recepit. qꝛ ꝟo per duodecim dies sine cibo tyrānus eā esse iussirat: xp̄us ꝑ hos dies missa de celo candida columba celesti eā cibo refouebat. Deinde dominus cū multitudine angeloꝝ et ꝟginū eidē apparuit dicens. Agnosce filia creatorē tuū, ꝓ cuius noīe laboriosum subisti cōflictum: cōstans esto qꝛ ego tecū sum. Rediens igif imperator: ꝛ vidēs eā splendidiorē: quā toto ieiunio estimabat afflictā: custodes carceris torqueri ꝑcepit. Illa ꝟo ait. Ego cibū non ab hoīe accepi: ſꝫ xp̄s me per suū angelū enutriuit. Cui cū dixisset multa verba. Impator videns firmitatē eius indignatus ait. E duobus elige tibi vnū aut sacrificare vt viuas. aut exquisita subire tormenta vt pereas. Et illa q̄cūqꝫ tormenta potes excogitare ne differas. qꝛ carnē ꝛ sanguinē meum xp̄o offerre desidero sicut ipe, ꝓ me semetip̄m obtulit. Ipe est deus meus amator meus pastor ꝛ spōsus vnicus meus. ¶ Scd̄o beata katherina tulit patienter rotationē. Suasit enim q̄dam ꝑfectus regi furenti vt infra triduum quattuor rotas ferris ferreis ꝛ clauis acutissimis circūtectas ꝑpararet. vt tā terribile detrimentū ꝟginem dissecaret: ꝛ ceteros xp̄ianos tā dire mortis exemplū terreret. Ordinatūqꝫ est vt due rote vno ordine voluerenf: due aūt contrario impetu agerenf vt ille deorsum lacerādo cōtraherent. Iste repugnātes sursum deuorantes impingerēt. Tūc ꝟgo katherina dn̄m exorauit vt ad laudē sui noīs ꝛ cōuersionem ꝓpli circūstātis ipam machinā dissiparet. Et ecce angelus molā illā cū tanto impetu diuellendo concussit. ꝙ quattuor milia gentiliū interemit. Regina aūt q̄ desuper hoc aspiciebat ꝛ vsqꝫ tunc se celauerat: statim descendēs: imperatorē de tāta seuicia duri⁹ increpauit. Rex aūt cū regina sacrificare ꝯtēneret iussit eā extractis ꝑus mamillis decollari. Que cū ad martyriū deducerēf katherinā rogauit vt ꝓ se dn̄m ꝑcaretur. Que rn̄dit. Ne timeas a deo dilecta regina: qꝛ tibi hodie, ꝓ transitorio regno cōmutabif eternū. Et ꝓ mortali sponso tibi immortalē acquires. Educta igif fuit extra ciuitatē ꝛ ministri mamillas eius ferreis hastilibus euellētes tandem caput ꝑciderunt. Cuius corpus porphirius rapiēs sepeliuit. Sequēti aūt die cū de corpore regine questio fieret: ꝛ multos ex hoc ad suppliciū ꝓtrahi tyrānus iuberet. Porphirius ꝓrumpens in medio exclamauit. Ego sum q̄ xp̄i famulā sepeliui: ꝛ fidē xp̄i recepi. Cōfessi adhuc sunt cōmilitones eius fidē suscepisse Jesu xp̄i. Quare ꝑcepit cesar oēs decollari: ꝛ corpora coꝝ canibus dimitti. ¶ Tertio beata katherina patienter tulit decollationē. Nā cū nullo terrore nec ꝑcibus aut ꝓmissis a fide ꝛ amore xp̄i posset amoueri data sup eā sentētia decollari iubetur. Que cum ad locū ducta fuisset erectis in celū oculis orauit dicens. O spes ꝛ salus credentiū. O decus ꝛ glr̄a virginū Jesu rex bone obsecro te. vt quicūqꝫ passionis mee memoriā egerit: seu in exitus anime sue vel in quacunqꝫ necessitate me inuocauerit tue ꝓpitiationis consequatur effectum. Factaqꝫ est vox ad eā dicēs. Ueni dilecta mea spōsa mea speciosa mea. Ecce tibi celi ianua est aperta. Nā ꝛ his qui passionē tuā celebrauerint: optata ꝑsidia ꝓmitto de celis. Deinde cū decollata fuisset de eius corpore, ꝓ sanguine lac emanauit. Angeli autē corpus eius accipiētes ab illo loco vsqꝫ ad montem synay itinere dierū viginti deduxerūt: ꝛ ibidem honorifice sepelierunt. Ex cuius ossibus oleū indesinenter emanat: quod cunctorū debiliū membra sanat. Passa est autē Anno dn̄i tricentesimo ꝛ decimo. Anima ꝟo illi⁹ ad etherea regna volauit permanens leta cū christo. Qui sit benedictus per oīa secula seculorum. Amen.

¶ Sermo sexagesimussextus de fide sancte cecilie ꝟginis ꝛ martyris. ob quā xp̄us eam suā sponsam fecit.

Sponsabo te mihi in
fide dei viuētis. Uerba sunt
ista originaliter. Osee. ij. ca.
Cū aīma rationalis fide for
mata se exornat: adeo grata efficit regi se/
culoꝝ immortali ⁊ inuisibili deo vt illam
dignet spirituali castoqꝫ matrimonio sibi
copulare. Nec trahit celsitudine maiesta/
tis sue q̄ infinita est. quinimo ex abundā/
ti charitate sua creatura ip̄am ad sui vnio
nem trahit. Facitqꝫ illam extra terminos
nature ꝓcedere. Quando enī potuit ope/
rari natura illa q̄ de beata ꝟgine cecilia le
guntur vnde in ea tanta puritas mētis vt
ꝟginitatē vnqꝫ voluerit deserere. vn̄ tāta
sapiētia tātave fecūdia. vt valerianū spō/
sum suū fratremqꝫ eius tiburtiū non solū
ad fidē sed etiā ad martyrij triumphū per
duxerit. Unde o eniqꝫ tanta cōstantia. vt
nec tormenta nec violentā mortem horrue
rit nisi ex presentia sponsi sui: q̄ gratiā illi
porrigebat indesinenter. Propterea in p̄/
senti sermone de ip̄a puella sanctissima lo
cuturi: ad fidē eius mētes nr̄as aīosqꝫ ver
temus. Qm̄ vt verba ꝓposita dicūt despō
sata fuit xp̄o in fide ꝑfecta. de qua tria my
steria ꝓponimus cōtemplanda.
¶ Primū dr̄ cōmendatiōis.
¶ Scd̄m approbationis.
¶ Tertiū defensionis.
¶ Qꝫ maxime cōmendanda est beata ce/
cilia ꝙ habuit fidē: q̄ est virtus. ⁊ p̄ma in
ordine aliarū virtutuꝫ. ⁊ in cecilia magna
fuit. Capitulū. I.

PRimum mysteriū con
templandū de fide beate cecilie
dr̄ cōmendatiōis. Nā fuit in ea
fides xp̄i: de q̄ in sua legēda sic cōmendat
Cecilia ꝟgo clarissima ex nobili genere ex
orta ab ip̄is cunabilis in fide xp̄i nutrita
absconditū semꝑ euangeliū xp̄i gerebat in
pectore: ⁊ nō diebus neqꝫ noctibus a collo
quijs diuinis: et oratione cessabat: suāqꝫ
virginitatē cōseruari a dn̄o exorabat. Sꝫ
in hac ꝑte de ip̄a fide tria proponimꝰ du/
bia declaranda.
¶ Primū vtrū fides sit virtus.
¶ Scd̄m vtrū ꝟtus sit p̄ma ꝟtutum.
¶ Tertiū vtrum fides possit esse maior in
vno qꝫ in alio.
¶ Ad primū dubiū respōdemus. ꝙ fides
sit virtus. Et hoc ꝓbari potest s̄m Bona/
uenturā in suo. iij. di. xxiij. Et Tho. scd̄a
scd̄e q. iiij. multiplici rōne. Prima est q2 fi
des hoīem iustificat. Unde ad Roma. v.
ca. ait ap̄ls. Iustificati ex fide pacē habe/
mus. Et vt Aristo. docet in. v. ethicoꝝ. Iu
sticia est tota virtus. Secūda ratio ē: quia
fides ē p̄ncipium nostre salutis. Un̄ xp̄s
Luce. vij. ca. Marci. v. ca. Matth. ix. ca.
⁊ Luce. xviij. dixit. Fides tua saluum te fe
ci. Et Marci vlt̄. c. Qui crediderit ⁊ ba
ptizatus fuerit saluus erit. Tertia ratio:
q2 fides placet deo. Unde Eccl̄i. i. ca. scri/
bitur. Beneplacitū est deo fides ⁊ mā sue/
tudo. Et ad Hebreos. xi ca. Sine fide ī/
possibile est placere deo Et ad Galathas
iij. ca. Qui ex fide sunt hi suut filij Abrae
Et Ioh. i. ca. Dedit eis potestatem filios
dei fieri. his q̄ credunt in noīe eius. Quar
a ratio quare fides est ꝟtus q2 opponitur
infidelitati: que est vitium. Hinc est ꝙ f
ides a sāctis magnificat. vnde. i. Petri dr̄
Resistite fortes in fide. ⁊ ad Ephesios. vi.
ca. In oībus sumentes scutū fidei. Et ad
Heb. xi. ca. Sancti ꝑ fidem vicerūt regna
operati sunt iusticiā adepti sunt repmissio
nes. Et ibi apostolus magnificat fidē san
ctorum patrū. Sed contra obijciunt aliq̄
ꝓbantes ꝙ fides non sit virtus. Nam vir/
tus ordinatur ad bonū. q2 vt inquit Ari/
sto. in. ij. ethicoꝝ. Uirus est que bonum fa
cit habētē. Si fides ordinat ad veꝝ. ergo
nō est virtus. Ad hoc respōdet Tho. vbi
supra. Qꝫ verū est bonū intellectus: cū sit
ꝑfectio ip̄ius: ⁊ ideo inqꝫtum ꝑ fidē intel/
lectus determinat in verū. fides habet or/
dinē in quoddā bonū. Credere nanqꝫ est
actus intellectus assentientis vero ex im/
perio voluntatis. Ad hoc autē ꝙ iste actꝰ
sit perfectus duo requirunt. Quorū vnū
est vt infallibiliter intellectus tēdat ad su
um bonū qd̄ est verū. Aliud est vt infalli/
biliter ordinetur ad vltimū finē: ꝓpter quē
voluntatē assentit vero. Iterū arguunt ꝙ
fides non sit virtus. q2 nulla virtus est in
demonibus. sed fides est in demonibus de
q̄bus dr̄ Iacobi. ij. ca. Demones credunt

⁊ cōtremiſcunt: ergo fides non eſt virtus.
Ad hoc iteꝝ dicit Tho. ꝙ volūtas poteſt
mouere intellectū ad aſſentiendū q̄ ſunt fi/
dei ex duobus. Uno modo ex ordine vo/
luntatis ad bonū: ⁊ ſic credere eſt actꝰ lau
dabilis. Alio modo q2 intellectus cōuin/
citur ad hoc ꝙ iudicet eſſe credenduꝫ: his
qua dicunť licet non conuincať ꝑ euiden/
tiā rei. Sicut ſi aliquis ꝓpheta pronuncia
ret in ſermone dn̄i aliquid futurum adhi
bens ſignū mortuū ſuſcitando ⁊ hoc ſigno
conuincereť intellectus vidētis: vt cogno
ſceret manifeſte hec dici a deo: qui nō men
titur: licet futurū quod p̄dicitur in ſe eui/
dens nō eſſet. In fidelibus aūt xp̄i lauda
tur fides ſm̄ primū modū ⁊ ſm̄ hoc nō eſt
in demonibus ſed ſolū ſecundo modo. vi
dent enī multa manifeſta indicia ex q̇bus
ꝑcipiunt doctrinā eccleſie eſſe a deo q̄uis
ip̄i res ip̄as quas eccleſia docet nō vident
puta deū eſſe trinū ⁊ vnū: vel aliqua huiuſ
modi. Quare fides demonū eſt quodam
modo coacta ex ſignoꝝ euidētia: ⁊ ideo nō
pertinet ad laudē voluntatis ipſorū quod
credunt. ¶ Secundū dubiū fuit vtrum fi
des ſit prima ꝟtutum. Et ad hoc reſpon/
det Tho. ꝙ aliquid poteſt eſſe prius alte/
ro dupliciter. Uno modo per ſe. Alio mo
do ꝑ accidens. Per ſe q̇dem inter omnes
virtutes prima eſt fides. Cū enī in agibili
bus finis ſit p̄ncipium neceſſe eſt virtutes
theologicas quorū obiectū eſt vltimus fi/
nis eſſe priores ceteris ꝟtutibus. Ip̄e aūt
vltimus finis oportet vt prius ſit in intel/
lectu q̄ in voluntate. q2 voluntas non fer
tur in aliquid: niſi ꝓut eſt in intellectu ap/
prehenſum. Unde cū vltimus finis ſit q̇/
dem in volūtate ꝑ ſpem ⁊ charitatē. In in
tellectu autē per fidem neceſſe ē ꝙ fides ſit
prima inter oīes ꝟtutes. q2 naturalis co/
gnitio non poteſt attingere ad deū ſm̄ qđ
eſt obiectū beatitudinis: ꝓut tēdit in ip̄m
ſpes ⁊ charitas. Sed per accidens poteſt
aliqua ꝟtus prior eſſe fide: inq̄tum remo/
uet impedimēta credendi: ſicut fortitudo
remouet inordinatū timorē impedientē fi
dē ⁊ humilitas remouet ſuperbiā: ꝑ quā
intellectus recuſat ſe ſubmittere veritati fi
dei ⁊ ſic đ alijs ꝟtutibus. q̄uis nō ſint ve/
re ꝟtutes niſi preſuppoſita fide ſm̄ Aug.

cōtra Julianū. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū
fides poſſit eſſe maior in vno q̄ in alio Et
dicit Tho. ſcđa ſcđe. q. v. ꝙ ſic. Quia vbi
cunq̄ inuenitur paruū ⁊ magnū ibi inue/
nitur magis ⁊ minus: ſꝫ in fide inuenitur
magnū ⁊ paruum. Dixit enī dn̄s Petro.
Matth. xiiij. Modice fidei quare dubi/
taſti. Et chanee dixit Matth. xv. O mu/
lier magna eſt fides tua: q̄re fides pōt eſſe
maior in vno q̄ in alio. Sciendū tn̄ ꝙ q̄n/
titas habitus ex duobus attēdi pōt Uno
mō ex obiecto. Alio mō ſm̄ ꝑticipationeꝫ
ſubiecti. Obiectū aūt fidei pōt dupliciter
cōſiderari. Uno mō ſm̄ formalem rōnem
Alio mō ſm̄ ea q̄ materialiter ꝓponuntur
Formale obiectū fidei eſt vnum ⁊ ſimplex
ſcꝫ veritas p̄ma. vn̄ ex hac ꝑte fides nō di
uerſificať in credētibus ſꝫ eſt vna ſpecie in
oībus. Sꝫ ea q̄ materialiter credenda ꝓ/
ponunť: ſunt plura. Et ſm̄ h̄ pōt vnus hō
plura explicite credere q̄ alius: ⁊ ſic i vno
pōt eſſe maior fides ſm̄ maiorem fidei ex/
planationē. Si ꝟo cōſidereť fides ſm̄ ꝑti
cipationē ſubiecti: hoc ꝯtingit dupliciter.
Nā actus fidei ꝓcedit ex intellectu ⁊ ex vo
luntate. pōt ḡ fides in vno dici maior q̄ i
alio ex ꝑte intellectus: ꝓpter maiorē certi/
tudinē ⁊ firmitatē. Alio mō ex ꝑte volūta
tis ꝓpter maiorē ꝓmtitudinē ſeu deuotio/
nē vel cōfidentiā. Magna ḡ fuit fides be
ate cecilie q̄ ꝓpter xp̄m oīa huius ſeculi bo
na ꝯtempſit. Et cū cuidā iuueni noīe Ua
leriano deſpōſata fuiſſet: et dies nuptiarū
inſtituta eēt illa ſubtꝰ ad carnē cilicio erat
induta ⁊ ſuꝑ deauratis veſtibus tegebať:
⁊ cātantibus organis illa in corde ſuo ſoli
deo decantabat dicēs. Fiat dn̄e cor meū ⁊
corpus meū immaculatū: vt nō ꝯfundar.
Et biduanis ac triduanis ieiunijs orans
cōmendabat dn̄o qđ timebat. Inuitabat
angelos p̄cibus. lachrymis interpellabat
ap̄los. ⁊ ſancta agmina oīa xp̄o famulan/
tia exorabat. vt ſuis eā dep̄catiōibus ad/
iuuarent ſuo dn̄o pudicitiā cōmendantē.
O illumīata puella. O fidelis cecilia. O
femina oīni laude digna iuuencula erat.
pulchra. nobilis. ⁊ ſpōſo clariſſimo tradi/
ta. ⁊ tn̄ cūcta ſeculi blādimēta ſpernebat.
¶ Qualiter fides beate cecilie fuit aꝓba/
ta eo ꝙ valerianus fuit de illa cōmonitus

ex visione: qꝛ angelū visibiliter inspexit atq̄
virtute dei frat' eius fuit ad fidē cōuersus.

Capitulum. II.

SEcundū mysteriū con
templandū de fide beate cecilie
dicit̄ approbatiōis. Fuit namq̄ fi
des eius a deo approbata et cōfirmata: dū il/
lam docere conata est suū spōsuꝫ valeria/
num: habuit quidem illa tria veritatis te
stimonia.

¶ Primum fuit mirabilis apparitio

¶ Secūdum angelica collocutio.

¶ Tertium fraternalis conuersio.

¶ Primuꝫ testimoniū qđ habuit valeria/
nus de veritate fidei dicit̄ mirabilis appa/
ritio. vt eni scribit̄ in legēda Dū venit nox
in qua cū cecilia suscipere debebat secreta
cubilis silentia dixit ei cecilia. O dulcissi/
me atq̄ amātissime iuuenis Est mysteriū
qđ tibi cōfitear si modo tu iuratus asseras
tota te illud obseruantia custodire. Jurat
valerianus se illud nulla necessitate dete/
gere: nulla ꝓdere ratiōe. Tūc illa ait. An/
gelū dei habeo amatorē q̄ nimio zelo custo
dit corpus meuꝫ: hic si vel leuit' senserit ꝙ
tu me polluto amore cōtingas: stati feriet
te et amittes florē tue gratissime iuuētutis
Si aūt cognouerit ꝙ me sincero amore di
ligas ita q̄ꝫ diliget te sicut me: ⁊ ōndet ti/
bi gratiā suā. Tunc valerianus nutu dei
correptus ait. Si vis vt credā tibi ipm an
gelū mihi ōnde: ⁊ si vero ꝓbauero ꝙ ange/
lus sit faciā qđ hortaris. Si aūt virū aliū
diligis te ⁊ illū gladio feriā. Cui cecilia di
xit. Si in deū verū credideris: ⁊ baptizare
te permiseris: ipm videre valebis. Vade
igit̄ in tertiū miliariū ab vrbe: via q̄ appia
nuncupat̄: ⁊ pauperibus quos illic inue/
nies dices. cecilia me misit ad vos. vt ostē
datis mihi sanctū senē vrbanū. qm̄ ad ip/
sum habeo secreta mandata q̄ perferam.
Hūc cū videris indica ei oīa verba mea
⁊ postq̄ ab eo purificatꝰ fueris ⁊ redieris:
angelū ipm videbis. Tunc valerianus ꝑ
rexit: ⁊ s'm signa q̄ acceperat sanctū vrba/
nū episcopū intra sepulchra martyrū lati/
tantē inuenit. Cūq̄ ei omīa verba cecilie
dixisset: ille manus ad celū expandens di
xit. Dn̄e iesu xp̄e seminator casti cōsilij su/
scipe seminū fructus quos in cecilia semi/
nasti. Dn̄e iesu christe pastor bone. Ceci/
lia famula tua quasi apis tibi argumēto/
sa deseruit. Nā spōsum quē quasi leonē fe
rocē accepit ad te quasi agnū mansuetissi/
mū destinauit. Et ecce subito apparuit se/
nex q̄dam niueis vestibus indutus: tenēs
librū aureis litteris scriptū. Quē videns
valerianus pre nimio timore quasi mortu
us cecidit. Et a sene leuatus sic legit Vnꝰ
deus. vna fides. vnū baptisma. vnus de/
us ⁊ pater omniū qui est super omēs ⁊ sup
omnia ⁊ in omībus nobis. Cūq̄ hec legis/
set dixit ei senior. Credis ita esse an adhuc
dubitas. Tunc ille exclamans dixit. Non
est aliud qđ verius possit credi sub celo.
Statimq̄ illo disparente valerianus a san
cto vrbano baptisma suscepit. ¶ Secūdū
testimoniū qđ habuit valerianus de veri
tate fidei: dicit̄ angelica collocutio. Redi/
ens nanq̄ ad ceciliā illā cū angelo loquē/
tem inuenit. Angelus autē duas coronas
ex rosis ⁊ lilijs in manu habebat: ⁊ vnā ce
cilie ⁊ alteram valeriano tradidit dicens.
Istas coronas immaculato corde ⁊ mun/
do corpore custodite quas de paradiso dei
ad vos attuli. nec vnq̄ marcescēt. nec odo
rem amittent. nec ab alijs nisi q̄bus casti/
tas placuerit videri poterūt. Tu autē va
leriane: qꝛ vtili consilio credidisti: pete qđ
cūq̄ volueris. Cui valerianus. Nihil mi/
hi in hac vita dulcius extitit: q̄ vnicꝰ fra/
tris mei affectus. Peto igitur vt ⁊ ipe me
cum veritatē agnoscat. Cui angelus pla/
cet dn̄o petitio tua. ⁊ ambo cū palma mar
tyrij ad deum venietis. ¶ Tertiū testimo
nium qđ habuit valerianus de veritate fi
dei dicit̄ fraternalis conuersio. Ingressus
nanq̄ tiburtius frater valeriani. Cum ni
miū rosarū sensisset odorē. Dixit Miror
hoc tēpore. Roseus hic odor ⁊ liliorū vnde
respirat. Cui valerianus. Coronas habe/
mus quas oculi videre non ꝑualent: roseo
colore ⁊ niueo candore vernātes. Et sicut
me interpellāte odorē sensisti. Sic ⁊ si cre
dideris videre valebis. Cui tiburtius In
somnis hoc audio an in veritate ista tu lo
queris valeriane. Cui valerianꝰ. In som
nis vsq̄ modo fuimus: sed iam nūc in ve
ritate manemus. Ad quē tiburtius. Vn

hec nosti. Et valerianus Angelus dei me docebit: quem tu videre poteris si purificatus fueris: et omibus idolis abrenunciaueris. Tūc cecilia euidenter ostendit ei omnia idola esse spernenda Ita vt tiburtius diceret. Qui ista nō credit pecus ē. Tunc cecilia osculans pectus eius dixit. Hodie fateor te meū esse cognatum. Sicut enim amor dei fratrē tuum mihi coniugē fecit: ita te mihi cognatū faciet cōtemptus idolorū. Vade ergo cū fratre tuo vt purificationē recipias et angelicos vultus videre valeas. dixitqꝫ tiburtius fratri suo. Obsecro te frater. vt mihi dicas ad quē me ducturus es. Cui valerianus Ad vrbanum epm Cui tiburtius. de illo vrbano dicis q̄ totiens dānatus ē et adhuc in latebris cōmoratꝰ Tūc cecilia multa sibi p̄dicauit de vita futura. de passione iesu xp̄i: et aliis ad fidē ptinentibus. Quare tiburtius totus cōpunctus fratri suo dixit. Miserere mei et perduc me ad hoiem dei vt purificationē accipiā. Ductus ergo et purificatus angelos dei sepe videbat: et oīa que postulabat ptinus obtinebat.

¶ Quare fides cecilie fuit instrumentum vt fides xp̄i defenderetꝰ triplici martyrio. Capitulū. III.

Terciū mysterium contemplandū de fide beate cecilie dicitꝰ defensionis. Fuit q̄ppe instrumentū vt fides christi triplici martyrio defenderetur.

¶ Primo martyrio Valeriani Tiburtii et Maximi.

¶ Scdo martyrio suo ꝓprio.

¶ Tertio martyrio vrbani pontificis.

¶ Primo fides xp̄i sustentata fuit martyrio valeriani. tiburtii et maximi. Nam post susceptū baptismā valerianus et tiburtius elemosinis insistebant: et sanctorū corpora quos almachius p̄fectus occiderat sepulture tradebāt. Quos almachius ad se vocans. cur dānatos ꝓ suis sceleribus sepeliant inq̄siuit. Cui tiburtius Vtinā serui essemus eoꝝ quos tu damnatos appellas q̄ cōtempserūt qđ videtꝰ esse et nō est: et inuenerūt illud qđ nō videtꝰ esse et est. Cui p̄fectus. Quid nā est illud. Et tiburtius. qđ videtꝰ esse et nō est. est oē qđ in hoc mūdo ē: qđ hoiem ad nō esse pducit. Qđ vo nō videtꝰ esse et est. est vita iustorū et pena malorū. Cui p̄fectus. Nō puto ꝙ mēte tua loquaris. Tunc iubet astare valerianum dicens ei. Quoniā nō est sani capitis frater tuus tu saltē poteris sapiēter dare responsum. Constat plurimū vos errare. q̄ gaudia respuitis et omnia inimica gaudii affectatis. Tūc valerianus se vidisse ait. Glaciali tpe ociosos iocātes et operarios agricolas deridentes. Sed estiuo tēpore dum aduenissentꝰ gloriosi fructus laboꝝ gaudētibus illis qui putabantꝰ vani: ceperūt flere q̄ videbantꝰ vrbani. Sic et nos. Nūc q̄dem sustinemus ignominiā et laborez. In futuro aūt recipiemus gloriā et eternā mercedē. Vos autē nunc habetis transitoriū gaudiū. In futuro autē eternū inuenietis interitū. Cui prefectus. Ergo nos inuictissimi principes eternū habemus luctū et psone vilissime eternū possidebunt gaudiū Cui valerianus Homogenes estis nō pncipes tēpore vestro nati citius morituri: et deo rationē plus omibus reddituri Dixit aūt p̄fectus. q̄d immoramur verbis. Offerte diis libamina et illesi abscedite. Sancti responderūt. Nos deo vero quotidie sacrificiū exhibemus Quibus prefectus qđ est nomē eius. Cui valerianus. Nomē eiꝰ inuenire nō poteris: etiā si pennis volaueris. Prefectus dixit. ergo nomē dei iupiter non est. Cui valerianus Nomen est homicide et stupratoris. Ad quez almachius. ergo totus mundus errat: et tu cū fratre tuo verū deum noscis. Valerianus respondit nos soli nō sumus: sed innumerabilis multitudo hanc sanctitatē recepit. Tradūtur ergo sancti in custodiā maximi. Quibus ille ait. O iuuētutis flos purpureus. O germanus fraternitatis affectꝰ. Quomodo ad mortem quasi ad epulas festinatis. Cui valerianus ait. Q si crediturū se ꝓmitteret: gloriā eoꝝ post mortem videret. Credidit maximus et omis eius familia Ac vniuersi carnifices crediderunt. Et a sancto vrbano q̄ illuc occulte venit baptisma susceperūt. Igitꝰ dū aurora finē daret pgēs cecilia ad eos exclamauit dicēs. Eya milites christi abiicite opera tenebrarū et

induamini arma lucis. Quarto igif mili/
ario ab vrbe sancti ad statuā iouis ducun
tur. Et dū sacrificare nollēt pariter decol/
lantur. Tunc maximus cū iuramento as/
seruit se in hora passiōis eorū angelos ful
gentes vidisse ꝛ animas eorū quasi virgi
gines ꝺ thalamo exeūtes quas in gremio
suo in celū angeli detulerunt. Almachius
ꝟo audiens maximū christianū effectum
esse cū plumbatis tādiu cedi fecit quousqꝫ
spiritū exalauit Cuius corpus sancta ceci
lia iuxta valerianū ꝛ tiburtium sepeliuit.
¶ Secūdo fides xp̄i autenticata fuit mar
rio ꝓprio beate cecilie. Inquirēs eni alma/
chius facultates valeriani ꝛ tiburtij cecili
am corā se fecit astare. Iussitqꝫ vt idolis i/
molaret aut sententiam mortis acciperet
Cū autē ad hoc ab apparitoribus vrgeref
ꝛ illi vehementer flerent eo ꝙ puella tā de
cora ꝛ nobilis vltro se morti traderet. Di/
xit ad eos. Hoc boni iuuenes nō est iuuē/
tutem perdere sed mutare. Multaqꝫ eis
de fide xp̄i et futura vita beata persuasit.
Quare exclamātes illi dixerūt. Credim⁹
christū verū esse deū qui talē famulā pos/
sidet. Vocato ergo vrbano episcopo qua/
dringenti ꝛ amplius baptizati sunt. Tūc
almachius sanctā ceciliā ad se vocās: diu
tius cū ip̄a de fide cōtēdit. Tandē ab ip̄a
rationabiliter superatus iussit illā ad do/
mū suā reduci. Ibiqꝫ tota nocte ꝛ die bu/
liente balneo cōcremari: que quasi in loco
frigido māsit: nec modicū saltē sudoris ꝑ/
sensit. Qꝺ cum audisset almachius iussit
eā in ip̄o balneo decollari: quā spiculator
tribus ictibus in collo ꝑcussit: sed tamē ca
put eius amputare nō potuit. Et qꝛ decre
tū erat: ne quartā percussionē decollādus
acciperet eā seminecē cruētus carnifex de/
reliquit ꝑ triduū autē supuiuens: oīa que
habebat pauperibus tradidit. Et omnes
quos ad fidē cōuerterat: vrbano episcopo
cōmendauit dicēs: Triduanas inducias
mihi postulaui. vt hos tue beatitudini cō
mendarē: ꝛ hāc domū meā in ecclesiā con/
secrares. Sāctus aūt vrbanus corpus ei⁹
īter ep̄os sepeliuit: ꝛ domū suā vt rogaue
rat in ecclesiā ꝯsecrauit. ¶ Tertio fides ce
cilie fuit defensata martyrio beati vrbani.
Hic vt legif in officio ecclesie. fuit natione
romanus ex patre pontiano q̄ sedit annos
octo mēses vndecim: dies vndecim. Post
multa ꝟo ab eo circa cōuersionē pagano/
rū laudabiliter gesta. Almachius p̄nomi
natus inquiri eum fecit ꝛ in quodaꝫ antro
cū tribus p̄sbyteris ꝛ tribus diaconibꝫ re/
peritur ꝛ in carcerē missus est. Post h̄ plū
batis cū socijs cesus ē ꝛ iterū in carcere re/
clusus vbi tres tribunos ad se venientes
cū custode carceris anolino sanctus vrba/
nus baptizauit. Audito ꝙ anolinus xp̄ia
nus factus esset p̄fecto resistif: ꝛ sacrifica/
re renuens decollaf. Sāctus ꝟo vrban⁹ ꝛ
socij capitalē sententiā acceperūt. Sꝫ sta/
tim almachius a demone arripif: et deos
suos blasphemās ꝛ xp̄ianos inuitus ma/
gnificās a demone suffocaf. Qꝺ eius vxor
mamernia videns cū filia sua lucina ꝛ to
ta familia a sancto fortunato p̄sbytero ba/
ptismū suscepit: ꝛ post hoc sanctoꝝ corpo/
ra honorifice sepeliuit. Ecce quales fruct⁹
ꝓduxit fides cecilie cuius exemplo mira/
culis ꝛ doctrina: tāta multitudo peruenit
ad xp̄m. Merito igitur desponsauit eam:
tribuitqꝫ coronaꝫ eterne beatitudinis. In
qua gloriosa residebit ꝑ infinita secula se/
culorum. Amen.

¶ Sermo. LXVII. ꝺ fide inuictissima be
ate lucie virginis siracusane.

VEnit sponsus et que
parate erant intrauerunt cū
eo ad nuptias. Verba sūt re/
dēptoris nostri. originaliter.
Mat. xxv. ca. ꝛ in euāgelio hodierno Pro
mittif merces etne vite oībus q̄ credūt in
xp̄m filiū dei de ꝟgine natū Vn̄ saluator
ip̄e Ioh. iij. c. dicebat. Exaltari optet filiū
hoīs. vt oīs q̄ credit ī ip̄m nō pereat sꝫ ha/
beat vitā eternā. Et. vi. ca. Hec ē volūtas
p̄ris mei q̄ misit me. vt oīs q̄ videt filiū: et
credit in eū habeat vitā eternā. Et iteꝝ co
dē ca. Amē amē dico vob̄ q̄ credit ī me hꝫ
vitā eternā. Et. xi. c. Ego sū resurrectō ꝛ vi
ta. Qui credit ī me etiā si mortu⁹ fuerit vi
uet. Et oīs q̄ viuit ꝛ credit ī me nō morief
in etnū Et eodē c. Si crediderꝭ videb̄ glo/
riā dei. Propterea btissima ꝟgo lucia fidē
iesu xp̄i ꝓ sue aīe ornamēto suscipiens ad
nuptias delicatas ꝑadisi ꝑuenit. Qua de

re ipam laudib⁊ ꝓsequi cupiētes. In solē/
nitate ei⁹ ad suā fidē vertem⁹ ſmonē. De
q a tria mysteria ꝓponimus cōtēplanda
¶ Primū dicit infusionis.
¶ Scōm roborationis.
¶ Tertiū ꝯsummationis.
¶ Qualiter fides infusa fuit anime bea/
te lucie a deo. et quomodo meritorium est
credere: ⁊ ꝙ fides informis sit donum dei.

Capitulū. I.

PRimum mysteriū con
templandū de fide beate lucie:
dicitur infusiōis. Nam fuit in
ea viua fides ⁊ formata. qm̄ deus infudit
illā eius menti atq₃ feruenter xp̄m cōfessa
est: in quē ꝑfecte credidit. Sed in hac par
te tria dubia declaremus.
¶ Primū vtrū credere sit meritoriū.
¶ Scōm vtrū fides sit aīe infusa a deo.
¶ Tertiū vtꝝ fides informis sit donū dei.
¶ Ad primū dubiū rn̄det Augu⁹ sup Jo
hannem dicens. Sicut in radice arboris
nulla apparet species pulchritudis: ⁊ ta/
mē qcq̄d ē in arbore decoris ex illa ꝓcedit
Sic ex fidei humilitate qcq̄cd meriti. qc/
q̄d beatitudinis aīma susceptura est: ex fi
dei fundamēto ꝓcedit. Sāctus ṽo Tho.
scd̄a scd̄e. q. ij. ait. Q₃ actus nr̄i sunt meri
torij inq̄ꝫtū ꝓcedunt ex libero arbitrio mo
to a deo ꝑ grām. Ex quo oīs actus huma/
nus q̄ subijcit libero arbitrio si sit relatus
in deū pōt esse meritorius. Ip̄m autē cre/
dere est actus intellectus assentientis veri
tati diuine ex imperio volūtatis a deo mo
te ꝑ grām. Et sic subiacet libero arbitrio
in ordine ad deū. vn̄ actus fidei pōt eē me
ritorius. S₃ ꝯ ista obijcit aliqs sic. Ille q̄
assentit alicui ꝓcedēdo aut h₃ causam suf
ficienter inducentē ip̄m ad credendū: aut
nō. Si sic tūc non videt hoc ei esse merito
riū: q₂ non est ei iā libeꝝ credere ⁊ nō crede
re. Si aūt non h₃ sufficiens inductiuū ad
credendū: tūc leuitatis est credere. Juxta
illud Eccl̄. xix. ca. Qui cito credit leuis ē
corde: ⁊ sic nō videt meritoriū eē. Ad hoc
ita rn̄det Tho. Q₃ ille q̄ credit h₃ suffici/
ens inductiuū ad credendū. Inducit eni
auctoritate diuine doctrine miraculis cō/
firmate: ⁊ ꝙ plus ē interiori instinctu du/
citur dictātis: vn̄ nō leuiter credit q₂ tamē
nō h₃ sufficiens inductiuū ad sciendū. idō
nō tollit ratio meriti. ¶ Scōm dubiū fuit
vtꝝ fides sit infusa aīme a deo. Et ad hoc
respōdet apl's ad Eph. ij. ca. Grā saluati
estis ꝑ fidē ⁊ nō ex vobis. dei eni donū est.
Notādū tn̄ ſm Tho. scd̄a scd̄e. q. vij. Q₃
ad fidē duo requirunt. q̄ꝝ vnū est vt homi
credibilia ꝓponant. qđ requirit ad hoc ꝙ
hō aliquid explicite credat. Aliud aūt qđ
ad fidē requirit est assensus credentis ad
ea q̄ ꝓponunt. Quantū ḡ ad p̄mū horū ne
cesse est ꝙ fides sit a deo. Ea eni q̄ sūt fidei
excedūt potētiā humanā vn̄ nō cadunt in
cōtēplatiōe hoīs sine cognitiōe: nisi deo re
uelante. S₃ q̄busdā qdē immediate reue
lant a dō sicut sunt reuelata aplis ⁊ ꝓphe/
tis. Quibusdā aūt ꝓponunt a deo mitten/
te fidei p̄dicatores. Quantū ṽo ad scd̄m.
sc₃ assensum homis ad ea q̄ sūt fidei pōt
causa ꝯsiderari dupliciter. Una qdē exte
rius inducēs sic miraculū visum vl' per/
suasio hoīs fidē docētis: q̄ꝝ neutꝝ est suffi
ciēs eā videndū eni idē miraculū ⁊ audiē
dū eandēq₃ p̄dicationē siue doctrinā: qdā
credūt: qdā nō credūt. Et ideo oꝑtet pone
re aliā causā interiorē: q̄ mouet hoiem in/
terius ad assentiendū his q̄ sunt fidei hāc
aūt causam pelagiani ponebāt solū liberū
arbitriū hoīs. Et ꝓpter h̄ dicebāt: ꝙ initiū
fidei est ex nobis inq̄ꝫtū sc₃ ex nobis est: ꝙ
parati sumus ad assentiendu₃ his q̄ fidei
sunt. S₃ ꝯsūmatio fidei est a deo ꝑ quem
nobis ꝓponunt ea q̄ credere debem⁹ Sed
est falsum. q₂ cū hō assentiendo his q̄ sunt
fidei eleuet sup naturā suā. oportet ꝙ h̄ in
sit ei ex supnaturali p̄ncipio interius mo/
uente qđ est dꝰs. Et idō fides q̄ꝫtū ad assen/
sum q̄ est p̄ncipalis actus fidei ē a deo in/
terius mouēte ꝑ grām. ¶ Tertiū dubium
fuit vtꝝ fides informis sit donnm dei. Et
ad h̄ rn̄det ꝙ sic. Nā glo. i. ad Cor. xiij. c.
ait. Fides q̄ est sine charitate est donū dei.
Si aūt obijceret ꝙ fides informis ē quid
imꝑfectū ⁊ oꝑa dei sunt ꝑfecta. vt dr̄ Deu
terono. xxxij. ca. ḡ fides informis nō ē op⁹
dei. Rn̄det Tho. ꝙ fides informis ⁊ si nō
sit ꝑfecta simpliciter ꝑfectiōe ṽtutis: est tn̄
ꝑfecta qdā ꝑfectione q̄ sufficit ad fidei ra
tionē. Iterū posset qs instare sic. Quecū/

q̄ deus sanat totaliter sanat. vnde xp̄s di
xit Johā. vij. c. Totū hominē sanū feci. sȝ
ꝑ fidē hō sanat̄ ab infidelitate. Quicūq̄
ḡ donū dei accipit simul sanat̄ ab omib᷒
peccatis. Sȝ hoc nō fit nisi ꝑ fidē forma/
tā: ergo sola fides formata est donū dei: et
nō fides informis Ad hoc ita dicit Tho.
ꝙ ille q̄ accipit fidē a deo q̄uis absq̄ cha
ritate nō simpliciter sanat̄ sed sanatur ſm
q̄d. s. vt cesset de tali peccato. hoc aūt freq̄n
ter cōtigit: ꝙ aliq̄s desistit ab vno actu pec
cati: etiā deo hoc faciēte q̄ tñ ab actu alte/
rius peccati nō desistit: ꝓpria iniq̄tate sug
gerēte Et ꝑ hūc modū dat̄ aliq̄n a deo ho
mini ꝙ credat: nō tñ dat̄ ei charitas. Sic̄
etiā aliq̄b᷒ dat̄ absq̄ charitate donū ꝓphe
tie vel aliq̄d simile. Jn hoc itaq̄ relucet
bonitas summi dei: ꝙ etiā pctōribus sua
dona gratis data largit̄. ꝙ em̄ multi abs/
q̄ charitate operētur actus bonos ex ge/
nere: ⁊ deo ⁊ eccl'ie obediēt: a deo prouenit
ꝙ alij absq̄ charitate firmiter ⁊ simplicit̄
credāt: ex fonte diuine pietatis hominē ad
iuuātis ꝓcedit. Si ῾vo aliqui fidē forma/
tā habeant ꝑ charitatē ⁊ opera bona a bo
no deo efficiēre idip̄m recipiūt. Jpse ḡ hāc
fidem lucie virgini tribuit: quā ip̄e libēter
cōplexa totam se diuini volūtati cōmisit.
Erantq̄ op̄a eius sancta: iusta: recta: mū/
da q̄liter decet ꝓsequi credētes in xp̄m.

De tribus miraculis q̄bus roborata fuit
fides beate Lucie. Cap'lm. II.

SEcundū mysteriū con
templandū de fide beate Lu/
cie: dicit̄ roboratio. Fuit em̄ a
deo fides eius roborata triplici miracl'o.

¶ Primū fuit sancte agathe visio.
¶ Scdm matris sanatio.
¶ Tertiū corporis firmatio.

¶ Primū miraculū quo fuit fides Lucie
roborata ⁊ magnificata dicit̄ sancte aga/
the visio. Audiēs em̄ famā sancte agathe
ꝑ totā siciliā diuulgari: sepulchrū ei᷒ adijt
cū matre sua euticia: longo iam satis tp̄e
fluxū sanguinis incurabiliter patiētē. Jn
ter ip̄a igitur missarū solennia contigit vt
illud euāgeliū legeret̄: in quo dn̄m mulie/
rem ab hac passione sanasse narrat̄ Tunc
lucia matri dixit Si credis his que legū/
tur crede agatham illū semꝑ habere p̄sen
tem: pro cuius nomine sustinuit passionē:
Si ergo eius sepulchrū credēs cōtigeris
perfecte: cōtinuo sanitate gaudebis. Jgit̄
credētibus cūctis: ⁊ matre ⁊ filia iuxta se/
pulchrū in oratiōe existētibus luciā som/
nus arripuit: viditq̄ agathā in medio an
gelorū gēmis ornatā stantē: ⁊ dicentē sibi
Soror mea lucia deo deuota: q̄d a me pe/
tis. q̄d ip̄a poteris p̄stare continuo matri
tue. Nam ecce ꝑ fidē tuā sanata est. Sed
dū ista loq̄mur: increduli nos accusare cō
tendūt. Muliebria inquiūt sunt ista ⁊ le
uibus ꝑsonis enarrāda. Nam dixit sapiēs
Multos fecerūt errare somnia ⁊ excide/
rūt sperantes in illis. Quib᷒ nos r̄ndem᷒
ꝙ licet somnia possent euenire vel a causa
naturali: vel a causa volūtaria: vel ab in/
fluentia celi: vel ab illusione: tñ ⁊ sepe eue
nisse reperimus a volūtate creatoris: q̄ sic
disposuit in somnis multa mysteria reue/
lare. Nōne Gen̄. xxviij. ca. Vidit iacob in
somnis scalā stantē suꝑ terrā ⁊ cacumen
illius rangēs celū angelos quoq̄ dei ascē/
dentes ⁊ descēdentes per eā: ⁊ dn̄m innixū
scale dicentē sibi. Ego sum dn̄s deus abra
am patris tui ⁊ deus Jsaac. Joseph etiāȝ
vt scribit̄ Gen̄. xl. c. Jnterp̄tatus est som/
niū pincerne ⁊ pistoris pharaonis. ⁊ som/
niū ip̄ius pharaonis vt ptȝ Gen̄. xli. cap̄.
Et Dan̄. ij. ⁊ iiij. ca. habet̄ qualiter ip̄e da
niel reuelauit significationē somniorū na/
buchodonosor reg᷒ babylonie Magi ad
huc postq̄ adorauerūt xp̄m āmoniti fue/
runt in somnis ne redirent ad herodē Et
Joseph ab Angelo in somnis instructus
fuit: vt cū puero Jesu ⁊ virgine matre fu/
geret in egyptū. sicut recitat Matth. ij. c.
Apud gentiles etiā somnia sepe aliq̄d si/
gnificare cōperta sunt: Vnde valeri᷒ mul
ta de somnijs scripsit li. i. Sicut de somnio
simonidis q̄ naufragiū euasit. Et de som/
nio matris dionisij q̄ cū conceptum vtero
haberet somniauit se satiristū parere: sati
ristus serpens est de quo tiriaca cōficitur.
Consultoq̄ prodigioꝝ interprete clarissi
mū ac potētissimū filiū dixit pariturā. Et
ita refert alia q̄plurima. Tullius aūt in

primo de diuinatiōe ait. Est apd platonē
ꝙ cū socrates esset in custodia publica: di/
xit critoni familiari suo se post diē tertium
moriturū vidissetq̄ in somnis pulchritu/
dinis eximie feminā que se nōie appellās
diceret: homericū quēdā versum. Tercla/
tichile tēpestas leta leuabit. qd vt ē dictuꝫ
sic scribit̄ cōtigisse. Suetonius aūt in li. d
xij. cesaribus recitat. Qꝫ nocte precedente
die qua cesar occisus fuit: vxor eius inquie
te vidit fastigiū domus labi: ⁊ cesarē in si/
nu suo iacentē multis vulneribus ꝑfora/
tum: quare somnij attrocitate ꝑterrita: eū
rogare desistit. vt die ꝓxima se a curia ab/
stineret. Dicta sunt hec oīa vt oñdamus
nō esse q̄d fabulosuꝫ ꝙ de visione beate lu
cie superius explicauimus: sicut rei exitus
vt apparebit plene cōfirmat. ¶ Sdm mi/
raculū quo fides lucie roborata fuit ⁊ ve/
rē declarata dicit̄ matris sanatio. Euigi/
lās quidem a somno Lucia matri dixit.
Mater mea ecce sanata es: ꝑ ipsam ergo
te depcor q̄ suis oratōnibus te sanauit: ne
mihi decetero nomies spōsum Sed q̄cq̄d
mihi datura eras pro dote pauperib⁹ elar
gire: Cui mater. Tege prius oculos meos.
⁊ q̄cquid volueris de facultatibus facito.
Ad quā lucia. qd moriens das: ideo das:
q̄ tecū ferre nō potes. Da igit̄ dū viuis et
mercedē habebis. Cū g̊ redissent fit q̄tti/
die detractio rerū: ⁊ dantur in necessitatib⁹
pauperum. Interea dū patrimoniū distri
buit̄. sponsus lucie de his nutricē eius in/
terrogauit: Rn̄dit illa caute ꝙ vtiliorē pos
sessionē sponsa sua inuenisset quā volebat
emere. Et ideo videbat̄ aliquāta distrahe
re: credidit ille ⁊ cepit auctor esse venden/
tiū. ¶ Tertiū miraculū quo fides lucie ro
borata fuit dicit̄ corporis firmatio. Nā vē
ditis omibus ⁊ pauperib⁹ erogatis. Spō
sus trahit eā corā pascasio cōsulari dicens
eam xpianā esse ⁊ cōtra leges agere augu
storū. Inuitāte eam pascasio ad sacrificia
idoloꝝ. Rn̄dit: sacrificiū placēs deo est: vi
sitare pauperes: ⁊ in necessitatibus subue
nirē: ⁊ q̄ iaꝫ amplius nō habeo q̄d offerā
mei pām sibi offerendā tribuo. Cui pasca
sius. Ista verba tibi simili stulto xpiano
narrare poteris: mihi aūt q̄ pncipū decre/
ta custodio frustra prosequeris. Ad quem

Lucia Tu pncipū tuoꝝ secreta custodis
et ego legē dei mei custodiā. Cui pascasi⁹.
patrimoniū tuū cū corruptoribus expēdi/
sti. ⁊ ideo quasi meretrix loqueris Cui lu
cia. Patrimoniū meū in tuto loco cōstitui
corruptores autē mentis ⁊ corporis nūq̄
sciui. Rn̄dit pascasius. q̄ sunt corruptores
mētis ⁊ corporis. Lucia dixit. Corrupto/
res mētis vos estis. q̄ suadetis vt aīa suū
deserat creatorē. Corruptorū sunt q̄ tēpo/
ralem delectationē pponūt epulis sempi/
ternis. Pascasius dixit Cessabūt verba cū
ꝑuentū fuerit ad verbera. Cui lucia. vba
dei cessare nō possunt. Cui pascasius. Tu
g̊ deus es. Lucia rn̄dit. Ancilla dei sum.
Qui dixit. Dū steteritis ante reges ⁊ pre/
sides nolite cogitare quō aut q̄d loq̄mini:
dabitur em̄ vobis in illa hora q̄d loqua/
mini. Non em̄ vos estis q̄ loq̄mini: sꝫ spiri
tus patris vestri qui loquit̄ in vobis. Pa
scasius dixit. In te g̊ spūssanctus est. Cui
Lucia. Qui caste viuūt tēplū sunt spūssci
Cui pascasius. ego faciā te duci ad lupa/
nar: vt ibi violationē accipias: ⁊ spm̄ san/
ctū ꝑdas. Cui Lucia. Non inq̄nat̄ corp⁹
nisi de consensu mētis: nā si inuitā violari
me feceris: castitas mihi duplicabit̄ ad co
ronā: nunq̄ aūt volūtatē meā ad consen
sum poteris ꝓuocare. Hoc loco doctores
dicūt ꝙ si aliq̄ virgo violēter opp̄mat̄ vir/
ginitatis coronā nō amittit Sic ptꝫ xxxij.
q. v. c. qd aūt. c. tolerabilius. c. reuera. c. nō
pōt. c. ꝓposito. c. de pudicitia. ca. magis ti/
meamus. Sanctus vo Tho. in suo iiij. di.
xlix. arti. v. ita ait Si aliqua virgo ꝑ violen/
tiā opp̄ssa fuerit nō amittit ꝓpter h̄ aureo/
lam virginitatis: dūmodo ꝓpositū perpe/
tuo virginitatē suandi inuiolabiliter te/
neat. Et hoc siue ꝓ fide siue ꝓ q̄cunq̄ alia
causa violenter corrūpatur. Sed si hoc ꝓ
fide sustineat erit ei meritoriū: ⁊ ad genus
martyrij pertinebit. Vn̄ Lucia dixit si in/
uitā me feceris violari: caustitas mihi du/
plicabit̄ ad coronā: nō ꝙ habeat duas vir
ginitatis aureolas: sed ꝙ duplex pmiū re
portabit: vnū ꝓ virginitate custodita: ali/
ud ꝓ iniuria quā passa ē. Data etiā ꝙ ta/
lis violenter oppressa ꝯcipiat: nec ex h̄ me/
ritū virginitatis ꝑdit. hec Tho. Ad Luciā
iā redeam⁹. q̄ pascasio addidit. Ecce cor/

pus meũ ad om̃e supplicium paratũ: q̃d mo
raris. Incipe fili diaboli desideria tuarũ
penaꝝ exercere. Tũc pascasius leones ad
se venire fecit dicẽs eis. Inuitate ad eam
oẽm populũ ⁊ tamdiu illudat̃: donec mor
tua nũciet̃. O stupendũ miraculũ. O in/
uincibilis v̓tus dei viui volẽtes eã trahe/
re. Tanto põdere spũssanctus eã fixit: vt
omnino ip̃am mouere nequirent. Fecitq̃
pascasius mille viros accedere: et manus
et pedes ligare: sed eã nullatenus poterãt
mouere. Tunc etiã cum viris mille paria
boum adhibuit: sed tñ virgo dñi immobi
lis ꝑmansit. vocatis autẽ magicis vt suis
incantatiõibꝫ mouereť oĩno moueri nõ po
tuit: Dixitq̃ Piscasius. Que sũt ista ma/
leficia. ꝙ vna puella a mille hominibus nõ
mouetur. Lucia dixit. Nõ sunt ista malefi
cia: sed beneficia xp̃i.

Qualiter beata Lucia voluit pro fide xp̃i
vitã presentẽ per martyrij tollerantiã con/
summare. Caplm. III.

Tertium mysteriũ con
templãdũ de fide beate Lucie
dicit̃ cõsummatõis. Voluit eq̃/
dem pro fide xp̃i presentẽ vitã ꝑ martyrij
tollerantiã cõsummare. In quo tria cõcur
rerunt:

¶ Primũ a morte preseruatio.
¶ Scõm secretoꝝ reuelatio.
¶ Tertiũ corporis xp̃i susceptio.

¶ Primũ qd̓ cõcurrit circa tollerãtiã mar
tyrij beate lucie: dicit̃ a morte preseruatio
Non eñi tormẽta potuerũt extinguere illã
ita cito sicut fecissent: q2 deus preſuabat
eam vsq̃ ad tẽpus. Nam cũ pascasius an
gustiaret̃ nimis: vidẽs eam adeo imobilẽ
effectã: iussit copiosum ignẽ circa eã accẽ/
di piceq̃ ⁊ resinã ac feruẽs oleũ super eã
fundi. Dixit Lucia. Inducias impetra
ui martyrij mei: vt credẽtibus timorẽ au/
ferã passionis ⁊ nõ credẽtibꝫ vocẽ insulta/
tionis: vidẽtes aũt amici pascasij eũ angu
stiari: in guttere eius gladiũ imerserunt: q̃
nec sit extincta ẽ nec loq̃lam amisit. ¶ Se
cũdũ qd̓ cõcurrit circa martyriũ beate lu/
cie dicit̃ secretoꝝ reuelatio. Reuelauit eñi
ea q̃ secreta erant: ⁊ scire nõ poterãt: ꝓpter
distantiã loci. dixitq̃. Annũcio vobis pa/
cem eccl'ie reddită maximiano hodie mor
tuo ⁊ de regno suo diocletiano expulso. Et
sicut ciuitati cathaniẽsi soror mea agatha
data est ꝓtectrix. sic ⁊ ego ciuitati siracusa/
ne cõcessa sum interuentrix. Dũ hec ver/
ba loq̃tur. Ecce ministri romanoꝝ vene/
rũt ⁊ pascasiũ apprehẽdẽtes: vinctũ ad ce
sarẽ secũ duxerunt. Audierat eñi cesar ꝙ
multa rapuerat. Quare de suis celeribus
cõuictus capitali sententia fuit punitus.
¶ Tertiũ qd̓ concurrit in martyrio beate
lucie dicit̃ corporis xp̃i susceptio. Nã de loco
in q̃ ꝑcussa est: nõ est mota: nec spm̃ tradi/
dit: quoadusq̃ veniret ⁊ corpus dñi sacer
dotes ei traderẽt: ⁊ oẽs astãtes amen dño
rñderẽt. In eodẽ aũt loco ẽ sepulta ⁊ eccle
siã fabricata. Fuit alia lucia cuiꝰ officiũ ec
clesia celebrat mẽse septẽbris. hec tp̃e dio/
cletiani ⁊ maximiani in viduitate ꝑ ãnos
triginta ⁊ sex manserat. Cuiusq̃ anni to/
tius vite fuerũt septuaginta q̃nq̃: ꝓut legi
tur ĩ suo officio. Ista accusatio a filio Eu/
prepio ꝙ xp̃iana esset iussu diocleciani car
ceri mancipata fuit: vbi consolationẽ diui
nã ꝓmeruit. Deinde corã diocletiano se/
dente pro tribunali extensa est: ⁊ fustibus
diutissime verberata. Postea in ollã plũ/
bo plenã in circũitu igne copioso succẽsam
demersa ẽ. Ubi scã dei psallẽs triduo vi/
xit vltimo gladio aĩaduersa est. Itaq̃ pri
me lucia in virginitate ꝑmanẽs: marty/
riũ ꝓ xp̃o passa est. Ista v̓o in viduitate ꝑ
seuerãs mori ꝓ xp̃o nõ recusauit. Quarũ
aĩe gloriã celestis regni in eternũ pacifice
possidebũt ad quã nos ꝑducat ih̃s filius
dei: q̃ sit benedictꝰ in scl'a scl'oꝝ. Amen.

Sermo. LXVIII. de laudibꝫ vere amici/
tie. q̃ hoĩes in sanctitate conseruat.

Beatus q̃ inuenit ami/
cũ verũ. Sapiẽtis verba sunt
ista originaliter Ecci. xxv. cap.
Satis efficax est tam in sp̃uali q̃ ciuili vi/
ta: vinculũ amicicie vere: qua hoĩes ꝯmu
nicant sibip̃is vtrãq̃ fortuna. Propterea
a macrobio species iusticie ponit̃ ⁊ ab ip̃o
atq̃ a carceris sapiẽtibꝫ miris laudibꝫ ꝑ/
conizat̃: q2 tñ pleriq̃ ferales potius q̃ ra/
tionales hoĩes amicitiã ⁊ paruipendũt et
fugiũt. Idcirco in p̃senti s̃mone de eiꝰ lau

dibus erimus verba facturi: de q̄ tria my
steria ꝓponimus cōtemplanda.
¶ Primū dicit̃ cōmendatiōis.
¶ Scdm̄ distinctionis.
¶ Tertiū significationis.
Q̄ꝫ oēs sancti ꝛ morales phi gloriose lo/
quūtur de amicitia. Capl'm. I

PRimū mysterium con
tēplādū de amicitia dicit̃ com/
mēdatiōis. Om̄es q̄ppe tā san/
cti q̄ȝ phi morales de illa gl'iose loquūtur
Vn̄. sapiēs Ecci. vi. c. ait. Amicus fidelis
ꝓtectio fortis. Et cassiodorus in li. de ami/
citia. In hūanis reb⁊ nihil amicitia dulci
us inuenit̃: nichil sanctius appetit̃: nichil
fructuosius custodit̃. Et in eodē li. Amici
tia ꝓpria suauitate ỽtutes alias condit: ad
uersa tp̄at: tristiaq̄ȝ iocūdat. Et idē in epi
stolis. Sine amicis oīs cogitatio esset te/
diū: oīs operatio labor: oīs terra peregri/
natio: oīs vita tormētū: sine amicoꝝ sola/
tio viuere esset mori. Et ambro. li. de offic.
Solatiū q̄ppe vite huius ē. vt habeas cui
pectus tuū aperias: cui archana cōices:
cui secreta tui pectoris cōmittas: vt collo/
ces tibi virū fidelē: q̄ in ꝓsperis gratulet̃ i
tristib⁊ cōpaciat̃. in ꝑsecutioni b⁊ abhorret̃.
Et Valerius maximus lib. iiij. Amicitie
vinculū potēs ē ꝛ preualidū: neq̄ȝ vlla ex
parte sanguinis virib⁊ inferius. Et Qui/
tinianus in li. declamationū. Nō reperio
q̄d in rebus hūanis excogitauerit natura
prestātius amicicia: q̄d cōcordia ꝯtra for/
tunā maius auxiliū. Et Salust. in iugur
tino. Nō exercitus neq̄ȝ thesauri sūt regni
presidia: sed veri amici. q̄s neq̄ȝ armis co/
gere: neq̄ȝ auro parere queas: officio fideq̄ȝ
parant̃. Et Seneca in lib. de tranq̄litate
animi. Nihil eque oblectat animū: q̄ȝ ami
citia fidelis ꝛ dulcis. Et Theophrastus
phs. Quāti ē sine aīa corpus: tāti est sine
amicis hō. Et scd̄s phs interrogatus ab
adriano cesare. q̄d ē amic⁹: r̄ndit desidera
bile nomē: in felicitatis refugiū: indeficiēs
quies amanda felicitas. Et aristo. in viij.
Ethico. c. i. Amicitia maxīe necessaria est.
in vita: sine amicis nullus eligeret viuere
habēs reliqua bona oīa ꝛ mēdicātibus et
ꝑncipatus ꝛ potestates possidētib⁹: videt̃
amicis maxime opus esse. Et idē in ij. po/
litice. Amicitiā quidē putamus maximū
esse bonoꝝ ciuibus. Et idē in iij. topicorū.
Magis eligēda ē supabūdātia amicitie
q̄ȝ pecuniaꝝ. Et Tullius in q̄stionib⁊ tu/
sculanis. Sūmū genus felicitatis ē habe
re amicos. Et idē in li. illo de amicitia de
quo inq̄t Aulusgelius in. i. noctiū acticaꝝ
Q̄ꝫ cū librū illū cōponeret legit lib. theo/
phrasti de amicitia ait. Excepta sapiētia:
nil melius ē datū hōi a dijs imortalibus
amicitia. Et iteꝝ ibi. Solē e mūdo tolle/
re vidētur. q̄ amicicia e vita tollūt: q̄ɀ nihil
a deo melius habemus: nihil iocundius.
Et iteꝝ. Ego vos hortari tm̄ possum: vt
amiciciā oībus rebus hūanis anteponatꝭ
Nihil em̄ ē tā nature aptū tanq̄ȝ ꝯueniēs
ad res vel scd̄as vel aduersas. Et idē li. i.
de finibus bonoꝝ ꝛ maloꝝ. Omniū rerū
quas ad beate viuēdū sapiētia cōparauit
nihil ē ma⁹ amicitia: nihil vberius: nichil
iocūdius Sꝫ p̄ter p̄dicta querūt ali q̄: vtꝝ
felix indigeat amicis. et posset argui q̄ nō
q̄ɀ quicūq̄ȝ sunt ꝑ se sibi sufficientes ex bo/
nis q̄ habent: nō indigēt amicitia aliorū:
sed felix ꝑ se oīm bonoꝝ sufficientiā habet
ḡ nō videt̃ indigere amicis. In oppositū
ỽo arguūt tali ratiōe. Inter oīa exteriora
ē maximū bonū habere amicos. vt ꝓbatū
est paulo superius ꝑ Aristo. Si ergo felici
cui oīa bona tribuūtur nō dantur amici:
tūc felici deerit maximū bonoꝝ exterioꝝ. s.
amicitia q̄d ē cōtra rationē felicis. R̄ndet
ab ista soluēda. q̄ aut loq̄mur de felicita/
te celestis patrie: aut de felicitate p̄sentis
vite Primo em̄ si loq̄mur de ꝑfecta felici/
tate q̄ erit in patria tūc aut loq̄mur de ne/
cessitate beatitudinis. aut de bn̄ esse. Pri/
mo modo dico q̄ societas amicoꝝ nō req̄/
ritur de necessitate ad beatitudinē patrie:
q̄m ille q̄ habet totā plenitudinē sue per/
fectionis in vno: nō indiget in alia. sꝫ bea
tus in patria habet totā plenitudinē sue
ꝑfectionis in deo: ḡ nō indiget alio. Et h̄ ē
q̄d scribit̃ sapiē. vij. c. Venerūt āt mihi oīa
bona pariter cū illa. s. cū diuia sapiētia q̄ ī
dei clara visiōe cōsistit. Vn̄. Aug⁹. viij. li.
sup Gen̄. ad l'ram dic̄. q̄ creatura sp̄ualis
ad h̄ q̄ sit btā nō nisi intrinsecus adiuuat̃
eternitate: ỽitate ꝛ charitate creatorꝭ. Nā

pfectio charitatis est ei⁹ essentialis beatitudini cȝtum ad dilectionē dei nō aūt cȝtum ad dilectionē ꝓximi. Quare si esset vna sola aīa fruens deo nō habēs proximū quē diligeret: adhuc beata esset: sed supposito proximo seqtur dilectio eius ex perfecta dilectione dei. Vñ quasi cōmitanter se habꝫ amicicia ad pfectā beatitudinē. Scd̄o ꝟo si loquamur de bene esse beatitudinis tūc verū est ꝙ ad illā facit societas amicoꝝ: qꝛ sicut beatitudo essentialis ē quā habet beatus apud deū solū: ita beatitudo accidentalis est: quā habet beatus apd̄ alium beatū. Si ꝟo loqmur de felicitate impfecta q̄ nihil aliud ē large illā sumēdo cȝ ꝓsperitas ⁊ bonoꝝ tpaliū abundātia. tūc dico ꝙ felix aliquo mō nō indiget amicis et aliquo modo indiget. Nam felix nō indiget amicicia vtili: qꝛ existunt sibi oīa bona indiget tñ amicis maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter cōmunicationē: vt cōicet amicis idigētibꝫ felicitatē suā. qm̄ vt inqt Plato in Thimeo. Bonos viros decet cōmodos esse. Et Ouidius in li. de pōto. Regia crede mihi res est succurrere lapsis: Conueniens hōi ē hoīem ꝟuare voluptas. Scd̄o felix indiget amicis ꝓpter cōseruationē qꝛ nullus sufficit solus ꝟuare ꝓsperitatē suā Jdeo inqt Tullius in li. d̄ amicicia: Omnes res humane fragiles sunt ⁊ caduce semp acquirēdi sunt q̄s diligamus ⁊ a quibꝫ diligamur. charitate em̄ beniuolētiaq̄ sublata oīs est sublata: ⁊ ita iocūditas. Tertio felix indiget amicis ꝓpter delectationē: qꝛ delectabile ē cōuiuere amicis. Unde et Tullius in pfato lib. de amicicia dicebat. Quid dulcius cȝ habere aliquē cum quo audeas sicloqui oīa vt tecū. Propter hec oīa cōcludit sapiēs Ecci. vi. c. ꝙ q̄ inuenit amicū fidelē inuenit thesauꝝ. Amico q̄ppe fideli nulla est cōparatio ⁊ nō est digna pōderatio auri ⁊ argenti cōtra bonitatem fidei illius.

¶ De triplici amicicia: mala. falsa. ⁊ vera Capitulum. II.

Secundū mysteriū contemplādū de amicicia dicit̃ distinctio. Distinguit̃ q̄ppe in scripturis diuinis ⁊ hūanis tripliciter.

¶ Nam quadā est amicicia mala.
¶ Quedā falsa.
¶ Quedam vera.

¶ Prima amicicia dr̄ mala. q̄ est int̃ eos q̄ mali sunt. sicut Lu. xxiij. ca. scribit̃. ꝙ facti sunt amici herodes ⁊ pilatus. Ubi glo. nephanduꝫ fedus quod herodes ⁊ pilatus in occidendo xp̄m pepegerūt. ꝓpterea aristo. viij. ethi. ait ca. iij. ꝙ perfecta est bonoꝝ amicicia: ⁊ ꝟm ꝟtutē similiū. Et tullius in li. de amicicia inqt. Uirtus amiciciā ⁊ gignit ⁊ cōtinet: nec sine ꝟtute amicicia esse vllo pacto potest: Et iterū ibi sic cōcludit. Hoc sensio nisi in bonis amiciciā esse non posse. ¶ Scd̄m ē amicicia falsa vel simulata qn̄ scꝫ aliq̄s diligit solo nōie ⁊ nō opere qd̄ vtiq̄ facile impleri dicit Ambro. li. iij. de officijs Facilis inqt vox ⁊ cōis tuus sum totus: sed paucoꝝ effectus. Sunt et alij q̄ se amicos dicunt: ⁊ nō nisi ꝓpter propriū cōmodū amāt. cōtra q̄s dicit Seneca ad lucillū. Negociatio est nō amicicia q̄ ad comodū accedit. Et Hieroñ. in epl̄a ad paulinū ait. Uera amicicia illa ē ⁊ xp̄i glutino copulata quā nō vtilitas rei familiaris. nō presentia tm̄ corporis nō subdola ⁊ palpans adolatio. sꝫ dei timor ⁊ diuinaꝝ scripturaꝝ studia conciliant. Et ideꝫ sup Micheā ꝓphetā. Delicata est amicicia q̄ amicoꝝ felicitatē ⁊ diuicias sequitur Jn hoc genere amicicie hodie voluit̃ quasi totus mūdus. Unde Ouidius li. ij. de pōto ait Uulgus amicicias vtilitate ꝓbat illud amicicie quodā venerabile nomen prestat ⁊ in questu ꝓ meretrice sedet Sūt ⁊ adhuc amici falsi. quando hi q̄ se amicos fatebant̃ amicos deserunt in aduersis Nā vt scribit sapiēs Prouer. xvij. ca. omni tpe diligit q̄ amicus ē. Et Ualeri⁹ li. iiij. Sincere fidei amici precipue in aduersis rebus cognoscūtur: in q̄bꝫ q̄cq̄d pstat̃: totū a cōstanti beniuolētia ꝓficit̃. Ob id tullius in questi. tuscu. ⁊ in iij. li. de officijs. cōmēdat vna cū valerio maximo dāmonē et ficiaꝫ pictagoricos q̄ amiciciaꝝ aīo adeo stricti erāt vt cū alteꝝ ex his siracusanus dionisius occidere terminasset: ⁊ his qui morti adiectus esset paucos dies q̄bꝫ domū ꝓficisceret̃ a dionisio impetrasset: finaliū ꝓ reditu eius daret alter rūdere pro

amico nō dubitauit: affirmās q͞ nisi redi/
ret alius infra assignatū sibi terminū ipe
morietur. Oēs pmo isto insultu sunt i ad
miratione versi q̄c̄q̄ derideref a plurimis
sed cū tandē reuerteretur amicus: seq͞ ad
diē termini presentasset: admirat⁹ tyrann⁹
coꝝ fidē suppliciū remisit. Rogans se ter/
tiū in societatē recipi. Sȝ hodierna die ta/
les minime inueniūtur: q͞nimo vt Ouidi⁹
ait li. ij. de ponto. Diligitur nemo nisi cuȝ
fortuna scđa ē. Et li. ð tristibꝫ. Donec eris
felix multos numerabis amicos. Tpa si
fuerint nubila solus eris. Et in eode lib. sic
de quodā suo amico tepido lamētatur.
In caput alta suū labētur ab equore retro
Flumina: cōuersis solq͞ recurrit equis
Terra feret stellas: celū scindef aratro.
Unda dabit flāmas: ꝛ dabit ignis aq̄s.
Omia nature prepostera legibus ibūt.
Parsq͞ suū mūdi nulla tenebit iter.
Omia iam fient fieri q̄ posse negabā.
Et nihil ē de quo nō sit habēda fides.
Hec ḡ vaticinor: q͛ sum decept⁹ ab illo.
Laturum misero: quē mihi rebar opem.
Illud amicitie sanctū ꝛ venerabile nomē
Re tibi ꝑ vili sub pedibusq͞ iacet.
¶ Tertia igif amicitia ꝛ vera est illa que
fundaf sup virtutē ꝛ ꝑseuerat in quolibet
statu siue ꝓsperitatis siue aduersitatis.

De signis vere amicitie. Capl'm. III.

Tertium mysteriū con-
tēplādū de amicitia dr̄ signifi/
catio Sūt em̄ aliq̄ signa p q̄ co/
gnosci potest qn̄ q̄s est verus amicus. Et
hec distinguūtur in tria.
¶ Nam alia sunt signa cordis.
¶ Alia signa oris.
¶ Alia signa operis.
¶ Primo sunt alia signa cordis. que sub/
diuidi possunt in tria.
¶ Primū est voluntatū cōcordatio.
¶ Scđm secretoꝝ cōmunicatio.
¶ Tertiū animi confirmatio.
¶ Primū signū est voluntatū cōcordatio
de q̄ ait Tullius li. de amicitia. Idē velle
ꝛ idē nolle. Ea demū vera est amicitia. qđ
vtiq͞ intelligendū ē in rebꝫ virtuosis: de/
bitis ꝛ honestis. Nā ꝯcordia maloꝝ nō ve
ra amicitia sȝ ꝫm silitudinē dici pōt. ¶ Se
cundū signū ē secretoꝝ ꝛ cōsilioꝝ cōicatio
vt em̄ ait ambro. li. de officijs. Nihil ocul/
tat amic⁹: si verus ē. Uerūtn̄ caute agēdū
ē vt fuef regula Senece ad lucillū dicētē.
Oia cū amico delibera: sȝ de ipo pri⁹. Nā
inq̄t Macrobius li. saturnaliū. Ita ami/
cū habeas vt hūc fieri posse inimicū putes
Et Ualeri⁹ rubrica de dilectiōe ꝛ amore
dic. Bias aiebat oportere hoīes ita in vsu
amicitie versari vt meminerit eā ad ḡuissi
mas inimicitias posse cōuerti. Qđ q̄dē ꝑ
ceptū pma specie nimis fortasse callidū vi
debaf: nimiūq͞ simplicitate q̄ ꝑcipue ami/
citia gaudet ꝯriū: sȝ si animi altior cogita/
tio demissa fuerit p quā vtile reperietur.
¶ Tertiū signū vere amicitie dr̄ animi cō
firmatio. Ħ vtiq͞ ad verā amicitiā specta/
re cognoscif: vt nō stati mala de amicꝫ cre
danf susurronibꝫ ꝛ bilinguibꝫ. Iō Ualef.
li. iiij. rubrica de moderatiōe. laudat plato
nē. q̄ cū a q̄dā audiret xenocratē discipulū
suū de se multa ipie locutū sine vlla cūcta/
tione criminātē respuit. Instabat ille cer/
to vultu causam q̄rēs cur si fides nō adhi
beref. Adiecit plato. Nō esse credibile vt
quē tātopere amaret ab eo nō diligeretur
Postremo cū ad iusiurādū inimicitias se/
rētis malignitas ꝯfugisset ne ð ꝑiurio ei⁹
disputaret affirmauit nūq͞ xenocratē illa
dicturū fuisse nisi ea dici expedire sibi iudi
casset: ¶ Scđo sunt alia signa oris ꝛ hec
distinguūtur in tria.
¶ Primū est secreta monitio.
¶ Scđm recta locutio.
¶ Tertiū mani festa laudatio.
¶ Primū signū oris vere amicitie ē secre/
ta monitio. Cū. s. q̄s deꝑhēdēs in aliq̄ suū
amicū errare secrete studet illum mouere
Iuxta saluatorꝭ nr̄i documētū. q̄ mat. xviij
ca. dixit. Si peccauerit inte frater tu⁹: va/
de ꝛ corripe eū int̄ te ꝛ ipȝ solū. Et de Ħ ita
pulchre loq̄f ambro. li. iij. de officijs. Ob/
iuget amic⁹ amicū: nō iactātie studio: sȝ af
fectu charitatꝭ: vt nec āmonitio aspa sit nᶜ
obiurgatio cōtumeliosa. Et Senec. i li. de
moribꝫ. Uires tuas magꝭ amici sentiā bn̄/
ficijs q̄ iniurijs. ¶ Scđm signū oris ē ctā
locutio vt amic⁹ magis loq̄f amico vera ꝛ
vtilia q͞ blādaꝛ falsa ꝛ cū suo dāno illi pla
cētia, hic sapiēs puer. x. ca. ait. Simulator

ore decipit amicū suū. Et xvi.ca. Uir iniquus laudat amicū suū: et ducit eū per viā nō bonā. Et aug⁹. sup illo verbo psalm. Laudat pctōr in desiderijs aie sue. Adulātium inquit linguē alligāt, aīas in pctis: delectat em ea facere in quibus nō solū metuit reprehēsor: sed etiā laudat peccator. ¶ Tertiū signū ē māifesta laudatio. vt em inquit chris. Hic mos amantiū ē vt amorē suū silētio tegere nequeāt. ¶ Tertio sunt alia signa vere amicitie in pere: et hec adducuntur.

¶ Primū est grata cōuersatio.

¶ Scōm prompta condescēsio.

¶ Tertiū honesta satisfactio.

¶ Primū signū ē grata cōuersatio. Inquit em Aristo ix. Ethico. quod amicus ē ali⁹ ipse. et Tulli⁹. Ami ic⁹ ē alter ego. Idcirco quod veri amici sunt. libēter cōueniūt: familiariter cōuersant. Quare et Aristo. dic. quod amicis eligibilissimū ē cōuenire. ¶ Scōm signū ē prōpta cōdescēsio. Cū quis amico cōdescēdit subueniēdo sibi in necessitatibus suis. Iosephus quidā cū diceret ei de quodā paupere: ille amic⁹ illius diuitis est: cur inquit ille diuite paup est: amic⁹ nō ē: quia particeps nō ē fortune. Et dū amic⁹ aliquid expostulat: nō est pcrastinādū. Unde Sap. in puer. dixit. Ne dicas amico tuo vade et reuertere cras em dabo tibi cū stati possis dare. ¶ Tertium signū ē honesta satisfactio. Nec amic⁹ turpia petere debet: nec ali⁹ i his satisfacere tenet. Hinc Ualerius li. vi. rubrica grauiter dicta aut facta. refert publi⁹ Rutilius cū amici cuiusdā iniuste rogationi resisteret: atque is pro sūmā idignationē dixisset. Quid ergo opus ē michi amicitia tua: si quod rogo nō facis. Rādit. imo quid mihi tua si propter te aliquid inhoneste factur⁹ sum. Et aulusgelius in pmo noctiū acticarum. querens an pro vtilitate amicorum delinquēdū aliquā sit. ait. Chilo, lacedemoni⁹ quod hoc dubitauit. Pericles athenīēsis egregi⁹ vir ingenio bonisque oibus disciplinis ornatus ab amico suo rogat⁹ vt pro re causaque eius falsum deieraret Rādit Opus ē me amicis cōmodare: sed vsque ad aras theophrastus parua inquit et tenuis vel turpido vel infamia subeūda est Si ea re magna vtilitas amico queri pōt repēdit quippe et cōpēsatur leue damnū delibate honestatis maiore alia grauioraque in adiuuando amico honestate: hec aulusgelius. Sed circero. in li. de amicicia ita cōclusit. Nulla ē excusatio peccati: si amicitie peccaueris. Nam cū cōsiliatrix amicitie virtutis: opinio fuerit: difficile ē amicitiā manere: si a virtute defeceris. Hec de amicitia scripta sunt. vt cognoscat vnusquisque quanta sit vis illius: quod tñ a rarissimis obseruat: vt decet: vbique em priuatus amor alas suas iā expandit. vnusquisque quod suū est querit et suo tm cōmodo satisfacere studet. Nos vero qui xpiani sumus ad amicitiā excolendā inducimur: per legē illam diuinā: quā christus deus dei filius de virgine natus verbo docuit pariter et exemplo. Diliges ait proximū pro tuū: quod si fecerimus: pignus eterne vite ab eo largiter accipiemus: qui suā nobis gratiā largietur in presenti seculo. Et in futuro gloriam sempiternam. In qua viuit et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

Sermo. LXIX. de beatissimo confessore Antonio paduano de ordine minorum.

Non potest ciuitas abscōdi supra montē posita. verba sunt redēptoris nostri originaliter Matth. v. c. et in euāgelio presente solēnitatis. Cuncti fere mortales qui baptismali caractare sunt insigniti: beatum Antoniū paduanū deuotōne ardētissima colunt ac venerātur: nec ipse patrocinium ei⁹ exposcētibus: ita sit affabilis et propitius vt videatur quodāmodo cū illis cōuiuere et cōmorari. Nullus a fonte sue dulcedis sitibundus abscedit: omnibusque eum inuocantibus presto est. Et vt verissime cātat ecclesia. Ad sacrum eius tumulū frequēter mēbra languentiū: modo sanitati quolibet morbo fuerint grauata restituuntur. Propterea ne beneficiorum illius īmemores accusemur: in solēnitate presenti ad sue laudis preconia extollēda: omi studio: omi diligētia: omique vi dicēdi debemus incūbere Est quippe in eccīa deivelud ciuitas posita in cacumie mōtis: que ab oibus videri pōt vt verba pposita dicūt. Om in hoc sctō reperiūt que fulgēt in domo dñi: lucētque oibus qui sunt in illa: propter quod patrē qui est i celis glorificāt et benedicūt. Sed vt ista clarius ba/

beātur de sancto antonio in presentiarum
verba facturi Triplicem excellentiā eius
perorabimus.
¶ Prima dicit religiōis.
¶ Secūda predicationis.
¶ Tertia glorificationis.

Qualiter beatus Antonius etate tenel/
lus habitū canonicoꝝ regulariū sctī Au/
gustini suscepit. Indeqꝫ zelo martyrū suc/
census transijt religionē minoꝝ: Ca. I

PRima excellētia sancti
Antonij dicit religionis. Dedi
cauit nāqꝫ se deo: ⁊ in religione
sancta laudabiliter vsqꝫ ad mortē ꝑseue/
rauit. Ut em̄ scribitur in cronicis ordinis
nostri minoꝝ. Fuerūt anni vite beati An/
tonij. xxxvi. Nam fuit in domo parentum
annis qndecim. In monasterio ꝟo sancti
vincentij annis duobus Et in monasterio
sancte crucis de calimbria nouē ānis. Po
stremo in ordine beati francisci multis mi
raculis clarus decē annos feliciter cōsum
mauit. Et licet in eo multa cōueniāt: q̄ sue
religionis professionē extollūt: nos tñ tria
dūtaxat explicabimus.
¶ Primū est etas.
¶ Scðm causalitas.
¶ Tertiū charitas.
¶ Primū quo extollitur professio assum/
pte religionis a beato Antonio dicit etas
Non em̄ expectauit senectā: nō iuuenilibꝫ
annis prius voluit obtēperare: sed vbi xvi.
attigit annū spretis mundi ⁊ carnis illece
bris ad quoddā cenobiū ordinis sancti au
gustini vlixbone ciuitatis de qua ipe oriū
dus erat vicinus se cōtulit. Ibiqꝫ deuotus
habitū religiōis assumpsit: vbi biennio ex/
acto: amicoꝝ carnaliū frequētia turbatur
ne vt cupiebat sedulo cōtēplatiōi vacaret
quare ad sancte crucis de colimbria cum
superioris licentia aliud scilicet eiusdem
ordinis monasteriū cōuolauit. Sed pleri/
qꝫ cū hec dicimus: vel antonio ad iuueni/
lem quasi motū imputāt: qꝛ ad religionē
se transtulit: vel detrahūt viris religiosis
q̄ inducere conātur laicos vt ⁊ ipi fiant re
religiosi aut religionē dānāt: q̄ viros qñqꝫ
flagiciosos atqꝫ scelestos recipit Pro q̄bus
tria sunt de necessitate dubia declaranda.
¶ Primū vtrū circa religionis ingressum
sit habēda magna deliberatio.
¶ Scðm vtrū peccet ille q̄ hortatur ꝗscū
qꝫ ad religionis ingressum.
¶ Tertiū vtrū peccatoribus sit denegan
dus religionis ingressus.
¶ Ad primū dubiū rñdet Tho. scða scðe
q. vlt. ꝙ diuturna deliberatio ⁊ multa cō/
silia requirūtur in magnis dubijs. vt dic
Aristo. i iij. ethicoꝝ. In his aūt q̄ sunt cer/
ta ⁊ determinata nō reqritur cōsiliū. Cir/
ca aūt ingressum religiōis tria possunt cō/
siderari. Primū est ipe ingressus religiōis
ꝺm se. Et sic est certū ꝙ est melius bonū: ⁊
q̄ de hoc dubitat q̄tū de se est: derogat xpo
qui hoc cōsiliū dedit. Scðo potest cōside/
ri religionis ingressus per cōparationē ad
vires eius q̄ est ingressurus. Et sic nō ē lo/
cus dubitationis: qꝛ illi q̄ ingrediūtur reli
gionē: nō cōfidūt de virtute sua: sed diuia.
ꝺm illud Esa. xl. c. Qui sperēt in dño mu/
tabunt fortitudinē. Si tñ esset aliqđ spe/
ciale impedimentum puta infirmitas cor
poralis: vel onera debitorū: vel aliq̄d hu/
iusmodi reqritur deliberatio: ꝯsiliū est cū
his q̄ prodesse possunt nō impedire. Ter/
tio potest cōsiderari ingressus religiōis q̄tū
tum ad modū: ⁊ quā religionē q̄s ingredi
debeat. Et in talibus haberi potest cōsili/
um a viris timētibus deū. Sed pene oēs
que sua sunt querūt nō que iesu xpi suā re
ligionē omibus preferētes: ⁊ plerūqꝫ quod
grauius est alijs derogātes nō attēdentes
ad quā q̄s vocetur a dño. Uoluit quippe
ipe deus cuius sapiētie nō est finis: eccl'iaꝫ
religionū multiplicitate decorare: que tñ
oēs vni xpo famulātur: vnūqꝫ iugū suaue
illius trahunt Sicut ⁊ de equis discolori/
bus. Hiero. in ep'la ad palmachiū scribit
dicens. Discolores equi sed volūtate con/
cordes vnū aurige iugū trahūt Nō ē itaqꝫ
detrahendū alicui religioni quā approbat
uit ecclesia. Sed omībꝫ honor est exhiben
dus: in quibꝫ diuerse cōstitutiōes reperiū/
tur: vt sic satisfiat diuersis inclinatiōibus
volētes deo in religiōe ꝟuire. ¶ Ad scðm
dubiū dicit Tho. vbi supra. ꝙ illi q̄ indu/
cunt aliquos ad religionē: magno sunt ꝑ/
mio digno. Nam scribitur Iaco. v. c. Qui
cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue.

liberabit aīam ei⁹ a morte: ⁊ operit multi/
tudinē pctōꝝ. Ad hoc etiā facit qd̄ dr̄ di.
xvi.ca.tria sūt. Posset tñ cōtingere triplex in/
ordinatio. Prima ē si violenter aliqs ali/
quē ad religionē cōpelleret: vt eñ scribit̄. xx
q.iij.c.pñs clericus. Nullū bonū nisi volū/
tariū. Et Hiero. ait de cōse.di.v. Quicqd
necessitate fit cito soluit̄ qd̄ voluntate per/
seuerat. Aduertant ad hoc parentes hi q
filias inuitas monasterijs recludunt q̄nto
periciculo illas exponūt. Considerent ⁊ re
ligionū prelati q moniales sic factas inui/
tas recipiunt: qd rñsuri eterno iudici q ne/
minē vult saluare inuitū. Audiāt aūt oēs
Aug. q li. pmo cōfessionū ait. Nemo inui/
tus bñ ait: etiā si bonū est qd̄ agit Scd̄a in
ordinatio est. Si aliqs simoniace aliū ad
religionē trahat precio dato vel recepto.
qd̄ prohibet̄. i. q. ij. ca. quā pio. Nota ꝓpte/
rea q lꝫ pro ingressu religiōis siue mona/
choꝝ siue monialiū nō liceat aliqd accipe
re vel exigere quasi preciū. Sponte tñ ob/
lata nō interueniēte aliqua corrupta intē/
tiōe licet recipere. sicut probat̄. i. q. ij. c. sicut
epm. Tertia inordinatio est cum qs men
dacijs allicit quēpiam vt religionē ingre/
diat̄: puta qr religiōis asperitatē ⁊ tempta
tionū bella l'negat vel tacet. Aut qr mltos
loq cū xp̄o religiosis familiariter mentit̄ ⁊
sīlia q ⁊ si qñqꝫ vera iueniant̄: tñ ꝺ plerisqꝫ
falso cōfingunt̄. Illicitū est talibꝫ fallacijs
decipere iuuenes: vt sic mundū cōtemnant
qr vt refert Aug⁹. xx. q. ij. c. primū. Ad sa/
lutē sempiternā nullus ducendus est opi/
tulante mendacio. ¶ Ad tertiū dubiū san
ctus Tho. vbi supra rñdet q ingressus re
ligionis nō solū cōgruit ⁊ expedit exercita/
tis in obseruantia preceptoꝝ: vt ad maio/
rem perfectionē perueniāt: sed etiā nō ex/
ercitatis ⁊ petōribꝫ. Nam ⁊ dñs Matth.
publicanū qui nō erat exercitatus in pre/
ceptoꝝ obseruantia vocauit ad obseruan
tiā cōsilioꝝ. Ad hoc facit q habet̄. xxxiij. q.
ij. ca. admouere. Ubi stephanus papa cō
sulit cuidā vxoricide q ingrediat̄ mona/
steriū dicens. Relinque hoc maximū pec/
cati facinus. ingredere ad monasterium.
Ad antoniū itaqꝫ redeundo dicim⁹ q ip̄e
spiritusancto instigante religiōis statum
elegit. Qr quidē licet ex euentu rei: qr ꝺ bo
no in melius semꝑ profecit deprehendere
possumus id nihilominus manifestat eius
cōditio anteqꝫ a mundo discederet. Natus
quippe ex venerabilibꝫ honestissimisqꝫ pa/
rentibꝫ: atqꝫ ab eis in pmo flore genitus iu
uentutis. vocatusqꝫ i sacro baptismate fer
dinandus. traditus ab eis fuit educādus
⁊ litteris imbuēdus in eccia gloriose vir/
ginis marie in qua beati vicentij martyris
corpus honorifice requiescit. qua de re cuꝫ
ip̄e sic a teneris annis bonis moribꝫ fuissꝫ
instructus nō nisi vera prudentia comitā
te in religione deo seruire disposuit. ¶ Se
cundū quo extollit̄ professio assumpte reli
gionis a beato antonio dr̄ causalitas. Cau
sa quippe finalis ꝓpter quā religiosus effe
ctus est. spretis quilibet tpalibꝫ bonis fuit
vite religiose perfectio: de qua perfectione
tria declaranda se ingerūt.

¶ Primū in q cōsistit ꝑfectio religiōis.

¶ Scd̄m quō in tribꝫ votis integrat̄ ⁊ ꝑfi
cit̄ status religiōis.

¶ Tertiū cur inter tria vota pncipalius ē
⁊ essentialius in ip̄a obediētia.

¶ Ad primū rñdere possumus q ꝑfectuꝫ
dr̄ cui nihil deest: vt vult Aristo. iij. phisi. ⁊
v. metaph. Et cōmētator ibidē cōmēto. xxi.
Et Tho. i. pte. q. iiij. Consistit ḡ perfectio
hois in adoptiōe caritatis. Iuxta illud ad
Colocen. iij. c. Sup oīa caritatē habete q
est vinculū ꝑfectiōis. Amor eī hꝫ virtutē
trāsformatiuā ⁊ vnitiuā diligētis i dilectū
ꝑ intellectū ⁊ affectū. ⁊ in h perficit̄ creatu
ra q vniat̄ ꝑ affectū cuꝫ creatore cui nihil
boni deest. Est āt triplex ꝑfectio sm Tho.
scd̄a scd̄e. q. clxxxiij. arti. ij. Prima absolu/
ta q nō solū attendit̄ sm totalē ex pte dili/
gentis. sꝫ etiā ex pte diligibilis vt. s. diligat̄
ds q̄ntum ē diligibilis. ⁊ talis ꝑfectio ñ est
possibilis alicui creature sꝫ soli deo cōuenit.
Scd̄a ꝑfectio ē absoluta sm totalitatē ab
solutā ex pte diligētis. put. s. affectio sm totū
suū posse semꝑ actualr ferat̄ in deū. ⁊ talis
ꝑfectio nō est possibil' in via cū hō ⁊ dormi
at ⁊ alijs in qbꝫ occupet̄ mētis actu nō fer
tur in deū. Et ista est ꝑfectio patrie. Et de
hac dr̄ de pe. di. ij. caritas. ꝑfecta caritas in
hac vita haberi nō pt. Tertia aūt est ꝑfe/
ctio q necꝫ attendit̄ sm totalitatē ex pte di
gibilis necꝫ sm totalitatē ex parte diligen

E

tis:vt.s.semp actu ferat in deū. Sʒ q̄ꝫtum
ad hoc ꝙ excludant ea q̄ motui dilectiōis
in deū repugnāt ꝛ hoc pt haberi in pn̄ti vi
ta. Et hoc dupliciter. Uno° inq̄ꝫtū ab effe
ctu hoīs excludit oē illud ꝙ caritati ꝯriat
sicut ē pctm̄ mortale. vt. s.nihil cogitet vel
velit deliberare qd̄ sit diuine dilectiōi ꝯriū
ꝛ sine tali pfectiōe caritas esse nō pt. Alio°
vt hō studiū suū deputet ad vacandū deo
ꝛ rebꝫ diuinis p̄termissis aliis: excludēdo
oēm affectū extraneū nisi q̄ꝫtum necessitas
vite pn̄tis req̄rit. Et ad istū ordinat religio
vt ad finē. Un̄ status religiōis est quedā
disciplina ꝛ exercitiū pueniēdi ad pfectio/
nē. ¶ Scd̄m qd̄ erat declarandū: quō ī tri
bus votis integrat ꝛ perficit status religi
onis. Et ad h̄ rn̄dem⁹ s̄m Tho. scd̄a. scd̄e
q. clxxxvi. arti. vij. ꝙ status religiōis pt tri/
pliciť ꝯsiderari. Uno° s̄m qd̄ est qōdā ex/
ercitiū tendēdi in pfectionē caritatꝫ. Alio
mō s̄m qd̄ quietat humanū animū ab ex/
terioribꝫ sollicitudinibꝫ. Tertio° s̄m qd̄ ē
quoddā holocaustū p qd̄ aliq̄s se ꝛ sua of/
fert deo. Et s̄m hoc in tribꝫ votis integrat
status religiōis. Prio quidē q̄ꝫtum ad ex/
ercitiū pfectōis requirit ꝙ aliq̄s a se remo
ueat illa per q̄ posset impediri ne totaliter
affectus eius tendat in deū in q̄ ꝯsistit per
fectio caritatꝫ. Hmōi aūt sunt tria. Primū
est cupiditas exteriorꝝ bonorꝝ q̄ tollit p vo
tū paupertatis. Scd̄m ē ꝯcupiscentia sensi/
biliū delectationū inter q̄s precellūt dele/
ctatiōes veneree q̄ tollit p votū ꝯtinentie.
Tertiū est inordinatio voluntatꝫ hūane q̄
excludit p votū obediētie. Silr̄ sollicitudi
nis secularꝫ inq̄etudo precipue ingerit hoī
circa tria. Prio circa dispensationē exterio
rū rerꝝ q̄ amputat p votū paupertatꝫ. Scd̄o
circa gubernationē vxoris ꝛ filiorꝝ q̄ tollit
per castitatē. Tertio p dispositionē ꝓpriorꝝ
actuū q̄ tollit p obedientiā. Silr̄ holocau
stū dr̄ cū aliq̄s totū qd̄ hēt deo offert. Ha/
bet aūt hō triplex bonū. Primū est rerꝝ ex/
teriorꝝ q̄s totaliter offert deo p paupertatē
Scd̄m bonū ꝓpriū corpis qd̄ offert deo p̄/
cipue p votū castitatis: q̄ abrenūciat ma/
ximis delectatiōibꝫ carnis. Tertiū est bo/
nū aīe: qd̄ totaliter offert deo p votū obe
dientie: p qd̄ hō offert deo ꝓpriā voluntatē
per quā hō vtit oībꝫ potentiis ꝛ habitibꝫ

aīe. Oēs aūt alie obs̄uantie religionū or/
dinant ad p̄dicta tria vota. nā labor ma/
nuū ꝛ mēdicitas ad paupertatē vigilie ie
iuniū ꝛ disciplina ad castitatē. Alia exer/
citia vt lectio oīo visitatio infirmorꝝ ꝛ hu/
iusmodi ad obedientiā. Determinatio āt
habitus ptinet ad oīa tria predicta tanq̄ꝫ
signū obligatōis. Interiores aūt actus vir
tutis vt humilitas patiētia ꝛ hmōi. nō ca
dunt sub voto religōis: q2 oīm virtutū ma
ter est caritas ad quā ordinet status reli/
gionis vt ad finē. Ad tertiū qd̄ erat decla
randū. rn̄det Tho. scd̄a scd̄e. q. clxxxv. arti
viij. ꝙ inter tria vota p̄ncipalius ꝛ essentia
lius religiōi est obedientia. Et hoc triplici
rōne. Primo q2 q̄d per eā maius deo offer
tur q̄ꝫ per alia. s. ꝓpria voluntas. Scd̄o q2
votū obedientie ꝯtinet sub se alia vota sed
nō ecōuerso. Tertio q2 votum obedientie
ꝓprie se extendit ad actus ꝓprios ꝓpinquos
fini religionis. quanto aūt aliq̄d est ꝓpin/
quius fini tanto melius. Notandū tn̄ hoc
loco ꝙ multa sunt in quibꝫ religiosi nō te/
nent obedire prelatis. Primo si prelatus
preciperet ꝯtra dei mandata: vt crimē oc
cultū reuelari sibi: nō seruato ordine fra/
terne correctionis. vel preter mandata: vt
mendaciū officiosum. Nō eīm debet hmōi
preceptis parere vt pz. xi. q. iij. cap. si dn̄s.
Scd̄o si ꝯtra ordinatiōes ecclesie: vt non
ieiunet die statuta ab eccl̄ia ꝛ similia sicut
probat. xi. q. iij. ca. si quis eps. Tertio si cō
tra ordinatiōes sue regule vel ꝯstitutionū
Quarto si precipit ea q̄ nō se extendit pre/
lature auctoritas: vt si preciperet peccata
ꝯfessa iterꝝ ꝯfiteri sine causa ꝛ silr̄. Quin
to si preciperet qd̄ hēt spēm mali vt ꝙ nu/
daret se corā hominibꝫ: q2 obedientia intel
ligit in licitis ꝛ honestis: vt probat. xi. q. iij
nō est. Sexto si preciperet vt subditus re/
spiceret aues volantes per aera: licet aliq̄
dicant ꝙ etiā in his laudabilius sit obedi
re. sicut diximus in sermōe de sancto mat/
theo. ¶ Tertiū quō extollitur professio as/
sumpte religiōis a beato antonio dr̄ cari/
tas. Tanto nāq̄ꝫ feruore caritatis succen/
sus fuit ꝙ nō ob aliā causam: nisi vt mar/
tyriū pateret pro xp̄o a religiōe sancti au/
gustini transierit ad religionē francisci. ꝛ
licet vt inq̄t Tho. scd̄a scd̄e. q. clxxxix. Nō

Nota q̄ in qb̄ʒ religiosi nō
tenent obedire prelatis

liceat transire de vna religiõe ad aliã: tum qr scandalizanť illi q̃ relinquunť. tum qr facilius ꝓficit aliq̃s in religiõe in q̃ viuere ꝯsueuit ꝙ in alia: tñ qñ hoc fit vľ ꝓpter magnã vtilitatẽ: siue ꝓpter necessitatẽ laudabile est: Hodie ꝟo quasi oẽs ordines obtinuerũt ne possit quis professus pro libito ordine suo dimisso ad aliũ ꝯmeare. Olim etiã fiebat transitus ab ordinibꝫ mendicantiũ ad ordines monachales quoscũqꝫ sine dispensatiõe pape. Et reputabať licitus in foro iudiciali ecclesie tanqꝫ transitus ad perfectiorẽ statum scꝫ ꝯtemplationis: cum tamẽ in rei veritate nõ hoc intenderent transeuntes: sed vt maiori libertate ad malũ vterenť: sicut apparebat in cõuersatiõe eoꝝ. Sed per ꝯstitutionẽ martini quinti in ꝯsilio cõstantiensi decretũ est vt de ordine mẽdicantiũ nullus possit trãsire ad aliquẽ ordinẽ monachalẽ: nisi cartusiensiũ: etiã cũ licentia sui ordĩs nisi sup hoc haberet dispensationẽ a papa: ꝛ ꝙ in bulla dispensatiõis fieret mentio de ꝯstitutione martini alias esset iste apostata: nec posset manere in illo ordine ad quem transit. Sanctus ergo antonius audiens famã quorundã fratꝝ minoꝝ qui in marrochio pro xp̃o martyriũ passi fuerant cõcepit aĩo fratrũ minoꝝ societati se copulare vt cum eis liberius ad martyriũ pergeret: etiã prelati sui licentia ꝛ si cum difficultate obtenta veniẽtibus ad suũ monasteriũ fratribꝫ minoribꝫ habitũ sancti francisci deuotus recepit: moxqꝫ cum ip̃is inde recessit. Quidã vero ex canonicis sup hoc grauiter dolens. abeunti antonio in amaritudie cordis dixit. Vade vade qr forsitã sanctus eris. Cui humiliter sic r̃ndit. Cũ me sc̃m audieris deũ vtiqꝫ collaudabis.

¶ De predicatiõe beati Antonij qui scientiã habuit nõ solum acquisitã sed infusaꝫ quare cum humilitate predicans. meruit ꝙ plurimis signis ꝛ miraculis chorruscare. Capl'm. II.

SEcunda excellẽtia sancti antonij dr̃ predicatiõis. Nã feruentissime xp̃i euangelium predicauit. Fuit aũt sua predicatio triplici ꝯditiõe decorata.

¶ Prima ꝯditio fuit clara intelligẽtia.
¶ Sc̃da humilis obediẽtia.
¶ Tertia gratiosa assistentia.

¶ Prima ꝯditio que decorã fecit beati antonij predicationẽ fuit clara intelligẽtia. s. scripturaꝝ sanctaꝝ: quã ꝛ legendo ꝛ orando atqꝫ ꝯtemplãdo ꝯparauit: nam vt scribitur in eius legenda. Postqꝫ ad monasteriũ sancte crucis de colimbria peruenit ꝓpellabat eum iam spiritus quodã futurorum presagio ad diuinaꝝ studia litteraꝝ in quibus iugiter meditando nõ solũ qualiter in agro alieno vitia extirpando: virtutes insereret: semetip̃m sollicite primitus excolendo cognouit. verũetiam qualiter fidei normã astrueret ac confutaret errores: firmissimis patrũ sententijs se muniuit. Sicqꝫ factũ est vt illo inspirante qui ĩteruallo temporis in docendo nõ indiget: nõ multo post vir dei sapientie plenus eẽt. hec intelligenda. Et vt in cronicis ordinis notatur. cum tempore generalis consilij rome coram papa ꝛ cardinalibus vniuersoqꝫ populo predicasset sua qꝫ natiua lingua satisfecisset natõnibus varijs: que referebant distincte illius verba intellexisse: cuꝫ oẽs fuissent in admiratiõe suspensi: papa ip̃m archam testamenti vocauit. In ip̃is adhuc cronicis scribitur ꝙ beatus antonius de beneplacito patris francisci fuit primus studens in theologia cum fratre adam de marisco anglico in ordine per generale capitulũ ordinatus. Et accesserunt ad abbatem sancti andree ꝺ vercellis: qui clarissimus theologus libros beati dionysij nouiter ex greco transtulerat in latinuꝫ atqꝫ pulcherrime cõmentauerat. Abbas vero eos benigne recepit: ꝛ cum inspexisset animi puritatem ꝛ intelligentie ꝛ limpitudinem in beato antonio in suo cõmento super Dionysium de mystica theologia capitulo tertio de beato antonio sic dixerit. Frequẽter amor penetrat vbi cognitio phisica foris stat. Legimus enim quosdam sanctos episcopos minus imbutos fuisse phisicꝭ: q̃ ꝛ mysticã theologiã capitumẽtꝭ haurieẽtes celos penetrabãt: oẽm phisicã cognitionẽ subtilissime trãscendentes

vſqꝫ ad beatiſſimā trinitatē: qđ ⁊ ego ī ſcō
fratre antonio đ ordine fratꝝ minoꝝ pecu
liari familiaritate expertus ſũ: q̄ cũ eſſꝫ minꝰ
imbutꝰ lr̄is ſecl'aribꝫ: animi puritate ⁊ mē
tis ardore ſuccēſus myſticā theologicā ca
ptu mētis ⁊ feruēter deſiderauit: ⁊ abũdā
ter hauſit. vt poſſim dicere de eo qđ ſcribi/
tur de Johāne baptiſta Ipſe erat lucerna
ardēs ⁊ lucēs, q: enĩ amore ardebat interi
us lucebat exteriꝰ. hec ille. Ipſe īſuper anto/
nius glīoſus de licētia ſci frāciſci theologi
am fr̄ibꝫ eũ rogātibꝫ legit. Cui tale in ſcri/
ptis ſcũs frāciſcus dedit reſpōſuꝫ. Chariſ
ſimo meo fratri antonio. Frater frāciſcus
ſalutē in xp̄o Placet mihi ꝙ ſanctā theolo
giā legaſ fratribꝫ dũmodo ꝓpter hmōi ſtu
diũ ſctē oꝛōis ⁊ deuotōe ſpm̄ nō extinguāt
ſicut ī regula ꝯtinet. Uale. Propter theo/
logie ſacre cognitionē atqꝫ ſpeculationem
rerũ diuinarũ introducitur: quaſi de ſe lo/
quēs beatus antoniuſ in ep̄l'a hodierna q̄
ſcribit Sapie. vij. c. Optaui ⁊ datus ē mi
hi ſenſus. Inuocaui ⁊ venit in me ſp̄us ſa
pientie: ⁊ p̄poſui illā regnis ⁊ ſedibꝫ ⁊ diui/
tias nihil eſſe dixi in ꝯpatiōe illius: nec cō
paraui illi lapidē p̄cioſum: q̄m oīe auꝝ in
ꝯpatiōe illiꝰ arena ē exiga ⁊ tanqꝫ lutũ e/
ſtimabit argentũ in ꝯſpectu illiꝰ. ¶ Scđa
ꝯditio q̄ decorē fecit p̄dicationē bti anto/
nij dr̄ hũilis obediētia. nā ad p̄dicādũ nō
ſe p̄ſumptuoſe vl' arrogāter ingeſſit: ſꝫ pla
toꝝ ſuoꝝ p̄cepto munitꝰ ⁊ aſtrictus. Et vt
ſcribit in. c. niſi cũ pridē. de renũciatiōibꝫ.
Tunc ī te verā humilitatē cuſtodies: cũ ꝑ
eam locũ ſublimē aufugies ⁊ ꝑ obedientiā
nō dimittes. Cum enĩ temptaſſet ad ꝑtes
ſarracenoꝝ nauigare cũ licentia prelatoꝝ
aduerſa grauiqꝫ valitudine impeditꝰ ad
partes fideliũ tandē redire ꝯpulſus fuit: ⁊
dũ nauigātes hiſpaniā temptaſſet petere
ventis flantibꝫ nō ſecundis ad ſicilie inſu
lam applicuerūt. Inſtabat aũt eo tp̄e gene/
rale capl'm fratꝝ minoꝝ aſſiſij proxime ce
lebrandũ. Ad qđ antonius debilis ⁊ infir
mus ꝑuenit. Soluto ꝟo ex more capitulo
frater gratianus tunc romādiole miniſter
ſanctũ antoniũ ſecũ duxit. Miſitqꝫ illum
ad quendā locũ ꝯtemplatiōi diſpoſitũ ſm̄
ꝙ ipē ſuppliciter expoſtulauerat: vbi totũ ſe
oꝛōnibꝫ ⁊ alijs ſp̄ualibꝫ exercitijſ dedicauit.

ſicut diffuſius ponit in legēda. ſicqꝫ aliq̄/
diu dono ſapīe plenus ſimplicē inter ſim/
plices vitā duxit. Cum ꝟo fratres ꝓ ſuſci/
piendis ordinibꝫ miſſi ad ciuitatē forliuij
ꝯfluxerūt inter q̊s affuit beatus antonius.
Ep̄us loci ꝑquiſiuit religioſos ordinũ qui
ibi ꝯuenerāt: an aliq̄s verbũ dn̄i predica/
re eſſet diſpoſitus. Et cũ oēs id recuſarent
ad antoniũ ſe vertit: importuneqꝫ ſatis eũ
vt id perficeret exorauit. Cũ ꝟo ipē ſepius
recuſaſſet: tandē deo ſic diſponēte ep̄i volũ
tatē adimpleuit. Cepitqꝫ p̄mo cũ timore
dn̄i ſimpliciter vari: in ꝓgreſſu aũt ſmōis
dei eloq̄a: ita ꝓfunde: ita ſubtiliter: ita etiā
efficaciter eructauit: vt oēs in vehementē
ſtuporē ꝯuerterit. Fratribꝫ aũt ipīs mino/
ribꝫ res videbat hec noua: q̄m licet ſanctꝰ
antonius tantā deſuper grām accepiſſet: vt
memoria ꝓ codicibꝫ vteret: nullũ tñ in eo
ſcientie aliud perpendebat iudiciũ: niſi ꝙ
pauca perraro lr̄aliter loquebat. Cum ꝟo
virtus tanti p̄ris generali miſtro nota fu/
it. mox in publicũ ꝓdire ꝯpellens antoniũ
officiciũ ſibi predicatiōs iniunxit. ¶ Ter/
tia ꝯditio q̄ decorauit antonij p̄dicationē
dr̄ glorioſa aſſiſtentia. Aſtitit illi quippe p̄
dicanti veriſſime gratia dei: qđ vtiqꝫ mul/
ta de illo miracula veriſſime ſcripta teſtan
tur. ex quibꝫ aliqua enarramꝰ. Primũ de
piſcibꝫ ad p̄dicationē ſuā n̄ niſi miracl'oſe
ꝯfluentibꝫ Dum enĩ ipē ariminũ p̄dicaret
vbi hereticoꝝ magna copia morabat ꝯtra
eoꝝ errores diſputās cupiebat eos ad lu/
men reducere veritatis. Ipi vero nec eius
verba audire dignabant. Quare ſanctus
antonius deo inſpirante acceſſit quadam
die ad os fluminis iuxta mare: ⁊ ſtans in
rippa q̄ mari appropinquabat ⁊ flumini i/
cepit piſces aduocare dicēs Audite verbũ
dn̄i piſces maris ⁊ fluminis: ex quo illud au
dire ꝯtemnũt heretici infideles. Et ecce cō
uenit ſtatī ibi tanta piſciũ mltitudo ꝙ nũ/
q̄ꝫ tanta ſil' in illis partibꝫ fuit viſa: ⁊ oēs
tenebāt capita aliquantulũ extra aquam
Quibꝫ ſanctus antonius ſolēniter predi/
care cepit dicēs. Fratres mei piſces multũ
tenemini pro vr̄o modulo referre gratias
creatori q̄ in vr̄m habitaculũ dedit vobis
tam nobile elementũ: ita vt aq̄s dulces ⁊
ſalſas prout expedit habeatis refugia. In

sup m̄ltiplicia ꝯtulit: vt euitentis incōmo
da tempestatis. Exhibuit insup vobis ele
mentū dyaphanū ꝛ limpidū: vt vias ꝑ q̄s
incedatis ꝛ escas plenius videatis vt vi/
uere possitis. Idē creator escas vobis ne/
cessarias administrat: vos in creatiōe mun/
di pro benedictiōe a deo multiplicatiōis p̄
ceptū habuistis: vos in diluuio ceteris aīa
libus extra archā pereuntibꝫ absq3 lesione
reseruati fuistis. Vobis data fuit ex impe
rio ionā ꝓphetā dn̄i reseruare ꝛ illū post tri
duū in terrā reponere. Vos ꝛ censum dn̄o
iesu xp̄o: cum tā pauper nō haberet vnde
staterē solueret obtulistis vos ante resurre
ctionē: ꝛ post fuistis cibus eterni regis dn̄i
iesu xp̄i. Propter que oīa laudate ꝛ bn̄di/
cite deū a quo tot bn̄ficia singularia p̄ cete
ris aīalibꝫ recepistis. Ad hec verba ꝛ silia
exultabant pisces aperiebāt ora ꝛ signis
quibꝫ poterāt altissimū collaudabāt. tunc
antonius clamans dicebat. Benedictus
deus eternus q2 magis honorāt pisces de
um q3 hoīes heretici. Ad qđ miraculū cō/
currit populus ciuitatis: qđ videntes he/
retici ꝯpuncti corde ad pedes sancti anto
nij vt predicationē illis faceret ꝯsederunt
Tunc sanctus antonius de fide illis effi/
caciter adeo predicauit ꝙ oēs ꝯuertit he/
reticos: ꝛ fideles in fide roboratos cū gau
dio ꝛ benedictiōe remisit. Pisces etiā licē/
tiati a sancto antonio quasi gaudentes ꝛ
capitibꝫ sancto applaudātes: ad maris ꝑ/
tes varias abierunt. Aliud miraculū fuit
de pluuia q̄ nō tetigit adiutores eius. Cū
em̄ semel in ciuitate lenisarcensi populo p̄
dicaret in quodā latissimo campo: turba/
tus est aer tonitrua sonare ceperūt ꝛ plu/
uia spargi: timēs ꝓo populus abire dispo/
nebat. At sanctus silentio imperato ora/
uit ad dn̄m. statī i loco illo cessauit pluuia
cū tn̄ i circūitu vndiq3 pluuia efflueret ab
undanter. Finito itaq3 sermone oēs grās
dederūt omipotenti deo. In ciuitate adhuc
paduana quidā noīe petrus filiā suam q̄
paduana dicebat̄ ad sanctū adduxit erat
illa annoꝝ quattuor: pedum gressu priua
ta: ac more serpentū reptans: ꝛ morbo ca/
duco laborans. hanc dn̄ ad preces patris
antonius i sancte trinitatis noīe ꝯsignas/
set: mox oīs aduersa valitudo dimisit Sa
naq3 facta ē ꝛ a morbo caduco ꝛ ābulandi
ipedimēto. In eadē ciuitate paduana: q̄/
dam noīe leonardus ꝯfessus est beato an/
tonio: ꝙ pede percusserat matrē suā: ita ꝙ
ex vehemēti impulsu in terrā ceciderat: ꝙ
vir dei horrēs dure redarguit. Et iner cete
ra ei dixit. Pes q̄ percutit patrē aut matrē
debet protinꝰ amputari. Hoc aūt vir sim
plex non recte intelligens ꝛ propter cul/
pam ꝛ sancti exasperationē tristis effectꝰ
domū ꝯcite rediit pedēq3 ꝓpriū ilico muti/
lauit: qđ vbi mater aspexit ad sanctū an/
toniū festina perrexit Conquestaq3 de ip̄a
ꝙ filiū suū ita instruxerat: ꝛ ꝯfidens tamē
in sanctitate illius precabat̄ vt pro ip̄o do
minū exoraret. Sanctus aūt ip̄am ꝯsolā/
do se legitime excusauit: ꝛ mox ad ip̄m ꝑ/
ueniens orōne premissa pedē ꝯiungens ti
bie: facto pariter signo crucis sacris mani
bus aliq̄diu desup liniens statim pes ita
insertus ꝛ ꝯsolidatus est tibie ꝙ ibidē sur
rexit homo alacer ꝛ incolumis exultās ꝛ
laudans omīpotentē deū.

¶ Qr̄ ds̄ glorificauit sanctū Antoniū per
reuelationē mortis eius ꝛ canonizationē
atq3 frequentē exauditionē illoꝝ qui inuo
cant patrocinium eius. Ca. III.

Tertia beati antonij ex
cellētia dr̄ glorificatōis. Preter
quippe gloriā illā beati quā ad
eptus ex in regno celoꝝ glorificauit deus
sanctū suū in eccl̄ia militante triplici glīa.
¶ Prima reuelatiōis.
¶ Scd̄a canonizatiōis:
¶ Tertia exauditiōis.
¶ Prima gloria dr̄ reuelatōis. Voluit ds̄
felicē illius transitū mirabiliter reuelare:
nam vt scribit̄ in cronicis ordinis. Eodē
die quo beatus antonius padue ex hac vi
ta migrauit. Abbas vercellensis erat i ca
mera sua diuinis meditatiōibꝫ intentus.
Tunc ad eum solus ingrediēs antonius
post minimā salutationē beniuolā vir san
ctus adiens. Ecce dn̄e abbas ꝙ relicto a/
sello meo padue vado ad patriā festinan/
ter. Et ꝯfestim cū abbatē in gutture vbi
tunc grauiter patiebat̄ familiarius tetigis
set: ꝛ ꝯtinuo ab egritudine liberasset exiēs

foras nõ est amplius visus. Ille vero ab/
bas ꝯsiderans ꝙ forte ad natiuã patriã.s.
hispaniã pergeret:eius decessum totaliter
ignorans surrexit vt ipm aliquantulũ reti
neret:⁊ exiens extra cellã cum nõ inueniret
anxie a monachis requirebat:vbi esset fra
ter antonius. Quib⁹ respondentib⁹ ipm
nõ venisse ⁊ vbi esset se penitus ignorare.
Ille firmiter asseruit se modo illũ vidisse:
a quo etiã ⁊ curatũ se atq; sanatũ assere/
bat. Et cum nullibi reperiret' prefatus ab/
bas ad cor rediens certissime intellexit be
atũ patrẽ per mortis excessum ad patrie ce
lestis ꝯuiuiũ perexisse Et notans tempus
diligenter postmodũ liquido reperit eadẽ
hora qua sibi apparuit ipm ex hac vita mi
grasse. ¶ Scđa gloria qua deus hunc san
ctum sublimauit dr̃ canonizatiõis. Gre/
gorius eñ nonus obseruatis oĩb⁹ in san
ctoꝝ canonizatiõe debitis:ipm sanctũ ca/
thalago sanctoꝝ ascripsit:a die sui obitus
mense.xi. Eodẽ die vniuersus vlixbonen/
sis populus vnde iste sanctus fuerat oriũ/
dus solẽnitate maxima letabat':⁊ causam
exultatõis hmõi oẽs penitus ignorabãt
Nam de ipius canonizatiõe nihil sciebãt
⁊ vt aiunt campane ciuitatis per se sona/
bant. Compertũq; est postea ꝙ eodem die
fuerat beatissimus antonius solẽniter ca/
nonizatus. Anno vero dñice incarnatiõis
M.CCLXIII. Constructa pregandi ec
clesia in eius honore. Corpus ibi transla/
tum est:⁊ cum diu sub terra iacuisset inuẽ
ta est lingua eius adeo recens rubicunda
⁊ pulchra:quasi eadẽ hora pater sanctissi/
mus discessisset: cum tamẽ elapsi fuissent
a die mortis anni. viginti quattuor ⁊ am/
plius. Ipam aũt linguã sanctus Boua/
uentura tunc ordinis generalis minister q̃
postmodũ fuit cardinalis episcopus alba
nensis:cum presens esset illius translatio
nis gaudijs in manib⁹ reuerẽter accipiẽs
cum lachrymis cepit deuotissime huiusce
modi verbis affari. O lingua benedicta q̃
semper dñm benedixisti ⁊ alios benedice/
re fecisti:nunc manifeste apparet quãti exi
stis meritis apud deũ. Et infiges ei dul/
cia oscula:iussit eã seorsum honorifice col/
locari. Tertia gl'ia beati antonij dr̃ exau/
ditiõis. Ipe q̃ppe auxiliũ eius poscentib⁹

euq; inuocãtib⁹ liberaliter ꝯdescẽdit:ꝓces
q; ac vota suoꝝ deuotoꝝ exaudit. Qualr
ꝓo sancti ⁊ bti orões nr̃as agnoscãt:ondit
richar.in.iiij.di.xlv.dicẽs.ꝙ ipi cognoscũt
oẽs supplicatiões nr̃as q̃s eis porrigim⁹ i
ꝟbo dei qđ clare vidẽt. Quis ei nõ videãt
oĩa q̃ videt verbũ tñ ꝓbabile ẽ ꝙ in illo vi/
deãt oĩa q̃ facimus ⁊ dicimus ⁊ q̃ in corde
gestamus ad reuerentiã eoꝝ. Et q̃s enar/
rare valeret:quot a diuersis ꝑiculis beati
antonij fuerit meritis liberati. Quot ad eũ
fundentes pias ꝑces exauditi. Obmissis
tñ alijs aliq̃ pro deuotõe nr̃a inflanda hoc
loco subnectemus. Regina legioni multũ
in beato antonio ꝯfidens tenuit filiã.xi.an
norũ ꝯ voluntatẽ regis ⁊ baronũ trib⁹ die
bus defunctã:orans ⁊ dicens. Beate an/
toni ego fui de patria tua:redde mihi fili/
am meam. Que surrexit matriq; dixit.
Parcat tibi deus mater. Cum enim essez
sem inter virgines in gloria:beatus anto
nius precib⁹ vr̃is astrictus a dño impetra
uit:vt ad vitã redirem. Sed vnũ sciatis
ꝙ nõ ero vobiscum nisi diebus quindecim
quod ita impletũ est sicut dixit. In ciuita/
te vlixbone filius sororis beati antonij for/
te quinquennis ⁊ puerulus cum alijs pue/
ris in mari ludens:euersa nauicula solus
alijs natantib⁹ est submersus. Mater ve
ro post spaciũ triũ horaꝝ accurrens filium
mortuũ a piscatoribus accepit. Quẽ cum
vellet sepelire pater. Conuersa mater ad
beatum anthoniũ dixit cum lachrymis.
Frater mi si pius extraneis es: noli michi
sorori tue esse crudelis ⁊ durus. Esto mi/
hi propicius ⁊ mihi filiũ redde:quem tuo
ordini sancto si reuixerit dedicabo. Mox
puer surrexit incolumis: ⁊ tandem adul/
tus intrauit ordinẽ:⁊ vsq; in finem sue vi
te sancte ac laudabiliter perseuerauit. Fra
ter Bernardinus đ parma ex quadã gra
ui egritudine duob⁹ mensibus mutus exi
stens ad tantã debilitatem peruenerat: ꝙ
nec candelã poterat extinguere suo flatu:ti
mens de suffocationis periculo: cum iam
ei diffiderent medici subuenire:fecit se ad
sanctum antoniũ paduam adduci:⁊ ante
archam sancti prostratus:oransq; feruen/
tissime cum multis fratribus ⁊ populi fre/
quentia statim ibidem ⁊ loquelam recu/

perauit ꝛ ꝑfectam sanitanem recepit. At/
qꝫ cum fratribus saule regina: leta ꝛ soro/
nosa voce cantauit. Tēpe bonifacij pape
octaui reparata est tribuna basilice salua
toris in laterano: cui depingende ope mo/
saico deputati sunt duo fratres mīores in
illa arte valde periti. Designatis aūt ima
ginibꝫ quas idē papa ibi depingi manda/
uerat: videntes illi frēs ꝙ adhuc loca suꝑ
erant: in qbꝫ alie imagines possent poni ꝓ
ꝓprio motu vel forte diuino instinctu beato/
rū francisci ꝛ anthonij imagines q̄ etiā ho
die ibi cernunt̃: hincinde depinxerūt. Quo
ad eiusdē dn̄i pape delato noticiā manda
uit qbusdam clericis hec sibi ex liuore nū/
ciantibꝫ ita dicens. De imagine sancti frā
cisci postq̄ꝫ ibi est equanimiter toleramus
sancti anthonij vero imaginē delete: ꝛ loco
eius imaginē beati Gregorij faciaꝫ. Qui
accedentes vnus post aliū ascendētes cō/
fessi sunt ab vna ꝑsona terribili ab alto in
terrā deici. ꝛ q̄si in furiā versi fuerunt a ce/
pto ꝓposito impediti. Et sicut dicti frēs pi
ctores referebant: qdam illoꝝ statim infra
breue tp̄s spm̄ exhalarūt. Audiēs hoc me
morat⁹ papa referētibꝫ dm̄ādauit. Dimit
tatis inqt stare sctm̄ illū sicut vult: qꝛ poti
us possemus cū eo ꝑdere q̄ꝫ lucrari. In be
gra castro regni portugalie vir qdam pe/
trus noīe potens ꝛ diues: ꝛ ordini fratruꝫ
minoꝝ tanta dilectione astrictus: ꝙ eis ibi
ꝯtulit locū ꝓ edificatiōe ꝯuentus ꝛ ꝓ edifi
cijs plura dedit. Cum autē infirmaret̃ ad
mortē: q̄tuor fratres minores ꝛ alij de sua
familia vigilantes in camera eius exitum
expectabant. Tenebat ex deuotione ꝑdi/
ctus petrus habitū fratrū cū quo elegerat
sepeliri. Et ecce duo fratres minores vnus
ad eius dexterā alius ad sinistram sibi ap
paruerūt. Cui vn⁹ eoꝝ dixit. Petre cogno
scis nos. Et ille. Cognosco vos esse fratres
minores: sed nō habeo noticiā ꝑsonarum.
Et ille. Ego sum sanctus franciscus ꝛ iste
est sanctus anthonius: ꝛ ꝓpter deuotioneꝫ
quā semper ad nos habuisti: missi sumus
ad te ꝯsolandū: ꝛ de ista infirmitate curā/
dum. Et tunc ille rogauit sanctū franciscū
vt habitū quē suꝑ se habebat benedicere
dignaret̃. Quo facto ambo disparuerunt.
Et ille tanta celeritate ꝯuolauit: ꝙ omēs
p̄ntes in stuporem ꝯuertit. Et extunc duo
decim annis suꝑuixit: reseruans sibi illuꝫ
habitū benedictū in scrinio cū quo fuit tā
dem mortuus. ꝛ sepultus. Dū filia cuius/
dam militis Johis petri de guarino de li
cio ciuitate mea natiua superioribꝫ annis
ageret in extremis ꝛ iam ꝓ ipsa exequiarū
pompa disponeret̃: parrarent̃qꝫ funeralia
indumenta ꝛ luminaria: ceteraqꝫ s̄m p̄rie
morē: emisso voto ꝑ patrē eius p̄fatum ad
sanctū anthoniū illico ad se redijt: ꝯforta/
taqꝫ loqui cepit ꝛ die sequēti de lectulo sa
na surrexit. In p̄fata ciuitate licij euenit
qđ narro. Erā ergo hora missaꝝ in came/
ra mea: ꝛ venit ad me qdā de terra tricasij
mestus ꝛ dolens: qm̄ die p̄cedenti sacculū
quendā cū centū ducatis ꝑdiderat: roga/
batqꝫ vt in nr̄a p̄dicatione inuētores mo/
nerē q̄tenus restituerēt sibi: qđ bona ꝯsciā
retinere nō poterant. At ego illū cōmonui
vt ad eccl'iam ꝑgeret: ꝛ sancto anthonio se
cōmendaret. Qui meis ꝯsilijs acquiescēs
ad sacristiā se ꝯtulit: ꝛ frēm vnū sacerdotē
reqsiuit: vt missāꝫ in honorē sancti antho/
nij ꝓ eo celebraret. Dum aūt sic missa cele
braret̃ astabat ille ꝛ mente deuota sctō an
thonio se cōmendabat: vix sacerdos eleua
uit sanctissimū sacramentū: ꝛ ecce venere
ad me duo iuuenes saccū cū integra pecu
cunia deferentes: orantes vt ꝓpl'o significa
rē in publico nr̄o s̄moīe q̄liter ipsi pecūias
illas inuenerāt: q̄s restituere erāt parati: dixi
eis ꝙ nō erat lōge eū dū cū p̄onus in ecclia
ad h̄ moraret̃. Misi itaqꝫ socium ꝓ illo ꝛ
missa finita ad me venit ac pecūias amis/
sis meritis beati antonij recuꝑauit. Pau/
ca sunt imo quasi nulla que diximus: cū q̄
tidie mortales innūera a deo suscipiāt bea
to anthonio interueniēte bn̄ficio. Liberāt̃
eius interuentu a naufragio sepissime na/
uigantes a ꝑiculis grauissimis: mulieres
ꝑturiētes ab infirmitatibꝫ varijs illas pa/
tientes: ab obprobrio sterilitatꝫ vxores q̄n
qꝫ ꝓpterea viris exose a ꝑiculis fluminū: la
tronū: aliorūqꝫ discriminū peregrinantes.
Propterea qꝫ oīa ꝛ sil'ia in toto orbe sanct⁹
hic a cunctis fidelibꝫ fidelissimus aduoca
tus exposcit̃. Quē nos depcemur vt ꝛ pro
nobis ꝑpetuis intercessor apud deū mor/
talem assistat: impetretqꝫ gratiam ꝛ tan/

dem vitam eternam. Amen.

¶ Sermo. LXX. de sancta katherina de se
nis tercij ordinis sancti dn̄ici.

Multe filie congrega/
uerunt diuitias: tu supgressa
es vniuersas. Scribunt hec
verba Prouerb. vlt. Inuēte
sunt vsq̄ in p̄ntē diē q̄plures mlr̄es san/
ctissime q̄ in habitu sancti dn̄ici seruientes
iesu xp̄o resplenduerūt miro fulgore virtu
tū ⁊ sanctitatis. Omibꝫ tn̄ p̄lata est beata
katherina senēsis nr̄o tp̄e cathalogo sctōꝝ
ꝑ Pium pontificem sūmū annūerata. Sꝫ
vt sua opa atq̄ virtutes plenius innote/
scant. In p̄nti s̄mone de p̄stantissima tan
te v̄ginis excellētia v̄ba faciemꝰ. Cui nō
incōgrue imo accōmodatissime referre pos
sumus hec verba ꝓposita in themate nr̄o
in q̄ cōmendat̄ q̄ diuitias virtutū copiosis
sime sup ceteras congregauit. Inquit em̄
Bern̄. in s̄mone de sp̄uali regno. Vere di
uitie nō opes sunt s̄m v̄tutes q̄s secū ↄsci
entia portat: vt i ꝑpetuū diues fiat. hmōi
honusta diuitijs katherina ingressa est re
gnū celoꝝ. De cuius excellētia tria myste/
ria ꝓponimus ↄtemplanda.

¶ Primū dicit̄ possibilitatis.

¶ Scđm singularitatis.

¶ Tercium sublimitatis.

¶ In p̄mo videbimus an fuerit possibile
beatā katherinā in muliebri statu tā am/
plissimis p̄rogatiuis fuisse dotatā. ¶ In se
cūdo q̄bus virtutibꝫ fuit singl̄aritate ad/
ornata. ¶ In tercio v̄o q̄ fuerit a deo sup/
naturalibꝫ gratijs sublimata.

¶ Qꝫ nō debet aliq̄s extimare impossibi/
lia fore illa: q̄ de beata katherina dicunt̄: cū
deus multiplr̄ magnificare voluerit etiā
femineū sexum. Caplm̄. I.

Primū mysterium cō/
tēplandū de excellētia ⁊ sancti
tate beate Katherine dr̄ possi
bilitatis. Insultant quippe nobis de ea lo
quentibꝫ pleriq̄: vel passione humana de/
uicti: vel sua p̄sumptiōe inflati: aut qđ de
terius: fide religione ac deuotione penitus
ieiuni ⁊ nudi: asserentes non expedire de
vna mliere tanta eructare magnalia: nec
possibiliter credūt. aut verissimile fore: vt h̄
sponsa christi fecerit tanta egregia facino/
ra quanta vel scripta sunt de ea vel dicunt̄
Quibꝫ nos obuiare volentes ostendemꝰ
q̄ deus oīpotens muliebrē sexū: q̄r sibi sic
placuit: magnifecit in multis ⁊ p̄cipue in
septem.

¶ Primo in nobili ꝓductione.

¶ Scđo in excellenti ↄsignatione.

¶ Tertia in ꝓphatica illustratione.

¶ Quarto in materna electione.

¶ Quinto in iocundā apparitione.

¶ Sexto in mirabili fortificatione.

¶ Septimo in gloriosa resurrectione.

¶ Primo deus magnificauit muliebrē se/
xum in nobili ꝓductione. Nam deus bn̄/
dictus vt inq̄t Tho. p̄ma p̄te. q. xcij. Qui
solus est nature institutor: potuit viꝝ de li
mo terre: vel mulierē de costa viri formare
Vn̄ Aug. li. ix. sup Gen̄. ait. Formare vel
edificare costā vt mulier esset: nō potuit: ni
si deus a q̄ vniuersa natura subsistit. Qđ
aūt ministeriū angeli exhibuerunt deo in
form ation mulieris nescimus. Certū tn̄
est q̄ sicut corpus viri de limo nō fuit for/
matū ꝑ angelū: ita nec corpus mulierꝭ de
costa viri. Formauit v̄o d̄s ipsam mulierē
in adiutoriū viri. vt scribit̄ Gen̄. ij. ca. In
adiutoriū scꝫ gn̄ationis. Et s̄m p̄hm etiā
domestice vite: q̄re ⁊ ipsa ad vniuersi ꝑfecti
onē ↄcurrit. Et vt ait Rich. in suo. iiij. dis.
xliij. Quāuis mlr̄ generet̄ p̄ter intentio/
nē nature ꝑticularis: ē tn̄ de intētione na/
ture vniuersal. q̄ vtrūq̄ sexū req̄rit ad ꝑfe
ctā hūane sp̄ei gn̄ationē: vt aūt deus ꝓdu/
cte p̄me mlr̄is nobilitatē māifestaret: dū
illam de costa ab adam detracta formare
vellet: imisit sopore in illū. Vt aūt asserit
Aug. ix. sup Gen̄. ad lr̄am. Sopor ille fuit
raptus vel extasis: q̄r tunc forte vidit per
essentiā dn̄i ⁊ interfuit curie angeloꝝ. Co/
sta etiā illa s̄m Tho. detracta fuit absq̄ le
siōe ⁊ dolore: Et vt refert landulphus in
suo s̄mōe. di. xviij. fuit costa sic detracta an
gelico misterio: licꝫ illoꝝ nō fuerit ministe
rio formata. ¶ Scđo deus magnificauit
muliebrē sexū in excellenti consignatione.
Voluit q̄dem sua imagine illā ↄsignare.
Vn̄ Gen̄. i. ca. Cū dixisset scriptura. Crea
uit d̄s hoīem ad imaginē suaꝫ: ⁊ imaginē

dei creauit illum. Deinde subiunxit ma/
sculum ⁊ feminā creauit eos: vt sic intelli/
gaẛ etiam mulier ad imaginē dei creata.
Ad qđ clarius inuestigandū dicit Bona
uē.in.ij.di.xvi. ⁊ Tho. pma pte.q.xciij. Q̄z
cū homo ꝫm intellectualē naturā ad ima/
ginē dei esse dicatur: ꝫm hoc maxime ē ad
imaginē dei ꝙ intellectualis natura deuꝫ
maxīe imitari pōt. Imitaẛ aūt intellectua
lis natura maxīe deū: q̄tū ad h̄ ꝙ deus se
ipm intelligit ⁊ amat. Et sic tam in viro
q̄ȝ in muliere inueniẛ dei imago: q̄tuꝫ ad
illud in q̄ principaliter rō imaginis ꝯsistit
scꝫ q̄tum ad intellectualem naturā. Sed
q̄tū ad aliquid secundariū imago dei in/
ueniẛ in viro ꝫm qđ nō inueniẛ in muliere
Nam vir est pncipiuꝫ mulieris ⁊ finis: sic
deus est principiū ⁊ finis totius creature.
Unde aplūs ad Corinẛ. Uir est imago
dei: mulier aūt est imago viri. Et h̄ mō in/
telligēda sunt verba q̄ ponunẛ.xxxiij.q.v.
hec imago.⁊.c. mulier. vbi dr̄. Mulier nō
est ad imaginē dei. scꝫ q̄tū ad h̄ secūdariū
nō q̄tū ad pncipale. Silr̄ dicit Richard.
de angelo ⁊ de hoīe in suo scđo. di.xv. ꝙ scꝫ
q̄tū ad id in q̄ essentialiter ꝯsistit rō ima/
ginis expssius est imago dei in angelo q̄ȝ
in hoīe. Idē dicit Tho. vbi sup̄. Un̄ Gre
go.xxxvij. moraliū exponens illud Ezech.
Tu signaculū silitudinis. ait. Licꝫ hō ad
silitudinē dei creatus sit angelo tn̄ q̄si ma/
ius aliquid tribuens nō eū. ad silitudineꝫ
ꝯditum sed ipm signaculū silitudinis dei
dicit. vt q̄ subtilior est in natura: eo in illo
silitudo dei plenius credaẛ expssa. hec ille.
Sed q̄tū ad aliqua accidentalia: expssiꝰ
imago dei in aīa q̄ȝ in angelo: q̄tum anīa
ꝯtinet ⁊ regit totū corpus suū: tanq̄ȝ suuꝫ
vniuersum existens in qualibet pte illius
sicut deus regit ⁊ ꝯtinet totū vniuersuꝫ: to
tus existēs in q̄libet pte vniuersi. vir itaq̄ȝ
⁊ mulier ꝯueniūt in imagine: q̄tum ad id
qđ imagini essentiale vt pdictū est: licꝫ vir
illā excedat q̄tū ad id qđ est accidentale.
¶ Tercio deus magnificauit muliebrem
sexum in ꝓphetica illustratiōe. Nā vt mu/
lieres q̄ȝplures ꝓphie lūine illustrauit. Si
cut fuerūt maria soror aaron. vt pꝫ Exod.
xv.ca. q̄nquagesima di. decretoꝝ ca. si post
ordinationē. Et Anna ꝓphetissa Luc.ij.c.

Et Sybille. q̄ꝝ meminit Lactantius li.i.
diuinarū institutionū. Et vt scribiẛ in glo.
Judicū.iiij.ca. ꝙ mulieres assūpte ad gra
tiā ꝓphetie fit vt in hoc pstes occasio muli/
eri nec ꝑ infirmitateꝫ desperet. ¶ Quarto
magnificauit deꝰ muliebrē sexū in mater/
na electione. Uolens quippe humanā sibi
copulare naturā: virginem mulierē in ma
trē elegit cui tam amplissimū grē sue mu/
nus ꝯcessit: vt tam in merito q̄ȝ in pmio:
post suū filium oēm supauit creaturā: tam
angelicam q̄ȝ humanā: cui etiā ⁊ si honor
latrie nō sit exhibendus tn̄ honor dulie di
gnioris nō est sibi denegandus: ita ꝙ ma/
gis ipsa sit honoranda q̄ȝ aliq̄s alius: imo
quicūq̄ȝ alij ꝯciues ⁊ sancti regni celorum
De pstantia ꝓ eius maternitatis diximꝰ
in sermone de eius visitatione. ¶ Quinto
magnificit deus muliebrē sexū in iocunda
apparitione. Surgēs naq̄ȝ ex mortuis rex
seculoꝝ pmo mulieribꝫ se videndū exhi/
buit. Un̄ Marci. vlti.ca. ait. Surgens ie
sus mane pma sabbati: pmo apparuit ma
rie magdalene. Electa fuit mulier vt essꝫ
nuncia vite: despiceres sexus feminēꝰ: eo ꝙ
mlr̄ nuncia fuerat mortꝫ. Et de hac mate/
ria diffuse dictū ē in ſmone de resurrectiōe
xpi. ¶ Sexto magnificauit deus muliebrē
sexum in mirabili fortificatione. Fuerūt q̄/
dem mulieres innūerabiles: q̄ virginitatꝫ
amore succense: zeloq̄ȝ fidei xpi inflāmate
adeo fortes inuēte sunt: vt nec impioꝝ ty/
rannoꝝ minas timuerūt: nec illata cuius/
cūq̄ȝ generis horruerūt supplicia: nec mor/
tem aufugerūt violentā. Patent hec oīa in
Katherina Cecilia Agatha Lucia Ag/
nete Eufemia Ruffina. Secūda Anasta
sia Eulalia Prisca Dorothea Giuiana.
Cristina Justina Herina Margarita.
Martina Emerentiana Apolonia Sa
bina Barbara Ursula ⁊ vndeci milibꝫ so
ciabꝫ eiꝰ: ceterisq̄ȝ q̄ꝝ noīa ⁊ mirāda gesta
longū foret expmere: q̄ oēs ꝯtra naturā
ꝯditōis naturalꝭ ipsaꝝ aīo forti atq̄ȝ ꝯstāti
queq̄ȝ supauerūt tormenta: morteq̄ȝ inter
illa ꝯstantissime ptulerūt. Non potuerunt
hec fieri nisi supno assistente psidio: cū mu
lieres sint natura sua molles in alios: ⁊ mīl
to magis ad seipsas die. Inquit eīn Aris.
in li. de aīalibꝫ. In oī genere aīalium: ma

lieres sunt naturaliter pie accepta vrsa et
leoparda. Tanta igit infirmitas animi in
virginib' supdictis nõ potuit nisi a bono
deo puenire. Ob qd ecclesia ad deũ ita di/
cit. Deus q̃ inter cetera potentie tue mira
cula etiaz in sexu fragili victoriã martyrij
ꝯtulisti. ¶ Septimo magnificauit ds mu
liebrẽ sexũ in glõsa resurrectiõe. Vñ q̃dẽ
testat Aug. li. xxij. de ci. dei. Mulieres in
sexu femineo resurgent: qr h̃ exigit natura
indiuidui: ꝛ ꝯgruit pfectioni spẽi: ꝛ erit oc
casio laudãdi sapiam diuinã. vt ponit Ri
char. in q̃rto. vñ. Aug. vbi s̃ sequit dicens.
Mẽbra feminea nõ erũt accõmodata ve
teri vsui: sed nouo decori q̃ nõ alliciat aspi
ciẽtis ꝯcupiscẽtia: q̃ nulla erit: sz dei laude
tur sapia atq̃ clemẽtia. Cũ igit artifex ille
mõi sapiẽtissimus muliebrẽ sexũ tot miris
varijsq̃ modis voluerit reddere dignum.
Cur incredibile ẽ q̃ beatã katherinã ma/
gnã fecit inter sanctos. Non ẽ impossibile
apud deũ oẽ vbũ. Ipse itaq̃ ds hãc vginẽ
nasci fecit in famosa ãplissimaq̃ ciuitate se
naꝝ: parentib' popularib' honestissimis ꝛ
timẽtib' deũ: fame bone apud oẽs pr̃ Ja/
cob' benencasa vocatus est: mr̃ vo lappa.
Ex ipsis pdijt hec filia in etate infantili: oi
bus grata ꝛ cũctis amabilis. Que dũ q̃n/
tũ vix attigit annũ ad virginis glõse ma/
rie deuotionẽ se ꝯuertit. Et sepius tunc vi
debat ascendẽdo ꝛ descẽdendo p gradus
scale q̃ erat i domo: dei matrẽ hũilr saluta
re dicendo. Aue maria. cui' vtutes in q̃b'
pfecit in ꝯsequẽti mysterio lati' reserabũt

¶ De septẽ p̃cipuis ꝛ singularissimis vir
tutibus quib' floruit beata Katherina.
Caplm. II.

Secundum mysteriuz
cõtemplandũ de excellentia ꝛ
sanctitate beate katherine dr̃
singularitatis. Fuerunt q̃ppe in illa vltra
alias vtutes septẽ p̃cipue ꝛ singularissime
¶ Prima dr̃ vginitas.
¶ Scda magnanimitas.
¶ Tercia austeritas.
¶ Quarta pietas.
¶ Quinta patientia.
¶ Sexta humilitas.
¶ Septima perseuerantia.

¶ Prima virtus p̃cipua ꝛ singularis fuit
virginitas: que in ea satis laudabilis exti
tis maxime ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpter etatem.
¶ Scdo ꝓpter ꝯtrarietatem.
¶ Tercio ꝓpter puritatem.
¶ Primo reddit laudabilis vginitas ka/
therine ꝓpter etatẽ. Nã septimo etatis an/
no votũ expssum emisit de virginitate ser/
uanda. Nec obstat: qr nondũ ad annos p
uenerat pubertatis: vt sic diceret infantuli
motu excitata vouisse: qm̃ si malicia sup/
plere põt etatẽ: vt inquit dñs Hostieñ. in
sũma lib. x. de despon. impu. multo fortius
id põt grã dei. Sicut pie credimus de sã/
cto nicolao q̃ q̃rta ꝛ sexta feria dũ infantu
lus erat: lac ex pectore matris vel alterius
cuiuscũq̃ suggere recusabat. Potuit itaq̃
spũssancti grã liberꝫ arbitriũ katherine ac
celerare vt virginitatẽ se ꝑuaturã voueret
qd facile dephendi põt. Ex ostensa sibi vi/
sione mirabili. Sexto q̃dẽ anno etatis sue
redeunte puella de domo sororis sue nup
tie: vidit in aere sup eccl̃ia i fratrũ p̃dicato
rũ saluatorẽ sedentẽ in throno indumẽtis
papalib' insignitũ ꝛ apl̃is sociatuz. Qui
eleuata manu in eã intuẽs signo crucis il/
lam bñdicebat. Qua habita visione adeo
extitit in dño ꝯfortata: vt nil aliud q̃reret
nisi loca secreta orõni apta: puellasq̃ cete/
ras verbo ꝛ exemplo induceret ad orandũ
¶ Scdo reddit laudabilis virginitas ka/
therine ꝓpter ꝯtrarietatẽ. Nam licz p entes
illius multo tpe vidissent in filia tot signa
ꝛ p̃mordia sctitatis ignorabant nihilomi
nus votum virginitatis p eam emissum.
Quare de re cũ. xij. annũ iam attigisset in/
stabat mater vt incipet se ornare sicut cete
re nuptui tradente facere ꝯsueuerũt: quod
illa facere renuit: ꝛ post sororis illius iam
nupte suasu vel leuiter se ad ornatũ cõpo/
suit: nõ vt virginitatis ꝓpositũ infirmaret:
sed vt sic ꝯdescẽderet importune psuasio/
ni sororis. Tñ cito semetipsaz redarguẽs
ad lamẽta pnie se ꝯuertit: ac si aliq̃d gran
de peccatũ perpetrasset: cuz in rei veritate
vix peccauerit venialr. Cum vo ardentior
ex post deuotioni ꝛ orationi se dedisset: nul
laq̃ de ornatu corpis inesset ei cura: paren
tes quendã religiosum deuz timentẽ ꝛ eis

notum p̄cati sunt vt filiā alloquerēt mone
rentq̧ vt se pararet ad virū in breui susci/
piendū. Ille aūt cognito ꝓposite virginis
illam in dn̄o ꝯfortauit: monuitq̧ vt capil/
los tonderet: qđ illa q̄ꝓmū impleuit. Ne/
scientes adhuc sui que in corde eius late/
bant omi libertate locoq̧ secreto p̄uarunt.
deputatuq̧ cunctis vilib' suitij domus: q̄
patienter oīa sustinens ad q̄ndā cameraz
vnius sui germani que erat sine clausura
se colligebat ibiq̧ sponsum virginuz xp̄m
orabat. Tandem elapso aliquantulo spa/
cio suos aduocans votum quod ab infan
tia vouerat publice reseruauit. At paren/
tes omi duritia deposita: illaz benedixerūt
ꝓhibuitq̧ pater oib' de domo ne illā de ce/
tero molestarent. ¶ Tercio laudabilis fu/
it virginitas katherine ꝓpter puritatem.
Non em̄ solum integritatē carnis retinuit
sed mentis puritatem vsq̧ ad mortem ser
uauit: quod declarauit mira ipsius despō/
satio. Contigit quidem quodā carnispri/
uij tempe katherinā cunctis tempalibus
delectationibus ꝯtemptis orationem suā
intensius replicare: eiq̧ dn̄m appetere ac
dicere. Quoniā mūdana queq̧ meo amo
re calcasti: ego solenniter te desponsare de/
creui. Tūc apparuit gloriosa dei genitrix.
Iohānes euangelista: Apostolus paulus
beatus dn̄icus atq̧ dauid psalteriū psal/
lans. At genitrix dei dexterā virginis sua
manu suscipiens digitosq̧ suos extendēs
ad filium postulabat quatenus eā despō/
sare dignaret. Qui anulo suscepto: dextere
q̧ sue anulari digito imponens. Dixit de/
sponso te mihi creatori z saluatori tuo in fi
de vsq̧ quo in celis tuas mecum nuptias
celebrabis z tua virginitas semp ꝯserua/
bitur illibata. ¶ Secunda virtus p̄cipua
z singularis beate katherine fuit magnani
mitas ex qua audacter mundū ꝯtempsit:
habituq̧ ordinis de penitentia sancti dn̄i/
ci deuote recepit: hic vero ordo tripliciter
cōmendatur.

¶ Primo quia a sancto dn̄ico institutus.

¶ Scdo q2 ab ecclesia approbatus.

¶ Tercio q2 a deo magnificatus.

¶ Primo ordo ille fuit a sancto dn̄ico insti
tutus. Ipse beatus pater in lōbardia hūc
ordinez instituit: quē de militia iesu christi
a p̄ncipio appellauit: eo q illius ordinis
fratres hereticis bona ecclesiarū vsurpan/
tibus viriliter se opponebant: pugnabātq̧
oī conatu p p̄dicatoꝝ bonoꝝ recuperatiōe
z conseruatione. Sed postea hereticis per
sanctum dn̄icum z sanctum petrum mar/
tyrem aliosq̧ predicatores deletis z peni/
tus quasi extinctis mutatū fuit nomen il/
lud de militia in nomen de penitentia.

¶ Secūdo ordo ille ab ecclesia fuit appro
batus. quod patet per honoriū quartum:
z Iohannē. xxij. Bonifacium nonū: z In
nocentium septimū: qui dicto ordini pluri
ma priuilegia concesserūt. ¶ Tercio hic or
do est a deo magnificatus. Voluit em̄ ple
rasq̧ dn̄as in illas viuentes z morientes si
gnis z miracul' p̄limis coruscare. Sic fuit
btā Iohanna de vrbe veteri: beata marga
rita nouella de ciuitate castelli: beata hele
na de vngaria: z sancta katherina de qua
loquimur aliiq̧ multe. Qualiter ergo ka
therina huic ordini sancto se dedicauit do
cet eius legenda: in qua narratur q a tene
ris annis ad patrem sanctū dn̄icum feruē/
tissima deuotione trahebatur. Et cum se/
mel dn̄m exoraret vt conseruaret eam in
ꝓmissa virginitate tali fuit visione cōmo/
nita. Apparuerunt siquidem sibi plures
patres institutores ordinum diuersoꝝ: in/
ter q̄s erat beatus dn̄icus: habens in vna
manu lilium ardens sine combustione: et
in altera suum habitum consuetum p do/
minas deportari. Cūq̧ sibi a p̄fatis offere/
retur quem ordinū vellet eligere. Respon
dit se velle sancti dn̄ici habitum suscipere.
At ille beatus dominicus dixit. Forti ani
mo esto o filia: quia certissime hoc habitū
vt desideras indueris. Sicq̧ visio dispa/
ruit: z ipsa mansit in domino conforta/
ta. Tandem postq̧ parentibus reuelauit
se virginitatem vouisse illis consentienti/
bus apud ecclesiam fratrum predicatoꝝ
de senis habitum diu affectatum cum ma
gno fauore suscepit. ¶ Tercia virtus preci
pua z singularis beate Katherine dicitur
austeritas. Fuit nāq̧ suo corpori austera z
rigidissima ꝓpter xp̄m z p̄cipue in tribus.

¶ Primo in cibo z potu.

¶ Secundo in vestitu z lecto.

¶ Tercio in vigilijs z orationibus.

¶ Primn q̄tū ad victū. Ab infantia car/
nes raro sumebat: q̄s postmodū totaliter a
se amouit: seq3 ad esum panis ⁊ crudarū
herbaꝝ: ex toto reduxit. Anno etatis sue.
xij. herbaꝝ vsa est succo: vinū aūt ita lim/
phatū sumebat q͛ vini sapore carebat. Il/
lud aūt a. xv. etatis sue anno a toto relin/
quens inedias pluriū dieꝝ sepius passa ē.
¶ Scd̄o fuit austera ī vestitu ⁊ lecto. Pan
nis laneis vsa est ad tantū deueniēs: q͛ tā
hieme q̄ estate vna sola tunica vestiebat̄.
Cilitio quōq3 vsa est: qd̄ in cathenā ferrea3
cōmutauit: ⁊ patrē dn̄icum imitans: se ter
quotidie fortiter disciplinabat: lectū insup
de tabulis habebat: ⁊ lignum ꝓ ceruicali
absq3 alterius rei additamento. ¶ Tercio
fuit austera in vigilijs ⁊ orationibꝫ. Nam
ad hoc deuenit q͛ infra duos dies: vix per
horam ⁊ dimidiā dormiebat. Ad tantam
aūt tenuitatē ex austeritatibꝫ deductu3 est
corpus eius: q͛ cum transisset eius spūs ex
hac vita repertus est vmbilicus renibꝫ ad
herere. In ꝑncipio etiā sue puellaris eta/
tis duple ferēt fuisse latitudinis q̄ xxviij.
annoꝝ existens. Confirmat hec oīa. Pius
pontifex maximus q̄ in bulla canonizatio
nis ita asserit. Sūma huius virginis ab/
stinētia fuit mirabilis vite austeritas. Nā
cum vini ⁊ carniū vsum ꝑsus abiecisset:
nec pulmētarijs vllis vteret̄ ad extremu3
eo deducta est: vt nec legumina ederet nec
pane vesceret̄ nisi celesti: quē verus xp̄ian⁹
in sacramēto sumit altaris. ¶ Quarta v/
tus ꝑcipua ⁊ singularis beate Katharine
dicit̄ pietas. Fuit ipsa pijssima valde ⁊ p̄/
cipue q̄tum ad tria genera ꝑsonaꝝ.

¶ Primo q̄tum ad paupes.

¶ Secundo q̄tum ad infirmos.

¶ Tercio q̄tum ad peccatores.

¶ Primo q̄tum ad pauperes. Inquit em̄
Pius in bulla ꝑfacta: paupibꝫ christi lar/
ga manū subuenit. Scribit̄ in sua legēda
q͛ a suo patre licentiā obtinuit: posse de bo
nis domus paupibꝫ elargiri. Et ꝯtigit se/
mel q͛ dū infirmitate corpis grauaret̄: au/
diuit a multis referentibꝫ qualiter vidua
q̄dam ꝯuicina filijs ⁊ filiabꝫ multa crucia
ret̄ penuria: oratione ꝑmissa tantū robur
obtinuit: q͛ frumentū vinum ⁊ oleu3 vsq3
ad centū quasi libraꝝ pondus in aurora
ꝑfunda ꝓprijs humeris mira agilitate por
tauit: ac mirabiliter aperto ostio q̄ plani⁹
portauit in vidue domo deposuit: lic3 dispē
sante dn̄o velut alter nicolaus fuerit dep/
hensa. Al's vo semel in fratrū p̄dicatoꝝ ec
clesia ꝯstituta: cū q̄dam paup ab ea elemo
sinam peteret: ⁊ illa nihil p̄ter crucem ar
genteā que erat inter pater noster haberet
statim illa auulsa tradidit indigenti. Ap/
parens aūt sibi postmodū dn̄s illāq3 orna
tam lapidibꝫ p̄ciosis ondens ei dixit. Tu
mihi hāc hesterna die dedisti: ⁊ ego ꝓmit/
to tibi q͛ in die iudicij coram vniuerso an/
geloꝝ ⁊ hoim ꝯspectu: illam ad tui gaudij
cumulū p̄sentabo. Insup cū beata katheri
na semp de melioribꝫ traderet ꝯtigit q͛ ve/
gete melioris vini abundanter pauperibꝫ
erogaret. Intantū autē est augmentatu3:
q͛ vbi dictum vas sufficere ꝯsueuerat toti
familie p dies viginti vel circa: tn̄ ꝓ dicta
familia ⁊ etiam ꝓ pauperibꝫ vsq3 ad tercij
mensis ꝑncipiū abūdantissime ꝑdurauit.
¶ Scd̄o fuit pia hec virgo q̄tum ad infir
mos. Nam egrotantibꝫ sūma diligētia mi
nistrauit. Seruiuit cuidā infirme noīe an
dree ab omībꝫ derelicte: nec horrore plaga
rum illam exhorruit. Quinimo cu3 aliq̄n
nauseam passa fuisset: vulneꝝ illius putre
dinem inspiciens ⁊ ꝯtrectās recollecta in
q̄dam scutella lotura cū sanie illam ebibit
dicens. Amore sponsi iesu xp̄i corpus meū
sic castigabo. Quo facto statim cessauit
omīs ꝑcedētis nausea tēptatio: habuitq3
postea suo ꝯfessori referre nunq̄ aliq̄d tā
suauis percepisse saporis atq3 odoris. No
cte vo sequenti apparuit ei iesus xp̄s: osten
ditq3 sua sacratissima vulnera dicens. Or
meo amore tam abhominabilē potū sum/
psisti tibi ingrat⁹ nō ero. Sicq3 applicans
os virginis ad ꝓprij vulnus lateris. Bi/
be inq̄t filia de latere meo potum: quo aīa
tua tanta suauitate replebit̄: q͛ etiā in cor/
pore: qd̄ ꝓpter me ꝯtēpsisti mirabiliter re/
dundabit. Quo facto tā in aīa q̄ etia3 in
corpe incredibili extitit suauitate dulcedi/
neq3 repleta. ¶ Tercio fuit pia valde san/
cta katherina erga peccatores. Multos
nāq3 orōnibꝫ suis ⁊ meritis iuuit ne peri/
rent. Sicut diffuse ponit̄ in legenda. An/
dream de belantis ciuē Senarū diuitijs

affluentē egrotantē ꝗ̄ ad mortē. cū ex toto
penitētiā spernerent sua orōne ꝯuertit ad
dn̄m. Cū em̄ ꝓ illo orasset ardētissime ap/
paruit iesus xp̄s p̄fato ifirmo hortatusq̄
est illū ꝙ ꝯfiteret pctā sua. q2 ꝑatus erat si
bi illa remittere. Qui cōpunct⁹ valde sub
ito ꝯfessus ē. Et ꝯdito testamēto ad extre/
ma deductus cū magna deuotōne migra
uit ad dn̄m. Fuerūt adhuc in p̄fata ciuita
te senarū duo ꝓ suis maleficijs ad mortē
dānati. Qui cū ducerent sup currus ꝛ car
nes eorꝝ a carnificib⁹ decerperent ignitis
forcipib⁹ deū impie blasphemabāt. Cū āt
Katherina ista nouisset ꝓ eis dn̄m ama/
ro corde exorauit. Quib⁹ cū ad portā ciui/
tatis venissent apparuit saluator tot⁹ vul/
neratus eos ad ꝯuersionē inuitans. q̄ statī
cōpuncti ꝯfessi sūt sacerdoti: ꝛ blasphemi/
as mutauerūt in laudes. sicq̄ letissimi tu
lerūt illatā mortē. Et q̄s enarrare queat
ꝯuersiones oīm malorꝝ ꝑfectorꝝ bonorꝝ: ro
borātōnes imꝑfectorꝝ. ꝯsolatōes desolato
rū: admonitōes spūalīū ꝑiculorꝝ: tā ꝑ suas
ep̄las q̄ etiā oraculo viue vocis erga ꝑso/
nas oīs sexus ꝯditōis ꝛ status ꝑ ꝟginē ex/
citatas. Quot sceleratos de faucib⁹ infer/
ni abstraxerit: q̄t obstinatos ad sui cogni/
tionē reduxerit. q̄t seculo deditos induxe/
rit in ei⁹ ꝯtēptū. q̄t vtriusq̄ sexus ad religi
onū diuersarꝝ ingressū allexerit. q̄t de laq̄/
is tēptationū eruerit. Difficile nanq̄ foret
cūcta cōmemorare. Nā aliq̄tiens maxīe ī
italia ex remotissimis ꝑtib⁹ ad ip̄am vtri⁹
q̄ sexus ꝑsone ꝯfluebāt. Ad ei⁹ aspectū at
q̄ colloquiū tal'r cōpungebant: vt sine di/
latiōe currerēt ad ꝯfitendū pctā sua. Ob
quā causā Greg⁹. xij. in adiutoriū katheri
ne tres ꝯfessores p̄cipuos deputauit. Qui
taliter aliq̄n occupabant vt nec spaciū ha
berēt edēdi. ¶ Quinta ꝟtus p̄cipua ꝛ sin
gularis btē katherine fuit paciētia. fuit si/
quidē pacientissima ꝛ p̄cipue in trib⁹.

¶ Primo in ꝑsecutōib⁹.

¶ Secundo in temptatōib⁹.

¶ Tercio in passionibus.

¶ Primo fuit patiēs in ꝑsecutōnibus. q̄d
exēpla sequentia manifestant. Fuit senis
quedā palmerina de penitentia sancti Do
minici. que instigante sathana facta est ka
therine taliter emula. vt nec nomē ei⁹ au/
dire valeret. Sꝫ ꝟgini sp̄ detraheret. Ip̄a
tn̄ ꝓ illa dn̄m exorabat. ꝛ cū ad infirmita/
tē grauē incidisset. Katherina ad eā visi
tandā se ꝯtulit. infirma ꝟo durior effecta:
eā expelli de domo iussit; ꝓ qua nō cessauit
Katherina p̄ces ingeminare. Quib⁹ fcm̄
est vt eam sibi recōciliaret. atq̄ ꝯtrita illa
ꝛ cōpūcta sacramentis ꝛ gr̄a dei munita.
in dn̄o ex hac vita migrauit. Duꝫ etiā ser/
uiebat illi infirme Andree de q̄ pauloan/
te diximus: illa impatiēs ꝯtumelijs pluri/
mis katherinā afficiebat. ꝛ ꝓcurante spiri
tu malo d̄ inhonestate apud alias sorores
accusabat. katherina tn̄ ꝑpterea nec indiḡ
bat ei: nec ab ei⁹ obsequijs cessabat. Cūq̄
illa indies in sua duritia ꝑseueraret. kath
rina orōi se dedit de iniurijs ꝛ infamijs pie
ꝯquerit. Cui xp̄s apparens duas ostendit
coronas. vnā spineā ꝛ aliam auream dicēs
Si hic eligeres aureā spineā postea repor
tabis. Si aūt hic spineā postea aureā ob/
tinebis. Q̄d illa audiēs ꝛ ad paciendū ꝓ
oīa se offerens. accepit de manu dn̄i spine
am quā suo capiti imponēs etiā dieb⁹ plu
ribus vehemētissimū sensit in capite dolo
rem. Sicq̄ a dn̄o cōfortata patiētie armis
fortiter se muniuit. Infirma ꝟo patientia
Katherine suꝑata. cōpuncta ꝛ īgemiscēs
katherinā alta voce sanctā omibus p̄dica
bat. seq̄ ream accusabat. misericordiā pe/
tens de his que falso dixerat ꝯ illā. Quid
plura dū katherina tāta inedia corp⁹ affli
geret. frequētaretq̄ dn̄icā mensā: plerīq̄
vtriusq̄ sexus falsos rumusculos. vt fieri
solet eructabāt. Aliq̄ dicebāt neminē ī mo
do viuēdi singularē esse debere. Aliqui ex
t emitates fuisse sp̄ deo ꝛ homib⁹ exosas.
Aliq̄ katherinā fingere ꝛ decipe. Aliq̄ ad
inanē gl'iam illa oīa facere ꝛ fin͠gere. Que
ip̄a deo placere ꝑ omīa studens pacietissi
me tollerabat. ¶ Secūdo fuit patiēs in tē
ptatōibus d̄monū. Ait quidē Pius ī bul
la canonizatōnis. Luctabat q̄ frequētissi
me cū demonib⁹: multisq̄ illorꝝ molestijs
vexabat. Sed aiebat cū ap̄lo. Cum infir/
mor tūc fortior sum. Et vt in sua legenda
narrat. qn̄q̄ demones deo ꝑmittēte kath
rine corpusculū tantis penis ꝛ languorib⁹
afflixerūt vt maīfeste viderent in ea signa
ꝑcussionū ꝛ verberū ita vt quasi quod daꝫ

mōſtrū videreť a cūctis. ¶ Tercio fuit pa
tiens in paſſiōbus ſiue in penitētijs volū/
tarie aſſūptis ſine infirmitatibꝫ corpi ſuo
ſuꝑuenietibꝫ. Teſte em̄ Pio vbi ſ̄. Dolo/
re capitis pene aſſ due torq̄bať. Eſtuabat
febribꝫ nec illoꝝ cruciatu carebat. ¶ Sex
ta btē katherine ꝟtus admiranda fuit hu
militas. quā oſtendit maxime in tribꝫ.

¶ Primo in timore.
¶ Secundo in deſpectōne.
¶ Tercio in conuerſatōne.

¶ Primo oñdit ſuā humilitatē in timore.
Dū em̄ cepiſſet viſionibꝫ ⁊ imaginarijs et
corꝑalibꝫ a dño Jeſu xp̄o viſitari: plimuz
formidare cepit: dñoqꝫ ſe cōmendauit. a q̊
edocta pleniſſime fuit: q̄lr viſiones bonas
vel malas hr̄et agnoſcere. Et dū ſeľ ſuo cō
feſſori de viſionibꝫ ſibi factis referret q̄dā
ſecreta. ille heſitare cepit: atqꝫ in eā reſpici
ens vidit illū trāſſormatā. q̄tū ad faciē in
effigiē xp̄i reſpicientis in eā. Cūqꝫ ex h̄ ex/
clamaret ac diceret. O quis ē q̇ me reſpic̄
Reſpōdit katherina ille q̇ ē. Quo dicto fa
cies illa diſparuit. ⁊ ꝯfeſſor p̄fatus illo mo
do de ꝟginis ſctitate ꝯfirmatus remāſit.

¶ Secūdo oñdit katherina hūilitatē i ſui
d̄ſpectōe. Hāc āt didicit a xp̄o ſibi appen
ti dicēteqꝫ ſibi. Scis ne filia: q̄ tu es ⁊ q̇s
ego ſū. Si hec duo noueris beata erꝫ. Tu
em̄ es illa que nō es. Ego ſū ille q̇ ſuz. Si
hanc noticiā habueris in aīa tua. nūq̄ꝫ de
ciꝑe te pōt inimicus Siquidez de nihilo
creatura facta eſt: ⁊ ſibi relicta cadit in ni/
hilū: ⁊ ꝑ ſe tendit in peccatū: qđ nihil eſt. et
ex ſe nihil boni cogitare valet. Quare re/
ſpectu dei infiniti nihil eſſe ꝯuinciť. Jdeo
eſt illa q̄ nō eſt: ſꝫ qm̄ deꝰ ē fons totiꝰ eſſe et
independens eē. Jdeo ip̄e ſolus eſt qđ eſt.

¶ Tercio oſtēdit katherina hūilitatē i cō
uerſatōne. Nā in publicū ꝓdijt magniſqꝫ
rebus ſe ingeſſit. nō ſua ſed dñi voluntate.
Poſtq̄ꝫ em̄ habitū ſacrū ſuſcepit. ſilentiuz
ꝯtinuū ꝑ trienniū ſeruauit. ⁊ clauſurā cel/
le tenuit. excepto cū eccľiam adijt vigilias
vſꝫ ad ſcđm ſignū matutinale ꝓtrahebat.
Tūcqꝫ cū ad laudandū deū fr̄es p̄dicato
res in choꝝ iaz acceſſiſſe putaret ip̄a cede/
bat ad aliq̄lr q̇eſcēdū dicēs Ecce dñe ger
mani mei ⁊ fui tui vſꝫ nūc dormierť. Mo
do ꝟo ſurrexerūt ad te laudandū. Tu ſer
ua eos ⁊ ego parūꝑ quieſcā. Pꝰ ꝟo diutur
nā exercitatōez in ſp̄ūali vita frequētāſqꝫ
xp̄i viſitatōes. iterū apparēs ei indixit. vt
extra ꝓcederet. ꝓximoꝝqꝫ ſaluti ꝟbo intēde/
ret. ac exēplo ꝓmiſitqꝫ in cūctis ꝑ illaz ad
aīarū ſalutē gerēdis ſuū ſibi ſuꝑnū p̄ſidiū
exhibiturū. Qđ ita fuiſſe vt patebit i ſeq̄n
tibꝫ rei exitus declaruiť ¶ Septima ꝟtus
ſctē katherine diciť ꝑſeuerātia. vt ei ait hie
rony. ad Lucianū heremitā. Cepiſſe mľ/
toꝝ eſt. ad calcē ꝟo ꝑueniſſe paucoꝝ. Ka/
therina ꝟo nō ſolū ꝑſeuerauit. Sꝫ de ꝟtu
te in ꝟtutē ꝓceſſit. de q̄ tria inter cetera re/
fert digna laude Pius pōtifex maximus
vbi. ſ̄. Primū qđ reſpicit ſctitatis eiꝰ initi
um. Ait em̄. Uirgo katherina ex ciuitate
ſenenſi oriunda mediocribꝫ orta ꝑentibuſ
prius deo ſeſe dedicauit q̄ꝫ deū poſſet per
etatē cog̊ſcere. Scđm ē qđ inſpicit vite eꝰ
ꝓgreſſū. Inq̇t itaqꝫ ſic. Nullū ab ea ꝟbuz
nō religioſū nō ſctm̄ excidit. Oīs ſermo eꝰ
de moribꝫ fuit. de religiōe de pietate. de cō/
tēptu mūdi. de amore dei ⁊ ꝓximi. de cele/
ſti patria. Terciū referť ad eiꝰ vite termi/
nū. de q̊ ſic ꝓtulit. Anno etatis ſue. iij. circi
ter ac trigeſimo i vrbe Roma diē ſuū clau
ſit. de cuiꝰ aīe in celū aſſumptōne ⁊ g̃lioſa
receptōne. ſtupende ⁊ admirabiles reue/
latōnes facte reperiuntur.

¶ Qualr̄ deus ſb̄limauit btāz katherinā
ſeptē gratioſis ⁊ admirādis p̄rogatiuis.

Capi. III.

TErciuz myſterium cō
templandū de excellētia ⁊ ſctita
te btē katherine diciť ſublimita
tis. Sublimauit nēpe deꝰ hāc
mulierē benedictā. vij. gratijs ⁊ prerogati
uis admirandis.

¶ Prima fuit mētalis illuſtratio.
¶ Scđo ꝓphetica infuſio.
¶ Tercio cōſolabilis viſio.
¶ Quarta ſuauis cibatio.
¶ Quinta miraculoſa choruſcatio.
¶ Sexta felix reuelatio.
¶ Septima ſolēnis canonizatio.

¶ Prima gratia ſiue p̄rogatiua katherine
que ſb̄limata eſt a deo diciť mentalis illu/
ſtratio. Illuſtrauit ds̄ illiꝰ intellectuz luce
ſapientie ⁊ doctrine ita vt de ip̄a Pius pō

tifex vbi supra ita referat. Nemo ad eã ac cessit qui non doctior meliorq abierit. Doctrina eiꝰ infusa nõ acqsita fuit. prius magistra visa est q discipula. Quippe est sacraꝝ lraꝝ pfessoribꝰ ipisq magnarũ eccliarũ epis difficillimas de diuinitate qões ꝓponẽtibꝰ prudẽtissime rñdit ⁊ adeo satisfecit. vt tanq agnos mãsuefactos remiserit. Quos tanq lupos. ac leones ferocientes accepat. Quoꝝ nõnulli diuinã in ꝟgine sapientiã admirati. Distributꝫ moꝝ inter xpi paupes que possidebant substãtiis accepta dñi cruce vitam deinde euãgelicã egerũt. ¶ Secũda grã fuit ꝓphetica infusio. Et de hac Pius papa inquit. Fuit i ea spũs ꝓphetie ⁊ multa predixit anteq fierent ⁊ occultissima reuelauit. hec ille. In legẽda ꝟo ipius multa scripta sunt ex quibus aliqua enarremus Fuit in ciuitate senensi quidã nobilis miles dictus dñs Nicolaus de saracenis qui cũ alis in multis locis fuisset in armis: ⁊ tandẽ ad suam ciuitatem senaꝝ rediisset a sua vxore monebat vt loqueret cum katherina. Quod cũ ille facere cõtempsisset vxor katherine illũ vt ꝓ eo oraret duotissime cõmendat Quadam itaq nocte katherina militi in somnis apparuit: eumq monuit: vt si saluari cuperet vxoris monitꝫ assentiret. Qui euigilans visionẽ vxori retulit. ⁊ inde ad katherinã se ꝯtulit: cuiꝰ colloquio ⁊ sctã psẽtia cõpunctꝰ ẽm ꝟginis ꝯsiliũ ad ꝯfitendũ sua pctã pcessit. Quo facto ad katherinã rediit asserens se ꝯfessuꝫ sua pctã sacerdoti. Interrogatus ab ea an oĩa retulisset cum illa affirmaret q sic. vocato ad partẽ peccatũ quoddã enorme ab eo dimissum in cõfessione: quod in apulia secrete cõmiserat districte narrauit. De q̃ ille admirãs ⁊ pctm illd ꝯfessus fuit ⁊ katherinã deuotione singularissima coluit Dñs frat Thomas de fonte primus katherine cõfessor ⁊ frater Georgius pgerent ad monasteriuꝫ sctẽ agnetꝫ d mõte poltiano. i itinere capti fuerint a q̃busdã latrũculis. deductiq fuerũt ad latebrosa nemora vt ibi occiderent Tũc frat thomas cũ lachrymis dicere cepit. O filia katherina tuis oronibus succurre nobis in hoc tã crudeli picło. Quibus ꝟbis platis latrunculi taliter sũt immutati: q nõ mõ vitã sꝫ cũcta q̃ illis abstulerãt restituerũt: ⁊ ita ad monasteriũ q̃ ibãt incolumes puenerũt. Cũ aũt postmoduꝫ Senas rediissent cõperiit pdictus frater Thomas: q in illo puncto in quo iuocauerat katherinã: ipsa socie dixit: pater meꝰ me vocat. ⁊ scio q magna necessitas eum vrget: ⁊ h dicẽs ad locũ oroĩs accessit. Ex cuius ꝟtute credit latrũculoꝝ illoꝝ fuisse mentẽ mutatã. Predixit futuꝝ scisma post mortẽ Gregorii. xi. ⁊ alia plura pnũciauit: q̃ videre poteris i legẽda. ¶ Tertia grã q̃ katherina sublimata fuit ẽ ꝯsolabilis visio. Supnaturalibꝰ q̃ppe visionibꝰ a dño meruit ꝯsolari: q vt i plibꝰ sibi fiebãt: i raptu ⁊ extasi mẽtis: de quo sic refert Pius. Rapiebat sepe a spũ ⁊ i aere suspẽsa: diuinis ꝯtemplatiõibꝰ pascebat: adeo extra se acta vt expũcta pcussaq nihil omino sentiret. hec ille. Obmissis ꝟo multis visionibus eius: eam vnaꝫ referã. pro qua inter minores ⁊ pdicatores contentio videt exorta. Cũ katherina essꝫ in ciuitate pisana et quodã mane in ecclia sctẽ christine cõicassꝫ: ac iuxta altare rapta maneret in spũ postq diu sic steterat: vidit xpm cruci affixũ magno sup se cũ lumine descẽdẽtẽ: radiosq sanguineos ex suis q̃nq sacratissimis cicatricibꝰ eminẽtẽ. Cũq tũc videntibus pluribꝰ vtriusq sexꝰ ipsaꝫ expectãtibꝰ ꝟgo se erigeret: ⁊ sup genua sua stãs facie rutilãte brachia eleuassꝫ ac manꝰ: oraretq ne cicatrices in corpe suo appererẽt exteriꝰ tũc ex radiis sanguinibꝰ in solaribꝰ immutatꝫ a cicatricibꝰ crucifixi pcedẽtibꝰ et ad manꝰ pedes ⁊ ad cor illiꝰ puenientibꝰ valde intrinsecꝰ dolor sensibilis in dictꝫ ptibꝰ corpis est relictꝰ. Ex q̃ cũ corpꝰ eiꝰ diu sic staret rigidũ ⁊ oculis clausis tãdẽ cecidit ac si fuissꝫ letalit vulneratũ. Post modicũ ad se reducta tanta dolore ꝯcutiebat: vt a cũctꝫ putaret in breui moritura. Dñica ꝟo sequẽti ibi cõicãs a dolore extitit liberata Ex visione pfacta in plerisq locis nõnulli sanctã katherinã suscipientem stigmata a xpo depingi fecerũt: q̃ si ea intentõe id egerint: vt p visibilia inuisibilia cognoscant: et p picturã illã visibilẽ dolor eiꝰ inuisibilis: licꝫ sensibilis designet: forte nõ obstãte errore inde seqnte: q̃ credi possꝫ stigmata

eã visibilia suscepisse tolerari vtiq possent
Sed si hec facta sunt: vt sic equipareť btõ
Francisco cui soli vsq in pñs singłari mõ
stigmata diuinitꝰ sunt impssa vtiq rep-
hensibile est. Nã vt dixi in ſmone de sacris
stigmatibꝫ beati Francisci. Inter miracu-
la grãdia nr̃e fidei Francisci ↄsignatio su-
pmũ obtinet gradũ. Fuerũt qppe stigma-
ta ⁊ visibiliter ⁊ sensibiliter a xp̃o sibi im-
pressa. Tulit illa duobꝫ annis cõtinuis: ⁊
in vita ⁊ in morte etiã a viris sanctꝫ ⁊ gra-
uissimis visa ⁊ tacta. Summi pontifices
Gregorius. ix. Alexãder. iiij. Benedictus
Nicolaus: ⁊ alij illa approbãtes fatenť sin-
guli miraculo in Francisci pedibꝫ manibꝫ
et latere fuisse depicta: ab eo artifice sapiẽ-
tissimo q creauit celũ ⁊ terrã. Quid ꝓo de
cetero sit facturꝰ cuiꝰ archana: ipso reuelã-
te pscrutari nequimꝰ ipse nouit. Unũ scio
et qdẽ absq vllo errore: ꝙ Franciscꝰ vsq
ad pñs electꝰ fuit a dño iesu xp̃o vt in cor-
pore pprio vexillũ crucis biẽnio añq spm̃
reddere celo deferret. Nõ derogẽt ista di-
gnitati btẽ Catherine: nec alterius sancti.
Ego petõr q hũc ſmonẽ ↄfeci sctãm ipsaz
deuotiõe q possum ⁊ colo ⁊ veneror. Erã-
q rome Anno dñi. M. cccc. lxi. Anno ter-
tio Pij pontificis maximi. Qñ pontifex
pfatus spũsctõ volente sanctã Catherinã
solẽni celebritate canonizauit. Nulla tũc
a referrẽtibꝫ ⁊ vita ⁊ miracula Catherine
de stigmatibꝫ facta est mẽtio. Nulla pictu-
ra cũ stigmatibꝫ fuit delãta. Nulla insup
in bulla quã supiꝰ frequẽter allegauimꝰ
de stigmatibꝫ mẽtio habita est. Ego insup
ea die canonizatõis ſmonẽ ad pplm̃ ha-
bui: post prãndiũ in ecclesie minerue ordi-
nis pdicatoꝝ. Inspexi legi ⁊ quidẽ sepius
oĩa q scripta erãt de laudibꝫ huiꝰ sctẽ: nil
aliud inuenire potui: nisi qd supiꝰ expssuz
est de illo dolore quez tulit absq signis in
suo extacito raptu. Et si nomie stigmatũ
dolorẽ illũ intelligi volumꝰ. non tñ in illo
ↄtinenť ⁊ includunť ↄditões miraculose.
stigmatũ beati Francisci. Igiť cũ deus nõ
egeat nostro mẽdacio: ea pferamꝰ de sctis
q ſm rei veritatẽ nõ inuẽtionẽ hoĩm illis
pñt accõmodari. Fuit katherina vt pꝫ ex
dictis. ⁊ ex his que sequenť amplissimis p-
uilegijs ⁊ gratijs decorata. Sed stigma-

tũ specie nõ fuit vt Franciscus insignita.
Que si ad nos gł'iosa rediret. dura incre-
patõne feriret illos q sub specie pietatꝫ mẽ-
dacijs vellent suã głiam ampliare. Ora
tñ pres meos pdicatores ⁊ minores ne po-
pulos scãdalizent. Quibꝫ taz multa mira
de sanctis se offerũt ⁊ pcipue de katherina
vt mẽdacia. ⁊ ppter seipa ⁊ ppter veritatꝫ
abundantiã desererez detestari cogantur
¶ Quarta gratia btẽ katherine diciť sua-
uis cibatio. vsu nanq ⁊ frequẽtia sacramẽ-
ti tãta suauitate ↄsolatõneq spũs repleta
fuit vt asserat sic de illa Pius vbi s. Inuẽ-
ta est aliqñ a die cinerũ vsq in pẽthecostẽ
ieiuniũ pduxisse. sola eucharistie cõmunio-
ne ↄtẽta p annos circiter octo minimo her-
barũ succo: eoq parũ retento ⁊ cõmuniõe
sacra sustentata est. Ad cibũ qui ad suppli-
ciũ pgebat. Ad cõmunionẽ altaris. qui ad
celestes nuptias inuitata esset sũma cum
alacritate pficiscebať. hec ille. Taz efficax
erat eiꝰ ad sacramẽtũ illud ineffabibile re-
uerentiã vt mens Gregorij. xi. flecterer ad
ↄcedẽde katherine ꝙ posset eligere ↄfesso-
rem: q eam absolueret ⁊ sibi eucharistiam
ministraret ⁊ cũ altari viatico absq alia li-
cẽtia ad nutũ katherine celebraret ¶ Qui-
ta grã ⁊ p̃rogatiua singularis btẽ katheri-
ne fuit miraculosa chorʒuscatio. Fecit illaz
deꝰ in vita ⁊ morte młtis clarere miraculꝫ
Ex quibus aliqua explicabimꝰ. In ciuita-
te Senaꝝ quedã nobilis dña Alexia ha-
bitũ ordinis d penitentia suasu katherine
recepit: que illã coegit vt secum in domo
sua cõmorareť. Contigit autẽ ex charistia
tunc illos de domo pfate dñe Alexie vesci
panibꝫ farine putride. Superueniente triti-
co nouo ↄsuluit Alexia Katherinam. an
certũ residuũ pfate farine pijciendũ foret.
Que nequaq pijciendũ asseruit. sed para-
ri aquã iussit ⁊ farinã afferri. Intriuit er-
go primo massaz. ⁊ tandẽ panes de parua
qtitate illiꝰ farine quouis etiã expulso fe-
tore taz celeriter ⁊ tot ↄfecit: qd de quadru-
plici aut quintuplici qtitate fere tot facti
fuissent: cũ stupore sororis Alexie ⁊ aliorũ
de domo. Cũ aũt panes de clybano depor-
tati fuissent. inuenti sũt adeo sapidissimi.
vt omnino immutatio saporis ad miraculũ
pcederet. Et cum dareť de ipis panibus

paupibus ⁊ fribus atq̃ illos comederent
oib⁹ de domo suffecerũt dieb⁹ pl'ib⁹: etiã in
archa multiplicati. De q̃bus aliq̃ a q̃pl'i
bus sũt tã ꝓ reliquijs q̃ in argumentũ mi
raculi reseruati. Tpe etiã q̃ katherina fu
it in vrbe. ⁊ ibi in regione colũne cũ sua fa
milia viueret de mẽdicitate ⁊ nihilomin⁹
aduenĩetes hospites recipiebat. ita vt cõti
nuo q̃i. xxx. ꝑsone in domo sua comederẽt.
Cõtigit scl'r q̃ die q̃dã deficiẽte pane q̃ cũ
katherine fuisset renũciatũ mandat' vt sic
ad mẽsã se ponerẽt ⁊ modico pane q̃ ibi re
ꝑiebat' icipent cõmestionẽ. Ipa ṽo ad orõ
nẽ accessit. Quid plura. edẽtib⁹ illis fame
licis ⁊ ieiunis. pañs ille modic⁹ suffecit oĩ
bus abũdant'. Tãtũq̃ etiã supfuit. vt ex
illo pl'es elemosyne paupib⁹ largirẽt'. Dũ
esset in ciũtate senarũ. audiẽs q̃ndã dñz ma
theũ rectorẽ hospitalis miscõie sibi deuotis
simũ ex morbo pestilẽti grauit' egrotare: ac
cessit ad eũ dixitq̃ cũ magno feruore Sur
gatis dñe mathee surgatis. q: nõ est tps in
lecto q̃escẽdi. mox ad ei⁹ vocẽ febris ⁊ iguis
apostema p̃fatũ penit⁹ dimisert. Sanauit
⁊ multos alios peste ꝑcusso sua orõne fide
li. Sic fuerũt mgr̃ Raymũdus ⁊ magist'
Bartholome⁹ katherine ꝯfessores. Et ne
singula cõplectamur: ita de ipa loquit' Pi
us papa Mag^m ⁊ sanctũ erat in plebib⁹
katherine nomẽ. vndiq̃ ad eã egroti ⁊ ma
ligni vexati spiritib⁹ deducebant'. Et mul
ti curabant' lãguorib⁹ ⁊ febrib⁹. In xp̃i no
mine impabat ⁊ demones cogebat ab ob
sessis abire corpib⁹ Propt' q̃s res duob⁹ ro
manis põtificib⁹ Greg°. ix. ⁊ Urbano. vi
acceptissima fuit adeo vt legatõib⁹ eorũ
fungerẽt'. mltisq̃ ⁊ magnis spũalib⁹ grãs
ab eis donarẽt'. hec ibi. Ubi adhuc inter
serit quedã q̃ nõ nisi ṽtute dei coopante ꝑ
katherinã fieri potuissent. Ait em̃. Dissi
dẽtes sũmo studio cõponebat mlta extixit
odia. ⁊ mortales inimicicias ꝓ pace Flo
rẽtinoꝝ q̃ cũ eccia diffidebãt ⁊ int' dicto sup
positi erãt eccĩastico Appẽniũ ⁊ alpes trãs
ire atq̃ vsq̃ in Auinionẽ ad Grego. xi. ꝓfi
cisci nõ dubitauit cũ votũ suũ ipe Grego°
de petẽda vrbe roma in occulto factũ: ⁊ so
li sibi ac deo notũ sese diuitus cognouisse
mõstrauit. ¶ Sexta grã q̃ d's katherinam
sblimauit õr felix reuelatio. Cũ em̃ i vrbe
romana ipa p⁹ mlta signoꝝ expimenta ex
hortatões spũales aliaq̃ exercitia religio
sa morientiũ dñica die circa horã. iij. d e xx
ix aprilis. M ccclxxx. migrasset ad patres
Ea dẽ die mgr̃ Raymũdus vltim⁹ ei⁹ con
fessor in ꝯuẽtu Ianuensi erat dispositõe pi
sas deinde bononiã ad capitulũ gñale per
gere: d̃precabat'q̃ xp̃i matrẽ corã q̃dã ima
gine vt eũ ꝓtegeret a ꝑiculis. Mox quan
dam vocẽ audiuit dicentẽ sibi. Ne timeas
q: ego sũ hic ꝓ te. ego sũ in celo ꝓ te. Ego te
ꝓtegã sis securus. Et hesitãs ꝓ tũc vnde
vox ꝓdiret. tandẽ iuenit q̃l'r eadẽ hora ka
therina migrauerat. ꝑuenit tandẽ p̃fatus
mgr̃ bononiã vbi mgr̃ gñalis canonice fu
it electus. q̃d iam sibi katherina indubitã
ter p̃dixerat. vt aũt sequit' Pius in bulla.
Tactu corpis ei⁹ p⁹ illi⁹ felicẽ transitũ ple
riq̃ egroti salutẽ ꝯsecuti sũt adeo vt non
nullis saluti fuerit. ea tetigisse que sacrata
katherine mẽbra tetigere. Postea ṽo ṽgo
ipa iam celo recepta vota supplicantium
benigne audiuit. ⁊ vt a sponso ⁊ dño suo
xp̃o saluatore exaudirent' curauit. Multi
em̃ ex diuersis egritudinib⁹ curati sũt qui
audita btẽ katherine gl'iosissima fama e⁹
patrociniũ supplices petiuere. hec ille. Pla
cuit itaq̃ benignissimo deo sponse sue glo
riã inumeris vt sic dicã vsq̃ in p̃ntẽ diem
miraculis maĩfestare. ¶ Septima kathe
rine grã ⁊ p̃rogatiua singularis est dicta so
lẽnis canonizatio. Rome siquidẽ in basi
lica bti Petri apl'oꝝ p̃ncipalis astãte ꝑpl'o
⁊ clero habitoq̃ sermone a bĩpo Pio põti
fice de vita ⁊ miraculis ei⁹ missarũ solen
nijs celebratis ⁊ ꝯsuetis cerimonijs rite ꝑ
actis ad canonizationẽ sancte ꝓcessit sub
his ṽbis. Ad honorẽ oĩpotẽtis ⁊ eterni di
p̃ris ⁊ filij ⁊ spũs̃cti. ad exaltatõz fidei ca^{ce}
⁊ xp̃iane r̃ligiõis augmẽtũ. autoritate do
mini nr̃i Iesu xp̃i ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli
apl'oꝝ eius ac nr̃a. Katherinã Senensem
illustris ⁊ indelibilis memorie ṽginẽ. cui⁹
corpus in eccl'a p̃dicatoꝝ q̃ de mineruã di
cit' hic rome iacet in celesti hierusalẽ inter
beatoꝝ virginũ choros. q̃n id sua ṽtus di
uina suffragante grã meruit. iam pridem
fuisse receptã. ⁊ eterne glorie corona dona
tam de fratrũ nostroꝝ ꝯsilio declaramus
eamq̃ tanq̃ sanctã publice ꝓuatimq̃ co

lendam esse decernimus ⁊ diffinimus atq̄
in sanctarū cathalogo virginū: quas Ro/
mana veneratur ecclesia religi ⁊ asscribi
mandamus. Statuentes festum eius sin
gulis annis. prima mensis Madij dñi/
ca die ab vniuersali ecclesia celebrandum
esse. Sicq̄ deus in sanctis suis admirabi
lis katherinam in vtraq̄ ecclesia triūphā/
te. scilicet ac militāte sublimiter exaltauit
Quem depcemur: vt illius meritis inter
uenientibus: dignetur ⁊ nos ascribere bea
te vite. Qui sit benedictus in secula secu/
lorum. Amen.

¶ Sermo de sctō Bernardino p̄dicatorꝝ
nostri temporis principe.

Dilectus deo ⁊ homi-
nibus: cuius memoria in bene
dictione est. Sapientis verba
sunt ista originaliter. Ecci. xlv
capit. Et in epistola hodierne festiuitatis
Vellem hoc tempore tante eloquētie splē
dore fulgere. vt non solum alterum demo/
sthenem principem oratorꝝ grecie. aut Ci/
cerone latinum me putarent omnes astā/
tes. sed angelum crederent de celo missuz
vt fari possem eximias laudes illius san/
cti Bernardini qui sua predicatiōe nomē
gloriosum Jesu christi mirabiliter exalta
uit. Ipse quippe alter paulus ⁊ vas electi/
onis christianam religionez sua doctrina
reformauit. Ipse italie populos per abru/
pta viciorum deuiantes ad semitam virtu
tum ⁊ iusticie reduxit. Ipse deniq̄ religio
nem sacram minorum numero ⁊ sanctita
te adauxit. Merito itaq̄ in eius solenni/
tate preconia predicatōnis eius enarrare
debemus. Ob illam nanq̄ deo ⁊ homini
bus dilectus est ⁊ memoria eius benedi/
cta in sempiternuz manebit. De qua in p̄/
senti sermone tres excellentias ꝓponimus
declarandas.

¶ Prima d̄r cōmendatōis.
¶ Secunda condicōnis.
¶ Tercia honoratōnis

¶ Qd̄ cōmendatᷣ predicatio sancti Bern
ardini ꝓpter humilitatem: charitatem. et
pacientiam. Capitulū. I.

Prima excellentia pre
dicationis sancti Bernardini
dicitur cōmendationis. Sua
quippe predicatio satis est cōmendanda.
Et maxime propter tria.

¶ Primo ꝓpter humilitatem.
¶ Secundo ꝓpter charitatem.
¶ Tercio ꝓpter pacientiā.

¶ Primo cōmendatur predicatio sancti
Bernardini propter humilitatem. Non
enī predicauit presumptuose aut superbe
se ingerens sed missus. Officium nanq̄
predicatorum officium est angelorum. q̄a
sicut angeli annunciant diuina ita ⁊ predi
catores de quibus dauid in Ps̄. ait. An/
nunciauerūt opera dei. Angeli aūt non ex
se veniunt. sed vt dicit apostolus ad He/
breos. ij. c. In ministeriuz missi sunt. Sic
⁊ predicatores. Quomodo predicabunt.
ait apostolus ad Roma. x. Nisi mittantᷣ.
Qd̄ autem ait Esaias non vocatus se ob
tulit ad predicandum cuz dixit. Ecce ego
mitte me. Esa. vi. ca. Et contra cum Hie
reminas mitteretᷣ a deo se excusauit dicēs
A a a dñe deus. Ecce nescio loqui. Hiere
mie. i. ca. Et si diuersa vox extra prodijt. nō
tamen a diuerso fonte dilectōnis emana/
uit. Duo quippe precepta sunt charitatis
vt ait Gregorius. Amor scz dei ⁊ proximi
Per actiuā vitam prodesse proximis cu/
piens. Esaias officium predicationis ap/
petijt. Per contemplationē ꝟo Hieremi/
as sedule amori conditoris inherere desi/
derans ne mitti ad predicandū debeat cō
tradicit. Quod laudabiliter vnus appeti
it. hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne
tacite contemplatōnis lucrum loquendo
perderet. Ille ne damna studiosi opis ta/
cendo sentiret. Sed hoc in vtrisq̄ est sub/
tiliter intuendum quia ⁊ his qui recusa/
uit plene non resistit ⁊ is qui mitti voluit
ante se ꝑ altaris calculum purgatuz vidit
Et paulo supra Gregor. dicit. Sicut toto
desiderio occupationē fugere debem⁹: ita
si desit qui predicet occupationis onus li/
benti necesse est animo subire: Hec omia
viij. q. i. ca. In scripturis. Et quia difficile
est ⁊ carū videre se purgatum. Quia ne
mo scit vtrum odio vel amore dignus sit
vt dicitᷣ Eccs. ix. c. Ideo nullus debet pre
sumere ex se ire ad predicandū. Sed expe
ctare debet vt mittatᷣ vel a deo vel ab ec
clesia. vñ de Johanne baptista dicitᷣ Joh
i. ca. Fuit homo missus a deo. Nō tñ cred

tur alicui dicēti se missum a deo qui ab ec
clesia non est missus nisi ꝓbet miraculum
sicut Moyses. extra de hereti. c. Cū ex in
iuncto. Et argumētū de ꝯse. di. ij. ca. Reue
ra Sic fuit missus. Equiti⁹ cui apparuit i
somnis angel⁹ ꝛ eū ad ꝑdicādū misit. xvi.
q. i. §. Hoc idē. Ab eccl'ia aūt mittit̄ q̄s vl
ordinarie vt q̄libet curatus saltē q̄ ad sb/
ditos. Ad rectores em̄ eccl'ie maxie ꝑtinet
ꝑdicare ꝑ se vel ꝑ aliū subditis suis. vnde
primis rectorib⁹ dixit xp̄s. Marc. vlti. ca.
Euntes in mundū vniuersum ꝛ ꝑdicate
euangeliū oī creature. Et Greg⁹. dicit i pa
storali. xliij. ca. Si rector. Officium predi
cationis suscipit quisq̄s ad sacerdotiū ac/
cedit vt ante aduentū iudicis q̄ terribilit̄
sequit̄ ipse sc3 clamando gradiat̄. id est ꝑ/
dicando. Et loquit̄ Greg⁹. de curatis. qui
etiā figuram inducit. Exodi. xxviij. c. vbi
dicit̄ ꝙ sacerdos ingrediens tabernaculū
tintinnabulis ambiat̄ vt audiat̄ sonitus
quando ingredit̄ ꝛ non moriat̄. Quia vt
exponit Greg⁹ dicto capi. Si rector. Iraȝ
contra se occulti iudicis exigit si sine predi
cationis sonitu incedit. Et sic morit̄ spūa
liter. Unde inquit dn̄s Ezechieli ꝓphete.
xviij. ca. Fili hois speculatorem dedi te do
mui israel. Si dicente me ad impiū mor/
te morieris tu nō annuciaueris ipe in ini/
quitate sua morief. Sanguinē ꝟo eius de
manu tua requirā. Confirmat idem Ni/
colaus papa. xliij. di. Dispensatio inquit.
celestis seminis nobis iniūcta est. ve si nō
sparserimus: ve si tacuerimus. Uel ab ec
clesia mittit̄ quis ad predicandū ex priui/
legio vt predicatores et minores. Augusti
nenses carmelite: ꝛ seruite saltem in eccle/
sijs suis. In alijs ecclesijs non nisi vocati
Et hi etiam debent mitti a prelatis suis.
De quibus fit mentio in Clementina du
dum. de sepulturis. Qui autem vocatus
seu missus ad hoc pertinaciter recusat. ab
ecclesia ꝛ deo contemnitur. Quod figura/
tum fuit in eo qui nolebat ducere vxorem
fratris mortui. ꝛ ꝓpterea discaltiabat̄ vno
pede vt exponit Augustinus. viij. q. i. ca.
Olim. Nunc inquit euangelij quisq̄ȝ pre
dicator ita debet in ecclesia predicare siue
laborare vt defuncto fratri. id est christo. su
scitet sanctum qui pro nobis mortuus est

Et quod suscitatum fuerit eius nomen ac
cipiat. Ut igitur ad sanctum Bernardi/
num conuertamus sermonem. Ipse sicut
experientia facti manifestauit a deo elect⁹
et a prelatis ordinis per obedientiaȝ astri
ctus officium predicandi suscepit. Natus
em̄ in ciuitate massa prouincie Thuscie ex
honestissimis parentibus patre videlicet
Tollo et matre Niera nobilibus Se/
nensibus ante completum septenniū vtro
q̄ȝ parente orbatus remansit sub cura ꝛ re
gimine cuiusdam venerabilis domine so
roris matris eius cui nomen erat Diana
que puerulum induxit ad virginis glorio
se precipuam deuotionem. Et operam de
dit vt literis vacaret ac moribus bonis.
Creuit autem de virtute in virtutem ho/
nestus affabilis ꝛ pauperibus liberalissi/
mus. tantaq̄ȝ fuit in eo aptitudo ingenij ꝛ
subtilitas intellectus ꝙ ante completum
annum quintumdecimū in grāmatica lo
gica ꝛ morali ph̄ia satis mediocriter fuit
instructus. Indeq̄ȝ cepit lectionē iuris ca
nonici frequentare. Erat q̄ȝ vita eius ita
munda vt omnibus alijs cederet in exem
plum. Nam vt retulit mihi quidam vir fi
dedignus cancellarius dominij Senēsis
nomine Leonardus qui consocius eius
fuerat in scholis in etate illa adolescentie
ad malū prona. Nullus audebat cū bern
ardino verbum turpe aut lasciuiū profer/
re. Quinimo si quandoq̄ȝ alij adolescen/
tuli ꝛ scholares absente Bernardino aliq̄
inter se verba ociosa referrent si vidissent ex
post Bernardinū aduenientē mox alter
alteri loquebat̄. Taceamus inquit quia
Bernardinus venit. Quid plura. Anno
etat3 sue. xviij. Dū pest3 truculētissima se/
uiret q̄i in tota italia. Is hospitali magno
senensi iacebat ml'titudo egrotantiū ex pe
ste ꝛ vix erat qui illis ministraret. Nam ꝛ
famuli om̄es ꝑ maiori parte ꝛ aromatarij
in illo hospitali cōmorantes ꝛ capellani et
alij plurimi peste percussi obierant. Erat
illis tꝑibus rector hospitalis quidā vir de
uotus ꝛ ꝓbus dominus Johannes de gē
naronib⁹ q̄ videns sibi humanū deesse au
xiliū ad ꝟginē piissimā se ꝯuertit illā deꝑ/
cās vt tam extreme infirmoruȝ necessitati

succurreret O felix adolescētia bernardini
O ardētissima caritas cordis eiꝰ. O pie
tas oībus posteris predicanda. Mox vt
Bern̄. audiuit q̄ de infirmis paciētib̄ di/
cebaꝛ monuit q̄plures iuuenes ⁊ vna cuꝫ
illis ad hospitale se ꝯtulit. Nec timuit mo
ri nec horruit pestē. Neqꝫ labores refugit.
Mansit ibi q̄tuor mensib̄ die noctuqꝫ mi
nistrās egrotis ꝓpter deū. Exinde cū pestꝫ
cessasset repetijt domū ⁊ q̄tuor mensibus
egrotans q̄si sp̄ in lectulo iacuit. Adepta
ṽo bona valitudīe sensit ꝙ quedā domia
Bartholomea soror patrꝫ eius ceca ⁊ sur
da ⁊ i lectulo valitudinaria neīeꝫ habebat
qui illā iuuaret. Mox ad illā se ꝯtulit ei/
qꝫ ꝑ plures mēses vsqꝫ ad mortē obsequio
sissime ministrauit nulla fractus nausea.
nl'ꝺ̄qꝫ labore turbatꝰ. Mortuo illa a deo
inspiratus rlicto seculo ⁊ oīb̄ suis bonis
paupibus erogatis habitū religionis mi/
norū deuotus accepit in die natiuitatis ṽ/
ginis gl'iose q̄ etiā die natus fuerat ex vte/
ro matris. Anno etatis sue. xx. ante altare
maius scti Francisci de senis. Quē habi/
tū sibi dedit frater Johēs ristorij vir san/
ctus ⁊ in dei seruitio ꝓbatus. Inde ad lo/
cū de columbaria de voluntate p̄latoruꝫ
se ꝯtulit vbi in omī deuotōe ⁊ ꝑfectione et
obseruantia regule suū nouiciatū expleuit
Facta ṽo ꝓfessione scꝫ natiuitatis ṽginis
orōni ⁊ studio lraꝝ se dedit. Et cuꝫ factus
esset sacerdos primā missā in die natiuita
tis ṽginis celebrauit. Qua etiā die man/
dato accepto a gn̄ali mīstro ꝺ̄ penitētia p̄/
dicanda: primū sermonē ad ppl'm habuit.
¶ Secūdo cōmendaꝛ p̄dicatio scti Bern
ardini ꝓpter charitatē. Predicauit em̄ ad
honorē dei ⁊ salutē aīarū. Iste em̄ debet
esse finis p̄dicatoꝝ verbi dei. Naꝫ q̄ ꝓpter
cupiditatē p̄dicant vel vanitatē ⁊ gl'iam
mūdi figuranꝛ ꝑ Balaam. De q̄bus dic̄
Petrus in. ij. epl'a. Secuti sunt viam Ba
laam ex bosor q̄ mercedē iniquitatis ama
uit: correptionē ṽo habuit sue vesanie. sb/
iugale mutū. Sup quibus ṽbis dic̄ Be/
da. ij. q. vij. ca, secuti. Oꝰ mlti catholicoruꝫ
intantū amāt mercedē iniquitatis vt etiā
docti ab indoctis: clerici a laicis merito re
darguanꝛ. Qui iure cōparanꝛ ꝓphete qui
verbis asine cōtra naturā loquentis corri

piꝛ. nec tamē a ꝓposito primi opis retarda
tur. hec ille. Quāuis tn̄ p̄dicatores nō de
beant predicare principaliter ꝓpter tem/
poralia habenda. Alias tanqꝫ venditores
boum de tēplo eijciunꝛ. Debet tn̄ populꝰ
subministrare eis necessaria iuxta illud. i.
ad Choꝝ. ix. ca. Non alligabis os bouis
triturantis. Unde hyeroꝰ xvi. q. i. c. penul/
timo ait. Apostolicis viris ⁊ euāgelizanti
bus in necessarijs vsib̄ nolle tribuere seip/
sum cōdemnare est. Et Augꝰ. in lib. ꝺ̄ ba/
ptismo paruuloꝝ. Non est venale euāgeli
um vt ꝑ temporalibus prediceꝛ. Qui em̄
sic vendūt magnā rem vili vendunt. Ac/
cipiant ergo p̄dicatores sustentatōem ne/
cessitatis a populo. mercedem dispensatio
nis a deo. Non em̄ a ꝓplo reddiꝛ q̄si mer/
ces illis qui sibi in charitate euangelij ser
uiunt. sed tanqꝫ stipendiū daꝛ quo vt pos/
sint laborare pascanꝛ. Hec ille. Et paulꝰ
i. ad Coꝝ. ix. c. Quis militat suis stipen/
dijs vnqꝫ. Et iterū. Si nos vobis sp̄ualia
seminamus nō magnū est si nos carnalia
vestra metamus. Et iterum. Dn̄s ordina
uit his qui euāgeliū annunciant de euan/
gelio viuere. Dixi em̄ omia ꝓpter indiscre
tionē quorundam ꝓpl'orū qui vellent pre/
dicatores viuere de aere vel vento. Nolo
tamē excusare p̄dicatores cupidos ⁊ aua
ros ambitiosos honoꝝ ⁊ dignitatuꝫ. Qui
imitari debent sanctū Bernardinū reruꝫ
temporaliū contemptorem. Naꝫ ⁊ ter vo/
catus ad episcopalē dignitatē minime ac
quieuit. Diuitias nō congregauit dicens
cum Paulo Act. xx. c. Argentū aut auruꝫ
aut vestem nullius vestrū concupiui. Et li
cet in omī vita sua verus fuerit pauptatis
amator discipulusqꝫ ⁊ filius beati Fran/
cisci. Tamen illud est de ip̄o notabile inꝛ
cetera quod Mediolani ostendit exēpluꝫ
charitatis necnō ⁊ ꝯtemptus pecunie. Dū
em̄ ibi ꝓpl'o diebus pluribus p̄dicasset. il/
lustrissimus dux eiusdem vrbis Philippꝰ
eidē ꝑ fidelē nunciū multā auri copiaꝫ in
elemosinā misit. Nuncius itaqꝫ auri pon
dere reuerēter assūpto ad ꝯuentū frm̄ fe/
stinanter accessit. Et ꝑgēs ad cellā sancti
Bernardini aurū sibi ex parte domini du
cis benigne ⁊ reuerendissime presentauit
Ip̄e ṽo vir dei hilari vultu ꝯgtulantiqꝫ aio

predictū aureū munus ꝛ si in ꝓprios vsus accipere recusaret: charitatis tñ zelo in redemptionē captiuoꝝ ꝛ pauperū vsus misericordit exhibere decreuit. Accersito igit quodā probo venerādoq; ciue socioq; vocato sumptaq; ab ipso ciue pecunia ad carceres clam ꝛ incūctāter accessit ꝛ q̄ plurimos inde captiuos redemit relinquamq; partē paupibꝫ cū magna animi hilaritate distribuit. Sciēs aūt illustrissim⁹ ille dux que facta fuerāt sctm̄ Bernardinū mirabiliter cōmēdauit ¶ Tertio cōmēdat predicatio sancti Bernardini ꝓpter patiētiā fuit em̄ patiētissim⁹ in laboribꝫ in infirmitatibꝫ ꝛ in ꝑsecutiōibꝫ. Et vt de ꝑsecutiōibus loquar: accusat⁹ fuit tanq̄ hereticus ab emulis quibusdaz Martino quinto. Qui eū ad se venire p̄cepit. Ante ꝟo q̄ se cōtulisset ad vrbē sanabāt vndiq; falsi rumores de sctō Bernardino. Dicebāt em̄ populi: veniet veniet ille heretic⁹. Alij cōburet ille hereticus ꝛ similia. Dū ꝟo vrbem intrauit ostēdebat digito ꝛ vnus alteri cachināndo dicebat. hic hic est ille. Ipse ꝟo hec oīa pro dei amore equanimit tolerabat. Et tandē veritate inspecta ꝛ cōperto clarissime q̄ nō sōlū catholicus foret sz etiā fidei dignissim⁹ preco a pōtifice gratiose visus eū ꝛ audit⁹ ꝛ cū eius benedictiōe p̄dicare cepit in vrbe. Tandē ꝟo gratiaz deus ori ei⁹ ꝛ ꝟbis infudit: vt om̄is ꝑplus cōflueret ad eū audiēdū: ac si fuisset angelus dei ꝛ quāto prius nomē eius videbat om̄ibꝫ odiosum: tāto postea cūctis vtriusq; sexus factū est venerabile. Predicauit sic multo tp̄e cū incredibili animarū fructu: qui etiā ꝑdurat vsq; ad tp̄a nr̄a. Passus est ꝛ alias ꝑsecutiōes: eo q̄ semꝑ ꝟtutes ꝑsequit inuidia. A nōnullis emulis dicebat litteraꝝ ignarus cū tñ in scripturis diuinis foret eruditissim⁹. Alij ꝟo q̄dragintа ꝟmones dūtaxat eum scire asseuerabant. Pleriq; ꝟo curiosi ꝛ vana eloquētia tumidi ignauū ineptū ꝛ impollutū fatebant. Qui tñ in hoc dicēdi genere ꝛ in his que p̄dicari debent pro salute ꝑploꝝ irrep̄hensibilis erat. Sz hoc nō videri debz mirum q̄ sibi hoīes flagitiosi detraherēt: cuz semꝑ fuerit hoīm maloꝝ cōsuetudo sanā doctrinam spernere ꝛ detestari. Unde Lactantius li. v. diuinarū institutionū de Cypriano sic refert. Unus p̄cipuus ꝛ clarus extitit Cyprianus: qui magnā sibi gloriā ex artis oratorie ꝓfessione quesierat et admodū multa conscripsit in suo genere mirāda. Erat em̄ ingenio facili copioso suaui ꝛ que ꝟmonis maxima est ꝟtus aperto vt discernere nequeas vtrū ne ornatior in loquēdo an facilior in explicādo an potentior in ꝑsuadēdo quisq; fuerit. Hic tñ placere vltra verba sacramētū ignorātibꝫ nō pōt: quoniā mystica sunt que locutus est ꝛ ad id preparata vt a solis fidelibꝫ audiātur. Deniq; a doctis huius seculi quibus forte scripta eius innotuerūt derideri solet Audiui ego quēdā hoīez disertū sane q̄ eū immutata vna lr̄a coprianū vocaret q̄si qui elegans ingenium ꝛ melioribꝫ rebus aptū ad aniles fabulas ꝯtulisset. Hec ille De btō Hieronymo quid referem⁹ qui lumē splēdidissimū ecclesie fuit: ꝛ tñ dentes malignoꝝ nō euasit. Et vt ipse ad Nepotianū scribit. Per infamiā ꝛ bonā famam xp̄i miles gradit. Nec laude extollit: nec vituperatiōe frangit. Per diem sol nō vret eū neq; luna per noctē. Impleuit ista scūs Bernardus: qui dū falso sibi m̄lta obijcerētur: et quādoq; cōtumeliose dicerētur in faciem: nunq̄ vultus hilaritatē mutauit: nunq̄ verbuz protulit iracundie. Sed in omnibꝫ benedicebat deum Sicut accepti ab his qui secū familiarit cōuersati sunt.

¶ De sufficientia et prudentia atq; stupenda efficacia p̄dicatiōis sancti Bernardini. Capitulum. II.

Secunda excellētia predicationis sancti Bernardini dicit conditionis. Habuit quidem sua predicatio tres singulares conditiones.

¶ Prima dicitur sufficieutia.
¶ Secunda prudentia.
¶ Tertia efficatia.

¶ Prima conditio fuit sufficientia. Tria enim requirūtur in predicante: vt populū inducat ad bene beateq; viuendū: ꝟm Augustinū. iiij. li. de doctrina christiana. Primum est vt doceat. Secundū vt delectet.

Tertiũ vt flectat ⁊ moueat. Et cum quis
ista facit industria artis rhetorice ad ho/
norem dei ⁊ salutẽ animarũ bene est ⁊ lau
dabile ſm eundez Augustinũ. Sed cum
spiritussanct⁹ vtitur lingua predicatoris
vt instrumẽto ad ista efficiendũ. sicut fuit
in apostolis qui imperiti erãt. Tũc opus
illud est gratia gratisdata: que dicitur gra
tia sermonis ⁊ lingua angelorũ. Et sermo
sapientie dicitur in locutione de diuinis.
Sermo sciẽtie de humanis: vt de moribꝫ
et vitijs et virtutibus: et huiusmodi. scđm
Tho. xxij. q. clxxiij. Perfectius autem ista
operatur gratia q̃ꝫ natura vel ars. Sed
aliquãdo aptitudine naturali in p̄dicato
re existente et arte rhetorice adiuncta: ali/
quando etiam spiritussanct⁹ operatur ple
nius istud scilicet inductionẽ auditorum
ad faciendũ que predicat. Hominis ergo
est se p̄parare scilicet vt bene dicat. Deuz
autem dirigere linguã. Et vt dicit Augu
stin⁹ in prefato libro de doctrina christia/
na. Sapientia sine eloquẽtia parum pro
fuit quo ad populos. Eloquentia sine sa/
pientia multũ nocuit. Est enim vt gladi/
us in manu furiosi. Sapientia cũ eloquẽ
tia multũ iuuat ⁊ operaꝶ. Sctũs Bernar
dinus predicãdo docebat: quia ipse ꝓo do
ctus erat. vt etiã patet in sermonibꝫ quos
compilauit. Delectabat etiaz auditores:
adeo vt vniuersaliter omnes verbis suis
reuocillarenꝶ tanq̃ꝫ si sumerent sapientissi
mum cibum. Flectebat insup ⁊ mouebat
hominũ affectus: vt ostendem⁹ in tertia
conditione. Quare ipse sufficiẽtissime do/
cuit ⁊ predicauit. ¶ Secũda conditio pre/
dicationis sancti Bernardini diciꝶ pru/
dentia. Fuit enim prudentissim⁹ ad eui/
tandũ omnia illa: a quibus predicatores
verbi diuini debent abstinere: que sunt.

¶ Falsitas.
¶ Adulatio
¶ Jactantia.
¶ Scandalum.
¶ Contentio.
¶ Superfluitas.
¶ Leuitas.
¶ Indiscretio.

¶ Primo abstinere debent predicatores
a falsitate. Non enim sunt assumenda ali/
qua falsa pro quacũq̃ꝫ vtilitate que posset
inde sequi: quia sic veritas redderet suspe
cta. argumẽtũ. di. ix. ca. Si ad scripturas.
Ideo Augustin⁹ ait. xxij. q. ij. ca. Primũ.
Ad salutẽ non debet quis peruenire opi/
tulãte mẽdatio Et idem pertractãs illud
Apostoli. i. ad Corin. xv. ca. Inuenimur
falsi testes. Perhorrendũ est inquit aliq̃d
false de deo dicere: etiã si ad laudẽ eius per
tinere videatur. Non eñ minore sed ma/
iore fortassis scelere in deo laudaꝶ falsitas:
q̃ꝫ vitupereꝶ veritas. Et idem in libro de
mendacio. Mendaciũ maxime pernicio
sum est qđ fit in his que ad religionẽ chri
stianã pertinent. Ideo doctores tenent ꝙ
si q̃s nõ ex lapsu lingue sꝫ ex industria di/
ceret mendaciũ in predicando mortaliter
peccaret nec excusareꝶ si hoc faceret causa
cõuertendi animas ad deum: quia vt ait
Apostolus. Deus non eget nostro mẽda
cio. Tempore meo inuẽti sũt aliqui fingẽ
tes ⁊ p̄dicãtes miracula falsa visiones ex/
cogitatas. Prophetias determinatas ſm
suũ sensuz ⁊ alia huiusmodi qui tamẽ eua
nuerũt in cogitatiõibꝫ suis. Nonnulli ꝓo
vt ignorãtibꝫ sapiẽtes apparerent falsas
allegationes ad suũ propositũ induxerũt.
Unde dum quidã amicus meus predi/
caret neapoli inducere voluit ad robur et
confirmationẽ cuiusdã sui dicti sententiã
cõmẽtatoris qui tamẽ forte nec in aliquo
cõmento dictũ illud tangebat: et dum fal
so allegasset cõmentatorẽ. p̄mo de anima.
iij. de anima. ij. phisicoꝝ iij. metaphisice. et
huiusmodi. Tandẽ multiplicãdo verba
dixit. Et hoc idem cõfirmat cõmentator.
primo ethicoꝝ. iij. ethicoꝝ. vij. ethicoꝝ. qui
tamẽ de ethicis non se intromisit. Ille idẽ
fecerat sibi quandã cathenam doctorũ et
falsos illos inducebat dicẽs Et hoc refert
Augustin⁹ libro. ij. de ciui. dei. et. iij. de tri/
nita. et in Encheridion ⁊ huiusmodi. Ita
ꝙ apud imperitos videbaꝶ homo mirabi
lis: sed apud doctos ignarus ⁊ mẽdacijs
plenus ¶ Secũdo predicatores abstinere
debẽt ab adulatione ne scilicz laudet po/
puluz in quibꝫ reprehẽsibilis est quod est
pessimũ. Uel etiaz de temporalibꝫ magni
ficencijs nisi forte hoc scđm fiat tempera/
te vt melius ferant correctionẽ duram im

mediate sequẽdã. Adulari enim peccato/
ribus est graue peccatũ. vt pt3. xlvi di. ca.
Sunt nõnulli. Et clericus adulationi ser
uiens degradari debet. eadem. di. ca. Cle/
ricus. Et nihil est miserius eo qui adula/
tionibꝫ delectaꝛ. vt dicitꝛ. lxxxiij. di. ca. Ni/
hil illo pastore. Et vtilius est peccantẽ se/
uere corrigere ꝙ adulãdo palpare. v. q. ca
Non omnis. Et vtilius est ꝛ melius pro
veritate pati supplicium: ꝙ pro adulatõe be
neficium. xi. q. iij. ca. Nemo. Et adulatio
prohibeꝛ. C. Si quis aliquẽ testari prohi
buerit. Et est adulatio sermo prolatus vt
placeat. ¶ Tertio debẽt predicatores caue
re a iactãtia. Sunt enim quidã qui semꝑ
de se bene dicũt ꝛ alios contemnũt: de qui
bus Gregoriꝰ ait. xlvi. di. ca. i. Habet hoc
propriũ doctrina arrogantiũ vt nesciant
humiliter docere quod sciunt. ¶ Quarto
debent p̄dicatores cauere a scandalis prela/
torum ꝛ alioꝝ maiorũ vt non dicãtur irra
tionabiliter eoꝝ vitia: vnde sequitꝛ ꝙ nec
illi emendanꝛ nec populi ꝑpterea edificã/
tur aut meliores fiunt. Et precipue caute
agendũ dum loquũtur p̄dicatores de cle/
ricis: quia vt scribitꝛ extra de immunitate
ecclesiarũ. ca. Clericis. Clericis laicos in/
festos oppido. id est valde. ſm glosam tra/
dit iniquitas. Idem. ij. q. vij. ca. Laicos. ꝛ
ca. Laici. ¶ Quinto debent predicatores
prudẽtes cauere a contẽtionibꝫ cum alijs
predicatoribꝫ. vnde Apostolus. i. ad Ti/
motheũ. iij. ca. ait. Noli cõtendere verbis:
ad nil enim vtile est nisi ad subuersionem
audientiũ. Nec ex hoc ꝙ alius habeat ma
iorem cõcursum qui sit etiã minus sciens
predicator indignationẽ ostẽdat. Nam et
christus indignatꝰ non fuit ꝙ aliquando
Iohãnes baptista fuerit in maiori opinio
ne populi ꝙ ipse. Si aũt audit alium pre
dicatorẽ dicere aliq̃ que nõ sunt reprobata
nec cõtra fidem vel bonos mores sed du/
bia: ꝙuis ipse non sit illius opinionis suffi
cit sibi dicere opinionẽ suam cum suis ra/
tionibꝫ et non impugnet alium odiose: qꝛ
hoc est intrare cõtentiones ꝛ scandalizare
populos. Si etiã audit predicatorẽ alium
dixisse cõtra fidem ꝛ bonos mores vel de/
terminata per ecclesiã non credat finaliter
nisi audiat a fidedignis. Et tũc corrigat
eum fraternaliter vt retractet. Qđ si ille
noluerit facere tũc publice p̄dicandũ con
tra ipsum Si aũt p̄dicator ipse admonitꝰ
errauit debet patiẽter audire ꝛ se corrige/
re dictaꝙ sua erronea emẽdare. ¶ Sexto
p̄dicatores prudẽtes debẽt abstinere a su
perfluitate ꝛ nimia prolixitate: qꝛ vt Pro/
uerb. dicitꝛ. Gaudẽt breuitate moderni. ff.
qđ metus causa. l. i. Et. C. de appellatiõi/
bus. l. Ampliorem. §. In refutatorijs. Et
C. de precibꝫ imperatori offerẽdis. l. Si/
mili. vnde Gregꝰ. in omelia ait. Alimẽta
que minus sufficiunt auidius sumuntur.
¶ Septimo abstinere debẽt p̄dicatores a
leuitate ne dicant verba ociosa ꝛ fabulas
ad puocãdũ risum. Et si aliqñ opus est fa
cere populũ attentũ cũ aliqua modesta fa
cetia tẽptate fiat ꝛ raro. Non sit etiã leuis
predicator ad ferendã sentẽtiã de quolibꝫ
actu ꝙ sit peccatũ mortale. Et in omnibꝫ
vtatur grauitate sicut bos lapsus qui for
titer figit pedem. ¶ Octauo abstinere de
bent p̄dicatores ab indiscretiõe. Nam qui
dam inter mulierculas de subtilitatibus
theologie predicãt. Alij doctis ꝛ sapiẽtibꝫ
viris fabulas narrãt. Nonnullis in preci/
puis ꝛ maximis iesu christi ꝛ virginis ma
tris: aliorumꝙ sanctorũ solẽnitatibꝫ de lu
do alee: de blasphemia de vsura et simili/
bus predicãt. Nihil de copiosa materia fe
stiuitatẽ occurrẽte tangẽtes Heu nõ pos/
sum nõ accusare quendã qui in die natiui
tatis iesu xp̄i in ciuitate neritonẽsi de sodo
mia totũ sermonẽ cõtexuit: cũ tamẽ mirã/
da occurrãt de natiuitate christi iocũda.
Plerꝙ etiã diu contra vitia inuehũt om
ni honestate demissa talia loquũtur et di/
cunt qualia etiam in ore leonũ turpissima
viderẽtur. Hi nolunt audire verba sancti
Francisci qui sic in regula fratruz minoꝝ
sanctissime retulit. Moneo quoꝙ et ex/
hortor eosdẽ fratres meos dño iesu christo
vt in p̄dicatiõe quã faciũt sint examinata
et casta eorũ eloquia ad vtilitatẽ ꝛ edifica
tionẽ ppl'i Annũciãdo vitia ꝛ ꝟtutes penã
ꝛ gloriã cũ breuitate ſmonis In omibꝫ p̄/
dictꝭ prudẽtissimꝰ fuit pre ceterꝭ p̄dicatori
bus hoꝝ tꝑm dux ille verbi sctũs bernar/
dinꝰ. Nã sꝑ recte incessit p̄dicauitꝙ ꝟita
tẽ sine falsitate: sine fictõibꝫ: sine adulatõe

cū honore ⁊ reuerētia p̄latoꝝ ⁊ totius cle/
ri cū humilitate in v̄bis factis: cū patiētia
ad cōtentiōes vitādas cū mensura ⁊ mō:
cū grauitate ⁊ discretōe multa adeo ꝙ ex/
ceptis emulis eius sermo gratus dulcis ⁊
delectabilis fuit oīb; doctis pariter ⁊ in/
doctis viris ⁊ mulierib; cūctisq; generib;
hoīum: prout oīs italia clare firmiterq;
testat̄. ¶ Tertia cōditio p̄dicatiōis sancti
Bernardini dicitur efficacia. Predicauit
eīm cū admirabili animaꝝ fructu adeo ꝙ
oīes italie ciuitates ⁊ maiores ⁊ medio/
cres ⁊ minores pro maiore p̄te sua doctri/
na reduxit ad xp̄m. Ipse pctōres cōuertit
Ipse vsuras extinxit. Ipse mltos habitū
religionis induit. Ipse fratrū de obseruā/
tia loca ⁊ monasteria construi fecit. Ipse
discordātes ad pacē reduxit. Ipse ad festa
colenda populos traxit. Ipse deniq; cun/
ctos mares ac mulieres vt deum timerēt
amarēt allexit. Testant̄ hec oīa p̄claris/
sime incliteq; italie vrbes. Roma. sena.
perusia. florētia. bononia. ferraria. venetia
padua. verona. vincentia. brixia. medola/
nū. ianua. ⁊ alie q̄pplures. In quib; itaq;
efficaciter seminauit verba vite vt vsq; in
p̄sentē diē adhuc gustent̄ fruct⁹ p̄dicatio/
num suarū. Quinimo ⁊ si qui post ipsum
in officio p̄dicandi clari sunt habiti vt fra
tres Johānes de capistrano. Jacobus de
marchia. Mattheus d̄ sicilia. Antonius
de botonto. Andreas de sancto geminio.
Johānes de prato. Jacobus de donzellis
de bononia. Herculan⁹ de perusio. Fran/
ciscus de treuio. Siluester de senis. Anto
nius de arimino. Michael de mediolano
Bartholomeus de a ȳano. Antonius de
vercellis. Seraphinus de gaieta. Cheru/
binus de spoleto. Franciscus de spoleto.
Hieronymus de florētia. Dominicus de
gonessa. Jacobus de gallio. oīes fratres
minores in hoc genere dicēdi famosissimi
et quicūq; alij etiam de alijs ordinib; mē/
dicātiū pro maiori parte conati sunt imi/
tari modum et regulā atq; stilum ipsius
sancti Bernardini. Adhuc ⁊ mlti ex his
sermones illius: populis pronūciarūt qui
fructus vberrimos produxerūt. Ego etiā
qui de Bernardino ⁊ si incōposite tamen
non sine deuotiōe precipua ista refero om

nem italiam lustram predicauiq; quadra
ginta annis euangeliū iesu xp̄i: Bernar/
dinū habui in stilo pronūciādi necnō scri
bendi patrem ⁊ preceptorē. Et licet illum
non viderim legi tamē sermones amenis/
simos quos cōpilauit. Predicaui et illos
quādoq; licet postmodū alias ego confe/
cerim. Qd̄ vtiq; nō ex p̄sumptiōe sed cha
ritate ac necessitate temporū volui temp/
tare. Nam ⁊ propter studia humanitatis
quibus iam cōpleta est omnis italia ⁊ pro
pter virorum doctissimoꝝ in qualib; facul
tate copiam ac etiā propter subtilitatē po/
pulorū qui quodāmodo propter multaꝝ
predicationū frequentiā effecti sunt curio
si: consulte visum est mihi agere vt sermo/
nes illos contexerē. Quare vt partē istam
expediam concludo ꝙ sanctus Bernar/
dinus fructuosissime predicauit.

¶ Qualiter deus honorauit sanctum Bernardinum in miraculis. in canonizatione. et in gloria beata. Capitulū. III.

Tertia excellētia predi
cationis sancti Bernardini: di
cit̄ honoratōis. voluit eīm deus
honorare illum triplici honore
¶ Primus dicit̄ miraculose rutilationis.
¶ Secundus solennis canonizationis.
¶ Tertius superne glorificationis.
¶ Primus honor fuit miraculoꝝ rutilan/
tium. Multa equidē miracula visa sunt
de sancto isto. Nam eo mortuo in vigilia
ascensionis iesu xp̄i. dum fratres eius socij
in aquiliano cōuentu corpore in cellula cū
luminarib; solo dimisso incederent vt ca/
psa celeriter fieret in qua corpus illud re/
conditū senas transportarēt. Quidā ado
lescens Pasqualis nomine per mltos an/
nos claudus q̄ nec rect⁹ incedere poterat
s; manib; reptādo ibat: cui⁹ genua carno/
sa dura erāt ⁊ tumida a spū̄sctō inspirat⁹
sic reptādo vt potuit ad corp⁹ scti bernar/
dini p̄uenit: ⁊ deuotōe inflāmat⁹ tetigit fa
ciē ei⁹ ⁊ inde genua sua cū fide infusa mi/
rabili cōmēdās se sctō viro. Mox in pe/
des surrexit san⁹ ⁊ liber ⁊ currēdo cum la/
chrymis ⁊ clamorib; exultatiōis ad eccle
siā p̄perauit. Sentiūt oīes voces: vident
liberū quē viderāt vsu ambulādi priuatū

Mirant᷑: grãs referunt om̄ipotẽti deo et
sctõ Bernardino. Cõmouet᷑ ciuitas tota
et fit ꝯcursus viroꝝ ac mulieꝝ. Ciues ꝓ
corpus ad ecclesiã cũ hymnis ⁊ laudibꝫ et
armatoꝝ custodia deferri faciũt: socijs at/
q̃ sanctis referũt ne thesaurũ ipsis a deo
datũ inde amouere p̄sumant. vidi ego illũ
pasqualẽ ⁊ secũ locutꝰ sum qui retulit om
nia que narrata sunt. Eodẽ die iuuẽcula
quedã noı̄e Partia que mensibꝫ pluribꝫ in
lecto iacuerat: nec per seipsam poterat am
bulare. patiebat᷑ etiaꝫ vulnera quedã que
fistule dicunt᷑ a medicis. audiẽs sanatuꝫ
pasqualẽ suppliciter expostulauit ad cor/
pus sancti deferri. Quo cũ ꝑuenisset ora/
tiõeq̃ facta incolumis redijt domũ nõ so/
lum restituta viribꝫ corpis sed etiã eodem
instãti a fistulis ꝑfecte sanata. Hanc ego
allocutus sum ⁊ parentes ac vicinos eius
qui om̄es affirmarũt sic esse vt expositum
est. Sicilia de spoleto vxor nobilis viri
Francisci nõ valens se mouere de lecto cũ
sic per plures annos molestata fuisset: de/
ducta ad corpus sancti Bernardini resti/
tuta est optime sanitati. Et hec om̄ia retu
lerũt m̄lti spoletini etiã ⁊ ipsa q̃ p̄ma erat
in ecclesia maiore dũ ibi vna q̃dragesima
p̄dicaui. Alia mulier de pplo que annis
triginta septẽ om̄i vsu ambulãdi priuata
extiterat ducta ad corpus sancti Bernar
dini mox sanitatẽ adepta est. Hanc ego vi
di sanã ⁊ robustã: ac si nullũ antea maluꝫ
passa fuisset. Sunt ⁊ alia istius sancti mi
racula multa vsq̃ in hodiernũ diẽ. Ad sa
crum cuius tumulũ frequẽter mẽbra lan/
guentũ mõ sanitati quolibet morbo fue/
rint grauata restituuntur. ¶ Scd̄s honor
quo deus honorauit sctm̄ Bernardinũ di
cit᷑ solẽnis canonizatiõis. Fuit equidẽ ca
nonizatꝰ cũ multa solẽnitate ⁊ magnificẽ
tia pre ceteris quos vidimꝰ canonizari.
Nam tp̄e meo Egenius quartꝰ canoniza
uit sctm̄ Nicolaũ de tolentino. Calixtꝰ ter
tius sctm̄ Vincẽtiũ ⁊ sctm̄ Osimũdum.
Pius secũdus sanctã Catherinã de senis
Sixtus quartꝰ sctm̄ Bonãuẽturam. Et
Nicolaus quintꝰ sctm̄ Bernardinũ. Sꝫ
in canonizatiõe istius m̄lta cõcurrerũt fa/
cientia ad gloriã eius: videlicꝫ annꝰ iubi/
leus quo ex om̄ibꝫ xp̄ianoꝝ partibꝫ multi/
tudo maxima ꝯfluebat ad vrbẽ. Et dies
penthecostes festum vtiq̃ solẽnissimũ. Et
generale capitulũ fratrũ minoꝝ in quo cõ
uenerũt vltra quinq̃ milia fratꝝ. Et ego
de ipso post canonizationẽ sermonẽ ad po
pulũ habui in quo cõcurrerũt m̄lta milia
virorũ ac mulierũ. ¶ Tertius honor quo
deus honorare voluit sctm̄ Bernardinũ
dicit᷑ superne glorificatiõis. In celesti nã/
q̃ patria vltra essentiale p̄miũ coronatur
aureola que debet᷑ doctoribꝫ. de qua dixi/
mus in opere de laudibꝫ sctõꝝ in sermone
de sctõ Petro martyre. Dicere itaq̃ possu
mus illud Psalmiste. Magna est gloria
eius: magna vtiq̃ in ecclesia militãte: ma
ior in ecclesia triumphãte. Quare cõueniẽ
ter de ipso referre possumus qd̄ de Paulo
primo heremita in sua vita Hierony. scri
bit. Si mihi inquit lectionẽ optione dn̄s
dignaretur cõcede magis eligerẽ tunicam
Pauli cũ meritꝭ eius: ita ⁊ sancti Bernar
dini q̃ regũ purpuras cũ gẽmis suis. De/
precemur ergo deũ celi vt per merita tan/
ti sancti dignos efficiat nos sua gratia.
Et tandẽ ad vitã ꝑducat eternã. Amen.

Finit feliciter.

Konserwacja oprawy
1990 r. – BJ

Missal
de
Mediolano
1492